

Nhandejáry Nhe'ẽ

O Novo Testamento na língua Kaiwá

Nhandejáry Nhe'ẽ

O Novo Testamento na língua Kaiwá do Brasil
[kgk]

Primeira Edição
1986, Liga Bíblica Internacional

Segunda Edição
2011, Liga Bíblica Internacional

Texto: © 2005-2025, Associação Linguística Evangélica Missionária
www.wycliffe.org.br

em colaboração com Wycliffe Bible Translators, Inc.
www.Wycliffe.org

Visite www.ScriptureEarth.org/kgk para mais recursos das Escrituras em Kaiwá.

Endereço:

Núcleo Rural Boa Esperança II, Chácara 04
CEP 70636-901, Granja do Torto, Brasília – DF

Telefone Informações:

(61) 99590-2044
CLM: (61) 99141-6589

Email: alem@wycliffe.org.br

Creative Commons (by-nc-nd)
Attribution-NonCommercial-No Derivatives
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

Nhandejáry Nhe'ẽ Héry Kwéry

Velho Testamento

Héry puku Jahai mbykyve

Gênesis	(Gn)
Êxodo	(Éx)
Levitico	(Lv)
Números	(Nm)
Deuteronômio	(Dt)
Josué	(Js)
Juizes	(Jz)
Rute	(Rt)
1 Samuel	(1 Sm)
2 Samuel	(2 Sm)
1 Reis	(1 Rs)
2 Reis	(2 Rs)
1 Crônicas	(1 Cr)
2 Crônicas	(2 Cr)
Esdras	(Ed)
Neemias	(Ne)
Ester	(Et)
Jó	(Jó)
Salmos	(Sl)
Proverbios	(Pv)

Héry puku Jahai mbykyve

Eclesiastes	(Ec)
Cantares	(Ct)
Isaías	(Is)
Jeremias	(Jr)
Lamentações de Jeremias	(Lm)
Ezequiel	(Ez)
Daniel	(Dn)
Oséias	(Os)
Joel	(Jl)
Amós	(Am)
Obadias	(Ob)
Jonas	(Jn)
Miquéias	(Mq)
Naum	(Na)
Habacuque	(Hc)
Sofonias	(Sf)
Ageu	(Ag)
Zacarias	(Zc)
Malaquias	(Ml)

Novo Testamento

Héry puku Jahai mbykyve

Mateus	(Mt)
Marcos	(Mc)
Lucas	(Lc)
João	(Jo)
Atos	(At)
Romanos	(Rm)
1 Coríntios	(1 Co)
2 Coríntios	(2 Co)
Gálatas	(Gl)
Efésios	(Ef)
Filipenses	(Fp)
Colossenses	(Cl)
1 Tessalonicenses	(1 Ts)
2 Tessalonicenses	(2 Ts)

Héry puku Jahai mbykyve

1 Timóteo	(1 Tm)
2 Timóteo	(2 Tm)
Tito	(Tt)
Filemom	(Fm)
Hebreus	(Hb)
Tiago	(Tg)
1 Pedro	(1 Pe)
2 Pedro	(2 Pe)
1 João	(1 Jo)
2 João	(2 Jo)
3 João	(3 Jo)
Judas	(Jd)
Apocalipse	(Ap)

Índice

<i>livro</i>	<i>título</i>	<i>abreviação</i>	<i>página</i>
Mateus remimombe'ukwe	Mateus.....	(Mt).....	1
Marcos remimombe'ukwe	Marcos.....	(Mc).....	87
Lucas remimombe'ukwe.....	Lucas	(Lc).....	135
João remimombe'ukwe	João.....	(Jo)	231
Hesu remimondo rembiapokwe	Atos	(At).....	292
Roma tetã mygwa pegwarã.....	Romanos.....	(Rm).....	371
Corinto tetã mygwa pegwarã 1.....	1 Coríntios.....	(1 Co)	408
Corinto tetã mygwa pegwarã 2.....	2 Coríntios.....	(2 Co)	447
Galácia yvy pygwa pegwarã	Gálatas	(Gl).....	472
Éfeso tetã mygwa pegwarã.....	Eféssios	(Ef).....	487
Filipos tetã mygwa pegwarã	Filipenses	(Fp)	499
Colossos tetã mygwa pegwarã	Colossenses	(Cl)	507
Tessalônica tetã mygwa pegwarã 1.....	1 Tessalonicenses	(1 Ts).....	516
Tessalônica tetã mygwa pegwarã 2.....	2 Tessalonicenses	(2 Ts).....	524
Timóteo pegwarã 1	1 Timóteo.....	(1 Tm)	529
Timóteo pegwarã 2	2 Timóteo.....	(2 Tm)	539
Tito pegwarã	Tito.....	(Tt).....	546
Filemom pegwarã.....	Filemom	(Fm)	551
Hebreu kwéry pegwarã.....	Hebreus	(Hb).....	554
Tiago remimombe'ukwe.....	Tiago	(Tg)	582
Pedro remimombe'ukwe 1	1 Pedro.....	(1 Pe).....	593
Pedro remimombe'ukwe 2	2 Pedro.....	(2 Pe).....	605
João remimombe'ukwe 1	1 João.....	(1 Jo).....	613
João remimombe'ukwe 2	2 João.....	(2 Jo).....	621
João remimombe'ukwe 3	3 João.....	(3 Jo).....	623
Judas remimombe'ukwe.....	Judas	(Jd).....	625
Hesu Cristo rembiexa ukakwe.....	Apocalipse.....	(Ap)	629

Nhandejáry Nhe'ẽ

Velho Testamento

Nhandejáry nhe'ẽ ohai uka va'ekwe Hesu ou mboyve ko yvy-py, karai ombohéry Velho Testamento. Oĩ trinta e nove upeixagwa kwatia nhe'ẽ

Novo Testamento

Nhandejáry nhe'ẽ ohai uka va'ekwe Hesu oho jevy rire yváy-py karai ombohéry Novo Testamento. Oĩ vinte e sete upeixagwa kwatia nhe'ẽ.

Referências

Eremonhe'ẽ ramo Mateus remimombe'ukwe, eretopa arã koixagwa mbyky va'e, (Lc 3.23-38). Kó'a he'ise Lucas capítulo tres, versículo vinte e tres, versículo trinta e oito peve. Upéixa eremonhe'ẽ ramo Mateus remimombe'ukwe, iporã eremonhe'ẽ ave Lucas remimombe'ukwe ave.

Upéixa ave, eremonhe'ẽ ramo Mateus, capítulo um, ha nhe'ẽ gwy-py eretopa ramo [1.23 Is 7.14], he'ise ko capítulo um, versículo vinte e tres, Isaías capítulo sete, versículo quatorze. Upéixa iporã eremonhe'ẽ ramo Mateus remimombe'ukwe, capítulo um, versículo vinte e tres, iporã eremonhe'ẽ ave Isaías remimombe'ukwe capítulo sete, versículo quatorze ave.

Upéixa meme mbyky va'e omombe'u hesegwa. Iporã eremonhe'ẽ ave outro henda-py ereikwaa porãve hagwã.

Entéro Nhandejáry kwatia nhe'ẽ
Nhandejáry rembihai ukakwe
va'ekwe. Onhe'ẽ-rupi oikwaa uka
ihaiharã-pe imo'arandu-vy. Upe va'e
nhe'ẽ-py nhandombo'e. Upéa nhe'ẽ
rendu-vy jaikwaa jajejavyha. Upéa
nhe'ẽ rendu-vy tape porã-rupi nhasẽ
jaiko hagwã. Upéa nhe'ẽ rendu-vy
tekoha-rupi jaiko va'erã nhande py'a
potĩ reheve.

2 Timoteo 3.16

Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã

Mateus remimombe'ukwe

o evangelho de Mateus

Hesu Cristo rembypykwe héry kwéry
(Lc 3.23-38)

1 ¹Hesu Cristo Davi amyrĩ remiarirõ joapyri pyri voi. Ha Davi amyrĩ katu Abraão amyrĩ remiarirõ joapyri pyri voi. Hembypykwe héry kwéry a-rami. ²Yma ete va'ekwe oiko va'ekwe Abraão amyrĩ. Ta'ýry jevy jevyha ko va'e. Ta'ýry Isaque. Upéi Isaque ra'y jevy Jacó. Upéi ta'ýry jevy Judá tyvýry kwéry ave. ³Upéi Judá ra'y jevy, Perez tyvýry Zerá ndive oiko va'ekwe. Isy héry Tamar. Upéi Perez ra'y jevy Esrom. Upéi ta'ýry jevy Arão. ⁴Upéi ta'ýry jevy Aminadabe. Upéi ta'ýry jevy Naassom. Upéi ta'ýry jevy Salmom. ⁵Upéi ta'ýry jevy Boaz. Isy katu héry Raabe. Upéi Boaz ra'y jevy Obede. Isy katu héry Rute. Upéi Obede ra'y jevy Jessé. ⁶Upéi ta'ýry jevy mburuvixagwasu Davi.

Upéixa Abraão amyrĩ-gwi mburuvixagwasu Davi amyrĩ peve oĩ va'ekwe quatorze he'ýi joapyri pyri va'ekwe.

Upéi Davi ra'y jevy Salomão. Isy katu Urias rembirekokwe. ⁷Upéi Salomão ra'y jevy Roboão. Upéi ta'ýry jevy Abias. Upéi ta'ýry jevy Asa. ⁸Upéi ta'ýry jevy Josafá. Upéi ta'ýry jevy Jorão. Upéi ta'ýry jevy Uzias. ⁹Upéi ta'ýry jevy Jotão. Upéi ta'ýry jevy Acáz. Upéi ta'ýry jevy Ezequias. ¹⁰Upéi ta'ýry jevy Manassés. Upéi ta'ýry jevy Amom. Upéi ta'ýry jevy Josias. ¹¹Upéi ta'ýry jevy Jeconias tyvy kwéry ndive.

Oiko jave Jeconias, he'ýi kwéry ndive oipyhy-ma íxupe heraha-vy Babilônia vvy akéno-py.

Upéixa Davi amyrĩ-gwi vvy akéno-py ojereraha hagwe peve oĩ va'ekwe quatorze he'ýi joapyri pyri va'ekwe. ¹²Vvy akéno-py ojereraha rire, oiko va'ekwe Jeconias ra'y Salatiel amyrĩ. Upéi ta'ýry jevy Zorobabel. ¹³Upéi ta'ýry jevy Abiúde. Upéi ta'ýry jevy Eliaquim. Upéi ta'ýry jevy Azor. ¹⁴Upéi ta'ýry jevy Sadoque. Upéi ta'ýry jevy Aquim. Upéi ta'ýry jevy Eliúde. ¹⁵Upéi ta'ýry jevy Eleázar. Upéi ta'ýry jevy Matã. Upéi ta'ýry jevy Jacó. ¹⁶Upéi ta'ýry jevy José. Ha'e Maria ména. Upe Maria Hesu sy voi. Hesu héry ave Cristo, Nhandejáry rembiporavokwe voi, judeu kwéry remiha'arõ va'e voi.

¹⁷Upéixa vvy akéno-py ojereraha hagwe-gwi Cristo peve oĩ va'ekwe quatorze he'ýi joapyri pyri va'ekwe.

Hesu Cristo oikomaha

(Lc 2.1-7)

¹⁸ Hesu Cristo oikomaha a-rami. Oiko va'ekwe Maria isyrā José rembi-rekorā. Omenda e'ŷ mboyve, oikwaa-ma va'ekwe omembyrā. Ome'ē-ma va'ekwe íxupe imembyrā Nhe'ē Marangatu tee va'e. Ndaha'ēi kwimba'e-gwi. ¹⁹ Ha imenarā José katu tekoha-rupi voi oiko va'e. Oikwaa gwembirekorā imemby-tagwi, opoise mo'ā íxugwi: "Imemby rei-ta xe rembirekorā" he'i mo'ā. "Xe nda'e mo'āi joty mba'eve atýra-py" he'i ojúpe ojepy'amongeta-vy. Upéa-gwi, "Apoi nhemi-ta íxugwi" he'i mo'ā ojúpe.

²⁰ Pyhare onhemongeta ha'e ae opy'a ndive: "Mba'éixa po apoi-ta íxugwi?" he'i he'i ojúpe. Upéi ikéra-py ojehexa uka íxupe Nhandejáry rembigwái yváy pygwa:

—Nde, José, Davi remiariröre, he'i ohenói-vy íxupe. —Eraha katu Maria-pe nde róga-py ne rembirekorā. Ani katu eretĩ teĩ ereiko-vy indive. Ani erenotĩ teĩ ne rembirekorā ogwereko-ta va'e mitā, he'i íxupe. —Nhe'ē Marangatu tee va'e-rupi ae ogwereko-ta upe va'e mitā, he'i íxupe. ²¹ —Oiko-ta imemby kwimba'e va'e. Gwe'ýi kwéry-gwi omboyke va'erā hembiaapo vaikwe, he'i íxupe ikéra pygwa. —Upéa-gwi erehenói va'erā íxupe Hesu-py. Pene resende-harā-gwi embohéry íxupe Hesu, he'i íxupe Nhandejáry rembigwái ikéra-py imombe'u-vy.

²²⁻²³ —Yma Nhandejáry nhe'ē-py omombe'u va'ety remimoĩgwe kwatia-rehe a-rami:

"Oĩ oikwaa va'erā omembyrā omenda e'ŷ reheve. Ha upe rire katu oiko-ma va'erā imemby. Emanuel-py ohenói va'erā imemby-pe"

he'i upe Nhandejáry rembiporavokwe Cristo syrā-rehe. Emanuel he'i Nhandejáry-rehe nhane moirũharā-rehe. Ipokatu voi upe va'e Nhandejáry kwatia nhe'ē. Upéa-gwi yma gware he'i hagwe-rami āy oiko-ma.*

²⁴ Ko'ēmba rire opáy-ma José. Ohendupa-ma Nhandejáry nhe'ē. Ogwe-raham-ma Maria gwóga-py gwembirekorā mo'ā. ²⁵ Hembireko jepe, gwembireko e'ŷ-rami joty ogwereko. Omboete-gwi íxupe, ogwereko mombyry joty íxupe. Ndokéiry vyteri hendive. Ha upe rire ae katu imemby kwimba'e oiko-ma rire, ogwereko ete-ma katu gwembireko-pe, ojehe'a tee-ma hese. Āy katu oiko tee gwembireko ndive. Maria memby rypkwe-pe, "Hesu" he'i ombohéry-vy íxupe.

Kwarahy resē-gwi ogwahē ou-vy hi'arandu eterei va'e

2 ¹ Ha upéi katu Herodes mburuvixagwasu ramo oiko jave, oiko-ma Hesu. Belém tetā-my, Judéia yvy-py oiko-ma. Upe jave ogwahē-ma ou-vy Jerusalém tetā-my mombyrygwa hi'arandu eterei va'e. Mombyry-gwi kwarahy resē-gwi ou ra'e:

² —Kipy tipo oime mitā'i judeu kwéry ruvixagwasurā oiko va'ekwe? he'i oporandu-vy. —Pe mitā'i oikomaha kwaa ukaha va'e jasytata ojeupi oho-vy ramo kwarahy resē-my, orohexa-ma va'ekwe. Upéa-gwi mitā'i-pe orojú oromboete-vy, he'i Jerusalém tetā mygwa-pe.

³ Judeu ruvixarā rerakwā ohendu-ma ramo judeu ruvixagwasu Herodes, onhemondýi voi. Ndaipy'agwapyvéi-ma voi upéa oikwaa ramo. Entéro Jeru-salém tetā mygwa gwife onhemondyipa hikwái. Ndaipy'agwapyvéiry oikwaa ramo upéa hikwái. ⁴Upéa-gwi Herodes ohenói ou hagwā pa'i ruvixa kwéry gwife judeu rekombo'ehaty kwéry ndive:

—Mamo-py po oiko va'erā upe Nhandejáry rembiporavo Cristo? Kipy tipo hekwagwā? Mba'va'e tipo he'i va'ekwe yma gware kwatia nhe'ê? he'i oporandu-vy íxupe kwéry.

⁵—Belém tetā-my, Judéia yvy-py oiko-ta, he'i. —Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety remimoĩgwe kwatia-rehe he'i a-rami:

⁶ “Ha'e-ta Belém tetā, Judéia yvy pygwa-rehe. Tetā'i jepe tuvixave va'e-rami joty. Upe-gwi oiko va'erā mburuvixagwasu. Gwymba-rehe onhangarekoha-rami, onhangareko va'erā Israel kwéry xe re'ýi kwéry-rehe”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. Upéa-gwi upe Nhandejáry rembiporavo oiko-ta Belém-py, he'i Herodes-pe hikwái.*

⁷Upe ramo Herodes ohenói ou hagwā upe hi'arandu va'e kwéry. Omoha'e anho ohenói-vy oporandu hagwā upe jasytata-rehe:

—Araka'e pyhare po ojehexa uka ra'e peẽ-my jasytata? he'i oporandu-vy íxupe kwéry.

⁸Oikwaa-ma ramo omondo Belém-py:

—Tapeho pejohu peve peheka íxupe, he'i. —Mamo pa oime pehexa porā. Petopa-ma ramo íxupe, peju jevy kuri pemombe'u xe-vy aikwaa hagwā xe ave aha hagwā ahexa íxupe, aha hagwā xe ave amboete íxupe, he'i mo'ã upe hi'arandu va'e-pe.

⁹Ohendu-ma ramo mburuvixa nhe'ê, oje'ói hikwái oheka-vy. Upéi upe jasytata ojeupi ypy jave kwarahy resẽ-my ohexa va'ekwe oho henonde-rupi. Upéi mitā'i oimeha ári opyta yvate-py. ¹⁰Ohexa ramo, ovy'a eterei.

—Iporā ete katu. Jahexa jevy-ma jasytata, he'i herovy'a-vy.

¹¹Upéi ogwahẽ oho-vy óga-py. Upe-py ohexa mitā'i-pe isy Maria ndive oiko ramo. Gwety'p'ã-rehe onhesũ imboete-vy íxupe. Omomba'egwasu íxupe hikwái. Upéi oi'pe'a imba'e ryru-gwi. Omboete eterei-vy, ome'ê rei mitā-pe ouro hepy va'e. Ome'ê íxupe hyakwā porā va'e, incenso héry va'e. Ome'ê ave íxupe hyakwā porā va'e mirra héry va'e ave. ¹²Pyhare ogwahẽ ou-vy Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa. He'i:

—Aníke peho jevy mburuvixa róga-rupi, he'i hi'arandu va'e-pe.

Ike-py omombe'u íxupe. Upéa-gwi oikupe'o pe'o oje'ói-vy hikwái gwe'ýi ha-py.

Ogwerokanhy heraha-vy mitā'i Egito-py

¹³Oho rire oje'ói-vy upe hi'arandu va'e, pyhare ojehexa uka ou-vy Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa. José oke jave, ojehexa uka íxupe:

—Epu'ã katu, he'i, —eraha isy ndive mitā'i. Erokanhy heraha-vy mitā'i Egito yvy-py. Epyta ranhe upe-py eiko-vy. Xe ha'e ramo ae, ereju jevy va'erā, he'i íxupe. —Mburuvixa Herodes katu oheka uka-ta íxupe ojuka uka hagwā. Upéa-gwi epyta upe-py, he'i íxupe Nhandejáry rembigwái.

¹⁴Upe-ma ramo opu'ã pyhare ogwerokanhy heroje'ói-vy. Ogweraha isy ndive mitã'i. Oho Egito yvy-py. ¹⁵Upe-py opyta mitã'i ndive. Herodes omano ra'arõ-vy opyta Egito-py. Yma ete Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety remimoĩgwe kwatia-rehe he'i a-rami:

“Ahenói-ma xe ra'y-pe Egito yvy-gwi ou hagwã”
he'i upe Nhandejáry rembiporavo Cristo-rehe. Ipokatu voi Nhandejáry nhe'ẽ. Upéa-gwi yma gware he'i hagwe-rami, ãy oiko-ma.”

Ojejuka mitã kwimba'e

¹⁶Ha upéi katu ndouvéi-ma Herodes renda-py pe hi'arandu va'e. Oiku-pe'o-ma ra'e oho-vy íxupe.

“Xe mbotavy rei ra'e” he'i ojeúpe Herodes. Upéa ombopoxy eterei-ma íxupe, ojeúpe nomombe'úirý-gwi. Upéa-gwi omondo Hesu oiko hagwe-py. Mitã'i gwiwe he'i ojuka ukapa hagwã. Belém tetã mygwa ijerekwe rehegwa ave he'i ojuka ukapa hagwã mitã kwimba'e-pe gwiwe. Mokõi ro'y ogwereko va'e, ne'írá omboty vyteri mokõi ro'y va'e-pe gwiwe he'i ojuka ukapa hagwã. Pe hi'arandu va'e omombe'u ha-rupi rei íxupe, he'i ojuka ukapa hagwã. ¹⁷⁻¹⁸Yma Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety Jeremias remimoĩgwe kwatia-rehe a-rami he'i:

“Omemby ohapirõ va'e nhahendu-ma tetã héry va'e Ramá-py. Raquel remiarirõre voi upe va'e ohapirõ omemby kwéry. Ojahe'o ramo omemby kwéry-rehe nhahendu-ma voi. Ndoikovéi-magwi omemby nohenduséirý voi ombopy'agwapyharã mo'ã nhe'ẽ”
he'i va'ekwe imemby ojejuka va'ekwe-rehe. Upéixa yma he'i hagwe-rami, ãy oiko-ma Belém tetã-my.”

Ogweru jevy-ma mitã'i Egito yvy-gwi

¹⁹Ha upéi katu omano Herodes. Omano rire, ojehexa uka jevy José-pe Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa. Egito-py vyteri oime ramo, ikéra-py ojehexa uka jevy íxupe:

²⁰—Omano-ma mitã-rehe ija'e'ỹ va'ekwe. ãy ereraha jevy jepe arã upe-py. Ijukaseharãgwe omano-ma. Epu'ã katu, he'i —eraha jevy mitã isy ndive. Ereiko hagwe-py tereho jevy. Israel kwéry yvy-py tereho, he'i José-pe.

²¹Upe-ma ramo opu'ã oje'ói-vy. Mitã ogweraha isy ndive jevy gwetã-my. Israel kwéry yvy-py oho. ²²Ha upéi katu:

—Ãy Herodes ra'yre Arquelau oiko jevy mburuvixagwasu ramo Judéia yvy-py, he'i José-pe omombe'u-vy.

Upéixa-gwi ikýhyje oho hagwã ta'yre manda ha-py. Pyhare ojehexa uka jevy íxupe ou-vy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa. José oke jave, ojehexa uka íxupe:

—Ani ereho teĩ upe-py, he'i íxupe.

Upéixa-gwi ndohóirý oyvy-py. Galiléia yvy-py ae ha'e oho.

²³Upe-py oho opyta Nazaré tetã-my. Yma Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety remimoĩgwe kwatia-rehe he'i a-rami:

“He'i va'erã íxupe Nazaré pygwa”

he'i upe Nhandejáry rembiporavo Cristo-rehe. Ipokatu voi Nhandejáry nhe'ê. Upéa-gwi yma he'i hagwe-rami, ây oiko-ma.

Ojekwaa João Batista Nhandejáry nhe'ê mombe'u-vy

(Mc 1.1-8; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28)

3 ¹Upe ramo ojekwaa-ma ou-vy João Batista. Tekwaty e'ÿ-my Judéia yvy-py ojekwaa-ma Nhandejáry nhe'ê mombe'u-vy:

²—Onhemo'agwî-ma katu ou-vy Nhandejáry nhande ruvixarã. Pemboasy katu pene rembiapo vaikwe. Perova pende rekoha pemoirû hagwã íxupe, he'i omombe'u-vy.

³Upearã-rehe yma gware Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety Isaías remimoigwe kwatia-rehe a-rami:

“Oî tekwaty e'ÿ-my onhe'ê hatã va'e. Pemopotî katu Nhandejáry raperã. Pembohape karê e'ÿ katu íxupe. Penhemoatyrô katu henonde, he'i onhe'ê hatã-vy”

he'i João Batista rekorã mombe'u-vy. ⁴Ha'e camelo mymba ragwekwe-gwi onhemonde oiko-vy. Ha ixumbe katu vaka pire gwigwa. Ho'u tukúry-pe oiko-vy. Ei ka'agwy ho'u ave. ⁵Upe jave ohopa oje'ói-vy henda-py Jerusalém tetã mygwa, Judéia yvy pygwa ave. Jordão ysyry jere rupigwa ave ohopa iha-py. ⁶Ogwahê ramo henda-py, petêi têi onhemombe'u João-pe gwembiapo vaikwe-rehe: “Amboasy-ma xe rembiapo vaikwe” petêi têi onhemombe'u ramo, omongarai-ma íxupe. Jordão ysyry-py oporomongarai oiko-vy.

⁷Ha upéi katu ogwahê ave ou-vy heta fariseu saduceu ndive. Onhemongarai ukase-vy ou íxupe hikwái. Ohexa ramo íxupe kwéry João he'i:

—Mbói-rami peê pende reko mbói reko-rami, he'i íxupe João. —Kiva'e po nde-vy he'i erekanhy hagwã? Ndikatúi erekanhy nde rereko asyharã-gwi, he'i íxupe kwéry.

⁸—Ererova ramo nde rekoha, ehexa uka nde reko porãha. ⁹“Abraão amyri nhande ru voi. Nhande kwéry hemiarirôre tee voi” ere rei erenhemboete ukase-vy. Ani joty ere upéa. Pehexa katu ko va'e ita. Ha'e-ta peê-my. Ko itakwe Nhandejáry omondo kwaa va'erã kente ramo. Hetave omondo kwaa va'erã Abraão remiarirôre ramo. Ndaheko rasýiry arã hemimondo ramo ita. ¹⁰Yva máta hi'a e'ÿ va'e oity va'erã. Hapy hagwã-pyma ogweraha va'erã. Oî-ma háxa ijypy-py ombogwái hagwã hapo-rupi. Upéixa ete ogwereko asy va'erã hekoha vai va'e-pe.

¹¹—Xe, he'i —y-py mante apomongarai va'e penhemboasy-gwi pende rekoha vaikwe-rehe ojekwaa hagwã peê penhemboasyha pende rekoha vaikwe-rehe. Ha oî xe rapykwerigwa katu napene mongarai mo'ái xe oromongaraiha-rami. Ha'e ombogwey va'erã omoingo-vy pende py'apy-py Nhe'ê Marangatu tee va'e, he'i. —Tata-py ae pene mongarai va'erã omonkanhy ngatu-vy pende reko tujakwe pendéhegwi. Tata-py imombopyrã jahapyha-rami ave, pende reko tujakwe oipe'a va'erã pendéhegwi. Pende aigwe ohapypa-ma va'erã. Ha'e ipu'akave va'e xéhegwi. Upéa-gwi, xe reko'ive íxugwi-gwi, xe ave atí íxugwi. Ni hembigwái ramo jepe ndikatúiry aiko. ¹²Yrupê-my nhamombo yvate-koty imboveve-vy. Upéi inhongatu haty-py

nhamoi ha'yigwe. Ha ha'yi e'ÿ va'e pirekwe katu jahapy. Upéixa ete ha'e ogwahê-ma ou-vy oipe'a hagwã hekoha vai va'e-gwi hekoha porã va'e. Upe va'e ogweraha va'erã oha-py. Ha hekoha vai va'e katu ogwereko asy va'erã íxupe. Okái voi Nhandejáry rata. Ndoikói voi imbogweharã, he'i judeu ruvixa kwéry-pe João Batista imombe'u-vy.

Onhemongarai Hesu

(Mc 1.9-11; Lc 3.21-22; Jo 1.32-34)

¹³Upe ramo ogwahê ou-vy Hesu Galiléia yvy-gwi. Jordão ysyry-py ou. Ojéupe ave oipota omongarai. ¹⁴Ha João katu nomongaraiséi íxupe:

—Iporãve katu xe mongarai nde voi. Nde, nde reko porãve xéhegwi, he'i íxupe João. —Nde reko porãve jepe, ma'erã ereju joty xe renda-py? Ma'erã erenhemongarai ukase joty xe-vy, he'i oporandu-vy.

¹⁵—Ëy eheja katu tanhemongarai, he'i Hesu. —Upéixa iporã jajapo entéro Nhandejáry oipota va'e gwive, he'i João-pe.

Ha João he'i:

—Néi. Aipo ramo toromongarai, he'i Hesu-pe.

Ha omongarai íxupe.

¹⁶Onhemongarai rire-ma, osê y-gwi ou-vy. Upe-ma ramo ojekwaa pya'e yváy-py. Upe-gwi ha'e ohexa ogwejy va'e. Pykasu-rami ogwejy ou-vy Nhe'ê Marangatu tee va'e. Ójehe ogwejy ramo ohexa. ¹⁷Upéi ohendu yváy-gwi onhe'ê va'e. He'i:

—Kó'a xe ra'y xe rembiayhu voi. Xe rembierohory porã ete va'e voi ko va'e, he'i yváy-gwi onhe'ê va'e Hesu-rehe.

Anháy ruvixa ombojejavyse mo'ã Hesu-pe

(Mc 1.12-13; Lc 4.1-13; Hb 4.15)

4 ¹Ha upéi katu ogweraha Hesu-pe Nhe'ê Marangatu tee va'e. Tekwaty e'ÿ-my ogweraha íxupe. Anháy renda-py ogweraha íxupe anháy ruvixa otantea hagwã íxupe ombojejavys hagwã mo'ã. ²Quarenta áry, quarenta pyhare ave ohasa okaru e'ÿ reheve. Ha upe rire ae katu ivare'a-ma. ³Upe ramo ohekoteta-vy ou anháy ruvixa. Ombojejavyse mo'ã íxupe. Anháy he'i íxupe:

—Nde ere ndéjehe, “Xe Nhandejáry ra'y voi”. Aipo ramo ere ko ita-pe eremondo hagwã íxupe mbojape ramo, he'i Hesu-pe anháy itantea-vy, ombojejavyse mo'ã-vy.

⁴Hesu ae ndojapóiry joty inhe'ê. Nhandejáry nhe'ê ae joty omombe'u íxupe:

—Ko'a-rami ae voi Nhandejáry nhe'ê oĩ va'e kwatia-rehe, he'i íxupe:

—“Nhane rembi'ukwe-rehe anho rei ndaha'ái nhande rekoverã tee.

Nhandejáry he'i va'e gwive ae nhande rekoverã tee”

he'i Hesu, Nhandejáry kwatia nhe'ê omombe'u-vy íxupe.*

⁵Upe rire anháy ruvixa ogweraha íxupe Jerusalém tetã marangatu-py. Nhandejáry róga kakwaa-py ogweraha íxupe. Upe-py ijyvateve va'e ári omonhembo'y íxupe. Anháy he'i íxupe:

* 4.4 Dt 8.3

⁶—“Xe Nhandejáry ra'y voi” ere nde ndéjehe, he'i íxupe. —Aipo ramo, he'a katu a-gwi. Ko'a-rami ae oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ê he'i anháy Hesu-pe ombojejavý ukase mo'ã-vy:

—“Nhandejáry omonhangareko uka va'erã nde-rehe gwembigwái yváy pygwa-pe. Ipo-py nde joko va'erã pono ere'a-vy ererokwa hatã nde py ita-rehe”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê oiporu rei-vy. —Upéa-gwi he'a katu, he'i mo'ã Hesu-pe.*

⁷Ha Hesu ae katu ndojapóiry joty inhe'ê. Nhandejáry nhe'ê ae joty omombe'u íxupe:

—Ko'a-rami ave oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ê, he'i ave íxupe Hesu omombe'u-vy.

—“Ani katu eretantea teĩ Tupã nde Járy-pe imbojejavý ukase-vy mo'ã” he'i anháy ruvixa-pe Nhandejáry kwatia nhe'ê omombe'u-vy.

⁸Upéi ogweraha jevy Hesu-pe vyatygwasu ári. Upe-py ohexa uka íxupe entéro tetã tetã ko vvy-py oĩ va'e gwive. Mburuvixa vixa róga kakwaa ohexa uka íxupe. Ijapo porã porãpyre, heta iporãve rãve va'e ohexa uka íxupe.

⁹Ohexa ukapa rire he'i íxupe:

—Entéro ne rembiexakwe gwive ame'ê arã nde-vy, he'i íxupe anháy. —Ne retypy'ã-rehe erenhesũ ranhe ramo xe mboete-vy, ame'ê arã nde-vy, he'i otantea-vy imbojejavý ukase-vy mo'ã Hesu-pe.

¹⁰Ha Hesu ae katu ndojapóiry inhe'ê. He'i joty íxupe:

—Tereho katu, nde Satanás, he'i joty íxupe. —Ko'a-rami ae oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ê, he'i ave íxupe Hesu:

—“Pemomba'egwasu katu Tupã pende Járy-pe. Íxupe anho mante pehendu pemboete-vy”

he'i anháy ruvixa-pe onhe'ê mbojevy-vy.

¹¹Upéa he'i rire anháy ruvixa oheja íxupe oho-vy. Ha Nhandejáry rembi-gwái yváy pygwa ogwahẽ ou-vy iha-py. Hemikotevẽ ogweru.

Onhepyrũ Hesu Nhandejáry nhe'ê mombe'u-vy

(Mc 1.14-15; Lc 4.14-15)

¹²Ha upéi katu João Batista onhemoi preso. Oherakwã rendu ramo, Hesu osẽ jevy oho-vy Galiléia vvy-py. ¹³Gwetã Nazaré-py ndopytái. Ova oho-vy Cafarnaum tetã-my. Pe Cafarnaum Galiléia yugwarusu rembe'y-py. Zebulon vvy pygwa, Naftali vvy pygwa ave he'i yma gware. ¹⁴Upe-py ova Hesu yma gware he'i hagwe-rami oiko hagwã äy. Yma Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety Isaías remimoigwe kwatia-rehe a-rami:

¹⁵“Oĩ Zebulon vvy pygwa, Naftali vvy pygwa ave. Oĩ yugwarusu rape-koty oĩ va'e, oĩ Jordão ysyry rovái pygwa, oĩ Galiléia vvy pygwa, judeu e'y kwéry va'e. ¹⁶Upe va'e kwéry pytũ-my rei oiko va'e-rami oiko va'ekwe. Äy katu hendy va'e-py ohexa porã va'e-rami oiko-ma va'erã hikwái. Gwĩ omano va'erã-rami, ohexa jokupe rei-ma va'e-rami oiko va'ekwe hikwái, äy katu ohesape íxupe va'e-rami oiko va'erã hikwái”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. Yma he'i hagwe-rami, ây oiko-ma.

¹⁷ Cafarnaum tetã-my ova rire, onhepyrũ Hesu Nhandejáry nhe'ê omombe'u-vy:

—Pene mo'agwĩ-ma ou-vy Nhandejáry pende ruvixarã. Upéa-gwi pemboasy peteĩ teĩ pene rembiapo vaikwe. Perova katu pende rekoha vaikwe, he'i omombe'u-vy íxupe kwéry.

“Peju katu xe moirũ” he'i Hesu

(Mc 1.16-20; Lc 5.1-11)

¹⁸ Ha upéi katu Hesu ogwata oho-vy Galiléia yugwarusu yke-rehe. Ohexa oho-vy Simão-pe, héry va'e Pedro ave, tyvýry André ndive. Ohexa omombo ramo oity hagwã y-py kyha oipyhy hagwã pira. Pira jopoihaty voi ha'e kwéry:

¹⁹ —Peju katu xe moirũ, he'i íxupe kwéry. —Nde katu pira jopói kwaahaty. Ây ae orohekombo'e-ta xe moirũ uka hagwã gwĩ kente kwéry-pe, he'i ohenói-vy íxupe kwéry Hesu.

²⁰ Upe-ma ramo pya'e oheja okyha. Omoirũ-ma oho-vy Hesu-pe.

²¹ Ha upéi ohasave Hesu oho-vy gwenonde-koty. Ohexa oho-vy mokõi Zebedeu ra'y, Tiago tyvýry João ave. Gwu ndive omoatyrõ oiko-vy kanoa-gwasu-py kyha. Ohenói íxupe ojéupe omoirũ hagwã:

—Peju katu xe moirũ, he'i íxupe kwéry.

²² Upe-ma ramo pya'e oheja okanóa gwu reheve. Oho hupive omoirũ-vy Hesu-pe.

Hesu oporombo'e oporombogwera ave

(Lc 6.17-19)

²³ Ha upéi katu Hesu oho Galiléia tetã tetã-rupi. Ojeporahéi haty haty-rupi oporombo'e. Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ê porã omombe'u mbe'u. Entéro mba'asy-gwi oporombogwera gwera oiko-vy. ²⁴ Upe-ma ramo isarambi oho-vy herakwã. Síria tetã tetã-rupi oho herakwã. Upéixa-gwi ogweru íxupe opamba'e mba'asy rerekoha va'e gwive. Gwĩ hasy ete va'e, gwĩ anháy rerekoha, gwĩ he'o'ã'o'ã va'e, gwĩ hajy jeapa va'e ogweru ave íxupe. Entéro hasy va'e íxupe ojereru va'ekwe gwive, ombogwerapa joty ha'e. ²⁵ Upe ramo heta ojogweroaty Hesu-rehe hikwái. Oĩ heta Galiléia yvy pygwa, oĩ heta Dez Cidades oje'eha tetã mygwa. Oĩ heta Jerusalém tetã mygwa, Judéia yvy pygwa ave. Oĩ heta Jordão ysyry rovái pygwa. Heta eta kente oho ijave oje'ói-vy.

Heko vy'a tee va'e

(Lc 6.20-23)

5 ¹ Ha upéi katu heta eterei ijaty va'e omoirũse Hesu-pe. Ha ha'e katu ohexa ramo íxupe kwéry, ipa'ũ-gwi ojeupi oho-vy. Ijavyte kwéry-gwi ojeupi oho-vy. Yvyaty ári-ma ojeupi oho-vy. Upe-py ogwahẽ ramo, ogwapy-ma vyvaturu-rehe. Ogwapy rire, omoirũ íxupe hemimbo'e kwéry. ² Upe ramo onhepyrũ-ma ohekombo'e porã-vy gwemimbo'e kwéry-pe. He'i omombe'u-vy íxupe kwéry:

³ —Gwĩ, “Iporiahu va'e-rami ko yvy-py xe aiko” he'i ójehe va'e, gwĩ, “Xeje-hegwi rei ndikatúiry xe aiko” he'i ójehe va'e, heko vy'a tee va'e. Nhandejáry nhande ruvixa ndive gwarã voi. Upéa-gwi ovy'a.

⁴—Gwĩ gwembiapokwe omboasy-vy hasẽ va'e, heko vy'a tee joty. Nhandejáry remimbopy'agwapyrã voi upéa. Upéa-gwi ovy'a.

⁵—Gwĩ ipoxy pya'e e'ỹ va'e, heko kiriri va'e, heko vy'a tee va'e. Ko yvy pygwa íxupe gwarã. Ko yvy imba'e teerã. Upéa-gwi ovy'a joty.

⁶—Gwĩ Nhandejáry remimbota gwive ojaposeve seve va'e, heko vy'a tee va'e. Ivare'a va'e-rami, ijuhéi va'e-rami ave oiko hemimbota ojapose eterei-gwi. Ojapo rire ovy'a va'erã. Onhembopy'ajeko tee va'e-rami ovy'a-ma va'erã oiko-vy.

⁷—Gwĩ gwapixa-pe oiporiahuvereko va'e, heko vy'a tee va'e. Oiporiahuvereko va'erã ave íxupe Nhandejáry. Upéa-gwi ovy'a.

⁸—Gwĩ hesakatu reheve ipy'a potĩ va'e, heko vy'a tee va'e. Ohexa va'erã Nhandejáry-pe. Upéa-gwi ovy'a.

⁹—Gwĩ gwapixa peteíxa omoingo porã va'e, ombojoja va'e, heko vy'a tee va'e. “Xe ra'y voi, xe raji voi” he'i va'erã hese Nhandejáry. Upéa-gwi ovy'a.

¹⁰—Gwĩ Nhandejáry remimbota ojapo-gwi ogwereco asy ramo jepe íxupe, heko vy'a tee joty. Nhandejáry nhande ruvixa ndive gwarã voi. Upéa-gwi ovy'a.

¹¹—Ha peẽ ave xe moirũ-gwi onhe'ẽ rei rei va'erã pende-rehe. Pende rereko asy va'erã. Xe-rehe ndaija'ei-gwi opaixagwa ivai va'e omombe'u vai va'erã pende-rehe, ijapu va'erã pende-rehe. Upéixa pende rereko jave, pende reko vy'a tee voi. ¹²Pevy'a katu. Perovy'a joty katu pende-rehe hembiaapo vai va'e. Yváy-py heta eterei ombohekovia va'erã peẽ-my ome'ẽ-vy Nhandejáry. Upéa-gwi pevy'a joty. Pende rerekoha-rami ave ogwereco asy va'ekwe myamyri Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe. Yma gware-pe pene renonderã-rehe ogwereco asy hagwe-rami ave, ãy pende rereko asy ave va'erã.

**Juky rehegwa nhe'ẽ, yvypóry kwéry-pe ohesape
va'e-rami oiko va'e rehegwa nhe'ẽ ave**

(Mc 9.50; Lc 14.34-35)

¹³—Pejeapysaka katu juky rehegwa nhe'ẽ-rehe. Juky-rami peẽ peiko ko yvy-py. Pono ine so'o-rehe juky nhamoi va'e-rami, peẽ peiko ko yvy-py ani hagwã teko rei ivaive ive oho-vy. He porã juky ha ndahe porãvéi ramo, ndikatuvéi-ma nhamoatyrõ íxupe. Naiporãvéi-ma nhamoatyrõ hagwã. Nde eremombo-ma va'erã. Erepyrũ va'erã hese.

¹⁴—Yvypóry kwéry-pe pehesape va'e-rami ave peẽ peiko. Ojekwaa porã tetã vyvaty ári onhemoi va'ekwe. Ndikatúiry onhomi nhomi íxupe. ¹⁵Ojekwaa porã ave tataendy. Nhamoendy ramo, ndajajaho'íry nha'ẽ gwy-py. Tataendy'ly ári ae nhamoi. Upe ramo entéro óga pygwa-pe pe tataendy ohesape oi-vy. ¹⁶Upéixa ete ohesape va'e-rami, tojekwaa porã ne rembiapo porãkwe. Upéixa ramo nde rapixa kwéry ohexa va'erã ne rembiapo porã. Ohexa ramo, omomba'egwasu va'erã nde Ru yváy pygwa-pe, he'i Hesu.

Moisés amyri remimombe'ukwe rehegwa nhe'ẽ

¹⁷Upéi he'i jevy Hesu:

—Ani ere teĩ: “Ogwahẽ-ma ou-vy Hesu ohekoviario hagwã Moisés amyri remimombe'ukwe tekoha” ani ere teĩ. “Ou-ma ohekoviario hagwã Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety amyri remimombe'ukwe tekoha” ani ere teĩ.

Agwahê-ma ae aju-vy ipokatu hagwã upe Nhandejáry remimo'arandukwe nhe'ê oiko hagwã he'i hagwe-rupi, he'i.

¹⁸Upéi he'i ave:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ê-rehe. Anhetegwa va'e amombe'u-ta peê-my. Ko vyv áry ndive oiko jave, nonhemohekoviarô mo'ãi va'erã Moisés amyri remimombe'ukwe nhe'ê. Nomokanhy mo'ãi ni petei ojehei va'ekwe. Ni petei ndyky jaiporu va'e kwatia nhamonhe'ê porã hagwã nomokanhýi va'erã. He'i hagwe-rami oikopa peve nonhemohekoviarô mo'ãi va'erã Nhandejáry kwatia nhe'ê. ¹⁹Upéa-gwi oĩ ramo Nhandejáry kwatia nhe'ê ohendu rire mixĩ eterei va'e nohendusevéi va'e. Upéi ohendu e'ỹ uka hagwã ombo'e gwapixa-pe. Upe va'e apohare-pe nomomba'egwasúi arã voi Nhandejáry oiko ha-rupi nhande ruvixarã. Ombohekomixĩve va'erã ae voi íxupe. Ha Nhandejáry kwatia nhe'ê apoha, “Pehendu katu Nhandejáry kwatia nhe'ê Moisés amyri remimombe'ukwe” he'i ae va'erã gwapixa-pe, omomba'egwasu va'erã íxupe Nhandejáry oiko ha-rupi. ²⁰Ha gwĩ judeu rekombo'ehaty kwéry, fariseu kwéry ndive ojapose mo'ã Nhandejáry remimbota gwive ogwahê hagwã mo'ã oho-vy nhande ruvixa ramo Nhandejáry oiko haty-py. “Heta nhane rembiapo porã porã” he'i ójehe kwéry. “Upéa-gwi nhagwahê va'erã jaha-vy Nhandejáry oiko haty-py” he'i mo'ã ójehe kwéry. Ha nogwahê mo'ãi voi. Ha'e kwéry hekorupi peiko ramo, napemoirũ mo'ãi Nhandejáry pene ruvixarã-pe. Nhandejáry remimbota gwive pehenduseve seve ramo ae, pemoirũ va'erã íxupe, he'i gwe-mimbo'e kwéry-pe Hesu.

Ipoxy rei va'e rehegwa nhe'ê

²¹Upe rire katu he'i jivy Hesu:

—“Ani ereporojuka teĩ” he'i araka'e yma gware-pe. “Oporojuka va'ekwe-pe ogweraha va'erã mburuvixa rovagwy-py oporandu hagwã íxupe hembiapokwe-rehe” he'i araka'e yma gware-pe. Upéa pehenduma. ²²Áy xe ae katu nde rekoha porãve hagwã amombe'u-ta peê-my. Gwe'ýi-rehe ipoxy rei va'e-pe gwive ogweraha va'erã mburuvixa renda-py ogwereko hagwã íxupe hembiapokwe-rami. Gwe'ýi-rehe onhe'ê rei va'e-pe ogweraha va'erã mburuvixa kwéry ojogweroaty haty-py omoporandu uka hagwã hembiapokwe-rehe íxupe. Ha, “Nde tavy. Ne arandu e'ỹ va'e” he'i va'e gwive gwapixa-pe katu, ojereraha va'erã tata opa rei rei e'ỹ va'e-py.

²³—Upéixa ramo ereho ramo Nhandejáry róga-py ne remime'êrã ereme'ê-ma hagwã íxupe Nhandejáry apyka nhamboete haty-py, upe-py nde re'ýi nde-rehe ija'e'ýha-rehe ne mandu'a ramo, ani ereme'ê ranhe teĩ Nhandejáry-pe ne remime'êrã. ²⁴Eheja rei katu Nhandejáry apyka renonde-py. Tereho ranhe katu nde rapixa ha-py erehekombojoja ranhe hagwã íxupe peteixa ereiko hagwã. Ha upe rire katu eju jivy Nhandejáry ha-py ne remime'êrã ereme'ê hagwã íxupe. ²⁵Embojoja mani katu nde-rehe ija'e'ýha-pe peho jave mburuvixa ha-py. Ne'írá vyteri eregwahê jave, embojoja ranhe katu ne nhe'ê nde rapixa ndive erembovy'a jivy hagwã íxupe. Nerembojojái ramo íxupe, ne me'ê arã mburuvixa po-py. Upéi mburuvixa ne me'ê va'erã polícia po-py. Upéi nde reja va'erã preso. ²⁶Anhetegwa amombe'u-ta peê-my. Preso erepyta rire, ndopoi rei mo'ãi ndéhegwi. Nane mosê mo'ãi. Ndereve reveha gwive ne mbopaga uka va'erã. Erepagapa rire mante, ne mosê va'erã, he'i Hesu.

Mba'éixa nghanhemongy'a

(Mt 19.3-9; Mc 9.43-47; 10.11-12; Lc 16.18)

²⁷Upéi he'i jevy Hesu:

—“Ani erenhomongy'a teĩ nde rapixa rembireko ndive, nde rapixa ména ndive ereiko-vy” he'i araka'e yma gware-pe. Upéa pehenduma. Ha äy katu xe ae nde rekoha poräve hagwä amombe'u-ta peẽ-my.

²⁸—Gwĩ opy'apy-py imandu'a gwapixa rembireko-rehe oikose-gwi indive va'e, hendive ndoikói vyteri ramo jepe, ojejavy joty. Gwesa-rupi joty ogwe-reko gwapixa rembireko. Omongy'a-ma va'e-rami, ojapo vai-ma hese.

²⁹—Upéixa ramo nde resa nde akatúa-koty oĩ va'e-gwi erejavy-ta ramo, ejejoko joty ne rembiapo vairägwewe-gwi. Enohẽ katu peteĩ nde resakwe emombo ndejéhegwi nde resakwe, peteĩ hesa pehẽ va'e-rami ereiko hagwä. Nde resa mokõi reheve nde reraha ramo tata ijapy e'ỹ va'e renda-py, ivai eterei va'erä nde-vy. Iporäve erenohẽ eremombo peteĩ nde resakwe ndejéhegwi.

³⁰—Ha nde po nde akatúa-koty oĩ va'e-gwi erejavy-ta ramo, ejejoko ae katu ne rembiapo vairägwewe-gwi. Ejahya ae katu upe nde po emombo ndejéhegwi. Peteĩ ipo va'e rekoha-rami ae katu eiko. Mokõi nde po reheve nde reraha ramo tata ijapy e'ỹ va'e renda-py, ivai eterei arä. Iporäve erejahya peteĩ nde po ndejéhegwi.

³¹—“Gwembireko-gwi opoise va'e gwive, tojapo kwatia ome'ẽ hagwä gwembireko-pe, Apoi-ta ndéhegwi, he'i-vy va'e tome'ẽ íxupe” upéa he'i ave araka'e yma gware. ³²Ha äy katu xe ae nde rekoha poräve hagwä amombe'u-ta peẽ-my. Gwembireko-gwi opoi va'e ojapo vai hese. Upéi hembirekokwe omenda jevy ramo, onhemongy'a-ma va'erä. Ha Nhandejáry katu omoingo asy va'erä imenakwe-pe, omenda amboaese jevy-gwi oheja rei gwembireko hagwe-rehe. Ha kunha hejapyre-rehe omenda jevy va'e katu, onhemongy'a va'erä ha'e-rami ave. Ha kwimba'e ambue ndive ojohu va'e gwembireko katu, opoi ramo gwembireko-gwi, ndojapo vaíry hese, he'i Hesu.

Ani ereiporu teĩ imba'e réry rei ne nhe'ẽ pokatuve hagwä mo'ä

(Tg 5.12)

³³Upéi he'i jevy Hesu:

—“Ani erejapo e'ỹ teĩ ne nhe'ẽ. Xe apu ramo xe rendu va'erä Nhandejáry, ere ramo, ejapo katu ne nhe'ẽ” he'i araka'e yma gware-pe. Upéa ave pehenduma.

³⁴—Äy ae katu nde rekoha poräve hagwä amombe'u-ta peẽ-my. “Nanhe'ẽ rei mo'äi, ajapo-ta voi” ere ramo, ani ereiporu teĩ imba'e réry rei ererovia uka hagwä ne renduharä-pe ne nhe'ẽ. Ani ereiporu yváy réry. Upe-py Nhandejáry ogwapy haty. Nde ae ne nhe'ẽ eiporu. ³⁵Ani ereiporu teĩ yvy réry. Upe-py Nhandejáry opyrü haty. Ani ereiporu teĩ Jerusalém tetä réry. Upe-py oiko Nhandejáry nhande ruvixagwasu. Nde ae ne nhe'ẽ eiporu. ³⁶Ani ereiporu teĩ ne akä réry ererovia uka hagwä ne renduharä-pe ne nhe'ẽ. Nhandejáry mba'e ne akä. Nde ávy peteĩ va'e neremomorotĩ kwaái, nremohũ kwaái ave. Nde ae ne nhe'ẽ eiporu. ³⁷Erenhomongeta ramo, erejapose va'erä-rehe. “Ajapo-ta” ere. Ha nderejaposéi va'erä-rehe, “Ndajapo mo'äi”

ere ave. Imba'e réry rei ani ereiporu teĩ. Imba'e réry rei ereiporu ramo, nde rekombo'e ra'e anhaygwasu. Anhaygwasu rape-rupi ereiko ra'e, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe.

Ani erejehepy teĩ nde rapixa-rehe

(Lc 6.29-30)

³⁸Upéi he'i jevy Hesu gwemimbo'e kwéry-pe:

—“Iporã erejepy” he'i araka'e yma gware-pe. “Nde resa ombyai ramo nde rapixa, embyai katu hesa hekovia. Ne rãĩ omopẽ ramo nde rapixa, emopẽ katu hãĩ hekovia. Nde-rehe ojapo hagwe-ramima nde rapixa ejapo ave hese” he'i araka'e nhande rekorã omombe'u-vy araka'e. Upéa pehendu-ma.

³⁹—Áy ae katu iporãve amombe'u-ta peẽ-my. Aníke upéixa erejapo teĩ. Nde rapixa nde-rehe ojapose va'e ojapo ramo, ani joty kuri erejepy teĩ hese. Nde rovapete ramo jepe nde akatúa-gwi, ani joty kuri erejepy teĩ hese. Nde rovapete ramo jepe, ejerova rova joty íxupe. Eme'ẽ joty íxupe nde rova asu nde rovapete jevy hagwã. ⁴⁰Nde reraha ramo mburuvixa renonde-py oipe'a hagwã ndéhegwi ne kamisa, eme'ẽ íxupe togweraha ne kamisa nde ao jo'a ndive. ⁴¹“Eraha katu areko va'e peteĩ quilômetro” he'i ramo nde-vy peteĩ soldado omanda-vy, ejapo katu inhe'ẽ. Ejapove joty inhe'ẽ. Eraha joty katu ogwereko va'e mokõi quilômetro. ⁴²Gwĩ oikotevẽ va'e ojerure ramo nde-vy, eme'ẽ katu íxupe. Ne mba'e oiporuse va'e-pe eiporuruka joty ave íxupe, he'i Hesu.

Nde-rehe ija'e'ỹ ramo jepe, ehayhu joty kuri íxupe

(Lc 6.27-28,32-36; Rm 12.14)

⁴³Upéi he'i jevy Hesu:

—“Ehayhu katu nde re'íy-pe ha nde-rehe ija'e'ỹ va'e-pe ani ave erehayhu teĩ” he'i araka'e yma gware-pe. Upéa pehendu-ma.

⁴⁴—Áy ae katu nde rekoha porãve hagwã amombe'u-ta peẽ-my. Nde-rehe ija'e'ỹ va'e jepe, ehayhu joty íxupe. Nde rereko asy va'e-rehe, ejapo joty oraçãõ. Embojeupi joty katu ne nhe'ẽ Nhandejáry-pe hese kwéry. ⁴⁵Upéixa Nhandejáry rekoha. Upéixa ereiko va'erã nde Ru yváy pygwa ra'y tee ramo. Nhande resape uka va'e peteĩxa nhande rereko. Hekoha vai va'e-pe hekoha porã va'e-pe ave omosẽ kwarahy omoendy-vy peteĩxa Nhandejáry. Hemiapo porã va'e-pe hembiapo vai va'e-pe ave omongy peteĩxa. Enterove va'e-pe ohayhu-gwi ojapo upéixa. Pende Ru yváy-py oĩ va'e ojapoha-rami ave, peẽ pejapo katu.

⁴⁶—Nde rayhu va'e-pe anho erehayhu ramo, “Hekoha porã eterei” nde'ĩ mo'ãiry nde-rehe Nhandejáry. Nde reko-ramima ave oiko gwĩ plata-py nhane mbopaga va'ety, hese imandu'a vai va'e. ⁴⁷Nde re'íy anho ererovy'a ramo, “Hemiapo porã eterei” nde'íry va'erã nde-rehe Nhandejáry. “Xe rekoha porã” ere rei arã ndéjehe. Nde reko-ramima ave oiko va'erã judeu e'ỹ va'e Nhandejáry kwaa e'ỹha, gwe'íy anho ogwerovy'a-vy.

⁴⁸—Peiko ae katu Pende Ru yváy pygwa reko-rupi. Ha'e hekoha porã tee rei voi heko jejavy e'ỹ reheve. Ha'e-ramima peiko meme katu, he'i Hesu gwe-mimbo'e kwéry-pe.

**Ne rembiapo porã ramo, ani erejapo teĩ
enterove resa-py erejehexa ukase-vy**

6 ¹Hesu he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:
—Xáke, enhangareko porã katu ndéjehe, he'i. —Ne rembiapo porã ramo, ani erejapo teĩ enterove va'e resa-py erejehexa uka porãse-vy imandu'a porã hagwã mo'ã nde-rehe. Upéixa ereiko ramo, “Hekoha porã upe va'e. Íxupe gwarã ame'ê-ta” nde'i mo'ãi arã voi nde-rehe Nhandejáry pende Ru yváy pygwa. Nde rekoha oikwaa voi. Ani erejapo teĩ upéixa. Ndaipotái upéixa erenhemoete ukase ereiko-vy.

²—Iporiahu va'e-pe ereme'êse ramo, ani ereiko gwĩ gweko-gwi rei enterove resa-py ojehexa uka porãse va'e reko-rupi, opy'a ky'aha omo'ã kwaa va'e reko-rupi. Atýra-py ojeporahéi haty-py omonhe'ê gwemimbygwasu, enterove imandu'a porã hagwã mo'ã hese. Tape-rupi ombopu onhemboete ukase-vy mo'ã. Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Hexaháry-pe onhemboete uka rire, mba'eve nome'ê mo'ávêi-ma íxupe Nhandejáry. ³⁻⁴Iporiahu va'e-pe ereme'êse ramo ae, eme'ê nhemi íxupe. Tojekwaa e'ỹ ne remime'ê. Toikwaa e'ỹ jepe nde po asu va'e nde po akatúa va'e rembiapo. Toikwaa e'ỹ nde reko irũ kwéry ne remime'ê. Upéixa nde Ru yváy pygwa ombohekovia va'erã nde-vy ome'ê-vy. Ndaipóri íxugwi okanhy va'e. Okanhy va'erägwe jepe ae ojohu joty Nhandejáry, he'i Hesu.

Oração erejapo ramo, a-rami ejapo

⁵Upéi he'i jevy Hesu:

—Gwĩ nombojekwaái joty va'e opy'a ky'aha, ojehexa uka porãse-vy rei ojapo va'e mo'ã oração, onhembo'yse oração apo-vy. Ojeporahéi haty-py ojapo oração imandu'a porã hagwã mo'ã hese. Ojéhegwi rei ojapo mo'ã oração enterove resa-py. Onhemboete ukase-vy rei ae onhembo'yse tape kurusu-py. Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Ojekwaa porã rire, mba'eve íxupe nombohekovia mo'ávêi-ma Nhandejáry. Ani peiko teĩ ha'e kwéry heko-rami, he'i.

⁶—Oração erejapo jave ae, eike katu koty-py. Ne rokẽ emboty ndejeheve. Upéi ne anho ha-py embojeupi ne nhe'ê nde Ru jahexa e'ỹ va'e-pe. Ha upe rire katu nde Ru yváy pygwa ne anho ha-py erejapo va'e rexa-vy, nde rovasa porã va'erã ombohekovia-vy nde-vy.

⁷—Gwĩ judeu e'ỹ va'e Nhandejáry kwaa e'ỹha onhembo'e mbo'e rei. Heta nhe'ê oiporu rei va'e omondo rei onhe'ê Nhandejáry-pe. “Xe nhe'ê puku ramo, anhe'ê porã-ma” he'i mo'ã ójehe. “Heta-gwi xe nhe'ê, ohendu-ta xe nhe'ê Nhandejáry” he'i mo'ã ójehe. ⁸Ani peiko teĩ ha'e kwéry heko-rami. Erejerure e'ỹ reheve ne remikotevẽ oikwaa-ma Nhandejáry nhande Ru.

⁹—Oração erejapo ramo, a-rami ae kuri ere:

Ore Ru yváy-py ereime va'e. Opa-rupi tomboete nde réry marangatu va'e. ¹⁰Ejehexa uka uka katu yvy pygwa-pe huvixarã. Ne remimbota yváy pygwa ojapoha-rami, tojapo yvy pygwa ave. ¹¹Ãy eme'ê ore-vy ore remi'urã ãy gwarã. ¹²Ore poriahuvareko katu orojejavy rire. Ore rapixa-pe ore-rehe ojejavy rire oroiporiahuverekoha-rami, ore poriahuvareko katu ore-vy ave. ¹³Ani teĩ ereheja ore rekombo'e vai

anháy. Ore resende ae katu íxugwi. Nde ae ko mburuvixa teeve voi. Nde pu'aka porãve va'e voi nde. Tane momba'egwasu enterove va'e opa e'ỹ reheve. Amém.*

¹⁴—Ha'e-ta peẽ-my. Nde-rehe ojevavy rire nde rapixa-pe ereiporiahuvereko ramo, nde-vy ave nde poriahuvereko va'erã nde Ru yváy pygwa. ¹⁵Ha nde rapixa-pe ndereiporiahuverekói ramo katu, nde-vy ave nande poriahuvereko mo'ai va'erã nde Ru yváy pygwa, he'i Hesu.

Jakaru e'ỹ reheve rehegwa nheẽ

¹⁶Upéi he'i jevy Hesu:

—Gwĩ opy'a ky'aha omo'ã kwaa va'e gweko-rehe rei onhemboete ukase va'e, okaru e'ỹ reheve ohasa mo'ã Nhandejáry mboete-vy. Upéixa ojapo ramo, hova asy oiko-vy ovy'are'ỹ va'e-rami. Ndojehovahéiry. Ndojekyvú porãi ave ojehexa uka porã hagwã okaru e'ỹha onhemboete ukase-vy rei. Oipota ente-rove omanha hese. Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Onhemboete rire, nombohekovia mo'ai va'erã íxupe ome'ẽ-vy Nhandejáry. Ani peiko teĩ ha'e kwéry heko-rami. ¹⁷⁻¹⁸Ha peẽ katu Nhandejáry mboete-vy pekaru e'ỹ reheve pehasa ramo, pejekyvú porã katu. Pejehovahéi katu. Upéixa pende rapixa-pe ndojekwaái va'erã pekaru e'ỹha. Ha Nhandejáry ha'e anho mante oikwaa va'erã pekaru e'ỹha. Ndaipóri íxugwi okanhy va'e. Ne rembiapo nhemi oikwaa ramo, ombohekovia va'erã nde-vy ome'ẽ-vy ne rembiapo porãgwe-rehe, he'i Hesu.

Yváy pygwarã-rehe katu pepena

(Lc 12.33-34; 2 Tm 4.8; 1 Pe 1.4)

¹⁹Upéi he'i jevy Hesu:

—Ani erenhongatu rei teĩ ko yvy-rehe ne mba'e kwéry. Onhembotapurupa arã nde ao. Onhembyaipa arã ne mba'e. Ombokwa arã nde róga-rehe imonda va'e oike hagwã nde koty-py. Ndaha'úi yváy pygwarã ko yvy pygwa va'e. Nhane rembiejarã meme voi. ²⁰Nhandejáry reminhongatu yváy-py peẽ-my gwarã-rehe ae katu pepena peiko-vy ko yvy-py. Yváy-py onhongatu va'e-rami peiko katu ko yvy-py. Upe-py ndaipóri nhande ao ombotapurú rei va'erã. Ndaipóri nhane mba'e ombyai rei va'erã. Upe-py ndaipóri nhande róga-rehe ombokwa mbokwaharã nhande koty-py oike-vy omonda va'erã nhandéhe-gwi nhane reminhongatu va'e. ²¹Nhane rakate'ỹha-ma nhane renonde-py nhamoĩ meme jaiko-vy. Upéa-gwi ani erenhongatu rei teĩ ko yvy-rehe ne mba'e kwéry. Hese anho ereity arã nde resa ereiko-vy. Epena ae katu nde reko porãrã yváy pygwarã-rehe, he'i Hesu.

Nhande resa nhande rete resapeha

(Lc 11.34-36)

²²Upéi he'i jevy Hesu:

—Ha nhande resa reheve katu ohexa va'e-rami oiko nhande rete. Jahexa porã ramo, ohexa vérami ave nhande rete. Hembipepa íxupe va'e-rami oiko.

* 6.9-13 Lc 11.1-4

Upéixa nde rekoha porã tee ramo, arakatu pygwa vérami ereiko va'e, erejehesa rerova uka-vy Nhandejáry-rehe. ²³Ha naiporãi ramo nhande resa katu hesa e'ỹ va'e-rami oiko nhande rete. Ndohexa uka porãi ramo nhande-vy, pytũ-my oiko ave nhande rete. Upéixa voi nde rekoha vai ramo, pytũ-my vérami ereiko va'e, erejehesa rerova uka e'ỹ-vy Nhandejáry-rehe. Ipytũmba rei voi nde-vy. Ndahapéi voi nde-vy, he'i Hesu.

Ne remikotevê-rehe gwive ani erepena pena ereiko-vy

(Lc 12.22-31; Fp 4.6; 1 Pe 5.7)

²⁴Upéi he'i jevy Hesu:

—Avave ndikatúi ojáry mokõi va'e nhe'ê-py omba'apo. Oĩ ramo nhande-rehe mokõi omanda va'e, peteĩ va'e-rehe nanhande a'úi va'erã. Outro-pe jahayhu va'erã. Peteĩ va'e-rehe nhane rakate'ỹ va'erã. Ha outro-pe ndajahexa-séi va'erã. Upéa-gwi naiporãi nhane rakate'ỹ eterei plata-rehe. Erebotuvi-xave ramo plata, ipu'aka va'erã nde-rehe. Nerepenái va'erã Nhandejáry-rehe. Nde kupe-py oĩ va'e-rami erereko va'erã íxupe.*

²⁵—Upéa-gwi ha'e-ta peẽ-my. Aníke erepena pena anho rei ere'u va'erã-rehe ereikove hagwã. Nde aorã-rehe eremonde va'erã-rehe, gwĩa-rehe ani erepena eterei teĩ. Nhane remi'urã anho rei-rehe naiporãi jaiko. Nhande rete pegwarã anho voi nhande ao, nhane remi'urã ave. Naiporãi nhapena upe va'e anho-rehe jaiko-vy. Upe va'e anho-rehe ndikatúi nhapena jaiko-vy. ²⁶Pehexa katu gwyra reko. Onhemity e'ỹ ramo jepe, koty-py onhongatu hagwã heraha-vy oikytĩ e'ỹ ramo jepe, omongaru joty íxupe nde Ru yváy pygwa. Ha gwyra kwéry natuvixamba'e etéiry Nhandejáry-pe. Ha peẽ katu pende tuvixave íxupe gwyra kwéry-gwi. ²⁷Ani erepena eterei teĩ ndéjehe. Ereiko pukuseve mo'ã-gwi rei, ndereiko pukuve mo'áiry.

²⁸—Nde aorã orã-rehe ani erepena eterei teĩ ereiko-vy. Pehexa katu yvoty reko. Nomba'apói opotyã-rehe. Oipogwã va'e-rami ndoikóiry. Nomba'apói ramo jepe, opyta porã ete voi joty. ²⁹Yma oiko va'ekwe myamyri mburuvixa Salomão. Imba'e reta va'ekwe. Ijao porã ave va'ekwe. Upe va'e-rehe onhemomba'egwasu ete va'ekwe. Ha ha'e-ta peẽ-my. Xe ae katu amboeteve upéa yvoty-pe. Ha'e ijehexaha-rami e'ỹ jepe, iporãve joty katu íxugwi. ³⁰Ha Nhandejáry katu ombopoty porã kapi'i. Etería henhói porã. Ko'ẽ ramo oikytĩ-ma arã, omombo va'erã tata-py ohapy-vy. Pe kapi'i Nhandejáry remimbopoty voi. Onhangareko porã hese-gwi, ipoty porã voi. Ha pende-rehe katu onhangareko porãve. Ne monde uka va'erã. Ma'erã ndapejeroviái hese? Hese anho ae pejerovia katu. Ome'ẽ va'erã nde-vy nde aorã. ³¹Upéa-gwi ani erepena ndéjehe. “Mbava'e tipo ja'u va'erã? Mbava'e tipo jay'u va'erã? Mbava'e-py tipo nanhemonde va'erã?” ani ere teĩ upéixa. ³²Upeixagwa-rehe opena pena oiko-vy judeu e'ỹ va'e Nhandejáry kwaa e'ỹha. Ha nde Ru yváy pygwa katu ne remikotevê gwive oikwaa va'e. Upéa rehegwa ereikotevê va'e-rehe ha'e oikwaa voi. Upéa-gwi ani erepena pena teĩ hese ereiko-vy. ³³Pepena ranhe ae katu Nhandejáry pende ruvixarã-rehe. Pemoi meme pene renonde-py ha'e ae hemimbota erejapo hagwã. Hese anho mante epena eiko-vy. Upéi upéa rehegwa gwive ne remikotevê va'e ome'ẽ rei va'erã nde-vy. ³⁴Ani pepena

* 6.24 Lc 16.13

teĩ ko'ẽ ramogwarã-rehe. Pono pene mytu'e'y pendéjehe ani pepena teĩ ko'ẽ ramo ojehu-ta va'e-rehe, gwĩ ivai-ta va'e-rehe. Ko'ẽ ramo ae pepena kuri hese, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe omombe'u-vy.

Ani nde rapixa rembiapo-rehe, "Ivai" ere teĩ erepondera-vy

(Lc 6.37-38,41-42; Rm 2.1-3; 1 Co 2.14-15; Tg 4.11-12)

7 ¹Hesu he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ani nde rapixa rembiapo-rehe, "Ivai" ere teĩ erepondera-vy. Ne rembiapo ojohu vai ave arã nde-rehe Nhandejáry.

²—Upe erejavaeterekoha-rami ave, "Ivai" he'i arã nde-rehe Nhandejáry. Nde rapixa ererekoha-rami nde ave nde rereko va'erã Nhandejáry.

³—Áy amombe'u-ta pene rekorã-rehe. Yvyra ra'ykwe rehegwa nhe'ẽ-rami aiporu-ta peẽ-my imombe'u-vy. "Oĩ ra'e nde resa-py vyvra ra'ykwe" ere teĩ nde rapixa-pe. Ha nde ave tuvixave nde resa-py oĩ va'e. Heko porã va'e-rami ereikose mo'ã nde rapixa-pe. ⁴Upéixa ramo ma'erã ere teĩ nde rapixa-pe: "Taípe'a nde resa-gwi pe vyvra ra'ykwe mixĩ oĩ va'e". Nde ave tuvixave nde resa-py oĩ va'e. ⁵Nde, "Ndaxe py'a ky'ái", ere mo'ã ndéjehe. Nde nde rekoha vai-ma. Erova ranhe katu nde rekoha. Eípe'a ranhe katu ndejéhegwi pe vyvra tuvixave va'e nde resa-py oĩ va'e. Upéi erehexa porã arã ereípe'a hagwã nde rapixa resa-gwi upe vyvra ra'ykwe mixĩ oĩ va'e. ⁶"Ani ereme'ẽ teĩ jagwa-pe imarangatu porã va'e" ja'e. "Ojere arã nde su'u-vy." "Ani eremombo kure rovagwy-py ne mba'e porã hepy va'e. Opyrũ rei arã hese omongy'apa-vy" ja'e. Nde rapixa ne nhe'ẽ porã ombojevy va'e, ndaha'úi ne nhe'ẽ porã íxupe gwarã.

Hekoha porã tee va'e Nhande Ru yváy pygwa

(Lc 11.9-13; Jo 14.13-14)

⁷—Ejerure rure katu Nhandejáry-pe. Ha ne rembijerure katu ome'ẽ va'erã nde-vy. Eheka heka katu ndejéupe gwarã. Ha ne rembieka katu erejohu va'erã. Okẽ onhemboty va'e oípe'a uka hagwã ombota mbota va'e-rami, pene kyre'y katu pejapo hagwã oração. Nde-vy oípe'a-ma va'e-rami okẽ, ohendu va'erã Nhandejáry pene nhe'ẽ. ⁸Gwĩ ojerure rure va'e-pe gwive ome'ẽ va'erã. Gwĩ oheka heka va'e gwive ojohu va'erã. Gwĩ ombota mbota va'e-rami oha'arõ oĩ-vy va'e-pe gwive ojepe'a va'erã. ⁹Ta'yry gwemi'urã-rehe ojerure ramo, ndaipóri pene pa'ũ-my ita ome'ẽ va'erã íxupe. ¹⁰Ta'yry pira-rehe ojerure ramo, ndaipóri pene pa'ũ-my mbói ome'ẽ va'erã íxupe. ¹¹Peẽ kwéry pende rekoha vai ramo jepe, peme'ẽ kwaa joty iporã porã va'e pende ra'y kwéry-pe. Ha pende Ru yváy pygwa katu hekoha porã tee va'e. Upéa-gwi ome'ẽ kwaa porãve voi pejerure va'e-pe gwive iporã porã tee va'e. ¹²Ha nhande kwéry katu jaipota nhande rapixa ojapo porã nhande-rehe. Aipo ramo, nde hese ave ejapo porã. Peteixa pejapo porã ojéhehe, he'i. —Tuvixa mba'eve ko va'e nhe'ẽ. Ko va'e nhe'ẽ-py anohẽ kuri peẽ-my judeu rekoharã Moisés amyri remimombe'ukwe gwive, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ekwe gwive ave. Petei nhe'ẽ-py amombe'upa kuri peẽ-my, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Oĩ mokõi tape

(Lc 13.24)

¹³Upéi Hesu he'i jevy:

—Tapeho katu tape porã-rupi. Upe tape ypyrũha tape po'i voi. Upe-rupi tapeho katu. Ani peho teĩ tape vai-rupi. Upe tapegwasu mombyry nhande rerahaha voi Nhandejáry-gwi. Tapegwasu nhepyruha tuvixa oĩ va'e. Ndahekorasyi jaha hagwã upe tapegwasu-rupi. Heta oho tapegwasu-rupi va'e. ¹⁴Ha ndaupéixairy tape Nhandejáry ha-py oho va'e. Upe tape ypyrũha tape po'i voi. Hasy-py nhagwahẽ va'erã upe tape-rupi Nhandejáry ha-py. Ha upe tape-rupi ogwata va'e ndahetáiry, he'i Hesu.

Oĩ, “Nhandejáry nhe'ẽ-py amombe'u” he'i va'e mo'ã ójehe

(Lc 6.43-44; Tg 3.11-12; 1 Jo 3.10)

¹⁵Upéi Hesu he'i jevy:

—Oĩ, “Nhandejáry nhe'ẽ-py amombe'u” he'i va'e mo'ã ójehe. Xáke. Ani penhembotavy uka íxupe. Ojehexa uka porã va'erã ogwahẽ ou-vy pende ha-py. Ou va'erã ovexa-rami. Ipoxy e'ỹ va'e-rami ou va'erã ojehexa uka-vy. Ha opy'apy-py kwéry katu ipoxy. Heko poxy va'e-rami, jagwarete ivare'la va'e-rami voi ipoxy opy'a-py. ¹⁶Pehexa kwaa va'erã hembia-po-rehe. Nhuatĩ-gwi ndikatúi jaipo'o hi'a uva. Karapíxu-gwi ndikatúi jaipo'o figo aju. Ndaha'úi figo aju-rami karapíxu'a. ¹⁷Hi'a porã yvyra porã. Ha ndahi'a porã yvyra vai. ¹⁸Ndoikói yvyra porã hi'a porã e'ỹ va'e. Ha yvyra vai hi'a porã va'e ndoikói ave. ¹⁹Entéro yvyra ndahi'a porã va'e gwive oity va'erã. Tata ári imombopyrã. ²⁰Upéixa yvyra'a-rami pehexa kwaa va'erã hekoha-rehe. “Nhandejáry nhe'ẽ-py oromombe'u” he'i ramo mo'ã, hembia-po-rehe pehexa kwaa va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Enterove nomoirũbái va'erã Nhandejáry nhande ruvixa-pe

(Lc 13.25-27; 1 Jo 2.3-6)

²¹Upéi Hesu he'i jevy:

—Heta oĩ, “Nde xe Járy, nde xe Járy” he'i rei va'erã xe-vy. Upéa nomoirũi va'erã oho-vy Nhandejáry nhande ruvixa-pe. Nogwahẽi va'erã oho-vy oiko haty-py. Ha xe Ru yváy pygwa remimbota ojapo va'e ae katu omoirũ va'erã íxupe oho-vy, he'i.

²²—Upe áry-py, enterove va'e-pe hembia-po apokwe-rami areko hagwã áry-py, heta, “Nde xe Járy, nde xe Járy” he'i rei va'erã xe-vy. “Nde réry-py Nhandejáry nhe'ẽ oromombe'u va'ekwe. Nde réry-py oromosẽ mosẽ oromondo-vy anháy-pe. Nde réry-py heta hexapyrã-rupi ore rembia-po porã va'ekwe. Heta ipu'aka va'e orojapo va'ekwe” he'i va'erã mo'ã xe-vy. ²³Ha upe rire katu “Hesu réry-py xe rembia-po. Áy ae Hesu re'ýi tee-ma voi xe” he'i ójehe mo'ã va'e-pe xe Hesu ha'e va'erã íxupe kwéry: Yma gwive ko'ánga ete peve peẽ ndaha'úi xe re'ýi. Ndoorikwaái voi. Xe re'ýi e'ỹ voi peẽ, xe ha'e va'erã íxupe kwéry. Pende rekoha vai. Tapeho jevy katu xéhegwi, ha'e va'erã íxupe kwéry, he'i Hesu.

Gwogarã ojapose ramo, oĩ ita ári omoĩ va'e, oĩ ave yvy ku'i ári omoĩ va'e

(Lc 6.47-49)

²⁴Upéi Hesu he'i jevy:

—Ko'ã va'e xe nhe'ẽ renduha, xe nhe'ẽ apoha hi'arandu porã voi. Ha hi'arandu va'e katu gwogarã ojapose ramo, ita ári omoĩ. ²⁵Ojapopa rire, oky-ma.

Oky-gwi y hygwasu ojaho'ipa hagwā óga. Ou ave yvytugwasu heity hagwā mo'ā ha ndo'áiry. Ita ári ojapo ra'e. Upéa-gwi ndo'áiry. Upéixa ete xe nhe'ê ojapo va'e oho porã voi ojeity ukase e'ỹ-vy. ²⁶Ha ko'ã va'e xe nhe'ê renduse e'ỹ va'e xe nhe'ê ojapo e'ỹ va'e katu nahi'arandu porãi. Ha hi'arandu e'ỹ va'e katu gwogarã ojapose ramo, nomoĩry ita ári. Yvy ku'i ári rei omoĩ gwóga. ²⁷Upéi oky-ma. Oky-gwi ovu y óga ojaho'ipa hagwā. Ou yvytugwasu oity hagwā ave óga-pe. Ha upe rire katu ho'a. Ho'apa ete voi hóga. Ho'a e'ỹ va'ekwe ndopytáiry. Omboasy eterei ho'a va'ekwe hóga. Upéixa ete ojeity uka-vy oho vai hi'arandu e'ỹ va'e, xe nhe'ê renduse e'ỹha, he'i Hesu Nhandejáry nhe'ê omombe'u-vy.

“Imbaraete voi inhe'ê” he'i

²⁸Omombe'upa rire, heta ojogweroaty aty va'e ogwero vy'a inhe'ê omboete-vy íxupe hikwái:

—Iporã ete Hesu nhe'ê, he'i hikwái. ²⁹—Inhe'ê ndaha'úi gwĩ nhande reko-mbo'ehaty kwéry nhe'ê-rami, he'i Hesu nhe'ê-rehe hikwái. —Ha'e kwéry ndoikwaapáiry. Ha'e ae onhe'ê nomombe'úiry. Ha Hesu ae katu ha'e ae onhe'ê omombe'u. Oporomonhe'égendu kwaa va'e-rami onhemonhe'ê. Imbaraete voi inhe'ê, he'i Hesu-rehe opondera-vy hikwái.

Hesu ombogwera ijai aipa va'e-pe

(Mc 1.40-45; Lc 5.12-16)

8 ¹Ha upéi katu Hesu ogwey jevy ou-vy upe yvyatyrusu ári-gwi. Ogwey rire heta ijaty jaty va'e kente kwéry omoirũ íxupe oje'ói-vy hikwái. ²Upe jave ogwahẽ ou-vy iha-py mba'asy vai ogwerekore va'e ijai aipa va'e. Gwety-py'ã-rehe onhesũ omboete-vy hovagwy-py:

—Nhane mbogwerahaty voi nde, xe Járy. Xe-vy pa xe mbogwera ave arã nde? he'i Hesu-pe.

³Ha'e oipyso opo omoĩ hese:

—Orombogwera-ta voi katu nde-vy, he'i íxupe. —Xe nhe'ê-py tane potĩ katu, he'i hasy va'e-pe.

Upe-ma ramo opa-ma ojei íxugwi ijai aikwe. Okwera porã-ma.

⁴Upéi he'i Hesu:

—Ejeapysaka katu xe nhe'ê-rehe. Ani eremombe'u avave-pe orombogwera-ma hagwe, he'i hasy va'ekwe-pe Hesu. —Tereho katu pa'i oĩ ha-py ejehexa uka-vy. Ehexa uka íxupe erekweramaha. Eme'ê íxupe upe myamyri “Nname'ê katu” he'i va'ekwe. Upéixa ramo, “Okwera-ma. Onhemopotĩ jevy-ma” he'i va'erã nde-rehe, atýra-py ne mombe'u-vy, he'i íxupe Hesu.

Hesu ombogwera capitão, soldado kwéry ruvíxa rembigwái-pe

(Lc 7.1-10)

⁵Ha upéi katu ogwahẽ oho-vy Hesu Cafarnaum tetã-my. Upe-py oíke rire ogwahẽ ou-vy iha-py capitão, soldado kwéry ruvíxa va'e:

⁶—Xe pytygwõ katu, Xe Járy Hesu, he'i. —Xe rembigwái oime koty-py. Nopu'ávúi-ma, hajy jeapa-gwi ndoryrýry. Hasy ete voi oĩ-vy, he'i íxupe soldado ruvíxa.

⁷—Aipo ramo, aha-ta nde róga-py ambogwera hagwā íxupe, he'i soldado ruvíxa-pe.

⁸—Nde, nde tuvixa mba'e-gwi, mba'éixa ereike-ta ereho-vy xe róga gwy-py? he'i omboete-vy íxupe. —Erenhembohekomirive-ta para'e ereike ereho-vy. Tuvixave e'ỹ va'e-rami joty ereike-ta upe-py. Aipo ramo ne nhe'ẽ-py rei embo-gwera katu xe rembigwái-pe, he'i. —“Tokwera” ere ramo, okwera va'erã. A-gwi rei ne nhe'ẽ-py mante okwera va'erã xe rembigwái hasy va'e, he'i Hesu-pe.

⁹—Oĩ xe-rehe omanda va'e. Inhe'ẽ ajapo va'e. Xe pogwy-py ave oĩ soldado xe amanda hese va'e. Kóa-pe, “Tereho katu” ha'e ramo, oho ave arã voi. Ha upéa-pe, “Eju katu” ha'e ramo, ou ave arã voi. Xe rembigwái-pe, “Ejapo katu xe nhe'ẽ” ha'e ramo, ojapo ave arã voi. Upéixa ave ne nhe'ẽ-py rei nde pu'aka nipo ra'e mba'asy-rehe erembogwera hagwã xe rembigwái-pe, he'i íxupe upe soldado ruvixa.

¹⁰Upéa nhe'ẽ rendu-vy “Mba'éixa ojerovia tee xe-rehe” he'i Hesu opondera-vy hese.

—Ojerovia tee voi xe-rehe upe va'e, he'i kente kwéry-pe hapykwéri ogwa'ẽ va'e-pe. —Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa, he'i. —Oĩ Israel remiariröre judeu kwéry xe-rehe ojerovia va'e. Ha ko va'e soldado ruvixa judeu e'ỹ ramo jepe, ojerovia teeve joty xe-rehe, he'i. ¹¹—Ha'e-ta peẽ-my. Heta mombyrygwa ogwahẽ va'erã oho-vy Nhandejáry nhande ruvixa ramo oiko haty-py. Heta kwarahy resẽ gwigwa oho va'erã jekarugwasu haty-py. Heta ka'aru gwigwa oho va'erã ave. Ogwapy va'erã okaru-vy Abraão ndive, Isaque ndive, Jacó ndive ave. ¹²Ha judeu kwéry va'e Nhandejáry re'ýi va'e oho va'erärgwe katu nogwahẽ mo'ãi va'erã upe-py. Omosẽ va'erã íxupe imondo-vy pytũ kwa-py. Upe-py ojahe'o va'erã. Hasẽ va'erã onhemboasy-gwi. Nhandejáry-rehe onhemoyrõ-gwi, onhemohãingyry ngyrýu va'erã oiko-vy, he'i judeu kwéry-rehe.

¹³Upéi he'i upe soldado ruvixa-pe:

—Tereho jevy katu nde róga-py. Xe reroviaha-rami, toiko katu nde-vy, he'i. Upe-ma ramo okwera-ma hembigwái.

Entéro hasy va'e-pe gwive ombogwera Hesu

(Mc 1.29-34; Lc 4.38-41)

¹⁴Ha upéi katu Hesu oho Pedro róga-py. Ogwahẽ ramo upe-py ohexa Pedro raixo. Onhenho ra'e oĩ-vy. Hasy ete voi heteraku-gwi. ¹⁵Omboja opo ipo-rehe. Opa-ma íxugwi heterakukwe. Opu'ã-ma Hesu remi'urã-rehe onhangareko-vy.

¹⁶Ka'aru ete-ma ojereru iha-py heta anháy ojepota hese va'e. Onhe'ẽ-py rei omosẽ mosẽ anháy imondo-vy. Entéro hasy va'e-pe gwive ombogwera-ma. ¹⁷Upéa rehegwa ojapo Hesu, upéixa hembiaapo yma gware he'i hagwe-rami oiko hagwã äy. Yma Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety Isafas remimoĩ-gwe kwatia-rehe a-rami:

“Nhande kwéry nhande rasy ramo, omboyke-ma opaixagwa mba'asy heraha-vy nhandéhegwi”.*

Yma he'i hagwe-rami, äy oiko-ma.

“Xe oromoirũ-ta, xe Járy” he'i

(Lc 9.57-62)

¹⁸Ha upéi katu heta kente onhemboaty Hesu-rehe. Ohexa ramo heta onhemboaty hese, he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

* 8.17 Is 53.4

—Jahasa katu y rovái, he'i.

¹⁹Ne'írá vyteri onhemboyru jave kanóa-py, ou ohogwaitĩ-vy íxupe peteĩ judeu rekombo'ehaty:

—Xe oromoirũ-ta, porombo'eháry, he'i Hesu-pe. —Mamo ereho ha-rupi oromoirũ-ta, he'i íxupe.

²⁰Hesu he'i jevy íxupe:

—Mykurẽ, vykwa oĩ íxupe hógarã. Gwyrã, oĩ ave íxupe haityrã. Ha xe ae katu Nhande Ryke'y tee va'e, ndaipóri xe-vy xe renagwã atongea-vy xe apyta hagwã, he'i. —Xe moirũse joty pa nde? he'i pe tekombo'ehaty-pe.

²¹Upéi outro peteĩ hemimbo'e va'e he'i Hesu-pe:

—Xe oromoirũ va'erã, xe Járy, he'i. —Aha'arõ ranhe-ta xe ru omano ramo ajaty hagwã, he'i íxupe.

²²—Nahániry. Áy voi aipota xe moirũ, he'i íxupe. —Xe moirũse e'ỹ va'e ae taimandu'a ranhe katu omano va'ekwe ojaty hagwã-rehe, he'i upe gwemimbo'e-pe.

“Ekirirĩ katu” he'i y-pe

(Mc 4.35-41; Lc 8.22-25)

²³Upéi onhemboyru-ma kanóa-py Hesu. Hemimbo'e kwéry onhemboyru ave indive. ²⁴Upe jave ou vytyugwasu marány. Ho'a yugwarusu-rehe omomýi hagwã yugwarusu. Upe-ma ramo omopu'ã pu'ã y-pe, ojaho'i ho'i kanóa-pe y. Ha Hesu ae katu oke joty oĩ-vy. ²⁵Ha hemimbo'e kwéry oho omombáy íxupe:

—Ore resende katu, ore Járy, he'i. —Nhanheapymi-tama nhande, he'i Hesu-pe hikwái.

²⁶—Mbava'e-gwi tipo pende py'amirĩ, he'i íxupe kwéry. —Ndapejerovia teéiry ra'e xe-rehe, he'i íxupe kwéry.

Upéi opu'ã onhe'ẽ-py omokirirĩ hagwã. He'i vytyugwasu-pe, y opu'ã va'e-pe ave

—Ekirirĩ katu, he'i ipoxy va'e-pe.

Upe-ma ramo ohopa-ma vytytu. Opytu'u jevy y. Okirirĩ porãmba jevy-ma y.

²⁷Ha'e kwéry opondera voi hese:

—Mba'eixagwa heko va'e po, he'i opondera-vy hese. —Yvytyugwasu jepe, y opu'ã pu'ã va'ekwe jepe ohendu inhe'ẽ, he'i Hesu-rehe hikwái.

Mokõi anháy rerekoha

(Mc 5.1-20; Lc 8.26-39)

²⁸Upéi ogwahẽ-ma oho-vy y rovái. Gadara vyty-py ogwahẽ. Upe-py ogwahẽ-ma ramo, ou ohogwaitĩ-vy íxupe mokõi anháy rerekoha va'e. Ijyta-gwi osẽ ou-vy. Heko poxy eterei va'e. Upéa-gwi ohasase va'e oikupe'o íxupe ohasa hagwã. Ndikatúi ohasa ijypy-rupi. ²⁹Onhe'ẽ hatã hatã Hesu-pe ombo-jevysse-vy mo'ã:

—Nde ko Nhandejáry ra'y. Ma'erã ereju ko'a-py, he'i Hesu-pe ombo-jevysse-vy mo'ã. —Ne'írá vyteri ore moingo asyha áry. Ma'erã ereju? he'i. —Ore moingo asyha áry-py ae ereju va'erã mo'ã, he'i Hesu-pe. —Áy katu ani ereju ore moingo asy-vy, he'i íxupe.

³⁰Mombyry-gwi ohexa heta kure okaru jave. ³¹Upéa-gwi ojerure rure íxupe:

—Ore mosê-ta ramo, ore mondo katu kure kwéry-pe. Ore mondo katu ipy'a kwéry-py, he'i anháy kwéry Hesu-pe.

³²—Tapeho, he'i íxupe kwéry.

Inhe'ê-rupi osê oho-vy oike kure kwéry py'a-py. Ha kure kwéry katu oripara oje'ói-vy. Yugwarusu-py ogwey oje'ói-vy. Hi'apỹ ogwey oje'ói-vy. Ho'a onheapymi oje'ói-vy y-py. ³³Ha kure nhangarekoha oripara oje'ói-vy. Atygwasu-py oho omombe'u-vy. Anháy rerekohare-pe ojehe va'ekwe gwive omombe'u. ³⁴Upe ramo atygwasu pygwa Hesu rogwaitĩ-vy osê ogwa'ê-vy. Ohexa-ma ramo Hesu-pe, ombojevysé íxupe:

—Ekwa jevy katu ore vvy-gwi, he'i Hesu-pe ojapura-gwi hikwái.

Hesu ombogwera hajy jeapa va'e-pe

(Mc 2.1-12; Lc 5.17-26)

9 ¹Ha upéi katu Hesu onhemboyru jevy-ma oho-vy kanóa-py. Upéi ohasa y rovái ogwahẽ oho-vy ha'e ae oiko ha-py. ²Upe-py ojereru íxupe hajy jeapa apa va'e. Gwupa reheve ou onheno oĩ-vy. Ójehe ojerovia tee ramo, ohe-xakwaa hese. Upéa-gwi he'i upe hajy jeapa apa va'e-pe:

—Ani erekyhyje teĩ, xe ra'y, he'i íxupe ombopy'agwapy-vy.

Gwa'ýry-pe he'iha-rami he'i íxupe:

—Amboyke-ma ndéhegwi ne rembiapo vaikwe, he'i upe hajy jeapa apa va'e-pe.

³Upe-py oĩ judeu rekombo'ehaty. Ohendu-ma ramo Hesu nhe'ê, ndojohu porái:

—Onhemonhandejáry rei ou-vy, he'i mo'ã Nhandejáry Hesu-rehe. —Onhe'ê vai rei, he'i ojóupe hese.

⁴Ha ipy'apóry oikwaa Hesu:

—Ma'erã-gwi erenhe'ê vai rei nde py'apy-py? he'i. ⁵—Pejeapysaka porã katu xe nhe'ê-rehe. Oĩ ramo, “Amboyke-ma ndéhegwi ne rembiapo vaikwe” he'i va'e katu, ndajahexái hemimboyke. Omboyke para'e. Tapa nomboykéiry ra'e. Ndajahexáiry. Ha oĩ ramo, “Epu'ã katu egwata eho-vy” he'i rei va'e katu, jahexa ave. Nomopu'áiry upe va'e. ⁶Áy aikwaa uka-ta peẽ-my xe nhe'ê rei e'ýha ko vvy-py. Xe Nhande Ryke'y tee va'e xe nhe'ê-py rei amboyke-ma voi yvypóry rembiapo vaikwe, he'i Hesu onhe'ê-vy gwĩ imbo'eháry-pe.

Upe ramo he'i hajy jeapa va'e-pe:

—Epu'ã katu ehupi nde rupagwe. Tereho nde róga-py, he'i.

⁷Upe-ma ramo opu'ã oho-ma gwóga-py. ⁸Upéa ohexa ramo ijaty va'e kente, opondera eterei hese. Inhe'ê-py rei omopu'ã-gwi:

—Omopu'ã-ma ngatu, he'i Hesu-rehe. —Iporã porã ete va'e voi hembiapo, he'i hese. —Nhandejáry omombaraete voi upe kwimba'e. Herovia hexapyrã-rupi ha'e hembiapo, he'i Hesu-rehe Nhandejáry-pe omomba'egwasu-vy.

“Xe moirũ katu” he'i Mateus-pe

(Mc 2.13-17; Lc 5.27-32)

⁹Upe-gwi ohasave Hesu oho-vy. Oho jave, ohexa Mateus héry va'e-pe ogwapy oĩ-vy ramo. Nhane mbopaga haty-py ogwapy oĩ-vy:

—Xe moirũ katu, he'i íxupe.

Upe-ma ramo opu'ã omoirũ-ma íxupe.

¹⁰Upéi oho okaru Mateus róga-py. Ha'e okaru jave gwemimbo'e kwéry ndive ogwahê ave ou-vy heta nhane mbopaga uka va'ety, heta ojejavý va'e ou ave okaru ojoha-py. ¹¹Upéa ohexa ramo fariseu kwéry, oporandu Hesu remimbo'e kwéry-pe:

—Ma'erā-gwi ne mbo'eháry okaru nhane mbopaga uka va'ety ndive, ojejavý va'e ndive ave? he'i Hesu-rehe.

¹²Upéa fariseu nhe'ê ohendu ramo Hesu:

—Nhane resâi ramo, nanhaikotevêi nhane mbogweraharâ-rehe. Ha nhande rasy ramo ae katu, nhaikotevê-ma nhane mbogweraharâ-rehe, he'i hemimo-potîse-rehe onhemoirû uka hagwã.

¹³—Ko'a-rami ae oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ê:

“Íjukapyrã xe mboete-vy pejuka rei ramo, pende py'a porã e'ý reheve ojôupe, xe ndajohu porãi arã. Ha pejoporihavureko rei ramo katu xe ajohu porã arã pende reko. Upe va'e xe aipota voi, he'i Nhandejáry”.^{*} Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. Upéa nhe'ê, tapeho katu peikwaa hagwã he'ise va'e. Ndajúi va'ekwe ahenói-vy “Xe potî” he'i ôjehe va'e-pe ou xe moirû. Gwĩ ojejavý va'e-pe ae aju arova uka-vy hekoha íxupe xe moirû hagwã, he'i fariseu kwéry-pe.

Hesu remimbo'e kwéry ndohasái okaru e'ý reheve

(Mc 2.18-22; Lc 5.33-39)

¹⁴Upéi ogwahê ou-vy Hesu renda-py João remimbo'e:

—Ore orohasa orokaru e'ý reheve Nhandejáry oipotaha-rami, he'i. —Ohasa ave okaru e'ý reheve fariseu kwéry. Ha ne remimbo'e kwéry katu ndohasái voi okaru e'ý reheve. Ma'erã po ndoikói ore reko-rami, he'i Hesu-pe oporandu-vy.

¹⁵Upéi Hesu he'i:

—Amombe'u-ta peẽ-my arandu rehegwa nhe'ê omenda va'e rehegwa-rami. Oime vyteri ramo omenda va'e, ndovy'are'ýiry he'ýi kwéry. Okaru e'ý reheve ndohasáiry. Ha ojererahaha óra ogwahê-ta. Upe óra-py ohasa va'erã okaru e'ý reheve he'ýi kwéry, he'i ojehegwa omombe'u-vy.

¹⁶Upéi he'i jevy upe pygwa-pe:

—Outro arandu rehegwa nhe'ê háma amombe'u-ta peẽ-my ao rehegwa-rami, uva rykwere rehegwa-rami ave. Nanharemendái ipyahu va'e-py ao tuja. Nharemenda ramo ae katu onhynhy arã ra'e ipyahu va'e. Ojepoapy-vy omodoro arã ao tuja. Osorogwasuve va'erã ao tuja. ¹⁷Nanhanhunháiry ave uva rykwere pyahu va'e hyrurã tuja-py vakapi ipererí va'e-py. Ha nhanhunha ramo ae katu, ovu va'erã ra'e ipyahu va'e. Gwyru tuja va'e omodoro va'erã. Osyrypa arã ra'e pe uva rykwere onhehê-vy. Osoropa arã hyrukwe. Ha uva rykwere pyahu va'e ae katu nhanhunha hyru pyahu-py. Upéixa ramo opyta porã gwyru ndive, he'i Hesu oipota-gwi fariseu kwéry onhemboheko pyahu.

Hesu omoingove jevy kunhataĩ-pe

(Mc 5.21-43; Lc 8.40-56)

¹⁸Upéa he'i jave, ogwahê ou-vy peteĩ mburuvixa. Gwety'py'ã-rehe onhesũ Hesu rovagwy-py imboete-vy:

—Omano-ma xe rajy, he'i. —Omano ramo jepe, iporã ereho joty katu remoĩ nde po hese oikove jevy hagwã, he'i Hesu-pe.

¹⁹Inhe'ẽ-py opu'ã oho-vy mburuvixa ndive. Hemimbo'e kwéry hendive ave oho. ²⁰Upe-ma ramo ogwahẽ ou-vy peteĩ kunha. Are-ma hasy. Hasy doze ro'y ijysapy ogwey eterei íxupe-gwi. Upéa-gwi ou hapykwéri, Hesu rapykwéri. Opoko-ma ijao poty-rehe. ²¹“Amboja ramo jepe xe po ijao-rehe, akwera-ma va'erã” he'i ra'e ojéupe.

²²Upe-ma ramo ha'e ojere. Oma'ẽ ramo, ohexa-ma upe kunha-pe:

—Ani erekyhyje teĩ xéhegwi, xe rajy, he'i imbopy'agwapy-vy íxupe. Gwajýry-pe he'iha-rami, he'i kunha-pe: —Nde erejerovia-magwi xe-rehe, erekwera-ma, he'i kunha-pe.

Upéa nhe'ẽ he'i-ma ramo, pya'e okwera upe kunha.

²³Ha upéi katu ojere jevy oho hagwã mburuvixa róga-py. Upe-py ohexa heta oĩ óga-py ijayvu va'e. Gwemimby ombopu ohapirõ-vy. Hasẽmba-ma ave. Ohexa ramo:

²⁴—Tapehopa katu, he'i. —Nomano etéiry voi mitã kunha. Oke ae-ma oĩ-vy, he'i omosẽ-vy.

Ha óga-py oĩ va'e gwive katu onhembohory hese.

²⁵Omosẽmba rire, oike koty-py mitã kunha oĩ ha-py. Oipopyhy íxupe imopu'ã-vy. ²⁶Upe ramo upe mitã kunha omopu'ã jevy va'ekwe rerakwã oparupi osarambi upe yvy-rupi oho-vy.

Hesu ombohesapyso jevy mokõi hesapyso e'ỹ va'e-pe

²⁷Upe-gwi ohasave oho-vy Hesu. Ha mokõi hesapyso e'ỹ va'e katu ou hapykwéri:

—Davi remiarirõre nhane remiha'arõ va'e, he'i ohenói hatã-vy íxupe. —Ore poriahuvereco katu, ore poriahuvereco katu, he'i ohenói hatã-vy íxupe.

²⁸Upéi ha'e oike koty-py. Oike rire, ogwahẽ ave ou-vy upe mokõi hesapyso e'ỹ va'e:

—Pejerovia tipo xe-rehe apombohesapyso porã hagwã, he'i íxupe kwéry Hesu.

—Ha'e voi, he'i. —Orojerovia-ma nde-rehe, ore Járy, he'i íxupe.

²⁹Upéi omoi hesa ári opo:

—Xe reroviaha-rami pehexa porã katu, he'i hesapyso e'ỹ va'e-pe.

³⁰Upe ramo hesapyso porã-ma. Ha Hesu ndohejái omombe'u ojehegwa:

—Erekwera hagwe aníke eremombe'u mbe'u teĩ avave-pe, he'i íxupe omanda pohýi-vy.

³¹Ha okwera va'e katu ojoko ramo jepe íxupe, osẽ joty oho-vy. Omosarambi ra'e opa-rupi. Herakwã oho joty opa-rupi. Upe yvy-rupi osarambi joty ra'e.

Hesu ombogwera inhe'ẽnge'ỹ va'e-pe

(Lc 11.14-15)

³²Koty-gwi osẽ jave, ojereru Hesu renda-py anháy rerekoha inhe'ẽnge'ỹ va'e. ³³Omosẽ imondo-vy anháy-pe. Inhe'ẽnge'ỹ va'ekwe onhe'ẽ-ma. Ojogwe-roaty va'e kente ohexa ramo, opondera eterei hese:

—Yma gwive ko'ánga ete peve ndajahexái voi a ramigwa, he'i. —Nhande kwéry yvy-rupi, Israel yvy-rupi ndajahexái voi a ramigwa, he'i opondera-vy hese.

³⁴Ha fariseu kwéry katu ndojohu porāi hembiapo:

—Anháy ruvixa nhe'ê-py ae nipo ra'e omosê imondo-vy anháy-pe Hesu. Anháy ae nipo ombopu'aka ra'e Hesu-pe, he'i mo'ã hese hikwái.

Hesu oiporiahuvareko ijaty jaty va'e kente kwéry-pe

³⁵Ha upéi katu Hesu ohasa oho-vy tetã tetã-rupi gwive. Tetã'i tã'i-rupi gwive ave ohasa oho-vy. Ojeporahéi haty haty-rupi Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ê porã omombe'u mbe'u. Opaixagwa mba'asy-gwi ombo-gwera gwera hasy va'e-pe.

³⁶Ohexa ramo ijaty jaty va'e kente, oiporiahuvareko íxupe kwéry:

—Ovexa-rami rei oiko ra'e hikwái, he'i. —Ndoikóiry ramo ovexa-rehe onhangareko va'e, ndoiko porāi. Ipyrasypa, heterasypa ave. Ho'a ramo, ndai-póri henohêharã. Upéixa ete ovexa hasy va'e-rami, herekwa e'ÿ va'e-rami oiko ko ijaty va'e kente xe moirüse va'e. Upéa-gwi aiporiahuvareko-ma íxupe kwéry, he'i ojogweroaty va'e kente kwéry-rehe.

³⁷Upe ramo omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe nhe'ê mombe'uharã rehegwa nhe'ê temitýgwe kytíharã rehegwa nhe'ê oiporu-vy.

—Heta hi'a porã ramo jepe, ndahetáiry joty oikyti va'e heraha-vy.

³⁸Upéixa ete heta eterei oĩ ramo jepe nhe'ê porã ohenduse va'e, ndahetáiry joty imombe'uharã íxupe kwéry. Upéa-gwi pejapo oraçáo temitýgwe járy-pe omondo hagwã oikytiharã, he'i Nhandejáry-rehe, nhe'ê porã mombe'uharã-rehe oraçáo ojapo uka-vy.

Doze voi Hesu irũ tee

(Mc 3.13-19; Lc 6.12-16)

10 ¹Ha upéi katu Hesu ohenói gwemimbo'e kwéry omoirũ teeha doze va'e-pe. Upe va'e doze va'e ohenói ou hagwã. Ou ramo ombopu'aka íxupe kwéry omosê hagwã anháy imondo-vy. Opaixagwa mba'asy-rehe ave ombopu'aka íxupe kwéry ombogwera hagwã hasy va'e-pe. ²Gwĩ doze hemimondo va'e héry a-rami. Oĩ Simão ha'e tenonde va'e, tuvixave va'e. Pedro ombohéry jo'a íxupe. Tyvýry héry André. Oĩ ave mokõi Zebedeu ra'y Tiago, tyvýry héry João ave. ³Oĩ ave Filipe Bartolomeu ndive. Oĩ Tomé Mateus ndive. Mateus nhane mbopaga uka va'ety plata-py governo pegwarã. Oĩ Alfeu ra'y Tiago. Oĩ Tadeu ave. ⁴Oĩ ave Simão. Ha'e gwĩ ojehegwa e'ÿ va'e huvixa ramo oiko va'e-pe omosêse va'e kwéry irũ va'ekwe. Indive oĩ Judas Iscariotes, upe va'e Hesu pyhy ukaharã voi.

Hesu omondo upéa doze gwemimbo'e nhe'ê porã omombe'u hagwã

(Mc 6.7-13; Lc 9.1-6)

⁵Upéa doze gwemimbo'e omondo nhe'ê porã omombe'u hagwã:

—Tapeho a-rami, he'i. —Ani ereho teĩ judeu e'ÿ va'e oiko ha-rupi. Tetã Samaritano oiko ha-rupi ani ereike teĩ upe-py. ⁶Tapeho ae katu Israel remiarirõre judeu kwéry oiko ha-rupi. Ovexa okanhy va'ekwe-rami oiko hikwái. Tapeho ae katu peheka-vy íxupe kwéry. ⁷Pemombe'u mbe'u pehokwe-vy Nhandejáry rehegwa nhe'ê íxupe kwéry: “Ogwahê-ma ngatu hi'óra. Pene mo'agwĩ-ma ou-vy Nhandejáry pende ruvixarã” peje kuri judeu kwéry-pe, he'i. ⁸—Pembogwera gwera katu hasy va'e-pe peho-vy. Pemoingove jevy

katu omano va'ekwe-pe. Pembogwera katu mba'asy vai-gwi ijai aipa va'e-pe. Pemosê mosê katu anháy-pe. Pende rexakwaa rei hagwe-rami ave, pehexa-kwaa rei pende rapixa pembopaga e'ŷ reheve. ⁹Ani ereraha teĩ plata nde ku'akwaha gwy-py. Hepy va'e ouro ani ereraha teĩ. Ani ereraha plata. Moeda jepe ani ereraha teĩ. ¹⁰Nde vosa ani ereraha teĩ ave ne ndive ereho jave. Ne kamisa ani erembojo'a ave kuri. Nde pyryru, nde pykoka ave ani ereraha teĩ. "Omba'apo va'e-pe nhamel'ê hemikotevê" ja'e. ¹¹Atygwasu-py ereike ramo, tetã'i-my ereike ramo ave, eporandu ranhe hembiaapo porã porã va'e-rehe. "Kipy kipy tipo oĩ hembiaapo porã va'e" peje. Epyta indive eresê peve pe tetã-gwi ereiko-vy upe-py. ¹²Ereike ramo óga-py, "Tapene mbopy'agwapy katu Nhandejáry" ere óga pygwa-pe. ¹³Óga pygwa pene mogwahê porã ramo, peheja katu pene nhe'ê íxupe. Ha napene mogwahêi ramo, ani peheja teĩ íxupe pene nhe'ê. Upe pene nhe'ê perupa jevy katu íxugwi. ¹⁴Ha oĩ ramo óga pygwa pende rerohory e'ŷ va'e, oĩ ramo tetã mygwa ave pene nhe'ê renduse e'ŷha va'e katu, pe tetã-gwi eresê jave, embovava nde py ho'apa hagwã yvy timbore nde py-gwi. Upéixa erejapo ramo, eremomandu'a uka arã hembiaapo vaikwe-rehe. "Nhandejáry re'ŷi e'ŷ-rami nipo ra'e nhande" he'i va'erã ójehe. ¹⁵Amombe'u-ta peê-my anhetegwa va'e. Upe áry-py, yvypóry rembiapo apokwe-rami ojererekoha áry-py, omoingo asy va'erã gwĩ hekoha vai va'ekwe-pe Sodoma tetã mygwa amyri kwéry-pe. Gomorra tetã mygwa amyri kwéry-pe ave. Ogwereco asy va'erã íxupe kwéry. Ha pe tetã mygwa-pe ne nhe'ê renduse e'ŷ va'e-pe katu ogwereco asyve syve va'erã Nhandejáry, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

"Pende rereko asy va'erã" he'i

(Lc 12.11-12)

¹⁶Upéi Hesu he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ê-rehe. Xáke pende-rehe. Oromondo-ta hekoha vai va'e pa'ũ-rupi ereiko hagwã. Ovexa jagwarete pa'ũ-my oiko va'e-rami peê peiko arã ipa'ũ-my. Aipo ramo penhangareko porã katu pendéjehe peê. Ju'igwasu onhangareko ójehe ha-rami, peiko arandu katu peê ave. Pykasu inharõ e'ŷ va'e reko-rami, peiko katu peê ave.

¹⁷—Xáke pende reraha va'erã pende ruvixa renda-py. Ojeporahéi haty haty-rupi pene nupã va'erã. ¹⁸Xe-rehe ha-py pende reraha va'erã mburuvixa renda-py. Mburuvixagwasu renonde-py ave pende reraha va'erã. Judeu kwéry-pe, judeu e'ŷ kwéry-pe ave, pemombe'u va'erã Nhandejáry tuvixa mba'e voiha. ¹⁹Pende reraha ramo, ani pemoi teĩ pende py'a-rehe pene nhe'êrã. Upe óra-py ou rei va'erã nde juru-py ne nhe'êrã. ²⁰Erenhe'ê ramo, ndaha'êi va'erã ne arandu-rupi. Nde juru-py ae Nhandejáry ombou va'erã nde-vy ne nhe'êrã. Pende Ru yváy pygwa va'e nhe'ê marangatu ou va'erã nde juru-py ne nhe'êrã ne monhe'ê hagwã. ²¹Ha tyke'ýry oipyhy va'erã heraha-vy gwyvýry ojuka uka hagwã. Tyvýry ojuka uka va'erã gwyke'ýry-pe. Túvy ojuka uka va'erã gwa'ýry-pe gwajýry-pe ave. Ha ta'ýry kwéry tajýry kwéry ave ogwereco asy va'erã gwu-pe ojuka uka-vy. Imemby kwéry ojuka ukase va'erã osy-pe. ²²Xe-rehe ha-py entoróva ipy'a vai va'erã oiko-vy pende-rehe. Ha xéhegwi ova e'ŷ va'e, ogwereco asy ukaharã-pe onheme'ê e'ŷ va'e, ojerereko asy ramo jepe onhembopyatã joty va'e katu, oresende va'erã íxupe Nhandejáry. ²³Pende rereko asy hagwe-gwi,

tapekanhy katu peho-vy outro henda-py. Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Xe Nhande Ryke'y tee va'e ajekwaa aju hagwã áry-py, oĩ vyteri va'erã Israel yvy pygwa tetã ne'irã vyteri pegwahẽ upe-py. ²⁴ Hemimbo'e nonhembotuvixa mba'ei voi ombo'eháry-pe. Nonhembotuvixa mba'ei ave ojáry-pe hembigwái. ²⁵ Iporã katu ombo'eháry-pe ohekoarupityse ramo hemimbo'e. Ojáry-pe ohekoarupityse ramo hembigwái, iporã ave. Onhe'ẽ vai rei kuri xe-rehe, “Anháy ruvixa Belzebu” he'i kuri xe-rehe. Upéixa he'i ramo xe-rehe, onhe'ẽ vaive va'erã voi pende-rehe. Xe óga járy-rami. Peẽ óga pygwa. Xe-rehe onhe'ẽ vaiha-rami ave, pende-rehe onhe'ẽ vaive va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

“Nhandejáry-gwi ae katu pekyhyje” he'i

(Lc 12.2-7)

²⁶ Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Upéixa ramo, ani erekyhyje teĩ pende rereko asy ukaharã-gwi. Entéro nhamhomi va'ekwe gwive, ojehexa jevy joty va'erã voi. Entéro nhamokanhy va'e gwive, ojekwaa jevy joty va'erã.

²⁷—Nhemi ha-py peẽ-my xe remimombe'ukwe, atýra-py pemombe'u mbe'u jevy. Pende apysa-py peẽ-my xe rembierovovo xe remimombe'ukwe, pende róga apotaha ári, penhomboaty haty haty-rupi, perosapukái va'e-rami pemombe'u jevy. ²⁸ Oĩ nhande rete jukaharã. Ha nhane nhe'ẽgwe-rehe ae katu ndaipu'akáiry. Aníke erekyhyje teĩ íxugwi. Ha Nhandejáry katu ipu'aka nhane nhe'ẽgwe-rehe. Omondose ramo, omondo arã omondose ha-py. Tata opa opa rei e'ỹ va'e haty-py nhane mondose ramo, nhande rete reheve nhane mondo va'erã. Íxugwi ae katu pekyhyje. Íxugwi ae katu enhemokirirĩ. ²⁹ Mokõi gwyrá'i ovende ramo, ndahepýi. Nanhapenáí joty hese. Ha Nhandejáry katu onhangareko hese. Hymba voi. Yvy-py peteĩ ho'a ramo, ojéhegwi rei ndo'áiry. Nhandejáry nhe'ẽ-py ae ho'a omano-vy. ³⁰⁻³¹ Heta eterei gwyrá'i ovende ramo jepe ndahepy etéi joty. Ha nde ae katu tuvixa mba'eve Nhandejáry-pe gwyrá kwéry-gwi. Ne akã ragwe jepe, mbovy po oĩ oikwaa-ma. Peteĩ teĩ oipapa-ma nde-rehe opena eterei-gwi. “Tuvixa mba'e” he'i nde-rehe Nhandejáry. Upéa-gwi aníke pekyhyje teĩ pendéjehe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

Atýra-py, “Hesu re'ýi voi xe” he'i va'e

(Lc 12.8-9)

³² Upéi he'i jevy Hesu:

—Atýra-py, “Hesu re'ýi voi xe” ere ramo katu, xe Ru yváy pygwa va'e renonde-py, “Xe re'ýi voi upe va'e” ha'e arã nde-rehe, he'i. ³³—Ha atýra-py, “Hesu remimbo'e e'ỹ voi xe” ere ramo katu, xe Ru yváy pygwa renonde-py, “Xe re'ýi e'ỹ voi upe va'e” ha'e arã nde-rehe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

“Entéro yvypóry ijoja porã hagwã ndajúi va'ekwe” he'i

(Mc 8.34-35; Lc 9.24; 12.51-53; 14.26-27; Ap 12.11)

³⁴ Upéi he'i jevy Hesu:

—“Ojekwaa-ma ou-vy Hesu entéro yvypóry ijoja porã hagwã” ani ere mo'ã ndejéupe. Upe va'erã-rehe ndajúi va'ekwe. Ha ijoja e'ỹ hagwã onhondive xe renduse e'ỹha xe renduseharã ave ae katu aju va'ekwe. ³⁵ Xe aju va'ekwe-gwi, ndoiko jojái va'erã ta'ýry gwu ndive. Ndojoeko rayhu reíry va'erã imemby

kunha osy ndive. Imemby rembireko ndoiko porāi va'erā ome sy ndive ave.
³⁶Nhande rōga pygwa jepe nhande a'e'ỹha voi, he'i Nhandejáry kwatia nhe'e oiporu-vy.*

Upéi he'i jevy:

³⁷—Oĩ ramo xe rayhu va'e, gwu-pe xéhegwi ohayhuve va'e, osy-pe ohayhuve va'e xéhegwi, ndaha'etí arā xe re'ýi tee. Oĩ ramo xe rayhu va'e, gwa'ýry-pe, gwajýry-pe ohayhuve va'e xéhegwi, omemby-pe ohayhuve va'e xéhegwi, ndaha'etíry xe re'ýi tee upe va'e, he'i. ³⁸—Gwĩ xe moirũ tee hagwā okurusugwasu ohupi heraha-vy va'e-rami ijukapyrā-rami oiko va'e ae, xe re'ýi tee va'erā, he'i. —Upéa reko-rupi ndereikói ramo, ndaha'etí arā xe re'ýi tee. ³⁹Gwekove-rehe hakate'ỹ va'e ndoikove mo'ái va'erā Nhandejáry ndive. Ha xe-rehe ha-py gwekove-rehe nopenái va'e katu, oikove meme va'erā Nhandejáry ndive, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

Ne rembiapo porākwe repy ohekoviarō va'erā voi nde-vy Nhandejáry

(Mt 25.34-40; Mc 9.41; Jo 13.20)

⁴⁰Upéi he'i jevy Hesu:

—Ne mogwahẽ porā va'e, xe háma ave xe mogwahẽ porā va'erā. Xe mogwahẽ porā va'e, ha'e háma ave Nhandejáry xe mbou va'ekwe-pe omogwahẽ porā va'erā. ⁴¹Ogwahẽ ou-vy ramo nde rōga-py Nhandejáry nhe'e-py omombe'u va'ety, emogwahẽ porā katu íxupe Nhandejáry rembigwái-gwi. Nhandejáry ombohekovia va'erā upe inhe'e-py omombe'u va'ety-pe. Ha'e-rami ave ne rembiapo porākwe repy ohekoviarō va'erā voi nde-vy yváy-py. Ogwahẽ ou-vy ramo nde rōga-py hekoha porā va'e, emogwahẽ porā katu íxupe hekoha porā-gwi. Nhandejáry ombohekovia va'erā upe hekoha porā va'e-pe. Ha'e-rami ave ne rembiapo porākwe repy ohekoviarō va'erā nde-vy yváy-py. ⁴²Xe remimbo'e va'e heko'ive va'e jepe ijy'uhéi-ma ramo, eme'ẽ y íxupe toy'u. Xe remimbo'e-gwi, emboy'u joty íxupe. Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Ne rembiapo porākwe repy ohekoviarō va'erā voi nde-vy yváy-py, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Ogwahẽ ou-vy Hesu renda-py João Batista remimbo'e

(Lc 7.18-35)

11 ¹Upéixa Hesu ombo'e mbo'e upe doze gwemimbo'e kwéry-pe. Ombo'e'pa rire, osẽ oho-vy Hesu rupive hikwái. Upe-gwi ohasave oho-vy tetā tetā-rupi. Oporombo'e mbo'e Hesu oho-vy. Omombe'u mbe'u oho-vy ave Nhandejáry nhe'ẽ. ²Ha João Batista katu onhemoi preso oiko-vy. Ohendu ramo Cristo Nhandejáry rembiporavo va'e rerakwā, mokõi gwemimbo'e omondo Hesu ha-py oikwaa hagwā: “Mba'eixagwa po nde” omoporandu uka hagwā omondo íxupe.

³Ogwahẽ oho-vy ramo he'i:

—Nde tipo upe temiha'arō va'e voi, he'i oporandu-vy íxupe. —Ndaha'etí tipo nde? Tapa outro ae nhaha'arō va'erā? he'i oporandu-vy Hesu-pe.

⁴—Tapeho jevy katu, he'i João remimbo'e kwéry-pe. —Emombe'u João-pe ne remiendu endukwe, ne rembiexagwe xagwe ave emombe'u íxupe, he'i.

* 10.35-36 Mq 7.6

⁵—Hesapyso e'ŷ va'ekwe hesapyso porã-ma. Ogwata e'ŷ va'ekwe ogwata porã-ma. Mba'asy vai-gwi ijai aipa va'ekwe okwera-ma. Ijapysa e'ŷ va'ekwe ijapysa porã-ma. Omano ete va'ekwe oikove jevy-ma. Ha iporiahu va'ekwéry-pe katu omombe'u-ma Nhandejáry rehegwa nhe'ê porã. ⁶Xe rembiapo rerakwã rendu ramo, ohexa kwaa-ma va'erã xe rekoha-rehe. Oikwaa-ma va'erã xe-rehe. Xe-rehe ojerovia ku'a ku'a va'e, “Nhandejáry rembiporavo tee para'e. Nhandejáry rembiporavo e'ŷ para'e” he'i rei va'e xe-rehe, ndovy'a mo'ãi va'erã. Ha xe-rehe ojerovia tee va'e, xe rerovia ku'a ku'a e'ŷ va'e katu xe rerovy'a tee va'erã, he'i João-rehe.

⁷Osê-ma ramo oho jevy-vy João remimbo'e, omombe'u Hesu ojogweroaty aty va'e kente-pe João rehegwa nhe'ê omombe'u:

—Peho kuri tekwaty e'ŷ-my. Ma'erã tipo peho araka'e? Upe-py heta oĩ kapiyvanhe'ê yvytu ogweroa rova va'e. Upéa-rehe ndapehói ra'e. ⁸Mbava'e rexa-vy rei tipo peho araka'e? Ijao porã va'e rexa-vy ndapehói araka'e. Mburuvixagwasu róga kakwaa-py oiko ijao porã va'e. ⁹Mbava'e rexa-vy rei tipo peho araka'e. Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety rexa-vy rei po peho araka'e? Upéa-rehe voi katu peho araka'e. Ha'e-ta peê-my: Gwĩ Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety kwéry-gwi tuvixave va'e, João Batista héry va'e pehexa voi araka'e. ¹⁰Pe Nhandejáry kwatia nhe'ê omotenonde íxupe va'ekwe-pe pehexa araka'e. Ko'a-rami ae oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ê:

“Xe nhe'ê mombe'uharã amondo va'erã íxupe ne renonde-rupi. Ne'írá ereho jave, omopotĩ va'erã nde raperã”

he'i va'ekwe João Batista rekoharã-rehe, upe xe nhe'ê ohendu uka va'erã-rehe.

¹¹—Amombe'u-ta peê-my anhetegwa va'e. Yma gwive ây peve ndaipóri va'ekwe João Batista-gwi tuvixave va'e. Ha ây katu, Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirũ tee va'e gwive, tuvixave va'e João Batista-gwi. Onhomboete e'ŷ ete va'e jepe, Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirũ tee joty ramo, tuvixave va'e João Batista-gwi. ¹²Are-ma va'ekwe João omombe'u va'ekwe ko'ánga ete peve. Heta kente onhemokyre'ŷ eterei omoirũ hagwã Nhandejáry-pe gwuvixarã. Ojapura-ma va'e-rami ikyre'ŷ. Oikese ha-py pya'e a'e oike ha-rami itarova-ma va'e-rami, omoirũse nga'u Nhandejáry-pe gwuvixarã. ¹³Entéro yma gware Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety gwive omotenonde va'ekwe ây oiko va'erã. Nhandejáry nhande ruvixarã oiko va'erã omotenonde va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ê-py omombe'u-vy. João Batista peve omotenonde va'ekwe omombe'u-vy: “Onhemoiingove jevy va'erã Elias amyri” he'i va'ekwe yma gware, Nhandejáry kwatia nhe'ê mombe'u-vy. ¹⁴Pehenduse ramo peê-my ha'e va'e, pejeapysaka katu. Upe Elias amyri upe ou va'erã he'i va'ekwe yma gware, he'i João Batista-rehe, ojekwaa ramo va'e-rehe. Elias rekovia ojekwaa-ma João. Ây nomotenondevéi imombe'u-vy. Yma he'i hagwe-rami, ây oiko-ma. ¹⁵Ne aranduse ramo ejeapysaka porã katu xe nhe'ê-rehe.

¹⁶—Xe amombe'u-ta peê-my mba'eixa po oiko ko'äy-gwa. Mitã-rami voi ko'äy-gwa. Mba'e jogwa haty-py onhembosarái mitã. Osapukái oirürä-gwe-pe: ¹⁷“Ore remimby orombopu kuri ha peê ndapejerokyséi ra'e. Orohapirõ ra'anga kuri ha peê ndapejahe'oséiry ra'e” he'i oirürä-gwe-pe nonhembosarái-séi-gwi indive kwéry. Upe mitã oirũ remimbota ndojaposéiry. Upe mitä-gwe

reko-rami äygwa ndogwerovy'ai gwapixa reko. ¹⁸ Ojekwaa va'ekwe ou-vy João Batista. Nhandejáry oipotaha-rami ohasa okaru e'ÿ reheve. Uva rykwere ndo'úi va'ekwe. Ha hexaháry ae katu, "Anháy rerekoha" he'i mo'ã João Batista-rehe va'ekwe. ¹⁹ Äy xe Nhande Ryke'y tee va'e ajekwaa-ma aju-vy. Akaru-vy aju. Uva rykwere'u-vy aju. Ha xe rexaháry ae katu: "Okaru eterei upe va'e" he'i xe-rehe. "Ho'u eterei uva rykwere upe va'e. Oporombopaga uka va'ety ndive oiko va'e upéa. Gwí ojevavy va'e ndive ave oiko va'e upéa" he'i voi xe-rehe hikwái. Ha João rembiapo porã rexa kwaa-vy hese, xe rembiapo porã rexa kwaa-vy xe-rehe ave katu, "Hi'arandu tee nipo ra'e" peje va'erã ore-rehe, he'i João-rehe ijaty jaty va'e kente kwéry-pe.

Hesu ndojohu porãi upe tetã mygwa inhe'ẽ rendu e'ÿ va'e-pe

(Lc 10.13-15)

²⁰ Ha upéi katu Hesu ndojohu porãi upe tetã mygwa inhe'ẽ rendu e'ÿ va'e-pe. Upe-py heta heroviapyrã-rupi hembiaapo porã porã ramo jepe, ndogwero-vái joty gwekoha. Nomboasýi gwembiaapo vaikwe. ²¹ Upe ramo he'i:

—Apomboasy eterei peẽ-my Corazim tetã mygwa kwéry. Apomboasy eterei peẽ-my Betsaida tetã mygwa kwéry. Heroviapyrã-rupi xe rembiapo porã porã kuri pene retã pa'ũ-rupi apombojerovia ukase-vy mo'ã xéjehe. Ko'ã ramigwa voi ajapo ramo ra'e Tiro tetã-my Sidom tetã-my ave, pya'e voi omboasy arã araka'e gwembiaapo vaikwe ra'e. Pya'e voi ogwerova arã araka'e gwekoha. Gwekoha-rupi ivy'are'ÿ va'e ao nhane mopirehatĩ va'e ao omonde arã araka'e. Tanimbu oipixy arã ójehe araka'e ojekwaa hagwã hese gwembiapokwe omboasyha.

²² —Upe áry-py yvypóry gwive hembiaapo apokwe-rami ojerereko hagwã áry-py, ogwereco asy va'erã Tiro tetã mygwa-pe, Sidom tetã mygwa ndive. Ha peẽ ae pende rereko asy asyve va'erã katu. ²³ Ha peẽ Cafarnaum tetã mygwa katu, "Jajeupi va'erã yvate yváy-py jaiko hagwã" peje mo'ã pendéjehe penhembotuvixa ukase-vy. Ahániry, napene mbojeupi mo'ái va'erã Nhandejáry. Pegwejy ae va'erã yvy gwy-py peho-vy, tata opa opa rei e'ÿ haty-py. Heroviapyrã-rupi xe rembiapo porã porã kuri pene retã pa'ũ-rupi apombojerovia ukase-vy mo'ã xéjehe. Upéixa ndajapói araka'e Sodoma tetã-my, upe hekoha vai eterei oiko va'e haty-py. Ha upéixa xe ajapo ramo ae katu araka'e upe-py, omboasy arã voi araka'e gwembiaapo vaikwe, ogwerova arã araka'e gwekoha. Nonhehundíry arã araka'e. Ko'ánga ete peve opyta arã ra'e pe tetã. ²⁴ Upe áry-py yvypóry gwive hembiaapo apokwe-rami ojerereko hagwã áry-py, omoingo asy va'erã Nhandejáry Sodoma tetã mygwa-pe. Ha peẽ Cafarnaum tetã mygwa ae katu, pene moingo asyve syve va'erã voi, he'i Hesu upe tatã mygwa-pe omboasy-vy.

"Peju katu xe ha-py apomotongea va'erã" he'i

(Lc 10.21-22)

²⁵⁻²⁶ Upe ramo he'i Nhandejáry-pe Hesu:

—Xe Ru, he'i —Nde yváy pygwa Járy, yvy pygwa Járy ave. Oĩ oakã-gwi rei hi'arandu va'e. Nahi'arandu porãi. "Ore ae oroikwaa va'e" he'i va'e mo'ã ójehe, upe va'e-pe ndereikwaa ukái inharandu porãrã. Ha gwí mitã vérami ne'írá inharandu va'e, "Ore oroikwaa va'e" he'i e'ÿ va'e ójehe katu, upéa

va'e-pe ereikwaa uka inharandu porārā. Upéa ne remimbota porā voi, xe Ru. Ereipota voi upe va'e. Upéa-rehe atima porā nde-vy, he'i Nhandejáry-pe Hesu.

²⁷Upéi he'i:

—Opamba'e-rehe xe mbopu'aka va'ekwe xe Ru. Xe pogwy-py opamba'e omoĩ, he'i. —Xe kwaa porāha voi ndoikói. Xe Ru, ha'e anho mante xe kwaapa. Xe Ru kwaa porāha ndoikói. Xe ae Ta'ýry xe anho mante aikwaapa va'e íxupe. Ha outro kwéry-pe xe aikwaa ukase ramo katu, oikwaapa ave arā xe Ru-pe, he'i.

²⁸—Peju katu xe ha-py. Peẽ pene kane'õ va'e, ipohýi va'e ogwerahaha-rami oiko va'e-rami peiko va'e, peju katu xe ha-py. Apomotongea va'erā, apomombytu'u va'erā. ²⁹Xe ko xe reko kirirĩ va'e. Xe reko amomirĩ va'e voi xe. Upéa-gwi xe nhe'ẽ pehendú katu, xe nhe'ẽ-rupi peiko katu. Xe remimbo'e ramo peiko ramo, pende py'agwapy va'erā, he'i. ³⁰—Ndahasýiry niko xe remimombe'u pejapo hagwā. Pejapo ramo xe nhe'ẽ, omanda pohýi va'e pogwy-py ndapeikovéi-ma va'erā. Upéa-gwi pende py'agwapy porā va'erā peiko-vy, he'i Hesu upe pygwa-pe onhemombe'u-vy.

“Xe nhande pytu'uha áry járy” he'i ójehe Hesu

(Mc 2.23-28; Lc 6.1-5)

12 ¹Ha upéi katu nhande pytu'uha áry-py oho ogwata Hesu. Trigoty mbyte-rupi oho ogwata. Ha hemimbo'e kwéry katu ivare'a-ma oho-vy. Upéa-gwi oipo'o-ma oho-vy trigo rope ho'u hagwā. ²Upéa ohexa ramo fariseu kwéry, he'i:

—Ema'ẽ hese, he'i íxupe. —Ma'erā po ne remimbo'e oipo'o trigo rope pytu'uha áry-py? Yma gware reko-rupi ndoikóiry. Pytu'uha áry-py oipo'o ramo, ndatekoháiry ogwereko, he'i íxupe fariseu kwéry.

³Upe-ma ramo Hesu he'i:

—Pemonhe'ẽ nhe'ẽ rei peiko-vy ndapeikwaáiry Davi amyri rehegwa nhe'ẽ kwatia-rehe omoĩ va'ekwe, he'i. —Nahembi'úi-gwi, ivare'apa va'ekwe Davi oirũ kwéry ndive. ⁴Upéa-gwi oike koty-py va'ekwe, Nhandejáry-pe nhamboete haty-py oike va'ekwe. Oĩ upe-py upe mbojape Nhandejáry rovagwy-py pa'i remimoigwe. Nhandejáry nhe'ẽ-py ndaja'úi voi upe mbojape. Ha pa'i kwéry anho mante ho'u arā. Ha Davi katu pa'i e'ỹ ramo jepe, ho'u joty upe mbojape. Omongaru joty ave oirũ kwéry-pe. Ivare'a-gwi, Nhandejáry, “Pejavy ko” nde'fry íxupe. Ojohu porā hembiapokwe, ogwerovy'a ave. ⁵Pemonhe'ẽ nhe'ẽ rei peiko-vy ndapeikwaái Moisés amyri remimombe'ukwe nhane rekorā. Ndatekoha-ramiry jaiko nhamba'apo ramo pytu'uha áry-py. Ha pa'i kwéry katu omba'apo joty pytu'uha áry-py. Nhandejáry róga kakwaa-py omba'apo. Upe áry-py omba'apo ramo jepe, Nhandejáry, “Pejavy ko” nde'fry joty íxupe. Pytu'uha áry-py omba'apo ramo Nhandejáry róga-py, ojohu porā joty huvixa kwéry hembiaapo.

⁶—Ha xe katu xe mbaraeteve Nhandejáry róga ruvixa kwéry-gwi. ⁷⁻⁸Xe Nhande Ryke'y tee va'e. Upéa-gwi xe ko pytu'uha áry járy ave. Upéixa-gwi iporā joty xe amba'apo pytu'uha áry-py. He'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Ha peẽ katu ndapejoporiahuvereko kwaáiry peiko-vy. Aipo ramo, pene kyre'ỹ ramo jepe pejapo hagwā Moisés amyri remimombe'ukwe gwive, pejapo rei joty. Xe aipota ae katu pende py'a porā onhondive”

he'i Nhandejáry nhe'ê. Upéa kwatia nhe'ê pemonhe'ê rei peiko-vy, ndapei-kwaáiry. Ne arandu ramo ra'e, ipy'a potĩ va'e-rehe, "Ipy'a ky'a" nde'íry arã ra'e, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

Hesu ombogwera ipo ypi va'e-pe

(Mc 3.1-6; Lc 6.6-11)

⁹Upe-gwi Hesu ohasave oho-vy ojeporahéi haty-py oike oho-vy. ¹⁰Upe-py oĩ ipo ypi va'e. Ha fariseu kwéry, "Hembiapo vai va'e upe va'e" he'ise Hesu-rehe. Upéa-gwi oporandu íxupe hikwái:

—Tekoha-rami pa jaiko ra'e nhambogwera ramo pytu'uha áry-py? he'i ombojase rei hese-vy.

¹¹Ha Hesu he'i:

—Pytu'uha áry-py pene rymba ovexa ho'a ramo yvy kwa-py, ndapeheja reíry va'erã, he'i íxupe kwéry. —Pehupi jevy va'erã ae heraha-vy, he'i.

¹²—Ovale voi nhane rymba ovexa. Ha tekove hasy va'e katu ovaleve voi ovexa-gwi. Ovaleve voi. Upéa-gwi pytu'uha áry-py nhaipytygwõ ramo nhande rapixa, tekoha-rupi joty jaiko, he'i fariseu kwéry-pe.

¹³Upéa he'i rire:

—Eipysu katu nde po, he'i ipo ypi va'e-pe.

Oipysu-ma, okwera porã-ma. Ijoja-ma ipo mokõive.

¹⁴Ha fariseu kwéry ndojohu porãi hembiapo porã va'e. Osẽ oho-vy ha'e kwéry nhemi ha-py:

—Mba'éixa tamó ra'e jajuka Hesu-pe? he'i. —Nhaha'arõ jajuka hagwã íxupe, he'i onhonhe'ẽrendu-vy hikwái.

Nhandejáry rembiporavo tee va'e

¹⁵Upéa oikwaa ramo Hesu, otekwarai-ma oho-vy outro henda-py. Otekwarai oho jave, heta va'e ave oho hapykwéri. Heta va'e-pe ombogwera gwera oho-vy. ¹⁶Ombogwera-ma ramo, "Aníke xe mombe'u teĩ" he'i okwera va'e-pe. ¹⁷Upéixa ojapo áy oiko hagwã Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety Isaías amyri he'i hagwe-rami. ¹⁸A-rami voi omoĩ va'ekwe kwatia-rehe:

"Upe va'e xe rembigwái, xe rembiporavo va'e. Ha'e xe rembihayhu.

Xe rembierovy'a va'e upéa. Xe Nhe'ê Marangatu amoĩ-ta hese.

Omombe'u va'erã entéro yvypóry-pe gwive. Nhandejáry pende py'a omopotĩharã, he'i va'erã xe-rehe. ¹⁹Ipoxy va'e onhonhe'ẽ mbojevvy jevyha va'e-rami ndoikói va'erã. Osapukái va'e-rami ndoikói va'erã.

Okiriri va'e-rami ae oiko va'erã. Atýra-py nohendú va'erã íxupe

onhe'ẽ hatã-vy. ²⁰Heko kiriri va'erã. Takwáry, Xýky, he'i heseve va'e

nomopẽi va'erã. Upéixa opena va'erã iporiahu va'e-rehe. Tataendy

ogwe-tama ramo, imbogwe e'ýharã. Upéixa ete onhemboete e'ý

va'e-pe ogwereco porã va'erã. Upéixa hembiapo porã porã va'erã.

Ndová va'erã Nhandejáry rape-gwi. Opa-rupi ojekwaa va'erã

anhetegwa. ²¹Hese ojerovia-ma va'erã yvypóry kente kwéry:

Nhaha'arõ katu íxupe jaiko-vy. Ou va'erã, he'i va'erã hese"

he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ê gwa'ýry rehegwa omombe'u-vy.

Hesu omombe'u Belzebu rehegwa nhe'ê

(Mc 3.20-30; Lc 11.14-23)

²² Upe ramo ojereru íxupe, Hesu-pe peteĩ anháy rerekoha. Hesapyso e'ý va'e, inhe'ênge'ý va'e ave. Ombogwera-ma ramo íxupe, inhe'ênge'ý va'ekwe onhe'ê porã-ma, ha hesapyso e'ý va'ekwe hesapyso porã-ma.

²³ Hemiapo porã rexa-vy,

—Mba'êixa po oporombogwera, he'i ojôupe opondera-vy hese. —Upéa ko ndaha'êi para'e Davi amyri remiarirôre, nhane remiha'arô? he'i hese ijaty jaty va'e kwéry.

²⁴ Ha fariseu kwéry katu upéa ohendu ramo: “Ojéhegwi rei ndaipu'a-kái omosê hagwã anháy” he'i. “Anháy ruvixa Belzebu nhe'ê-rupi ae omosê imondo-vy” he'i mo'ã ojéupe hikwái.

²⁵ Ha ha'e ipy'apóry oikwaa ramo, he'i fariseu kwéry-pe:

—Tape vai-rupi oho mburuvixagwasu re'ýi onhondive onhorairô-vy. Nai-mbaraetevéi-ma. Tetã mygwa ndaija'êi ramo ojóehe, hoga pygwa ave ndaija'êi ramo ojóehe, tape vai-rupi oho. Hasy va'e-rami ndaipu'akavéi-ma ójehe. Ikangyve ngyve oho-vy, he'i arandu rehegwa nhe'ê omombe'u-vy.

²⁶ —Aipo ramo, gwi Satanás re'ýi kwéry ave ndaijojái ramo, ndoikovéi arã ra'e. Ndaiojái arã onhondive ra'e. Aipo ramo, ndaipu'akái arã joty ójehe ra'e.

²⁷ —“Belzebu nhe'ê-rupi omosê anháy” peje kuri xe-rehe. Aipo ramo, kiva'e nhe'ê-rupi pende re'ýi kwéry omosê anháy? Anháy ruvixa nhe'ê-rupi para'e, Nhandejáry nhe'ê-rupi para'e. Ha Nhandejáry nhe'ê-rupi omosê ramo katu, ma'erã po, “Anháy ruvixa nhe'ê-rupi hembiapo Hesu” peje kuri joty xe-rehe. “Ijapu” he'i va'erã pende-rehe pende re'ýi kwéry.

²⁸ —Ha Nhandejáry Nhe'ê Marangatu tee va'e-rupi katu xe amosê anháy. Aipo ramo, xe rekoha-rehe pehexa kwaa ramo ra'e, “Oiko-ma nipo ra'e Nhandejáry nhande ruvixa ramo” peje arã ra'e xe-rehe.

²⁹ —Amombe'u jevy-ta peẽ-my xe pu'akaveha Satanás-rehe. Ndikatúi avave oike imbarate va'e rôga-py omonda hagwã imba'e kwéry-rehe. Onhapytĩ ranhe ramo ae íxupe, ogwerahapa arã hoga-py oĩ va'e, he'i Hesu anháy rerekoha ombogwera-vy pono ipu'akave hese Satanás.

³⁰ Upéi he'i jevy:

—Xe ndive omba'apo e'ý va'e, ojoko xe rembiapo. Xe renda-py ogweno-gwa'ê e'ý va'e, xe renda-gwi omondo mombyry omosarambi-vy, he'i ójehe ndaija'êi-gwi Satanás.

³¹⁻³² Upéi he'i jevy:

—Aipo ramo, anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my: Ne rembiapo vai ramo, erenhe'ê vai ramo Nhandejáry-rehe, omboyke-ta ndéhegwi Nhandejáry entéro ne rembiapo vaikwe gwive. Erenhe'ê vai ramo ave xe Nhande Ryke'y tee va'e-rehe, omboyke-ta ndéhegwi ne rembiapo vaikwe. Ha erenhe'ê vai ramo katu Nhe'ê Marangatu tee va'e-rehe, nande poriahuvereko mo'ãiry Nhandejáry. Nde py'a ky'a eterei-ma. ãy nande py'a potĩ mo'ávêi-ma va'erã. Ha upe áry-py xe aju jevyha áry-py nande py'a potĩvêi-ma va'erã opa e'ý-rehe, he'i fariseu kwéry-pe, “Anháy nhe'ê-rupi hembiapo ra'e Hesu” he'i-gwi Hesu-rehe.

“Hi'a-rehe jaikwaa yvyra” he'i Hesu

(Lc 6.43-45)

³³ Upéi omombe'u íxupe kwéry arandu rehegwa nhe'ê yva máta rehegwa-rami:

—Yva máta jaikwaa hi'a-rehe. Yvyra porã hi'a porã meme. Ha yvyra vai ndahi'a porãi. Hi'a vai meme voi. Hi'a-rehe jaikwaa yvyra, he'i fariseu rekoha-rehe.

³⁴ Upéi he'i jevy Hesu:

—Peê mbói ipoxy va'e rekoha-rami peiko. Pende reko vai-gwi, ndika-túi penhe'ê porã. Nhande py'apóry-rehe nhande nhande'ê. Entéro nhande py'a-py jareko va'e-rehe, nhande'ê ave nhande. ³⁵ Ipy'a-py hekoha porã va'e reminhongatu iporã. Upe-gwi ogwenohê nohê ipy'apóry iporã va'e. Ha hekoha vai va'e reminhongatu ipy'a-py katu, ivai vai. Upe-gwi ogwenohê nohê ojehegwi ivai va'e. Ipy'apóry ivai va'e ogwenohê. ³⁶ Amombe'u-ta peê-my anhetegwa va'e. Upe áry-py yvypóry gwive hembiaapo apokwe-rami ojerereko hagwã áry-py, ogwereko asy va'erã onhe'ê rei rei va'e-pe. Petei teĩ pene remimombe'ukwe rei-rehe pene monhe'ê uka va'erã Nhandejáry pende rereko asy-vy. ³⁷ Erenhe'ê porã ramo, “Ipy'a poti-ma” he'i va'erã nde-rehe. Ha erenhe'ê rei ramo katu, “Ipy'a ky'a-ma” he'i va'erã nde-rehe, he'i gwĩ fariseu kwéry-pe hekoha mombe'u-vy.

Judeu kwéry ohexase Hesu rembiapo porã

(Mc 8.11-12; Lc 11.29-32)

³⁸ Upe ramo oporandu Hesu-pe gwĩ fariseu kwéry, judeu rekombo'ehaty kwéry ndive:

—Oroipota ne rembiapo porã, porombo'eháry, he'i íxupe. —Ore rembie-xarã-rupi ejapo jahexa e'ỹ va'e, he'i íxupe.

³⁹ Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Peê katu áy peiko va'e pende reko vai-ma. Ome tee-pe oheja va'e-rami peê peiko. Gwembireko tee-gwĩ opoi va'e-rami ave peê peiko. Pejehesa rerova rova va'e Nhandejáry-gwi. Upéa-gwi pejerure jahexa e'ỹ va'erã-rehe, he'i. —Ha ndahexa uka mo'ãi peê-my upeixagwa, he'i. —Ha Jonas amyri rehegwa nhe'ê ojehe íxupe va'ekwe katu amombe'u-ta peê-my. Hexapyrã-rupi íxupe ojehe va'ekwe-rami ave, ojehe va'erã xe-vy. Upe va'erã anho mante ahexa uka-ta peê-my, he'i.

⁴⁰ —Amombe'uve-ta peê-my Jonas amyri rehegwa nhe'ê. Yma va'ekwe piragwasu omokõ-ma íxupe, Jonas-pe. Ha upe rire katu piragwasu rye py-py ohasa mbohapy áry mbohapy pyhare ave. Upéi osê jevy. Upéixa ete xe Nhande Ryke'y tee va'e anhemoĩ va'erã itagwasu kwa-py mbohapy áry mbohapy pyhare ave ko itagwasu rye py-py. ⁴¹ Ha yma gware Jonas amyri oho va'ekwe Nhandejáry nhe'ê omombe'u-vy. Nínive tetã mygware-pe omombe'u mbe'u va'ekwe. Upe nhe'ê ohendu ramo va'ekwe omboasy-ma gwembiaapokwe, ogwerova-ma gwekoha va'ekwe. Ha ko'a-rupi oime tuvixa mba'eve va'e Jonas amyri-gwi, he'i ójehe Hesu íxupe kwéry. —Ha xe nhe'ê rendu-vy jepe, ndaperováí joty pende rekoha ra'e. Upéa-gwi upe áry-py, yvypóry hembiaapokwe pokwe-rami ojerereko hagwã áry-py, Nínive tetã

mygware opu'a jevy va'erã Nhandejáry rovagwy-py pene mombe'u-vy, he'i. —Ojohu vai va'erã pene rembiapokwe. ⁴²Yma va'ekwe peteĩ mburuvixagwasu kunha va'e arapopy-koty oiko va'ekwe, oho mombyry va'ekwe mburuvixagwasu Salomão renda-py. Onhemo'arandu uka-vy oho. Yvy apy gwive mombyry ete oho va'ekwe ohendu hagwã Salomão nhe'ẽ. Ha ko'a-rupi oime hi'aranduve va'e Salomão-gwi, he'i ójehe Hesu. —Upéa-gwi upe áry-py opu'a jevy va'erã upe mburuvixa kunha Nhandejáry rovagwy-py pene mombe'u-vy. Pene rembiapokwe ndojohu porãi va'erã, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

Hesu omombe'u anháy rehegwa nhe'ẽ

(Lc 11.24-26)

⁴³Upéi he'i jevy upe pygwa-pe:

—Mba'eixagwa pa pende rekoha amombe'u-ta peẽ-my. Anháy rerekoharami pende rekoha. Oĩ anháy heko ky'a va'e nhande-rehe ojepotase va'e. Ha ojepota rire osẽ-ma ramo katu oiko rei anháy tekваты e'ỹ e'ỹha-rupi, y e'ỹha-rupi ohasa oho-vy. Otongease mo'ã ha ndojohúiry opytu'u hagwã. ⁴⁴Upe ramo he'i ojéupe anháy: “Aha jevy-ta xe taperekwe-py, aiko hagwe-py jevy” he'i. Ojevy oho-vy otaperekwe-py. Otaperekwe-py ogwahẽ ramo upe-py otopa nandi oĩ. Ikoty oitypei ra'e. Omoĩ porãmba ra'e. ⁴⁵Upe-ma ramo oho ogweru outro anháy hekoha vaive va'e íxugwi. Seteve ogweru. Hi'oitoha ojogweru, oike koty-py oiko hagwã. Upéixa oiko vaive anháy rerekoha. Osẽ rire íxugwi peteĩ anháy, hejahare oike jevy ipy'a-py. Sete hekoha vaive va'erã reraha-vy oike. Xe nhe'ẽ rendu e'ỹ-gwi, upéixa ete peiko va'erã. Peẽ, ãy peiko va'e, upe anháy rerekoharami peiko va'erã, he'i fariseu kwéry-pe.

Hesu re'ýi rehegwa nhe'ẽ

(Mc 3.31-35; Lc 8.19-21)

⁴⁶Upéa he'i joty ramo Hesu atýra-rupi, ogwahẽ ou-vy isy tyvýry kwéry ndive. Opyta oĩ-vy oka-py. Onhomongetase hendive.

⁴⁷—Nde sy ko nde ryvy kwéry ndive opyta oĩ-vy oka-py. Ne ndive onhomongetase, he'i íxupe omombe'u-vy.

⁴⁸Ha Hesu he'i:

—Amombe'u-ta peẽ-my kiva'e pa xe sy, kiva'e pa xe ryvy, he'i. ⁴⁹—Pehexa katu, he'i oikwave'ẽ ve'ẽ-vy ojyva-py gwemimbo'e rexa uka-vy. —Ko va'e kwéry xe sy voi, ko va'e kwéry xe ryvy voi, he'i gwemimbo'e kwéry mombe'u-vy.

⁵⁰—Upe xe Ru yváy pygwa nhe'ẽ ojapo va'e gwive, xe ryvy-py ahenói íxupe kwéry, he'i. —Upéa xe reindy, ha'e voi hese. Upéa xe sy, ha'e voi ave hese, he'i gwemimbo'e kwéry-rehe mombe'u-vy.

Hesu oiporu temitýgwe rehegwa nhe'ẽ

(Mc 4.1-9; Lc 8.4-8)

13 ¹Ha upe áry-py Hesu osẽ óga-gwi oho-vy. Oho yugwarusu rembe-py ogwapy ombo'e hagwã. ²Ha heta eterei ijatypa typa henda-py. Upéa-gwi onhemboyru kanoagwasu-py íxugwi kwéry. Kanóa py-py ogwapy-ma. Ha ha'e kwéry ijaty va'e kente opyta rei yvy-py. Onhembo'y oĩ-vy y rembe-py hikwái. ³Upéixa ramo, heta omombe'u mbe'u íxupe kwéry arandu rehegwa

nhe'ê. Temitýgwe rehegwa nhe'ê-rami oiporu omombe'u hagwā arandu rehegwa nhe'ê íxupe kwéry:

—Oho onhemitý onhemitý va'e. Omombo onhotý-vy. ⁴Onhemitý jave oĩ temitý ra'ýi tape-rupi ho'a va'e. Ha upéi ou gwyra ho'upa. ⁵Oĩ temitý ra'ýi ave yvy pererĩ-rupi ho'a va'e. Upe-py oĩ mixĩmi yvy. Pya'e rei henhói-ma yvy ndahetáiry-gwi. ⁶Kwarahy ojeupi rire, onhandu kwarahy aku hemitýgwe. “Xi” he'i hogwe. Ha kwarahy ohapypa voi. Hovirupa ave ndahapói-gwi. ⁷Oĩ nhuatĩndy-rupi ho'a va'e ave. Ha nhuatĩ katu okakwaave íxugwi. Ojaho'ipa temitýgwe-pe. ⁸Oĩ yvy porā-my ho'a va'e ave. Henhói hemitý hope-ma. Peteĩ hope katu cem voi ha'ýi va'e, outro mixĩve va'e katu sessenta ha'ýi va'e voi, outro mixĩve va'e katu trinta ha'ýi va'e voi. ⁹Ne aranduse va'e, ejeapysaka katu ko xe nhe'ê-rehe, he'i oporombo'e-vy Hesu temitýgwe rehegwa nhe'ê oiporu-vy.

Hemimbo'e kwéry oporandu Hesu-pe hemimombe'ukwe-rehe

(Mc 4.10-12; Lc 8.9-10)

¹⁰Upéi hemimbo'e kwéry ogwahêve ou-vy Hesu ypy-py:

—Ma'erā po eremombe'u kuri íxupe arandu rehegwa nhe'ê temitýgwe rehegwa nhe'ê-rami? he'i oporandu-vy íxupe.

¹¹—Peẽ-myte oikwaa uka-ma kuri Nhandejáry mba'éixa pa oiko-ta pende ruvixarā. Mba'éixa po pemoirũ-ta íxupe pende ruvixarā oikwaa uka-ma ave. Ha ambue kwéry-pe katu ndoikwaa ukái. ¹²Oĩ hi'arandu va'e. Omo'aranduve va'erā íxupe hi'arandu porā porā hagwā. Ha inharandu e'ý va'e katu, hi'arandurāgwe oipe'apa va'erā íxugwi. Opa va'erā íxupe. ¹³Upéa-rehe amombe'u íxupe arandu rehegwa nhe'ê temitý rehegwa nhe'ê-rami, he'i. —Oma'ê ma'ê hikwái, ndohexáiry voi mba'eve. Ohendu hendu hikwái, nohendu poráiry. Ijapysa e'ý va'e-rami mba'eve ndoikwaái. Okanhymba ete jevy íxugwi. ¹⁴Yma gware Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety Isaías omombe'u va'ekwe aýgwa rekorā. He'i hagwe-rami āy oiko-ma:

“Pehendu hendu va'erā ha ijapysa e'ý va'e-rami pepyta va'erā. Pema'ê ma'ê rei va'erā xe-rehe ha ndapehexa kwaái va'erā xe-rehe.

¹⁵Napehenduséi-gwi, aipe'a-ma pendéhegwi pene arandurāgwe. Ijapysa e'ý va'e-rami peiko peẽ kwéry. Hesapyso e'ý va'e-rami ave peiko. Ha xe renduse ramo katu, hesapyso va'e-rami peiko va'erā. Ijapysa va'e-rami pehendu va'erā ave. Pene akā-my pereko-ma va'erā pene arandu porāha. Perova arā pende rekoha. Pende rekoha perova-ma ramo, apombogwera-ma va'erā, he'i Nhandejáry.”*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. ¹⁶Ha peẽ katu pevy'a ete va'erā. Āy katu peẽ hesapyso va'e-rami peiko-ma. Ijapysa va'e-rami āy peẽ peiko-ma ave. ¹⁷Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e, he'i. —Heta yma gware Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety amyri ohexase eterei mo'ā va'ekwe pene rembiexa ramo va'e ha ndohexái. Heta va'ekwe heko marangatu va'ekwe amyri ohexase mo'ā va'ekwe ave ha ndohexa jepéiry. Āy pene remiendu ramo va'e ohenduse mo'ā va'ekwe ha nohendúiry. Peẽ pehendu-gwi pevy'a ete voi peiko-vy, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

* 13.14-15 Is 6.9-10

Hesu oikwaa uka gwemimbo'e kwéry-pe gwemimombe'u

(Mc 4.13-20; Lc 8.11-15)

¹⁸Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Áy pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Mbava'e-rehe po he'ise temitýgwe rehegwa nhe'ẽ aikwaa uka-ta peẽ-my, he'i.

¹⁹—Upe tape-rupi onhenhotý va'ekwe he'ise: Oĩ Nhandejáry nhande ruvi-xarã rehegwa nhe'ẽ ohendu va'e ha he'ise va'e ndoikwaáiry. Ohendu-ma ramo, ou anháy ruvixa hekoha vai ete va'e. Oipe'apa-ma íxugwi ipy'a-gwi inharandu porãrãgwe. Oike-tama va'e oipe'a jevy íxugwi. ²⁰Ha yvy pererĩ-rupi onhenhotý va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e nhe'ẽ porã. Ohendu-ma ramo, ovy'a ogwerovia-vy. ²¹Ha ndahapóiry vyteri. Upéa he'ise: Sapy'a ete ogwerovia. Ndogwerovia teéiry voi. Ha upe rire katu nhe'ẽ porã rendu-gwi, omoingo asy íxupe. Ojerereko asy-gwi, ndogweroviasévairy. Pya'e a'e oheja nhe'ẽ porã. ²²Ha nhuatĩndy-rupi onhenhotý va'ekwe katu he'ise: Oĩ nhe'ẽ porã rendu va'e. Ha hemikotevẽrã-rehe opena pena eterei oiko-vy. Oipotave tave rei ojéupe gwarã. Upéa-gwi ohendu rei joty nhe'ẽ porã. Hembiaapo porãse ramo jepe, gwembiaapo porãrã-rehe nopenái joty oiko-vy. ²³Ha yvy porã-my onhenhotý va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e nhe'ẽ porã. Ohendu ramo mbava'e-rehe po he'ise oikwaa porã. Ogwerovia tee voi. Ogwerovia-gwi, oĩ trinta ha'ỹi va'e-rami hembiaapo porã va'e. Oĩ sessenta ha'ỹi va'e-rami, hetave ogwereko va'e gwembiaapo porãha. Oĩ cem ha'ỹi va'e-rami, hetave rei voi ogwereko va'e gwembiaapo porãha, he'i omombe'u-vy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu oiporu jevy temitýgwe rehegwa nhe'ẽ

²⁴Upéi omombe'u jevy upe pygwa-pe arandu rehegwa nhe'ẽ. Temitýgwe rehegwa nhe'ẽ-rami oiporu omombe'u-vy:

—Oiko onhemitý va'e, he'i. —Nhandejáry nhande ruvixa-rehe he'ise onhemitý va'e. Ha'e oho kokwe-py onhemitý porã hagwã.

²⁵—Upéi nhande kwéry jake ramo pyhare, ogwahẽ ou-vy hese ija'e'ỹ va'e. Trigo pa'ũ-rupi onhotý trigo rehegwa e'ỹ va'e. Kapi'i onhotý. Ha upe rire katu oho jevy-ma. ²⁶Henhói-ma upe trigo onhenhotí va'ekwe. Upéi hope-ma. Upe ramo henhói-ma ave upe kapi'i trigo rehegwa e'ỹ va'e. ²⁷Henhói-ma ramo, oho oje'ói-vy omombe'u ojáry renda-py hembigwái: “Upe nde kokwe-py enenhotý uka va'ekwe ne remitýgwe trigo ra'ỹi voi ra'e” he'i. “Mba'eixagwa kapi'i po trigo pa'ũ-rupi henhói-ma erejaty e'ỹ va'ekwe” he'i ojáry-pe omombe'u-vy. ²⁸“Xe rehe ija'e'ỹ va'e rembiapokwe voi nipo ra'e aipo va'e” he'i gwembigwái-pe. “Ereipota tipo ore oroho oromondoro trigo pa'ũ-gwi gwí kapi'i?” he'i oporandu-vy ojáry-pe. ²⁹“Ndikatúiry” he'i. “Aníke pejapo teĩ upéa. Pemondoro ramo kapi'i, ndai-potái pemondoro ave upe trigo onhenhotý va'ekwe” he'i. ³⁰“Tokakwaa kapi'i trigo jave nhaikytí hagwã áry peve. Upe áry-py ha'e va'erã trigo kytíharã-pe: Pemondoro ndoro ranhe katu kapi'i. Pemboaty aty pejokwa pehapy hagwã. Ha upe rire katu pemondoro trigo pemboaty jaraha hagwã nhanhongatu hagwã-py” he'i Hesu omombe'u-vy Nhandejáry irũ rehegwa oikwaa uka-vy.

Hesu oiporu temitỹ héry va'e mostarda rehegwa nhe'ẽ

(Mc 4.30-32; Lc 13.18-19)

³¹Ha upéi omombe'u jevy upe pygwa-pe arandu rehegwa nhe'ẽ. Temitỹgwe rehegwa nhe'ẽ-rami oiporu:

—Oĩ temitỹ héry va'e mostarda. Kwimba'e onhotỹ peteĩ temityrã okokwe-py. Nhandejáry nhande ruvíxa irũ-rehe he'ise upe temitỹ mostarda. ³²Nhanhotỹ ramo mixĩ eterei. Mixĩve opamba'e ra'ỹi-gwi, ko yvy arigwa ra'ỹi-gwi. Ha nhanhotỹ-ma ríre, okakwaa porãve. Entéro temitỹ-gwi tuvixave xave oho-vy. Upéi imáta-ma, hakãambe kãambe ave. Upéa-rehe oveve ou-vy gwyrá ogwapy hakãmbu-rehe, he'i Hesu, Nhandejáry irũ hetave tave oĩ va'erã rehegwa oikwaa uka-vy.

Hesu oiporu fermento mbojape mbovuha rehegwa nhe'ẽ

(Lc 13.20-21; Mc 4.33-34)

³³Ha upéi katu omombe'u jevy joty upe pygwa-pe arandu rehegwa nhe'ẽ. Fermento mbojape mbovuha rehegwa nhe'ẽ-rami oiporu:

—Oĩ kunha. Oipyhy mbojape mbovuha. Heta trigo ku'i reheve ombojehe'a ombovu hagwã. Ojavyky ríre, omboapitajy ovupa ete hagwã. Upéixa ete Nhandejáry nhande Ruvíxa irũ, he'i Hesu, Nhandejáry irũ hetave tave oĩ va'erã rehegwa oikwaa uka-vy.

³⁴Upéixa omombe'u mbe'u aty atýra va'e kente kwéry-pe. Temitỹgwe rehegwa nhe'ẽ oiporu e'ỹ reheve, fermento mbojape mbovuha rehegwa nhe'ẽ oiporu e'ỹ reheve, outro rehegwa nhe'ẽ oiporu e'ỹ reheve nomombe'úi. ³⁵Upéixa oiko-ma Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u mbe'u va'ety he'i hagwe-rami:

“Anhe'ẽ ramo, arandu rehegwa nhe'ẽ amombe'u va'erã, ambue kwéry va'e rehegwa nhe'ẽ aiporu-vy. Yma ko yvy onhemoingo hagwe gwíve ãy peve ndojekwaáiry va'ekwe, ãy amombe'u-ta aikwaa uka-vy, he'i.”*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

Hesu oikwaa uka kapi'i rehegwa nhe'ẽ

³⁶Ha upéi katu oheja oho-vy ijaty va'e kente. Ha'e ae katu oíke koty-py. Oíke ríre, ogwahẽ ou-vy iha-py hemimbo'e kwéry:

—Eikwaa uka katu ore-vy mbava'e-rehe tipo he'ise upe kapi'i rehegwa nhe'ẽ, kokwe-py oĩ va'e, he'i Hesu-pe hikwái.

³⁷—Upe temitỹ porã onhotỹ uka va'ekwe he'i xe-rehe Nhande Ryke'y tee va'e-rehe, he'i. ³⁸—Upe kokwe he'i ko yvy-rehe. Upéi upe temitỹ porã he'i Nhandejáry re'ýi-rehe. Upéi upe kapi'i he'i hekoha vai va'e-rehe. ³⁹Upéi upe hese ija'e'ỹ va'e kapi'i onhotỹ va'ekwe he'i anháy ruvíxa-rehe. Upéi upe nhaikytiha áry he'i ombopapa va'erãha áry-rehe. Upéi upe trigo kytihará he'i Nhandejáry rembigwái yváy pygwa-rehe. ⁴⁰Upe kapi'i omondoro omboaty onhapytĩ omondo hagwã tata-py. Upéixa ete oiko va'erã ombopapa va'erãha áry-py, he'i.

⁴¹—Xe Nhande Ryke'y tee va'e amondo mondo va'erā xe rembigwái yváy pygwa va'e. Xe re'yí pa'ũ-gwi oipe'a va'erā gwí oporombojejavý va'e-pe gwive. Entéro hembiape vai va'e-pe gwive oipe'a va'erā heraha-vy ojohapy haty-py omombo hagwā. ⁴²Upe-py hasē va'erā, onhemohāingry ngyrú ave va'erā oiko-vy onhemoyrō-gwi Nhandejáry-rehe. ⁴³Upe-ma ramo hekoha porā va'e gwive kwarahy rendy-rami ojekwaa va'erā onhembohete resakā rendy-vy. Nhandejáry nhande ruvixa ramo oiko haty-py, ojekwaa va'erā onhemohesakā va'erā. Ne aranduse va'e, ejeapysaka katu ko xe nhe'ē-rehe, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe omombe'u-vy.

Hesu oiporu hepy va'e rehegwa nhe'ē

⁴⁴Upéi omombe'u jevy íxupe, upe pygwa-pe mokōi arandu rehegwa nhe'ē. Hepy va'e rehegwa nhe'ē-rami oiporu omombe'u-vy:

—Oĩ kokwe-py heta plata yvy gwy-py ijatypyre araka'e. Upe ramo ojohu rei íxupe ijáry e'y va'e. Upe hepy va'e ojohu va'e he'i Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirūse va'erā-rehe. Otopa-ma ramo, upéi ojaty jevy. Ovy'a eterei ojohu va'ekwe-rehe. Upéa-gwi oho ovende entéro ogwereko va'e gwive ovendepa. Upe hemivende va'e repykwe ogweraha ojogwa hagwā upe kokwe, he'i Hesu omombe'u-vy, Nhandejáry-pe oate'y e'y reheve omoirūse va'e rehegwa oikwaa uka-vy.

⁴⁵Upéi omombe'u jevy íxupe:

—Oĩ onhemba'ejogwa va'ety. Oheka heka oiko-vy ita kyra porā va'e, hepy ete va'e, pérola héry va'e ojogwa hagwā. Upe hepy va'e oheka va'e he'i Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirūse va'erā-rehe. ⁴⁶Iporā ete va'e otopa ramo oho ovende entéro gwembiereko gwive ovendepa. Upéi hemivende va'e repykwe ogweraha. Gwemimbota nga'u upéa oho ojogwa, he'i Hesu omombe'u-vy, Nhandejáry-pe oate'y e'y reheve omoirūse va'e rehegwa oikwaa uka-vy.

Hesu oiporu pira kyha rehegwa nhe'ē

⁴⁷Upéi omombe'u jevy upe pygwa-pe arandu rehegwa nhe'ē. Pira kyha rehegwa nhe'ē-rami oiporu íxupe kwéry:

—Oĩ pira kyha y-py omombo va'e. Upe omombo va'e he'i Nhandejáry nhande ruvixa rembigwái yváy pygwa-rehe. Yupa-py omombo rire, oipyhy opaixagwa pira. ⁴⁸Hynyhē jave oipyhy ogwenohē y rembe'y-py. Upéi ogwapy oipe'a oiporavo imono'ō-vy. Pira porā omoĩ ajaka-py. Ha hi'upy e'y katu omombo-ma voi. ⁴⁹Upéixa ete oiko va'erā ombopapa va'erāha áry-py. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa oiporavo ravo va'erā oje'ói-vy. Hekoha porā va'e pa'ũ-gwi, oipe'a va'erā hekoha vai va'e-pe. ⁵⁰Ojohapy haty-py omombo va'erā íxupe kwéry. Upe-py hasē hasē va'erā oiko-vy. Nhandejáry-rehe onhemoyrō-gwi, onhemohāingry ngyrú ave va'erā oiko-vy ave, he'i omombe'u-vy ombopapa va'erāha áry oikwaa uka-vy.

⁵¹Ko'ā va'e he'i rire, oporandu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Mbava'e-rehe po he'i ko'ā va'e? Peikwaa-ma tipo? he'i.

—Ha'e voi, he'i. —Oroikwaa-ma, he'i íxupe, Hesu-pe.

⁵²—Aipo ramo, gwí judeu rekombo'ehaty va'e iporā oiko Nhandejáry nhande ruvixa remimbo'e ramo. Ambo'epa rire íxupe, oiko va'erā óga

járy-rami. Hóga-py oĩ heminhongatu pyahu va'e, oĩ heminhongatu tuja va'e ave. Oipota ramo, gweminhongatu pyahu ogwenohẽ va'erã. Oipota ramo, gweminhongatu tuja ogwenohẽ va'erã ave. Upéixa ete upe judeu rekombo-'ehaty Nhandejáry nhande ruvixa remimbo'e oiko ramo, nhe'ẽ pyahu omombe'u va'erã oikwaa uka-vy, yma gware nhe'ẽ omombe'u va'erã ave, he'i Hesu omombe'u-vy.

Hesu oho gwetã-my

(Mc 6.1-6; Lc 4.16-30)

⁵³⁻⁵⁴ Arandu rehegwa nhe'ẽ omombe'upa rire, upe-gwi osẽ oho-vy gwetã-my ha'e ae oiko ha-py. Upe-py ojeporahéi haty-py ombo'e mbo'e gwe'ýi kwéry-pe. Hexapyrã-rupi ombo'e porã oiko-vy. "Mba'éixa onhemonhe'ẽ" he'i opondera-vy hese.

—Mamo-gwi po upéa ohendu aipo va'e nhe'ẽ? he'i hese. —Kiva'e omombe'u hi'arandu hagwã íxupe, he'i hese. —Hexapyrã-rupi voi Hesu hembiaipo porã. Kiva'e po omombe'u íxupe ojapo hagwã upéa? he'i joa hese hikwái. ⁵⁵—Upéa óga apohaty ra'y voi, he'i. —Maria memby voi. Tiago José ndive, Simão Judas ndive ityvýry kwéry voi. ⁵⁶Heindýry kwéry oiko voi nhane pa'ũ-rupi. Aipo ramo, mamo-gwi po upéa ohendu aipo va'e nhe'ẽ? he'i joa Hesu-rehe hikwái. ⁵⁷—Onhembotuvixa mba'e-ta tipo nhande-vy ra'e? he'i hese he'ýi kwéry.

Upéa-gwi ndaija'ei hese hikwái. Upe ramo,

—Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe omboete voi. Ha he'ýi kwéry katu nomboetéi íxupe. Anheigwa nde'íry hese hóga pygwa omboete e'ỹ-vy, he'i ójehe Hesu omombe'u-vy, ndaija'ei-gwi ójehe.

⁵⁸Upe-py hese ndojeroiviá-gwi, ndahetái hembiaipo porã hexapyrã-rupi upe-py.

João Batista rehegwa nhe'ẽ

(Mc 6.14-29; Lc 9.7-9)

14 ¹Upe ramo, ohendu Hesu rerakwã mburuvixagwasu héry va'e Herodes. Galiléia yvy pygwa ruvixa voi upéa. ²Hesu rerakwã ohendu ramo he'i,

—Upéa João Batista nipo ra'e. Omano rire, oikove jevy-ma ra'e, ojekwaa jevy-ma ra'e, he'i mo'ã hese. —Upéa-gwi hexapyrã-rupi hembiaipo porã porã oiko-vy, he'i mo'ã oirũ-pe Hesu-rehe.

³Yma va'ekwe Herodes he'i va'ekwe oipyhy hagwã João-pe, ojepokwa reheve omoĩ hagwã preso. Upéa ojapo va'ekwe ombovy'a hagwã gwyvýry Filipe rembirekokwe Herodias. Ha'e omenda ra'e gwyvýry rembireko-rehe. Oipe'a ra'e gwyvýry-gwi hambireko. ⁴Ha João katu he'i:

—Tekoha e'ỹ-rupi ereiko ra'e ne rembireko ereipe'a va'ekwe nde ryvy-gwi, he'iri iri ra'e Herodes-pe.

⁵Upéa-gwi ojukase mo'ã João-pe. Ha kente kwéry katu he'i hese, "Upéa ko Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety voi" he'i João-rehe hikwái. Ha mburuvixa katu opy'apy-py ikyhyje ójehe. Nombopoxyséi íxupe kwéry. Upéa-gwi ndojukái joty íxupe. ⁶⁻⁷Ha upéi katu mburuvixa oiko hagweha áry-py, oike ojeroky henonde-py Herodias memby kunhataĩ. Mburuvixa irũ gwéry

renonde-py ojeroky kunhataĩ. Ogwerovy'a eterei-gwi íxupe, kunhataĩ-pe, he'i mburuvixa: “Ne rembijerure va'e gwive ame'ẽ-ta nde-vy” he'i íxupe. Pono oapu “Tupã réry-py ame'ẽ-ta nde-vy” he'i. Nde'i réry pe kunhataĩ ojeroky va'e-pe. ⁸Upéi osy nhe'ẽ-rupi he'i: “Aipota ereme'ẽ xe-vy João Batista akāgwe. A-py ete enterove va'e resa-py eme'ẽ mani katu xe-vy nha'ẽ-py” he'i mburuvixa-pe kunhataĩ.

⁹Upe-ma ramo omboasy eterei he'i va'ekwe. Ha “Tupã réry-py ame'ẽ-ta nde-vy” he'i-gwi imboviapyre resa-py katu, he'i joty ome'ẽ hagwã kunhataĩ-pe hembijerure ojéupe. ¹⁰He'i oho hagwã onhakã'o João-pe onhemoi preso haty-py. ¹¹Upéi ogweruruka nha'ẽ-py inhakāgwe ome'ẽ kunhataĩ-pe. Ha kunhataĩ ogweraha osy-pe. ¹²Ha João remimbo'e ohendu ramo, ou hetekwe ogweraha. Ombosuru tetekwe renda-py ijaty-vy. Upe rire oho omo-mbe'u Hesu-pe.

Hesu omongaru ijaty va'e kente-pe

(Mc 6.30-44; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

¹³João rerakwã ohendu ramo, oho Hesu kanóa-py tekwaty e'ỹ-my oho. Ha'e anho oiko hagwã-py oho. Oikwaa ramo ihoha ijaty va'e kente, gwetã gwetã-gwi osẽ oje'ói-vy. Hapykwéri oje'ói ojohu jevy hagwã Hesu-pe. Yvy-rupi oje'ói.

¹⁴Ha Hesu ojehexa uka jevy ramo, ohexa-ma ijaty va'e kente-pe jevy oha-py:

—Ogwahẽ ogwa'ẽ-vy ra'e, he'i hese kwéry.

Ohexa ramo,

—Aiporiahuvereko íxupe kwéry, he'i. —Aipo ramo, hasy va'e-pe ambo-gwera-ta, he'i.

Upe rire ha'e ombogwera hasy va'e-pe.

¹⁵Upéi ka'aru-ma. Ogwahẽ ou-vy hemimbo'e kwéry iha-py:

—Ndaipóri a-py mba'eve, he'i. —Ka'aru-ma. Ere íxupe kwéry toho tetã mirĩ-rupi ojogwa hagwã gwemi'urã, he'i Hesu-pe.

¹⁶Ha ha'e he'i:

—Natekotevẽiry oho okaru hagwã, he'i. —Peẽ ae peme'ẽ íxupe kwéry hemi'urã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

¹⁷—A-py ndahetáiry oĩ mbojape'i. Cinco oĩ mixĩ va'e. Mokõi pira ka'ẽ hendive oĩ, he'i íxupe.

¹⁸Ha'e he'i:

—Peru katu a-py, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹⁹Upéi he'i ijaty va'e kente-pe ogwapy hagwã kapi'ipe ári. Upéi oipyhy upe cinco mbojape'i mokõi pira ndive. Hovayva otima porã Nhandejáry-pe temi-'urã-rehe. Upéi ombopópý upe mbojape, ome'ẽ me'ẽ gwemimbo'e kwéry-pe. Ha hemimbo'e ome'ẽ ho'u va'erã-pe. ²⁰Enterovete okaru, hygwatãmba-ma ave hikwái. Upéi hemimbo'e kwéry omono'õ no'õ hembi'u rembyre kwéry. Doze ajaka omohynyhẽ hembyre kwéry-gwi ho'upa e'ỹ va'ekwe. ²¹Upe mbojape ho'u va'ekwe heta heta voi oĩ. Oĩ cinco mil kwimba'e ho'u va'e. Heta kunha ave okaru va'e, heta ave mitã okaru va'e ave.

Hesu y ári rei ogwata oho-vy

(Mc 6.45-52; Jo 6.15-21)

²²Upe-ma ramo he'i gwemimbo'e kwéry-pe onhemboyru hagwã kanóa-py:

—Tapeho mani katu peẽ xe renonde y rovái, he'i. —Xe ae, “Tapeho jevy katu pende ro nde róga-rupi” ha'e-ta ijaty va'e-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²³ Omondopa rire, ha'e anho ojeupi oho yvyaty ári. Ojapo oração hagwã ojeupi oho-vy. Ka'aru ete-ma, pytũ-ma. ²⁴ Upe ramo mombyry oĩ yvy ete-gwi kanoagwasu. Henonde-gwi ou ramo yvytu, ndogwata porái. Omopu'ã y omoapỹ apỹ kanóa-pe. ²⁵ Ko'etĩ pytũ vyteri jave, oho kanóa oĩ va'e ha-py Hesu. Y ári-rupi rei ogwata oho-vy. ²⁶ Y ári-rupi ogwata oho-vy ramo, onhemondýi eterei hexa-vy hemimbo'e kwéry. “Arygwypóry” he'i mo'ã hese hikwái. Osapukái, onhemondýi eterei-gwi.

²⁷ Upe-ma ramo ha'e he'i:

—Ani erejapura teĩ. Xe ae ko, xe ko Hesu, he'i gwemimbo'e kwéry ombopy'agwapy-vy.

²⁸ Upe ramo he'i Pedro:

—Nde voi ramo ra'e, ere xe-vy, “Eju katu y ári-rupi rei xe ha-py ave” he'i Hesu-pe.

²⁹ Aipo ramo,

—Eju y ári-rupi rei xe ha-py, he'i.

Upéi osẽ Pedro kanóa-gwi, ogwey y-py ogwata y ári-rupi. ³⁰ Ha yvytu-gwasu rexa-vy, imytu'e'ỹ ójehe. Opy oho-vy y gwy-koty. Onheapymi-tama ramo:

—Xe resende katu, xe Járy, he'i Hesu-pe.

³¹ Upe-ma ramo oipyso opo oipyhy íxupe:

—Mixĩ joty xe rerovia ra'e. Upe va'e-gwi ae nde erenheapymi-ta mo'ã. Ma'erã po nderejerovia teĩry ra'e xe-rehe ra'e? he'i Pedro-pe.

³² Onhemopyrũ jevy rire kanóa-py ndayvytuvéi-ma. ³³ Upéi kanóa pygwa onhesũ íxupe gwetypy'ã-rehe:

—Tupã Nhandejáry ra'y tee katu va'e nipo nde ra'e, he'i íxupe imboete-vy hikwái.

Hesu ombogwera heta hasy va'e-pe

(Mc 6.53-56)

³⁴ Ha upéi katu ha'e ohasa oho-vy yugwarusu rovái. Genesaré yvy-py ogwahẽ oho-vy. ³⁵ Upe pygwa oikwaa ramo íxupe, omombe'u ojóupe ogwahẽ-maha Hesu. Tetã jerekwe-rupi omombe'u mbe'u ogwahẽmaha Hesu. Ogweru entéro hasy va'e-pe gwive:

³⁶ —Eheja hasy va'e tomboja jepe opo nde ao rembe-rehe, eheja tomboja jepe opo nde ao-rehe, he'i Hesu-pe. Ha omboja va'e gwive opo hese, okwera-ma joty hikwái.

Nhane rembypy reko rehegwa nhe'ẽ

(Mc 7.1-13)

15 ¹ Upe ramo ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py gwĩ fariseu kwéry, judeu reko-mbo'ehaty kwéry ndive. Jerusalém tetã-gwi ou va'ekwe. Ogwahẽ ramo hikwái, oporandu íxupe:

² —Ma'erã tipo ne remimbo'e ndoikói nhane rembypy reko-rupi? Ma'erã tipo ojepohéi porã e'ỹ reheve okaru? Ma'erã tipo nonhemopotĩsevéiry nhande kwéry e'ỹ va'e ndive oiko rire? he'i íxupe.

Ha ha'e he'i:

³—Ha peê katu ma'erã tipo ndapejapói Nhandejáry he'i va'ekwe? Ndereja-poséi voi nde ra'e Nhandejáry he'i va'ekwe. Ne rembypy rembiapokwe-rupi ae ereiko va'e, he'i. ⁴—Nhandejáry he'i va'ekwe a-rami:

“Pemboete nde ru nde sy-pe ave. Ha entéro onhe'ê vai rei va'e gwive gwu-rehe osy-rehe ave, tojejuka katu”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. ⁵Ha peê katu pepyrü Nhandejáry nhe'ê-rehe. Ndapehejáry gwu osy-pe ome'ê hagwã. Pembo'e mbo'e rei judeu kwéry-pe a-rami. Peje, “Ava he'i ramo gwu osy-pe ave, Voive ereporandu ramo, ame'ê arã nde-vy ra'e. Ây katu ndikatuvéi-ma ame'ê nde-vy. Xe mba'e kwéry opa-ma. Ame'êmba-ma kuri Tupã Nhandejáry-pe. Aiporu jepe xe, Tupã mba'epa-ma, he'i gwu osy-pe ave.” Upéixa he'i ramo, iporã joty peê-my. ⁶Upéixa ndapehejáry oipytygwõ gwu osy-pe ave. Ne nhe'ê-py gwu osy-pe nomboetevéi. Ne rembypy reko-rupi joty peiko. Upéa-gwi pepyrü joty Nhandejáry nhe'ê-rehe, pemboyke joty Nhandejáry nhe'ê peiko-vy. ⁷Peê katu pemo'ã kwaa va'e pende py'a ky'aha. Napetĩ kwaáiry peê. Ha Isaías amyri anheihá-rupi omombe'u va'ekwe pende rekorã. Omoĩ va'ekwe kwatia-rehe a-rami:

⁸ “Ha'e kwéry xe mboete onhe'ê-py rei. Opy'a-py katu naxe mboetéiry.

Ndojehesa rerováí xe-rehe. ⁹Xe momba'egwasu teĩ. Xe nhe'ê-py nombo'éiry. Ha teko rei nhe'ê-py ae, oporombo'e mbo'e oiko-vy”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê pende-rehe, he'i judeu kwéry ruvixa-pe.

Hesu omombe'u mba'éixa nhanhemongy'a

(Mc 7.14-23)

¹⁰Upéi ohenói jevy ou hagwã ijaty va'e kente kwéry oha-py. He'i:

—Pejeapysaka porã katu xe nhe'ê-rehe peikwaa porã hagwã, he'i.

¹¹—Jakaru jave ndikatúi nhane mongy'a tembi'u. Nanhande py'a mongy-áiry voi tembi'u. Ha pene nhe'ê vai ramo katu onhemongy'a arã pende py'a, he'i ijaty va'e-pe arandu rehegwa nhe'ê omombe'u-vy.

¹²Upéi ogwahê ou-vy iha-py hemimbo'e kwéry:

—Fariseu kwéry ojohu vai kuri pene nhe'ê. Ndereikwaái tipo upéa nde ra'e? Ne nhe'ê rendu-vy, “Aipo” he'i nde-rehe opondera eterei-vy. Ndojohu porãi voi, he'i Hesu-pe.

¹³Upéi ha'e omombe'u arandu rehegwa nhe'ê temitygwe rehegwa nhe'ê-rami, hesapyso e'ỹ va'e rehegwa nhe'ê-rami ave he'i:

—Entéro temitygwe xe Ru yváy pygwa onhotỹ e'ỹ va'ekwe gwive, hapo gwive omondoro jevy va'erã, he'i fariseu kwéry rekoha vai-rehe.

¹⁴—Ani pepena hese. Hesapyso e'ỹ va'e-rami oiko ramo jepe, gwapixa ogwerahase joty tape-rupi. Ha mokõi hesapyso e'ỹ va'e ojogweraha ramo, ho'a arã oho-vy mokõive onhondive yvy kwa-py, he'i fariseu kwéry-rehe.

¹⁵Upe rire he'i Pedro:

—Mbava'e-rehe po he'ise arandu rehegwa nhe'ê, eikwaa uka ore-vy, he'i Hesu-pe.

¹⁶Upéa-rehe he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Peẽ napene arandu porãi vyteri peiko-vy. Ha'e kwéry-rami voi nda-peikwaa porãi joty. ¹⁷Ma'erã tipo ndapeikwaa porãi vyteri? he'i. —Pekaru ramo, oho pende ryekwe-py tembi'u. Upéi osẽmba jevy pendéhegwi. Napene mongy'áiry voi, he'i.

¹⁸—Ha pene nhe'ẽ katu pende py'a-gwi osẽ-vy ombojekwaa-ma pende py'a pygwa, he'i. —Nde py'a ky'aha para'e, nde py'a potiha para'e ombojekwaa-ma pende-rehe. Ivai ramo pene nhe'ẽ, pene mongy'a arã. ¹⁹Pende py'a-py katu penhemongeta peiko-vy pene rembiapo vairã-rehe. Upéa-gwi peporojuka. Pende py'a ky'a-gwi onhoembireko ndive, onhome ndive peiko. Kunha ndive pejogwereko rei ave. Pende py'a vai-py penhemongeta-gwi, pemonda rei peiko-vy, pende apu, pende rapixa-rehe penhe'ẽ vai rei peiko-vy. ²⁰Upeixagwa pejapo pende py'a vai-gwi. Upéixa ramo pende py'a vai-gwi, pene mongy'a-ma. “Ha pejepohéi porã e'ỹ reheve pekaru ramo, pene mongy'a va'erã” he'i mo'ã fariseu kwéry. Upéixa ramo, napene mongy'avéi-ma va'erã, he'i Hesu fariseu kwéry remimombe'ukwe-rehe.

Kunha Canaã yvy pygwa rehegwa nhe'ẽ

(Mc 7.24-30)

²¹Upe-gwi osẽ oho-vy Hesu. Okanhy oho-vy outro yvy-koty osẽ oho. Tiro tetã jerekwe-rupi, Sidom tetã jerekwe-rupi oho ave. ²²Upe-py oiko kunha Canaã yvy gwigwa ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py:

—Xe Járy, Davi remiarirõre, xe poriahuvereko katu. Xe memby kunha ohasa asy eterei oiko-vy anháy ojepota hese va'e, he'i íxupe.

²³Ha Hesu mba'eve nde'íry íxupe. Onhemokirirĩ íxugwi. Ogwahẽ ou-vy iha-py hemimbo'e kwéry:

—“Tereho katu” ere, “Tereho katu” ere íxupe. Nhane moakã rasy osapu-kái-vy. Ejapo katu hemimbota-rupi íxupe oho jevy hagwã, he'i íxupe.

²⁴Upéi Hesu he'i kunha-pe:

—Ovexa okanhy va'ekwe-rami oiko Israel remiarirõre judeu kwéry. Íxupe kwéry anho mante xe mbou va'ekwe. Judeu e'ỹ va'e kwéry-pe naxe mboúi va'ekwe, he'i joty íxupe otantea-vy.

²⁵Ha kunha ou gwetypy'ã-rehe onhesũ hovagwy-py:

—Xe pytygwõ katu, xe Járy, he'iri iri íxupe.

²⁶Ha Hesu he'i:

—Nde ko ndaha'úi xe re'ýi. Xe re'ýi kwéry aipytygwõ ranhe-ta. Ha upe rire katu xe re'ýi e'ỹ-pe aipytygwõ-ta ave. Mitãgwe katu nhamongaru ranhe. Nanhamombói jagwa-pe mitã remi'urã, he'i joty Hesu itantea-vy, ojekorero-via uka etese-vy kunha-pe.

²⁷—Akói-ramima ngatu, xe Járy, he'i kunha Hesu-pe. —Ha tembi'u suru-rukwe járy apyka gwy-py ho'u joty jagwa, he'i Hesu-rehe ojerovia joty-vy.

²⁸Upe-ma ramo he'i,

—Nde kunha, erejerovia tee-ma ra'e xe-rehe, he'i íxupe. —Oiko-ta voi nde-vy gwarã ne remimbota, he'i kunha-pe.

Upe-ma ramo okwera porã imemby.

Hesu ombogwera gwera heta hasy va'e-pe

²⁹Upe-gwi oho Hesu ohasa oho-vy Galiléia yugwarusu rembe'y-rupi. Upéi ojeupi vyvaty ári oho-vy ogwapy hagwã oĩ-vy. ³⁰Ogwahẽ oje'ói-vy ijaty jaty

va'e kente iha-py. Heta hasy va'e reraha-vy ogwahẽ oje'ói-vy hikwái. Oĩ ijoyva mbaraete e'ỹ va'e, oĩ ogwata e'ỹ va'e, oĩ hesapyso e'ỹ va'e, oĩ onhe'ẽnge'ỹ va'e, oĩ heta mba'asy oiporu va'e ave. Peteĩ teĩ hasy va'e pya'e ombogweỹ imoĩ-vy ipy renonde-py. Ombogwerapa-ma íxupe kwéry. ³¹ Upe ramo ohendu inhe'ẽnge'ỹ va'e onhe'e porã-ma. Ohexa onhemaxuka va'e onhemoatyrõ-ma. Ohexa ogwata e'ỹ va'e ogwata porã-ma. Ohexa hesapyso e'ỹ va'e hesapyso porã-ma ave. Upe va'e kwéry rexa-vy,

—Mba'éixa ombogwera? he'i opondera eterei-vy. —Nhandejáry, Israelita kwéry Járy tuvixa mba'e voi, he'i omomba'egwasu-vy Nhandejáry-pe.

Hesu omongaru jevy ijaty va'e kente-pe

(Mc 8.1-10)

³² Ha upéi katu ohenói Hesu gwemimbo'e kwéry-pe ou jevy hagwã oha-py:

—Peju katu xe ha-py, he'i. —Ijaty jaty va'e kente iporiahu va'e xe-vy. Mbohapy áry xe moirũ okwa-vy. Ndogwerekói ave gwemi'urã. Upéa-gwi aiporiahuvereko íxupe kwéry. Amondo ramo íxupe kwéry peteĩ teĩ hóga kwéry-rupi ivare'apa reheve, naipyatávái arã tape-rupi, ikangy arã tape-rupi oje'ói-vy, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

³³ Upe ramo hemimbo'e kwéry he'i íxupe:

—Mba'éixa-ta mora'ẽ nhahembi'u me'ẽ ko'äy ijaty jaty va'e kente kwéry-pe? A-rupi ndaipóri voi kente tembi'u me'ẽharã, he'i íxupe hikwái.

³⁴ —Mbovy tipo erereko mbojape? he'i oporandu-vy gwemimbo'e-pe.

—Sete voi, he'i. —Oĩ ave ndahetái pira'i ka'ẽ, he'i íxupe.

³⁵ Upéi ha'e he'i ojogweroaty va'e-pe ogwapy hagwã kapi'ipe ári:

—Pegwapy gwapy katu kapi'ipe ári, he'i íxupe kwéry.

³⁶ Upe rire oipyhy upe sete mbojape pira'i reheve. Otima porã hese Nhandejáry-pe. Omboete rire, ombopo mbopóy ime'ẽ-vy gwemimbo'e kwéry-pe. Upéi ha'e kwéry ome'ẽ ho'u va'erã-pe. ³⁷ Upéixa enterove okaru. Hygwytã porãmba-ma hikwái. Upéi hemimbo'e kwéry omono'õ hembyre opyta va'ekwe omboyru sete ajakagwasu-py. ³⁸ Ha okaru va'e heta eterei voi. Oĩ irundy mil kwi-mba'e okaru va'e. Heta kunha okaru ave. Heta mitãgwe okaru ave. ³⁹ Upéi he'i:

—Tapeho jevy katu, tapeho jevy katu peteĩ teĩ pende róga-rupi, he'i ijaty va'e kente kwéry-pe.

Ha upe rire katu ha'e onhemboyru kanoagwasu-py y-rupi oho hagwã. Magadã jerekwe-py oho.

Judeu ruvixa ohexase Hesu rembiapo porã hexapyrã-rupi

(Mt 12.39-42; Mc 8.11-13; Lc 12.54-56)

16 ¹ Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py fariseu kwéry saduceu kwéry ndive. Ombojejavyse-vy mo'ã íxupe ou hikwái:

—Hexapyrã-rupi ejapo katu ore-vy. Nhandejáry rembiapo porã ramigwa ejapo katu ore mbojerovia uka porã-vy, he'i Hesu-pe otantea-vy íxupe.

² Ha Hesu he'i oporandu va'e-pe:

—Ka'aru ete ramo, aragwaju-ma ramo, “Aragwaju-ma ra'e” peje, “Ndoky mo'ãiry ra'e” peje arã áry-rehe.

³ Ha ko'ẽmba-ma ramo, “Aragwaju-ma ra'e, aragwe-ma ave ra'e. Upéa-gwi oky-tama ra'e” peje ave arã áry-rehe. Aipo ramo, áry-rehe pema'ẽ ramo,

peikwaa-ma oikotaha. Ha xe rembiapo porā porā rexa-vy, ndapehexa kwaái xe-rehe. Mbava'e-rehe po he'ise xe rembiapo porā ndapeikwaái voi. Nhandejáry rembiaporā ndapeikwaáiry ave. ⁴Peẽ āy peiko va'e pende reko vai-ma. Ome tee-pe oheja va'e-rami, gwembireko tee-gwi opoi va'e-rami ave peẽ peiko. Peẽ pejehesa rerova rova Nhandejáry-gwi. Pejere jere íxugwi. Upéa-gwi pejerure jahexa e'ý va'erā-rehe. Ha ndahexa uka mo'ái peẽ-my upeixagwa. Ha Jonas amyri rehegwa nhe'ẽ upe ojehu íxupe va'ekwe katu peikwaa voi. Hexapyrā-rupi íxupe ojehu hagwe-rami ave, ojehu va'erā xe-vy. Upe va'erā anho mante ahexa uka va'erā peẽ-my, he'i hembiaporā-rehe oporandu va'e-pe. Upéi katu Hesu oheja íxupe kwéry oho-vy.

Judeu ruvixa remimombe'u rehegwa nhe'ẽ

(Mc 8.14-21)

⁵Ha upéi katu oho yugwarusu rovái gwemimbo'e kwéry ndive. Gwemi'urā-rehe naimandu'avéi-ma hikwái, Hesu ndive oje'ói-vy. ⁶Upe jave he'i Hesu:

—Xáke! Penhangareko porā katu pendéjehe. Ivai voi upe mbojape mbovuha fariseu saduceu ave rembiporu, he'i fariseu kwéry remimombe'u vaikwe joko-vy.

Upéa he'i gwemimbo'e kwéry-pe pono fariseu kwéry ohekombo'e vai íxupe kwéry.

⁷Ha mbava'e-rehe po he'ise Hesu ndoikwaái voi. Upéa-gwi,

—Nanhane mbojapéi-gwi nipo omombe'u ra'e upéa nhande-vy, he'i mo'ā ojóupe onhonhe'engendu-vy hikwái.

⁸Ha Hesu oikwaa onhomongeta ramo:

—Ma'erā po, “Nanhane mbojapevéi-ma” peje penhonhe'engendu-vy? Mixi vyteri pejerovia xe-rehe peiko-vy ra'e, he'i íxupe kwéry.

⁹—Ne'írá vyteri pehexa kwaa-ma xe-rehe. Ne'írá vyteri pejerovia tee xe-rehe. Napene akā porāi voi. Upe cinco mil kwimba'e-pe ambopopóy kuri cinco mbojape ame'ẽ hagwā. Upe rire mbovy ajaka-py pemboyru hembyre? Napene mandu'avéi-ma tipo? he'i upe va'ekwe-rehe. —Ma'erā tipo napene mandu'avéi-ma hese? he'i. ¹⁰—Ha upe rire katu upe irundy mil kwimba'e-pe ambopopóy sete mbojape ame'ẽ hagwā. Upéi mbovy ajakagwasu-py pemboyru hembyre? Napene mandu'avéi-ma tipo? he'i upe va'ekwe-rehe. —Ma'erā tipo napene mandu'avéi-ma hese? he'i ndojeroviái-gwi hese hikwái. ¹¹—Mbojape rehegwa nhe'ẽ namombe'úi kuri peẽ-my. Mbojape mbovuha ae katu fariseu kwéry saduceu kwéry ndive rembiporu amombe'u kuri peẽ-my. Xáke íxugwi. Mbava'e-rehe po ha'ese, ma'erā po ndapeikwaái? he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹²Upe ramo ipaha-py, mbava'e-rehe po he'ise, oikwaa porā-ma hemimbo'e:

—“Xáke mbojape mbovuha-gwi” nde'i teíry Hesu. Ndaha'éiry mbojape mbovuha tee-rehe he'i Hesu, he'i. —“Xáke pono pene mboheko vai fariseu kwéry saduceu kwéry ndive” he'ise ae nhande-vy Hesu, he'i ojóupe Hesu nhe'ẽ kwaa-vy.

Atýra-py Pedro omombe'u Hesu rehegwa nhe'ẽ.

“Nde ko Cristo” he'i íxupe omombe'u-vy

(Mc 8.27-30; Lc 9.18-21)

¹³Ha upéi katu ohasa oho-vy Hesu. Cesaréia de Filipe tetā jerekwe-rupi oho. Upe-py oporandu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Mbava'e tipo he'i ra'e xe-rehe, Nhande Ryke'y tee va'e-rehe? he'i oporandu-vy.

¹⁴—Nane mombe'u porãiry. Ne mombe'u joavy avy kuri, he'i. —“João Batista onhemoingove jevy va'ekwe ra'e ko upe va'e” oĩ he'i va'e nde-rehe. “Elias onhemoingove jevy va'ekwe ra'e ko upe va'e” oĩ he'i va'e upéixa nde-rehe. “Jeremias onhemoingove jevy va'ekwe ra'e ko upe va'e” oĩ he'i va'e nde-rehe. “Outro Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety oikove jevy va'ekwe ra'e ko upe va'e” oĩ nde-rehe he'i va'e, he'i íxupe hemimbo'e kwéry omombe'u-vy.

¹⁵—Ha peẽ ae katu, mbava'e tipo peje xe-rehe? he'i oporandu-vy.

¹⁶—Nde ko Cristo, Nhandejáry rembiporavo va'e, Nhandejáry tee ra'y voi nde, he'i íxupe Simão Pedro.

¹⁷—Nde Simão Jonas ra'y. Nde rerovy'a eterei-ma Nhandejáry, he'i Pedro-pe. —Ndaxe kwaa ukái nde-vy teko rei. Ha xe Ru yváy pygwa va'e ae katu xe kwaa uka-ma nde-vy. ¹⁸Nde Pedro. Nde réry-rehe ita he'i. Nde reko ita-rami. Xe mombe'u porã-gwi ita-rami erenhemombaraete. Áy, nde-rami heta nde rapykwe-rigwa onhemombaraete va'erã xe mombe'u porã ramo. Nde xe mombe'uha-rami ave, ha'e kwéry xe mombe'u porã ramo, xe-rehe ojerovia va'erã, amoingo va'erã xe re'íy ramo. Xe re'íy kwéry omano ramo jepe, ndaipu'akái va'erã hese anhaygwasu.

¹⁹Xe nhe'ẽ-py eremombe'u va'erã Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ. Eremombe'u ramo, oĩ xe rerovia va'erã. Oĩ xe rerovia e'ỹ va'erã. Okẽ-rehe onhangareko mbaraete va'e-rami erepyta va'erã. “Ipy'a poti-ma” ere ramo nde rapixa-rehe, Nhandejáry ave he'i ave va'erã hese: “Ipy'a poti-ma” he'i ave va'erã hese. Ogwahẽ va'erã Nhandejáry ha-py. Ha “Ipy'a ky'a joty” ere ramo nde rapixa-rehe, Nhandejáry ave he'i ave va'erã, “Ipy'a ky'a” he'i ave va'erã. Nogwahẽ mo'ãi va'erã Nhandejáry ha-py. Ipokatu va'erã voi ne nhe'ẽ, he'i Pedro-pe Hesu omombe'u-vy.

²⁰Upéi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Áy katu aníke xe mombe'u teĩ kuri. “Cristo, nhane remiha'arõ va'e voi upe va'e” ani peje teĩ kuri xe-rehe avave-pe, he'i onhemombe'use e'ỹ-vy.

**Hesu omomb'eu ojejukaharã rehegwa nhe'ẽ,
onhemoingove jevyharã rehegwa nhe'ẽ ave**

(Mc 8.31–9.1; Lc 9.22-27)

²¹Upéa he'i rire, omombe'u jevy jevy gwemimbo'e kwéry-pe ojúpe ojehu va'erã oikwaa uka-vy:

—Nhandejáry nhe'ẽ-py aha-ta Jerusalém tetã-my. Upe-py xe mbohasa asy va'erã gwĩ judeu ruvixa kwéry, pa'i ruvixa kwéry ndive. Gwĩ judeu reko-mbo'ehaty xe mbohasa asy va'erã. Xe juka uka va'erã. Ha mbohapy áry rire katu, anhemoingove jevy-ma va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe ojúpe ojehu va'erã oikwaa uka porã-vy íxupe kwéry.

²²Ha Pedro katu ogwenohẽ-ma ha'e anho ha-py hakate'ỹ-gwi:

—Tane resende katu Nhandejáry, he'i íxupe. —Koixagwa ndojehu mo'ãi va'erã nde-vy, xe Járy, he'i onhe'ẽ joko-vy íxupe.

²³Ojere-ma Hesu:

—Ejei xe ppy-gwi, he'i Pedro-pe, Satanás-py ohenói-vy íxupe. —Anháy ruvixa Satanás nhe'ẽ-py xe rekombo'e vaise mo'ã ereiko-vy, he'i íxupe. —Ereipota mo'ã xe ajere Nhandejáry rape-gwi, he'i. —Nhandejáry remimbota nde ndereipotá. Teko rei remimbota ae erejohu porã, he'i íxupe.

²⁴Upe ramo he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Peẽ xe moirũse ramo, anive pejapo rei teĩ pejapose va'e anho mante. Anive pepena teĩ pende rekove-rehe. Xe moirũ ae katu peẽ. Okurusugwasu ohupi heraha-vy va'e-rami ijukapyrã-rami ae katu peiko.

²⁵—Ha gwekove-rehe hakate'ỹ va'e katu, ndoikove mo'ãi Nhandejáry ndive. Ha xe-rehe ha-py gwekove-rehe nahakate'ỹiry va'e oikove meme va'erã Nhandejáry ndive.* ²⁶Nde para'e ko yvy apy gwive járy ramo ereiko va'erã. Ha Nhandejáry ndive ereiko e'ỹ ramo katu, mba'evete ndererekói va'erã. Opa ete-ma va'erã. Nhandejáry ndive ereiko e'ỹ ramo, nande reko repyvúi-ma va'erã. Nderetopái va'erã nde rekove repyrã. Eremano joty va'erã, he'i. ²⁷—Xe Nhande Ryke'y tee va'e amano rire aju jevy va'erã. Upe áry-py xe Ru rendy pype-ma aju va'erã. Ipu'akaha reheve aju jevy va'erã. Xe rembigwái marangatu yváy pygwa ndive aju jevy va'erã. Petẽi teĩ yvpóry kente kwéry-pe hembiaapo apokwe-rehe areko va'erã. ²⁸Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my. Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy va'erã peẽ-my pende ruvixarã. Ha oĩ ây gwĩ pene pa'ũ-my xe rexa joty va'erã, xe aju jevy ramo. Xe rexa e'ỹ reheve nomano mo'ãi. Xe rexa rire ae mante omano va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Moisés amyrí Elias amyrí ndive ojereropyahu va'e rehegwa nhe'ẽ

(Mc 9.2-13; Lc 9.28-36)

17 ¹Seis áry rire, mbohapy ogweraha gwupive Hesu. Pedro, Tiago tyvýry João ndive ogweraha. Ha'e kwéry anho ogwerojeupi heraha-vy yvyatyrusu-rehe. ²Upéi mbohapygwa resa-py ojehele rekoviarõ-ma Hesu. Kwarahy rendy-ramima ave hendy hova. Ijao rembipepa-ma ave. ³Upe-ma ramo ojekwaa ave mokõive Hesu ndive onhomongeta oi-vy ramo. Moisés amyrí ndive ojekwaa Elias amyrí. ⁴Ohexa ramo, he'i Pedro:

—Iporã nhande nhaime a-py, ore Járy, he'i Hesu-pe. —Ereipota ramo xe ajapo, ajapo-ta mbohapy tapýi, peteĩ va'e nde-vy gwarã, peteĩ va'e Moisés pegwarã, peteĩ va'e Elias pegwarã ave, he'i íxupe Pedro.

⁵Onhe'ẽ vyteri jave, tatatĩ hesakã va'e ramigwa voi omo'ã-ma íxupe kwéry. Tatatĩ hesakã va'e pa'ũ-gwi ohendu-ma onhe'ẽ va'e:

—Ko va'e xe ra'y, xe rembihayhu va'e, he'i. —Arovy'a porã voi íxupe. Ejeapysaka katu inhe'ẽ-rehe, he'i Hesu-rehe tatatĩ hesakã ramigwa pa'ũ-gwi onhe'ẽ va'e.

⁶Upe va'e nhe'ẽ ohendu ramo, mbohapy hemimbo'e onhemondýi eterei. Ojeity-ma. Ovapy-py ho'a oho-vy, onhemondýi eterei-gwi. ⁷Ha Hesu opoko joty hese:

—Epu'ã jevy katu, he'i. —Anive erekyhyje teĩ, he'i ovapy-py ho'a va'ekwe-pe.

⁸Onheakãrupi jevy ramo, avave ndohexáiry. Hesu-pe anho mante ohexa.

⁹Upéi ogwey jevy ou-vy yvyaty-gwi. Ogwey jave he'i:

—Anive eremombe'u teĩ ne rembiexagwe avave-pe, he'i. —Ha upe rire katu xe Nhande Ryke'y tee va'e amano rire, aikove jevy rire ae katu, emombe'u katu ne rembiexagwe, he'i íxupe kwéry omanda-vy.

* 16.24-25 Mt 10.38-39; Lc 14.27; Gl 5.24

¹⁰Upéi oporandu íxupe hikwái:

—Jahexa kuri Elias oikove jevy ramo. Aipo ramo, ma'erã po he'i judeu rekombo'ehaty, “Toikove jevy ranhe ou-vy Elias Cristo renonde-rupi” he'i Hesu-pe.

¹¹Upéi he'i Hesu íxupe kwéry:

—Ha'e-ma ngatu. Anhetegwa omombe'u hese judeu rekombo'ehaty. “Ou ranhe va'erã voi Elias” he'i, “omoatyromba hagwã” nde'i reíry hikwái. ¹²Ha ha'e-ta peẽ-my. Ou-ma va'ekwe Elias. Ojapose va'e rei, ojapo hese kuri, ndo-hexakwaáiry hese-gwi. Upéixa ete ave arã xe-rehe xe Nhande Ryke'y tee va'e-rehe ojapose va'e rei ojapo va'erã, he'i Elias rehegwa nhe'ẽ oikwaa uka-vy íxupe kwéry.

¹³Upe ramo:

—João Batista-rehe nipo onhe'ẽ ra'e, he'i Hesu-rehe hikwái.

Hesu ipu'aka anháy-rehe imosẽ-vy

(Mc 9.14-29; Lc 9.37-43a)

¹⁴Ogwahẽ jevy ou-vy ramo ijaty jaty va'e kente ha-py, oho onhesũ gwety-py'ã-rehe Hesu rovagwy-py:

¹⁵—Ndikatúi pa ereiporiahuvereko xe ra'y-pe, xe Járy? he'i. —He'o'ã o'ã va'e oiko asy voi. Oime ha-py rei ho'a. Tata-rupi y-py ave ho'a oho-vy. ¹⁶Aru teĩ kuri íxupe ne remimbo'e ha-py. Ha ndikatúi ombogwera íxupe, he'i íxupe túvy.

¹⁷Upéi he'i Hesu upe pygwa-pe:

—Peẽ xe-rehe pejerovia e'ỹ va'e, pene akã hatã va'e. Xe ae katu ndaxe are mo'ãi pene ndive. Ndoropokwaa are mo'ávêi-ma. Eru katu xe ha-py hasy va'e, he'i upe pygwa kwéry-pe.

¹⁸Ogweru rire, oja'o anháy-pe imondo hagwã. Ha anháy katu osẽ íxugwi oho-vy. Upe-ma ramo okwera porã-ma hasy va'ekwe. ¹⁹Ha upéi katu upe hemimbo'e ombogwera mo'ã va'ekwe, oporandu nhemi Hesu-pe ha'e anho oho ha-py:

—Ma'erã-gwi po ndore pu'akái anháy-rehe oromosẽ hagwã íxugwi imondo-vy, he'i íxupe

²⁰Ha Hesu he'i:

—Peẽ katu ndapejerovia teíry xe-rehe peiko-vy. Anhetegwa amombe'u-ta peẽ-my. Oĩ temitỹ ra'yi mixĩ eterei va'e voi mostarda héry va'e. Upe temitỹ ra'yi mixĩ va'e-rami, mixĩ jepe xe rerovia tee ramo, imbaraeete joty va'erã ne nhe'ẽ. Ere va'erã ko yvyatyguasupe: “Ejei katu outro henda-py tereho” ere ramo, ojepe'a va'erã. Ipokatu voi va'erã ne nhe'ẽ mbaraete-vy, he'i íxupe.

²¹—Nde ae rei ramo, nosẽi va'erã anháy. Nande pu'akái va'erã hese. Ha Nhandejáry-pe ne nhe'ẽ eremondo mondo ramo, erekaru e'ỹ reheve erehasa ramo ave, upéixa ramo nde pu'aka arã hese. Eremosẽ va'erã imondo-vy, he'i gwe-mimbo'e-pe Hesu omombe'u-vy.

Hesu omombe'u jevy ojúepe ojehe va'erã rehegwa nhe'ẽ

(Mc 9.30-32; Lc 9.43b-45)

²²Ha hemimbo'e kwéry katu ojogweroatypa jevy peteĩ henda-py. Galiléia vvy-py ojehe'a jevy ojõehe. Upe ramo he'i íxupe kwéry Hesu:

—Xe Nhande Ryke'y tee va'e xe me'ẽ va'erã xe reraha-vy. Xe-rehe ija'e'y va'e po-py xe me'ẽ va'erã.

²³Upe rire xe juka uka va'erã. Xe juka rire, mbohapy áry ohasa jevy rire katu, xe moingove jevy-ma va'erã Nhandejáry, he'i íxupe kwéry Hesu.

Upéa ohendu ramo, ipy'a reraha, ipy'a nhemondýi. Ndovy'avéi hemimbo'e kwéry.

Hesu opaga imposto

²⁴Ha upéi katu Hesu gwemimbo'e kwéry ndive ogwahẽ oho-vy Cafarnaum tetã-my. Upe-py ogwahẽ ramo, oho Pedro ha-py oporombopaga va'ety:

—Ne mbo'eháry ndopagái tipo imposto Nhandejáry róga kakwaa pegwarã? he'i Pedro-pe hikwái oporandu-vy.

²⁵—Ome'ẽ-ta voi, he'i íxupe.

Koty-py oike jevy ramo, Hesu he'i ranhe íxupe:

—Kiva'e va'e-pe he'i ko yvy arigwa mburuvixagwasu va'e, “Peme'ẽ xe-vy imposto?” Gwe'ýi kwéry-pe pa ojerure ra'e? Gwe'ýi e'y-pe pa ojerure ra'e? he'i Pedro-pe oporandu-vy.

²⁶—Gwe'ýi e'y-pe mante ojerure, he'i Pedro.

—Aipo ramo, he'i Hesu. —“Peme'ẽ katu” nde'íry gwa'ýry-pe. Xe Nhandejáry ra'y. “Eme'ẽ katu” nde'íry xe-vy xe Ru, he'i.

²⁷—Ha “Hesu ndopagái imposto, nopenái ra'e Nhandejáry róga-rehe” ndaipotái he'i ra'e xe-rehe. Upéa-gwi ekwa tereho yugwarusu-py. Eity nde pinda erenohẽ hagwã pira. Erenohẽ ypy va'e eipyhy pira ejurupe'a. Ijuru-py erejohu-ta pete'i itaendy plata. Eraha ereme'ẽ hagwã oporombopaga va'e-pe. Xe-rehe, nde-rehe ave eme'ẽ íxupe, he'i Pedro-pe Hesu.

Hesu omombe'u onhemboeteve va'erã rehegwa nhe'ẽ

(Mc 9.33-37; Lc 9.46-48; Fp 2.3-7; 1 Pe 5.5-6)

18 ¹Upe ramo ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py hemimbo'e kwéry:

—Nhandejáry nhande ruvixarã-pe omoirũ tee va'e gwive pa'ũ-my, kiva'e-pe tipo nhambotuvixave va'erã? he'i oporandu-vy íxupe hikwái.

²Upéi ohenói mitã-pe ou hagwã. Omoĩ gwemimbo'e kwéry rovagwy-py omombe'u hagwã hesegwa nhe'ẽ:

³—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa. Ha peẽ penhemboete ukase ramo mo'ã, napemoirũ mo'ãi va'erã Nhandejáry pende ruvixarã-pe. Ha pende rekoha perova ranhe ramo, mitã-rami pende reko pemomirĩ peiko-vy ramo ae katu, pemoirũ-ma va'erã Nhandejáry-pe. ⁴Upe onhemomirĩve va'e katu, ko mitã-rami oiko va'e katu ave, upéa ko omboeteve va'erã íxupe Nhandejáry oiko ha-rupi nhande ruvixarã. ⁵Xe réry-py pemogwahẽ ramo koixagwa, ko mitã-rami oiko va'e gwive, xe-vy xe mogwahẽ va'erã ave, he'i gwĩ onhemboete ukase mo'ã va'e-pe.

Hesu omombe'u nhane mbojejavý ukase va'e rehegwa nhe'ẽ

(Mc 9.42-48; Lc 17.1-2)

⁶Upéi he'i jevy Hesu:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe, he'i. —Ko mitã-rami oiko va'e, heko mirĩ va'e, xe-rehe ojerovia va'e ave, oĩ ohesa rerova uka va'erã xéhegwi

ombojejavý uka-vy. Hekoha vai eterei upe va'e. Iporã arã ra'e jajuka hagwã ombo'e vai e'ý ngatu. Iporãve arã ra'e nghanhapytĩ itagwasu ijaju'y-rehe ra'e. Iporãve arã ra'e nhamombo ygwasu-py ombo'e vai e'ý ngatu. Iporãve voi ko ra'e omano ranhe ra'e ombo'e vai e'ý ngatu pono xe-rehe ojeroviase va'e-pe ombo'e vaipa rei.

⁷—Ojekwaa va'erã ou-vy nhane mbojejavý ukase va'e. Ha inhe'ẽ rendu harã-pe katu, amboasy eterei. Ha nhane mbojejavý ukase va'e-pe katu amboasy eterei ave hembiaipo vairã-rehe. ⁸Xáke, penhangareko katu pendé-jehe. Nde po-gwi para'e erejejavý ramo, nde py-gwi para'e erejejavý ramo, ejahya katu nde po, ejahya katu nde py ave eremombo-vy. Peteĩ ipo e'ý va'e rekoha-rami eiko. Peteĩ nde py e'ý va'e rekoha-rami ave eiko. Iporãve nde posogwe, ne karẽ ave, eregwahẽ hagwã ereho-vy Nhandejáry oiko haty-py. Ha ne mombo ramo tata opa opa rei e'ý va'e-py katu mokõi nde po reheve, mokõi nde py reheve ave, ivaive arã nde-vy. Nde poriahu ete va'erã. ⁹Ha nde resa ne mbojejavý ukase ramo, enohẽ katu nde resa emombo ndéhe-gwi. Peteĩ nde resa e'ý va'e rekoha-rami eiko. Iporãve peteĩ nde resa reheve eregwahẽ ereho-vy Nhandejáry oiko haty-py. Ne mombo ramo tata opa opa rei e'ý va'e-py mokõi nde resa reheve, ivaive arã nde-vy. ¹⁰Penhangareko porã katu pendéjehe. Oĩ hekoha porã va'e heko'live va'e. Ha peẽ katu aníke pemboete e'ý teĩ íxupe. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e onhangareko va'e hese. Xe Ru rovagwy-py oĩ upe inhangarekoha. Upéa-gwi ani pemboete e'ý teĩ heko'live va'e-pe. ¹¹Xe ave Nhande Ryke'y tee va'e, okanhy va'ekwe aresende hagwã ajekwaa aju-vy va'ekwe. Upéa-gwi aníke pemboete e'ý teĩ upe mitã-rami hekomirĩve va'e-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Ovexa okanhy va'ekwe rehegwa nhe'ẽ

(Lc 15.3-7)

¹²Upéi Hesu omombe'u arandu rehegwa nhe'ẽ ovexa rehegwa nhe'ẽ-rami oiporu:

—Oĩ va'ekwe heta hymba ovexa va'e. Cem gwymba-rehe onhangareko oiko-vy. Upéi peteĩ okanhy ramo íxugwi, kóixa ojapo va'erã para'e, he'i. —Oheja va'erã upe noventa e nove okanhy e'ý va'e. Yvyatyrusu-py oheja va'erã mombyryve ryve oho arã oheka heka hagwã okanhy va'ekwe. ¹³Ojohu-ma ramo, ovy'a eterei gwymba-rehe, “Ajohu-ma peteĩ okanhy va'ekwe ajohu-ma upe okanhy va'ekwe” he'i. Heta okanhy e'ý va'e kwéry-rehe ovy'a joty. Ha upe peteĩ okanhy va'ekwe-rehe, ojohu jevy-ma va'ekwe-rehe ovy'a eteivei voi oiko-vy. ¹⁴Upéixa ete pende Ru yváy pygwa ndoipotái ni peteĩ mitã-rami ne'irã oikwaa vyteri va'e, heko mirĩ va'e, okanhy íxugwi mombyry oho-vy, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Nhanhomboaty haty-py nhande rekoha rehegwa nhe'ẽ

(Lc 17.3-4; Gl 6.1)

¹⁵Upéi he'i jevy Hesu:

—Ha nde rapixa, xe-rehe ojerovia va'e, hembiaipo vai ramo nde-rehe, ne anho tereho kuri iha-py. Ekwa ha'e anho oiko ha-py, eikwaa uka katu íxupe katu nde-rehe hembiaipo vaikwe. Ne rendu ramo, erenhombojoja jevy-ma ra'e.

¹⁶—Ha nde-vy anho nane renduséi ramo, eraha kuri ne irū nde rupive peteĩ, mokõi para'e. Upéixa mokõi va'e, mbohapy va'e resa-py ojekwaa porã-ma va'erã ojehu va'erã gwive. ¹⁷Ha peẽ mbohapygwa napene renduséi ramo ave katu, emombe'u Hesu reroviaha-pe onhomboaty aty haty-py. Ha upe va'e kwéry-pe nohenduséi ramo ave katu, anive eremboete teĩ íxupe. Onhomboete e'ỹ va'e-rami ereko íxupe, nhande kwéry e'ỹ-rami. Plata-py oporombopaga va'ety-rami rei joty ereko íxupe. ¹⁸Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Penhomboaty haty-py ipokatu va'erã pene nhe'ẽ. “Ipy'a potĩ-ma” peje ramo pende rapixa-rehe, Nhandejáry ave he'i ave va'erã hese, “Ipy'a potĩ-ma” he'i ave va'erã hese. Ha, “Ipy'a ky'a joty” peje ramo nde rapixa-rehe, Nhandejáry ave he'i ave va'erã, “Ipy'a ky'a” he'i ave va'erã. Ipokatu va'erã voi pene nhe'ẽ. ¹⁹Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my. Ko yvy-py peẽ mokõi va'e penhomboaty ramo, perojoja ramo oraçã apo-vy, ome'ẽ va'erã peẽ-my pene rembijerure xe Ru yváy pygwa. ²⁰Xe réry-py erenhomboaty ramo, peẽ mokõi va'e para'e, peẽ mbohapy va'e para'e, upe-py ete pene pa'ũ-my aime va'erã xe ave, he'i Hesu mba'éixa jaiko nhanhomboaty aty haty-py omombe'u-vy.

Tembigwái hekoha vai va'e rehegwa nhe'ẽ

(Mt 6.14; Lc 17.3-4; Ef 4.32; Cl 3.13)

²¹Upe ramo onhemo'agwĩve ou-vy Hesu ppy-py Pedro. He'i íxupe:

—Xe re'ýi xe-rehe hembiaapo vai vai ramo, iporã pa aiporiahuverekori kori joty íxupe? Sete vése peve pa aiporiahuvereko va'erã íxupe? he'i Hesu-pe Pedro oporandu-vy.

²²Ha Hesu he'i:

—Sete vése anho peve nome'ẽi arã. Sete vése setenta vése peve ae katu eiporiahuverekori kori katu íxupe, he'i. —Nde-rehe hembiaapo vairi iri ramo jepe, eiporiahuvereko meme meme joty katu íxupe, he'i Pedro-pe Hesu.

²³Upéi he'i jevy:

—Upéa-rehe amombe'u-ta peẽ-my arandu rehegwa nhe'ẽ mburuvixagwasu oporoporiahuvereko va'ety rehegwa nhe'ẽ poru-vy. Oĩ mburuvixagwasu, oĩ ave hembigwái kwéry oreve va'e. Ijáry oipota ombohekovia jevy íxupe oreve va'e repy. Upe mburuvixagwasu he'i Nhandejáry nhande ruvixa-rehe. ²⁴Ohenói rire gwembigwái upe mburuvixagwasu, ou ijáry ha-py peteĩ hembigwái heta eterei oreve va'e, heta milhões oreve va'e. ²⁵“Erereve va'e repy eme'ẽ katu xe-vy” he'i gwembigwái-pe. Ha ndogwerekói-gwi ndikatúi ome'ẽ. Upe-ma ramo he'i hese ijáry outro gwembigwái-pe: “Eraha katu erevende hagwã entéro ha'e ae ogwereco va'e gwive. Hembireko, ta'ýry, tajýry, ha'e ave evende katu. Upéi eru katu xe-vy upe ne remivende va'ekwe repykwe” he'i hese ijáry. ²⁶Upe-ma ramo upe hembigwái heta eterei oreve va'e onhesũ gwetypy'ã-rehe ojáry rovagwy-py. “Aníke nde poxy teĩ xe-vy. Áy ndikatúiry apaga nde-vy. Emoĩ katu xe-vy araka'e pa aju-ta apagapa hagwã nde-vy” he'i ojáry-pe.

²⁷—Upéi ijáry oiporiahuvereko-ma íxupe. Ohexakwaa rei-ma íxupe. Ireveha oheja rei. Nombopagái íxupe oiporiahuvereko-gwi íxupe. ²⁸Osẽ rire ojáry ha-gwi, upe hembigwái otopa oirũ mixĩmi plata-rehe oreve va'e íxupe.

Ojyryvirunga íxupe, ombovava vava íxupe ijaju'y-rehe omoingo asy-vy. "Eme'ê mani katu, eme'ê mani katu erereveha repy" he'i oirũ-pe.

²⁹—Upe-ma ramo gwetypy'ã-rehe onhesũ upe hembigwái rovagwy-py: "Aníke nde poxy teĩ xe-vy. Ani erejapura eterei teĩ. Apagapa arã voi ko nde-vy" he'i oirũ-pe. ³⁰Ha ndoiporiahuverekovéi-ma íxupe. Omoĩ uka preso opagaha óra peve. ³¹Ha outro hembigwái kwéry katu hexaháry voi. Omboasy eterei hembiapokwe. Oho omombe'u ojáry-pe entéro ojapo va'ekwe.

³²—Ha upe rire katu ijáry ohenói jevy upe gwembigwái-pe. "Tou katu" he'i. "Nde rekoha vai voi ko nde ra'e" he'i íxupe. "Orohexakwaa-ma kuri erejerure-gwi xe-vy. Norombopaga ukáiry nde reveha repy gwive. ³³Ma'erã po ndeiporiahuverekói ne irũ-pe oroiporiahuvereco hagwe-rami?" he'i upe gwembigwái-pe. ³⁴Upéa-gwi ipoxy íxupe ogwereco asy-vy. "Emoĩ íxupe preso. Embopaga uka íxupe eremoingo asy-vy, enterove oreve va'e gwive opaga hagwã" he'i hese ijáry. ³⁵Upéixa ave pende rereko asy va'erã xe Ru yváy pygwa va'e. Nde re'ýi nde py'a gwive ereiporiahuvereco e'ý ramo, peẽ-my ave pende rereko asy va'erã, he'i Hesu arandu rehegwa nhe'ê omombe'u-vy.

Omenda va'e rehegwa nhe'ê

(Mt 5.31-32; Mc 10.1-12; Lc 16.18; 1 Co 7.10-11)

19 ¹Heta nhe'ê porã porã omombe'u Hesu ha upe rire katu osẽ oho-vy Galiléia yvy-gwi, ohasa ysyry Jordão rovái. Judéia yvy-py oho. ²Upe-py heta eterei ijaty va'e oho hapykwéri. Oavyte-py ogweraha Hesu-pe. Ha hasy va'e kwéry-pe katu ombogwera joty oho-vy. ³Upe-py oĩ ave fariseu va'e. Ogwahẽ ou-vy iha-py. Omonhe'ëavyse mo'ã Hesu-pe. Upéa-gwi oporandu íxupe:

—Omenda va'ekwe opoi rei ramo gwembireko-gwi, oiko joty tipo tekoharupi, he'i omonhe'ëavyse mo'ã-vy Hesu-pe.

⁴⁻⁵Ha Hesu he'i:

—Nhandejáry nhe'ê he'i a-rami:

"Yma ete va'ekwe kwimba'e ypy-pe ndive ojapo-ma ave kunha ppy.

Upéa-gwi kwimba'e oheja va'erã gwu-pe osy-pe ave gwembireko oirũrã omoirũ teeharã ndive omenda hagwã. Mokõi va'e-rami ndoikovéi-ma. Peteixa ae onhomoirũ-ma oiko-vy va'erã"

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. Ma'erã napemonhe'ëi upéa rehegwa kwatia nhe'ê peikwaa porã hagwã, oikwaa uka porã hagwã peẽ-my. ⁶Nhandejáry kwatia nhe'ê he'i hagwe-rami jaikwaa omenda va'ekwe rekoha. Ndoikovéi ha'e anho rei. Peteixa ae hekoha. Upéa-gwi tomomboi uka e'ý katu teko rei Nhandejáry remimbojehe'a, he'i fariseu kwéry-pe.

⁷Ha'e kwéry katu he'i joty omonhe'ëavyse-vy mo'ã íxupe:

—Aipo ramo, ma'erã he'i va'ekwe Moisés amyri: "Erepoise ramo ne rembi-reko-gwi, ehai ranhe kwatia-rehe ereikwaa ukapa hagwã. Upéi eme'ê íxupe kwatia erepoi hagwã íxugwi" he'i va'ekwe Moisés amyri. Ma'erã he'i va'ekwe yma gware upéa? he'i Hesu-pe oporandu-vy.

⁸Ha Hesu he'i:

—Pende py'a ratã-gwi napehenduséiry nhe'ê. Upéa-gwi Moisés amyrĩ he'i va'ekwe peê-my pepoi hagwã pene rembireko-gwi. Ha ojejapo hagwe áry-py kunha ypy kwimba'e ypy ndive katu, gwĩ omoirũ va'ekwe Nhandejáry nde'íry voi va'ekwe opoi poi hagwã, he'i.

⁹—Ha'e-ta peê-my: Gwembireko-gwi opoi rei va'e omenda jevy ramo, onhemongy'a va'erã, ojapo vai va'erã gwembirekokwe-rehe. Ha kwimba'e ambue ndive ae hembireko oiko va'e, gwembireko ojapo vai hese-gwi ae opoi va'e katu, nonhemongy'ái va'erã, ndojapo vaíry gwembirekokwe-rehe, he'i omenda va'ekwe-rehe.

¹⁰Upe ramo he'i íxupe hemimbo'e kwéry:

—Aipo ramo, naiporãi-gwi japoi nhane rembireko-gwi, iporãve para'e nhande nhamenda e'ỹ jaiko-vy nhane anho rei jaiko, he'i íxupe.

¹¹Ha Hesu he'i íxupe:

—Nda'éiry upéixa, he'i. —Nda'éiry enterove va'e-pe omenda e'ỹ hagwã. Gwĩ Nhandejáry oipota omenda e'ỹ va'e-pe ae, upéa-pe aipo ha'e. Ndaha'éiry enterove va'e-pe rei ha'e.

¹²—Napeteíxairy omenda e'ỹ va'e. Oĩ oiko ypy ramo nahesáiry va'e. Nome-ndáiry. Ndaha'éiry omendasere'ỹ-gwi. Oĩ omenda e'ỹ va'e ikatu e'ỹ va'e. Oĩ ave omenda e'ỹ va'e nomendaséi-gwi. Hetea'e a'e omba'apo hagwã Nhandejáry nhande ruvíxa-pe. Upéa-gwi nomendaséiry. Tomenda e'ỹ oiko-vy ome-ndase e'ỹ va'e, he'i omenda e'ỹ va'e-rehe.

Mitã kwéry rehegwa nhe'ê

(Mc 10.13-16; Lc 18.15-17)

¹³Upe ramo ojereru okwa-vy Hesu renda-py mitã opo omoĩ hagwã hese, ojapo hagwã oração hese. Ha hemimbo'e kwéry katu:

—Togweru e'ỹ katu mitã, he'i ojoko-vy mo'ã íxupe.

¹⁴Ha Hesu he'i:

—Ani pejoko teĩ mitã ou va'erã. Tou katu xe renda-py, he'i joty Hesu. —Ha'e-ta peê-my: Kente kwéry onhemboete ukase rei va'e nomoirũi-ma va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe. Ha gwĩ onhembotuvixase e'ỹ va'e, mitã-rami hekomirive va'e ae, omoirũ-ma va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe. Upéa-gwi ani pejoko teĩ mitã ou va'erã, he'i mitã-rehe oikwaa uka-vy kiva'e po omoirũ-ta Nhandejáry-pe.

¹⁵Upéi mitã-rehe opo omoĩ rire, osê oho-vy.

Karia'y imba'e reta va'e rehegwa nhe'ê

(Mc 10.17-31; Lc 18.18-30)

¹⁶Peteĩ óra-py ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py karia'y imba'e reta va'e:

—Mbo'eháry, he'i Hesu-pe, —Mba'eixagwa ajapo-ta iporã va'e aikove hagwã Nhandejáry ndive apave'ỹ reheve, he'i Hesu-pe oporandu-vy.

¹⁷—Ma'erã ereporandu xe-rehe iporã va'e-rehe, he'i. —Nhandejáry ha'e anho mante hekoha porã tee va'e. Nhandejáry ndive ereikove memese ramo, eiko katu Nhandejáry remimombe'ukwe nde rekorã-rupi, he'i upe imba'e reta va'e-pe Hesu.

¹⁸—Heta hemimombe'ukwe. Mbava'e va'e xe ajapo-ta? he'i Hesu-pe oporandu-vy.

Upei he'i Hesu íxupe:

—“Ani ereporojuka teĩ. Ani eremoingo ambue mbue teĩ. Ani eremonda teĩ. Ani nde apu rei teĩ nde rapixa-rehe.”¹⁹ Emboete ae katu nde ru nde sy ave. Ehayhu rei katu nde rapixa-pe ave nde rekove erehayhuha-rami”^{*}

he'i upe imba'e reta va'e-pe Hesu.

²⁰—Upéa nhe'ê namokanhýi ahendupa aiko-vy, he'i Hesu-pe upe karia'y.

—Kiva'e nhe'ê ajapove-ta? he'i oporandu-vy Hesu-pe.

²¹—Peteĩ anho nderejapói nde reko agwyje hagwã, he'i íxupe. —Nde reko agwyjese ramo, eraha ranhe evendepa erereko va'e. Upe rire katu eme'êmba hepykwe iporiahu va'e kwéry-pe. Nde reko agwyje-ma va'erã, he'i íxupe. —Hetave oĩ va'erã nde-vy gwarã yváy-py. Ha upe rire katu eju xe moirũ, he'i upe karia'y imba'e reta va'e-pe.

²²Upéa nhe'ê ohendu ramo, ndovy'avéi oho-vy. Heta mba'e porã porã ogwereco-gwi, ojepy'a reraha oho-vy. Imytu'e'ỹ-gwi omba'e kwéry-rehe ojepy'a reraha oho-vy. ²³Upe ramo he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Imba'e reta va'e hasy peve omoirũ va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe.

²⁴—Amombe'u jevy-ta peẽ-my: Hasy eterei nhambohasa ka'ijugwasu kwa-rupi mymbagwasu camelo. Ha hasyve voi gwĩ imba'e reta-rehe ojerovia va'e omoirũ hagwã Nhandejáry nhande ruvixa-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²⁵Ha ha'e kwéry katu onhemondýi eterei-ma upéa ohendu ramo.

—Aipo ramo, kiva'e nipo onheresende va'erã, kiva'e nipo onheresende va'erã. Avave nonheresende mo'ãi arã ra'e, he'i ojóupe.

²⁶Ha ha'e katu osareko reko oĩ-vy hese kwéry:

—Ojéhegwi rei nonheresendéi arã avave. Nhandejáry ha'e anho mante oĩ ne resendehtarã. Ha'e opamba'e rereko kwaaha voi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²⁷Upe ramo he'i Pedro:

—Upe imba'e reta va'e, mba'eve voi novendéiry ne moirũ hagwã-rehe, he'i. —Ha ore katu opamba'e oroheja oromoirũ hagwã. Mbava'e tipo ombohekovia va'erã ore-vy? he'i íxupe Pedro oporandu-vy.

²⁸—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my, he'i. —Peẽ xe moirũ va'e ametẽ va'erã peẽ-my gwarã. Upe Nhandejáry ombopyahupa omoatyrõmbaha áry-py, xe Nhande Ryke'y tee va'e agwapy va'erã Nhandejáry ogwapy haty-rehe. Pe apyka resaupã hesakã va'e ári agwapy va'erã enterove areko hagwã hembia-pokwe pokwe-rehe. Upe áry-py peẽ ave pegwapy va'erã mburuvixa ogwapy haty-rehe doze apyka ári pegwapy ave va'erã pereko hagwã hembia-pokwe pokwe-rehe Israel re'ýi kwéry doze tetã tetã-rupi oiko va'e-pe. ²⁹Áy ha'e-ta enterove va'e-pe: Xe-rehe ha-py nde róga pygwa ereheja ramo, ombohekovia va'erã nde-vy ne rembiejare. Xe moirũ hagwã nde ryke'y ereheja ramo, nde ryvy ereheja ramo, ne reindy ereheja ramo, nde ryke ereheja ramo, nde kypy'ýry ereheja ramo, nde kyvy ereheja ramo, nde ru ereheja ramo, nde sy ereheja ramo, nde ra'y, nde rajy ereheja ramo, ne memby ereheja ramo, nde yvy ereheja ramo ave xe moirũ hagwã, ombohekoviarõ va'erã nde-vy

ne rembiejare-rehe. Nde rexakwaa rei jevy va'erā. Hetave arā ome'ē va'erā nde-vy. Peteĩ ereheja va'ekwe rekovia ome'ē va'erā nde-vy cem peve, he'i. — Ereikove meme va'erā Nhandejáry ndive erepave'ỹ reheve. ³⁰Heta oĩ āy onhemboeteve va'e. Ha upe rire katu ndatuvixa mba'elíry va'erā Nhandejáry-pe. Heta oĩ āy onhemboete e'ỹ va'e. Ha upe rire katu tuvixa mba'e va'erā Nhandejáry-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

**Hesu omombe'u Nhandejáry nhande ruvixa rehegwa
nhe'ē uvaty járy rehegwa dhe'ē-rami**

20 ¹“Heta oĩ āy onhemboete e'ỹ va'e. Ha upe rire katu tuvixa mba'e va'erā Nhandejáry-pe” he'i kuri Hesu. Upéa dhe'ē kwaa uka-vy gwemimbo'e kwéry-pe omombe'u íxupe arandu rehegwa dhe'ē uvaty járy rehegwa dhe'ē rami:

—Oĩ va'ekwe uvaty járy, ha'e oporomomba'apo va'ekwe. Upe uvaty járy he'i Nhandejáry nhande ruvixa-rehe. Voi osē oho-vy oheka omba'apo va'erā uvaty-py.

²—Otopa ramo: “Peteĩ áry ne rembiapo repy ame'ē-ta nde-vy” he'i omba'apo va'erā-pe. Inhe'ē omoporā rire, “Tapeho pamba'apo xe uvaty-py” he'i. ³Ha upéi katu asaje ramo osē jevy oho-vy ijáry. Praça-py omba'apose va'e omomba'apoharā-pe oha'arō haty-py oho ramo, ohexa omba'apo e'ỹ va'e. ⁴“Peẽ ave tapeho pamba'apo xe uvaty-py” he'i, “Ne rembiapo repy ame'ē va'erā nde-vy” he'i omba'apo va'erā-pe. Inhe'ē-py oho omba'apo. ⁵Upéi larose osē jevy oho-vy. Otopa jevy ramo nomomba'apói íxupe va'e, omba'apo e'ỹ va'e, “Pamba'apo” he'i. “Ne rembiapo repy ame'ē va'erā nde-vy” he'i íxupe. Upéi ka'arugwasu osē jevy oho-vy. Otopa jevy ramo nomomba'apói íxupe va'e-pe, “Pamba'apo” he'i jevy íxupe kwéry. ⁶Upéi ka'aru ete osē jevy oho-vy otopa jevy omba'apo e'ỹ va'e, onhembo'y oĩ va'e-pe: “Ma'erā tipo penhembo'y rei peĩ-vy a-py ka'aru peve? Ma'erā tipo napemba'apói?” he'i íxupe kwéry oporandu-vy. ⁷“Noromba'apói nore momba'aposéi-gwĩ” he'i uvaty járy-pe. “Aipo ramo, peẽ ave iporā peho pamba'apo xe uvaty-py” he'i omba'apo va'erā-pe. ⁸Ka'aru pytũ-ma jave, ijáry he'i gwembigwái-pe: “Ehenói omba'apo va'e kwéry-pe ou hagwā. Eme'ē peteĩ teĩ-pe hembiapokwe repy. Gwĩ ka'aru ae omba'apo va'e-pe, eme'ē ranhe íxupe. Ha upe rire katu eme'ē gwĩ voi gwive omba'apo va'e kwéry-pe” he'i gwembigwái-pe. ⁹Ou ramo gwĩ ka'aru eteve omba'apo va'ekwe ome'ē íxupe peteĩ áry hembiapo repy. ¹⁰Upéi ou ave gwĩ voi gwive omba'apo va'ekwe: “Ome'ēve-ta nhande-vy” he'i mo'ā ojúepe. Ha ambue kwéry-pe ome'ēha-rami ave ome'ē íxupe. Peteĩ áry hembiapo repy ae ome'ē íxupe. ¹¹Ome'ē ramo, “Ma'erā po ambue kwéry-pe ereme'ēha-rami ave ore-vy ereme'ē?” he'i ojáry-pe. ¹²“Gwĩ ka'aru ete omba'apo va'ekwe sapy'a ete omba'apo. Mixĩ mante omba'apo. Ma'erā po ore-vy ereme'ēha-rami ave ereme'ē íxupe?” he'i. “Ore kwéry katu ore kane'ō-ma oromba'apo-vy. Kwarahy hakugwasu-rupi oromba'apo. Voi gwive ka'aru ete peve oromba'apo” he'i. “Ma'erā po hetave nereme'ēi ore-vy? Ka'aru ae omba'apo va'e-gwĩ ore oroganave va'erägwẽ” he'i ijáry-pe. ¹³“Xe rapixa” he'i. “Ndajapo vaíry nde-rehe” he'i. “Peteĩ áry ne rembiapo repy ame'ē-ta nde-vy, ha'e ramo, eremoporā-ma kuri xe dhe'ē. ¹⁴Eraha ne rembiapokwe repy tereho. Nde-vy ame'ēha-rami ave ame'ēse gwĩ ka'aru ete ae omba'apo va'ekwe-pe” he'i.

¹⁵“Ndaipóri xe jokoharā xe ame'ěse va'e ame'ě va'erā. Aiporiahuvereko kuri gwĩ ka'aru ete ae omba'apo va'ekwe-pe. Upéa-gwi nande a'éiry nipo ra'e xe-rehe” he'i omba'apo va'e-pe ijáry. ¹⁶Upéixa ete heta oĩ āy onhemboete uka e'ỹ ete oiko va'e. Ha upe rire katu tuvixa mba'e va'erā Nhandejáry-pe. Heta oĩ āy onhemboete ukaseve va'e. Ha upe rire katu natuvixa mba'éiry voi va'erā Nhandejáry-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu omombe'u jevy omanotaha

(Mc 10.32-34; Lc 18.31-34)

¹⁷Ha upéi katu Hesu ojeupi upi oho-vy. Jerusalém tetā-my ogwahē hagwā oho-vy. Ogwata jave ogwenohē gwĩ doze gwemimbo'e. Te'íy jusu avyte-gwi íxupe kwéry anho ogwenohē omombe'u hagwā ojeupe oiko-ta va'e:

¹⁸—Pejeapysaka katu, he'i. —Jaha jaiko-vy Jerusalém tetā-my. Upe-py xe Nhande Ryke'y tee va'e xe pyhy va'erā xe me'ě hagwā pa'í ruvíxa kwéry-pe, judeu rekombó'ehaty kwéry-pe ave. Upe-py, “Iporā eremano” he'i va'erā xe-vy. ¹⁹Upéi xe me'ě va'erā nhande kwéry e'ỹ va'e-pe xe-rehe onhembohory hagwā, xe mbopi hagwā, xe juka hagwā kurusugwasu-rehe xe rupi-vy, he'i. —Ha upe rire katu mbohapy áry rire anhemoingove jevy-ma va'erā, he'i gwemimbo'e kwéry anho-pe onhemombe'u-vy.

Kunha rembijerure 2 rehegwa nhe'ě

(Mc 10.35-45)

²⁰Upe ramo ogwahē ou-vy Hesu renda-py Zebedeu ra'y sy. Tiago João ndive ou isy. Onhesũ íxupe gwety'p'ā-rehe omba'e jerure hagwā:

²¹—Mbava'le tipo ereipota? he'i kunha-pe.

—Ne nhe'ě-py togwapy nde yke-rehe joja xe memby. Erejehexa uka ramo nhande ruvíxa ramo, togwapy nde yke-rehe peteĩ nde akatúa-koty. Peteĩ nde asu-koty ave togwapy, he'i Hesu-pe ombotuvixa ukaseve-vy mo'ã omemby.

²²Upéi ha'e he'i:

—Ndapeikwaái pene rembijerure-rehe, he'i. —Xe mbohasa asy hagwā-rami ave, pehasa asy-ta para'e, he'i oporandu-vy Zebedeu ra'y Tiago João ndive-pe.

—Ha'e voi, he'i. —Ne ndive ore orohasa asy, he'i íxupe.

²³—Néi, he'i. —Xe mbohasa asy hagwā-rami ave, pehasa asy va'erā voi, he'i mokõigwa-pe. —Ha xe Ru nde'íry apombogwapy hagwā xe yke-rehe joja. Ha'e ae ombogwapyse va'e ae, ombogwapy va'erā xe yke-rehe. Ajehexa uka ramo nhande ruvíxa ramo, ha'e ae ombogwapyse va'e ombogwapy arā xe yke-rehe, he'i mokõigwa-pe.

²⁴Ha hemimbo'e ojerure e'ỹ va'e katu oĩ dez. Ohendu-ma ramo onhembotuvixaseve mo'ã va'e-pe ogweropoxy voi. Tyv'ýry reheve Tiago-rehe ipoxy hikwaí. ²⁵Ha Hesu katu he'i:

—Peju katu xe ha-py, he'i entéro gwemimbo'e kwéry-pe. —Peikwaa voi judeu e'ỹ kwéry rekoha, Nhandejáry kwaa e'ỹha rekoha. Huvixa kwéry omanda voi hese oiko-vy. Ipu'aka voi hese gwĩ onhemboete va'e.

²⁶—Upe va'e rekoha-rupi xe ndaipotáí peiko. Pende rekorā a-rami. Erenhembotuvixa mba'e ukase ramo, eiko katu nde rapixa rembigwái ramo. ²⁷Erenhemboete ukaseve ramo, erejejokwái va'e-rami eiko, he'i. —Nde rerekoseha-rupi voi eiko. ²⁸Xe ave Nhande Ryke'y tee va'e jepe ndajúi va'ekwe

xe rembigwái heta heta ajohu hagwā. Aju ae va'ekwe tembigwái-rami aiko hagwā. Ajejuka uka hagwā aju va'ekwe heta aresende va'erā-rehe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.*

Hesu ombogwera mokõi hesapyso e'ỹ va'e-pe

(Mc 10.46-52; Lc 18.35-43)

²⁹ Osẽ jave Jericó tetã-gwi, heta te'ýi jusu avyte-py oho Hesu. ³⁰ Upe-py tapegwasu rembe-py ogwapy oĩ-vy mokõi hesapyso e'ỹ va'e:

—Hesu ko ra'e ohasa tape-rehe —oĩ he'i va'e íxupe.

Upéa nhe'ẽ ohendu ramo he'i:

—Ore poriahuvareko katu, Davi remiarirõre. Ore poriahuvareko katu, he'i onhe'ẽ hatã-vy Hesu-pe.

³¹ —Pekirirĩmba katu, he'i íxupe ijaty va'e inhe'ẽ joko-vy. Ha ha'e ae katu onhe'ẽ hatãve:

—Mbo'eháry, Davi remiarirõre, ore poriahuvareko katu, he'i Hesu-pe.

³² Upe-ma ramo opyta Hesu. Ohenói ou hagwā:

—Mbava'e tipo ereipota xe ajapo hagwā nde-rehe? oporandu hesapyso e'ỹ va'e-pe.

³³ —Eipe'a katu ore resa, mbo'eháry, he'i íxupe.

³⁴ Ha'e katu oiporiahuvareko-ma hesapyso e'ỹ va'e-pe. Opo omói hesa-rehe. Upe-ma ramo hesapyso jevy-ma hesapyso e'ỹ va'ekwe. Upe rire katu omokambara-ma íxupe tape-rupi iho ramo.

Hesu ogwahẽ oho-vy Jerusalém tetã-my

(Mc 11.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

21 ¹ Ha upéi katu Hesu gwemimbo'e kwéry ndive ogwata oho-vy Jerusalém tetã-my. Hi'agwĩ oĩ ramo jepe tetã íxugwi, nogwahẽi joty upe-py oho-vy. Upe ramo ogwahẽ ranhe oho-vy Betfagé tetã mirĩ-my. Vvyaty Oliveiras-py ogwahẽ ranhe oho-vy. Upe ramo omondo mokõi gwemimbo'e gwenonde-rupi:

² —Tapeho upe tetã mirĩ-my xe renonde-rupi, he'i. —Upe-py ereike-ma ramo, pya'e eretopa va'erā mburika onhenhapytĩ va'e. Hendive mburika'i eretopa-ta ave. Ejora eru xe-vy, he'i. ³ —“Ma'erã erejapo upéa?” he'i ramo nde-vy upe pygwa, ere íxupe, “Oiporu-ta nhande ruvixa. Pya'e ogweruruka jevy-ta nde ha-py.” Upéi ne nhe'ẽ-py pya'e oheja arã peru mokõi xe renagwā, he'i mokõi gwemimbo'e-pe Hesu.

⁴ Upéa he'i oiko hagwā myamyri Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety he'i hagwe-rami. Yma gware nhe'ẽ a-rami he'i:

⁵ “Emombe'u Sião tetã mygwa-pe. Pehexa katu. Ogwahẽ-ma ou-vy pende ruvixagwasu. Pende ruvixagwasu ramo jepe, nonhembotuvixa mba'e ukáiry joty ogwahẽ ou-vy. Gweko kiriri reheve joty ou. Mburika ári ogwahẽ ou-vy. Mburika ra'y ári ou”

he'i yma gware nhe'ẽ. Yma gware remimombe'ukwe-rupi, áy oiko-ma Hesu.

⁶ Ha upe mokõi hemimbo'e oho ojapo Hesu nhe'ẽ. ⁷ Ogweru jevy mburika ta'ýry reheve. Omoĩ hi'ári oao. Upéi ojeupi-ma hi'ári Hesu oho-vy. ⁸ Heta oĩ

te'ýi jusu omomba'egwasu va'e íxupe. Omboi mboi oao oipyo hagwã Hesu renda opyrũ hagwã-rupi. Oikytĩ kytĩ omoĩ-vy yvy-rupi yvyra rogwe hakã reheve. Yvy-rupi omohasãi imoĩ-vy.

⁹ Osapukái joa henonde rupigwa. Hapykwerigwa osapukái ave imboete-vy:

—Ereju-ma ra'e Davi remiarirõre ra'e, he'i íxupe. —Oromomba'egwasu voi, he'i íxupe. —Nhandejáry réry-py ra'e eregwahẽ-ma ereju-vy. Tande rovasa porã katu Nhandejáry. Nhamomba'egwasu katu íxupe, he'i Hesu-pe ijaty va'e kwéry hexa-vy.*

¹⁰ Upéi ogwahẽ oho-vy Jerusalém tetã-my. Upe-py oike rire, ndaipy'a-gwapyvéi-ma pe tetã mygwa. Ogweronhe'ẽmba rei hikwái oikwaase-vy:

—Kiva'e po ou ra'e, kiva'e po ou ra'e? he'i oporandu randu-vy ojõupe hikwái.

¹¹ —Upéa Hesu pe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety Nazaré da Galiléia gwigwa, he'i hese hikwái hendive ogwahẽ ou-vy va'e.

Hesu oike Nhandejáry róga kakwaa-py

(Mc 11.12-26; Lc 19.45-48)

¹² Upéi oike Hesu Nhandejáry róga kakwaa-py. Upe-gwi omosẽmba omba'e-vente oĩ va'e-pe, omba'ejogwa oĩ va'e-pe omosẽ ave imondo-vy. Upe-py oĩ ave plata ombohekovia va'e hepy-rehe. Ombohekoviapa oiporu jevy va'erã-py. Imba'e renda ombovapy íxugwi kwéry. Ombovapy pykasu járy imba'e renda ave:

¹³ —“Xe róga xe mboete haty-py héry va'erã oração apohaty”* he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, he'i. —Ha peẽ katu pemoingo upe-py gwĩ oporosakea nhemi va'e, he'i Nhandejáry róga kakwaa roka-py omba'evende va'e kwéry-pe.

¹⁴ Ha hesapyso e'ỹ va'e, ikarẽ va'e ave katu ojereru íxupe Nhandejáry róga kakwaa-py. Ou ramo, ombogwera gwera íxupe kwéry. ¹⁵ Ha pa'i ruvixa kwéry judeu rekombo'ehaty kwéry ndive katu ipoxy íxupe. Hemiapo porã jahexa e'ỹ va'e ohexa. Nhandejáry róga kakwaa-py mitãgwe nhe'ẽ ohendu:

—Nde Davi remiarirõre voi ore oromboete oroiko-vy, he'i Hesu-pe mitãgwe.

Upéa nhe'ẽ ogweropoxy judeu ruvixa kwéry:

¹⁶ —Erehendu-ma tipo mitãgwe nhe'ẽ? he'i hikwái oporandu-vy íxupe.

—Ahendu voi mitã nhe'ẽ, he'i Hesu íxupe kwéry. —He'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ a-rami:

“Erenhemomba'egwasu uka mitãgwe-pe. Mitã kambu-pe gwive erenhemomba'egwasu uka ave” he'i íxupe. “Ne mboete tee voi hikwái”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Pemonhe'ẽ rei upéa nhe'ẽ ndapeikwaáiry, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

¹⁷ Upéa he'i rire, oheja huvixa kwéry-pe. Osẽ Jerusalém tetã-gwi oho-vy. Ogwahẽ oho-vy Betânia tetã mirĩ-my. Upe-py oke.

Figo máta rehegwa nhe'ẽ

(Mc 11.12-14,20-24)

¹⁸ Iko'ẽ-my voi ou jevy Jerusalém tetã-my. Ou jave ovare'a ogweru. ¹⁹ Ohexa figo máta tape rembe'y-rehe oĩ ramo. Oho ohexa hi'ia pa ho'u hagwã mo'ã. Ha

ogwahê ramo imáta-py, ndahi'áíry íxupe. Hogwe rei oĩ. Ndaipóri figo. Hesu he'i figo máta-pe:

—Anive nde a, he'i íxupe.

Upe-ma ramo ipirupa-ma voi oho-vy figo.

²⁰Ohexa ramo, opondera hese ipiru ramo hemimbo'e kwéry:

—Mba'éixa ipiru pya'e ra'e figo máta? he'i ojóupe hikwái.

²¹Ha Hesu he'i:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Erejerovia tee ramo Nhande-járy-rehe, ererovia ku'a ku'a e'ỹ reheve ererovia ramo, kóa figo máta-rehe xe ajapo hagwe-rami ave nde erejapo va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe. —Iporãve va'e erejapo va'erã. Eremoni ramo ne nhe'ẽ upe yvyatyrusu-pe, “Ejeupi enheapymi hagwã ygwasu-py” ere ramo, oiko-ta nde-vy, he'i.^{*}
²²—Oime raẽ va'e-rehe erejerure ramo oraçáo apo-vy, oiko va'erã ave nde-vy erejerovia tee ramo Nhandejáry-rehe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

“Kiva'e nhe'ẽ-py tipo ereporombo'e?” he'i Hesu-pe oporandu-vy

(Mc 11.27-33; Lc 20.1-8)

²³Ha upéi katu oike jevy Nhandejáry róga kakwaa-py oporombo'e hagwã. Oporombo'e jave ogwahê ou-vy iha-py pa'i ruvixa kwéry. Gwĩ judeu ruvixa kwéry ou ave. Hesu rembiapo ndojohu porãi hikwái:

—Kiva'e nhe'ẽ-py tipo ereporombo'e a-rami? he'i íxupe. —“Iporã ereporombo'e a-rami” kiva'e tipo he'i nde-vy ra'e ereporombo'e hagwã a-rami? he'i oporandu-vy Hesu-pe hikwái.

²⁴Hesu he'i:

—Xe-vy peporanduha-rami ave aporandu-ta peẽ-my xe aikwaase pendéhe-gwi va'e-rehe, he'i íxupe kwéry Hesu. —Pemombe'u ranhe katu xe-vy peẽ-my aporandu-ta va'e-rehe, he'i íxupe Hesu. Upe rire, xe amombe'u-ta ave peẽ-my kiva'e nhe'ẽ-py pa aporombo'e, he'i íxupe kwéry Hesu. ²⁵—Ãy aporandu ranhe-ta peẽ-my. Kiva'e nhe'ẽ-py oporomongarai araka'e João Batista amyri? Nhandejáry nhe'ẽ-py para'e? Teko rei nhe'ẽ-py para'e? he'i íxupe kwéry. —Pemombe'u ranhe katu xe-vy, he'i huvixa kwéry-pe.

Ha ha'e kwéry katu ndoikwaáiry onhe'ẽrã Hesu-pe:

—Mbava'e ja'e rei-ta po Hesu-pe? he'i ojóupe oporandu randu-vy hikwái. —Nhandejáry nhe'ẽ-py oporomongarai va'ekwe João, ja'e ramo, “Ma'erã po ndapejeroviái araka'e hese?” he'i arã nhande-vy, he'i ojóupe hikwái. ²⁶—Ha teko rei nhe'ẽ-py oporomongarai va'ekwe, ja'e ramo katu, nhane mytu'e'ỹ arã nhandéjehe, he'i ojóupe. —“Pende apu” he'i arã nhande-vy te'ýi jusu. “Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ae katu João” he'i arã. Mbava'e tipo ojapo arã nhande-rehe hikwái? he'i ojóupe huvixa kwéry.

²⁷Upéa-gwi,

—Ndooroikwaáiry, he'i mo'ã Hesu-pe okyhyje-gwi.

—Aipo ramo, xe-vy napemombe'uiha-rami ave, kiva'e nhe'ẽ-py aporombo'e a-rami, ndaikwaa uka mo'ãi ave peẽ-my, he'i huvixa kwéry-pe Hesu.

* 21.21 Mt 17.20

Hesu omombe'u arandu rehegwa nhe'ê mokôi ta'ýry rehegwa nhe'ê-rami

²⁸ Upéi he'i jevy íxupe kwéry ombo'ese-vy mo'ã:

—Areko peteĩ arandu rehegwa nhe'ê amombe'u va'erã peẽ-my, he'i íxupe kwéry. —Oĩ va'ekwe mokôi ta'ýry va'e. Oho ranhe gwa'yurusu ha-py: “Tereho, ke'y, emba'apo etería xe uvaty-py” he'i gwa'yurusu-pe. ²⁹ “Aha-ta xe. Aha-tama xe amba'apo, xe ru” he'i ha ndohóiry. ³⁰ Upéi oho gwa'ymirĩ ha-py: “Tereho, xiryvy, emba'apo katu etería xe uvaty-py” he'i. Ha xiryvy he'i: “Ndaha mo'ãi” he'i gwu-pe. Ha upe rire katu omboasy onhe'êgwe oho-vy xirivy gwu nhe'ê apo-vy. ³¹ Áy aporandu-ta peẽ-my: Kiva'e ojapo gwu nhe'ê? Tyke'ýry para'e? Tyvýry para'e? he'i oporandu-vy íxupe kwéry Hesu.

—Tyvýry ojapo, he'i íxupe.

—Aipo ramo, amombe'u-ta peẽ-my pende rekokwe. Gwĩ naimandu'a porãi hese va'e, nhane mbopaga uka va'ety kwéry, ikwimba'ese va'e kwéry ave omoirũ ranhe-ma Nhandejáry nhande ruvixarã-pe. Ha peẽ katu ne'ířã pemoirũ Nhandejáry-pe. Pene renonde voive-ma ha'e kwéry omoirũ-ma íxupe.

³² —Ojekwaa ou-vy va'ekwe João amyri tape porã oikwaa ukase mo'ã-vy peẽ-my. Ha peẽ ndaperoviáiry joty va'ekwe inhe'ê. Ha gwĩ hekoha vai va'e ae ogwerovia inhe'ê. Gwĩ nhane mbopaga uka va'ety, gwĩ ikwimba'ese va'e ave katu ogwerovia-ma ave va'ekwe inhe'ê. Upéa pehexa ramo jepe, ndaperováĩ joty va'ekwe pende rekoha. “Anhei ete nipo ra'e” ndapejéiry joty va'ekwe João nhe'êgwe-rehe. Ndaperoviáiry joty va'ekwe inhe'ê, he'i huvixa kwéry-pe Hesu.

Hesu omombe'u jevy arandu rehegwa nhe'ê uvaty rehegwa-rami

(Mc 12.1-12; Lc 20.9-19)

³³ Ha upéi katu omombe'u jevy huvixa kwéry-pe arandu rehegwa nhe'ê:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ê-rehe. Amombe'u-ta peẽ-my arandu rehegwa nhe'ê uvaty rehegwa-rami, he'i. —Oĩ va'ekwe heta yvy járy. Ha'e oho onhotý uva ojapo hagwã uvaty. Upéi ogweroajere imboty-vy. Ojo'o itakwa hykwere ryrurã. Omboyvate ojeupi hagwã orepara hagwã. Upéi ijáry oiporuruka omba'apo va'erã-pe. Hi'aju ramo, oipota omboja'o yva ojéupe. Ha upe rire katu osê mombyry oho-vy. Tetã ambue-py oho.

³⁴ —Hi'aju-ma ramo pe yva uva, ombou ivía ramo gwembigwái omboja'o íxupe hagwã mo'ã ombou. ³⁵ Ha uvaty-py omba'apo va'e katu oipyhy imboupyre-pe heraha-vy. Peteĩ va'e-pe oinupã. Peteĩ va'e-pe ojuka. Peteĩ va'e-pe ojapi japi ita-py. ³⁶ Hetave-ma ombou ivía ramo. Ha hemimbou ypy ogwereco hagwe-rami ave ogwereco íxupe kwéry. ³⁷ Ha upe rire katu ombou gwa'ýry. “Xe ra'y-pe katu omboete arã” he'i mo'ã ombou-vy. ³⁸ Ha gwĩ uvaty-py omba'apo va'e ta'ýry ohexa ramo katu, “Upéa uvaty jaryrã voi” he'i hese. “Jaha jajuka íxupe” he'i. “Uvaty-rehe nhanhembojáry arã” he'i ojóupe hikwái. ³⁹ Upéa-gwĩ oipyhy íxupe. Omboyke uvaty-gwĩ ojuka. ⁴⁰ Ha upéi katu ogwahẽ jevy ou-vy ramo pe uvaty járy, mba'éixa ojapo-ta hese kwéry? he'i Hesu oporandu-vy.

⁴¹ Ha'e kwéry he'i:

—Ogwahẽ ou-vy ramo, ojuka-ma va'erã katu gwĩ hembiaapo vai va'e-pe, he'i. —Upéi ohekoviārõ va'erã outro omba'apo jevy va'erã. Hi'aju ramo pe

yva uva, omboja'o va'erã ime'ẽ-vy yvaaju heraha uka hagwã, he'i íxupe huvixa kwéry.

Upéixa Hesu omombe'u judeu ruvixa kwéry rekoha vai uvaty rehegwa nhe'ẽ omombe'u-vy.

⁴²Ha upéi katu he'i jevy judeu ruvixa kwéry-pe:

—Pemonhe'ẽ nhe'ẽ teĩ peiko-vy yma gware nhe'ẽ Nhandejáry omoĩ uka va'ekwe kwatia-rehe, ha ndapeikwaáiry, he'i. —Yma gware nhe'ẽ a-rami he'i:

“Ndovaléiry, he'i óga apoha ita-rehe. Ha upe ita katu ojohu vai ramo jepe, ojeporuve joty óga pytahoha ramo. Óga jekoha voi upe ita.

Upéa Nhandejáry rembiapo porã, ja'e. Jahexa-vy, Iporã porã katu, ja'e Nhandejáry rembiapo-rehe”*

he'i xe-rehe yma gware nhe'ẽ. Ma'erã he'i va'e ndapeikwaáiry ra'e? he'i íxupe kwéry hekoke mombe'u-vy.

⁴³Upéi he'i jevy:

—Upéa-gwi ha'e-ta peẽ-my: “Xe moirũ katu pende ruvixarã” nde'ivéi-ma va'erã peẽ-my Nhandejáry. Ha peẽ kwéry e'ỹ va'e-pe katu, “Xe moirũ katu” he'i va'erã Nhandejáry. Ha'e kwéry ae katu ojapo va'erã hemimbota. Ogwe-roagwyje va'erã inhe'ẽ, he'i huvixa kwéry-pe hekorã mombe'u-vy.

⁴⁴Upéi oiporu jevy yma gware nhe'ẽ, Nhandejáry omoĩ uka va'ekwe kwatia-rehe. He'i íxupe kwéry:

—“Upe ita-rehe ho'a va'e ojekaray'i va'erã ho'a-vy. Ha upe ita ho'a hese va'e omongu'i va'erã íxupe ho'a ramo hi'ári”

he'i ójehe Hesu huvixa kwéry-pe hekoke mombe'u-vy.

⁴⁵Ha pa'i ruvixa kwéry fariseu kwéry ave ohendu Hesu nhe'ẽ. Uvaty rehegwa-rami ita rehegwa-rami ave arandu rehegwa nhe'ẽ ohendu hikwái. Ohendu ramo inhe'ẽ, oikwaa-ma ojehegwa nhe'ẽ hikwái:

—Nhande rehegwa nhe'ẽ kuri omombe'u Hesu, he'i he'i ojóupe hikwái.

⁴⁶Upéa-gwi upe judeu ruvixa oipyhyse mo'ã íxupe. Ha ndoipyhýry: “Hesu ko Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety” he'i hese te'ýi jusu. Ikyhyje-gwi, Hesu ndive heta oĩ va'e-pe nombopoxyséi-gwi, ndoipyhýry íxupe hikwái.

Hesu omombe'u arandu rehegwa nhe'ẽ jekarugwasu rehegwa-rami

(Lc 14.15-24)

22 ¹Ha upéi katu omombe'u jevy judeu ruvixa kwéry-pe. Arandu rehegwa nhe'ẽ jekarugwasu rehegwa nhe'ẽ-rami omombe'u:

²—Oĩ va'ekwe mburuvixagwasu ta'ýry omenda-ta va'e. Upe mburuvixagwasu he'i Nhandejáry nhande ruvixa-rehe. Ha omenda hagwã ta'ýry he'i ojapo hagwã omenda va'erã-pe jekarugwasu. ³Upéi omondo gwembigwái gwemienói enói ohenói ou hagwã: “Peju katu jekarugwasu ajapo ha-py” he'i uka íxupe kwéry. Ha ndouséiry hikwái. ⁴Upe-ma ramo omondo jevy joty outro gwembigwái ohenói uka-vy. He'i gwembigwái-pe: “Tapeho pemombe'u xe nhe'ẽgwe. Xe jekarugwasu amoimba-ma. Ojuka-ma kuri xe rymba vaka ra'y onhemongyra va'ekwe. Ojapo va'erã gwive ojapopa-ma kuri. Peju katu jekarugwasu ojapopa ha-py, peje kuri pemombe'u gwí ou va'erã-pe” he'i gwembigwái-pe imondo-vy. ⁵Ha hemienói mo'ã katu nopenái voi inhe'ẽ-rehe ou

* 21.42 Sl 118.22-23

hagwā. Gwembiapo apo-rupi joty oho hikwái. Petei oho kokwe-py, outro oho omba'e vende haty-py. ⁶Ha outro kwéry katu oipyhy hembigwái-pe. Onhembohory hese ojuka-vy. ⁷Ha mburuvixagwasu ogweropoxy eterei-ma upe hembiaapo vai vai va'ekwe-rehe. Omondo soldado kwéry hese ogweru hagwā hereko asy uka-vy. Ojuka hagwā gwí oporojuka va'ekwe-pe, omondo heko heko ha-rupi ohapy hagwā. ⁸Ha upéi katu he'i jevy outro gwembigwái-pe: "Oimba-ma xe jekarugwasu ha xe remienioikwe xe moti voi" he'i. "Hekoha vai okwa-gwi, ndoúi okaru" he'i. ⁹"Upéa-gwi tapeho tapegwasu gwasu-rupi. Petopa va'e gwive peru okaru hagwā," he'i. "Jaha katu jekarugwasu ha-py" peje íxupe kwéry, he'i.

¹⁰—Inhe'e-py osê hembigwái kwéry oho-vy tapegwasu-rehe. Omboaty aty heru-vy otopa va'e gwive ogweru. Hekoha porã va'e, hekoha vai va'e ave ogweru. Jekarugwasu oikoha renda-py omohynyhê heru-vy. ¹¹Upéi mburuvixagwasu oike upe-py hemienioikwe rexa-vy. Oi petei ou va'e nomondéi ra'e omendaha pygwa ao. Oao ae ra'e omonde ou-vy. ¹²"Xe rapixa" he'i. "Ma'erã po ereike ra'e ko'a-py omendaha pygwa ao e'ý reheve?" he'i oporandu-vy íxupe. Mba'eve nde'íry oike rei va'e. Okiriri rei oi-vy. ¹³Upe-ma ramo: "Eipokwa eipykwa ave íxupe. Emosê íxupe imondo-vy pytũ kwa-py" he'i. "Upe-py ojahe'o va'erã. Nhandejáry-rehe onhemoyrô-gwi" he'i, "onhemohãingyry ngyryu va'erã oiko-vy. Hasê va'erã onhemboasy-vy" he'i gwe-mbigwái-pe mburuvixagwasu, he'i Hesu arandu rehegwa nhe'ê mombe'u-vy.

¹⁴Upe rire he'i:

—Heta va'e-pe, "Xe moirũ katu pende ruvixarã" he'i ramo jepe Nhandejáry, ndahetáiry joty omoirũ va'erã íxupe. Ndahetáiry joty hembiporavo, he'i Hesu Nhandejáry irũ rehegwa oikwaa uka-vy.

Judeu ruvixa omonhe'ëavyse mo'ã Hesu-pe

(Mc 12.13-17; Lc 20.20-26)

¹⁵Upe ramo gwí fariseu kwéry onhomboaty oje'oi-vy:

—Mba'éixa nhamonhe'ëavy-ta Hesu-pe jaipyhy uka hagwā íxupe, he'i oporandu randu-vy ojôupe.

¹⁶Upéi ombou iha-py gwemimbo'e mburuvixagwasu Herodes re'ýi ndive:

—Orohexa kwaa-ma voi nde reko apu e'ýha nde-rehe, mbo'eháry. Ne nhe'ê ndojohu porãi ramo jepe, eremombe'u joty anhetegwa voi eremombe'u va'e. Avave-gwi neretĩry eremombe'u hagwā. Nhandejáry remimbota eremombe'u voi. Erehexa kwaa voi hekoha enterove-rehe. Upéa-gwi anheiharupi ne remimombe'u Nhandejáry rape kwaa uka-vy, he'i ombohoko jejavy hagwā mo'ã Hesu-pe.

¹⁷—Aipo ramo, iporã para'e nhande, judeu reko-rupi jaiko va'e, japaga nham'e-é-vy mburuvixagwasu César-pe hemimbopaga uka? Iporã para'e japaga e'ý? he'i. —Ne mba'e tipo eremombe'u arã ore-vy upéa-rehe oroikwaa hagwā, he'i íxupe omonhe'ëavyse-vy mo'ã hikwái.

¹⁸Ha ha'e ohexa kwaa hese hekoha vai:

—Peê katu pende py'a ky'aha pemo'ã kwaa va'e, he'i. —Ma'erã xe monhe'ëavyse? he'i.

¹⁹—Pehexa uka xe-vy plata atã mburuvixagwasu remimbopaga uka, he'i huvixa kwéry-pe.

Peteĩ ogweru.

²⁰—Kiva'e ra'anga pa upe va'e plata atã? Kiva'e ohai uka va'ekwe plata atã-rehe? he'i oporandu-vy íxupe kwéry Hesu.

²¹—César ra'anga hembihai uka ave, he'i íxupe hikwái.

Ha Hesu he'i:

—Aipo ramo, César-pe imba'e eme'ẽ. Ne mbopaga uka ramo, eme'ẽ jevy íxupe, ijáry-pe. Ha Nhandejáry-pe katu hemimbota eme'ẽ íxupe, he'i huvixa kwéry-pe Hesu.

²²Upéa ohendu ramo, opondera Hesu nhe'ẽ-rehe hikwái. Ha ha'e kwéry he'i:

—Hasy va'e-rehe jepe nhaporandu ramo íxupe, omombe'u porã joty nhande-vy, he'i hese opondera-vy hikwái.

Upéi oheja íxupe oje'ói-vy hikwái.

Saduceu kwéry omonhe'ẽavyse mo'ã Hesu-pe

(Mc 12.18-27; Lc 20.27-40)

²³Upe áry-py ogwahẽ ou-vy henda-py gwĩ saduceu kwéry, “Nonhemoin-gove jevýi va'erã gwĩ omano va'ekwe” he'i va'e. Ou ramo he'i:

²⁴—Mbo'eháry, he'i Hesu-pe hikwái, —Moisés amyri omombe'u va'ekwe nhande-vy nhande rekorã. “Kwimba'e omano ramo, oheja ramo gwembirekokwe naimembýi reheve, tomenda jevy tyvýry gwovajare-rehe. Upéixa ramo, Ke'y ra'y, he'i va'erã imemby ppy-rehe” he'i nhande-vy va'ekwe Moisés.

²⁵Oĩ va'ekwe peteĩ tyke'ýry, seis tyvýry. Tyke'ýry omenda kunha-rehe. Upéi omano ta'ýry e'ý mboyve. Tyvýry omenda gwovajare-rehe. ²⁶Tyvýry omano ramo, ndaita'ýryi ave. Upéi tyvýry ambue jevy omenda omano jevy ave. Peteĩ teĩ omenda hese gwovajare-rehe. Peteĩ teĩ omano ramo, ndaita'ýry jepéiry. ²⁷Omanomba rire, upe kunha omano ave. ²⁸Nhane moingove jevy ramo, kiva'e rembirekorã upe kunha? Gwĩ sete tyvýry kwéry omenda ra'e hese, he'i Hesu-pe hikwái hasy va'e-rehe oporandu-vy.

²⁹Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Pejavy-ma voi pene nhe'ẽ, he'i. —Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe ohai uka va'ekwe peẽ ndapeikwaáiry. Peẽ ndapeikwaái voi ave Nhandejáry opamba'e rereko kwaaha voi, he'i íxupe kwéry. ³⁰—Nhane moingove jevyha áry-py, kwimba'e nomendavéi-ma va'erã. Kunha ave nomendavéi-ma va'erã. Oiko va'erã Nhandejáry rembigwái yváy pygwa reko-rupi.

³¹⁻³²Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ katu omombe'u peẽ-my omano va'ekwe oikove jevymaha:

“Xe katu Nhandejáry, xe Abraão járy, xe Isaque járy, xe Jacó járy ave”^{*} he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, omano va'ekwe oikove jevy-ma va'e oikwaa ukaha. Ma'erã ndapeikwaái pemonhe'ẽ nhe'ẽ va'ekwe? Aipo ramo, Nhandejáry ndaha'ei omano va'ekwe járy, tekove járy ae. Ha'e onhemoin-gove jevy va'e járy, he'i saduceu kwéry-pe nhane moingove jevyha kwaa uka-vy.

³³Upéa ohendu ramo, te'ýi jusu opondera hese:

—Hasy ete va'e-rehe jepe oporandu ramo Hesu-pe, omombe'u porã joty oporombo'e-vy, he'i hese te'ýi jusu pygwa kwéry.

* 22.32 Êx 3.6

Peteĩ tekoha mombe'uhaty omonhe'ëavyse mo'ã Hesu-pe*(Mc 12.28-34; Lc 10.25-28; 1 Jo 5.3; Ap 2.4)*³⁴Ha upéi katu oĩ fariseu kwéry-pe omombe'u va'e:

—Hesu ndive onhonhe'ë mbojevy jevy rire, ndoikwaavéi-ma onhe'ërã saduceu kwéry. Okirirĩmba-ma, he'i.

Upéa ohendu ramo, ojogweroaty fariseu kwéry ou-vy Hesu renda-py.

³⁵Fariseu pa'ũ-gwi peteĩ va'e, tekoha mombe'uhaty oporandu Hesu-pe omonhe'ëavyse-vy:

³⁶—Mbo'eháry, he'i, —Heta oĩ nhande rekoha nhe'ë. Kiva'e tuvixave va'e? he'i oporandu-vy íxupe.

³⁷Ha Hesu oiporu Nhandejáry kwatia nhe'ë. He'i íxupe:

—“Ehayhu tee katu Nhandejáry-pe. Nde py'apy gwive ehayhu íxupe. Ehayhu íxupe nde koty gwive. Ne mandu'a meme katu hese hayhu-vy”*

he'i íxupe. ³⁸—Upéa nhande rekoha tuvixave va'e, nhande rekoha ypyve va'e. ³⁹Ha upe rire katu oĩ outro tuvixa va'e:

“Ehayhu rei katu nde rapixa-pe nde ae nde rekove erehayhuha-rami”*

he'i Hesu Nhandejáry kwatia nhe'ë poru-vy. ⁴⁰—Upe mokõi nhe'ë-py ogweno-hẽmba Moisés amyrĩ remimombe'ukwe tekoha rehegwa nhe'ë, gwĩ Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety nhe'ë ave. Mokõi nhe'ë-py he'lipa, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

Hesu omokirirĩ judeu ruvixa kwéry-pe*(Mc 12.35-37; Lc 20.41-44)*

⁴¹Fariseu avyte-py oĩ jave Hesu, oporandu. He'i:

⁴²—Mbava'e tipo peje ra'e Cristo Nhandejáry rembiporavo va'e-rehe? Kiva'e remiarirõ pa ha'e? he'i oporandu-vy fariseu kwéry-pe.

—Davi amyrĩ remiarirõre voi, he'i íxupe hikwái.

⁴³—Aipo ramo, ma'erã po Davi ohenói íxupe xe Járy-py? Nohenói reíry íxupe. Ome'ë va'ekwe íxupe inhe'ërã Nhe'ë Marangatu tee va'e, he'i Hesu. —He'i va'ekwe Davi:

⁴⁴“Nhandejáry he'i xe Járy-pe, Egwapy katu xe yke-rehe. Xe orombopu'aka va'erã ne a'e'ỹha-rehe. Orombopu'akapa peve eregwapy va'erã ereĩ-vy xe yke-rehe”*

he'i Davi va'ekwe. ⁴⁵Upéixa, xe Járy-py ohenói va'ekwe íxupe. Aipo ramo, hemiarirõ pa? Ha gwemiarirõ-rehe, “Xe Járy” nde'íry, he'i fariseu kwéry-pe Hesu omokirirĩ-vy.

⁴⁶Upe ramo, onhe'ërã ndoikwaáiry avave. Upe áry rire, ndaipy'agwasu-véi-ma oporandu-vy íxupe avave.

Judeu ruvixa kwéry rekoha rehegwa nhe'ë*(Mc 12.38-39; Lc 11.43-46; 20.45-46)*

23 ¹Ha upéi katu omombe'u jevy Hesu te'ýi jusu-pe. Gwemimbo'e kwéry-pe ave omombe'u jevy hekorã:

²—Gwĩ judeu rekombo'ehaty kwéry fariseu kwéry ave omombe'u peẽ-my Moisés amyri remimombe'ukwe. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u peẽ-my oiko-vy. ³Upéa-gwi pehendu inhe'ẽ entéro he'i va'e gwive peẽ-my pejapo katu. Ha ha'e kwéry ae ndojapói peẽ-my he'iha-rami. Ombo'e mbo'eha-rupi ndoikói. Upéa-gwi inhe'ẽ pehendu ramo jepe, ha'e kwéry ae heko-rupi ani peiko joty katu, he'i.

⁴—Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u rire, hasyve jajapo va'erã nhe'ẽ omombe'u nhande-vy. Jareko asy nhane rymba mba'e ipohýi eterei nhamoĩ ramo hese. Upéixa ete hasy nhe'ẽ jajapo va'erã omombe'u nhande-vy. Nhane rymba ipohýi va'e ogweraha ramo, nhande ae mba'eve ndajarahái. Nanhaipyty-gwõiry. Upéixa ete ha'e kwéry nanhane pytygwõiry voi, he'i. ⁵—Ojehexa uka porã hagwã ojapopa. Osyva-rehe, ojyva-rehe ave ojokwa imoĩ-vy Nhandejáry nhe'ẽ. Ombotuvixave ojokwa va'ekwe ojehexa porãve hagwã. Ojehexa hagwã ombopuku oao poty. ⁶Jekarugwasu-py oho ramo, óga járy yke-rehe ogwapyse onhemboete ukase-vy. Ojeporahéi haty-py oho ramo, mburuvixa kwéry pa'ũ-my ogwapyse. ⁷Mba'e jogwa haty-py oho ramo, onhemboete ukase-vy oho. Ojererovy'a ukase-vy gwapixa kwéry-pe oho. “Porombo'ehaty” oipota he'i ójehe.

⁸—Ha peẽ katu ojoe'yi. Pene mbo'eháry xe voi. Upéa-gwi, “Porombo'ehaty” ndaipotáí peje ojóupe. ⁹Peteĩ oĩ pende Ru yváy pygwa. Upéa-gwi yvypóry-pe rei, ani peje teĩ, “Nhande Ru”. ¹⁰Xe Cristo xe anho-ma ngatu pene mbo'eharã. Ndaipóri outro. Upéa-gwi, ani peje teĩ ojóupe, “Xe mbo'eháry” peje. ¹¹Pene pa'ũ-my enhembotuvixa mba'e va'e, eiko katu nde rapixa rembigwái ramo. ¹²Upe onhembotuvixa mba'e ukaseve va'e-pe katu nomboetéi va'erã voi Nhandejáry. Ha onhemboete ukasere'ỹ va'e-pe katu, omboete-ma va'erã voi Nhandejáry, he'i upe pygwa-pe Hesu omombe'u-vy.

Hesu omombe'u judeu ruvixa kwéry-pe omboasyha

(Mc 12.40; Lc 11.39-42,52; 20.47)

¹³Upe ramo, ojerova oma'ẽ-vy judeu rekombo'ehaty-rehe, fariseu kwéry-rehe ave:

—Apomboasy voi peẽ-my. Pehasa asy va'erã peẽ. Peẽ katu pende py'a ky'aha pemo'ã kwaa. Pejoko omoirũse va'e-pe omoirũ e'ỹ hagwã Nhandejáry gwuvixarã-pe. Peẽ ae napemoirũséi íxupe. Ha imoirũseháry katu ndapeipotái omoirũ íxupe. Upéa-gwi pehasa asy va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁴—Apomboasy voi peẽ-my. Pende poriahu va'erã. Pehasa asy va'erã peẽ, pende py'a ky'aha pemo'ã kwaa va'e. Tembirekokwe rembiporu pemonda heraha-vy. Upéi pejehexa uka porã hagwã, pene nhe'ẽ mbuku oraçáo apo-vy Nhandejáry-pe. Upéa-rehe pene mbohasa asyve va'erã Nhandejáry. Apomboasy voi peẽ-my.

¹⁵—Pehasa asy va'erã peẽ pende py'a ky'aha pemo'ã kwaa va'e. Opa-rupi pegwata peho-vy. Tetã tetã-rupi peho ygwasu-rupi peho ave. Hatã eterei pemba'apo peteĩ judeu e'ỹ va'e ojehesa rerova uka hagwã pendéjehe. Ha upe rire katu ojehesa rerova uka rire, pembohekoha vai íxupe. Upe pemokambara íxupe va'e, pende rekoha vaiha-rami, pembohekoha vaive pendéhegwi. Upéa-gwi oromboasy voi, he'i fariseu kwéry ndive judeu rekombo'ehaty-pe.

Upéi he'i jevy:

¹⁶—Pehasa asy va'erā peē. Ndapehexái pene renonderā. Upéixa reheve peporogwerahase joty mo'ã. Ndohexái gwenonderā va'e-rami peiko. Upéixa reheve peporombo'ese mo'ã joty peiko-vy. Peporombo'e avy peiko-vy: “Ajapo-ta xe nhe'ê Nhandejáry róga kakwaa réry-py ajapo-ta xe nhe'ê, ja'e ramo, ja'e rei. Ndajajapói ramo jepe nhane nhe'ê, mba'eve joty ndajajeja-výi” peje mo'ã peiko-vy. Ha “Ajapo-ta xe nhe'ê Nhandejáry róga pygwa ouro gwigwa réry-py, ja'e ramo katu ndaja'e reíry. Ndikatúiry nhande apu ja'e va'ekwe-rehe. Jajapo-ta mo'ã va'ekwe-rehe, ndajajapói ramo, jajejavý-ma va'erā” peje peporombo'e avy-vy. Ha ha'e-ta peē-my: “Nhandejáry róga réry-py” ja'e ramo, “Nhandejáry róga pygwa ouro gwigwa” ja'e ramo ave peteíxa. Pene remimoí mokôi mo'ã, ha xe katu amopeteíxa joty. Peporombo'e avy voi. ¹⁷Peē pene arandu e'ý. Ndohexái gwaperā va'e-rami peiko. Ma'erā, “Gwí Nhandejáry pygwa ouro gwigwa tuvixa mba'eve Nhandejáry róga-gwí” peje? Ndaha'úi upéixa. Nhandejáry róga kakwaa ae katu omomarangatu gwí ouro gwigwa, he'i inharandu e'ýha kwaa uka-vy íxupe.

¹⁸Upéi he'i jevy:

—A-rami peporombo'e avy peiko-vy: “Oí upe apykagwasu hi'ári nhamoka'ê haty Nhandejáry mboete-vy, altar héry va'e. Ha'e héry-py ajapo-ta xe nhe'ê, ja'e ramo, ja'e rei” peje. “Ha, Ajapo-ta apykagwasu ári Nhandejáry-pe nhane remime'êrā réry-py, ja'e ramo katu, ndaja'e reíry. Ndikatúi nhande apu ja'e va'ekwe-rehe” peje mo'ã, he'i íxupe kwéry.

¹⁹—Pehexa e'ý va'e-rami peiko, he'i. —Ma'erā, “Nhande remime'êrā tuvixa mba'eve upe apykagwasu-gwí” peje. Ndaha'úi upéixa. Upe apykagwasu ae katu omomarangatu nhane remime'êrā hi'ári nhamoí va'e, he'i. ²⁰—Aipo ramo, “Upe apykagwasu kakwaa réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” peje ramo, “Entéro apyka ári oiko va'e gwive réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” he'i hagwe-rami ave peje. Ndikatúiry pejapo e'ý pene nhe'ê. Pene remimoí mokôi mo'ã, xe amopeteíxa joty, he'i. ²¹—“Nhandejáry róga réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” peje ramo, “Nhandejáry róga-py oí va'e réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” he'i hagwe-rami ave peje. Peteíxa ijoja pene nhe'ê. Ndikatúiry pejapo e'ý pene nhe'ê, he'i. ²²—“Yváy pygwa réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” peje ramo, “Nhandejáry ogwapy haty réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” he'i hagwe-rami peje. Upe-py ogwapy Nhandejáry nhande ruvíxa. “Nhandejáry réry-py ajapo-ta xe nhe'ê” he'i hagwe-rami peje. Peteíxa ijoja pene nhe'ê. Ndikatúiry pejapo e'ý pene nhe'ê, he'i.

²³Upéi he'i jevy judeu rekombo'ehaty kwéry ndive fariseu kwéry-pe:

—Apomboasy peē-my. Pehasa asy va'erā, peē pende py'a ky'aha pemo'ã kwaa va'e. Heta oí pene remity íkarape va'e. Oí hortelā, oí erva doce, oí cominho. Upéa pene remi'urā ndive pene remimbojehe'arā pembohe porā hagwā tembi'u. Mixí eterei ramo jepe, dez-gwí peme'ê peteí joty Nhandejáry-pe. Ha Moisés amyri remimombe'ukwe pende rekoharā tuvixave va'e-rehe katu napepenái. Imarangatuve va'e-pe napehenduséiry peiko-vy. He'i va'ekwe peē-my pejogwereko porā hagwā, pejoporahuvareko hagwā, pende-rehe ojerovia tee hagwe-rami joty peiko hagwā. Upéa nhe'ê imarangatuve va'e napehenduséiry. Ha'e-ta peē-my: Mixíve va'e-rehe pende resarái e'ýha-rami ave, pepena katu tuvixave va'e-rehe, he'i.

²⁴—Ndapehexái pene renonderā. Upéixa reheve peporogwerahase joty mo'ã. Pono mixí va'e reheve hoy'u, trapo-py ombogwa va'e-rami peiko. Ho'u

va'erā-gwi oi'pe'ase va'e-rami peiko. Ha heta hi'upy e'ŷ reheve okaru va'e-rami peiko joty. Mixive va'e-rehe pepena. Tuvixave va'e-rehe ndapehexáiry. Tuvixave va'e-rehe napepenáiry, he'i íxupe kwéry Hesu.

²⁵Upéi he'i jevy gwĩ judeu rekombo'ehaty kwéry ndive fariseu kwéry-pe:

—Apomboasy peẽ-my. Pende poriahu va'erā. Pehasa asy va'erā peẽ pende py'a ky'aha pemo'ā kwaa va'e. Eremopotĩ porā mo'ā kópo nde prato ave. Ijape rei eremopotĩ. Ipy pygwa katu neremopotĩry. Pendejéupe gwarā peipotave tave. Pemonda monda-py pekaru. Upéa-gwi nde kópo nde prato ave ijape rei eremopotĩ. Ipy pygwa katu naipotĩry. Ipy-py eremoĩ eremondapyre.

²⁶—Ne arandu e'ŷ va'e. Hesapyso e'ŷ va'e-rami nde ereiko. Kópo eipyhéi ranhe. Upéixa hi'ári ipotĩ ave va'erā. Nde py'a potĩ ramo, ne rembiapo ave ipotĩ va'erā, he'i íxupe kwéry.

²⁷Upéi he'i jevy gwĩ judeu rekombo'ehaty kwéry-pe, gwĩ fariseu kwéry-pe ave:

—Apomboasy peẽ-my. Pehasa asy va'erā peẽ pende py'a ky'aha pemo'ā kwaa peiko va'e. Oĩ yta onhembojegwa va'ekwe morotĩ va'e-py. Ijehexa rei iporā ete voi. Ha ipy-py katu hynyhẽ oĩ-vy ivai va'e. Omano va'ekwe kágwe heta oĩ ipy-py. ²⁸Upéixa ete pende rekoha porā va'e-rami pende jehexa rei. Pende rova-py mba'eve ndaperekói. Pende koty py-py ivai voi. Pejapose va'e rei pejapo, he'i upe judeu ruvixa kwéry-pe.

Hesu omombe'u judeu ruvixa kwéry ohasa asy ete va'erā

(Lc 11.47-51)

²⁹Upéi he'i jevy gwĩ judeu rekombo'ehaty ndive fariseu kwéry-pe:

—Apomboasy eterei peẽ-my. Pehasa asy va'erā peẽ pende py'a ky'aha pemo'ā kwaa va'e. Pene ramói amyri ojuka va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe. Heta hekoha porā va'e-pe ojuka ave va'ekwe. Ha äy katu peẽ pejapo ijyta pemoĩ porā hagwā. ³⁰Peje ave: “Yma jaiko ramo ra'e, nanhamoirüiry arā ra'e nhane ramói amyri-pe jajuka hagwā Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe” peje pendéjehe. ³¹Aipo ramo, pene nhe'ẽ-py gwĩ oporojuka va'ekwe remiariröre voi ra'e peẽ. ³²Ha'e kwéry hekokwe-rami pende reko vai voi ra'e, he'i. —Aipo ramo, peiko katu hekokwe-rupi, he'i íxupe kwéry. ³³—Peẽ mbói ipoxy va'e reko-rami peiko va'e. Pende ru reko vai niko mbói-rami. Mombyry ojéhegwi pene mondo va'erā Nhandejáry pende rereko asy hagwā-py. Ndaiporivéi pene resendeharā. ³⁴Upéa-rehe ambou va'erā peẽ-my gwĩ Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety gwĩ hi'arandu va'e ave ambou va'erā, he'i. —Gwĩ porohekomb'e va'ety ambou va'erā ave peẽ-my. Oĩ gwĩ pene rembijuka ukarā. Oĩ gwĩ kurusugwasu-rehe pene remimoĩrā. Oĩ gwĩ peporahéi haty haty-rupi pene remimbopirā. Upéa tetā tetā-rupi pene remimosẽ mosērā. ³⁵Heta oĩ hekoha porā va'ekwe ne ramói amyri rembia amyrikwe. Yma gware gwive äy peve katu ojuka juka joty hekoha porā va'ekwe-pe. Yma ete oiko va'ekwe Abel amyri. Ipy'a potĩ va'ekwe ha'e. Ha ojuka ypy íxupe va'ekwe. Upéi katu heta va'e-pema ojuka juka. Baraquias ra'y Zacarias amyri peve, ojuka juka va'ekwe. Upe Zacarias Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe omói paha-ma va'ekwe. Ha'e ipy'a potĩ va'e. Ha pene ramói ojuka joty íxupe Nhandejáry róga kakwaa-py. Imarangatu ete va'e ha-py, onhegwahẽ e'ŷ haty renonde-py, apyagwasu kupe-py, ipa'ũ-my ojuka

íxupe. ³⁶ Aipo ramo, anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my, he'i. —Abel amyrĩ gwive Zacarias amyrĩ peve ojuka meme hekoha porã va'e-pe. Upe ojejuka hagwe-rehe gwive apogwereko asy uka va'erã voi peẽ-my. Pene rembia amyrĩ-rehe apombohasa asy uka va'erã. ãygwa ohasa asy va'erã entéro yma gwive ojejuka uka va'ekwe-rehe, he'i gwĩ judeu rekombo'ehaty-pe, fariseu kwéry-pe ave.

Hesu omombe'u Jerusalém tetã mygwa-rehe gweko kirirĩha

(Lc 13.34-35)

³⁷ Upéi he'i Jerusalém tetã mygwa-pe:

—Apomboasy eterei peẽ-my. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety pene rembijuka juka voi. Peẽ-my hemimbou ita-py pene rembiapi api voi. Upéixa pende reko jepe, xe apomboatyse tyse mo'ã joty peẽ kwéry-pe pene mitãgwe reheve apokwavã kwavãse-vy, he'i. —Yrugwasu ogwero'aha-rami gwa'ýry, apomboatyse mo'ã. Ha napenhekwavã ukaséi joty xe-vy, he'i.

³⁸ —Pene retã peheja va'erã. Pende ro nde róga nandi-rupi oĩ va'erã. ³⁹ Xe ha'e-tama ãy peẽ-my. Ndaxe rexa mo'ãvéi-ma ãy. Ha upe rire katu xe aju jevy ramo, “Nhandejáry réry-py eregwahẽ-ma ereju-vy. Tande rovasa porã katu Nhandejáry” peje va'erã. Upe áry-py xe rexa jevy va'erã peẽ, he'i Jerusalém tetã mygwa-pe Hesu.

Ohasa asy va'erã rehegwa nhe'ẽ

(Mc 13.1-13; Lc 21.5-19)

24 ¹ Ha upéi katu osẽ oho-vy Hesu Nhandejáry róga kakwaa-gwi. Oho jave ohogwaitĩ ogwahẽ-vy Hesu-pe hemimbo'e kwéry:

—Ehexa katu óga kakwaa. Heta voi ikoty, he'i íxupe hikwái.

² Ha Hesu he'i:

—Peẽ ae katu pehexa upéa óga kakwaa, he'i. —Ãy oime porã. Ha anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my, he'i. —Ita heta omohãimba va'erã, omosarambipa va'erã. Ndojepota mo'ãvéi ojõehe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

³ Ha upéi katu oho Hesu Oliveiras vyvaty-py. Hi'ári ogwapy. Ogwapy jave Hesu anho otopa ha-py oho hemimbo'e kwéry, he'i íxupe oporandu-vy:

—Araka'e tipo omohãimba-ta? Araka'e tipo ojehu va'erã ne remimombe'u? he'i oporandu-vy íxupe. —Mba'éixa po oroikwaa va'erã imombe'uháry? Araka'e tipo ereju jevy va'erã? Opa-tama ramo ko yvy, mba'éixa po oroikwaa va'erã imombe'uháry? he'i oporandu-vy íxupe hikwái.

⁴ Upe ramo he'i Hesu:

—Xáke pene mbotavyse va'erã. Ani joty pende tavy íxupe. ⁵ Heta ojekwaa va'erã ou-vy xe réry-py vérami mo'ã ou va'e. “Xe Cristo pene remiha'arõ va'e voi” he'i va'erã mo'ã ójehe peẽ-my, onhembocristo ra'anga-vy, oporombotavy rei-vy. ⁶ Pehendu va'erã pene pa'ũ-rupi onhorairõ ramo. Mombyry onhorairõ va'e rerakwã pehendú ave va'erã. Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Ani pekyhyje teĩ upéa-rehe. Upéa oiko va'erã voi. Upéa oiko-ma ramo, ne'írra vyteri ogwahẽ Nhandejáry nhe'ẽ apy-py. ⁷ Ha tetã mygwa onhorairõ va'erã outro tetã mygwa ndive. Mburuvixagwasu re'ýi onhorairõ va'erã outro mburuvixagwasu re'ýi ndive. Ndaiporivéi-ma va'erã ho'u va'erã. Yvy ryrýi oiko va'erã ave heta renda-py. Opa-rupi ndoiko meméi ramo jepe, oiko va'erã joty,

he'i. ⁸—Upéa-rupi pehasa asy ramo, ne'írá vyteri pehasa asy ete peiko-vy. Kunha imemby-ta va'e hasy íxupe. Ha upe rire katu hasyve syve oho-vy íxupe imemby hagwã. Upéixa ete yvypóry ohasa asy va'erã. Ha upe rire katu ohasa asyve syve oho-vy.

⁹—Upe ramo pende pyhy va'erã pende rereko asy hagwã pende juka hagwã. Entéro tetã tetã rupigwa ndaija'úi va'erã pende-rehe. Xéhegwi katu pende rereko va'erã akói-rami. ¹⁰Upe-ma ramo heta ova va'erã Nhandejáry rape-gwi, he'i. —Ojopyhy uka va'erã ojóhehe ija'e'ĩ-vy. ¹¹Ojekwaa va'erã ojé-hegwi rei omombe'use rei va'e. “Nhandejáry nhe'ẽ voi xe remimombe'u” he'i rei va'erã ójehe heko vai ombo'e hagwã. Heta oporombotavy rei va'erã oiko-vy. ¹²Hetave tave rei hekoha vai va'e. Heta hekoha vai oĩ va'e-gwi, hekoha porã va'e jepe, ndojohayhu porãve rãvéiry va'erã okwa-vy. Ojohayhu va'e-rami rei ojogwereko va'erã. ¹³Ha Nhandejáry rape-gwi ova e'ĩ va'e katu ko yvy opa ete peve, orendende va'erã íxupe Nhandejáry. ¹⁴Omombe'u ranhe va'erã opa-rupi nhe'ẽ porã. Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ omombe'u ranhe va'erã entéro tetã tetã-rupi oiko-vy, enterove ohendu hagwã. Ha upe rire ae katu omomba ete-ma va'erã ko yvy, he'i.

¹⁵Upéi oiporu Hesu Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

—Kwatia-rehe Daniel amyrĩ remimoĩgwe a-rami he'i:

“Oĩ va'erã pe ivai ete va'e, pene momarã va'e. Nhandejáry koty py-gwi pene mosẽ va'erã”

he'i Hesu. Upéa nhe'ẽ eikwaa porã ãy eremonhe'ẽ va'e. Upéi he'i Hesu:

—Yma he'i hagwe-rami, pehexa va'erã upe ivai ete va'e, Nhandejáry róga koty-py onhemói ramo. Imarangatu ete va'e rendagwe-py, teko rei mba'e oĩ e'ĩ haty-py pehexa va'erã upe ivai ete va'e pene momarãharã. ¹⁶Pehexa-ma ramo upe va'e, pya'e voi tokanhymba kuri Judéia yvy pygwa kwéry oje'ói-vy. Yvyatygwasu ári-rupi tokanhy kuri oje'ói-vy. ¹⁷Ogwejy ramo óga ári oĩ va'e, ani oike koty-py ogweraha hagwã mba'eve. ¹⁸Ha kokwe-py oĩ va'e ani oho jevy ranhe gwóga-py oipyhy hagwã oao. Pya'e ae kuri tokanhymba katu oje'ói-vy, he'i. ¹⁹—Upe áry-rupi iporiahu va'erã kunha imemby-ta va'e, omokambu va'e ave. Apomboasy peẽ-my, he'i. ²⁰—Ro'y eterei-rupi pekanhy ramo, ivaive arã peẽ-my. Upéa-rehe pemoi katu Nhandejáry-pe pene nhe'ẽ pono ivai ete peẽ-my. Pono ro'yha óra-py ojehu, pono japytu'uha áry-py ojehu ave, pejapo oração. ²¹Upéa áry-py ohasa asy eterei va'erã. Ko yvy rembypy oiko jave upéa áry e'ĩ mboyve ndohasa asy etéiry va'ekwe. Upéa áry-py ae ohasa asy eterei va'erã. Ha upe rire katu ndohasa asy etevéi-ma va'erã. ²²Ha Nhandejáry katu nombohasa asy hetave áryiry va'erã. Ombohasa asy hetave áry ramo ra'e, opa-ma arã ra'e enterove ko yvypóry. Ha gwembiporavo-rehe opena porã-gwi ae katu, nombohasa asy hetave áryiry va'erã.

²³—Upe-ma ramo, “Ema'ẽ katu. Upe va'e Cristo voi” oĩ he'i va'e para'e peẽ-my. “Ema'ẽ katu. Upe va'e Cristo voi” oĩ ave he'i va'e para'e peẽ-my. Ani perovia inhe'ẽ. ²⁴Ojekwaa va'erã ou-vy hekoha vai va'e. “Cristo pene remiha'arõ va'e voi xe” he'i rei arã ójehe peẽ-my. “Nhandejáry nhe'ẽ amombe'u voi” he'i rei arã ave ójehe. Hexapyrã-rupi voi hembiaapo va'erã ohekoru ou-vy ramo. Ohexa uka va'erã gwembiaapo tuvixa va'e, ikatu ramo itavy

hagwā mo'ā íxupe Nhandejáry rembiporavo. Xáke. Ani joty pende tavy íxupe.
²⁵Pejeapysaka katu. Ko'ā mba'e oiko e'ý ngatu amombe'u-ma kuri peẽ-my, he'i.

²⁶—Aipo ramo, “Amoete tekwaty e'ý-my oime Nhande Ryke'y tee va'e” he'i va'erā para'e peẽ-my. Ani joty peho. “A-py koty-py oime Nhande Ryke'y tee va'e” he'i va'erā para'e peẽ-my. Ani joty pende tavy íxupe. Ani perovia joty inhe'ẽ. ²⁷Upéixa xe, Nhande Ryke'y tee va'e, ndaju jevy mo'áiry. Kwarahy resẽ-gwi ka'aru peve overa va'e pehexaha-rami ae katu, xe aju jevy va'erā. ²⁸Ojhegwi rei yruvu mba'e retekwe-py pya'e ou meme va'e-rami ave ae aju jevy va'erā. Entéro xe remimombe'u oiko-ma ramo, aju jevy-ma va'erā, he'i Hesu omombe'u-vy gwemimbo'e kwéry-pe.*

Hesu omombe'u ogwahẽ jevytaha áry

(Mc 13.24-27; Lc 21.25-28; Ap 1.7)

²⁹Upéi he'i jevy Hesu:

—Upe-ma ramo ohasa asy ete rire-ma, oje'lo va'erā kwarahy rendy. Ha jasy nahendy mo'ávêi. Ha okúí va'erā yváy-gwi jasytata. Ova ova va'erā gwendagwe-gwi entéro yváy rehegwa imbarate va'e.* ³⁰Upe-ma ramo ojekwaa va'erā yváy-py oikwaa uka va'e xe aju jevy hagwā-rehe. Ha enterove tetā tetā mygwa ko yvy ári oí va'e gwive onheapirō-vy ojahe'lo va'erā. Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy ramo arai-rupi xe rexa va'erā. Xe pu'akaha reheve aju va'erā pende resa mbojevvy va'erā xe rendy porā tee-gwi, xe rexa-ma va'erā aju ramo.*

³¹Mimbygwasu nhe'ẽ-py ambou va'erā xe rembigwái yváy pygwa ombojogweroaty hagwā heraha-vy xe rembiporavokwe. Opa-rupigwi ombojogweroaty va'erā. Kwarahy resẽ-gwi, kwarahy reike-gwi ave ombojogweroaty va'erā heraha-vy. Arapopy-gwi ave, yvyapy-gwi ave, yvyapy arendaja gwive ombojogweroaty va'erā, he'i íxupe kwéry omombe'u-vy.

Figo máta rehegwa nhe'ẽ

(Mc 13.28-31; Lc 21.29-33)

³²Upéi he'i jevy Hesu:

—Áy amombe'u-ta peẽ-my ojehu va'erā rehegwa nhe'ẽ figo máta rehegwa-rami peikwaa porā hagwā xe agwahẽ jevytaha áry, he'i. —Oí figo máta. Hoky kyrýu jevy-ma ramo, hogwe pyahu jevy-ma ramo, pehexa-ma voi. Pehexa-ma ramo, peikwaa-ma voi opa-ma ra'e ro'y. Áry raku jevy-tama, peje.

³³—Upéixa ete upe ojehu va'erā gwive pehexa ramo, peikwaa va'erā oike-ta va'e-rami xe agwahẽ jevyutamaha áry. ³⁴Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Entéro peẽ-my xe remimombe'u oiko va'erā. Judeu kwéry oiko reheve joty ojehu va'erā. ³⁵Opa va'erā áry yvy ave. Ha xe remimombe'u xe nhe'ẽ katu nombopapa mo'áiry, he'i gwemimbo'e kwéry-pe omombe'u-vy gwenonderā.

Hesu omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe orepara hagwā

(Mc 13.32-37; Lc 12.37-40; 17.26-30,34-36; 1 Ts 5.2-3)

³⁶Upéi he'i jevy Hesu:

* 24.15-28 Mc 13.14-23; Lc 21.20-24 * 24.29 Is 13.10; 34.4 * 24.30 Dn 7.13

—Mbava'e áry-py po ojehu va'erã ndajaikwaáiry, he'i. —Araka'e óra-ma po ojehu va'erã ndajaikwaáiry. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa jepe ndoikwaáiry. Xe ta'ýry jepe ndaikwaái ave. Nhandejáry xe Ru ha'e anho mante oikwaa, he'i. —Araka'e óra-ma po aju jevy va'erã ndapeikwaái-gwi, perepara rei voi katu peiko-vy. ³⁷⁻³⁸ Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy ramo, yma gware-pe ojehu hagwe-rami ave ojehu jevy va'erã, he'i. —Yma ete Noé amyri oiko jave, y ovu e'ý mboyve, okaru porã rei okwa-vy va'ekwe yma gware. Omenda va'ekwe okwa-vy. Upéixa va'ekwe oiko jave, oike-ma va'ekwe kanoa-gwasu-py Noé amyri va'ekwe. ³⁹ Ojéupe ojehu va'erã ndoikwaái va'ekwe yma gware. Ojéupe ojehu va'erã-rehe naimytu'e'ýiry va'ekwe oiko-vy hikwái. Upe-ma ramo, pya'e ovu íxupe kwéry imonhapymimbaharã y. Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy hagwã áry-py, upéixa ete ojehu jevy va'erã. Mbava'e nipo ojehu va'erã íxupe kwéry ndoikwaáiry yvypóry. ⁴⁰ Kokwe-py mokõi omba'apo jave, peteĩ ogweraha va'erã, peteĩ oheja va'erã. ⁴¹ Oĩ va'erã mokõi kunha oipokyty jave ojóehe itagwasu-py omongu'i hagwã. Peteĩ ogweraha va'erã, peteĩ oheja va'erã. ⁴² Upéa-gwi ha'arõ-vy perepara katu xe agwahẽ hagwã-rehe. Araka'e áry-pyma po xe pende Járy aju jevy va'erã ndapeikwaái-gwi, perepara rei katu peiko-vy, he'i.

⁴³ —Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe peikwaa porã hagwã. Óga járy rehegwa nhe'ẽ-rami amombe'u-ta peẽ-my peha'arõ hagwã peiko-vy. Óga járy-pe araka'e óra pyhare ou-ta imonda va'e he'i-vy, ndokéi arã ra'e orepara-vy. Nomoinge ukáiry arã ra'e imondase va'e-pe. ⁴⁴ Upéixa ete perepara katu peiko-vy peẽ ave xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy va'erã-rehe. Upéa-gwi xe ra'arõ-vy peiko katu, he'i gwemimbo'e kwéry-pe omombe'u-vy.

Tembigwái rekoha rehegwa nhe'ẽ

(Lc 12.42-48)

⁴⁵ Upéi oiporu jevy Hesu óga járy rehegwa nhe'ẽ jarepara porã hagwã nhande-vy oikwaa uka-vy. Tembigwái rekoha rehegwa nhe'ẽ-rami omombe'u:

—Oĩ va'ekwe óga járy, he'i. —Heta oĩ hembigwái. Kiva'e po hekoha porã-ta, kiva'e po hekoha vai-ta amombe'u-ta peẽ-my. Óga járy mombyry oho-ta ramo, peteĩ gwembigwái hese ojerovia va'e-pe, hi'arandu va'e-pe ave: “Enhangareko porã katu xe róga pygwa-rehe gwive” he'i. “Jakaru karuha óra-py peteĩ teĩ va'e-pe emboja'o ja'o íxupe kwéry hemi'urã kwéry eremon-garu-vy” he'i gwembiporavo-pe oho-vy.

⁴⁶ —Upéi ogwahẽ jevy-ma ou-vy ijáry. Onhe'ẽ ojapo va'e-pe otopa ramo, ojohu porã va'erã hembiapokwe. Iporã va'erã íxupe. ⁴⁷ Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my: “Áy ae xe mba'e reta-rehe gwive enhangareko meme ereiko-vy” he'i va'erã inhe'ẽ ojapo va'e-pe. ⁴⁸ Ha inhe'ẽ apo e'ýha-pe katu ivai va'erã. Ndojohu porãi va'erã hembiapokwe. Upe inhe'ẽ apo e'ýha: “Hi'are-ma xe járy” he'i rei arã ojéupe. ⁴⁹ Upéa-gwi oinupã nupã oirũ hembigwái kwéry-pe hereko asy-vy. Oka'u va'e ndive okaru oiko-vy. ⁵⁰ Upe ramo ijáry ogwahẽ jevy va'erã ou-vy. Hese naimandu'avéi jave, oikwaa e'ý ete jave, ogwahẽ jevy-ma va'erã ou-vy. ⁵¹ Ogwahẽ rire, ombohasa asy va'erã íxupe. Ojéhegwi mombyry omondo va'erã íxupe. Gwĩ opy'a ky'aha omo'ã kwaa va'e renda-py omondo va'erã íxupe. Upe-py ojahe'o va'erã Nhandejáry-rehe onhemoyrõ-gwi. Onhemohãingyry ngyrýu va'erã oiko-vy. Omondo hagwe-pe hasẽ

va'erã onhemboasy-vy. Upéa-gwi perepara porã katu peiko-vy peẽ ave, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe.

Hesu omombe'u ogwahẽ jevytaha áry kunhataĩ rehegwa nhe'ẽ-rami

25 ¹Upéi he'i jevy Hesu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Amombe'u-ta peẽ-my xe agwahẽ jevytaha áry kunhataĩ rehegwa nhe'ẽ-rami, he'i. —Oĩ va'ekwe dez kunhataĩ. Omenda-ta va'e-pe omoirũ. Upe kunhataĩ he'i Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirũse va'erã-rehe. Oho oho-gwaitĩ-vy upe kwimba'e omenda va'e-pe. Tataendy reheve oho.

²—Cinco oĩ hi'arandu porã e'ỹ va'e. Cinco oĩ hi'arandu va'e. ³Upe inharandu porã e'ỹ va'e tataendy reheve oho. Ha tataendyvy ryrú oheja. ⁴Ha upe hi'arandu va'e katu tataendyvy ryrú reheve oho. ⁵Hi'are ogwahẽ hagwã ou-vy upe omenda va'e. Oha'arõ jave hapehýi oke-ma. ⁶Ha upe rire katu pyhare mbyte-py oĩ onhe'ẽ hatã va'e: “Ogwahẽ-ta ou-vy omenda va'e. Tapeho katu pehogwaitĩ íxupe” he'i. ⁷Upe-ma ramo opaypa-ma hikwaĩ upe dez kunhataĩ. Upéi opu'ã pu'ã omoatyrõ gwataendy.

⁸—Upéi hi'arandu porã e'ỹ va'e he'i: “Ogwe-tama ore rataendy” he'i. “Ne rataendyvy ryrú-gwi eme'ẽ mani katu ore-vy” he'i hi'arandu va'e-pe.

⁹—“Name'ẽ mo'ãi” he'i. “Orome'ẽ ramo, ore-vy gwarã ndoikovéi va'erã ore-vy. Tapeho katu ovende va'erã-py, pejogwa pendejéupe gwarã” he'i hi'arandu porã e'ỹ va'e-pe.

¹⁰Oho jave ojogwa hagwã, ogwahẽ-ma ou-vy omenda va'e. Pe kunhataĩ oho e'ỹ va'e oike oje'ói-vy indive jekarugwasu-py. Okẽnda-py omboty-ma. ¹¹Hi'areve ogwahẽ ou-vy hi'arandu porã e'ỹ va'e: “Ore járy” he'i. “Oroi-ke-ta ore ave” he'i omenda va'e-pe. ¹²Ha ha'e he'i: “Anhetegwa amombe'u-ta peẽ-my. Xe ndoroikwaái voi. Peẽ ndaha'úi xe re'ýi” he'i oikese mo'ã va'e-pe, he'i Hesu omombe'u-vy kunhataĩ rehegwa nhe'ẽ-rami.

¹³Upéi he'i jevy:

—Araka'e áry-ma po xe agwahẽ jevy va'erã, araka'e óra-ma po xe aju jevy va'erã ndapeikwaái voi. Ndapeikwaái voi xe aju jevy hagwã áry. Upéa-gwi xe ra'arõ-vy tapeiko meme katu, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe.

Hesu omombe'u ogwahẽ jevytaha áry plata atã rehegwa nhe'ẽ-rami

(Lc 19.11-27)

¹⁴Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Áy amombe'u-ta peẽ-my xe agwahẽ jevytaha áry plata atã rehegwa nhe'ẽ-rami, he'i. —Oĩ va'ekwe imba'e reta va'e. Upe imba'e reta va'e he'i Nhandejáry nhande ruvixa-rehe. Vvy ambue-py oho-tama ramo, ohenói ou hagwã gwembigwaĩ kwéry: “Penhangareko katu xe mba'e kwéry-rehe” he'i íxupe.

¹⁵—Oĩ oito moeda tuvixa va'e hepy va'e ouro gwigwa ogwereko va'e. Peteĩ va'e-pe cinco ome'ẽ. Peteĩ va'e-pe ome'ẽ mokõi. Peteĩ va'e-pe peteĩ ome'ẽ oiporuruka-vy. Peteĩ teĩ oiporu kwaa hagwã-rami ome'ẽ. Upe-ma ramo osẽ oho-vy. ¹⁶Upe cinco ome'ẽ ojéupe va'ekwe, pya'e oiporu porã oho-vy ome'ẽ va'ekwe ojéupe. Cincove ogana oiporu porã-gwi. ¹⁷Ha'e-rami ave upe mokõi ome'ẽ ojéupe va'ekwe ogana ave. Mokõive ogana oiporu porã-gwi. ¹⁸Ha upe peteĩ ome'ẽ ojéupe va'ekwe ndoiporuíry ijáry ome'ẽ va'ekwe. Oho ojo'ó vvy-py ojatý hagwã ome'ẽ ojéupe va'ekwe.

¹⁹—Are rire upe hembigwái járy ogwahẽ jevy-ma ou-vy. Ohenói rire: “Mba-’éixa peiporu peẽ-my ame’ẽ va’ekwe?” he’i oporandu-vy. ²⁰Upe cinco ome’ẽ íxupe va’ekwe, cincove ogweru jevy íxupe: “Cinco ereme’ẽ va’ekwe xe-vy, xe Járy” he’i, “Ko. Cincove agana va’ekwe” he’i ojáry-pe ome’ẽ-vy.

²¹—“Iporã eterei” he’i íxupe. “Nde reko porã voi ra’e” he’i íxupe. “Ajero-via tee voi nde-rehe” he’i íxupe. “Mixĩ va’e-rehe erenhangareko porã ra’e xe mbotavy e’ỹ reheve” he’i íxupe. “Áy tuvixave va’e-rehe oromonhangareko jevy-ta” he’i íxupe. “Xe moirũ katu onhondive javy’a hagwã” he’i cincove ogana va’ekwe-pe.

²²—Upe mokõi ome’ẽ íxupe va’ekwe ogwahẽ ou-vy ave, “Xe járy” he’i. “Mokõi ereme’ẽ va’ekwe xe-vy. Ko. Mokõive agana va’ekwe” he’i ojáry-pe ome’ẽ jevy-vy.

²³—Ohexa-vy ijáry, “Iporã eterei” he’i ovy’a-vy gwembigwái-pe ijáry. “Nde rekoha porã voi ra’e. Ajero-via tee voi nde-rehe” he’i íxupe. “Xe mbotavy e’ỹ reheve erenhangareko porã ra’e mixĩ va’e-rehe” he’i íxupe. “Áy tuvixave va’e-rehe oromonhangareko jevy-ta” he’i íxupe. “Xe moirũ katu onhondive javy’a hagwã” he’i mokõive ogana va’ekwe-pe.

²⁴—Upéi ogwahẽ ave ou-vy upe peteĩ ome’ẽ íxupe va’ekwe: “Orohexa kwaa-ma, xe járy, nde reko-rehe” he’i. “Ne ma’e rakate’ỹ va’e voi ra’e nde. Nde rapixa-pe, Penhemitỹ xe kokwe-py, ere erejaty uka-vy. Ha upe rire katu entéro hi’a va’e gwive eremono’õ uka ndejéupe gwarã. Nde rapixa-pe, Pemohãi-vy penhemitỹ xe kokwe-py, ere erejaty uka-vy. Ha upe rire katu entéro hi’a va’e gwive eremboaty uka ndejéupe gwarã” he’i. ²⁵“Upéixa-gwi xe kyhyje ndéhegwi. Xe kyhyje-gwi, aha ajaty ne remime’ẽgwe yvy-py anhomĩ-vy. Ko. Ne mba’e” he’i ojáry-pe ome’ẽ jevy-vy. ²⁶“Nde rekoha vai voi ra’e. Ne ate’ỹ voi ra’e” he’i gwe-mbigwái-pe. “Xe járy kokwe-py onhemitỹ e’ỹ reheve, omohãi e’ỹ reheve hemi-mono’õ ogwerahapa ojéupe gwarã, ere rei kuri xe-rehe. ²⁷Aipo ramo, ma’erã nerenhongatúiry xe mba’e banco-py? Ma’erã neremoĩry ojeporu hagwã-py, banco pygwa kwéry oiporu hagwã. Aipo ramo, xe aju jevy ramo, ome’ẽ jevy-vy xe-vy, hetave ome’ẽ arã mo’ã xe-vy” he’i upe peteĩ ome’ẽ íxupe va’ekwe-pe.

²⁸—Upéi he’i upe pygwa-pe: “Peteĩ ogwereco va’e-gwi eipe’a jevy íxugwĩ, eme’ẽ dez ogwereco va’e-pe” he’i. ²⁹“Ogwereco va’e-pe ome’ẽve va’erã hetave tave ogwereco hagwã. Ha ogwereco e’ỹ va’e katu mixĩ ogwereco va’e jepe oipe’a jevy va’erã íxugwĩ. ³⁰Ha xe rembigwái inhate’ỹ va’e-pe katu, pemosẽ katu íxupe imondo-vy pytũ kwa-rupĩ. Upe-py ojahe’o va’erã. Hasẽ va’erã onhemboasy-gwi. Nhandejáry-rehe onhemoyrõ-gwi, onhemohãingyry ngyrýu va’erã oiko-vy” he’i gwembigwái kwéry-pe, he’i Hesu ogwahẽ jevytaha óra kwaa uka-vy.

Hesu ogwereco va’erã kente-pe hembiapo apokwe-rehe

(Mt 13.36-43,47-50; Ap 20.11-15)

³¹Upéi he’i jevy íxupe kwéry Hesu:

—Xe Nhande Ryke’y tee va’e aju jevy va’erã. Xe ae xe reko-rupĩ aju va’erã, he’i. —Enterove va’e remimboeterã-rami ajehexa uka arã aju-vy. Xe ndive ou va’erã entéro Nhandejáry rembigwái yváy pygwa gwive. Oroju ramo, pe apy-kagwasu hesakã va’e, mburuvixagwasu gwapy haty ramigwa ári agwapy-ma va’erã peteĩ teĩ hembiapo apokwe-rehe areko hagwã, he’i.

³²—Entéro tetā tetā mygwa ko yvy-py oĩ va'e gwive onhomboatypa va'erā ou-vy xe renonde-py. Ogwahẽ ramo ou-vy xe renonde-py aipe'a pe'a va'erā ojóhugwi hembiapokwe-rami. Herekwa cabrito kwéry-gwi ovexa oipe'aha-rami ave xe aipe'a va'erā hekoha vai va'e-gwi hekoha porā va'e, he'i. ³³—Hekoha porā va'e xe amoĩ va'erā xe akatúa-koty. Xe asu-koty amoĩ va'erā hekoha vai va'e. ³⁴Upe ramo xe huvixagwasu va'e ha'e-ta xe akatúa kotygwa-pe: “Peju katu peẽ xe Ru rembihovasa va'e. Peju katu. Oĩ peẽ-my gwarā. Ko yvy rembypy gwive omoĩ va'ekwe pene renagwā. Peiko katu Nhandejáry pende ruvixa ndive pemoirũ-vy. ³⁵Xe vare'a ramo, xe mongaru va'ekwe. Xe y'uhéi ramo, xe mboy'u va'ekwe. Xe ndarekói ramo xe agwahẽ hagwā xe mogwahẽ joty va'ekwe nde ha-py. ³⁶Opi-vy aiko jave, ereme'ẽ va'ekwe xe-vy xe aorā. Xe rasy ramo, erenhangareko va'ekwe xe-rehe. Preso anhemói jave, xe mbovy'a hagwā ereju va'ekwe. Upéa-gwi peiko katu Nhandejáry pende ruvixa ndive pemoirũ-vy” ha'e va'erā hekoha porā va'e-pe, he'i.

³⁷—Upe ramo he'i rei va'erā xe-vy: “Araka'e tipo erejehexa uka araka'e nde vare'a ramo, ore Járy? Araka'e tipo oromongaru araka'e? Araka'e tipo erejehexa uka nde y'uhéi ramo? Araka'e tipo oromboy'u araka'e? ³⁸Araka'e tipo eregwahẽse araka'e ore ha-py? Araka'e tipo erejehexa uka opi-vy ereiko ramo? Araka'e tipo orome'ẽ araka'e nde-vy nde aorā? ³⁹Araka'e tipo erejehexa uka araka'e nde rasy ramo? Araka'e tipo oronhangareko nde-rehe araka'e? Araka'e tipo preso erenhemói ramo, orogwahẽ nde ha-py? Araka'e tipo orombovy'a orogwahẽ-vy araka'e nde ha-py” he'i va'erā oporandu-vy xe-vy, he'i.

⁴⁰—Upéi xe huvixagwasu va'e ha'e va'erā íxupe kwéry: “Anhetegwa amombe'u-ta peẽ-my. Erejapo porā jave xe re'ýi-pe, xe-vyma ave erejapo porā-ma. Xe re'ýi heko'ive va'e-pe jepe ereipytygwō tygwō jave, xe-vy ave-ma xe pytygwō” ha'e va'erā hekoha porā va'e-pe, he'i.

⁴¹—Upéi ha'e va'erā xe asu kotygwa-pe: “Tapeho katu xéhegwi. Xe remimboykerā-ma voi peẽ. Oime tata anháy ruvixa pegwarā, hembigwái kwéry pegwarā ave. Upe tata nhepyrũ opa e'ỹ va'e. Tapeho katu upe-py. ⁴²Xe xe vare'a ramo va'ekwe, napepena penáiry joty va'ekwe xe-rehe xe mongaru hagwā-rehe. Xe y'uhéi ramo, napepenái va'ekwe xe-rehe xe mboy'u hagwā-rehe. ⁴³Xe ndarekói ramo xe agwahẽ hagwā, naxe mogwahẽ ukái va'ekwe pende ha-py. Xe opi-vy aiko ramo, napeme'ěsėiry va'ekwe xe-vy xe aorā. Xe rasy ramo, xe preso anhemói ramo ave, napenhangarekoĩry xe-rehe va'ekwe.” Upéixa xe ha'e va'erā xe asu kotygwa-pe, he'i.

⁴⁴—Upe-ma ramo he'i-ma va'erā xe-vy hikwái: “Araka'e tipo eregwahẽ ore ha-py nde vare'a ramo, ore Járy?” he'i va'erā xe-vy. “Araka'e tipo noromongarúi va'ekwe? Araka'e tipo erejehexa uka nde y'uhéi ramo? Araka'e tipo noromboy'úi va'ekwe? Araka'e tipo noromogwahẽ ukái ndererekói ramo eregwahẽ hagwā? Araka'e tipo noroipytygwōi opi-vy ereiko jave?” he'i va'erā xe-vy. “Nde rasy ramo, preso erenhemói jave, araka'e tipo noroipytygwōi?” he'i va'erā xe-vy xe asu kotygwa, he'i Hesu.

⁴⁵—Upe jave ha'e arā íxupe kwéry: Xe huvixagwasu va'e anhetegwa amombe'u-ta peẽ-my. Xe re'ýi-pe nderejapo porái jave, xe-vyma ave nderejapo poráiry ra'e. Xe re'ýi hekomirive va'e-pe jepe nereipytygwōiry jave, xe-vyma ave naxe pytygwōiry ra'e, ha'e va'erā hembiaapo vai va'e-pe, he'i.

⁴⁶—Upe jave ojerereko asy haty-py opa e'ỹ reheve oje'ói va'erā hekoha vai va'e. Ha hekoha porā va'e katu oikove meme va'erā Nhandejáry ndive opa e'ỹ reheve, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu ogwahẽ jevy hagwā óra-py oikwaa uka-vy.

Judeu ruvixa kwéry onhombo'e mbo'e Hesu-rehe ijuka hagwā

(Mc 14.1-2; Lc 22.1-2; Jo 11.45-53)

26 ¹Ko'ã va'e nhe'ẽ omombe'upa rire, he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:

²—Peikwaa mokõi áry rire oiko-ta aretegwasu héry va'e páscoa. Upe áry-py xe Nhande Ryke'y tee va'e kurusugwasu-rehe xe moĩ va'erā po-py xe me'ẽ va'erā xe reraha-vy xe juka uka hagwā, he'i ójehe, aretegwasu páscoa-rehe ave.

Upe áry-py nanhambovúiry va'ekwe ja'u va'erā. Nhane mandu'a ave nhane rembypy ojerereko asy hagwe-rehe. Yma ete upe áry-py osẽ va'ekwe gwĩ hese ipu'aka va'e po-gwi. Upéa-rehe jareko aretegwasu páscoa ko'ã pyve.

³Upe ramo pa'i ruvixa kwéry, judeu ruvixa kwéry ndive ojogweroaty-ma hikwái. Caifás pa'i ruvixagwasu róga kakwaa-py ojogweroaty. ⁴Upe-py koty-py onhombo'e mbo'e Hesu-rehe hikwái:

—Nhambotavy íxupe jaipyhy-vy jajuka hagwā, he'i Hesu-rehe hikwái. ⁵—Arete-py ae ani jaipyhy íxupe, he'i. —Atýra-py jaipyhy ramo, onhembopoxy arā ijaty jaty va'e kente kwéry nhande-vy, he'i ójehe Hesu pyhyharā kwéry.

Upéa-gwi oipyhy nhemise Hesu-pe hikwái.

Kunha onhohẽ Hesu akā-rehe omohyakwā porā-vy íxupe

(Mc 14.3-9; Jo 12.1-8)

⁶Ha Hesu katu oime Betânia tetã'i-my. Simão róga-py oime. Upe Simão mba'asy vai-gwi ijai aipa va'ekwe nhahenói íxupe va'e. ⁷Upe ramo ogwahẽ ou-vy peteĩ kunha. Hyakwā porā tee va'e hyru reheve ogweru. Pe hyru ojejapo va'ekwe alabastro-gwi. Ita kyra rendy-gwi ojapo va'ekwe. Ha hyakwā porā va'e hepy eterei voi. Upéa oipyhy onhohẽ Hesu akā-rehe. Ogwapy jave okaru-vy onhohẽ hese omohyakwā porā-vy íxupe. ⁸Upe va'e ohexa ramo, ogweropoxy-ma hemimbo'e kwéry:

—Ma'erā po onhohẽ rei pe hyakwā porā va'e Hesu akā-rehe? he'i ojóupe hikwái oporandu-vy. ⁹—Hepy eterei va'e onhohẽ rei, he'i ojóupe. —Ma'erā po ra'e hepy-rehe nome'ẽiry ra'e, he'i. —Ma'erā ndogweruí ra'e hepykwe ome'ẽ hagwā iporiahu va'e kwéry-pe. Ome'ẽ ramo ra'e hyakwā va'e repykwe, iporāve arā ra'e, he'i kunha rembiapo-rehe hikwái.

¹⁰Upéa he'i va'e oikwaa-ma Hesu:

—Ma'erā po ko kunha-pe eremoakā rasy? ha'e he'i. —Hembiapo porā ete voi xe-vy, he'i íxupe kwéry. ¹¹—Pene pa'ũ-my oime meme va'erā iporiahu va'e. Ha xe ae katu naime meméi va'erā aiko-vy pene pa'ũ-my, he'i íxupe kwéry. ¹²—Omano va'ekwe jajaty hagwā nhamohyakwāha-rami, amano e'ỹ ngatu xe mohyakwā ranhe ko kunha, he'i. ¹³—Ha'e-ta ko kunha-rehe anhetegwa va'e. Opa-rupi entéro ko yvy-rupi, mamó xe rehegwa nhe'ẽ porā omombe'u mbe'u ha-rupi ave omombe'u va'erā voi ko kunha rembiapo porā-rehe imandu'a hagwā hese, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu kunha-rehe.

“Aipyhy uka-ta peẽ-my Hesu” he’i Judas

(Mc 14.10-11; Lc 22.3-6)

¹⁴Upe ramo peteĩ hemimbo’e kwéry va’e, Judas Iscariotes héry va’e, oho pa’i ruvixa kwéry ha-py:

¹⁵—Aipyhy uka-ta peẽ-my Hesu, he’i. —Mbovy erepaga-ta xe-vy aipyhy uka ramo peẽ-my? he’i oporandu-vy Judas.

Ha ipyhyharã he’i:

—Trinta prata gwigwa moeda oromeẽ-ta nde-vy, he’i Judas-pe hikwaí.

¹⁶Upéa nhe’ẽ omoporã Judas. Omoporã rire-ma, orepara oiko-vy Hesu-rehe Judas ipyhyharã-pe omombe’u hagwã óra ra’arõ-vy.

Hesu omongaru gwemimbo’e kwéry-pe

(Mc 14.12-21; Lc 22.7-14,21-23; Jo 13.21-30)

¹⁷Ha upéi katu aretegwasu-py ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py hemimbo’e kwéry. Upe va’e semana-py mbojape ovu e’ỹ va’e ja’u. Oiko-ma ramo upéa semana, ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py hemimbo’e kwéry:

—Kipy tipo orombogwey-ta nde-vy ne remi’urã nhane mandu’a hagwã páscoa-rehe jakaru-vy? he’i oporandu-vy Hesu-pe.

¹⁸Ha Hesu he’i íxupe kwéry:

—Tapeho katu tetã-my. Oĩ xe mogwahẽharã. Tapeho iha-py peje-vy: “He’i kuri nhane mbo’eháry: Onhemo’agwĩ-ma amano hagwã áry. Nde róga-py xe mandu’a-ta páscoa-rehe. Xe remimbo’e kwéry ndive akaru-ta” peje kuri óga járy-pe, he’i gwemimbo’e kwéry-pe.

¹⁹Upéi oho ojapo Hesu nhe’ẽ ombogwey hemi’urã íxupe. ²⁰Ka’aru ete ramo ogwapy ha’e doze gwemimbo’e kwéry ndive okaru hagwã. ²¹Okaru jave he’i:

—Anhetegwa va’e amombe’u-ta peẽ-my, he’i. —Peteĩ pene pa’ũ-my oĩ va’e xe mombe’u va’erã xe pyhyharã-pe, he’i gwemimbo’e kwéry-pe.

²²Ohendu ramo inhe’ẽ, ojepy’a rerahapa-ma hese hikwaí. Nombovy’a-veí-ma íxupe kwéry:

—Xe tipo oropyhy uka-ta, xe Járy? he’i. —Xe para’e, ndaxéiry para’e? —onhemopeteĩ teĩ oporandu-vy íxupe.

²³—Peteĩ pende avyte-py oĩ va’e, hyru-py opo omoĩ va’e, xe mombe’u va’erã xe pyhyharã-pe, he’i. —Xe ndive omoakỹ va’e mbojape nha’ẽ-py xe mombe’u va’erã, he’i. ²⁴—Xe Nhande Ryke’y tee va’e aha va’erã xe ajajuka uka hagwã-py, he’i. —Nhandejáry kwatia nhe’ẽ he’i hagwe-rami aha va’erã. Ha xe mombe’u va’erã katu xe pyhyharã-pe amboasy eterei íxupe. Ohasa asy eterei va’erã. Iporãve arã ra’e ndoikói ramo osyrã-pe ra’e, he’i gwemimbo’e kwéry-pe.

²⁵Upe ramo:

—Xe para’e, ndaxéiry para’e, xe mbo’eháry? he’i Judas, upe ipyhyharã-pe omombe’u-ta va’e.

—Nde voi, he’i Hesu. —Nde erenhemombe’uha-rami voi nde, he’i Judas-pe.

²⁶Okaru joa jave, ha’e oipyhy mbojape, otima porã Nhandejáry-pe. Upéi ombopo mbopóy mbojape ome’ẽ gwemimbo’e kwéry-pe omongaru joty:

—Ko, he’i ome’ẽ-vy. —He’u katu. Ko mbojape xe rete-rehe he’i, he’i íxupe kwéry ojehegwigwa ome’ẽ-vy.

²⁷Upéi oipyhy ave copo, otima porã Nhandejáry-pe ome'ê íxupe kwéry:

—Peê kwéry pe'u katu ko va'e copo pygwa, he'i. ²⁸—Ko copo pygwa xe rugwy-rehe he'i, he'i íxupe kwéry. —Osyry va'erã xe rugwy imbarate hagwã Nhandejáry he'i va'ekwe. Yma Nhandejáry, “Amopotĩ va'erã kente kwéry” he'i va'ekwe. Upéa nhe'ê imbarate-ma va'erã xe rugwy osyry-ma ramo, he'i. —Heta kente-rehe ha-py osyry va'erã xe rugwy omboyke hagwã íxugwi kwéry hembiaapo vaikwe, he'i Hesu. ²⁹—Ha'e-ta peê-my. Ha'u-ma kuri uva rykwere. ãy ae katu nda'u mo'ávêi-ma. Ha upe rire katu, xe Ru pende ruvixa oiko haty-py, ha'u jevy va'erã, he'i. —Upe-py agwahê ramo uva rykwere pyahu ha'u jevy va'erã. Pene ndive ha'u jevy va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe. ³⁰Upéi oporahéi rire, osê oho-vy. Oliveiras vyvaty-py oho oje'ói-vy.*

“Xe ndaikwaái voi, ere va'erã xe-rehe mbohapyha-rehe” he'i Pedro-pe

(Mc 14.27-31; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

³¹Upe jave ha'e he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Peê kwéry pejehesa rerova-ta xéhegwi. Ko va'e pyhare-py xe reja-ta peê, he'i. —Oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ê he'i va'e a-rami:

“Ajuka va'erã herekwa osarambipa hagwã ovexa hymba kwéry”* he'i. Yma he'i hagwe-rami, ãy xe juka-tama, he'i. ³²—Ha upe rire xe anhe-moingove jevy rire katu, aha va'erã Galiléia vyv-py, he'i. —Pene renonde aha ranhe va'erã, he'i íxupe kwéry.

³³Upéi Pedro he'i:

—Gwĩ ne irũ kwéry ndéhegwi ojehesa rerova ramo jepe, xe ae katu ndoro-hejái joty va'erã, he'i Hesu-pe.

³⁴—Anhetegwa va'e amombe'u-ta nde-vy, he'i Hesu Pedro-pe. —Etería ko va'e pyhare-py, ne'írá osapukái ramo gáju, “Xe ndaikwaái voi” ere va'erã xe-rehe mbohapyha-rehe, he'i íxupe.

³⁵—Ne ndive xe ajekuka uka ramo jepe, ndajehesa rerováí joty va'erã ndéhegwi, he'i íxupe Pedro. —“Xe ndaikwaáiry” nda'éiry joty arã nde-rehe, he'i Hesu-pe.

Pedro he'i hagwe-rami ave he'i inhirũ kwéry Hesu remimbo'e.

Hesu ojapo oração Getsêmani yvaty-py

(Mc 14.32-42; Lc 22.39-46)

³⁶Ha upéi katu Hesu oho oje'ói-vy gwemimbo'e kwéry ndive. Ogwahê oho-vy Getsêmani yvaty-py:

—A-py pegwapy katu, he'i. —Xe ae ahasave-ta upe-py Nhandejáry ndive anhomongeta hagwã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

³⁷Upéi mbohapy ondive ogweraha. Ogweraha Pedro. Mokõi Zebedeu ra'y ogweraha ave ondive. Upe ramo Hesu ovy'are'ỹ-ma oiko-vy. Ojepy'ajopy eterei-ma ave oiko-vy. Ogwahê vy'are'ỹgwasu íxupe:

³⁸—Ogwahê-ma vy'are'ỹgwasu xe-vy xe juka-ta va'e-rami, he'i. —Epyta nde a-py. Xe moirũ katu ereke e'ỹ reheve, he'i gwemimbo'e-pe.

³⁹Upéi ha'e ae oho mbykymi hova-py ojeity vyv-rupi:

* 26.26-30 Mc 14.22-26; Lc 22.15-20; 1 Co 11.23-25 * 26.31 Zc 13.7

—Xe Ru, ereipe'ase ramo, eipe'a katu xéhegwi xe py'ajopyha. Xe-vy ojehe va'erā eipe'a katu xéhegwi. Ha ndereipe'aséi ramo ae katu, ani joty ereipe'a, he'i onhomongeta-vy Nhandejáry ndive.

⁴⁰Upéi ou jevy mbohapy gwemimbo'e ha-py. Ogwahẽ ramo, ikéra otopa:

—Ma'erā po ereke e'ỹ reheve naxe ra'arõiry? Ma'erā peteĩ óra-py jepe naxe ra'arõiry? he'i. ⁴¹—Epáy katu. Ejapo katu oração xe ra'arõ-vy pono penhembojejavý uka avave-pe, he'i. —Nde py'a kyre'ỹ voi. Ereke e'ỹ reheve erejapose mo'ã oração. Ha nde rete katu okese voi, he'i Pedro-pe.

⁴²Upéi oho jevy Nhandejáry ndive onhomongeta-vy:

—Ndereipe'aséi ramo xe py'ajopyha jepe, ereipota ramo ave xe ahasa asy jepe, tojapo joty katu ne remimbota, xe Ru, he'i oração apo-vy.

⁴³Ouri jevy ramo, ikéra otopa jevy-ma. Hapehýi eterei-gwi, okepa-ma hikwái. ⁴⁴Upéixa-gwi oheja jevy-ma oho-vy. Mbhapy jevy ojapo oração. Gwemimombe'ukwe omombe'u jevyri Nhandejáry-pe. ⁴⁵Upéi ou jevy-ma gwemimbo'e oĩ ha-py:

—Ma'erā po ereke joty eretongea-vy? he'i. —Ogwahẽ-ma ngatu xe óra. Xe Nhande Ryke'y tee va'e äy xe me'ẽ-ta xe reraha-vy gwĩ ojevavy va'e Nhandejáry kwaa e'ỹha va'e po-py, he'i. ⁴⁶—Epu'ã katu jaha. Eheka katu. Onhemogwĩ-ma ra'e xéhegwi ou-vy upe xe pyhy ukaharã, he'i gwemimbo'e-pe omotenonde-vy opyhyharã-rehe.

Hesu pyhyharã onhemoi-ma hese hikwái

(Mc 14.43-50; Lc 22.47-53; Jo 18.3-12)

⁴⁷Onhe'ẽ vyteri jave Hesu, ogwahẽ-ma ou-vy Judas, peteĩ doze hemimbo'e kwéry va'e. Indive kwéry heta ou ave. Opo-py ogweru kyse puku. Yvyra ave ogweru hikwái. Upéa pa'i ruvíxa kwéry remimbou, judeu ruvíxa kwéry remimbou voi. ⁴⁸Ha Judas he'i ra'e íxupe kwéry: “Ahexa uka-ta peẽ-my pene rembipyhyse” he'i ra'e Hesu-rehe. “Upe ahovapyte-ta va'e pene rembipyhyrã voi” he'i ra'e íxupe kwéry Judas. “Ahovapyte jave peẽ peikwaa-ma arã. Peipyhy mani kuri íxupe” he'i ra'e ipyhyharã-pe.

⁴⁹Upéa-gwi oho pya'e Hesu renda-py oipyhy hagwã. Judas he'i:

—Mba'éixa pa xe mbo'eháry, he'i ogwahẽ-vy íxupe.

Upéi ohovapyte Hesu-pe.

⁵⁰Ha Hesu he'i:

—Xe irũ, he'i, —Mba'e apo-vy ereju ra'e, he'i íxupe. —Ejapo mani katu erejapose va'e, he'i Judas-pe.

He'i-ma ramo, ou onhemoi-ma hese oipyhy hagwã íxupe hikwái. ⁵¹Upe-ma ramo, peteĩ Hesu irũ va'e omopu'ã okyse oikyty-vy. Ombogwái pa'i ruvíxagwasu rembigwái-pe. Ohupity inambi, ho'a inambikwe oho-vy.

⁵²Ha Hesu he'i:

—Nde kyse katu emoĩ jevy hyru-py. Kyse omopu'ã va'e gwive kyse-py ave ojejuka va'erā, he'i kyse omopu'ã va'ekwe-pe. ⁵³—“Ndaipóri Hesu pytygwõharã” ere mo'ã. Xe Ru-pe ahenói ramo, pya'e ombou arã xe-vy heta gwembi-gwái yváy pygwa xe resendeharã. Setenta e dois mil ombou arã xe-vy xe resendeharã, he'i. —Hetave ombou arã xe-vy xe resendeharã, he'i. ⁵⁴—Ha nahenói mo'airý xe pytygwõharã-rehe. Oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ẽ a-rami:

“Ohasa asy va'erā Cristo”

he'i va'ekwe. Aipo ramo, xe Ru-pe ahenói ramo xe resende hagwā, nai-mbaraetevéi arā Nhandejáry kwatia nhe'ê, he'i. —Yma he'i hagwe-rami, ây ndoikói arā, he'i kyse omopu'ã va'ekwe-pe.

⁵⁵ Upe ramo he'i ijaty jaty va'e kente-pe:

—Ma'erã po pegwahê peju-vy kyse reheve xe pyhy hagwā peju-vy? Ma'erã po vyry reheve ave pegwahê peju-vy? “Hesu oporosakea va'e” peje tipo peju-vy xe-rehe? he'i íxupe kwéry. —Ha ndaha'éiry upeixagwa xe, he'i Hesu íxupe kwéry. Iko'ê ko'ê agwapy aporombo'e-vy ae Nhandejáry róga kakwaa-py aiko-vy. Ha ndaxe pyhýi voi ra'e. ⁵⁶ Ha Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety remimoigwe kwatia-rehe katu ipokatu voi, imbaraeete voi. Upéa-gwi yma he'i hagwe-ramima, ây oiko-ma, he'i. —Kóixa ndojehúi ramo ra'e xe-vy, ndaipokatúi arā ra'e Nhandejáry kwatia nhe'ê, he'i íxupe kwéry.

Upe-ma ramo, hemimbo'e kwéry gwive ohejapa íxupe. Okanhymba oje'ói-vy íxugwi.

Judeu ruvixa oporandu Hesu-pe hekoha-rehe
(Mc 14.53-65; Lc 22.54-55,63-71; Jo 18.12-14,19-24)

⁵⁷ Ha upéi katu Hesu pyhyhagwe ogweraha íxupe. Caifás pa'i ruvixagwasu róga kakwaa-py ogweraha. Upe-py ojogweroaty ra'e gwí judeu rekombo'e-haty, judeu ruvixa kwéry ndive. ⁵⁸ Ha Pedro katu oho hapykwéri meme. Hesu rapykwéri puku oho. Pa'i ruvixagwasu roka peve ogwahê oho-vy. Upe-py ogwahê ramo, oike ogwapy polícia kwéry ndive oiko-ta va'e ohexa hagwā.

⁵⁹ Ha pa'i ruvixa kwéry judeu ruvixa kwéry ndive, oheka heka mo'ã Hesu-rehe ijapu va'erã. Ojuka ukase íxupe hikwái. ⁶⁰ Hovagwy-py ou onhembo'y ramo jepe heta ijapu va'e, omombe'u joavy avy joty. Oipota peteixa omombe'u ojuka uka hagwā. Ha omombe'u joavy avy joty. Heta ijapu japu rire, ou onhembo'y mokói va'e:

⁶¹ —Upéa remimombe'ukwe oromombe'u jevy-ta peẽ-my, he'i. —“Aitypa uka-ta ko Nhandejáry róga kakwaa, mbohapy áry-rupi amopu'ã jevy hagwā” he'i Hesu nhe'êgwe mombe'u-vy.

⁶² Upe jave opu'ã onhembo'y-ma pa'i ruvixagwasu oĩ-vy:

—Ne mombe'u kuri. Ma'erã-gwi nerenhemombe'úiry ra'e nde? he'i Hesu-pe.

⁶³ Ha Hesu katu opyta okirirĩ rei íxugwi. Mba'eve nde'íry íxupe.

Upéi pa'i ruvixagwasu he'i:

—Nhandejáry Tupã oikove va'e réry-py, oromonhe'ê-ta nde apu e'ý reheve, he'i íxupe. —Nde pa Cristo nhane remiha'arō va'e? he'i oporandu-vy íxupe. —Nde pa Nhandejáry ra'y tee va'e? Emombe'u katu ore-vy nde apu e'ý reheve, he'i íxupe omonhe'êse-vy.

⁶⁴ Upéi Hesu he'i:

—Xe ko ha'e voi, he'i. —Nde xe mombe'uha-rami xe Cristo voi, he'i pa'i ruvixagwasu-pe.

Upéi he'i jevy Hesu:

—Ha'e-ta peẽ-my kwéry. Xe Nhande Ryke'y tee va'e-pe xe rexa-ta kuri. Nhandejáry yke-rehe ijakatúa-koty agwapy ramo xe rexa va'erã. Imbaraeeteve va'e Nhandejáry. Arai-rupi xe agwey ramo xe rexa va'erã, he'i judeu ruvixa-pe.

⁶⁵Upéa nhe'ê ogwenohê-ma ramo ojéupe, ogweropoxy pa'i ruvixagwasu. Ogwerovái-gwi, omondoro oao:

—Onhe'ê vai rei-ma onhemonhandejáry-vy mo'ã, he'i. —Pehendu-ma inhe'ê vaiha, he'i. —Outro imombe'uharã-rehe nanhaikotevéiry. Ojéhegwi rei onhe'ê vai-ma, he'i hese.

⁶⁶—Mbava'e tipo pejapo-ta hese? he'i oporandu-vy.

—Tomano katu, tojejuka katu, he'i joa voi hese.

⁶⁷Upe ramo onygwô nygwô hese. Osokea íxupe opo-py. Oĩ íxupe oipete va'e ave:

⁶⁸—Nde Cristo, Nhandejáry nhe'ê mombe'uhaty ra'e nde. Aipo ramo, emo-mbe'u ore-vy kiva'e va'e ne nupã, he'i oinupã nupã-vy íxupe hikwái.

“Ndaikwaáiry íxupe” he'i mo'ã Pedro Hesu-rehe

(Mc 14.66-72; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18,25-27)

⁶⁹Ha Pedro katu ogwapy oĩ-vy oka-py. Upe-ma ramo ogwahê ou-vy iha-py kunhataĩ pa'i ruvixagwasu rembigwái va'e:

—Nde ave eremoirũ ra'e Hesu Galiléia pygwa, he'i Pedro-pe.

⁷⁰Ha Pedro he'i:

—Ndaxéiry, he'i. —Namoirũiry va'e voi íxupe, he'i upe-py oĩ va'e apyte-py Hesu-rehe. —Ne nhe'ê katu ndaikwaáiry, he'i mo'ã kunhataĩ-pe.

⁷¹Upéi osê mbykymi oho-vy. Okê-my oho. Upe-py ohexa íxupe outro kunhataĩ:

—Upéa omoirũ va'e oiko-vy ra'e. Hesu Nazaré pygwa ndivegwa, he'i upe pygwa-pe.

⁷²—Ndaxéiry, he'i jevy Pedro kunhataĩ-pe. —Xe apu ramo, taxe moingo asy katu Nhandejáry, he'i. —Ndaikwaáiry xe íxupe, he'i mo'ã Pedro kunhataĩ-pe Hesu-rehe.

⁷³Upe riremĩ onhemo'agwĩ-ma ou-vy Pedro renda-py upe-py opu'ã oĩ-vy va'e:

—Galiléia pygwa nhe'ê-rami ave erenhe'ê. Hendivegwa voi nipo ra'e nde, he'i íxupe. —Nde rekoha-rehe oroikwaa, he'i íxupe.

⁷⁴Upe ramo he'i:

—Xe apu ramo, taxe moingo asy katu Nhandejáry, he'i. —Upe va'e xe ndaikwaáiry voi, he'i mo'ã upe pygwa-pe.

Upe-ma ramo pya'e osapukái gáju. ⁷⁵Ha Pedro imandu'a-ma Hesu nhe'ê-gwe-rehe: “Ne'írã osapukái ramo gáju, Xe ndaikwaáiry voi, ere va'erã xe-rehe mbohapyha-rehe”. Upéa nhe'ê-rehe imandu'a-ma ramo Pedro, osê-vy ojahe'o. Hasê-ma osê oho-vy.

Hesu ojereraha mburuvixa Pilatos renda-py

(Mc 15.1; Lc 23.1-2; Jo 18.28-32)

27 ¹Ko'êmba-ma ramo, ojogweroaty jevy pa'i ruvixa kwéry, judeu ruvixa kwéry ndive:

—Mba'éixa jajuka uka-ta Hesu-pe? he'i onhombo'e mbo'e-vy hikwái hese.

²Upe-ma ramo, onhapytĩ-ma íxupe. Ipokwaha reheve ogweraha mburuvixa Pilatos po-py ome'ê-vy.

Ojejuvy Judas

(At 1.16-19)

³Ha upéi katu. “Ojuka-ta voi nipo Hesu-pe ra'e” he'i ojúpe Judas pe Hesu mombe'uhare ipyhyharã-pe. Upéa-gwi omboasy eterei gwembiapokwe. Omboasy-gwi ome'ëse jevy ojúpe ome'ë va'ekwe ime'ëhare-pe. Upe trinta prata gwigwa moeda ome'ëse jevy mo'ã íxupe kwéry:

⁴—Ajejavý-ma, he'i. —Heko jejavy e'ỹ va'e amombe'u kuri ijuka ukaharã-pe, he'i judeu ruvíxa kwéry-pe Judas onhemombe'u-vy.

Ha ha'e kwéry katu nopenái joty inhe'ë-rehe:

—Noropenái ne nhe'ë-rehe, he'i. —Nde ae katu epena ne rembiaporã-rehe, he'i Judas-pe hikwaí.

Nopenái hese.

⁵Upe ramo oity yvy-py upe trinta moeda. Nhandejáry róga kakwaa koty-py oity. Oity ríre, osẽ ojejuvy hagwã-pyma oho.

⁶Ha pa'i ruvíxa kwéry katu omono'õ no'õ jevy hembieitykwe:

—Ko va'e moeda ojuka uka-ta mo'ã va'e repy, he'i. —Upéa-gwi ndate-koháiry nhamoí hagwã pirapire ryruty-py Nhandejáry róga oĩ va'e-py, he'i ojóupe.

⁷Upéixa ramo onhombo'e mbo'e onhondive oikwaa hagwã gwembiaporã. Oikwaa ríre, oho ojogwa yvy. Upe yvy tuju-gwi mba'e ryrú apohaty mba-'ekwe. Gwĩ yvy akéno-gwi ou va'ekwe ojaty hagwã ojogwa upe va'e yvy.

⁸Upéa-gwi, ojejuka va'ekwe repykwe-py ojogwa-gwi, ombohéry, “Ojejuka va'ekwe yvy”. Ko'ánga ete peve héry upéixa. ⁹⁻¹⁰Ko'a-rami ae yma gware Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety Jeremias remimoigwe kwatia-rehe:

“Oipyhy upe trinta prata gwigwa moeda oho ojogwa tuju-gwi mba'e ryrú apohaty mba'ekwe. Nhandejáry xe-vy he'i hagwe-rami oho ojogwa. Kwimba'e repykwe voi trinta moeda, he'i Israel re'ýi kwéry.”

Yma he'i hagwe-rami äy oiko-ma.

**“Nahembiapo vaíry ra'e” he'i ramo jepe Hesu-rehe,
ome'ë joty ijukaharã-pe**

(Mc 15.2-15; Lc 23.3-5,13-25; Jo 18.33-19.16)

¹¹Ha upéi katu omonhembo'y imoĩ-vy Hesu-pe mburuvíxa Pilatos rovagwy-py:

—Nde tipo ereiko ra'e judeu kwéry ruvíxagwasu ramo? he'i oporandu-vy íxupe Pilatos.

Ha'e he'i:

—Xe voi aiko, he'i. —Ereha-rami aiko, he'i joty mburuvíxa-pe.

¹²Ha pa'i ruvíxa kwéry judeu ruvíxa kwéry ndive,

—Hembiapo vai-ma, hembiapo vai-ma, he'i joa ramo hese, mba'eve joty nomombe'úiry.

Onhemokirirĩ rei joty Hesu.

¹³Upéixa-gwi:

—“Hembiapo vai vai-ma upe va'e” he'i ramo nde-rehe, ma'erã po ra'e nerenhemombe'úiry? he'i íxupe oporandu-vy Pilatos.

¹⁴Ha ha'e katu mba'eve joty nde'íry. Heta nhe'ẽ ombojase mo'ã ramo jepe hese, mba'eve joty nomombe'úiry gwĩ ójehe onhe'ẽ vai vai va'e-pe.

Upéa rexa-vy, “Ma'erã po Hesu nonhemombe'úi joty gwĩ ójehe onhe'ẽ vai vai va'e-pe?” he'i ojéupe mburuvixa opondera-vy Hesu-rehe. ¹⁵Ha oiko jave arete-gwasu, oĩ opoi uka va'erã íxugwi. Peteĩ onhemoi preso va'ekwe-gwi oĩ opoi uka jevy va'erã imondo-vy mburuvixa. Upéixa tekoha. Upe ijaty va'e kwéry ojerure va'ekwe-gwi opoi uka-ma imondo-vy. ¹⁶Upéa ojehe jave Hesu-pe, oĩ peteĩ onhemoi va'e preso héry va'e Barrabás. Upéa-pe enterove va'e oikwaa íxupe. ¹⁷⁻¹⁸Ha upéi katu heta kente ojogweroatypa. Upe ramo he'i: “Ndaija'ei-gwi rei Hesu-rehe oipyhy ra'e íxupe heru-vy xe-vy hikwái” he'i ojéupe mburuvixa. Upéa-gwi he'i:

—Kiva'e-gwi po peipota peẽ-my apoi, he'i, —arrabás-gwi para'e, Hesu Cristo héry va'e-gwi para'e? he'i oporandu-vy ijaty jaty va'e kwéry-pe.

¹⁹Upe ramo ogwapy jave Pilatos oĩ-vy mburuvixa ogwapy haty-py, ombou onhe'ẽ hambireko íxupe:

—Upe va'e heko jejavy e'ỹ va'e. Eheja rei katu íxupe, he'i. —Pyhare ahexa kuri íxupe xe kéra-py. Íxugwi anhemondýi. Xe kéra-py ahasa asy ahexa ramo. Esyry katu ijygy-gwi, he'i omondo-vy onhe'ẽ ome-pe.

²⁰Ha pa'i ruvixa kwéry judeu ruvixa ndive katu, ombo'e mbo'e ijaty jaty va'e-pe:

—“Epoi katu Barrabás-gwi. Hesu ae katu tojejuka” peje katu, he'i ijaty va'e kwéry-pe ojojurupypa opo'ẽ-vy hikwái.

²¹—Oĩ mokõi. Kiva'e-gwi tipo peipota apoi? he'i oporandu-vy íxupe kwéry.

Ha ha'e kwéry he'i:

—Barrabás-gwi epoi toho, he'i mburuvixa-pe hikwái.

²²—Aipo ramo, mbava'e tipo ajapo-ta Hesu Cristo héry va'e-rehe? he'i íxupe kwéry.

—Ejuka uka katu íxupe. Kurusugwasu-rehe ejuka uka íxupe, he'i joa joty íxupe.

²³—Ajuka rei va'erã. Nahembiapo vaíry voíte Hesu ra'e, he'i Hesu-rehe íxupe kwéry.

—Emboja katu, emboja katu imoi-vy kurusugwasu-rehe omano hagwã, he'i joa joa hikwái onhe'ẽ hatãve tãve-vy hikwái.

²⁴Upe-ma ramo he'i: “Ndaxe pu'akavéi-ma upe ijaty va'e kwéry-rehe” he'i. “Xe rairõ rei-tama hikwái opoxy-gwi. Xe mongyhyje rei-ma hikwái” he'i ojéupe ikyhyje-vy. Upéa-gwi ojerure y-rehe. Upéa y-py ojepohéi atýra-py. Ojogweroaty va'e kwéry resa-py ojepohéi:

—Xe poti-ma, he'i. —Ko heko jejavy e'ỹ va'e ndajukaséi, he'i. —Ndaxe py'a vaíry hese. Pene nhe'ẽ-py ae katu ojejuka va'erã Hesu, he'i Hesu-rehe Pilatos.

²⁵—Ore nhe'ẽ-py voi tomano, he'i. —Hepyha ae katu ore-vy tojehu. Ore remiarirõ joapyri pyri-pe ave tojehu joty oho-vy, he'i mburuvixa-pe hikwái.

²⁶Upe rire inhe'ẽ-py opoi Barrabás-gwi imondo-vy. Ha Hesu-pe katu he'i ombopi hagwã íxupe. Ome'ẽ ijukaharã-pe omboja hagwã kurusugwasu-rehe ijuka-vy.

Soldado kwéry onhembohory Hesu-rehe

(Mc 15.16-20; Jo 19.2-3)

²⁷Upe ramo mburuvixa rembigwái kwéry soldado va'e, ogweraha Hesu-pe. Mburuvixa róga kakwaa koty-py ogweraha íxupe. Upe-py entéro soldado

gwive onhomboatya hese. ²⁸ Ijao tee omboi íxugwi hikwái. Omonde hese ao pytä va'e. ²⁹ Upéi nhuatĩti-gwi ojapo íxupe ijegwaka ra'angará omoĩ hagwá inhakã-rehe. Ipo akatúa-py omoĩ takwáry. Upéi gwetypy'ã-rehe onhesũ hovagwy-py onhembohory-vy hese:

—Toiko are katu judeu ruvixagwasu, he'i omboete ra'anga anga-vy íxupe, onhembohory-vy hese.

³⁰ Upéi katu onygwõ nygwõ-ma ave Hesu-rehe. Oipyhy ipo pygwa takwáry. Ipo pygware-py onhakãrupã rupã íxupe. ³¹ Onhembohorypa rire hese, omboi íxugwi ao pytä va'e. Omonde jevy hese ijao. Upe rire ogweraha íxupe omboja hagwã kurusugwasu-rehe ijuka-vy.

Omboja Hesu-pe kurusugwasu-rehe ijuka-vy

(Mc 15.21-32; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

³² Ha upéi katu soldado kwéry Hesu reheve osẽ oje'ói-vy pe tetã-gwi. Osẽ jave, ohogwaitĩ Cirene tetã mygwa-pe héry va'e Simão-pe. Ogweraha uka íxupe Hesu kurusugwasurã. ³³ Ogwahẽ oho-vy Gólgota oje'e ha-py. Akãgwe rendaty-rehe he'i Gólgota. ³⁴ Upe-py uva rykwere pohã hái va'e reheve ome'ẽ íxupe ho'u uka-vy. Ome'ẽ íxupe pono ohendu eterei ojeupe hasy va'e. Ha otantea rire katu ndo'uíry. ³⁵ Upéi ijuka hagwã-pyma ogwenogwahẽ íxupe heraha-vy omboja hagwã íxupe kurusu-rehe. Omboja rire soldado kwéry ohuga onhomboja'o ja'o hagwã Hesu aokwe-rehe. Ogana gana va'e ogweraha ijaokwe.* ³⁶ Upéi ogwapy hese orepara-vy. ³⁷ Ha Hesu-rehe hemimombe'ukwe ohai omoĩ ikurusu-rehe inhakã ári: “Kóã Hesu judeu ruvixagwasu va'e” he'i omoĩ-vy. ³⁸ Oĩ ave mokõi imonda va'e kurusu-rehe omboja ave imoĩ-vy. Hesu yke-rehe omoĩ, peteĩ ijakátúa-koty, peteĩ ijasu-koty. Imbyte-py oĩ Hesu. ³⁹ Gwĩ ohasa oiko-vy va'e opuka hatã hese. Onhakãreity ity onhembohory-vy hese. He'i Hesu-pe hikwái:*

⁴⁰ —“Aity-ta mo'ã Nhandejáry róga kakwaa amopu'ãmba jevy hagwã mbhapy áry-rupi” ere mo'ã kuri ndéjehe. —Aipo ramo, enheresende katu, he'i. —“Xe Nhandejáry ra'y” ere mo'ã kuri ndéjehe. Aipo ramo egwey katu kurusu-gwi, he'i onhembohory-vy hese.

⁴¹ Upéixa ave onhembohory hese pa'i ruvixa kwéry judeu rekombo'ehaty ave. Upéixa ave onhembohory hese judeu ruvixa kwéry.

⁴² —Upéa opororesende va'ety. Ha ndaipu'akáiry gwekove-rehe onheresende hagwã, he'i hese onhembohory-vy. —“Xe Israel kwéry ruvixagwasu” he'i kuri ójehe. Aipo ramo áy togwey kurusu-gwi jarovia hagwã íxupe, he'i joa hese hikwái.

⁴³ —Nhandejáry-rehe ojerovia oiko-vy va'e. “Xe Nhandejáry ra'y” he'i kuri ójehe. Aipo ramo, oresendese ramo, toresende katu íxupe Nhandejáry áy, he'i Hesu-rehe judeu ruvixa kwéry onhembohory-vy hese.* ⁴⁴ Upéixa ete ave upe mokõi imonda va'e hendive kurusugwasu-rehe onhemboja va'e, onhe'ẽ rei rei ave hese.

Omano Hesu

(Mc 15.33-41; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

⁴⁵ Upéi kwarahy mbyte-py pytũmba-ma upe yvy ári. Mbhapy óra peve pytũ. Ka'arugwasu peve pytũmba. ⁴⁶ Upe ramo onhe'ẽ hatã Hesu. He'i:

—Eli, Eli, lámá sabactâni? he'i.

Ha'e ae onhe'ê-py onhe'ê. Upéa he'ise: “Tupã xe Járý, Tupã xe Járý, ma'erã-gwi po xe rejapa xe anho eterei?”* he'i oporandu-vy.

⁴⁷Ha upe-py oĩ inhe'ê ohendu va'e:

—Upéa ohenói Elias-pe, he'i mo'ã Hesu-rehe.

⁴⁸Upe-ma ramo oripara ogweru bucha. Omoakỹ uva rykwere hepy ete e'ỹ va'e-py. Takwáry-py omoĩ, oipyte uka Hesu-pe omboy'u-vy.* ⁴⁹Ha outro kwéry katu he'i:

—Eheja katu. Ou-ta para'e Elias oresende hagwã íxupe, he'i hese.

⁵⁰Upéi onhe'ê hatã jevy-ma Hesu. Ha upe rire katu omano-ma. ⁵¹Upe-ma ramo pya'e ojeka Nhandejáry róga kakwaa pygwa okégwasu nhugwãha tuvixa ete va'e. Osoro hatã. Yvate-gwi yvy peve ojeka hatã ou-vy. Entéro-rupi omyimba yvy, itaty ojeka. ⁵²Ojepe'a ijyta. Heta heko marangatu va'e omano va'ekwe onhembotekove jevy-ma. ⁵³Oyta-gwi osê oho-vy. Oike oho-vy Jerusalém tetã marangatu-py heta kente va'e-pe ojehexa uka-vy. Hesu onhe-moingove jevy rire upe onhembotekove jevy va'e kwéry ojehexa uka-vy oho Jerusalém-py.

⁵⁴Ha gwĩ capitão, soldado ruvixa va'e Hesu-rehe orepara va'e kwéry ndive katu, ohexa yvy omýi ramo. Entéro ojehe va'ekwe gwive ohexa ave. Upéa rexa-vy onhemondýi eterei hikwái. Upe jave ae he'i hikwái:

—Nhandejáry ra'y tee voi nipo ra'e, he'i Hesu-rehe hikwái.

⁵⁵Heta kunha oĩ upe-py. Galiléia yvy-gwi ou ra'e. Hesu irũ meme voi gwĩ kunha. Ome'ê me'ê Hesu-pe hemikotevê. ⁵⁶Oĩ Maria Madalena. Oĩ Maria, ha'e Tiago tyvýry José ndive isy ra'e oĩ ave upe-py. Oĩ ave Zebedeu ra'y sy. Oĩ outro kunha kwéry ou va'ekwe ave. Gwĩ kunha mombyry-gwi oma'ê joa Hesu-rehe hikwái.

Itakwa-py omoĩ Hesu retekwe

(Mc 15.42-47; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁵⁷Ka'aru ete-ma. Ogwahê ou-vy imba'e reta va'e héry va'e José. Arimatéia tetã-gwi ou va'ekwe. Ha'e Hesu nhe'ê renduha voi. ⁵⁸Ogwahê rire oho mbu-ruvixa renda-py ojerure Hesu retekwe-rehe:

—Ekwa eme'ê íxupe Hesu retekwe, he'i gwembigwái-pe Pilatos.

⁵⁹Upéixa-gwi ogweraha hetekwe onhugwã ao morotĩ iporã va'e-py. ⁶⁰Upéi oho ogweraha hetekwe imoĩ-vy hetekwe rendarã ipyahu va'e-py. Ita ojo'o ra'e hetekwe renagwã. Upe-py omoĩ hetekwe. Upéi omboapajeréi imondo-vy itagwasu. Omboty hagwã itakwa rokê heseve omboapajeréi imondo-vy itagwasu. Ombotupa rire, oheja-ma oho-vy. ⁶¹Ha Maria Madalena, Maria José sy ndive opyta upe-py. Hetekwe renda rokê rovagwy-py ogwapy oĩ-vy mokõive.

Soldado orepara Hesu retekwe renda-rehe

⁶²Iko'ê-my aretegwasu pegwarã omoĩmba rire, oho oje'ói-vy Pilatos renda-py. Upe-py oho pa'i ruvixa kwéry fariseu kwéry ndive:

⁶³—Nde, karai, he'i íxupe —Ore mandu'a upe ijapu va'e Hesu nhe'êgwerehe. “Mbohapy áry rire anhemoinbove jevy va'erã” he'i va'ekwe oikove

vyteri jave, he'i. ⁶⁴—Aipo ramo, mbohapyha áry peve, emonhangareko uka katu hyru-rehe, he'i. —Ou-ta para'e hemimbo'ekwe omonda hagwā hetekwe, he'i. —Ha upe rire katu, “Onhemoingove jevy-ma Hesu” he'i rei hagwā hese atýra-py. “Upéa Cristo, nhane remiha'arō va'e” he'i ramo kuri hese, ijapu-ma va'erā voi hese. Ha áy katu, “Onhemoingove jevy-ma” he'i ramo, ijapu vaive va'erā hese. Upéa-gwi emonhangareko uka katu hyru-rehe, he'i Pilatos-pe judeu ruvixa kwéry.

⁶⁵—Néi, he'i íxupe kwéry. —Peraha katu soldado, he'i. —Tapeho jevy katu. Ani pene ate'ý teĩ ha'arō-vy. Penhangareko porāha-rami, pemonhangareko uka porā porā katu hese, he'i judeu ruvixa-pe. ⁶⁶Soldado ome'ẽ rire íxupe ogwe-
raha hagwā, oho oje'ói-vy hikwái. Oho onhangareko-vy hetekwe ryr-rehe. Itagwasu-rehe omói imbotyha ete pono oike nhemi koty-py imonda va'e. Upéi he'i:

—Perepara porā katu peiko-vy hetekwe ryr-rehe pono oike nhemi koty-py imonda va'e, he'i soldado kwéry-pe judeu ruvixa kwéry.

Hesu onhemoingove jevy-ma

(Mc 16.1-10; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)

28 ¹Pytu'uha áry rire, voi ete domingo-py, nako'ei vyteri ramo, oho ohexa Hesu retekwe renda. Upe-py oho Maria Madalena, Tiago sy ndive. ²Upe-ma ramo, omýi eterei yvy. Ogwejy ra'e ou-vy yváy-gwi Nhandejáry rembigwái. Oho hetekwe renda-py, oipe'a imbotyha itagwasu omboapajeréi jevy-vy, ogwapy hi'ári. ³Overa va'e-rami hendy hova, nhande resa mbojev-yvy. Ijao morotĩ porā, icky'a e'ý va'e ijao resakā va'e. ⁴Ha gwĩ hetekwe renda-rehe oreparaharāgwe onhemondýi eterei-ma íxugwi. Ombopy'a ryrýpa íxupe kwéry heity-vy. Omano va'ekwe-rami ho'a oje'ói-vy hikwái.

⁵Ha Nhandejáry rembigwái va'e katu he'i kunha-pe:

—Ani pekyhyje teĩ. Hesu kurusu-rehe onhemboja va'ekwe retekwe-pe peju-ma pehexa kuri. ⁶Peheka ramo jepe, ndaiporivéi-ma ko'a-py, he'i. —Oikove jevy-ma kuri. Aipo ho'e hagwe-rami oikove jevy-ma kuri. Oho-ma kuri. Peju katu peẽ pema'ẽ hupagwe-rehe, he'i. —Hendagwe rei-ma oi, he'i. ⁷—Ha upe rire katu ekwa pya'e emombe'u hemimbo'e kwéry-pe, “Oikove jevy-ma Hesu” peje. “Ne renonderā-rupi oho-ta Galiléia yvy-py” ere hemimbo'e kwéry-pe. “Upe-py erehexa va'erā íxupe” peje hemimbo'e kwéry-pe, he'i. —Upéa nhe'ẽ mombe'u-vy aju, he'i mokõi kunha-pe Nhandejáry rembigwái yváy pygwa.

⁸Upe-ma ramo pya'e oripara oho-vy hetekwe rendagwe-gwi pe kunha. Okyhyje ramo jepe, ovy'agwasu joty oho-vy jevy. Hemimbo'e kwéry renda-py oripara oho-vy omombe'u hagwā. ⁹Upe-ma ramo ohogwaiti íxupe Hesu:

—Mba'éixa pa, he'i kunha-pe.

Upéi kunha onhemo'agwĩ-ma íxugwi oipyhy ipy omboete íxupe.

¹⁰Upéi Hesu he'i:

—Ani pekyhyje teĩ. Ekwa teremombe'u gwĩ xe-rehe ojerovia va'e-pe, “Tapeho katu Galiléia yvy-py. Upe-py xe rexa va'erā, he'i kuri Hesu” ere íxupe kwéry, he'i kunha-pe Hesu.

Hesu retekwe-rehe orepara va'erāgwe omombe'u ojeu va'ekwe

¹¹Kunha oho jave, oi soldado Hesu retekwe-rehe orepara va'erāgwe va'e. Oho oje'ói-vy Jerusalém tetā-my omombe'u pa'i ruvixa kwéry-pe entéro ojeu

va'ekwe gwive. ¹²Upéi ojogweroaty pa'i ruvixa kwéry judeu ruvixa ndive onhombo'e mbo'e-vy. Aipo ramo, heta plata ome'ê soldado kwéry-pe ijapu hagwã Hesu retekwe-rehe:

¹³—Atýra-py peje, “Pyhare ou nhemi Hesu remimbo'ekwe. Oroke jave omonda hetekwe heraha-vy” he'i. —“Nororepara porãiry-gwi, ojereraha hetekwe” peje rire, ani pekyhyje teĩ, he'i íxupe. ¹⁴—Upéa nhe'ê ohendu ramo mburuvixa, oronhomongeta arã hendive. Noromoingo asy ukái va'erã íxupe, he'i soldado-pe hikwái plata me'ê-vy.

¹⁵Upe ramo upe soldado kwéry ogweraha plata. Judeu ruvixa he'i hagwe-rami ojapo, onhemombe'u mbe'u-vy. Judeu kwéry pa'ũ-rupi oho inhe'êgwẽ. Ko'ánga ete peve upéa rehegwa nhe'ê omombe'u mbe'u joty ojóupe.

“Tapeho opa-rupi xe moirúharã harã-pe xe mombe'u-vy”

he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe.

(Mc 16.14-18; Lc 24.36-49; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁶Ha upéi katu onze hemimbo'e kwéry va'e oho oje'ói-vy Galiléia yvy-py. Ojeupi oje'ói-vy yvyaty ári upe Hesu remimombe'ukwe-py ojeupi hagwã oje'ói-vy. ¹⁷Ohexa ramo íxupe, gwetypy'ã-rehe onhesũ omboete-vy íxupe hikwái. Ha oĩ joty hese ndojerovia teéiry va'e. “Hesu para'e, tapa ndaha'úi Hesu” he'i joty hese va'e. ¹⁸Upe ramo onhemo'agwĩ-ma gwemimbo'e kwéry-gwi ou-vy:

—Xe mbopu'aka-ma Nhandejáry enterove va'e-rehe, he'i. —Entéro yváy pygwa, entéro ko yvy-py oĩ va'e gwive ave oheja xe pogwy-py meme imoĩ-vy, he'i.

¹⁹—Aipo ramo, xe nhe'ê-py tapeho katu opa-rupi. Entéro tetã tetã ko yvy-py oĩ va'e-rupi gwive, tapeho xe moirúharã harã-pe xe mombe'u-vy, he'i. —Xe renduharã harã-pe xe mombe'u peiko-vy. Pemongarai rai íxupe kwéry xe Ru réry-py, xe ta'ýry réry-py ave. Nhe'ê Marangatu tee va'e réry-py ave pemongarai rai peiko-vy. ²⁰Peje, “Opamba'e ore orojapo hagwã Hesu ore-vy he'i va'ekwe gwive, nde ave ejapo katu” peje xe renduharã-pe, he'i. —Ha xe ae katu apomoirũ tee meme va'erã. Ndapoheja mo'ãi voíte peẽ-my. Ko yvy oiko vyteri jave xe apomoirũ meme va'erã, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe omombe'u paha-vy onhe'ê.

Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã

Marcos remimombe'ukwe

o evangelho de Marcos

1 ¹Āy anhepyrũ amombe'u-vy Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã. Ha'e katu Nhandejáry ra'y tee voi.

João Batista rehegwa nhe'ẽ

(Mt 3.1-12; 11.10-14; Lc 3.1-18; Jo 1.19-28)

²⁻³Yma va'ekwe oiko va'ekwe Isaías. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u-vy oiko va'ekwe. João Batista rekorã mombe'u-vy oiko va'ekwe. Hesu rekoha mombe'uha rekorã omombe'u va'ekwe. A-rami omoĩ va'ekwe kwatia-rehe onhe'ẽ:

“He'i Nhandejáry: Ko va'e xe nhe'ẽ mombe'uhaty. Amondo-ta íxupe ne renonde omopotĩ hagwã nde raperã. Nde rerosapukái va'erã ne mombe'u-vy. Tekwaty e'ỹ-my nde rerosapukái va'erã. He'i va'erã upe pygwa-pe: Pemopotĩ katu Nhandejáry raperã. Pemokarẽ karẽ e'ỹ katu íxupe tape. Penhemoatyrõ katu henonde. Pembohape porã katu íxupe tape, he'i va'erã ne mombe'u-vy, he'i Nhandejáry.”

Upéixa voi omoĩ va'ekwe kwatia-rehe onhe'ẽ Isaías, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety.

⁴Upéa-gwi yma gware he'i hagwe-rami ojekwaa-ma Hesu rekoha mombe'uha. João Batista oporomongarai va'ety ojekwaa ou-vy. Tekwaty e'ỹ-my ojekwaa. Ojekwaa ramo, ohopa João renda-py ijaty va'e kwéry. Hemimombe'urã ohenduse hikwái:

—Erova katu nde rekoha, he'i. —Enhemongarai uka katu nde ave, he'i. —Nde rekoha ererova ramo, erenhemongarai uka ramo ave, omboyke arã ndé-hegwi Nhandejáry ne rembiapo vaikwe, he'i onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

⁵Upéixa ramo, ohopa João renda-py Judéia tetã mygwa. Onhemongarai uka hagwã Jordão ysyry-py oje'ói. Onhemombe'u ramo João-pe gwembiapo vaikwe-rehe, omongaraipa íxupe kwéry. ⁶Camelo mymba ragwekwe-gwi onhemonde oiko-vy. Vaka pire iku'a jopyha. Tukúry-rehe okaru. Ei ka'agwy ave ho'u oiko-vy. ⁷He'i omombe'u-vy:

—Ou-ta peteĩ xe rapykwerigwa va'e ipu'akave va'e xéhegwi. Amboete eterei íxupe. Upéa-gwi xe mirive-gwi, xe atĩ-gwi ave, ni hembigwái ramo

* 1.2 Mt 3.1 * 1.3 Is 40.3

jepe ndaikatúi apyta. ⁸Xe katu oromongarai kuri y-py. Ha'e katu napene mon-garaivéi-ma va'erã y-py xe oromongaraiha-rami. Omoingo va'erã ae peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e pende py'a-py opyta va'erã, he'i íxupe kwéry.

João Batista omongarai Hesu-pe

(Mt 3.13-17; Lc 3.21-22; Jo 1.32-34)

⁹Upe jave oiko joty Hesu Nazaré tetã-my. Galiléia yvy-py oiko. Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy João renda-py. Ha João katu omongarai íxupe Jordão ysyry-py. ¹⁰Osẽ jave y-gwi, Hesu ohexa-ma ojekwaa pya'e ramo yváy-py. Upe-gwi ha'e ohexa ogwejy va'e. Pykasu-rami ogwejy ou-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ójehe ogwejy ramo ohexa. ¹¹Ha upéi katu onhehendu yváy-gwi onhe'ẽ va'e:

—Nde katu xe ra'y xe rembihayhu. Xe orogwerohory ete va'e, he'i íxupe yváy-gwi onhe'ẽ va'e.

Satanás ombojejavyse mo'ã Hesu-pe

(Mt 4.1-11; Lc 4.1-13; Hb 2.18; 4.15)

¹²Ha upéi katu pya'e ogweraha Hesu-pe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Tekwaty e'ỹ-my ogweraha íxupe. ¹³Upe-py opyta Hesu. Quarenta áry opyta oheko-teta hagwã íxupe anháy ruvixa Satanás. Ombojejavyse ramo jepe íxupe, ha'e ohexa uka joty Satanás-pe gweko mbaraeteha. Opyta oĩ-vy Hesu nhu pygwa mymba ndive. Ha upe jave ogwahẽ ou-vy yváy pygwa Hesu ha-py hembigwairã.

Hesu onhemonhe'ẽ

(Mt 4.12-17; Lc 4.14-15)

¹⁴Ha upéi katu João onhemoĩ preso. Onhemoĩ preso rire, Hesu oho outro tetã-my. Galiléia yvy-py oho. Oho omombe'u Tupã Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã:

¹⁵—Ogwahẽ-ma hi'óra, he'i. —Pene mo'agwĩ-ma ou-vy Nhandejáry pende ruvixarã, he'i. —Emboasy ne rembiapo vaikwe, he'i. —Erova katu nde rekoha. Erovia katu Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã, he'i.

Eju xe moirũ, he'i Hesu

(Mt 4.18-22; Lc 5.1-11)

¹⁶Upéi Hesu oho ogwata Galiléia yugwarusu yke-rehe. Ohexa oho-vy Simão-pe tyvýry ndive. Tyvýry héry André. Ohexa omombo ramo oity hagwã y-py kyha. Omombo ramo oipyhy hagwã pira-pe ohexa. Ha'e kwéry katu pira jopoihaty voi.

¹⁷—Eju katu xe moirũ, he'i íxupe Hesu. —Nde katu pira jopói kwaahaty voi, he'i íxupe. —Ha xe orombo'e-ta xe moirũ uka hagwã yvypóry kente kwéry-pe, he'i íxupe kwéry.

¹⁸Ohendu-ma ramo upéa nhe'ẽ, pya'e oheja okyha. Oho hupive omoirũ hagwã íxupe.

¹⁹Ha upéi henonde-rupi oho Hesu. Ohexa oho-vy mokõi Zebedeu ra'y, Tiago, tyvýry João ave. Ohexa omoatyrõ ramo kanoagwasu-py kyha.

²⁰Ohexa ramo, pya'e ohenói íxupe kwéry Hesu. Ha ohejapa voi oirũ kwéry

oho-vy. Kanoagwasu-py oheja íxupe kwéry oho-vy. Gwu Zebedeu ave oheja. Oheja ave gwembigwái. Oho hupive.

Hesu omosê imondo-vy anháy-pe

(Lc 4.31-37)

²¹Upéi katu ogwahêmba oho-vy Cafarnaum tetã-my. Pytu'uha áry-py pya'e oike Hesu ojeporahéi haty-py. Oike ramo onhemonhe'ê íxupe kwéry.

²²Ha henduháry,

—Mba'éixa po onhemonhe'ê, he'i opondera-vy hese hikwái: —Iporã ete inhe'ê, he'i. —Inhe'ê ndaha'êi gwĩ judeu rekombo'ehaty nhe'ê-rami, he'i hese. —Ha'e kwéry ndoikwaapáiry onhemonhe'ê hagwã. Ha'e ae onhe'ê nomombe'úiry hikwái. Ha Hesu katu ha'e ae onhe'ê ha'e omombe'u. Oporomonhe'êgendu kwaa va'e-rami onhemonhe'ê, he'i Hesu-rehe opondera-vy hikwái.

²³Upe-ma ramo oime ojeporahéi haty-py anháy ojepota va'e hese. Osapukái he'i-vy:

²⁴—Nde Hesu Nazaré pygwa. Ma'erã ore toryva? he'i íxupe. —Ereju-ma pa ore hundi hagwã? oporandu íxupe. —Xe oroikwaa voi kiva'e pa nde, he'i íxupe. —Nde katu Tupã Nhandejáry ra'y imarangatu va'e, he'i Hesu-pe.

²⁵Ha oja'o íxupe Hesu:

—Ekirirĩ katu. Esê íxugwi, he'i anháy-pe.

²⁶Ha upéa-gwi ombohetyeryíi-ma íxupe anháy. Osapukái osê-vy anháy íxugwi oho-vy.

²⁷Ha ha'e kwéry,

—Mba'éixa po omosê" he'i opondera eterei-vy hese: —Mba'eixagwa tipo kóã? he'i. —Teko pyahu-py nhane mbo'e ra'e, he'i. —Ohendu uka kwaa va'e-rami ombo'e Hesu. Omanda ramo, ohendu voi íxupe anháy, he'i hese ojóupe hikwái.

²⁸Upe-ma ramo onhehendu herakwã opa-rupi. Enterovete ohendupa inhe'ê. Galiléia yugwarusu jerekwe rupigwa gwive ohendupa.

Hesu ombogwera Simão raixo-pe

(Mt 8.14-15; Lc 4.38-39)

²⁹Osê ramo ojeporahéi haty-gwi, ogwahê oike reheve Simão róga-py. André oiko ave ojoha-py. Ogwahê onhondive Tiago João ave. ³⁰Ha Simão raixo onhenó oĩ-vy. Hasy heteraku-gwi. Pya'e omombe'u hese Hesu-pe. ³¹Oho Hesu. Oipopyhy. Omopu'ã íxupe. Oheja-ma íxupe heterakukwe. Ha upéi katu okwera ríre Simão raixo, ha'e ogweru íxupe kwéry hemi'urã.

Hesu ombogwera heta hasy va'e-pe

(Mt 8.16-17; Lc 4.40-41)

³²Ka'aru ete. Oike-ma kwarahy. Oupa Hesu renda-py. Ogweru íxupe hasy va'e kwéry. Opa anháy rerekoha va'e gwive ogweru íxupe. ³³Ha entéro tetã mygwa ijatypa hokê rovagwy-py. ³⁴Ha Hesu ombogwera heta-ma hasy va'e-pe. Opaixagwa mba'asy-gwi ombogwera. Omosê ave íxugwi kwéry heta anháy. Ha oikwaa voi íxupe anháy. Upéa-gwi omokirirĩ íxupe kwéry. Ndohejái onhe'ê.

Hesu osê oho tekwaty e'ỹ-my*(Lc 4.42-44)*

³⁵Ko'ê morotĩ jave opu'ã Hesu. Osê oho ha'e anho tekwaty e'ỹ-my. Opyta upe-py onhomongeta-vy Tupã Nhandejáry ndive. ³⁶Ha upéi katu oheka heka íxupe Simão inhirũ gwéry ave. ³⁷Otopa-ma ramo, he'i Hesu-pe:

—Enterovete nde reka kuri, he'i íxupe. ³⁸Ha Hesu he'i:

—Jaha katu tetã ambue mbue-rupi tanhemonhe'ê upe-py ave. Upéa ajapo hagwã asê aju-vy, he'i íxupe kwéry.

³⁹Upe rire oho Hesu opa-rupi. Galiléia yugwarusu jerekwe-rupi oho. Onhemonhe'ê nhe'ê oiko-vy ojeporahéi haty haty-rupi. Omosê mosê ave oiko-vy kente kwéry-gwi anhápy-pe.

Okwera ijaipa va'e*(Mt 8.1-4; Lc 5.12-16)*

⁴⁰Ha mba'asy vai-gwi ijaipa va'e katu ogwahẽ ou-vy iha-py. Onhesũ omboete-vy Hesu-pe. Ojerure íxupe okwera hagwã:

—Nhane mbogwerahaty voi nde, he'i. —Xe-vy para'e xe mbogwera arã ave ra'e? he'i Hesu-pe.

⁴¹Ha Hesu oiporiahuvereko íxupe. Upéa-gwi oipysa opo. Opoko hese:

—Orombogwera-ta voi katu nde-vy, he'i. —Ekwera katu, he'i íxupe.

⁴²Hesu onhe'ẽ-ma ramo íxupe, okwera-ma. Opa aiai íxugwi.

⁴³⁻⁴⁴—Aníke eremombe'u avave-pe orombogweraha, he'i jevy jevy íxupe. —Ekwa mani ehexa uka pa'i-pe erekweramaha, he'i íxupe. —Eme'ẽ íxupe upe Moisés amyrĩ ereme'ẽ hagwã he'i va'ekwe. Ha upéixa enterove oikwaa-ta erekweramaha, he'i íxupe.

Upéi omondo pya'e íxupe Hesu.

⁴⁵Ha upe okwera va'e katu osê omombe'upa joty. Opa-rupi omosarambi joty herakwã. Upéa-gwi ndikatuvéi-ma oike Hesu tetã tetãve-rupi. Tekwaty e'ỹ-my katu opyta oĩ-vy. Oupa vyteri Hesu renda-py. Opa-rupigwi ou hikwái.

Hesu ombogwera hajy jeapa va'e-pe*(Mt 9.1-8; Lc 5.17-26)*

2 ¹Ha Hesu katu nda'aréi oiko tekwaty e'ỹ-my. Oho jevy oike Cafarnaum tetã-my. Oike ramo, ohendu-ma oimeha hõga-py hikwái. ²Upe rire heta ete ojogweroaty. Upéa-gwi ndikatúi oike avave hoga py-py. Gwĩ ogwahẽ va'e hokẽ rovagwy-rupi rei oiko hikwái. Ha Hesu katu omombe'u oiko-vy íxupe kwéry. Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u. ³Omombe'u jave, ogweru Hesu renda-py hajy jeapa va'e. Irundyve reheve ogweru henda-py. ⁴Heta eterei ojogweroaty-gwi ndikatúi ogweroike Hesu renda-py. Upéa-gwi ojeupi oi-pe'a óga, Hesu ári ombokwa. Ombogwey mbegwe katu imbou-vy. Ombogwey hajy jeapa va'e-pe. Hupa reheve ombogwey. ⁵Irundyve-pe, hajy jeapa va'e-pe ave ohexa Hesu. Ohexa ojerovia-ma ramo ójehe. Upéi he'i hajy jeapa va'e-pe:

—Amboyke-ma voi ne rembiapo vaikwe ndéhegwi, xe ra'y, he'i íxupe Hesu.

⁶Ha oĩ upe-py gwĩ judeu rekombo'ehaty. Onhepy'amongeta-vy ogwapy upe-py: ⁷“Ma'erã upe va'e onhe'ẽ upéixa?” he'i oporandu-vy ojéupe.

“Onhemonhandejáry ra'anga anga rei-vy, onhe'ẽ rei rei Hesu” he'i. “Tupã Nhandejáry ha'e anho mante omboyke kwaa va'e nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe” he'i. “Ndaipóri avave omboyke va'erã” he'i opy'a-py ojéupe.

⁸ Onhepy'amongeta ramo upéixa hikwái, opy'a-py oikwaa-ma Hesu:

—Ma'erã-gwi erenhe'ẽ vai rei nde py'apy-py? he'i. ⁹—Pejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe, he'i íxupe kwéry. —Oĩ ramo, “Amboyke-ma ndéhegwi ne rembiapo vaikwe” he'i va'e katu, ndajahexái hemimboyke, he'i. —Omboyke para'e. Tapa nomboykéiry ra'e. Ndajahexáiry. Ha oĩ ramo, “Epu'ã katu, eraha nde rupagwe, egwata eho-vy” he'i rei va'e katu, jahexa ave. Nomopu'áiry. ¹⁰Áy aikwaa uka-ta peẽ-my xe nhe'ẽ rei e'ýha ko yvy-py. Xe Nhande Ryke'y tee va'e voi. Xe nhe'ẽ-py rei amboyke-ma voi yvypóry rembiapo vaikwe. Peikwaa porã hagwã xe nhe'ẽ rei e'ýha, ambogwera-ta upe hajy jeapa va'e-pe, he'i Hesu onhe'ẽ-vy gwĩ imbo'eháry-pe.

Upe rire-ma ojere hajy jeapa va'e-pe:

¹¹—Ha'e-ta nde-vy. Epu'ã eraha nde rupagwe. Xe nhe'ẽ-py tereho nde róga-py, he'i íxupe.

¹²Ha upéi inhe'ẽ-py opu'ã oho. Gwupa ohupi heraha-vy. Osẽ oho enterove rovagwy-rupi. Upéixa Hesu ohexa uka íxupe kwéry onhe'ẽ rei e'ýha. Upéa ohexa ramo ijaty va'e kente,

—Mba'éixa po oporombogweraha, he'i ojéupe opondera-vy hese hikwái.

Nhandejáry-pe omomba'egwasu hikwái.

—Ndojehexáiry va'e koixagwa, he'i ojéupe hikwái.

Hesu ohenói Levi-pe

(Mt 9.9-13; Lc 5.27-32)

¹³Ha upéi katu oho jevy Hesu yugwarusu rembe-py. Ojogweroatypa jevy hikwái upe-py. Ou Hesu renda-py. Onhemonhe'ẽ íxupe kwéry upe yugwarusu rembe-py. ¹⁴Upéi ogwata oho-vy y rembe-rupi. Ohexa oho-vy Levi-pe. Ha Levi Alfeu ra'y. Ohexa íxupe nhane mbopaga haty-py:

—Eju xe moirũ, he'i Levi-pe.

Ha upéi katu opu'ã. Oho hupive.

¹⁵Ha Hesu okaru oĩ-vy Levi róga-py. Okaru ave Hesu ndive, hemimbo'e kwéry ndive ave, nhane mbopaga va'ety, heta ojejavý va'e ave. Heta oĩ Hesu irũ. Upéa-gwi heta voi okaru ndive.

¹⁶Ha gwĩ fariseu judeu rekombo'ehaty va'e ohexa íxupe. Ohexa okaru ramo ojejavý va'ety ndive, nhane mbopaga va'ety ndive ave:

—Ma'erã po okaru ra'e Hesu nhane mbopaga va'ety ndive, gwĩ ojejavý va'e ndive ave, he'i oporandu-vy hemimbo'e kwéry-pe hikwái.

¹⁷Ohendu-ma ramo upéa Hesu, omombe'u íxupe kwéry arandu rehegwa nhe'ẽ nhane mbogwerahaty rehegwa-rami:

—Nthane resãi ramo, nanhaikotevẽiry va'e nhane mbogwerahaty-rehe. Nhande rasy ramo ae, nhaikotevẽ va'e hese. Xe ndajúi ahenói hagwã, “Xe py'a poti” he'i ójehe va'e ou hagwã xe renda-py, he'i Hesu. —Ha gwĩ ojejavý va'e katuaju va'ekwe ahenói-vy, he'i joty íxupe kwéry Hesu hemimopotĩse-rehe onhemoirũ uka hagwã.

**“Ne remimbo'e kwéry katu ma'erā po ndohasái okaru e'ỹ reheve”
he'i oporandu-vy Hesu-pe
(Mt 9.14-17; Lc 5.33-39)**

¹⁸Ha upéi katu ohasa okaru e'ỹ reheve João remimbo'e kwéry, fariseu kwéry ave. Ndaha'etí ojóupe gwarā-rehe upéixa oiko hikwái. Nhandejáry pegwarā-rehe ae upéixa oiko hikwái. Upe ramo ogwahē ou-vy Hesu renda-py oporandu va'e:

—Ma'erā ohasa okaru e'ỹ reheve João remimbo'e kwéry fariseu kwéry ave? he'i. —Ha ne remimbo'e kwéry katu ma'erā po ndohasái okaru e'ỹ reheve? he'i oporandu-vy Hesu-pe.

¹⁹Ha Hesu oiporu mendaha rehegwa nhe'ē oikwaa uka porā hagwā. He'i íxupe kwéry:

—Oĩ vyteri ramo omenda va'ekwe, ndikatúí ohasa okaru e'ỹ reheve he'íi kwéry. Ma'erā ere kuri, “Tohasa okaru e'ỹ reheve” he'i oporandu-vy. —Ndikatúí ohasa okaru e'ỹ reheve onhondive oime ramo. ²⁰Ha upe rire katu ogwahē va'erā hi'áry. Ojereraha va'erā íxugwi kwéry omenda va'ekwe. Ojereraha rire nda'ivíyí va'erā okaru he'íi kwéry, he'i upe pygwa-pe ojehegwa omombe'u-vy.

²¹Upéi Hesu oiporu ao rehegwa nhe'ē, uva rykwere rehegwa nhe'ē ave oikwaa uka porā hagwā íxupe kwéry. He'i íxupe kwéry:

—Nanharemendái ipyahu va'e-py ao tujakwe. Nharemenda ramo, onhy arā ra'e ipyahu va'e ojepoapy-vy. Omondo arā ao tujakwe-pe. Opyta arā ra'e osorove, he'i. ²²—Nanhanhunháiry uva rykwere pyahu va'e hyru vakapi nda'ijyvúi ma va'e-py. Nanhunha ramo, ovu omondoropa-ma va'erā gwyrú tuja. Osyrypa arā pe uva rykwere ra'e. Osoropa arā hyrukwe. Uva rykwere pyahu va'e katu nanhunha hyru pyahu-py ave, he'i Hesu ohkombopyahu kwaa uka hagwā íxupe kwéry.

**“Xe pytu'uha áry járy” he'i Hesu
(Mt 12.1-8; Lc 6.1-5)**

²³Ha upéi katu pytu'uha áry-py oho ogwata Hesu. Trigoty mbyte-rupi oho. Ha hemimbo'e kwéry oipo'o-ma oho-vy trigo rope. ²⁴Ha he'i Hesu-pe fariseu kwéry:

—Ema'ē hese, he'i. —Ma'erā po ha'e kwéry oipo'o trigo rope pytu'uha áry-py? Jaipo'o ramo trigo rope, nhamba'apo voi. Ndikatúí nhamba'apo pytu'uha áry-py, he'i Hesu-pe.

²⁵Ha he'i íxupe kwéry Hesu:

—Ma'erā eremonhe'ē nhe'ē rei Nhandejáry kwatia nhe'ē, Davi amyri rehegwa nhe'ē? Mba'éixa katu ndereikwaáiry? he'i oporandu-vy íxupe.* Upéi he'i:

—Nahembi'úi-gwi, ivare'apa va'ekwe Davi inhirũ gwéry ave. ²⁶Upéa-gwi oike koty-py va'ekwe. Nhandejáry-pe namboete haty-py oike, oiko ramo Abiatar pa'i ruvixagwasu ramo. Ho'u va'ekwe gwí mbojape Nhandejáry rovagwy-py pa'i remimoigwe. Nhandejáry ndohejái avave-pe ho'u va'erā upe mbojape. Pa'i kwéry rembi'u ae. Upéa ndikatúí ho'u avave. Ha Davi ae katu

* 2.25-26 1 Sm 21.1-6

ho'u joty va'ekwe. Pa'i e'ỹ ramo jepe Davi ho'u joty va'ekwe. Omongaru ave oirũ gwéry va'ekwe, he'i oikwaa uka-vy íxupe kwéry. —Iporã voi ra'e ja'u trigo rope ko'ánga, he'i oikwaa uka-vy.*

²⁷Upéi he'i jevy íxupe kwéry Hesu:

—Omoĩ va'ekwe Tupã Nhandejáry upe pytu'uha áry nhane kane'ögwa hagwã. Teko rei remimombe'u nhane mbohasa asy hagwã nomoĩry va'ekwe. Nhande-rehe ha-py ae katu omoĩ va'ekwe pytu'uha áry, he'i íxupe kwéry.
²⁸—Ha xe katu Nhande Ryke'y tee va'e. Upéa-gwi xe ae pytu'uha áry járy voi, he'i. —Xe ae pytu'uha áry moĩha voi, he'i. —Xe ae amandave va'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

Okwera ipo ypi va'e

(Mt 12.9-11; Lc 6.6-11)

3 ¹Ha upéi katu oike jevy Hesu ojeporahéi haty-py. Oike ramo ohexa-ma oĩ ramo ipo ypi va'e. Upe ramo judeu ruvixa orepara Hesu-rehe:

²—Oporombogwera-ta para'e pytu'uha áry-py? he'i hese oporandu-vy ojóupe hikwái.

Upéa-gwi orepara para hese hikwái ohexa hagwã. Oity vai ukase mo'ã Hesu-pe. Oporombogwera ramo, “Omba'apo ra'e”, he'ise hese. Tembiapo vai ombojase mo'ã hese.

³Ha Hesu he'i ipo ypi va'e-pe:

—Eju katu enhembo'y ore kwéry rovái, he'i íxupe.

⁴Upe rire oporandu judeu ruvixa-pe:

—Iporã tipo pytu'uha áry-py nhane rembiapo porã e'ỹ? Erejohu porã va'erã tipo jajapo vai ramo? Iporã tipo pytu'uha áry-py naporombogwera e'ỹ? Erejohu porã va'erã tipo japorojuka ramo? he'i íxupe kwéry. Onhe'ẽreitypa íxupe kwéry. Ha ha'e kwéry katu opyta okirirĩmba hikwái íxugwi.

⁵Ha upéi katu Hesu ndaija'éi ha'e kwéry heko vaiha-rehe orepara para-vy hese kwéry. Ndovy'avéi-ma. Ha'e kwéry nainhakã porãi-gwi, nainharandu-séiry-gwi, ndovy'áiry:

—Eipysu katu nde po, he'i íxupe, ipo ypi va'e-pe.

Oipysu ramo, okwera-ma ipo.

⁶Ha fariseu kwéry osẽmba oho-vy íxugwi. Osẽ rire pya'e ojogweroaty Herodes irũ gwéry ndive:

—Mba'éixa tamó ra'e jajuka íxupe, he'i oporandu randu-vy ojóupe hikwái.

Ombogwera gwera hasy va'e kwéry Hesu

(Mt 4.24-25; Lc 6.17-19)

⁷Ha upéi katu oho jevy Hesu yugwarusu rembe-py. Gwemimbo'e kwéry ndive oho. Heta eterei Galiléa yugwarusu jerekwe rupigwa oho ave hapy-kwéri. Heta eta ou upe Hesu ojapo va'ekwe rerakwã rendu-vy. Ohendu heta Judéia pygwa ave. ⁸Ohendu heta Jerusalém pygwa, heta Iduméia pygwa ave. Heta Jordão ysyry rovái pygwa ave ohendu. Ohendu heta Tiro jere rupigwa. Sidom jere rupigwa ave herakwã ohendu. Upéa-gwi oupa ete voi

* 2.26 Lv 24.9

Hesu renda-py hikwái. ⁹⁻¹⁰ Ou ramo hikwái omongwera gwera heta va'e-pe Hesu. Upéa-gwi ijatypa hasy va'e kwéry opoko hagwã hese onhembogwera ukase-vy.

Upe ramo he'i Hesu:

—Emoĩ porã katu xe-vy xe renagwã kanóa pono xe jopy eterei, he'i gwe-mimbo'e kwéry-pe.

¹¹ Ha anháy rerekoha katu ohexa ramo íxupe, ojeity ity Hesu rovagwy-rupi osapukái-vy:

—Nde katu Tupã Nhandejáry ra'y voi, peteĩ teĩ he'i ojeity-vy íxupe.

¹² —Ani xe mombe'u mbe'u kiva'e pa xe, he'i peteĩ teĩ-pe oja'o-vy.

Hesu oiporavo doze kwimba'e-pe oirurã

(Mt 10.1-4; Lc 6.12-16)

¹³ Upéi ojeupi oho-vy yvyatyrusu-py. Ohenói gwembiporavokwe-pe. Ha oupa Hesu renda-py. ¹⁴ Ha Hesu katu oiporavo doze kwimba'e-pe omoirũ hagwã íxupe:

—Oromondo-ta erenhemonhe'ẽ hagwã. ¹⁵ Xe nhe'ẽ-py eremosẽ-ta anháy, he'i íxupe kwéry.

¹⁶ Upéixa-rupi oiporavo Simão-pe. Ha Simão-pe ombohéry joapy Pedro-py. ¹⁷ Oiporavo ave Zebedeu ra'y-pe, Tiago, tyvýry João ave. Upe mokoĩve va'e ombohéry joapy ave Boanerges-py. Héry he'ise: Tyapu ramigwa. ¹⁸⁻¹⁹ Oiporavo ave André, Filipe, Bartolomeu ndive. Oiporavo Mateus, Tomé, Alfeu ra'y Tiago ndive. Oiporavo ave Tadeu, Simão ndive. Upe va'e gwĩ huvixa ramo oiko va'e-pe omosẽse va'e kwéry irũ va'ekwe. Oiporavo ave Judas Iscariotes. Upe va'e Hesu pyhyharã-pe omombe'u va'erã. Upe doze kwimba'e oiporavopoma Hesu oirurã.

Judeu rekombo'ehaty onhe'ẽ rei rei Hesu-rehe

(Mt 12.22-32; Lc 11.14-23)

²⁰ Upéi Hesu oike oho-vy oga py-py. Ha heta eta ojogweroaty jevy. Upéa-gwi ndikatúi okaru Hesu inhirũ gwéry ave. ²¹ Upéa ohendu ramo, Hesu róga pygwa osẽ oho onhangareko hagwã hese heraha-vy.

—Itavy, he'i mo'ã hese hikwái.

Upéa-gwi osẽ oho onhangareko hagwã mo'ã hese he'ýi kwéry.

²² Ha judeu rekombo'ehaty katu Jerusalém-gwi ou va'ekwe he'i:

—Gwĩ Belzebu anháy ruvixa katu ojepota ra'e Hesu-rehe. Upéa-gwi Belzebu nhe'ẽ-py omosẽ anháy imondo-vy. Upe anháy ruvixa nhe'ẽ-py omosẽ íxupe kwéry, he'i mo'ã hese hikwái.

²³ Upe va'e-rupi ohenói íxupe kwéry Hesu. Arandu rehegwa nhe'ẽ omo-mbe'u íxupe kwéry, tetã mygwa rehegwa nhe'ẽ poru-vy. Imbaraete va'e rehegwa nhe'ẽ oiporu ave:

—Mba'éixa katu omosẽ-ta hesegwa Satanás, upe anháy ruvixa va'e, he'i. —Ndikatúiry omosẽ. ²⁴ Ha mburuvixagwasu re'ýi ndaijojavéi-ma ramo, ndoiko porãvéi-ma. ²⁵ Ha hóga pygwa ndaijojavéi-ma ramo, ndoiko porãvéi-ma. ²⁶ Ha Satanás re'ýi kwéry ave ndaijojavéi-ma ramo ra'e, ndoiko porãvéi-ma arã ra'e Satanás. Ndoikovéi-ma arã ra'e. Opa-ma arã ra'e, he'i. ²⁷ —Ha ndika-túi avave oike imbaraete va'e róga-py omonda hagwã imba'e kwéry-rehe.

Onhapytĩ ranhe ramo ae íxupe, ogwerahapa arã hóga-py oĩ va'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

Upéixa ha'e kwéry ijapuha oikwaa uka íxupe. Anháy ndikatúí omosẽ oje-hegwa, he'i ramo oikwaa uka íxupe ha'e kwéry ijapuha.

²⁸⁻³⁰—Anháy ojepota ra'e Hesu-rehe, he'i mo'ã hese kuri hikwái.

Hesu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe omoanha anháy hikwái. Upéa-gwi he'i íxupe kwéry Hesu:

—Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy. Ne rembiapo vai ramo, erenhe'ẽ vai ramo Nhandejáry-rehe, omboyke-ta ndéhegwi Nhandejáry ne rembiapo vaikwe. Ha erenhe'ẽ vai ramo katu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-rehe, nande poriahuve-reko mo'áiry. Nde py'a ky'a-ma. Nande py'a potĩ mo'ávêi opa e'ỹ reheve, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu re'ýi kwéry

(Mt 12.46-50; Lc 8.19-21; Hb 2.11-12)

³¹Upe rire ou isy tyvýry kwéry ave. Opyta oka-py. Ohenói uka osẽ hagwã.

³²Heta ogwapy hikwái Hesu jerekwe-vy:

—Nde sy ou. Ou ave nde ryvy ne reindy ave. Oka-py ogwahẽ oĩ-vy, he'i íxupe. —Nde rexase, he'i Hesu-pe.

³³Ha ha'e nosẽiry joty oho-vy. Upéi he'i:

—Amombe'u-ta peẽ-my kiva'e pa xe sy, kiva'e pa xe ryvy, he'i íxupe kwéry.

³⁴Upe rire orepara gwenduha-rehe ojerekwe-rehe ogwapy va'e:

—Ehexa, he'i gwenduha-pe, —ko va'e kwéry xe sy. Upe va'e kwéry xe ryvy, he'i. ³⁵—Nhandejáry nhe'ẽ ojapo va'e gwive upéa voi xe ryvy, he'i. —Upéa xe reindy, upéa xe sy ave, he'i gwenduha-pe Hesu.

Hesu omombe'u arandu rehegwa nhe'ẽ temitýgwe rehegwa-rami

(Mt 13.1-9; Lc 8.4-8)

4 ¹Ha upéi katu onhemonhe'ẽ jevy-ma Hesu yugwarusu rembe-rehe. Ha heta eterei ijatypa henda-py. Upéa-gwi oike kanoagwasu-py íxugwi kwéry. Ogwapy-ma kanóa py-py. Y rembe'y-py oĩ kanóa. Ha enterove opyta yvy-py hikwái. Y rembe-rehe opyta. ²Ha heta onhemonhe'ẽ nhe'ẽ íxupe kwéry arandu rehegwa nhe'ẽ omombe'u-vy.

Omombe'u arandu rehegwa nhe'ẽ íxupe kwéry temitýgwe rehegwa-rami:

³—Pejeapysaka joa joa, he'i. —Oho onhemitý onhemitý va'e. Omohãi gwemitý. ⁴Onhemitý jave, oime temitý ra'ýi tape-rupi ho'a va'e. Ha upéi ou gwyra opa ho'u. ⁵Oime temitý ra'ýi ave yvy pererĩ-rupi ho'a va'e. Upe-py oĩ mixĩmi yvy. Pya'e henhói-ma, yvy ndahetáiry-gwi. ⁶Kwarahy haku-ma ramo, onhandu-ma temitýgwe kwarahy aku. Ha kwarahy ohapypa voi. Ombohovirupa ave hapo e'ỹ reheve. ⁷Oime nhuatĩndy-rupi ho'a va'e ave. Ha nhuatĩ katu okakwaa-ma. Ojaho'ipa temitýgwe-pe. Upéa-gwi ndahopéiry. ⁸Oime yvy porã-my ho'a va'e ave. Henhói-ma hemitý. Okakwaa. Hope-ma. Oĩ trinta ha'ýi va'e. Oĩ sessenta ha'ýi va'e. Oĩ ha'ýive va'e cem ha'ýi va'e. ⁹Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe, he'i onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

Hesu oikwaa uka gwemimbo'e kwéry-pe temitýgwe rehegwa nhe'ẽ

(Mt 13.10-23; Lc 8.9-15)

¹⁰ Ijatypa va'e oje'ói rire, oporandu Hesu-pe doze hemimbo'e kwéry inhirũ gwéry ave:

—Temitýgwe rehegwa nhe'ẽ ereiporu kuri. Mbava'e-rehe po he'i upe va'e? he'i oporandu-vy íxupe.

¹¹ Upéi he'i Hesu íxupe kwéry:

—Ha peẽ katu peikwaa voi mba'éixa po nhamoirũ-ta Nhandejáry nhande ruvixa. Nhandejáry oikwaa uka-gwi peẽ-my peikwaa. Ha ambue kwéry-pe katu ndoikwaa ukáiry. Upéa-gwi temitýgwe rehegwa-rami amombe'u kuri Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ, anhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry, he'i.

¹² —Ha upéi oma'ẽ ma'ẽ hikwái. Ha ndohexái mba'eve. Ohendu hendu. Ha ndoikwaái mba'eve. Upéa-gwi ndogwerová gweko. Ha Nhandejáry katu nomboykéiry íxugwi kwéry hembiaapo vaikwe. Upéa-rehe arandu rehegwa nhe'ẽ aiporu mante amombe'u-vy íxupe kwéry Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ, he'i.*

¹³ —Ha peẽ katu ndapeikwaa porái ave. Ma'erã ndapeikwaa porái? Aipo ramo, mba'éixa peikwaa-ta arandu rehegwa nhe'ẽ gwive amombe'u mbe'u ramo? ¹⁴ Onhemitý va'e onhemitý. Upéa he'ise: Omoharakwã Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã. ¹⁵ Ha tape-rupi onhenhotý va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e nhe'ẽ porã. Ohendu-ma ramo, ou anháy ruvixa Satanás. Oipe'a ipy'a-gwi inhe'ẽ porã. ¹⁶ Ha yvy pererĩ-rupi onhenhotý va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e inhe'ẽ porã. Ohendu-ma ramo, ovy'a ogwerovia-vy. ¹⁷ Ha ndahapóiry. Upéa he'ise: Sapy'a ete ogwerovia. Ndogwerovia teéiry voi. Ha upe rire katu nhe'ẽ porã rendu-gwi, omoingo asy íxupe. Ojerereko asy-gwi, ndogweroviaséairy. Pya'e a'e oheja nhe'ẽ porã. ¹⁸ Ha nhuatĩndy-rupi onhenhotý va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e voi inhe'ẽ porã. ¹⁹ Ha onhesamondo mondo omba'e-rehe: “Mba'éixa po aiko-ta ko'ángã?” oporandu randu ojúepe. Ovy'a-ta mo'ã imba'e reta ramo. Oipotave tave ojúepe gwarã. Upéa-gwi ohendu hendu rei inhe'ẽ porã. Nahembiaapo porã poráiry. ²⁰ Ha yvy porã-my onhenhotý va'ekwe katu he'ise: Oĩ ohendu va'e inhe'ẽ porã. Ohendu ramo ogwerovia tee voi. Ogwerovia-gwi, oĩ hembiaapo porã porã va'e. Oĩ hembiaapo porãve rãve va'e. Oĩ hembiaapo porã eterei va'e ave, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu omombe'u mbe'u arandu rehegwa nhe'ẽ

²¹ Ha upéi katu Hesu omombe'u jevy arandu rehegwa nhe'ẽ tataendy rehegwa-rami:

—Ndajarúí voi tataendy nhamoĩ hagwã mba'e ryrũ gwy-py. Ndajarúí ave nhamoĩ hagwã tupa gwy-py. Tataendy katu jaru nhamoĩ hagwã tataendy rendaty-py. ²² Oime va'e gwive onhenhomi va'e ojekwaa-ta voi. Ha pe ereikwaa e'ỹ va'e gwive, upéa ereikwaa-ta voi ave. ²³ Ne aranduse va'e, ejeapy-saka porã katu xe nhe'ẽ-rehe, he'i.

²⁴ —Ejeapysaka porã erehendy va'e-rehe. Ereme'ẽ me'ẽ va'ekwe oheko-viarõ-ta nde-vy. Hetave ave ohekoviariõ-ta. ²⁵ Heta ogwereko va'e-pe hetave

* 4.12 Is 6.9-10

ohekoviarō-ta. Ha naimba'e rexakwaái va'e-gwi katu, oipe'apa-ta íxugwi. Ogwereko va'e gwive oipe'apa-ta íxugwi, he'i íxupe kwéry Hesu.*

²⁶ Ha upéi katu omombe'u jevy Nhandejáry nhande ruvixarā rehegwa nhe'ẽ temitýgwe rehegwa-rami:

—Kwimba'e oho onhemitỹ. Onhemitỹ yvy-rupi. ²⁷ Upéi pyhare hare oke-ma. Iko'ẽmba ẽmba opu'ã-vy. Henhói rei temitý. Okakwaa. Ha ndoi-kwaíry mba'éixa po henhói. ²⁸ Hemitỹgwe katu omohenhói rei yvy. Upe rire ombohópe. Upe rire omoha'yi. ²⁹ Ijagwyje-ma ramo, oikyti uka ogwahẽ-ma hi'áry-gwi, he'i íxupe kwéry Hesu, Nhandejáry irũ ojekwaa va'erā rehegwa oikwaa uka-vy.

³⁰ —Mba'éixa aikwaa uka-ta peẽ-my Nhandejáry nhande ruvixaha? Mba'ei-xagwa nhe'ẽ aiporu-ta pene mo'arandu hagwā, he'i íxupe kwéry.

³¹ —Amombe'u-ta Nhandejáry nhande ruvixarā rehegwa nhe'ẽ temitýgwe mostarda rehegwa-rami, he'i. —Oĩ temitý héry va'e mostarda. Onhotý ramo, mixĩ eterei. Mixĩve opamba'e ra'yi-gwi yvy arigwa-gwi. ³² Ha onhotý-ma rire, pya'e tuvixa. Entéro temitý-gwi tuvixave. Upéi hakāmbý-ma. Upéa-rehe ojapo-ma gwyra gwaityrā. Hi'ā gwy-py ojapo, he'i íxupe kwéry Hesu, Nhandejáry irũ hetave tave oĩ va'erā rehegwa oikwaa uka-vy.*

³³ Upéixa voi omombe'u mbe'u íxupe kwéry Hesu arandu rehegwa nhe'ẽ temitýgwe rehegwa-rami. Peteĩ teĩ oikwaa peve omombe'u. ³⁴ Onhemon-he'ẽ-vy íxupe kwéry, temitýgwe rehegwa nhe'ẽ va'e-rupi, tataendy rehegwa va'e-rupi ave omombe'u íxupe. Upéa rehegwa oiporu e'ỹ reheve nomombe-úiry íxupe kwéry. Ha hemimbo'e kwéry anho hendive oime ramo, oikwaa ukapa-ma íxupe kwéry.*

Ekirirĩ katu, he'i y-pe Hesu

(Mt 8.23-27; Lc 8.22-25)

³⁵ Ha upéi ka'aru ete-ma.

—Jaha jahasa y rovái, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

³⁶ Upéi ohejapa oho-vy ijaty va'e-pe hikwái. Ogwapy oĩ-vy kanoagwasu-py Hesu. Upéixa ramo ogweraha íxupe y-rupi y rovái. Oho ave hupive kanóa ambue va'e. ³⁷ Ha upéi katu ou yvytugwasu. Opu'ã pu'ã-ma y. Oike kanoagwasu-py y. Upéa-gwi haimete-ma kanóa hynyhẽ y-gwi. ³⁸ Ha Hesu katu oke oĩ-vy kanóa-py. Hemimbo'e kwéry kupe-py oke. Oke inhakāngyta ári. Ha omombáy-ma íxupe hikwái.

—Nhande nhanheapymi-tama, mbo'eháry, he'i omombáy-vy íxupe. —Nerepenái tipo nhande rekove-rehe? he'i íxupe.

³⁹ Ha opáy-ma Hesu. Ha opáy jave Hesu ohexa-ma y opu'ã pu'ã va'e. Ha oja'õ yvytugwasu-pe omombyta hagwā:

—Ekirirĩ katu, he'i y-pe.

Inhe'ẽ rupi opyta-ma yvytu. Okirirĩmba ete voi.

⁴⁰ Ha'e he'i:

—Ma'erā nde py'amirĩ upéixa? Nderejeroviáiry xe-rehe. Ma'erā nderejero-viáiry xe-rehe? he'i íxupe kwéry.

⁴¹ Ha onhemondyipa-ma íxugwi hikwái.

* 4.21-25 Mt 5.14-15; Lc 8.16-18 * 4.30-32 Mt 13.31-32; Lc 13.18-19 * 4.33-34 Mt 13.34-36

—Kiva'e po ko va'e? Oja'o ramo yvytugwasu-pe, oja'o ramo y-pe ave íxupe, ohendu voi inhe'ê, he'i ojôupe hikwái hese.

Oike kure kwéry py'a-py anháy kwéry

(Mt 8.28-34; Lc 8.26-39)

5 ¹Ha upéi katu Hesu gwemimbo'e kwéry ndive ohasa yugwarusu rovái. Ogwahê Geraseno kwéry retâ-my. ²Osê-ma ramo Hesu kanoagwasu-gwi, ou ohugwaiti-vy íxupe anháy ojepota va'e hese. Oyta-gwi ou. ³Oiko rei oyta-rupí anháy ojepota va'e hese. Ndikatuvéi onhapytí íxupe avave. ⁴Onhapytí jevy jevy rei íxupe. Oipokwa pokwa íxupe corrente-py. Oipykwa pykwa ave íxupe. Ha anháy-rehe omenda va'e katu omondohoypa-ma. Omopesêgwe sêgwepa, omondoho ndohoypa-ma íxugwi. Ndaipóri ipu'aka va'e hese. ⁵Pyhare osapukái oĩ-vy oyta-rupí, yvyaty aty-rupí ave. Áry ramo osapukái ave. Onhekytí oiko-vy ita-rehe. ⁶Mombyry-gwi ohexa-ma Hesu-pe. Oripara ojeity omboete hagwã íxupe. ⁷He'i osapukái hatã-vy:

—Nde, Hesu, he'i. —Tupãgwasu ra'y nde, he'i. —Ma'erã tipo erepena xe-rehe? he'i oporandu-vy Hesu-pe. —Tupã Nhandejáry réry-py, ajerure nde-vy. Aníke xe mbohasa asy, he'i Hesu-pe.

⁸Upéa he'i jave,

—Anháy, he'i, —esê katu íxugwi, he'i íxupe Hesu.

⁹Upéi oporandu íxupe:

—Mba'éixa nde réry? he'i íxupe.

—Heta xe ae xe moirũ va'e. Upéa-gwi xe réry Heta ave, he'i Hesu-pe.

¹⁰Upéi ojapura anháy ojerure-vy Hesu-pe pono omondopa íxupe kwéry pe tetã-gwi. ¹¹Ha upe-py heta eterei oĩ kure. Yvyaty rembe'y-rehe okaru hikwái kure. ¹²Ha anháy kwéry ojerure íxupe:

—Ore mondo katu kure kwéry-rehe. Toroike ipy'a kwéry-py, he'i Hesu-pe.

¹³—Tapeho, he'i íxupe kwéry Hesu.

Ha anháy kwéry katu osê íxugwi. Oike kure kwéry yta-py. Ha kure kwéry oriparapa ogwejy. Y rembe'y-py ogwejy oho-vy. Hi'apỹ ho'a-vy. Otígwe-vy ho'a yugwarusu-py. Heta eterei onheapymimba y py-py. Mokõi mil-rupí, gweta hagwe-ma onheapymimba. ¹⁴Ha herekwa kwéry katu oriparapa oho-vy hikwái. Omombe'u tetã mygwa-pe. Tetã jerekwe-rehe oĩ va'e-pe omombe'u ave. Oupa ohexa ojehu va'ekwe. ¹⁵Ogwahẽmba Hesu renda-py. Ohexa anháy rerekohare hikwái. Ohexa íxupe ogwapy ramo. Onhemonde ramo ohexa.

—Ndaitavyvéi-ma voi ra'e, he'i hexa-vy hikwái.

Upéa-gwi ikyhyjepa-ma hikwái. ¹⁶Ha upe hexahare omombe'upa íxupe kwéry. Ojehu va'ekwe omombe'upa íxupe. Omombe'u ave anháy rerekohare rehegwa nhe'ê. Kure kwéry rehegwa nhe'ê omombe'u ave. ¹⁷Upéa-gwi upe pygwa kwéry okyhyje-ma Hesu-gwi hikwái. Ojerure-ma íxupe osê hagwã hetã kwéry-gwi.

¹⁸Upe rire onhemboyru kanóa-py Hesu. Onhemboyru-ma ramo ojapura upe anháy rerekohare omoirũ hagwã íxupe. ¹⁹Ha ndohejái omoirũ íxupe:

—Tereho ae katu nde róga-py. Ekwa emombe'u nde re'ýi kwéry-pe erekwera porãmaha. “Nhandejáry ojapo porã porã xe-rehe” ere katu emombe'u-vy, he'i íxupe. —“Xe poriahuvereko eterei-ma voi Nhandejáry” ere

katu emombe'u-vy, he'i íxupe Hesu. ²⁰Ha upéi katu oho omosarambi-vy anháy rerekohare Decapolis tetã mygwa-pe. “Ojapo porã porã xe-rehe Hesu” he'i omombe'u-vy.

—Nhandejáry ojapo porã porã hese, he'i opondera-vy hese hikwái.

Hesu omoingove jevy mitã kunha-pe

(Mt 9.18-26; Lc 8.40-56)

²¹Ha upéi katu Hesu oho jevy kanoagwasu-py. Ohasa oje'ói-vy y rovái. Ogwahê ríre heta eterei jevy ijatypa henda-py. Ha Hesu yugwarusu rembe-py onhembo'y oĩ-vy. ²²Ha upéi ojapura ou-vy ojeporahéi haty-py omanda va'e. Héry Jairo. Ohexa-ma ramo íxupe, onhesũ omboete-vy Hesu renonde-py:

²³—Omano-tama xe rajymi, he'i. —Jaha katu eremoĩ hagwã hi'ári nde po okwera hagwã, nomanovéi hagwã, he'i ojapura-gwi Hesu-pe.

²⁴Upéa-gwi oho hendive Hesu. Ha ijaty va'e ojopypa íxupe oho-vy hapykweri. ²⁵Oime kunha. Are-ma hasy. Hasy doze ro'y. Tuvixa hasyha ogwejy íxupe. ²⁶Ohasa asy ete va'ekwe. Heta oĩ imongweraharã mo'ã, ha nomongweráiry. Ha ome'ẽmba rei-ma va'ekwe ogwereco va'e íxupe kwéry okwera hagwã mo'ã. Ha ndokwerái joty. Opyta hasyve va'ekwe. ²⁷Upéi katu ohendu Hesu rerakwã. Upéa-rehe ojogweroaty aty ramo hikwái, oho hapykweri, Hesu rapykweri. ²⁸“Apoko ramo xe ijao-rehe jepe, akwera arã”, he'i ojéupe. ²⁹Upéa-gwi opoko ijao-rehe. Opoko-ma ramo hese, opi-ma íxupe imba'asy. Oikwaa okweramaha imba'asy-gwi hete.

³⁰Ha Hesu katu oikwaa-ma omongweramaha kunha-pe. Upéa-gwi ojere-ma Hesu ijatypa va'e mbyte-py:

—Kiva'e opoko-ma xe ao-rehe, he'i oporandu-vy.

³¹Ha hemimbo'e kwéry he'i íxupe:

—Ema'ẽ katu ijatypa va'e-rehe. Ojejapipa voi nde-rehe ra'e. “Kiva'e opoko xe-rehe” ma'erã ere upéixa, he'i oporandu-vy.

³²Ha Hesu oma'ẽ oĩ-vy ohexa hagwã kiva'e po ojapo upéixa ra'e. ³³Ha kunha katu oikwaa okweramaha. Upéa-gwi icyhyje-ma. Oryryi-ma ave. Ou ojeity henonde-py. Omombe'upa íxupe anhete va'e.

³⁴—Xe raji, he'i kunha-pe ipy'agwapy hagwã. Gwajýry-pe he'ihá-rami, he'i kunha-pe, —nde erejerovia-ma kuri xe-rehe, upéa-gwi erekwera-ma. Tereho nde py'agwapy reheve. Nande rasyvéi-ma ne mba'asy-gwi, he'i kunha-pe.

³⁵Onhe'ẽ vyteri jave, ou mburuvixa róga-gwi omombe'u:

—Omano ete-ma nde raji, he'i túvy-pe. —Eheja katu toho mbo'eháry, he'i Jairo-pe omombe'u va'e.

³⁶Ha Hesu katu ohendu omombe'u ramo:

—Aníke erekyhyje. Ejerovia katu xe-rehe, he'i mburuvixa Jairo-pe.

³⁷Ha upéi katu ndohejái omoirũ íxupe avave. Mbohapy hemimbo'e anho mante omoirũ íxupe. Oho indive omoirũ Pedro, Tiago, tyvýry João ave.

³⁸Ogwahê-ma mburuvixa róga-py. Ohexa heta ijayvu joa va'e. Ha ha'e kwéry hasẽmba voi osapukái-vy. ³⁹Oike Hesu. He'i íxupe kwéry:

—Ma'erã tipo pende ayvu? Ma'erã tipo pene rasẽmba rei pekwa-vy? he'i íxupe kwéry. —Nomano teéiry voi upe mitã kunha. Oke ae maniko oĩ-vy ra'e, he'i íxupe kwéry.

⁴⁰Ha'e kwéry katu onhembohory Hesu-rehe. Ha ha'e katu omosēmba imondo-vy. Ogweraha ondive mitā ru, isy oirū ave. Oike mitā kunha oĩ ha-py.
⁴¹Oipopyhy íxupe.

—“Talita cumi” he'i íxupe. Ha'e ae onhe'ẽ-py ohenói omopu'ā hagwā, “Mitā kunha, epu'ā katu” he'i-vy.

⁴²Upe mitā kunha opu'ā-ma ogwata-ma. Mitā kunha katu doze ro'ly ogwe-reko va'e. Upéa-gwi,

—Mba'éixa omoingove jevy íxupe? he'i opondera eterei-vy hese hikwái.

⁴³Ha Hesu he'i:

—Aníke avave ohendu, he'i jevy jevy íxupe kwéry Hesu. —Emongaru íxupe, mitā kunha-pe, he'i.

He'ýi kwéry ndogweroviái Hesu-pe

(Mt 13.53-58; Lc 4.16-30)

6 ¹Upe-gwi oho Hesu. Gwetā-my ogwahẽ jevy. Omoirū íxupe hemimbo'e kwéry. ²Ha pytu'uha áry-py Hesu onhemonhe'ẽ jevy-ma. Ojeporahéi haty-py onhemonhe'ẽ. Heta ohendu va'e inhe'ẽ,

—Mba'éixa onhemonhe'ẽ? he'i opondera-vy hese hikwái: —Mamo-gwi upéa ohendu aipo va'e nhe'ẽ? he'i hese. —Kiva'e omombe'u hi'arandu hagwā íxupe? he'i hese. —Ema'ẽ hese. Hexapyrā-rupi voi Hesu rembiapo porā. Mba'éixa ojapo upéixa? he'i hese. ³—Upéa óga apohatygwe voi, he'i. —Maria memby voi. Tiago, José, Judas, Simão ave ityvýry kwéry voi. Heindýry kwéry oiko voi nhane ndive. Ma'erā onhembotuvixa ukase? he'i opondera-vy hese.

Upéa-gwi ndija'evéi Hesu-rehe hikwái.

⁴Upéi he'i íxupe kwéry Hesu:

—Ha onhemonhe'ẽ va'ety onhemboete voi. Ha hetā mygwa katu nomboete-véiry íxupe. He'ýi kwéry ave nomboetevéiry íxupe. Hóga pygwa ave nomboetevéiry ave íxupe, he'i ójehe ndaija'evéi-gwi he'ýi kwéry.

⁵Upéa-gwi ndikatúi hembiapo porā hexapyrā-rupi. Mbovymi hasy va'e-rehe mante omói opo omongwera hagwā. ⁶Ha ndogweroviái-gwi hikwái,

—Mba'éixa ndogweroviái? he'i opondera-vy hese kwéry Hesu.

Upéi oho tetāgwasu jerekwe-rupi. Tetā mirí mirí oĩ ha-rupi oho onhemonhe'ẽ-vy Hesu.

Hesu remimbo'e kwéry oho onhemonhe'ẽ-vy

(Mt 10.5-15; Lc 9.1-6)

⁷Ha upéi katu Hesu ohenói doze gwemimbo'e kwéry-pe ogwahẽ hagwā ha'e-py. Mokō mokōi meme omboja'o ja'o imondo-vy:

—Xe nhe'ẽ-py emosẽ imondo-vy anháy, he'i íxupe kwéry. ⁸—Aníke ereraha mba'eve. Nde pykoka anho eraha, he'i. —Ani ereraha ne remi'urā ani ereraha nde vosa. Ani ave ereraha pirapire ne ku'asā gwy-py, he'i íxupe kwéry. ⁹—Emonde nde pyryru. Ne kamisa katu ani eremboja'a, he'i íxupe kwéry. ¹⁰—Ereike ramo óga-py epyta upe-py. Ani erembopopa ereiko-vy. Eresẽ peve upe tetā-gwi, eiko petéi óga-py íxupe kwéry. ¹¹Ha oĩ ramo tetā mygwa pende rerohory e'ỹ va'e, pene nhe'ẽ renduse e'ỹ va'e katu, eresẽ ramo upe tetā-gwi embovava nde py ho'apa hagwā yvy timbore nde py-gwi. Upéixa erejapo ramo, eremomandu'a uka arā hembiapo vaikwe-rehe. “Nhandejáry re'ýi

e'ŷ-rami nipo ra'e nhande" he'i va'erã ójehe, he'i íxupe kwéry Hesu. ¹² Aipo-gwi hemimbo'e kwéry oho onhemonhe'ê-vy enterove va'e-pe:

—Erova nde rekoha, he'i. ¹³ Omosê imondo-vy heta anháy-pe. Hasy va'e-rehe omona nhandy omongwera hagwã.*

João ojejuka

(Mt 14.1-12; Lc 9.7-9)

¹⁴ Ha Hesu rerakwã opa opa-rupi oho. Upéixa-gwi mburuvixagwasu Herodes ohendu ave Hesu rerakwã.

Kente kwéry omombe'u mbe'u ojóupe Hesu rerakwã. Gwĩ Hesu rexa-vy, he'i ojóupe:

—João Batista oikove jevy-ma, he'i mo'ã. —Upéa-gwi hexapyrã-rupi hembiao porã porã voi, oi he'i va'e mo'ã Hesu-rehe.

¹⁵ Hesu rexa-vy he'i ojóupe:

—Upe va'e ko Elias, oi he'i va'e mo'ã ave Hesu-rehe.

—Upe va'e ko onhemonhe'ê va'ety yma gwaréixa, oi he'i mo'ã va'e ave hese.

Upéixa voi ha'e kwéry hupi e'ŷ omombe'u. Omombe'u jokupe kupe hesegwa nhe'ê.

¹⁶ Upéixa ramo Herodes mburuvixagwasu va'e ohendu Hesu rerakwã. Upe ojapo japo va'ekwe ohendu:

—Upe João xe anhakã'o uka va'ekwe, oikove jevy-ma nipo ra'e, he'i mo'ã hese.

¹⁷⁻¹⁸ Are-ma omenda va'ekwe Herodes. Gwyvýry rembirekokwe-rehe omenda va'ekwe. Gwovajáry Herodias-rehe omenda va'ekwe. Tyvýry héry Filipe. Ha João katu he'i va'ekwe íxupe, Herodes-pe: “Ereiko ramo nde ryvy rembireko ndive, ndatekoháiry erereko” he'i va'ekwe íxupe. Upéa-gwi mburuvixagwasu omondo va'ekwe ipiári oipyhy uka hagwã João-pe. Omoĩ uka va'ekwe íxupe preso. Gwembireko-rehe onhe'ê-gwi, omoĩ uka íxupe preso.

¹⁹ Ha hambireko katu ndija'úi voi João-rehe. Ojuka-ta mo'ã. ²⁰ Ndikatúi ojuka, omboete-gwi íxupe mburuvixagwasu Herodes. Ha mburuvixa katu oheko kwaa voi íxupe. “Hi'arandu va'e João, heko marangatu va'e voi ave” he'i hese. Upéa-gwi omoĩngatu joty íxupe. Ohendu ramo inhe'ê, ojapose vérami mo'ã inhe'ê. Ha ndojaposéi ave. Ndojapói ramo jepe, ogwerohory joty inhe'ê.

²¹ Hi'áry ogwahê ojuka hagwã íxupe. Oiko hagwe áry-py mburuvixagwasu omongaru porã imboviapyre. Mburuvixa kwéry, soldado ruvixa kwéry, imba'e reta va'e kwéry, Galiléia pygwa va'e omongaru porã. ²² Ojekaru ha-py oike-ŷy ojeroky hambireko memby kunha. Ombovy'a ojeroky ramo mburuvixagwasu Herodes-pe, imboviapyre ave ombovy'a. Ha upéi he'i kunhataĩ-pe mburuvixagwasu:

—Ejerure xe-vy ne remimbota-rehe. Oime ra'ê va'e voi ame'ê-ta nde-vy, he'i íxupe. ²³ —Oime ra'ê va'e-rehe erejerure ramo, ame'ê-ta nde-vy, he'i íxupe. Pono oapu-gwi —Tupã réry-py ame'ê-ta nde-vy, he'i. —Ha opamba'e xe areko va'e katu amombyte-ta nde-vy ime'ê-vy, he'i jevy jevy íxupe.

²⁴ Upéi osê oho-vy oporandu osy-pe:

* 6.7-13 Lc 10.1-12

—Mbava'e-rehe tipo xe ajerure-ta, he'i omombe'u-vy osy-pe.

Isy he'i íxupe:

—Ejerure katu João Batista akägwe-rehe, he'i íxupe.

²⁵ Ojapura oike hagwã jevy mburuvixagwasu oĩ ha-py. Pya'e oike ojerure-vy:

—Áy aipota eremboyru xe-vy pya'e nha'ê-py João akägwe araha hagwã, he'i ojerure-vy.

²⁶ Ha mburuvixagwasu katu onhe'ëgwe omboasy eterei. “Tupã réry-py ame'ë-ta” he'i-gwi, ohendu-gwi ave imboviapyre inhe'ë, ndikatuveí-ma João-rehe hakate'ỹ. ²⁷ Upe-ma ramo omondo peteĩ gwembigwái soldado ogweru-ruka hagwã íxupe inhakägwe. Ha oho onhakã'o João-pe onhemoi va'e preso haty-py. ²⁸ Ogweru nha'ê-py inhakägwe ome'ë kunhataĩ-pe. Ha kunhataĩ katu ome'ë osy-pe. ²⁹ Ha João remimbo'ekwe ohendu ramo, ou hetekwe ogweraha. Omoi yvykwa-py hetekwe.

Hesu ombopopóy cinco mil va'e-pe cinco mbojape mokõi pira ave

(Mt 14.13-21; Lc 9.10-17; Jo 6.1-14)

³⁰ Ha hemimondo kwéry katu ou jevy Hesu ha-py. Omombe'u íxupe ojapo japo va'ekwe. Ombo'e mbo'e va'ekwe ou jevy omombe'u. ³¹ Ha heta ipohuha ou. Opohupáry-gwi ndikatuveí okaru. Upéa-gwi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Jaha katu nhane anho ojeiko e'ỹ ha-py. Japytu'u mixĩ-vy jaha, he'i.

³² Akói ramo oho ha'e kwéry anho ojeiko e'ỹ ha-py. Kanoagwasu-py oho.

³³ Ha heta kente ohexa íxupe iho ramo. Oikwaa-ma ave. Upe ramo enterove tetã-gwi osẽ oho-vy. Yvy-rupi oripara oho-vy. Ha'e kwéry ranhe ogwahẽ y rovái. Ha Hesu nogwahẽi joty.

³⁴ Ogwahẽ ramo hembey-py, osẽ kanóa-gwi.

—Heta ojohapypa ra'e onhomboaty, he'i hexa-vy. —Upéa ovexa ijáry e'ỹ va'e-rami ndoiko kwaáiry ha'e kwéry anho, he'i. —Ndaherekwáiry, he'i.

Upéa-gwi oiporiahuvereko-ma íxupe kwéry. Oiporiahuvereko-gwi heta onhemonhe'ë nhe'ë íxupe kwéry.

³⁵ Ka'aru ete ou Hesu ha-py hemimbo'e kwéry:

—Ndaipóri mba'eve a-py, he'i. —Ka'aru ete-ma. ³⁶ Ere íxupe kwéry toho tetã mirĩ-rupi tetãgwasu-rupi ave ojogwa hagwã gwemi'urã, he'i Hesu-pe.

³⁷ Ha Hesu katu he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Peẽ katu peme'ë íxupe kwéry hemi'urã, he'i.

—Oroho-ta tipo orojogwa duzentos repy mbojape hemi'urã kwéry orome'ë hagwã íxupe kwéry ho'u hagwã, he'i íxupe oporandu-vy.

³⁸ Hesu he'i:

—Mbovy a-py erereko mbojape? Ekwa terehexa, he'i íxupe.

Upe rire oho ohexa. Oikwaa rire, ou omombe'u:

—Cinco mbojape oĩ, he'i. —Mokõi pira ka'ẽ ave oĩ, he'i Hesu-pe.

³⁹ Ha upéi katu he'i ojogweroaty mirĩ mirĩ hagwã ogwapy-vy. Kapi'i pyahu ári ogwapy hagwã, he'i íxupe kwéry. ⁴⁰ Ha cem oĩ va'e, cingüenta oĩ va'e ave ojopypy ypy-py ogwapy. ⁴¹ Ha Hesu katu oipyhy upe cinco mbojape. Mokõi pira ave oipyhy. Upéi hovayva yvate-koty omboete-vy temi'urã-rehe. Otima porã ave. Omboja'o ja'o upe mbojape. Ome'ë me'ë gwemimbo'e kwéry-pe ombogwey hagwã entéro va'e rovagwy-py. Omboja'o ja'o ave mokõi pira enterovéa-pe.

⁴²Ha enterovete okaru. Hygwyatāmba-ma ave hikwái. ⁴³Upéi omono'õ ho'u va'ekwe rembyre, pira rembyre ave. Doze ajaka joty ra'e oĩ hembyre kwéry.

⁴⁴Upe okaru va'ekwe heta oĩ ra'e. Kwimba'e kwéry okaru va'e cinco mil oĩ ra'e.

Hesu oho ogwata-vy y ári

(Mt 14.22-33; Jo 6.15-21)

⁴⁵Upe ramo Hesu he'i:

—Eike katu kanoagwasu-py, he'i gwemimbo'e kwéry-pe. —Pekwa mani katu y rovái xe renonde, he'i. —Betsaida-py ekwa mani katu, he'i.

Oho rire, he'i ojogweroaty va'e-pe:

—Tapeho katu pende ro nde rōga-rupi, he'i Hesu íxupe kwéry.

⁴⁶Upe rire, “Aha jevy-tama” he'i rire íxupe kwéry, oho yvyaty ári-rupi Hesu. Onhomongeta hagwā Nhandejáry ndive oho.

⁴⁷Ojekwaa-ma pytũ ou-vy. Oĩ kanoagwasu y mbyte-py y ári ave. Ha Hesu katu opyta ha'e anho yvy-py. ⁴⁸Ohexa íxupe kwéry onhemombaraete ramo oipykúi-vy. Ndogwatavéi kanóa henonde-gwi ou ramo yvytu. Hembipe ramo Hesu oho gwemimbo'e kwéry ha-py. Pytũ joty reheve oho íxupe kwéry ogwata-vy y ári. Ohenonde'a-ta mo'ã kanóa-pe.

⁴⁹Ha ha'e kwéry katu ohexa ramo íxupe ogwata y ári,

—Arygwypóry,

he'i mo'ã hese. Osapukái ave. ⁵⁰Enterová hemimbo'e kwéry ohexa íxupe. Onhemondýi eterei-ma ave. Upéa-gwi osapukái joa. Upe ramo pya'e he'i íxupe kwéry: —Anive erejapura teĩ. Xe ko Hesu, he'i voi. —Ani erekyhyje teĩ, he'i.

⁵¹Upéi katu oike-ma kanoagwasu-py hendive kwéry. Ndayvytuvéi-ma.

—Mba'éixa omombyta yvytu? he'i opondera eterei-vy hese.

⁵²Ha Hesu ombopopóry ramo mbojape hexapyrã-rupi, ndoikwaáiry heko-rehe. Nainhakã porãi-gwi ndoikwaáiry heko-rehe hikwái. Upéa-gwi,

—Mba'éixa omombyta yvytu? he'i opondera eterei-vy hese. ⁵³Upéi katu oho yugwarusu rovái. Genezaré tetã-my ogwahẽ oho-vy hikwái. Isã-py onhapytĩ kanóa. Osẽ kanóa-gwi. ⁵⁴Osẽ jave, pya'e oikwaa Hesu-pe tetã mygwa. ⁵⁵Oripa oho-vy hikwái opa-rupi. Pe tetã kupe-rupi oripara para okwa-vy. Ha hasy va'e-pe katu ogweru Hesu ha-py. Hupa reheve ogweru. Ohendu-ma ramo Hesu oĩ ha-py ogweru-ma.* ⁵⁶Ha Hesu katu ogwahẽ ramo tetãgwasu-py, ogwahẽ ramo tetã nhapyrũ-py, ogwahẽ ramo ave tetã mirĩ-my, óga pa'ũ-rupi ombogwey meme hasy va'e-pe hikwái. Ojerure íxupe:

—Tande pyhy nde ao rembe'y-rehe jepe hasy va'e, he'i íxupe hikwái oipyhy va'e gwive okwera-ma hagwã.

“Ma'erã tipo ndoikói yma gware reko-rupi ne remimbo'e”

he'i Hesu-pe oporandu-vy

(Mt 15.1-20)

7 ¹Ha fariseu kwéry ojogweroaty Hesu ha-py. Ogwahẽ ave ou-vy judeu kwéry rekombo'ehaty. Jerusalém tetã-gwi ou va'ekwe. ²⁻⁴“Ndajajepo-héi porãi ramo ndikatúi jakaru”, he'i va'e fariseu kwéry, opa judeu kwéry gwive ave. Ojepohe pohéi e'ỹ reheve ndokarúi va'e ojapo-gwi hembypy he'i

* 6.52-55 Mt 14.34-36

va'ekwe. Ou jevy ramo mba'e jogwa haty-gwi nonhemopotĩry ramo ndokarúi. Ojohéi kopo'i, ojohéi japepo, ojohéi nha'ê kwarepoti-gwi ojejapopyre. Hupa ojohéi ave. Heta mba'e ojapo hembypy he'i va'ekwe ohendu-gwi. Ha gwi fariseu kwéry, judeu rekombo'ehaty ave ohexa Hesu remimbo'e kwéry-pe okaru ramo ojepohéi e'ỹ reheve. Upéa he'ise: Ojepohe pohéi rei e'ỹ reheve okaru. ⁵Upéa-gwi oporandu Hesu-pe hikwái:

—Ma'erā tipo ndoikói yma gware reko-rupi ne remimbo'e kwéry? Ma'erā okaru ojepohéi porā e'ỹ reheve? he'i. —Ma'erā tipo nonhemopotisevéiry nhande kwéry e'ỹ va'e ndive oiko rire? he'i íxupe.

⁶Ha Hesu he'i íxupe kwéry:

—Peê katu pende py'a ky'a pemo'ā kwaa va'e. Ha Isaías amyri anheiharupi omombe'u va'ekwe pende rekorā. Omoí va'ekwe kwatia-rehe a-rami:

“Ha'e kwéry xe mboete onhe'ê-py rei. Opy'apy-py katu naxe mboetéiry. Ndojehesa rerováí xe-rehe.

⁷Xe momba'egwasu teĩ. Xe nhe'ê-py nombo'éiry. Ha teko rei nhe'ê-py ae oporombo'e mbo'e oiko-vy”*,

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê pende-rehe. ⁸Ha Nhandejáry he'i ramo, nderejaposéi voi inhe'ê. Ha teko rei katu omanda ramo, he'i va'e gwive erejapo japo voi, he'i íxupe kwéry Hesu. ⁹—Nderejaposéi voi Nhandejáry he'i va'ekwe jajapo hagwā nhane rembypy he'i va'ekwe. Upéixa ramo, “Ore rembiapo porā” ere mo'ā ndéjehe.

¹⁰Ha Moisés amyri he'i va'ekwe:

“Pemboete nde ru, nde sy-pe ave. Ha entéro onhe'ê vai rei va'e gwarehe, osy-rehe ave, tojejuka katu”*,

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. ¹¹Ha peê katu pepyrū Nhandejáry nhe'ê-rehe. Ndapehejáry gwu osy-pe ome'ê hagwā. Pembo'e mbo'e rei judeu kwéry-pe a-rami. Peje, “Ava he'i ramo gwu osy-pe ave, Voive ereporandu ramo ame'ê arā nde-vy ra'e. Āy katu ndikatuvéi-ma ame'ê nde-vy. Xe mba'e kwéry opa-ma. Ame'êmba-ma kuri Tupā Nhandejáry-pe. Aiporu jepe xe, Tupā mba'epa-ma, he'i gwu osy-pe ave.” ¹²Upéixa he'i ramo, iporā joty peê-my. Upéixa ndapehejái oipytygwō gwu osy-pe ave. Ne nhe'ê-py gwu osy-pe ave nomboetevéi. ¹³Ne rembypy reko-rupi joty peiko. Upéa-gwi pepyrū joty Nhandejáry nhe'ê-rehe, pemboyke joty Nhandejáry nhe'ê peiko-vy. Heta gwārami erejapo japo ave, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁴Upe rire ohenói jevy oha-py kente kwéry ou hagwā he'i:

—Pejeapysaka joa xe nhe'ê-rehe peikwaa porā hagwā, he'i arandu rehegwa nhe'ê omombe'u-vy. ¹⁵—Jakaru jave ndikatúi nhane mongy'a. Ndoikói tembi'u nhande py'a omongy'a va'erā. Ha nhane nhe'ê vai ramo ae katu onhe-mongy'a arā nhande py'a. ¹⁶Pene arandu-ta ramo, pejeapysaka katu ko xe nhe'ê-rehe, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁷Upéi oheja íxupe kwéry Hesu. Oho oike koty-py. Oike rire, oporandu íxupe hemimbo'e kwéry. He'i:

—Tembi'u rehegwa nhe'ê ereiporu kuri. Ha upéa, mbava'e-rehe tipo aipo va'e he'ise, he'i oporandu-vy íxupe hemimbo'e kwéry.

¹⁸Ha Hesu he'i íxupe kwéry:

—Peē katu kente kwéry-rami ave ndapeikwaa porāi joty. Ma'erā tipo ndapeikwaa porāi? Pekaruru ramo, ndikatūi penhembohete ky'a. Ndaipóri tembi'u pene mbopy'a ky'a va'e. ¹⁹ Tembi'u katu pende py'a-rehe ndohói. Pende ryekwe-py ae oho. Upéi osēmba jevy. Upéa-gwi napene mongy'áiry, he'i íxupe kwéry Hesu. —Upéixa jaikwaa entéro tembi'u ipotí voi, he'i.

²⁰ Upéa-rehe he'i jevy íxupe kwéry Hesu:

—Ha pene nhe'ē vai ramo katu, onhemongy'a arā pende py'a, he'i. ²¹ —Pende py'apy-py katu penhemongeta peiko-vy pene rembiapo vairā-rehe. Upéa-gwi pende py'a vai. Pende py'a vai-gwi pejogwereko rei. Pende py'a vai-gwi pemonda rei peiko-vy, peporojuka ave. Pende py'a ky'a-gwi onhoe-mbireko ndive, onhome ndive ave peiko. ²² Pende py'a vai-gwi peipota rei pende rapixa mba'e, ha pene rembiapo vai, ha peporombotavy, ha pene akā vai, napende a'ei pende rapixa-rehe, penhe'ē rei rei pende rapixa-rehe, ha penhembotuvixaseve mo'a ave peiko-vy, ha napene nhe'ē rendúí ave. ²³ Ha opaixagwa pejapo pende py'a vai-gwi. Upéixa ramo pende py'a vai-gwi penhemongy'a-ma, he'i íxupe kwéry Hesu.

“Ne memby-gwi opoi-ma anháy” he'i Hesu

(Mt 15.21-28)

²⁴ Upéi opu'ā oho-vy Hesu. Upe-gwi oho ogweroajere Tiro tetā jerekwe-rupi. Sidom tetā jerekwe-rupi oho ave. Oike koty-py opyta hagwā. Ndoipotái mo'ā onhemombe'u. Ha ndikatūi onhemi. ²⁵ Ha peteí kunha pya'e ohendu herakwā. Ou ojeity Hesu rovagwy-py. Ha imemby kunha mixí va'e anháy rerekoha voi. ²⁶ Ha kunha katu onhe'ē outro nhe'ē-py. Grego nhe'ē-py onhe'ē. He'íi Sirofenícia pygwa. Ojerure Hesu-pe:

—Emosē katu imondo-vy xe memby-gwi anháy, he'i íxupe.

²⁷ —Nde ko ndaha'ei xe re'íi. Xe re'íi kwéry aipytygwō ranhe-ta. Ha upe rire katu xe re'íi e'í-pe aipytygwō-ta ave, he'i. —Mitāgwe-pe katu nhamongaru ranhe. Nanhamombói jagwa-pe mitā remi'urā, he'i joty Hesu itantea-vy, ojeheko rerovia uka etese-vy kunha-pe.

²⁸ Ha kunha katu he'i íxupe:

—Akói-ramima ngatu, xe Járy, he'i kunha Hesu-pe. —Ha tembi'u sururukwe ijáry apyga gwy-py ho'u joty jagwa, he'i Hesu-rehe ojerovia joty-vy.

²⁹ —Ere porā-ma, he'i. —Ekwa jevy katu. Ne memby-gwi opoi-ma anháy, he'i kunha-pe Hesu.

³⁰ Ha upéi oho gwóga-py. Ohexa omemby hupa-py. Onheno oí-vy ramo ohexa. Ha anháy osē-ma ra'e íxugwi oho-vy.

Ogweru Hesu-pe ndaijapysa porāi va'e

³¹ Ha upéi katu ojevy Hesu Tiro tetā jerekwe-gwi. Sidom-rupi ohasa oho-vy. Ohasa oho-vy ave Decápolis tetā-rupi. Galiléia yugwarusu-py oho. ³² Ha upe pygwa ogweru Hesu-pe ndaijapysa porāi va'e. Ha'e inhe'ēngopa va'e ave. Inhapekū ratā va'e-rami oiko. Ojerure íxupe omoí hagwā hi'ári opo. ³³ Ha Hesu ogwenohē íxupe. Ojogweroaty ha-gwi ogweraha íxupe ha'e anho. Ijapysaka-py okwā omopo'ē. Upéi ondyvu okwā-rehe Hesu. Upe rire omoí inhapekū apy-rehe. ³⁴ Upe rire hovayva yvate-koty. Onhe'ē va'erā-rami ipytuhē hatā:

—Efatá, he'i ha'e ae onhe'ē-py.

Upe va'e he'ise: "Tojepe'a nde apysa mbotyha". ³⁵ Ha upéi katu ikwa-ma ijapysa. Nainhapekũ ratãvéiry ave. Nainhe'engopavéi-ma ave. Onhe'ẽ porã-ma.

³⁶ Upéi Hesu he'i íxupe kwéry omombe'u e'ỹ hagwã avave-pe:

—Ani xe mombe'u teĩ, he'i jevy jevy mo'ãi íxupe kwéry. He'iri iri íxupe Hesu ramo, ha'e kwéry katu omombe'uve uve joty. Ndogwereco nhemíry Hesu ombogwera hagwe. Nogwenotíry Hesu-pe. ³⁷ Ha henduháry gwive he'i:

—Hembiapo porã e'ỹ va'e ndoikóiry. Hembiapo porã porã meme ae katu Hesu. Ijapysa e'ỹ va'e omboapysa jevy va'e. Ha nonhe'ei va'e omonhe'ẽ porã jevy va'e Hesu, he'i ojóupe hikwái opondera eterei-vy hese.

Hesu ombopopóy irundy mil va'e-pe sete mbojape

(Mt 15.32-39)

8 ¹ Upe ramo heta ojogweroaty jevy ramo, ndogwerekói ramo gwemi'urã, ohenói Hesu gwemimbo'e kwéry-pe ou jevy hagwã íxupe:

² —Peju katu xe ha-py, he'i. —Ojogweroaty va'e iporiahu va'e xe-vy. Mbohapy áry xe mokambara okwa-vy. Ndogwerekói ave gwemi'urã. Upéa-gwi aiporiahu-vereko íxupe kwéry. ³ Oĩ mombyry-gwi ou va'ekwe. Amondo ramo íxupe kwéry hõga-py ivare'a ramo, naipyatãvéi arã tape-rupi, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁴ Upe ramo hemimbo'e kwéry he'i íxupe:

—Mba'éixa tamo ra'e nhahembi'u me'ẽ ko'a rupigwa kente kwéry-pe? A-rupi ndaipóri kente tembi'u me'ẽharã, he'i íxupe hikwái.

⁵ —Mbovy tipo erereko mbojape, he'i oporandu-vy gwemimbo'e-pe:

—Sete voi areko, he'i íxupe.

⁶ Ha Hesu katu he'i ojogweroaty va'e-pe ogwapy hagwã yvy-py:

—Pegwapy katu, he'i íxupe kwéry.

Upe rire oipyhy upe sete mbojape. Otima Nhandejáry-pe. Otima rire ombo-popóy ome'ẽ gwemimbo'e kwéry-pe. Ojogweroaty va'e rovagwy-rupi omoĩ hagwã ome'ẽ. ⁷ Ha pira'i ka'ẽ ndogwereco hetái hikwái. Ha Hesu omboete ranhe Nhandejáry-pe pira ho'u va'erã-rehe. Upe rire omoĩ uka ave hovagwy-rupi. ⁸ Upe rire ho'u-ma omohygwyatãmba porã ave íxupe kwéry. Upéi omboaty hembyre opyta va'e omboyru sete ajakagwasu. ⁹ Ha heta eterei okaru va'e. Irundy mil para'e okaru va'e.

Ha upéi he'i:

—Tapeho katu pende ro nde róga-rupi, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁰ Upe ramo pya'e oike kanoagwasu-py gwemimbo'e kwéry ndive oho hagwã. Dalmanuta jerekwe-py oho.

"Ejapo katu ore-vy hexapyrã-rupi" he'i Hesu-pe

(Mt 12.38-42; 16.1-12)

¹¹ Ha fariseu kwéry ou Hesu oĩ ha-py onhonhe'ẽ mbojevy jevy hagwã:

—Ejapo katu ore-vy hexapyrã-rupi. Nhandejáry rembiapo porã ramigwa ejapo katu ore mbojerovia uka porã-vy, he'i Hesu-pe. Ombovyte íxupe ombojejavvy-vy.

¹² Ha Hesu ndojohu porãi-gwi, opy'apy-py onhe'ẽ va'erã-rami ipytuhẽ hatã:

—Ma'erã äygwa ohexase hexapyrã-rupi xe rembiapo ramo. Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my. Äygwa-pe katu naxe rembiapo mo'ãi hexapyrã-rupi, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹³Upéi oheja oho-vy íxupe kwéry. Oike jevy ramo kanoagwasu-py oho yugwarusu rovái. ¹⁴Ha hemimbo'e naimandu'avéi-gwi ndogwerahái mbojape. Peteĩmi ogweraha hendive. Peteĩ anho mbojape oĩ kanóa-py. ¹⁵He'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ivai voi mbojape mbovuha fariseu kwéry, Herodes irũ kwéry rembiporu, he'i íxupe kwéry Hesu omombe'u-vy, pono judeu ruvixa ohekombo'e vai íxupe kwéry.

¹⁶Ha mbava'e-rehe po he'ise upéa ndoikwaái voi. Upéa-gwi onhomongeta okwa-vy:

—Ma'erã po omombe'u upéixa Hesu. Nanhane mbojapéi-gwi omombe'u upéixa, he'i mo'ã ojóupe.

¹⁷Ha Hesu katu oikwaa onhomongeta ramo. Upéa-gwi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ma'erã pemombe'u mbojape pereko e'yha? Ma'erã, “Nanhane mbojape-véi” peje pemombe'u-vy? he'i. —Ma'erã tipo ndapehexa kwaavéi-ma xe-rehe? he'i. —Ma'erã tipo ndapeikwaavéi-ma xe reko? Napene akã porái vyteri, he'i.

¹⁸—Oĩ pende resa. Ma'erã tipo ndapehexavéi-ma? Oĩ pende apysa. Ma'erã tipo napehenduvéi-ma? Ma'erã tipo napene mandu'avéi-ma? ¹⁹Xe ambopopóy kuri heta eta va'e-pe, cinco mil va'e-pe upe cinco mbojape. Ambopopóy rire, mbovy ajakagwasu-py eremboyru hembyrekwe? he'i íxupe kwéry oporandu-vy.

—Doze ajaka, he'i íxupe hikwaái.

²⁰—Aje'i-ma ambopopóy ave kuri upe sete mbojape ame'ẽ hagwã irundy mil va'e-pe. Ambopopóy rire, mbovy ajaka-py eremboyru hembyrekwe? he'i íxupe kwéry oporandu-vy.

—Sete ajaka, he'i íxupe.

²¹—Ndereikwaái joty? Ma'erã ndereikwaái? he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu ombogwera hesa e'y va'e-pe

²²Ha upéi katu ogwahẽmba-ma Hesu gwemimbo'e kwéry ndive. Betsaida tetã-my ogwahẽ.

Ha ojereru Hesu ha-py hesa e'y va'e-pe. Ojerure íxupe opoko hagwã hese.

²³Ha Hesu katu oipopyhy ogweraha hesa e'y va'e. Tetã avyte-gwi ogweraha. Onygwõ rire hesa-py, omoĩ hi'ári opo:

—Erehexa-ma tipo? he'i íxupe oporandu-vy.

²⁴—Ahexa-ma katu tekove-pe. Havẽ havẽ rei ahexa-vy, he'i. —Yvyra vyrami rei ahexa íxupe. Ogwata oĩ-vy ramo ahexa íxupe, he'i íxupe hovayva-vy hesa havẽ-gwi.

²⁵Upéi omoĩ jevy Hesu hesa ári opo. Ha upéi ohexa katu oĩ-vy. Hesapyso jevy-ma. Ndahesa tatatívéiry. Ohexa porãmba-ma.

²⁶—Tereho nde róga-py, he'i. —Ani ereike jevy te'yí avyte-py, he'i íxupe Hesu.

“Nde Cristo voi” he'i Pedro

(Mt 16.13-28; Lc 9.18-27)

²⁷Ohasa jevy oho Hesu gwemimbo'e kwéry ndive. Cesaréia de Filipe jerekwe rupigwa tetã mirĩ mirĩ-rupi oho. Oho jave oporandu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Mbava'e he'i ra'e xe-rehe? he'i íxupe kwéry.

²⁸ Ha'e kwéry he'i:

—Nane mombe'u porãiry. Ne mombe'u joavy avy. Oĩ, “João Batista onhemoin-gove jevy va'ekwe ra'e” he'i va'e mo'ã nde-rehe. Oĩ, “Elias onhemoin-gove jevy va'ekwe ra'e” he'i va'e mo'ã ave nde-rehe. Oĩ, “Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety onhemoin-gove jevy va'ekwe Hesu” he'i va'e mo'ã nde-rehe, he'i íxupe hikwái.

²⁹ Upéi Hesu he'i:

—Mbava'e ere xe-rehe? he'i íxupe kwéry oporandu-vy.

—Nde Cristo voi, Nhandejáry rembiporavokwe. Enterove remiha'arõ voi ko nde, he'i íxupe Pedro.

³⁰ —Xáke ne nhe'ẽ ohendupa va'erã, he'i. —Ani xe mombe'u mbe'u teĩ avave-pe, he'i íxupe kwéry.

³¹ Upe rire omombe'u-ma íxupe kwéry Hesu ojéupe ojehu-ta va'e:

—Xe Nhande Ryke'y tee va'e voi, he'i. —Xe áry oma'emboypy hagwe-py heta-ma xe ahasa asy-ta. Xe mbojevy-ta, xe juka uka-ta ave judeu ruvixa kwéry, pa'i ruvixa kwéry, judeu rekombo'ehaty kwéry ave. Mbohapy áry rire katu aikove jevy-ma va'erã, he'i.

³² Ohendupa hagwã-rami upéa he'i íxupe kwéry.

Ha Pedro katu ogwenohẽ-ma Hesu-pe ha'e anho hakate'ỹ-gwi.

—Aníke erenhe'ẽ teĩ upéixa, he'i inhe'ẽ joko-vy íxugwi.

³³ Ha Hesu katu ojere ohexa gwemimbo'e kwéry.

—Ani xe nhe'ẽ joko teĩ, he'i Pedro-pe. —Ejei xe ypy-gwi, he'i Satanás-py ohenói-vy íxupe. —Neremombe'úi voi Nhandejáry nhe'ẽ. Anháy ruvixa nhe'ẽ-py ae eremombe'u voi, he'i Pedro-pe.

“Taxe moirũ katu okurusugwasu ohupi heraha-vy

va'e-rami peiko-vy” he'i Hesu

(Mt 16.24-28; Lc 9.23-27)

³⁴ Upéi ohenói Hesu ou hagwã oha-py ojogweroaty va'e-pe. Gwemimbo'e kwéry-pe ave ohenói:

—Peẽ xe moirũse ramo, anive pejapo rei teĩ pejapose va'e anho mante. Anive pepena teĩ pende rekove-rehe. Xe moirũ ae katu peẽ. Okurusugwasu ohupi heraha-vy va'e-rami ijukapyrã-rami ae katu peiko, he'i íxupe kwéry.

³⁵ —Ha gwekove-rehe hakate'ỹ va'e katu, ndoikove mo'ãi Nhandejáry ndive. Ha xe-rehe ha-py gwekove-rehe nopenái va'e, Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã-rehe ha-py gwekove-rehe nopenái va'e ave, oikove meme va'erã Nhandejáry ndive, he'i. ³⁶ —Nde para'e ko yvy apy gwive járy ramo ereiko va'erã. Ha Nhandejáry ndive ereiko e'ỹ ramo katu mba'evete ndererekói va'erã. Opa ete-ma va'erã. Oipe'apa va'erã ndéhegwi. ³⁷ Nhandejáry ndive ereiko e'ỹ ramo, nande reko repyvúi-ma va'erã. Eremano rei va'erã. Ndererekói ereme'ẽ va'erã Nhandejáry-pe erejehepy hagwã. Eremano joty va'erã, he'i. ³⁸ —Ha äygwa katu Nhandejáry-pe nomboetói va'e, hekoha vai va'e ave. Upéa-rupi, “Ndaikwaái íxupe” peje ramo xe-rehe, xe nhe'ẽ napehenduséi ramo ave, xe, Nhande Ryke'y tee va'e, napena pena mo'ãi ave pende-rehe. Xe amano rire

* 8.34-35 Mt 10.38-39; Lc 14.27; Jo 12.25-26

aju jevy ramo xe Ru rendy-rupi, hembigwái marangatu reheve, napena pena mo'ái pende-rehe agwahê ramo, he'i íxupe kwéry Hesu.

9 ¹Ha Hesu katu he'i ondive oĩ va'e-pe:

—Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my, he'i. —Pene pa'ũ-my oĩ ohexa va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe. Ombaraete reheve oiko ramo, ohexa va'erã. Ohexa e'ỹ reheve nomano mo'ái. Ohexa rire mate, omano va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

Ojehete rekoviarô Hesu

(Mt 17.1-13; Lc 9.28-36)

²Seis áry rire, mbohapy ogweraha gwupive Hesu. Pedro, Tiago, João-pe ogweraha. Ogwerojeupi heraha-vy yvyatyrusu-rehe ha'e kwéry anho. Upe-py ha'e kwéry hovagwy-rupi ojehete rekoviarô-ma Hesu. ³Overapa ijao hendy-vy. Hesakã ete ipotĩ-gwi. Imorotĩ ete ijao. Upéixa omomorotĩ rei ijohéi hagwã, ndikatúĩ ko yvy-rehe oiko va'e. ⁴Ha upéi mokõi ojekwaa íxupe kwéry. Moisés ndive ojekwaa Elias. Onhomongeta oĩ-vy Hesu ndive.

⁵Ha Pedro katu he'i Hesu-pe:

—Iporã nhande nhaime a-py, mbo'eháry, he'i Pedro íxupe, —Torojapo mbohapy tapýi, peteĩ nde-vy gwarã, peteĩ Moisés pegwarã, peteĩ Elias pegwarã ave, he'i íxupe.

⁶Upéixa he'i ndoikwaái-gwi onhe'êrã, ikyhyje eterei-gwi hikwái.

⁷Upe rire omo'ây-ma íxupe kwéry arai. Ohendu-ma arai-gwi onhe'ê va'e íxupe kwéry:

—Upe va'e xe ra'y, he'i. —Xe rembihayhu va'e voi, he'i. —Ejeapysaka katu inhe'ê-rehe, he'i íxupe onhe'ê va'e.

⁸Onhe'êmba rire-ma pya'e osareko reko oĩ-vy hemimbo'e. Avave ndohexa-véi-ma. Hesu-pe anho mante ohexa gwupive oho ramo.

⁹Ogwejy jevy yvyaty ári-gwi. Ogwejy gwejy ou ramo he'i íxupe kwéry Hesu:

—Ani eremombe'u avave-pe erehexa va'ekwe, he'i íxupe kwéry. —Xe Nhande Ryke'y tee va'e, aikove jevy rire ae, emombe'u katu, he'i íxupe.

¹⁰Upéa-gwi avave-pe nomombe'úi hembixakwe. He'i ojáupe:

—“Xe aikove jevy-ta” he'i ramo Hesu, mbava'e-pe po he'i Hesu? he'i oporandu randu-vy ojáupe hikwái.

¹¹Ha upéi katu oporandu íxupe hikwái:

—Ma'erã, “Tou ranhe Elias” he'i judeu rekombo'ehaty, he'i íxupe.

¹²—Ou ranhe voi Elias omoatyrômba hagwã. Omoatyrômba ramo jepe, omoĩ joty va'ekwe kwatia-rehe xe mbohasa asy va'e rehegwa nhe'ê. “Nhande Ryke'y tee va'e-pe ombohasa asy va'erã, ombojevý ave va'erã íxupe” he'i joty xe-rehe omoĩ-vy kwatia-rehe. Peikwaa tipo upe va'e nhe'ê? he'i. ¹³—Ha Elias katu ou ra'e. Ou voi kuri, ha'e-ta nde-vy. Ojapose va'e ojapo hese. Yma he'i hagwe-rami, ây ojapo-ma hese, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu omosê imondo-vy kunumi-gwi anháy

(Mt 17.14-21; Lc 9.37-43a)

¹⁴Ha upéi katu Hesu ogwahê jevy ou-vy gwemimbo'e kwéry renda-py. Ogwahê jevy ramo ohexa heta reheve ojogweroaty aty ramo hikwái.

Heta oĩ kente kwéry ijerekwe-rehe. Imbyte-py oĩ Hesu remimbo'e kwéry. Hendive onhomongeta hatã hatã oiko-vy judeu rekombo'ehaty. ¹⁵Upe ramo, osareko-ma Hesu-rehe hikwái. Hesu rexa-vy, “Mba'éixa ogwahẽ?” he'i opo-ndera eterei-vy hese hikwái. Ndoutaha-gwi, ogwahẽ ou-vy. Ohexa ramo íxupe, oriparapa oje'ói-vy Hesu renda-py ohogwaitĩ hagwã íxupe. Ogwerohory-ma íxupe.

¹⁶—Mbava'e-rehe tipo penhomongeta hatã hatã ra'e peiko-vy? he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁷Ha ojogweroaty va'e avyte-gwi peteĩ va'e omombe'u:

—Xe ra'y-rehe katu ojepota kuri anháy. Xe ra'y nonhe'ëve êvéi-ma oĩ-vy anháy ojepota-gwi hese, he'i. ¹⁸—Aru mo'ã kuri nde ha-py erembogwera hagwã, xe Járy. Ha ndorotopái, he'i. —Ha ogwahẽ ha-py íxupe anháy, oity íxupe imondo-vy. Ijuruyjúi, onhemohãingyrýu, onhembohete hatã ave. Ajerure mo'ã ne remimbo'e kwéry-pe omosẽ hagwã imondo-vy íxugwi anháy. Ha ndikatúi omosẽ, he'i Hesu-pe.

¹⁹Upéi he'i Hesu íxupe:

—Aýgwa katu ndojeroviái vyteri xe-rehe. Ndapyta are mo'ãi ne ndive. Ndo-roipokwaa are mo'ávêi-ma. Eru katu íxupe xe ha-py, he'i íxupe kwéry Hesu.

²⁰Ogweru íxupe kunumi hikwái. Ha anháy katu ohexa ramo Hesu-pe, ombohetyrýi-ma mitã kunumi-pe. Ho'a oho-vy yvy-py. Ijapajeréi oiko-vy yvy-rehe ijuruyjúi ramo.

²¹Upéi oporandu túvy-pe Hesu:

—Are-ma voi tipo araka'e ojepota hese anháy? he'i íxupe.

—Imitã gwise áy peve ojepota joty hese, he'i. ²²—Oity meme voi tata-py. Ojuka hagwã mo'ã y-py ave oity íxupe. Ha nde pu'aka ramo, erejapose va'e erejapo-ta hese, he'i. —Ore poriahuvereko katu ore pytygwõ hagwã, he'i Hesu-pe.

²³—Ma'erã tipo, “Nde pu'aka ramo” ere xe-vy? Ererovia tee ramo, opa-mba'e-rehe ipu'aka-ta Nhandejáry ojapo-vy nde-vy, he'i íxupe Hesu.

²⁴Upe ramo hatã onhe'ẽ mitã ru:

—Xe arovia-ma. Ha arovia e'ỹ ramo, xe pytygwõ xe arovia porãve hagwã, he'i.

²⁵Ha Hesu katu ohexa kente kwéry oripara joa ogwa'ẽ-vy. Ohexa ramo oja'o-ma anháy-pe:

—Erejepota-gwi kunumi-rehe, nonhe'ëvei, nohenduvéi. Ha'e-ta nde-vy, Epoi íxugwi. Anive ereju erejepota hese, he'i íxupe Hesu.

²⁶Ha anháy katu osapukái rire, ombohetyrýi eterei rire íxupe, opoi íxugwi anháy oho-vy. Te'õgwe-rami voi itúi yvy-rupi upe kunumi. Upéa-gwi, —Omano-ma ra'e, heta he'i mo'ã va'e kunumi-rehe.

²⁷Ha Hesu katu oipyhy íxupe ipo-rehe omopu'ã hagwã. Ha opu'ã-ma kunumi.

²⁸Oike rire koty-py, oporandu Hesu-pe hemimbo'e kwéry ha'e kwéry anho:

—Ma'erã tipo ore ae ndikatúiry oromosẽ imondo-vy anháy-pe, he'i Hesu-pe.

²⁹—Koixagwa ndikatúi eremosẽ imondo-vy neremondói ramo Nhandejáry-pe ne nhe'ẽ, he'i. —Ha eremondo ramo ne nhe'ẽ íxupe, erehasa ramo erekaru e'ỹ reheve ave katu, eremosẽ-ta imondo-vy, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu omombe'u mbe'u gwemimbo'e kwéry-pe

(Mt 17.22-23; Lc 9.43b-45)

³⁰⁻³¹ Upe-gwi Hesu ohasa jevy oho-vy. Galiléia-rupi ohasa hasa oho-vy. Ohasa ramo, oiko va'erã omombe'u mbe'u oiko-vy gwemimbo'e kwéry-pe. Upéa-gwi ndoipotái Hesu oikwaa hapykwere entéro va'e:

—Xe Nhande Ryke'y tee va'e voi. Xe mombe'u-ta voi xe pyhyharã-pe. Teko rei po-py voi xe me'ẽ-ta. Gwĩ xe jukase va'e xe pyhy-ta voi xe reraha-vy, he'i. —Xe juka va'erã hikwái. Ha xe juka rire, mbohapy áry rire, aikove jevy-ma va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

³² Hesu omombe'u porã ramo jepe, ndoikwaái joty inhe'ẽ.

—Mbava'e-rehe po he'i nhande-vy, he'i rei hikwái ojóupe. Ikyhyje-gwi, noporanduvéi íxupe.

³³ Upéi ogwahẽmba-ma Cafarnaum tetã-my. Oime ramo koty-py, oporandu íxupe kwéry Hesu:

—Mbava'e-rehe tipo penhomongeta ra'e pejukwe-vy tape-rehe? he'i íxupe kwéry.

³⁴ Ha'e kwéry katu okirirĩmba ete Hesu-gwi. Ndoikwaái onhe'erã hikwái. “Nhande kwaa-ma” he'i ojóupe hikwái. He'i ra'e hikwái tape-rehe ou-vy: “Kiva'e tipo onhembotuvixave va'erã nhane pa'ũ-gwi” he'i ojóupe. Upéa-gwi okirirĩmba ete íxugwi hikwái. Ndoikwaavéiry rei onhe'erã hikwái.

³⁵ Ha Hesu katu ogwapy oikwaa uka íxupe kwéry:

—Peju katu a-py, he'i doze oĩ va'e kwéry-pe. —Erenhemboete ukaseve tipo? he'i. —Aipo ramo, enhembohekomirĩve katu, he'i íxupe kwéry. —Ente-rove va'e rembigwái ramo oiko va'e ramo eiko, he'i íxupe kwéry Hesu.

³⁶ Upéi oipyhy mitã ijavyte-py omoĩ. Upéi oikwavã íxupe, ohupi ojyva ári omoĩ-vy:

³⁷ —Eremogwahẽ ramo koixagwa mitã xe réry-py, xe-vy xe mogwahẽha-rami, eremogwahẽ va'erã. Xe mogwahẽ ramo katu, eremogwahẽha-rami ave xe mbouhare-pe, xe mogwahẽ va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.*

³⁸ Ha João katu he'i íxupe:

—Orohexa-ma kuri omosẽ ramo anháy-pe. Omosẽ imondo-vy nde réry-py rei. Ha nanhane mokambarái-gwĩ, “Ani eremosẽ teĩ Hesu réry-py rei” oro'e kuri íxupe, mbo'eháry, he'i João íxupe.

³⁹ Ha Hesu katu he'i:

—Ani erejoko teĩ íxupe. Xe réry-py hexapyrã-rupi ojapo va'e ndikatúi onhe'ẽ vai vai xe-rehe. Hembiaipo porã rire ndaikatúiry arã onhe'ẽ rei rei xe-rehe, he'i. ⁴⁰ —Ha nhane rembiapo ojoko e'ỹ va'e katu, nhane pytygwõ va'e. ⁴¹ Anhete voi ko xe ha'e-ta nde-vy. Ha ne mboy'u va'e katu erejerovia-gwi xe-rehe, ombohekovia va'erã voi katu íxupe Nhandejáry, he'i.*

⁴² —Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Ko mitã-rami oiko va'e, heko'ive va'e, xe-rehe ojerovia va'e ave, oĩ ohesa rerova uka va'erã xéhegwi ombojejavy uka hagwã. Hekoha vai eterei upe oporombojejavy uka va'e. Iporã arã ra'e jajuka hagwã ombo'e vai e'ỹ ngatu. Iporãve arã ra'e nhanhapytĩ hagwã ijaju'y-rehe itagwasu hese nhamoĩ-vy ipohyive hagwã, he'i. —Iporãve arã ra'e nhamombo

yguasu-py ombo'e vai e'ỹ ngatu. Iporãve voi ko ra'e omano ranhe ra'e ombo'e vai e'ỹ ngatu pono xe-rehe ojeroviase va'e-pe ombo'e vaipa rei, he'i.

⁴³—Xáke, penhangareko katu pendéjehe. Nde po-gwi para'e erejejavý ramo, enhepokyti katu eremombo-vy nde po. Peteĩ nde po e'ỹ va'e rekoharami eiko. Iporãve nde posogwe reheve eregwahẽ hagwã ereho-vy Nhandejáry nhande ruvíxa ha-py. Ha ne mombo ramo tata opa opa rei e'ỹ va'e-py katu mokõi nde po reheve, ivaive arã nde-vy. Nde poriahu ete va'erã, he'i.

⁴⁴—Upe-py ndopái tata. Nomanói te'õgwe'uha. ⁴⁵Ha nde py-gwi para'e erejejavý ramo, enhepykyti katu eremombo-vy nde py. Peteĩ nde py e'ỹ va'e rekoharami, eiko. Iporãve nde pysogwe reheve eremoirũ hagwã Nhandejáry ne ruvíxará-pe. Ha ne mombo ramo tata opa opa rei e'ỹ va'e-py katu mokõi nde py reheve, ivaive arã nde-vy. Nde poriahu ete va'erã. ⁴⁶Upe-py nomanói te'õgwe'uha. Ndopái tata. ⁴⁷Ha nde resa ne mbojejavý ukase ramo, enohẽ katu nde resakwe emombo ndejéhegwi. Peteĩ gwesa ogwenohẽ va'ekwe-rami eiko. Iporãve peteĩ nde resa reheve eregwahẽ ereho-vy Nhandejáry nhande ruvíxa oiko haty-py. Ne mombo ramo tata opa opa rei e'ỹ va'e-py mokõi nde resa reheve, ivaive arã nde-vy. ⁴⁸Upe-py nomanói voi te'õgwe'uha. Ndopái tata. ⁴⁹Enterová tata-py ohasa va'erã onhemopotĩ-vy. ⁵⁰He porã juky. Ha ndahéi ramo katu ndikatúi eremoatyrõ jevy. Aipo ramo ereko katu nde py'apy-py juky ramigwa pono nde poxy onhondive, ne nhe'ẽ piro'ý hagwã onhondive, he'i íxupe kwéry Hesu.

“Topoi e'ỹ katu kwimba'e gwembireko-gwi” he'i Hesu

(Mt 5.31-32; 19.1-12; Lc 16.18; 1 Co 7.10-17)

10 ¹Upe-gwi osẽ Hesu Judéia tetã tetã-rupi oho-vy. Y Jordão kupe-rupi ave oho. Ha gwĩ kente kwéry ojogweroaty aty joty iha-py hikwái. Ha Hesu katu ojapo memeha-rupi ombo'e mbo'e joty oho-vy.

²Ha gwĩ fariseu kwéry katu ogwahẽ ou-vy iha-py ombovyte mo'ã hagwã íxupe. He'i:

—Gwĩ omenda va'ekwe opoi rei ramo gwembireko-gwi, oiko joty tipo tekoha-rupi? he'i Hesu-pe oporandu-vy, ombojejavý ukase mo'ã-vy hikwái.

³Upe ramo Hesu oporandu íxupe kwéry:

—Pene mandu'a vyteri pa Moisés amyri he'i va'ekwe-rehe pejapo hagwã he'i íxupe kwéry.

⁴Upéi ha'e kwéry he'i Hesu-pe:

—Upéa he'i voi va'ekwe Moisés amyri. He'i va'ekwe: “Erepose ramo ne rembireko-gwi, ehai ranhe kwatia-rehe ereikwaa ukapa hagwã. Upéi eme'ẽ íxupe kwatia erepoi hagwã íxugwi” he'i va'ekwe Moisés amyri, he'i hikwái Hesu-pe.

⁵Ha Hesu katu he'i íxupe kwéry:

—Ha pende py'aratã-gwi napehenduséiry inhe'ẽ. Upéa-gwi Moisés amyri he'i va'ekwe peẽ-my pepoi hagwã pene rembireko-gwi, he'i.

⁶—Ha ojejapo hagwe áry-py kunha ypy kwimba'e ypy ndive katu gwĩ omoirũ va'ekwe Nhandejáry nde'íry voi va'ekwe opoi poi hagwã, he'i íxupe kwéry.

⁷—Nhandejáry nhe'ẽ he'i a-rami:

“Yma ete va'ekwe kwimba'e ypy ndive ojapo-ma ave kunha ypy. Upéa-gwi kwimba'e oheja va'erã gwu osy-pe gwembireko oirurã-rehe omenda hagwã. Omoirũ teeharã ndive omenda.

⁸ Mokõi va'e-rami ndoikovéi-ma. Peteixa ae onhomoirũ-ma oiko-vy va'erã”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i hagwe-rami, jaikwaa omenda va'ekwe rekoha. Ndoikovéi ha'e anho rei. Peteixa ae hekoha. ⁹Upéa-gwi tomomboi uka e'ỹ katu teko rei Nhandejáry remimbojehe'a, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

¹⁰Ha upéa nhe'ẽ-rehe oporandu jevy íxupe koty-py hemimbo'e kwéry. ¹¹Ha he'i íxupe kwéry:

—Gwembireko-gwi opoise va'e omenda jevy ramo, ojapo vai voi hese. ¹²Ha kunha oména-gwi opoise va'e omenda jevy ramo, ojapo vai voi ave hese, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu ohovasa mitã-pe

(Mt 19.13-15; Lc 18.15-17)

¹³Upe ramo ojereru Hesu ha-py mitã opo omoĩ hagwã hese. Ha hemimbo'e kwéry ojoko íxupe kwéry:

—Togweru e'ỹ katu mitã, he'i.

¹⁴Ha Hesu katu ohexa ramo oja'o va'e, ojoko íxupe.

—Ani pejoko teĩ mitã ou va'erã, he'i. —Tou katu xe renda-py, he'i joty Hesu. —Ha'e-ta peẽ-my: Koixagwa omoirũ-ma va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i. ¹⁵—Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my, he'i. —Erenhemboete ukase rei va'e neremoirũ-ma va'erã Nhandejáry nde ruvixarã-pe. Ha gwĩ heko'ive va'e, mitã-rami onhemboete ukase e'ỹ va'e ae, omoirũ-ma va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i íxupe kwéry. —Upéa-gwi ani pejoko teĩ mitã ou va'erã, he'i mitã-rehe oikwaa uka-vy kiva'e po omoirũ-ta Nhandejáry-pe.

¹⁶Upéi ohupi mitã-me oikwavã ohupi-vy ojyva ári:

—Nhandejáry tande rovasa katu, he'i peteĩ teĩ-pe Hesu omoĩ-vy opo hese.

“Mba'éixa ajapo-ta xe aikove hagwã Nhandejáry ndive apave'ỹ reheve” he'i Hesu-pe

(Mt 19.16-30; Lc 18.18-30; 1 Tm 6.6-10)

¹⁷Osẽ mo'ã oho-vy Hesu. Ha ohogwaitĩ peteĩ kwimba'e íxupe oripara ou-vy. Hovagwy-py onhesũ gwetypy'ã-rehe. Oporandu Hesu-pe:

—Nde ko nde reko porã va'e, mbo'eháry. Mba'éixa ajapo-ta xe aikove hagwã Nhandejáry ndive apave'ỹ reheve, he'i Hesu-pe.

¹⁸Hesu he'i íxupe.

—Ma'erã, “Nde reko porã va'e” ere xe-rehe? he'i oporandu-vy íxupe. —Ndaipóri ojevay e'ỹ va'e. Nhandejáry ha'e anho mante heko porã ete va'e, he'i íxupe.

¹⁹—Ereikwaa-ma Nhandejáry omombe'u va'ekwe nde rekorã:

“Ani ereporojuka teĩ ereiko-vy, ani ereiko teĩ ambue mbue ndive, ani eremonda teĩ, ani nde apu rei teĩ nde rapixa-rehe, ani erembotavy

* 10.7-8 Gn 2.24

ereraha hagwā nde rapixa rembiereko. Emboete ae katu nde ru nde sy ave”.*

Upéixa omombe'u va'ekwe Nhandejáry, he'i íxupe Hesu.

²⁰—Xe mitã ramogware äy peve upéa nhe'ẽ namokanhýry areko-vy, mbo'eháry. Ahendu vyteri aiko-vy xe, he'i Hesu-pe.

²¹ Ha Hesu oma'ẽ-vy hese, ohayhu voi íxupe:

—Peteĩ oĩ va'e nderejapói vyteri, he'i íxupe. —Eraha ranhe terejerure hepy upe erereko va'e-rehe. Upe rire iporiahu va'e kwéry-pe ereme'ẽmba hagwā hepykwe, he'i íxupe. —Hetave oĩ va'erã nde-vy gwarã yváy-py, he'i íxupe. —Ha upe rire katu eju xe moirũ, he'i íxupe Hesu.

²² Upéa nhe'ẽ ha'e ohendu ramo, ipy'areraha-ma voi oiko-vy. Ndaipy'a-gwapyvéi-ma. Ndovy'avéi-ma oho-vy heta mba'e ogwereco-gwi.

²³ Ha Hesu oma'ẽ oĩ-vy gwemimbo'e kwéry-rehe:

—Imba'e reta va'e hasy peve omoirũ va'erã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i íxupe kwéry.

²⁴ Ha ojapura hese hikwái. Ha Hesu katu he'i jevy íxupe kwéry:

—Xe ra'y kwéry, he'i, —hasy eterei gwĩ imba'e reta-rehe ojerovia va'e omoirũ hagwā Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i. ²⁵—Hasy eterei nhambohasa ka'ijugwasu kwa-rupĩ mymbagwasu camelo, he'i. —Ha hasyve voi gwĩ imba'e reta va'e omoirũ hagwā Nhandejáry nhande ruvixa-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

²⁶ Ha ha'e kwéry katu onhemondýi eterei-ma hikwái:

—Aipo ramo, avave nonheresende mo'ãi arã ra'e. Kiva'e nipo onheresende va'erã? Kiva'e nipo onheresende va'erã? he'i ojóupe hikwái.

²⁷ Ha Hesu oma'ẽ oĩ-vy hese kwéry:

—Ojéhegwi rei nonheresendéi arã avave, he'i. —Tupã Nhandejáry ha'e anho mante oĩ ne resendeharã, he'i. —Ha'e opamba'e rereko kwaaha voi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²⁸ Ha upéi katu he'i íxupe Pedro:

—Ha ore katu opamba'e oroheja oromoirũ hagwā, he'i Hesu-pe.

²⁹—Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy, he'i íxupe Hesu. —Xe-rehe ha-py nde róga pygwa ereheja ramo, ombohekovia va'erã nde-vy ne rembiejare. Xe moirũ hagwā, nde ryke'y ereheja ramo, nde ryvy ereheja ramo, ne reindy ereheja ramo, nde ryke ereheja ramo, nde kypy'yry ereheja ramo, nde kyvy ereheja ramo, nde sy ereheja ramo, nde ru ereheja ramo, nde ra'y, nde rajy ereheja ramo, ne memby ereheja ramo, nde yvy ereheja ramo ave xe moirũ hagwā, ombohekoviārõ va'erã nde-vy ne rembiejare, he'i íxupe Hesu. —Xe rehegwa nhe'ẽ porã erehendu-gwi ereheja ramo, ombohekoviārõ va'erã nde-vy ne rembiejare. Nde rexakwaa rei jevy va'erã. ³⁰ Hetave ome'ẽ va'erã nde-vy. Peteĩ ereheja rekovía ome'ẽ va'erã nde-vy cem peve, he'i íxupe Hesu. —Ome'ẽ va'erã nde-vy nde rogarã, nde ryke'yry, nde ryvyry, ne reindyrã, nde syrã ave. Ne mitārã ome'ẽ va'erã nde-vy. Nde yvyry ome'ẽ va'erã nde-vy. Heta nde-vy ome'ẽ ramo jepe, nde rereko asy joty va'erã. Äy ome'ẽ va'erã nde-vy. Ha upe rire katu ko yvy opa rire-ma, ereikove meme va'erã Nhandejáry ndive erepave'y reheve, he'i íxupe Hesu. ³¹—Heta oĩ äy onhemboeteve va'e. Ha upe rire katu

* 10.19 Êx 20.12-16

ndatuvixa mba'éiry va'erã Nhandejáry-pe. Heta oĩ ãy heko'ive va'e. Ha upe rire katu tuvixa mba'e va'erã Nhandejáry-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu omombe'u jevy omanotaha

(Mt 20.17-19; Lc 18.31-34)

³² Ha upéi Hesu ogwata oho-vy tapegwasu-rupi. Jerusalém tetã-my ojéupi oho-vy. Gwemimbo'e kwéry renonde-rupi oho.

—Ma'erã po oho Jerusalém tetã-my, he'i opondera-vy hese hikwái. Ha hapykwérigwa katu oiko-tagwi ikyhyje hikwái.

Upéi ogwenohẽ jevy gwĩ doze gwemimbo'e ha'e kwéry anho omombe'u hagwã ojéupe oiko-ta va'e:

³³ —Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ rehe, he'i. —Jaha jaiko-vy Jerusalém tetã-my. Upe-py xe Nhande Ryke'y tee va'e, xe pyhy va'erã xe me'ẽ hagwã pa'i ruvixa kwéry-pe, judeu rekombotehate-pe ave. Upe-py, “Tomano” he'i va'erã xe-rehe. Upéi xe me'ẽ va'erã xe reraha-vy nhande kwéry e'ỹ va'e-pe.

³⁴ Xe-rehe onhembohory va'erã, onygwõ ave va'erã xe-rehe. Xe mbopi va'erã ave, xe juka va'erã ave. Ha upe rire katu mbohapy áry rire anhemoiingove jevy-ma va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe anho onhemombe'u-vy.

“Erenhemboete ukaseve ramo, erejajokwái va'e-rami eiko” he'i Hesu

(Mt 20.20-28; Mc 9.35; Lc 22.24-27; Jo 13.12-17; Ef 4.2; Fp 2.3-4; 1 Pe 5.3)

³⁵ Upéi hi'agwĩ-ma ou Zebedeu ra'y, Tiago João ndive. Hesu ha-py ogwahẽ-ma ou-vy:

—Oroipota erejapo ore-vy oime raẽ va'e orojerure va'e nde-vy, mbo'eháry, he'i íxupe.

³⁶ —Mba'e pa ereipota xe ajapo nde-vy, he'i gwemimbo'e-pe.

³⁷ —Nde yke-rehe joja torogwapy erenhemomba'egwasu ramo, he'i íxupe.

³⁸ Ha Hesu katu he'i íxupe kwéry:

—Ndapeikwaái pene rembijerure-rehe xe-vy, he'i. —Xe mbohasa asy hagwã-rami ave, pehasa asy-ta para'e? Ajepy'apy hagwã-rami ave pejepy'apy-ta para'e? he'i oporandu-vy Zebedeu ra'y Tiago João ndive-pe.

³⁹ —Ha'e voi, he'i. —Ne ndive ore orohasa asyse, he'i íxupe.

—Néi, he'i, —Xe mbohasa asy hagwã-rami ave, pehasa asy va'erã voi. Ajepy'apy hagwã-rami ave, pejepy'apy va'erã voi, he'i íxupe kwéry mokõi-gwa-pe. ⁴⁰ —Ha xe Ru nde'íry apombogwapy hagwã xe yke-rehe joja. Ha'e ae ombogwapyse va'e ae, ombogwapy va'erã xe yke-rehe, he'i íxupe Hesu.

⁴¹ Ha hemimbo'e ojerure e'ỹ va'e katu oĩ dez. Ohendu-ma ramo onhembotuvixaseve mo'ã va'e-pe ogwerovy'are'ỹ voi. Tyvýry reheve Tiago-rehe ija'e'ỹ hese hikwái.

⁴² Ha upéi katu:

—Peju a-py, he'i entéro gwemimbo'e kwéry-pe Hesu. —Peikwaa voi judeu e'ỹ kwéry rekoha, Nhandejáry kwaa e'ỹha rekoha. Huvixa kwéry he'iha omanda voi hese oiko-vy. Ipu'aka voi hese gwĩ onhemboete va'e. ⁴³ Upe va'e rekoha-rupi xe ndaipotáí peiko, he'i. —Pende rekorã a-rami. Erenhembotuvixa mba'e ukase ramo, eiko katu nde rapixa rembigwái ramo. ⁴⁴ Erenhemboete ukaseve ramo, erejajokwái va'e-rami eiko, he'i. —Nde rerekoseha-rami eiko.

⁴⁵ Xe ave Nhande Ryke'y tee va'e jepe ndajúi va'ekwe xe rembigwairã heta

ajohu hagwā. Aju ae va'ekwe tembigwái-rami aiko hagwā. Ajejuka uka hagwā aju va'ekwe heta aresende va'erā-rehe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Hesu ombogwera hesapyso e'ỹ va'e

(Mt 20.29-34; Lc 18.35-43)

⁴⁶Ogwahēmba Jericó tetā-my. Ohasa oho-vy. Upéi osē oho-vy Hesu gwemimbo'e kwéry ndive. Heta ojogweroaty va'e oho ave indive. Osē jave ogwapy oĩ-vy tapegwasu rembe'y-py hesapyso e'ỹ va'e. Héry va'e Bartimeu. Ha Bartimeu Timeu ra'y. Omba'e repyrā-rehe ojerure va'evy. ⁴⁷Ohendu ramo Hesu Nazaré pygwa ohasa ramo, onhe'ē hatā:

—Hesu, Davi remiarirōre, xe poriahuvereko katu, he'i onhe'ē hatā-vy.

⁴⁸Heta oĩ va'e inhe'ē ojoko:

—Ekirirī katu, he'i íxupe.

Ha Bartimeu katu hatāve tāve joty onhe'ē:

—Hesu, Davi remiarirōre, xe poriahuvereko katu, he'i onhe'ē hatā-vy.

⁴⁹Ha upéi opyta-ma Hesu:

—Ehenói katu íxupe tou xe ha-py. Hesu ne renói-ma kuri peje íxupe, he'i.

Ha ohenói hesapyso e'ỹ va'e-pe hikwái:

—Ani erejapura teĩ. Epu'ā katu. Hesu ne renói, he'i íxupe hikwái.

⁵⁰Ha upéi onhenhugwāha omombo opu'ā pya'e oho-vy Hesu ha-py.

⁵¹—Mbava'e tipo ereipota xe ajapo nde-rehe? he'i hesapyso e'ỹ va'e-pe.

—Eme'ē jevy xe-vy xe resapysorā, mbo'eháry, he'i Hesu-pe.

⁵²Upe-ma ramo Hesu he'i íxupe:

—Tereho, he'i. —Xe-rehe erejerovia-gwi, erekwera-ma, he'i íxupe Hesu.

Onhe'ē jave okwera-ma. Upe rire katu omokambara-ma íxupe tapegwasu-rupi oho jave.

Hesu oho Jerusalém tetā-my

(Mt 21.1-11; Lc 19.28-40; Jo 12.12-19)

11 ¹Ha Hesu gwemimbo'e kwéry ndive ogwahē ogwata oho-vy Jerusalém tetā-my. Hi'agwí oĩ ramo jepe íxugwi, nogwahēi joty upe-py. Upe ramo ogwahē ranhe oho-vy Betfagé tetā miri-my. Betânia-py yvyaty Oliveiras py-py ogwahē ranhe oho-vy. Ogwahē rire, omondo mokõi gwemimbo'e gwenonde-rupi:

²—Tapeho katu upe tetā miri-my nhande rowarehéi, he'i. —Ereike-ma ramo eretopa va'erā mburika'i onhenhapytĩ va'e. Ndojeupíry vyteri hi'ári avave. Ejora eru ko'a-py, he'i. ³—“Ma'erā erejapo upéa?” he'i ramo nde-vy upe pygwa, ere íxupe, “Oiporu-ta nhande ruvixa” ere íxupe. “Pya'e ogweru-ruka jevy-ta” ere íxupe, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁴Ha upéi katu oho otopa onhenhapytĩ ha-py mburika'i. Okē rovagwy-py, tape yke-rehe otopa. ⁵Ojora ramo mburika, oporandu íxupe mokõi hemimbo'e-pe, upe-py oĩ va'e:

—Ma'erā erejapo upéa, he'i Hesu remimbo'e-pe.

⁶Ha Hesu nhe'ēgwe omombe'u íxupe kwéry. Upéa-rupi oheja ogweraha mburika'i. ⁷Ha upéi katu ogweru Hesu-pe. Omoĩ hi'ári oao. Ha Hesu ojeupi-ma hi'ári. ⁸Heta va'e omboi mboi oao oipysu hagwā Hesu renda opyrũ hagwā-rupi. Oikytĩ kytĩ omoĩ-vy yvy-rupi yvyra rogwe hakā reheve. Yvy-rupi

omohasāi imoi-vy. ⁹ Osapukái joa henonde rupigwa. Hapykwerigwa osapukái ave:

—Ereju-ma, he'i imboete-vy. —Iporā ete katu, he'i onhe'ẽ hatã-vy. —Nhandejáry réry-py eregwahẽ-ma ereju-vy. Tande rovasa porā katu Nhandejáry, he'i Hesu-pe. ^{*} ¹⁰—Upe va'e ou va'e nhande ruvixagwasurā. Upe va'e ou va'e nhane ramoirusu Davi ramigwa voi. Ou ramo, tohovasa íxupe Nhandejáry. Nhandejáry yváy-py oĩ va'e-pe jaha nhamboete, he'i Hesu-rehe onhe'ẽ hatã-vy.

¹¹ Ha Hesu katu ogwahẽ-ma Jerusalém tetã-my. Nhandejáry-pe nhamboete haty-py óga kakwaa-py oike. Oike-vy osareko reko enterovéa-rehe. Osareko rire, ka'aru ete-ma. Upéa-gwi osẽ oho-vy Betânia-py. Gwemimbo'e kwéry ndive oho. ¹² Ko'ẽ ramo Betânia-gwi ou-vy, ovare'a ogweru Hesu. ¹³ Mombyry-gwi ohexa figo máta hogwe porā va'e. Oho ohexa: “Hi'a para'e” he'i oho-vy. Ha ogwahẽ ramo, ndahi'áiry íxupe. Hogwe rei oĩ. Ndaipóri figo. Ndaha'úi vyteri hi'aha áry:

¹⁴—Anive ho'u avave nde a, he'i figo máta-pe.

Upéixa omoi onhe'ẽ yva máta-pe. Ha ohendu hemimbo'e kwéry inhe'ẽ. ^{*}

Hesu oike Nhandejáry-pe nhamboete haty-py óga kakwaa-py

(Mt 21.12-17; Lc 19.45-48)

¹⁵ Ha upéi katu ogwahẽ jevy-ma Jerusalém tetã-my hikwái. Ha Hesu oike Nhandejáry róga kakwaa-py. Upe-gwi omosẽmba omba'e jogwa va'e. Oma'evende oĩ va'e ave omosẽ. Upe-py oĩ ave pirapire ombohekovia va'e hepy-rehe. Ombohekoviapa oiporu jevy va'erã-py. Upéa-gwi íxupe kwéry omosẽ imondo-vy. Imba'e renda ombovapy íxugwi kwéry. Ombovapy pykasu járy apyka kwéry ave. ¹⁶ Ndohejái avave ogweraha mba'leve Nhandejáry róga kakwaa roka-rupi. ¹⁷ Onhemonhe'ẽ-vy he'i íxupe kwéry:

—A-rami omoi va'ekwe Nhandejáry kwatia-rehe:

“Xe róga xe mboete haty-py héry va'erã onhe'ẽ mondo mondo

Nhandejáry-pe haty. Upe-py entéro va'e gwive ombojeupi inhe'ẽ

Nhandejáry-pe”^{*}

he'i. Ha peẽ katu pemoingo a-py gwĩ oporosakea va'e onhemi va'e-rami, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁸ Ohendu herakwã pa'i ruvixa kwéry judeu rekombo'ehaty ave. Ohendu ramo, oheka heka ojuka hagwã mo'ã Hesu-pe. Ikyhyje-gwi íxugwi ojukase. Ha enterovéa, “Iporā ete hemimombe'u mbe'u” he'i opondera-vy hese hikwái. Upéa-gwi ikyhyje íxugwi pa'i ruvixa kwéry.

¹⁹ Ka'aru ete ramo osẽ-ma Hesu gwemimbo'e kwéry ndive. Tetã-gwi osẽ oje'ói-vy.

²⁰ Ko'ẽ ramo ohasa jevy. Ohasa ramo, ohexa yva máta ipirupa ra'e hapo gwive. Hokuipa-ma. ²¹ Ha Pedro katu imandu'a Hesu nhe'ẽgwe-rehe:

—Ema'ẽ erehexa hagwã, mbo'eháry, he'i Hesu-pe. —Ipiru-ma ra'e pe yva máta ere va'ekwe-pe, “Anive nde a ho'u avave” ere kuri íxupe. Ne nhe'ẽ pokatu voi nipo ra'e, he'i Hesu-pe.

²²⁻²³ Ha upéi katu he'i íxupe kwéry Hesu:

^{*} 11.9 Sl 118.25-26 ^{*} 11.12-14 Mt 21.18-19 ^{*} 11.17 Is 56.7; Jr 7.11

—Ejerovia katu Nhandejáry-rehe. Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy. Eremoĩ ramo ne nhe'ê ko vyvaty-pe, “Ejeupi enheapymi ygwasu-py” oiko-ta nde-vy. Ne nhe'ê hagwe-rami oiko-ta. Oiko-ta voi ndererovia ku'a ku'ái ramo nde py'apy-py. Oiko-ta voi nde-vy ererovia tee ramo oikotaha ne nhe'ê hagwe-rami. ²⁴Upéa-gwi ha'e-ta nde-vy: Oime raê va'e-rehe erejerure ramo enrenhomongeta-vy Nhandejáry ndive, erovia porã katu íxupe. “Oime ra'e xe-vy gwarã” ere ndejéupe. Ererovia porã ramo, oiko-ta voi nde-vy. ²⁵Erepu'ã ramo enrenhomongeta hagwã Nhandejáry ndive, eiporiahuvareko katu nde-vy hembiaapo vai va'ekwe, nde poriahuvareko hagwã nde Ru yváy-py oĩ va'e erejejavý va'ekwe-rehe, he'i. ²⁶—Ereiporiahuvareko e'ỹ ramo nde rapixa-pe, nande poriahuvareko mo'ãi nde Ru yváy-py oĩ va'e erejejavý va'ekwe-rehe, he'i íxupe kwéry Hesu.*

“Kiva'e tipo ojapo uka nde-vy ko'ã va'e” he'i Hesu-pe

(Mt 21.23-27; Lc 20.1-8)

²⁷Ha upéi katu ogwahê jevý Jerusalém tetã-my hikwái. Ha Hesu ogwata jave Nhandejáry róga kakwaa gwy-rupi, ou henda-py pa'i ruvixa kwéry, judeu rekombo'ehaty kwéry, judeu ruvixa kwéry ave:

²⁸—Kiva'e nhe'ê-py tipo ereporombo'e? he'i íxupe. —Kiva'e he'i nde-vy ra'e erejapo hagwã a-rami? he'i oporandu-vy Hesu-pe hikwái.

²⁹—Xe-vy peporanduha-rami ave aporandu-ta peẽ-my xe aikwaase pendé-hegwi va'e-rehe, he'i. —Pemombe'u ranhe katu xe-vy peẽ-my aporandu-ta va'e-rehe. Upéi, xe amombe'u-ta ave peẽ-my kiva'e nhe'ê-py aporombo'e, he'i íxupe kwéry Hesu. ³⁰—Áy aporandu ranhe-ta peẽ-my. Kiva'e nhe'ê-py oporomongarai va'ekwe João Batista amyri? Nhandejáry nhe'ê-py para'e? Teko rei nhe'ê-py para'e? he'i íxupe kwéry. —Pemombe'u ranhe katu xe-vy, he'i huvixa kwéry-pe.

³¹Ha ha'e kwéry katu ndoikwaáiry onhe'ërã:

—Mbava'e ja'e rei-ta po Hesu-pe? he'i ojóupe oporandu randu-vy hikwái. —“Nhandejáry nhe'ê-py oporomongarai va'ekwe João” ja'e ramo, “Ma'erã po ndapejeroviái va'ekwe hese?” he'i arã nhande-vy. ³²Ha “Teko rei nhe'ê-py oporomongarai va'ekwe João” ja'e ramo katu, nhane mytu'e'ỹ arã nhandé-jehe. “Pende apu” he'i arã nhande-vy te'ýi jusu, he'i ojóupe hikwái. —“Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety ae katu João” he'i arã. Mbava'e tipo ojapo arã nhande-rehe hikwái? he'i ojóupe huvixa kwéry. ³³Upéa-gwi,

—Ndorokwaáiry, he'i mo'ã Hesu-pe okyhyje-gwi.

—Aipo ramo, xe-vy napemombe'uiha-rami ave, kiva'e nhe'ê-py aporombo'e a-rami, ndaikwaa uka mo'ãi ave peẽ-my, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

Hesu omombe'u arandu rehegwa nhe'ê uvaty rehegwa-rami

(Mt 21.33-46; Lc 20.9-18)

12 ¹Ha upéi katu Hesu omombe'u jevý judeu ruvixa kwéry-pe. Arandu rehegwa nhe'ê uvaty rehegwa-rami omombe'u:

—Oĩ va'ekwe uva onhotỹ va'ekwe. Oho onhotỹ uva ojapo hagwã uvaty. Upéi ogweroajere imboty-vy. Ojo'o itakwa hykwere ryrurã. Omboyvate ojeupi hagwã orepara hagwã. Upéi ijáry oiporuruka omba'apo va'erã-pe.

* 11.20-26 Mt 21.20-22; Mc 11.13-14

Hi'aju ramo, oipota omboja'o yva ojéupe. Ha upe rire katu oho mombyry. Tetã ambue-py oho. ²Hi'aju-ma ramo pe yva uva, ombou ivía ramo gwembi-gwái omboja'o hagwã yva mbyte-rupi heraha-vy. ³Ha uvaty-py omba'apo va'e katu oipyhy imboupyre-pe oinupã ombojevy rei mba'eve e'ỹ-rehe. ⁴Outro jevy ombou ivía ramo, ha'e kwéry katu onhakärupã onhembosarái hese. Nomboetéiry íxupe. ⁵Outrove ombou jevy. Ha'e kwéry katu ojuka íxupe. Heta ou ramo, onhembosarái hese kwéry. Ou va'e oinupã. Oinupã e'ỹ ramo, ojuka. ⁶Peteĩ oikori vyteri ombou va'erã ta'ýry hembiahy. Ipaha-py ombou íxupe kwéry gwa'ýry peteĩ. “Xe ra'y-pe katu omboete va'erã” he'i mo'ã imbou-vy. ⁷Ha gwĩ uvaty-py omba'apo va'e katu he'i ojóupe: “Upéa uvaty jaryrã voi” he'i. “Jaha jajuka íxupe. Uvaty-rehe nhandembójary va'erã” he'i ojóupe. ⁸Upéa-gwi oipyhy íxupe ojuka omboyke uvaty-gwi. ⁹Ha upéi katu oikwaa-ma ramo pe uvaty járy, mba'éixa ojapo-ta hese kwéry? he'i. —Ogwahẽ ou-vy ramo, ojuka-ma va'erã katu gwĩ hembiaho vai va'e-pe. Upéi ohekoviārõ va'erã outro omba'apo jevy va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

Upéixa omombe'u judeu ruvixa kwéry reko uvaty rehegwa-rami.

¹⁰Ha upéi katu he'i jevy judeu ruvixa kwéry-pe:

—Pemonhe'e nhe'e teĩ peiko-vy yma gware nhe'e Nhandejáry omoĩ uka va'ekwe kwatia-rehe, ndapeikwaáiry, he'i. —Yma gware nhe'e a-rami:

“Ndovaléiry, he'i óga apoha ita-rehe. Ha upe ita katu ojohu vai ramo jepe, ojeporuve joty óga pytahoha ramo. Óga jekoha voi upe ita.

¹¹Upéa Nhandejáry rembiapo porã, ja'e. Jahexa-vy, Iporã porã katu, ja'e Nhandejáry rembiapo-rehe”*

he'i xe-rehe yma gware nhe'e. Ma'erã he'i va'e ndapeikwaáiry ra'e? he'i íxupe kwéry Hesu hekokwe mombe'u-vy.

¹²Ohendu ramo inhe'e, oikwaa pya'e ojehegwa hikwái:

—Nhande rehegwa nhe'e kuri omombe'u Hesu, he'i ojóupe.

Upéa-gwi upe judeu ruvixa oipyhyse mo'ã íxupe. Ha ndoipyhýi, ikyhyje-gwi. Nombopoxyséi-gwi Hesu ndive heta oĩ va'e-pe, ndoipyhýiry joty íxupe hikwái. Upe rire ohejari jevy oje'ói.

Judeu ruvixa omonhe'e avyse mo'ã Hesu-pe

(Mt 22.15-22; Lc 20.20-26)

¹³Ha upéi katu judeu ruvixa kwéry omonhe'e avyse mo'ã Hesu-pe. Upéa-gwi ombou iha-py fariseu-pe Herodes re'ýi ndive:

¹⁴—Orohexa kwaa nde reko apu e'ýha nde-rehe, mbo'eháry. Ne nhe'e ndojohu porã ramo jepe, eremombe'u joty anhetegwa va'e. Avave-gwi neretĩry eremombe'u-vy. Nhandejáry remimbota eremombe'u voi. Erehexa kwaa voi hekoha enterove-rehe. Upéa-gwi anhei-rupi ne remimombe'u Nhandejáry rape kwaa uka-vy, he'i. —Aipo ramo, iporã para'e nhande, judeu reko-rupi jaiko va'e, japaga nham'e-é-vy mburuvixagwasu César-pe hemimbopaga uka? Iporã para'e japaga e'ý? he'i. —Iporã para'e nham'e'é? Iporã para'e nham'e'é e'ý? he'i. —Emombe'u ore-vy upéa-rehe oroikwaa hagwã, he'i oity vai ukase-vy íxupe hikwái.

¹⁵Ha ha'e ohexa kwaa hese hekoha vai: “Omo'ã kwaa voi opy'a ky'aha” he'i ojéupe hese. Upéi he'i judeu ruvixa kwéry-pe:

* 12.10-11 SI 118.22-23

—Ma'erā xe monhe'ē avyse? he'i. —Eru xe-vy moeda mburuvixagwasu remimbopaga uka tahexa, he'i íxupe kwéry.

¹⁶Peteĩ ogweru. Upéi oporandu íxupe kwéry:

—Kiva'e ra'anga pa upe va'e moeda? Kiva'e ohai uka va'ekwe moeda-rehe? he'i íxupe kwéry.

—César ra'anga. Hembihai uka ave, he'i íxupe hikwái.

¹⁷—Aipo ramo, César-pe imba'e eme'ē. Ne mbopaga uka ramo, eme'ē jevy íxupe, ijáry-pe. Ha Nhandejáry-pe katu hemimbota eme'ē íxupe, he'i huvixa kwéry-pe Hesu.

—Hasy va'e-rehe jepe nhaporandu ramo íxupe, omombe'u porã joty, he'i Hesu-rehe opondera-vy hikwái.

“Nonhemoingove jevýi va'erā gwĩ omano va'ekwe”

he'i mo'ã saduceu kwéry

(Mt 22.23-33; Lc 20.27-40; 1 Co 6.14; 15.12-32; 1 Ts 4.16-17)

¹⁸Ha upéi katu ou Hesu renda-py saduceu kwéry, “Nonhemoingove jevýi va'erā gwĩ omano va'ekwe” he'i va'e. Ou oporandu íxupe:

¹⁹—Moisés amyrĩ omombe'u va'ekwe nhande-vy nhande rekorã, mbo'eháry. “Tyke'ýry omano ramo, oheja ramo gwembirekokwe naimembýi vyteri ramo, tomenda tyvýry gwovajare-rehe. Upéixa ramo, Ke'y ra'y, he'i mo'ã va'erā imemby ppy-rehe” he'i nhande-vy Moisés.

²⁰Oĩ va'ekwe peteĩ tyke'ýry, seis tyvýry. Tyke'ýry omenda kunharehe. Upéi omano ramo, ndaita'ýry jepéiry. ²¹Tyvýry omenda hovajare-rehe. Tyvýry omano ramo, ndaita'ýryi. Upéi tyvýry ambue jevy omenda omano. ²²Peteĩ teĩ omenda hese gwovajare-rehe. Peteĩ teĩ omano ramo ndaita'ýry jepéi. Omanomba rire, upe kunha omano ave. ²³Nhane moingove jevy ramo, kiva'e rembirekorã upe kunha? Gwĩ sete tyvýry kwéry omenda ra'e hese, he'i Hesu-pe hikwái hasy va'e-rehe oporandu-vy.

²⁴—Ha peẽ katu pejavy-ma voi pene nhe'ē, he'i Hesu. —Nhandejáry nhe'ē kwatia-rehe ohai uka va'ekwe peẽ ndapeikwaáiry. Peẽ ndapeikwaái voi ave Nhandejáry opamba'e rereko kwaaha voi. Upéa-gwĩ pejavy voi pene nhe'ē, he'i íxupe kwéry. ²⁵—Nhane moingove jevyha áry-py, kwimba'e nomendavéi-ma va'erã. Kunha ave nomendavéi-ma va'erã. Oiko va'erã Nhandejáry rembigwái yváy pygwa reko-rupí.

²⁶Ha Nhandejáry kwatia nhe'ē katu omombe'u peẽ-my omano va'ekwe oikove jevymaha. Moisés amyrĩ ohai va'ekwe yvyra ra'y rehegwa nhe'ē a-rami:

“Xe katu Nhandejáry, xe Abraão járy, xe Isaque járy, xe Jacó járy ave”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē, omano va'ekwe oikove jevy-ma va'e oikwaa ukaha. Ma'erã ndapeikwaái pemonhe'ē nhe'ē va'ekwe? ²⁷Aipo ramo, Nhandejáry ndaha'éi omano va'ekwe járy, tekove járy ae. Ha'e onhemoingove jevy va'e járy. Pejavya pene nhe'ē, he'i saduceu kwéry-pe Hesu nhane moingove jevyha kwaa uka-vy.

* 12.26 Êx 3.6

“Ehayhu tee katu Nhandejáry-pe” he’i Hesu

(Mt 22.34-40; Lc 10.25-28)

²⁸ Ogwahẽ ou-vy judeu rekombo’ehaty pa’ũ-gwi peteĩ va’e. Ohendu íxupe kwéry onhonhe’ẽ mbojevy jevy ramo. Ohendu ramo, “Iporã Hesu remimo-mbe’u” he’i. Upéa-gwi oporandu Hesu-pe:

—Heta oĩ nhande rekoha nhe’ẽ. Kiva’e tuvixave va’e? he’i íxupe.

²⁹ —Kiva’e tuvixave va’e amombe’u-ta nde-vy, he’i Hesu. Upéi oíporu Nhandejáry kwatia nhe’ẽ:

—“Pehendu katu, Israel remiarirõ kwéry. Tupã Nhandejáry ha’e anho oiko va’e.

³⁰ Ehayhu tee katu Nhandejáry-pe. Nde py’apy gwive ehayhu íxupe.

Ehayhu íxupe nde koty gwive. Ne mandu’a meme katu hese hayhu-vy. Ehayhu mbaraete ete ave íxupe”*

he’i.

³¹ —Ha upe rire katu oĩ outro tuvixa va’e:

“Ehayhu rei katu nde rapixa-pe nde ae nde rekove erehayhuha-rami”* he’i Hesu Nhandejáry kwatia nhe’ẽ poru-vy. —Upe mokõi nhe’ẽ-gwi ndaipóri nhande rekoha nhe’ẽ tuvixave va’e, he’i íxupe Hesu.

³² —Ha’e-ma ngatu, mbo’eháry, he’i íxupe. —Anheigwa eremombe’u ere ramo Nhandejáry-rehe ha’e anho. Ndaipóri ha’e-rami tupã. ³³ Ha Nhandejáry katu he’i va’ekwe nhande-vy,

“Pehapy mymba xe mboete-vy, pemoka’ẽ ave.”

Upéixa ramo iporã nhamẽ hembijukarã nhamboete-vy Nhandejáry-pe. Ha iporãve jahayhu íxupe nhande py’apy gwive, nhande koty gwive jahayhu. Jahayhu mbaraete ete ave. Iporãve ave jahayhu nhande rapixa-pe nhande ae nhande rekove jahayhuha-rami, he’i íxupe.

³⁴ Ha Hesu katu ohendu oarandu reheve omombe’u ramo:

—Haimete-ma eremoirũ Nhandejáry nde ruvixarã-pe, he’i íxupe.

Upe rire nonhembopy’agwasúi avave oporandu hagwã Hesu-pe mbava’e-rehe po he’i upéixa.

³⁵ Ha Hesu onhemonhe’ẽ nhe’ẽ oiko-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Onhemonhe’ẽ-vy oporandu:

—“Davi remiarirõre voi Cristo nhane remiha’arõ va’e” he’i omombe’u-vy judeu rekombo’ehaty. Ma’erã po he’i upéa hikwái?

³⁶ He’i va’ekwe Davi amyri:

“Nhandejáry he’i xe Járy-pe, Egwapy katu xe yke-rehe. Xe orombopu’aka va’erã ne a’e’ýha-rehe. Orombopu’akapa peve eregwapy va’erã ereĩ-vy xe yke-rehe.”*

Upéixa ome’ẽ va’ekwe Davi-pe inhe’ẽrã Nhe’ẽ Marangatu tee va’e. ³⁷ Ha Davi katu xe Járy-py ohenói va’ekwe íxupe. Aipo ramo hemiarirõ pa? Ha gwemiarirõ-rehe, “Xe Járy” nde’íry, he’i íxupe kwéry Hesu omokirirĩ-vy judeu ruvixa kwéry-pe.*

Ha te’ýi jusu ohendu ramo inhe’ẽ, ogwerohory joa íxupe.

* 12.29-30 Dt 6.4-5 * 12.31 Lv 19.18 * 12.36 Sl 110.1 * 12.35-37 Mt 22.41-46; Lc 20.41-44

“Xáke judeu rekombo'ehaty-gwi” he'i Hesu

(Mt 23.1-12; Lc 20.45-47)

³⁸—Xáke judeu rekombo'ehaty-gwi, he'i onhemonhe'ẽ-vy. —Ani erejapo teĩ ha'e kwéry hembiaapo-rami. Oao puku reheve ogwatase voi. Ogwata oho-vy mba'e jogwa haty-py. Onhemboete va'erã-rehe oho. ³⁹Ojeporahéi haty-py ogwapyse mburuvixa pa'ũ-my. Mburuvixa gwapy haty-py ogwapyse onhembovia ramo ojekarugwasu haty-py. ⁴⁰Ha tembirekokwe rembiporu omonda heraha-vy. Upe rire omondo mondo ra'anga rei Nhandejáry-pe heta onhe'ẽ enterove ohexa hagwã. Upe va'e temiexagwã rei ra'e. Ombohasa asyve va'erã íxupe kwéry Nhandejáry, he'i judeu rekombo'ehaty-rehe Hesu.

Tembirekokwe okwerĩ va'e

(Lc 21.1-4)

⁴¹Upéi ogwapy-ma Hesu Nhandejáry róga kakwaa-py pirapire imboyru haty rovái. Oma'ẽ heta oĩ va'e-rehe pirapire omboyru ramo hyruty-py. Heta oikotevẽ e'ỹ va'e heta ome'ẽ me'ẽ. ⁴²Ha upéi ou tembirekokwe ogwereco e'ỹ va'e. Mokõi moeda ombohyru, ohupity va'e peteĩ plata hatã.

⁴³—Peju katu. Peju a-py, he'i gwemimbo'e kwéry-pe. —Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my. Kóã tembirekokwe okwerĩ va'e, hetave ombohyru enterove ombohyru va'e-gwi. ⁴⁴Ha'e kwéry katu heta ogwereco-gwi, ome'ẽ. Ha kunha katu opa ogwerekomi va'e hembí'u repyrã, ome'ẽmba ete voi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Oje'o va'erã kwarahy rendy

13 ¹Ha upéi katu osẽ oho-vy Hesu Nhandejáry róga kakwaa-gwi. Oho jave he'i íxupe hemimbo'e:

—Ema'ẽ ehexa ita iporã va'e, mbo'eháry. Óga tuvixa vixa va'e ehexa, he'i Hesu-pe.

²Ha he'i íxupe Hesu:

—Ehexa katu upéa óga tuvixa va'e, he'i. —Ha upe rire katu ita reta omo-hãimba va'erã, omosarambipa va'erã. Ndojepota mo'ãvéi-ma ojõehe, he'i gwemimbo'e-pe.*

³Ogwapy oĩ-vy yvyaty Oliveiras ári jave, Nhandejáry róga rovarehéi ogwapy oĩ-vy. Ogwapy ha'e anho jave, oporandu íxupe Pedro, Tiago, João, André ndive:

⁴—Emombe'u katu ore-vy, he'i. —Araka'e tipo omohãimba-ta? Araka'e tipo ojehu va'erã ne remimombe'u? he'i. —Mba'éixa po oroikwaa va'erã imombe-uháry? Ojehu-tama ramo ne remimombe'u gwive, mba'éixa po oroikwaa va'erã imombe'uháry? he'i Hesu-pe hikwái.

⁵Oporandu rire-ma he'i íxupe kwéry Hesu:

—Xáke pene mbotavysse va'erã. ⁶Heta ojekwaa va'erã xe réry-py vérami mo'ã ou va'e. “Xe Cristo pene remiha'arõ va'e voi” he'i va'erã mo'ã ójehe onhemocristo ra'angase-vy, oporombotavy rei-vy. ⁷Pehendu va'erã herakwã hi'agwĩ pendéhegwi onhorairõ ramo. Mombyry onhorairõ va'e rerakwã

* 13.1-2 Mt 24.1-2; Lc 21.5-6

pehendu ave va'erã. Pehendu ramo, ani pekyhyje teĩ upéa-rehe. Upéa oiko va'erã voi. Upéa oiko-ma ramo, ne'írá vyteri ogwahẽ pehendu va'e ijapy-py. ⁸Ha tetã mygwa onhorairõ va'erã outro tetã mygwa ndive. Ha mburuvixagwasu re'ýi onhorairõ va'erã outro mburuvixagwasu re'ýi ndive. Oiko oiko ha-rupi ae oiko va'erã yvyryryí. Ndaiporivéi-ma ho'u va'erã. Upéa-rupi pehasa asy ramo, ne'írá vyteri pehasa asy ete peiko-vy. Kunha imemby-ta va'e hasy íxupe. Ha upe rire katu hasyve syve oho-vy íxupe imemby hagwã. Upéixa ete yvypóry ohasa asy va'erã. Ha upe rire katu ohasa asyve syve oho-vy, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁹—Xáke pende pyhy va'erã pende reraha-vy mburuvixa oĩ ha-py. Ojeporahéi haty-py pene nupã va'erã. Xéhegwi pene monhe'ẽ uka va'erã mburuvixa rovagwy-py. Mburuvixagwasu rovagwy-rupi ave pene monhe'ẽ uka va'erã. Xe mombe'u mbe'u hagwã-py pene monhe'ẽ uka va'erã. Xéhegwi katu pende rereko va'erã akói-rami. ¹⁰Ha xe rehegwa nhe'ẽ porã katu pemombe'u ranhe va'erã enterove tetã-my. Ha upe rire ae katu ombopapa ave-ma va'erã ko yvy, he'i. ¹¹—Pene monhe'ẽ uka-vy pende reraha va'erã. Pende pyhy pende reraha-vy ramo oikwaa hagwã pene rembiapo vai para'e, ani erejapura teĩ ere va'erã-rehe. Ou rei va'erã nde juru-py ne nhe'ẽrã. Ome'ẽ va'erã nde-vy ne nhe'ẽrã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Upéixa ramo eremombe'u va'erã, he'i. ¹²—Ha tyke'ýry oipyhy va'erã heraha-vy gwyvýry ojuka uka hagwã. Ha túvy ojuka uka va'erã gwa'ýry gwajýry ave. Ha ta'ýry kwéry tajy kwéry ave ogwereko asy va'erã gwu osy ave ojuka uka hagwã. ¹³Ha xe-rehe ha-py katu enterovéa ndaija'e mo'ãi pende-rehe, he'i. —Ha Nhandejáry rape-gwi ova e'ý va'e katu ko yvy opa ete peve, oresende va'erã íxupe Nhandejáry, he'i íxupe kwéry Hesu. *

¹⁴Upéi oiporu Hesu Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

—“Oĩ va'erã upe ivai ete va'e, pene momarã va'e. Nhandejáry róga kakwaa koty py-gwi pene mosẽ va'erã”

he'i Hesu. —Upéa nhe'ẽ eikwaa porã ãy eremombe'ẽ va'e.

Upéi he'i Hesu:

—Yma he'i hagwe-rami, pehexa va'erã upe ivai ete va'e Nhandejáry róga-py, gwenagwã e'ý ha-py omonhembo'y ramo. Pehexa-ma ramo upe va'e, pya'e voi tokanhymba kuri Judéia yvy pygwa kwéry oje'ói-vy. Yvyatygwasu ári-rupi tokanhy kuri oje'ói-vy. ¹⁵Ogwejy ramo óga ári oĩ va'e, ani oíke koty-py ogweraha hagwã mba'eve. ¹⁶Ha kokwe-py oĩ va'e ani oho jevy ranhe hóga-py oipyhy hagwã oao. Pya'e ae kuri tokanhymba katu oje'ói-vy. ¹⁷Upe áry-rupi iporiahu va'erã kunha imemby-ta va'e omokambu va'e ave. ¹⁸Ro'y eterei-rupi pekanhy ramo, ivaive arã peẽ-my. Upéa-rehe pemoi katu Nhandejáry-pe pene nhe'ẽ pono ivai ete peẽ-my. ¹⁹Upe áry-py ohasa asy eterei va'erã yvypóry kente kwéry gwive. Ko yvy rembypy Nhandejáry remimoingokwe oiko jave, upe áry e'ý mboyve, ndohasa asy etéiry va'ekwe. Upe áry-py ae ohasa asy eterei va'erã. Ha upe áry rire katu ndohasa asy etevéi-ma va'erã. * ²⁰Ha Nhandejáry katu nombohasa asy hetave áryiry va'erã. Ombohasa asy hetave áry ramo ra'e, opa-ma arã ra'e enterove ko yvypóry. Ha gwembiporavo-rehe opena porã-gwi ae katu, nombohasa asy hetave áryiry va'erã, he'i.

* 13.3-13 Mt 24.3-14; Lc 21.7-19; 2 Tm 3.1-9 * 13.14 Dn 9.27; 11.31; 12.11 * 13.19 Dn 12.1; Ap 7.14

²¹—Upe-ma ramo, “Ema'ê katu. Ko va'e Cristo voi” oĩ he'i va'erã para'e peẽ-my. “Ema'ê katu. Upe va'e Cristo voi” oĩ he'i va'erã para'e peẽ-my. Ani perovia inhe'ê. ²²Ojekwaa va'erã, “Cristo pene remiha'arõ va'e voi xe” he'i va'e mo'ã ójehe peẽ-my. “Nhandejáry nhe'ê-py mba'e xe-vy anho oikwaa uka xe remimombe'urã” he'i va'e mo'ã ójehe, ojekwaa va'erã ou-vy. Hexapyrã-rupi voi hembiaipo va'erã ohekoporu ou-vy ramo. Ohexa uka va'erã gwembiaipo tuvixa va'e, ikatu ramo, itavy hagwã mo'ã íxupe Nhandejáry rembiporavo. ²³Xáke. Ani joty pende tavy íxupe. Ko'ã mba'e oiko e'ỹ ngatu amombe'u-ma peẽ-my, he'i íxupe kwéry Hesu.*

²⁴—Upe-ma ramo ohasa asy ete rire-ma, oje'o va'erã kwarahy rendy. Ha jasy nahendy mo'ávêi. ²⁵Ha okúi va'erã yváy-gwi jasytata. Ova ova gwendagwe-gwi entéro yváy rehegwa imbarate va'e.* ²⁶Upe-ma ramo xe rexa va'erã yvypóry kente kwéry gwive. Xe Nhande Ryke'y tee va'e-pe xe rexa va'erã aju jave arai-rupi. Xe pu'akaha tee jave nhande resa mbojevy va'erã xe rendy porã-rupi xe rexa va'erã, he'i. ²⁷—Ambou va'erã xe rembigwái yváy pygwa ombojogweroaty hagwã xe rembiporavokwe. Opa-rupigwi ombojogweroaty va'erã íxupe kwéry. Kwarahy resẽ-gwi, ka'aru-gwi ave ombojogweroaty va'erã heraha-vy. Arapopy-gwi, yvy apy-gwi yvy apy arendaja gwive ombojogweroaty va'erã, he'i íxupe kwéry omombe'u-vy.*

Hesu omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe orepara hagwã

(Mt 24.32-44; Lc 21.29-36)

²⁸Upéi he'i jevy Hesu:

—Aỹ amombe'u-ta peẽ-my ojehu va'erã rehegwa nhe'ê figo máta rehegwarami, he'i, —peikwaa porã hagwã xe agwahẽ jevytaha áry. Oĩ figo máta. Hoky kyrýu jevy-ma ramo, hogwe pyahu jevy-ma ramo, pehexa-ma voi. Pehexa ramo, peikwaa-ma voi opa-ma ra'e ro'y. Áry raku jevy-tama. ²⁹Upéixa ete upe ojehu va'erã gwive pehexa ramo, peikwaa-ma va'erã oike-ta va'e-rami xe agwahẽ jevytamaha áry. ³⁰Anhete ko xe ha'e-ta peẽ-my. Entéro peẽ-my xe remimombe'u oiko va'erã. Judeu kwéry oiko reheve joty ojehu va'erã. ³¹Opa va'erã áry yvy ave. Ha xe remimombe'u xe nhe'ê katu nombopapa mo'áiry, he'i.

³²—Mbava'e áry-py po ojehu va'erã ndajaikwaáiry. Araka'e óra-ma po ojehu va'erã ndajaikwaáiry. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa jepe ndoi-kwaáiry. Xe ta'ýry jepe ndaikwaái ave. Nhandejáry xe Ru ha'e anho mante oikwaa. ³³Araka'e óra-ma po aju jevy va'erã ndapeikwaái-gwi, xáke, perepara voi katu. Emondo mondo katu ave Nhandejáry-pe ne nhe'ê, he'i íxupe kwéry.

³⁴Upéi oiporu jevy Hesu óga járy rehegwa nhe'ê jarepara porã hagwã nhande-vy oikwaa uka-vy:

—Oĩ va'ekwe óga járy, he'i. —Heta oĩ hembigwái. Ijáry oho ramo mombyry, oheja gwembigwái onhangareko hagwã hóga-rehe. Peteĩ teĩ-pe hembiaporã ome'ê. “Erepara porã hese” he'i okẽ-rehe onhangareko va'e-pe. ³⁵Ha upéixa ha'e-ta peẽ-my, “Óga járy” he'i xe-rehe. Upéa-gwi perepara katu.

* 13.14-23 Mt 24.15-28; Lc 21.20-24; 2 Ts 2.3-12 * 13.24-25 Is 13.10

* 13.24-27 Mt 24.29-31; Lc 21.25-28; 2 Pe 3.10-13; Ap 1.7

Ndereikwaái voi araka'e po xe aju va'erã. Ka'aru ete para'e, pyhare mbyte para'e, gáju sapukái-py para'e, ko'ê hembypyti jave para'e. ³⁶Upéa-gwi perepara katu pono peha'arõ e'ỹ reheve aju pya'e orotopa peke jave. ³⁷Peẽ-my ha'eha-rami, ha'e-ta enterovéa-pe oikwaa hagwã. Xe ra'arõ arõ katu perepara-vy, he'i íxupe kwéry Hesu.*

Judeu ruvixa kwéry onhombo'e mbo'e Hesu-rehe ijuka hagwã

(Mt 26.1-5; Lc 22.1-2; Jo 11.47-53)

14 ¹Mokõi áry rire oiko-ta areteguasú héry va'e páscoa. Upe áry-py nanhambovíry va'ekwe ja'u va'erã. Nhane mandu'a ave nhane rembypy ojerereko asy hagwe-rehe. Yma ete upe áry-py osẽ va'ekwe gwĩ ipu'a'ka va'e po-gwi. Ha upéi katu ne'íra oiko ramo areteguasú, pa'i ruvixa kwéry judeu rekombo'ehaty ave onhombo'e mbo'e Hesu-rehe hikwái:

—Nhambotavy Hesu-pe jaipyhy hagwã íxupe jajuka hagwã, he'i. ²—Arete-py ae ani jaipyhy íxupe, he'i. —Atýra-py jaipyhy ramo, onhembo-poxy arã ijaty jaty va'e kente kwéry nhande-vy, he'i ojóupe Hesu pyhyharã kwéry.

Upéa-gwi oipyhy nhemise Hesu-pe.

Kunha onhohẽ Hesu akã-rehe omohyakwã porã-vy íxupe

(Mt 26.6-13; Jo 12.1-8)

³Ha Hesu katu oime Betânia tetã'i-my. Simão róga-py oime. Ha Simão mba'asy vai-gwi ijai aipa va'ekwe nhahenói íxupe va'e. Ogwapy okaru-vy Hesu. Okaru ramo, ogwahẽ ou-vy peteĩ kunha. Ogweru hyakwã porã tee va'e. Hyru reheve ogweru. Ha hyru ojejapo va'ekwe ita kyra rendy-gwi héry va'e alabastro. Ha hyakwã porã va'e héry nardo. Ha nardo hepy eterei voi. Ojoka onhohẽ Hesu akã-rehe omohyakwã porã-vy íxupe.

⁴Ha upe-py oĩ ipoxy va'e:

—Ma'erã po onhohẽ rei upe hyakwã porã va'e Hesu akã-rehe? he'i ojóupe oporandu-vy. —Hepy eterei va'e onhohẽ rei, he'i ojóupe hikwái. ⁵—Ma'erã po ra'e hepy-rehe ae nome'ẽiry, he'i. —Iporiahu va'e kwéry-pe nhamẽ ramo ra'e hyakwã va'e repykwe, iporãve arã ra'e, he'i. —Hyakwã repy peteĩ ro'y tembiapo repy para'e, hetave para'e, he'i onhe'ẽngi ẽngi-vy kunha-pe hikwái.

Upéixa ramo kunha ndive ipoxy voi hikwái.

⁶Upéi he'i íxupe kwéry Hesu:

—Eheja katu, he'i. —Ma'erã po ko kunha-pe eremoakã rasy? he'i. —Hembiapo porã ete voi xe-vy. ⁷Pene pa'ũ-my oime meme va'erã iporiahu va'e kwéry. Erema'ẽse ramo, erema'ẽ-ta íxupe kwéry. Ha xe ae katu naime meméi va'erã aiko-vy pene pa'ũ-my, he'i. ⁸—Ha ko kunha katu ome'ẽseha-rami ome'ẽ xe-vy. Nhamano va'ekwe nhande retekwe nhamohyakwãha-rami, amano e'ỹ ngatu xe mohyakwã ranhe ko kunha, he'i. ⁹—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Opa-rupĩ entéro ko yvy-rupĩ mamõ xe rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u mbe'u ha-rupĩ ave omombe'u va'erã voi ko kunha rembiapo porã imandu'a hagwã hese, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

* 13.32-37 Lc 12.35-40; 17.26-36; At 1.7; 1 Ts 5.2-4

Judas oho omombe'u Hesu pyhyharã-pe

(Mt 26.14-16; Lc 22.3-6)

¹⁰Ha upéi katu oho peteĩ doze hemimbo'e kwéry-gwi. Héry va'e Judas Iscariotes. Pa'i ruvixa kwéry ha-py oho omombe'u Hesu pyhyharã-pe. ¹¹Ha ha'e kwéry ohendu ramo inhe'ê, ovy'a joa eterei:

—Ereipyhy uka ramo ore-vy, orome'ê-ta nde-vy pirapipe, he'i Judas-pe.

Ha Judas katu orepara oiko-vy Hesu-rehe ipyhyharã-pe omombe'uha óra ra'arõ-vy.

Hesu gwemimbo'e kwéry ndive okaru imandu'a hagwã páscoa-rehe

(Mt 26.17-30; Lc 22.7-23; Jo 13.21-30; 1 Co 11.23-25)

¹²Ha upéi oiko-ma aretegwasu. Upe va'e semana mbojape ovu e'ỹ va'e ja'u. Upe va'e áry-py jajuka ovexa nhamoka'ê-vy Nhandejáry-pe nhamboete-vy. Upe jave oporandu Hesu-pe hemimbo'e kwéry:

—Kipy tipo orombogwey-ta nde-vy ne remi'urã nhane mandu'a hagwã páscoa-rehe jakaru-vy, he'i íxupe.

¹³Ha Hesu katu omondo mokõi gwenonde:

—Tapeho katu tetã-my, he'i. —Pende topa-ta kwimba'e y ryrú reheve. Tapeho hapykwéri. ¹⁴Oike ramo hóga-py, peje óga járy-pe: “Kipy oĩ nde koty ereiporu e'ỹ va'e? Aiporu-ta. Xe remimbo'e kwéry ndive akaru hagwã aiporu-ta. Páscoa-rehe xe mandu'a hagwã aiporu-ta, he'i kuri nhane mbo-'eháry” peje pemombe'u-vy, he'i íxupe. ¹⁵—Upéi ohexa uka-ta nde-vy koty ijyvate va'e, tuvixa va'e, oimba voi va'e. Nhane mohenonde katu upe-py, koty tuvixa oimba va'e-py, he'i gwemimbo'e-pe Hesu.

¹⁶Upéi mokõi hemimondo osê oho-vy omohenonde hagwã. Ogwahẽ ramo, opamba'e ojohu Hesu nhe'ẽ-py. Upéa-gwi omohenonde okaru hagwã imandu'a hagwã páscoa-rehe. ¹⁷Ha upéi katu ka'aru ete ramo ogwahẽ-ma Hesu ou-vy. Óga-py ogwahẽ ou-vy doze gwemimbo'e kwéry ndive. Óga oiporuruka hagwe-py íxupe ogwahẽ. ¹⁸Okaru joa ramo, he'i íxupe kwéry Hesu:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my, he'i. —Peteĩ pene pa'ũ-my oĩ va'e xe karu rovái xe mombe'u va'erã xe pyhyharã-pe, he'i.

¹⁹Ohendu ramo inhe'ê ojepy'arahapapa-ma hese, ndovy'avéi-ma hikwái:

—Xe para'e ndaxéiry para'e, he'i hikwái onhemopeteĩ teĩ oporandu-vy Hesu-pe.

²⁰—Xe mombe'u va'erã peteĩ xe remimbo'e pende avyte-py oĩ va'e, nha'ẽ-py opo omõi va'e. Xe ndive omoakỹ va'e mbojape nha'ẽ-py xe mombe'u va'erã, he'i. ²¹—Xe Nhande Ryke'y tee va'e aha va'erã xe ajejuka uka ha-py. Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i hagwe-rami aha va'erã. Ha xe mombe'u va'erã katu xe pyhyharã-pe amboasy eterei íxupe. Ohasa asy eterei va'erã. Iporãve arã araka'e ndoikói ramo araka'e osyrã-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²²Okaru joa jave Hesu oipyhy mbojape. Otima porã Tupã Nhandejáry-pe. Upéi ombopo mbopóy mbojape. Ome'ẽ íxupe kwéry omongaru joty:

—Ko, he'i ome'ẽ-vy íxupe. —Ko mbojape xe rete-rehe ha'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

²³Upéi oipyhy ave copo. Otima porã Nhandejáry-pe. Ho'u uka íxupe kwéry ome'ẽ-vy. Ho'u joa uva rykwere:

²⁴—Ko copo pygwa xe rugwy-rehe he'i. Onhehẽ va'erã xe rugwy imbaraeete hagwã Nhandejáry remimombe'u. Yma Nhandejáry, “Amopotĩ va'erã kente kwéry-pe” he'i va'ekwe. Upéa nhe'ẽ imbaraeete-ma va'erã xe rugwy onhehẽ-ma ramo. Heta kente-rehe ha-py onhehẽ va'erã xe rugwy, he'i. ²⁵—Ha'e-ta peẽ-my. Ha'u-ma kuri uva rykwere. Äy ae katu nda'u mo'ãvéi-ma. Ha upe rire katu, pende ruvixa ramo xe Ru oiko haty-py, ha'u jevy va'erã, he'i. —Upe-py agwahẽ ramo uva rykwere pyahu ha'u jevy va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

“Xe ndaikwaái voi, ere va'erã xe-rehe” he'i Pedro-pe Hesu

(Mt 26.31-35; Lc 22.31-34; Jo 13.36-38)

²⁶Upéi Nhandejáry mboete-vy oporahéi joa. Oporahéi rire osẽ oho-vy Oliveira vyvaty-py.

²⁷—Peẽ katu pejehesa rerova-ta xéhegwi, he'i íxupe kwéry Hesu. —Oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i va'e a-rami:

“Ajuka va'erã herakwa osarambipa hagwã ovexa hymba kwéry” he'i.* Yma he'i hagwe-rami, äy xe juka-tama, he'i. ²⁸—Ha upe rire xe anhemoin-gove jevy rire katu aha va'erã Galiléia yvy-py. Pene renonde aha ranhe va'erã, he'i íxupe kwéry.

²⁹Upe ramo he'i Pedro:

—Gwĩ ne irũ kwéry ndéhegwi ojehesa rerova ramo jepe, xe ae katu ndoro-hejái joty va'erã, he'i íxupe Pedro.

³⁰Ha Hesu katu he'i:

—Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy: Etería ko va'e pyhare-py ne'irã vyteri osapukái ramo gáju imokõiha-rehe, “Xe ndaikwaái voi” ere va'erã xe-rehe mbohapyha-rehe, he'i íxupe, Pedro-pe.

³¹Ha hatã hatã onhe'ẽ Pedro:

—Xe ajejuka uka-ta ramo jepe ne ndive, ndajehesa rerováí joty va'erã ndéhegwi. “Xe ndaikwaáiry” nda'éiry joty arã katu nde-rehe, he'i Hesu-pe.

Pedro he'i hagwe-rami ave, he'i inhirũ kwéry Hesu remimbo'e.

Hesu pyhyharã onhemoi-ma hese hikwái

(Mt 26.36-56; Lc 22.39-53; Jo 18.3-12)

³²Ohopa ogwata-vy hikwái. Getsẽmani yvaty oje'e ha-py ogwahẽ oho-vy:

—A-py pegwapy katu, he'i. —Xe anhomongeta jave Nhandejáry ndive, xe ra'arõ ranhe a-py, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

³³Upéi mbohapy ondive ogweraha. Ogweraha Pedro, Tiago, João. Upéi ogwahẽ vy'are'ýgwasu íxupe. Ojepy'ajopy eterei-ma ave oiko-vy:

³⁴—Ogwahẽ-ma vy'are'ýgwasu xe-vy xe juka-ta va'e-rami, he'i. —Epyta a-py. Xe moirũ katu ereke e'ý reheve, he'i íxupe kwéry.

³⁵Upéi ha'e ae oho mbykymi ojeity yvy-rupí. Ojerure Nhandejáry-pe:

—Ikatu-ta ereipe'a xéhegwi xe ajepy'ajopyha? he'i oporandu-vy.

Upéi he'i jevy: ³⁶—Nde katu opamba'e erejapo kwaa va'e, xe Ru, he'i gwu-pe. —Upéa-gwi eipe'a katu xéhegwi xe ajepy'ajopyha. Ereipe'ase ramo, eipe'a katu xéhegwi. Ha ndereipe'aséi ramo, ani joty ereipe'a ave, he'i onhomongeta-vy Nhandejáry ndive.

* 14.27 Zc 13.7

³⁷Upéi ou jevy mbohapy gwemimbo'e ha-py. Ogwahê ramo ikéra otopa:

—Ma'erã po ereke joty erei-vy, Simão? he'i Pedro-pe. —Ma'erã po naxe ra'arõi peteĩ óra-py jepe? Ma'erã nem mixĩmi naxe moirũiry? he'i. ³⁸—Epáy katu. Ejapo katu oraçãõ xe ra'arõ-vy. Nerenhembojejavý ukái arã, he'i íxupe. —Nde py'a kyre'ỹ voi. Ereke e'ỹ reheve erejapose mo'ã oraçãõ. Ha nde rete katu okese voi, he'i Pedro-pe.

³⁹Upéi oho jevy Nhandejáry ndive onhomongeta-vy. Gwemimombe'ukwe omombe'u jevy. ⁴⁰Ouri jevy ramo, ikéra otopa jevy-ma. Hapehýi eterei-gwi okepa-ma hikwái. Otĩ-gwi ndoikwaái onhe'êrã okwa-vy. ⁴¹Ouri uri. Mbohapyha-rehema ou jevy.

—Ma'erã po ereke joty eretongea-vy? he'i Hesu. —Ha'eve-ma. Ogwahê-ma ngatu xe óra. Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e xe pyhy uka-tama hekoha vai va'e-pe. Xe me'ê va'erã gwĩ ojejavý va'e Nhandejáry kwaa e'ýha va'e po-py, he'i. ⁴²—Epu'ã katu. Jaha. Ehexa katu. Onhemo'agwĩ-ma ra'e xéhegwi ou-vy upe xe pyhy ukaharã, he'i gwemimbo'e-pe.

⁴³Onhe'ê jave Hesu, pya'e ogwahê ou-vy Judas, peteĩ Hesu remimbo'e kwéry va'e. Heta ou ave hendive ogweru opo-py kyse puku yvyra ave. Ogwahê ou-vy pa'i ruvixa kwéry remimbou, judeu rekombo'ehaty remimbou ave. Judeu ruvixa kwéry remimbou ave ogwahê ou-vy. ⁴⁴Ha Judas katu Hesu pyhy ukaha he'i ra'e: “Ahexa uka-ta peẽ-my pene rembipyhyse” he'i ra'e. “Upe va'e ahovapyte-ta va'e pene rembipyhyrã voi” he'i. “Peipyhy hatã íxupe heraha-vy pono okanhy” he'i ra'e ipyhyharã-pe. ⁴⁵Áy ou pya'e ha'e anho Hesu oĩ ha-py ohovapyte hagwã Hesu-pe:

—Mbo'eháry, he'i ogwahê-vy Judas íxupe.

Upéi ohovapyte Hesu-pe.

⁴⁶Ha upéi katu ha'e kwéry ou onhemoĩ-ma hese oipyhy hagwã íxupe hikwái.

⁴⁷Upe-ma ramo peteĩ upe-py oĩ va'e omopu'ã kyse oikytĩ-vy. Ohaxea pa'i ruvixagwasu rembigwái-pe onambi'o-vy. Ohupity oinambi'o hagwã.

⁴⁸⁻⁴⁹Ha Hesu katu he'i:

—Ma'erã po pegwahê peju-vy kyse reheve xe pyhy hagwã peju-vy? Ma'erã po yvyra reheve ave pegwahê peju-vy? he'i oporandu-vy íxupe kwéry. —“Hesu oporosakea va'e” peje tipo peju-vy? Ha ndaha'eíry upeixagwa xe. Iko'ê ko'ê anhemonhe'ê nhe'ê aiko-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Anhemonhe'ê meme ramo, xe mokambara voi. Ha naxe pyhýiry voi ra'e. Ha Nhandejáry kwatia nhe'ê imbarae voi. Upéa-gwi yma he'i hagwe-rami, áy oikoma, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁵⁰Ha upéi katu ha'e anho ete-ma oheja Hesu-pe hikwái. Ohopa íxugwi hemimbo'e kwéry. ⁵¹Ha upéi oho hapykwéri karia'y. Upe karia'y Hesu rapykwerigwa morotĩ va'e-py mante onhenhugwã. Oipyhy-ma mo'ã íxupe hikwái. ⁵²Ijao rei oi-pe'a. Ha karia'y omboi oao oripara oho-vy. Opi-vy oheja oho-vy oaokwe.

Judeu ruvixa oporandu Hesu-pe hekoha-rehe
(Mt 26.57-68; Lc 22.54-55,63-71; Jo 18.13-14,19-24)

⁵³Ha upéi katu Hesu pyhy hagwe ogweraha íxupe. Pa'i ruvixagwasu róga kakwaa-py ogweraha Hesu-pe. Upe-py ojogweroaty pa'i ruvixa kwéry. Judeu

ruvixa kwéry hekombo'ehaty kwéry ndive ojogweroaty. ⁵⁴Ha Pedro oho hapukwéri meme. Hesu rapukwéri puku oho. Pa'i ruvixagwasu roka-py oike ogwahê-vy. Polícia kwéry ndive ogwapy ôi-vy. Tata ypy-py ojepe'e ôi-vy. ⁵⁵Ha pa'i ruvixa kwéry entéro judeu ruvixa kwéry ndive ojuka ukase voi Hesu-pe. Upéa-gwi oheka heka mo'ã Hesu-rehe onhe'ê va'erã. Ha ndotopái voi. ⁵⁶Heta omombe'u mbe'u apu rei Hesu-rehe. Ha ndaijojái inhe'ê kwéry. Omombe'u joavy avy joty. Upéa-gwi ndaipóri Hesu-rehe onhe'ê hagwã. ⁵⁷Ha upe rire katu ou onhembo'y va'e omombe'u. Apu rei omombe'u hese:

⁵⁸—Upéa remimombe'ukwe orohendu va'ekwe oromombe'u-ta peẽ-my: “Aitypa uka-ta ko Nhandejáry róga kakwaa teko rei rembiapokwe xe ae amopu'ã jevy hagwã. Teko rei rembiapo e'ý amopu'ã jevy-ta xe. Mbohapy áry-rupi amopu'ã jevy-ta. Upéixa he'i Hesu” he'i omombe'u-vy hikwái.

⁵⁹Ha hemimombe'u katu ndaijojáiry vyteri. ⁶⁰Omombe'u joavy avy joty. Upe-ma ramo onhembo'y-ma ôi-vy pa'i ruvixagwasu ha'e kwéry hovái:

—Ejeapysaka katu, he'i. —Heta ne mombe'u mbe'u hikwái. Ma'erã po nere-mombe'u mo'ái ne mombe'uhare-pe? he'i Hesu-pe.

⁶¹Ha ha'e katu opyta okirirĩ íxugwi. Mba'eve nomombe'úi. Upéi pa'i ruvixagwasu he'i:

—Nde pa Cristo, nhane remiha'arõ va'e? Nde pa Nhandejáry onhemomba'egwasu va'e ra'y? he'i jevy íxupe, Hesu-pe, omonhe'êse-vy.

⁶²—Xe ko ha'e voi, he'i. —Xe Nhande Ryke'y tee va'e-pe xe rexa va'erã Nhandejáry yke-rehe íjakatúa-koty agwapy ramo xe rexa va'erã. Imbarae-teve va'e Nhandejáry. Arai-rupi xe agwey ramo xe rexa va'erã, he'i onhemombe'u-vy judeu ruvixa-pe.

⁶³⁻⁶⁴Upéa nhe'ê ogweropoxy pa'i ruvixagwasu. Ogwerová-gwi omondoro oao:

—Pehendu-ma voi inhe'ê vaiha, he'i. —Outro imombe'uharã-rehe nanhaikotevêiry-ma, he'i. —Ojéhegwi rei onhe'ê vai-ma, onhemonhandejáry-vy mo'ã, he'i hese. —Mbava'e tipo pejapo-ta hese? he'i íxupe kwéry oporandu-vy:

—Tomano katu, tojejuka katu, he'i joa joty voi hese hikwái.

⁶⁵Upéi onygwõ nygwõ Hesu-rehe. Ohesagwã ojokwa. Osokea kea íxupe opo-py:

—Emombe'u ore-vy, kiva'e va'e ne nupã, he'i oinupã nupã-vy íxupe hikwái. Oinupã nupã ave íxupe polícia kwéry.

“Xe ndaha'úi Hesu ndivegwa” he'i mo'ã Pedro

(Mt 26.69-75; Lc 22.56-62; Jo 18.15-18,25-27)

⁶⁶Ha Pedro katu opyta ôi-vy oka-py, pa'i ruvixagwasu rokẽ rovagwy-py. Upe-ma ramo ogwahê ou-vy kunhataĩ pa'i ruvixagwasu rembigwái va'e.

⁶⁷Ohexa Pedro-pe ojepe'e ramo. Omanha hova-rehe:

—Upe Nazaré pygwa ndive ereiko va'e voi nipo nde ra'e. Hesu ndive ereiko va'e voi ave nde, he'i íxupe hembigwái.

⁶⁸—Ndaikói va'e voi xe, he'i. —Ndaikwaáiry mba'eve xe, he'i. —Ne nhe'ê katu ndaikwaái voi, he'i. —Mbava'e rehe po aipo ere, ndaikwaái voi xe, he'i mo'ã íxupe Pedro.

Hesu irũ e'ý-rami ojejapo ha'e. Upéi katu osẽ oho-vy mbykymi. Okẽ-my oho. Ha osapukái gáju.

⁶⁹Ha ohexa jevy-ma íxupe hembigwái:

—Hesu ndivegwa voi upe va'e, he'i jevy upe-py oĩ va'e-pe.

⁷⁰—Naháni, ndaxéiry, he'i jevy Pedro kunhataĩ-pe.

Upe riremi he'i jevy íxupe upe-py oĩ-vy.

—Galiléia pygwa voi nde. Hesu ndivegwa voi nipo ra'e nde, he'i Pedro-pe.

⁷¹Upe ramo he'i:

—Xe apu ramo, taxe moingo asy katu Nhandejáry, he'i. —Upe kwimba'e ne remimombe'ukwe ndaikwaái voi xe, he'i mo'ã íxupe Pedro.

⁷²Ha upéi imokõiha-rehema osapukái pya'e jevy gaju. Imandu'a-ma Hesu nhe'égwe-rehe, “Ne'írã osapukái ramo gáju imokõiha-rehe, Xe ndaikwaáiry, ere va'erã xe-rehe mbohapyha-rehe”. Upéa nhe'ẽ-rehe imandu'a-ma ramo Pedro, ojahe'o-vy hasẽ.

Hesu ojereraha mburuvixagwasu Pilatos renda-py

(Mt 27.1-2,11-26; Lc 23.1-5,13-25; Jo 18.28–19.16)

15 ¹Ko'ẽmba-ma ramo ojogweroaty jevy pa'i ruvixa kwéry, judeu ruvixa kwéry ndive, judeu rekombo'ehaty ndive ave. Entéro judeu ruvixa kwéry gwive ojogweroaty onhomongeta-vy:

—Mbava'e tipo jajapo-ta Hesu-rehe? he'i onhombo'e mbo'e-vy hese.

Upéi oikwaa-ma ramo, onhapytĩ-ma íxupe hikwái. Ipokwaha reheve ogwe-
raha mburuvixagwasu Pilatos po-py ome'ẽ-vy.

²—Nde tipo ereiko ra'e judeu kwéry ruvixagwasu ramo? he'i oporandu-vy íxupe Pilatos.

—Nde ae xe renói voi. “Judeu kwéry ruvixagwasu” nde ae ere-ma xe-rehe. Xe voi, he'i joty íxupe Hesu onhemombe'u-vy.

³Ha pa'i ruvixa kwéry heta omboja rei inhe'ẽ hese va'e.

—Hembiapo vai-ma, hembiapo vai-ma, he'i joa hese.

Ha Hesu katu nomombe'uvéiry.

⁴—Heta nde-rehe nhe'ẽ onhemboja mboja rei va'e. Ma'erã po nerenhemo-
mbe'úiry? he'i jevy íxupe Pilatos oporandu-vy.

⁵Ha Hesu katu mba'eve joty nomombe'úiry. Nonhemombe'úi-gwi, “Ma'erã po nonhemombe'uséiry?” he'i ojéupe opondera-vy hese.

⁶Ha oiko jave aretegwasu, oĩ opoi uka íxugwi va'erã. Peteĩ onhemoĩ preso va'ekwe-gwi oĩ opoi uka jevy va'erã imondo-vy mburuvixagwasu-pe. Upe ijaty va'e kwéry ojerure va'ekwe-gwi opoi uka-ma imondo-vy. ⁷Oĩ hembiapresakwe oporojuka va'ekwe. Ohekoviarõ hagwã mo'ã mburuvixagwasu-pe, oporojuka va'ekwe. Indive kwéry oĩ héry va'e Barrabás. ⁸Ha upéi katu ou ijaty va'e ojerure-vy ojapo hagwã íxupe kwéry ojapo japo hagwe-rami:

—Epoi katu ore-vy toho jevy aretegwasu-py erepoi meme hagwe-rami, he'i Pilatos-pe hikwái.

⁹⁻¹⁰Ha mburuvixa oikwaa pa'i ruvixa kwéry rekoha vaiha. Ohexa kwaa hese: “Ndaija'úi-gwi rei hese, oipyhy ra'e íxupe heru-vy xe-vy hikwái” he'i ojéupe mburuvixa. Upéa-gwi he'i ijaty va'e-pe:

—Peipota tipo apoi peẽ-my upe judeu kwéry ruvixagwasu-gwi? he'i íxupe kwéry oporandu-vy.

¹¹Ha pa'i ruvixa kwéry katu he'i:

—Ejerure katu Hesu rekovía Barrabás-rehe, he'i jevy jevy ijaty va'e-pe ojo-jurupypa opo'ê-vy hikwái.

Pa'i ruvixa nhe'ê-py he'i Pilatos-pe ijaty va'e:

—Epoi ore-vy íxugwi, Barrabás-gwi toho, he'i.

¹²—Aipo ramo, mbava'e tipo ajapo-ta Hesu-rehe? Upe va'e judeu ruvixagwasu pene remihenói, he'i jevy íxupe kwéry.

¹³—Ejuka uka katu íxupe. Kurusugwasu-rehe ejuka uka katu íxupe, he'i joa joty íxupe onhe'ê hatã-vy.

¹⁴—Ajuka rei va'erã. Nahembiapo vaíry voíte Hesu ra'e, he'i íxupe kwéry Hesu-rehe.

—Emboja katu, emboja katu imoi-vy kurusugwasu-rehe omano hagwã, he'i joa joa hikwái onhe'ê hatãve tãve-vy.

¹⁵Ha Pilatos katu ombovy'ase íxupe kwéry. Upéa-gwi ha'e kwéry inhe'ê-py opoi imondo-vy íxugwi. Barrabás-gwi opoi Pilatos. Upéi he'i ombopi hagwã Hesu-pe. Ome'ê ijukaharã-pe omboja hagwã kurusugwasu-rehe ijuka-vy.

Soldado kwéry onhembohory Hesu-rehe

(Mt 27.27-31; Jo 19.2-3)

¹⁶Ha upéi katu soldado kwéry ogweraha koty-py Hesu-pe. Mburuvixa róga kakwaa-py ogweraha íxupe. Hoga kakwaa héry pretório. Upe-py enterove soldado gwive onhomboatypa hese. ¹⁷Omonde Hesu-rehe ao pytã va'e. Upéi nhuatĩ-gwi ojapo íxupe ijegwaka ra'angarã omoi hagwã inhakã-rehe. ¹⁸Upe rire omboete ra'anga anga rei íxupe onhembohory-vy:

—Toiko are katu, toiko are katu judeu ruvixagwasu, he'i onhembohory-vy hese.

¹⁹Onhakãrupã rupã íxupe takwáry-py. Onygwõ nygwõ hese. Onhesũ nhesũ gwetypy'ã-rehe omboete a'ã a'ã hagwã íxupe. ²⁰Onhembohorypa rire hese, omboi íxugwi ao pytã va'e. Omonde jevy hese ijao. Upe rire ogweraha Hesu-pe omboja hagwã kurusugwasu-rehe ijuka-vy.

Omboja Hesu-pe kurusugwasu-rehe ijuka-vy

(Mt 27.32-44; Lc 23.26-43; Jo 19.17-27)

²¹Upe ramo oĩ ohasa rei va'e. Upe va'e Cirene pygwa héry va'e Simão. Simão Alexandre ru, Rufo ru ave. Tetã jerekwe-gwi ou ra'e. Ha soldado katu ogweraha uka íxupe Hesu kurusugwasurã. ²²Upéixa ramo ogweraha Hesu-pe. Gólgota oje'e ha-py ogweraha. Akãgwe rendaty-rehe he'i Gólgota. ²³Upe-py ogwahẽ ramo, uva rykwere-py omoi pohã héry va'e mirra. Ome'ê íxupe ho'u uka-vy. Ome'ê íxupe pono ohendu eterei ojéupe hasy va'e. Ha ndo'uíry. ²⁴Ha upéi katu ijuka hagwã-pyma ogwenogwahẽ omboja íxupe kurusugwasu-rehe. Upéi omboja rire soldado kwéry ohuga onhomboja'o ja'o hagwã Hesu aokwe-rehe. Ogana gana va'e ogweraha ijaokwe. ²⁵Pyhareve asaje ramo, omboja-ma íxupe kurusu-rehe imoi-vy. ²⁶Ha Hesu-rehe hemimombe'ukwe ohai omoi ikurusu-rehe inhakã ári. “Kóa judeu ruvixagwasu” he'i imoi-vy.

²⁷Oĩ ave mokõi imonda va'e kurusu-rehe omboja ave imoi-vy. Hesu yke-rehe joty ave omoi peteĩ ijakatúa-koty, peteĩ ijasu-koty. Imbyte-py oĩ Hesu. ²⁸Ogwereko íxupe ojejavý va'ekwe-rami. Nhandedjary kwatia nhe'ê he'i

hagwe-rami, āy oiko-ma. Upéa-gwi ogwereko asy íxupe. ²⁹Gwĩ ohasa oiko-vy va'e opuka hatā Hesu-rehe. Onhakāreity ity onhembohory-vy hese:

—Aa! Ereity-ta mo'ā Nhandejáry róga kakwaa eremopu'āmba jevy hagwā mbohapy áry-rupi, he'i mo'ā. ³⁰—Aipo ramo, egwejy katu kurusu-gwi erenheresende-vy, he'i.

³¹Ha upéixa ave onhembohory hese ojóupe pa'i ruvixa kwéry, judeu reko-mbo'ehaty ndive:

—Upéa opororesende va'ety. Ha ndaipu'akáiry gwekove-rehe onheresende hagwā, he'i hese onhembohory-vy. ³²—“Xe Cristo nhane remiha'arō va'e. Xe Israel kwéry ruvixagwasu” he'i kuri ójehe. —Aipo ramo āy togwejy katu kurusu-gwi. Jahexa ramo, jarovia arā, he'i joa hikwái.

Hesu jave kurusugwasu-rehe onhemboja va'ekwe onhe'ē rei rei ave hese.

Omano Hesu

(Mt 27.45-56; Lc 23.44-49; Jo 19.28-30)

³³Upéi kwarahy mbyte-py pytũmba-ma upe yvy ári. Upe tetā-rehe pytũmba ete-ma. Mbohapy óra peve opyta. Ka'arugwasu peve opyta. ³⁴Ka'arugwasu ramo onhe'ē hatā Hesu. Ha'e ae onhe'ē-py onhe'ē:

—Eloí, Eloí, lamá sabactāni? he'i ha'e ae onhe'ē-py. Upéa he'ise, “Tupā xe Járy, Tupā xe Járy, ma'erā-gwi po xe rejapa xe anho eterei?” he'i oporandu-vy.*

³⁵Ha upe-py oĩ inhe'ē ohendu va'e:

—Ejeapysaka katu. Upéa ohenói Elias-pe, he'i mo'ā Hesu-rehe.

³⁶Upe ramo oripara ogweru bucha. Omoakỹ uva rykwere hepy ete e'ỹ va'e-py. Takwáry-py omoĩ. Oipyte uka Hesu-pe omboy'u-vy:

—Eheja katu. Ou-ta para'e Elias ombogwejy hagwā kurusu-gwi orese-nde-vy, he'i Hesu-rehe hikwái.*

³⁷Ha upéi katu onhe'ē hatā jevy-ma Hesu. Ha upe rire katu omano-ma.

³⁸Upe-ma ramo pya'e ojeka Nhandejáry róga kakwaa pygwa okēgwasu nhu-gwāha tuvixa ete va'e. Osoro hatā. Yvate-gwi yvy peve ojeka hatā ou-vy.

³⁹Ha Hesu rovagwy-rupi oĩ capitão, soldado ruvixa va'e. Onhe'ē hatā omano hagwā ramo, ohexa íxupe:

—Upe va'e Nhandejáry ra'y tee voi nipo ra'e, he'i Hesu-rehe ohexa-vy.

⁴⁰Ha kunha heta oĩ upe-py. Mombyry-gwi oma'ē joa Hesu-rehe hikwái. Oĩ Maria Madalena, oĩ Salomé, oĩ Maria, ha'e Tiago tyvýry José sy ndive voi. Tyke'ýry héry ave Tiago ikarapemi va'e. ⁴¹Upéa kunha kwéry omoirũ irũ ra'e Hesu-pe Galiléia-rupi. Ome'ē me'ē ra'e Hesu-pe hemikotevẽ. Oĩ ave heta kunha ambue va'e hendive ou va'ekwe Jerusalém-my.

Omoĩ itakwa-py Hesu retekwe

(Mt 27.57-61; Lc 23.50-56; Jo 19.38-42)

⁴²Ka'aru ete-ma. Upe áry-py judeu kwéry omoĩ porāmba gwemi'urā iko'ē ho'u va'erā. Ndoikói vyteri pytu'uha áry. ⁴³Ndoikói-gwi vyteri, oho José Pilatos renda-py. Upe va'e José Arimatéia pygwa, judeu ruvixa va'e, onhemboete va'e voi. Ha'e ave oha'arō arō va'e Nhandejáry nhande ruvixa-pe

omoirũ hagwã. Upéixa ramo onhembopy'agwasu oho hagwã Pilatos renda-py ojerure Hesu retekwe-rehe. ⁴⁴Ha Pilatos ohendu ramo omanoha,

—Pya'e omano ra'e, he'i Hesu-rehe opondera-vy.

Upéi ohenói upe soldado ruvixa-pe oporandu hagwã íxupe:

—Omano-ma tipo ra'e Hesu? he'i soldado ruvixa-pe.

⁴⁵—Ha'e voi. Omano ete-ma voi, he'i íxupe omombe'u-vy.

Upe rire he'i José-pe Pilatos:

—Aipo ramo eraha hetekwe, he'i.

⁴⁶Ha upéi katu José oho ojogwa ao morotĩ iporã va'e onhugwã hagwã hetekwe. Ombogwejy kurusu-gwi. Onhugwã ao morotĩ-my. Upe reheve omoĩ itakwa-py hetekwe. Ita-gwi ojo'o ra'e hetekwe renagwã. Upe-py omoĩ hetekwe. Upéi omboapajeréi imondo-vy itagwasu. Omboty hagwã itakwa rokẽ omboapajeréi itagwasu. ⁴⁷Ha Maria Madalena José sy ndive oma'ẽ oi-vy. Ohexa joty omoĩ ramo hetekwe.

Hesu onhemoingove jevy-ma

(Mt 28.1-10; Lc 24.1-12; Jo 20.1-10)

16 ¹Pytu'uha áry rire oho Salomé ndive Maria Madalena, Maria Tiago sy ave. Oho ojogwa pohã hyakwã va'e omona hagwã hetekwe-rehe. ²Iko'ẽ ramo, domingo-py osẽ-ma ramo kwarahy, voi oho ogwata-vy. Itakwa-py oho. ³Oho jave,

—Kiva'e oi'pe'a-ta nhande-vy itagwasu itakwa rokẽ-gwi, he'i ojóupe oporandu randu-vy.

⁴Oma'ẽ ramo ohexa-ma itagwasu ojepe'a va'ekwe. Ha ita tuvixa eterei voi.

⁵Ha upéi katu oike itakwa rye py-py. Oike ramo ha'e-py Nhandejáry rembi-gwái karia'y-pe ohexa-ma. Ohexa ogwapy oi-vy ramo iyyke-rehe. Ao morotĩ puku va'e omonde ramo ohexa. Ohexa ramo, onhemondýi-ma.

⁶Ha he'i íxupe karia'y:

—Aníke penhemondýi teĩ, he'i. —Peju-ma ra'e, he'i. —Peheka voi peju-vy Hesu Nazaré pygwa kurusu-rehe onhemboja va'ekwe retekwe-pe, he'i. —Oikove jevy-ma kuri Hesu. Peheka ramo jepe ndaiporivéi-ma ko'a-py. Oho-ma kuri. Peju katu peẽ pema'ẽ hupagwe-rehe. Hendagwe rei-ma oi, he'i. ⁷—Ha upe rire katu ekwa emombe'u hemimbo'e kwéry-pe, Pedro-pe ave. Ere íxupe: “Hesu oho-ta Galiléia tetã-my. Ne renonde oho-ta. Upe-py erehexa va'erã íxupe. He'i hagwe-rami erehexa va'erã” he'i íxupe kwéry karia'y. ⁸Ha kunhagwe katu osẽ pya'e itakwa-gwi. Oripara oho-vy. Ipy'a ryrýi-ma onhemondýi-gwi. Okyhyje-gwi nomombe'úiry avave-pe.

Hesu ojehexa uka jevy-ma

(Mt 28.16-20; Lc 24.13-35; Jo 20.11-18)

⁹Ha Hesu katu, oikove jevy ramo, ojehexa uka jevy. Voi domingo-py ojehexa uka Maria Madalena-pe. Íxugwi omosẽ va'ekwe imondo-vy sete anháy. Áy katu íxupe anho ranhe ojehexa uka Hesu. ¹⁰Ohexa rire, Maria oho omombe'u Hesu irügwe-pe. Ha'e kwéry hasẽ ojahe'o-vy hikwái. Upe jave omombe'u:

¹¹—Hesu oikove jevy-ma, he'i omombe'u-vy. —Ahexa jevy-ma íxupe kuri, he'i íxupe kwéry omombe'u-vy.

Ha ohendu ramo inhe'ẽ ndogweroiáiry voi íxupe. ¹²Ha upe rire katu Hesu ojehexa uka jevy mokõi oirũgwe-pe. Gweko ambue va'e-rami ojehexa uka íxupe tetã jere-rehe ogwata ramo oiko-vy. Oirũgwe ramo jepe ndoikwaa-véiry oirũgwe. ¹³Ha oikwaa-ma ramo oho jevy omombe'u Hesu remimbo'e kwéry-pe. Ha ndogweroiáiry voi inhe'ẽ. ¹⁴Ha upéi katu ojehexa uka jevy onze gwemimbo'e kwéry-pe. Okaru joa jave ojehexa uka íxupe. He'i íxupe kwéry Hesu:

—Xe rexahare xe mombe'u ramo nde-vy, ma'erã ndereroviáiry? he'i. —Xe aikove jevymaha omombe'u ramo nde-vy, ma'erã ndereroviái? Nane akã porãi-gwi, nane mba'e reroviáiry-gwi, xe mombe'u ramo ndereroviáiry, he'i íxupe kwéry.

¹⁵Upéi he'i íxupe kwéry:

—Tereho opa-rupi emombe'u Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã. Entéro yvypóry-pe kente kwéry va'e-pe gwife emombe'u. ¹⁶Upe ogwerovia va'e, onhemongarai va'e ave, oresende va'erã íxupe Nhandejáry. Ha ogwerovia e'ỹ va'e katu, nomboyke mo'áiry voi íxugwi hembiaapo vaikwe, he'i íxupe kwéry. ¹⁷—Ha xe rerovia va'e katu xe réry-py omosẽ va'erã imondo-vy anháy. Aỹ oikwaa e'ỹ nhe'ẽ va'e-py onhe'ẽ va'erã. ¹⁸Oipyhy ramo mbói reheve, nai-mboirasy mo'áiry. Hi'upy e'ỹ jepe ho'u ramo, ndahasýi ave arã. Hasy va'e-rehe omoĩ ramo opo, ombogwera va'erã íxupe. Upéixa voi hexapyrã-rupi hembiaapo porã porã va'erã xe rerovia va'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

Ogwerojeupi Hesu-pe Nhandejáry

(Lc 24.50-53; At 1.6-11)

¹⁹Upéi omombe'u rire ogwerojeupi heraha-vy íxupe Nhandejáry. Ha Hesu ogwapy-ma Nhandejáry yke-rehe ipu'aka reheve. ²⁰Ha hemimbo'e kwéry katu osẽ oho-vy opa-rupi onhemonhe'ẽ nhe'ẽ-vy. Ha Nhandejáry oipyty-gwõ íxupe kwéry. Upéa-gwi hexapyrã-rupi hembiaapo porã porã hikwái. Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u ramo, ogwerovia inhe'ẽ henduháry. Hembiaapo porã rexa-vy, Anhetegwa nipo ra'e inhe'ẽ, he'i ogwerovia-vy.

Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã

Lucas remimombe'ukwe

o evangelho de Lucas

Onhyprũ ohai-vy onhe'ẽ Lucas

1 ¹⁻² Mba'éixa pa, Teófilo? Xe, Lucas, ahai-ta ko kwatia-rehe xe nhe'ẽ nde-vy gwarã. Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ ahai-ta nde-vy, Teófilo. Oĩ-ma Hesu Cristo rehegwa kwatia nhe'ẽ gwĩ ambue kwéry ohai va'ekwe. Hesu rerakwã, mbava'e tipo ojapo araka'e ore pa'ũ-rupi ha'e kwéry kwatia-rehe omoĩ va'ekwe. Hesu irügwe kwéry ohexapa araka'e hembiaapo, ohendu ave araka'e hemimombe'u, ha omombe'u mbe'u araka'e ojehegwa nhe'ẽ porã. Aipo ramo inhirügwe omombe'u jevy ramo hesegwa nhe'ẽ, henduháry kwatia-rehe omoĩ va'ekwe gwemiendukwe.

³ Ha xe katu, xe ave anhomongeta va'ekwe Hesu irügwe kwéry ndive. Heta Hesu rehegwa nhe'ẽ aikwaase-gwi aporandu randu íxupe kwéry hesegwa nhe'ẽ-rehe. Aikwaa porãve hagwã aporandu randu aiko-vy va'ekwe íxupe kwéry. Omombe'upa va'ekwe xe-vy. Hexahare remimombe'ukwe ahai kuri nde-vy ko kwatia-rehe. ⁴ Hesu rerakwã nhahendu meme-ma va'ekwe. Ere-monhe'ẽ-ma rire ko kwatia, hesegwa nhe'ẽ anhetegwa ete ereikwaa va'erã. Ere arã “Omombe'u porã xe-vy Hesu rehegwa nhe'ẽ”.

**Nhandejáry omondo gwembigwái omombe'u
hagwã Zacarias-pe ta'yryrã-rehe**

⁵ Herodes oime ramo mburuvixagwasu judeu kwéry yvy-pe pa'i ramo Zacarias oiko. Pa'i Abias re'yikwe ha'e Nhandejáry rembigwái ramo jevy oiko. Hembireko pa'i Arão re'yikwe va'e. Isabel hembireko réry. ⁶ Ha pe mokõi ojapo meme Nhandejáry remimbota. Oiko meme Nhandejáry nhe'ẽ-rupi. Upéixa-gwi Nhandejáry he'i hese: “Ípy'a porã voi Zacarias, hembireko ave ípy'a porã” he'i Nhandejáry hese. ⁷ Ha ha'e katu ndata'yryi va'e voi. Imemby e'ỹ va'e voi hembireko. Ogwerogwaigwĩ-ma omemby e'ỹ. Ogwerotuja-ma gwa'yry e'ỹ gwajýry e'ỹ ave.

⁸⁻¹⁰ Ha peteĩ áry Nhandejáry nhe'ẽ-py inhirũ kwéry oiporavo Zacarias-pe omohyakwã hagwã koty'i. Abias re'yikwe ndive, Zacarias oime Nhandejáry róga kakwaa-py. Nhandejáry renonde-py omba'apo hikwái. Ha peteĩ va'e mate oike Nhandejáry koty'i-py imohyakwã hagwã. Upe jave ojogweroaty va'e oka-gwi rei omondo onhe'ẽ Nhandejáry-pe. Ha peteĩ áry hapixa kwéry

Nhandejáry réry-py oiporavo Zacarias-pe omoinge hagwā koty'i-py. Hyakwā jave, oka-py joa-ma oi hikwái. Osê ramogwarā oha'arō hikwái. ¹¹ Upe jave ou Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ojehexa uka hagwā Zacarias-pe. Onhembo'y hyakwā va'e renda yke-rehe ha upe-py ojehexa uka íxupe. ¹² Ohexa-ma ramo Nhandejáry rembigwái, onhemondýi Zacarias. Ndoikwaái mba'e pa ojapo-ta. ¹³ Aipo ramo Nhandejáry rembigwái he'i íxupe:

—Ani erekyhyje, Zacarias, he'i íxupe. —Nhandejáry ohendu-ma ne rembi-jerure. Igwaigwĩ eterei jepe ne rembireko ha'e imemby-ta joty. Nde ra'y tee oiko-ta, he'i íxupe. —Oiko-ma ramo embohéry íxupe João-py. João voi heryrā, he'i íxupe. ¹⁴ —Oiko-ma ramo nde ra'y, erevy'a va'erā. Heta heta-ta kente kwéry ovy'a arā nde ra'y reko porā-rehe, he'i íxupe. ¹⁵ —Nhandejáry rovagwy-py nde ra'y oiko-ta heko marangatu va'erā. Ndo'u mo'ái oporo-monga'u va'e. Oiko e'ý mbovy Nhandejáry Nhe'ê Marangatu tee oiko-tama ipy'apy-py. ¹⁶ Ha heta-pe ombojerovia uka va'erā Nhandejáry-rehe nde ra'y. Gwe'ýi kwéry, Israel remiarirōre kwéry, ombojerovia uka va'erā Tupā Nhandejáry-rehe. ¹⁷ Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'etykwe Elias amyri-rami oiko-ta nde ra'y, he'i íxupe. —Nhandejáry ombopu'aka-ta íxupe, omoarandu-ta íxupe ogwata hagwā gwenonde-rupi. Inhe'ê-rupi kente kwéry ogwe-rova arā gwekoha. Upéixa-gwi túvy ipy'a porā va'erā gwa'ýry ndive. Heta nhe'êrenduse e'ýha omoarandu arā heko porā hagwā. Upeixagwarā nde ra'y oiko-ta, he'i Nhandejáry rembigwái Zacarias-pe ta'ýry-rehe omotenonde-vy hesegwa nhe'ê.

¹⁸ Upe-ma ramo Zacarias he'i:

—Mba'éixa ko arovia-ta ne nhe'ê? he'i íxupe. —Xe, xe tuja-ma, xe rembi-reko igwaigwĩ-ma ave, he'i joty ndogweroviái-gwi.

¹⁹ Upéi Nhandejáry rembigwái he'i íxupe:

—Xe Gabriel, Nhandejáry rembigwái. Hendivegwa voi xe, he'i íxupe. —Ha'e xe mbou amombe'u hagwā nde-vy inhe'ê porā. ²⁰ Anhetegwa nhe'ê amombe'u kuri nde-vy. Ha nde, ndereroviái joty xe nhe'ê. Ndereroviái-gwi, nerenhe'ê mo'ávái-ta. Nde ra'y oiko rire ae, erenhe'ê jevy va'erā. Anhetegwa voi amombe'u kuri nde-vy, he'i íxupe.

²¹ Ha upe jave kente kwéry oha'arō hikwái íxupe oka-py. “Hi'are eterei Zacarias. Ma'erā nosêi Nhandejáry rōga-gwi” he'i joa hese hikwái.

²² Ha Zacarias osê-ma ramo koty'i-gwi ndikaturéví onhe'ê íxupe kwéry.

“Mba'e tipo? Ma'erā-gwi nonhe'êví Zacarias?” he'i hese. “Yváy pygwa para'e ojehexa uka íxupe” he'i hese. “Upéixa-gwi para'e nonhe'êvéiry” he'i hikwái.

Ojepombovava rei omombe'u hagwā mo'ã onhe'ê. Ndojeroviái-gwi, opyta inhe'engu Zacarias. Onhe'ê jokopa íxupe.

²³ Upéi gwĩ omba'apo hagwā áry-py omba'apopa rire, oho jevy gwóga-py Zacarias. ²⁴⁻²⁵ Ha upe rire hambireko oha'arō oiko-vy omemby hagwā. Ha avave-pe nomombe'úi, opyta pyta meme gwóga-py hambireko. He'i ojéupe: “Xe rexakwaa ha xe poriahuvereko-ma Nhandejáry. Are-ma xe ndavy'ái. Naxe membýi-gwi ndavy'ái” he'i. “Atĩ eterei naxe membýi-gwi” he'i. “Áy katu avy'a voi. Ndaiejegwaruvéi arā kente kwéry xéhegi” he'i. “Ajohu-ta mitā. Avy'a ete” he'i opy'apy-py Zacarias rembireko mitā'i ojohu-tarehe.

Cinco jasy-rehema teĩ nomombe'úi avave-pe mitā'i oikotaha.

Nhandejáry omondo gwembigwái omombe'u hagwā Maria-pe imembytaha

²⁶⁻²⁷Ha upe rire, ohasa peteĩ jasy jevy Nhandejáry omondo gwembigwái omombe'u hagwā Maria-pe imembytaha reheha-ma. Omondo gwembigwái yváy pygwa omombe'u hagwā Maria-pe. Héry va'e Gabriel. Upéi Nhandejáry nhe'ẽ-rupi Gabriel ou Galiléia yvy-py. Nazaré tetã-my ou omombe'u hagwā Nhandejáry nhe'ẽ Maria-pe. Maria kunhataĩ rei oiko-vy. Omenda e'ỹ va'e ha imena'ỹ va'e voi Maria. Ndoikói va'e vyteri kwimba'e ndive. Imerã héry José. Mburuvixa Davi amyry remiarirõkwe José. Upe ramo ndoikói vyteri Maria ndive.*

²⁸Ha upéi katu ogwahẽ Nhandejáry rembigwái Maria ha-py. He'i ojehexa uka-vy:

—Evy'a katu, Maria, he'i. —Nhandejáry nde rexakwaa-ma. Hembiporavo voi ko nde. Nhandejáry oĩ ne ndive, he'i íxupe.

²⁹Upéi ohendu-ma ramo Maria he'i ojeupe “Mba'e tipo, ma'erã tipo aipo he'i xe-vy?” he'i. “Tupã Nhandejáry rembigwái nipo ra'e ojehexa uka xe-vy ra'e” he'i. “Ma'erã tipo aipo he'i xe-vy?” he'i ojepe'amongeta-vy.

³⁰Upe jave Nhandejáry rembigwái he'i jevy:

—Ani erekyhyje teĩ. Tupã Nhandejáry ovy'a nde-rehe, nde poriahuve-reko voi Nhandejáry. ³¹Ome'ẽ-ta voi nde-vy ne membyrã, he'i íxupe. —Kunumi voi ne memby-ta. Oiko ramo ne memby, embohéry kuri Hesu-py he'i íxupe.* ³²—Ne memby Nhandejáry voi. Teko jaryrã voi ne membyrã, he'i íxupe. —“Tupãgwasu ra'y” oje'e-ta íxupe. Tupã Nhandejáry nhe'ẽ-py oiko-ta mburuvixagwasu voi ne membyrã. Nhamoigwasu Davi amyry oiko hagwe-rami, oiko-ta mburuvixagwasu ramo judeu kwéry-pe ne memby, he'i íxupe. ³³—Jacó remiarirõ kwéry-gwi oiko va'erã mburuvixagwasu. Avave nohekoviarõĩ íxupe. Opave'ỹ arã voi ne membyrã mburuvixagwasu ramo oiko-ta.*

³⁴Ohendu-ma ramo inhe'ẽ he'i Nhandejáry rembigwái-pe Maria:

—Xe, mba'eixesa xe memby-ta, he'i íxupe. —Namendái vyteri niko. Ndaikói vyteri kwimba'e ndive, he'i.

³⁵—Ndoiko re'fry-ta ne membyrã. Nhe'ẽ Marangatu tee-rupi oiko va'erã ne membyrã. Upe ohekokwaa va'e nhe'ẽ-rupi ae oiko va'erã, he'i íxupe. —Tupã marangatu ne membyrã. Imarangatu va'erã voi ne memby. Upéixagwi he'i arã hese hikwái “Nhandejáry Tupãgwasu ra'y” he'i hese. ³⁶—Ha nde ryke Isabel ave, igwaigwĩ-ma jepe imemby-ta joty, he'i omombe'u-vy íxupe. —Nde'ivéi arã hese “Ikatu e'ỹ-gwi naimembýi Isabel”. ãy oha'arõ oiko-vy, he'i. ³⁷—Nhandejáry-pe ndaipóri ikatu e'ỹ va'e. Ohekokwaa hagwā ndahekorasyĩ voi Nhandejáry-pe. Ohekokwaapa va'e opamba'e, he'i.

³⁸Upéi Maria he'i:

—Iporã. Arovia-ma Nhandejáry-pe, he'i. —Toiko katu hemimbota. Toiko katu ne remimombe'ukwe, he'i rire, ndohexavéi Nhandejáry rembigwái yváy pygwa-pe. Oho jevy-ma yváy-py.

Maria oho oipohu hagwā gwyke Isabel-pe

³⁹⁻⁴⁰ Upe rire, ndahi'arēi Maria oho oipohu hagwā gwyke Isabel-pe. Mombyry oho. Judéia yvy-py oho. Tetā mirĩ-my vyvaty-py oime Zacarias rōga. Upe tape-rehe oho Maria. Ha ogwahē-ma ramo hōga-py:

—Ereikove tipo? he'i oike oho-vy.

⁴¹ Ohendu-ma ramo Maria nhe'ē tykéry Isabel ovy'a. Omýi-ma imembyrā ohendu jave Maria nhe'ē. Ha Nhandejáry Nhe'ē Marangatu tee va'e omohy-nyhē Isabel py'a-py. ⁴² Upéixa-gwi Isabel onhe'ē-vy he'i.

—Entéro kunha kwéry-gwi nipo nde rovasave ra'e Nhandejáry. Ne membyrā hembihovasa tee voi. Nhandejáry nde rovasa ete-gwi nipo erevy'a ra'e. Ha xe ave, xe mbovy'a kuri, he'i Isabel okypy'ýry Maria-pe. ⁴³—Nde, xe Jaryrā syrā voi, ereju ra'e xe pohu-vy. Avy'a eterei eregwahē ramo, he'i. ⁴⁴—Ahendu jave ne nhe'ē, xe membyrā ovy'a-ma ave. Omýi-ma kuri ovy'a eterei-gwi. ⁴⁵ Nde ave erevy'a eterei nipo ra'e. Nhandejáry-pe ere ra'e “Arovia-ma. Toiko katu ne remimbota”. Upéixa-gwi nde rovasa ete-ma ra'e Nhandejáry, he'i Maria-pe.

Maria omboete Nhandejáry-pe oporahéi-vy

⁴⁶ Upéi Maria omboete Nhandejáry-pe:

—Xe Járy,

he'i,

—xe py'apy gwive aporahéi-ta oromboete hagwā oromomba'egwasu eterei-gwi,

he'i.

⁴⁷ —Xe py'apy gwive arovy'a Tupā Nhandejáry-pe.

Xe resendehe voi upe va'e.

⁴⁸ Xe rexakwaa voi xe poriahuvereco hagwā.

Xe ko Nhandejáry rembigwái voi jepe, imandu'a joty xe-rehe Nhandejáry.

Yvy opa e'ỹ mboyve kente kwéry he'i va'erā xe-rehe: “Tupāgwasu Nhandejáry rembihovasakwe voi upe va'e” he'i va'erā xe-rehe.

⁴⁹ Nhande-vy ikatu e'ỹ va'e ojapo xe-vy Nhandejáry xe ruvixa.

Héry imarangatu tee va'e,

he'i Maria oporahéi-vy Nhandejáry mboete-vy.

⁵⁰ Upéi oporahéi jevy. Porahéi-py omombe'u pyahu jevy Maria:

—Entéro ojerovia va'e gwive hese poriahuverekoha voi ha'e.

⁵¹ Yvy apy-rehe gwive heta mba'e porā opu'aka-rupi ojapo Nhandejáry. Onhemomba'egwasu rei va'e-pe omosarambi ha'e ponove oakā-gwi rei ojapo opamba'e.

⁵² Mburuvixagwasu imbaraete va'e kwéry jepe oipe'a omanda oikovyha-gwi kente rei-rami jevy oiko hagwā. Ha omomba'egwasu eterei heko'ive va'e-pe.

⁵³ Iporiahu va'e-pe heta imba'e porārā ome'ē va'erā.

Ivare'a va'e-pe ave ome'ē hemi'urā.

Ha imba'e retave va'ekwe jepe omondo ipo nandi reheve

he'i.

⁵⁴⁻⁵⁵ —Nhane ramoigwasu amyri kwéry-pe omombe'u araka'e Nhandejáry:

“Apohovasa-ta, ne remiarirõ kwéry-pe ave ahovasa-ta.

Áy peiko va'erã gwive apohovasa-ta.”

Upéixa he'i nhane ramoigwasu Abraão amyri-pe,
hemiarirõ kwéry-pe ave.

Ha imandu'a katu gwemimombe'ukwe-rehe oiko hagwã he'i va'ekwe.
Ipokatu inhe'ẽ.

Upéa he'i va'ekwe-gwi oiporiahuvereko meme
nhande re'ýi kwéry-pe,

Israel re'ýi kwéry-pe.

Ohovasa porã nhande-vy Nhandejáry,*

he'i oporahéi-vy. Maria oporahéi Nhandejáry-pe omboete-vy.

⁵⁶ Ha upe rire Maria hi'are jevy gwykéry rôga-py. Mbhapy jasy ohasa rire,
oho jevy gwôga-py.*

João Batista onase ramogware

⁵⁷ Imemby oikotamaha áry-py imemby-ma Isabel. Kunumi voi imemby.

⁵⁸ Oiko-ma ramo, hõga ypy-rehe oĩ va'e, hapixa kwéry, ha he'ýi kwéry ave ou
ogwerohory íxupe imemby jave.

—Nhandejáry nde poriahuvereko-gwi ome'ẽ nde-vy ne membyrã, he'i
íxupe.

⁵⁹ Upéi ogwereko-ma ramo ocho áry ogweraha íxupe oipirekytĩ uka hagwã
ha ombohéry hagwã ave. Ha enterove omboheryse íxupe.

—Nhambohéry-ta íxupe Zacarias-py, he'i hikwái. Omoise mo'ã túvy réry
hese.

⁶⁰ —Ani eremoĩ túvy réry hese, he'i isy. —João ae ambohéry-ta íxupe, he'i
isy.

⁶¹ Ndojohu porãi hikwái.

—Ndaipóri nde re'ýi kwéry pa'ũ-my avave héry va'e João, he'i isy-pe hikwái.

⁶² Upéixa-gwi oporandu hikwái túvy-pe. Onhepombovava hikwái opora-
ndu-vy túvy-pe gwa'ýry reryrã omombe'u hagwã.

⁶³ Upéi onhepombovava ojerure-vy ome'ẽ uka hagwã ojéupe kwatia.
Ome'ẽ-ma rire ohai kwatia-rehe. “João héry” he'i ohai-vy. Omombe'u ramo,
“Ma'erã po omboheryse João-py” he'i hikwái opondera-vy.

⁶⁴ Ha ohai jave gwa'ýry réry, omonhe'ẽ uka jevy íxupe Nhandejáry. Nainhe-
'ënguvéi-ma. Onhe'ẽ porã jevy-ma ha omomba'egwasu Nhandejáry-pe:

—Imarangatu tee va'e Nhandejáry, he'i onhe'ẽ-vy. —Ndaipóri ha'eixagwa
ohokokwaa va'e, he'i Nhandejáry-pe omboete-vy.

⁶⁵ Ha entéro oikwaa va'e opy'amirĩ reheve opondera ndera hesegwa hikwái.
João rehegwa rerakwã omombe'u mbe'u Judéia yvy-rupi. Tetã ambue mbue
mygwa-pe omombe'u mbe'u ave hikwái.

⁶⁶ Ha herakwã renduha kwéry onhemongeta opy'apy-py hese.

—Mbava'e tipo ojapo-ta upe kunumi? he'i. —Okakwaa-ma rire, mba'e po
oiko va'erã íxugwi? he'i oporandu randu ojéupe. —Ha'e Nhandejáry rembi-
hovasa voi nipo ra'e, he'i ojéupe hese.

Ha Nhandejáry ohovasa meme mitã-me. Omombaraete ave íxupe onhe'ẽ-py oiko hagwã.

Zacarias omotenonde gwa'ýry rehegwarã

⁶⁷Ha upéi katu Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omohynyhẽ túvy Zacarias py'apy. Ome'ẽ íxupe hembiporaheirã:

⁶⁸—Tonhemomba'egwasu katu Tupã Nhandejáry,
he'i oporahéi-vy.

—Gwe'ýi kwéry Israel remiarirõre kwéry-pe oipytygwõ-ma. Nhane resende-tama. Tuvixa mba'e voi Nhandejáry, judeu kwéry Járy,

he'i oporahéi-vy.

⁶⁹—Ombou-ma nhande-vy ipu'aka ete va'e nhane resende va'erã,
he'i.

—Gwembigwái Davi amyrĩ remiarirõ ombou, nhande re'ýi ete va'e voi,
he'i oporahéi-vy.

⁷⁰—Yma va'ekwe Nhandejáry omombe'u ha omotenonde-ma va'ekwe nhane resende va'erã rehegwa nhe'ẽ.

Inhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry heko marangatu ete va'ekwe omohenonde-ma va'ekwe omombe'u-vy hesegwarã voi va'ekwe nhe'ẽ.

⁷¹—Gwĩ nhande rayhu e'ỹ va'e-gwi nhane resende va'erã.

Gwĩ nhande-rehe ija'e'ỹ va'e-gwi ave nhane resende ave va'erã imbaraete e'ỹ hagwã nhande-rehe,

he'i oporahéi-vy.

⁷²—Ha inhe'ẽ-rupi oiporiahuvereco meme araka'e nhane ramoigwasu kwéry-pe Nhandejáry.

Imandu'a meme katu onhe'ẽ marangatu-rehe oikopa hagwã omombe'u hagwe-rami.

⁷³⁻⁷⁴—Onhomongeta araka'e nhane ramoigwasu Abraão amyrĩ ndive.

He'i íxupe: “Hupigwa va'e voi amombe'u-ta nde-vy.

Ne nhemonharã kwéry-pe aresende-ta hese ija'e'ỹ va'erãgwe-gwi xe mboete porã hagwã kyhyje e'ỹ reheve aresende-ta íxupe kwéry.

⁷⁵Heko marangatu reheve, py'a potĩ reheve xe mboete hagwã. Ko yvy-rehe oiko aja oiko porã meme hagwã xe ndive aresende-ta íxupe kwéry” he'i Nhandejáry.

Nhande rehegwarã voi upéa nhe'ẽ Abraão amyrĩ-pe omombe'u araka'e Nhandejáry,

he'i Zacarias Nhandejáry-pe omboete-vy.

⁷⁶—Ha nde,

he'i Zacarias gwa'ýry-pe hekorã omohenonde-vy íxupe,

—Nde-rehe kente kwéry he'i va'erã “Nhandejáry Tupãgwasu nhe'ẽ omombe'u va'ety” he'i va'erã nde-rehe.

Nhandejáry ne mondo-ta gwembiporavo va'e renonde-rupi.

Ogwahêtamaha óra-py eremombe'u va'erã.*

⁷⁷Henonde-rupi ereho-ta eremombe'u-vy nhande re'ýi kwéry-pe.

“Nthane resendeharā ou-tama” ere va'erā ereho-vy.

“Nthane rembiapo vai omboyke-vy ou-ta.

Nthane mopy'a potĩ-vy ou-ta” ere va'erā ereho-vy eremombe'u-vy, he'i.

—Nhandejáry renonde-rupi eremombe'u-ta hembiporavo kwéry-pe.

⁷⁸ —“Nhandejáry heko porā tee va'e oiporiahuvareko kwaa va'e nhande poriahuvareko va'erā voi” ere va'erā hese.

“Nhande rayhu eterei-gwi ombou-ta yváy-gwi nthane resendeharā nthane moaranduharā” ere arā hesegwa nhe'ẽ eremombe'u-vy.

⁷⁹ —“Nhande re'ýi e'ý resapeharā-rami ave upe ou-ta va'e.

Ha'e kwéry pytũ mygwa-rami oiko.

Oikwaa e'ý va'e Nhandejáry-rehe, ogwerovia e'ý-gwi íxupe, omano rire onhehundipa va'erā.

Oikwaa uka va'erā íxupe kwéry Nhandejáry remimbota oiko porā hagwā hendive.

Ombou-ta nhande-vy nthane resendeharā.

Ohexa uka-ta nhande-vy nthane raperā nthane mbopy'agwapy hagwā inhe'ẽ-rupi jaiko hagwā.”

Upe Nhandejáry nhe'ẽ eremombe'u meme-gwi he'i va'erā nde-rehe:

“Nhandejáry, Tupāgwasu va'e nhe'ẽ-py omombe'u va'ety tee voi” he'i va'erā kente kwéry nde-rehe,*

he'i Zacarias. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omohynyhẽ íxupe ipy'apy. Upéa-rupi Nhandejáry ome'ẽ inhe'erā omombe'u hagwā gwa'ýry rekorā omotenonde hesegwarā.

⁸⁰ Upéi okakwaa porā-ma upe mitā. Hi'arandu porā voi upéa oiko-vy. Nhandejáry nhe'ẽ-py oiko, ojerovia ete hese. Ava rekваты e'ý-rupi ogwata gwata oiko-vy. Gwe'ýi kwéry-pe Israel remiarirõ kwéry-pe atýra-py ojehexa uka hagwā áry peve ogwata gwata oiko-vy ava rekваты e'ý-rupi.

Hesu oiko ramogware

(Mt 1.18-25)

2 ¹⁻² Quirino oiko jave Síria pygwa kwéry-pe mburuvixa ramo, Augusto ohai uka kwatia. Mburuvixagwasu voi Augusto. Omonhangareko uka entéro yvy pygwa kwéry-rehe. Omomandu uka íxupe kwéry: “Ohai-ta kwatia-rehe pende réry. Ne ramoigwasu oiko hagwe-py tekotevẽ ereho. Upe-py mante ohai arā nde-vy nde réry.” Upéixa he'i oipapa hagwā entéro yvy pygwa kwéry-pe. Onhypyrũ upe pygwa kwéry-pe héry ohai-vy.

³ Upéixa-gwi enterove oho. Gwamoigwasu oiko hagwe-py oje'ói-vy hikwái. Ohenói uka-gwi íxupe kwéry oho. ⁴⁻⁵ Ha José ave oho gwamoigwasu oiko hagwe-py. Osẽ Galiléia yvy-gwi. Nazaré tetã-gwi osẽ oho hagwā Judéia yvy-py. Oho Belém tetã-my. Gwamoigwasu Davi oiko hagwe-py oho ohenói uka-gwi íxupe kwéry. Oho Maria ndive. Imemby-tama jave ogweraha gwebirekorā. Ha hambirekorā teĩ Maria.

⁶ Upéi ogwahẽ oje'ói-vy hikwái Belém tetã-my. Ha oime jave upe-py ogwahẽ-ma imemby hagwā áry. ⁷ Oiko-ma mitā. Kunumi voi imemby

* 1.79 Is 9.2

rypykwe. Oiko-ma ramo mitā isy onhugwā omemby huparā-py. Upéi omonheno omemby mymba karu haty-py rei imoi-vy. Mbohupa rōga-py ndaipóri henagwā-gwi yvyranha'ẽ-py rei omoi omonheno-vy omemby-pe.

Nhandejáry rembigwái ojehexa uka hymba rerekwa kwéry-pe

⁸⁻⁹ Upe-ma ramo gwĩ Belém pygwa-pe ojehexa uka Nhandejáry rembigwái yváy pygwa. Mymba rerekwa kwéry-pe ojehexa uka. Oime jave nhu-my, Belém jerekwe-rehe, pyhare ramo onhangareko gwymba ovexa-rehe. Upéi sapy'a ojehexa uka íxupe kwéry Nhandejáry rembigwái. Hembigwái ojehexa uka jave Nhandejáry omohendy hymba rerekwa jerekwe-rehe. Áryrami rei hendy íxupe kwéry imarangatu tee va'e. Ohesapeve rei-ma ramo hendy va'e, omopy'amirĩ íxupe kwéry. ¹⁰ Upéi Nhandejáry rembigwái he'i íxupe kwéry:

—Ani nde py'amirĩ teĩ ereiko-vy, he'i íxupe. —Aju pene momarandu-vy. Pene mbovy'a-ta ko nhe'ẽ porã, ha pende re'íy kwéry-pe ave ombovy'a va'erã, he'i. ¹¹ —Pene resendeharã oiko-ma kuri. Pene ramoigwasu Davi amyri oiko hagwe-py oiko-ma kuri. Mburuvixagwasu voi ha'e. Ha'e ko Cristo, Nhandejáry rembiporavo va'e voi, he'i íxupe. —Pende Jary voi ave, he'i. ¹² —Mitã'i oime-ma teĩ mymba karu haty-py. Ijao-py onhugwā rire-ma omonheno íxupe hupa-py mymba karu haty-py. Upe-py peho ramo, petopa-ma va'erã pene resendeharã-pe. Kóa nhe'ẽ amombe'u peẽ-my pene rembiexarã peikwaa porã hagwā pene resendeharã oikomaha, he'i Nhandejáry rembigwái ojehexa uka-vy íxupe kwéry.

¹³ Upéa he'i jave heta heta Nhandejáry rembigwái yváy pygwa kwéry ou ojehexa uka okwa-vy íxupe kwéry. Onhe'ẽ va'e ndive oiko-vy ojehexa uka heta hikwái. Ha oporahéi omboete hagwā Nhandejáry-pe.

¹⁴ —Tomomba'egwasu Tupã Nhandejáry yváy pygwa oi va'e-pe.

Iporã ete eterei Nhandejáry.

Avave ha'eixagwa ndoikói.

Yvypóry-pe ombopy'agwapy ohexakwaa rei-vy,

he'i oporahéi-vy.

¹⁵ Upéixa oporahéi rire, oho jevy yváy-py oje'ói-vy hikwái. Oho-ma rire upe mymba rerekwa va'e kwéry he'i ojóupe:

—Jaha katu, he'i. —Jaha-ta Belém tetã-my. Jahexa hagwā mba'e tipo oiko upe-py, he'i oje'ói-vy hikwái. —Jahexa-ta ko Nhandejáry omombe'u uka kuri nhande-vy va'ekwe jahexa-ta, he'i.

¹⁶ Ha pya'e oje'ói hikwái. Ogwahẽ-ma ramo upe-py ojohupa íxupe kwéry. Ohexa isy Maria-pe, ohexa José-pe, ohexa ave mitã'i-pe ave. Ha mitã'i katu onheno oi-vy mymba karu haty-py. ¹⁷ Ha ohexa-ma Nhandejáry remimombe-'ukwe. Upéi omombe'u jevy mitã'i rehegwa nhe'ẽ. Nhandejáry rembigwái he'i va'ekwe omombe'u jevy mymba rerekwa va'e kwéry.

¹⁸ Ha entéro ohendu va'e opondera-vy rei oiko hikwái.

—Mba'eixagwa pa ko mitã, he'i ojóupe hikwái.

¹⁹ Ha isy Maria katu opondera ndera oiko-vy. Onhongatu opy'apy-py hesegwa nhe'ẽ. Imandu'a ndu'a opamba'e-rehe oiko-vy.

²⁰ Upéi hymba rerekwa kwéry oho jevy nhu-my. Oho jave oporahéi hikwái. Omomba'egwasu Nhandejáry-pe oporahéi-vy.

—Tupã xe Járy nde tuvixa, he'i oporahéi-vy. —Iporã ete va'e erehexa uka kuri ore-vy. Iporã ete va'e oroikwaa kuri. Nde tuvixa ete, he'i oporahéi omboete-vy.

Upe Nhandejáry rembigwái remimombe'ukwe otopa. Upéixa-gwi omboete ete Nhandejáry-pe oiko-vy hikwái.

Nhandejáry rogowasu-py Hesu mitã'i-pe omboete

²¹ Ogwereko-ma ramo oito áry oikytĩmirĩ uka mitã pire. Judeu va'e ra'y-gwi Nhandejáry réry-py oipirekytĩ íxupe. Oipirekytĩ uka rire íxupe ombohéry “Hesu” he'i íxupe. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omombe'u ramo oiko va'erãha omombe'u ave heryrã.

²² Ha upe rire ogwahẽ-ma isy-pe, tuvanga-pe ave hi'óra ojapo hagwã Nhandejáry nhe'ẽ. Ohai uka va'ekwe Moisés amyri-pe mba'eíxa pa onhemopotĩ jey kunha oiko-ma rire mitã. Upéixa-gwi oho Jerusalém tetã-my. Mitã'i ave ogweraha ohexa uka hagwã pa'i-pe. ²³ Moisés amyri rembihaikwe he'i ave entéro judeu kwéry-pe “Ne mitã ypykwe kwimba'e ramo ereme'ẽ íxupe Nhandejáry pegwarã.” Upe Nhandejáry nhe'ẽ ojapo hagwã ogweraha íxupe Jerusalém-my, Nhandejáry róga kakwaa-py ogweraha íxupe. ²⁴ Mokõi gwymba ave ogweraha. Moisés rembihaikwe Nhandejáry nhe'ẽ: “Oiko-ma ramo mitã'i, erehapy uka mokõi ne rymba Nhandejáry-pe eremboete-vy” he'i va'ekwe ohai-vy. “Pa'i ojuka va'erã ohapy va'erã ereme'ẽ íxupe” he'i. “Pykasu ramo, mokõi pykasu ave eraha erehapy uka va'erã. Pyku'i ramo, mokõi pyku'i ave eraha erehapy uka va'erã.” Upéixa ohai uka va'ekwe Nhandejáry. Upéa ojapo hagwã oho hikwái Jerusalém-my. Upéa ojapo-vy oho hikwái.*

²⁵⁻²⁷ Ha ogwahẽ-ma ramo, oike Nhandejáry róga kakwaa-py. Nhandejáry nhe'ẽ ojapo-gwi oike. Oike jave oĩ ave upe-py peteĩ kwimba'e, héry va'e Simeão. Nhandejáry-rehe ojerovia eterei va'e Simeão oiko Jerusalém tetã-my. Hekoha porã Nhandejáry renonde-py. Imarangatu va'e. Nhandejáry rembi-poravo va'e ogwahẽtaha óra ra'arõ-vy oiko Simeão. Israel remiarirõ kwéry ombopy'agwapy va'erã oha'arõ oiko-vy. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oiko ipy'apy-py. Henonderã omombe'u araka'e íxupe:

—Nde, Simeão, he'i íxupe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e —erehexa-ta Nhandejáry rembi-poravo va'e. Íxupe erehexa rire ae mate eremano va'erã, he'i íxupe. —Erehexa e'ỹ reheve neremano mo'ãi, he'i íxupe omombe'u mbava'e oiko-ta va'e íxupe.

Upe rire Nhe'ẽ Marangatu tee va'e he'i íxupe oho hagwã Nhandejáry róga kakwaa-py. Ha upe-py oĩ jave oike Hesu sy, tuvanga ave ogweru Hesu-pe upe-py Nhandejáry nhe'ẽ ojapo hagwã. ²⁸ Upéi Simeão ohupi Hesu mitã'i ojyva ári. Omboete ete Nhandejáry-pe, mitã'i-rehe he'i:

²⁹⁻³² —Xe Járy, yváy-py ereiko va'e, atima porã nde-vy ko mitã'i-rehe.

Ko va'e ne rembi-poravokwe ra'e, ne remimbou voi ra'e.

Ko va'e ore resendeharã ra'e ahexa-ma katu.

Ne remimbou ohexa-ma yvypóry.

Erembou íxupe entéro opa opa kente ambue mbue kwéry-pe, judeu e'ỹ va'e-pe omo'arandu hagwã, pytũ-my rei oiko va'e-pe arakatu-py ae omoingo hagwã.

Ne remimbota oikwaa va'erā.

Nde pu'akaha reheve oikwaa uka-ta ave nde rekoha marangatu tee
Israel remiarirōre kwéry-pe.

Ko mitā katu ne remimbou ore resendeharā.

Xe py'agwapy-ma.

Ahexa-ma ore resendeharā.

Naha'arōvéi-ma ore mbopy'agwapyharā-pe.

Ahexa-ma katu íxupe.

Xe mbovy'a voi. Xe, ne rembigwái, amano ramo jepe xe py'agwapy-ma
va'erā aiko-vy.

Ne remimombe'ukwe āy ahexa-ma, *

he'i Nhandejáry-pe omboete-vy Simeão.

³³ Ha Hesu sy, tuvanga ave ohendu-ma ramo "Mba'eixagwa po ko mitā" he'i
opondera-vy mitā'i-rehe.

³⁴⁻³⁵ Upéi Simeão omondo onhe'ê Nhandejáry-pe ohovasa hagwā íxupe
kwéry. Upe rire Maria-pe, Hesu sy-pe he'i:

—Ejeapysaka porā katu xe nhe'ê-rehe, he'i isy-pe. —Ko mitā'i Nhandejáry
rembiporavo tee va'e voi, he'i. —Ombojoavy avypa va'erā Israel remiarirōre
judeu kwéry. Ha'e kwéry onhemongeta va'erā hese opy'apy-py. Ha onhemon-
getaha Nhandejáry oikwaa uka va'erā enterove-pe. Heta voi ndaija'éi va'erā
hese, ha upéa-rehe Nhandejáry ombohassa asy-ta íxupe kwéry. Heta ave ojero-
via va'erā hese. Íxupe kwéry oresende va'erā. Oikwaa va'erā onhemongetaha
okwa-vy. Ha nde, isy, eremboasy-ta íxupe. Ne memby-rehe ne mytu'e'ỹ-gwi,
nde py'a kutu va'erā, he'i omotenonde-vy Maria-pe.

³⁶⁻³⁷ Upéa he'i jave Simeão, igwaigwí ete va'e ogwahê-ma. Nhandejáry
nhe'ê-py omombe'u va'ety upe kunha. Aser re'ýi gwigwa. Fanuel rajy. Héry
Ana. Ha igwaigwí voi. Kunhataĩ ramo omenda araka'e. Upéi, sete ro'y rire
omano ime. Ime omano rire-ma hi'are jevy. Ohupity-ma oitenta e quatro
ro'y tembirekokwe ramo rei-ma oiko. Ha oiko meme joty Nhandejáry róga
kakwaa-py. Nosêi voi upe-gwi oiko-vy. Omboete ete Nhandejáry-pe oiko-vy
upe-py. Áry ramo, pyhare ramo ave omboete ete oiko-vy. Omondo mondo
ave onhe'ê Nhandejáry-pe. Okaru e'ỹ reheve omondo mondo onhe'ê Nhande-
járy-pe ojerovia tee-gwí hese.

³⁸ Ha Simeão omombe'u jave mitā'i rehegwa nhe'ê, ogwahê-ma Ana ou-vy.
Omondo onhe'ê Nhandejáry-pe. He'i:

—Atima voi nde-vy xe Járy, he'i. —Nde pu'aka tee va'e xe mbovy'a
eterei, xe Járy. Ahexa-ma ore resendeharā, he'i omboete-vy mitā'i Hesu
rexa-vy. Upe rire omombe'u mbe'u mitā Hesu rehegwa nhe'ê heta judeu
kwéry-pe. Gwesendeharā oha'arō va'e-pe Jerusalém tetā mygwa-pe omo-
mbe'u igwahêha.

³⁹ Ha ojaopopa-ma ramo Nhandejáry remimombe'ukwe mitā ppykwe kwi-
mba'e-rehe, oho jevy gwóga-py. Galiléia yvy-py, Nazaré tetā-my oime hóga.
Ojaopopa rire, ohexa ukapa rire, ogweraha jevy-ma íxupe.

⁴⁰ Upéi imbaraeete okakwaa-vy. Hi'arandu porā-ma voi Hesu. Nhandejáry
rembihovasa voi.

* 2.32 Is 42.6; 49.6

Hesu mitã ramo onhomongeta gwĩ Nhandejáry nhe'ê mbo'eha kwéry ndive

⁴¹Ha túvy kwéry oho meme hikwái Jerusalém-my. Aretegwasu páscoa áry ohasa meme hagwã upe-py. ⁴²Hesu ogwereko-ma ramo doze ro'y oho indive kwéry Jerusalém-my páscoa áry ohasa hagwã upe-py. Judeu kwéry reko-rupi oho hikwái. ⁴³Ohasa-ma rire aretegwasu oho jevy-ma hikwái gwóga rape-rupi. Ha ohokwe-vy he'ýi kwéry anho-ma oje'ói hikwái. Ha Hesu katu nomoirúi íxupe kwéry oje'ói ramo. Ha ha'e opyta Jerusalém-my. Ha túvy kwéry ndoikwaái ipytaha. ⁴⁴"Gwapixa kwéry ndive oho Hesu" he'i mo'ã hese. Ha ka'aru-ma ramo ae oheka mo'ã íxupe. Ha ndotopáiry. Gwe'ýi kwéry ndive ndoikóiry ave. Gwapixa kwéry ndive ndoikóiry ave. Upe pygwa pa'ũ-rupi oheka rei ave íxupe. ⁴⁵Íxupe ndojohúi-gwi oho jevy tuvanga, isy ave. Jerusalém-my Hesu reka-vy oho jevy.

⁴⁶Upe rire, ohasa-ma rire mbohapy áry otopa jevy íxupe. Nhandejáry róga kakwaa-py ogwapy oĩ-vy. Gwĩ Nhandejáry nhe'ê mbo'eha mbyte-py ogwapy oĩ-vy. Hesu ojeapysaka saka ohendu hagwã inhe'ê oiko-vy Hesu. Oporandu randu ave íxupe kwéry Nhandejáry nhe'ê oikwaave hagwã. Onhomongeta ave hendive kwéry. ⁴⁷Ha onhomongeta jave porombo'eha kwéry ndive heta kente kwéry ohendu va'e ave. Ha'e kwéry opondera ndera voi hese hi'arandu eterei-gwi. Oporandu ramo íxupe, hi'arandu voi omombe'u hagwã oporandu va'e-pe.

⁴⁸Upéixa oiko jave ogwahẽ tuvanga, ha isy ave. Isy ohexa-ma ramo Hesu-pe he'i "Ma'erã po opyta ra'e ko'apy?" he'i opondera-vy hese. Upéi isy he'i íxupe:

—Ma'erã-gwi ko va'e erejapo ore-vy? Ne ruvanga ndive orojapura voi kuri nde-rehe. Oroheka heka voi kuri nde-vy oroiko-vy, he'i íxupe isy onhemonhe'ê-vy.

⁴⁹Ha'e katu he'i osy-pe:

—A-py voi aime, he'i osy-pe onhemombe'u-vy. —Xe rendagwe-rupi xe reka rei ereiko-vy. Ndapyta reíry. Xe Ru yváy-py oĩ va'e remimombe'ukwe-rehe apena eterei-gwi apyta ko'a-py, he'i osy-pe. —Tekotevẽ amondo xe resa hese aiko-vy, he'i osy-pe.

⁵⁰Ha isy, tuvanga ave nohendu kwaái inhe'ê. ⁵¹Upéi Hesu oho jevy indive kwéry Nazaré-py. Ha tuvanga nhe'ê-py oiko. Isy imandu'a ndu'a opy'apy-py hese, omono'õ no'õ hesegwa nhe'ê. ⁵²Hesu katu okakwaa porã. Hi'aranduve nduve oiko-vy. Nhandejáry ndive kente kwéry ndive ave ipy'a porã ave oiko-vy.

Kente kwéry-pe onhemonhe'ê João Batista

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Jo 1.19-28)

3 ¹Tekwaty e'ỹ-my oiko ramo Zacarias ra'y João Batista, Nhandejáry omo-mbe'u íxupe inhe'erã.

Upe jave Tibério César oiko mburuvixagwasu ramo. Ojapo-ma quinze ro'y oiko hagwe mburuvixagwasu ramo upe pygwa kwéry-pe. Ha Judéia yvy pygwa-pe katu Pôncio Pilatos oiko mburuvixa ramo ave. Ha Galiléia yvy pygwa-pe katu Herodes oiko mburuvixa ramo ave. Ha tyvýry Filipe katu oiko mburuvixa ramo Ituréia yvy pygwa-pe, Traconites yvy pygwa-pe ave.

Ha Abilene yvy pygwa-pe katu Lisâneas oiko mburuvixa ramo ave. Upe mburuvixa kwéry omanda-ma jave, Nhandejáry onhomongeta João Batista ndive.

²Upe jave oiko ave pa'igwasu Anás ha pa'igwasu Caifás ave. Pa'i kwéry-gwi imburuvixave va'e upe mokõi va'e. Ha upe jave Nhandejáry omondo João Batista-pe omombe'u hagwã inhe'ê. ³Upéixa-gwi oho Jordão ysyry jere-rupi upe pygwa-pe Nhandejáry nhe'ê omombe'u mbe'u-vy. Ha upe pygwa okwa va'e kwéry-pe onhemonhe'ê ramo João Batista he'i:

—Pende rekoha vai eterei. Taperova katu pende rekoha, he'i íxupe kwéry. —Enhemongarai uka katu Nhandejáry nhe'ê-rupi ereiko hagwã, he'i. —Nde rekoha ererova ramo, erenhemongarai uka ramo ave, ne rembiapo vaikwe omboyke arã ndéhegwi Nhandejáry, he'i Nhandejáry nhe'ê-rupi omombe'u-vy íxupe kwéry.

⁴Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe ohai va'ekwe Isaías amyrĩ:

“Tekwaty e'ỹ-my ou va'e-pe osapukái va'erã xe nhe'ê-py omombe'u va'ety: Ou-tama Nhandejáry rembiporavo va'e, osapukái va'erã ho'e-vy. Pembohape porã katu íxupe, he'i va'erã. Pemopotĩ íxupe haperã. ⁵Entéro yvy pyko'ê ko'ê gwive emohynyhẽ katu. Eity entéro yvyatyrusu gwive. Entéro yvy atymirĩ ave eity katu erembojoja hagwã haperã. Emokarẽ karẽ e'ỹ katu tape ikarẽ va'e. Emboyke katu ne rembiapo vaikwe ndejéhegwi, he'i va'erã onhe'ê hatã-vy.

⁶Enterove ohexa va'erã Nhandejáry rembiporavo nhane resendeharã voi, he'i va'erã onhe'ê hatã-vy tekwaty e'ỹ-my ou va'e kwéry-pe xe nhe'ê-py omombe'u va'ety”

he'i Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e. Isaías amyrĩ Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety omotenonde va'ekwe ohai-vy João Batista rehegwarã nhe'ê.”

⁷Ha upéixa-gwi Nhandejáry nhe'ê-py João Batista omombe'u gwenda-py ou va'e-pe gwive. Ojogweroatypa henda-py onhemongarai uka hagwã. Upéa-rehe João onhemonhe'ê íxupe kwéry:

—Xáke, he'i. —Kiva'e nhe'ê-rupi po ereju erenhemokanhy uka hagwã mo'ã nde rereko asy eteharã-gwi? Mbói ramigwa voi peẽ, pende rekoha vai va'e. Ndiakatúi erenhembotavy rei Nhandejáry-pe, he'i. ⁸—Nhandejáry ko oikwaa. Erova tee nde rekoha. Ne rembiapo porãrã-rupi erehexa uka katu nde rekoha pyahurã. Ani ave ere rei nde py'apy-py “Xe Abraão remiarirõre, upéixa-gwi naxe mbohasa asy mo'ãi-ta Nhandejáry” ani ere rei aipo-rami nde py'apy-py. Xe ha'e-ta katu peẽ-my, oipota ramo Nhandejáry, onhe'ê-py rei omoingo arã ita-gwi rei Abraão remiarirõrã. Inhe'ê pokatu voi Nhandejáry. Opa mba'e rekokwaaha voi ko Nhandejáry, he'i onhemonhe'ê-vy.

⁹—Ha ndahi'aréi-tama ou hagwã Nhandejáry. Ogwahẽ-tama nhande rekoha vai rexa-vy. Yvyra hi'a vai va'e-rami nhande rekoha vai ramo nhane mbohasa asy-ta. Yvyra oityha-rami nhane mbohasa asy-ta. Oity rire ohapypa. Upe-rami ave omoingo asy-ta hekoha vai va'e-pe. Erova katu nde rekoha, he'i.

¹⁰Ha ha'e kwéry he'i:

—Mbava'e tipo orojapo-ta orogweroa hagwã ore rekoha oroiko porã hagwã Nhandejáry ndive, he'i hikwái oporandu-vy íxupe.

¹¹ João Batista he'i íxupe kwéry:

—Mokõi nde kamisa erereko ramo, eme'ê peteĩ ogwereco e'ỹ va'e-pe. Ne remi'urã erereko ramo, emboja'o ja'o ereme'ê hagwã ogwereco e'ỹ va'e-pe, he'i íxupe kwéry.

¹² Upéi gwĩ plata-py oporombopaga va'ety kwéry ave ou onhemongarai ukase-vy íxupe:

—Ha ore tipo, he'i, —mbava'e tipo orojapo-ta? he'i oporandu-vy.

¹³ Ha João Batista he'i:

—Ereporokobra ramo, ani erembopaga hepy eterei. Ani eremombyta nde-íjepe peipe'ave va'ekwe, he'i oporombopaga va'ety kwéry-pe.

¹⁴ Upe rire soldado kwéry ave oporandu íxupe:

—Ha ore tipo, he'i, —mbava'e tipo orojapo-ta orogwerova hagwã ore rekoha? he'i oporandu-vy.

João he'i íxupe:

—Ani pene rembiapo vai avave-rehe. Ani pembohasa asy avave-pe peipe'a vai hagwã íxugwi iplata. Ani ave pende apu avave-rehe nde platarã ome'ê hagwã peẽ-my. Pene rembiapo repy-rehe ani katu erenhe'ê rei rei ereiko-vy. Pevy'a joty, he'i onhemonhe'ê-vy soldado kwéry-pe oipe'a uka hagwã ha'e gwekoha vaikwe. —Pende rekoha porã katu, he'i íxupe kwéry.

¹⁵ Upeixagwa onhemonhe'ê ramo, kente kwéry onhemongeta opy'apy-py:

—Hi'are-ma nhaha'arõ Nhandejáry rembiporavo tee va'e ou hagwã. Ogwahẽ vyteri para'e, nogwahẽi-ma para'e. João nipo ra'e Nhandejáry rembiporavo tee voi ra'e? Ha'e Cristo voi nipo ra'e, he'i rei João-rehe hikwái.

¹⁶ Ha João Batista he'i enterovéa-pe:

—Xe katu oromongarai y-py. Ou-ta peteĩ va'e xe rapykwerigwa ipu'akave va'e íxugwi. Amboete eterei-gwi íxupe, atĩ amba'apo hagwã íxupe. Ha'e niko nane mongarai mo'ãi xe oromongaraiha-rami. Ha'e niko ombou-ta nde-vy Nhe'ê Marangatu tee va'e omohynyhẽ hagwã nde py'a erehupity hagwã nde rekoha porãrã. Temimombokwe jahapyha-rami ave ombou va'erã tata nde reko tujakwe pe'a-vy ndéhegwi, he'i Hesu rekorã mombe'u-vy João Batista.

He'i ave:

¹⁷ —Trigo rehegwa nhe'ê-rami aiporu-ta ereikwaa porãve hagwã Nhandejáry ogwahẽha rehegwa nhe'ê, he'i. —Jaipiro trigo-gwi ipire. Ha'ỹigwe katu hyru-py nhandongatu imoĩ-vy ha ipirekwe katu nhamboaty jahapy hagwã. Upeixagwa pire oipiro va'e-rami nhande rereko arã. Ha'e nhande rekokwaaha. Hese ojerovia va'ekwe hendive opyta va'erã. Hese ojerovia e'ỹ va'ekwe trigo pirekwe-rami omboaty-ta tata-py. Tata opave'ỹ-my voi oiko-ta ohasa asy meme hagwã.

¹⁸ Upéixa voi onhemonhe'ê kente kwéry-pe. Nhandejáry Hesu rehegwa nhe'ê porã omombe'u mbe'u voi oiko-vy. ¹⁹ Hembiaapo vai-rehe onhemonhe'ê voi íxupe kwéry João Batista. Upéixa-gwi mburuvixagwasu Herodes-pe ave onhemonhe'ê.

—Ne rembiapo vai nde ryvy-rehe, he'i íxupe. —Hembirekokwe ereipe'a araka'e íxugwi eremenda hagwã hese. Naiporãi voi erereko Herodias nde rovarare-pe. Ne rembiapo vai meme-ma nde. Nde rekoha vai voi, he'i mburuvixagwasu Herodes-pe.

²⁰Upéa-rehe ojapo vai eteve jevy Herodes. Oipokwa uka João Batista-pe oapresa hagwã imoi-vy.

Omongarai João Batista Hesu-pe

(Mt 3.13-17; Mc 1.9-11)

²¹⁻²²Ne'írá oiko preso ramo João Batista omongarai heta kente kwéry-pe. Ha upe rire, omongarai ave Hesu-pe. Hesu onhemongarai jave omondo onhe'ê Nhandejáry-pe oiko-vy. Ha upe jave yváy-gwi ogwejy Nhe'ê Marangatu tee va'e ou-vy. Pykasu-rami ojehexa uka ogwejy-vy Hesu-rehe. Ha upe jave ohendu ave yváy-gwi onhe'ê va'e:

—Nde xe ra'y tee va'e, xe rembihayhu tee voi nde, he'i Hesu-pe. —Nde xe mbovy'a voi ereiko-vy, he'i Hesu-pe.

Hesu pyykwe

(Mt 1.1-17)

²³Ogwereko-ma ramo trinta ro'y, Hesu onhepyrũ-ma oporombo'e mbo'e-vy. “José ra'y tee voi” he'i rei va'e hese heta oĩ. Tuvanga mate José. Ha José ratyu Eli.

²⁴Upéi myamyrĩ nhamoigwasu kwéry ko va'e: Eli Matã ra'y. Matã Levi ra'y. Levi Melqui ra'y. Melqui Janai ra'y. Janai José ra'y. ²⁵José Matatias ra'y. Matatias Amós ra'y. Amós Naum ra'y. Naum Esli ra'y. Esli Nagaí ra'y. ²⁶Nagaí Máate ra'y. Máate Matatias ra'y. Matatias Semei ra'y. Semei José ra'y. José Jodá ra'y. ²⁷Jodá Joanã ra'y. Joanã Resá ra'y. Resá Zorobabel ra'y. Zorobabel Salatiel ra'y. Salatiel Neri ra'y. ²⁸Neri Melqui ra'y. Melqui Adi ra'y. Adi Cosã ra'y. Cosã Elmadã ra'y. Elmadã Er ra'y. ²⁹Er Josué ra'y. Josué Eliézer ra'y. Eliézer Jorim ra'y. Jorim Matã ra'y. Matã Levi ra'y. ³⁰Levi Simeão ra'y. Simeão Judá ra'y. Judá José ra'y. José Jonã ra'y. Jonã Eliaquim ra'y. ³¹Eliaquim Meleá ra'y. Meleá Mená ra'y. Mená Matatã ra'y. Matatã Natã ra'y. Natã Davi ra'y. ³²Davi Jessé ra'y. Jessé Obede ra'y. Obede Boaz ra'y. Boaz Salá ra'y. Salá Naassom ra'y. ³³Naassom Aminadabe ra'y. Aminadabe Admim ra'y. Admim Arni ra'y. Arni Esrom ra'y. Esrom Farés ra'y. Farés Judá ra'y. ³⁴Judá Jacó ra'y. Jacó Isaque ra'y. Isaque Abraão ra'y. Abraão Terá ra'y. Terá Nacor ra'y. ³⁵Nacor Serugue ra'y. Serugue Ragaú ra'y. Ragaú Fáleque ra'y. Fáleque Éber ra'y. Éber Salá ra'y. ³⁶Salá Cainã ra'y. Cainã Arfaxade ra'y. Arfaxade Sem ra'y. Sem Noé ra'y. Noé Lameque ra'y. ³⁷Lameque Metusalém ra'y. Metusalém Enoque ra'y. Enoque Jarete ra'y. Jarete Maleleel ra'y. Maleleel Cainã ra'y. ³⁸Cainã Enos ra'y. Enos Sete ra'y. Sete Adão ra'y. Adão Nhandejáry ra'y.

Anhaygwasu ombojejavý ukase mo'ã Hesu-pe

(Mt 4.1-11; Mc 1.12-13; Hb 2.18; 4.15)

4 ¹Hesu py'a omohynyhẽmba Nhe'ê Marangatu tee va'e. Upe rire ombou íxupe jevy ysry Jordão-gwi, ogweraha íxupe tekwaty e'ỹ-my. ²Quarenta áry opyta upe-py anháy ruvíxa ombojejavý uka mo'ã Hesu-pe. Ha mba'eve ndo'úi upe-py. Upéi ivare'a voi Hesu. ³Upe-ma ramo anhaygwasu he'i íxupe:

—Nde Tupã Nhandejáry ra'y tee ramo, kóa erejapo kwaa arã. Ita-gwi erejapo va'erã mbojape, he'i anhaygwasu Hesu-pe ombojejavý hagwã mo'ã íxupe.

⁴Hesu katu he'i íxupe inhe'ẽ ojoko-vy:

—Nhandejáry ohai uka va'ekwe onhe'ẽ marangatu he'i uka nhande-vy:

“Ndaha'úi tembi'u-rehe anho oikove kente kwéry, he'i Nhandejáry onhe'ẽ-py”*

he'i Hesu anhaygwasu-pe ojoko-vy.

⁵⁻⁷Upéi anhaygwasu ogweraha Hesu-pe ijyvate va'e ári. Cerro apyte-py oiko ramo ombojejavyse-gwi he'i Hesu-pe:

—Tetã tetã erehexa pa? Entéro tetã yvy arigwa oĩ va'e gwive erehexa pa? Upe oĩ va'e gwive xe mba'e meme voi, he'i íxupe. —Upe oĩ va'e gwive xe-vy onheme'ẽmba va'ekwe. Ame'ese va'e-pe ame'ẽ jevy va'erã. Erenhesũ ramo xe-vy, xe momba'egwasu ramo, ame'ẽ va'erã nde-vy, he'i. —Apomomburu-vixa va'erã enterove ne mboete hagwã, he'i ombojejavyse-vy mo'ã Hesu-pe.

⁸Ha Hesu katu he'i íxupe inhe'ẽ ojoko-vy:

—Nhandejáry ohai uka va'ekwe onhe'ẽ, he'i uka nhande-vy:

“Tupã Nhandejáry-pe mante erenhesũ va'erã. Ha'e ae eremboete tee va'erã”*

he'i nhande-vy Nhandejáry nhe'ẽ, he'i Hesu anhaygwasu-pe inhe'ẽ ojoko-vy.

⁹Upe rire anhaygwasu ogweraha jevy íxupe Jerusalém tetã-my. Nhandejáry róga kakwaa apy-rehe omoĩ íxupe. Ombojejavy ukase mo'ã-gwi Hesu-pe he'i:

—Nde Tupã Nhandejáry ra'y tee ramo, a-gwi erejeity va'erã yvy-py, he'i íxupe otantea-vy. ¹⁰He'i ave —Tupã Nhandejáry nhe'ẽ ohai uka va'ekwe-py he'i:

“Tupã Nhandejáry he'i va'erã gwembigwái yváy pygwa kwéry-pe onhangareko hagwã nde-rehe pono mba'e vai ojehu nde-vy, pono erevyapi.

¹¹Ipo-py nde reraha va'erã pono ererokwa nde py ita-rehe”*

he'i anhaygwasu Hesu-pe.

¹²Upéi Hesu he'i:

—Nhandejáry nhe'ẽ-py he'i ave:

“Ani katu eretantea teĩ Tupã Nhandejáry-pe hemimbota e'ỹ erejapo-vy”*

he'i íxupe Hesu.

¹³Upéi anhaygwasu ndojohuvéi ombojejavy uka hagwã mo'ã. Upe rire anhaygwasu oho sapy'a jevy íxugwi.

Hesu omombe'u Nhandejáry nhe'ẽ Galiléia yvy pygwa kwéry-pe

(Mt 4.12-17; Mc 1.14-15)

¹⁴Aipo ramo Hesu ou jevy Galiléia yvy-py. Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e mbaraete reheve ogwahẽ jevy ou-vy Galiléia yvy-py. Ha enterove herakwã porã ohendu. ¹⁵Ha Hesu oho omombe'u mbe'u ojeporahéi haty-rupi. Ha henduháry kwéry omomba'egwasu íxupe.

Nazaré tetã mygwa-pe Hesu onhemombe'u

(Mt 13.53-58; Mc 6.1-6)

¹⁶Hesu ogwahẽ jevy okakwaa hagwe-py. Nazaré tetã-my ogwahẽ jevy ou-vy. Ha oiko meme hagwe-rami joty oiko upe-py. Pytu'uha áry-py oho oike

* 4.4 Dt 8.3 * 4.8 Dt 6.13 * 4.10-11 Sl 91.11-12 * 4.12 Dt 6.16

ojeporahéi haty-py. Opu'a onhembo'y omonhe'ê hagwã Nhandejáry kwatia nhe'ê. ¹⁷Upéi ome'ê íxupe hemimonhe'êrã Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety héry va'e Isaías ohai va'ekwe. Oipe'a pe'a ojohu ramo peteĩ nhe'ê katu omonhe'ê-ma. Omonhe'ê ohendu hagwã ojogweroaty va'e:

¹⁸ —“Tupã Nhandejáry Nhe'ê Marangatu tee va'e oĩ xe py'apy-py.

Amombe'u hagwã iporiahu va'e kwéry-pe inhe'ê marangatu xe poravo-ma. Preso oiko va'e kwéry-pe ha'e hagwã, Preso ereiko ha-gwi ne mosê-tama, ha'e hagwã íxupe kwéry xe mbou. Hesapyso e'ỹ va'e-pe ambohesapyso hagwã xe mbou. Anohẽ hagwã aresende-vy gwĩ ojerereko asy va'e-pe xe mbou.

¹⁹ Enterovéa-pe ha'e hagwã, Ndahi'are ete mo'ãi Nhandejáry oresende hagwã gwa'ýry tee kwéry-pe, gwajýry tee kwéry-pe ave, ha'e hagwã amombe'u-vy xe mbou”

he'i omonhe'ê-vy kwatia nhe'ê Hesu.

²⁰Upéi omboty kwatia. Ome'ê jevy herekwa-pe. Upe rire ha'e ogwapy. Ha entéro upe-py ojogweroaty va'e oma'ê hese. Ohexa katu katu íxupe.

²¹Upéi Hesu he'i íxupe kwéry onhemombe'u-vy:

—Xe rehegwa ohai va'ekwe omotenonde-vy, áy oiko-ma. Amonhe'ê kuri kwatia-py Nhandejáry nhe'ê. Xe rehegwa voi nhe'ê pehenduma kuri, he'i onhemombe'u-vy.

²²Ha enterove ohendu va'e ojohu porã Hesu-rehe. Onhomongeta porã Hesu-rehe:

—Iporã voi omonhe'ê va'e kuri, he'i. —Imarangatu voi inhe'ê hemimombe'u, he'i opondera-vy hese. —José ra'y ae nipo ra'e ko va'e, he'i ave opondera-vy ndojeroviaséi-gwi hese.

²³Upéi Hesu he'i ave íxupe kwéry:

—Pejese mo'ã xe-rehe, “Xe ndaroviái voi. Ndajerovia mo'ãi hese” peje mo'ã xe-rehe. “Ne rerakwã orohendu va'ekwe Cafarnaum tetã mygwa-gwi ogwahẽ va'ekwe ko'a-py. A-py ave ne mongakwaa hagwe-py ejapo hexapyrã-rupi ave ore remiexagwã-rupi ejapo ave” peje mo'ã kuri xe-vy xe-rehe nderejeroviaséi-gwi, he'i íxupe kwéry. ²⁴—Anhetegwa ha'e-ta peẽ-my, he'i. —Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety gwetã mygwa-pe nohenduséi voi, he'i Hesu ojerovia e'ỹha-rehe onhemonhe'ê-vy íxupe kwéry.

²⁵⁻²⁶—Napene mandu'a porãi ra'e myamyri nhande re'ýi hekoha kwéry-rehe. Nhande judeu kwéry Nhandejáry re'ýi tee jepe, myamyri kwéry ndojeroviái-gwi hese Nhandejáry ndovy'ái joty. Upéa ereikwaa porã hagwã judeu e'ỹ va'e-pe ójehe ojerovia va'e-pe ohexakwaa porã va'ekwe Nhandejáry, he'i. —Israel remiarirõre judeu kwéry ndojeroviái va'ekwe ójehe jave, Elias amyri-pe omondo va'ekwe oipytygwõ hagwã judeu e'ỹ va'e-pe. Nhandejáry nhe'ê-rupi oho. Sidom yvy-py, Sarepta tetã-my omogwahẽ. Judeu e'ỹ va'e-pe jepe Nhandejáry omogwahẽ joty. Peteĩ tembirekokwe-pe mate oipytygwõ. Ha ndaha'úi Israel remiarirõre-pe. Ha'e kwéry katu upe jave ivare'apa rei va'ekwe okwa-vy, hi'are eterei ndokyvéi-gwi. Mbohapy ro'y-rupi, ha seis jasy-rupi ave ndokyvéiry. Hi'upy ndoikovéi. Ha ivare'apa okwa-vy. Nahembi'uvéi.

Ha judeu e'y va'e-pe ójehe ojerovia va'e-pe mate oipytygwõ uka Nhandejáry, he'i.*

²⁷Upéi he'i jevy:

—Nhandejáry nhe'e-py omombe'u va'ety Eliseu amyrĩ oiko jave oime ave heta mba'asy vai-gwi ijai aipa va'e Israel tetã mygwa judeu kwéry. Ha ha'e kwéry-pe nomopotĩry, nombogwerái íxupe kwéry. Peteĩ Israel e'y va'e-pe mate ójehe ojerovia-gwi ombogwera joty. Síria gwigwa va'e-pe ombogwera. Héry va'e Naamã, he'i Hesu onhemonhe'ẽ-vy ojeporahéi haty-py oime va'e kwéry-pe.*

²⁸Upéi inhe'ẽ renduha ipoxy voi Hesu-rehe “Onhemonhe'ẽ rei nhande-vy Hesu” he'i mo'ã Hesu-rehe hikwái. ²⁹Ipoxy eterei-gwi opu'ã onhembo'ypa hikwái ogwenohẽ hagwã Hesu-pe gwetã-gwi. Hesu rupive ojeupi oje'ói-vy oity hagwã mo'ã Hesu-pe yvyaty aty apyte-gwi. Upe tetã oime yvyaty aty yke-rehe. Yvateve teve hupive oje'ói oity hagwã mo'ã yvyaty apyte-gwi ojuka hagwã mo'ã. ³⁰Ha Hesu katu ohasa rei jepe ipa'ũ-rupi oho-vy. Ohose ha-py oho joty.

Hesu omosẽ imondo-vy anháy-pe

(Mc 1.21-28)

³¹Hesu ogwey ou-vy Galiléia yvy-py. Cafarnaum tetã-my ogwahẽ ou-vy. Pytu'uha áry-py omombe'u upe pygwa kwéry-pe.

³²Ha onhemonhe'ẽ ramo ohendu va'e kwéry opondera hese hikwái.

—Onhemonhe'ẽ porã tee nipo ra'e Hesu, he'i hese ojóupe hikwái. —Onhe'ẽ voi omombe'u, he'i. —Oikwaa arandu tee omombe'u hagwã, he'i opondera eterei-vy hese hikwái.

³³Ha upe-py, ojeporahéi haty-py, oĩ ave anháy ojepota va'e. Anháy réry-rupi ae osapukái he'i mo'ã Hesu-rehe:

³⁴—Nde, Hesu Nazaré pygwa, ma'erã-gwi eregwahẽ? Nde katu Tupã Nhandejáry ra'y tee. Ne marangatu voi ko nde. Ore hundi hagwã ereju para'e? he'i Hesu-pe anháy.

³⁵Hesu ae oja'o-ma íxupe. Omokirirĩ uka íxupe:

—Ekirirĩ katu, he'i íxupe. —Esẽ katu kwimba'e-gwi, he'i íxupe omosẽ-vy.

Upéi anháy oity upe kwimba'e-pe yvy-py. Ojogweroaty va'e pa'ũ-my oity rire osẽ-ma íxugwi. Mba'eve jepe ndojapóiry kwimba'e-rehe.

³⁶Ha upe pygwa oĩ va'e kwéry opondera Hesu-rehe.

—Mba'eixagwa ko nhe'ẽ? he'i oporandu-vy ojóupe. —Hesu ipu'akave para'e anháy-rehe, he'i. —Ha'e onhe'ẽ-py rei omosẽ anháy kwéry imondo-vy, he'i ojóupe hikwái Hesu-rehe opondera-vy.

³⁷Upeĩxa-gwi Hesu réry opa-rupi oho. Upe yvy jerekwe-rupi oikwaapa-ma Hesu rehegwa nhe'ẽ herakwã porã eteha.

Hesu ombogwera Simão raixo-pe

(Mt 8.14-15; Mc 1.29-31)

³⁸Osẽ-ma ramo ojeporahéi haty-gwi oho oike Simão róga-py. Ha Simão raixo katu hasy voi oĩ-vy upe-py. Heteraku eterei. Upéa-rehe ojerure hikwái Hesu-pe ombogwera hagwã íxupe.

³⁹Upéi Hesu oho hasy va'e renda-py. He'i:

—Epoi íxugwi, he'i mba'asy-pe.

Oipe'a heterakukwe íxugwi. Omoro'ysã hete inhe'ẽ-rupi. Okwera-magwi Simão raixo oho omomimói imbohupa remi'urã kwéry.

Hesu ombogwera heta hasy va'e-pe

(Mt 8.16-17; Mc 1.32-34)

⁴⁰Oike-ma kwarahy. Oupa Hesu renda-py. Ogweru íxupe hasy va'e kwéry. Opaixagwa mba'asy oiporu va'e ogweru henda-py. Ha Hesu ombogwerapa íxupe kwéry. Peteĩ teĩ-rehe omoĩ opo ombogwera hagwã íxupe kwéry. ⁴¹Heta anháy omosẽ ave íxugwi kwéry. Osẽ-vy osapukái imombe'u-vy.

—Nde Hesu Nhandejáry ra'y tee nde, he'i. Oikwaa voi Hesu-pe. —Nde Cristo voi. Nhandejáry rembiporavo tee va'e voi nde, he'i anháy Hesu-pe.

Upéi omokiririmba íxupe kwéry.

—Ekirirĩ katu. Ani xe mombe'u avave-pe, he'i jevy íxupe Hesu. Omokirirĩ-mba íxupe kwéry. Ndohejái onhe'ẽ anháy. Omokirirĩ íxupe.

Hesu onhemonhe'ẽ Judéia pygwa kwéry-pe

(Mc 1.35-39)

⁴²Ko'ẽmba-ma ramo osẽ oho Hesu anho tekoha e'ỹ-my. Ha heta eta ou hapykwéri oheka heka íxupe. Otopa-ma ramo, he'i Hesu-pe:

—Ani ereho teĩ. Epyta katu ko'a-py. Ani ore reja rei ereho-vy, he'i Hesu-pe.

⁴³Upéi Hesu he'i:

—Tekotevẽ aha tetã ambue mbue-rupi. Gwĩa-rupi ave taha tamombe'u Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ porã, he'i. —Upe va'e ajapo hagwã xe mbou Nhandejáry ko vvy-py, he'i.

⁴⁴Upe rire oho Hesu opa-rupi. Galiléia vvy jerekwe-rupi oho. Ojeporahéi haty haty-rupi ogwahẽ omombe'u hagwã nhe'ẽ oiko-vy.

Pira mbo'a haty-py heta ombo'a pira

(Mt 4.18-22; Mc 1.16-20)

5 ¹—Ha upéi katu onhemonhe'ẽ jevy-ma Hesu yugwarusu rembe'y-py. Genesaré yugwarusu héry. Ha heta eterei ijatypa henda-py ohendu hendu Nhandejáry nhe'ẽ hemimombe'u.

²Upe jave Hesu ohexa mokõi kanoagwasu. Y rembe-rehe oĩ kanóa. Pira jopoi-haty osẽsẽ kuri ra'e hikwái. Okyha pira mbo'a haty kwéry ojohéi-vy osẽsẽ ijáry.

³Upéi oike Hesu kanóa-py. Simão mba'e voi kanóa. Aipo ramo Hesu he'i Simão-pe:

—Jaha mixĩ y rembe'y-gwi enterove ohendu porã hagwã xe nhe'ẽ. He'i-vy ogwapy-ma kanóa-py.

Ogwapy jave onhemonhe'ẽ nhe'ẽ ojogweroaty va'e-pe. Ojeapysaka Hesu remimombe'u-rehe ohendu hagwã vvy-gwi.

⁴Opa-ma, onhemonhe'ẽ rire he'i Simão-pe:

—Jaha hypyve ha-py ereity hagwã nde kyha heta pira ereipyhy hagwã, he'i íxupe.

⁵Ha Simão katu he'i:

—Oromba'apo kuri, mbo'eháry. Pyhare puku jave oromba'apo ha mba'eve norogwenohẽi. Ne nhe'ẽ-py ae oroity jevy-ta ore kyha kwéry.

⁶He'i-vy ombogwejy jevy hikwái ombo'a hagwā pira. Hesu nhe'ẽ-py oity jevy okyha opira jopói-vy. Upe rire heta pira oipyhy. Haimete omondoro kyha. Pira ipohýi eterei-gwi. ⁷Upe-ma ramo ohenói opytygwōharā inhirũ kanóa ambue pygwa kwéry. Upéi ou hikwái omohynyhẽ kanoagwasu kwéry-py pira. Pira ipohýi eterei-gwi haimete-ma onheapymĩ kanóa mokõive va'e. ⁸Pira heta eterei-ma ramo onhesũ Hesu renonde-py Simão Pedro Hesu omboete-vy. He'i íxupe:

—Xe Járy, ejei katu xéhegwi. Xe py'a ky'a eterei aiko hagwā ne ndive, atĩ eterei aiko hagwā ne ndive, he'i Simão opondera ndera Hesu-rehe.

⁹Heta eterei pira-gwi opondera hese. Inhirũ gwéry ave opondera ndera Hesu-rehe. ¹⁰Tiago, João ave opondera ave. Simão ndive ojopói meme upe mokõi Zebedeu ra'y. Onhemongeta opy'apy-py Hesu-rehe oiko-vy hikwái. “Mba'éixa po oikwaa Hesu pira-rehe?” he'i opondera-vy. Ha Hesu he'i Simão-pe:

—Ani ereti teĩ xéhegwi, he'i. —Ãy erenhypyrũ-ta Nhandejáry nhe'ẽ eremo-mbe'u-vy. Ne nhe'ẽ rendu ramo, heta kente kwéry xe moirũ va'erã.

—Iporã, he'i Hesu-pe.

¹¹Upéi ogweru jevy okanóa kwéry y rembe-py omoĩ. Ha oheja okanóa oho Hesu omoirũ hagwā.*

Mba'asy vai oiporu va'e-pe Hesu ombogwera

(Mt 8.1-4; Mc 1.40-45)

¹²Hesu oime jave tetã-my ogwahẽ hasy vai va'e. Mba'asy vai oipiremboaipe íxupe. Ohexa-ma ramo Hesu-pe, onhesũ henonde-py. Ovapy-py ho'a oĩ-vy omboete-vy Hesu-pe. Ojerure rure íxupe:

—Xe Járy, nde porombogwerahaty voi nde. Nde ae xe rexakwaa ramo xe mbogwera hagwā, he'i Hesu-pe.

¹³Hesu katu oipyso-ma opo hese:

—Xe katu orohexakwaa voi, he'i omoĩ opo hese-vy ombogwera hagwā íxupe. —Tane mopoti katu ko mba'asy vai-gwi, he'i íxupe ombogwera hagwā.

Onhe'ẽ jave íxupe okwera-ma. Hesu opoko hese va'e ijai va'ekwe okwera-ma. ¹⁴Upéi he'i jevy íxupe:

—Aníke eremombe'u avave-pe, he'i. —Tereho mani ehexa uka pa'i-pe erekweramaha, he'i. —Eme'ẽ íxupe upe myamyrĩ Moisés he'i va'ekwe ereme'ẽ hagwā erenhemopotĩ jevy hagwā. Upéixa oikwaa-ta enterove erekweramaha, he'i omondo-vy íxupe.

¹⁵Ha opa-rupi omosarambi Hesu rerakwā. Upéa-gwi hetave tave ojogwe-roaty henda-py ohendu hagwā inhe'ẽ onhembogwera uka hagwā ave entéro imba'asy-gwi.

¹⁶Hesu oho joty tekwaty e'ỹ-my Nhandejáry-pe ombojeupi-vy onhe'ẽ.

Hajy jeapa va'e-pe Hesu ombogwera

(Mt 9.1-8; Mc 2.1-12)

¹⁷Upéi Hesu omombe'u jevy Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã. Óga py-py ogwapy va'e kwéry ohendu. Oĩ upe-py fariseu va'e kwéry. Oĩ Moisés amyrĩ

* 5.1-11 Jo 21.1-14

rembihai va'ekwe omombe'u va'e kwéry. Opa rupi-gwi ha'e kwéry ou. Galiléia yvy jerekwe-rehe tetã'i tâ'i-rupi oĩ va'e gwive ou, Judéia yvy jerekwe-rehe tetã'i tâ'i-rupi oĩ va'e gwive ou ave. Jerusalém tetãgwasu-gwi ou ave. Ha Nhandejáry ombopu'aka Hesu ombogwera gwerá hagwã hasy va'e kwéry-pe.

¹⁸Upe jave gwĩ kwimba'e kwéry ogweru hajy jeapa va'e. Hupa reheve ogweru Hesu renda-py. Ha ndaikatúí oíke. Mba'éixa oíke arã óga-py. ¹⁹Heta eterei ojogweroaty-gwi ndikatúí ogwerohasa hasy va'e-pe okẽ-rupi. Upéa-gwi ojeupi oípe'a óga arigwa. Ombokwa Hesu ári. Ikwa-rupi ombogwejy hajy jeapa va'e. Hupa reheve ombogwejy gwejy íxupe. Ojogweroaty va'e pa'ũ-my, Hesu renonde-py omoĩ hasy va'e ombogwejy-vy.

²⁰Ohexa-ma íxupe kwéry Hesu. Oikwaa-ma ojerovia etemaha ójehe.

Upéa-gwi he'i hajy jeapa va'e-pe:

—Amboyke-ma ne rembiapo vaikwe ndéhegwi, he'i íxupe Hesu.

²¹Ha judeu rekombo'ehaty kwéry, fariseu kwéry ave upe-py oĩ va'e onhepy-'amongogeta-vy ogwapy okwa-vy. “Onhe'ẽ vai rei nipo ra'e upe va'e. Onhe-monhandejáry rei ra'e” he'i mo'ã hikwái Hesu-rehe. “Tupã Nhandejáry ha'e anho mante omboyke va'e nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Ha'eixagwa ndaipóri voi. Ndaipóri ambue omboyke va'erã nhane rembiapo vaikwe” he'i. “Ma'erã, Amboyke-ma ne rembiapo vaikwe ndéhegwi, he'i kuri Hesu. Onhe-monhandejáryse mo'ã” he'i rei hikwái Hesu-rehe.

²²Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Ma'erã-gwi aipo-rami ere nde py'apy-py xe-rehe? he'i íxupe. ²³—Mbava'e pa hasyve jajapo hagwã nhambogwera íxupe para'e, nhamboyke hembiapo vaikwe íxugwi para'e? he'i. ²⁴—Nhambogwera ramo pya'e enterove oikwaa arã. Ha nhamboykepa ramo hembiapo vaikwe íxugwi ndajahexáiry. Ajehexa uka-ta nde-vy xe ko ipu'aka tee va'e voi. Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e amboyke kwaa voíte hembiapo vaikwe aporombogwera kwaa ave, he'i. —Xe nhe'ẽ-py joty amboyke yvy arigwa rembiapo vaikwe. Upéa peikwaa hagwã anhe'ẽ-ta hajy jeapa va'e-pe ombogwera hagwã íxupe, he'i Hesu.

Upéi katu he'i hajy jeapa va'e-pe:

—Epu'ã katu. Tereho nde róga-py. Erahá nde rupa ave, he'i.

²⁵Aipo ramo inhe'ẽ-py opu'ã oho-vy. Enterove rovagwy-rupi opu'ã ohupi-ma gwupagwe heraha-vy. Gwóga-py oho jave omomba'egwasu-ma Tupã Nhandejáry-pe.

²⁶Upéa-gwi enterove opondera eterei Hesu-rehe hikwái. Onhemondýi okwa-vy. Otimba ete-ma hikwái.

—Nhandejáry pu'aka-rupi nipo ombogwera ra'e, he'i. —Ipu'aka tee va'e jepe imandu'a porã nhande-rehe Nhandejáry, he'i omomba'egwasu-ma Nhandejáry-pe hikwái. —Ãy hembiapo porã hexapyrã-ma nipo ra'e jahexa-ma. Ohexa uka-ma nhande-vy heroviapyrã, he'i opondera-vy hese hikwái.

Levi-pe Hesu ohenói

(Mt 9.9-13; Mc 2.13-17)

²⁷Upe ríre-ma osẽ oho-vy. Ohexa plata-py governo pegwarã nhane mbopaga uka va'ety-pe. Héry va'e Levi. Ohexa íxupe ogwapy oĩ-vy nhane mbopaga haty-py. He'i íxupe:

—Eju, xe moirũ, he'i íxupe.

²⁸ Ha upéi katu opu'ã, ohejapa omoirũ hagwã íxupe.

²⁹ Upe rire Levi omongaru heta inhirũ gwéry-pe. Hesu ndive okaru hagwã ohenói íxupe kwéry. Oĩ upe-py heta nhane mbopaga va'ety. Levi remienói kwéry pa'ũ-my oime hikwái. Ogwapu oĩ-vy okaru va'e renda-py. Hesu ndive okaru ave hikwái.

³⁰ Ha gwĩ fariseu kwéry judeu rekombo'ehaty kwéry gwive hemimbo'e kwéry-pe onhe'ẽ rei rei:

—Ma'erã-gwi pekaru gwĩ nhane mbopaga va'ety ndive, hekoha vai va'e ndive ave? he'i oporandu-vy íxupe kwéry.

³¹ Hesu katu onhemonhe'ẽ oporandu va'e-pe:

—Nhanes resái ramo nanhaikotevêi nhane mbogwerahaty-rehe. Nhande rasy ramo ae nhaikotevê-ma va'erã hese. ³² Upéixa voi ave hembiapei vai va'e oikotevê-ma va'erã xe-rehe ave, he'i. —Aju ahenói íxupe ogwero-ma hagwã gwekoha. “Xe rekoha porã” he'i onhemboete-vy va'e-pe ndajúi ahenói-vy, he'i Hesu onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

Okaru e'ỹ reheve va'e rehegwa nhe'ẽ

(Mt 9.14-17; Mc 2.18-22)

³³ Upéixa-gwi he'i Hesu-pe:

—João remimbo'e kwéry, fariseu remimbo'e kwéry ave heta gwembi'u ogwereko jepe, ohasa meme okaru e'ỹ reheve ombojeupi-vy onhe'ẽ Nhande-járy-pe. Ne remimbo'e kwéry ae okaru joty hoy'u joty ave oiko-vy. Ma'erã tipo upéixa ojapo? Ma'erã tipo ndohasáiry okaru e'ỹ reheve ne remimbo'e kwéry? he'i ojohu vaise mo'ã Hesu-pe.

³⁴⁻³⁵ Upéi Hesu oiporu omenda va'e rehegwa-rami nhe'ẽ omombe'u hagwã íxupe kwéry.

—Ojogweroaty omenda va'erã-rehe. Upéi omenda rire oukwe-vy okaru hikwái. Avave nde'fry arã hendive oĩ va'e-pe ohasa hagwã okaru e'ỹ reheve. Ogwahê-ta joty hi'áry ojereraha va'erã íxugwi upe omenda va'ekwe kuri. Ojereraha rire ae, heta jepe ogwereko gwemi'urã, ohasa joty va'erã okaru e'ỹ reheve oiko-vy, he'i Hesu arandu nhe'ẽ oiporu-vy ojéhegwa nhe'ẽ omombe'u hagwã.

³⁶ Ha upéi katu Hesu omombe'u jevy tekoha pyahurã rehegwa nhe'ẽ. Ao nharemenda va'e rehegwa nhe'ẽ-rami oiporu omombe'u-vy.

—Ao pyahu-gwi nanhaikytiry nharemenda hagwã ao tuja-pe. Upéixa nharemenda ramo, ojepoapy arã ra'e ipyahu va'e. Ndojehe'a porãi arã ra'e ituja va'e ndive, he'i Hesu arandu nhe'ẽ oiporu-vy.

³⁷ Upéi katu oiporu jevy arandu nhe'ẽ teko pyahu-rehe omombe'u jevy-vy. Uva rykwere ryrũ rehegwa nhe'ẽ-rami oiporu.

—Nanhanhunhãiry uva rykwere pyahu va'e hyru tujakwe vakapi va'e-py. Nanhunha ramo, ombovu omondoro arã ra'e gwyrũ vakapi tujakwe. Osyrypa arã pe uva rykwere osoropa arã hyrukwe. ³⁸ Uva rykwere pyahu va'e nanhunha hyru pyahu-py ave. Upéixa ramo mokõive hi'are porã. ³⁹ Ha'e-ta ave peẽ-my: Uva rykwere ituja va'e ho'u rire, ipyahu va'e ndo'u-séiry avave. “He porã eterei ko va'e” he'i voi ituja-rehe hikwái, he'i Hesu

arandu nhe'ê oiporu-vy omombe'u hagwã tekoha pyahu ndaha'êi tekoha tujakwe-rami.

“Pytu'uha áry Járy voi ko xe” he'i Hesu

(Mt 12.1-8; Mc 2.23-28)

6 ¹Ha upéi katu pytu'uha áry-py oho ogwata Hesu. Kokwe mbyte-rupi oho. Ha hemimbo'e kwéry oipo'o-ma trigo rope. Oipokyty opo-py ho'u hagwã inhapigwe. ²Ha gwĩ fariseu kwéry he'i íxupe kwéry:

—Ma'erã tipo upéixa erejapo? Naiporãi voi jaipo'o trigo rope pytu'uha áry-py, he'i íxupe. —Tekotevê japytu'u opa nhane rembiapo-gwi, he'i ojohu vai-vy íxupe kwéry.

³Upéa he'i-gwi Hesu he'i ojohu vai va'e kwéry-pe:

—Peê, pemonhe'ê rei ra'e Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe. Napene mandu-áiry nhane ramoigwasu Davi rehegwa nhe'ê-rehe. Yma, nahembi'úi-gwi ivare'a eterei va'ekwe myamyri Davi inhirũ gwéry ndive.* ⁴Upéa-gwi oike Nhandejáry-pe nhamboete haty-py. Koty-py oike rire, ho'u gwĩ mbojape Nhandejáry rovagwy-py pa'i remimoigwe. Upéa ndaikatúi ho'u avave. Nhandejáry ndohejái avave-pe ho'u rei upe mbojape. Pa'i kwéry rembi'u va'e ae upéa. Pa'i e'ỹ ramo jepe ho'u joty va'ekwe Davi. Ome'ê ave oirũ gwéry-pe. Ha'e kwéry ho'u ave. Nhandejáry oheja rei íxupe kwéry. ⁵Ha xe katu, xe Nhande Ryke'y tee va'e. Upéa-rupi pytu'uha áry Járy voi ko xe, he'i íxupe kwéry Hesu onhemonhe'ê-vy.

Ipo ypi va'e-pe ombogwera

(Mt 12.9-14; Mc 3.1-6)

⁶Ha upéi katu pytu'uha áry jevy-ma ramo Hesu oike ojeporahéi haty-py. Omombe'u jave ohexa oĩ ave upe-py ipo ijakatúa ypi va'e. ⁷Ha gwĩ judeu rekombo'ehaty kwéry, fariseu kwéry ave omangea ngea mo'ã Hesu-rehe omboja reise mo'ã Hesu-rehe nhe'ê. “Hembiapo-gwi opytu'u-ta para'e, ndopytu'ú mo'ãi para'e?” he'i ojúepe hikwái. “Ombogwera hagwã omba'apo-ta para'e. Japytu'uha áry-py niporãi nhamba'apo. Ndaha'êi Nhandejáry remimbota” he'i rei ojúepe hikwái. Omboja rei Hesu-rehe nhe'ê. Upéixa-gwi Hesu-rehe oma'ê oha'arõ-vy. ⁸Hesu ae ipy'amongetaha jepe oikwaa-ma. Upéa oikwaa jave he'i ipo ypi va'e-pe:

—Epu'ã katu. Eju enhembo'y ore mbyte-py, he'i íxupe.

Upéixa-gwi ha'e opu'ã ou-vy Hesu rovagwy-py. ⁹Upe-ma ramo Hesu oporandu upe pygwa kwéry-pe.

—Aporandu-ta peê-my pene arandurã-rehe, he'i íxupe kwéry. —Mbava'e tipo pejohu porãve jajapo hagwã pytu'uha áry-py? Jajapo porã tipo? Jajapo vai tipo? he'i. —Peê-my iporã tipo nhaporombogwera pytu'uha áry-py? Iporã tipo japorojuka para'e? Mbava'e pa pejohu porãve peê? he'i onhemonhe'ê-vy íxupe kwéry.

¹⁰Upéi ojogweroaty va'e-rehe osareko ranhe. Upéi he'i ipo ypi va'e-pe:

—Eipyso katu nde po, he'i íxupe.

Oipyso-ma ramo opo. Pe ipo ypi va'ekwe okwera-ma.

* 6.3 1 Sm 21.1-6

¹¹—Ombogwera-ma íxupe. Hembaliapo-gwi ndopytu'úi Hesu, he'i rei ipoxy-vy hese hikwái. —Nhandejáry remimbota ndojapói ra'e. Mba'e tipo jajapo-ta hese? he'i oporandu randu-vy ojóupe hikwái.

Ha ojapo vaise mo'ã Hesu-rehe hikwái.

Hesu oiporavo doze kwimba'e-pe onhe'ẽ mombe'uharã

(Mt 10.1-4; Mc 3.13-19)

¹²Ha upéi katu Hesu ojeupi oho-vy yvyatyrusu-py. Oho ombojeupi hagwã onhe'ẽ Nhandejáry-pe upe-py. Pyhare-rupi omondo mondo Nhandejáry-pe onhe'ẽ. ¹³Ko'ẽmba-ma ramo ohenói gwemimbo'e kwéry-pe ogwahẽ hagwã henda-py. Upéi oiporavo doze kwimba'e-pe.

—Peẽ xe remimondorã kwéry voi, he'i upe doze gwembiporavo kwéry-pe.

¹⁴Oiporavo Simão-pe. Ha ombohéry joa íxupe Pedro. Oiporavo Simão ryvy André-pe ave. Oiporavo Tiago-pe ave, João-pe ave, Filipe-pe ave, Bartolomeu-pe ave, ¹⁵Mateus-pe ave, Tomé-pe ave, Alfeu ra'y Tiago-pe ave, Simão-pe ave. Ha'e gwĩ huvixa ramo oiko va'e-pe omosẽse va'e kwéry irũ va'ekwe. ¹⁶Hesu oiporavo ave Tiago ra'y Judas-pe ave, Judas Iscariotes-pe ave. Doze kwimba'e-pe oiporavo omombe'u porãve hagwã inhe'ẽgwe. Ha Judas Iscariotes oiko va'erã Hesu pyhy ukaharã.

Hesu ombogwera heta hasy va'e-pe

(Mt 4.23-25)

¹⁷Upe rire ogwejy jevy gwemimondo va'erã kwéry ndive. Ogwahẽ-ma ramo yvyatyrusu renonde-py opyta. Upe-py heta eta onhe'ẽ renduha kwéry-pe otopa jevy. Heta eta ojogweroaty va'e oĩ ave upe-py ou araka'e Judéia yvy jerekwe rehegwa. Ou araka'e Jerusalém tetã mygwa ave. Ou ave araka'e mombyryvegwa. Ygwasu rembe'y rehegwa Tiro tetã jerekwe rehegwa, Sidom tetã jerekwe rehegwa ou ojogweroaty upe-py. ¹⁸Hesu nhe'ẽ rendu-vy ou. Onhembogwera uka hagwã ave mba'asy-gwi ou. Ha gwĩ anháy ombohasa asy va'e-pe ave Hesu ombogwerapa. ¹⁹Ha enterove ojogweroaty aty va'e omoĩse opo Hesu-rehe. Ipu'aka reheve onhembogwera ukase eterei-gwi omoĩse opo hese. Ha ombogwerapa joty enterovéa-pe.

Pende reko vy'a ete joty voi katu

(Mt 5.1-12)

²⁰Ha upéi katu Hesu ojerova-ma oma'ẽ gwemimbo'e kwéry-rehe oheko-mbo'e hagwã íxupe kwéry. He'i ranhe iporiahu va'e kwéry-pe:

—Peẽ, xe-rehe pepena-gwi pende poriahu va'e, pende reko vy'a ete joty peiko-vy. Nhandejáry pende ruvixa tee ndive gwarã voi peẽ. Upéa-gwi pevy'a katu.

²¹—Peẽ pende vare'a va'e pende reko vy'a ete joty peiko-vy. Āy ae joty pende vare'a. Nhandejáry pene moangapyhy porã va'erã. Upéa-gwi pevy'a.

—Peẽ pejahe'o va'e pende reko vy'a ete joty peiko-vy. Āy ae pejahe'o. Pepuka va'erã. Upéa-gwi pevy'a.

²²—Peẽ ave, xe moirũ-gwi pende rereko asy va'e, pende reko vy'a ete joty. Xe Nhande Ryke'y tee va'e. Oĩ ramo xéhegwi pende-rehe ndaija'ei va'e, pende joko ramo ave, onhe'ẽ rei rei ramo ave pende-rehe, pevy'a katu. Oĩ ramo

nde-vy he'i va'e: "Nde Hesu-rehe erejerovia va'e ndorohexasevéi. Nahendu-sevéi ave nde réry. Ejei katu a-gwi" he'i ramo nde-vy, evy'a joty kuri eiko-vy. ²³ Aipo-rami pende rereko ramo, pevy'a katu. Erovya joty katu nde-rehe hembiapei vai va'e. Pende rexakwaa-ta voi katu peẽ-my Nhandejáry yváy pygwa. Heta voi oĩ nde-vy gwarã yváy-py. Upéa-gwi evy'a katu. Yma va'ekwe myamyri nhane ramoigwasu kwéry upéixa ave ogwereko asy va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry-pe. Yma gware-pe pene renonderã-pe ogwereko asy hagwe-rami ave, aỹ pende rereko asy ave va'erã.

Pende reko vy'are'ỹ va'erã peiko-vy

²⁴ Upe-ma ramo Hesu onhemonhe'ẽ imba'e reta-rehe ojerovia va'e kwéry-pe:

—Peẽ, pene mba'e reta reta va'e, pendejéupe gwarã-rehe mate pepena rei va'e, apomboasy eterei pee-my. Pende reko vy'are'ỹ va'erã. A-py mate pevy'a va'erã peiko-vy.

²⁵ —Peẽ, mba'leve pene rekotevẽ pene rygwyatã jepe va'e, apomboasy eterei peẽ-my. Pende reko vy'are'ỹ va'erã. Ivare'a ete va'e-rami peiko va'erã.

—Peẽ, pepuka va'e, apomboasy eterei peẽ-my. Aỹ ae pepuka. Teko rei-rehe pevy'a. Pejahe'o va'erã penheapirõ-vy.

²⁶ —Peẽ, opavave pene mboete va'e, apomboasy eterei peẽ-my. Pende reko vy'are'ỹ va'erã. Upéixa ave yma gware nhane ramoigwasu amyri kwéry omboete rei va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ mombe'u a'ã a'ãha rei va'e kwéry-pe. Yma gware-pe pene renonderã-pe omboete rei hagwe-rami ave, aỹ pene mboete rei ave. Apomboasy voi peẽ-my.

Peiko porã, Nhandejáry-rami pene rembiapo porã va'erã

(Mt 5.38-48; Rm 12.14)

²⁷ —Ha peẽ, xe renduha kwéry, peẽ-my ha'e tee-ta katu. Peiko porã katu. Ehayhu katu nde-rehe ija'e'ỹ va'e-pe. Ejapo porã katu nde rayhu e'ỹ va'e-pe.

²⁸ Ejerure Nhandejáry-pe ohovasa porã hagwã nde-rehe onhe'ẽ rei rei va'e-pe. Ha ne mbohasa asy va'e-rehe ejerure rure joty Nhandejáry-pe ohexakwaa porã hagwã íxupe oiporiahuvereko hagwã íxupe. ²⁹ Ha nde rova pete ramo, ejerova joty íxugwi eme'ẽ joty íxupe nde rova rovái nde rova pete jevy hagwã. Ha oipe'a ramo ndéhegwi nde kamisa, eheja joty togweraha nde ao jo'a reheve. ³⁰ Nde-vy ojerure va'e-pe eme'ẽ hemimbota. Ha ogweraha ramo ndéhegwi ne mba'e ani erejerureve teĩ joty ne mba'ekwe-rehe. ³¹ Peiko porã joty. Nde rerekoseha-rami eiko enterovéa-pe.

³² —Eiporiahuvereko katu enterovéa-pe. Nde rayhu va'e-pe anho erehayhu ramo, upe ne rembiapo porã-rehe "Hekoha porã voi" nde'i mo'áiry nde-rehe Nhandejáry. Hekoha vai va'e ave ohayhu kwaa gwapixa-pe. ³³ Nde-vy ojapo porã va'e-pe mante ne rembiapo porã ramo, ani ere upéa-rehe, "Ko xe rembiapo porã-rehe Nhandejáry xe rexakwaa arã". Hekoha vai va'e kwéry ave ojapo porã ave íxupe hembiapei porã va'e-pe. Nde reko-rami ave oiko hikwái. ³⁴ Ha oiporuse va'e-rehe ani ere, "Aiporu uka ramo ko va'e-pe ohekoviã porã va'erã xe-vy. Upéixa-gwi aiporu uka-ta íxupe" ani aipo ere teĩ. Aipo he'i ave hekoha vai va'e gwapixa kwéry-rehe. Upéixa ereiporu uka ramo jepe, niporãi arã. ³⁵ Ha'e-ta katu peẽ-my: Ehayhu katu nde-rehe ija'e'ỹ

va'e kwéry-pe gwive. Ejapo porā meme katu. Ani ereha'arō mba'eve-rehe ne rembiporu ukakwe-rehe ome'ê jevy va'erā. Ani ere teĩ, “Ndaiporu uka mo'ãi nde-vy xe mba'e”. Eiporu uka rei katu, he'i Hesu ohekombo'e-vy.

—Ko xe nhe'ê-rupi ereiko ramo, he'i, —pende rexakwaa va'erā voi peẽ-my Nhandejáry yváy pygwa, he'i. —Ha'e he'i arā ave nde-rehe “Xe ra'y, xe rajy” he'i arā ave nde-rehe Nhandejáry Tupāgwasu. Oĩ heta hembiaipo vai va'e. Oĩ ave heta Nhandejáry-pe nombotéi va'e. “Iporā voi Nhandejáry” nde'íry. “Ome'ê-ma xe-vy xe remikotevê” nde'íry. Ha Nhandejáry katu ipy'a porā hese kwéry. Ome'ê me'ê íxupe kwéry hemikotevê. Nhandejáry, Nhande Ru yváy-py oĩ va'e nhande poriahuvereko meme va'e. ³⁶Upéixa-gwi ha'e-ta peẽ-my: Peiporiahuvereko porā enterovéa-pe. Nhandejáry nhande Ru yváy-py oĩ va'e-rami pejoporiahuvereko porā katu.

Ani erehekojohu rei nde rapixa-pe

(Mt 7.1-5; Rm 2.1-3; 14.1-4; 1 Co 4.5; Tg 4.11-12)

³⁷—Ani erehekojohu rei nde rapixa-pe. Ani erejohu vai nde rapixa rembiapo ani hagwā upéixa ave Nhandejáry ojohu vai nde-vy ne rembiapo. Ani ave ere mo'ãi teĩ nde rapixa-pe: “Tane mbohasa asy ne rembiapo vaikwe-rehe” ani upéixa ave Nhandejáry he'i hagwā nde-rehe. Eiporiahuvereko katu nde-rehe hembiaipo vai va'ekwe-pe. Upéixa nde rapixa-pe ereiporiahuvereko hagwe-rami nde poriahuvereko va'erā Nhandejáry ne rembiapo vaikwe-rehe. ³⁸Eme'ê katu hemikotevê nde rapixa kwéry-pe. Hemikotevê ereme'ê porā ramo ne remime'êgwe rekovia hetave ome'ê va'erā nde-vy Nhandejáry. Ere-mboyru ime'ê-vy mba'e ryrupy. Upe va'ekwe-gwi hetave ome'ê arā nde-vy. Omohynyhêve va'erā nde-vy ime'ê-vy ne mba'e ryrupy. Ojapete peteve va'erā imoi-vy mba'e ryrupy ome'ê hagwā nde-vy ombohekovia-vy hetave ome'ê va'erā nde-vy. Nde rapixa ererekoha-rami ave nde rereko arā Nhandejáry.

Arandu nhe'ê hesapyso e'ỹ va'e rehegwa nhe'ê-rami

³⁹Upe-ma ramo omombe'u íxupe kwéry arandu nhe'ê hesapyso e'ỹ va'e rehegwa nhe'ê-rami.

—Ndovaléi voi hesapyso e'ỹ va'e oporogweraha hagwā. Ndaikatúi voi ogweraha gwapixa hesapyso e'ỹ va'e-pe ave. Ojopopyhy rei arā ojereraha uka mo'ãi-vy ohexa e'ỹ-gwi. Mokõive rei ho'a arā vyvkwapy oje'ói-vy. ⁴⁰Upéixa ave ndaipóri heko tuvixave va'e ombo'eha-gwi. Avave ndaheko tuvixavéi ombo'eha-gwi. Ombo'e hagwe-rupi ae-ma ha'e oiko.

Nde resa-py oĩ va'e rehegwa nhe'ê-rami arandu nhe'ê

(Mt 7.3-5)

⁴¹⁻⁴²Upéi omombe'u jevy íxupe kwéry nde resa-py oĩ va'e rehegwa nhe'ê-rami omombe'u.

—Nde, nde resa-py vyvragogwe oĩ va'e, ma'erā-gwi ere nde rapixa-pe “Nde resa-py oĩ vyvra ra'ykwe. Upéixa-gwi nande resapysovéi-ma”. Upéa ere jave tuvixave va'e oĩ joty nde resa-py. Ndovaléi voi ereheka rei hagwā mixive va'e nde rapixa resa-py oĩ va'e, nde resa e'ỹ jave. “Tanohê nde resa-gwi” ere rei nde rapixa-pe nde reko porā a'ã a'ã-vy. Enohê ranhe katu nde resa-gwi upe vyvragogwe nde rekoha ererova-vy. Upe rire ae erehexa porā-ta. Erehexa

porã-ma ramo, erenohẽ arã hesa-gwi upe-py oĩ va'e, he'i Hesu íxupe kwéry onhemonhe'ẽ-vy. Arandu nhe'ẽ oiporu ponove ojohu vai rei gwapixa rekoha.

Hi'a ro'opy-rehe jaikwaa yvyra rehegwa nhe'ẽ

(Mt 7.16-20; 12.33-37)

⁴³Upéi omombe'u jevy ipy'a rekoha rehegwa nhe'ẽ hi'a ro'opy-rehe jaikwaa yvyra rehegwa nhe'ẽ-rami.

—Yvyra jaikwaa hi'a ro'opy-rehe. Ndaipóri yvyra porã hi'a vai va'e. Yvyra porã hi'a porã meme. Ndaipóri ave yvyra vai hi'a porã va'e. Hi'a vai meme. Yvaaju-rehe ohexa uka nhande-vy gwekoha yvyra. ⁴⁴Peteĩ yvyra-gwi peteĩxa meme hi'a. Nhuatĩ máta-gwi nanhamondohóyry yvaaju ja'u va'erã. Ha jukéri-gwi ndajaipo'ói yvaaju ja'u va'erã. ⁴⁵Upéixa ave nhande kwéry, mba'eaju-rami jahexa uka nhande py'apóry nhande rekoha-rehe. Nhande py'a porã ramo nhande rekoha porã meme va'erã. Ha nhande py'a vai ramo nhande rekoha vai va'erã. Upéixa ave nhande py'a rekoha-ramima nhande'ẽ.

Hesu-rehe ojerovia va'e rehegwa nhe'ẽ

(Mt 7.24-27)

⁴⁶—Erejapo e'ỹ jave xe nhe'ẽ ere rei xe-vy “Xe Jary” he'i Hesu onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

⁴⁷—Amombe'u-ta peẽ-my mba'eíxa pa oiko va'erã xe-rehe ojerovia va'e. Ou xe renda-py, ohendu porã xe nhe'ẽ, oiko meme xe nhe'ẽ-rupi. Aiporu jevy-ta xe-rehe ojerovia va'e rehegwa nhe'ẽ ita ári omoĩ gwoyrã va'e rehegwa nhe'ẽ-rami.

⁴⁸—Peteĩ kwimba'e ojapo va'ekwe gwogarã. Ysry rembe'y-py ojo'o okyta-kwarã. Yvykwa ipy pukukwe ojo'o okytakwarã. Ita ári omoĩ okyta. Ojapoparire ou sapy'a peteĩ marány. Heta eterei oky-gwi, ysrygwasu hynyhẽmba-ma. Oipete pete hõga-pe. Ha ndoitýry joty hõga. Hatã joty oĩ hatã ojapo va'ekwe-gwi. Omombaraete porã gwõga-gwi ndoáiry joty hõga. Ita ári omoĩ-gwi hatã joty hõga oĩ, he'i arandu nhe'ẽ omombe'u-vy.

Upéi he'i jevy:

—Ha'e-ta ave peẽ-my, Xe-rehe ojerovia va'e upéixa ete ave ndojeity ukase mo'ãi, oiko meme va'erã voi xe nhe'ẽ-rupi.

⁴⁹—Ha upe xe nhe'ẽ nohendu porãi va'e, ohendu rei-gwi ndoikói xe nhe'ẽ-rupi va'e-rehe amombe'u-ta peẽ-my gwĩ pya'e vérami gwõga ojapo va'e rehegwa nhe'ẽ-rami.

—Peteĩ kwimba'e ojapo araka'e gwogarã. Pya'e a'e ojapo gwogarã. Ysry rembe'y-py ojo'o okytakwarã. Yvykwa nandi rei-py omoĩ okyta. Ndaipy pukúĩ ave. Upéi oky heta ramo, ysry okakwaa-ma ramo, y oipete hatã ramo hõga-pe, oitypa-ma hõga. Ojejapipa-ma hõga-rehe. Ndojapo porãiry gwõga. Upéa-gwi oity. Ijáry nahi'arandu porãi-gwi, oity uka gwõga, he'i arandu nhe'ẽ omombe'u-vy. Upéi he'i: —Ha'e-ta peẽ-my: Xe nhe'ẽ-rupi oiko e'ỹ va'e upéixa ave ojeity uka rei arã voi oho vai rei hagwã upe xe nhe'ẽ ohendu rei va'e nahi'arandu porãi-gwi, he'i.

Mburuvixa rembigwái-pe Hesu ombogwera

(Mt 8.5-13)

7 ¹Ojogweroaty aty va'e-pe omombe'u heta rire Hesu ohasa-ma ou-vy oike hagwã Cafarnaum tetã-my. ²Ha upe-py oime capitão, soldado ruvixa

va'e judeu e'ŷ va'e. Heta soldado-rehe omanda va'e, heta hembigwái ave. Ha peteĩ hembigwái hembihayhu porã va'e katu hasy ete. Omano-tama oi-vy hembigwái. ³Hasy ete jave hembigwái soldado ruvixa ohendu-ma Hesu rerakwã. Ohendu-ma ramo he'i gwĩ judeu ruvixa-pe:

—Tereho Hesu renda-py. Emombe'u íxupe ou hagwã xe ha-py. Aikotevẽ hese. Aipota eterei ou ombogwera hagwã xe rembigwái xe rembiayhu ete va'e-pe, he'i omondo-vy íxupe.

⁴Aipo ramo judeu ruvixa kwéry oho onhomongeta Hesu ndive. Ojerure rure Hesu-pe:

—Iporã voi ereho erembogwera upe romano va'e soldado ruvixa rembigwái-pe, he'i íxupe. —Iporã voi ereiporiahuvereko íxupe. ⁵Ha'e nhande rayhu ra'e. Nhande re'ŷi kwéry-pe hembiaipo porã meme va'e. Ojapo uka va'ekwe peteĩ ogagwasu nhande porahéi hatygwã. Upéa-gwi iporã voi ereiporiahuvereko íxupe hembigwái-pe erembogwera hagwã, he'i jevy jevy Hesu-pe.

⁶Aipo ramo Hesu ou indive hasy va'e rexa-vy ou oiko-vy. Ogwahẽ-tama ramo ou-vy Hesu ohogwaitĩ jevy-ma íxupe ou-vy. Soldado ruvixa omondo gwapixa kwéry Hesu rogwaitĩ uka-vy.

Ha igwahẽ ramo he'i íxupe:

—Ani erenhemomirĩ eregwahẽ hagwã xe róga-py nde, mbo'eháry. Ne rembiapo porã eterei va'e atĩ eterei ereju hagwã xe renda-py. Naxe py'a porã-gwi xe atĩ eterei orohogwaitĩ hagwã. ⁷Atĩ eterei-gwi ndahái kuri anhomongeta ne ndive. Iporãve ne nhe'ẽ-py rei erembogwera xe rembigwái-pe, he'i uka.

⁸Ha ha'e he'i uka ave

—Aikwaa voi mburuvixa nomanda reíry. Xe ko, xe ave mburuvixave va'e nhe'ẽ gwy-py ave aiko. Ha oime ave soldado kwéry xe nhe'ẽ gwy pygwa ave. Ha'e ramo peteĩ soldado-pe, “Tereho” amanda ramo íxupe, oho joty. Ha'e ramo outro-pe, “Eju” ou joty ave. Ha'e ramo xe rembigwái-pe, “Ejapo ko xe remimbota” ha'e ramo, ojapo joty ave. Upéa-rehe aikwaa ne nhe'ẽ-py rei okwera arã xe rembigwái, he'i uka Hesu-pe soldado ruvixa.

⁹Ohendu-ma ramo inhe'ẽ kwéry Hesu ojere omongeta hagwã omoirũhaty-pe:

—Ndajohúi vyteri Israel pygwa kwéry-pe ko judeu e'ŷ va'e-rami xe-rehe ojerovia va'e. Ne'írá ojerovia tee Israel pygwa kwéry xe-rehe, he'i.

¹⁰Upe rire soldado ruvixa remimbou kwéry oho jevy. Ogwahẽ-ma ramo mburuvixagwasu róga-py, ohexa hembigwái. Hesái jevy-ma hembigwái. Okwera porã-ma ra'e.

Omano va'ekwe Hesu omoingove jevy

¹¹Upe rire Hesu oho tetã Naim-my. Hemimbo'e kwéry ave, ojogweroaty va'e ave oho indive. ¹²Ogwahẽ-tama ramo upe tetã rokẽ-my ohexa osẽsẽ va'e kwéry. Omano va'ekwe ogweraha-tama hetekwe rendaty-py. Túvy omano rire ae-ma omano ta'ýry ave. Isykwe tembirekokwe memby voi omano jevy. Peteĩmi oiko va'e. Ha heta upe tetã mygwa oho omoirũ upe tembirekokwe-pe. Osẽsẽmba hikwái. ¹³Ohexa-ma ramo kunha-pe Hesu oiporiahuvereko íxupe. He'i upe tembirekokwe-pe:

—Ani erehapirõ ne memby-pe, he'i.

¹⁴Upéa he'i-vy ogwahẽ hyru ypy-py omoĩ opo hyru-rehe. Herahahare kwéry opyta. Opyta-ma ramo Hesu he'i:

—Ha'e-ta nde-vy: Epu'ã katu, karia'y, he'i omano tee-ma va'ekwe-pe.

¹⁵He'i-ma ramo upe omano tee va'ekwe opu'ã jevy ogwapy-vy. Onhyppyũ jevy-ma onhe'ẽ. Upéi Hesu he'i isy-pe:

—Ko ne memby amoinrove jevy-ma, he'i.

¹⁶Upe-ma ramo ikyhyjepa rei Hesu-gwi hikwái. Ikyhyjepa-gwi omboete katu Nhandejáry-pe:

—Ou-ma nipo nhane pa'ũ-my Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ra'e. Ipu'aka va'e voi oiko-ma nhane pa'ũ-my, he'i Hesu-rehe Nhandejáry-pe omomba'egwasu-vy.

He'i ave hikwái:

—Nhandejáry nipo ou-ma ra'e oresende hagwã oipytygwõ hagwã gwe'yí kwéry-pe, he'i hese hikwái.

¹⁷Opa-rupi oho Hesu rerakwã. Judéia pygwa kwéry ohendu-ma, ijere-kwe-rupi ave tetã ambue mbue pygwa kwéry ohendu-ma Hesu rembiapo porãgwe.

João Batista rembijokwái rehegwa nhe'ẽ

(Mt 11.2-26)

¹⁸Ha João remimbo'e kwéry omombe'u jevy íxupe Hesu rerakwã: “Omano ete va'e omoingove jevy” omombe'u íxupe. Upéa ohendu-gwi João ohenói mokõi gwemimbo'e va'e:

¹⁹—Tereho Hesu ha-py, he'i ojokwái-vy. —Eporandu íxupe, “Nde tipo, Nhandejáry rembiporavo tee va'e nhane remiha'arõ va'e voi nipo ra'e nde?” ere íxupe. Ha ndoikõi ramo, eporandu ave, “Ambueve va'e-rehe para'e tekotevẽ nhaha'arõ?” ere Hesu-pe, he'i João mokõi gwemimbo'e-pe imondo-vy.

²⁰Ogwahẽ-ma ramo Hesu ha-py oporandu-ma íxupe:

—João Batista ore mbou oroporandu hagwã nde-vy. Nde tipo, Nhandejáry rembiporavo tee va'e voi tipo nde ra'e? he'i íxupe. —Ambueve va'e-rehe pa tekotevẽ nhaha'arõ? he'i oporandu-vy Hesu-pe.

²¹Ha Hesu ae onhemokirirĩ íxugwi. Henonde-py ombogwera heta hasy va'e-pe, imba'asy va'ekwe ombogwera ave. Omosẽsẽ ave anháy kente kwéry-gwi, ohexa e'ỹ va'e kwéry-pe ombohesapyso ave. ²²Upéa ojapo rire ae-ma he'i João remimbou kwéry-pe:

—Tapeho jevy katu. Emombe'u João Batista-pe mba'e pehexa kuri mba'e pehendu kuri ave. Hesapyso e'ỹ va'ekwe gwive hesapyso-ma. Ikarẽ va'ekwe opu'ã porã jevy-ma ave. Mba'asy vai-gwi ijai aipa va'ekwe ipire porã jevy-ma ave. Ijapysa e'ỹ va'ekwe ijapysa porã-ma ave. Omano ete va'ekwe oikove jevy ave. Iporiahu va'e kwéry-pe omombe'u Nhandejáry nhe'ẽ porã.*

²³Hexapyrã-rupi voi ojapo Nhandejáry heroviapyrã-rupi ojapo. Upéixa-gwi heko vy'a va'erã upe xe-rehe ojerovia tee va'e kwéry. Ha ndovy'a mo'ãi arã upe xe-rehe, “Ha'e para'e, ndaha'úi para'e Nhandejáry rembiporavo tee va'e?” he'i va'e. Tereho eremombe'u hagwã João-pe jevy, he'i Hesu João remimbou kwéry-pe.

* 7.22 Is 35.5-6; 61.1

João Batista-rehe omombe'u Hesu

(Mt 11.7-19)

²⁴⁻²⁵ Oho jevy-ma ramo João Batista remimbou, Hesu omombe'u jevy ojo-gweroaty va'e-pe hesegwa nhe'ê:

—Peho araka'e João Batista pehexa hagwã. Peho ae tekwaty e'ÿ-my. Nda-pehói para'e ikangy kangy va'e rexa-vy jahapéixa onhembovava va'e ndape-hexaséi para'e peho-vy ra'e. Ndapehói ave ijao porã porã va'e erehexa-vy. Ijao porã porã va'e ndopytái tekwaty e'ÿ-my. Gwĩ ijao porã porã va'e, imba'e reta reta va'e mburuvixagwasu róga-py oiko. ²⁶ Peho ra'e pehexa hagwã ae Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety. Anhete ha'e-ta: Upéa voi ko João Batista. João Batista oĩ ha-py peje'ói-vy ra'e. Ha'e-ta ave peẽ-my: Oĩ heta Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety. João Batista rekoha ae ipu'akave hese kwéry-gwĩ. ²⁷ Nhandejáry kwatia-rehe oĩ João Batista rehegwa nhe'ê.

“Amondo-ta xe rembigwái ne renonde-py. Xe nhe'ê mombe'uha upe va'e. Amondo-ta íxupe omopotĩ hagwã nde raperã”* he'i va'ekwe Nhandejáry ohai uka-vy hese va'ekwe.

²⁸ —Xe katu ha'e-ta peẽ-my: Yma gwive ãy peve ndaipóri va'ekwe Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety João Batista rekoha-gwĩ tuvixave va'e. Upéixa ramo jepe oiko-ta hekoha tuvixave va'e kwéry íxugwĩ, he'i Hesu. —Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirũ tee va'e gwive, hese ojerovia va'e ogwereko arã gwekoha tuvixave João Batista rekohagwe-gwĩ. Gwĩ Nhandejáry ndive oiko va'e entéro upe pygwa-gwĩ heko mirĩve va'e jepe hekoha tuvixave va'erã João Batista rekohagwe-gwĩ.

²⁹ Enterove ohendu va'e, gwĩ plata-py nhane mbopaga va'ety kwéry gwive, onhemongarai uka va'ekwe João Batista-pe va'e kwéry he'i:

—Nhandejáry hembiaipo porã meme ete va'e voi, he'i íxupe omboete-vy.

³⁰ Gwĩ fariseu kwéry ae, ndoikoséi Nhandejáry reko potĩha-rupi, gwĩ Moisés remimombe'ukwe-rehe oporombo'eha ave ndoikoséi Nhandejáry reko potĩha-rupi ave. Upéixa-gwĩ nonhemongarai ukáiry va'ekwe João-pe hikwái.

³¹ Upéi Hesu onhemonhe'ê jevy enterove upe-py ojogweroaty va'e-pe. He'i:

—Mba'eixa pa oiko ko'ãygwa amombe'u-ta peẽ-my. ³² Mitãgwe reko rami voi ãygwa reko. Onhembyarái mitã mba'ejogwa haty-py. Osapukái oirũrã-rehe “Mbaraka orombopu kuri ha peẽ katu ndapejerokyséi ra'e. Orophirõ ra'anga kuri ha peẽ katu ndapejahe'oséiry ra'e” he'i oirũrã kwéry-pe nonhembyaraiséi-gwĩ. Ha ko'ãygwa mitãgwe ramigwa voi ndogwerovy'ái gwapixarãgwe reko, he'i. ³³ —Ou va'ekwe João Batista. Mbojape ndo'úi. Uva rykwere ndo'úi ave Nhandejáry-pe omboete tee-vy. Peẽ ae peje mo'ã hese: “Anháy voi ra'e ijáry” peje mo'ã hese napehenduséi-gwĩ rei inhe'ê, he'i.

³⁴ —Xe-ma Nhande Ryke'y tee va'e voi xe. Xe aju-ma ko'a-py akaru reheve uva rykwere ha'u ave aiko-vy. Peẽ ae, peje mo'ã xe-rehe: “Uva rykwere ho'u eterei upe va'e” peje mo'ã xe-rehe napehenduséi-gwĩ. “Okaru eterei upe va'e” peje mo'ã xe-rehe. “Plata-py oporombopaga va'ety kwéry ndive oiko va'e upéa” peje vai xe-rehe. “Ojevavy va'e kwéry ndive oiko va'e upéa” peje vai ave xe-rehe. ³⁵ Anhete voi ha'e-ta peẽ-my: Nhandejáry reroviaha oikwaa-ma

* 7.27 Ml 3.1

voi Nhandejáry inharanduve ete va'e voi. Jaiko ramo Nhandejáry nhe'ê-rupi, nanhamombe'u pehê pehêmba reíry mba'eve-rehe, he'i Hesu.

Hesu oiko fariseu va'e róy-py

³⁶Peteĩ fariseu va'e ohenói Hesu-pe okaru hagwã ondive. Héry va'e Simão. Ha ohenói-gwi Hesu oho hóga-py. Oike rire ogwapy-ma oĩ-vy okaru hagwã. ³⁷⁻³⁸Oime jave upe-py peteĩ kunha ou Hesu renda-py. Upe tetã mygwa voi upe kunha. Enterove upe tetã mygwa kwéry oikwaa-ma mandu'aha porã e'ýha voi upe kunha. Ha ohendu-ma ramo Hesu okaru-vy oĩ-vy fariséu róga-py, upe kunha ou-ma ave. Ogweru hyakwã porã tee va'e omboete hagwã Hesu-pe. Hyru reheve ogweru. Upe hyru ojejapo va'ekwe ita-gwi héry va'e alabastro. Hepy eterei. Hepy ave hyakwã va'e. Ha hyakwã va'e reheve ou oike fariseu róga-py. Onhemoagwive Hesu-gwi. Ovy'a eterei Hesu ombogwera hekoha-gwi. Ojahe'o opyta-vy. Omoakỹ akỹ Hesu py gwesay-py. Omokã mokã ipy ho'ávy-py. Oipyte pyte Hesu py omboete-vy. Hyakwã porã ogweru va'ekwe onhohê ave Hesu py-rehe otima porã hagwã íxupe.

³⁹Upéixa ojapo jave upe kunha, fariseu va'e ohexa katu íxupe. He'i rei opy'apy-py: “Ko kwimba'e Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety mo'ã” he'i rei rei hese. “Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety ramo, oikwaa-ma arã ra'e kóa ko kunha mandu'a vaiha voi. Ndoikwaái para'e” he'i mo'ã Hesu-rehe. “Ndoikwaái-gwi para'e: Ani eremoĩ nde po xe-rehe, nde'íry kunha tavy-pe. Ndoikwaái para'e” he'i rei rei Hesu-rehe opy'apy-py. Mba'eve nohendu ukái joty.

⁴⁰Ha Hesu katu he'i íxupe:

—Simão, anhomongetase ne ndive, he'i íxupe.

—Mbava'e-rehe enhomongetase xe ndive? he'i Simão Hesu-pe.

⁴¹Upéi Hesu omombe'u arandu nhe'ê oiporiahuvereco va'e rehegwa nhe'ê-rami omombe'u Simão-pe hesegwa nhe'ê:

—Mokõi kwimba'e oiporu va'ekwe plata peteĩ oiporu uka va'e-gwi. Ha peteĩ oreve vyterĩ quinhentos opaga va'erã ha peteĩ oreve cinqüenta opaga va'erã. ⁴²Ha ndogwerekói mba'eve ombohekovia hagwã ijáry-pe. Aipo ramo upe plata járy oiporiahuvereco íxupe kwéry. He'i íxupe kwéry: “Iporãve aheja rei nde-vy upe plata ereiporu va'ekwe xéhegwi” he'i íxupe. “Ani katu ere-mbohekovia jevy xe-vy xe platakwe. Ne mba'e tee-rami voi ame'ê va'ekwe nde-vy” he'i íxupe kwéry. Upe mokõi nombohekoviái va'e ovy'a voi ijarykwe-rehe imboete-vy. Oheja rei-gwi nipo ha'e kwéry omboete voi plata jarykwe-pe ra'e. Kiva'e tipo nde-vy omboeteve arã upe pirapire jarykwe-pe? he'i Hesu omombe'u Simão-pe arandu rehegwa nhe'ê hesegwa nhe'ê.

⁴³—Xe-vy, pirapire hetave ojúpe ome'ê va'ekwe omboeteve arã, he'i.

—Upéixa voi, he'i Hesu.

⁴⁴Upéi Hesu oma'ê upe kunha-rehe ha he'i jevy Simão-pe:

—Peteĩ nhe'êve ha'e-ta nde-vy, he'i jevy. —Erehexa ko kunha, he'i íxupe. —Ha'e ojapo porã kuri xe-vy, he'i. —Agwahê ne mbohupa-vy kuri xe. Ha nhande re'ýi ojapoha ramigwa nderejapói kuri xe-vy. Nhande re'ýi ome'ê ombohupa-pe y ojepyhéi hagwã. Nde, nereme'êi kuri ajepyhéi hagwã. Nde rekovia ko kunha aje'i-ma ra'e xe py omoakỹ gwesay-py. Ho'ávy-py oikyty omokã hagwã omoakỹ va'ekwe. ⁴⁵Ha nde, ndaxe rova pytéi voi nde nhande

re'íi ojapoha-rami. Ha agwahẽ gwive ko kunha oipyte pyte xe py. ⁴⁶Nde neremohyakwã xe akã aceite hyakwã porã va'e-py nhande re'íi ojapoha-rami. Ha ko kunha nde rekovia ojapo porãve xe-rehe. Omohyakwã xe py. Onhohẽ nhohẽ xe py-rehe hepyve pyve va'e. Hyakwã porã va'e onhohẽ xe py-rehe omohyakwãmba xe py. ⁴⁷Anhete ha'e-ta nde-vy. Ko kunha-gwi amboyke-ma heta eta hembiaapo vaikwe. Upéa-rehe xe rayhu-ma voi. Ha "Ndahetái xe rembiaapo vaikwe" he'i va'e-gwi eremboyke ramo hembiaapo vaikwe, mixĩ mate nde rayhu arã upe va'e, he'i Simão-pe onhemonhe'ẽ-vy.

⁴⁸Upéi:

—Amboyke-ma ndéhegwi ne rembiaapo vaikwe, he'i kunha-pe.

⁴⁹Ohendu-ma ramo Hesu nhe'ẽ entéro upe-py ogwapy va'e oporandu randu ojéupe: "Kiva'e tipo ko kwimba'e: Amboyke-ma ne rembiaapo vaikwe ndéhe-gwi, he'i kuri. Onhe'ẽ rei nipo ra'e" he'i rei hikwái opy'apy-py.

⁵⁰Upéi Hesu he'i kunha-pe:

—Xe-rehe erejerovia tee-ma. Upéixa-gwi Nhandejáry omboyke-ma ndéhe-gwi ne rembiaapo vaikwe. Nde py'agwapy reheve tereho katu he'i kunha-pe.

Oho Hesu ndive kunha kwéry ave

8 ¹Ha upe rire-ma Hesu oho omombe'u Nhandejáry nhe'ẽ porã. Oho tetã gwasu kwéry-rupi. Oho tetã mirĩ kwéry-rupi ave. Oho-vy omombe'u mbe'u "Pemoirũ katu Nhandejáry pende ruvixarã-pe" he'i omombe'u mbe'u oho-vy. Upe doze hembiporavokwe va'e oho indive. ²Gwĩ kunha hemimbo-gwerakwe ave oho indive. Gwĩ íxugwi omondopa va'ekwe anháy ave oho. Heta kunha oho. Oho Maria Madalena. Upe va'e-gwi omosẽ va'ekwe sete anháy. ³Oho Joana, Cuza rembireko upéa. Cuza mburuvixa voi. Onhangareko mburuvixagwasu Herodes mba'e kwéry-rehe. Hembireko Joana oho. Oho Suzana ave. Hetave ave kunha Hesu ndive oho. Upe kunha kwéry ome'ẽ meme hemikotevẽ Hesu-pe, doze hembiporavo va'e-pe ave ome'ẽ hemikotevẽ. Oho meme indive ojapo hagwã gwemi'urã indive ho'u hagwã.

Temitygwe rehegwa nhe'ẽ

(Mt 13.1-23; Mc 4.1-20)

⁴Upéi ojogweroaty aty kente kwéry oikwaa porã hagwã Hesu nhe'ẽ. Entéro tetã tetã-gwi osẽsẽ hikwái ojogweroaty aty-vy. Ha Hesu omombe'u arandu nhe'ẽ temitygwe rehegwa nhe'ẽ-rami.

⁵—Oho onhemity va'e onhemity hagwã. Omohãi temity. Onhemity jave oime temity ra'íi tape rembe'y-rupi ho'a va'e. Ha upéi ohasa va'e opyrũmba hese, gwyra ou ho'upa ave. ⁶Oime ave temity ra'íi itaty-rupi yvy pererĩ-rupi ho'a va'e ave. Upéi henhói-ma ramo pya'e ipirupa jevy nainhakĩi-gwi yvy. ⁷Oime ave temity ra'íi nhuatĩndy-rupi ho'a va'e ave. Upéi ojoparapa henhói-vy hemity ndive okakwaa nhuatĩ. Ojaho'ipa upe temitygwe-pe. ⁸Oime ave temity ra'íi yvy porã-my ho'a va'e. Upéi okakwaa-ma hemity. Hope porã-ma oho-vy. Hi'a porã-ma rire cem ha'íi meme-ma oĩ, he'i Hesu íxupe kwéry omombe'u-vy arandu nhe'ẽ.

Upéi:

—Ne aranduse va'e ejeapysaka katu ko xe nhe'ẽ-rehe, he'i onhe'ẽ hatã-vy íxupe kwéry.

⁹Upe rire Hesu reroviaha kwéry oporandu íxupe:

—Mbava'e tipo eremombe'use kuri ore-vy? Ore, norohendu kwaái kuri upe temitýgwe rehegwa nhe'ê, he'i oporandu-vy íxupe.

¹⁰—Peê peikwaa voi ra'e mba'éia po nhamoirũ Nhandejáry-pe nhane ruvixarã. Nhandejáry ome'ê-ma peê-my pene arandurã. Oikwaa uka-gwi peê-my peikwaa-ma. Ha kente ambue kwéry-pe ndojeroviái va'e-pe ndoi-kwaa ukáiry. Upéa-gwi arandu rehegwa nhe'ê aiporu ramo, ndojeroviái-gwi okanhy inharandurã íxugwi kwéry, he'i. —Upéixa-gwi oma'ê ma'ê rei ha'e kwéry, ha mba'eve ndohexáiry. Ohendu hendu rei hikwái, mba'eve ndoi-kwaáiry. Ndojeroviái hese-gwi Nhandejáry ndoikwaa ukáiry íxupe kwéry, he'i Hesu omombe'u-vy.*

¹¹Upéi he'i ave:

—Temitýgwe rehegwa nhe'ê amombe'u kuri aikwaa uka-ta peê-my, he'i.

—“Temitý ra'ýi” he'ise Nhandejáry nhe'ê porã. ¹²Upe tape rembe'y-rupi ho'a va'e nhe'ê he'ise: Oĩ nhe'ê porã nohendu kwaái va'e. Ohendu-ma ramo, ou oipe'a anhaygwasu nhe'ê porã inharandu porãrãgwe ipy'a-gwi pono ogwerovia, pono onheresende uka Nhandejáry-pe, he'i.

¹³—Ha itaty-rupi ho'a va'e nhe'ê he'ise: Oĩ nhe'ê porã ohendu rei va'e. Ohendu-ma ramo ovy'a ogwerovia-vy. Ha pya'e henhói ndahapóiry va'e-rami ndogweroviái ipy'apy reheve. Sapy'a ndogweroviavéi. Ohasa asy-tama ramo, imbojeyavyharã ou ramo naimandu'avéi-ma Nhandejáry nhe'ê porã-rehe.

¹⁴—Ha nhuatĩndy-rupi ho'a va'e nhe'ê he'ise: Oĩ nhe'ê porã ohendu mixĩ va'e. Ha onhesamondo mondo omba'e-rehe: “Mba'e tipo ojehu-ta xe-vy ko'ángã” he'i ojepy'apy-vy. Imba'e reta reta-rehe ojaपुरa. Oipotave tave ojéupe gwarã. Opaixagwa ojapose ojererohory mo'ã hagwã. Omba'e retarã-rehe ete ha'e oikotevê. Nhandejáry remimbota, gwembiapo porãrã mo'ã ojapo. Ha nopenái inhe'ê porã-rehe. Temitýgwe naha'ýiry va'e-rami opyta.

¹⁵Ha yvy porã-my ho'a va'e nhe'ê he'ise: Oĩ nhe'ê porã-rehe ojeapysaka va'e. Ohendu-ma ramo ogwerovia tee voi. Ogwerovia-gwi ipy'a potĩ porã. Nhandejáry rape-rehe ogwata gwata. Hembiaapo porãve rãve va'e ogwerovia-gwi. Upéixa-gwi “Heta ha'ýi va'e ramigwa” ha'e hese, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe gwemimombe'ukwe oikwaa uka-vy íxupe kwéry.

Tataendy rehegwa nhe'ê

(Mc 4.21-25)

¹⁶Upéi Hesu omombe'u jevy arandu nhe'ê tataendy rehegwa nhe'ê-rami:

—Tataendy nhamoendy ramo jepe ndaha'úi nhamoĩ hagwã mba'e ryrú gwy-py. Ndaha'úi ave nhamoĩ hagwã tupa gwy-py. Tataendy nhamoendy nhamoĩ hagwã tataendy rendaty-py, nhande resape porã hagwã. ¹⁷Upéixa ave ojekwaa porã va'erã gwĩ onhenhomi va'ekwe gwive. Ha Nhandejáry oikwaa uka va'erã enterove va'e-pe oikwaa e'ý va'ekwe gwive oikwaa porãmba hagwã. Hesakã va'e ramigwa-py ojekwaapa va'erã. Nhande py'apy-py oime va'e gwive ojekwaa uka va'erã.

¹⁸—Ejeapysaka porã katu xe nhe'ê-rehe. Ne arandu porã-ma ramo, hetave ojekwaa va'erã nde-vy ne aranduve nduve hagwã-vy ereho. Nahi'arandúi va'e

* 8.10 Is 6.9-10

ae nohendu kwaái-vy voi. Okanhymba va'erā íxugwi inharandurāgwe, he'i Hesu omombe'u-vy gwemimbo'e kwéry-pe.

Hesu re'í kwéry

(Mt 12.46-50; Mc 3.31-35; Hb 2.11-13)

¹⁹Upe ramo ou isy tyvýry kwéry ndive. Ndikatúi ogwahē henda-py. Hesu jerekwe-rehe heta eterei onhomboaty hikwái. ²⁰Upéi oikwaa va'e he'i Hesu-pe.

—Nde sy oĩ oka-py. Nde ryvy kwéry ave oĩ upe-py. Nde rexase, he'i omombe'u Hesu-pe.

²¹Ha'e katu he'i:

—Nhandejáry nhe'ē ohendu va'e gwive, inhe'ē ojapo va'e gwive upe va'e kwéry-pe xe ha'e, “Xe sy, xe ryvy” ave, he'i íxupe kwéry Hesu hekorā omombe'u-vy.

Hesu omokirirĩ y, yvytu ave

(Mt 8.23-27; Mc 4.35-41)

²²Ha upe rire, peteĩ áry-py, Hesu onhemboyru kanoagwasu-py gwemimbo'e kwéry ndive:

—Jaha jahasa hagwā y rovái, he'i íxupe kwéry.

He'i-vy oho hikwái.

²³Oipykúi oje'ói-vy jave hikwái Hesu oke oĩ-vy. Upe jave y-rehe ho'a yvytugwasu. Omopu'ā pu'ā y-pe. Onhehē-ma kanoagwasu-py y. Haimete ete y omohynyhē kanóa. Ombopohýi eterei kanóa y. Haimete ete omonheapymi kanóa y gwy-py. ²⁴Upéixa-gwi oho omombáy Hesu-pe:

—Epáy katu, mbo'eháry. Nhanheapymimba-tama. Onheapymi-tama nhande ryrú y gwy-py, he'i Hesu-pe omombáy-vy.

Opáy-ma Hesu. Oja'o yvytugwasu-pe. Omombyta y. Inhe'ē-py okirirĩ-ma.

²⁵Upéi he'i ondivégwa kwéry-pe:

—Ma'erā nderejeroviái xe-rehe, he'i onhemonhe'ē-vy ondivégwa kwéry-pe.

Ha oponderapa hese hikwái:

—Mba'eixagwa po ko va'e? Onhe'ē ramo y-pe yvytu-pe ave omokirirĩ inhe'ē-py rei. Mba'eixagwa po ko va'e, he'i joa Hesu-rehe hikwái.

Anháy rerekoha-gwi Hesu omosẽ anháy kwéry

(Mt 8.28-34; Mc 5.1-20)

²⁶Ha upe rire oipykúi pykúi oho-vy ogwahē hagwā Geraseno kwéry retāmy. Upe tetā opyta yrusu rembe'y-py. Galiléia yvy rovake opyta. ²⁷⁻²⁹Ha osẽ-ma ramo kanóa-gwi, ou ohogwaitĩ-vy íxupe upe anháy ojepota va'e va'ekwe hese. Tetā-gwi ou. Hi'are-ma oiko opi-vy. Óga-py ndoikovéi ave. Oiko rei ijyta-rupi upe anháy ojepota va'e hese. Ojepota-gwi omenda va'ekwe anháy-rehe. Oiko meme indive. Upe tetā mygwa kwéry oapresa mo'ā íxupe. Ndikatuvéi onhapytĩ íxupe. Onhapytĩ jevy jevy rei íxupe. Ojokwa jokwa íxupe oipokwa oipykwa ave calena-py. Ha omondohoypa. Omopẽmba íxupe oho-vy. Anháy ogweraha íxupe tekwaty e'ỹ-my oheja.

Upéi Hesu ou ohogwaitĩ íxupe. Ohexa-ma ramo Hesu-pe osapukái-vy ojeity íxupe:

—Hesu Tupāgwasu ra'y tee voi ko nde, he'i íxupe. —Mba'e tipo erejapo-ta xe-rehe, he'i oporandu-vy íxupe. —Ajerure nde-vy ani xe mbohasa asy teĩ, he'i Hesu-pe anháy.

Upe jave:

—Esê katu ko kwimba'e-gwi, he'i Hesu anháy-pe.

³⁰ Ha kwimba'e-pe he'i:

—Emombe'u xe-vy nde réry, he'i íxupe.

—Ore reta-gwi xe réry Heta ave, he'i. Heta-ma voi anháy-rehe ojepota-ma va'ekwe.

³¹ Upéi ojerure rure Hesu-pe anháy kwéry pono omondopa íxupe kwéry anháy opyta hagwā-my. ³² Upe jave y rembe'y-py oĩ heta kure. Yvyaty rembe'y-rehe okaru joa kure. Ha anháy kwéry ojerure Hesu-pe oheja hagwā kure yta-py oike.

—Tapeho katu, he'i íxupe kwéry.

³³ Ha anháy kwéry osê kwimba'e-gwi oike jevy kure yta-py. Ha kure kwéry oriparapa ogwey-vy. Y rembe'y-py ogwey oje'ói-vy yugwarusu-py. Onheapy-mimba y gwy-py oje'ói-vy hikwái.

³⁴ Upéa ohexa-ma ramo, kure-rehe onhangareko va'e kwéry oriparapa oho-vy hikwái. Omombe'u tetã mygwa kwéry-pe. Tetã jere rehegwa-pe ave omombe'u. ³⁵ Oupa ojehexapa ojehu va'ekwe gwive. Ogwahẽmba Hesu renda-py. Ohexa anháy rerekohare ave ogwahẽ hikwái. Ohexa íxupe Hesu renonde-py ogwapy-vy oĩ-vy. Onhemonde-ma oĩ-vy. Ndaitavyvéi-ma anháy rerekohare. Upéa-rehe ipy'amirĩmba hikwái. Ipu'aka eterei Hesu.

³⁶ Ha gwĩ hexahare omombe'upa íxupe kwéry. Anháy rerekohare rehegwa nhe'ẽ omombe'u. Mba'eixagwa pa ombogwera anháy rerekohare omombe'u.

³⁷ Ha upéa-rehe ipy'amirĩmba Hesu-gwi Geraseno kwéry. He'i íxupe opoi hagwā hetã-gwi. Upéixa-gwi onhemboyru jevy kanóa-py Hesu hendive kwéry ave ohasa jevy y rovái oje'ói-vy. ³⁸ Oike-ma ramo kanóa-py, anháy rerekohare ojerure íxupe omoirũse eterei íxupe. Ha ndohejái oho ondive. Omondo íxupe:

³⁹ —Tereho nde róga-py, he'i. —Emombe'u nde re'ýi kwéry-pe erekwera porãmaha. “Nhandejáry ojapo porã porã xe-rehe” ere katu emombe'u-vy íxupe kwéry, he'i Hesu íxupe.

Ha upéi katu oho omoherakwã upe tetã mygwa-pe:

—Xe-rehe ojapo porã porã Hesu, he'i. —Inhe'ẽ-py rei omosẽ imondo-vy xéhegwi anháy kwéry. Xe mbogwera-ma. Ndaxe tavyvéi-ma ãy, he'i. —Ojapo porã voi xe-rehe Hesu, he'i omombe'u-vy gwe'ýi kwéry-pe.

Jairo raij rehegwa nhe'ẽ, kunha ombogwera va'e rehegwa nhe'ẽ ave

(Mt 9.18-26; Mc 5.21-43)

⁴⁰ Ha y rovái ogwahẽ jevy ramo heta eta ojogweroaty aty y rembe'y-py Hesu ra'arõ-vy. Ogwerohory eterei Hesu ogwahẽ ramo. ⁴¹⁻⁴² Ha upe ramo ogwahẽ ou-vy kwimba'e. Ojeporahéi haty pygwa ruvixa upéa. Héry Jairo. Ogwahẽ-ma ramo onhesũ omboete-vy Hesu rovagwy-py.

—Mbo'eháry, he'i, —Omano-tama xe raij, he'i. —Eju katu, jaha, he'i íxupe. —Ha'enhomi xe raij oiko, he'i. —Ogwereko-ma doze ro'y, ha omano-tama. Eju katu jaha embogwera íxupe ani hagwā omano, he'i ojapura-vy hese.

Upéa-gwi Hesu oho hendive. Tape-rehe oho ramo, ijaty jaty Hesu-rehe ojoko-vy ojopypa íxupe.

⁴³Tape ku'a-rupi ou kunha. Hapykwéri ete-ma ou. Are-ma hasy. Doze ro'ly-ma ogwereco ojegwaha. Ome'êmba va'ekwe ogwereco va'e ombogwe-rahaty kwéry-pe okwera hagwã mo'ã. Opaga paga rei okwera hagwã mo'ã. Ha ndokwerái joty. ⁴⁴Upéa-gwi ou Hesu rapykwéri. Opoko ijao poty-rehe. Opoko-ma ramo omoĩ opo hese, opi-ma íxugwi ijegwaha. Okwera-ma kunha.

⁴⁵Upéa-rehe Hesu oporandu:

—Kiva'e opoko kuri xe-rehe? he'i oporandu-vy onhomongeta hagwã indive. Enterove he'i joa:

—Ndaha'úi xe, he'i Hesu-pe.

Ha Pedro katu, oirũ gwéry ndive, he'i:

—Íjatyapa hikwái, mbo'eháry. Ojogweroaty aty oje'ói-vy nde rexa-vy. Ojejapi japipa oje'ói-vy, he'i íxupe. —Ereporandu rei para'e, “Kiva'e opoko kuri xe-rehe?” ere rei ra'e, he'i.

⁴⁶Upéi katu Hesu he'i jevy:

—Opoko-ma voi xe-rehe kuri. Onhembogwera uka hagwã opoko xe-rehe kuri. Okwera-ma xe-rehe opoko-gwi, he'i.

⁴⁷Ha kunha katu oikwaa.

“Ndikatúi anhemĩ Hesu-gwi” he'i opy'apy-py. Ou, ikyhyje omboryrí. Ou ojeity henonde-py. “Ípoxy para'e xe-rehe. Naxe mbogweraséi para'e” he'i mo'ã Hesu-rehe opy'a-py. Omombe'upa anhetegwa va'e. Íjaty va'e ohendu ave omombe'u ramo.

—Anhembogwera uka hagwã kuri nde-rehe apoko kuri, he'i íxupe. —Xe po amoĩ ramo nde-rehe akwera-ma, he'i Hesu-pe hasy va'ekwe kunha.

⁴⁸—Áy katu erekwera-ma. Xe raji-rami voi oroporiahuvereko, he'i kunha-pe imbopy'agwapy-vy Hesu. —Nde erejerovia-ma xe-rehe. Upéa-gwi erekwera-ma. Ne resái porã-ma. Nde py'agwapy reheve tereho, he'i Hesu íxupe.

⁴⁹Onhe'ê jave kunha-pe, ou mburuvixa Jairo róga-gwi omombe'u:

—Omano ete-ma nde raji. Ndovalevéi, natekotevéi oho mbo'eháry nde róga-py. Eheja katu toho, he'i mburuvixa-pe.

⁵⁰Ha Hesu ohendu omombe'u ramo:

—Ani eremboasy teĩ. Ejerovia katu xe-rehe. Ambogwera-ta íxupe, he'i túvy-pe.

Upéi oho ohexa omano va'ekwe.

⁵¹⁻⁵⁴Ogwahẽ-ma ramo óga-py ndohejái avave oike indive. Pedro mante oike, João, Tiago, mitã ru, mitã sy ave oike. Upe va'e mante oike omoirũ-vy Hesu-pe.

Ha ijayvu joa hikwái gwĩ ndoikéi va'e kwéry. Hasẽmba hapirõ-vy.

Hesu ae he'i:

—Ani pene rasẽ teĩ, he'i. —Nomano tee mo'áiry. Oke ae-ma oĩ-vy, he'i omano tee va'e-rehe.

Ha ha'e kwéry onhembohory hese hikwái.

—Omano ete-ma, he'i hikwái ohapirõ joa-vy.

Upéi oike Hesu mitã kunhagwasu oĩ va'e ha-py. Inhirũ mbohapy reheve, mitã kunha ru, isy ave ogweroike ondive. Oipopyhy mitã kunhagwasu-pe:

—Mitã kunhagwasu, epu'ã katu, he'i ohenói-vy mitã kunha omano va'ekwe-pe.

⁵⁵ He'i-ma ramo Hesu, oikove jevy mitã kunha. Pya'e opu'ã.

—Emongaru mani katu ne memby, he'i Hesu isy-pe.

⁵⁶ “Mba'êixa omoingove jevy íxupe?” he'i opondera eterei-vy hese hikwái. Ha Hesu katu he'i:

—A-rami xe amoingove jevyha kuri, ani ae teĩ xe mombe'u kuri, he'i íxupe kwéry Hesu.

Gwemimbo'e kwéry omondo Hesu

(Mt 10.1,5-15; Mc 6.7-13)

9 ¹ Ha upéi katu Hesu ohenói doze gwemimbo'e kwéry-pe ojogweroaty hagwã henda-py.

—Xe nhe'ê-py emosê sêmba katu anháy imondo-vy, he'i íxupe kwéry. —Xe nhe'ê-py ereporombogwera-ta ave, he'i. ²—Tereho eremombe'u hagwã Nhandejáry rehegwa nhe'ê. “Pemoirũ katu Nhandejáry pende ruvíxará-pe” ere kuri xe mombe'u-vy, he'i íxupe kwéry. —Ha hasy va'e-pe erembogwera-ta ave, he'i íxupe kwéry imondo-vy. ³—Ani ereraha mba'eve nde rupive. Nde pykoka ani ereraha teĩ. Nde plata ryrũ ani ereraha teĩ ave. Nde avío ani ereraha teĩ ave. Nde plata ani ereraha teĩ ave. Ne kamisa mokõi ani ave ereraha teĩ, he'i. —Nandi ete voi tapeho, he'i íxupe kwéry. ⁴—Ereike ramo óga-py, epyta upe-py. Eresê peve upe tetã-gwi, eiko peteĩ óga-py. Ani erembopopa óga ereiko-vy. ⁵ Ha tetã mygwa kwéry nane mogwahêséiry ramo, eresê jave embovava nde py ho'apa hagwã yvy timbore nde py-gwi. Hekoha vaipaha eremombe'u hagwã emopotĩ porã nde py. He'i arã upe pygwa, “Nhande rekoha vai eterei-gwi nipo ra'e opy omopotĩ potĩ oho-vy” he'i arã nde-rehe. “Nhandejáry re'ýi e'ý-rami nipo ra'e nhande kwéry rekoha” he'i arã gwekoha vaiha oikwaa-vy hikwái, he'i íxupe kwéry Hesu omondo-vy.

⁶ Aipo ramo oho hemimbo'e kwéry. Tetã'i tã'i-rupi onhemonhe'ê ente-rove-pe oho-vy. Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa nhe'ê porã omombe'u. Ha opa ohoha-rupi ombogwera hasy va'e-pe.*

Hesu rerakwã ohendu Herodes

(Mt 14.1-12; Mc 6.14-29)

⁷ Upe jave Galiléia pygwa mburuvixagwasu ohendu-ma Hesu rerakwã. Herodes mburuvixagwasu réry. Ohendu-ma ramo herakwã, he'i:

—Kiva'e tipo upe va'e, he'i opondera-vy.

Omombe'u joavy avy, omombe'u jokupe kupe rei íxupe. Oĩ he'i va'e Hesu-rehe: “João Batista amyrĩ voi ra'e ojehexa uka jevy ra'e” he'i rei va'e hese.

⁸ Oĩ ave he'i rei va'e hese: “Upéa ko myamyri'kwe Elias ojehexa uka jevy ra'e” he'i rei hese. Oĩ ave he'i va'e hese: “Upéa ko yma myamyri'kwe Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety ojehexa uka jevy-ma ra'e” he'i rei va'e hese.

⁹ Upéa-rehe Herodes he'i:

—Kiva'e tipo upe va'e, he'i. —João amyrĩ anhakã'o uka va'ekwe ndaha'etí nipo ha'e voi ra'e, he'i mo'ã hese. —Aipo ramo kiva'e nipo aipo va'e ra'e, he'i rei hese. —Ahendu herakwã jokupe kupe rei. Ahexase eterei Hesu-pe, he'i.

* 9.1-6 Lc 10.1-12

Hesu ombopopóy heta va'e-pe cinco mbojape, mokõi pira ave

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Jo 6.1-14)

¹⁰ Upe rire hemimondo kwéry ou jevy-ma ramo Hesu renda-py omombe-'upa íxupe. Ojapo japo va'ekwe omombe'u íxupe. Upe-ma ramo ha'e ogweraha íxupe kwéry Betsaida tetã-my omokane'ogwa-vy mo'ã ogweraha. ¹¹ Oikwaa-ma ramo jepe kente kwéry oho hapykwéri. Ogwahê-ma ramo hikwái ojogwerohory ogwahê-vy Hesu ha-py. Omombe'u íxupe kwéry. Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ê omombe'u íxupe kwéry. Ha hasy va'e-pe ombogwera meme.

¹² Ka'aru ete-tama ramo upe doze hemimondo kwéry ou onhemoagwĩve-ma Hesu-gwi. He'i Hesu-pe:

—Ere ojogweroaty va'e-pe toho tetã mirĩ-rupi tetã jerekwe-rupi gwemi'urã toheka, oke hagwã ave, he'i Hesu-pe. —Ndaipóri mba'eve a-py, he'i Hesu-pe.

¹³ Ha'e katu he'i íxupe kwéry:

—Peẽ jepe peme'ê hemi'urã kwéry íxupe kwéry, he'i.

—Ndahetái nhane remi'urã, he'i —cinco mbojape, mokõi pira ka'ê mate oĩ, he'i. —Oroho-ta tipo orojogwa heta hetave hemi'urã kwéry hetave ho'u hagwã, he'i oporandu-vy Hesu-pe.

He'i ave íxupe:

—Heta eterei oime kente kwéry ko'a-py, he'i onhomongeta-vy Hesu-pe.

¹⁴ Haimete cinco mil Hesu nhe'ê renduhaty oime upe-py. Upéixa-gwi he'i hese kwéry “Heta eterei voi oime kente kwéry ko'a-py” he'i.

Ha Hesu he'i:

—Nahániry, pembogwapy uka katu íxupe kwéry. Cinquenta oĩ va'e ojopypy ppy-py ogwapy hagwã, he'i gwemimondo kwéry-pe. —Ojogweroaty mirĩ mirĩ-vy pembogwapy uka íxupe kwéry, he'i íxupe kwéry.

¹⁵ Ha'e kwéry omombe'u enterove ogwapy hagwã. Ha ogwapypa-ma hikwái. ¹⁶ Upéi Hesu oipyhy upe cinco mbojape. Mokõi pira ave oipyhy. Upéi hovayva temi'urã-rehe omboete-vy. Hemime'erã-rehe Hesu otima porã Nhandejáry-pe. Upéi ombopopóy temi'urã. Ome'ê me'ê gwemimbo'e kwéry-pe ombogwey hagwã enterove rovagwy-py. ¹⁷ Ha enterovete okaru. Hygwyatã-mba-ma ave hikwái. Upéi ombohyru ho'u va'ekwe rembyre. Doze ajaka jevy joty ombohyru hembyre kwéry. Hynhẽmba.

“Nde ko Nhandejáry rembiporavokwe voi” he'i Hesu-pe Pedro

(Mt 16.13-23; Mc 8.27-33)

¹⁸ Hesu omondo jevy onhe'ê Nhandejáry-pe. Ha'enho ombojeupi onhe'ê. Ha hemimbo'e kwéry oĩ ave hendive. Upéi oporandu íxupe kwéry ojekwaa uka hagwã.

—Mbava'e tipo he'i ra'e kente kwéry xe-rehe? he'i oporandu-vy.

¹⁹ Ha'e kwéry he'i:

—Ne mombe'u joavy avypa kuri hikwái. “Yma myamyri omano va'ekwe ojehexa uka jevy kuri nhande-vy” he'i joa kuri nde-rehe entero kente kwéry, he'i íxupe. —“João Batista amyri voi ojehexa uka jevy nipo ra'e” oĩ he'i va'e nde-rehe. “Elias amyri ojehexa uka jevy nipo ra'e” oĩ ave he'i va'e nde-rehe. “Myamyri Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety ojehexa uka jevy nipo ra'e” oĩ he'i ave va'e nde-rehe, he'i íxupe.

²⁰—Ha nde katu, mbava'e ere xe-rehe? he'i ave oporandu-vy íxupe kwéry.

Ha Pedro katu he'i:

—Nde ko Cristo voi, he'i íxupe. —Nde ko Nhandejáry rembiporavokwe voi nde, he'i íxupe Pedro.

²¹—Ha'e voi xe. Ani ae katu xe mombe'u teĩ kuri avave-pe, he'i. —“Cristo nhane remiha'arõ voi upe va'e” ani peje teĩ avave-pe xe mombe'u-vy, he'i íxupe kwéry.

²²—Xe Nhande Ryke'y tee va'e voi ko xe, he'i. —Tekotevẽ xe ahasa asy aikovy. Xe mbojevy-ta judeu ruvixa kwéry, pa'i ruvixa kwéry ave, judeu rekombo-ehaty kwéry ave. Upéi xe jukase-ta hikwái. Ha xe juka uka-ta joty hikwái. Xe juka-ma rire, mbohapy áry rire aikove jevy-ma va'erã, he'i ojehegwa omononde-vy íxupe kwéry.

Hesu moirûse va'e rehegwa nhe'ẽ

(Mt 10.38-39; 16.24-28; Mc 8.34-9.1; Lc 14.27)

²³—Xe moirûse ramo anive ne rakate'y nde rekove-rehe. Okurusugwasu-rehe omano va'erã-rami ae katu eiko nderejapovéi hagwã erejapose va'e. Xe reko-rupi ae ereiko meme hagwã. ²⁴Gwekove-rehe hakate'y va'e ndoikói va'erã voi Nhandejáry ndive. Ha xe-rehe ha-py gwekove-rehe nopenái va'e oikove meme va'erã Nhandejáry ndive. ²⁵Ndovaléi va'erã nde-vy ko yvy apy gwive járy ramo ereiko hagwã, ne mba'e retave tave erereko hagwã erepena e'y Nhandejáry-rehe. Ndereiko porái ramo Nhandejáry ndive, ndovaléi arã nde-vy nde rekoha porã mo'ã. Ha'e nde joko-ta gwenda-gwi, he'i. ²⁶—Ha kente gwapixa renda-py ogwenotĩ he'i hagwã, “Ajerovia-ma Hesu-rehe” he'i hagwã va'e, nohenduséi ave xe nhe'ẽ. Upéa-rehe xe ave, xe Nhande Ryke'y tee va'e voi, napena mo'ãi ave hese, he'i. —Xe amano rire aju jevy va'erã. Xe pu'aka resakã reheve agwahẽ jevy va'erã aju-vy. Xe Ru pu'aka resakã reheve agwahẽ jevy va'erã aju-vy. Hembigwái marangatu va'e yváy gwigwa va'e ndive agwahẽ jevy va'erã aju-vy. Ha upéixa aju ramo, napena pena mo'ãi hese kwéry xéhegwi otĩ va'ekwe-rehe, he'i voi.

²⁷—Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy. Oĩ a-py gwĩ nhane pa'ũ mygwa ohexa ranhe-ta mba'eixagwa pa oiko va'e Nhandejáry nhande ruvixarã. Ohexa e'y reheve nomano mo'ãi. Ohexa rire mate omano va'erã, he'i onhemombe'u-vy íxupe kwéry Hesu.

Hesu onhomongeta mokõi ojereropyahu jevy va'e ndive

(Mt 17.1-8; Mc 9.2-8)

²⁸Petẽ semana rire mbohapy ogweraha gwupive Hesu. Pedro, João, Tiago ave ogweraha omondo hagwã onhe'ẽ Nhandejáry-pe. Ogwerojeupi vyvaty-rusu-rehe heraha-vy. ²⁹Ha Nhandejáry ndive onhomongeta jave ojeheko-viarõ-ma oiko-vy Hesu. Ijao imorotĩgwasu ete va'e voi. Nhande resa mbojevy ete hesakã-gwi ijao. ³⁰Ha sapy'a mokõi va'e ojereropyahu jevy va'ekwe onhomongeta indive. Moisés, Elias ave ³¹ojereropyahu jevy ramo va'ekwe ojehexa uka jevy íxupe. Nhandejáry omoendy porã ijere-rehe. Upe reheve ojehexa uka. Hesu ndive onhomongeta jave ojehexa uka. Mba'e ojehe va'erã-rehe onhomongeta. Hesu ohasa asy va'erã Jerusalém-my. Ojuka-tama íxupe upe-py. Upéa-rehe onhomongeta-ma Hesu ndive upe mokõigwa. ³²Ha upe

jave Pedro, inhirũ ndive hapehýi eterei-gwi oke hatã-ma oĩ-vy. Opáy-ma ramo, ohexa Hesu hendy ete reheve. Mokõi indive onhomongeta va'e ave ohexa-ma ave. ³³Ha upéi katu upe mokõigwa oje'ói-tama hikwái. Upe jave Pedro he'i Hesu-pe:

—Iporã voi japyta ko'a-py, mbo'eháry. Iporã arã orojapo-ta peẽ-my gwarã tapyirã. Peteĩ nde-vy gwarã, peteĩ Moisés pegwarã, peteĩ Elias pegwarã orojapo-ta, he'i Pedro. Onhemondýi eterei íxugwi ndoikwaáry mba'e pa he'i.

³⁴Onhe'ẽ jave omo'ã-ma íxupe kwéry arai. Oiko jave arai-py onhemondyipa íxugwi hexa-vy. ³⁵Ohendu-ma arai pa'ũ-my onhe'ẽ va'e:

—Hesu xe ra'y tee, he'i. —Xe rembiporavo va'ekwe, he'i. —Ejeapysaka porã katu inhe'ẽ-rehe, he'i. —Inhe'ẽ-rupi eiko katu, he'i íxupe kwéry Nhandejáry.

³⁶Opa-ma ramo upe va'e nhe'ẽ, ohexa Hesu anho-ma opyta oĩ-vy. Mokõi indive onhomongeta va'ekwe-pe ndohexavéi-ma. Upéa-rehe Hesu remimbo'e okirirĩmba opyta-vy. Ohexa va'ekwe avave-pe ndoikwaa ukáiry.

Hesu omosẽ imondo-vy anháy

(Mt 17.14-21; Mc 9.14-29)

³⁷Upéi áry ambue-ma ramo, ogwejy jevy hikwái vyatyrusu ári-gwi. Ha heta eta ou ohogwaitĩ-vy Hesu-pe. ³⁸Upéi ojogweroaty va'e pa'ũ-my oĩ inhe'ẽ hatã va'e:

—Ajerure-ta nde-vy xe ra'y-rehe, mbo'eháry. Ha'e anhomi xe ra'y. ³⁹Ha anháy ojepota-ma hese. Ogweroko ramo sapy'a ombosapukái oity imondo-vy íxupe, he'i omombe'u Hesu-pe. —Onhembohete hatã ombojuruyjuipa-ma íxupe. Omboheteryrýi oiko-vy oityha óra. Ndopoi mo'ãi voi íxugwi, he'i. ⁴⁰—Ajerure rei ne remimbo'e-pe omosẽ hagwã mo'ã imondo-vy. Ndikatúi omosẽ, he'i Hesu-pe ojerure-vy gwa'ýry ombogwera hagwã.

⁴¹Hesu katu he'i:

—Áygwa katu ndojeroviái vyteri xe-rehe. Ndogweroaséi gwekoha xe ndive oiko hagwã. Ndapyta are mo'ãi pene ndive. Ndooripokwaa mo'ávéi-tama.

Upéi he'i túvy-pe:

—Eru katu nde ra'y xe ha-py.

⁴²Ou-tama ramo nogwahẽ jepéiry ramo, anháy oity jevy-ma íxupe imondo-vy yvy-py, omboheteryrýi íxupe. Hesu ae oja'o-ma anháy-pe:

—Epoi íxugwi. Anive erejepota hese, he'i anháy-pe ombogwera hagwã kunumĩ-pe.

Ombogwera-ma rire he'i:

—Eraha jevy nde ra'y, he'i túvy-pe.

⁴³Ha entéro ohexa va'e opondera ndera oiko-vy:

—Ipu'aka tee va'e voi nipo Nhandejáry ra'e, he'i hikwái hese.

Gwenonde-rupi Hesu omombe'u ojejukaha

(Mt 17.22-23; Mc 9.30-32)

Ha Hesu rembiapo porã ete-rehe opondera-vy oiko jave, Hesu he'i gwemi-mbo'e kwéry-pe:

⁴⁴—Pejeapysaka porã katu ko xe nhe'ẽ amombe'u va'erã-rehe peẽ-my. Ajekwaa uka-tama peẽ-my. Xe Nhande Ryke'y tee va'e xe mombe'u-ta voi xe pyhyharã-pe. Xe pyhy-ta xe reraha-ta kente kwéry xe juka hagwã, he'i.

⁴⁵ Ha Hesu nhe'ê katu ndoikwaái voi. Ojeapysaka rei hikwaái ndoikwaái inhe'ê. Onhenhomi íxugwi, upéa-gwi ndoikwaái. Ha mba'eve noporandúi íxupe. Otĩ eterei oporandu hagwã.

Kiva'e po Nhandejáry ombotuvixave-ta?

(Mt 18.1-5; Mc 9.33-37)

⁴⁶ Ha onhomongeta onhondive hemimbo'e kwéry:

—Kiva'e opyta-ta onhembotuvixave hagwã —oporandu randu ojóupe. Onhembotuvixaseve mo'ã hikwaái.

⁴⁷ Hesu ae katu oikwaa-ma joty mba'e-rehe onhepy'amongeta hikwaái. Upéa-rehe oipyhy mitã oyke-py omoĩ omombe'u hagwã íxupe kwéry hekorã.

⁴⁸ —Eremogwahê ramo mitã xe réry-py, ererovy'a ramo íxupe, xe mogwahê ave arã. Xe mogwahê ramo katu, eremogwahê ave arã xe mbouhare-pe ave, he'i. —Nonhemboete ukái va'e-pe Nhandejáry ombotuvixa-ta joty imboete-vy, he'i.

“Nhande-rehe ndaija'e'ỹi va'e nhane pytygwõ va'e joty” he'i Hesu

(Mc 9.38-40)

⁴⁹ Ha João katu he'i íxupe:

—Orohexa-ma kuri kwimba'e omosê ramo anháy-pe, mbo'eháry. Omosê imondo-vy nde réry-py. Ha upe va'e nanhane moirũ-gwi oro'e íxupe “Ani eremosê teĩ Hesu réry-py” oro'e kuri íxupe, he'i Hesu-pe João.

⁵⁰ Ha Hesu katu he'i:

—Ani erejoko teĩ íxupe xe nhe'ê-py oiko va'e. Nhande-rehe ndaija'e'ỹi va'e nhane pytygwõ va'e joty, he'i íxupe.

Hesu ohose jevy Jerusalém tetã-my nhande-rehe ha-py ojejuka uka hagwã

⁵¹ Haimete ogwahê-ma hi'óra ojeupi jevy hagwã yváy-py. Upe-ma ramo he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Taha jevy ranhe Jerusalém tetã-my, he'i.

Ohose eterei jevy Jerusalém-my. ⁵² Omondo gwenonderã gwĩ hendive okwa va'e. Osê-ma oho-vy ohexa hagwã Hesu rejupagwã. Jerusalém tetã rape ku'a-py rei Samaria yvy pygwa tetã'i-my ogwahêse mo'ã. ⁵³ Ha upe pygwa oikwaa-ma ramo Hesu ohose Jerusalém-my, nomogwahê mo'ãi henonderã-rupi oho va'e-pe gwetã-my. ⁵⁴ Upéa-rehe hemimbo'e Tiago, João ave oporandu Hesu-pe:

—Mbo'eháry, ereipota tipo orohenói tata yváy-gwi ho'a hagwã ko tetã mygwa ári ohundipa hagwã íxupe kwéry, he'i oporandu-vy nomogwahê ukái-gwi íxupe upe pygwa kwéry.

⁵⁵ Hesu ojere ha onhemonhe'ê íxupe kwéry:

—Naháni. Ndikatúi. Ani erejapo vai hese kwéry, he'i. —Ndereikwaái vyteri xe ae xe rekoha. ⁵⁶ Xe Nhande Ryke'y tee va'eaju aresende hagwã kente kwéry. Nahundiséiry avave-pe, he'i onhemonhe'ê-vy íxupe kwéry.

Upéi ohasa oho-vy tetã'i ambue-py ogwahê oho-vy.

“Xe moirũ katu” he'i Hesu

(Mt 8.18-22; Lc 14.26-27)

⁵⁷ Hesu ndive oje'ói hikwaái. Ha peteĩ va'e he'i íxupe:

—Oromoirũ meme-ta mamu ereho ha-py.

⁵⁸ Hesu ae he'i íxupe:

—Mba'eixagwa pa xe amombe'use peẽ-my. Agwara kwéry ogwereko okeha vyvyrakwa, gwyra kwéry gwaity ogwereko. Ha xe, Nhande Ryke'y tee va'e, ndarekói xe rupagwã anhemokane'õgwa hagwã, he'i oikwaa hagwã gwekorã.

⁵⁹ Peteĩ upe-py oĩ va'e-pe ae he'i:

—Xe moirũ katu, he'i.

Upe va'e he'i Hesu-pe:

—Xe reja ranhe aha'arõ hagwã xe ru omano. Upe rire ae-ma aha va'erã ne ndive oromoirũ hagwã, he'i íxupe.

⁶⁰ Upéi:

—Nahániry. ãy voi aipota xe moĩru, he'i íxupe. —Xe moirũse e'ỹ va'e ae taimandu'a ranhe katu omano va'ekwe ojaty hagwã-rehe, he'i. —Nde xe moirũ meme katu, he'i. —Emoherakwã Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ, he'i.

⁶¹ Upéi peteĩ va'e he'i jevy íxupe:

—Oromoirũ-ta xe Járy. Taha ranhe tamombe'u xe róga ygwa-pe oromoirũ hagwã, he'i Hesu-pe.

⁶² Hesu ae he'i íxupe:

—Xe moirũ katu. Kavaju-py omba'apo va'e-rami ani erejapo. Kavaju omboasuru vvy jave ojeapa ramo, ojapo parĩ parĩ oho-vy. Gwapykwekoty orepara-gwi ndohexái gwenonderã. Xe-rehe nderejerovia porãi ramo kavaju-py omba'apo va'e-rami upéixa nde rekoha karẽ karẽ arã ave. Upéixa ramo ou ramo Nhandejáry nhande ruvixarã nande py'a porãi va'erã ereiko hagwã indive, he'i íxupe. —Ani ererepara rei teĩ nde rekokwe-rehe. Xe moirũ ae katu, he'i íxupe.

Setenta gwemimbo'e kwéry-pe omondo Hesu

10 ¹Upe rire oiporavo Hesu setenta kwimba'e omondo hagwã gwenonderã. Onhe'ẽ mombe'uharã omondo mokõ mokõi tetã tetã-rupi oho hagwã. ²Arandu nhe'ẽ temitýgwe kytĩháry rehegwa-rami oiporu omombe'u hagwã íxupe kwéry hekoharã. He'i íxupe kwéry:

—Tuvixa eterei voi kokwe ha temitýgwe hi'aju va'ekwe heta eterei oĩ. Upéixa ave oĩ heta eterei nohendúi vyteri va'e Nhandejáry nhe'ẽ.

—Ha temitýgwe kytĩháry ndahetáiry. Ndahetáiry-gwi ojerure kokwe járy-pe ombohetave hagwã ikytĩharã imondo-vy. Upéixa ete peẽ pejerure katu Nhandejáry-pe ombohetave hagwã onhe'ẽ mombe'uharã omosarambi hagwã onhe'ẽ.

³—Tapeho, he'i ave íxupe kwéry. —Xe oromondo-ta ãy hembiaipo vai va'ety ha-rupi, he'i. —Mymba ra'y jagwarete pa'ũ-my oiko va'e-rami peiko va'erã upe-py. ⁴Ani ereraha mba'eve rei nde rupive. Ani ereraha ne mba'e ryrũ. Nde plata ryrũ ave, ani ereraha teĩ. Nde py rehegwa ave ani ereraha teĩ. Ne rogwaitĩ ramo tape-rupi, ani joty erepyta teĩ. ⁵Eregwahẽ-ma ramo óga-py ereike-ma ramo, ere-ta óga pygwa-pe “Nhandejáry tane mbopy'agwapy porã katu” ere arã óga pygwa-pe. ⁶Upe óga pygwa kwéry ojohayhu porã ramo, ipy'agwapy porã va'erã. Ha ndojohayhu porãi ramo upe pygwa kwéry, ojevypa jevy arã nde-vy ne nhe'ẽ. ⁷Peteĩ va'e óga-py mate erepyta. Ani erembopopa

óga ereho-vy. Ome'e arā ne remi'urā, ne mboy'u ave arā. Ani nde py'amirī tei erekaru hagwā. Omba'apo va'e-pe ohembi'u me'e voi.

⁸—Tetā ambue-py eregwahē ereho-vy ramo, ne mogwahē porā ramo terepyta upe-py. Ne rembi'u me'e rire tere'upa mani. ⁹Terembogwera hasy va'e upe-py okwa va'e-pe ha teremombe'u mbe'u íxupe kwéry: "Hi'agwī-ma pendéhegwi hi'óra Nhandejáry oiko hagwā nhande ruvixarā" ere eremombe'u-vy, he'i Hesu gwemimondorā kwéry-pe.

¹⁰⁻¹¹ Upéi:

—Eregwahē ramo tetā ambue-py ha nane mogwahē porāi ramo, hape heta-rupi teregwata gwata-vy eremombe'u-vy. Enhe'e hatā atā eremombe'u-vy, "Oĩ xe py-rehe ne retā timbore. Ambovava-ta xe py xe py-gwi ho'apa hagwā ereikwaa tee hagwā Nhandejáry nhe'e nrehenduséiha. Ne mo'agwī-ma ra'e ou-vy Nhandejáry nhande ruvixarā, ha nrehenduséi upe xe remimombe'u hesegwa nhe'e. Upéixa-gwi napene arandu porāiry pejejavy-vy" emombe'u íxupe kwéry, he'i. ¹²—Anhetegwa ha'e-ta peẽ-my, Nhandejáry ojohu-ta ente-rovéa-pe hembiapokwe-rehe, ha ombohasa asy-ta ójehe ojerovia e'ỹ va'e-pe. Hekoha vai eterei va'ekwe Sodoma tetā mygwa kwéry. Upéixa-gwi Nhandejáry ombohasa asy va'ekwe íxupe kwéry. Ha ko'áygwa nohenduséi ramo ne remimombe'u, nohenduséi-gwi ombohasa asy eterei va'erā íxupe kwéry. Sodoma tetā mygwa ohasa asy va'erā, ha upe ne nhe'e xe rehegwa nohenduséi va'e ohasa asyve va'erā.*

Ovy'are'ỹ va'erā Hesu-rehe

(Mt 11.20-24)

¹³ Upe rire Hesu omombe'u tetā ambue-rehe.

—Peẽ Corazim tetā mygwa kwéry apomboasy peẽ-my. Pehasa asy ete va'erā. Peẽ Betsaida tetā mygwa kwéry apomboasy peẽ-my. Pehasa asy va'erā. Hexapyrā-rupi xe rembiapo porā meme pene retā-my ajapo-ma pejerovia hagwā mo'ā xe-rehe. Ko'áixagwa hexapyrā-rupi xe rembiapo porā ramo ra'e Tiro tetā-my, Sidom tetā-my, pya'e voi ojerovia arā araka'e xe-rehe upe pygwa kwéry. Omboasy arā araka'e gwembiapo vaikwe. Gwekohakwe-rupi ivy'are'ỹ va'e ao omonde arā araka'e, ivy'are'ỹ va'e renda-py ogwapy arā araka'e onhehapiro-ma voi arā araka'e. Tanimbu oipixy arā ójehe araka'e ojekwaa-vy. Ogwerova arā araka'e gwekoha, oiko arā mo'ā araka'e Nhandejáry reko-rupi. Ndaxe rexái-gwi ndojeroviái xe-rehe. Ohexa ramo araka'e, pya'e ogwerova arā gwekoha araka'e. ¹⁴Kente kwéry hembiao apokwe-rehe ojerereko ramo, hembiao vai va'e-pe ombohasa asy va'erā Nhandejáry. Upe áry ombohasa asy voi arā Tiro tetā mygwa-pe, Sidom tetā mygwa-pe ave. Ha peẽ-my ombohasa asyve syve va'erā íxugwi upe tetā mygwa kwéry-gwi.*

¹⁵Peẽ Cafarnaum tetā mygwa napenhembojeupi mo'ái Nhandejáry renda-py. Ndereho mo'ái yváy-py. Peẽ-my pene mbogwejy va'erā tatagwasu ogwe e'ỹ va'e-py, anháy renda-py peho va'erā, he'i Hesu omotenonde-vy gwekoha vai-gwi ndogwerová va'e-pe.*

¹⁶Upéi he'i gwemimondorā kwéry-pe:

* 10.12 Gn 19.24-28 * 10.13-14 Is 23.1-18; Ez 26.1-28.26; Jl 3.4-8; Am 1.9-10; Zc 9.2-4

* 10.15 Is 14.13-15

—Kente ohendu ramo ne nhe'ẽ, xe nhe'ẽ ave ohendu-ma va'erã. Ha nde-rehe ija'e'ỹ va'e, ija'e'ỹ ave arã xe-rehe. Ha xe-rehe ija'e'ỹ va'e, ija'e'ỹ ave arã Nhandejáry xe mbouhare-rehe ave arã. Tereho xe renonde-rupĩ xe nhe'ẽ eremombe'u hagwã tetã tetã-rupĩ, he'i.

Hesu ha-py ogwahẽ jevy hemimondo kwéry

¹⁷Ha upéi katu omombe'u mbe'u Hesu nhe'ẽ rire, ou jevy upe setenta hemimondo va'ekwe, Hesu ha-py ogwahẽ jevy ou-vy. Ovy'a ete reheve ogwahẽ jevy omombe'u Hesu-pe:

—Mbo'eháry, ore nhe'ẽ-py osêsẽmba oje'ói-vy anháy hese omenda va'ekwegwi. Nde réry orohenói ramo, ore nhe'ẽ-py osẽmba oje'ói-vy, he'i omombe'u Hesu-pe ovy'a voi.

¹⁸Ha'e katu:

—Ha'e voi. Ahexa-ma kuri anhaygwasu Satanás ho'a-ma yváy-gwi. Overa va'e-rami ho'a va'ekwe.

¹⁹—Pejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe. Xe apombopu'aka-ma opamba'e vai-rehe, anháy-rehe jepe apombopu'aka-ma joty. Ndojehu mo'ãi peẽ-my mba'eve ivai va'e. Erepyrũ ramo mbói-rehe erepyrũ rei va'erã joty. Japeusa-rehe ave erepyrũ rei va'erã joty. Xe nhe'ẽ-py apombopu'aka-ma.

²⁰—Anháy kwéry ohendu-ma jepe ne nhe'ẽ, ani erevy'a joty teĩ upéa-rehe. Oĩ iporãve va'e nde-vy ne mbovy'a tee hagwã. Oiko-ma peteĩ teĩ pende réry yváy-py. Ohai uka va'ekwe Nhandejáry kwatia-rehe. Peẽ he'ýi tee voi. Upéa-rehe ae voi peẽ pevy'a tee katu peiko-vy.

Ovy'a voi oiko-vy Hesu

(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹Ha upéi katu Hesu-pe ombohory ete Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ovy'a eterei-gwi he'i:

—Oromboete voi katu, oromomba'egwasu ave xe Ru, yváy-py ereiko va'e. Nde ko, yváy Járy voi, nde. Nde ko, yvy Járy ave ko nde. Ne arandu, nde rekoha rehegwa ereikwaa uka gwĩ ne arandu oikwaase va'e-pe. Ha onhe-mo'aranduseve va'e-pe nderejekwaa uka mo'airy nde. Eremokanhy uka ne arandu porã íxugwĩ. Nonhemo'arandusevegwasúi va'e-pe ae, gwĩ “Mitã-rami ne'ířã aikwaapa” he'i ójehe onhemomixĩ-vy va'e-pe erejekwaa uka. Ne remimbotã porã-rupĩ erejapo upéa. Ne arandu tee va'e nde, he'i Nhandejáry-pe ombote-vy.

²²Upéi he'i:

—Xe Ru omói va'ekwe opa va'e xe pogwy-py. Xe mbopu'aka va'ekwe hese kwéry, he'i. —Ha xe kwaapaha ndaipóri. Xe Ru mate xe kwaapaha. Ha ndaipóri ave xe Ru kwaapaha. Xe ae, ta'ýry, xe anho mante aikwaapa íxupe. Aikwaa ukase ramo ambue va'e-pe, ha'e ave oikwaapa va'erã xe Ru-pe, he'i Hesu ojekwaa uka-vy íxupe kwéry.

²³Upéi ojere onhe'ẽ mbegwe hagwã gwemimbo'e kwéry-pe.

—Ovy'a ete va'erã pene rembiexa exa ohexa va'e. ²⁴Ha'e-ta voi peẽ-my: Yma gware, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety amyřĩ kwéry, mburuvixagwasu amyřĩ kwéry ave oipota eterei mo'ã va'ekwe ohexa pene rembiexa va'e ha ndohexáiry. Xe, Nhandejáry rembiporavo va'e xe rexase eterei mo'ã

va'ekwe. Ndaxe rexáiry. Ohenduse eterei mo'ã ave va'ekwe pene remiendu endu va'e ha nohendúiry. Ha peẽ pehendú-gwi pevy'a ete voi peiko-vy, he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe.

“Kiva'e tipo ahayhu-ta” oporandu Hesu-pe

(Mt 22.34-39; Mc 12.28-31)

²⁵Upéi peteĩ judeu rekombo'ehaty omonhe'ẽ avyse mo'ã Hesu-pe. Moisés amyri rembihaikwe-rehe omombe'u meme upe va'e ha he'i Hesu-pe:

—Mba'e tipo ajapo-ta opave e'ỹ hagwã xe rekove, mbo'eháry, he'i omboje-javy ukase mo'ã-vy.

²⁶Ha Hesu katu he'i:

—Moisés amyri ohai va'ekwe kwatia-rehe jaikwaa hagwã Nhandejáry remimombe'ukwe. Nde, eremonhe'ẽ kwatia nhe'ẽ kwaa va'e ereikwaa-ma ra'e eremombe'u jevy hagwã. Mba'e tipo eremonhe'ẽ upe-py? he'i Hesu mbo'eháry-pe oporandu-vy.

²⁷Upéi upe mbo'eha he'i jevy Hesu-pe:

—“Ejerovia katu Tupã Nhandejáry-rehe. Ehayhu íxupe nde py'apy gwive. Nde koty gwive ave ehayhu íxupe. Ne mandu'a meme hese hayhu-vy. Íxupe ehayhu mbaraete ete porã katu.” Ha “Ehayhu katu nde rapixa kwéry-pe. Nde ae nde rekoha erejehayhuha-rami ehayhu rei katu íxupe kwéry” he'i oikwaa-vy.*

²⁸—Ere porã —Hesu he'i upe mbo'eha-pe. —Upéixa erejapo ramo nde rekove opave'ỹ va'erã, he'i Hesu íxupe.

²⁹He'i-ma ramo upe Moisés remimombe'ukwe-rehe mbo'eha onhemboheko porãse mo'ã. Upéixa-gwi oporandu jevy Hesu-pe.

—Kiva'e-rehe he'ise xéhegwi hi'agwi va'e? Kiva'e tipo ahayhu-ta? he'i.

³⁰Upéi Hesu omombe'u íxupe kiva'e jahayhu hagwã ojeporiahuvareko va'e rehegwa nhe'ẽ-rami:

—Peteĩ kwimba'e ogwejy oho-vy Jerusalém tetã-gwi, he'i. —Ohose mo'ã Jericó tetã-my upe judeu va'e. Tape ku'a-rupi hekoha vai va'e oipyhy íxupe. Oipe'a ijao, oinupã íxupe, ogwerahapa imba'e kwéry omondapa íxugwi. Mba'eve ndohejái íxupe. Ogwerahapa imba'e kwéry íxugwi. Ha oinupã eterei-gwi haimete ojuka íxupe. Omano-tama ramo oheja íxupe tape yke-rehe.

³¹—Upe rire, oime jave tape yke-rehe ou pa'i judeu kwéry ruvixa pa'i va'e. Ohexa-ma ramo omano-tama va'e ohasa rei joty tape yke rovái-rupi oho-vy. Noipytygwõi hasy va'e-pe.

³²—Upéixa ave ojapo pa'i pytygwõha ave. Noipytygwõi omano-tama va'e-pe. Ogwahẽ-ma ramo henda-py, ohexa-ma ramo íxupe oikupe'o hasy va'e-pe oho-vy.

³³—Upéi peteĩ Samaria pygwa va'e ogwahẽ ou-vy tape-rupi. Samaria yvy pygwa judeu kwéry-rehe ija'e'ỹ va'e jepe, ohexa-ma ramo omano-tama va'e-pe, oiporiahuvareko íxupe. ³⁴Ha'e ae jepe oipytygwõ judeu va'e-pe. Oipohano íxupe. Ikutu hagwe-py omoĩ óleo, omoĩ ave vinho, ombogwera hagwã. Upéi ojokwa ave íxupe ikutu hagwe. Upe rire ohupi gwenda ári ogweraha hagwã ombohupa róga-py. Upe-py onhangareko hese.

* 10.27 Dt 6.5; Lv 19.18

³⁵—Ko'ẽmba-ma ramo, oho mombyry e'ỹ ngatu, upe Samaria pygwa onhomongeta mbohupa róga járy ndive. He'i: “Taha xe tape puku-rupi. Mombyryve aha-ta. Ko, mokõi plata ame'ẽ-ta nde-vy. Enhangareko porã ko hasy va'e-rehe xe rekovia enhangareko porã hese” he'i. “Ereiporupa ramo ko plata hese erenhangareko-gwi, hetave ame'ẽ-ta nde-vy. Agwahẽ jevy ramo hepyve ramo ame'ẽ jevy-ta nde-vy. Enhangareko porã hese xe rekovia” he'i mbohupa róga járy-pe, he'i Hesu arandu rehegwa nhe'ẽ mombe'u-vy.

³⁶Upéa omombe'u rire, Hesu oporandu mbo'eha-pe:

—Mbohapy ohexa upe haimete omano va'e-pe. Nde-vy ramo kiva'e tipo onhangareko hese ohayhu va'e ramigwa? he'i oporandu íxupe onhemonhe'ẽ-vy.

³⁷—Upe oiporiahuvereko íxupe va'e, he'i Hesu-pe.

—Upéixa voi, he'i Hesu. —Ha nde, nde ave tekotevẽ ereiporiahuvereko kente kwéry-pe ave, he'i Hesu upe oity vai ukase mo'ã va'e-pe.

Hesu oho Marta kwéry róga-py oipohu-vy

³⁸⁻³⁹ Hesu, gwemimbo'e kwéry ndive, ogwahẽ oike-vy tetã'i-my. Ogwahẽ-ma ramo opyta Marta róga-py. Ha ikypy'y Maria oime ave hóga-py ogwapy oĩ-vy Hesu ha-py ohendu hagwã inhe'ẽ. Ohenduse eterei inhe'ẽ naimandu'avéi mba'eve-rehe.

⁴⁰Ha tykéry katu ojapura pura omba'apo-vy. Hemi'urã heta ojapo-vy oho ou oho ou. Upéi ou Hesu-pe ojapura-vy:

—Nerepena mo'ãi tipo xe-rehe, xe Járy? Xe kypy'y xe reja rei. Naxe pyty-gwõiry, he'i. —Xe ae ajapopa hagwã nhane remi'urã xe reja ou-vy naxe pyty-gwõséi para'e, he'i okypy'yry-rehe. —Ere íxupe xe pytygwõ hagwã, he'i Hesu-pe.

⁴¹Ha Hesu he'i:

—Nahániry, he'i íxupe. —Nde erejapura eterei opamba'e-rehe. Nande py'agwapyvéi-ma, he'i íxupe. ⁴²—Nanhaikotevẽ mo'ãi heta mba'e-rehe. Peteĩ mate nhaikotevẽve va'e. Ha nde kypy'y katu imandu'a upéa-rehe. Íxupe gwarã opa e'ỹ va'erã-rehe imandu'a, he'i Hesu onhemonhe'ẽ-vy Marta-pe.

Koixagwa nhanhomongeta Nhandejáry ndive

(Mt 6.9-15)

11 ¹Gwemimbo'e kwéry ndive Hesu oime peteĩ henda-py. Upe jave Hesu omondo mondo onhe'ẽ Nhandejáry-pe. Onhe'ẽmba-ma rire, peteĩ indive oĩ va'e he'i íxupe ojerure-vy:

—Ore Járy, emombe'u ore-vy orombojeupi kwaa hagwã ore nhe'ẽ Nhandejáry-pe, he'i. —João araka'e omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe. Upe va'e ramigwa ave, nde emombe'u orombojeupi kwaa hagwã ore nhe'ẽ Nhandejáry-pe, he'i ojerure-vy íxupe. Oporandu onhe'erã-rehe.

²Aipo ramo Hesu he'i omombe'u-vy:

—Koixagwa nhane nhe'ẽ Nhandejáry ndive nhanhomongeta porã ramo:

“Ore Ru” ja'e-ta. “Tonhemomarangatu kena nde réry. Nde ko ore ruvíxa voi. Xe ruvíxa ete ko nde, te'i enterove nde-vy. ³Ha ãy katu eme'ẽ meme ore-vy ãy gwarã ore remi'urã, ore remikotevẽ ave eme'ẽ ore-vy. ⁴Ore poriahuvereko katu ore rembiapo vaikwe-rehe anive hagwã ne mandu'a

hese. Ore-rehe hembiapei vai va'ekwe-pe oroiporiahuverekoha-rami, ore poriahuvereko katu. Ani tei ereheja ore rekombo'e vai anháy." Aipo-rami voi nghanomongeta Nhandejáry ndive, he'i íxupe kwéry.

Hemikotevê-rehe ojerure va'e-rami rehegwa nhe'ê

(Mc 11.24-25; Lc 18.1; Rm 12.12; Ef 6.18; 1 Ts 5.17)

⁵⁻⁷Upéi omombe'u íxupe kwéry arandu rehegwa nhe'ê. Hemikotevê-rehe ojerure rure va'e rehegwa nhe'ê-rami omombe'u:

—Nde, ne remikotevê-rehe ereho nde re'íyí róga-py. Pyhare mbyte-py ogwahê ramo ne mbohupa, ha ndaipóri ramo hemi'urã, ereho nde re'íyí róga-py erejerure-vy hemi'urã-rehe. “Eme'ê xe-vy xe mbohupa ho'u va'erã” ere erejerure-vy. “Mbohapy mbojape eme'ê xe-vy amongaru hagwã íxupe. Ogwahê kuri xe mbohupa. Ha xe, ndarekói hemi'urã ame'ê va'erã” ere nde re'íyí-pe. Oĩ ramo kóixa he'i va'e nde-vy: “Oronhenomba-ma. Mitã kwéry ndive oronhenoma. Okepa-ma mitã. Ndikatúí apu'ã aipe'a hagwã ore rokê.”

⁸Oĩ ramo aipo-rami he'i va'e nde-vy, erejerure rure jevy va'erã. Nde re'íyí-gwi jepe nopu'ã mo'ãi joty. Erejerure eterei-gwi joty opu'ã va'erã ome'ê va'erã nde-vy ne remikotevê, he'i omombe'u-vy arandu rehegwa nhe'ê.

Hesu omombe'u gwemiendu kwéry ojapo hagwã oraçãõ

(Mt 7.7-11)

⁹—Ha xe katu, xe ha'e-ta peẽ-my: Upéixa va'e-rami tekotevê erejerure rure Nhandejáry-pe. Ejerure rure katu íxupe, ne rembijerure ome'ê va'erã nde-vy. Eheka eka katu ndejéupe gwarã. Ne rembieka katu erejohu va'erã. Okê onhemboty va'e oi'pe'a uka hagwã ombota mbota va'e-rami, pene kyre'ỹ katu pejapo hagwã oraçãõ. Nde-vy oi'pe'a-ma va'e-rami okê, ohendu va'erã Nhandejáry pene nhe'ê. ¹⁰Gwĩ ojerure rure va'e-pe gwive ome'ê va'erã. Gwĩ oheka heka va'e gwive ojohu va'erã. Gwĩ ombota mbota va'e-rami oha'arõ oĩ-vy va'e-pe gwive ojepe'a va'erã.

¹¹—Nde, túvy kwéry, ereme'ê mba'e porã nde ra'y kwéry-pe. Pão-rehe ojerure ramo, pão rekoviarã avave nome'êi ita gwa'yry-pe. Upéixa ave pira-rehe ojerure ramo, pira rekoviarã avave nome'êi mbói íxupe. ¹²Yrygwasu rupi'a-rehe ojerure ramo, hekoviarã avave nome'êi japeusa íxupe. ¹³Peẽ kwéry pende rekoha vai ramo jepe, peme'ê kwaa joty iporã porã va'e pene mitãgwe-pe. Ha pende Ru yváy pygwa katu hekoha porã tee va'e. Upéa-gwi ome'ê kwaa porãve voi peẽ pejerure va'e-pe. Omohynyhê-ta nde py'a Nhe'ê Marangatu tee va'e. Ojerure va'e py'a omohynyhê-ta.

“Ndaha'êi Belzebu nhe'ê-py amosê anháy kwéry” he'i Hesu

(Mt 12.22-30; Mc 3.20-27)

¹⁴Ha upéi katu Hesu omosê kwimba'e-gwi anháy imondo-vy. Anháy ojepota hese-gwi nainhe'êi, inhe'ênge'ỹ va'e. Anháy osê-ma ramo íxugwi, onhe'ê jevy-ma. Upéa-rehe,

—Mba'éixa po oporombogweraha? he'i ojúupe opondera-vy Hesu-rehe.

¹⁵Ha gwĩ ipa'ũ-my oĩ va'e he'i rei Hesu-rehe:

—Belzebu ojepota ra'e hese, Hesu-rehe, he'i. —Belzebu anháy ruvixa. Upéa-gwi Belzebu nhe'ê-py omosê anháy imondo-vy, he'i rei Hesu-rehe.

¹⁶Ha kente ambue he'i ave íxupe:

—Orohexase ne rembiapo porã voiha. Nderejapo kwaái para'e, erejapo kwaa para'e. Yváy-gwi hexapyrã-rupi orohexase erejapo ramo, he'i ave Hesu-pe.

Opu'akaha oiporu avy ukase mo'ã íxupe hikwái.

¹⁷Ha Hesu katu oikwaa-ma ipy'a-py onhemongeta okwa-vy ramo. Upéa-rehe he'i íxupe kwéry:

—Ndaha'éi Belzebu nhe'ê-py amosê anháy kwéry, he'i. —Mburuvixa reminhangareko kwéry ndaijojái ramo, onhorairõ ramo, ndikatuvéi arã oiko porã onhondive. Upéixa ave óga pygwa kwéry ndaijojái ramo, onhorairõ ramo, ndikatuvéi arã oiko porã onhondive. ¹⁸Ha anháy ruvixa Satanás re'ýi kwéry ave ndaijojái ramo ra'e, onhorairõ ramo ra'e ave, ndikatuvéi arã ra'e oiko porã ra'e anhaywasu gwe'ýi ndive. Ndoikovéi arã ra'e gwe'ýi kwéry-pe mburuvixa. Aipo ramo omosê arã mo'ã ra'e avave-gwi anhaywasu pe anháy ruvixa va'e réry-py voi, he'i. —Ere rei kuri xe-rehe, “Belzebu nhe'ê-py omosê anháy imondo-vy” ere rei kuri xe-rehe.

¹⁹—Ha pende re'ýi kwéry omosê ave anháy imondo-vy. Ma'erã-gwi nde-réiry “Belzebu nhe'ê-py omosê anháy imondo-vy nhande re'ýi kwéry”? Upéa ndere mo'ái nde re'ýi-rehe. Nde re'ýi kwéry rembiapokwe-rehe enterove oikwaa ne akã tavyha, ne rembiapo vaiha ave.

²⁰—Ndaha'éi Belzebu nhe'ê-py xe rembiapo. Nhandejáry nhe'ê-py voi amosê mosê imondo-vy anháy kwéry, he'i. —Aipo ramo, xe rekoha-rehe pehexa kwaa ramo ra'e, “Oiko-ma nipo Nhandejáry nhande ruvixa ramo ra'e” peje arã ra'e xe-rehe, he'i.

²¹Imbaraete va'e rehegwa nhe'ê-rami omombe'u arandu nhe'ê. Anháy-rehe opu'akaveha omombe'u.

—Omonda va'e ndoikéiry imbaraeete va'e róga-py. Onhangareko voi omba'e-rehe. ²²Ogwahẽ-ma ramo imbaraeeteve va'e ipu'aka va'erã hese, oipe-'apa-ma va'erã íxugwi. Inhemombaraeteha, imba'e kwéry ogwerahapa arã íxugwi omboja'o ja'o arã gwapixa-pe ime'ê-vy.

²³—Xe ndive omba'apo e'ý va'e, ojoko xe rembiapo. Xe renda-py ogweno-gwa'ê e'ý va'e, xe renda-gwi omondo mombyry omosarambi-vy, he'i Hesu onhemombe'u-vy.

Anháy ou jevy gwendagwe-py

(Mt 12.43-45)

²⁴Upéi he'i jevy:

—Ojepota va'ekwe hese osê rire, ogwata gwata jevy-ma oiko-vy anháy. Opytu'u renda-py oheka eka-vy ojehasa asa y e'ýha renda-rupi. Ha ndoto-pái gwenagwã. “Xe rendagwe-py jevy aha-ta, asê hagwe-py aha jevy-ta” he'i ojéupe. ²⁵Ogwahẽ jevy-ma ramo ohexa gwendagwe. Omoatyrõmba-ma opy'a kwimba'e. Ndaiporivéi anháy ipy'a-py. Gwendagwe ohexa jevy: “Iporã voi xe rendagwe” he'i, “Opyta rei” he'i ojéupe kwimba'e py'a-rehe. “Óga járy oitypei porã rire, omoí porã jevy imba'e kwéry omopotí-vy. Upéixa upe óga járy-rami omopotí opy'a kwimba'e ra'e. Opyta rei xe rendagwe” he'i anháy ojéupe. ²⁶Upe-ma ramo, oho oheka oirũrã kwéry. Sete anháy ojohu ivaive va'e ojéhe-gwi. Ogweru, omoinge jevy gwendagwe-py. Oike rire pe kwimba'e reko ivai

voi. Are va'ekwe pe kwimba'e peteĩ anháy ojepota hese ramo, omboheko vai voi íxupe. Ha ãy katu ombohekoha vaive ive, he'i Hesu omombe'u-vy.

Ovy'a ete va'e

²⁷Upe he'i jave peteĩ kunha omboaty va'e pa'ũ-gwi osapukái:

—Tovy'a katu nde sy, he'i, —ne mokambuhare, ne moingohare. Tovy'a vai katu he'i omboete-vy íxupe.

²⁸Hesu katu:

—Tovy'ave katu Nhandejáry nhe'ẽ renduha inhe'ẽ-rupi ogwata va'e tovy'ave xe sy-gwi, he'i.

“Ipu'aka ete tee va'e Nhandejáry” he'i Hesu

(Mt 12.38-42)

²⁹Ha upéi katu Hesu omombe'u jevy ojogweroaty va'e-pe:

—Áygwa heko vai voi Nhandejáry-rehe. Inhe'ẽ ndojaposéi-gwi, ndojerovia-séi ave xe-rehe. “Ne rembiaporã avave ndohexái vyteri va'e ramigwa erejapo ramo, oroikwaa arã mba'exagwa nde” ere rei xe-vy. Upéa erehexa hagwã ndajapo mo'ãi.

—Pene mandu'a katu myamyri Jonas rehegwa nhe'ẽ-rehe. ³⁰Yma va'ekwe Nhandejáry omondo myamyri Jonas-pe oho hagwã Nínive tetã-my. Upe tetã mygwa kwéry oikwaa hagwã ipu'aka tee va'e voi Nhandejáry, Jonas oho upe-py. Ha xe ave, Jonas ramigwa xe mbou ave Nhandejáry pende ha-py. Xe Nhande Ryke'y tee va'e voi xe mbou áygwa oikwaa porã hagwã ipu'aka teeha Nhandejáry.

³¹—Ha'e-ta ave peẽ-my: Gwenonde-py Nhandejáry ombojogweroaty va'erã kente kwéry peteĩ teĩ ogwereco hagwã hembiapokwe-rehe. Upe-py ko'áygwa onhembo'y ramo ojekwaa hagwã hembiapokwe. Áygwa onhembo'y jave, yma gware kunha mburuvixa Sabá tetã mygwa onhembo'y ave omombe'u hagwã pene rembiapo vaiha.

—Upe kunha amyri ou va'ekwe amo mombyry ete ko yvy apy gwive ou ohendu hagwã mburuvixagwasu Salomão amyri. Ha xe aiko ko'a-py pene pa'ũ-my. Xe tuvixave myamyri Salomão-gwi. Aikwaave íxugwi ha napehenduséi xe nhe'ẽ. Upe pene rembiapo vaiha-rehe omombe'u va'erã upe kunha.

³²Ha yma gware Nínive pygwa kwéry opu'ã va'erã onhembo'y. Áygwa omombe'u-vy onhembo'y va'erã Nhandejáry renonde-py. Pene rembiapo vaiha omombe'u va'erã. Ha'e kwéry ohendu-ma va'ekwe Jonas remimbo'e. Inhe'ẽ ohendu-gwi ogweroa gwekoha va'ekwe. Ojerovia-ma va'ekwe Nhandejáry-rehe. Ha xe aiko ko'a-py. Xe tuvixave myamyri Jonas-gwi, ha napehendu mo'ãi xe nhe'ẽ, he'i onhemombe'u-vy.

Tataendy rehegwa nhe'ẽ

(Mt 5.15; 6.22-23)

³³Upeí he'i jevy ojogweroaty va'e-pe:

—Nanhamoendýi tataendy nanhomi hagwã. Nanhamoíry mba'e ryrugwy-py. Tataendy nhamoendy nhamoi hagwã hendaty-py ohesape porã hagwã oike va'e-pe.

³⁴—Upéixa ave nhande resa. Hesái porã ramo nhande resa, jahexa porã. Hembipe porã-rupi jagwata porã. Upéixa nde py'a porã ramo, Nhandejáry

arandu ohesape nde py'a-py hemimbota-rupi ereiko hagwā. Ha nde resa hasy ramo, nde resa ivai ramo katu, nande resapysovéi-ma. Ndereiko porávéei-ma. Pytũ-my vérami rei ereiko. Opyta rei ndéhegwi Nhandejáry arandu.

³⁵—Erepara katu nde py'a reko-rehe. Nande py'a porãi ramo, pytũ-my rei vérami ereiko va'erã. ³⁶Nde py'a porã meme ramo, nde py'a vai e'ỹ reheve erehexa porã va'erã. Tataendy nde resape porãha-rami erehexa porã va'erã, he'i onhemonhe'ẽ-vy upe pygwa kwéry-pe.

Hesu onhemonhe'ẽ fariseu kwéry-pe, tekoha mbo'eha kwéry-pe ave

(Mt 23.1-36; Mc 12.38-40)

³⁷Onhemonhe'ẽmba rire Hesu, peteĩ fariseu va'e he'i íxupe:

—Jaha katu xe róga-py jakaru hagwā, he'i Hesu-pe.

Upéixa-gwi oho indive. Ogwahẽ-ma ramo ogwapy okaru hagwā. ³⁸Ha Hesu ndojepohéiry okaru hagwā judeu kwéry ojapoha-rami. Upéa-rehe upe fariseu he'i ojéupe: “Ma'erã-gwi ndojepohéiry Hesu? Nhande re'ýi kwéry ojapoha-rami ndoikóiry” he'i opy'apy-py opondera-vy hese.

³⁹⁻⁴¹Upéi Hesu he'i íxupe:

—Peẽ fariseu kwéry erejohéi ramo copo, nha'ẽ ave, ijape meme rei mate erejohéi. Nderejohéiry ipy. Jahexa ramo, “Omopotĩ porã poku” ja'e mo'ã. Ha neremopotĩ porãi joty ra'e. Ipy iky'a vyteri. Upéixa ave peẽ, nde py'a ky'a meme ne rembiapo vai-gwi. Pendejéupe gwarã peipotave tave. Upéixa ave eremonda monda-py ereiko, nane arandu porãi. Ndereikwaái para'e ijape-japoha ipy'a ave ojapo va'ekwe. Ha'e-ta ko pe'ẽ-my: Ejepy'a me'ẽ kena Nhandejáry-pe. Upe rire nde py'a potiha rexa uka-vy eme'ẽ iporiahu va'e-pe ne remime'ẽrã.

⁴²—Apomboasy voi peẽ-my, fariseu kwéry. Pehasa asy va'erã peẽ. Nhande re'ýi ojapoha-rami pejapo meme ha Nhandejáry remimbota tee nderejapói. Pene mandu'a porã peme'ẽ hagwā pene mba'e Nhandejáry-pe, ha napene mandu'ái ae peiko porã hagwā indive, kente kwéry ndive ave. Ne rembiapo porã-rehe erejerovia eterei. Eremboaty mirĩ mirĩ ne mba'e kwéry dez oĩ va'e meme eremboaty. Ha upe rire ereipe'a dez-gwi peteĩ ereme'ẽ va'erã Nhandejáry-pe. Hembyre opyta va'erã nde-vy. Mixĩ mixĩ va'e gwive ereme'ẽ Nhandejáry-pe. Ereme'ẽ itái va'e, pohã ka'agwy pygwa ave, temitýgwe nhane remimbojehe'a va'e ereme'ẽ ave. Upéa erejapo ramo iporã. Nhande re'ýi ojapoha-rami erejapo upe va'e mba'e ereme'ẽ meme hagwā Nhandejáry-pe. Oĩve joty erejapo va'erã íxupe. Tapejogwereko porã katu. Tapehayhu rei katu Nhandejáry-pe. Upéixa mixĩve va'e-rehe pende resarái e'ýha-rami ave, pepena katu tuvixave va'e-rehe, he'i onhemboasy-vy fariseu kwéry-rehe.

⁴³—Apomboasy voi peẽ-my, fariseu kwéry. Pehasa asy va'erã peẽ penhemboetese rei-gwi, he'i. —Ojeporahéi haty-rupi ereho penhemboetese rei hagwā. Upéixa-gwi eregwapyse mburuvixa kwéry pa'ũ-my ha peho ramo mba'ejogwa haty-py ereipota enterove ne mboete rei.

⁴⁴—Apomboasy voi peẽ-my, pemohembiapo vai uka kente kwéry-pe. Upéa-rehe erehasa asy va'erã, he'i. —Peẽ peikwaa niporãi voi judeu kwéry ogwata hetekwe renda ári. Ha oĩ omano va'ekwe retekwe omoĩ rei itagwy-py hendaty e'ỹ-py omoĩ. Upéi oikwaa e'ỹ-gwi judeu ogwata arã hi'ári. Ndoikwaái-gwi ojapo vai arã. Ha peẽ fariseu kwéry upéixa ave penhomi kente kwéry-gwi

Nhandejáry nhe'ê hi'arandurágwe ha upéixa pemohembiapo vai uka íxupe kwéry, he'i Hesu onhemonhe'ê-vy.

⁴⁵Upéa-rehe he'i íxupe peteĩ teko mbo'eha:

—Mbo'eháry, upéixa ramo ere vai ore-rehe ave, erenhe'ëngi arã mo'ã ore-rehe, he'i Hesu-pe ndovy'áiry-gwi. Ndojohu porãi inhe'ëgwe.

⁴⁶Ha Hesu katu he'i:

—Apomboasy voi peẽ-my peẽ Moisés remimombe'ukwe mbo'eha kwéry, pehasa asy-ta ave. Pene rembiapo vai kente kwéry-rehe. Pemombe'u ramo Nhandejáry nhe'ê, Moisés amyrĩ ohaí va'ekwe, hasyve nhe'ê pemombe'u. “Tapeiko ko nhe'ê-rupi” peje rei pene renduha kwéry-pe. Mba'e ipohýi eterei ogweraha mo'ã hagwáixa pene remimombe'ukwe oiko íxupe kwéry. Ha, “Tapeiko ko nhe'ê-rupi” peje hese. Peẽ ae ndereiko mo'ãi va'erã upe ne remimombe'ukwe-rupi.

⁴⁷—Pehasa asy-ta ave pene rembiapo vaikwe-rehe. Myamyrĩ kwéry pene ramoigwasu kwéry ojuka meme va'ekwe Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety-pe. Ha peẽ katu pemopu'ã ita'i pemoĩ porã hagwã ijukapyre rendagwe-py. ⁴⁸Upéa-rupi pemoĩru joty hembiapo vai va'e kwéry-pe. “Hembiapo porã oiko-vy va'ekwe nhane ramoigwasu” peje joty pemombe'u-vy. Nhandejáry nhe'ê omombe'u va'ety-pe ojuka va'ekwe, ha äy katu peẽ pejohu porã upe hembiapo vaikwe.

⁴⁹—Upéa-rehe Nhandejáry, inharandu tee va'e, he'i va'ekwe:

“Amondo-ta íxupe kwéry xe nhe'ê-py omombe'u va'ety, xe nhe'ê mosarambihaty ave. Oĩ arã gwĩ pene rembijuka ukarã. Oĩ ave arã gwĩ pene remimbohasa asyrã”

he'i va'ekwe Nhandejáry omombe'u-vy, he'i Hesu onhemonhe'ê-vy íxupe kwéry.

⁵⁰⁻⁵¹—Ha ha'e-ta peẽ-my, he'i. —Upéa he'i va'ekwe Nhandejáry ombohasa asy hagwã äygwa-pe ave. Ymagware inhe'ê-py omombe'u va'ety kwéry jukahare-rehe ombohasa asy-ta äygwa-pe ave.

—Ymagware Abel amyrĩ gwive Zacarias amyrĩ peve ojuka meme va'ekwe Nhandejáry nhe'ê mombe'uhaty-pe. Zacarias amyrĩ-pe ojuka Nhandejáry roka-py. Mymba ohapyhaty renda ypy-py onhegwahê e'ý haty renonde-py ipa'ũ-my oime jave Zacarias amyrĩ, ojuka va'ekwe ave íxupe. Ha äygwa, “Iporã rei” he'i mo'ã ymagware rembiapokwe-rehe. Upéixa-gwi, ymagware rembiapo vaikwe ojohu porã-gwi ombohasa asy-ta ave äygwa kwéry-pe Nhandejáry.

⁵²—Apomboasy voi peẽ-my, peẽ Moisés remimombe'ukwe mbo'eha kwéry. Pevy'are'ý va'erã. Naiporãi pende rekoha. Pemonhe'ê rei rei meme Nhandejáry nhe'ê. Ndaperoviaséi íxupe. Ha hese ojeroviasé va'e-pe ndapehejái ojerovia ave hese peiko-vy. Upéa-rehe pehasa asy-ta voi, he'i Hesu Moisés amyrĩ remimombe'ukwe omombe'u va'e kwéry-pe onhe'ê-vy.

⁵³He'i rire, Hesu osê oho-vy upe fariseu róga-gwi. Osê rire judeu rekombo'ehaty kwéry, fariseu kwéry ave opyta ipoxy hese. Ombojevý jevy inhe'ê. Oporandu opaixagwa-rehe omonhe'ê avy ukase mo'ã hagwã hikwái. Oheka heka rei ndotopái hembiapo vaikwe. ⁵⁴Inhe'ê-rehe, hembiapo-rehe hembiapo vai ombojase mo'ã hese. Ha ndikatúi omboja rei hese. Hembiapo porã meme mate Hesu.

“Pene mbotavayse fariseu kwéry” he’i Hesu kente kwéry-pe

(Mt 10.26-33)

12 ¹Upe jave ojogweroaty aty heta kente. Heta eterei-gwi onhomoanha-mba, opyrumba ojóehe. Ha Hesu katu gwemimbo’e kwéry-pe ranhe he’i:

—Ani kena ererovia rei fariseu nhe’ê. Pene mbotavayse. Mbojape mbovuha nhanhomiha-rami opy’a ky’aha omo’ã kwaa, he’i. —Ani katu upéixa ereiko teĩ. ²Omokanhy va’ekwe gwive ojehexa uka jevy joty va’erã. Nhane reminho-migwe gwive ojekwaapa joty va’erã. ³Opa ne remimombe’ukwe nhemi ha-py ere va’ekwe, atýra-py ohendu endu va’erã. Ere mbegwe mbegwe va’ekwe nde róga-py omombe’u hatã hatã jevy va’erã. Enterove remiendurã-rupi omombe’u hatã hatã va’erã. Fariseu rekoha-rami ani ereiko teĩ, he’i Hesu oheko-mbo’e-vy gwemimbo’e kwéry-pe.

⁴He’i ave Hesu:

—Peê, xe rembiayhu va’e kwéry, ani erekyhyje rei teĩ. Oĩ nhande rete jukaharã. Nhane nhe’êgwe-rehe ae ndaipu’akáiry voi. Ani erekyhyje rei teĩ íxugwi. ⁵Tupã Nhandejáry tee-gwi ae erenhemokirirĩ erenhemomirĩ va’erã. Ha’e oipe’a va’erã ndéhegwi nde rekove. Ha upe rire oikwaa mamó pa ogwahê-ta ne nhe’êgwe. Ha’e ipu’aka tee va’e voi. Oikwaa ne mondo hagwã anháy renda-py. Upe nde rekove oipe’a kwaa va’e-gwi mate erenhemomirĩ va’erã.

⁶⁻⁷—Ani erekyhyje teĩ. Nhandejáry pene nhangarekoha voi. Ne mandu’a katu manimbe-rehe. Mixĩ eterei-gwi yvypóry nopenáiry hese. Nhavende ramo, mokõi-rehe mixĩmi nhagana arã. Ndovaléi voi yvypóry-pe. Nhandejáry ae onhangareko hese kwéry. Hymba tee voi manimbe. Omano ramo peteĩ, ha’e oikwaa gwymba omano ramoha hese kwéry opena-gwi. Ha nde-rehe openave gwembiayhu tee-gwi. Oikwaa voi nde rehegwa. Ne akã ragwe jepe peteĩ teĩ oipapapa-ma gwembiayhu tee-gwi. Upéixa-gwi ani erekyhyje teĩ va’erã avave-gwi.

⁸—Ha xe katu, he’i ave —xe Nhande Ryke’y tee va’e. Ere ramo nde rapixa-pe: “Hesu reroviaha voi ko xe” xe ave ha’e arã Nhandejáry rembigwái yváy pygwa kwéry-pe: “Xe rembiayhu voi upe va’e” ha’e arã nde-rehe. ⁹Ha ere ramo “Xe ndajerovia mo’ãi Hesu-rehe. Xe ndaiko mo’áiry Hesu rembigwái ramo” ere ramo, xe ave ha’e arã Nhandejáry rembigwái yváy pygwa kwéry-pe: “Ndaha’éi voi xe re’yí upe va’e” ha’e arã nde-rehe.

¹⁰—Xe ko Nhande Ryke’y tee va’e. Ne rembiapo vai ramo, xe-rehe erenhe’ê rei rei ramo jepe, omboyke-ta joty ndéhegwi Nhandejáry ne rembiapo vaikwe. Nhandejáry Nhe’ê Marangatu tee va’e-rehe ae erenhe’ê vai vai ramo nomboyke mo’ávêi-ta ndéhegwi ne rembiapo vaikwe Nhandejáry. Nande py’a potĩ mo’ávêi opa e’y reheve.

¹¹—Upéixa-gwi ou ramo ipoxy va’e nde pyhy nde reraha-vy, ani erejapura nde py’apy-py. Nde reraha ramo ojeporahéi haty-py, ani erejapura teĩ. Nde reraha ramo mburuvixa renonde-py, mburuvixagwasu renonde-py ave, ani erejapura teĩ ne nhe’êrã-rehe. “Mba’e tipo ha’e va’erã? Mba’éixa tipo anhe’ê-ta?” aipo-rami ani ere rei teĩ nde py’apy-py ereho-vy. ¹²Nhe’ê Marangatu tee va’e ae ne monhe’ê uka va’erã. Ipoxy va’e nde reraha jave, Nhe’ê

Marangatu tee va'e ome'ê va'erã nde-vy ne nhe'êrã, he'i Hesu gwemimondo kwéry-pe pono ikyhyje oho-vy.*

Hesu onhemonhe'ê omba'e reta-rehe opena eterei va'e-pe

¹³Ha ojogweroaty va'e pa'ũ-gwi peteĩ he'i Hesu-pe:

—Mbo'eháry, emombe'u xe ryke'y-pe omboja'o ja'o hagwã ore ru amyrĩ mba'ekwe. Xe ave aipota xe mba'erã, he'i Hesu-pe.

¹⁴Aipo ramo Hesu he'i íxupe:

—Nahániry. Ndajúiry mba'ekwe amboja'o hagwã. Mba'eve namboja'o ukáiry. Ndaha'ei upearã xe aju.

¹⁵Upéi he'i ave íxupe kwéry:

—Pejeapysaka katu ko xe nhe'ê-rehe. Xáke, ani ereipota rei rei pende rapixa mba'e. Nhane mba'e reta reta rei ndaha'ei nhande rekoverã tee. Mba'eve ndererekói ramo jepe, nde py'a potĩ ramo ereiko porã va'erã, he'i onhemonhe'ê-vy íxupe kwéry.

¹⁶Upéi arandu nhe'ê omombe'u ojogweroaty va'e kwéry-pe. Imba'e reta va'e rehegwa-rami omombe'u gwekorã:

—Oime araka'e peteĩ imba'e reta va'e, ijyvy porã va'e. Ijyvy porã-gwi nipo opu'ã porã íxupe hemitygwe ra'e. Heta eterei hemitygwe. ¹⁷Upéixagwi he'i opy'apy-py: “Upe xe remitygwe ryrurã mixĩ eterei. Heta eterei xe remitygwe. Ndajái arã xe remitygwe ryrurã. Mba'e tipo ajapo-ta?” he'i opy'apy-py. ¹⁸Upéi he'i ave, “Aikwaa-ma ajapo va'erã. Aitypa uka-ta upe xe remitygwe ryrurã kwéry. Ambotuvixave-ta xe remitygwe ryrurã. Ipyahu va'e-py amboyru-ta xe remitygwe, xe mba'e reta ave” he'i opy'apy-py. ¹⁹“Avy'a va'erã voi ko xe” he'i. “Xe mba'e reta reta xe mbovy'a va'erã” he'i. “Namba'apovéi arã aiko-vy, heta eterei-ma xe mba'e kwéry-gwi. Naxe kane'ovéi-ma va'erã” he'i. “Apytu'u-ta. Akaru-ta. Opaixagwa ajapo-ta anhembovy'a hagwã” he'i upe imba'e reta va'e opy'apy-py, he'i Hesu omombe'u-vy arandu rehegwa nhe'ê. ²⁰—Ha upéixa oiko jave upe imba'e reta va'e, Nhandejáry he'i íxupe: “Nde, nane arandu porãi voi. Ne rembiereko heta ndovalevéi va'erã nde-vy. Ko pyhare eremano ete-ma va'erã. Ne mba'ekwe opyta rei-ta. Nde rekoviare mate oiporu-ta. Ndovaléi voi arã nde-vy ne mba'e reta” he'i Nhandejáry upe omba'e reta-rehe opena eterei va'e-pe, he'i Hesu omombe'u-vy arandu rehegwa nhe'ê.

²¹Upéi he'i ave omombe'u-vy íxupe kwéry:

—Upéixa voi omba'e reta-rehe opena eterei va'e. Omba'e reta reta ojéupe gwarã-rehe mate opena. Ha Nhandejáry remimbota-rehe nopenáiry. Ojéupe gwarã nonhongatu mo'aĩ yváy-py.

Nhandejáry onhangareko kente kwéry-rehe

(Mt 6.25-34)

²²Upéi omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe imba'e-rehe:

—Ani erejepy'apy teĩ ne remikotevêrã-rehe. Anive ereporandu randu nde py'apy-py upéa-rehe. “Ma'erã tipo ajapo-ta xe remi'urã-rehe? Mba'éixa tipo ajapo-ta xe aorã-rehe?” nipoarãi aipo ere erejepy'apy eterei ereiko-vy. ²³Ndahá'ei nhane rembi'u-rehe, nhande ao-rehe jaiko porã Nhandejáry ndive.

* 12.11-12 Mt 10.19-20; Mc 13.11; Lc 21.14-15

²⁴—Ne mandu'a porã katu xopĩgwasu-rehe. Onhemityĩ e'ỹ va'e upéa, omono'õ e'ỹ va'e ave, ojapo e'ỹ va'e gwembi'u renagwã va'e ave, nomoĩngatúĩ gwemi'urã. Nhandejáry ae omongaru íxupe kwéry. Ha kente katu iporãve gwya kwéry-gwi. Iporãve-gwi onhangareko porãve-ta hese kwéry Nhandejáry.

²⁵⁻²⁶—Erejepy'apy eterei ne remikotevẽ-rehe. Nde ae nande pu'akái ndéjehe. Nde ae ni peteĩ áry nderehupity kwaáiry nde tujave hagwã. Nde ae nande pu'akái ndéjehe. Upéixa ramo anive erejepy'apy teĩ ne remikotevẽ-rehe, he'i Hesu omombe'u-vy.

²⁷Upéi he'i ave:

—Tapene mandu'a katu yvoty nhu mygwa-rehe, okakwaa rei va'e-rehe. Nomba'apói, noipogwáiry. Iporã rei oĩ-vy. Ha'e-ta katu xe, Mburuvixagwasu Salomão amyrĩ ao iporã ete voi va'ekwe. Ha ijao-gwi iporãve voi yvoty. ²⁸Ndahi'aréi va'e voi yvoty. Áy katu oĩ, ko'ẽ ramo ipirupa jevy-ma va'erã, ohapy jevy-ma va'erã, ndaiporivéi jevy-ma va'erã. Nhandejáry mba'e voi yvoty. Onhangareko porã omba'e-rehe. Ha nde katu, nde ave Nhandejáry remimoingo va'e voi nde. Yvoty-gwi nde tuvixave íxupe. Upéixa-gwi onhangareko porãve ave nde-rehe Nhandejáry. Ma'erã nderejeroviái hese? Ejerovia ete katu hese nde py'agwapy hagwã.

²⁹—Ani erejapura teĩ ani erevy'are'ỹ teĩ ne remikotevẽ-rehe. Ere rei rei nde py'a-py, “Mba'e tipo ajapo-ta ajohu hagwã xe remi'urã, xe ay'u hagwã?” ere rei nde py'apy-py.

—Ani erejapura eterei teĩ ne remikotevẽ-rehe. ³⁰Entéro kente, Nhandejáry-rehe ojerovia e'ỹ va'e gwive upéa ojapo. Ha nde, ani erejapo ha'eixagwa. Nhandejáry, nde Ru yváy pygwa oikwaa-ma ne remikotevẽ. ³¹Nde katu epena meme hese. Ha'e ne ruvixarã. Hemimbota-rehe mate epena. Upéixa erejapo meme ramo, ha'e nde rexakwaa porã-ta. Ome'ẽ-ta nde-vy ne remikotevẽ va'e.

³²—Upéixa-gwi peẽ, xe rembiayhu kwéry ani pejapura rei teĩ. Napende retái ramo jepe, ani pekyhyje rei teĩ. Nhandejáry Nhande Ru yváy pygwa pende poravo-ma va'ekwe peiko hagwã hendive. Pemoirũ-ma va'erã íxupe pene ruvixarã. ³³⁻³⁴Upéixa-gwi anive ne rakate'ỹ eterei ne mba'e kwéry-rehe. Iporãve ne rakate'ỹ Nhandejáry remimbota-rehe nde rekoha porãrã hagwã. Upéa-rehe evendepa ne mba'e kwéry hepykwe ereme'ẽ hagwã iporiahu va'e kwéry-pe. Upéixa erejapo nde rekoha porãve hagwã yváy-py. Hyru-py ere-mono'õ va'e, ne mba'e, ndohói arã ne ndive yváy-py. Nda'ha'ei upe pygwarã ne mba'e ko yvy pygwa va'e. Nhandejáry remimbota-rupi ereiko ramo ae, nde rekoha porãrã erehupity arã yváy-py. Nde rekoha porãrã hemimonda e'ỹ va'e, hembí'u e'ỹ va'e ave nde ao raso rembi'u e'ỹ va'e ave nde rekoha porãrã. Ne rakate'ỹha-rehe erepena pena va'erã. Erepytase arã indive. Upéixa-gwi iporãve nde-vy ne rakate'ỹ Nhandejáry remimbota-rehe, he'i Hesu gwemi-mbo'e kwéry-pe.*

Mburuvixa-pe oha'arõ va'e rehegwa nhe'ẽ oiporu Hesu

(Mt 24.43-44; 25.1-13; Mc 13.35-37; Lc 21.34-35)

³⁵⁻³⁷Upéi he'i jevy Hesu:

* 12.33 Mt 6.19-21

—Xe ra'arō katu xe Nhande Ryke'y tee va'e agwahêha óra. Amombe'u-ta peẽ-my mba'éixa pa tekotevê xe ra'arō mburuvixa-pe oha'arō va'e rehegwa nhe'ê-rami.

—Oĩ va'ekwe imba'e reta va'e. Oho omenda va'e karugwasu ha-py. Ha hembigwái kwéry oha'arō arō íxupe ou jevy hagwã. Oku'a jopyha ndoipe-áiry. Tataendy nombogwéiry. Oha'arō tee oiko-vy. Omonhenduha oha'arō. Ogwahêhaty oha'arō sapy'a ogwahê ramogwarã oipe'a hagwã okê.

—Ha'e-ta katu peẽ-my: Ovy'a voi va'erã upe ijáry-rehe oha'arō va'e kwéry. Ogwahê ramo ijáry, ogwereko porã va'erã gwĩ gwembigwái ndokéiry va'e-pe.

³⁸⁻⁴⁰—Avave ndoikwaái igwahê hagwã áry. Pyhare pyte-py para'e ogwahê-ta, haimete-ma ko'ê jave para'e ogwahê-ta. Oha'arō arō joty oiko-vy hembigwái. Ogwahê ramo ijáry ndokéi va'e ovy'a va'erã. Ijáry joty ohexa-kwa va'erã upe gwembigwái ha'arôha-pe.

—Upe hembigwái ha'arôháixa peẽ katu tapeiko xe ra'arô-vy, he'i Hesu. —Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy-ta. Avave ndoikwaái agwahê hagwã áry. Xe ra'arô arô-vy katu peiko kena.

—Amombe'u jevy-ta mba'éixa pa tekotevê xe ra'arô óga járy nhe'ê-rami, he'i Hesu.

—Óga járy oikwaa ramo ra'e imonda va'e ogwahê ramoha áry ndokéi arã ra'e ha'arô oiko-vy pono oike imondase va'e.

—Upéixa ave peẽ xe ra'arô-vy peiko katu. Ndereikwaái arã xe agwahê hagwã áry. Tane mandu'a meme katu xe-rehe. “Ogwahê-tama para'e” ere xe-rehe. Upéixa xe ra'arô, he'i Hesu gwembiayhu kwéry-pe.*

Tembigwái gwerekwa rekovia opyta va'e rehegwa nhe'ê

⁴¹Upéi Pedro he'i Hesu-pe oporandu-vy:

—Kiva'e-pe eremombe'u kuri arandu rehegwa nhe'ê, ore Járy? Ore-vy gwarã para'e, entéro va'e pegwarã para'e? he'i oporandu-vy. —Ore, ndoroi-kwaáiry, he'i.

⁴²—Amombe'u-ta peẽ-my tembigwái rekoha rehegwa nhe'ê-rami peha'arô hagwã peiko-vy, he'i. —Kiva'e po hekoha porã va'e, kiva'e po hekoha vai ave amombe'u-ta peẽ-my, he'i.

—Oĩ va'ekwe kwimba'e heta hembigwái va'e. Mombyry ohose-gwi he'i gwembigwái hi'arandu va'e-pe: “Xe mba'e-rehe enhangareko katu. Xe rembigwái kwéry-rehe eremanda ave. Eremboja'o ja'lo hagwã ereme'ê-vy hemi'urã kwéry íxupe gwarã” he'i. Upéa he'i rire oho oheja gwekoviarã ijáry.

⁴³—Ogwahê jevy-ma ramo otopa jevy gwembigwái-pe. Ovy'a voi arã upe ijáry nhe'ê-rupi omanda porã va'e ogwahê jevy-ma ramo herekwa.

⁴⁴—Anhetegwa amombe'u-ta peẽ-my: Upe herekwa va'e ovy'a eterei va'erã gwembigwái ndive. Ovy'a-gwi he'i va'erã íxupe: “Iporã voi ne rembiapokwe. Avy'a voi ne rembiapokwe-rehe. Upéixa-gwi xe areko va'e-rehe erenhanga-reko meme-ta.” Aipo he'i arã ijáry gwembigwái porã va'e-pe.

⁴⁵—Ha ndovy'a mo'ái va'erã upe ijáry nhe'ê-rupi ndoikói va'e, omanda vai va'e. Upéa, ndoúi jave ijáry, he'i rei arã nipo opy'apy-py “Hi'are-ta voi xe rerekwa.” Ha upéa-rehe nahembiapo porãvéi-ma. Tembiapo vai vai ojapo.

* 12.35-40 Mt 24.42-44; Mc 13.32-37; Lc 21.34-36

Onhembosarái hembigwái ambue kwéry-rehe, kwimba'e-pe kunha-pe ave oinupā nupā oiko-vy. Okaru karu oiko-vy. Oka'u ka'u ave oiko-vy.

⁴⁶—Ha hembiaipo vai jave, ojáry-rehe naimandu'avéi jave, ogwahẽ jevy va'erā ijáry. Ogwereko asy asy ete uka va'erā gwembigwái hembiaipo vaikwe-rehe. Omoĩ uka va'erā upe gwembigwái hembiaipo vai va'e kwéry ha-py. Nhandejáry-rehe ndojeroviái va'e ha-py omondo arā íxupe.

⁴⁷—Ha'e-ta ave peẽ-my: Upe ijáry remimbota oikwaa-ma jave ojapo e'ỹ va'e ohasa asy asy va'erā. Gwembiaipo porā e'ỹ-rehe ohasa asy va'erā. Ndojaposéi-gwi ndojapói. ⁴⁸Ha upe ijáry remimbota ndoikwaái va'e hembiaipo vai-rehe jepe ndohasa asy etéiry va'erā joty.

—Heta ome'ẽ me'ẽ rire nhande-vy, hekovia heta ojerure rure ave arā. Hetave tave ome'ẽ rire, hetave tave ave ojerure rure arā nhande-vy.

“Tata-rami aru xe pu'aka kente kwéry-rehe” he'i Hesu

(Mt 10.34-36)

⁴⁹Upéi he'i jevy Hesu:

—Aju va'ekwe ko yvy-py. Tata-rami aru xe pu'aka kente kwéry-rehe. Ambojepotase eterei va'e vérami aiko-vy pya'e hendy porā hagwā. ⁵⁰Tekotevẽ ae ahasa asy xe aiko-vy ou e'ỹ mboyve. Ajepy'apy hese aha'arõ-vy. Ahasa asy ha'arõ-vy.

⁵¹—Pende py'a-py penhemongeta rei xe-rehe. “Ou ombopy'agwapy ente-rove-pe peteĩxa oiko hagwā hikwái. Ou ponove ndaija'ei ojóhe ou-vy” peje rei xe-rehe peiko-vy. Ndaha'éiry upéa-rehe xe aju. Aju kente kwéry amboja'o-vy. Ndaijojavéi voi va'erā kente kwéry xe-rehe ha-py. Napeteĩxáiry voi va'erā. ⁵²Ay gwive he'yi kwéry, peteĩ óga gwigwa napeteĩxavéi va'erā xe moirũ va'e ipa'ũ-my oĩ-gwi. Ndaijojavéiry arā gwe'yi kwéry ndive upéixagwi. ⁵³Túvy ija'e'ỹ va'erā gwa'ýry-rehe ha ta'ýry gwu-rehe. Kunha ija'e'ỹ va'erā omemby kunha-rehe ha imemby kunha osy-rehe. Kunha ija'e'ỹ va'erā ome sy-rehe. Imena sy ija'e'ỹ va'erā omemby rembireko-rehe ave. Napeteĩxái ojohayhu va'erā xe-rehe ha-py, he'i onhemombe'u-vy Hesu.

“Áry-rehe ne arandu voi” he'i Hesu

(Mt 16.2-3; 5.25-26)

⁵⁴He'i ave gwenonde-py ijaty okwa va'e-pe:

—Ygwasu-gwi ou ramo arai oky hagwā, “Oky-tama nhande-vy” peje ramo, oky voi. ⁵⁵“Yvy aku-gwi ou yvytu haku vai hagwā nhande-vy” peje ave. Haku vai voi ave. ⁵⁶Arai erehexa ramo ereikwaa-ma oky hagwā. Yvytu aku nde pete ramo ereikwaa-ma haku vai-ta ave. Áry-rehe ne arandu voi. Ma'erā-gwi nane arandu porái Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ erehendu hagwā. Nde, nde py'a ky'aha eremo'ã kwaa, ma'erā-gwi nane arandu porái erehexa kwaa hagwā xe-rehe. Mbava'e-rehe po he'ise xe rembiapo porā ndapeikwaái voi. ⁵⁷Ma'erā-gwi po nderejehexa kwaáiry nde rekoha-rehe ne arandu porā hagwā? he'i onhemonhe'ẽ-vy. ⁵⁸—Oĩ ramo nde-vy ipoxy va'e, he'i ramo nde-vy: “Ne rembiapo vai va'ekwe xe-vy. Nerembohekoviái xe-vy xe mba'e ne rembiporu va'ekwe. Upéa-rehe aha-ta mburuvixa-pe oromombe'u-vy.” Aipo he'i ramo nde-vy, ani nde poxy teĩ joty. Enhe'ẽ mbegwe mbegwe joty íxupe. Nde reraha ramo mburuvixa renda-py, tape-rupi erenhe'ẽ porā porā joty

íxupe ponove ipoxy ne ndive. Ereiko porã jevy hagwã indive embopy'a porã jevy ndejéupe. Ipoxy reheve ogwahẽ ramo mburuvixa renda-py, niporãi arã voi nde-vy. Ne rembiapo vai-rehe mburuvixa ne moĩ uka arã preso. Polícia-pe nde pyhy uka va'erã, nde reraha uka va'erã. ⁵⁹Nde, neresêvéi-ma va'erã ne moĩ hagwe-gwi. Erembohekoviapa ete-ma rire mate, ne mosê jevy va'erã, he'i Hesu.

Ndererováí ramo nde rekoha, eremano va'erã

13 ¹Upe jave ogwahẽ Hesu ha-py omombe'u íxupe:
—Mburuvixa Pilatos ojuka uka araka'e gwĩ galileu kwéry-pe. Oime jave Nhandejáry-pe ojeporahéi haty-py, ojuka íxupe kwéry. Nhandejáry-pe omboete jave gwymba ojuka uka-vy íxupe ave ojuka, he'i omombe'u-vy.

²⁻³Upéa-rehe Hesu he'i íxupe kwéry:

—Ani ere teĩ nde py'apy-py: “Ojejavy eterei va'e-pe mate Nhandejáry ombohasa asy onhehundipa” ani ere teĩ upéa-rehe, he'i. —Anhete ha'e-ta nde-vy, ndererováí ramo nde rekoha, sapy'a ou va'erã Nhandejáry ne mbohasa asyharã, ne rembiapo vai-rehe eremano va'erã, he'i onhemonhe'e-vy íxupe kwéry.

⁴⁻⁵—Ho'a-ma ramo va'ekwe upe óga yvate vate va'e héry Siloé, dezoito omano va'ekwe. Hi'ári ho'a-gwi omano joa-ma hikwái. Kóxa ani peje teĩ hese kwéry: “Hembiapo vai eterei va'e voi nipo ra'e. Jerusalém mygwa kwéry-gwi nipo ra'e hembiapo vaive ra'e. Upéa-gwi nipo ra'e ombohasa asy íxupe Nhandejáry onhehundipa hagwã.” Ani peje teĩ aipo-rami hese kwéry. Anhete ha'e-ta nde-vy. Ndererováí ramo nde rekoha, nderejerováí ramo Nhandejáry-rehe, nde ave upeixa sapy'a eremano arã, enhenhundi arã, he'i Hesu onhemonhe'e-vy íxupe kwéry.

Figo máta rehegwa nhe'ẽ

⁶Ha upéi katu Hesu omombe'u arandu nhe'ẽ figo máta rehegwa nhe'ẽ-rami.
—Uvaty mbyte-py kwimba'e onhoty va'ekwe peteĩ figo yvyrarã. Upéi hi'are rire ou oheka mo'ã ijyva figo. Ha ndojohúi. ⁷Upéixa-gwi he'i gwebigwái-pe uvaty-rehe onhangareko va'e-pe: “Ohasa-ma mbohapy ro'y upe figo máta anhoty hagwe. Hi'a-rehe aju meme mo'ã. Ndaipóri. Ndahi'áiry joty. Oĩ rei-ma. Eity íxupe” he'i gwembigwái-pe. ⁸Ha hembigwái he'i íxupe: “Iporãve ereheja peteĩ ro'yve íxupe” he'i hembigwái gwerekwa-pe. “Ajo'o porã-ta ijerekwe-rehe. Amohu'ũ-ta amoporãve yvy ijerekwe-rehe. ⁹Peteĩ ro'y rire jevy hi'a ramo iporã arã. Ha hi'a e'ỹ vyteri ramo katu, aity arã íxupe” he'i gwerekwa-pe.

Upe arandu rehegwa nhe'ẽ, figo yvyra rehegwa-rami omombe'u Hesu.

Kunha ikarapã va'e-pe ombogwera Hesu

¹⁰Peteĩ pytu'uha áry-py Hesu oho jevy omombe'u ojeporahéi haty-py. ¹¹Ha ogwahẽ kunha ikarapã va'e. Ojapo-ma dezoito ro'y ikarapãha oiko-vy. Nda-hi'yvi porãvéi-ma. Anháy ojepota hese-gwi omokarapã íxupe. ¹²Ha ohexa-ma ramo íxupe, Hesu ohenói gwenda-py. Upéi he'i íxupe:

—Kunha, orombogwera-ma nde rasy vaikwe-gwi, ¹³he'i hese opo omoĩ-vy. Upe jave opu'ã porã-ma kunha.

—Nhandejáry imarangatu tee va'e, he'i kunha omboete-vy. Nhandejáry ombogwerahare-pe omomba'egwasu.

¹⁴Upéa-rehe ojeporahéi haty járy he'i ojogweroaty va'e kwéry-pe:

—Ani teĩ ereju pytu'uha áry-py ne mbogwera uka hagwã, he'i. —Áry rei-py katu ereju va'erã, he'i íxupe. —Seis áry meme-py nhamba'apo meme. Peteĩ áry-py japytu'u. Anive ereju pytu'uha áry-py ne mbogwera hagwã, he'i íxupe ipoxy-vy.

¹⁵Hesu katu he'i íxupe:

—Nde, nde py'a ky'aha eremo'ã kwaa eterei. Erenhemboete rei ereiko-vy. Ndereikwaa porãi Nhandejáry nhe'ẽ, he'i. —Pytu'uha áry-py meme eremboy'u ne rymba kwéry. Erejora ne rymba vaka, ne rymba mburika ave eremboy'u hagwã ereraha-vy y rembe-py imboy'u-vy, he'i. —“Ndaha'ei tembiapo rei ajapo eremboy'u-vy” ere ereho-vy. “Áry meme hoy'u hagwã ndaha'ei hembiapo rei” ere. “Amboy'u hagwã ae xe rymba” ere.

¹⁶—Upéixa voi ave ambogwera arã pytu'uha áry-py. Kente iporãve voi mymba-gwi. Ha ko kunha Abraão remiarirõre voi. Ojapo-ma dezoito ro'y anhaygwasu Satanás ndopoíry íxugwi. Omokarapã-ma íxupe. Iporã voi pytu'uha áry-py imba'asy, anhaygwasu remimoigwe ajorapa-ma kunha-gwi, he'i oikwaa ukase-vy huvixa kwéry-pe gwembiapo porã.

¹⁷Inhe'ẽgwe ohendu-ma ramo, oti-ma hese ija'e'y va'e kwéry. Ha enterove ojogweroaty aty va'e ogwerovy'a Hesu rembiapokwe.

Temity mostarda rehegwa nhe'ẽ-rami arandu nhe'ẽ

(Mt 13.31-32; Mc 4.30-32)

¹⁸He'i íxupe kwéry Hesu:

—Mba'éia aikwaa uka-ta peẽ-my Nhandejáry nhande ruvixaha? Mba'ei-xagwa nhe'ẽ aiporu-ta pene mo'arandu hagwã? he'i. ¹⁹—Ne arandurã amombe'u-ta temity mostarda rehegwa nhe'ẽ-rami aiporu-ta, he'i.

—Kwimba'e kokwe-py onhoty araka'e temity. Héry va'e mostarda onhoty. Mixi ete va'e mostarda ra'yi. Okakwaa-ma rire ae oiko-ma tuvixa va'e yvyra. Hakãmbpy-py gwyra ojeaityvapo-ma, he'i Hesu Nhandejáry irũ hetave tave oĩ va'erã rehegwa kwaa uka-vy.

Mbojape mbovuha rehegwa nhe'ẽ-rami arandu nhe'ẽ

(Mt 13.33-35)

²⁰Upéi he'i jevy:

—Mba'eixagwa nhe'ẽ aiporu-ta aikwaa uka hagwã peẽ-my Nhandejáry nhande ruvixaha? he'i. ²¹—Mbojape mbovuha rehegwa nhe'ẽ-rami amombe'u-ta.

—Kunha oipyhy hu'i ojapo hagwã mbohapy mbojaperã. Ha hu'i-py omoĩ moĩ imbovuha. Ijavyte-rupi voi ojehe'apa hese. Indive ovu. Ombovupa-ma íxupe, he'i Hesu, Nhandejáry nhe'ẽ irũ hetave tave oĩ va'erã rehegwa kwaa uka-vy.

Okẽ po'i rehegwa nhe'ẽ

(Mt 7.13-14, 21-23; Jo 10.7)

²²Hesu ogwata gwata oho-vy Jerusalém-my. Tetã-rupi, tetã'i-rupi ohasa oho-vy. Ohasa ramo ombo'e mbo'e upe pygwa kwéry-pe. ²³Upe jave peteĩ oporandu íxupe:

—Mbo'eháry, ndahetái tipo onheresende va'erã? he'i.

²⁴Hesu katu arandu nhe'ê omombe'u íxupe, okê rehegwa nhe'ê-rami.

—Oĩ okê ereike hagwã yváy-py. Ipo'i va'e voi. Hasy peve ohasa va'erã. Heta va'e ohasase mo'ã pe okê-rupi. Anhetegwa ha'e-ta nde-vy. Ne kyre'ỹ re'ỹ katu erehasa porã hagwã pe okê-rupi, he'i Hesu ombojerovia ukase mo'ã-vy íxupe.

²⁵Upéi omombe'u jevy Nhandejáry rehegwa nhe'ê óga járy rehegwa-rami.

—Óga járy opu'ã omboty hagwã gwokê. Omboty-ma ramo ndikatuvéi-ma ereike koty-py. Okê-my rei erenhe'ê-ta. “Eipe'a ne rokê oroike hagwã” ere rei arã óga járy-pe. Ha upéixa ave ere rei arã Nhandejáry-pe. Ereipota mo'ã okê oipe'a-gwi nde-vy. “Ndoorikwaái voi nde” he'i arã nde-vy. “Ndaikwaái xe” he'i arã nde-rehe. ²⁶Ha nde katu ere arã, “Nde karu rovái tee va'ekwe xe. Ne ndive hay'u va'ety tee va'ekwe xe. Xe retã-my xe mbo'e tee va'ekwe ave nde” ere arã íxupe. ²⁷Ha'e ae he'i arã nde-vy, “Xe katu, ndoroikwaái voi” he'i arã nde-vy. “Tereho mombyry xéhegwi. Nde ne rembiapo vai-gwi ndikatúi ereike ko'a-py. Nde-vy ndaípe'a mo'ái ereike hagwã” he'i arã Nhandejáry nde-vy. ²⁸Upéa-rehe erejahe'o va'erã. Ndaikatúi ereike-gwi Nhandejáry nhande ruvixa oiko haty-py, nde vy'are'ỹ va'erã. Ne ramói amyri Abraão oiko-ta Nhandejáry ndive. Ne ramói amyri Isaque ave oiko-ta Nhandejáry ndive ave. Ne ramói amyri Jacó ave oiko-ta Nhandejáry ndive ave. Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety amyri kwéry ave oiko-ta indive. Ha'e kwéry meme Nhandejáry ndive oikopa va'erã. Ha nde, mombyry-gwi rei erehexa arã íxupe kwéry. “Ndikatúi ereike ko'a-py” he'i arã Nhandejáry nde-vy, he'i arandu nhe'ê oiporu-vy íxupe kwéry.

²⁹—Ha'e-ta peẽ-my heta heta judeu e'ỹ va'e omoirũ-ta Nhandejáry gwuvixarã-pe. Yvy apy gwive opa yvy arigwa oho-ta ave oiko hagwã Nhandejáry nhande ruvixa oiko haty-py. Upe-py ogwapy-ta indive yváy-py. ³⁰Ha heta oĩ ãy onhemboete uka e'ỹ va'e. Ha yváy-py tuvixa mba'e va'erã Nhandejáry-pe. Heta oĩ ave ãy onhemboete ukaseve va'e. Ha natuvixa mba'eíry voi va'erã Nhandejáry-pe, he'i íxupe kwéry Hesu omombe'u-vy.

Jerusalém tetã mygwa-pe ohayhu Hesu

(Mt 23.37-39)

³¹Ha upe jave gwĩ fariseu kwéry ogwahẽ ijukaharã omombe'u íxupe.

—Nde jukaharã ogwahẽ-tama, he'i íxupe. —Ekwa katu. Ekanhy mani íxugwi. Herodes, nhande ruvixagwasu nde juka ukase-ma, he'i íxupe.

³²Hesu ae he'i:

—Xe areve-ta ko'a-py. Nakanhy mo'ái voi íxugwi. Nhandejáry oipota-ma ramo mate amano va'erã. Ndaha'etí mburuvixa nhe'ê-py amano va'erã, he'i Hesu. —Mbarakajagwasu hembiapo nhemi nhemi ombotavy gwemi'urã-pe. Upéixa ete ne mbotavy meme Herodes, he'i Hesu Herodes-rehe. —Tereho jevy emombe'u íxupe xe nhe'égwe, he'i. “Oĩve xe rembiaporã” ere íxupe. “Hetave anháy amosê-ta, hetave tave ambogwera-ta vyteri” ere íxupe, he'i Hesu omombe'u uka-vy. —“Ko'ê mbue mbue ramo mate ambopa-ta xe rembiaporã” ere íxupe kuri. ³³“Aikwaa-ma amanotaha óra” ere íxupe, he'i. —“Ãy katu, ko'ê ramo ave ahase ha-py aha-ta” ere íxupe. “Ndaha'etí ko tetã-my amano va'erã. Aha ranhe-ta Jerusalém tetã-my amano hagwã upe-py” ere íxupe. “Jerusalém

tetã mygwa meme ojuka Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety-pe" ere íxupe, he'i Hesu omondo onhe'êgwe mburuvixagwasu-pe.

³⁴Upéi he'i Jerusalém tetã mygwa kwéry-rehe:

—Yma gware äy peve erejuka meme Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety-pe. Ombou ramo nde ha-py, erejuka meme íxupe. Ita-py erejapi íxupe ijuka-vy. Upéixa pejapo meme voi peê. Xe aipota voi xe-rehe erejerovia. Xe rembiayhurã amboatyse xe ndive xe renda pygwarã. Ha nderejeroviaséi xe-rehe, he'i. —Yrygwasu ra'y kwéry ojerovia osy-rehe. Ojohu-tama ramo ivai va'e ou, omboaty ipepogwy-py. Ha'e onhangareko porã hese kwéry. Ohayhu porã gwa'y kwéry-pe. Xe ave, yrygwasu-rami, anhangareko porãse mo'ã pende-rehe kwéry. Ha nderejeroviaséi xe-rehe.

³⁵—Pejeapysaka katu, anheté ha'e-ta nde-vy, aha-tama ko xe, oroheja-tama. Ava osê va'e-rami hóga-gwi, aha ave ne renda-gwi. Ha ndaxe rexavéi-ma va'erã. Agwahê jevy-ma ramo, xe rexa jevy-ma ramo, ere arã xe-vy: “Tande rovasa ete katu Nhandejáry. Ha'e ne mbouha-rupi eregwahê ore-vy” ere arã xe-vy, he'i Hesu onhemombe'u-vy íxupe kwéry.*

Irirupa va'e-pe ombogwera Hesu

14 ¹⁻³Peteĩ pytu'uha áry-py Hesu oho okaru fariseu róga-py. Fariseu kwéry ruvíxa upe va'e. Ha heta heta kente oĩ hóga-py. Orepara para Hesu-rehe oĩ-vy híkwái. Hi'ypa-ma kwimba'e irirupa va'e oĩ ave upe-py. Hesu renonde-py oĩ. Ha fariseu kwéry, Moisés remimombe'ukwe mbo'eha kwéry ave oha'arõ ohexa hagwã.

—Mbava'e nipo Hesu ojapo arã, he'i ojóupe híkwái. —Oporombogwera-ta para'e pytu'uha áry-py. Ndopytu'u tee mo'ãi para'e gwembiapo-gwi, he'i ojóupe orepara para jave Hesu-rehe.

Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Mbava'e tipo iporã Nhandejáry-pe jajapo hagwã pytu'uha áry-py? Oipota tipo nhaporombogwera? Oipota tipo ndajaiporiahuverekói hasy va'e-pe? Peẽ nipo pejohu vai ra'e nhaporombogwera ramo pytu'uha áry-py.

⁴Ha okiririmba íxugwi.

Upe-ma ramo ombogwera hasy va'e-pe. Upéi he'i íxupe:

—Tereho jevy nde róga-py, he'i íxupe Hesu.

⁵Upéi omombe'u jevy íxupe kwéry pytu'uha áry rehegwa nhe'ê.

—Peẽ kwéry, sapy'a pamba'apo ave pytu'uha áry-py, he'i íxupe kwéry. —Nde ra'y ho'a ramo ygwa-py, ne rymba ho'a ramo ave, sapy'a erenohê jevy arã upe ygwa-gwi. Nderéi va'erã “Nanohê mo'ãi pytu'uha áry-py” aipo ndere mo'ãi. Erenohê pya'e va'erã.

⁶Ohendu-ma ramo upéa nhe'ê, ndikatúi ojohu vai.

Mba'éixa pa oiporavo gwenagwã ogwapy hagwã rehegwa nhe'ê

⁷Ha gwĩ fariseu ohenói va'ekwe ou heta okaru porã hagwã. Ha ogwahê ramo peteĩ teĩ oiporavo gwenagwã ogwapy hagwã. Iporãve rãve va'e-py ogwapyse. Upéa-rehe Hesu omombe'u íxupe kwéry arandu rehegwa nhe'ê omenda va'e rehegwa nhe'ê-rami. He'i:

* 13.35 Sl 118.26

⁸⁻⁹—Ne renói ramo erekaru hagwā omenda va'e ha-py, ani erenhembotuvixa eterei eregwapy hagwā. Ejehexa uka porā katu. Imbotuvixapyrā va'e renda-py ani eregwapy teĩ. Imbotuvixapyrā e'ỹ-rupi eiko pono ne mbova óga járy nde gwapy ha-gwi. “Niporāi eregwapy ko'a-py. Ko va'e mburuvixave renda ae ko. Ha'e ae ogwapy-ta ko'a-py. Nde, eregwapy mombyryve xéhegwi” pono he'i nde-vy. Aipo-rami ne mbova ramo nane mbovy'ái arā. Ne mopu'ā pu'ā ramo ne moti-ma arā. ¹⁰Iporāve eregwapy imbotuvixapyrā e'ỹ hagwā-rami. Upe-py eregwapy jave óga járy ou arā nde ha-py: “Iporāve xe py pyve eregwapy ko'a-py erekaru porāve arā nde” he'i arā nde-vy ne mbotuvixave-vy va'erā. Upéixa ramo ohendu va'e ne mbotuvixave va'erā entero-véa-gwi. ¹¹Ha'e-ta peẽ-my, onhembotuvixaseve va'e-rehe avave nopenáiry, ha upe onhemomirive va'e-pe katu ombotuvixave va'erā.

¹²Upéa omombe'u rire he'i gwenoihare-pe:

—Nde, ereporomongaru porāse ramo, ani erehenói nde-vy jevy ne mongaru va'erā kwéry-pe. Nde rapixa kwéry, nde ryvy kwéry, nde ryke'y kwéry, nde re'ýi kwéry, nde rapixa imba'e reta va'e kwéry ave ani erehenói upe va'e kwéry mante eremongaru porā hagwā. Ha'e kwéry ne renói jevy arā ne mohekoviarō uka arā. Ha ko yvy-py mate iporā va'erā nde-vy.

¹³⁻¹⁴—Iporāve ereporomongaru porāse ramo jepe ne mohekoviarō e'ỹ va'erā-pe joty erehenói. Iporiahu va'e kwéry, ikarapā va'e kwéry, ogwata e'ỹ va'e kwéry, hesapyso e'ỹ va'e kwéry ave erehenói va'erā eremongaru porā hagwā íxupe kwéry. Upe va'e kwéry ndogwerekói mba'eve ne mongaru jevy hagwā. Upéa erejapo ramo Nhandedjáry katu nde rovasa porā arā yváy-py, he'i íxupe. —Upe áry-py, entéro omano va'ekwe gwive omoingove jevy va'erā áry-py, nde rereko porā va'erā Nhandedjáry ne rembiapo porākwe-rehe, he'i Hesu ombo'e-vy.

Kente kwéry omongaru uka va'e rehegwa nhe'ẽ

¹⁵Peteĩ indive okaru va'e ohendu-ma ramo he'i íxupe:

—Nhandedjáry ndande ruvixa oiko haty-py, ovy'a ete va'erā indive okaru ramo.

¹⁶—Néi, he'i Hesu. —Amombe'u-ta peẽ-my Nhandedjáry ndive oiko va'erā rehegwa nhe'ẽ kente kwéry omongaru uka va'e rehegwa nhe'ẽ-rami.

—Kwimba'e ojapo uka heta temi'urā omongaru porā hagwā heta kente-pe. Ha omombe'u heta va'e-pe ou hagwā okarugwasu ha-py. ¹⁷Ojapopa-ma rire omondo gwembigwái omombe'u hagwā okaru va'erā-pe. “Ejo katu, jaha jakaru. Ojapopa-ma nhane remi'urā, ere xe remihenói-pe” he'i omondo-vy íxupe kwéry.

¹⁸—Ohenói-ma ramo avave ndouséi indive. Peteĩ va'e he'i uka íxupe: “Yvy ajogwa va'ekwe ahexa ranhe-ta” he'i uka. “Ahexa ranhe-ta ndaha mo'ái ranhe. Ani erejohu vai teĩ aha e'ỹ ramo” he'i uka jevy íxupe.

¹⁹—Upéi, hemienói ambue va'e ave he'i uka íxupe: “Heta xe rymba pyahu ajogwa va'ekwe. Tekotevẽ aikwaa nomba'apo porāi para'e, omba'apo porā para'e. Upéa-rehe ndaha mo'ái akaru hagwā ne ndive. Ani erejohu vai teĩ, ndahái ramo” he'i uka jevy íxupe.

²⁰—Upéi, outro he'i uka ave íxupe: “Amenda-ma kuri. Ndikatúi aha” he'i uka ave.

²¹—Ogwahẽ jevy-ma ramo hembigwái omombe'upa gwerekwa-pe. Oikwaa-ma ramo ndovy'ái voi ijáry. Ima'eandu-gwi he'i gwembigwái-pe “Ekwa katu. Tereho hekoviara embou iporiahu va'e kwéry okaru hagwã” he'i. “Tetãgwasu-py ekwa ehexa íxupe kwéry. Tapegwasu rupigwa, tape po'i rupigwa embou. Ikarapã va'e kwéry, hesapyso e'ỹ va'e kwéry, ogwata e'ỹ va'e kwéry ave embou katu okaru hagwã” he'i gwembigwái-pe.

²²—Upéi oho jevy hembigwái. Ogwerupa ete rire-ma, he'i gwerekwa-pe: “Aha ambovía va'ekwe kuri ogwahẽmba-ma” he'i. “Ajohu va'e kwéry gwive ogwahẽmba-ma” he'i. “Nomboaty hetái joty. Hendarã kwéry ne'írá vyteri omohynyhẽmba” he'i.

²³—“Aipo ramo ekwa jevy tape tape-rupi tereho. Erejohu va'e gwive erembou hagwã henagwã-rupi ogwapy hagwã. Oĩ rei tenda va'e nhamohynyhẽ hagwã. ²⁴Anhete ha'e-ta katu nde-vy: Tenonde-rupi ahenói uka va'ekwe ndo'u mo'ávéia-ma xe rembi'u” he'i ndovy'ái-gwi hese kwéry, he'i Hesu arandu nhe'ẽ omombe'u-vy.

Tekotevẽ omoirũ hagwã Hesu-pe

(Mt 10.37-38; Mc 8.34; Lc 9.23)

²⁵Ogwata ramo Hesu heta eterei oho ave hapykwéri. Upéi ojere he'i hagwã íxupe kwéry:

²⁶—Xe moirũse ramo ndikatúi xéhegwi erehayhuve avave-pe. Nde ru-pe, nde sy-pe, ne rembireko-pe, nde ra'y kwéry-pe, nde raju kwéry-pe, nde ryke'y kwéry-pe, nde ryvy kwéry-pe, ne reindy kwéry-pe, ne ména-pe, ne memby kwéry-pe, nde ryke kwéry-pe, nde kypy'y kwéry-pe, nde kyvy kwéry-pe ave erehayhuve ramo xéhegwi ndikatúi arã xe moirũ. Xe moirũse ramo ndikatu-véi ne rakate'ỹ nde rekove-rehe.

²⁷Tekotevẽ ereiko okurusugwasu ogweraha va'e-rami. Upéixa ijukapyrã-rami ndereikoséi ramo ndikatúi xe moirũ xe re'íy tee ramo.

²⁸—Amombe'u-ta peẽ-my xe moirũse va'e rehegwa nhe'ẽ gwogarã omopu'ãse va'e rehegwa nhe'ẽ-rami.

—Kwimba'e omopu'ãse ramo gwogarã ijyvate vate va'e, opy'a ndive onhemongeta porã arã. “Oĩ tipo heta xe plata ajapopa hagwã? Oĩ tipo xe pytygwõharã jajapo porã hagwã? Arekopa tipo ajapopa hagwã xe rogarã?” oporandu arã opy'apy-py. ²⁹Nonhemongeta porãi ramo omopu'ã rei ramo gwóga mo'árã, entéro ohexa va'e opuka va'erã hese hógarã-rehe mo'ã ohexa ramo. ³⁰“Omoĩ mo'ã gwóga renagwã. Omopu'ã ku'a ku'a rei henagwãrãgwe. Ndo-japopái oheja hagwã” he'i va'erã onhembohory va'erã hóga-rehe. “Ojapo-ta mo'ã óga oheja jevy gwogarãgwe” he'i arã, he'i Hesu arandu nhe'ẽ omombe'u.

³¹Upéi he'i jevy:

—Amombe'u jevy-ta peẽ-my xe moirũse va'e rehegwa nhe'ẽ mburuvixagwasu onhorairõ va'e rehegwa nhe'ẽ-rami.

—Mburuvixagwasu onhorairõ-tama ramo mburuvixagwasu ambue ndive, onhemongeta porã opy'apy ndive soldado kwéry-rehe. Dez mil mate ogwereko ramo, ha hese ija'e'ỹ va'e hetave ogwereko ramo, vinte mil ogwereko ramo, oporandu arã opy'apy-py: “Isoldado kwéry imbaraeteve tipo xe soldado kwéry-gwi?” he'i arã. “Ome'ẽ-ta tipo aipe'a imburuvixave ramo oikoha íxugwi?” oporandu arã opy'apy-py.

³²—Ha nome'ëi-tama ramo, nonhorairösevéi-ma va'erã. Gwenonde-rupi omondo arã onhomongeta va'e. Ojerure uka-ta upe ipu'akave va'e-pe oiko porã jevy hagwã onhondive, he'i omombe'u arandu nhe'ë.

³³—Upéixa ave, xe moirüse va'e tonhemongeta porã opy'a ndive. Nome'ëi voi xe moirũ ku'a ku'a. Gwekove-rehe hakate'ỹ va'e, gwe'ỹi kwéry-rehe hakate'ỹ va'e, omba'e-rehe hakate'ỹ va'e naxe moirũ etéi arã oiko-vy, he'i íxupe kwéry oiporavo uka hagwã.

Juky rehegwa nhe'ë

(Mt 5.13; Mc 9.50)

³⁴Upéi he'i jevy:

—Amombe'u jevy-ta peë-my xe moirüse va'e rehegwa nhe'ë juky rehegwa nhe'ë-rami.

—He porã juky. Ha ndahéi ramo katu, ndikatúí eremoatyrõ jevy. ³⁵Ndova-levéi-ma. Yvy pygwarã ndovaléiry. Ha ne remimomborã-ma voi va'erã upéa, he'i. —Ne aranduse ramo, ejeapysaka porã ko xe nhe'ë-rehe, he'i Hesu omombe'u-vy íxupe kwéry.

Hembiapo vai va'e ndive Hesu oiko

15 ¹Onhemboja Hesu renda-py plata-py oporombopaga va'ety kwéry, gwĩ ojevavy va'e kwéry ave inhe'ë rendu-vy. ²Ha upéa-rehe fariseu kwéry, judeu rekombo'ehaty kwéry ave onhe'ë rei rei hese:

—Kóa nahi'arandúiry voi, he'i rei hese. —Gwĩ ojevavy va'e kwéry ndive oiko meme okaru ave indive kwéry, he'i hese ojohu vai-vy hese.

Ovexa kanhygwe rehegwa nhe'ë

(Mt 18.12-14)

³Upéa-rehe Hesu omombe'u gwĩ ójehe ojerovia va'erã rehegwa nhe'ë ovexa kanhygwe rehegwa nhe'ë-rami.

⁴—Ne rymba ovexa heta ete erereko ramo, cem erereko ramo, erenhangareko hese. Peteĩ okanhy-ma ramo, ereheja upe okanhy e'ỹ va'e kwéry anho nhu porã-my ereheka heka hagwã íxupe. ⁵Erejohu-ma ramo, “Ajohu-ma xe rymba” ere va'erã. Erehupi va'erã íxupe nde ati'y-rupi ereru hagwã ne rymba kanhygwe. Erevy'a eterei ne rymba erejohu jevy-ma ramo. ⁶Eregwahẽ-ma ramo rire nde róga-py erehenói arã enterove-pe jevy ovy'a ave hagwã. Nde re'ỹi kwéry, nde rapixa kwéry ave erehenói arã ovy'a ave hagwã. “Ajohu jevy xe rymba okanhy va'ekwe” aipo ere arã eremombe'u-vy íxupe kwéry erembovy'a-vy jevy, he'i.

⁷—Upéixa ave yváy pygwa ovy'a joa arã. Hembiapo vaikwe va'e ogwerova-ma oiko-vy ramo gwekoha ovy'a joa-ma va'erã oiko-vy. Ojevavy va'e ojerovia-ma ramo xe-rehe ovy'a joa-ma va'erã yváy pygwa ave. Heta heko porã va'e ojerovia oiko-vy ramo xe-rehe ombovy'a arã yváy pygwa kwéry. Ha peteĩ hekoha vai va'ekwe ogwerova ramo gwekoha katu, ombovy'agwasuve arã íxupe kwéry, he'i Hesu.

Omba'e oheka oiko-vy kunha

⁸Upéi omombe'u jevy arandu rehegwa nhe'ë omba'e oheka va'e rehegwa nhe'ë-rami.

—Kunha ogwereko araka'e dez plata, ovale voi va'e. Ha okanhy peteĩ íxugwi. Upéixa-gwi omohendy tataendy, oitypei porã koty-py. “Tajohu jevy xe mba'e kanhygwe” he'i. Ndohejái mba'eve gwendagwe-py oitypei oheka-vy. ⁹Ojohu-ma ramo ohenói kunha kwéry-pe ogwerovy'a jevy va'erã. Hapixa kwéry, he'ýi kwéry hóga ypy rupigwa kwéry ogwahẽ-ma ramo, omombe'u: “Ajohu-ma xe plata okanhy va'ekwe. Pevy'a katu xe ndive ajohu jevy-ma xe plata” he'i íxupe kwéry.

¹⁰—Upéixa ave ogwerovy'a arã Nhandejáry hekoha vai va'ekwe-pe ogwe-rova-ma ramo gwekoha. Ovy'a arã gwembigwái kwéry yváy pygwa ndive.

Ta'ymirí okanhy va'ekwe rehegwa nhe'ẽ

¹¹Hesu omombe'u jevy arandu rehegwa nhe'ẽ ta'ymirí okanhy va'ekwe rehegwa nhe'ẽ-rami.

—Oiko va'ekwe kwimba'e. Mokõi ta'ýry va'e upéa.

¹²—Ha ta'ymirí he'i gwu-pe: “Eme'ẽ mani xe-vy xe mba'erã. ãy voi eme'ẽ xe-vy. Naha'arõséi eremano rire ae areko hagwã ne mba'ekwe” he'i gwu-pe. “Iporãve ereme'ẽ xe-vy ereikove reheve” he'i gwu-pe ta'ymirí hereko asy-vy.

Upéixa-gwi túvy omboja'o ja'o opa omba'e. Heta voi omba'ekwe omboja'o ja'o gwa'y kwéry-pe ome'ẽmba íxupe kwéry.

¹³—Upéi, ndahí'aréi ta'ymirí oho-ma mombyry. Omboatypa omba'e gwu mba'ekwe ome'ẽ kuri va'e ovendepa oho-vy. Hepykwe ae ogweraha. Mombyry ete oho. Ogwahẽ ramo tetã ambue-py ojapo opaixagwa. Omokanhy rei rei omba'e repykwe. ¹⁴Omokanhymba-gwi mba'eve ndogwerekói, ndaiporivéi-ma imba'e, ndaiporivéi-ma ave imba'e repyrãragwe. Iporiahu ete jevy opyta-vy.

—Ha upe rire, iporiahu ete jave tetã ambue pygwa kwéry-pe nahenhóiry hemitygwe. Upéixa-gwi ohasa asy upe tetã mygwa. Ndogwerekovéi gwemi-'urã-gwi ivare'apa upe pygwa. Ha ohasa asyve ta'ymirí. Ndaipóri tembi'u-gwi ohasa asy oiko-vy.

¹⁵—Ivare'apa eterei-gwi oho upe-py oiko va'e-pe ojerure gwemi'urã-rehe. Ha upe va'e omomba'apo íxupe. “Eremba'apose ramo, tereho xe yvy nhu-my enhangareko xe rymba kure kwéry-rehe, xe rymba kure mongaruha ramo ereiko hagwã” he'i upe pygwa ta'ymirí-pe. “Iporã. Apyta-ta ne rembigwái ramo” he'i.

¹⁶—Ha hymba kwéry-rehe onhangareko jave, ta'ymirí ivare'a vyteri oiko-vy. “Xe vare'a” he'i. “Akaruse eterei. Xe vare'a-gwi ha'use mo'ã kente rembi'u e'ý va'e, ko kure rembi'u rei-ma ha'use. Pono xe juka xe vare'a ha'use mo'ã ko kure rembi'u.” He'i-ma ramo ojéupe, avave ho'u va'erã nome'ẽséi ta'ymirí-pe.

¹⁷—Upe rire ae imandu'a jevy gwu-rehe: “Oĩ heta xe ru rembigwái omba-'apo va'e. Upe xe ru róga pygwa kwéry okaru porã. Hembigwái kwéry ave okaru porã ave. Ndaivare'ái voi xe ru ndive omba'apo va'e kwéry. Ha xe, amano-tama xe vare'a eterei-gwi ko xe yvy e'ý-py aiko-vy” he'i ojéupe.

¹⁸“Taha jevy xe ru róga-py. Ha'e-ta íxupe, Ajapo vai va'ekwe nde-rehe, aipo ha'e-ta íxupe. Nhandejáry-rehe ave ajapo vai va'ekwe ave. ¹⁹Ajapo vai eterei-gwi xe atĩ agwahẽ jevy hagwã. Xe rembiapo vai eterei nde-rehe, anive, Xe ra'y, ere xe-rehe. Atĩ eterei, Xe ra'y, ere hagwã xe-vy. Aikose eterei ne rembi-gwái ramo, aipo ha'e-ta xe ru-pe” he'i opy'apy-py.

²⁰—He'i-ma ramo osê upe yvy-gwi ojevy hagwã gwu renda-py. Mombyry-gwi ou jevy. Ogwahê e'ÿ jave gwu róga-py, mombyry vyteri gwu róga-gwi ou-vy ohexa-ma íxupe túvy. Ohexa-ma ramo, oiporiahuvereko gwa'ymirí-pe. Oripara oho-vy ohogwaití hagwã gwa'ýry-pe. Ohova pyte pyte íxupe. Oiporiahuvereko voi gwa'ýry-pe.

²¹—Aipo ramo ta'ymirí he'i gwu-pe: “Xe rembiapo vai va'ekwe nde-rehe. Xe rembiapo vai va'ekwe Nhandejáry-rehe ave. Xe rembiapo vai-gwi xe atí voi ndéhegwi. Anive, Xe ra'y, ere teĩ xe-vy xe rembiapo vai eterei va'ekwe-gwi” he'i gwu-pe.

²²⁻²³—“Ani eretĩ teĩ xéhegwi. Nde xe ra'y tee” he'i. “Orohayhu eterei. Avy'a orohexa-vy” he'i túvy íxupe.

—Upéi he'i gwembigwái kwéry-pe omanda-vy: “Pekwa pya'e peru xe ra'y aorã. Eru ao porã ete omonde hagwã. Ikwãyrurã eru ikwã-rehe omoĩ hagwã. Ipy ryrurã eru ave omonde hagwã. Iporã porãve va'e eru xe ra'y pegwarã” he'i.

—“Peru ave vaka ra'y ikyrave va'e pejuka hagwã íxupe. Heta eta vaka ro'lo ja'u-ta javy'a eterei-gwi. ²⁴Ko xe ra'y okanhy va'ekwe oiko-vy ha ko'ánga ogwahê jevy ou-vy. Omano vérami va'ekwe ha oikove jevy-ma nipo ra'e” he'i hese gwembigwái kwéry-pe.

—Upéi onhepyrũ ogwahê ramo ovy'a joa. ²⁵Upe jave ta'y rypykwe oime kokwe-py. Gwóga-py ogwahê-tama ramo ohendu ombopu va'e, ohendu ave ogwahu va'e. ²⁶Ohendu-ma ramo ohenói hembigwái oikwaa hagwã: “Mbava'e tipo aipo va'e?” he'i. ²⁷“Nde ryvy ogwahê kuri. Hesã porã ogwahê ou-vy. Ovy'a eterei nde ru. Upéixa-gwi ojuka uka vaka ra'y ikyrave va'e hemi'urã.”

²⁸—Aipo ohendu-ma ramo ta'yrusu ipoxy gwyvýry-rehe, ndoikeséi gwóga-py. Upe-ma ramo túvy osê oho-vy ohogwaití-vy íxupe. Ojerure rure gwa'y rypy-pe oike hagwã gwóga-py.

²⁹—Upe va'e ae he'i gwu-pe: “Xe katu, xe are-ma amba'apo ne ndive. Are-ma aiko ne nhe'ê-rupi. Ne remimbota mate ajapo aiko-vy. Ne'íra vyteri ereme'ê xe-vy ne rymba mixí va'e ha'u va'erã xe rapixa kwéry ndive. ³⁰Ha ko ne mba'e hundipahare katu ogwahê ramo, ne rymba ikyrave va'e erejuka íxupe. Hembiaapo vai va'ekwe nde-rehe. Opa mba'e ojapo nipo oiko-vy ra'e kunha vai ndive nipo oiko ra'e ave ha ogwahê ramo, ne rymba ikyrave va'e erejuka nipo ra'e íxupe.”

³¹—He'i-ma ramo, túvy he'i íxupe: “Xe ra'y, nde ko ereiko meme xe ndive. Entéro xe mba'e gwive ne mba'e voi. ³²Tekotevê javy'a ko'ánga onhondive. Ko nde ryvy, Omano, ha'e mo'ã va'ekwe hese, oikove teĩ nipo ra'e. Okanhy va'ekwe ha ko'ánga ogwahê jevy ou-vy. Tekotevê nhandombovy'a jevy katu” he'i túvy gwa'yrusu-pe, he'i Hesu, gwĩ ojevavy rire ojehesa rerova uka va'e-rehe Nhandejáry ovy'aha kwaa uka-vy.

Tembigwái nonhangareko porãi gwerekwa mba'e-rehe rehegwa nhe'ê

16 ¹Hesu omombe'u jevy doze gwemimbo'e kwéry-pe. Arandu nhe'ê omombe'u tembigwái rehegwa nhe'ê-rami.

—Kwimba'e onhangareko uka omba'e reta reta peteĩ gwembigwái-pe. Upe imba'e reta va'e oiporu uka meme omba'e kente kwéry-pe ombohekovia

hetave hagwā íxupe. Ha ohekoviārō-vy hembigwái-pe ogweru hikwái. Íjáry ete nonhangarekói voi hese, hembigwái mate ojapo.

—Upe jave gwí oikwaa va'e he'i imomba'apoha-pe: “Nonhangareko porái voi ne rembigwái ne mba'e-rehe. Ndohekoviārō porái nde-vy oiporuruka hagwe” he'i omombe'u-vy.

²—Ha upéi katu upe va'e ohenói uka gwembigwái-pe: “Ne rembiapo vai rerakwā ahendu kuri. Anhete pa erejapo. Nerembohekovia porái nipo xe mba'e aheja nde-vy va'ekwe ereiporuruka hagwā. Upéixa ramo noromomba'apo mo'ávéri” he'i gwembigwái-pe, hembiaapo vai va'ekwe-rehe.

³—Ha upéi katu hembigwái onhemongeta opy'apy-py: “Mbava'e tipo ajapo-ta? Xe momba'apoha xe mosē-ta. Namba'apo mo'ávéri-ma íxupe. Xe kangy eterei amba'apo hatā hagwā. Ndikatúiry amba'apo mbaraete hagwā. Ndajo'o kwaái yvy. Atí eterei ajerure rure hagwā xe remikotevê-rehe. Mbava'e tipo ajapo-ta aiko porā hagwā namba'apovéi-ma ramo a-py?” he'i opy'a-py onhemongeta-vy.

⁴—Upéi he'i jevy opy'a-py: “Aikwaa-ma mba'e ajapo-ta kente kwéry xe moirū porā hagwā, xe mogwahē hagwā gwóga-py” he'i opy'apy-py.

⁵—Upéi omomba'apoha mba'e oiporu va'ekwe ohenói. Ogwahē ypy va'e-pe he'i: “Mbovy tipo erereve vyteri xe momba'apoha-pe?” he'i oporandu-vy íxupe. ⁶“Heta nhandy aiporu va'ekwe. Cem ryrugwasu-rehe areve voi íxupe.” “Kí, ehai nde kwatia-py mixíve ereve hagwā. Cinquenta ryrugwasu-rehe erehai” he'i oreve va'e-pe. Ome'ē íxupe ikwatia ohai mixíve oreve hagwā.

⁷—Upéi oporandu kwimba'e ambue-pe: “Ha nde tipo, mbovy tipo erereve ave nde?” he'i. “Heta trigo aiporu va'ekwe. Cem ryrugwasu-rehe areve vyteri ne momba'apoha-pe” he'i. “Ehai mixíve nde kwatia-rehe. Oitenta ryrugwasu-rehe mate erehai” he'i ome'ē-vy íxupe ikwatia ohai hagwā.

⁸—Ha upéa oikwaa-ma ramo imomba'apohare he'i hese: “Hi'arandu nipo ra'e xe rembigwaikwe xe mbotavy hagwā” he'i gwembigwaikwe-rehe, he'i Hesu arandu nhe'ē tembigwái rehegwa nhe'ē-rami omombe'u-vy.

Ha Hesu he'i ave:

—Ha'e-ta katu peē-my ko'āygwa pytū mygwa-rami oiko va'e hi'arandu voi ombovia uka hagwā gwapixa-pe. Ha oĩ arakatu pygwa-rami oiko va'e, Nhandejáry-rehe ojerovia va'e, nahi'arandu porái gwapixa ndive oiko porā hagwā.

⁹—Ha'e-ta ave peē-my, ani ereiporu rei ne mba'e, nde pirapire ave nde-jéupe gwarā anho-rehe. Iporāve ereme'ē hemikotevê iporiahu va'e kwéry-pe. Upéixa nde py'a porā reheve ereiporu ramo ne mba'e reta, gwí ereiporiahu-vereko va'ekwe ovy'a jevy va'erā ne ndive. Ha eregwahē-ma ramo yváy-py ne mogwahē porā arā. ¹⁰Tereiporu porā ne mba'e ereiko porā hagwā. Ndahetái ramo ne mba'e, ereiporu kwaa ramo, iporā arā nde-vy. Hetave tave erereko ramo ereiporu kwaa arā upe ne mba'e reta voi ave. Nde py'a porā-gwi ereiporu kwaa ne mba'e. Ha ndahetái ramo ne mba'e, ndereiporu porái ramo upe ne mba'e mbovy, hetave tave erereko ramo, ndereiporu kwaái arā upe hetave va'e ave. Nande reko porái-gwi ndereiporu kwaái ne mba'e.

¹¹—Ha nane arandu porái-gwi ndereiporu porái ne mba'e ko yvy pygwa. Mba'éixa po ereiporu kwaa va'erā Nhandejáry remime'erā? he'i Hesu omombe'u-vy. ¹²—Ha ndereiporu porái ramo ko'a-py ereiporu va'e, avave nome'ēi arā ne mba'e teerā nde-vy.

¹³—Ndaikatúí eremba'apo mokõive-pe. Peteĩ va'e-rehe nande a'e porãiry va'erã. Ambue katu erehayhu tee va'erã. Peteĩ va'e-rehe ne rakate'ỹve arã. Ha outro-rehe katu nerepenái arã. Peteĩ va'e nhe'ẽ-rupi mate ereiko arã, he'i omombe'u-vy. —Upéixa ave ereiko ramo Nhandejáry nhe'ẽ-py, ndikatuvéi erepena eterei ko yvy-rehe oiko va'e nde pirapire-rehe. Ne rakate'ỹ eterei ramo pirapire-rehe, ipu'aka va'erã nde-rehe. Nerepenái va'erã Nhandejáry-rehe. Nde kupe-py rei oĩ va'e-rami erereko va'erã íxupe.

Fariseu kwéry-pe onhemonhe'ẽ Hesu

¹⁴Ohendu-ma ramo upe nhe'ẽ fariseu kwéry, onhembohory hese. Plata rayhuha ha'e kwéry. Omba'e reta rayhuha ave ha'e kwéry. Upéixa-gwi Hesu remimombe'u-rehe ndovy'áiry. ¹⁵Upéa-gwi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Peẽ penhemboheko marangatu rei yvypóry renonde-py. Peje rei pende-jéupe “Aiko porã Nhandejáry nhe'ẽ-py” peje mo'ã, pende apu rei pendéjehe, pende rerovia rei kente kwéry. Nhandejáry ae ohexa porã nde py'apy-py. Oikwaa-ma katu mbava'e-rehe erejerovia ete. Oikwaa-ma ave mbava'e-rehe erenhemongeta nde py'apy-py, he'i onhemonhe'ẽ-vy íxupe kwéry. —Oĩ heta mba'e, heta hembiaapo ave ovale e'ỹ va'e voi katu Nhandejáry-pe. Ha kente kwéry he'i rei upe mba'e-rehe, “Iporã katu” he'i rei hembiaapo-rehe. “Ovale voi” he'i rei hese. Ndoikói peteixa Nhandejáry ndive-gwi, aipo he'i rei hese, he'i Hesu onhemonhe'ẽ-vy.

¹⁶—Myamyri ojerovia araka'e Nhandejáry-rehe. Upéixa-gwi oiko porã araka'e inhe'ẽ-py. Ohendu meme katu araka'e Moisés amyri rembihaikwe. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety amyri kwéry rembihaikwe ave ohendu meme ave araka'e. Upéa-rehe oikwaa-ma araka'e Nhandejáry remimbota ojapo hagwã, he'i.

—Upe rire ou-ma va'ekwe João Batista. “Ou-tama Nhandejáry nhande ruvixarã” omombe'u meme. Upe rire ãy peve onhemosarambi rambi upe nhe'ẽ. Ha heta kente ikyre'ỹ voi omoirũ hagwã Nhandejáry-pe. Oikese ha-py pya'e a'e oike ha-rami ojapura-ma va'e-rami omoirũse eterei Nhandejáry-pe gwuvixarã, he'i. ¹⁷—Ha'e-ta ave peẽ-my, áry opa va'erã. Yvy ave opa va'erã ave. Nhandejáry nhe'ẽ ae Moisés amyri remimombe'ukwe ndopái va'erã. He'i hagwe-rami oikopa peve nonhehekoviario mo'ãi voi, he'i Hesu.

Mendare rehegwa nhe'ẽ

(Mt 19.1-12; 5.31-32; Mc 10.11-12)

¹⁸He'i ave:

—Gwembireko-gwi opoi va'ekwe omenda jevy ramo ambue kunha-rehe, ojapo vai voi Nhandejáry renonde-py. Ha kunha ome oheja va'ekwe-rehe omenda va'e ojapo vai ave Nhandejáry renonde-py, he'i Hesu ombo'e-vy íxupe kwéry.

Mokõi kwimba'e rehegwa nhe'ẽ

¹⁹Upéi Hesu omombe'u jevy arandu nhe'ẽ mokõi kwimba'e rehegwa nhe'ẽ-rami.

—Oiko va'ekwe peteĩ kwimba'e imba'e reta va'e. Hepyve pyve va'e ao meme voi katu ha'e omonde. Ha okaru porã porã meme ave. ²⁰Ha hokẽ-my

ogweru omoĩ-vy kwimba'e iporiahu ete va'e. Héry va'e Lázaro. Hasy va'e voi Lázaro. Ipire aipa va'e voi. Ikangy voi hasy ete-gwi. ²¹Ha ivare'a eterei-gwi ogwapy oĩ-vy upe-py. Oha'arõ ho'u va'erã mo'ã. Tembi'u sururukwe ho'a va'ekwe ho'u hagwã oĩ upe-py. Onhemohygywatã-vy mo'ã ou oha'arõ oĩ-vy upe-py. Ha upéixa oĩ jave gwĩ jagwa ou ohere íxugwi ijai ai.

²²—Upe rire omano Lázaro. Omano ramo Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ou ogweraha íxupe oiko hagwã Abraão amyrĩ ndive ogwenogwahẽ íxupe heraha-vy Nhandejáry renda-py.

—Upéi omano ave upe imba'e reta va'ekwe ave. Ha omoĩ hetekwe hetekwe rendaty-py. ²³Omano rire-ma oime jave nhane mbohasa asy va'e renda-py, ohasa asy-ma voi oiko-vy.

—Upéi oma'ẽ jave mombyry-kotypy ohexa Lázaro amyrĩ-pe oiko ramo Abraão amyrĩ ndive. ²⁴Upéi osapukái Abraão amyrĩ-pe. He'i "Xe poriahu-vereko katu, xe ramoigwasu Abraão" he'i gwamoigwasu-pe. "Embou Lázaro xe pytygwõ uka-vy. Omoakỹmi hagwã jepe xe apekũ" he'i. "Okwã apy omoakỹ hagwã y-py omoro'ysã hagwã xe apekũ" he'i. "Aiko asy eterei ko tata rendy-py" he'i.

²⁵—Upéa-rehe Abraão amyrĩ he'i íxupe: "Namondo mo'ãi nde ha-py Lázaro" he'i íxupe. "Nde, tekotevẽ ne mandu'a nde rekohagwe-rehe. Eremano e'ỹ mboyye va'ekwe, ereiko ramo yvy ári ne mba'e reta-rehe mate erepena va'ekwe ereiko-vy. Ha upe-py nde rekoha porã va'ekwe. Äy ae katu ereiko asy va'erã. Nde rekoha porãgwe ndovalevéi-ma va'erã nde-vy. Erehasa asy-ta voi katu ereiko-vy" he'i íxupe. "Ha Lázaro amyrĩ nde ramigwa e'ỹ va'ekwe. Ha'e oiko ramo va'ekwe yvy ári ohasa asy voi va'ekwe. Äy katu ha'e oiko porã-ma" he'i Abraão amyrĩ imba'e reta va'ekwe-pe. ²⁶"Oĩ ave yvykwagwasu nhane mbyte-py. Ko'a pygwa ohasase mo'ã upe-py. Ndikatúi ohasa yvykwagwasu-gwi" he'i. "Ha ndikatúi ave upe pygwa ohasa ou hagwã ore ha-py ave" he'i Abraão amyrĩ upe imba'e reta va'ekwe-pe.

²⁷—"Aipo ramo" he'i Abraão amyrĩ-pe, "Emondo emogwahẽ uka Lázaro amyrĩ xe ru rógapy" he'i. ²⁸"Oiko cinco xe ryvy kwéry oikove va'e. Emondo Lázaro amyrĩ omombe'u hagwã íxupe kwéry Nhandejáry nhe'ẽ pono omano rire ha'e kwéry ave ou ko'a-py, ko ohasa asy hagwã-py" he'i ojerure-vy íxupe.

²⁹—Upéi Abraão amyrĩ he'i íxupe: "Oĩ Nhandejáry nhe'ẽ ohai uka va'ekwe. Upéa ae mate ha'e kwéry tohendu" he'i íxupe. "Nhandejáry nhe'ẽ Moisés amyrĩ rembihaikwe ogwereko nipo ra'e. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety rembihaikwe ogwereko ave nipo ra'e. Upéa nhe'ẽ ae katu ha'e kwéry tohendu" he'i Abraão amyrĩ íxupe.

³⁰—Ha'e he'i "Nahániry" he'i jevy. "Nde, ereikwaa, upe hembihaike rehegwa nhe'ẽ ha'e kwéry nohenduséi voi. Ohexa ramo peteĩ omano va'ekwe oikove jevy-ma ramo ae ogwerovia arã inhe'ẽ. Ogwerovia arã gwekoha ave" he'i ojerure rure-vy.

³¹—"Ndojerviaséi voi nipo ra'e hikwái" he'i Abraão amyrĩ íxupe. "Nohenduséi nipo ra'e Moisés amyrĩ rembihaikwe. Nohenduséi nipo ra'e Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety amyrĩ rembihaikwe ave. Omano va'ekwe oikove jevy-ma ramo nohenduséi ave arã voi inhe'ẽ. Nohenduséi ete voi Nhandejáry nhe'ẽ" he'i íxupe Abraão amyrĩ. "Namondo mo'ãi Lázaro amyrĩ upe-py" he'i ave Abraão amyrĩ, he'i Hesu omombe'u ramo arandu rehegwa nhe'ẽ íxupe kwéry.

Kente-pe ombotavyse va'erā rehegwa nhe'ē

(Mt 18.6-7; Mc 9.42)

17 ¹Upéi Hesu he'i gwemimbo'e kwéry-pe:
—Oĩ heta kente-pe ombotavy va'erā. Ohesa rerova uka va'erā xéhegwi ombojejavy uka-vy. Amboasy upe imbotavyharā-pe. Ohasa asy eterei va'erā. ²Iporāve arā ra'e jajuka ombo'e vai e'ỹ ngatu. Iporāve arā ra'e nhanhapytĩ nhamoi-vy ijaju'y-rupi itagwasu-rehe ipohyive hagwā. Iporāve arā ra'e nhamombo ygwasu-py ombo'e vai e'ỹ ngatu omano pono xe-rehe ojeroviase va'e-pe ombotavy rei.

Nde-rehe hembiaipo vai va'e ndive eiko porā

³—Peē xe reroviaha va'e kwéry, penhangareko porā katu peteĩ teĩ pendé-jehe. Oĩ ramo nde rapixa xe reroviaha va'e jepe nde-rehe hembiaipo vai va'e, enhemonhe'ẽ porā jevy katu íxupe. Ha ohendu-ma ramo ne nhe'ẽ, “Arova-ta xe rekoha xe anhemboasy xe rembiaipo vaikwe-rehe nde-vy” he'i ramo eiporiahuvereko íxupe. Anive eremomandu'a hembiaipo vaikwe-rehe. ⁴Nde-rehe hembiaipo vai meme ramo, ha onhemboasy meme gwembiaipo vaikwe-rehe ramo, eiporiahuvereko meme katu íxupe. Eiko porā rei indive, he'i Hesu omo-mbe'u-vy hekoha kwéryrā.

⁵Upéa-rehe hemimbo'e kwéry he'i íxupe:

—Ore pytygwō katu orojerovia teeve hagwā Nhandejáry-rehe, he'i onhepytygwō ukaseve-vy ojerovia ete hagwā.*

⁶—Erejerovia mixĩmi-ma ramo Nhandejáry-rehe, ome'ẽ-ta nde-vy ne rembijerure, he'i. —Oĩ temitýgwe héry va'e mostarda. Mixĩ eterei haimete nome'ẽi erehexa hagwā. Upe mixígwe va'e-gwi osẽ tuvixa va'e. Yvyra-rami opyta. Upéixa ave mixĩmi jepe erejerovia tee ramo Nhandejáry-rehe, “Ehapo'o ehekỹi ko yvyragwasu” ere ramo, ohapo'o joty va'erā. “Erenhotỹ jevy ko yvyragwasu ygwasu-py” ere ramo íxupe, onhotỹ jevy va'erā y-py. Ne rembijerurekwe ojapo-ta Nhandejáry, he'i íxupe kwéry. —Nde-vy ikatu e'ỹ va'e ojapo va'erā nde-vy ne rembijerurekwe, he'i Hesu.

⁷⁻⁹He'i ave íxupe kwéry:

—Eremomba'apo heta ne rembigwái kokwe-py omba'apo va'e. Mymba-rehe onhangareko va'e omba'apo heta. Omba'apo rire-ma ogwahẽ jevy nde róga-py. Upéi ere íxupe: “Ekwa katu ejapo xe remi'urā. Eru xe-vy ha'u va'erā, hay'u hagwā ave”.

Erekaru porā rire ae-ma ere ne rembigwái-pe, “Ekaru katu”. Avave nde'íry omba'apo va'e-pe: “Atima nde-vy ne rembiaipo-rehe” nde'íry. Nde'íry ave, “Atima nde-vy xe nhe'ẽ-rupi eremba'apo-gwi” nde'íry.

¹⁰—Peē ave, peiko ramo Nhandejáry nhe'ẽ-py, hemimbota meme peteĩ teĩ pejapo ramo, ani peje pendéjehe, “Xe rembiaipo porā voi ko xe” ani peje teĩ pendéjehe. Iporāve ere “Hembigwái porā ete ndaikói Nhandejáry-pe. Hemimbotami mate ajapo íxupe” peje ae katu pendéjehe, he'i hekoharā omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe.

* 17.5 Mt 17.20; 21.21; Mc 11.23

Dez mba'asy vai ogwereco va'e-pe ombogwera Hesu

¹¹Hesu ogwata oho-vy Jerusalém tetã-my. Tape puku-rehe oho. Samaria pygwa yvy-rupi oho, Galiléia pygwa yvy-rupi ave oho. ¹²Oike-tama peteĩ tetã'i-my ou ohogwaitĩ mo'ã íxupe dez aiai mba'asy vai ogwereco va'e. Ipire omboai mba'asy ani eremoagwĩ teĩ mba'asy vai ogwereco va'e-pe. Ogwahẽ mo'ã Hesu renda-py. Mombyry jave íxugwi opyta. Onhe'ẽ hatã he'i-vy:

¹³—Mbo'eháry Hesu, ore poriahuvereko katu ore mbogwera katu, he'i onhe'ẽ hatã-vy.

¹⁴Hesu ohexa-ma ramo íxupe kwéry he'i:

—Tapeho pejehexa uka pa'i kwéry-pe judeu kwéry rekoha-rupi, he'i íxupe kwéry.

Ha oho hikwái. Tape-rupi ogwata oho jave okwerapa-ma hikwái. Hesu nhe'ẽ-py okwerapa-ma.*

¹⁵Oikwaa-ma ramo ikweraha peteĩ ou jevy ohogwaitĩ Hesu-pe:

—Xe mbogwera-ma hexapyrã-rupi xe mbogwera-ma, he'i. —Tonhemoma-rangatu katu Nhandejáry réry. Onhemomba'egwasu ete va'e Nhandejáry, he'i.

Omboete Nhandejáry-pe osapukái-vy ou jave tape-rupi ovy'a eterei-gwi.

¹⁶Ogwahẽ-ma ramo Hesu-pe onhesũ henonde-py omboete íxupe-vy:

—Xe Járy, ne rembiapo porã eterei. Nde ko ne marangatu tee va'e. Atima voi nde-vy xe mbogwera-gwi. he'i íxupe.

Ovy'a eterei okwera-ma ramo upe Samaria pygwa va'e.

¹⁷⁻¹⁸Upéi Hesu he'i íxupe:

—Ndaha'úi ne anho orombogwera kuri, he'i. —Enterovéa-pe voi ambo-gwera kuri, he'i. —Ha ne anho mate ereju xe mboete-vy, he'i okwera va'e-pe.

Ha ojogweroaty va'e-pe omombe'u.

—Ko samaritano va'e mate ou jevy xe mboete-vy. Nhande re'ýi e'ỹ va'e mate ovy'a para'e ambogwera-magwi íxupe, he'i. —Nove ndoúiry va'e kwéry-pe ambogwera ave kuri, he'i.

¹⁹Upéi he'i samaritano va'e-pe:

—Epu'ã katu. Orombogwerapa-ma. Xe-rehe erejerovia-gwi ororesende-ma, he'i íxupe Hesu.

Kóixa Nhandejáry nhande ruvixa ramo

(Mt 24.23-28,37-41)

²⁰Gwĩ fariseu kwéry oporandu Hesu-pe:

—Araka'e tipo ojekwaa-ta Nhandejáry nhande ruvixarã, he'i oporandu-vy.

—Ndaha'úi nhande resa-rupi jahexa Nhandejáry nhande ruvixa ramo, he'i omombe'u-vy íxupe kwéry. ²¹—Upéa-rehe ndikatúí ere, “A-py ou-ma Nhande-járy. A-py ojekwaa-ma huvixarã”. Nde'íry ave “Upe-py ou-ma. Ojekwaa-ma huvixarã upe-py” nde'íry ave, he'i Hesu omombe'u-vy. —Avave ndohexái kipy po oiko. Nhande py'apy-py oiko nhande ruvixarã, he'i upe fariseu kwéry-pe ombo'e-vy.

²²Upéi he'i doze gwemimbo'e kwéry-pe:

* 17.14 Lv 14.1-32

—Ou va'erā peē-my peteī áry xe rexase eterei va'erā. Ha xe Nhande Ryke'y tee va'e-rehe peje-ta, “Ahexa nga'u íxupe. Peteī áry-rupi ahexa ramo íxupe avy'a va'erā” peje arā xe-rehe. Ha ndaxe rexa mo'ái-ta vyteri. ²³“Ogwahē-ma ko'a-py” he'i rei va'erā xe-rehe. Ijapu rei va'erā xe-rehe. “Ogwahē-ma upe henda-py” he'i rei va'erā xe-rehe ijapu va'e. Ani erejerovia teī hese kwéry. Ani teī ereho xe reka-vy ave. ²⁴Agwahē ramo xe, Nhande Ryke'y tee va'e, enterove oikwaa-ta, ohexa-ta xe gwahē ramo. Ha'e-ta peē-my: Omohembi-pepa aragwaju-rami va'erā peē-my agwahē-ma ramo. Xe rexapa va'erā.

²⁵—Ahasa asy ranhe-ta. Áygwa xe joko-ta ija'e'ĩy-ta xe-rehe. ²⁶Xe Nhande Ryke'y tee va'e agwahē jevy ramo, yma gware-pe ojehu hagwe-rami ave, ojehu jevy va'erā. Oikove vyteri jave Noé amyri ²⁷gwĩ kente kwéry oiko rei araka'e. Okaru, oy'u, omenda ave, ome'e gwajýry omenda hagwā ave. Upéixa rei okwa araka'e hikwái. Nhandejáry-rehe katu nopenáiry araka'e hikwái. Upéi Noé oike okanoagwasu-py. Oike rire-ma, pya'e oky araka'e. Tuvixa oky. Yvu mbovu-vy araka'e oky. Ha onhehundipa oike e'ĩy va'ekwe gwive.

²⁸—Upéixa ave ojehu araka'e myamyri Sodoma tetā mygwa kwéry-pe. Oiko-ma jave Ló amyri upe pygwa kwéry oiko rei ave araka'e. Okaru, oy'u rei, ojogwa omba'erā, ovende ave omba'ekwe, kokwe ojaty, gwogarā omopu'ā ave. Upéixa rei okwa araka'e. ²⁹Upéi Ló osē araka'e tetā-gwi oho-vy. Osēha áry-py ho'a tata yváy-gwi ohapy hagwā araka'e tetā mygwa. Iku'i sa'yju va'e ho'a-ma araka'e ohapy hasyve hagwā tetā mygwa kwéry ohundipa hagwā.

³⁰—Upéixa oiko-ta ave agwahē jevy ramo. Xe, Nhande Ryke'y tee va'e agwahē jevy-ta. ³¹Agwahēha áry ramo xe-rehe mate pepena va'erā. Agwahē jave ereime ramo óga ári, ani teī ereike koty-py mba'eve ereraha hagwā. Ereime ramo kokwe-py, ani erejevy nde róga-py. ³²Ne mandu'a jevy katu Ló amyri rembireko-rehe. Ojevyse mo'ā onhehundi-ma va'ekwe. ³³Gwekove-rehe hakate'ĩy va'e katu, onhehundipa ete va'erā. Ndohói va'erā Nhandejáry renda-py. Ha xéhegwi gwekove-rehe nopenái va'e, ohekoviarō arā hekove íxupe. Oresende-ta íxupe Nhandejáry.

³⁴—Ha'e-ta ave peē-my: Pyhare-py agwahē jevy ramo, mokõi va'e oke jave koty-py. Peteī va'e-pe Nhandejáry ogweraha va'erā. Inhirügwe-pe katu oheja va'erā. ³⁵Mokõi kunha hu'irā ojoso va'e oime jave agwahē ramo, peteī va'e-pe Nhandejáry ogweraha va'erā. Inhirügwe-pe oheja va'erā. ³⁶Mokõi oime jave kokwe-py agwahē ramo, peteī va'e-pe ogweraha va'erā. Inhirügwe-pe oheja va'erā, he'i ombo'e-vy doze gwemimbo'e kwéry-pe.

³⁷Upéa-rehe oporandu íxupe:

—Mamo tipo oiko va'erā upéa, ore Járy, he'i íxupe.

Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Anhete voi oĩ ramo hetekwe, yruvu kwéry ogwey katu ete arā ho'u hagwā. Anheteve ha'e-ta nde-vy: Oikopa-ma ramo xe remimombe'u, aju jevy-ma va'erā, he'i Hesu omombe'u-vy gwemimbo'e kwéry-pe.

Tembirekokwe ojerure rure va'e rehegwa nhe'ẽ

18 ¹Upéi Hesu he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Tapembojeupi meme katu pene nhe'ẽ Nhandejáry-pe peiko-vy. Ani ne ate'ĩy teī ne nhe'ẽ erembojeupi-vy, he'i.

Upéi arandu nhe'ê omombe'u íxupe kwéry. Tembirekokwe rehegwa nhe'ê-rami omombe'u.

²—Mburuvixa ipy'a vai va'e oĩ va'ekwe peteĩ tetã-my. Ndojeroviái Nhandejáry-rehe nopenái hese. Ojéupe gwarã mate ojapo. Ndojapóiry mba'eve avave pegwarã.

³—Ha peteĩ tembirekokwe upe pygwa va'e oho meme mburuvixa renda-py. Ojerure rure rei íxupe ohepy hagwã imbohasa asyhare-pe. Ha ndojapói inhe'ê. ⁴⁻⁵Ijerureha ndojapóiry íxupe. Are ohendu hendu rei kunha nhe'ê. Upéi he'i opy'apy-py: “Xe mokane'o eterei ko tembirekokwe nhe'ê. Upéa-gwi ajapo-ta inhe'ê. Ndaha'etí pono xe mbohasa asy Nhandejáry. Napenái hese. Ndaha'etí ave pono onhe'ê vai hagwã avave xe-rehe. Xe napenáiry avave-rehe aiko-vy. Pono xe toryvave ajapo-ta íxupe inhe'ê, aipytygwō-ta íxupe” he'i mburuvixa kunha-rehe, he'i Hesu omombe'u ramo arandu nhe'ê.

⁶Upéi he'ive íxupe kwéry:

—Ha'e-ta peẽ-my: Upe mburuvixa ipy'a vai jepe hembiaapo porã nainhate'ỹi va'e-pe. Hembijerure ojapo voi íxupe.

⁷Ha Nhandejáry katu ipy'a porã ete nhane ndive. Gwembiporavo-pe oiporiahuvereko meme. Oipytygwō-ta íxupe, omondo mondo íxupe onhe'ê va'e-pe oipytygwō. Ohendu voi inhe'ê. Ani ere teĩ, “Hi'are eterei Nhandejáry xe rembijerure ojapo hagwã”. Omondo mondo íxupe onhe'ê va'e-pe oipytygwō. Ani ave ere teĩ, “Xe nhe'ê nohendúi para'e ohendu para'e Nhandejáry” ani ere teĩ Nhandejáry-rehe, he'i Hesu omombe'u-vy. —Ereikokwe-vy joty ani ne ate'ỹ teĩ eremondo hagwã ne nhe'ê íxupe. Áry-py, pyhare-py ave eremondo mondo ne nhe'ê íxupe. Nde poriahuvereko-ta ne rembijerure ojapo-ta nde-vy. ⁸Ndahi'aréi ne pytygwō hagwã nde hese erejerovia va'e, he'i. —Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e. Agwahẽ jevy ramo, ndahetái arã voi nipo ra'e upéixa ojerure rure va'e xe ra'arō va'erã. Ani katu ne ate'ỹ eterei ereiko-vy. Emondo mondo katu ne nhe'ê Nhandejáry-pe, he'i Hesu omombe'u-vy.

Mokõi kwimba'e ombojeupi onhe'ê Nhandejáry-pe rehegwa nhe'ê

⁹Upéi Hesu omombe'u jevy ojogweroaty va'e-pe. Upe-py oĩ onhemboete rei va'e kwéry. Oĩ ave gwapixa-rehe onhe'ê rei rei va'e kwéry. Upéa-rehe Hesu onhemonhe'ê íxupe kwéry. Arandu nhe'ê oiporu omombe'u hagwã mba'ei-xagwa py'a jareko nhambojeupi ramo nhane nhe'ê Nhandejáry-pe. Mokõi kwimba'e rehegwa nhe'ê-rami omombe'u.

¹⁰—Mokõi kwimba'e oho ojeporahéi haty-py ojapo hagwã oração. Peteĩ fariseu va'e, outro plata-py nhane mbopaga va'ety. ¹¹Ha omondo hagwã onhe'ê Nhandejáry-pe upe fariseu va'e onhembo'y. Ipy'apy-py ae onhemongeta. Onhembotuvixa eterei-gwi onhenohẽ porã mo'ã Nhandejáry-pe.

—“Tupã xe Járy” he'i onhemongeta-vy. “Avy'a ete xe rekoha-rehe” he'i mo'ã. “Ambue kwéry-rami ndaikói voi xe” he'i. “Imonda e'ỹ va'e xe. Hekoha vai e'ỹ va'e ave xe. Namenda mendái kunha ambue-rehe ave aiko-vy. Naxe rembiapo va'ry voi avave-rehe” he'i mo'ã. “Avy'a eterei. Xe ndaikói voi ko plata-py oporombopaga va'ety rekoha-rami” he'i onhembotuvixa-vy. “Xe rembiapo porã voi aiko-vy” he'i. ¹²“Ha nde-rehe ajerovia-gwi peteĩ teĩ semana mokõi áry meme ahasa asy karu e'ỹ reheve aiko-vy” he'i. “Xe areko va'e aipapa meme dez-gwi aipe'a peteĩ ame'ê nde-vy gwarã” he'i

omondo-vy onhe'ẽ Nhandejáry-pe onhenohẽ porã hagwã mo'ã íxupe, he'i Hesu omombe'u-vy.

¹³—Ha upe oporombopaga va'ety otĩ oike hagwã ojeporahéi haty-py. Mombyry-rupi rei oiko. Noma'ẽ ma'ëi voi oiko-vy otĩ eterei-gwi. Ndojeesau-píry ojahe'o voi oĩ-vy onhemboasy-vy “Xe ko xe py'a vai voi aiko-vy” ho'e-vy hasẽ. “Tupã, xe Járy” he'i, “Xe poriahuvereko katu” he'i onhemboasy-vy íxupe. “Xe rembiapo vai eterei voi aiko-vy” he'i onhemboasy-vy, he'i Hesu omombe'u-vy.

¹⁴Ha he'i ave Hesu:

—Ha'e-ta katu xe: Onhemboasy va'e-gwi omboyke voi-ma hembiapo vaikwe Nhandejáry. Ohendu voi inhe'ẽ. Ipy'a potĩ-vy oho jevy gwóga-py. Ha upe fariseu va'e-gwi hembiapo vaikwe nomboyke mo'ãi voi onhenohẽ porãse mo'ã íxupe-gwi, he'i Hesu arandu nhe'ẽ oiporu-vy.

Upéi he'i jevy.

—Anhete ha'e-ta peẽ-my: Onhemboeteseve va'e-rehe avave nopenái arã, ha onhemomirĩ va'e-pe ae katu omboete va'erã, he'i Hesu omombe'u-vy.

Mitãgwe-pe Hesu ohovasa

(Mt 19.13-15; Mc 10.13-16)

¹⁵Ogweru ave okwa-vy Hesu renda-py mitãgwe Hesu omoĩ hagwã opo mitã kwéry-rehe ohovasa hagwã. Ha hemimbo'e kwéry ohexa-ma ramo, hakate'ỹ Hesu-rehe.

—Ani ereru Hesu ha-py mitã mixĩ mixĩ va'e, he'i ojoko-vy.

¹⁶Ha Hesu katu he'i:

—Eheja katu tou mitã'i gwive xe renda-py. Ani erejoko teĩ. Mitã'i reko miri vérami va'e meme omoirũ-ta Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i omombe'u-vy.

¹⁷—Anhete ko ha'e-ta peẽ-my. Nhandejáry oiko ha-rupi huvixa ramo ndai-póri-ta onhembotuvixave va'e. Onhemohekomirĩve va'e ae omoirũ-ta íxupe, he'i Hesu omombe'u-vy.

Imba'e reta va'e onhomongeta Hesu ndive

(Mt 19.16-22; Mc 10.17-22)

¹⁸Peteĩ mburuvixa oporandu Hesu-pe:

—Mbo'eháry, nde reko porã va'e. Mba'e tipo ajapo-ta xe aikove hagwã Nhandejáry ndive apave'ỹ reheve? he'i oporandu-vy Hesu-pe.

¹⁹—Ne mandu'a porã katu ne nhe'ẽgwe-rehe, he'i íxupe Hesu. —“Nde reko porã va'e” ere kuri xe-rehe. Nhandejáry, ha'e anho mante heko porã tee va'e, he'i Hesu íxupe.

²⁰—Ereikwaa-ma Nhandejáry omombe'u va'ekwe nhande rekorã, he'i ave Hesu. —Ani ereiko teĩ ambue mbue ndive, he'i. —Ani ereporojuka teĩ. Ani eremonda teĩ. Ani nde apu teĩ avave-rehe. Emboete katu nde ru, nde sy ave. Upéixa omombe'u va'ekwe Nhandejáry nde rekorã, he'i íxupe Hesu.*

²¹—Xe mitã ramogware äy peve upéa nhe'ẽ namokanhỹi, he'i. —Ahendu vyteri aiko-vy xe, he'i Hesu-pe.

²²Ohendu-ma ramo, Hesu he'i íxupe:

* 18.20 Êx 20.12-16

—Peteĩ oĩ va'e nderejapói vyteri, he'i íxupe. —Erereko va'e gwive evedepa katu. Hepykwe ae eru eme'ẽmba iporiahu va'e kwéry-pe. Upéixa erejapo ramo, nde rekoha porãrã erereko arã yváy-py. Upe rire eju katu xe moirũ, he'i íxupe Hesu.

²³ Ohendu-ma ramo inhe'ẽ ndovy'avéi-ma. Ipy'a reraha eterei omba'e reta reta-rehe.

Hasy eterei opamba'e ogwereco va'e oiko hagwã

Nhandejáry mburuvixa ramo oiko ha-rupi

(Mt 19.23-30; Mc 10.23-31)

²⁴ Ha Hesu oma'ẽ hese. Oikwaa-ma ndovy'avéi-ma upe va'e. Upéixa-gwi he'i onhondive oĩ va'e-pe:

—Hasy peve opamba'e ogwereco va'e omoirũ hagwã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i. ²⁵ —Hasy eterei nhambohasa ka'ijugwasu kwa-rupi mymbagwasu camelo, ndaijaséiry. Ha hasyve imba'e reta va'e omoirũ hagwã Nhandejáry gwuvixarã-pe, he'i.

²⁶ Ha ohendu va'e kwéry he'i:

—Kiva'e onheresende-ta, aipo ramo? Hasy eterei nipo nhanheresende hagwã ra'e, he'i.

²⁷ Ha Hesu katu he'i:

—Peẽ-my hasy eterei va'e ndahasy mo'ãi Tupã Nhandejáry-pe. Ha'e anho mante ne resende va'erã, he'i.

²⁸ Ha upéi katu he'i íxupe Pedro:

—Ore niko orogwereco va'e gwive orohejapa orojvvy oromoirũ hagwã, he'i Hesu-pe.

²⁹ —Anhete ko xe ha'e-ta nde-vy, he'i íxupe Hesu. —Xe moirũ hagwã gwóga, gwóga pygwa ave oheja va'e hetave ojohu va'erã gwembiehare rekoviarã. Gwembireko, gwyke'ýry, gwyvýry, gweindyry, gwa'ýry, gwajýry, oména, omembýry, gwykéry, okypy'y kwéry, okyvýry, gwu, osy oheja ramo omoirũ hagwã Nhandejáry gwuvixarã-pe, ³⁰ hetave tave ome'ẽ va'erã íxupe Nhandejáry. Ohexakwaa rei va'erã íxupe ko'ây, ha yvy opa-ma rire oikove meme va'erã Nhandejáry ndive opave'ỹ reheve, he'i Hesu.

Omanotaha omombe'u Hesu

(Mt 20.17-19; Mc 10.32-34)

³¹ Upéi ohenói jevy gwĩ doze gwemimbo'e íxupe kwéry anho omombe'u hagwã.

—Jaha jaiko-vy Jerusalém tetã-my. Ha xe Nhande Ryke'y tee va'e ahasa asy-ta upe-py, he'i. —Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry omoheno-nde va'ekwe ihai-vy mba'e pa ojehu-ta xe-vy. Upe ohai va'ekwe xe rehegwa ãy ojapopa-ta, he'i. ³² —Xe pyhy-ta xe reraha judeu e'ỹ va'e kwéry-pe. Onhembohory-ta xe-rehe, xe rereko asy-ta ave, onygwō-ta ave xe-rehe. ³³ Xe mbopi rire xe juka-ta. Mbohapy áry-py anhemoingoe jevy-ma va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry anho-pe onhemombe'u-vy Hesu.

³⁴ Ha hemimbo'e kwéry nohendu kwaái voi Hesu nhe'ẽ. Ojeapysaka rei hikwaí. Onhenhomi voi íxugwi kwéry pono oikwaa he'ise va'e.

Jericó tetã mygwa hesapyso e'ỹ va'e-pe ombogwera Hesu

(Mt 20.29-34; Mc 10.46-52)

³⁵ Ogwahẽ-tama Jericó tetã-my. Hi'agwĩ-ma oĩ ramo tetã hesapyso e'ỹ va'e ogwapy oĩ-vy tapegwasu rembe'y-py. Omba'e repyrã-rehe ojerure oĩ-vy. ³⁶ Ha Hesu ndive ojogweroaty va'e ohasa oje'ói-vy tape-rupi. Ohendu ramo ijayvu, oporandu ohexa va'e-pe:

—Mbava'e tipo ojapo oje'ói-vy? he'i hese.

³⁷ —Hesu Nazaré pygwa ohasa oje'ói-vy, he'i íxupe.

³⁸ Ohendu-ma ramo, onhe'ẽ hatã ohenói-vy:

—Hesu, Davi remiarirõre, xe poriahuvereko katu, he'i.

³⁹ Henonde-rupi ohasa va'e inhe'ẽ ojoko mo'ã íxugwi:

—Ekiriri katu, he'i íxupe omongiririse mo'ã-vy íxupe.

Ha'e katu hatãve tãve joty osapukái oĩ-vy:

—Xe poriahuvereko katu, Davi remiarirõkwe, he'i joty.

⁴⁰ Upéi opyta-ma Hesu.

—Eru íxupe, he'i.

Ou-ma ramo oporandu íxupe Hesu:

⁴¹ —Mbava'e tipo ereipota xe ajapo hagwã nde-rehe? he'i hesapyso e'ỹ va'e-pe ijeroviaha ojekwaa uka hagwã.

—Eme'ẽ xe resarã xe-vy, mbo'eháry, he'i.

⁴² —Ema'ẽ. Nde resapyso-ma ngatu, he'i. —Xe-rehe erejerovia-gwi erekwera-ma, he'i.

⁴³ Onhe'ẽ jave okwera-ma. Okwera-ma ramo, omoirũ-ma íxupe oho-vy. Omboete ete Nhandejáry-pe oho-vy Hesu rapykwéri.

Ha upe pygwa oĩ va'e gwive, upéa ohexa va'e gwive, Nhandejáry-pe omo-mba'egwasu ete voi.

Zaqueu rehegwa nhe'ẽ

19 ¹ Ogwahẽ-ma Hesu Jericó tetã-my. Ohasa oho-vy tetã-rupi. ²⁻³ Ha peteĩ mburuvixa ohexase eterei Hesu-pe. Pirapire-py nhane mbopaga va'ety kwéry-pe mburuvixa upéa. Imba'e reta va'e. Ikarape va'e. Héry va'e Zaqueu. Ikarape-gwi ndikatúi ohexa kente ári-rupi Hesu-pe. Heta eterei ojogweroaty va'e ogweroajere Hesu-pe omanha manha hese-vy. ⁴ Upéi Hesu oho hagwã-rupi oho yvyra-rehe ojeupi Zaqueu. Oripara oho-vy yvate ojeupi oĩ-vy ohexa hagwã Hesu-pe.

⁵ Ogwahẽ-ma ramo Hesu upe yvyra gwy-py, opyta. Orepara yvate-koty oma'ẽ Zaqueu-rehe.

—Zaqueu, egwey. Pya'e egwey. Aha-ta nde róga-py, he'i íxupe.

⁶ Pya'e ogwey oho ohogwaitĩ Hesu-pe. Ovy'a eterei Zaqueu. He'i Hesu-pe:

—Jaha katu, he'i.

Pya'e oho indive.

⁷ Hexaháry ndojohu porãi. Ojohu vaipa voi. Onhe'ẽ vai vai Hesu-rehe.

—Hesu omoirũ rei opaixagwa va'e-pe. Ojeyavy va'ety jepe, Hesu katu omoirũ joty íxupe, he'i hese ojohu vai-vy.

⁸ Ha upe rire, ogwahẽ-ma rire, hóga-py oĩ-ma rire, Zaqueu he'i:

—Xe Járý, arova katu xe rekoha, he'i íxupe. —Iporiahu va'e kwéry-pe ame'ê-ta heta xe mba'ekwe. Amboja'o ja'o-ta xe rembierekokwe. Ame'ê-ta iporiahu va'e kwéry-pe. Ha xe rembiapo vaikwe-gwi heta voi xe pirapire, he'i. —Peteĩ va'e-rehe areko ramo xe rembiapo vai-rupi ahekoviarô-ta ame'êve-ta voi. Ijarykwe-pe irundy voi ame'ê-ta hekovia. Arova-ta ave xe rekoha, he'i Hesu-pe.

⁹Upe-ma ramo Hesu he'i:

—Áy eremoirũ-ma Nhandejáry nde ruvixa-pe. Omboyke-ma ndéhegwi ne rembiapo vaikwe. Ne resende-ma. AAraão remiarirõre voi ko nde. ¹⁰Xe, Nhande Ryke'y tee va'e agwahẽ-ma aju-vy aheka Nhandejáry-gwi mombyry oiko va'e-pe aresende hagwã.

Mburuvixagwasu oplata oiporu uka va'e rehegwa nhe'ẽ

(Mt 25.14-30)

¹¹Upe nhe'ẽ ohendu hikwái. Ha namombyry etéiry Jerusalém tetã-gwi. Upéixa-gwi ohendu-ma ramo upe nhe'ẽ ojogweroaty va'e he'i opy'a-py. “Ojekwaa-tama para'e Nhandejáry nhande ruvixarã. Ogwahẽ-tama Hesu Jerusalém-my” he'i. “Ojekwaa-tama para'e nhande ruvixarã.”

Upéa-rehe Hesu omombe'u jevy íxupe kwéry arandu nhe'ẽ mburuvixagwasu oplata oiporuruka va'e rehegwa nhe'ẽ-rami. He'i:

¹²—Peteĩ mburuvixa oho mombyry. Yvy ambue-py oho onhemomburuvixagwasu hagwã. Oiko-ma ramo mburuvixagwasu, ou jevy va'erã oiko hagwe-py. ¹³Oho e'ỹ ngatu ohenói gwĩ dez va'e gwembigwái. Peteĩ teĩ-pe ome'ẽ plata. Peteĩ meme ome'ẽ íxupe kwéry. Ome'ẽ jave he'i gwembigwái-pe. “Ko xe plata aiporu porã erembohe'íy hagwã xe rapykwe-py. Agwahẽ jevy-ma aju-vy ramo, aporandu jevy arã nde-vy he'yiverã-rehe” he'i omanda-vy gwembigwái-pe.

¹⁴—Ha heta he'íy kwéry ndija'éí rei mburuvixa-rehe. Upéixa-gwi nhe'ẽ rei omondo hapykwéri mburuvixave va'e-pe: “Upe va'e ore ndoroipotái ore ruvixarã. Ipogwy-py ndoroikoséiry. Hekoha vai eterei” he'i rei hese.

¹⁵—Oiko-ma ramo mburuvixagwasu ramo, ogwahẽ jevy oyvy-py. Upéi ohenói gwembigwái kwéry oplata rehegwa oikwaa hagwã.

¹⁶—Ogwahẽ ypy va'e omombe'u íxupe: “Xe ruvixa, aiporu va'ekwe nde plata” he'i omombe'u-vy. “Ereme'ẽ peteĩ xe-vy va'ekwe amoive nde-vy. Ambohekovia nde-vy dez jevy” he'i omombe'u-vy.

¹⁷—Ovy'a hemimbohekoviakwe-rehe mburuvixa. “Iporã voi” he'i. “Xe rembigwái porã voi, nde. Ndahetái mba'e jepe erenhangareko kwaa porã hese. Upéixa-gwi dez tetã mygwa-pe ereiko-ta mburuvixa ramo” he'i íxupe.

¹⁸—Upéa ogwahẽ rire, peteĩ jevy ogwahẽ: “Peteĩ nde plata aiporu-gwi amoive nde-vy cinco jevy ave” he'i íxupe.

¹⁹—“Aipo ramo erenhangareko kwaa ave nde. Upéixa-gwi ereiko-ta mburuvixa ramo. Cinco tetã va'e-rehe erenhangareko-ta” he'i gwembigwái-pe.

²⁰—Upe rire ou peteĩ jevy hembigwái ave he'i gwerekwa-pe: “Ame'ẽ jevy-ta nde-vy nde plata” he'i íxupe. “Upe peteĩ ereme'ẽ va'ekwe xe-vy anhangareko porã hagwã anhugwã imoi-vy ao-py. ²¹Xe ko, atĩ voi ndéhegwi” he'i íxupe. “Aikwaa voi ne rakate'ýha. Ereme'ẽ e'ỹ va'ekwe jepe, ereipe'a joty ijáry-gwi. Erenhemity e'ỹ reheve, eremono'õ uka vai joty ne mba'erã ijarykwe-gwi. Upéixa-gwi atĩ ndéhegwi” he'i.

²²—“Ne rembiapo vai voi ko nde xe-rehe” he'i herekwa íxupe. “Nde-revaléi voi” he'i ave. “Ma'erã-gwi ndereiporu porãi xe plata?” he'i íxupe. “Ere kuri xe-vy: Ne rakate'ỹha aikwaa voi, ere” he'i íxupe. “Ereme'ẽ e'ỹ va'ekwe ereipe'a ijáry-gwi, ere xe-vy, Eremono'õ uka vai ne mba'erã ijary-kwe-gwi, ere ave kuri xe-vy. ²³Aipo ramo ma'erã-gwi nereme'ẽi va'ekwe xe plata pirapire oiporuruka va'e-pe? Oiporuruka va'ekwe repy ohekoviarõ jevy hagwã xe-vy. Ne rembiapo vai voi xe-rehe” he'i ovy'are'ỹ-vy inhate'ỹ va'e-pe.

²⁴—Upéi he'i gwembigwái ambue-pe: “Eipe'a jevy xe plata íxugwi. Upéa ave ereme'ẽ jevy hagwã upe dez plata omono'õ va'e-pe” he'i.

²⁵—Upéa-rehe he'i gwerekwa-pe: “Ogwereko-ma dez. Naiporãi ereme'ëve íxupe” he'i jevy.

²⁶—“Iporã ereme'ëve íxupe” he'i herekwa. “Nhande re'ýi he'i meme: Heta ogwereco va'e-pe hetave ome'ẽ jevy va'erã. Ha inhate'ỹ va'e, naimba'e rexa-kwaái va'e-gwi oipe'apa va'erã íxugwi. Mixĩ ogwereco ramo jepe, ogwereco va'e gwive oipe'apa jevy-ta íxugwi” he'i. ²⁷“Ha'e-ta ave peẽ-my: Peru katu xe-rehe ija'e'ỹ va'ekwe. Ndaxe potáiry va'ekwe gwuvixarã. Xe renonde-py jevy pejuka íxupe kwéry” he'i omanda-vy ijukaharã-pe, he'i Hesu nhande ruvixa ramo ndojehexa uka pya'eséi-vy.

Jerusalém tetã-my ogwahẽ Hesu

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Jo 12.12-19)

²⁸Upe rire, upéa omombe'u rire, Hesu oho Jerusalém tetã-my. Gwemimbo'e kwéry renonde-rupi oho tape-rupi oje'ói-vy. ²⁹Ha nogwahẽi vyteri, onhemoa-gwĩ ranhe Betfagé tetã mirĩ-gwi. Betânia tetã-gwi ave. Yvyatyrusu Oliveiras ypy-py ogwahẽ gwhã ranhe oho-vy. Upe-gwi omondo gwenonde-rupi mokõi gwemimbo'e:

³⁰—Tereho tetã mirĩ-my ore renonderã-rupi, he'i íxupe. —Ereike-ma ramo eretopa-ta mburika'i onhenhapytĩ ha-py. Hi'ári ojejeupi e'ỹ va'e. Ejora heru-vy, he'i. ³¹—Erejora ramo mburika, “Ma'erã tipo erejora mburika?” he'i va'erã nde-vy. Aipo ramo ere íxupe, “Araha-ta. Oikotevẽ hese nhande ruvixa” ere kuri íxupe, he'i imondo-vy.

³²Ha upéi katu oho upe mokõi va'e ha otopa omombe'u hagwéixa. ³³Ojora jave mburika'i ijáry oporandu mokõi hemimbo'e-pe:

—Ma'erã tipo erejora xe rymba mburika'i? he'i.

³⁴—Nhande ruvixa oiporu-ta íxupe. Oiporu hagwã araha-ta, he'i.

—Aipo ramo eraha, he'i.

³⁵Ha upéi katu ogweru Hesu-pe. Omoĩ hi'ári oao. Ha Hesu-pe ohupi omoĩ mburika ári oho mombryve hagwã. ³⁶Ha oho jave heta va'e omboi oao oipysy hagwã Hesu ogwata hagwã hi'ári. Haperã-rupi omoĩ omboete-vy. Hesu mboete-vy ha'e oipysy oao. Ogwejy oje'ói-vy hikwái. ³⁷Upéi ogwahẽ-tama ramo ogwejy tape-rupi yvyaty Oliveiras ári-gwi. Ogwejy oje'ói-vy jave, ogwahẽ-tama ramo Jerusalém tetã-my, hese ojerovia va'e kwéry ogwerohory Hesu-pe. Osapukái joa oporahéi ave omboete Nhandejáry-pe. Heta hembiaapo porã hexapyrã-rupi ohexa va'ekwe-rehe omboete íxupe:

³⁸—Ereju-ma, he'i. —Iporã katu, he'i osapukái-vy íxupe. —Nhandejáry ombou-ma nhande-vy mburuvixagwasu. Tohovasa vasa katu Nhandejáry, he'i

hese. —Toiko yváy-py py'agwapy porã. Nhandejáry yváy-py oĩ va'e-pe jaha nhamboete, he'i oporahéi-vy.*

³⁹Upéa-rehe gwĩ fariseu va'e oĩ jave ojogweroaty va'e pa'ũ-my he'i Hesu-pe:

—Mbo'eháry, ejoko katu íxupe kwéry pono aipo-rami he'i nde-rehe, he'i Hesu-pe.

⁴⁰—Tekotevẽ oiko xe mboete va'erã. Kente kwéry naxe mboetéi ramo ra'e Nhandejáry omonhe'ẽ uka va'erã ra'e ita kwéry-pe xe mboete hagwã. Kente rekoviara xe mboete hagwã, he'i Hesu fariseu kwéry-pe.

Hesu ojahe'o Jerusalém tetã mygwa kwéry-rehe

⁴¹Ogwahẽ-tama ramo, ohexa-ma ramo Jerusalém tetã Hesu ojahe'o upe pygwa kwéry-rehe.

⁴²—Apomboasy voi peẽ-my. Ndapeikwaái vyteri mba'eixagwa pa pene mbopy'agwapy, he'i. —Nhandejáry xe mbou va'ekwe pene mo'arandu hagwã mo'ã ha napehenduséi xe nhe'ẽ. Napehenduséi-gwi pene arandurãgwe okanhy-ma pendéhegwi. ⁴³Ogwahẽ-tama peẽ-my pehasa asy hagwã. Pende-rehe ija'e'ỹ va'e kwéry ou va'erã. Pene retã jerekwe-rehe ojo'o-ta yvykwa. Omopu'ã-ta ave ne mbotyhaty ponove avave osẽ pene retã-gwi, pende jopy-ta. ⁴⁴Pene hundipa-ta. Oity-ta pene retã. Ha peẽ kwéry upe-py oĩ va'e onhe-hundipa-ta. Ita-gwi pejapo va'ekwe pende róta kwéry. Ha upe ita kwéry oity-ta. Ndohejái arã ni peteĩ ita hendagwe-py. Oitypa ete arã. Upéixa pene mbohasa asy-ta. Nhandejáry xe mbou-ma ha “Nhane remiha'arõ ogwahẽ-ma ra'e” nderéiry xe-rehe. Ndapejeroviáiry joty xe-rehe. he'i. —Upéa-rehe pene hundipa-ta Nhandejáry, he'i Hesu Jerusalém mygwa kwéry-rehe.

Omba'evende va'e kwéry-pe omosẽmba Nhandejáry róta kakwaa-gwi Hesu

(Mt 21.12-17; Mc 11.15-18; Jo 2.13-22)

⁴⁵Upe rire oiko Hesu Nhandejáry róta kakwaa-py. Omba'evende va'e-pe omosẽmba.

⁴⁶He'i íxupe kwéry onhemonhe'ẽ-vy:

—Oĩ kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ẽ he'i: “Héry-ta xe róta xe mboete haty inhe'ẽ mondo haty Nhandejáry-pe”. Ha peẽ katu peiporu Nhandejáry róta oporosakea nhemi va'e róta-rami, he'i íxupe kwéry Hesu omosẽ-ma ramo imondo-vy.*

⁴⁷Ha Hesu oho meme Nhandejáry róta kakwaa-py ombo'e mbo'e oiko-vy. Iko'ẽmba ẽmba ombo'e meme-vy upe-py.

Ha pa'i ruvixa kwéry, judeu rekombóehaty kwéry, judeu ruvixa kwéry ave oheka heka ojuka hagwã Hesu-pe. ⁴⁸Ha ndotopái mba'e-rehe ojuka íxupe. Enterovéa kente kwéry ojeapysaka katu katu eterei ohendu hagwã inhe'ẽ.

“Kiva'e nhe'ẽ-rupi ko'ã va'e erejapo?” oporandu Hesu-pe

(Mt 21.23-27; Mc 11.27-33)

20 ¹Ha peteĩ áry Hesu oime jevy Nhandejáry róta kakwaa-py omombe'u mbe'u hagwã Nhandejáry nhe'ẽ porã. Ha omombe'u jave ou henda-py pa'i ruvixa kwéry, judeu rekombóehaty kwéry, judeu ruvixa kwéry ave:

²—Kiva'e nhe'ê-py ko'ã va'e erejapo? he'i. —Kiva'e tipo nde-vy a-rami oporombo'e uka ave nde-vy? he'i ave. Oporandu Hesu-pe hikwái.

³—Xe ave aporandu-ta peẽ-my peteĩ mba'e, he'i. —Pemombe'u ranhe ramo xe-vy aporandu-ta va'e-rehe, amombe'u-ta ave nde-vy kiva'e nhe'ê-py xe rembiapo, he'i.

Upéi oporandu omokirirĩ hagwã íxupe kwéry:

⁴—Kiva'e nhe'ê-py va'ekwe João Batista amyri oporomongarai oiko-vy va'ekwe? Nhandejáry nhe'ê-py para'e, teko rei nhe'ê-py para'e oporomongarai oiko-vy ha'e ae ho'arandu-rupi rei para'e ojapo? he'i. —Emombe'u ranhe katu xe-vy, he'i íxupe kwéry Hesu. Ha'e katu oikwaa-ma.

⁵Upéa-rehe oporandu randu ojóupe:

—“Nhandejáry nhe'ê-py katu oporomongarai va'ekwe” ja'e ramo “Ma'erã nderejeroviái va'ekwe hese?” he'i arã nhande-vy, he'i ojóupe hikwái. ⁶—Ha, “Teko rei nhe'ê-py oporomongarai va'ekwe” ja'e ramo, nhande api va'erã ita-py kente kwéry nhande juka hagwã, he'i ojóupe. “João niko Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety voi” he'i kente kwéry hese, he'i ojóupe hikwái. —Iporãve nhakirirĩ rei hese jaiko-vy, he'i ojóupe.

⁷Upéa-rehe he'i Hesu-pe:

—Ndroikwaáiry, he'i mo'ã.

⁸—Aipo ramo, xe ave namombe'u mo'ãi peẽ-my kiva'e pa ojapo uka xe-vy ko'ã va'e, he'i íxupe kwéry Hesu.

Arandu rehegwa nhe'ê uvaty-py omba'apo va'e rehegwa nhe'ê-rami

(Mt 21.33-46; Mc 12.1-12)

⁹Ha upéi katu omombe'u upe pygwa-pe arandu rehegwa nhe'ê uvaty-py omba'apo va'e rehegwa-rami:

—Oi va'ekwe uva onhotĩ va'ekwe. Oho onhotĩ uvaty omoĩ hagwã. Ha omoĩ rire oheja omba'apo va'erã-pe yvaaju omboja'o ja'o arã ime'ê-vy va'e-pe. Upéi oho mombyry. Tetã ambue-py hi'are voi oiko-vy. ¹⁰Hi'aju ramo omondo va'erã ivía ramo gwembigwái omboja'o hagwã yva mbyte-rupi ogweruruka hagwã ojéupe. Ha uvaty-py omba'apo va'e katu hembigwái-pe oinupã jevy imbou-vy. Nome'êi íxupe ogweraha va'erã. Ombojevy oinupã-vy. ¹¹Ambue jevy omondo ivía ramo. Ha'e kwéry oinupã onhembosarái hese, ombojevy rei ave mba'eve e'ỹ ogweru hagwã íxupe nombotéi-gwi. ¹²Ambueve omondo jevy ombohugwypa, omonha imbojevy imbou-vy. ¹³Upe rire uvaty járy he'i opy'a-py: “Mbava'e tipo ajapo-ta” he'i opy'a-py. “Amondo jevy-ta xe rembiayhu tee. Amondo-ta xe ra'y. Omboete-ta para'e xe ra'y ogwahẽ oho-vy ramo” he'i mo'ã. Upéa-rehe gwa'ýry omondo. ¹⁴Ohexa-ma ramo ta'ýry omba'apo va'e he'i ojóupe:

—Upéa uvaty jaryrã. Jaha jajuka íxupe, he'i jevy hese. —Upéixa ramo opyta arã nhande-vy imba'erägwẽ, he'i ojóupe. ¹⁵Upéixa-gwi uvaty-gwi ogwenohẽ ojuka íxupe. Oikwaa-ma ramo uvaty járy, mba'e tipo ojapo-ta íxupe kwéry? ¹⁶Ohepy joty va'erã íxupe kwéry. Ogwahẽ-ta voi ojuka uka upe hembiapei vai va'e-pe. Ohekoviãrõ-ta omba'apo va'erã, he'i Hesu judeu ruvíxa kwéry rekokwe oikwaa uka-vy.

Ohendu-ma ramo Hesu nhe'ê, upe uvaty rehegwa-rami hesegwa omombe'u va'e nhe'ê, he'i:

—Niporāi voi oiko ramo upéixa, he'i.

¹⁷Upéi Hesu oma'ê hese kwéry ha he'i jevy:

—Pene mandu'a kena Nhandejáry nhe'ê ohai uka va'ekwe-rehe.

“Ndovaléi upe ita, he'i óga omopu'ã va'e imboyke-vy. Ha ojohu vai jepe, upe ita óga pytahoha ramo oiporu. Óga pytahoha voi ita.”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. ¹⁸Ho'a-ma ramo upe ita-rehe opêmba va'erã ho'a va'e. Ha ho'a-ma ramo upe ita kente ári omongu'ipa-ma va'erã íxupe, he'i jevy ita rehegwa nhe'ê-rami ojéhegwa nhe'ê henduháry rehegwa nhe'ê ave omombe'u-vy.

Iporã tipo japaga nhame'ê-vy mburuvixagwasu

César-pe hemimbopaga uka?

(Mt 22.15-22; Mc 12.13-17)

¹⁹Ohendu ramo inhe'ê oikwaa pya'e ojéhegwa hikwái.

—Nhande rehegwa nhe'ê omombe'u Hesu arandu nhe'ê oiporu ramo, he'i ojáupe judeu rekombo'ehaty kwéry, pa'i ruvíxa kwéry ave.

Upéa-gwi oipyhyse mo'ã íxupe. Ha icyhyje-gwi ndoipyhýry. Hesu rero-viaha heta oĩ indive-gwi icyhyje. Nombopoxyséiry íxupe kwéry.

²⁰Upéixa-gwi ome'ê plata gwembigwairã-pe:

—Peho meme Hesu ndive pemonhe'ê avy hagwã íxupe, he'i ome'ê-vy inhe'ê mbojevavy uka va'erã-pe mo'ã hepyrã. —Pejeapysaka porã katu inhe'ê-rehe. Pende rekoha porã va'e-rami peiko-vy pehendú hendu ra'anga inhe'ê. Peteĩ nhe'ê va'e ojavy ramo nhamombe'u-ta mburuvixa-pe oipyhy uka va'erã ojuka uka hagwã, he'i omonhe'ê avyse mo'ã-vy Hesu-pe.

Inhe'ê avy ramo ohendu hagwã mo'ã oiko indive.

²¹Aipo ramo imonhe'ê avyharã mo'ã oho indive. Oporandu íxupe:

—Mbo'eháry, jaikwaa anhei-rupi erenhe'ê. Anhei-rupi ne remimombe'u mbe'u, he'i omonhe'ê avyse-vy. —Nerepenái avave-rehe neremo'ái avave-pe. Nde-vy enterová peteĩxante. Anheigwa eremombe'u Nhandejáry rape porã-rehe ereporombo'e ramo, he'i. ²²—Iporã tipo nhande judeu reko-rupi jaiko va'e japaga nhame'ê-vy hemimbopaga uka mburuvixagwasu César-pe? Iporã tipo japaga e'ỹ íxupe? he'i oporandu-vy hikwái Hesu-pe.

²³Ha Hesu katu oikwaa voi hese. Ndogwerekói ramo gwova-py mba'eve, oikwaa joty ipy'a ky'aha.

²⁴—Eme'ê xe-vy plata atã mburuvixagwasu remimbopaga uka xe ahexa hagwã, he'i.

Ome'ê rire oporandu rei íxupe kwéry:

—Kiva'e ra'anga oĩ ko'a-py? Kiva'e ohai uka va'ekwe? oporandu rei íxupe kwéry.

—César ra'anga, he'i. —Hembihai uka ave, he'i íxupe.

²⁵—Aipo ramo, eme'ê César-pe imba'e. Ha Nhandejáry-pe katu eme'ê hemimbota ave, he'i íxupe kwéry Hesu.

²⁶Ndikatúi omonhe'ê avy íxupe ojogweroaty pa'ũ-rupi. “Hasy va'e-rehe jepe nhaporandu ramo íxupe, omombe'u porã joty” he'i hese opondera-vy. Ha mba'eve noporanduvéi íxupe.

Jaikove jevy va'e rehegwa nhe'ë

(Mt 22.23-33; Mc 12.18-27)

²⁷Ha upéi ou henda-py gwĩ saduceu kwéry. “Ndoikovéi-ma va'erã omano va'ekwe” he'i rei va'e saduceu kwéry. ²⁸Ou oporandu Hesu-pe:

—Mbo'eháry, he'i íxupe hikwái, —Moisés amyrĩ omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry remimbota ohai nhande-vy:

“Tyke'ýry omano ramo, oheja ramo gwembirekokwe naimemby jepéi ramo, tomenda katu tyvýry gwovajare-rehe. Upéixa ramo, Ke'y ra'y, he'i mo'ã va'erã imemby ypy-rehe.”*

Upéixa voi Moisés amyrĩ omoĩ va'ekwe nhande-vy kwatia-rehe, he'i.

²⁹—Oĩ va'ekwe peteĩ tyke'ýry seis tyvýry. Tyke'ýry omenda kunha-rehe. Upéi omano ramo, ndata'ýry jepéiry. ³⁰Tyvýry omenda gwovajare-rehe. Ndata'ýry jepéi ramo omano ave tyvýry. Upéi tyvýry ambue jevy omenda hese. ³¹Peteĩ teĩ omenda hese, gwovajare-rehe. Peteĩ teĩ omano ramo ndaita'ýry jepéi hikwái. ³²Upe rire upe kunha ave omano-ma ave. ³³Oikove jevy ramo, kiva'e rembirekorã upe kunha? Gwĩ sete tyvýry kwéry omenda va'ekwe hese, he'i oporandu-vy Hesu-pe upe “Omano va'ekwe ndoikove jevýi” he'i va'e kwéry.

³⁴⁻³⁵Ha upéa-rehe Hesu omombe'u íxupe kwéry:

—Amombe'u-ta peẽ-my omano va'ekwe oikove jevymaha. Tekoha-rupi porã oiko va'ekwe gwife onhemoingoe jevy rire katu nomendavéi-ma va'erã äygwa omendaha-rami, he'i íxupe. —Kwimba'e kwéry nomendavéi-ma va'erã. Kunha-gwe ave nomendavéi-ma va'erã. ³⁶Oiko va'erã Nhandejáry rembigwái yváy pygwa reko-rami. Upéixa-gwi nomendavéi-ma va'erã. Nomanovéi-ma va'erã ave, he'i. —Ha'e kwéry Nhandejáry ra'y voi, Nhandejáry raju ave. Oikove jevy-ma va'erã.

³⁷Upéixa ave Moisés amyrĩ omombe'u ave omano va'ekwe oikove jevy va'erã. Yvyra ra'y okái va'e rehegwa nhe'ë omombe'u ramo, omombe'u ave Nhandejáry nhe'ë. He'i Moisés:

“Nhandejáry a-rami he'i: Xe-ma Abraão Járy va'e xe. Isaque Járy va'e ave xe. Jacó Járy va'e ave xe”*

he'i Nhandejáry Moisés amyrĩ kwatia-rehe. Ha omanomba rire ae upe myamyri, he'i va'ekwe upéixa, he'i Hesu.

Upéi he'i:

³⁸—Ha'e-ta katu xe: Nhandejáry ndaha'úi omano va'ekwe Járy. Oikove va'e Járy voi Nhandejáry. Íxupe oikovepa joty, he'i Hesu nhane moingove jevyha-rehe omombe'u-vy.

³⁹Upéa-rehe gwĩ judeu rekombo'ehaty he'i íxupe:

—Iporã voi ne nhe'ë. Hasy va'e-rehe jepe oroporandu ramo nde-vy, eremo-mbe'u porã joty, he'i íxupe.

⁴⁰Ha upe rire ave ndaipy'agwasuvéi oporandu mba'eve-rehe Hesu-pe. Ndi-katúi omonhe'ë avy íxupe.

Nhane remiha'arõ va'e Davi remiarirõre

(Mt 22.41-46; Mc 12.35-37)

⁴¹Ha upéi katu Hesu oporandu imonhe'ë avyse mo'ã va'e kwéry-pe.

—Mba'éixa tipo Cristo ymagware Davi remiarirōre? ⁴²Iporahéi kwéry-py kwatia-rehe omoĩ-vy omombe'u va'ekwe Davi Cristo rehegwa nhe'ê:

“Nhandejáry he'i xe Járy-pe: Egwapy katu xe yke-rehe, he'i.

⁴³ Xe orombopu'aka-ta ne a'e'ýha-rehe, he'i. Xe yke-rehe eregwapy ereha'arō-vy nde pogwy-py amoiingo hagwā ne a'e'ýha kwéry, he'i Nhandejáry xe Járy-pe.”*

Upéixa ohai va'ekwe Davi amyri Nhandejáry kwatia nhe'ê héry va'e Salmo-py.

⁴⁴ Ha Davi amyri katu “Xe Járy” he'i Cristo-rehe. Nhane remiarirō-rehe “Xe Járy” ndaja'éiry. Aipo ramo hemiarirō pa? he'i Hesu omokirirī-vy íxupe kwéry.

Judeu rekombo'ehaty kwéry reko-rehe Hesu onhemonhe'ê

(Mt 23.1-37; Mc 12.38-40)

⁴⁵ Enterovete va'e ohendu jave Hesu he'i gwĩ doze gwemimbo'e kwéry-pe:

⁴⁶ —Xáke, onhemboetese rei judeu rekombo'ehaty kwéry. Oao puku reheve ogwatase voi. Kente kwéry-pe omboete uka onhembotuvixa vixa oho-vy mba'e jogwa haty-py. Ojeporahéi haty-py ogwapyse mburuvixa pa'ũ-my. Mburuvixa gwapy haty-rupi ogwapyse onhembovia ramo jekarugwasu haty-py. ⁴⁷ Ha tembirekokwe rembiporu omonda heraha-vy. Upe rire temiexagwā rei omondo mondo ra'anga rei Nhandejáry-pe heta onhe'ê enterove ohendu hagwā. Ombohasa asyve-ta íxupe kwéry Nhandejáry, he'i judeu rekombo'e-haty-rehe omombe'u-vy.

Tembirekokwe iporiahu va'e rehegwa nhe'ê

(Mc 12.41-44)

21 ¹ Ohexa Hesu kente kwéry Nhandejáry roga kakwaa-py. Oma'ê oĩ-vy plata mboyru haty-rehe Hesu. Ogwahẽ imba'e heta va'e kwéry omoĩ heta jepe hetave tave omombyta joty ojéupe gwarā. ² Ohexa ave kunha tembirekokwe okwerĩ ome'ê va'e mokõi plata atā, omoĩ hyru-py. ³ Upe-ma ramo Hesu he'i:

—Anhete ha'e-ta peẽ-my, he'i. —Ko kunha tembirekokwe iporiahu va'e ome'ê hetave enterove-gwi. ⁴ Ha'e kwéry katu ome'ê heta jepe hetave tave omohemby ojéupe gwarā kwéry. Ko kunha katu imboriahu-gwi ome'ẽmba-ma gwembi'u repyrāgwe, he'i Hesu.

Hesu he'i Nhandejáry róga kakwaa opa va'erā

(Mt 24.1-2; Mc 13.1-2)

⁵ Oĩ Nhandejáry róga kakwaa-rehe omombe'u mbe'u ojóupe. Iporā eterei omoĩ hese ombojegwa-vy. Hemime'ẽgwe ẽgwe-rehe ita porā porā va'e-rehe onhomongeta hikwái. ⁶ Ha Hesu he'i:

—Ogwahẽ va'erā áry gwĩ pehexa va'e gwive ho'apa va'erā. Ndopytái va'erā peteĩ ita ojo'ári, he'i.

Nhandejáry rogagwasu opa va'erā rexa ukaha

(Mt 24.3-14; Mc 13.3-13)

⁷ Ha oporandu hikwái Hesu-pe:

* 20.42-43 Sl 110.1

—Mbo'eháry, araka'e tipo oiko va'erã upéa? Mbava'e tipo oiko-ta oroikwaa hagwã ojehu-ta ramo ne remimombe'ukwe gwive? he'i oporandu-vy hikwái.

⁸Ha Hesu he'i:

—Aníke penhembotavy teĩ. Heta he'i rei va'erã, “Xe ko Cristo, pene remiha'arõ va'e” he'i arã ijapu-vy. Ani ererovia teĩ íxupe. He'i rei arã ave, “Ogwahẽ-ma hi'óra oiko hagwã Nhandejáry nhande ruvixarã” he'i arã oapu rei-vy. Ani ererovia teĩ íxupe. ⁹⁻¹⁰Nhorairõ rerakwã erehendu ramo ani erekyhyje teĩ. Nhorairõ-py ohekoviario arã mburuvixa. Upéa oiko va'erã voi. Upe jave jepe ne'irã vyteri ogwahẽ inhe'ẽ ijapy-py, he'i.

Upéi he'i jevy íxupe kwéry:

—Ojehu va'erã pene mongyhyje va'erã. Yvypóry onhorairõmba va'erã onhondive. Tetã mygwa kwéry onhorairõ va'erã tetã ambue mygwa kwéry ndive. Mburuvixagwasu gwembigwái soldado kwéry-pe omonhorairõ uka ave arã ambue mburuvixagwasu rembigwái soldado kwéry ndive. ¹¹Heta tetã-rupi oiko va'erã yvyrýrýi hatã, nhembyahýi ave, ha mba'asy ave oiko va'erã. Oĩ va'erã heta pene mongyhyjeharã. Yváy-rehe ave ojehexa va'erã hexapyrã.

¹²—Ojehu e'ỹ mbovyve upéixa pehasa asy ete va'erã. Nde pyhy arã nde reraha ne mbohasa asy-vy, ojeporahéi haty-py ne monhe'ẽ uka hagwã. “Erenhemonhandejáry rei Hesu-rehe” he'i arã nde-vy. Upéi katu ne mombo va'erã preso ojepyta haty-py. Xe-rehe ha-py nde reraha va'erã mburuvixa renda-py, mburuvixagwasu renda-py ave. ¹³Upéixa nde rereko asy va'erã xe rehegwa nhe'ẽ eremombe'u hagwã íxupe kwéry. Emombe'u porã katu xe rehegwa nhe'ẽ. ¹⁴Ani nde py'a nhemondýi teĩ ere va'erã-rehe. Xe oromoarandu va'erã. ¹⁵Ne nhe'ẽrã ame'ẽ va'erã nde-vy, ne arandurã ave ame'ẽ va'erã nde-vy ndikatúi hagwã gwĩ nde-rehe ija'e'ỹ va'e ne mboapu. Onhe'ẽ poxy rei rei va'e nane nhe'ẽ mbojevý kwaái va'erã. ¹⁶Nde re'ýi ete va'e kwéry ave pende rereko asy va'erã. Nde ru, nde sy, nde ryke'y, nde ryvy, ne reindy, nde kyvy, nde kypy'y, nde ryke enterovete nde reraha uka va'erã nde rereko asy-vy, ne irũ kwéry ave xe-rehe ha-py pende rereko asy asy va'erã. Ija'e'ỹ va'erã pende-rehe. Oĩ gwĩ pene pa'ũ mygwa-pe ojuka va'erã ave. ¹⁷Xe-rehe ha-py enterove ija'e'ỹ va'erã pende-rehe. ¹⁸Upéixa ramo jepe ne mbaraete katu. Xe ororese-nde jevy va'erã. Peteĩ jepe nde ávy nokanhýi va'erã. ¹⁹Xe nhe'ẽ-py meme katu eiko erenheresende hagwã, he'i Hesu omotenonde-vy íxupe kwéry hekorã.

Onhehundi-ta Jerusalém tetã

(Mt 24.15-21; Mc 13.14-19)

²⁰Hesu he'i jevy:

—Pehexa ramo Jerusalém tetã-my ogweroajere ramo soldado kwéry mburuvixa ndive peikwaa-ma va'erã onhehunditamaha. ²¹Upe-ma ramo Judéia-py oĩ va'e tokanhymba katu vyatyryrusu-rupi tokanhymba oje'ói-vy. Tetã-my oĩ va'e tosẽ katu pya'e okanhy-vy. Nhu-my oĩ va'e ani oike teĩ tetã-my. Tokanhymba katu. ²²Upe áry-py Nhandejáry nhe'ẽ he'i va'ekwe gwive oiko va'erã. Judeu kwéry ohasa asy asy va'erã hembiaapo apokwe-rehe. ²³Ombovy'a-re'ỹ va'erã íxupe kwéry. Ivy'are'ỹve va'erã gwĩ kunha imemby va'erã, gwĩ imemby mixĩ va'e ave. Ohasa asy eterei va'erã hikwái. Judeu kwéry-pe ijyvy

* 21.12-15 Mt 10.18-19; Lc 12.11-12; Jo 16.2-3

reheve Nhandejáry ombohasa asy-ta voi. ²⁴Oĩ va'e kysepuku-py omano va'erã. Oĩ va'e omboja'o heraha-vy tetã ambue-py oiko hagwã tembigwái ramo. Oĩ ave opyta va'e Jerusalém tetã-my judeu e'ỹ va'e pogwy-py. Hi'are va'erã upéixa. Judeu e'ỹ va'e kwéry ojaopopa upe Nhandejáry omotenonde hesegwa peve, opyta va'erã ipogwy-py Jerusalém tetã upe-py oĩ va'e gwive.

Nhande Ryke'y tee va'e ou jevymaha rehegwa nhe'ẽ

(Mt 24.29-31; Mc 13.24-27)

²⁵Hesu he'i jevy:

—Gwĩ yváy rehegwa ojei va'erã gwape-gwi. Yváy-gwi kwarahy oje'o va'erã. Jasy ave hendy'ã va'erã, jasytata ave ojei va'erã gwape-gwi. Kente kwéry tetã tetã mygwa katu onhemondýi va'erã yguasu ryapu rendu ramo. ²⁶Kwimba'e kwéry katu ikyhyje ete-gwi omano va'e-rami oiko va'erã. Ova ova va'erã gwendagwe-gwi entéro yváy rehegwa imbarate va'e. Upéa-gwi onhepy'a mondýi va'erã oha'arõ-vy ou va'erã-rehe. ²⁷Upéi katu xe Nhande Ryke'y tee va'e ajehexa uka va'erã agwey ramo arai-rehe. Xe pu'aka reheve, xe rendy marangatu pende resa mbojevy va'e reheve xe rexa va'erã aju-vy.* ²⁸Upe va'e ojehu-ma ramo, tane mbaraete katu. Ani katu ne kyre'ỹ e'ỹ teĩ, hi'agwĩ ne resende va'erã.

“Aju jevymaha óra eha'arõ eiko-vy” he'i Hesu

(Mt 24.32-35; Mc 13.28-31)

²⁹Upéi omombe'u jevy Hesu arandu rehegwa nhe'ẽ figo máta rehegwa-rami:

—Pema'ẽ katu figo máta-rehe, opa yvyra rakã-rehe. ³⁰Henhói-ma ramo hogwe pyahu-ma ramo peikwaa-ma voi ogwahẽ-tama áry hakuha. Pehexa ramo peikwaa. ³¹Upéixa ave xe remimombe'ukwe. Pehexa ramo oikomaha xe remimombe'ukwe, peikwaa va'erã Nhandejáry oiko-tama entéro va'e ruvi-xarã. ³²Anhete ko ha'e-ta peẽ-my: Áygwa omano e'ỹ mboyve ojehu va'erã ko va'e. ³³Áry opa va'erã, ko yvy gwive opa va'erã. Xe nhe'ẽ, xe remimombe'u-kwe ae ndopái va'erã. Opyta va'erã opa e'ỹ reheve.

³⁴⁻³⁵—Xáke! Perepara porã katu pende rekoha-rehe. Peiko porã katu xe ra'arõ-vy. Ani pene mandu'a eterei teĩ pene monga'uharã-rehe. Ani pene mandu'a eterei teĩ ave pene mbohoryharã-rehe. Ani ave pejepy'apy eterei teĩ pene remikotevẽ ko'a pygwa-rehe. Xe aju jevy hagwã-rehe ae tapene mandu'a ndu'a katu peiko-vy. Sapy'a, ndorepara porãiha óra-py ombo'a nhuhã nymba. Upéixa ave sapy'a naxe ra'arõ porãiha óra-py ojekwaa va'erã entéro ko yvy rupigwa kwéry-pe xe aju jevyha áry. ³⁶Upéa-rehe perepara katu ha'arõ-vy xe agwahẽ hagwã-rehe. Pejerure rure katu Nhandejáry-pe mba'eve rei ndoikói hagwã peẽ-my. Xe Nhande Ryke'y tee va'e aju jevy va'erã. Pejerure íxupe pene mbopy'a porã hagwã pono penotĩ pende rekoha xe renonde-py.*

Enterove ohenduse Hesu oiko-vy

³⁷Nhandejáry róga kakwaa-py Hesu oporombo'e áry jave. Pyhare ramo osẽ oho-vy vyvatyrsu Oliveiraty-py. ³⁸Ha pyharevete meme ou jevy

* 21.27 Dn 7.13 * 21.34-36 Mt 24.42-44; Mc 13.35-37; Lc 12.35-40; Rm 13.12-13

Nhandejáry róga kakwaa-py. Entéro tetã mygwa oho-ma ohendu hagwã Hesu remimombe'u.

“Mba'éixa pa jajuka-ta Hesu-pe?” oporandu ojóupe

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Jo 11.45-53)

22 ¹Ogwahẽ-tama areteguasú. Upe-ma ramo gwĩ ija'e'ỹha ojukase eterei Hesu-pe. Judeu kwéry-pe mate upe areteguasú. Héry va'e páscoa. Oime jave páscoa mbojape imbovuha e'ỹ va'e ho'u judeu kwéry. ²Ha ogwahẽ-tama ramo areteguasú, gwĩ judeu va'e ojukase voi Hesu-pe. Pa'i ruvíxa kwéry, hekombo'ehaty kwéry ndive ija'e'ỹha kwéry ojukase íxupe.

—Mba'éixa pa jajuka-ta upe va'e, he'i meme ojóupe hikwái. —Iporãve jajuka uka nhemi íxupe ani hagwã nhambopoxy ija'eha kwéry-pe.

Upéixa he'i meme ojóupe ojukase eterei-gwi Hesu-pe. Ijaty jaty va'e-gwi íkyhyje eterei-gwi hikwái.

Judas onhomongeta pa'i ruvíxa kwéry ndive Hesu oipyhy uka hagwã

(Mt 26.14-16; Mc 14.10-11; Jo 13.2,27)

³Upe jave anhayguasú Satanás oíke-ma gwembigwairã py'a-py. Judas Iscariotes héry ete. Peteĩ doze Hesu remimbo'e kwéry va'e Judas. Ha anhayguasú ogwapy ijyke-rehe ojokwái hagwã. ⁴Upéi Judas oho onhomongeta pa'i ruvíxa kwéry ndive. Anhayguasú nhe'ẽ-rupĩ oho. Oho otopa hagwã Hesu-rehe ija'e'ỹha kwéry. Pa'i ruvíxa kwéry ndive Nhandejáry róga kakwaa-rehe onhangareko va'e kwéry ndive ave ootopa he'i hagwã mba'e-rami po oipyhy arã Hesu-pe. ⁵Upéa-rehe ovy'a eterei okwa-vy.

—Nde, ereme'ẽ ramo Hesu ore-vy, orome'ẽ-ta nde-vy nde platarã. Hesu-rehe orome'ẽ-ta nde platarã, he'i Judas-pe ovy'a-vy hikwái.

⁶—Iporã ereme'ẽ kuri xe-vy xe platarã, he'i íxupe kwéry.

Upéixa-ma ramo, Judas orepara oiko-vy Hesu-rehe ipyhyharã-pe omombe'uha óra ra'arõ-vy. Ijaty aty e'ỹha óra-rehe oha'arõ arõ oiko-vy.

Areteguasú remi'urã ojapo Hesu remimondo va'e

(Mt 26.17-19; Mc 14.12-16)

⁷⁻⁸Ogwahẽ-ma ramo areteguasú, Hesu omondo Pedro, João ndive ojapo hagwã tembi'u areteguasú-py ho'u va'erã. Páscoa áry-gwi judeu kwéry ojuka ovexa ho'u va'erã Nhandejáry-pe omboete-vy. Ojapo ave mbojape ombovu e'ỹ va'e ho'u va'erã. Upéixa ojapo hagwã Hesu omondo Pedro-pe, João-pe ave gwenonde.

—Tapeho tetã-my, he'i. —Pejuka peteĩ mymba ovexa ja'u va'erã nhande ave areteguasú-py so'o mbixy, he'i imondo-vy.

⁹—Kipy tipo orojapo-ta? he'i oporandu-vy hikwái íxupe.

¹⁰—Peike jave ramo upe tetã-my, pehexa-ta peteĩ y ogweraha va'e. Kwimba'e y rryru ogweraha va'e pehexa-ta. Tapeho hapykwéri. Oíke-ma ramo óga-py, pegwahẽ penhomongeta óga járy ndive. ¹¹A-rami penhe'ẽ kuri íxupe, he'i. —“Mbo'eháry ore mbou oroporandu hagwã nde-vy: Kiva'e koty-py ha'u-ta páscoa remi'urã xe remimbo'e kwéry ndive? Aiporuse nde koty ore mandu'a hagwã páscoa-rehe” ere íxupe. ¹²Ohexa uka-ta peẽ-my peteĩ koty jaiporu-ta va'e. Kotyguasú, ijyvate va'e oĩmba-ma va'e ohexa uka-ta peẽ-my.

Upe koty-py ja'u-ta nhane remi'urā, páscoa-rehe imandu'a va'e pegwarā. Ore mohenonde pejuka mymba vexa nhande-vy gwarā, he'i Hesu omondo-vy gwenonde.

¹³Upéi oho-ma okwa-vy. Mokōive oho tetā-my. Ha Hesu he'i hagwe-rami ojohu. Upéi ojapo tembi'u areteguasú páscoa-rehe imandu'a-vy ho'u va'erā.

Areteguasú áry ramo okaru paha-ma Hesu

¹⁴Upéi okaru hagwā óra-py Hesu ogwapy doze gwemimondo kwéry ndive.

¹⁵Okaru-tama ramo he'i íxupe kwéry:

—Ha'use eterei pene ndive ko areteguasú-py tembi'u. Xe rereko asy amano hagwā e'ý mboyve akaruse pene ndive, he'i. ¹⁶—Ha'e-ta katu peẽ-my: Ko'a-py nda'uvéi-ma áy-rami areteguasú-py tembi'u. Xe are-ta ha'u jevy hagwā. Oikopa-ma rire, ha'u jevy va'erā, he'i íxupe kwéry. —Nhandejáry nhande ruvíxa oiko haty-py mate ha'u jevy va'erā, he'i gwemimondo kwéry-pe.

¹⁷Upe-ma ramo Hesu oipyhy uva rykwere ryrú. Omboete Tupā Nhandejáry-pe. Upéi ho'u uka gwemimondo kwéry-pe:

—Pe'upa katu, he'i. ¹⁸—Anhete ha'e-ta peẽ-my. Nda'uvéi-ma voi uva rykwere. Nhandejáry nhande ruvíxará ojekwaa rire ae ha'u jevy va'erā, he'i onhemohekotenonde-vy.

Hesu-rehe nhane mandu'a va'erā

(Mt 26.20-30; Mc 14.17-26; Jo 13.21-30; 1 Co 11.23-25)

¹⁹Oipyhy ave mbójape páscoa áry pegwa. Upéi otima rire Nhandejáry-pe ombopo mbopóy ome'ẽ-vy gwemimbo'e kwéry-pe ho'u hagwā. Ha he'i:

—Ko mbójape-rehe ha'e “Xe rete” he'i. —Pende-rehe ha-py anheme'ẽ va'erā peẽ-my amano hagwā, he'i. —Kó'a ere'u ramo ne mandu'a kena xe-rehe, he'i.

²⁰Upéixa ojapo ave okarupa-ma rire. Ome'ẽ íxupe kwéry ho'u uka-vy uva rykwere:

—Ko va'e pe'u katu, he'i. —Ko va'e-rehe ha'e “Xe rugwy” voi, he'i. —Osyry va'erā xe rugwy kente kwéry rekove-rehe. Tupā Nhandejáry he'i hagwā kente kwéry-rehe, “Ipy'a potí-ma. Hesu-rehe ojerovia-gwi omopotí-ma ipy'a” he'i hagwā Tupā Nhandejáry osyry va'erā xe rugwy, he'i íxupe kwéry.

²¹⁻²²—Xe Nhande Ryke'y tee va'e amano-ta. Xe ndive ogwapy oĩ-vy xe juka uka nhemi va'erā, he'i Hesu. —Tekotevẽ amano kente kwéry aresende hagwā. Amboasy upe xe juka ukahará. Ohasa asy eterei va'erā, he'i Hesu.

²³Upe-ma ramo oporandu randu ojóupe hikwái:

—Kiva'e pa ojuka uka nhemi-ta Hesu-pe, he'i ojóupe.

Tuvixaseve va'e tekotevẽ onhemomixive

(Mt 20.25-27; Mc 10.42-45)

²⁴Ha hemimbo'e kwéry katu onhomongeta ngeta onhondive:

—Kiva'e pa tuvixave nhane pa'ũ-my, he'i ojóupe.

²⁵Upe-ma ramo Hesu he'i:

—Mburuvixa kwéry, ko yvy pygwa ogweroko pu'aka yvypóry kwéry-rehe. Onhe'ẽ-py omanda manda íxupe kwéry. Ha oĩ gwĩ mburuvixa katu onhembotuvixave kente kwéry renonde-py. ²⁶Peẽ onhopa'ũ-my ndaikatúi upéixa peiko. Peẽ onhopa'ũ-my pende tuvixave ramo jepe penhemohekomirĩve katu

peiko-vy onhopa'ũ-my. Mburuvixa katu toiko tembigwái-ramo. ²⁷Ha'e-ta ave peẽ-my; Tuvixave va'e-pe hembigwái ogweru hemi'urã. Ha xe katu tembigwái-rami voi aiko pene pa'ũ-my, he'i.

²⁸—Peẽ katu xe moirũ meme peiko-vy. Ambue kwéry xe mbojejavyse mo'ã meme jave xe moirũ-ma peẽ. ²⁹Yma va'ekwe Nhandejáry he'i xe-vy: “Xe ra'y, nde ereiko-ta mburuvixa ramo xe moirũ va'erã-pe”. Upe va'e-rehe, pe xe Ru ome'ẽ hagwéixa xe-vy, xe ame'ẽ va'erã peẽ-my ave. Peiko-ta ave mburuvixa ramo. ³⁰Nhandejáry ha-py xe aiko-ma ramo nhande ruvixarã, peiko-ta xe ndive. Pekaru ha pey'u-ta xe ndive. Pegwapy-ta ave mburuvixa gwapy haty-rupi pejohu hagwã Israel re'ýi kwéry-rehe hembiapokwe.

Ndojerovia teíi va'erã Hesu-rehe Pedro

(Mt 26.31-35; Mc 14.27-31)

³¹He'i ave Hesu:

—Ejeapysaka porã kena xe nhe'ẽ-rehe, Simão. Anhaygwasu ojerure-ma kuri pende-rehe. Oikwaase kiva'e-rehe pa pejerovia ete. Ipirekwe osêsẽ hagwã ovale va'e-gwi nhambovava trigo-pe. Upéixa ave anháy ruvixa Satanás pende rerekose. Pene mbotavyse ponove peiko xe nhe'ẽ-rupi. ³²Xe katu ambojeupi kuri xe nhe'ẽ Nhandejáry-pe nde-rehe, Simão, erejerovia tee hagwã xe-rehe pono inhe'ẽ-rupi ereiko. Erejerovia ete jevy ramo xe-rehe, emokyre'ỹ katu nde rapixa kwéry-pe oiko porãve hagwã xe nhe'ẽ-rupi.

³³Upe-ma ramo Pedro he'i:

—Aháni, oromoirũ-ta xe. Nde erepyta ramo preso, xe apyta ave arã ne ndive preso, he'i íxupe. —Eremano ramo amano ave va'erã ne ndive, he'i.

³⁴Hesu katu he'i íxupe:

—Anhetegwa ha'e-ta nde-vy, he'i íxupe: —Etería gáju ndosapukái vyteri ramo jepe, mbohapy-ma ere-ta xe-rehe, “Upéa Hesu xe ndaikwaái” ere-ta xe-rehe, he'i íxupe.

“Nde kysepuku reheve ereho eremombe'u hagwã xe nhe'ẽ” he'i Hesu

³⁵Upéi he'i íxupe kwéry:

—Apomondo mondo ramogware, peho nandi voi. Ndaperaháiry voi va'ekwe mba'eve. Pene mba'e rytu ndaperahái va'ekwe. Pende pirapire rytu ndaperahái ave va'ekwe. Upéixa nandi peho va'ekwe ramo mba'e tipo pene remikotevẽ? he'i joty Hesu oporandu-vy.

—Mba'eve-rehe noroikotevẽi upe jave, he'i íxupe hikwái.

³⁶—Áy katu ha'e-ta peẽ-my: Ogweroko va'e opirapire rytu omba'e rytu ave, oipyhy-ta. Kysepuku ogweroko e'ỹ va'e kyse repyrã-rehe ome'ẽ-ta oao jo'a.

³⁷—Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe ohai va'ekwe xe-rehe he'i: “Hembiaapo vai va'e-rami ojerereko va'erã”. Anhete ha'e-ta: Ojehu-tama xe-rehe ojehai va'ekwe, he'i íxupe gwekoharã omotenonde-vy.*

³⁸Upe-ma ramo hemimbo'e kwéry he'i:

—Ko'a-py niko oĩ mokõi kysepuku, ore Járy.

Ha ha'e he'i:

—Iporã, he'i joty.

Yvyaty-gwi Hesu ombojeupi onhe'ẽ Nhandejáry-pe

(Mt 26.36-46; Mc 14.32-42)

³⁹Oho meme ha-py oho jevy Hesu. Yvyatyrusu héry va'e Oliveiras ha-py oho. Gwemimbo'e kwéry ndive oho. ⁴⁰Ogwahẽ-ma jave oho-ta ha-py oiporavo hagwe-py, ha'e he'i:

—Pejerure Nhandejáry-pe pono eremondo nde resa ne mbojejavy uka va'e-rehe, he'i.

⁴¹Upe rire ojei íxugwi kwéry mombyrymive ojei. Gwetymy'ã-rehe onhesũ ha onhepyrũ onhomongeta-vy Nhandejáry ndive:

⁴²—Ereipota ramo, xe Ru, eipe'a xéhegwi xe reko asyha. Ani oiko teĩ xe remimbota, ne remimbota ae toiko, he'i.

⁴³Upe jave Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ojehexa uka omombarae-teve hagwã íxupe. ⁴⁴Ojepy'ajopy jave Hesu imbaraete pyve onhomongetave Nhandejáry ndive. Ombojeupi jave onhe'ẽ Nhandejáry-pe mba'e rugwy-rami otyky yvy-py hy'aikwe ojepy'ajopy-vy. ⁴⁵Upéi opa-ma ramo hi'oração opu'ã jevy ou-vy gwemimbo'e kwéry renda-py, oke okwa-vy va'e ojohu. Tuvixa ima-'emboasy omonge íxupe kwéry. ⁴⁶Ha Hesu he'i:

—Ma'erã tipo peke? Pepu'ã katu pejerure Nhandejáry-pe pene mombaraete hagwã, pono ne mbojehesa rerova uka íxugwi mba'eve nembojejavy uka-vy, he'i onhemonhe'ẽ-vy.

Preso ogweraha Hesu-pe

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Jo 18.3-11)

⁴⁷Hesu onhe'ẽ vyteri oĩ-vy, ogwahẽ heta kente kwéry. Peteĩ doze hemimbo'e kwéry va'e, héry va'e Judas ogweru íxupe kwéry. Judas katu ogwahẽ Hesu ypy-py ohovapyte hagwã íxupe. ⁴⁸Upe-ma ramo Hesu he'i:

—Judas, peteĩgwe xe rovapyte mo'ã xe pyhy uka hagwã, xe Nhande Ryke'y tee va'e xe pyhy uka-ma, he'i.

⁴⁹Upe jave hemimbo'e kwéry oĩ va'e Hesu ndive, ohexa-ma ramo ojehu va'erã he'i hikwái:

—Mba'e tipo jajapo-ta, ore Járy? Oroipyhy-ta para'e ore kysepuku, orojoko hagwã íxupe kwéry? he'i.

⁵⁰Peteĩ hemimbo'e katu oinambi'o-ma pa'i ruvixa rembigwái. Ijakatúa-koty oĩ va'e inambikwe oipe'a-ma.

⁵¹Ha Hesu katu:

—Iporávete peheja, he'i-vy opoko inambikwe-rehe imbogwera-vy.

⁵²Upe-ma rire he'i pa'i ruvixa kwéry-pe, porahéi haty pygwa ruvixa kwéry-pe ave, judeu ruvixa kwéry-pe ave gwí ou oipyhy hagwã Hesu va'e gwive-pe, he'i Hesu:

—Niporãi katu peju pende kysepuku reheve, ha pende yvyra reheve, xe pyhy hagwã. Xe ndaikói oporosake'a va'e-rami kysepuku reheve xe reraha hagwã. ⁵³Heta áry-ma aiko pene ndive. Nhandejáry róga kakwaa-py aime meme ramo napemopu'ãiry pende po xe pyhy hagwã. Áy mate xe pyhy-ta. Kóa pende óra pene remimbota pejapo hagwã xe-rehe. Gwí pytũgwy-rupi ipu'aka va'e nhe'ẽ-rupi peiko-ma pene rembiaporã pejapo hagwã.

“Upéa ndaikwaái xe” he’i Pedro Hesu-rehe*(Mt 26.57-58,69-75; Mc 14.53-54,66-72; Jo 18.12-18,25-27)*

⁵⁴Oipyhy-ma ramo Hesu-pe ogweraha íxupe pa’i ruvixagwasu róga kakwaa-py. Ha Pedro katu oho Hesu rapykwéri puku. ⁵⁵Omoendy-ma ramo tata, upe-py Pedro oho ave ojepe’e haggwā. Tata ypy-py ogwapy oĩ-vy va’e ndive ogwapy ave Pedro. ⁵⁶Ohexa-ma ramo íxupe tata rendy-py Pedro-pe tembigwái kunha va’e, ohexa katu porā porā íxupe ha he’i:

—Ko kwimba’e Hesu ndivegwa va’e ave ra’e, he’i.

⁵⁷Upe-ma ramo Pedro he’i:

—Upéa ndaikwaái voi xe, kunha, he’i íxupe Pedro.

⁵⁸Upe riremí ohexa jevy íxupe peteĩ kwimba’e.

—Nde ave ra’e ha’e kwéry va’e, he’i.

Pedro he’i jevy:

—Upéa xe ndaikwaái. Ndaha’éi hesegwa kwéry xe, he’i rei.

⁵⁹Upe rire peteĩ óra-rupi, he’i jevy Pedro-pe ambue va’e:

—Anhete voi ra’e nde ave ereiko va’e indive. Nde ave ha’e Galiléia yvy pygwa ra’e, he’i íxupe.

⁶⁰He’i jevy Pedro:

—Upéa xe ndaikwaái, mba’e-rehe tipo aipo-rami ere xe-vy? he’i rei.

Upéixa onhe’ẽ oĩ-vy jave ete, gáju osapukái. ⁶¹Upe-ma ramo ojere Hesu oma’ẽ porā porā Pedro-rehe. Ha Pedro katu imandu’a Hesu he’i va’ekwe-rehe íxupe, “Ko’ánga gáju ndosapukái vyteri jepe, mbohapy-ma nde ere-ta xe-rehe: Upéa xe ndaikwaái, ere-ta”. ⁶²Upéa-gwi hasẽ-ma Pedro. Onhemboasy eterei-gwi ojahe’o oho-vy.

Onhenupā ramogware Hesu*(Mt 26.67-68; Mc 14.65)*

⁶³Gwĩ kwimba’e Hesu-rehe onhangareko va’e onhembohory hese. Ogwe-rohasa asy eterei Hesu-pe. Oinupā eterei íxupe. ⁶⁴Ohesamboty íxupe ha he’i:

—Kiva’e pa ne nupā? Emombe’u katu, he’i íxupe.

⁶⁵Heta mba’e he’i rei rei íxupe onhembohory-vy hese.

Hesu pa’i ruvixa renonde-py*(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Jo 18.19-24)*

⁶⁶Ko’ẽ jave ramo ojogweroaty jevy judeu ruvixa kwéry, pa’i ruvixa kwéry, judeu rekombo’ehaty kwéry ndive ave, onhomongeta geta okwa-vy. Upéi katu oipyhy heru-vy Hesu-pe mburuvixa kwéry renonde-py. Ogwahẽ-ma ramo oporandu íxupe:

⁶⁷—Nde tipo Cristo judeu kwéry remiha’arõ va’e? Emombe’u katu ore-vy, he’i íxupe.

Upe ramo Hesu he’i:

—“Xe Cristo judeu kwéry remiha’arõ va’e voi” ha’e ramo, ndaperoviái joty arã. ⁶⁸Anhetegwa ha’e-ta peẽ-my: Aporandu ramo peẽ-my, napemombe’u mo’ãi xe-vy. ⁶⁹Xe Nhande Ryke’y tee va’e ãy gwive agwapy-ta yváy-py Tupã Nhandejáry yke-rehe. Upe ipu’aka ete va’e ndive xe agwapy-ta, he’i íxupe kwéry Hesu.

⁷⁰Upe-ma ramo enterove oĩ va'e oporandu íxupe:

—Aipo ramo Nhandejáry ra'y tee voi va'e tipo nde? he'i íxupe.

—“Nde ha'e voi” peje kuri xe-vy, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁷¹Upe-ma ramo he'i ojóupe:

—Nanhaikotevêvéi-ma imombe'uharã-rehe. Nhande katu nhahendu-ma voi ha'e inhe'ẽ tee voi. Onhemonhandejáry rei Hesu, he'i ojohu vai-vy Hesu nhe'ẽ.

Hesu ojereraha mburuvixa héry va'e Pilatos renonde-py

(Mt 27.1-2,11-14; Mc 15.1-5; Jo 18.28-38)

23 ¹Upe jave kente kwéry ijaty va'e opu'amba ojereraha hagwã Hesu ndive mburuvixagwasu Pilatos renda-py.

²—Oroiptyhy-ma katu ko kwimba'e. Ohekombo'e va'ekwe-gwi ore re'ýi kwéry ndoikosevéi-ma mburuvixagwasu César nhe'ẽ-rupi, he'i hese. —Ha'e katu omombe'u kente kwéry-pe pono ome'ẽ mburuvixagwasu César-pe mba'eve, he'i rei ave hese. —“Xe Cristo Nhandejáry remimbou va'e pene ruvixarã” he'i ójehe, he'i omoĩ vai-vy Hesu-pe.

³Upe-ma ramo Pilatos oporandu Hesu-pe:

—Nde tipo judeu kwéry ruvixagwasu? he'i íxupe.

—Nde voi katu aipo ere kuri, he'i joty íxupe Hesu.

⁴Upéi Pilatos he'i pa'i ruvixa kwéry-pe, ojogweroaty va'e kente kwéry-pe ave:

—Ko kwimba'e katu nahembiapo vaíry va'e voi. Aipo ramo niporãi ajuka uka íxupe, he'i.

⁵Kente kwéry katu he'i jevy jevy:

—Hese ha-py hemimombe'u-gwi voi Judéia vvy pygwa kwéry ndogwerojo-jái onhonhe'ẽ onhomboja'o ja'o upéixa-gwi. Galiléia-gwi ko'a peve ndaija'évéi ojóehe íxugwi. Áy katu ogwahẽ-ma ko'a-py.

⁶Aipo va'e rendu-vy Pilatos oporandu:

—Ko kwimba'e tipo Galiléia vvy pygwa? he'i oporandu-vy.

⁷Oikwaa-ma ramo Pilatos Hesu upe pygwaha, omondo Hesu-pe upe pygwa ruvixa héry va'e Herodes-pe. Upe va'e oiko ave Jerusalém tetã-my ombohupa-vy. Upéixa-gwi omondo Hesu Herodes renda-py oporandu hagwã hembiapokwe-rehe. Ojohuse mo'ã Hesu-rehe hembiapo vaikwe.

Hesu ojereraha mburuvixa héry va'e Herodes renonde-py

⁸Ovy'a mburuvixa Herodes ohexa-ma ramo Hesu-pe. Ohendu va'e voi ave Hesu rerakwã porã. Yma-ma upéa-gwi ohexase eterei íxupe. Ohexase ave Hesu ojapo ramo hembiapo porã va'e hexapyrã-rupi jahexa e'ý vyteri va'e.

⁹Oporandu heta Hesu-pe. Ha Hesu katu nonhe'eíry íxupe. ¹⁰Upe-ma ramo pa'i ruvixa, judeu rekombo'ehaty kwéry ndive ijapu hese hembiapokwe-rehe omboja hagwã mo'ã hembiapo vai Hesu-rehe.

¹¹Soldado kwéry, huvixa ndive, omoingo asy-ma Hesu-pe. Omoingo vai-ma voi íxupe. Omoĩ hese ijahoja porã va'e omomburuvixa a'ã hagwã íxupe, onhembohory hory hese, ha upe ríre omondo jevy Pilatos oĩ ha-py.

¹²Upe mboyve Herodes, Pilatos ndive ndaija'éíry ojóehe. Upe áry gwive oiko porã onhondive.

“Tojuka kena íxupe” osapukái Hesu-rehe

(Mt 27.15-26; Mc 15.6-15; Jo 18.39-19.16; At 3.13-14)

¹³Omboaty uka Pilatos pa'i ruvixa kwéry, judeu ruvixa kwéry, judeu kwéry ave. ¹⁴Upéi he'i:

—Ma'erā tipo peru xe-vy ko kwimba'e pemombe'u hagwā hese hembiaapo vaiha. “Ohekombo'e va'ekwe-gwi ore re'íyí kwéry ndoikosevéi-ma mburuvixagwasu nhe'ê-rupi” peje rei kuri hese. Upéa-rehe xe ajohu-ma kuri hese pene renonde-py. Ndoikói ra'e hese ivai va'e penhe'ê vai hagwā hese. ¹⁵Herodes ave ndotopái hese mba'eve. Upéa-gwi ombou jevy nhande-vy. Upéixa ramo ko kwimba'e ndojapói ko ra'e mba'eve pejuka uka hagwā. ¹⁶Ambopi uka-ta mante íxupe upéi apoi-ta íxugwi oho jevy hagwā, he'i íxupe kwéry.

¹⁷Areteguaswamo ramo mburuvixagwasu rekoha-rupi opoi peteĩ onhemoĩ preso va'ekwe. Upéa-rehe, “Apoi-ta íxugwi” he'i.

¹⁸Upéa ohendu-ma ramo entéro kente kwéry osapukái:

—Tojuka kena ko kwimba'e, he'i osapukái-vy. —Epoi Barrabás-gwi ore-vy gwarā, he'i osapukái-vy.

¹⁹Barrabás katu onhemoĩ araka'e preso. Upe tetā-my onhorairō araka'e ohekoviarō hagwā mo'ā mburuvixagwasu. Oporojuka ave. Upéa-gwi onhemoĩ preso araka'e. Ha “Epoi Barrabás-gwi” he'iri iri hikwái. ²⁰Mburuvixa ae katu opoise mo'ā Hesu-gwi. Upéa-rehe onhe'ê jevy kente kwéry ndive.

²¹Ha'e kwéry ae katu osapukái hatāve tāve.

—Ejuka uka katu íxupe ehupi uka kurusugwasu-rehe ijuka-vy, he'i hese.

²²Mbohapyha-ma Pilatos he'i hese:

—Mba'eixagwa ivai va'e tipo ojapo? Ndahexái mba'eve ivai va'e hembia-pokwe ajuka uka rei hagwā íxupe, he'i. —Ambopi uka rei-ta íxupe oho jevy hagwā, he'i.

²³Aipo ramo ha'e kwéry osapukái joty:

—Tojuka katu, he'i osapuka pukái okwa-vy hese. —Kurusugwasu-rehe tojuka kena. he'i hese hikwái

Isapukái katu imbaraeteve ojapo uka hagwā gwemimbota. Upéa-rupi isapukái-rupi ipoxyha-rupi ojapo joty íxupe kwéry. ²⁴Ijaty va'e nhe'ê rendu-vy, mburuvixa Pilatos ojapo uka hemimbota. ²⁵Upe kwimba'e onhorairō va'ekwe, oporojuka va'ekwe ave, kente kwéry oipota va'ekwe osẽ preso onhemoĩ ha-gwi, upe kwimba'e-gwi opoi uka. Hesu rekovia opoi hembiaapo vai va'e-gwi. Ha ome'ê Hesu ijukaharā-pe onhemboaty va'e remimbota rei-rupi ogwereco hagwā íxupe.

Hesu onhemoĩ ramogware kurusugwasu-rehe

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Jo 19.17-27)

²⁶Ha upéi katu soldado kwéry ogweraha Hesu-pe ojuka hagwā. Ogweraha jave ohogwaitĩ Cirene pygwa, héry va'e Simão. Ou oiko-vy tetā jerekwe-gwi. Oipyhy ave Simão:

—Nde, eraha ko kurusugwasu Hesu rapykwéri, he'i-vy omoĩ kurusugwasu Simão ape-rehe ogweraha hagwā Hesu rapykwéri.

²⁷Heta oho va'e hapykwerigwa. Ipa'ũ-my kwéry oĩ ave kunha ojahe'o Hesu-pe ombyasy va'e. ²⁸Upe-ma ramo Hesu ojere ha oma'ê hese kwéry. He'i:

—Ani xe mboasy, peẽ kunha. Peẽ ha pene memby ae kuri pemboasy, he'i Jerusalém mygwa-pe.

²⁹—Ogwahẽ va'erã áry oporombohasa asy va'erã, entéro he'i va'erã: “Ovy'a ete gwĩ kunha imemby e'ỹ va'e. Ikatu e'ỹ imemby va'e ave. Oporomokambu e'ỹ va'ekwe ave. Naimembýi-gwi ovy'a” he'i va'erã oporombohasa asy-gwi.

³⁰Upe ramo he'i arã ave: “To'a yvyatyryusu nhande ári. Tanhande jatypa yvyatyryusu oitypa-vy. Nhande rekove reheve tanhande aty” he'i arã ohasa asy eterei-gwi.*

³¹—Ha ko'ángá koixagwa ojapo xe-rehe. Vaive ojapo arã pende-rehe. Xe, yvyra aky-rami heko porã va'e ko xe, ha xe-rehe hembiaipo vai joty. Hembiaipo vaive ive arã pende-rehe. Peẽ yvyra pirukwe-rami pende reko porã e'ỹ va'e. Hembiaipo vaive ive arã pende-rehe, he'i Hesu kunhagwe-pe omboasy-vy.

³²Ha soldado kwéry ogweraha ave mokõi hembiaipo vai va'e-pe Hesu ndive ojuka va'erã ogweraha. ³³Akãgwe renda héry va'e-py ogweraha. Ogwahẽ-ma ramo upe-py omoĩ íxupe kurusugwasu-rehe ohupi-vy. Upe mokõi hembiaipo vai va'e ohupi ave hendive. Hesu kurusugwasu yke-rehe omoĩ kurusugwasu mokõi. Hesu oĩ hembiaipo vai va'e mbyte-py. Ijakatúa-koty oĩ peteĩ, ijasu-koty oĩ ave peteĩ. Kurusugwasu-rehe meme ohupi ojuka-vy.

³⁴Oime jave kurusugwasu-rehe Hesu ombojeupi onhe'ẽ Nhandejáry-pe:

—Eiporiahuvereko íxupe kwéry, xe Ru. Ndoikwaái-gwi kóixa ojapo hikwaĩ, he'i. Upéi onhomboja'o ja'o Hesu aokwe-rehe hikwaĩ. Onhomboja'o hagwã ohuga soldado kwéry.

³⁵Ha entéro ojogweroaty va'e oma'ẽ ma'ẽ oiko-vy. Ohexapa hikwaĩ.

Ha huvixa kwéry ave onhembohory ave Hesu-rehe. He'i rei rei-vy:

—Kóa opororesende araka'e, he'i onhembohory hese. —Áy katu tonheresende kena. Heta he'i hese araka'e: “Hesu ko Cristo nhane remiha'arõ va'e. Nhandejáry rembiporavo va'e voi Hesu” heta va'e he'i va'ekwe Hesu-rehe. Ha áy tipo ndoikwaái para'e onheresende hagwã. Tonheresende kena, he'i huvixa kwéry onhe'ẽ rei rei onhembohory hese.

³⁶Ha soldado kwéry ave onhembohory hese. Onhemoagwĩ íxugwi ome'ẽ íxupe uva rykwere ndahepyĩ va'e ho'u hagwã mo'ã. Onhe'ẽ rei rei íxupe:

³⁷—Nde para'e judeu kwéry ruvixagwasu va'e. Aipo ramo enheresende kena, he'i onhembohory-vy hese.

³⁸Ha ohai omoĩ hagwã Hesu akã ári. “Kóa judeu kwéry ruvixagwasu” he'i ohai omoĩ-vy. Mbohapy nhe'ẽ-py ohai. Grécia pygwa nhe'ẽ-py ohai. Roma pygwa nhe'ẽ-py ohai. Hebreu kwéry nhe'ẽ-py ohai ave. “Kóa judeu kwéry ruvixagwasu” he'i. Mbohapy nhe'ẽ-py ohai rire omoĩ inhakã ári.

³⁹Ha peteĩ hembiaipo vai va'e ave onhe'ẽ rei rei íxupe. Oime jave okurusugwasu-rehe, onhe'ẽ rei rei Hesu-pe he'i-vy:

—“Xe Cristo, Nhandejáry rembiporavo va'e” ere kuri ndéjehe. Aipo ramo enheresende katu. Ore ave ore resende katu.

⁴⁰He'i-ma ramo, upe outro kurusugwasu-rehe oĩ va'e onhemonhe'ẽ oirũ-me:

—Nde tipo, ma'erã-gwi nderekyhyjéi Tupã Nhandejáry-gwi? he'i. —Nhande ave nhamano-tama nhande kurusugwasu-rehe. ⁴¹Nhane rembiaipo

vaikwe-rehe jahasa asy jaiko-vy. Ha'e ae rei ohasa asy. Mba'eve ndojapói, he'i gwembiapo vaikwe-gwi okurusugwasu-rehe oĩ va'e-pe.*

⁴²Upéi he'i ave:

—Nde, Hesu, xe poriahuvereko erejehexa uka ramo nde ore ruvixa ramo, xe poriahuvereko katu.

⁴³Aipo ramo Hesu he'i íxupe:

—Anhete ko'ángá ereiko-ta xe ndive yváy-py, he'i Hesu upe ójehe ojerovia va'e-pe.

Hesu omano ramogware

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Jo 19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁶Kwarahy mbyte-py pytũmba-ma upe yvy ári. Upe tetã pytũmba ete-ma. Opyta pytũ mbohapy óra-rupi. Ka'arugwasu peve opyta. Kwarahy ndohesapevéi-ma. Ka'arugwasu ramo onhe'ẽ hatã Hesu. Upéi he'i Nhandejáry-pe:

—Xe Ru, xe mogwahẽ katu nde ha-py.

He'i-ma ramo omano ete-ma Hesu.

Ha upéi oĩ Nhandejáry róga kakwaa pygwa okẽgwasu nhugwãha tuvixa ete va'e. Omano-ma ramo Hesu, pya'e osoropa. ⁴⁷Ha omano ramo soldado ruvixa ohexapa. Upéixa-gwi omboete Nhandejáry-pe:

—Péa ha'e voĩnte hembiaapo vai e'ỹ va'e, he'i hese.

⁴⁸Ha heta heta ojogweroaty aty va'e ou va'ekwe oma'ẽ hagwã ikurusu-rehe ojejuka va'e kwéry-rehe. Ha entéro ojehu va'ekwe gwive ohexa-ma ramo, onhemboasy oiko-vy. “Xe ko, xe py'a vai voi aiko-vy” he'i. “Upe kwimba'e-rami ndaikói voi-ma xe” he'i onhemboasy-vy.

⁴⁹Ha heta hese ojerovia va'e oĩ ave upe-py. Gwĩ kunhagwe Hesu rapykwéri ou va'ekwe Galiléia-gwi oĩ ave ijaty va'e pa'ũ-my. Mombyry-gwi oma'ẽ Hesu-rehe hikwái.

Itakwa-py omoĩ ramogware Hesu retekwe

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Jo 19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹Ha upéi katu José oho Pilatos renda-py. Arimatéia pygwa José. Judeu kwéry retã Arimatéia. Ha José judeu ruvixa va'e, hembiaapo porã va'e. Onhemboete va'e voi. Judeu ruvixa ambue kwéry ojukase ramo Hesu-pe, José ndojohu porãi hembiaporã. Ha'e oha'arõ arõ voi Nhandejáry nhande ruvixa-pe omoirũ hagwã. ⁵²Ha José oho Pilatos renda-py ojerure Hesu retekwe-rehe.

⁵³Upéi ombogwey kurusugwasu-gwi hetekwe. Onhugwã ao morotĩ iporã va'e-py. Upéi omoĩ itakwa-py hetekwe. Ita-gwi ojo'o va'ekwe-py omoĩ. Ipyahu itakwa. Ne'ířã onhemoĩ tetekwe upe itakwa-py. Hesu retekwe omoĩ upe-py.

⁵⁴Ka'aru-tama, haimete-ma pytu'uha áry. Ha upe áry-py judeu kwéry omoimba-ma nga'u pono omba'apo pytu'uha áry-py. ⁵⁵Ha kunha kwéry Hesu ndive ou va'ekwe Galiléia-gwi va'e oho José rapykwéri. Ohexa itakwa. Ohexa ave omoĩ ramo hetekwe hyepy-py. ⁵⁶Upe rire oho jevy gwóga-py omongu'i ngu'i hyakwã porã va'e hykwere omona hagwã Hesu retekwe-rehe omohyakwã hagwã hetekwe.

* 23.41 sl 31.5

Ha pytu'uha áry-py Nhandejáry remimombe'ukwe-py opytu'u oiko-vy.

Oikove jevy-ma Hesu

(Mt 28.1-10; Mc 16.1-8; Jo 20.1-16)

24 ¹Domingo kwarahy osê-ma ramo, voi oho kunha kwéry ogwata. Hyakwã porã va'e omongu'i ngu'i va'ekwe ogweraha omona hagwã Hesu retekwe-rehe. Itakwa-py oho. ²Ogwahê-ma ramo ohexa-ma itagwasu ojepe'a va'ekwe. ³Oike voi itakwa rye py-py. Oike-ma ramo ndotopavéi-ma hetekwe. ⁴Ha upéa-rehe mba'eve ndoikwaái.

—Mbava'e tipo jajapo-ta, he'i.

Opondera-vy oiko jave mokõi karia'y ohexa, yváy pygwa rembihexa uka ra'e. Ao hesakã ete hemimonde ohexa. ⁵Ohexa jave onhemondýi-ma, ojeayvy oma'ê yvy-rehe.

Upéi karia'y he'i:

—Ma'erã-gwi ereheka oikove va'e omano va'e renda-py? he'i. ⁶—Hesu ndaipóri a-py. Opu'ã jevy-ma kuri oho-vy, he'i Hesu-rehe. —Nane mandu'avéi tipo inhe'êgwe-rehe? Oime-ma ramo pene ndive Galiléia-py omombe'u-ma voi va'ekwe oikove jevymaha hagwã-rehe. ⁷He'i va'ekwe nde-vy: “Xe Nhande Ryke'y tee va'e. Tekotevê xe pyhy xe reraha-vy hembiaipo vai va'e kwéry-pe. Xe juka-ta kurusugwasu-rehe. Mbohapy áry-py katu aikove jevy-ta” he'i voi va'ekwe. Upe va'e he'i va'ekwe-rehe napene mandu'áiry nipo ra'e, he'i.

⁸Ohendu-ma jave imandu'a jevy inhe'êgwe-rehe. ⁹Upéi oho jevy itakwa-gwi kunha kwéry. Oho ohexa Hesu remimbo'e kwéry-pe. Gwĩ onze hemimbo'ekwe-pe omombe'u. Hendive oĩ va'e-pe omombe'u ave.

—Hesu oikove jevy-ma katu, he'i.

¹⁰Heta kunha ohexa kuri omombe'u hagwã íxupe kwéry. Maria Madalena ohexa kuri. Joana ave ohexa kuri. Tiago sy héry Maria ave ohexa kuri ave. Hapixa kwéry, indive oiko-ma ave itakwa-py ohexa kuri ave. Ha enterove omombe'u peteixa nhe'ê Hesu remimondo kwéry-pe.

¹¹Ohendu-ma ramo,

—Itavy kunha kwéry, he'i mo'ã.

Ndogweroviái Hesu oikove jevymaha.

¹²Pedro ae opu'ã oripara oho-vy itakwa-py. Ojeayvy ohovapyexa hagwã. Inhugwã hagwe mate ohexa. Ijaokwe morotĩ va'e anho oime. Ohexa rire oho jevy gwóga-py. Opondera eterei-ma oiko-vy.

Emaús tetã rape-rupi Hesu onhomongeta mokõi gwemimondo ndive

(Mc 16.12-13)

¹³Upe áry-py mokõi inhirügwe ogwata oho-vy Emaús tetã'i-my. Namomby-rýi Jerusalém-gwi upe tetã'i. Dez quilômetro mate oĩ. ¹⁴Tape-rupi ogwata jave onhomongeta Hesu rehegwa nhe'ê-rehe. Hetekwe okanhy hagwe rehegwa nhe'ê-rehe onhomongeta hese oje'ói-vy. ¹⁵Onhomongeta jave ogwahê-ma Hesu omoirũ íxupe kwéry ogwata-vy. ¹⁶Ha'e katu ohexa teĩ Hesu-pe. “Ndoikovéi” he'i mo'ã hese-gwi ndoikwaái íxupe.

¹⁷—Mbava'e-rehe penhomongeta peho-vy? Penhemboasyha-rehe para'e penhomongeta peho-vy, he'i Hesu íxupe kwéry, ogwahê-ma jepe íxupe.

Upéi opyta rei onhemboasy-vy hikwái. ¹⁸ Ha peteĩ, héry va'e Cléopas he'i íxupe:

—Nde tipo, ne anho nipo ndereikwaái ra'e mba'e pa oiko kuri Jerusaleým-my? Enterove upe pygwa kwéry oikwaa-ma. Nde tipo upe-py ereiko rei nipo herakwã erehendu e'ý reheve ra'e? he'i oporandu Hesu-pe jevy.

Ndohexa kwaáiry Hesu-pe Hesu voiha.

¹⁹—Mba'e tipo oiko upe-py? he'i oporandu rei-vy Hesu.

Upéi omombe'u hikwái:

—Hesu rehegwa nhe'ẽ ndereikwaái nipo ra'e. Ha'e Nazaré pygwa. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'etykwe. Ipu'aka va'ekwe. Hexapyrã-rupi hembiapokwe. Nhandejáry nhe'ẽ-py oiko porã va'ekwe. Hemimombe'ukwe, hembiapokwe kente kwéry ojohu porã voi va'ekwe, he'i omombe'u-vy. ²⁰—Upéi mburuvixa kwéry ojuka uka va'ekwe íxupe. Pa'i ruvixa kwéry, nhande ruvixa kwéry ave íxupe ogweraha uka-ma judeu e'ý va'e-pe ojuka uka hagwã Hesu-pe. Ha ojuka-ma íxupe. Kurusugwasu-rehe ojejuka-ma va'ekwe, he'i Hesu-pe jevy omombe'u-vy hesegwa.

He'i ave:

²¹—Ha ore katu, oro'e mo'ã va'ekwe hese, “Israel remiarirõre judeu kwéry resendeharã” oro'e mo'ã hese. Ohasa-ma mbohapy áry omano hagwe rire, he'i omombe'u-vy. ²²—Gwĩ ore ndive oiko meme va'e, kunha kwéry, ore mondýi kuri hesegwa nhe'ẽ omombe'u-vy. Kwarahy osẽ-ma ramo oho ra'e itakwa-py. Hetekwe rexa-vy mo'ã oho kuri. ²³Ndaiporivéi itakwa-py. Ogwahẽ jevy ore ha-py omombe'u kuri: “Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ojehexa uka-ma kuri ore-vy” he'i omombe'u-vy ore-vy. “Oikove jevy-ma, he'i ojehexa uka va'e” kunha kwéry he'i ore-vy omombe'u-vy, he'i Hesu-pe inhirũgwe. ²⁴—Ha gwĩ ore irũ oho ohexa, he'i. —Kwimba'e oho itakwa-py kunha rapykwéri oho. Kunha omombe'u ha-rami voi omombe'u. Ndohexáiry ae Hesu-pe, he'i omombe'u-vy Hesu-pe jevy.

²⁵Upe-ma ramo Hesu he'i íxupe kwéry:

—Peẽ napene arandúi voi ra'e. Ndapeikwaái voi Nhandejáry nhe'ẽ, he'i íxupe kwéry. —Nde are eterei erejerovia tee hagwã inhe'ẽ-py omombe'u va'ety remimombe'ukwe-rehe, he'i. ²⁶—Nhandejáry nhe'ẽ-rupi tekotevẽ oiko upéixa. Tekotevẽ hembiporavo va'e ohasa asy, omano ave kente kwéry orese-nde hagwã. Tekotevẽ oho yváy-py onhemomba'egwasu hagwã. Nhandejáry remimombe'ukwe ojehu-ma íxupe, he'i omombe'u-vy.

²⁷Upéixa ojéhegwa nhe'ẽ omombe'u Hesu íxupe kwéry. Nhandejáry nhe'ẽ ohai uka va'ekwe Moisés amyri-pe, onhe'ẽ-py omombe'u va'ety amyri kwéry-pe ave. Upéa omombe'u jevy Hesu íxupe kwéry. Nhandejáry remimombe'ukwe ojéhegwa nhe'ẽ omombe'u mbe'u ogwata-vy.

²⁸Upéi ogwahẽ oho ha-py, tetã'i Emaús-py ogwahẽ. Ha Hesu mombyryve oho-ta mo'ã.

²⁹—Epyta ore ndive. Ka'aru ete-ma. Oike-tama kwarahy, he'i Hesu-pe hikwái.

Aipo ramo oho omoirũ íxupe kwéry. Oike hõga-py. ³⁰Ho'u-tama ramo Hesu oipyhy mbojape. Ha gwemi'urã-rehe omboete Nhandejáry-pe. Íxupe omondo onhe'ẽ rire omboja'o ja'o mbojape ome'ẽ íxupe kwéry ho'u hagwã. ³¹Upe jave

ae oikwaa-ma hikwái Hesu-pe Hesuha. Oikwaa-ma jave ndohexavéi jevy-ma íxupe. Okanhy-ma Hesu hesa kwéry-gwi.

³²—Nhane mbovy'agwasu kuri nghanhomongeta ramo tape-rehe. Nhandejáry nhe'ê, kwatia-rehe oĩ va'e omombe'u kuri tape-rehe. Oikwaa uka-ma kuri nhande-vy nhane mo'aranduve hagwã, nhane mbopy'agwapy voi kuri, he'i Hesu-rehe ojóupe.

³³Pyã'e opu'ã jevy oho jevy Jerusalém-my. Ogwahê-ma ramo ojohu gwĩ onze Hesu remimondokwe. Indive hetave oiko ojogweroaty-vy.

³⁴—Oikove jevy-ma Nhandejáry Hesu, he'i omombe'u-vy. —Simão ohexa-ma íxupe, he'i hikwái upe mokõi ogwahê va'e-pe.

³⁵Ha upéi katu ou va'e omombe'u ave Hesu rexahare.

—Ore ave orohexa íxupe kuri, he'i omombe'u-ma. —Ore moirũ kuri tape-rehe Hesu, he'i omombe'u-ma. —Ore mbo'e jevy kuri tape-rehe. Orokarutama ramo ae orohexa kwaa hese, he'i. —Hembiapo-vy voi ojapo-ma Hesu. Omondo onhe'ê Nhandejáry-pe omboete-vy. Ha upe rire omboja'o ja'o mbojape. Upe ojapo jave oroikwaa-ma hese, he'i omombe'u-vy Hesu irügwe-pe. —Oroikwaa-ma Hesu voi ra'e, he'i.

Gwemimbo'e kwéry-pe ojehexa uka jevy Hesu

(Mt 28.16-20; Mc 16.14-18; Jo 20.19-23; At 1.6-8)

³⁶Upéa omombe'u jave Hesu ogwahê íxupe kwéry. Ipa'ũ-my ojekwaa-ma:

—Pende py'agwapy tapeiko-vy, he'i íxupe kwéry.

³⁷Onhemondýi voi íxugwi hikwái. Ndaipy'agwapyvéi-ma hikwái. Ikyhyje hexa-vy.

—Aragwypóry, he'i mo'ã hese ikyhyje va'e onhemondýi íxugwi.

³⁸—Ani penhemondýi rei teĩ xéhegwi, he'i. —Ma'erã-gwi nde py'a-py ereporandu randu xe-rehe, “Oikove para'e Hesu, ndoikovéi para'e” anive upéixa peje teĩ xe-rehe. Ejerovia katu, he'i íxupe kwéry Hesu. ³⁹—Pema'ê katu xe-rehe, he'i. —Xe po-rehe pema'ê, xe py-rehe ave pema'ê, he'i. —Epoko katu xe rete-rehe ereikwaa porã hagwã. “Aragwypóry rei-ma oiko” peje mo'ã xe-rehe kuri. Ha'e-ta peẽ-my: Aragwypóry ndaipiréi naikágwéi ave. Ha xe ndaha'éiry. Xe rete renogwahê jevy peẽ-my, he'i.

⁴⁰Ho'e-vy ohexa uka íxupe kwéry opo, opy ave:

—Pehexa katu xe kutu hagwe ave, he'i.

⁴¹Ha ohexa jepe ndogweroviái joty íxupe. Ovy'a eterei-gwi opondera ndera eterei-gwi mba'eve-rehe ndojeroviái hikwái.

Aipo ramo Hesu oporandu:

—Oime tipo temi'urã, he'i ohexa ukave hagwã gwekoha.

⁴²Upéi ome'ê íxupe hemi'urã, piky mbixypyre eíra ave ome'ê íxupe. ⁴³Ha ha'e kwéry hesa-py ho'u.

⁴⁴Ho'u-ma rire he'i jevy:

—Oiko-ma xe remimombe'ukwe xe rehegwa amombe'u mbe'u va'ekwe peẽ-my. Aiko ramo va'ekwe pene pa'ũ-my amombe'u mbe'u va'ekwe upe nhe'ê peẽ-my. Xe rehegwa nhe'ê Nhandejáry ohai uka va'ekwe kwatia-rehe. Ymagware-pe Moisés amyri-pe ohai uka va'ekwe, onhe'ê-py omombe'u va'ety amyri kwéry-pe ave ohai uka va'ekwe. Davi amyri-pe ave ohai uka va'ekwe porahéi kwéry héry va'e Salmo. Xe rehegwa nhe'ê meme ohai uka va'ekwe

íxupe kwéry. Omotenonde xe rehegwa nhe'ẽ gwemimombe'ukwe ohai hagwã. Ha tekotevê oikopa Nhandejáry remimombe'ukwe, he'i.

⁴⁵Upe-ma ramo oikwaa uka íxupe kwéry Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe omoĩ uka va'ekwe. ⁴⁶He'i íxupe kwéry:

—Yma va'ekwe Cristo rekorã omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry nhe'e. “Xe rembiporavo va'e pene remiha'arõ ojerereko asy va'erã. Omano tee rire oikove jevy-ta. Mbohapy áry-py oikove jevy-ta. ⁴⁷Héry-py omombe'u mbe'u va'erã: Perova katu pende rekoha Nhandejáry omboyke hagwã pendéhe-gwi pene rembiapo vaikwe. Gwembiporavo réry-py omopotĩ va'erã pende py'a ky'akwe, he'i va'erã omombe'u-vy opa rupigwa ohendu hagwã Cristo rehegwa nhe'ẽ. Jerusalém mygwa-pe omombe'u ranhe-ta. Upe rire oho omombe'u entéro tetã tetã mygwa kwéry-pe.” Upéixa omombe'u Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, he'i Hesu onhemombe'u-vy. ⁴⁸—Upéa pehendú va'ekwe, pemoharakwã pemombe'u mbe'u opa-rupi xe aikove jevymaha, he'i. ⁴⁹—Xe Ru nhe'ẽ amombe'u va'ekwe peẽ-my. “Ambou-ta Nhe'ẽ Marangatu tee va'e” he'i xe-vy va'ekwe xe Ru. Upe xe Ru remimbou ambogwey-ta. Upéa-rehe peha'arõ Jerusalém tetã-my. Pene mbopu'aka tee rire-ma ae eresẽ upe-gwi, he'i íxupe kwéry Hesu.

Hesu ojereraha yváy-py ramogware

(Mc 16.19-20; At 1.9-11)

⁵⁰Upe rire ogweraha íxupe kwéry Betânia ppy-py. Ohupi opo omondo onhe'ẽ Nhandejáry-pe.

—Enhangareko porã xe irügwe-rehe, he'i ohovasa hagwã íxupe kwéry.

⁵¹Omondo jave onhe'ẽ Nhandejáry-pe ojei oirügwe-gwi ojereraha yváy-py.

⁵²Aipo ramo inhirügwe omondo ave onhe'ẽ Nhandejáry-pe omboete-vy.

—Ore Ru, nde tuvixa voi. Nde pu'aka tee va'e voi katu, he'i omboete-vy.

Upe rire oho jevy Jerusalém tetã-my. Ovy'a eterei hikwái oje'ói-vy. ⁵³Ha opyta meme Nhandejáry róga kakwaa-py. Omboete ete Nhandejáry-pe oiko-vy hikwái upe-py.

Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã

João remimombe'ukwe

o evangelho de João

Hesu Cristo Nhandejáry reko kwaa ukaha voi

1 ¹Ko'yvy nhepyrũ e'ỹ vyteri ramo, oiko-ma va'ekwe Nhandejáry reko kwaa ukaha. Upe heko kwaa ukaha Nhandejáry ndive oiko. Upe heko kwaa ukaha Nhandejáry va'e ave voi ko. ²Ko'yvy nhepyrũ e'ỹ vyteri ramo, ha'e oiko va'ekwe Nhandejáry ndive. ³Entéro mba'e rereko kwaaharã voi ha'e oiko va'ekwe. Ojapo e'ỹ ramo mba'eve ndoikói. Ha'e anho mba'e apoharã oiko. ⁴Ha'e nhane moingoharã voi. Nhane moingo rire, nhande py'a-py nhande resape va'e-rami nhane mo'arandu porã va'ekwe.*

⁵Pytũ-my oiko vérami va'e-pe ohesape. Ha ndaipóri imbogweharã.*

⁶Ha upéi katu ojekwaa va'ekwe kwimba'e héry va'e João. Ha'e Nhandejáry remimoĩ omombe'u hagwã.* ⁷Ojekwaa ou-vy João anhetegwa mombe'uharã, hembixagwe hemiendukwe mombe'uharã ave. He'i João: “Nhande resapeha va'e ko upe va'e nhane mo'arandu-vy” he'i ou-vy Nhandejáry reko kwaa ukaha-rehe. Ou omombe'u ogwerovia uka porã porã hagwã enterove va'e-pe. ⁸Ha João katu ndaha'ei nhande resape teehearã. Nhande resapeharã mombe'uharã ae ojekwaa ou-vy. ⁹Ha upe Nhandejáry reko kwaa ukaha katu nhande resape teehearã va'e voi. Upe ramo ogwahẽ-ma va'ekwe nhande-vy ou-vy ko yvy ári upe heko kwaa ukaha. Peteĩ teĩ nhande resapepa hagwã nhane mo'arandu-vy ou va'ekwe. Ha'e nhande resape teehearã va'e voi.

¹⁰Ha'e oiko va'ekwe nhane pa'ũ-rupi. Nhande kwéry-pe nhane moingo ramo jepe va'ekwe, ndajaikwaáiry joty va'ekwe voi íxupe. ¹¹Ogwahẽ ou-vy ramo jepe va'ekwe gwe'ýi kwéry retã-my, ndogwerovy'áiry joty íxupe. Ombojevý ae íxupe he'ýi judeu kwéry va'e. ¹²Ha inhe'ẽ renduha-pe gwive he'i: “Eiko katu xe nhe'ẽ-py Nhandejáry ra'y ramo” he'i peteĩ teĩ-me. Ojerovia héry-rehe va'e-pe gwive: “Eiko katu Nhandejáry ra'y ramo” he'i.

¹³Jaiko ramo nhande sy-gwi, ndajaikói vyteri Nhandejáry ra'y ramo. Jaiko ramo nhande ru gwa'yryrã oipota-gwi, ndajaikói vyteri Nhandejáry ra'y ramo. Ojereropyahu nhande rekoha rire ae, oiko Nhande Ru tee ramo Nhandejáry. Nhandejáry ra'y ramo jaiko. Teko rei remimbota-rupi ndajaikói

* 1.1-4 Gn 1.1; Jo 1.14; 10.30; 17.5; Hb 1.2-3; Ap 19.13 * 1.5 Jo 8.12; 1 Jo 1.5 * 1.6 Mt 3.1; Mc 1.4; Lc 3.1-2

Nhandejáry ra'y ramo. Nhandejáry remimbota-rupi ae jaiko Nhandejáry ra'y ramo.*

¹⁴Ha Nhandejáry reko kwaa ukaha nhande rete poru-ma va'ekwe. Nhande-rami oiko-ma va'ekwe. Nhane pa'ũ-rupima oiko. Oroma'ẽ ma'ẽ va'ekwe hese. Ore resa-rupi oiko va'e. Hekoha porã tee va'e ra'e. Orohexa porã ramo: "Ha'eixagwa ndaipóri" oro'e hese. "Nhande Ru ra'y tee ha'e anho oiko va'e rekoha-rami voi upéa" oro'e orohexa-vy. Ha'e nhande rereko porã porã meme va'ety nhande rexakwaa rei-vy. Ha'e anhetegwa meme va'e mombe'uha ave.*

¹⁵Ha João katu omombe'u va'ekwe hesegwa. He'i:

—Upe va'e xe remimombe'ukwe kuri, he'i. —Ha'e kuri hese amombe'u-vy, "Ha'e ipyahuve ramo jepe xéhegwi, xe renondegwa joty" ha'e hese. "Upe va'e onhemboeteve va'e xéhegwi, hi'aranduve va'e xéhegwi. Xe rekove e'ỹ ramo vyteri, ha'e oiko va'ekwe yváy-py" ha'e kuri hese amombe'u-vy, he'i va'ekwe omombe'u-vy onhe'ẽ hatã-vy.

¹⁶Ha ha'e katu ojehegwigwa-py nhande rovasapa porã rei kuri. Iporãve rãve va'e-py nhande rexakwaa rei oiko-vy. ¹⁷Yma va'ekwe omombe'u nhande-vy va'ekwe tekoharã myamyrĩ Moisés omombe'u va'ekwe. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u nhane rekoharã. Ha upéi katu Hesu Cristo nhande rovasa kuri nhande rexakwaa rei-vy. Anhetegwa tee va'e omombe'u kuri nhande-vy. ¹⁸Ha Nhandejáry katu nhane rembiexa e'ỹ va'e voi. Ha ta'ýry katu peteĩmi oiko va'e, Nhandejáry rembiayhu tee va'e voi, oikwaa uka nhande-vy Nhandejáry rehegwa.

João oikwaa uka Hesu Cristo rehegwa

(Mt 3.1-12; Mc 1.1-8; Lc 3.1-18)

¹⁹Ha judeu ruvixa kwéry katu ombou va'ekwe João renda-py Jerusalém pygwa ombou. Hemimbou pa'i levita héry va'e ave. Ogwahẽ ramo ha'e-py, oporandu João-pe:

—Mbava'e tipo ere ndéjehe? he'i íxupe.

²⁰Ha João katu omombe'upa Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ. "Mbava'e tipo ere ndéjehe?" he'i ramo íxupe, nokirirĩry omombe'upa voi:

—Xe ndaha'éi Cristo. Xe katu nhane resende ou-vy va'erã e'ỹ va'e voi. Pene remiha'arõ e'ỹ xe, he'i ójehe íxupe kwéry.

²¹Upe-ma ramo Jerusalém-gwi ou va'ekwe oporandu jevy íxupe:

—Aipo ramo, mbava'e tipo eremombe'u ndejehegwigwa? he'i íxupe. —Nde Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety héry va'e Elias ymagware remimohe-rakwãkwe pa nde ra'e? he'i oporandu íxupe.

Ha João katu he'i:

—Upe va'e e'ỹ ave xe, he'i íxupe kwéry.

Upéi oporandu jevy íxupe hikwái:

—Nde Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety nhane remiha'arõ va'e ymagware remimoherakwãkwe pa nde ra'e, he'i íxupe.

—Ndaha'éiry. Upéa e'ỹ ave xe, he'i íxupe kwéry.

²²—Aipo ramo, mbava'e tipo eremombe'u ndejehegwigwa? he'i íxupe. —Emombe'u katu ore-vy orogweraha hagwã ne nhe'égwe ore mbouhare-pe, he'i. —Mbava'e tipo ere ndéjehe? he'i íxupe hikwái.

²³Upéixa he'i-ma ramo, ha'e oiporu yma gware nhe'ê. Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety héry va'e Isaias nhe'ê oiporu oikwaa uka hagwã mba'éixa hembiaipo:

—Xe ko tekваты e'ŷ-my gwĩ ou va'e-pe anhe'ê hatã va'e: “Pemoatyrõ katu Nhandejáry raperã” ha'e va'e voi kente kwéry-pe. Amombe'u íxupe tape ramigwarã-rami ambojehesa rerova uka hagwã hese, he'i ójehe oporandu va'e-pe.*

²⁴Upe ramo he'i íxupe hikwái. Upéa onhembou va'ekwe fariseu kwéry va'e he'i:

²⁵—Aipo ramo mbava'e-gwi po ereporomongarai ereiko-vy? he'i íxupe. —Cristo ou va'erã e'ŷ nde. Elias héry va'e e'ŷ ave nde. Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety, nhane remiha'arõ va'e e'ŷ ave nde. Upéa-gwi ma'erã po ereporomongarai ereiko-vy? he'i oporandu íxupe.

²⁶Upe ramo he'i:

—Xe, he'i —y-py mante aporomongarai va'e. Ha pene pa'ũ-my katu oĩ peikwaa e'ŷ va'e. ²⁷Ha'e ipyahuve ramo jepe xéhegwi, xe rekove e'ŷ ramo, oiko va'ekwe yváy-py, he'i. —Amboete eterei íxupe. Upéa-gwi, xe mirĩve-gwi, xe atĩ-gwi ave, ni hembigwái ramo jepe ndikatúi aiko, he'i íxupe kwéry oporandu va'e-pe.

²⁸Upéixa oporandu randu ojóupe Betânia tetã-my, Jordão ysyry rovái. João oporomongarai ha-py onhomongeta hikwái.

Nhandejáry gwigwa ovexa ra'y ijukapyrã ramigwa voi Hesu

²⁹Iko'ẽmba-ma ramo ohexa Hesu-pe ogwahẽ ou-vy ramo henda-py. Ohexa ramo, he'i íxupe:

—Upe va'e ko Nhandejáry gwigwa ovexa ra'y ijukapyrã ramigwa ou upéa. Nhane rembiapo vaikwe omboyke va'erã nhandéhegwi, he'i hese. ³⁰—Upe va'e xe remimombe'u kuri, “Xe rapykwerigwa jepe ha'e. Xe aiko e'ŷ ramo, oiko-ma voi ha'e. Upe va'e onhemboeteve va'e xéhegwi. Xe aiko e'ŷ ramo, oiko-ma voi va'ekwe ha'e” ha'e kuri hese amombe'u-vy. ³¹Xejéhegwi rei ramo ndahexa kwaái hese hekoha. Ha Nhandejáry nhe'ê-py xe agwahẽ va'ekwe aju-vy aporomongarai hagwã y-py. Ojehexa uka hagwã myamyri Israel remiarirõ kwéry-pe upe nhane remiha'arõ va'e aporomongarai aiko-vy, he'i Hesu-rehe.

³²⁻³³Upéi João omombe'u gwembiexagwe, gwemiendukwe omombe'u ave:

—Upe va'e, nhane remiha'arõ va'e ahexa ramo jepe, xejéhegwi rei ramo ndahexa kwaái hese hekoha. Nhandejáry oikwaa uka ramo xe-vy ae, aikwaa-ma hekoha. He'i va'ekwe xe-vy Nhandejáry: “Eporomongarai katu y-py” he'i. Upéi he'i jevy: “Erehexa-ta Nhe'ê Marangatu tee va'e ogwey ou-vy ramo pykasu-rami. Ogwapy hese oĩ-vy ramo erehexa-ta ave. Upe va'e hese ogwey va'erã voi omoingo va'erã pende py'a-py Nhe'ê Marangatu tee va'e-pe” he'i kuri xe-vy Nhandejáry. Ha upe rire katu ahexa Nhe'ê Marangatu tee va'e-pe pykasu-rami ogwey ou-vy ramo. Yváy-gwi ogwey ogwapy hese. Upe va'e ahexa voi. ³⁴Ahexapa-ma voi. Upéa-gwi amombe'u peẽ-my ahexa va'ekwe. Upe va'e katu Nhandejáry ra'y voi, he'i João omombe'u-vy.*

* 1.23 Is 40.3 * 1.32-34 Mt 3.13-17; Mc 1.9-11; Lc 3.21-22

³⁵ Iko'ê jevy-ma ramo, João onhembo'y jevy ôi-vy mokõi hemimbo'e ndive.

³⁶ Ha Hesu katu ohasa oho-vy. Ohexa ramo Hesu-pe:

—Upe va'e ko Nhandejáry gwigwa ovexa ra'y ijukapyrã ramigwa upéa, he'i Hesu-rehe.

³⁷ Ha mokõi hemimbo'e katu ohendu ramo inhe'ê, oho Hesu ³⁸ Ha Hesu ojeapa hese ohexa ou ramo gwapykwéri:

—Mbava'e tipo ereipota? he'i mokõive va'e-pe.

—Kipy tipo ereiko va'e nde, porombo'eháry? he'i Hesu-pe.

³⁹ —Peju katu pehexa, he'i íxupe.

Upe-ma ramo oho ohexa oiko ha-py. Ka'arugwasu-ma. Upéa-gwi opyta Hesu ndive. Ka'aru ete peve indive opyta.

⁴⁰ Upe mokõi va'e ohendu rire João nhe'ê oho ra'e Hesu rapykwéri. Petẽ héry va'e André. Ha'e Simão Pedro ryvy va'e. ⁴¹ Pya'e oho gwyke'ýry reka-vy. Otopa rire he'i íxupe:

—Orotopa-ma Messias héry va'e, he'i íxupe.

Cristo nhane remiha'arõ va'e-pe he'i Messias.

⁴² Ogweru gwyke'ýry-pe Hesu renda-py. Ogwahẽ rire, ohexa katu katu íxupe Hesu:

—Nde katu João ra'y. Nde réry Simão. Ha ahkoviarõ-ta nde réry. Erenhehenói-ta Cefas-py, he'i tyke'ýry-pe.

Ha inhe'ê ambue-py ohenói Pedro-pe. Pedro he'ise ita.

“Eju xe moirũ katu” he'i Filipe-pe Hesu

⁴³ Iko'ê jevy-ma ramo:

—Jaha katu Galiléia yvy-koty, he'i Hesu.

Upéi otopa Filipe-pe:

—Eju, xe moirũ katu, he'i íxupe.

⁴⁴ Ha Filipe katu Betsaida tetã mygwa. André tyke'ýry ndive upe tetã mygwa ave.

⁴⁵ Ha upéi katu Filipe oho otopa Natanael-pe. Ha omombe'u íxupe:

—Orotopa-ma voi José ra'y Hesu-pe, Nazaré pygwa va'e. Upe va'e-rehe yma ohai va'ekwe kwatia-rehe Moisés amyri, nhane rekorã omombe'u jave nhande kwéry-pe. Ohai va'ekwe hese myamyri Nhandejáry nhe'ê-py omo-mbe'u va'ety kwéry ave, he'i Natanael-pe.

⁴⁶ —“Nazaré pygwa” ere kuri xe-vy, he'i. —Upéa tetã-gwi xe ndaikwaái osẽ porã va'e, he'i Filipe-pe imombe'u-vy.

—Nde katu eju terehexa, he'i Natanael-pe.

⁴⁷ Upéi Hesu ohexa Natanael-pe ogwahẽ ou-vy ramo henda-py:

—Upéa ko Israel re'ýi tee va'e. Nhane mbotavy e'ý va'e voi, he'i hese.

⁴⁸ Ohendu ramo inhe'ê, he'i:

—Mba'éixa po xe kwaa? he'i Hesu-pe.

—Eregwapy erei-vy ramo vyteri figo máta gwy-py, orohexa-ma voi. Orohexas-ma voi kuri eregwapy ramo ha upe rire katu ne renói-ma Filipe, he'i Natanael-pe Hesu.

⁴⁹ —Nde katu Nhandejáry ra'y tee voi, porombo'eháry. Myamyri Israel remiarirõ ruvixagwasu ave nde, he'i Hesu-pe.

⁵⁰ Upe-ma ramo Hesu he'i íxupe:

—Ha'e-ma kuri nde-vy, “Eregwapy ereĩ-vy ramo figo máta gwy-py orohexa-ma” ha'e nde-vy. Upe va'e-gwi mante xe rerovia-ma tipo? he'i. —Ha ko'ánga katu tuvixa mba'e va'e erehexa va'erã iporãve va'e ave, he'i Nata-nael-pe Hesu.

⁵¹Upéi he'i upe-py oĩ va'e-pe gwive:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Pehexa va'erã ojekwaa ramo yváy-py, Nhandejáry rembigwái ojeupi ramo xéhegwi. Ogwejy jevy ou-vy ramo ave xe renda-py pehexa va'erã. Pehexa ramo, pehexa kwaa va'erã xe-rehe. “Ha'e ko Nhande Ryke'y tee va'e voi nipo ra'e” peje va'erã xe-rehe, he'i íxupe kwéry Hesu.

Omenda-ma omenda va'erã

2 ¹Mokõi áry rire omenda-ta Hesu re'ýi omenda va'erã. Caná tetã-my omenda-tama. Upe Caná Galiléia yvy pygwa. Upe-py omenda ha-py Hesu sy oĩ ave. ²Onhehenói Hesu oho hagwã gwe'ýi menda hagwã-py:

—Eju katu, he'i. —Ne remimbo'e kwéry ndive eju katu, he'i íxupe.

Upe-ma ramo ohopa hikwái omenda va'erã ha-py. ³Upéi katu omendaha óra ndoikovéi-ma uva rykwere. Ho'upa-ma ra'e hikwái. Opa ramo, oho Hesu ha-py isy:

—Ndogwerekovéi-ma uva rykwere, he'i omombe'u-vy.

⁴—Ma'erã tipo eremombe'u xe-vy xe rembiaporã, he'i osy-pe. —Hi'óra-pyma voi xe xe rembiapo-ma va'erã, he'i osy-pe.

⁵Upéi he'i hembigwái kwéry-pe isy:

—Peẽ-my he'i va'erã gwive pejapo katu, he'i.

⁶Upe-py oĩ seis y ryrugwasu. Ita gwigwa ijapopyre y ryrú. Ojoha'e-rami meme. Hynyhẽ ramo, peteĩ teĩ ogwereco oitenta litro para'e, cem litro para'e ogwereco. Upe y ryrú-gwi judeu kwéry reko-rupi ogwenohẽ va'e y onhemopotĩ hagwã.

⁷Ha upéi katu Hesu he'i íxupe kwéry:

—Pemohynyhẽ katu upe y ryrú y-gwi, he'i hembigwái kwéry-pe.

Omohynyhẽmba-ma. Ijuru gwive omoĩ omohynyhẽ-vy.

⁸Upéi he'i íxupe kwéry:

—Áy pejara mixi mixi peraha temi'urã rerojaha-pe otantea hagwã, he'i. Upe-ma ramo ojara ogweraha. ⁹Upéi pe huvixa otantea hembierukwe. Y omondo ra'e uva rykwere ramo. Hesu nhe'ẽ-py y ojere uva rykwere ramo ra'e. Otantea ramo ohendu:

—Uva rykwere tee va'e, he'i ho'u-vy. —Kigwigwa po ojara ra'e? he'i.

Ndoikwaái. Ha ijarahare ae oikwaa voi. Upéa-gwi pe huvixa ohenói ou hagwã omenda va'erã-pe. Osapukái ou hagwã:

—Eju katu a-py, he'i íxupe.

¹⁰Ogwahẽ ramo, he'i íxupe:

—Nhande kwéry uva rykwere tenonde nhamẽ'e va'e iporãve. Upe rire katu heta ho'u rire nhane remienioigwe, nhamẽ'e jevy va'e naiporãvéi-ma, he'i. —Ha nde katu nderejapo kwaáiry upéixa. Iporãve va'e eremoĩ ngatu-ma. Ko'ánga ete peve eremoĩ ngatu, he'i omenda va'erã-pe.

¹¹Upéixa onhepyrũ Hesu heroviapyrã-rupi hembiaapo porã. Caná, Galiléia tetã-my hembiaapo porã. Ohexa uka gwemimbo'e kwéry-pe gwekoha porãha. Ohexa kwaa ramo hese hekoha porã, ojerovia-ma hese hikwái.

¹² Upe rire oho Hesu Cafarnaum tetã-my. Omoirũ íxupe isy, tyvy kwéry hemimbo'e kwéry ave. Upe-py ndahi'aréiry opyta hikwái.

Hesu oho oike Nhandejáry róga kakwaa-py

(Mt 21.12-13; Mc 11.15-17; Lc 19.45-46)

¹³ Ha upéi katu hi'agwĩ-ma ogwahẽ hagwã aretegwasu áry héry va'e páscoa. Judeu kwéry remimboete upe arete. Upe-ma ramo Hesu oho Jerusalém tetã-my.*

¹⁴ Nhandejáry róga kakwaa-py oike ramo, otopa heta oma'e vende va'e. Upe-py oĩ vaka vendeha ovexa vendeha pykasu vendeha ave. Upe-py ogwapy oĩ-vy plata kambiaha. Okambiaseha-pe okambia. ¹⁵ Upe-ma ramo Hesu omosã ombopi hagwã. Omosẽmba Nhandejáry róga-gwi ovexa reheve. Vaka reheve omosẽmba íxupe kwéry imondo-vy. Omohekovia va'e apyka ombovayva. Ombojerepa. Iplata oitypa vyvy-py. Omosarambipa iplata. ¹⁶ Ha pykasu járy-pe katu he'i:

—Penohẽmba katu pykasu peraha-vy ko'a-gwi, he'i ijáry-pe. —Ani pereko teĩ xe Ru róga gwy-py pevende va'erã, imondopa hagwã he'i íxupe.

¹⁷ Upe va'e ohexa ramo, imandu'a hemimbo'e kwéry Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe oĩ va'e-rehe:

“Xe rakate'ỹ eterei nde róga-rehe. Upéa-gwi xe juka va'erã”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Hesu-rehe.

¹⁸ Ha judeu ruvixa kwéry katu ogwahẽ ou-vy iha-py:

—Kiva'e nhe'ẽ-py erejapo-ma upéa? he'i íxupe. —Ejapo katu tuvixa mba'e oroikwaa hagwã Nhandejáry nhe'ẽ-py para'e erejapo hagwe, ne nhe'ẽ-py para'e, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

¹⁹ —Néi, ajapo-ta. Pemboai ramo ko óga, mbohapy áry rire amopu'ã jevy arã, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

Ha ndoikwaáiry inhe'ẽ hikwái.

²⁰ —Imopu'ã hagwe Nhandejáry róga kakwaa quarenta e seis ro'y-ma ojapo, he'i íxupe. —Ma'erã ere kuri ore-vy, “Amopu'ã jevy-ta mbohapy áry rire” he'i oporandu-vy íxupe judeu ruvixa kwéry.

²¹ Ha, “ko óga” he'i ramo, nde'íry óga tee-rehe. Gwete-rehe ae he'i Hesu.

²² Upéa ohendu-ma ramo, ndoikwaáiry Hesu nhe'ẽ hemimbo'e kwéry. Ha omano rire onhemoingove jevy ramo katu, imandu'a hemimbo'e kwéry inhe'ẽgwe-rehe. Imandu'a ramo, ogwerovia-ma Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Hesu nhe'ẽgwe ogwerovia-ma ave.

Nhande py'apóry oikwaapa Hesu

(Jo 5.41)

²³ Oiko jave aretegwasu héry va'e páscoa, oĩ Hesu Jerusalém-my. Heta hembiaapo porã voi heroviapyrã-rupi. Upe-ma ramo Hesu rembiaapo ohexa-ma ramo, heta oĩ ojerovia va'e hese:

—Jajerovia-ma hese. Hesu réry-rehe jajerovia-ma, he'i hese hikwái.

²⁴ Ha Hesu katu ndojeroviái vyteri hese kwéry. Ndojerovia teí vyteri ojeheha-gwi oikwaa voi. Upéa-gwi ndojeroviái vyteri hese kwéry.

²⁵ Nhande kwéry-pe peteĩ teĩ nhande kwaa porã-ma voi. Avave omombe'u e'ỹ reheve íxupe, nhande rekoha ohexa kwaapa-ma voi nhande-rehe. Oikwaapa

voi nhande py'a-py oĩ va'e. Nhande py'apóry oikwaapa voi. Ndaipóri íxugwi okanhy va'e.

Peteĩ mburuvixa onhomongeta Hesu ndive

3 ¹⁻² Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy Hesu ha-py mburuvixa héry va'e Nicodem. Pyhare-ma ou. Upe va'e fariseu kwéry va'e. Judeu kwéry ruvixa ave. Ogwahẽ rire he'i Hesu-pe:

—Avave onhe'ẽ-py rei nahembiapo porãiry ne rembiapoha-rami, porombo-eháry. Nhandejáry nhe'ẽ-py ae hembiapo porã arã ne rembiapo porãha-rami. Upéa-gwi ne mbou-ma nipo ra'e Nhandejáry ore mbo'e hagwã, he'i Hesu-pe.

³ Upe ramo Hesu he'i íxupe:

—Ejeapysaka porã katu. Anhetegwa va'e amombe'u-ta nde-vy. Ndikatúi avave ojohu Nhandejáry-pe gwuixarã. Onhembopyahu jevy ramo ae oikwaa va'erã, he'i mburuvixa-pe.

⁴ Ha mburuvixa he'i íxupe:

—Mba'éixa po nhanhembopyahu-ta nhande tuja ramo? he'i. —Ndikatu-veí-ma jaike nhande sy rye py-py jaiko jevy hagwã, he'i íxupe mburuvixa.

⁵ He'i jevy mburuvixa-pe:

—Ejeapysaka porã katu. Anhetegwa va'e amombe'u-ta nde-vy, he'i. —Ojéhe-gwi rei avave nomoirũ mo'ái Nhandejáry-pe gwuixarã. Onhemopotĩ rire, onhembopyahu jevy-ma rire Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oiko-magwi ipy'a-py ae, ojohu va'erã íxupe, he'i. ⁶—Jaiko ramo nhande sy-gwi jaiko rei. Ha nhanhembopyahu jevy ramo katu, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-rupi jaiko va'erã. ⁷Ha'e kuri nde-vy, “Nhandejáry oipota erenhembopyahu jevy” ha'e nde-vy. Ma'erã po erepondera xe nhe'ẽ-rehe? he'i. ⁸—Oho yvytu. Ohose ha-koty rei oho. Nhahendu ou ramo hyapu va'e. Nhahendu ramo jepe, ndajaikwaái joty ki-gwi po ou. Ki-koty po iho hagwã ndajaikwaáiry ave. Upéixa ete voi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-rupi nhanhembopyahu jevy va'e gwive. Yvytu-rami rei ou Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ndajaikwaái ki-gwi po ou. Ki-koty po iho hagwã ndajaikwaái ave, he'i upe mburuvixa-pe.

⁹—Mba'éixa po oiko upéa? he'i Hesu-pe.

¹⁰—Nde ko Israel remiarirõre judeu kwéry mbo'eháry voi. Imbo'eháry jepe, ndereikwaái joty voi xe nhe'ẽ. Ne arandu teĩ, he'i. ¹¹—Amombe'u-ta nde-vy anhetegwa va'e. Oroikwaa-gwi oronhe'ẽ va'e. Oromombe'u va'e ore rembiexagwe. Ha ndaperoviái voi joty ore nhe'ẽ, he'i íxupe Hesu. ¹²—Ndaxe reroviáiry-ma kuri amombe'u ramo peẽ-my yvy arigwa rehegwa. Aipo ramo, mba'éixa po xe rerovia-ta amombe'u ramo peẽ-my yváy pygwa rehegwa? ¹³Upéa rehegwa avave ndoikwaái yváy-py ndojeupíry-gwi oho-vy. Ha xe ae katu Nhande Ryke'y tee va'e aiko upe-py. Upe-gwi aju kuri. Upéa-gwi xe aikwaa voi upéa rehegwa, he'i mburuvixa-pe.

¹⁴—Amombe'u-ta nde-vy myamyrĩ Moisés rehegwa nhe'ẽ. Yma va'ekwe Moisés ohupi va'ekwe mbói ra'anga imoĩ-vy yvate yvyra-rehe. Tekwaty e'ỹ-my oiko jave ohupi va'ekwe. Upéixa voi Nhandejáry nhe'ẽ-py xe rupi-ta. Xe Nhande Ryke'y tee va'e-pe xe rupi-ta yvyra-rehe. ¹⁵Xe moĩ-ta kurusu-gwasu-rehe entéro ojerovia va'erã gwive xe-rehe oiko porã meme ete hagwã Nhandejáry ndive. Opa e'ỹ va'erã voi, he'i mburuvixa-pe.

¹⁶—Nhande kwéry va'e-pe nhande rayhu tee rei-ma va'ekwe Nhandejáry. Upéa-gwi nhande rayhu-gwi, ombou ime'ê-vy va'ekwe nhande-vy gwa'yry ha'e anho oiko va'e. Upéixa ramo jajeroivia va'e gwive hese, nanhane mondói va'erã mombyry ojéhegwi. Jaiko meme ete va'erã ae Nhandejáry ndive. Japave e'y reheve jaikove joty va'erã voi. ¹⁷Nhande kwéry va'e-pe ombou va'ekwe gwa'yry. Nomboúi íxupe nhane mbohasa asy hagwã. “Pene rembiapo vai ko” nde'fry nhande-vy ou-vy. Ombou rei ae va'ekwe nhande kwéry va'e-pe. Nhane resendeharã rei ombou va'ekwe.

¹⁸—Upéixa ramo jajeroivia va'e gwive hese nhasẽ rei-ma nhane monhe'ẽ e'y reheve. Ha jajeroivia e'y va'e gwive hese katu nhane mbohasa asy hagwã-ma voi. Ndajajeroiviái-gwi Nhandejáry ra'y réry anho-rehe, nhane mbohasa asy va'erã. ¹⁹Ogwahẽ-ma va'ekwe ou-vy ko yvy ári nhande py'apy-py nhande resapeharã. Ha hembiapo vai va'e gwive katu ndojohu porãi nhande resapeha. Pytũ ae ha'e kwéry ojohu porã va'ekwe. Upéa-gwi Nhandejáry, “Ambohasa asy va'erã” he'i imandu'a hese kwéry ombohasa asy hagwã. ²⁰Ha hembiapo vai va'e gwive ndai-jai'ei nhande resape va'e-rehe. Ndoipotái ojekwaa hembiapo vaikwe. Upéa-gwi ndohói nhande resape va'e ha-py. Hembiapo vaikwe ojekwaa hagwã-my ndohoséiry voi. ²¹Ha anhetegwa ojapo va'e gwive hembiapo ojekwaa porã hagwã-my oho va'e. Upe-py oho entéro ohexa porã hagwã hembiapo porãkwe. “Nhandejáry reko-rupi hembiapo porã” oipota he'i ójehe, he'i pe mburuvixa-pe Hesu.

João omombe'u Hesu rehegwa, ojehegwa omombe'u ave

²²Onhomongeta rire mburuvixa ndive, oho oje'ói-vy Hesu hemimbo'e kwéry ndive Judéia yvy-py. Upe-py hendive kwéry opyta oporomongarai uka oiko-vy. ²³Upe jave João oporomongarai oiko-vy ave. Enom tetã-my Salim ypy-py oporomongarai. Upe-py heta oĩ y. Heta oĩ va'e henda-py oje'ói. Onhemongarai uka-vy oje'ói. ²⁴Oĩ e'y ngatu preso omongarai joty entéro va'e-pe.

²⁵Ha upéi katu onhonhe'ẽ mbojevy jevy-ma João remimbo'e kwéry judeu kwéry va'e ndive:

—Nhanhemongarai hagwã a-rami tekoha, he'i.

—Ndaha'ei. Ndaikoséi nde reko-rupi. A-rami ae aikose, he'i outro.

Nohenduséi onhonhe'ẽ.

²⁶Upe-ma ramo oje'oipa João renda-py:

—Naiporãi voi, porombo'eháry, he'i João-pe hikwái. —Oĩ va'ekwe kwi-mba'e ne ndive Jordão ysyry rovái. Hesegwa eremombe'u va'ekwe. Ha ko'anga katu ogwahẽ ko'a-py upe va'e. Oporomongarai ko oiko-vy ko'a-py ave. Enterove ete oho henda-py, he'i íxupe hikwái.

²⁷Ha João he'i:

—Nhande-vy Nhandejáry remime'ẽgwe mante jareko, he'i. ²⁸—Ha'e kuri hese: “Xe ko ndaha'ei Cristo héry va'e. Pene remira'arõ e'y xe. Cristo renonde-rupi mante xe mbou-ma” ha'e hese. Pehendu-ma voi xe nhe'ẽ anhemombe'u ramo, he'i.

²⁹Upéi omombe'u íxupe kwéry petẽ nhe'ẽ.

—Kunha-rehe nhamenda-tama ramo, nhane rembirekorã voi pe kunha. Ndaha'ei nhane irũ rembirekorã. Ha nhane irũ katu, nomendái ramo jepe,

ovy'a joty. Nhande ayvu ohendu ramo, ogwerohory joty nhande ayvu. Upéixa ete xe avy'a Hesu-rehe. Heta ojehesa rerova kuri hese oiko-vy. Ha xe irũ katu ndahetái. Ndahetái ramo jepe, xe avy'a joty Hesu-rehe. Xe avy'a eterei ko'ánga, he'i ójehe. ³⁰—Nhandejáry nhe'ê-py ha'e onhembotuvixave xave oho-vy va'erã. Ha xe katu aiko kirirĩve rĩve aiko-vy va'erã, he'i ójehe João.

Yváy-gwi ogwejy va'ekwe

³¹Yváy-gwi ogwejy va'ekwe entéro va'e-gwi heko porãve va'e. Ha vvy pygwa katu oiko rei vvy ári ojehegwigwa mante omombe'u. Ha yváy gwigwa ou va'ekwe katu enterove va'e-gwi hekoha porãve va'e. ³²Ha'e omombe'u gwembixagwe ha gwemiendukwe mate. Ha avave joty ndogweroviái joty íxupe. ³³Inhe'ê ogwerovia va'e ae: "Nhandejáry ijapu e'ỹ va'e. Anhetegwa voíte omombe'u va'e ae" he'i ete hese. ³⁴Ha'e ko Nhandejáry remimbou va'e. Nhandejáry nhe'ê tee omombe'u va'e voi. Ha Nhandejáry katu nahakate'ỹiry ime'ê-vy íxupe Nhe'ê Marangatu tee va'e. Ome'ê me'ê rei íxupe. Upéa-gwi ha'e Nhandejáry nhe'ê tee omombe'u va'e voi. ³⁵Ha Nhandejáry katu Nhande Ru va'e ohayhu va'e gwa'ýry. Enterove va'e járy-ma voi oiko ta'ýry. ³⁶Jajero-via ramo Nhandejáry ra'y-rehe, jaiko-ma opa e'ỹ reheve va'erã Nhandejáry ndive. Ha nhahendu e'ỹ ramo katu inhe'ê, ndajaiko mo'avéi-ma va'erã Nhandejáry ndive. Ha'e nhande rereko asy va'erã.

Hesu onhomongeta kunha Samaria pygwa ndive

4 ¹⁻³Upe ramo omombe'u fariseu kwéry-pe:
—Are-ma omoirũ heta João-pe. Ha ko'ánga katu hetave Hesu-rehe ojehesa rerovapa. Hesu-pe háma omoirũ heta. Omongarai-ma íxupe kwéry Hesu gwemimbo'erã, he'i omombe'u-vy.

Upéa oikwaa-ma ramo, osê oho-vy Hesu Judéia vvy-gwi. Oho jevy Galiléia vvy-koty. Ha Hesu katu oporomongarai e'ỹ va'e. Hemimbo'e kwéry mante ae oporomongarai va'e. ⁴Ha upéi katu ohasa oho-vy Samaria vvy-rupi. Upe-rupi ndoho reíry.

⁵Upéixa ramo ogwahẽ oho-vy Samaria pygwa tetã héry va'e Sicar-py. Ha Sicar katu hi'agwĩ oĩ myamyri Jacó vvykwe-gwi pe ome'ê gwa'ýry José-pe va'ekwe-gwi. ⁶Upe-py oĩ Jacó ygwa. Ha upéi katu Hesu ogwahẽ rire ogwapy ygwa ypy-py. Ogwata puku ou-vy rire ikane'o. Upéa-gwi okane'o ramo ogwapy otongea-vy. Larose-ma ramo ogwapy oĩ-vy onhemokane'ögwa hagwã.

⁷Upe-ma ramo ogwahẽ ou-vy kunha Samaria pygwa va'e. Ogwenohẽ hagwã y ou. He'i íxupe Hesu:

—Hay'u-ta, he'i.

⁸Ha ndaipóri inhirũ. Hemimbo'e kwéry oje'ói kuri tetã-my oho ojogwa hagwã gwemi'urã kwéry.

⁹Ha upéi he'i íxupe pe kunha:

—Nde ko judeu kwéry va'e. Xe katu Samaria pygwa va'e. Pende a'e'ýha ore, he'i. —Aipo ramo ma'erã po erejerure xe-vy y-rehe. Judeu kwéry katu ndore rerohoryi va'e. Ndoiporúi ore mba'e, he'i íxupe.

¹⁰Upéi Hesu he'i pe kunha-pe:

—Ndereikwaái voi Nhandejáry remime'ërã. “Hay'u-ta” ha'e ramo nde-vy, ndaxe kwaái ave. Ha xe kwaa rire ra'e, erejerure arã xe-vy ra'e. Ame'ê arã nde-vy ra'e y. Yvu ramigwa va'e ame'ê arã nde-vy nde rekoerã, he'i kunha-pe.

¹¹Upéi he'i íxupe pe kunha:

—Hypy voi ygwa, porombo'eháry, he'i. —Ndererekói henohêha. Mamo-gwi nipo erenohê-ta y yvu ramigwa va'e, he'i íxupe kunha. ¹²—Ore ramói pykwe Jacó ome'ê va'ekwe ore-vy upéa ygwa. Hoy'u ave íxugwi. Ta'yry hoy'u ave íxugwi va'ekwe. Omboy'u ave íxugwi va'ekwe gwymba, he'i. —Ha nde nerenhembotuvixa mba'éí tipo íxupe? he'i íxupe kunha.

¹³Upéi he'i kunha-pe:

—Ko va'e y ja'u ramo, jay'u jevy jevy va'erã, nhande y'uhéi jevy va'erã. ¹⁴Ha xe remime'ërã ere'u ramo, nande y'uhéi mo'ávêi-ma va'erã, he'i. —Xe mba'e y ame'ê va'erã nde-vy nde py'a-py ndopái va'erã. Yvu-rami opupu va'erã. Yvu-rami oĩ va'erã nde py'a-py nde rekoerã. Ndopái-gwi ereiko va'erã opa e'ỹ reheve Nhandejáry ndive, he'i kunha-pe.

¹⁵Upe-ma ramo he'i íxupe kunha:

—Eme'ê mani katu xe-vy, porombo'eháry, aipo erereko va'e y. Ndaxe y'u-heivéi-ma va'erã. Ndajuvéi-ma va'erã y-rehe ko'a-py, he'i íxupe.

¹⁶Upéi he'i kunha-pe:

—Ekwa emombe'u ne ména-pe ou ave hagwã a-py. Upe rire peju katu ko'a-py, he'i.

Ha kunha he'i íxupe:

¹⁷—Naxe ménai voi, he'i.

Ha Hesu he'i íxupe:

—“Naxe ménai” ere-ma ramo, anhetegwa voi eremombe'u xe-vy. ¹⁸Ere-menda menda voi ereiko-vy va'ekwe. Cinco voi oiko ne menakwe. Indive ãy ereiko va'e ndaha'éí ne ména tee. “Naxe ménai” ere ramo, anhetegwa voi eremombe'u xe-vy, he'i kunha-pe Hesu.

¹⁹Ohendu ramo inhe'ê: “Xe kwaa-ma ra'e” he'i ójehe.

Upéa-gwi he'i íxupe kunha:

—Nde ko, porombo'eháry, Nhandejáry nhe'ê-py eremombe'u va'ety nipo ra'e. Ahexa kwaa-ma nde-rehe, he'i oikwaa-gwi íxupe Hesu.

²⁰—Upe va'e yvyaty ári ojeupi meme va'ekwe ore ramói kwéry. Nhandejáry nhamboete haty-py oho meme. Ha peê, judeu kwéry va'e katu ndapejohu porãi upe-py oroho ramo. Jerusalém tetã-my mante oipota jaha Nhandejáry mboete-vy. “Upe-py ae tekoha” he'i judeu kwéry, he'i kunha omombe'u-vy.

²¹Upéi he'i kunha-pe:

—Xe rerovia katu, kunha. Ogwahê-tama Nhandejáry óra, nhamboete tee hagwã íxupe óra. Ogwahê-ma rire, upe yvyaty ári napemboete mo'ávêi-ma Nhandejáry Nhande Ru-pe. Napemboete mo'ávêi-ma ave íxupe Jerusalém-my, upe oromboete haty-py. ²²Ha pende kwéry niko peikwaa e'ỹ va'e pemboete va'e. Ha ore kwéry katu oroikwaa va'e oromboete voi. Nhane resendeharã ko judeu kwéry va'e. Upéa-gwi oromboete va'e oroikwaa voi. ²³Ogwahê-ta hi'óra, he'i. —Áy ogwahê pota-ma voi hi'óra. Ko'ánga katu Nhandejáry-pe omboete tee va'e gwive, omboete va'erã íxupe opy'a gwive. Nomboete

ra'anga anga rei mo'ávêi-ma íxupe. Upéa rehegwa omboete teecharã Nhandejáry oipota, he'i. ²⁴—Ha Nhandejáry katu hete e'ỹ va'e jahexa e'ỹ va'e ha'e. Upéa-gwi jahexa e'ỹ ramo jepe, tanhamboete tee joty íxupe nhande py'a gwive. Ndikatuvéi-ma nhamboete ra'anga anga rei íxupe, he'i kunha-pe.

²⁵Upe ramo he'i íxupe kunha:

—Nhane remiha'arõ ko ou va'erã, he'i.

Nhane remiha'arõ va'e héry va'e Cristo.

Upéi he'i:

—Ogwahẽ rire ou-vy, opamba'e jaikwaa e'ỹ va'e gwive oikwaa uka va'erã nhande-vy, he'i íxupe.

²⁶—Xe voi niko ha'e. Xe Cristo-ma voi. Xe ne ndive anhomongeta va'e ha'e-ma voi, he'i kunha-pe Hesu.

²⁷Upéa he'i-ma ramo, ogwahẽ ou-vy hemimbo'e kwéry. Opondera hese:

—Mbava'e-gwi po onhomongeta kunha ndive oĩ-vy, he'i ojéupe.

Ha Hesu-pe katu nomongetáiry: “Mbava'e tipo ereipota?” nde'íry. “Ma'erã tipo erenhomongeta kunha ndive ereĩ-vy?” nde'íry íxupe. Opondera rei hese. Noporandúiry.

²⁸Upe ramo pe kunha oheja omba'e y ryrú oho jevy pe tetã-my:

²⁹—Pekwa mani. Oĩ kwimba'e opamba'e xe rembiapokwe gwive omombe'u-ma va'e xe-vy. Peju katu jaha pehexa hagwã íxupe. Nhane remiha'arõ va'e para'e ha'e, he'i omombe'u-vy pe tetã mygwa-pe.

³⁰Ošẽmba-ma upe tetã-gwi hikwái. Oime ou-ma hikwái. Hesu renda-koty ogwa'ẽ. Ne'írá vyteri ogwahẽ Hesu-pe.

³¹Upe-ma ramo ou jave hikwái:

—Ekaru mani, ekaru mani, porombo'eháry, he'i íxupe hikwái.

Ojapura okaru hagwã mo'ã.

³²—Nda'u mo'ái, he'i. —Xe areko ha'u va'erã peikwaa e'ỹ va'e, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

³³Upe-ma ramo he'i ojéupe hikwái:

—Ndogwerúi tipo avave Hesu-pe hemi'urã ra'e? he'i ojéupe.

³⁴Upéi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Xe ajapo meme xe mbouhare remimbota ajapopa peve xe rembiaporã. Peẽ pejapura pene remi'urã-rehe. Ha xe ajapurave xe rembiaporã-rehe. Upéa ajapo ramo, ndakarúi ramo jepe, xe rygwyatã vérami joty voi. Akaru-ma va'e-rami xe, he'i ójehe.

³⁵Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—“Iundy jasy rire ijagwyje-ma” ja'e va'e voi. Ha xe katu ha'e-ma peẽ-my. Pema'ẽ katu pehexa hagwã. Hi'aju-ma nipo ra'e temitýgwe, he'i Hesu gwero-viaharã-rehe temitýgwe rehegwa-rami.

Upéi he'i:

³⁶⁻³⁷—Peteĩ onhemitý va'e, outro kwéry oikytĩ va'e. Pe temitý omosarambi va'e-rami, peteĩ omombe'u mbe'u Nhandejáry nhe'ẽ. Pe oikytĩ va'e-rami, outro kwéry oporogwerovia uka va'e. Ko'ánga oĩ inhe'ẽ rorovia ukaha oikove opa e'ỹ reheve hagwã Nhandejáry ndive heroviaha. Hemiapo porã-rehe ohkoviarõ va'erã íxupe Nhandejáry. Peteĩ onhemitý, outro kwéry oikytĩ. Ovy'a onhondive hikwái. Peteixa hemiapo. Upéixa ete inhe'ẽ mombe'u-haty inhe'ẽ rorovia ukaha ndive ovy'a. Peteixa hemiapo. ³⁸Oromondo kuri

peporogwerovia uka hagwã pemombe'u ranhe e'ỹ reheve. Outro kwéry oho pene renonde va'ekwe omombe'u hagwã Nhandejáry nhe'ê. Ha ko'anga katu outro kwéry rembiapo porã porã-gwi, peporogwerovia uka-ma, he'i gwemi-mbo'e kwéry-pe Hesu.

³⁹Ha heta oĩ Samaria pygwa va'e ojerovia va'e Hesu-rehe. Pe kunha, “Entéro xe rembiapokwe gwive omombe'u-ma kuri xe-vy” he'i ramo tetã mygwa-pe omombe'u-vy, ojerovia-ma hese hikwái. ⁴⁰Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy Hesu renda-py hikwái:

—Epyta katu ore ndive, epyta katu ore ndive, he'i íxupe.

Upéa-gwi mokõi áry opyta hendive kwéry.

⁴¹Inhe'ê ohendu ramo hetave-ma ogwerovia va'e oĩ. ⁴²He'i kunha-pe hikwái:

—Eremombe'u ramo kuri ore-vy orogwerovia-ma íxupe. Ha ko'anga katu ore-vy tee-ma onhe'ê. Ore apysa-rupima orohendu inhe'ê. Upéa-gwi orogwerovia tee-ma voi íxupe, he'i. —Upe va'e entéro ko yvy ári oiko va'e gwive resendeharã nipo ra'e, he'i hese kunha-pe hikwái.

Hesu ombogwera mburuvixa ra'y-pe

⁴³Mokõi áry rire upe-gwi oho jevy-ma Hesu. Ogwahẽ oho-vy Galiléia yvy-py:

⁴⁴—Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety ko nomboetói íxupe hetã mygwa, he'i Hesu.

⁴⁵Ha upéi katu ogwahẽ rire Galiléia yvy-py, ogwerohory íxupe upe pygwa kwéry. Oje'ói va'ekwe upe pygwa Jerusalém-my. Oiko jave areteguasú héry va'e páscoa, upe-py ohopa. Upe-py ohexa va'ekwe entéro Hesu rembiapo porágwe. Upéa-gwi ogwerohory voi íxupe hikwái.

⁴⁶Ha upéi katu Hesu ogwahẽ jevy oho-vy Caná tetã-my, Galiléia yvy pygwa-py ogwahẽ oho-vy. Upe-py ykwe omondo va'ekwe uva rykwere ramo. Ha outro tetã-my héry va'e Cafarnaum mburuvixa ramo oĩ va'e upe-py. Hasy voi ta'ýry.*

⁴⁷—Ou-ma kuri Hesu Judéia yvy-gwi. Ogwahẽ-ma ko'a-py, he'i-ma ramo mburuvixa-pe, oho ogwahẽ Hesu renda-py. He'i Hesu-pe:

—Jaha mani katu embogwera xe-vy xe ra'y-pe, he'i íxupe. —Omano hagwã rami-ma oĩ. Embogwera mani íxupe, he'i íxupe mburuvixa. ⁴⁸Upe-ma ramo he'i íxupe Hesu:

—Ndaxe rerovia mo'ái nde xe rembiapo erehexa e'ỹ reheve. Heroviapyrã-rupi xe rembiapo ramo, jahexa e'ỹ va'e ajapo ramo ae, xe rerovia va'erã, he'i mburuvixa-pe.

⁴⁹Upe-ma ramo he'i íxupe mburuvixa:

—Eju mani, porombo'eháry. Ani ne ate'ỹ teĩ ereju hagwã pono omano xe ra'y, he'i íxupe.

⁵⁰—Tereho katu. Oikove jevy-ma nde ra'y, he'i mburuvixa-pe.

Ogwerovia-ma inhe'ê oho-ma. ⁵¹Oho jave, ohogwaiti íxupe hembigwái ou-vy:

* 4.46 Jo 2.1-11

—Oikove jevy-ma nde ra'y, he'i íxupe omombe'u.

⁵²Upéi oporandu hembigwái-pe:

—Mbovy óra-py oikove jevy-ma xe ra'y? he'i oporandu-vy gwembigwái-pe.

—Kwehe larose rire nahete rakuvéi-ma, he'i túvy-pe hembigwái.

⁵³“Upéa óra-py ete voi Hesu omombe'u kuri xe-vy nipo ra'e, Oikove jevy-ma nde ra'y, he'i voi xe-vy” he'i ojúepe. Upe-ma ramo ojerovia tee voi hese. Hóga pygwa gwive ave ojerovia tee ave hese.

⁵⁴Upéixa imokóiha-rehe hembiaapo porã heroviapyrã-rupi ogwahẽ rire Galiléia-py Judéia yvy-gwi.

Hesu ombogwera hasy va'e-pe ygwa ypy-py

5 ¹Ha upe rire hi'agwĩ-ma ogwahẽ hagwã Judeu kwéry-pe arete áry hagwã. Upéa-rehe oho Hesu Jerusalém tetã-my. ²Upe-py oĩ ygwa héry va'e Betesda hebreu nhe'ẽ-my. Ovexa rokẽ ypy-py oĩ. Ygwa ypy-py oĩ cinco ogapy onhemboty e'ỹ va'e. ³Upe-py heta eterei oĩ hasy va'e. Onhenho joa okwa-vy. Heta oĩ hesapyso e'ỹ va'e, heta oĩ ndogwata porãi va'e. Heta oĩ ijapa va'e ave. ⁴Ha Nhandejáry rembigwái yváy-py oiko va'e ogwejy ou-vy va'e. Ndogwejy meméiry. Hi'óra-py ae ogwejy ou-vy y-py. Omomyí hagwã mante y ou ogwejy. Omýi rire y, ha'e ranhe oike va'e y-py, okwera-ma. Oime raẽ va'e mba'asy opoi-ma íxugwi. Upéa oha'arõ oĩ-vy entéro hasy va'e gwive. ⁵Upe-py oĩ kwimba'e. Are-ma hasy. Ojapo trinta e oito áño hasy hagwe. ⁶Ha upéi katu ohexa íxupe Hesu. Ohexa kwaa hese are hasyha. “Are-ma onhenho-vy rei oiko upe-py” he'i ojúepe. Upe-ma ramo ha'e he'i:

—Erekwerase tipo? he'i hasy va'e-pe oporandu-vy.

⁷—Ndaipóri omýi jave xe moĩ va'erã y-py. Aikese mo'ã y-py, porombo'eháry. Ndaikatúi aike y-py. Oike xe renonde-rupi voive va'e, he'i Hesu-pe hasy va'e.

Upe-ma ramo he'i íxupe:

⁸—Epu'ã katu, ehupi nde rupa. Upéi egwata, he'i íxupe Hesu.

⁹Upe-ma ramo okwera-ma Hesu nhe'ẽ-py. Ohupi gwupa ogwata-ma voi. Japytu'uha áry-py okwera. ¹⁰Upéa-gwi omombe'u mbe'u okwera va'ekwe-pe judeu ruvíxa kwéry:

—Etería ko japytu'uha áry. Nde rupa ereraha ramo, eremba'apo voi. Ha naiporãi eremba'apo pytu'uha áry-py, he'i omombe'u-vy hasy va'ekwe-pe.

¹¹Upéi he'i judeu ruvíxa kwéry-pe:

—He'i kuri xe-vy, “Ehupi nde rupa egwata katu” he'i xe-vy xe mbogwera-hare, he'i omombe'u-vy.

¹²—Kiva'e tipo, “Ehupi nde rupa egwata katu” he'i nde-vy, he'i oporandu-vy íxupe hikwái.

¹³Ha okwera va'ekwe katu ndoikwaáiry ombogwerahare réry. Upe-py oĩ heta ojogweroaty va'e. Ha Hesu katu ndojehexa ukavéi-ma oho-vy.

¹⁴Ha upe rire katu Hesu otopa okwera va'ekwe-pe. Nhandejáry róga kakawaa-py otopa íxupe:

—Nde ko erekwera-ma. Anive erejejavý teĩ pono ojehu jevy nde-vy ivaive va'e, he'i íxupe Hesu.

¹⁵Upe ramo oho jevy omombe'u judeu ruvíxa kwéry-pe:

—Hesu ko xe mbogwerahare ra'e, he'i omombe'u-vy. ¹⁶Upéa-gwi ojukase voi Hesu-pe judeu ruvíxa kwéry:

—Hesu ko omba'apo va'e japytu'uha áry-py, he'i ojóupe hese hikwái.

¹⁷Upéi he'i íxupe kwéry Hesu:

—Ko'ánga ete peve xe Ru ndopytu'úi omba'apo-vy. Omba'apo meme ha'e oiko-vy. Ha'e-rami xe amba'apo ave aiko-vy, he'i ójehe Hesu.

¹⁸Upéa ohendu ramo, ojukaseve voi íxupe hikwái. He'i ojóupe:

—Upe va'e ojapo meme va'e jajapo e'ỹ va'e japytu'uha áry-py, he'i hese. — Ha ko'ánga katu, “xe Ru tee” he'i Nhandejáry-rehe. “Nhandejáry ko xe-rami” he'i. “Xe tuvixa mba'e Nhandejáry-rami” he'i Hesu ójehe. Upe va'e onhemonhandejáry ra'anga anga rei oiko-vy, he'i mo'ã Hesu-rehe onhombo'e mbo'e-vy judeu ruvixa kwéry.

Upéa-gwi ojukase voi Hesu-pe hikwái.

Nhandejáry nhe'ẽ-py Hesu omonhe'ẽ ranhe enterove va'e-pe

¹⁹Upéi he'i jevy judeu ruvixa kwéry-pe Hesu:

—Anhetegwa voi amombe'u-ta peẽ-my. Xe ko Nhandejáry ra'y tee ramo jepe, xejéhegwi rei mba'eve ndajapói. Xe Ru xe-vy ohexa uka va'e gwive ae ajapo. Xe Ru rembiapo gwive katu ajapo ave xe. Xe Ru-rami ave ajapo, he'i.

²⁰—Xe ko xe Ru rembiayhu va'e. Entéro hembiaapo gwive ohexa uka va'e xe-vy. Ha tuvixave va'e katu ohexa uka va'erã xe-vy pepondera va'erã hese.

²¹Xe Ru ko ombotekove jevy va'e omano va'ekwe omoingove jevy íxupe. Ha'e-rami voi xe amoingove va'e amoingove va'erã-pe gwive. ²²Ha xe Ru nomonhe'ei va'e avave-pe. He'i va'ekwe xe-vy xe Ru xe amonhe'ẽ ranhe hagwã enterove va'e-pe hembiaapo apokwe-rami ajapo hagwã hese. ²³He'i va'ekwe xe-vy xe Ru aporomonhe'ẽ hagwã entéro xe mboete hagwã omboete-ha-rami xe Ru-pe. Avave xe mboete e'ỹ ramo, nombotetái ave xe mbouhare-pe. Xe Ru-pe nombotetái.

²⁴—Anhetegwa va'e amombe'u-ta nde-vy. Peteĩ teĩ xe nhe'ẽ rendu va'e, xe mbouhare-pe ogwerovia va'e gwive, oikove-ma va'erã opa e'ỹ reheve Nhandejáry ndive. Ha'e nomondovéi-ma va'erã íxupe ojéhegwi ohasa asy hagwã. Oiko-ma va'erã opa e'ỹ reheve Nhandejáry ndive, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

²⁵Upéi he'i jevy omombe'u-vy:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Ogwahẽ-tama omano va'ekweha áry, he'i. —Áy ogwahẽ-ma voi. Ohendu-ta xe nhe'ẽ omano va'ekwe. Xe ko Nhandejáry ra'y tee voi. Xe nhe'ẽ rendu va'e oikove jevy-ta. ²⁶Ojéhegwi rei voínte oiko xe Ru. Upéixa ete ome'ẽ xe-vy xejéhegwi reínte aiko hagwã ave. ²⁷Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e voi. Upéa-gwi Nhandejáry nhe'ẽ-py amonhe'ẽ ranhe va'erã enterovéa-pe ajapo hagwã hese hembiaapo apokwe-rami.

²⁸—Ani pepondera teĩ xe nhe'ẽ-rehe. Ogwahẽ va'erã omano va'ekweha áry. Ohendu va'erã xe nhe'ẽ entéro ijyta-py oĩ va'e gwive. ²⁹Osẽ va'erã ojejaty hagwe-gwi gwĩ hembiaapo porã va'ekwe. Oikove jevy va'erã oiko meme hagwã Nhandejáry ndive. Ha gwĩ hembiaapo vai va'ekwe oikove jevy va'erã amondo mombyry hagwã xejéhegwi, he'i omombe'u-vy judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

“Oĩ xe mombe'u va'e” he'i ójehe Hesu

³⁰Upéi he'i jevy omombe'u-vy Hesu:

—Xejehegwinte mba'eve ndajapói. Nhandejáry remimombe'u xe-vy va'e ae xe ajapo. Xe ajapose va'e mante ndajapói ave. Xe mbouhare remimbota ae ajapose meme voi. Upéa-gwi “Ko va'e heko porã va'e. Upe va'e heko vai va'e” xe ha'e ramo, anhetegwa amombe'u va'e voi.

³¹—Xe amombe'u ramo xejehegwigwa mante: “Ijapu-ma” peje arã xe-rehe.*

³²Oĩ outro xe rekoha omombe'u va'e. Hemimombe'u va'e xe-rehe anhetegwa voi. Xe aikwaa ijapu e'ỹha. ³³Ha pene remimondokwe oho kuri João renda-py. Oporandu ramo xe-rehe, ha'e omombe'u-ma íxupe kwéry anhetegwa va'e. ³⁴Teko rei remimombe'u xéjehe napenáiry. Xe mombe'u joty Nhandejáry. Ha amombe'u peẽ-my xe-rehe teko rei he'i va'e, xe rerovia hagwã, pene resende hagwã Nhandejáry.

³⁵—Ha João katu omombe'u porã va'ekwe xe rehegwa. Sapy'a perohory inhe'ẽ va'ekwe. Nhande resape sapy'aha-rami omombe'u. Ha tataendy hendy porã nhande resape-vy. Nhande resape jave javy'a voi. Upéixa ete voi sapy'a perohory inhe'ẽ. ³⁶Xe mombe'u porã va'ekwe João. Ha ko'ánga katu xe rembiapo porã porã rexa-vy, pehexa kwaa-ma va'erã xe-rehe xe rekoha. Ome'ẽ va'ekwe xe-vy xe Ru xe rembiaporã. Upe va'e xe ajapo voi. Ereikwaa porã ramo xe rembiapo, ere arã xe-rehe, “Upe va'e Nhandejáry Nhande Ru va'e remimbou voi nipo nhande-vy ra'e” ere arã xe-rehe. ³⁷Ha xe mbouhare katu ha'e nga'u xe mombe'u-ma va'ekwe. Ha peẽ katu napehendúí va'e onhe'ẽ jave. ³⁸Mba'eixagwa po Nhandejáry ndapehexái va'e. Nhandejáry remimbou ndaperoviái va'e. Upéa-gwi ndopytái voi pende py'a-py inhe'ẽ. ³⁹Peje ojóupe, “Jaikwaa porã ramo Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, jaikwaa va'erã mba'éixa po jaiko opa e'ỹ reheve va'erã Nhandejáry ndive” peje pendéjehe. Upéa-gwi pemonhe'ẽ nhe'ẽ mo'ã peiko-vy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Ha ndapeikwaái voi he'ise va'e. Upe va'e nhe'ẽ pemonhe'ẽ nhe'ẽ va'e xe mombe'u voi. ⁴⁰Xe mombe'u ramo jepe inhe'ẽ, peẽ naxe moirúséiry joty peikove meme hagwã Nhandejáry ndive.

⁴¹—Naxe mboetéi ramo teko rei, apyta akirirí joty. Napenáí joty hese. Xe Ru ae katu xe mboete va'e. ⁴²Ha peẽ katu peipota va'e pende rapixa ne mboete. Pende py'apy-py ndapehayhúi va'e Nhandejáry-pe. Aikwaa voi xe upe va'e. ⁴³Nhandejáry nhe'ẽ-py aju amombe'u-vy va'ekwe ha naxe rerovy'áiry joty-ma peẽ. Ha xe e'ỹ va'e katu onhe'ẽ-py rei ou ramo jepe, upe va'e perovy'a joty arã. ⁴⁴Peipota pende rapixa pene mboete. Ha Nhandejáry ha'e anho va'e katu napenhemboete ukáiry voi íxupe. Napepenái hese. Upéa-gwi ndikatúi xe rerovia. ⁴⁵Ani “Hesu ko omombe'u va'erã Nhandejáry-pe nhande rekoha vai” ani peje teĩ pendéjeupe. Myamyri Moisés remimombe'ukwe-gwi ae ojekwaa-ma va'erã pende-rehe pende rekoha. “Nhande kwéry Moisés nhe'ẽgwe renduha va'e voi. Upéa-gwi nanhane mboykéi va'erã ojéhegwi Nhandejáry” peje mo'ã pendéjehe. Ha Moisés nhe'ẽgwe napehenduséi-gwi ae, ojekwaa-ma va'erã pende-rehe pende reko vaiha. ⁴⁶Moisés omoí va'ekwe kwatia-rehe xe rehegwarã. Upéa-gwi perovia ramo íxupe ra'e, xe rerovia arã ra'e ave. ⁴⁷Ha mba'éixa po xe rerovia-ta? Naperoiviavéi-ma kwatia-rehe omoí va'ekwe. Upéixa ramo mba'éixa po xe rerovia-ta? he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

* 5.31 Jo 8.14-18

Hesu omongaru cinco mil kwimba'e-pe

(Mt 14.13-21; Mc 6.30-44; Lc 9.10-17)

6 ¹Ha upe rire Hesu ohasa oho-vy yugwarusu rovái. Upe yugwarusu mokõi héry va'e. Héry Galiléia yugwa. Héry va'e ave Tiberíades yugwa. ²Ha upéi katu heta eterei oĩ kente kwéry. Ohexa okwa-vy Hesu-pe omogwera gwera ramo hasy va'e-pe. Jahexa e'ỹ va'e hexapyrã-rupi ojapo ramo, ohexa. Upéa-gwi oho Hesu piári hikwái. ³Upe ramo ha'e ojeupi oho-vy yvyaty-rehe. Upe-py ogwapy-ma oĩ-vy gwemimbo'e kwéry ndive. ⁴Oiko-tama judeu kwéry aretegwasu va'e áry héry va'e páscoa.

⁵Ha upéi katu ha'e oma'ẽ ohexa heta eterei kente ogwa'ẽ ou-vy ramo henda-py ohexa. Upe-ma ramo he'i Filipe-pe:

—Mba'e-rami po jajogwa-ta hemi'urã ho'u va'erã mbojape? he'i oporandu Filipe-pe.

⁶Upéa he'i oikwaa hagwã Filipe nhe'ẽ. Ha'e katu oikwaa-ma voi mbava'e tipo ojapo-ta.

⁷He'i íxupe Filipe:

—Jajogwa ramo seis jasy omba'apo va'ekwe repy-rehe mbojape hemi'urã kwéry, nome'ei arã peteĩ teĩ ho'u mixĩmi hagwã, he'i íxupe kente kwéry-rehe.

⁸Upe-ma ramo he'i íxupe hemimbo'e Simão Pedro ryke'y, héry va'e André:

⁹—Ko va'e karia'y ogwereko cinco mbojape cevada-gwi ojejapo va'ekwe. Mokõi pira ka'ẽ ogwereko ave. Ha upe va'e ndaha'ei heta kente remi'urã, he'i íxupe André.

¹⁰—Pembogwapy katu íxupe kwéry yvy-rupi, he'i gwemimbo'e-pe. Upe-py heta oĩ kapi'ipety. Ha upéi katu ogwapy-ma hikwái kapi'ipety-py. Cinco mil kwimba'e nunga-rupi ogwapy hikwái. Ndoipapái mitã-pe kunha-pe ave.

¹¹Upéi ha'e oipyhy mbojape, otima porã Nhandejáry-pe ome'ẽ me'ẽ ogwapy va'e kwéry-pe. Pira ome'ẽ ave ho'useha-rami. ¹²Okaru porã hikwái, hygwyatãmba-ma hikwái. Okaru porã rire, he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Pemono'õ no'õ pembohyru tembi'u rembyre pono onhehundi rei ho'a va'ekwe gwive, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹³Upe-ma ramo omono'õmba cinco mbojape rembyre. Okaru va'e ho'u porã rire oheja ra'e. Upéa omono'õ no'õ omohynyhẽ nyhẽ doze ajaka jevy hembyre kwéry.

¹⁴Upéi hexapyrã-rupi Hesu rembiapo porã ohexa ramo, he'i ojáupe hikwái:

—Upe va'e ko Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ojekwaa va'erã voi va'ekwe ko yvy ári, he'i ojáupe Hesu-rehe upe pygwa kwéry.

¹⁵Upe-ma ramo he'i opy'a-py Hesu: “A pygwa voi ou-tama xe jopyse mo'ã xe pyhy-vy xe moingo hagwã huvixagwasu ramo” he'i ójehe. Upéa oikwaa ramo okanhy jevy ha'e anho yvyaty-rehe oho-vy.

Y ári ogwata Hesu

(Mt 14.22-33; Mc 6.45-52)

¹⁶Ka'aru ete-ma. Ha hemimbo'e kwéry katu ogwejy oho-vy yugwarusu rembe-py. ¹⁷Upéi onhemboyru kanóa-py. Oho y-rupi hikwái. Cafarnaum tetã-ngoty oho. Pytũ-ma voi ha Hesu katu ne'írá vyteri ogwahẽ ou-vy gwemimbo'e kwéry renda-py. ¹⁸Yvytu eterei-ma ramo opu'ã y. ¹⁹Oipykúi oho-vy

cinco quilômetro para'e, seis quilômetro para'e. Ne'írá ogwahê ogwahêse ha-py. Upe-ma ramo ohexa Hesu-pe hikwái y ári ogwata ou-vy ramo ohexa. Ohexa-ma ramo íxupe, onhemondýi voi hikwái.

²⁰ Ha Hesu onhe'e íxupe:

—Xe ae ko, he'i. —Ani pekyhyje teĩ, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²¹ Inhe'e ohendu ramo, ovy'a joa ogwerohory íxupe:

—Eike katu kanóa-py, he'i Hesu-pe hikwái.

Upe-ma ramo pya'e ogwahê kanóa ogwahêse ha-py yvy ete-py oho-vy.

Hesu piári oho kente kwéry

²² Ko'êmba-ma ramo, kente kwéry opyta va'e y rovái oho e'ý va'e he'i ojóupe:

—Mamo po oho ra'e Hesu? he'i ojóupe.

Oĩ ra'e petei kanóa. Upe va'e-py onhemboyru jave hemimbo'e kwéry nonhemboyruí ra'e Hesu. Hemimbo'e kwéry ae ha'e kwéry anho osê oje'ói-vy ra'e Hesu e'ý reheve. Upéa-gwi he'i ojóupe: “Mamo po oho ra'e Hesu?” he'i.

²³ Upe jave ogwahê ou-vy outro kanóa Tiberíades tetã-gwi. Ogwahê-ma ou-vy yvy ete-py. Upe tetã-my Nhandejáry Hesu otima porã kuri Nhandejáry-pe upe va'e mbojape-rehe. Upe-py ho'u kuri upe va'e mbojape kente kwéry.

²⁴ Ha upéi katu gwĩ ogwahê ramo va'e he'i ojóupe:

—Ko'a-gwi oho nipo ra'e Hesu. Hemimbo'e kwéry oho ave nipo ra'e, he'i ojóupe.

Upéa-gwi onhemboyru-ma kanóa-py hikwái oho y-rupi Cafarnaum-my. Hesu piári oho.

“Mbojape tee-rami pene moingovehaty voi ko xe” he'i ójehe Hesu

²⁵ Ogwahê rire oho-vy y rovái otopa Hesu-pe hikwái:

—Araka'e po ereju ra'e ko'a-py, porombo'eháry, he'i íxupe hikwái.

²⁶ Upe-ma ramo he'i íxupe kwéry Hesu:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Pe'u kuri upe va'e mbojape pene rygwyatãmba-ma voi kuri. Upéa-gwi peju-ma xe piári. Heroviapyrã-rupi xe rembiapo ramo, ndapeikwaái voi mbava'e-rehe xe rembiapo porã.

²⁷ Ani pepena eterei teĩ pene remi'urã-rehe. Pemoĩ porã ramo jepe, opa arã pendéhegwi. Pemba'apo ae katu pene rembi'u teerã-rehe peiko hagwã opa e'ý reheve Nhandejáry ndive. Pene rembi'u teerã ko xe Nhande Ryke'y tee va'e remime'êrã peẽ-my. Nhandejáry nhe'ê-py xe rembiapo. Upe va'e oikwaa uka-ma kuri peẽ-my Nhandejáry, he'i judeu kwéry-pe.

²⁸ Upéi he'i íxupe hikwái:

—Orojapose voi oipota va'e Nhandejáry orojapo va'erã. Mba'éixa tipo orojapo-ta hemimbota, he'i oporandu-vy íxupe hikwái.

²⁹ —No'ã-rami pene rembiaporã. Xe ko Nhandejáry remimbou. Pejerovia katu xe-rehe, he'i íxupe kwéry.

³⁰ Upéi judeu kwéry:

—Néi, he'i, —Mba'éixa ne rembiapo porã-ta heroviapyrã-rupi, orohexa va'erã orogwerovia hagwã. Ehexas uka ore-vy nde pu'akaha-rupi ne rembiaporã oropondera hagwã hese.

³¹Yma va'ekwe nhane ramoigwasu amyri kwéry tekwaty e'y-my oime jave va'ekwe ho'u va'ekwe tembi'u héry va'e maná:

“Ome'ê va'ekwe íxupe kwéry yváy gwigwa mbojape ho'u va'erã.”

Upéixa omói va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ê, he'i íxupe omombe'u-vy.

³²Upéi he'i Hesu:

—Anhetegwa amombe'u-ta peê-my. Ndaha'êi Moisés ome'ê va'ekwe nhane ramói kwéry-pe upe va'e yváy gwigwa mbojape. Nhandejáry remime'êgwe ae upe va'e. Ko'ánga katu Nhandejáry ome'ê peê-my yváy gwigwa mbojape tee va'e. ³³Upe mbojape tee Nhandejáry mba'e voi yváy gwigwa ogwey va'ekwe pene moingove va'erã, he'i judeu kwéry-pe.

³⁴—Eme'ê me'ê katu ore-vy upe va'e mbojape, porombo'eháry, he'i íxupe hikwái.

³⁵—Xe ko mbojape tee ramigwa pene moingove va'e. Petei tei xe moirü va'e gwive ivare'a e'y va'e-rami oiko va'erã. Ojerovia va'e gwive xe-rehe ijy'u-héi e'y va'e-rami oiko va'erã, he'i. ³⁶—Ha'e kuri peê-my, Peê ko xe rexa ramo jepe, ndapejeroviái joty xe-rehe. ³⁷Entéro xe rerovia uka va'e gwive xe Ru, xe moirü va'erã. Xe-vy ou va'erã gwive, namboyke mo'ávéi-ma va'erã íxupe. ³⁸Ndaha'êi ajapose va'e mante ajapo hagwã agwey va'ekwe aju-vy yváy-gwi. Xe mbouhare remimbota ae mante ajapo va'erã agwey aju-vy. ³⁹Ha xe mbouhare remimbota no'ã-rami. Ndoipotái xe amokanhy ni petei xe moirü uka va'ekwe gwive. Oipota xe amoingove jevy íxupe kwéry. Gwí omano va'ekwe opu'ã jevyha áry-py, oipota xe amoingove jevy enterove va'e xe moirü uka va'ekwe gwive. ⁴⁰Xe Ru remimbota no'ã-rami. Oipota xe rexa va'e gwive, xe rerovia va'e gwive ave oiko opa e'y reheve hendive. Upe va'e amoingove jevy va'erã gwí omano va'ekwe oikove jevyha áry-py, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

⁴¹Upe-ma ramo judeu kwéry ndojohu porái inhe'ê:

—“Xe ko Nhandejáry gwigwa. Mbojape-rami aju pene moingove hagwã” he'i kuri Hesu, he'i ojóupe hikwái.

Hesu nhe'ê ndojohu porái voi. Upéi he'i jevy hikwái:

⁴²—Upe va'e ko José ra'y voi. Ha'e Hesu voi. Túvy isy ndive ikwaapy voi-ma upe va'e. Aipo-rami, ma'erã po, “Xe ko yváy-gwi agwey va'ekwe” he'i kuri nhande-vy, he'i ojóupe hikwái. Ndojohu poráiry Hesu nhe'ê.

⁴³Upe-ma ramo ha'e he'i:

—Anive penhe'ê poxy xe-rehe, he'i. ⁴⁴—Ndou mo'ái xe-vy avave ojéhe-gwite. Xe Ru xe mbouhare xe moirü uka ramo ae, xe moirü va'erã. Gwí omano va'ekwe oikove jevyha áry-py, amoingove jevy va'erã xe reroviaha-pe.

⁴⁵Yma va'ekwe omói va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety nhe'ê. A-rami omói va'ekwe: “Enterove va'e-pe ombo'e-ta Nhandejáry” he'i. Upéixa ramo entéro Nhandejáry nhe'ê ohendu va'e, Nhandejáry ombo'e íxupe va'e gwive, upe va'e gwive ou xe-vy. ⁴⁶Xe Ru-pe katu avave ndohexái va'e. Ha xe katu Nhandejáry-gwi aju va'ekwe ahexa va'e íxupe.

⁴⁷—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peê-my. Xe rerovia va'e gwive oikove-ma va'erã opa e'y reheve Nhandejáry ndive. ⁴⁸Xe ko mbojape tee-rami pene moingove va'e. ⁴⁹Yma va'ekwe pene ramói kwéry ho'u va'ekwe maná héry va'e. Tekwaty e'y-my ho'u hikwái. Ho'u ramo jepe, omano joty va'ekwe. ⁵⁰Áy

katu ko va'e yváy gwigwa va'e mbojape tee ramigwa ndaha'etí upe maná héry va'e ramigwa. Ko mbojape tee ramigwa ho'u va'e gwive ae nomano mo'ávái-ma va'erã. Oikove meme va'erã Nhandejáry ndive. ⁵¹Xe katu yváy-gwi agwey va'ekwe aju-vy pene moingoveharã. Mbojape tee-rami xe ko pene moingove va'e. Upe mbojape tee ho'u va'e gwive oikove meme va'erã. Upe mbojape tee ame'ê va'erã kente kwéry-pe oikove hagwã. Upe mbojape tee xe rete voi, he'i ójehe judeu kwéry-pe.

⁵²Upéa nhe'ê ohendu ramo, onhe'ê poxy-ma ojóupe:

—Hesu he'i kuri ja'u hagwã hete, he'i mo'ã ojóupe. —Mba'éixa po Hesu ome'ê-ta nhande-vy gwete ja'u va'erã, he'i.

Upéa-gwi ogweropoxy Hesu nhe'ê hikwái.

⁵³Upe-ma ramo he'i judeu kwéry-pe:

—Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e. Xe rete ndape'úi ramo, xe rugwy ndape'úi ramo, pемano va'erã, ndapeikovéi va'erã, name'êi va'erã peẽ-my pende rekoverã. ⁵⁴Xe rete ho'u va'e gwive, xe rugwy ho'u va'e gwive, ame'ê-ta íxupe hekoverã. Gwĩ omano va'ekwe oikove jevyha áry-py, amoingove jevy va'erã íxupe kwéry. ⁵⁵Xe rete ko pene rembi'u teerã voi. Xe rugwy pene rembi'u teerã voi. ⁵⁶Xe rete ho'u va'e, xe rugwy ho'u va'e, xe moirũ tee va'e. Xe py'apy-py areko íxupe va'e voi. Opy'apy-py xe rereko voi ave. ⁵⁷Nhandejáry Nhande Ru nhane moingove va'e xe mbou va'ekwe. Ome'ê va'ekwe-gwi xe-vy xe rekoverã, xe aiko ave. Upéixa ete voi xéhegwi okaru va'e ame'ê va'erã íxupe hekoverã. ⁵⁸Ko va'e mbojape tee ramigwa yváy-gwi ogwey va'ekwe kuri he'i xe-rehe. Ndahe'etí nhane ramói kwéry ho'u hagwe-rami. Ho'u ramo jepe, omano joty va'ekwe hikwái. Ko va'e mbojape tee ramigwa ae ho'u va'e gwive oiko meme va'erã, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

⁵⁹Upe va'e he'i Cafarnaum tetã-my, ombo'e mbo'e jave Hesu judeu kwéry oporahéi haty-py. Oipota ojerovia tee ójehe gwete rehegwa nhe'ê, gwugwy rehegwa nhe'ê ave omombe'u-vy íxupe kwéry.

**“Ne nhe'ê ae mante orohendu ramo, oroiko meme-ma
va'erã Nhandejáry ndive” he'i Hesu-pe Pedro**

⁶⁰Upéa nhe'ê ohendu ramo, heta oĩ hemimbo'e kwéry va'e ndojohu porãi inhe'ê:

—Ipohýi voi upe va'e nhe'ê. Ndikatúi nhahendu. Kiva'e po ohendu-ta, he'i ojóupe hikwái.

⁶¹Ha Hesu katu opy'a-py oikwaa-ma gwemimbo'e kwéry he'i va'e: “Ndojohu porãi xe nhe'ê” he'i ojéupe.

Upéi he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Xe reja-ta tipo peẽ, he'i. —ndapejohu porãi-gwi xe nhe'ê? he'i. ⁶²—Peẽ ko xe rexa va'erã para'e Nhande Ryke'y tee va'e xe ajeupi jevy aha-vy ramo xe rekwagwe-py. Upéixa xe rexa ramo, xe reja joty arã joty tipo, he'i. ⁶³—Nhandejáry Nhe'ê Marangatu tee va'e ko nhane moingove va'e. Ha nhande kwéry katu nhandejéhegwi mba'eve ndajapói va'e. Ha xe nhe'ê katu pehendu ramo opyta pende py'a py'apy-rupi nhe'ê marangatu ramo. Pene moingove va'e ave xe nhe'ê. ⁶⁴Xe nhe'ê pehendu ramo jepe, oĩ joty pene pa'ũ-my xe rerovia e'y va'e, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

Oikwaa voi ra'e kiva'e va'e po ndogweroviái voínte va'erā ra'e íxupe. Kiva'e po omombe'u hesegwa va'erā ra'e ija'e'ýha-pe oikwaa-ma ra'e ave.

⁶⁵ He'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Oĩ pene pa'ũ-my xe rerovia e'ý va'e. Upe va'e-gwi ete ha'e kuri peẽ-my, “Ndou mo'ãi avave xe-vy ojéhegwi. Xe Ru, Tou, he'i ramo ae, ou va'erā” ha'e kuri peẽ-my, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

⁶⁶ Inhe'ẽ ohendu ramo, heta oĩ íxupe omoirũ va'e ojere íxugwi. Nomoirũ-sevéi íxupe.

⁶⁷ Upe ramo he'i upe doze gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ha xe rejase tipo peẽ ave, he'i.

⁶⁸ Ha Simão Pedro katu:

—Oroheja ramo, ndaipóri ore mbo'eharā oroho hagwā ha'e-py, ore Járy. Ne nhe'ẽ ae mante orohendu ramo, oroiko-ma va'erā opa e'ý reheve Nhandejáry ndive. ⁶⁹ Ko'ánga katu orogwerovia tee-ma. Ne mbou tee va'ekwe nipo ra'e Nhandejáry. Nde reko marangatu tee nipo ra'e, he'i íxupe Pedro.

⁷⁰ Upe ramo Hesu:

—Xe apoporavo va'ekwe pepyta hagwā doze. Oroporavo ramo jepe, peteĩ pene pa'ũ-my oĩ joty anháy nhe'ẽngenduha, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

⁷¹ Upéa he'i ramo omombe'u Simão Iscariotes ra'y Judas-rehe. Hese gwarā nhe'ẽ omombe'u. Ha Judas katu doze hemimbo'e kwéry va'e voi. Indivegwa jepe, omombe'u joty va'erā ija'e'ýha-pe Hesu rehegwa.

Hesu ryvy kwéry rehegwa nhe'ẽ

7 ¹ Ha upe rire katu ndogwatavéi-ma Hesu Judéia yvy-rupi. Upe pygwa judeu kwéry va'e ojukase íxupe. Upéa-gwi ndogwatavéi upe-rupi. Galiléia yvy-rupi ae ogwata oiko-vy. ² Ha upéi katu hi'agwĩ-ma oĩ ogwahẽ hagwā judeu kwéry arete áry, héry va'e Festa dos Tabernáculos, kwarahy ãy-my jaiko ramo peteĩ semana. ³ Upe ramo he'i íxupe Hesu ryvy:

—Tereho katu Judéia yvy-py, ne nhe'ẽ renduha ohexa hagwā ne rembiapo, he'i. ⁴ —Erejehexa ukase ramo, ani erejapo nhemi ne rembiapo. Nde pu'a-kaha-rupi, hexapyrā-rupi ne rembiapose ramo, atýra-py katu ejehexa uka, he'i íxupe tyvýry.

⁵ Tyvýry jepe ndojeroviáiry joty hese: “Ha'e Cristo voi” nde'íry vyteri gwyke'y-rehe.

⁶ Upéi he'i gwyvýry-pe:

—Nogwahẽ vyteri xe óra aha hagwā. Ha peẽ katu napende órai peho hagwā. Pehose ramo, tapeho mani katu, he'i. ⁷ —Ha teko rei ndaija'e'ýi pende-rehe. Ha xe katu aikwaa uka íxupe kwéry hembiapo vaikwe-gwi, ndaija'e porãi voi xe-rehe teko rei. ⁸ Tapeho katu Jerusalém-my aretegwasu mboete-vy. Ha xe katu nogwahẽ vyteri xe óra aha hagwā. Upéa-gwi ndaha mo'ãi joty, he'i gwyvýry-pe.

⁹ Upe rire katu ndohói opyta joty Galiléia-py.

Hesu oho aretegwasu mboete hagwā-py

¹⁰ Ha tyvýry oho-ma tenonderā. Aretegwasu mboete hagwā-py oho-ma. Oho rire hikwái, oho ave Hesu. Ha hexapyrā-rupi katu ndohói. Onhemó'a ha-rupi ae oho. ¹¹ Ogwahẽ e'ý ngatu oheka Hesu-pe judeu ruvixa kwéry aretegwasu mboete haty-py:

—Ne'írá vyteri tipo ogwahē, he'i oporandu Hesu-rehe.

¹² Ha kente kwéry omombe'u joavy avy hese:

—Hekoha porā va'e ha'e, he'i hese.

Outro he'i:

—Ndaha'úi hekoha porā va'e. Nhane mbotavy rei oiko-vy va'e ae, he'i mo'ā hese.

¹³ Ha atýra-py katu Hesu rehegwa nhe'ē nomombe'úi. Hevovo rei onhe'ē-vy, judeu ruvixa kwéry-gwi ikyhyje-gwi hikwái.

¹⁴ Ha upéi katu oho Hesu upe-py. Aretegwasu mbyte-py oike oho-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Ombo'e upe pygwa-pe. ¹⁵ Inhe'ē ohendu ramo, opondera hese hikwái:

—Mba'éixa po hi'arandu? he'i hese. —Onhembo'e e'ý reheve, oikwaa rei onhe'ērā, he'i judeu ruvixa kwéry hese.

¹⁶ Onhe'ē íxupe kwéry Hesu:

—Ndaha'úi xejéhegwi xe ambo'e. Xe mbouhare rembigwaa uka xe-vy ae amombe'u. Nhandejáry rembiexa uka-py xe-vy ambo'e. ¹⁷ Hemimbota ojapose va'e gwive oikwaa va'erā ki-gwi po ou ra'e xe nhe'ē, Nhandejáry gwigwa para'e, xejéhegwigwa rei para'e. Nhandejáry gwigwa voínte xe nhe'ērā. ¹⁸ Ojéhegwi onhe'ē va'e onhembotuvixase mba'e. Ha imbouhare-pe ombotuvixase mba'e va'e katu, anhetegwa omombe'u. Ijapu e'ý va'e. ¹⁹ Pene rembypy Moisés omombe'u va'ekwe ramo jepe pende rekoharā, pene pa'ũ-my ndaipóri tekoha-rupi oiko va'e, he'i. —Upéa-gwi xe jukase voi. Ha naiporāi xe juka, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Hesu.

²⁰ —Anháy ojepota nde-rehe ra'e, he'i. —Kiva'e nipo nde jukase? he'i íxupe ijaty va'e kwéry.

²¹ Upéi Hesu he'i:

—Petei mba'e ajapo va'ekwe hexapyrā-rupi ajapo. Pehexa ramo pepondera joa hese. ²² Ha peē katu ndapepytu'u teíry japytu'uha áry-py. Japytu'uha áry-py ereikyti mixími joty nde ra'y pire. Moisés nhe'ē-py ereikyti ipire. Ha Moisés nomombe'u ranhéi va'ekwe nhande-vy ko'a-rami nhande rekorā. Nhane rembypy ae omombe'u va'ekwe nhane rekorā. ²³ Upéixa ramo japytu'uha áry-py jepe ereikyti joty arā ipire Moisés nhe'égwe apo-vy. Upéa erejapo ramo, eremba'apo joty voi, he'i. —Nderepytu'u teíry, eremba'apo ave nde. Ha ko'ángá katu xe amohesāimba kuri petei hasy va'e. Japytu'uha áry-py amohesāimba-ma íxupe. Ma'erā po pende poxy xe-vy ra'e upeakwe-rehe? he'i íxupe kwéry. —Peē kwéry ave ndapepytu'u teíry japytu'uha áry-py, he'i íxupe kwéry. ²⁴ —Ani ere rei tei nde rapixa-rehe, “Hembiapo vai ra'e”. Erehexa porā rire mante ae hembiapo vaikwe, “Hembiapo vai-ma” ere arā hese ra'e, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

Judeu ruvixa kwéry oipyhyse mo'ā Hesu-pe

²⁵ Upéixa ramo oí Jerusalém pygwa he'i va'e Hesu-rehe:

—Upe va'e hambijukase voi, he'i ojáupe Hesu-rehe. ²⁶ —Ha'e ko atýra-py omombe'u. Ha mburuvixa kwéry nombojeví joty inhe'ē. Ohexa kwaa para'e hese hekoha hikwái. “Ha'e Cristo nhane remiha'arō va'e” he'i para'e hese hikwái, he'i ojáupe.

²⁷ Ha oí he'i va'e, “Ojekwaa ramo Cristo, ki-gwi po ojekwaa uka ou-vy va'erā avave ndoikwaái” he'i Cristo, hemiha'arō va'e-rehe he'i. Upéa-gwi he'i ojáupe:

—Ha upe va'e ae katu, ki-gwi po ou ra'e jaikwaa voi ogwahêha. Upe va'e ndaha'êi nipo Cristo ra'e, he'i mo'ã hese Jerusalém pygwa kwéry.

²⁸ Ha upe-ma ramo Nhandejáry róga kakwaa-py oporombo'e jave, onhe'ê hatã Hesu:

—“Jaikwaa voi íxupe. Ki-gwi po ou ra'e jaikwaa voi ogwahêha” peje mo'ã xe-rehe, he'i. —Xe katu ndajúi va'ekwe xe nhe'ê-py. Oime voi xe mbouhare. Ha'e Nhandejáry tee va'e. Peê katu ndapeikwaái íxupe. ²⁹ Xe ae aikwaa íxupe. Íxugwi-ma aju va'ekwe. Ha'e xe mbou va'ekwe. Upéa-gwi aikwaa voi íxupe, he'i ójehe íxupe kwéry Hesu.

³⁰ Inhe'ê ohendu ramo, oipyhyse mo'ã íxupe hikwái. Ha nogwahêi vyteri oipyhy hagwã óra. Upéa-gwi ndoipyhí vyteri íxupe. ³¹ Heta oĩ jepe ojerovia va'e hese:

—Heta hembiaipo porã va'ekwe Hesu. Opu'akaha-py, hexapyrã-rupi hembiaipo, he'i. —Ojehexa uka ramo Cristo nhane remiha'arõ va'e, hetave íxugwi ndojapo mo'ãi va'erã voi. Ha'e nipo Cristo voi ra'e, he'i ojúpe ojerovia va'e hese.

Mburuvixa kwéry he'i oipyhy hagwã Hesu-pe

³² Upe ramo kente kwéry omombe'u joavy avy Hesu-rehe. Inhe'ê ohendu ramo he'i oipyhy hagwã íxupe pa'i ruvixa kwéry ndive fariseu kwéry. Oipyhy uka gwĩ Nhandejáry róga kakwaa-rehe onhangareko va'e polícia kwéry-pe mo'ã.

³³ Upe-ma ramo Hesu he'i:

—Ndaxe are mo'ãi ne ndive aiko-vy. Upe rire katu aha jevy-ta xe mbouhare ha-py. ³⁴ Peê xe reka va'erã ha ndaxe topa mo'ãi. Ndikatúi peju va'erã xe aha hagwã-py, he'i ójehe judeu ruvixa kwéry-pe.

³⁵ Upéi oporandu ojúpe hese hikwái:

—Upe va'e mamopy po oho-ta jatopa e'ỹ hagwã-py íxupe? Oho-ta para'e oiko hagwã judeu kwéry pa'ũ-my grego yvy-py oiko va'e pa'ũ-my? Ombo'e-ta para'e nhande kwéry e'ỹ va'e, grego kwéry va'e-pe? he'i. ³⁶ —He'i kuri nhande-vy: “Peê xe reka reka-ta ha ndaxe topa mo'ãi” he'i. Upéi he'i, “Ndikatúi peju va'erã xe aha hagwã-py” he'i. Upéa he'i ramo, mbava'e-pe po he'i, he'i oporandu-vy ojúpe.

“Xe reroviaha py'apy gwive osê oho-vy va'erã yvu ramigwa” he'i Hesu

³⁷ Aretegwasu áry paha-py, iporã ete va'e-py, onhembo'y-ma Hesu. Hatã onhe'ê. Enterove ohendu hagwã-rami onhe'ê:

—Ijy'uhéi va'e gwive tou katu xe ha-py hoy'u hagwã, he'i. —Ijy'uhéi va'e ouse va'e-rami y-py hoy'u hagwã, taxe moirũ katu xe moirũse va'e gwive, he'i. ³⁸ —Xe-rehe ojerovia va'e gwive, ipy'apy gwive osê oho-vy va'erã yvu ramigwa hapixa pegwarã. Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê, he'i ójehe omombe'u-vy Hesu.*

³⁹ Yvu ramigwa he'i ramo, Nhe'ê Marangatu tee va'e-pe ae he'i. Entéro jajerovia hese va'e-pe gwive Nhe'ê Marangatu tee va'e hemime'erã ae. Ne'írá omano Hesu oikove jevy hagwã onhembotuvixa mba'e hagwã. Upéa-gwi nome'êi vyteri Nhe'ê Marangatu tee va'e nhande-vy gwarã.

* 7.38 Ez 47.1; Zc 14.8

**Kente kwéry omombe'u joavy avypa Hesu
rehgwa nhe'ê. Ndogwerojojái inhe'ê**

⁴⁰Hesu nhe'ê ohendu ramo, oĩ he'i va'e hese:

—Upe va'e ko Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety ou va'erã va'ekwe voi, he'i Hesu-rehe.

⁴¹Oĩ outro he'i va'e:

—Upe va'e ko Cristo nhane remiha'arõ va'e voi, he'i.

Oĩ ave outro he'i va'e:

—Cristo ndaha'etí ou va'erã va'ekwe Galiléia-gwi, he'i mo'ã. ⁴²—Ha'e ae ko myamyri Davi remiarirõ voi, he'i. —Belém-gwi ou va'erã va'ekwe. Davi oiko hagwe-gwi ou va'erã va'ekwe. Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê, he'i hese hikwái.*

⁴³Upéixa ramo omombe'u joavy avypa hesegwa nhe'ê. Ndogwerojojái inhe'ê hikwái. ⁴⁴Oĩ oipyhyse va'e mo'ã íxupe. Ha ndoipyhyí joty íxupe.

Mburuvixa kwéry ndojeroiviái Hesu-rehe

⁴⁵Ha upéi katu ou jevy imondohare-pe gwí Nhandejáry róga kakwaa-rehe onhangareko va'e polícia. Ha pa'i ruvixa kwéry fariseu kwéry ndive oporandu polícia-pe:

—Ma'erã po ndereipyhyí íxupe heru-vy? he'i oporandu-vy.

⁴⁶Ha polícia katu he'i:

—Ha'eixagwa ndoikói onhe'ê porã va'e. Onhe'ê porã tee voi, he'i mburuvixa-pe.

⁴⁷He'i fariseu kwéry polícia-pe:

—Penhembotavy nipo ra'e peê ave, he'i. ⁴⁸—Ndojeroiviái hese mburuvi-xave. Fariseuve ndojeroiviái hese ave. ⁴⁹Teko rei katu nhande rekoha-rupi oiko e'ỹ va'e, ha'e kwéry anho ojerovia-ma hese. Ha gwí teko rei-rehe he'i vai-ma Nhandejáry, he'i mo'ã hese fariseu kwéry.

⁵⁰Ha peteĩ ipa'ũ-my oĩ va'e ndojohu porãi inhe'ê. Héry va'e Nicodemos. Pyhare onhomongeta ra'e Hesu ndive. Áy katu he'i hese:

⁵¹—“Hembiapo vai ra'e” ja'e ramo hese nhamonhe'ê ranhe e'ỹ reheve íxupe ndajaikóiry tekoha-rupi. Jaikwaa e'ỹ reheve hembiapokwe, “Hembiapo vai ra'e” ja'e ramo ave, tekoha-rupi ndajaikói voi ave, he'i mburuvixa kwéry-pe Nicodemos.

⁵²—Nde Galiléia gwigwa para'e, he'i íxupe. —Emonhe'ê nhe'ê katu Nhandejáry kwatia nhe'ê. Ndaipóri Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety Galiléia-gwi ou va'erã. Upéa ereikwaa porã hagwã emonhe'ê katu, he'i Nicodemos-pe hikwái.

⁵³Upe ramo mburuvixa kwéry ohopa jevy oje'ói-vy. Peteĩ teĩ jevy oje'ói hikwái. Gwóga gwóga-rupi oje'oiapa jevy hikwái.

“Ko va'e kunha orojohu íxupe kuri oména e'ỹ ndive oiko jave” he'i

8 ¹Ha Hesu katu osẽ oho-vy Oliveiras yvyaty-py. Upe-py oke. ²Iko'ẽ-my oike jevy Jerusalém tetã-my. Nhandejáry róga kakwaa-py oike. Oike rire

upe-py, enterove va'e ou henda-py. Upe-ma ramo ogwapy-ma ombo'e hagwā íxupe kwéry. ³Ha escriba kwéry fariseu kwéry ndive ogwenogwahê heru-vy kunha-pe. Upéi entéro va'e pa'û-my omoí íxupe hikwái. ⁴He'i Hesu-pe hikwái:

—Porombo'eháry, ko va'e kunha orojohu íxupe kuri oména e'ỹ ndive oiko jave, he'i. ⁵—Koixagwa kunha-pe gwive iporā ita-py jajapi jajuka hagwā he'i va'ekwe Moisés amyrí nhane rekorā mombe'u-vy, he'i Hesu-pe. —Ha āy emombe'u katu ore-vy ne nhe'ê, he'i. —Mbava'e tipo ere-ta hese? he'i íxupe kunha-rehe.

⁶Upéa he'i oipota-gwi mo'ā Hesu ojavy onhe'ê kunha-rehe. Ombojase mo'ā hese hikwái, “Ojejavy-ma Hesu” he'i hagwā mo'ā hese hikwái. Ha ha'e katu okirirí joty íxugwi. Ojeayvy ohai rei joty yvy oĩ-vy. Okwā-my ohai yvy oĩ-vy.

⁷—Mbava'e tipo erejapo uka-ta hese? he'i jevy jevy oporandu-vy íxupe.

Upe-ma ramo onhembo'y-ma oĩ-vy. He'i:

—Pene pa'û-my ojejavy e'ỹ va'e tojapi ranhe katu íxupe, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁸Upéa he'i rire ojeayvy jevy. Ohai jevy ikwā-my yvy. ⁹Itujave va'e ranhe osê oho-vy ojáupe, tenonderā voi ha'e osê oho-vy. Upéixa-gwi Hesu anho jevy-ma opyta. Ha upe kunha katu onhembo'y oĩ-vy hendive.

¹⁰Upe ramo hovayva-ma Hesu. He'i:

—Mamo tipo oje'oiipa hikwái? he'i. —Ndopytái tipo peteĩ jepe he'i hagwā “Iporā ojejuka ko kunha” he'i hagwā nde-rehe? he'i kunha-pe.

¹¹—Peteĩ jepe ndopytáiry, porombo'eháry, he'i íxupe kunha.

Upéi he'i kunha-pe:

—Xe nda'e mo'ái ave nde-rehe, “Iporā ojejuka ko kunha” nda'e mo'ái nde-rehe, he'i íxupe Hesu. —Ha tereho katu. Anive katu erejajavy teĩ, he'i ae kunha-pe Hesu.

“Xe ko yvypóry kwéry-pe pytũ-rupi oiko va'e-rami va'e-pe ahesape va'e” he'i

¹²Ha upéi katu Hesu he'i jevy upe pygwa-pe:

—Xe ko gwĩ pytũ-my oiko vérami va'e-pe ahesape va'e, he'i. —Xe moirũ va'e gwive ndoikói va'erā pytũ-rupi. Arakatu-rupi ae meme oiko va'erā Nha-ndejáry ndive, he'i upe pygwa-pe Hesu.

¹³Ha fariseu kwéry katu he'i íxupe:

—Ndejehegwigwa rei mante eremombe'u-ma. Nde apu rei eremombe'u-vy, he'i íxupe mo'ā.

¹⁴Ha Hesu he'i:

—Ndaxe apúi voi, he'i. —Ha peẽ katu ndapeikwaái voi ki-gwi po aju ra'e. Kipy po aha jevy va'erā peẽ ndapeikwaái voi ave. Ha xe katu aikwaa voi xe aju hagwe. Xe aha hagwā aikwaa voi ave. Upéa-gwi xejehegwigwa amombe'u ramo jepe, anhetegwa joty amombe'u. Naxe apúi voi, he'i. ¹⁵—Ha peẽ pene akā gwigwa rei pemombe'u. “Ko va'e hembiapo porā va'e. Upe va'e hembiapo vai va'e” peje mo'ā ramo, peje rei-ma peẽ. Pene akā gwigwa rei mante pemombe'u. Peiporavo vérami mo'ā. Ha xe pene nhe'ê-rami namombe'úiiry voi. Xe nda'e reíry pende rekoha-rehe, he'i. ¹⁶—Amombe'u ramo ae peẽ-my, anhetegwa tee voi amombe'u joty. Naxe anho reíry amombe'u. Xe Ru xe mbouhare

ave omombe'u, he'i. ¹⁷—Pejeapysaka katu myamyri Moisés he'i va'ekwe-rehe, kwatia-rehe omoĩ va'ekwe-rehe. He'i va'ekwe peẽ-my:

“Mokõive ogwerojoja voi onhe'ẽ ramo, mba'e tee voi omombe'u” he'i pene rekorã mombe'u-vy. ¹⁸Xe amombe'u va'e xejehegwigwa. Ha xe Ru xe mbouhare xe mombe'u va'e ave. Ha ijoja voi ore nhe'ẽ. Upéa-gwi mba'e tee voi oromombe'u va'e, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

¹⁹Upe va'e he'i-gwi:

—Kipy oĩ nde Ru? Kipy oĩ nde Ru? he'i íxupe hikwái oporandu-vy.

He'i fariseu kwéry-pe:

—Naxe kwaái voi peẽ. Ndapeikwaái xe ae xe rekoha. Xe Ru ndapeikwaái ave. Ha xe kwaa ramo ra'e katu, xe Ru-pe ave peikwaa arã ra'e, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

²⁰Upéa he'i omombe'u, Nhandejáry róga kakwaa-py ombo'e jave. Pirapire omboyru haty-py ombo'e jave, he'i upéa. Ha nogwahẽi vyteri ojuka hagwã áry. Upéa-gwi ndoipyhí íxupe heraha-vy avave.

“Napegwahẽi va'erã peho-vy xe aha hagwã-py” he'i

²¹Ha upéi katu he'i judeu kwéry-pe:

—Xe aha va'erã pendéhegwi. Aha rire xe reka rei va'erã peiko-vy. Xe reka ramo jepe, pemano joty va'erã. Pende py'a ky'a reheve pemano va'erã. Napegwahẽi va'erã xe ho ha-py, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

²²Upe ramo he'i ojóupe hikwái:

—“Napegwahẽi va'erã peho-vy xe aha hagwã-py” he'i kuri ore-vy. Ha'e voi ojeahéi-tapa ójehe ra'e? he'i mo'ã hese ojóupe hikwái.

²³Upéi ha'e voi he'i:

—Peẽ yvy pygwa voi. Ha xe katu yváy pygwa. Peẽ teko rei rekoha-rupi peiko va'e. Ha xe katu hemimbota-rupi ndaikói va'e, he'i. ²⁴—Pende py'a ky'a reheve pemano va'erã, ha'e kuri peẽ-my. Xéjehe ha'e va'e ndaperoviái ramo, pemano va'erã voi pende py'a ky'a reheve, he'i judeu kwéry-pe.

²⁵Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Nde ko ma'erã tipo upéixa ere? Kigwigwa po nde? he'i oporandu-vy íxupe.

—Upéa amombe'u meme va'e peẽ-my, he'i. ²⁶—Heta pende rehegwa nhe'ẽ xe amombe'u va'erã. Heta pende rekoha vai rehegwa nhe'ẽ xe amombe'u va'erã. Napehendúi ramo jepe xe nhe'ẽ, anhetegwa va'e joty amombe'u. Ha xe mbouhare anhetegwa va'e omombe'u va'e. Xe Ru nhe'ẽ ahendu va'e gwive amombe'u entéro yvypóry-pe gwive, he'i judeu kwéry-pe.

²⁷Upéa he'i ramo, Gwu rehegwa nhe'ẽ omombe'u. Ha judeu kwéry katu ndoikwaái voi inhe'ẽ. Naimba'ereroviái voi.

—Kiva'e po imbouhare, he'i ojóupe.

²⁸Upéixa ramo he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Xe ko Nhande Ryke'y tee va'e. Xe rupi rire xe moĩ-vy kurusugwasu-rehe xe juka hagwã, “Anhetegwa nipo ra'e he'i va'e ójehe” peje va'erã xe-rehe. “Ojehegwínte mba'eve ndojapói nipo ra'e. Túvy ombo'e íxupe va'ekwe mante omombe'u nipo nhande-vy ra'e” peje va'erã xe-rehe, he'i. ²⁹—Xe mbouhare remimbota ajapo meme va'e. Upéa-gwi xe mbouhare naxe rejái xe anho. Xe moirũ meme voi oiko-vy, he'i judeu kwéry-pe.

³⁰Ha henduha heta oĩ hese ojerovia va'e.

**“Xe oromoingo ramo Nhandejáry ra'y ramo, ndapeikói
va'erã anháy rembigwái-rami” he'i**

³¹Upéa-gwi he'i judeu kwéry-pe gwĩ hese ojerovia va'e-pe:

—Xe nhe'ẽ pehendu ramo peiko-vy, xe remimbo'e tee ramo peiko, he'i.

³²—Upéixa xe remimbo'e ramo peiko ramo, peikwaa va'erã anhetegwa va'e. Upe ramo peẽnte-ma pemanda va'erã pendéjehe, he'i judeu kwéry-pe, hese ojerovia va'e-pe.

³³He'i íxupe hikwái:

—Myamyĩ Abraão ko nhane rembypy voi. Avave nomandái va'e nhande-rehe, he'i. —Ma'erã ere kuri ore-vy, “Pendejehénte-ma pemanda va'erã” he'i íxupe.

³⁴Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Ojevavy va'e gwise hekoha porã hagwã ndaipu'akái ójehe. Anháy rembigwáirupi oiko-gwi, nomandái ójehe. Ha naiporãi jaiko anháy rembigwái ramo. Iporãve jaiko Nhandejáry re'ýi ramo. ³⁵Nhane irũ memerã voi nhande re'ýi ha nhane rembigwái katu ndaha'úi nhande re'ýi-rami. Nhamosẽse ramo, nhamosẽ íxupe oho hagwã. ³⁶Ha xe ko Nhandejáry ra'y voi. Upéa-gwi xe oromoingo ramo Nhandejáry ra'y ramo, ndapeikói va'erã anháy rembigwái-rami, hembiapose e'ý va'e vérami. Nomandavéi va'erã pende-rehe anháy. Pende pu'aka va'erã pendéjehe ani pejevavy hagwã. Nhandejáry ra'y ramo peiko meme va'erã. Nomandavéi va'erã avave pende-rehe, he'i. ³⁷—Ha Abraão katu pene rembypy voi. Aikwaa upéa. Ha hemiarirõkwe ramo jepe, ndapeikói heko-rupi. Xe jukase joty voi peiko-vy, napehenduséi xe nhe'ẽ-gwi. Upéa-gwi xe jukase joty peẽ peiko-vy, he'i íxupe kwéry. ³⁸Xe ko amombe'u va'e xe-vy ohexa uka va'ekwe xe Ru. Ha peẽ katu pejapo va'e peẽ-my he'i va'ekwe pende ru, he'i judeu kwéry-pe.

³⁹Upéi he'i hikwái:

—Abraão ko ore ru tee voi, he'i íxupe.

He'i jevy judeu kwéry-pe:

—“Abraão ore ru tee voi” peje kuri xe-vy. Aipo ramo ma'erã ndapeikói Abraão reko-rupi? he'i. ⁴⁰—Nhandejáry remimombe'ukwe xe-vy, anhetegwa tee va'e, amombe'u ramo jepe peẽ-my, xe jukase joty peẽ peiko-vy. Ha pende reko-rupi ndoikói va'ekwe Abraão, he'i. ⁴¹—Pende ru reko-rupi ae peiko peẽ, he'i judeu kwéry-pe.

Upéi ha'e kwéry he'i:

—Ore sy naimemby reíry va'ekwe. Nhandejáry ha'e anho ore Ru va'e. Ore kwéry ta'ýry tee, he'i íxupe.

⁴²Upéi ha'e he'i:

—Nhandejáry-gwi aju va'ekwe. Nhandejáry gwigwa voi xe. Xe ae xe nhe'ẽ-py ndajúi va'ekwe. Nhandejáry nhe'ẽ-py ae aju va'ekwe. Upéa-gwi Nhandejáry pende Ru ramo oiko ramo ra'e, xe rayhu arã peẽ ra'e. ⁴³Ma'erã po ndapeikwaái xe nhe'ẽ. Napehenduséi voi xe nhe'ẽ. Upéa-gwi ndapeikwaái voi xe nhe'ẽ, he'i. ⁴⁴—Anháy ruvixa ra'y voi peẽ, he'i. —Pende ru voi anháy. Peiko voi katu hemimbota-rupi. Yma ete gwise ko'ánga ete peve nhande jukase va'e

voi. Anhetegwa tee va'e-rehe nopenái voi. Upéa-gwi anhetegwa va'e omombe'u e'ỹ va'e voi. Ha'e ijapu va'e. Ijapu va'e gwive ru ave. Upéa-gwi ojehegwínte ijapu. Gweko-rupi meme oiko. Ijapuse-gwite ijapu, he'i. ⁴⁵—Xe katu anhetegwa tee va'e amombe'u va'e. Upéa-gwi xe remimombe'u ndaperoviái peiko-vy. Ha peẽ katu anháy reko-rupi peiko-gwi ndaperoviái xe remimombe'u, he'i. ⁴⁶—Kiva'e po pene pa'ũ-gwi he'i-ta xe-rehe, “Ipy'a ky'a nipo Hesu ra'e ojejavygwi?” Ha “Ojejavý ko ra'e” he'i va'erã xe-rehe, ndoikóiry. Upéixa ramo peikwaa ramo xe remimombe'u anhetegwa tee ramo, ma'erã katu ndaxe reroviaséiry, he'i. ⁴⁷—Nhandejáry re'ýi gwive ohendu inhe'ẽ. Ha peẽ katu ndaha'úi Nhandejáry re'ýi. Upéa-gwi napehenduséi voi inhe'ẽ, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

**Ne'írá vyteri myamyrĩ Abraão oiko ramo, xe
Nhandejáry ramo aiko-ma voi va'ekwe**

⁴⁸Upe-ma ramo he'i íxupe judeu kwéry:

—Nde ko ore kwéry e'ỹ va'e, Samaria pygwa va'e nipo ra'e. Anháy nipo ra'e ojepota nde-rehe oro'e hagwe-rupi ra'e, he'i mo'ã íxupe.

⁴⁹—Ndojepotáiry voi teĩ kuri xe-rehe anháy, he'i judeu kwéry-pe. —Xe Ru-pe amboete va'e. Ha peẽ xe mboete e'ỹ ramo, napemboetéi íxupe. ⁵⁰Nanhemboete ukái voi teko rei-pe. Ha peẽ xe mboete e'ỹ ramo jepe oĩ joty xe mboeteseharã. Anhetegwa va'e xe amombe'uha oikwaa voi. ⁵¹Anhetegwa va'e amombe'u-ta peẽ-my. Xe nhe'ẽ renduha gwive nomano mo'ávúi-ma. Oiko va'erã opa e'ỹ reheve Nhandejáry ndive, he'i judeu kwéry-pe.

⁵²Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Anháy ojepota-ma nipo nde-rehe oiko-vy ra'e. Anhete teegwa-ma, he'i mo'ã. —Ojepota-ma nde-rehe anháy. Oroikwaa-ma voi ojepotaha nde-rehe anháy. Omano va'ekwe Abraão. Omano va'ekwe ave Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry. Omano ramo jepe, “Xe nhe'ẽ renduha gwive nomano mo'ávúi-ma” ere kuri ore-vy. Ojepota-ma voi nde-rehe oiko-vy ra'e anháy, he'i mo'ã Hesu-pe. ⁵³—Omano-ma voi va'ekwe nhane ramói myamyrĩ Abraão. Ha Abraão enterove remimboete voi. Ha nde erenhemboete ukaseve mo'ã tipo ereiko-vy? Myamyrĩ Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety omano-ma voi va'ekwe ave. Erenhemonhandejáry ra'anga anga rei nipo ra'e, he'i íxupe judeu kwéry.

⁵⁴Upéi Hesu he'i judeu kwéry-pe:

—“Tuvixave va'e mba'e voi xe” ha'e ramo xéjehe, nanhemboete teéiry arã ra'e. Ha xe mboete va'e xe Ru. Upe va'e, “Ore Járy” peje mo'ã hese, he'i. ⁵⁵—Nhandejáry kwaa e'ýha peẽ. Xe katu aikwaa voi íxupe. “Xe ndaikwaáiry íxupe” ha'e ramo, xe apu-tama xe ave. Pende reko-rupima xe aiko arã ra'e. Ha Nhandejáry kwaaha xe. Aikwaa voi íxupe. Ahendu va'e inhe'ẽ, he'i. ⁵⁶—“Nhandejáry ra'y áry ahexa va'erã” he'i ojúpe myamyrĩ Abraão xe-rehe va'ekwe. Upéa-gwi ovy'a eterei va'ekwe. Upéi xe ajehexa ukaha áry ohexa rire, ogwerohory hembixagwe, he'i judeu kwéry-pe.

⁵⁷Ha'e kwéry he'i:

—Ne'írá eremboty cinqüenta ro'y. Ma'erã po ere kuri ore-vy, “Myamyrĩ Abraão-pe ahexa va'ekwe” ere kuri? he'i íxupe hikwái.

⁵⁸—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e, he'i. —Ne'írá vyteri myamyrĩ Abraão oiko ramo imitã ramo, xe Nhandejáry ramo aiko-ma voi va'ekwe, he'i judeu kwéry-pe.

⁵⁹Upe-ma ramo ojapi hagwã mo'ã íxupe oheka heka-ma ita. Oipyhy pyhy ojuka hagwã mo'ã íxupe. Ha Hesu okanhý onhemom'ã íxugwi kwéry. Upéi osê oho-vy íxugwi kwéry Nhandejáry róga kakwaa-gwi.

Hesu ombohessa hesapyso e'ý va'e-pe

9 ¹Ha upéi katu oho ogwata-vy Hesu. Ogwata jave ohexa peteĩ hesapyso e'ý va'e-pe. Imitã gwive ndahesapysóiry va'e. ²Ohexa ramo, oporandu Hesu-pe hemimbo'e:

—Mba'e-gwi upe va'e ndahesapysóiry va'e imitã gwive, porombo'e-háry? Ha'e ojevavy-gwi para'e. Ojevavy-gwi para'e túvy isy ave? he'i íxupe oporandu-vy.

³Upéi Hesu he'i íxupe:

—“Upe va'e hesa e'ý va'e ojevavy-gwi para'e, túvy isy ave ojevavy-gwi para'e, onase hesa e'ý reheve” peje mo'ã. Ha ndaupéixairy, he'i. —Hesapyso e'ý va'e ae hembiaapo porã hagwã íxupe Nhandejáry hexapyrã-rupi. ⁴Áry ramo jajapo katu xe mbouhare rembiapo. Ou va'erã pyhare. Pytũ jave ndikátúi omba'apo avave. Áy ome'ẽ nhamba'apo. Ha nhamba'apo e'ý va'erã óra-py, nanhamba'apo mo'ávêi-ma va'erã, he'i ójehe. ⁵—Xe aime jave ko yvy ári, yvypóry kwéry-pe, pytũ-rupi oiko va'e-rami va'e-pe ahesape va'e, he'i gwe-mimbo'e kwéry-pe Hesu.

⁶Upéa he'i rire, onygwõ yvy-py ombotuju hagwã gwendy-py. Ombotuju rire katu omona-ma hesa e'ý va'e resa-rehe.

⁷—Tereho katu Siloé ykwa-py ejehesahéi, he'i hesa e'ý va'e-pe. Y ojereru va'ekwe-pe he'i Siloé.

Ha upéi katu oho ojehesahéi. Hesapyso porã-ma oukwe-vy. ⁸Ha hapixa kwéry, imba'ejerure oĩ-vy ramo hexaháry ave he'i ojóupe:

—Kiva'e tipo upéa? he'i. —Ogwapy va'evy va'ekwe ko upéa kwimba'e. Omba'e repyrã-rehe ojerure rure va'ekwe. Ha ãy hesapyso-ma nipo ra'e, he'i ojóupe hese hikwái.

⁹—Ha'e voi —oĩ he'i va'e hese. —Imba'ejerure va'ekwe hesapyso voi ra'e ãy, he'i.

Outro kwéry he'i hese:

—Ndaha'êi. Ijogwaha rei upe va'e, he'i mo'ã hese.

Ha ha'e voi katu he'i:

—Xe mba'ejerure va'ekwe voi xe, he'i ójehe.

¹⁰Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Mbava'e tipo erejapo nde resa-rehe erehexa porã hagwã? he'i oporandu-vy. Ha ha'e he'i:

¹¹—Hesu héry va'e ombotuju kuri yvy omoĩ xe resa-rehe. Upéi, “Tereho katu Siloé ykwa-py ejehesahéi” he'i xe-vy. Upe ramo aha ajehesahéi xe resapyso-ma, he'i íxupe kwéry.

¹²—Kipy oime Hesu? he'i íxupe hikwái.

—Ndaikwaáiry kipy po oĩ, he'i íxupe kwéry.

“Mba'éixa ne mbohessa ra'e?” he'i íxupe judeu ruvixa kwéry

¹³⁻¹⁴Ha upéi katu hesapyso e'ý va'ekwe ojereru fariseu kwéry renda-py. Ndojohu porãi ra'e Hesu rembiapo fariseu kwéry:

—Japytu'uha áry-pyte ombotuju Hesu hesapyso hagwā, he'i ojóupe fariseu kwéry.

¹⁵Upéa-gwi oporandu íxupe:

—Mba'éixa pa nde resapyso jevy-ma? he'i íxupe fariseu kwéry.

—Xe resa-rehe omoĩ kuri tuju. Upéi aha ajehesahéi xe resapyso-ma, he'i fariseu kwéry-pe.

¹⁶Upe ramo omombe'u joavy avy ojóupe fariseu kwéry:

—Hesu ko japytu'uha áry reko-rupi ndoikóiry. Upéa-gwi Nhandejáry nhe'ẽ e'ỹ-py hembiaapo, oĩ he'i va'e hese.

Ha outro fariseu he'i:

—Hesu hexapyrã-rupi hembiaapo porã va'e. Ma'erã, “Ojejavy ra'e” peje hese mo'ã? he'i ojóupe hese hikwái.

Upéixa ramo omombe'u joavy avy ojóupe Hesu-rehe. ¹⁷Upéa-gwi oporandu jevy hesapyso e'ỹ va'ekwe-pe:

—Mba'eixagwa hekoha va'e tipo nde resa apohare? he'i. —Emombe'u katu ore-vy hesegwa, he'i íxupe fariseu kwéry.

—Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety voi upe va'e, he'i fariseu kwéry-pe.

¹⁸“Xe resapyso-ma” he'i ramo, ndogweroviái inhe'ẽ judeu ruvíxa kwéry. Upéa-gwi ohenói uka hesapyso e'ỹ va'ekwe ru-pe. Isy-pe ohenói uka ave ou hagwā.

¹⁹Ogwahẽ ramo, oporandu túvy-pe isy-pe ave:

—Nde ra'y tipo upe va'e, he'i túvy-pe. —Imitã gwive ndahesapysóiry va'e peje hese va'e? Mba'éixa tipo ohexa oiko-vy? oporandu túvy-pe isy-pe ave.

²⁰He'i judeu ruvíxa kwéry-pe:

—Ko va'e katu aikwaa voi xe ra'y teehe. Imitã gwive hesapyso e'ỹha aikwaa voi, he'i. ²¹—Ha ndoroikwaái mba'éixa po ohexa äy. Kiva'e po ombohessa ra'e íxupe ndoroikwaái ave. Ha xe ra'y-pe katu peporandu peikwaa hagwā. Naimitãvéiry-ma voi xe ra'y. Ójehe gware omombe'u va'erã peẽ-my, he'i judeu ruvíxa kwéry-pe.

²²Upéa he'i ikyhyje-gwi judeu ruvíxa-gwi. Onhombo'e ra'e ojóupe judeu ruvíxa kwéry:

—“Cristo, nhane remiha'arõ va'e voi Hesu” he'i va'e gwive, nhamosẽ katu ojeporahéi haty haty-gwi, he'i ojóupe.

Upéa-gwi ikyhyje voi túvy isy ave. Upéa-gwi he'i: ²³“Naimitãvéiry-ma voi xe ra'y. Ójehe gware omombe'u va'erã peẽ-my” he'i judeu kwéry-pe túvy isy ave.

²⁴Upéa he'i-gwi:

—Eju katu, he'i jevy hesapyso e'ỹ va'ekwe-pe judeu ruvíxa kwéry. —Ore kwéry ko oroikwaa voi pe kwimba'e Hesu héry va'e ojejavy javyha. Upéa-gwi etima porã katu Nhandejáry-pe nde resapyso jevymaha-rehe, he'i íxupe judeu ruvíxa kwéry.

²⁵—Ojejavy va'e para'e pe kwimba'e. Tapa ojejavy e'ỹ va'e. Xe ndaikwaáiry. Ha peteĩ mba'e xe aikwaa. Kwehe ndaxe resáiry va'e xe. Äy katu xe resa-ma voi. Äy katu ahexa porã-ma, he'i judeu ruvíxa kwéry-pe.

²⁶Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Mbava'e tipo ojapo nde-vy ra'e ne mbohessa hagwā? he'i. —Mba'éixa tipo ne mbohessa hagwā ra'e? he'i jevy íxupe judeu ruvíxa kwéry.

²⁷—Ma'erā po pehenduse jevy? Napehenduséi kuri xe remimombe'u peẽ-my. Peikose para'e Hesu remimbo'e ramo peẽ ave, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

²⁸Upe-ma ramo ipoxy-ma íxupe. Onhe'ẽ rei rei-ma íxupe:

—Hesu remimbo'e voi nde. Ha ore kwéry katu Moisés remimbo'e voi, he'i.

²⁹—Nhandejáry remimombe'ukwe nipo araka'e Moisés-pe. Ha ki-gwi po ou Hesu ra'e ndoroikwaáiry, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

³⁰Upe ramo ha'e he'i:

—Apondera voi pende-rehe. Hesu xe mbohesa ramo jepe, ki-gwi po ou ra'e ndapeikwaái joty, he'i. ³¹—Nhandejáry rekoha jaikwaa voi. Ojejavý va'e-pe gwive ndohexa mo'ái. Ha imboeteha gwive katu hemimbota apoha ave, upe va'e-pe ohexa va'erā, he'i. ³²—Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Ko yvy nhepyrũ gwive āy ete peve, “Hesapyso-ma imitā gwive hesa e'ỹ va'e” nde'íry va'e, he'i. ³³—Ojéhegwi mba'eve ndojapói va'e Hesu. Xe mbohesa-ma kuri. Nhandejáry remimbou voi nipo ra'e Hesu, he'i judeu ruvixa-pe.

³⁴Upe nhe'ẽ ohendu-ma ramo ipoxy-ma hikwái:

—Nde py'a ky'apa-ma reheve ereiko va'ekwe. Upéa-gwi naiporāi voi nde ore mbo'e, he'i hesapyso e'ỹ va'ekwe-pe judeu ruvixa.

Upe rire omosẽ íxupe:

—Anive ereike teĩ ojeporahéi haty haty-rupi, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

“Hi'arandu e'ỹ va'e aipota hesapysomaha va'e-rami oiko” he'i Hesu

³⁵Ha upéi katu:

—Omosẽ ra'e hesapyso va'ekwe-pe judeu ruvixa, he'i Hesu-pe.

Upéa-gwi oho oheka íxupe Hesu. Otopa ramo, he'i:

—Erejerovia-ma tipo nde ereiko-vy Nhande ryke'y tee va'e-rehe, he'i opo-randu-vy íxupe.

³⁶—Kiva'e po ndaikwaái, porombo'eháry, ajerovia-ma hagwā hese, he'i Hesu-pe.

³⁷—Erehexa-ma ereĩ-vy íxupe. Xe voi, he'i ójehe. —Pende ryke'y tee va'e xe voi nde-vy anhe'ẽ va'e, he'i íxupe Hesu. ³⁸—Ajerovia-ma nde-rehe, xe Járy, he'i íxupe.

Gwety'py'ã-rehe onhesũ omboete-vy íxupe.

³⁹Ha upéi katu he'i upe pygwa-pe Hesu:

—Ko yvy-py aju va'ekwe ojekwaa hagwā yvypóry kwéry rekoha, ipy'a-py oĩ va'e ojekwaa hagwā. Hesapyso e'ỹ va'e-rami voi oiko hi'arandu e'ỹ va'e. Aipota hesapyso-ma va'e-rami oiko hikwái. Ha, “Nhane arandu va'e” he'i ra'anga anga rei va'e katu, aipota hi'arandu e'ỹha enterove ohexa. Upéa-gwi aju va'ekwe ko yvy ári, he'i upe pygwa-pe Hesu.

⁴⁰Oĩ fariseu kwéry va'e hendive oĩ va'e, upéa ohendu va'e:

—“Pene arandu e'ỹ peẽ ave” ere tipo ra'e kuri ore-vy ave, he'i oporandu-vy íxupe.

⁴¹—Pende resapyso e'ỹ va'e-rami peiko ramo ra'e, ndaiky'ái arā ra'e pende py'a. Āy katu, “Ore resapyso va'e-rami ore arandu porā va'e” peje mo'ã pendéjehe. Upéa-gwi pende apu-gwi, icy'a-ma voi oĩ-vy pende py'a, he'i fariseu kwéry-pe Hesu.

Arandu rehegwa nhe'ê omombe'u Hesu ovexa rehegwa nhe'ê-rami

10 ¹Ha upéi katu he'i jevy upe pygwa-pe Hesu:
—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Jaike ramo xikéro-py ovexa oĩ ha-my, okê-rupi jaike va'e. Ha imondaháry oporosakeahaty va'e ave katu okê-rupi ndoikéiry. Ojeupi ae ohasa xikéro ári-rupi oike hagwã ovexa oĩ ha-my, he'i. ²—Ha okê-rupi oike va'e katu ovexa rerekwa voi, he'i. ³—Ogwahẽ ou-vy ramo, imbotyhaty járy onhokendavo íxupe. Upéi ohenói gwymba. Peteĩ teĩ héry-py ohenói. Ohenói ramo, ohendu inhe'ẽ hymba. Upéi oka-py ogweraha. ⁴Ogwenohẽ rire gwymba gwive, oho henonde-rupi. Oikwaa inhe'ẽ. Upéa-gwi oho hupive hikwái, he'i. ⁵—Ha herekwa e'ỹ va'e-pe katu nomoirúséi voi. Nдохосéi hupive. Herekwa e'ỹ va'e nhe'ẽ ndoikwaái voi. Upéa-gwi okanhy oje'ói-vy íxugwi, he'i upe pygwa-pe Hesu.

⁶Arandu rehegwa nhe'ê omombe'u íxupe kwéry ovexa rehegwa nhe'ê-rami. Ha henduha katu mbava'e-rehe po he'ise Hesu ndoikwaái voi hikwái.

“Pe herekwa heko porã tee va'e xe-rehe voi he'i” he'i Hesu

⁷Upéixa ramo he'i jevy íxupe kwéry Hesu:

—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Ovexa rokẽ he'ise xe-rehe. ⁸Xe renonde-py ou va'ekwe-rehe gwive he'ise imondaháry oporosakeahaty ave. Ha nohendúiry íxupe ovexa. Xe nhe'ẽ renduha-pe he'ise ovexa. ⁹Okẽ, ha'e ramo xéjehe voínte ha'e. Okê-rupi oike va'e gwive xe-rehe ojerovia va'e are-sende va'erã íxupe. Ndaikyhyjéi va'erã oike ike-vy. Ikyhyje e'ỹ reheve osẽ osẽ va'erã. Oĩ hese onhangareko va'e. Oheka va'erã ho'u va'erã, he'i gwĩ hese ojerovia va'e-rehe. ¹⁰—Ha imondaháry katu nopenái ovexa-rehe. Omonda hagwã mante íxupe ou va'e. Ijukapyrã voi ovexa. Ohundi hagwã mante íxupe ou. Ha xe katuaju va'ekwe amoiingove hagwã ovexa-pe. Amoiingove porãve rãve va'erã íxupe, he'i.

¹¹—Herekwa heko porã tee va'e gwymba ndive ojejuka uka hagwãixa opyta. Pe herekwa heko porã tee va'e xe-rehe voi he'i, he'i. ^{* 12-13}—Hembigwái ae katu ogana hagwã mante omba'apo va'e ndaha'úi herekwa tee. Ijáry e'ỹ voi upéa. Upe va'e nopenái mymba-rehe. Ogana hagwã mante omba'apo. Upéa-gwi ogwahẽ ou ramo jagwarete, nonhangareko porãi hymba-rehe. Oripa mante íxugwi. Upe-ma ramo oipyhy mymba-pe jagwarete omosarambipa hagwã.

¹⁴⁻¹⁵Pe ovexa rerekwa hekoha porã tee va'e, ha'e ramo, xéjehe voínte ha'e. Xe Ru rekoha aikwaapa voi. Xe kwaa ave xe Ru. Upéixa ete aikwaa xe rymba. Ha xe rymba xe kwaa ave. Xe rymba rekovía ajejuka ukase va'erã voi. Naxe rakate'ỹiry xe rekove-rehe xe rymba aresende hagwã, he'i. ¹⁶—Mombyry mbyry oĩ va'e xe rymba xe areko va'e ave. Ndaha'úi a pygwa, ko xikéro pygwa. Mombyrygwa-pe ajerervia uka va'erã. Xe nhe'ẽ ohendu va'erã. Henda henda-rupi peteĩxa oiko va'erã. Peteĩ mante oĩ va'erã herekwa.

¹⁷Xe rymba rekovía ajejuka uka va'erã voi, xe aikove jevy hagwã. Upéa-gwi xe rayhu voi xe Ru. ¹⁸Xe rekove-rehe ipu'akave va'e ndaipóri. Xe jukase-gwi mante naxe jukái va'erã avave. Xe nhe'ẽ-rupi mante xe juka va'erã. Xe

* 10.11 Hb 13.20; 1 Pe 5.4; Ap 7.17

nhe'ê-py joty ajejuka uka va'erã. Xe dhe'ê-py joty aikove jevy va'erã. Upe va'e ajapo hagwã he'i va'ekwe xe-vy xe Ru omãda-vy, he'i judeu kwéry-pe Hesu.

¹⁹Upe va'e dhe'ê ohendu ramo, omombe'u joavy avy judeu kwéry:

²⁰—Ojepota-ma ra'e hese anháy, he'i. —Itavy voi. Ma'erã po pehenduse inhe'ê? he'i hese heta oĩ va'e.

²¹Outro kwéry he'i:

—Anháy ojepota hese va'e nonhe'êi ha'e-rami. Anháy rerekoha ndikatúi ombohesa jevy hesapyso e'ỹ va'e-pe, he'i ojôupe hese.

“Erenhemonhandejáry ra'anga anga rei ereiko-vy” he'i mo'ã Hesu-pe

²²Ha upéi katu oiko-ma Jerusalém tetã-my judeu kwéry arete. Nhandejáry róga kakwaa nhamoatyrômba hagwe áry arete héry va'e. Upe ramo ro'y eterei voi. ²³Ha Hesu katu ogwata oiko-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Ogapy onhemboty e'ỹ va'e gwy-py, Salomão onhehenói va'e gwy-py ogwata oiko-vy. ²⁴Upe-ma ramo ogwahê ou-vy judeu ruvíxa kwéry. Ogwata jave Hesu, ogweroajere íxupe hikwái:

—Are gwive ko'ánga ete peve orojapura eremombe'u hagwã ore-vy kiva'e tipo nde orokwaa porã hagwã. Emombe'u porã katu ore-vy, he'i. —Nde tipo Cristo voi ore remiha'arô va'e? he'i oporandu-vy íxupe hikwái.

²⁵Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Xe jehewigwa dhe'ê amombe'u kuri peê-my. Ha ndaperoviái voi xe dhe'ê. Xe Ru réry-py xe rembiapo porã va'e. Pende rexapyrã-rupi xe rembiapo. Upe va'e pehexa ramo, ma'erã peje xe-rehe, “Hesu nipo ndaha'êi Cristo ra'e” peje kuri xe-rehe, he'i. ²⁶—Xe rymba kwéry e'ỹ va'e-rami peiko va'e xe-vy. Xe re'ýi e'ỹ va'e peê. Upéa-gwi ndaperoviáiry xe dhe'ê. ²⁷Xe rymba kwéry xe dhe'ê renduha va'e voi. Peteĩ teĩ va'e-pe aikwaa. Xe rupive oje'ói va'erã. ²⁸Xe rymba gwive amoingove va'e Nhandejáry ndive opa e'ỹ reheve opyta hagwã. Mombyry oréhegwi noĩry va'erã. Xe po pyte-py xe rembiereko meme voi. Ha ndikatúi ogweraha avave xe po pyte-gwi. ²⁹Upéa xe Ru remimonhangareko uka xe-vy ime'ê-vy. Ha'eixagwa ndaipóri. Ipo pyte-py xe Ru rembiereko voi. Ha ndikatúi ogweraha avave ipo pyte-gwi, he'i. ³⁰—Xe xe Ru ave peteixa, he'i judeu ruvíxa kwéry-pe.

³¹Upéa he'i-ma ramo, ojapi hagwã íxupe, ita oipyhy hikwái. Ojukase íxupe mo'ã hikwái.

³²Ha Hesu he'i:

—Pene pa'ũ-rupi heta xe rembiapo porã. Xe Ru dhe'ê-py ahexa uka peê-my xe ajapo porãha. Kiva'eixagwa-rehe po xe api apise peê? he'i judeu ruvíxa kwéry-pe.

³³—Ndorojapi mo'ãi ne rembiapo porã-rehe. Nhandejáry-rehe erenhe'ê rei hagwe-rehe ae orojapi-ta. Teko rei jepe erenhemonhandejáry ra'anga anga rei ereiko-vy. Upéa-rehe orojapise, he'i mo'ã íxupe judeu ruvíxa kwéry.

³⁴Upe-ma ramo omombe'u judeu ruvíxa kwéry-pe Nhandejáry dhe'ê:

—Nhandejáry kwatia dhe'ê, pehendu va'e he'i no'ã-rami:

“Tupã kwéry voi peê, ha'e-ma peê-my”*

he'i Nhandejáry. ³⁵Ha Nhandejáry dhe'ê anhetegwa tee va'e he'i meme. Upéa jaikwaa voi. Pejeapysaka katu xe dhe'ê-rehe. Gwĩ inhe'ê renduha-pe tupã

* 10.34 SI 82.6

kwéry-py ohenói va'ekwe Nhandejáry. ³⁶Xe katu Nhandejáry rembiporavo ko yvy-py hemimbou voi xe. Ha, Nhandejáry ra'y voi xe, ha'e ramo xéjehe, ndapejohu porãi va'erã voi xe nhe'ẽ. Teko rei-pe tupã kwéry-py ohenói rei va'ekwe Nhandejáry. Aipo ramo, ma'erã po, "Erenhe'ẽ rei rei ereiko-vy Nhandejáry-rehe" peje joty xe-vy, "Nhandejáry ra'y voi xe, ere ramo". Ma'erã aipo peje joty xe-vy? he'i. ³⁷—Xe Ru rembiapo ajapo e'ỹ ramo, ani xe rerovia teĩ peẽ, he'i. ³⁸—Ha hembiaipo voi katu ajapo ramo, xe rerovia katu peẽ. Ha naxe reroviái ramo jepe peẽ, pejerovia joty katu xe rembiapo porã-rehe. Aipo ramo peikwaa porã-ma arã voi ore rekoha peiko-vy. Peteixa xe moirũ xe Ru oiko-vy. Ha xe katu amoirũ peteixa xe Ru aiko-vy. Upe va'e peikwaa porã arã, he'i judeu kwéry-pe.

³⁹Upéa he'i-gwi, oipyhyse jevy mo'ã íxupe hikwái. Ha judeu kwéry ndaipu-'akái hese oipyhy hagwã. Osẽ oho-vy íxugwi kwéry.

⁴⁰Ha upéi katu oho jevy Jordão ysry rovái. João Batista oporomongarai hagwe-py oho. Upe-py opyta. ⁴¹Oiko jave upe-py, heta ou oheka-vy:

—Jahexa e'ỹ va'e ndojapói va'ekwe João. Ha Hesu-rehe hemimombe'u gwive anhetegwa nipo ra'e, he'i João-rehe hikwái. ⁴²Upéa-gwi upe-py heta oĩ ojerovia-ma va'e Hesu-rehe hikwái.

"Omano ete-ma Lázaro" he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe

11 ¹Ha upéi katu oĩ hasy va'e Lázaro héry va'e. Oiko Betânia tetã'i-my. Upe-py oiko ave heindyry Maria, heindyry Marta ave. ²Upéa Maria Nhandejáry Hesu py omohyakwã va'erã. Ho'a vuku apy-py oikyty va'erã ipy omokã hagwã. ³Upe va'e Maria tykéry Marta ndive omomrandu uka Hesu-pe:

—Porombo'eháry, ha'e ko ne rembiayhu va'e hasy-ma, he'i Hesu-pe.

⁴Upéa ohendu ramo:

—Omano hagwã-rami ndahasýi. Hasy-ma ae oĩ-vy Nhandejáry ohexa uka hagwã gwembiaipo porãha. Hasy-gwi xe Nhandejáry ra'y va'e ahexa uka va'erã ave xe rembiapo porãha anhembotuvixa mba'e hagwã, he'i hasy va'e-rehe Hesu.

⁵Ha Marta Hesu rembiayhu voi. Ikypy'ýry ikvyv ave hembiaiyhu ave. ⁶Ha upéixa ramo jepe oikwaa-ma ramo Lázaro hasymaha, opyta joty upe oĩ ha-py. Mokõi áry opyta joty upe-py.

⁷Upe rire ae he'i gwemimbo'e kwéry-pe:

—Jaha jevy katu Judéia yvy-py, he'i íxupe kwéry.

⁸—Nde api apise kuri mo'ã ita-py judeu ruvíxa kwéry, porombo'eháry. Ma'erã po erehose jevy joty ha'e kwéry oĩ ha-my? he'i íxupe hemimbo'e.

⁹Upéi he'i ha'e:

—Áry ramo hesakã meme voi. Jahexa nhande resapeha. Upéa-gwi jagwata porã nhanhepysanga e'ỹ reheve. ¹⁰Ha pyhare katu nhande resapeha e'ỹ reheve jaiko. Upéa-gwi jagwata ramo, nhanhepysanga ramo, ja'a arã, he'i ojehe omanotaha áry-rehe.

¹¹Upéa he'i rire, Lázaro rehegwa omombe'u gwemimbo'e kwéry-pe:

—Oke oĩ-vy nhande rapixa Lázaro. Aha-ta amombáy íxupe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹²—Oke oĩ-vy ramo, okwera arã, ore Járy, he'i íxupe hemimbo'e kwéry.

¹³ Ha Hesu omombe'u Lázaro omanoha rehegwa nhe'ê okeha rehegwa nhe'ê-rami. Ha hemimbo'e kwéry katu mbava'e-pe po he'ise Hesu nhe'ê ndoi-kwaái voi:

“Lázaro oiko porã oke jave” he'i mo'ã ojóupe. ¹⁴ Upéa-gwi omombe'u porã íxupe kwéry omano hagwe:

—Omano ete-ma Lázaro, he'i. ¹⁵ —Naiméi-gwi omano jave, avy'a joty xe. Naiméi-gwi pejerovia va'erã xe-rehe. Upéa-rehe avy'a. Omano jepe jaha katu jahexa íxupe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹⁶ —Jaha katu nhande ave nhamano hagwã indive, he'i hapixa kwéry-pe Hesu-rehe Tomé. Dídimó héry ave Tomé.

“Xe ko apomoingove jevy va'ety” he'i Hesu

¹⁷ Upe ramo oho oje'ói-vy Betânia tetã'i-my. Upe-py ogwahẽ ramo Hesu, Lázaro retekwe omoi-ma ra'e oheja-vy itakwa-py. Ojapo irundy áry oheja hagwe upe-py. ¹⁸ Ha Jerusalém hi'agwĩ oĩ Betânia tetã'i-gwi. Mbohapy quilômetro para'e. ¹⁹ Upéa-gwi heta judeu kwéry ou Jerusalém-gwi omoirũ hagwã Marta-pe ikypy'ýry ndive. Ou pono omboasy eterei okyvýry-pe. ²⁰ Ha upéi katu ogwahẽ-tama Hesu Marta renda-py. Oikwaa-ma ramo Hesu ogwahẽtaha ou-vy, oho ohogwaitĩ íxupe. Ha ikypy'ýry katu opyta hóga-py. Ha upéi Marta ogwahẽ ohogwaitĩ-vy Hesu-pe.

²¹ —Ereime ramo ra'e a-py, xe Járy, nomanói arã ra'e xe kyvy, he'i Hesu-pe.

²² —Omano jepe, erejerure va'e-rehe gwive, ome'ẽ arã voi nde-vy Nhande-járy. Upéa aikwaa voi, he'i íxupe Marta.

²³ —Oikove jevy va'erã nde kyvy, he'i Marta-pe.

²⁴ —Ha'e voi. Aikwaa voi upéa. Jaikove jevy va'eha áry-py oikove jevy va'erã, he'i íxupe Marta.

²⁵ Upéi Hesu he'i:

—Xe ko apomoingove jevy va'ety. Apomoingove meme va'ety voi xe. Xe-rehe ojerovia va'e gwive omano ramo jepe, xe ndive oikove meme va'erã, he'i. ²⁶ —Xe ndive oikove va'e gwive, xe-rehe ojerovia va'e gwive nomano mo'ávêi-ma. Ha omano ramo katu, namombyry mo'ãi voi opyta xéhegwi. Xe moirũ va'erã voi opa e'ý reheve. Ererovia tipo ko xe nhe'ẽ? he'i Marta-pe Hesu.

²⁷ —Ha'e. Arovia-ma, xe Járy, he'i. —Cristo voi nde nipo ra'e. Nhandejáry ra'y voi nde ra'e. Ko vvy-py ou va'erã va'ekwe voi nde nipo ra'e, he'i Hesu-pe Marta.

Hesa'y-ma Hesu

²⁸ Upéa he'i rire oho ohenói okypy'ýry. Íxupe anho he'i:

—Ogwahẽ-ma ou-vy porombo'eháry. Ne renói-ma, he'i nhemi okypy'ýry-pe.

²⁹ Inhe'ẽ ohendu-ma ramo, pya'e opu'ã oho-ma Hesu ha-py. ³⁰ Ha Hesu nogwahẽi vyteri tetã'i-my. Oĩ joty Hesu Marta ohogwaitĩ íxupe hagwe-py.

³¹ Ha upéi katu ikypy'ýry Maria opu'ã osẽ pya'e oho iha-py.

Ohexa ramo hupive oho ave judeu kwéry hóga-py oĩ va'e, omoirũ hagwã íxupe ou va'ekwe:

—Oho-tama ijyta-py Maria ojahe'o hagwã upe-py, he'i mo'ã hese hikwái. Upéixa ramo oho hupive hikwái.

³² Upéi ogwahê oho-vy Hesu renda-py. Ogwahê-ma ramo, ojeity Maria Hesu rovagwy-py:

—Ereime ramo ra'e a-py, xe Járy, nomanói arã ra'e xe kyvy, he'i íxupe.

³³ Upe ramo ha'e ohexa Maria hasê ramo. Indive oĩ va'e judeu hasê ramo ohexa ave. Ohexa ramo, ndovy'avéi-ma. Ndaipy'agwapyvéi-ma voi Hesu:

³⁴ —Kipy pemoi ra'e omano va'ekwe-pe, he'i oporandu-vy upe pygwa-pe.

—Eju katu erehexa hagwã, porombo'eháry, he'i íxupe hikwái.

³⁵ Hesa'y-ma Hesu. ³⁶ Aipo ramo:

—Hembiayhu tee voi nipo ra'e, he'i omano va'ekwe-rehe hikwái.

³⁷ Outro he'i:

—Hesapyso e'ỹ va'ekwe-pe ombohessa kuri. Mba'éixa Hesu ndojapói Lázaro-rehe ombogwera hagwã? he'i Hesu-rehe hikwái.

Hesu omoingove jevy omano va'ekwe-pe

³⁸ Upe ramo ndaipy'agwapy etéi jevy-ma Hesu oho Lázaro retekwe ombosuru hagwe-py. Omoĩ araka'e itagwasu omboty hagwã.

³⁹ —Peipe'a katu imbotyha, he'i Hesu.

—Ani ereipe'a teĩ. Ine-ma voi ra'e, xe Járy, he'i íxupe. —Xáke ine-ma voi. Ojapo irundy áry ombosuru hagwe, he'i íxupe Marta, omano va'ekwe reindykwe.

⁴⁰ Upéi Hesu he'i:

—Ha'e-ma kuri nde-vy, Xe rerovia ramo ojehexa uka va'erã nde-vy Nhandejáry. Tuvixa mba'eha-rupi ojehexa uka va'erã nde-vy, he'i Marta-pe.

⁴¹ Upe ramo oipe'a ita imboty hagwe hikwái. Ha Hesu hovayva-ma oĩ-vy yvate-koty:

—Erehendu-ma kuri xe nhe'ê, xe Ru, he'i Nhandejáry-pe. —Upéa-gwi atima porã nde-vy, he'i. ⁴² —Xe rendu meme va'e nde. Aikwaa. Upéa ha'e-ma a-py ijaty va'e ohendu hagwã, he'i hagwã xe-rehe, “Nhandejáry remimbou nipo ra'e ha'e” he'i hagwã xe-rehe, he'i Nhandejáry-pe oração apo-vy.

⁴³ Upéa he'i rire, he'i:

—Lázaro, esê katu, he'i onhe'ê hatã-vy.

⁴⁴ Upe-ma ramo osê ou-vy omano va'ekwe. Onhenhugwãmba-ma ipy ipo ave ou-vy. Ohovami ra'e ao-py íxupe:

—Pejora katu íxugwi oho hagwã, he'i upe pygwa-pe Hesu.

Onhombo'e mbo'e-ma okwa-vy mburuvixa kwéry ojuka hagwã Hesu-pe

(Mt 26.1-5; Mc 14.1-2; Lc 22.1-2)

⁴⁵ Ha heta oĩ judeu Marta pohuháry ou va'ekwe. Hesu rembiapo ohexa ramo, ojerovia tee-ma hese oiko-vy. ⁴⁶ Ha ojerovia e'ỹ va'e katu oho jevy fariseu kwéry-pe omombe'u Hesu rembiapokwe. ⁴⁷ Upe-ma ramo ojogweroaty fariseu kwéry pa'i ruvixa kwéry ndive:

—Jahexa e'ỹ va'e heta ojapo va'e Hesu. Mbava'e po jajapo-ta hese? ⁴⁸ Anive erejapo teĩ koixagwa, ndaja'etí ramo íxupe, enterove ojerovia tee arã hese, he'i. —Aipo ramo, mburuvixa kwéry romano va'e omanda pohýi arã nhande-rehe kwéry. Ohundi arã Nhandejáry róga kakwaa nhamboete haty-py. Nhane retã ave ogwereco asy arã. Omosêmba va'erã nhande ruvixa kwéry hekovia omanda mbaraeteve hagwã nhande-rehe, he'i ojúpe hikwái.

⁴⁹Upe ramo he'i íxupe kwéry Caifás. Upe ángo-py pa'i ruvixagwasu voi Caifás. Ha upéi he'i:

—Mba'leve ndapeikwaáiry voi peẽ, he'i. ⁵⁰—Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Nhane retã retã gwive ogwereko asy ramo, naiporãi arã nhande-vy. Nhande-vy iporãve arã nhande rekovía peteĩ va'e omano ramo, he'i Hesu-rehe ojogweroaty va'e-pe.

⁵¹Upéa he'i-ma ramo nomombe'úi ojehegwigwa. Upe ángo-py oiko pa'i ruvixagwasu ramo. Upéa-gwi Hesu rekorã-rehe omotenonde uka íxupe Nhandejáry: “Judeu kwéry rekovia omano va'erã Hesu” he'i ojehegwigwa e'ỹ va'e omombe'u-vy. ⁵²Ndaha'úi judeu kwéry rekovia mante omano va'erã Hesu. Entéro Nhandejáry re'ỹi kwéry opa-rupi osarambi va'ekwe rekovia ave omano va'erã. Henda henda-rupi peteĩxa ijoja hagwã oiko-vy omano va'erã Hesu.

⁵³Upéa-gwi upe va'e áry gwive onhombo'e mbo'e-ma okwa-vy mburuvixa kwéry judeu va'e ojuka hagwã íxupe. ⁵⁴Upéa-gwi ndogwatavéi-ma judeu kwéry oĩ ha-rupi. Oho oje'ói-vy tekwaty e'ỹ-koty. Efraim tetã-my oho. Upe-py gwemimbo'e kwéry ndive opyta.

⁵⁵Ha upéi katu oiko-tama aretegwasu páscoa héry va'e, Egito yvy-gwi judeu rembypy osẽ hagwe áry arete héry va'e. Ne'írá oiko jave arete, heta judeu oho Jerusalém-my. Gweko-py oho. Tenondeve oho onhemopotĩ uka hagwã Nhandejáry rógá kakwaa-py. ⁵⁶Ogwahẽ ramo upe-py osareko reko Hesu-rehe hikwái:

—Emombe'u katu ore-vy Hesu rehegwa nhe'ẽ. Ou-ta para'e. Tapa ndou mo'ãi katu Nhandejáry rógá kakwaa-py, peteĩ teĩ he'i ojóupe Nhandejáry rógá-py.

⁵⁷Pa'i ruvixa kwéry fariseu ndive oipyhyse íxupe. Upéa-gwi he'i:

—Ereikwaa ramo oimeha, emombe'u katu ore-vy, he'i Hesu-rehe omanda-vy hikwái.

Maria omohyakwã Hesu py

(Mt 26.6-13; Mc 14.3-9)

12 ¹Ha upéi katu oiko-ta aretegwasu páscoa héry va'e. Seis áry rire oiko-ta. Upe ramo Hesu ogwahẽ oho-vy Betânia tetã'i-my. Upe-py oiko Lázaro Hesu remimoingovekwe. ²Upe-py ogwahẽ rire Hesu, omongaru porã íxupe. Ha Marta ogweroja íxupe hemi'urã oiko-vy. Heta Hesu karu irũ. Ipa'ũ-my ave okaru Lázaro. ³Upe ramo Lázaro reindy Maria ogweru hyakwã porã tee va'e, nardo héry va'e. Hyru reheve peteĩ litro ogweru. Upe va'e hyakwã porã va'e hepy va'e. Upéi Maria onhohẽ Hesu py-rehe, omohyakwã-vy ipy. Upe rire ho'avuku-py oikyty ipy omokã hagwã. Ha ohasapa hyakwã. Ojohupa koty hyakwã. ⁴Upe-ma ramo he'i Judas Iscariotes, Hesu mombe'uharã ipyhyharã-pe:

⁵—Hepy eterei hyakwã va'e. Ma'erã nome'ei hepy-rehe ra'e? he'i. —Doze jasy omba'apo va'ekwe repy upe va'e. Ma'erã po nome'ei ra'e iporiahu va'e-pe hyakwã va'e repy? he'i mo'ã Judas hyakwã va'e-rehe.

⁶Ndaha'éiry ome'ẽse-gwi iporiahu va'e-pe. Imondaháry voi Judas. Pirapire ryru-rehe onhangareko va'e. Ha hyru-py oĩ va'e omonda monda oiko-vy va'e.

⁷Upe ramo he'i Hesu:

—Ani nde poxy teĩ Maria-rehe. Eheja taxe mohyakwã. Heko-rupi ha'e ou. Xe mohyakwãse rei amano e'ỹ ngatu. Upéa-gwi gweminhongatu omoĩ xe-rehe, he'i judeu rekoha-rehe. ⁸—Oiko meme pene pa'ũ-rupi iporiahu va'e kwéry. Peme'ẽse ramo, peme'ẽ va'erã íxupe kwéry. Xe ae ndaiko are mo'ãi pene pa'ũ-rupi, he'i upe pygwa-pe Hesu.

Judeu kwéry onhombo'e mbo'e-ma Lázaro-pe ave ojuka hagwã

⁹Ha upéi katu heta ijaty va'e, judeu kwéry va'e, ohendu Hesu oimeha Betânia tetã'i-my. Upéa-gwi oje'ói ohexa-vy. Lázaro-pe, Hesu remimoingovekwe rexa-vy ave oje'ói. ¹⁰⁻¹¹Ha pa'i ruvixa kwéry katu oje'ói ohexa va'e ndojohu porãi:

—Heta judeu ko nanhane moirüvéi-ma, he'i. —Hemimoingovekwe-gwi ojehesa rorova-ma oiko-vy Hesu-rehe. Ojerovia-magwi, ojehesa rorova-ma hese, he'i Hesu-rehe Lázaro-rehe ave.

Upéa-gwi onhombo'e mbo'e-ma Lázaro-pe ave ojuka hagwã hikwái.

Ogwahẽ ou-vy Jerusalém tetã-my Hesu; mburika ári ogwahẽ ou-vy

(Mt 21.1-11; Mc 11.1-11; Lc 19.28-40)

¹²(y 17-18) Iko'ẽ-my heta oĩ ijaty va'e Jerusalém-my oho va'ekwe, páscoa areteguasú-py oho va'ekwe. Upe ramo ohendu-ma Hesu rerakwã hikwái:

—Ogwahẽ-tama ou-vy Hesu, he'i ijaty va'e-pe Hesu rerakwã omombe'u-vy.

Upe-py oĩ Hesu rembiapo porã rexahare. Omoirũ ra'e Hesu-pe ohenói ramo Lázaro-pe oyta-gwi osẽ jevy hagwã. Omoingove jevy jave Lázaro-pe, omoirũ ra'e íxupe hikwái. Upéa-gwi omombe'u mbe'u herakwã. Ha upéi katu henduhare oho ohogwaitĩ-vy íxupe:

—Jaheha e'ỹ va'e opu'akaha-py ojapo kuri Hesu, he'i hese omombe'u-vy. Upéa-gwi oho ohogwaitĩ-vy íxupe.

¹³Upe-ma ramo gwĩ henduhare oikytĩ heraha-vy pindo rogwe hakã reheve. Ohogwaitĩ-vy oho. He'i:

—Tonhemomba'egwasu katu Nhandejáry, he'i onhe'ẽ hatã-vy hikwái. —Nhandejáry réry-py ou va'e-pe tohovasa katu, he'i. —Nhande ruvixarã-pe tohovasa katu. Nhande Israel kwéry ruvixagwasurã-pe tohovasa, he'i Hesu-rehe onhe'ẽ hatã hatã-vy hikwái.*

¹⁴Ha upéi katu Hesu ojohu gwenagwã mburika ra'y ojeupi hagwã hi'ári. Upéixa ete omombe'u va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Hesu rehegwarã nhe'ẽ:

¹⁵“Ani pekyhyje teĩ, he'i Sião mygwa-pe, Pene ruvixagwasurã ko ogwahẽ-ma ou-vy mburika ári ou. Upéa-gwi ani pekyhyje teĩ”*

¹⁶Upéixa voi he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Hesu rekorã omombe'u-vy. Ha hemimbo'e ndoikwaái voi ra'e Hesu rekorã rehegwa nhe'ẽ. Mburika ári oho ramo, mbava'e-pe po he'ise upe va'e ndoikwaáiry voi. Ha onhembotuvixa mba'e rire katu Hesu, oikove jevy rire katu, imandu'a jevy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe hikwái. Hesu rekorã rehegwa nhe'ẽ-rehe imandu'a jevy hikwái. Upe ramo:

* 12.13 Sl 118.25-26 * 12.15 Zc 9.9

—Nhandejáry kwatia he'i hagwe-rami oiko nipo ra'e Hesu-pe. Hesu-pe jajapo va'ekwe, Nhandejáry nhe'ê-rupi jajapo nipo ra'e íxupe, he'i omombe'u ojóupe hemimbo'e kwéry.

Ha mburika ra'y ári ou jave omboete ete Hesu-pe ijaty aty va'e kwéry. 17-18 (-) 19 Ha fariseu kwéry:

—Erehexa pa? Enterove va'e ko ojehesa rerovapa-ma hese hikwái. Ha ojehesa rerova hagwã hese ndikatúi jajoko, he'i ojóupe fariseu kwéry.

“Orohexase Hesu-pe” he'i judeu e'y va'e grego-py onhe'ê va'e

20 Ha Jerusalém-py ogwahê ogwa'ê-vy heta eta va'ekwe aretegwasu mboe-teha. Ipa'ũ-my oĩ ave gwĩ judeu e'y va'e grego-py onhe'ê va'e. 21 Upe ramo ou Filipe oĩ ha-py. Filipe Galiléia yvy pygwa voi. Betsaida tetã mygwa voi. Ha upéi:

—Mba'ejáry, orohexase Hesu-pe, he'i Filipe-pe.
Oporandu jevy jevy oho hagwã-rehe.

22 Upe ramo oho omombe'u André-pe. Upéi mokõive oho omombe'u Hesu-pe. 23 Inhe'ê ohendu ramo, he'i Hesu:

—Xe Nhande Ryke'y tee va'e. Ogwahê-ma anhemomba'egwasu ukaha óra, he'i. 24 —Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Xejehegwa amombe'u-ta trigo ra'yí rehegwa nhe'ê-rami. Trigo ra'yí nhanhoty va'e yvy-py henhói hagwã. Henhói e'y ramo trigo ra'yí mante oĩ. Peteĩ mante oiko. Ha henhói ramo katu ndoikovéi-ma ha'yigwe. Ndoikovéi ójehe. Henhói ijagwyje hagwã, onhembohetave hagwã, he'i. 25 —Upéixa ete gwekove-rehe hakate'y va'e, ojehéte oiko va'e, onhehundipa rei va'erã hekove. Ndotopái va'erã gwekove repyrã. Ha gwakate'y hagwã gwekove-rehe nopenái va'e katu ko yvy ári, omoĩ ngatu va'erã gwekove Nhandejáry ndive oiko opa e'y reheve hagwã, he'i. 26 —Xe rembigwái ramo oikose va'e gwive taxe moirũ katu, he'i. —Upéixa ramo xe aime ha-rupi, xe ndive oiko va'erã ave xe rembigwái. Xe rembigwái va'e gwive omboete va'erã íxupe xe Ru, he'i upe pygwa-pe Hesu.

Kurusu-rehe omanotaha omombe'u Hesu

27 Ha upéi katu he'i jevy upe pygwa-pe Hesu:

—Ko'anga katu ajepy'apy-ma xéjehe, he'i. —Ndaxe py'agwapyvéi-ma xéjehe. Mbava'e po ha'e-ta xe Ru-pe, ndaikwaái. Ha'e-ta para'e, Xe resende katu xe áry-py. Xe amano hagwã áry-py xe resende katu, ha'e-ta para'e. Nahá-niry. Xe resende katu, aipo nda'e mo'áiry. Amano hagwã-ma agwahê aju-vy xe óra-py, he'i. 28 —Tomomba'egwasu uka nde réry, he'i Gwu-pe.

Upe-ma ramo ohendu yváy-gwi onhe'ê va'e:

—Xe réry amomba'egwasu-ma kuri. Áy amomba'egwasu jevy-ta, he'i upe pygwa-pe Túvy.

29 Ha ijaty va'e ohendu ave onhe'ê va'e. Hyapu va'e-rami ae ohendu inhe'ê:

—Hyapu-ma. Osunu-ma, he'i mo'ã yváy pygwa nhe'ê rendu-vy hikwái.

Outro he'i:

—Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omombe'u íxupe, he'i mo'ã onhe'ê va'ekwe-rehe.

30 Upéixa ramo he'i Hesu:

—Ndaha'éiry xe-vy anho omombe'u va'ekwe. Peẽ-my ave omombe'u onhe'ê va'e, he'i. 31 —Áy ogwahê-ma áygwa óra. Yvypóry-pe ahexa uka-tama hekoha

vaiha. Ha yvypóry ruvixa-pe amosẽ-tama imondo-vy, he'i anháy ruvixa-rehe.
³²—Ha xe ko, ko yvy-gwi xe rupi rire kurusu-rehe, anhemoirũ uka-ta entéro kente kwéry-pe, he'i ijaty va'e-pe Hesu.

³³Upéa he'i kurusu-rehe omanotaha omombe'u-vy.

³⁴Ha upéi he'i íxupe ijaty va'e kwéry:

—Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, orohendu va'e, he'i no'ã-rami, “Nomanói va'erã Cristo. Oiko meme va'erã opa e'ỹ-rehe” he'i. Upéixa ramo ma'erã, “Ohupi va'erã omoĩ-vy ko yvy-gwi Nhande Ryke'y tee va'e-pe” ere kuri ore-vy? Kiva'e po ko Nhande Ryke'y tee va'e, ndoroikwaái, he'i íxupe hikwaí.*

³⁵Upéi he'i Hesu:

—Sapy'a apombo'eve-ta ohesape va'e-rami. Ha upe rire katu, aha jevy-ma va'erã, he'i. —Pene pa'ũ-rupi xe aime jave, arakatu-rupi oiko va'e-rami tapeiko kena. Arakatu-rupi peiko ramo, ndapeikói va'erã hesapyso e'ỹ oiko va'e-rami. Pytũ-rupi oiko va'e gwive ndohexáiry gwaperã. ³⁶Apohejave pejerovia katu xe-rehe. Upéixa peiko-ma va'erã arakatu-rupi meme oiko va'e-rami, he'i ijaty va'e-pe Hesu.*

Judeu kwéry ndogweroviáiry Hesu nhe'ẽ

Onhe'ẽ oĩ-vy rire onhemo'ã-ma oho-vy Hesu. Ijaty va'e-gwi okanhy-ma oho-vy. ³⁷Heta jahexa e'ỹ va'e gwive hexapyrã-rupi voi ojapo-ma. Ohexa jepe, ndojerovia etéi voi hese hikwaí.

³⁸Yma va'ekwe omoĩ kwatia-rehe. Hesu rekorã omoĩ va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety héry va'e Isaías. Ohai va'ekwe no'ã-rami:

“Kiva'e po ogwerovia nhane remimombe'u, xe Járy? Kiva'e-pe po ohexa uka Nhandejáry ipu'akaha?”

he'i Nhandejáry nhe'ẽ. ³⁹Upéa-gwi hembihaike-rami ndogweroviáiry ave Hesu nhe'ẽ hikwaí.

Ohai jevy va'ekwe Isaías no'ã-rami:

⁴⁰“Ogwerovia e'ỹ va'e-pe omoingo Nhandejáry pytũ-rupi.

Inharandu porãrãgwe oipe'apa íxugwi. Upéa-rehe hesapyso e'ỹ va'e-rami oiko. Nahi'arandu porãi voi. Ndojeréi Nhandejáry-rehe omoirũ hagwã íxupe, Nhandejáry ombogwera hagwã íxupe kwéry”*

he'i Nhandejáry nhe'ẽ. Upéixa ete ohai va'ekwe judeu rekorã Isaías amyrĩ. Upéa-gwi ohai hagwe-rami ndikatúi ojerovia Hesu-rehe hikwaí.

⁴¹Ha Isaías upéte ojehexa uka va'ekwe Hesu rekoha. “Tuvixa mba'e” he'i Hesu rexa-vy. Upéa-gwi omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Hesu rehegwarã.

⁴²Judeu kwéry ndogweroviái ramo jepe, heta oĩ mburuvixa judeu va'e ojerovia joty hese. Ha atýra-py katu nomombe'úiry ojeroviaha. Ikyhyje fariseu kwéry-gwi. Nonhemosẽ ukaséi ojeporahéi haty haty-gwi. ⁴³Onhemboete ukase ramo jepe Nhandejáry-pe, ojehexa uka porãse ave oiko-vy teko rei-pe. Upéa-gwi nomombe'úiry ojeroviaha atýra-py.

* 12.34 Sl 110.4; Is 9.7; Ez 37.25; Dn 7.14 * 12.35-36 Jo 1.4-5; 3.19,21; 8.12; Ef 5.8-13;
 1 Ts 5.4-5; 1 Jo 1.5-7 * 12.38 Is 53.1 * 12.40 Is 6.10

**“Xe nhe'ẽ mbojevvy va'e gwive, hekoha vai
mombe'uharã oĩ ave íxupe” he'i Hesu**

⁴⁴Ha upéi katu onhe'ẽ hatã Hesu:

—Xe-rehe ojerovia tee va'e gwive ojerovia xe mbouhare-rehe ave. Ndaha-
'éiry xe-rehete anho ojerovia va'e, he'i. ⁴⁵—Xe reko ohexa kwaa va'e gwive,
xe mbouhare reko ohexa kwaa ave. ⁴⁶Yvypóry kwéry-pe ahesape hagwã
aju va'ekwe xe-rehe ojerovia tee va'e gwive oiko e'ỹ hagwã pytũ-rupi. ⁴⁷Xe
remimombe'u renduse e'ỹ va'e gwive, namombe'u mo'ãi íxupe hekoha vaiha.
Ndajúi va'ekwe yvypóry rekoha vai mombe'u-vy. Aresende-vy ae aju va'ekwe,
he'i. ⁴⁸—Ha xe nhe'ẽ mbojevvy va'e gwive, xe nhe'ẽ nohenduséi va'e gwive,
oikwaa va'erã gwekoha vaiha. Xe aju jevytaha áry-py oikwaa va'erã gwe-
mbiapo vaikwe. Áy xe remimombe'u nohenduséi-gwi ombohassa asy va'erã
íxupe kwéry Nhandejáry, he'i.

⁴⁹—Xe jehegwigwa namombe'úi va'e. Xe Ru nhe'ẽ ae amombe'u. Xe Ru xe
mbouhare omombe'u xe-vy xe nhe'ẽrã. Xe remimombe'urã ave omombe'u
xe-vy. Upéa-gwi xe aju jevytaha áry-py xe nhe'ẽ nohenduséi-gwi ojekwaapa
va'erã íxupe hembiaapo vaikwe. ⁵⁰Ha xe Ru omombe'u va'e xe-vy xe nhe'ẽ
katu ohendu va'e gwive amoingove va'erã íxupe Nhandejáry ndive opa e'ỹ
reheve oiko hagwã. Xe jehegwigwa nhe'ẽ namombe'úi. Xe nhe'ẽrã xe Ru omo-
mbe'u va'ekwe ae amombe'u voi xe, he'i Hesu upe pygwa-pe.

Hesu oipyhéi peteĩ teĩ gwemimbo'e kwéry-pe

13 ¹Ha upéi katu ogwahẽ-tama areteguasú héry va'e páscoa.
Ogwahẽ-ma Hesu omanoha óra oheja hagwã ko yvy oho-vy. Ojeupi
jevvy-tama oho-vy Gwu oiko ha-py. Upéa oikwaa voi Hesu. Ko yvy pygwa
he'ýi va'e hembiahyu meme voi. Meme ete ohayhu íxupe kwéry. Omano peve
ohayhu.

²Okaru jave gwemimbo'e kwéry ndive, anháy ruvíxa anhayguasú
ombo'e ra'e Simão ra'y Judas Iscariotes-pe. Omomandu'a uka ra'e Hesu
pyhyharã-rehe:

—Emombe'u katu Hesu oimeha a-py. Ipyhyharã-pe emombe'u katu, he'i
ra'e íxupe anhayguasú.

³Ha Nhandejáry omoingo ra'e Hesu-pe enterove va'e ruvíxarã. Upéa oikwaa
voi Hesu. Nhandejáry-gwi voi ou ra'e. Ko'ángá oho jevvy-tama Nhandejáry
oiko ha-py. Upéa oikwaa voi ave Hesu. ⁴Upe-ma ramo opu'ã omboi oao jo'a.
Oipyhy jepykytyhaty. Gwumby-rupi omoí oku'a jopy hagwã. ⁵Upéi hyrurã-py
y onhohẽ oipyhéi-ma peteĩ teĩ gwemimbo'e kwéry-pe oipyhéi. Peteĩ teĩ oipyhéi
rire omokã jepykytyhaty-py. ⁶Ogwahẽ ramo Simão Pedro renda-py:

—Nde ko xe pyhéi-ta tipo, xe Jary? he'i íxupe oporandu-vy.

⁷—Ko'ángá ndereikwaái voi mbava'e po xe ajapo-ta nde-rehe. Ha nde-vy
oikwaa ukataha óra-py ereikwaa va'erã, he'i Simão Pedro-pe.

Upe ramo he'i:

⁸—Xe ko apa e'ỹ ngatu nde ndaxe pyhéiry va'erã, he'i íxupe Pedro.

—Ndoropyhéiry ramo, naxe moirũ mo'ávẽi-ma voi nde, he'i Pedro-pe Hesu.

⁹—Aipo ramo, he'i —xe pyhéi katu, xe Jary. Upéi xe pohéi mani ave, he'i.
—Xe akãhéi mani ave, he'i íxupe Pedro.

¹⁰Upe ramo Hesu he'i:

—Ne nhe'ê katu ndajapo mo'ãi. Jajahu rire, nhane potĩ-ma voi, he'i. — Nhande jajahu rire, nhande rete gwive ipotĩ. Upéixa ramo nhande py mante jaikyty. Upéixa ete peteĩ teĩ pende py'a onhemopotĩ-ma ãy. Ha peteĩ va'e katu opyta ipy'a ky'a reheve.

¹¹Upéa he'i kiva'e po oikwaa uka-ta ipyhyharã-pe oikwaa-gwi voi.

¹²Ha upéi katu oipyhéi rire omonde jevy oao jo'a omoirũ jevy hagwã íxupe kwéry:

—Peikwaa tipo mbava'e ajapo kuri pende-rehe, he'i. ¹³—Peê, “Ore mbo'eháry” peje voi xe-rehe. “Ore járy” peje xe-rehe. Peje porã voi, he'i. —Pene mbo'eháry voi xe. Pende járy ave voi xe, he'i. —Peje porã voi, he'i. ¹⁴—Pende járy jepe, pene mbo'eháry jepe apopyhéi joty kuri, he'i. —Upéa-gwi iporã pejopyhéi. ¹⁵Oropyhéi ranhe xe reko ra'ã hagwã peê, peiko hagwã-ma xe rekoha-rupi, penhopytygwõ hagwã tembigwái-rami. ¹⁶Amombe'u-ta peê-my anhetegwa tee va'e. Aní, “Hembigwái voi xe jepe, xe járy-gwi tuvixave va'e voi xe” peje mo'ã pende py'apy-py. “Hemimondo voi xe jepe, xe mondohare-gwi tuvixave va'e voi xe” ani aipo peje mo'ã pende py'apy-py.* ¹⁷Pene rembiaporã peikwaa voi. Upéa pejapo ramo pevy'a va'erã, he'i.

¹⁸—Xe rembiporavo voi peê apokwaa voi. Ha pene pa'ũ-rupi oĩ peteĩ hembiaapo porã e'ỹ va'e. Ovy'a va'erã, nda'éiry hese. Yma gwive he'i va'ekwe Nhandejáry nhe'ê upe va'e-rehe:

“Xe karu irũ omoirũ-ma xe a'e e'ỹha-pe omoirũ”

he'i Nhandejáry nhe'ê. Upéa-gwi Nhandejáry nhe'ê he'i hagwe-rami omoirũ-ma kuri xe a'e e'ỹha-pe xe irũ, he'i Judas Iscariotes-rehe. ¹⁹—Upéa ãy ha'e-ma peê-my peje hagwã xe-rehe, “Nhandejáry voi Hesu nipo ra'e” peje hagwã xe-rehe. Ne'íra ojehu xe-vy mba'eve. Ha ojehu rire katu, peje va'erã xe-rehe, “Hesu oikwaa ra'e ojehegwa nhe'ê ra'e. Nhandejáry voi Hesu nipo ra'e” peje va'erã xe-rehe, he'i.* ²⁰—Amombe'u-ta peê-my anhetegwa tee va'e. Xe remimondo omogwahẽ va'e, xe mogwahẽ ave. Ha xe mogwahẽ va'e xe mbouhare-pe omogwahẽ ave, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

“Pene pa'ũ-rupi peteĩ va'e xe mombe'u va'erã xe pyhyharã-pe” he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu

²¹Upéa he'i rire, ndaipy'agwapyvéi-ma Hesu oiko-vy. Omombe'u porã gwe-mimbo'e kwéry-pe:

—Amombe'u-ta peê-my anhetegwa tee va'e. Pene pa'ũ-rupi peteĩ va'e xe mombe'u va'erã xe pyhyharã-pe, he'i íxupe kwéry.

²²Upe ramo osareko ojóehe hikwái. Kiva'e-rehe po he'i Hesu ndoi-kwaíry. ²³Ha xe katu Hesu remimbo'e, ijyke-rehe agwapy va'e. Xe Hesu rembiayhu voi. ²⁴Upe ramo Simão Pedro xe renói arepara hagwã hese. Upéi he'i:

—Kiva'e-rehe tipo ere kuri, eporandu katu íxupe, he'i xe-vy Pedro.

²⁵Upe ramo ojyke reheve aĩ ramo, ha'e Hesu-pe:

* 13.13-16 Mt 20.24-28; 23.8-12; Mc 9.35; Fp 2.3-7; 1 Pe 5.3 * 13.18-19 Sl 41.9; Mt 26.20-25; Mc 14.17-21; Lc 22.21-23

—Kiva'e-rehe tipo ere kuri, xe Járy —ha'e Hesu-pe anho aporandu-vy. Ha Hesu he'i:

²⁶—Upe ame'ê-ta va'e íxupe mbojape pehêgwe amoakỹ rire. Upe va'e-pe ame'ê-ta, he'i xe-vy Hesu.

Upe-ma ramo oipyhy-ma mbojape. Hyru-py omoakỹ rire ome'ê Simão Iscariotes ra'y Judas-pe.

²⁷Upe-ma ramo Judas oipyhy rire íxugwi mbojape, oheko me'ê-ma íxupe anháy ruvixa anhaygwasu. He'i íxupe Hesu:

—Ejapo pya'e katu erejapose va'e, he'i Judas-pe.

²⁸Ikaru irũ mbava'e-pe po he'ise Hesu ndoikwaái voi. ²⁹Ha Judas katu pira-pire ryru-rehe onhangareko va'e. Upéa-gwi he'i rei hese opy'apy-py hikwaái: “Ojogwa-ta para'e nhane remi'urã” he'i rei hese. “Ome'ê-ta para'e iporiahu va'e-pe” he'i rei hese opy'apy-py.

³⁰Ha Judas mbojape oipyhy rire-ma íxugwi, pya'e osẽ oho-vy. Pytũ-ma ramo osẽ oho-vy.

**“Xe apohayhuha-rami, pejoyhayhu katu peẽ ave”
he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe**

³¹Osẽ rire, he'i jevy Hesu gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ko'ánga xe Nhande Ryke'y tee va'e, aikwaa uka-ta peẽ-my xe rekoha porã tee. Xe-rehe ohexa kwaa va'e, ohexa kwaa ave Nhandejáry-rehe hekoha porã tee va'e. ³²Nhandejáry rekoha porã tee aikwaa-gwi, Nhandejáry oiko ha-rupi ohexa uka-ta enterove ohexapa va'erã xe rekoha porã tee. Áy katu xe rekoha porã tee ohexa uka-tama, he'i. ³³—Naxe are mo'ái pene pa'ũ-rupi, xe ra'y kwéry. Aha rire, xe reka va'erã. Ko'ánga xe ha'e hagwe-rami judeu kwéry-pe, amombe'u-ta peẽ-my. Xe aha hagwã-py ndikatúi peho ave, he'i.

³⁴—Áy ame'ê-ta peẽ-my pende reko pyahurã: Pejoyhayhu rei katu. Xe apohayhuha-rami, pejoyhayhu katu peẽ ave. ³⁵Pejoyhayhu peiko-vy ramo, “Hesu nhe'ẽ renduha tee voi nipo ra'e” entéro he'i va'erã pende-rehe.*

**“Ne'írá osapukái ramo gáju, ere-ta xe-rehe mbohapyha,
Ndaikwaái voi íxupe, ere-tama xe-rehe” he'i Pedro-pe Hesu**

³⁶Ha upéi katu oporandu íxupe Simão Pedro:

—Kipy tipo ereho-ta, xe Járy? he'i Hesu-pe.

—Xe aha hagwã-py ndikatúi ereho áy. Ha upe rire katu ereho va'erã xe rapykwéri, he'i Pedro-pe.

³⁷—Ma'erã tipo, xe Járy, áy voi nderehejái aha nde rapykwéri, he'i íxupe. —Nde rekovía amano hagwã-rami aĩ, he'i íxupe Pedro.

³⁸—Upéa ere ramo, anhetegwa tipo ere xe-vy? he'i. —Amombe'u-ta nde-vy anhetegwa tee va'e. Ne'írá osapukái ramo gáju, ere mo'ã va'erã xe-rehe mbohapyha, “Ndaikwaái voi íxupe” ere mo'ã va'erã xe-rehe, he'i Pedro-pe Hesu.*

* 13.34-35 Mt 22.39; Jo 15.12; Gl 5.14; 1 Pe 1.22; 1 Jo 3.11; 4.7 * 13.38 Mt 26.31-35; Mc 14.27-31; Lc 22.31-34

“Xe ko Nhandejáry rape rexa ukaha voi” onhe'ê paha-vyma he'i ójehe Hesu

14 ¹Upe ramo Hesu he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ndikativéi xe moirũ ramo jepe, anive pende py'agwapy e'ỹ peiko-vy. Pejerovia katu peiko-vy Nhandejáry-rehe. Pejerovia katu peiko-vy xe-rehe ave, he'i.

²—Xe Ru oiko ha-py heta oĩ jaiko hagwã. Ha ndaipóri ramo ra'e pene renagwã katu, amombe'u ave arã ra'e peẽ-my ra'e. Ha aha-tama amoĩ porã porã hagwã pene renagwã, he'i. ³—Amoĩ porãmba rire katu, aju jevy arã pende-rehe apogweraha hagwã xe aiko ha-py peẽ ave peiko hagwã xe ndive.*

⁴Xe agwahẽ hagwã-py peikwaa voi. Xe raperã peikwaa ave, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

⁵Upéi Tomé he'i:

—Kipy po eregwahẽ-ta, ndoroikwaái voi, ore Járy. Upéa-gwi ndikatúi oroi-kwaa nde raperã, he'i íxupe Tomé.

⁶Upéi Hesu he'i:

—Xe ko Nhandejáry rape rexa ukaha voi, he'i ójehe. —Xe apu e'ỹ va'e. Anhetegwa mante mombeluha voi xe, he'i ójehe. —Apomoingove va'e xe. Pene moingoveha voi xe, he'i ójehe Hesu. —Ojéhegwi rei nogwahẽi va'erã oho-vy xe Ru oiko ha-py avave. Ha xe ae araha ramo katu íxupe, ogwahẽ va'erã oho-vy xe Ru ha-py.* ⁷Xe-rehe pehexa kwaa ramo ra'e, xe Ru-rehe pehexa kwaa ave arã ra'e. Ha ko'anga katu pehexa kwaa-ma hese. Peikwaa-ma hekoha, he'i Tomé-pe.

⁸Upéi he'i Filipe:

—Ehexa uka katu ore-vy nde Ru, ore Járy. Xe remiporandu va'e orohexa-ma ramo, orovy'a arã. Naporanduvéi-ma arã nde-vy, he'i íxupe Filipe.

⁹Upe ramo Hesu he'i:

—Xe are-ma voi pene pa'ũ-rupi aiko-vy. Ma'erã nderehexa kwaái vyteri xe-rehe, Filipe? Xe-rehe ohexa kwaa va'e, xe Ru-rehe ohexa kwaa-ma ave. Oikwaa-ma ave xe Ru-pe. Upéa-gwi ma'erã, “Ehexa uka katu ore-vy nde Ru” ere joty xe-vy. Ma'erã xe Ru erehexase joty? he'i. ¹⁰—Xe reja e'ỹha voi xe Ru. Hembieja e'ỹ voi xe. Peteixa oronhomoirũ va'e voi, he'i. —Ma'erã po ndere-roviái xe nhe'ẽ, he'i Filipe-pe.

Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe:

—Ndaha'úi xe jehewigwa xe remimombe'u va'e peẽ-my. Xe Ru ae Peteixa xe moirũ va'e. Xe Ru ae ojapo uka xe-vy xe rembiaporã. ¹¹Peteixa xe moirũ va'e xe Ru. Ha Peteixa amoirũ va'e íxupe. Perovia katu xe nhe'ẽ. Ha ndape-roviaséi ramo jepe, pehexa-ma niko xe rembiapo porã. Upéa-rehe xe rerovia katu, he'i.* ¹²—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Aha jevy-ta xe xe Ru oiko ha-py. Upéa-gwi xe-rehe ojerovia-ma oiko-vy va'e gwive, aipytygwõ va'erã íxupe kwéry. Xe rembiapo-rami hembiaapo porã va'erã. Hembiaapo porãve ráve va'erã katu aipytygwõ ramo íxupe, he'i.

¹³—Oime raẽ va'e-rehe xe réry-py pejerure ramo, xe réry pehenói ramo, ajapo va'erã peẽ-my, aikwaa uka hagwã xe Ru rekoha porã tee peẽ-my.

* 14.2-3 2 Co 5.1; Ap 21.1-4 * 14.6 At 4.12; Ef 2.18; 3.12 * 14.9-11 Jo 10.30; Cl 2.9

¹⁴Oime raê va'e-rehe pejerure ramo xe réry-py, xe-rehe pejerovia-gwi, ajapo va'erã peê-my, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.*

**“Xe rekovia ome'ê va'erã peê-my pene pytygwôharã
pene ndive oiko meme va'erã” he'i Hesu**
(Jo 7.38-39; 16.5,7,13; At 2.2-4; Rm 5.5)

¹⁵Upéi he'i jevy Hesu:

—“Xe rembiayhu va'e voi Hesu” peje ramo xe-rehe, xe nhe'ê pejapo-ma va'erã, he'i.

¹⁶—Xe nhe'ê pejapo ramo, xe ko ajerure va'erã xe Ru-pe pende-rehe. Xe rekovia ome'ê va'erã peê-my pene pytygwôharã. Pene ndive oiko meme hagwã ome'ê va'erã peê-my. ¹⁷Upe va'e hemime'erã Nhe'ê Marangatu tee va'e voi, anhetegwa tee va'e mombe'uha voi ha'e. Ha teko rei-pe katu nogwahê mo'áiry ou-vy Nhe'ê Marangatu tee va'e. Ndohexa kwaái hese teko rei. Ndoi-kwaáiry íxupe. Ha peê katu peikwaa voi íxupe. Pene ndive oiko Nhe'ê Marangatu tee va'e. Pende py'apy-py oiko va'erã, he'i.

¹⁸—Pene tyre'ý hagwã ndapoheja mo'ái. Pene renda-py aju jevy va'erã, he'i.

¹⁹—Áy ndaxe rexa are mo'ái ko yvypóry kwéry. Upe rixe ndaxe rexa mo'ávêi jevy-ma. Ndaxe rexái ramo jepe teko rei, peê katu xe rexa joty va'erã. Xe aikove jevy-ma va'erã. Upéa-gwi xe jave peikove ave va'erã peê. ²⁰Xe aikove jevytaha áry-py peje va'erã xe-rehe, “Peteíxa omoirũ nipo ra'e Gwu-pe. Peteíxa nhamoirũ nipo ra'e Hesu-pe. Peteíxa nhane moirũ nipo ra'e Hesu” peje va'erã xe-rehe, he'i. —Nhanhomoirũha peê peikwaa porã va'erã voi, he'i.

²¹—Xe nhe'ê renduha, xe nhe'ê apoha, xe rayhuha voi upe va'e. Ha xe rayhu va'e, ohayhu ave va'erã íxupe xe Ru ave. Xe ave ahayhu ave va'erã íxupe. Ajekwaa uka ave va'erã íxupe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

²²Upe-ma ramo oporandu íxupe Judas, ndaha'êi upe Judas ipyhy ukaharã:

—Ma'erã po nderejekwaa uka mo'ái entéro yvypóry-pe, he'i íxupe. —Ma'erã po ore-vy anho erejekwaa uka-ta, ore Járy? he'i íxupe Judas oporandu-vy.

²³Upéi Hesu he'i íxupe kwéry:

—Xe rayhu va'e gwive ohendu va'erã xe nhe'ê. Ohayhu va'erã íxupe xe Ru ave. Upéa-gwi orogwahê va'erã íxupe oroju-vy. Hendive oroiko va'erã, he'i Gwu-rehe, ójehe ave. ²⁴—Ha xe rayhu e'ý va'e gwive, nohendu mo'ái xe nhe'ê. Ha xe remimombe'u peê-my ndaha'êi xe jehegwigwa. Xe Ru xe mbouhare remimombe'u ae amombe'u peê-my, he'i.

²⁵—Upe va'e peê-my xe remimombe'u voi pene pa'ũ-rupi aime jave.

²⁶Ha ndaikovéi ramo, pene mbo'e va'erã pene pytygwôharã. Nhe'ê Marangatu tee va'e voi upe va'e. Upe va'e xe Ru remimbourã xe réry-py voi. Entéro xe-rehe omombe'u va'ekwe-rehe gwive, entéro xe remimombe'ukwe-rehe ave pene momandu'a uka va'erã, he'i.*

²⁷—“Tereho katu nde py'agwapy reheve” he'i rei teko rei. Ha xe katu nda'e reíry upéixa. Orombopy'agwapy-ta. Xe py'agwapyha-rami orombopy'agwapy-ta. Upéa-gwi anive pene py'agwapy e'ý tei. Anive pekyhyje tei, he'i.*

* 14.13-14 Mt 18.19-20; Mc 11.24; Lc 11.9-10; Jo 15.7; 16.23; 1 Jo 5.14-15 * 14.26 1 Co 2.12

* 14.27 Fp 4.7; Cl 3.15

28 —“Aha jevy-ta. Ha upe rire katu aju jevy-ta pene ndive apyta hagwā” ha'e kuri peẽ-my. Upéa pehendú voi. Āy xe rayhu tee ramo, pevy'a arā ra'e. Xe Ru ko tuvixave va'e xéhegwi. Aha-ta xe Ru-pe agwahẽ. Upéa-gwi aha jevy ramo jepe, pevy'a arā ra'e. 29 Aha e'ỹ reheve amombe'u-ma peẽ-my xe aha hagwā. Aha rire-ma katu, aipota, “Anhetegwa voi nipo ra'e hemimombe'u” peje va'erā xe-rehe pene mandu'a-vy. Upéa-gwi amombe'u āy xe aha hagwā peẽ-my. 30 Āy ogwahẽ-ta ou-vy anhaygwasu gwĩ Nhandejáry-rehe ija'e'ỹha-rehe omanda va'e voi. Upéa-gwi nanhomongeta puku mo'ái pene ndive. Ndai-pu'akái xe-rehe anhaygwasu. Xe ndaikóiry inhe'ẽ-rupi. Xe Ru nhe'ẽ-py ae aiko. 31 Aipota teko rei oikwaa xe ahayhuha xe Ru-pe. Upéa-gwi xe Ru he'i va'e gwive ajapo-ta inhe'ẽ, he'i. —Nhapu'ā katu ko'a-gwi jaha, he'i.

“Uva máta tee va'e he'ise xe-rehe” he'i ójehe Hesu

15 1 Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:
—Amombe'u-ta peẽ-my xe rehegwa nhe'ẽ uva máta rehegwa nhe'ẽ-rami. Uva máta tee va'e he'ise xe-rehe. Uva máta járy he'ise xe Ru-rehe. 2 Hakā hi'a e'ỹ va'erā gwive oi-pe'a. Uva máta-gwi oi-pe'a. Ha hakā hi'a porā va'erā katu oheja íxupe. Hakā gwyre mante oi-pe'a íxugwĩ. Hi'a porāve hagwā omopotĩ íxupe, he'i. 3 —Upéixa pene poti-ma pende py'a-py. Xe remimombe'u pehendú va'e gwive pene poti-ma voi pende py'a-py. 4 Xe moirũ katu peiko-vy peteixa. Ha xe ave peteixa oromoirũ-ta. Imáta-gwi oi-pe'a hakā va'e-rami upe va'e hakā ndahi'áiry. Upéixa ete naxe moirũvéi-ma ramo, napene rembiapo porávéei-ma va'erā. Mba'eve ndapejapovéi-ma va'erā, he'i.

5 —Ha uva máta he'ise xe-rehe. Pende-rehe he'ise uva rakā. Peteixa xe moirũ va'e, xe ave amoirũ íxupe va'e, upe va'e heta hembiapo porā porā va'erā hi'a porā porā oĩ va'e-rami. Xe e'ỹ reheve mba'eve ete voi ndapejapo mo'ávéei-ma va'erā, he'i. 6 —Ha peteixa xe moirũ e'ỹ va'e katu hi'a e'ỹ va'e rakā-rami onhemombo va'erā. Ipiru va'erā. Ipiru rire omboaty va'erā ohapy hagwā-py, he'i. 7 —Peteixa xe moirũ ramo, pende py'a-py oiko ramo xe nhe'ẽ, oime raẽ va'e-rehe pejerure ramo katu, omel'ẽ va'erā peẽ-my. 8 Pene rembiapo porā porā ramo, ohexa kwaa va'erā xe Ru-rehe hekoha porā tee. Upéixa ramo pene rembiapo porā ramo, xe remimbo'e ramo peiko va'erā. 9 Xe Ru xe rayhuha-rami, xe ave apohayhu peẽ-my. Pene mandu'a meme katu apohayhuha-rehe. 10 Xe nhe'ẽ pehendú peiko-vy ramo, pene mandu'a meme va'erā apohayhuha-rehe. Upéixa voi xe Ru nhe'ẽ ahendu-gwi xe mandu'a meme xe rayhuha-rehe, he'i.

11 —Upéa ha'e-ma peẽ-my pevy'a hagwā. Xe avy'aha-rami aipota pevy'a ave. Pevy'apa hagwā peiko-vy ha'e-ma peẽ-my.

12 Āy ha'e-ta peẽ-my: Pejohayhu katu peiko-vy. Apohayhuha-rami pejohayhu katu, he'i. 13 —Oirũ rekovia ojejúka uka va'e, ohayhu tee rei oirũ-pe. Ndoikói ohayhuve va'e, he'i. 14 —Ha xe irũ voi peẽ. Xe nhe'ẽ pehendú ramo xe irũ tee voi peẽ. 15 Xe rembigwái, nda'evéei-ma pende-rehe. Mbava'e po ojapo ijáry ndoikwaái voi hembigwái. Ha xe Ru nhe'ẽ ahendu va'ekwe gwive, amombe'u-ma peẽ-my. Upéa-gwi, Xe rembigwái, nda'evéei-ma pende-rehe. Xe irũ tee-py ae apohenói.

¹⁶Ndaxe poravóiry va'ekwe pene mbo'eharā. Apoporavo va'ekwe ae xe irūrā. Ame'ē va'ekwe peẽ-my pene rembiaporā hetave hi'a va'e-rami peiko hagwā. Aipota pende rekoha porā porā meme opa e'ỹ-rehe hi'a meme va'e-rami. Ndaipotái hesarái rei pende rekoha porā-rehe. Upéixa ramo oime raē va'e-rehe pejerure ramo xe réry-py ome'ē va'erā peẽ-my.* ¹⁷Ha'e jevy-ta peẽ-my, Pejohayhu katu peiko-vy, ha'e, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

“Ndaija'éí pende-rehe teko rei” he'i Hesu gwemimbo'e kwéry-pe

¹⁸Upe ramo he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:

—Ha teko rei katu ndaija'éí xe-rehe. Āy ndaija'e mo'ái pende-rehe. Ndaija-éí ramo pende-rehe, pene mandu'a katu xe-rehe ija'e'ỹ hagwe-rehe. ¹⁹Teko rei reko-rupi peiko ramo ra'e, gwe'ýi-rami pende rayhu arā ra'e. Ha apoporavo va'ekwe ndapeikovéi-ma hagwā teko rei reko-rupi. Ndapeikói teko rei re'ýi va'e-rami. Upéa-gwi ndaija'éí pende-rehe teko rei, he'i. ²⁰—Ha'e kuri peẽ-my, Ani, “Hembigwái jepe xe, xe járy-gwi tuvixave va'e voi xe” peje mo'ā pende py'apy-py pendéjehe. Ani pende resarái ha'e va'ekwe-rehe. Xe rereko asy hagwe-rami, pende rereko asy ave va'erā. Xe rendu hagwe-rami, pene nhe'ē ave ohendu va'erā. ²¹Teko rei ndoikwaái xe mbouhare-pe. Upéa-gwi koixagwa gwive ojapose va'e ojapo va'erā pende-rehe. ²²Ndajúi ramo ra'e, namombe'úi ramo yvypóry-pe ra'e, ndojekwaái arā ra'e ipy'a ky'aha. Ha ko'ánga katu, “Ndajakwaái voi nhande py'a ky'aha” ndikatuvéiry he'i ójehe. Hekoha vaiha amombe'u teko rei-pe. ²³Xe-rehe ndaija'éí va'e xe Ru-rehe ndaija'éí ave. ²⁴Ipa'ũ-rupi xe rembiapo porā porā xeixagwa ojapo va'e ndaipóri. Upéa rehégwa ndajapói ramo ra'e, ndaipy'a ky'ái arā ra'e hikwái. Ha ko'ánga katu xe-rehe ohexa kwaa ramo jepe, ndaija'éíry rei xe-rehe. Xe-rehe ndaija-éíry jave xe Ru-rehe ndaija'éíry ave, he'i.

²⁵—Yma va'ekwe he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē judeu kwéry ohendu va'e. Āygwa rekorā omombe'u-ma voi va'ekwe: “Ija'e'ỹ rei xe-rehe” he'i Nhandejáry nhe'ē āygwa rekorā mombe'u-vy. Upéa-gwi hembihaike-ramima ija'e'ỹ rei xe-rehe hikwái, he'i.*

²⁶—Ha pene pytygwoharā Nhe'ē Marangatu tee va'e xe Ru gwigwa voi, anhetegwa tee va'e mombe'uha voi. Peẽ-my xe remimbourā voi upe va'e. Xe Ru-gwi xe remimbourā voi. Ou ramo xe mombe'u va'erā. “Anhetegwa voi” he'i xe-rehe. ²⁷Ha peẽ katu xe anhepyrũ xe rembiapo gwive āy peve xe moirũ-ma peiko-vy. Upéa-gwi xe mombe'u va'erā peẽ ave, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

16 ¹Upe ramo he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:

—Pende rereko asyharā amombe'u-ma peẽ-my. Xe aha rire pende rereko asy va'erā gwĩ pende-rehe ija'e'ỹ va'e. Pende rereko asy ramo, ndaipotáí penhemondýi. Ndaipotái, “Ma'erā po nhande rereko asy oiko-vy” peje pendéjehe, he'i. ²—Pene mosē va'erā imondo-vy ojeporahéi haty haty-gwi. “Anive peike teĩ” he'i arā peẽ-my gwĩ pende-rehe ija'e'ỹ va'e. Upéi ogwahē va'erā peẽ-my pемano hagwā áry. Upe-ma ramo pende jukaharā: “Nhandejáry remimbota-rupi jajuka íxupe” he'i mo'ā va'erā pende-rehe. ³Upéixa voi pene moingo asy va'erā hikwái, ndoikwaái-gwi xe Ru rekoha, xe rekoha

ndoikwaái-gwi ave. ⁴Upéixa amombe'u-ma peẽ-my pende-rehe ija'e'ỹ va'e rekorã. Ha upe rire katu pene moingo asy ramo, pene mandu'a va'erã xe remimombe'ukwe-rehe peẽ-my, he'i íxupe kwéry.

Hesu omombe'u Nhe'ẽ Marangatu tee va'e rehegwa nhe'ẽ

(Jo 14.16)

Upéi he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:

—Yma gwive ko'ánga ete peve xe aiko pene pa'ũ-rupi. Upéa-gwi namombe'úi peẽ-my pende-rehe ija'e'ỹ va'e rekorã, he'i. ⁵—Ha ko'ánga katu aha jevy-ta xe xe mbouhare oiko ha-py. Aha-tama jepe aiko-vy, “Kipy tipo ereho-ta?” ndapejéiry xe-vy. ⁶Ha xe aha hagwã amombe'u-gwi katu ndapevy'avéi-ma voi. ⁷Ha anhetegwa tee va'e amombe'u-ta peẽ-my. Xe apytave ramo pene ndive, naiporãi arã peẽ-my. Ha aha ramo katu iporãve va'erã peẽ-my. Ndahái ramo, nogwahêi arã ou-vy peẽ-my pene pytygwôharã. Ha aha ramo katu, ambou va'erã peẽ-my pene pytygwôharã. ⁸⁻¹¹Ogwahê ou-vy ramo pene pytygwôharã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, oikwaa uka va'erã yvypóry kwéry-pe ijapuha, “Jajevy e'ỹ va'e voi nhande” he'i ramo mo'ã ôjehe. Ndojeroviái voi xe-rehe oiko-vy. Upéa-gwi oikwaa uka va'erã íxupe kwéry hembiaipo vaikwe. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oikwaa uka ave va'erã íxupe kwéry ijapuha “Onhemonhandejáry rei voi Hesu” he'i ramo mo'ã xe-rehe. Ha aha ramo xe Ru oiko ha-py, peẽ ndaxe rexavéi-ma ramo katu, oikwaa uka va'erã íxupe kwéry xe-rehe ijapuha. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oikwaa uka ave va'erã yvypóry kwéry-pe ijapuha, “Nhande rexakwaa rei va'erã voi Nhandejáry. Nhane rembiaipo vaikwe-rehe katu nanhane rereko asy mo'ãi” he'i rei ramo ôjehe. Ha ohexa kwaa-ma ramo anháy ruvíxa-rehe gwí teko rei-pe ombo'e mbo'eha-rehe ndaipu'akaveimaha nhande-rehe katu, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oikwaa uka va'erã íxupe Nhandejáry-rehe ijapuha, he'i.

¹²—Hetave voi oĩ xe remimombe'use peẽ-my. Ha ãy amombe'u pukuve ramo katu, ipohýive arã peẽ-my. ¹³Ha upe rire katu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, anhetegwa tee mombe'uha ou ramo, oikwaa uka va'erã peẽ-my anhetegwa va'e gwive. Ôjehegwígwá va'e nomombe'u mo'ãi. Ha hemiendu katu omombe'u va'erã. Oiko-ta va'erã pene renonderã omombe'u va'erã. ¹⁴Xe rehegwa omombe'u va'erã peẽ-my. Upéa-gwi xe rekoha porã tee oikwaa uka va'erã. ¹⁵Ha xe rehegwa katu xe Ru rehegwa ave voi. Upéa-gwi ha'e kuri peẽ-my, Xe rehegwa omombe'u va'erã ave peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ou ramo, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

“Xe rexa jevy ramo, pevy'agwasu ete jevy-ma va'erã” he'i Hesu

¹⁶Upéi he'i jevy íxupe kwéry:

—Ãy ndaxe rexa are mo'ãi peẽ, he'i. —Ha upe rire katu xe rexa jevy va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu.

¹⁷Ha hemimbo'e kwéry ndoikwaáiry inhe'ẽ. He'i ojóupe:

—“Ãy ndaxe rexa are mo'ãi peẽ. Ha upe rire katu xe rexa jevy-ta” he'i kuri nhande-vy. “Aha-gwi xe Ru oiko ha-py” he'i kuri nhande-vy, he'i ojóupe. ¹⁸—Ma'erã po, “Ha upe rire katu xe rexa jevy-ta” he'i kuri nhande-vy. Mbava'e-rehe nipo he'i nhande-vy, ndajaikwaáiry aipo he'i ramo, he'i ojóupe hikwái Hesu nhe'ẽ-rehe.

¹⁹ Ha Hesu oikwaa-ma oporanduseha ojéupe. Upéa-gwi he'i íxupe kwéry:

—Ha'e kuri peẽ-my, “Áy ndaxe rexa are mo'ãi peẽ. Ha upe rire katu xe rexa jevy va'erã” ha'e kuri peẽ-my. Upe va'e xe nhe'ẽ-rehe peporandu randu tipo ojóupe peiko-vy? he'i íxupe kwéry. ²⁰—Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Pene rasẽ va'erã pejahe'o-vy. Ha teko rei katu ovy'a va'erã. Pevy'a e'ỹ va'erã. Ha upe rire katu ndapevy'avéi rire, pevy'a jevy-ma va'erã peiko-vy. ²¹Imemby-ta va'e-rami peiko va'erã. Imemby-tama ramo kunha ndovy'a-véi-ma. Imembytamaha óra-py ohendu-ma ramo gwasy, ndovy'avéi-ma. Ha imemby rire-ma katu, ovy'a jevy omemby-rehe: “Oiko-ma mitã'i. Kunumi ra'e” he'i ojéupe. Upéa-gwi gwasy hagwe-rehe naimandu'avéi-ma, he'i. ²²—Upéixa ete peiko áy. Imemby-tama va'e-rami peiko. Áy ndapevy'avéi-ma. Ha upe rire katu apohexa jevy-ta. Xe rexa jevy ramo pevy'agwasu ete jevy-ma va'erã, he'i. —Upe ramo pene mbovy'are'ỹ va'e ndoikovéi-ma va'erã. Pevy'a meme ete va'erã, he'i.

²³—Upe áry-py napeporanduvéi-ma va'erã xe-vy. Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa tee va'e. Oime raẽ va'e-rehe pejerure ramo xe Ru-pe xe réry-py, ome'ẽ va'erã peẽ-my xe Ru. ²⁴Ko'ánga ete peve ndapejeruréiry xe réry-py. Áy pejerure rure katu xe réry-py. Ome'ẽ va'erã peẽ-my. Hemime'égwe-rehe pevy'apa-ma va'erã, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.*

“Xe ko xe pu'akave-ma aiko-vy yvypóry kwéry-rehe” he'i Hesu

²⁵Upe ramo he'i jevy gwemimbo'e kwéry-pe Hesu:

—Amombe'u-ma kuri peẽ-my xe Ru rehegwa nhe'ẽ ambue-py orombo'eha-rami. Ha ogwahẽ va'erã xe amombe'u porãha áry. Upe áry-py xe Ru rehegwa nhe'ẽ ambue va'e orombo'eha-rami namombe'uvéi-ma va'erã. ²⁶Upe áry-py pejerure va'erã xe Ru-pe. Xe réry-py pejerure va'erã íxupe. Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Pende rekovia ndajerure mo'ãi íxupe. Xe Ru-pe voi katu pejerure va'erã xe réry-py. ²⁷Xe rayhu-gwi peẽ ha'e katu pende rayhu ave. “Nhandejáry-gwi ou va'ekwe nipo ra'e Hesu” peje-gwi xe-rehe, pende rayhu ave ha'e. Upéa-gwi xe Ru-pe voi katu pejerure va'erã. ²⁸Xe ko asẽ va'ekwe xe Ru oiko ha-gwi aju-vy. Ko yvy-py aju va'ekwe. Ha ko'ánga katu aheja jevy-ta ko yvy aha-vy. Xe Ru oiko ha-py aha jevy-ta, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

²⁹Upe ramo he'i íxupe hikwái:

—Áy katu eremombe'u porã-ma ore-vy. Nde rehegwa nhe'ẽ neremombe'uvéi-ma ambue-py ore mbo'eha-rami, he'i. ³⁰—Opamba'e kwaaha voi nipo nde ra'e, he'i. —Oroikwaase va'e ereikwaa uka ore-vy. Áy noroporandu mo'ávéi-ma nde-vy. Upéa-gwi Nhandejáry-gwi ereju va'ekwe nipo ra'e, he'i íxupe hemimbo'e kwéry.

³¹Ha Hesu he'i:

—Ne'ířã pejerovia tee xe-rehe peiko-vy, he'i.

³²—Ogwahẽ-tama ou-vy xe áry. Upe áry-py pesarambipa-ta peteĩ teĩ pende róga-rupi peho-vy. Upéixa xe anho xe rejapa-ta peho-vy. Xe rejapa ramo jepe, naxe anhói joty apyta va'erã. Xe moirũ joty arã xe Ru, he'i.* ³³—Koixagwa peẽ-my xe remimombe'u voi. Aipota xe moirũ pende py'agwapy hagwã. Pene moingo asy va'erã teko rei. Pene moingo asy ramo jepe, ani joty pekyhyje

teĩ. Ndaipu'akái va'erá pende-rehe teko rei. Xe ko xe pu'akave-ma aiko-vy xe rendu e'yha-rehe. Upéa-gwi ani pekyhyje teĩ teko rei-gwi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

**“Xe irũ-rehe ajerure-ma nde-vy” he'i
Nhandejáry-pe Hesu gwemimbo'e-rehe**

17 ¹Upéa he'i rire, hovayva Hesu ombojeupi onhe'ẽ Nhandejáry-pe: —Ogwahẽ-ma ou-vy xe aha hagwã óra, xe Ru, he'i íxupe. —Nde ra'y voi xe, he'i Gwu-pe. —Xe reko porãha ehexa uka katu ahexa uka hagwã nde reko porãha. ²Yma va'ekwe nde katu xe moingo entéro yvypóry gwive jaryrã, xe amoingove hagwã ne rembiporavo va'e gwive ne ndive oiko hagwã opa e'y reheve. ³Ha xe remimoingove katu ohexa kwaa porã nde-rehe nde rekoha. Ne anho Tupã tee voi. Ne ramigwa ndaipóri. Ha xe ne remimbou voi. Xe rekoha ohexa kwaa porã ave xe-rehe xe remimoingove. Upéa-gwi ehexa uka katu xe reko porãha. ⁴Yvypóry-pe ahexa uka-ma nde reko porãha. Ereme'ẽ va'ekwe xe rembiaporã gwive ajapo-ma katu. ⁵Ko yvy oiko e'y mboyve xe tuvixa mba'e-ma aiko ne ndive va'ekwe. Ko'ánga ne ndive aiko hagwe-rami, xe moingo jevy katu, xe Ru. Xe mbotuvixa mba'e jevy katu.

⁶—Yvypóry pa'ũ-gwi ereiporavo va'ekwe xe irürã ereme'ẽ hagwã xe-vy. Íxupe aikwaa uka-ma nde rekoha. Ne rembiporavo nde re'yí voi. Upéi ereme'ẽ va'ekwe xe-vy xe re'yirã. Ne nhe'ẽ ohendu hikwái. ⁷Ko'ánga katu, “Nhandejáry remime'ẽgwe voi íxupe nipo ra'e” he'i ereme'ẽ va'ekwe-rehe xe-vy. ⁸Xe-vy ne remimombe'u amombe'u íxupe. Ha xe remimombe'u katu ohendu voi hikwái. “Nhandejáry-gwi ou nipo ra'e Hesu. Ombou nipo ra'e íxupe Nhandejáry” he'i nhande-rehe hikwái.

⁹—Ha teko rei-rehe katu ndajerure mo'ái nde-vy. Xe-vy ne remime'ẽgwe-rehe ae ajerure-ta nde-vy. Nde re'yí voi. Upéa-gwi ajerure-ta nde-vy hese. ¹⁰Xe areko va'e gwive ne mba'e ave. Ha nde erereko va'e gwive xe mba'e ave. Ha xe remimbo'e katu xe-vy ne remime'ẽgwe xe irürã ohexa uka-ma xe reko porã teehe. ¹¹Áy katu aha-ta xe nde ereiko ha-py. Ndaiko mo'ávêi-ma ko yvy ári. Ha xe remimbo'e katu oiko joty va'erã ko yvy ári. Nde reko marangatu voi, xe Ru. Ne nhe'ẽ-rupi aikwaa uka-ma kuri íxupe kwéry nde rekoha. Áy nde réry-py enhangareko porã katu hese ijoja meme oiko-vy hagwã. Peteĩxa nhande, nhande jojaha-rami, aipota ijoja ave onhondive hikwái. ¹²Hendive xe aime jave ko yvy ári, anhangareko hese aiko-vy nde réry-py, ahexa uka íxupe va'ekwe-py. Anhangareko porã hese aiko-vy. Avave ndaxe rejái oho-vy. Peteĩ va'e mo'ã xe reja kuri oho-vy. Xe irũ tee e'y va'e upéa anhaygasu rembiaraha. Yma hekorã omoĩ va'ekwe kwatia-rehe. Upéa-gwi hembihaike-rami naxe moirüvéi-ma áy.*

¹³—Ko'ánga aheja-tama ko yvy aha-vy nde ereiko ha-py. Ha aime jave katu kó'a xe nhe'ẽ amombe'u íxupe kwéry ovy'a hagwã. Xe avy'aha-rami aipota ovy'apa hikwái. ¹⁴Ne nhe'ẽ amombe'u-ma kuri íxupe ha teko rei katu ndaija'êi-ma hese. Teko rei reko-rupi aiko e'yha-rami, xe irũ ave ndoi-kovéi-ma heko-rupi. Upéa-gwi ndaija'evêi-ma hese teko rei. ¹⁵“Eipe'a katu íxupe heraha-vy ko yvy-gwi” nda'e mo'ái nde-vy. Ha'e-ta ae, “Eresende katu

íxupe. Anháy reko e'ỹ-rupi oiko hagwã eresende katu" ha'e-ta ae nde-vy hese kwéry. ¹⁶Teko rei reko-rupi xe aiko e'ỹha-rami xe irũ ave ndoikovéi-ma heko-rupi. ¹⁷Teko rei reko-rupi ndoikovéi-gwi, ipotĩ-magwi eheja katu toiko ne irũ tee ramo. Anhetegwa tee va'e ne nhe'ẽ. Ne nhe'ẽ rendu ramo emoingo katu ne irũ tee ramo. ¹⁸Yvypóry kwéry-pe amombe'u hagwã xe mbou va'ekwe. Upéixa ete, "Tapeho opa-rupi xe mombe'u-vy" ha'e kuri xe irũ-pe. ¹⁹Áy apena hese-gwi, napenavéi-ma xéjehe. Hekovia ae amano hagwã-rami aĩ. Nde-vy anheme'ẽ-ta ne irũ tee ramo oiko hagwã xe irũ.

²⁰—Xe irũ-rehe ajerure-ma nde-vy. Ha ko'ánga katu xe irũ nhe'ẽ rendu-harã-rehe ave ajerure-ta ave. Inhe'ẽ rendu-gwi ojerovia-ma va'erã xe-rehe. ²¹Xe-rehe ojerovia va'erã-rehe ajerure-ta nde-vy peteixa ijoja tee hagwã xe-rehe ojerovia va'e gwive. Nde ko xe moirũha-rami, xe Ru, xe oromoi-rũha-rami ave, aipota peteixa nhane moirũ hikwái, "Nhandejáry remimbou voi nipo ra'e Hesu" he'i hagwã xe-rehe yvypóry. ²²Nde rekoha erehexa uka xe-vy va'ekwe-rami, ahexa uka ave kuri íxupe xe rekoha peteixa ijoja tee hagwã oiko-vy. Nhande nhande jojaha-rami aipota ijoja ave hikwái. ²³Peteixa amoirũ íxupe. Peteixa ave xe moirũ nde. Upéixa jaiko ha'e kwéry ijoja porã tee hagwã. Ijoja porã tee ramo, "Nhandejáry remimbou voi nipo ra'e Hesu" aipota he'i va'erã xe-rehe teko rei. Aipota he'i va'erã, "Hesu-pe ohayhuha-rami Nhandejáry, Nhandejáry reroviaha ave hembiahyu voi nipo ra'e" he'i va'erã.

²⁴—Áy, xe Ru, ko va'e xe-vy ne remime'ëgwé voi xe irũrã. Xe aiko ha-rupi, aipota xe moirũ ave. Ndoikói výteri ramo ko yvy xe rayhu va'ekwe ereiko-vy. Upéa-gwi xe momba'egwasu va'ekwe xe rereko-vy. Áy aipota xe moirũ xe momba'egwasu ohexa hagwã hikwái. ²⁵Nde ko erejejavý e'ỹ va'e, xe Ru. Teko rei katu nde kwaá e'ỹha voi. Xe ko ae nde kwaaha voi. Ha xe irũ katu oikwaa-ma nde xe mbouhare. ²⁶Aikwaa uka va'ekwe íxupe nde rekoha aiko-vy. Áy aikwaa uka jevy-ta aiko-vy, xe rayhuha-rami ereiko-vy, ojohayhu porãve rãve hagwã ave. Peteixa amoirũse ave íxupe kwéry, he'i Nhandejáry-pe onhe'ẽ ombojeupi-vy.

Soldado kwéry polícia ndive oipyhy Hesu-pe

(Mt 26.47-56; Mc 14.43-50; Lc 22.47-53)

18 ¹Upe oraçã ojapo rire, Hesu osẽ oho-vy gwemimbo'e kwéry ndive. Cedrom y rupagwe-rupi ohasa oje'ói-vy. Upe-py oĩ yvotyty. Upe-py oiko oho-vy hikwái. ²Upe va'e yvotyty-py onhomboaty aty va'e gwemimbo'e kwéry ndive. Upéa-gwi Judas, Hesu pyhyharã-pe omombe'u va'erã oikwaa voi yvotyty. ³Upéixa ramo Judas Hesu piári oho upe-py. Hendive oho soldado kwéry. Polícia pa'i ruvíxa remimondo va'e, fariseu remimondo va'e ave indive oho. Gwesapeharã ave ogweraha. Gwataendyrã ave ogweraha. Ikutu hagwã reheve oho. ⁴Ha Hesu oikotaha gwive oikwaapa voi. Upéa-gwi oho ohogwaitĩ joty íxupe:

—Kiva'e-pe tipo peheka peiko-vy? he'i oporandu-vy soldado kwéry-pe Hesu.

Ha soldado kwéry he'i íxupe:

⁵—Oroheka Nazaré pygwa Hesu-pe, he'i íxupe hikwái.

—Xe voi ko ha'e, he'i onhemombe'u-vy soldado kwéry-pe.

Ha Judas katu Hesu pyhyharã-pe omombe'uhare ou ave Hesu pyhyharã ndive. Onhembo'y ave oĩ-vy upe-py.

⁶“Xe voi ko ha'e” he'i-ma ramo Hesu, onhemondýi hikwái. Ogwevi mo'ã ramo ho'a oje'ói-vy yvy-py soldado kwéry. ⁷Ha Hesu oporandu jevy íxupe kwéry:

—Kiva'e-pe tipo peheka? he'i jevy íxupe kwéry.

—Nazaré pygwa Hesu oroheka va'e, he'i jevy íxupe.

⁸—Xe voi ko ha'e, ha'e-ma kuri peẽ-my. Néi. Xe voi xe reka peiko-vy ramo, peheja katu toho xe irũ gwéry, he'i soldado kwéry-pe.

⁹Upéa he'i oiko hagwã he'i hagwe-rami. He'i-ma kuri Gwu-pe: “Ne remime'ẽgwe-rehe anhangareko porã porã aiko-vy. Ndojehesa rerováí xéhegwi avave” he'i kuri gwemimbo'e kwéry-rehe. Upéa-gwi ãy he'i: “Peheja katu toho xe irũ gwéry” he'i.

¹⁰Upe-ma ramo Simão Pedro ohekýi hyru-gwi okyse. Omopu'ã-vy oikyti-ma pa'i ruvixagwasu rembigwái-pe, Malco héry va'e-pe. Oinambijo-ma íxupe. Ijakatúa kotygua oikyti íxugwi inambi. ¹¹Upéi he'i Pedro-pe Hesu:

—Emoĩ jevy katu hyru-py nde kyse, he'i. —Nhandejáry nhe'ẽ-py ahasa asy va'erã. Ani, “Ndohasa asy mo'ãi Hesu” ere erenhemongeta-vy teĩ nde py'apy-py, he'i Pedro-pe.

Ogweraha Hesu-pe Anás róga-py hikwái

¹²Upe rire soldado kwéry huvixa ndive, judeu remimbou polícia ave oipyhy Hesu-pe oipokwa-ma heraha-vy. ¹³Ogweraha ranhe Anás róga-py. Ha Anás katu Caifás ratyu. Ha Caifás upe va'e ro'y-py pa'i ruvixagwasu ramo opyta. ¹⁴Upe va'e he'i-ma kuri judeu ruvixa kwéry-pe: “Peẽ-my iporãve arã nhande rekovia peteĩ va'e omano ramo” he'i kuri Hesu-rehe. Ha upéi katu ogweraha íxupe Anás róga-py.

“Ndaha'úi xe hemimbo'e” he'i mo'ã Hesu-rehe Pedro

(Mt 26.57-58,69-70; Mc 14.53-54,66-68; Lc 22.54-57)

¹⁵Ha Simão Pedro outro Hesu remimbo'e ndive oho hapykwéri. Pe outro hemimbo'e katu pa'i ruvixagwasu kwaaha. Upéa-gwi oike pa'i ruvixa róga kakwaa-py Hesu rapykwéri. ¹⁶Ha Pedro katu opyta oka-py. Okẽ-my rei oĩ. Upéi pe outro hemimbo'e pa'i ruvixagwasu kwaaha osẽ jevy ou-vy omombe'u pa'i rembigwái-pe okẽ-rehe onhangareko va'e-pe. Upe-ma ramo oheja Pedro oike:

—Eike katu, he'i íxupe pa'i rembigwái.

¹⁷Oike rire he'i jevy Pedro-pe pa'i rembigwái:

—Nde tipo ndaha'úi Hesu remimbo'e, he'i oporandu-vy íxupe.

—Ndaha'úi xe, he'i mo'ã.

¹⁸Ro'y eterei voi. Upéa-rehe pa'i rembigwái kwéry polícia ndive ohatapy ra'e ojepe'e hagwã. ãy onhembo'y tata ypy-py ojepope okwa-vy. Ipa'ũ-my ave Pedro ojepope oĩ-vy.

Pa'i ruvixagwasu oporandu Hesu-pe

(Mt 26.59-66; Mc 14.55-64; Lc 22.66-71)

¹⁹Ha upéi katu pa'i ruvixagwasu oporandu Hesu-pe hemimbo'e kwéry-rehe.

—Mbava'e eremombe'u ijaty va'e-pe? he'i íxupe oporandu-vy.

²⁰Ha Hesu he'i:

—Xe ko atýra-py meme amombe'u-ma enterove va'e-pe aiko-vy. Ojepora-héi haty haty-rupi xe ambo'e-ma aiko-vy. Nhandejáry róga kakwaa-py ave ambo'e-ma aiko-vy. Judeu kwéry ojogweroaty aty ha-rupi ambo'e aiko-vy. Nhemi ha-rupi ae namombe'úiry aiko-vy, he'i. —Ambue mbue va'e katu namombe'úi nhemi ha-rupi aiko-vy, he'i. ²¹—Ani xe-vy ereporandu teĩ, he'i. —Xe renduhare-pe ae katu eporandu. Xe renduhare oikwaa porã va'e xe remimombe'ukwe, he'i pa'i ruvixagwasu-pe.

²²Upe-ma ramo peteĩ polícia upe-py oĩ va'e ohovapete íxupe:

—Ma'erã po nde py'agwasu-ma upéixa ere hagwã pa'i ruvixagwasu-pe, he'i íxupe pe polícia.

Upéi Hesu he'i:

²³—Ereikwaa ramo xe nhe'ẽ porã e'ýha, emombe'u katu a pygwa-pe xe apuha. Ha xe nhe'ẽ porã ramo jepe, ma'erã katu xe rovapete rei? he'i polícia-pe.

²⁴Upe-ma ramo Anás omondo Hesu-pe. Pa'i ruvixagwasu Caifás oiko ha-py omondo. Ipokwaha reheve oho Hesu upe-py.

“Ndaha'úi xe hemimbo'e” he'i jevy mo'ã Hesu-rehe Pedro

(Mt 26.71-75; Mc 14.69-72; Lc 22.58-62)

²⁵Upe ramo Pedro opu'ã joty ojepe'e oĩ-vy tata ypy-py. Ha oporandu íxupe upe pygwa:

—Nde tipo ndaha'úi Hesu remimbo'e? he'i íxupe.

—Nahániry xe, he'i joty mo'ã. —Ndaha'éiry Hesu remimbo'e xe, he'i mo'ã upe pygwa kwéry-pe.

²⁶Upéi oporandu íxupe pa'i ruvixagwasu rembigwái va'e. Inambikytipyre re'ýi voi. Ha upéi katu oporandu íxupe:

—Nde tipo Hesu irũ? he'i. —Yvotyty-py nde orohexa voi kuri, he'i íxupe hembigwái.

²⁷—Xe ndaikói kuri, he'i jevy mo'ã Pedro.

Upe-ma ramo osapukái-ma gáju.

Mburuvixagwasu róga kakwaa-py ogweraha Hesu-pe

(Mt 27.1-2,11-14; Mc 15.1-5; Lc 23.1-5)

²⁸Ha upéi katu oipyhy jevy-ma Hesu-pe heraha-vy hikwái. Osẽ Caifás róga-gwi oje'ói hagwã mburuvixagwasu róga kakwaa-py. Voi ogwahẽ oje'ói-vy upe-py. Ha judeu ruvixa kwéry ndoikéiry mburuvixa róga-py. Pe mburuvixa ndaha'úi judeu kwéry va'e. Heko-rupi oiko e'ý-gwi ndoikéiry koty-py. Judeu kwéry e'ý va'e koty-py ndoikéiry. He'i judeu ruvixa kwéry:

—Jaike ramo nhande kwéry e'ý va'e róga-py nhandemongy'a arã. Aipo ramo, nhandemongy'a ramo, ndikatúi arã jakaru aretegwasu-py, he'i ójehe kwéry.

Ha judeu ruvixa kwéry okaruse voi aretegwasu-py. Upéa-gwi ndoikéiry voi mburuvixagwasu róga-py. ²⁹Upéixa ramo mburuvixagwasu Pilatos osẽ ou-vy koty-gwi:

—Mbava'e tipo ojapo vai ra'e peru hagwã, he'i oporandu-vy judeu ruvixa kwéry-pe.

³⁰—Nahembiapo vaíry ramo ra'e, ndorogwerúi arã ra'e íxupe nde ha-py, he'i joty hese mburuvixa-pe.

³¹—Néi, he'i Pilatos. —Peẽ ko peraha katu íxupe pende reko-rupi pejapo hagwã hese, he'i íxupe kwéry.

Upéi he'i judeu ruvixa kwéry:

—Nderejuka ukaséiry joty ore-vy hembiapo vai va'e, he'i. —Ne nhe'ẽ-py mante ojuka va'erã hembiapo vai va'e, he'i mburuvixa-pe.

³²Ha Hesu katu onhemombe'u-ma kuri mba'éixa omano-ta. ãy onhemombe'u hagwe-ramima oiko-tama voi. Onhemombe'u hagwe-ramima onhe'ẽ-ma ãy judeu ruvixa kwéry.

³³Ha upéi katu mburuvixa oike jevy koty-py ohenói tou Hesu. Ou ramo, oporandu íxupe:

—Nde tipo judeu kwéry ruvixagwasu va'e? he'i íxupe mburuvixa Pilatos.

³⁴Ha Hesu he'i:

—Ndejehegwi rei para'e ereporandu xe-vy xe kwaa hagwã. Xe mombe'u para'e nde-vy, he'i mburuvixa-pe.

³⁵—Ndaha'éiry xe judeu kwéry va'e. Nde re'ýi ae pa'i ruvixa kwéry ave nde reru-ma ne moĩ xe po-py. Mbava'e tipo erejapo ra'e? he'i íxupe Pilatos.

³⁶Upéi Hesu he'i:

—Xe ko mburuvixagwasu jepe, namandái va'e yvypóry-rehe, he'i. —Amanda ramo hese kwéry ra'e, aheja arã ra'e xe irũ onhorairõ xe-rehe. Aheja arã ra'e xe resende judeu kwéry-gwi. Ko yvy arigwa-rami katu namandái va'e voi, he'i mburuvixa-pe.

³⁷—Aipo ramo, nde mburuvixagwasu voi ra'e, he'i íxupe Pilatos.

Upéi he'i Hesu:

—Mburuvixagwasu-py xe renói-ma kuri, he'i. —Xe ko ndaju reíry va'ekwe ko yvy ári. Anhetegwa tee va'e mombe'uharã xe aiko-ma va'ekwe ko yvy-rehe. Ha anhetegwa reroviaha gwive katu xe nhe'ẽ ohendu ave arã, he'i mburuvixa-pe.

³⁸—Mbava'e nipo anhetegwa va'e, he'i Hesu-pe Pilatos.

“Emboja katu kurusu-rehe” he'i Hesu-rehe

(Mt 27.15-31; Mc 15.6-20; Lc 23.13-25)

Upéa he'i rire osẽ jevy koty-gwi omombe'u hagwã judeu kwéry-pe:

—Nahembiapo vaíry ra'e, he'i Hesu-rehe. ³⁹—Páscoa aretegwasu-py peteĩ preso oĩ va'e apoi-ta va'e íxugwi. Pende reko-rupi apoi íxugwi, he'i. —Aipo ramo, peipota tipo xe apoi pende ruvixagwasu Hesu-gwi, he'i judeu kwéry-pe.

⁴⁰Upe-ma ramo entéro judeu kwéry va'e gwive onhe'ẽ hatã-ma osapukái-vy hikwái:

—Nahániry, he'i. —Hesu-pe katu ndoroipotáiry erepoi. Barrabás ae oroi-pota erepoi, he'i mburuvixa-pe judeu kwéry.

Ha Barrabás katu oporasakeahaty voi.

19 ¹Ha upéi katu Pilatos omanda Hesu-rehe:

—Peipyhy katu Hesu-pe peraha-vy. Pembopi mbopi katu íxupe heraha-vy, he'i omanda-vy Hesu-rehe.

²Upe ramo soldado kwéry oipyhy ombopi íxupe. Upéi nhuatĩ-gwi ojapo íxupe inhakã rehegwarã. Ijegwaka ra'anga ojapo omoĩ hagwã inhakã-rehe

hikwái. Omonde hese ao pytã va'e, mburuvixa omonde va'e. ³Upéi peteĩ teĩ ogwahẽ ou-vy hovagwy-py. Imboete ra'anga anga-vy ou hovagwy-py.

—Toiko are katu, toiko are katu, judeu ruvixagwasu, he'i onhembohory-vy Hesu-rehe.

Ohovapete pete íxupe.

⁴Upe-ma ramo Pilatos osẽ jevy koty-gwi oho-vy he'i judeu kwéry-pe:

—Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Anohẽ jevy-ta íxupe xe ha'e va'e hese peikwaa porã hagwã. Hesu rembiapo vaikwe ndajohúiry voi, he'i judeu kwéry-pe Hesu-rehe.

⁵He'i rire-ma osẽ jevy-ma ou-vy koty-gwi Hesu. Inhakã-rehe oĩ nhuatĩ-gwi ijegwaka ra'anga. Ao puku pytã va'e-py onhemonde-ma ou-vy. Osẽ-ma ramo: —Pehexa katu íxupe. Ou-ma katu. Pema'ẽ katu hese, he'i Hesu-rehe Pilatos.

⁶Ohexa-ma ramo íxupe pa'i ruvixa kwéry policía kwéry ave onhe'ẽ hatã-ma osapukái-vy:

—Ejuka katu íxupe. Kurusugwasu-rehe ejuka katu íxupe, he'i Hesu-rehe osapukái joa joa-vy hikwái.

—Nahembiapo vaíry vérami ko xe-vy, he'i. —Upéa-gwi peẽ perahase ramo katu, peraha katu íxupe pehupi hagwã imoĩ-vy kurusu-rehe omano hagwã, he'i judeu kwéry-pe.

⁷Upéi ha'e kwéry he'i: “Xe ko Nhandejáry ra'y” he'i mo'ã ójehe. Ha ore katu ore rembypy Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi joty oroiko va'e. Hesu ae nainhe'ẽ rendúi. Upéa-gwi iporã katu ejuka íxupe, he'i mo'ã mburuvixa-pe Hesu-rehe hikwái.

⁸“Hesu Nhandejáry ra'y” he'i-ma ramo, omongyhyjeve íxupe judeu kwéry nhe'ẽ. ⁹Oike jevy koty-py oporandu Hesu-pe:

—Ki-gwi tipo ereju ra'e? he'i íxupe.

Ha Hesu okirirĩ íxugwi. Mba'eve nde'íry mburuvixa-pe. ¹⁰Upéa-rehe oporandu jevy íxupe:

—Ma'erã po neremombe'úi ra'e xe-vy? he'i. —Ejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe, he'i. —Xe ko amanda va'e nde-rehe, he'i. —Apoi-ta para'e ndéhegwi. Orojuka uka-ta para'e kurusu-rehe, he'i íxupe Pilatos.

¹¹Upe ramo Hesu he'i:

—Nhandejáry nhe'ẽ-py mante eremanda xe-rehe ereiko-vy, he'i íxupe. —Ne rembiapo vai-ma xe-rehe. Ha judeu ruvixa nde-vy xe juka ukase va'e katu hembiapo vaivete-ma xe-rehe, he'i mburuvixa-pe Hesu.

¹²Upéa ohendu ramo opoise ise mo'ã íxugwi. Ha judeu kwéry onhe'ẽ hatã jevy-ma íxupe:

—Mburuvixagwasu César katu ndojohu porãi onhemomburuvixa va'e-pe gwive. Upéa-gwi erepoi ramo íxugwi, ndojohu porãi va'erã erejapose va'e Hesu-rehe, he'i Pilatos-pe hikwái.

¹³Upéa ohendu ramo, he'i ogwenohẽ jevy hagwã Hesu-pe koty-gwi. Osẽ rire-ma, ogwapy-ma Pilatos oĩ-vy mburuvixa ogwapy haty-py. Upe opu'ã oĩ va'e ita-gwi ojapo va'ekwe ári ogwapy. Ha hebreu nhe'ẽ-py katu ohenói Gabatá-py. ¹⁴Ha upéi katu haimete-ma larose. Oiko-tama páscoa aretegwasu. Upe-ma ramo he'i judeu kwéry-pe Pilatos:

—Pende ruvixagwasu ko ou-ma, he'i Hesu-rehe.

¹⁵Ha ha'e kwéry katu:

—Emboja katu, emboja katu imoi-vy kurusu-rehe omano hagwã, he'i joa onhe'e hatã-vy hese.

—Pende ruvixagwasu ko peipota tipo xe ajuka íxupe, he'i oporandu-vy judeu kwéry-pe.

Upe ramo he'i pa'i ruvixa kwéry:

—Mburuvixagwasu César anho voi ko ore ruvixa va'e, he'i mo'ã Pilatos-pe hikwái.

¹⁶Upe-ma ramo Pilatos ojapo ha'e kwéry hemimbota. He'i omboja hagwã Hesu-pe imoi-vy kurusugwasu-rehe.

Omboja Hesu-pe imoi-vy kurusugwasu-rehe

(Mt 27.32-44; Mc 15.21-32; Lc 23.26-43)

Upéi ogweraha-ma íxupe omboja hagwã-py hikwái. ¹⁷Ha upéi katu Hesu osê oho-vy. Onhemboja hagwã kurusu-rehe oi-vy hagwã-py oho. Kurusu-gwasu ogweraha ho'yrã ojave oho-vy. Akã rendaty-py oje'e ha-py ogweraha íxupe. Ha hebreu nhe'e-py katu ohenói Gólgota-py.

¹⁸Ha upéi katu ogwahê rire oho-vy upe-py, omboja íxupe imoi-vy kurusu-gwasu-rehe. Mokôi hembiaapo vai va'e katu ave ohupi yvate. Hesu yke-rehe joja omoi íxupe kurusugwasu-rehe. Imbyte-py oi Hesu. ¹⁹Ha Pilatos katu ohai imombe'u hagwã:

—Emoi katu kurusu-rehe Hesu akã ári, he'i omanda-vy. —“Ko va'e Hesu Nazaré pygwa judeu kwéry ruvixagwasu voi” he'i hagwã hese, he'i omanda-vy Pilatos.

²⁰Petei nhe'e ambue mbue-py ohai imoi-vy. Ohai hebreu nhe'e-py, ohai latim nhe'e-py. Grego nhe'e-py ohai ave. Ha upéi katu heta judeu ou omonhe'e ohai va'ekwe. Hi'agwi oi pe tetã-gwi Hesu rupi hagwe-py. ²¹Upéa-gwi pa'i ruvixagwasu oje'ói Pilatos oiko ha-py:

—“Judeu ruvixagwasu” ani erehai tei. “Xe judeu ruvixa voi ko, he'i mo'ã ójehe” ehai ae katu, he'i íxupe judeu ruvixa kwéry.

²²Ha Pilatos nohendúiry joty inhe'e:

—Upéixa ahai-ma kuri. Ndaipe'a mo'ávêi-ma xe ahai va'ekwe, he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

²³Ha irundy soldado katu omboja rire Hesu-pe imoi-vy kurusu-rehe, oipyhy ijaokwe omboja'o ja'o petei tei ojôupe. Ha ikamisa pukukwe katu oipyhy ave. Onhembovyvy e'ỹ va'e.

²⁴Upéixa ramo he'i soldado:

—Ani eremondoro tei kamisa puku. Jahuga katu hese. Aipo ramo, ogana va'e togweraha katu, he'i ojôupe Hesu aokwe-rehe onhemogana-vy.

Yma va'ekwe he'i Nhandejáry kwatia nhe'e:

“Xe aokwe omboja'o petei tei ojôupe. Ohuga xe kamisa-rehe hikwái”* he'i Hesu rehegwarã omombe'u-vy. Upéa-gwi hembiahaikwe-rami voi ãy ojapo Hesu aokwe-rehe.

²⁵Ha upéi katu oi irundy kunha kurusu rovagwy-py. Oi Hesu sy. Upéi iky-py'ýry ave. Upéi Maria Madalena ave, Clopas rembireko Maria ndive. ²⁶Upe ramo Hesu ohexa-ma osy-pe. Ijyke-rehe xe anhembo'y ai-vy. Xe hemimbo'e hembiahy va'e. Xe rexa-ma ave. Ore rexa ramo, he'i osy-pe:

* 19.24 Sl 22.18

—Ne memby voi upe va'e, he'i osy-pe xe-rehe.

²⁷Upéi he'i xe-vy:

—Nde sy voi upe va'e, he'i xe-vy osy-rehe.

Ha upe rire katu xe róga-py araha Hesu sy oiko hagwã xe ha-py.

Omano-ma Hesu

(Mt 27.45-56; Mc 15.33-41; Lc 23.44-49)

²⁸Ha upéi katu Hesu: “Ajapo va'erã gwive ajapopa-ma voi” he'i ojúepe. Ha Nhandejáry kwatia nhe'ê kwaaha voi Hesu. He'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ê, “Xe y'uhéi-ma” he'i Hesu rekorã omombe'u-vy. Upéa-gwi hembihaike-rami:

—Xe y'uhéi-ma, he'i ójehe.

²⁹Upe-py oĩ uva rykwere hepy e'ỹ va'e ryru. Upéi bucha omoakỹ. Yvyra apy-rehe, hissopo héry va'e apy-rehe omoĩ imondo-vy íxupe. Oipyte uka ho'u uka-vy íxupe.* ³⁰Ho'u rire-ma:

—Ajapo va'erã gwive, ajapopa-ma voi, he'i ójehe.

He'i rire, onhakã reity-ma omano-ma.

Oikutu kyse puku-py Hesu arokã-my

³¹Vierne omano Hesu. Iko'ê-my, sábado, oiko-ta aretegwasu. Omboete eterei upe va'e arete judeu kwéry. Upéa-gwi oipota omano pya'e:

—Naiporãi oĩ arete-py omano hagwã-rami joty, he'i ojúepe judeu ruvíxa kwéry.

Upéa-gwi oho oje'ói-vy mburuvíxa Pilatos oiko ha-py:

—Ere katu omopê hagwã kurusu-rehe oĩ va'e retyma omano pya'e hagwã, he'i.

—Ha upe rire katu eipe'a uka mani kurusu-gwi, he'i íxupe judeu ruvíxa kwéry.

³²Upe ramo oho soldado omopê hetyma. Hesu yke-rehe ohupi va'ekwe-pe omopê hetyma. Upéi outro ijyke-rehe ohupi va'ekwe-pe omopê ave hetyma.

³³Ha ogwahê ramo katu oho-vy Hesu oĩ ha-py:

—Omano-ma oĩ-vy, he'i hese soldado.

Upéa-gwi nomopêiry hetyma. ³⁴Nomopêiry ramo jepe hetyma, oikutu joty kyse puku-py Hesu arokã-my. Upéi oikutu rire Hesu arokã-my osyry-ma hugwy y ndive.

³⁵Xe ko hexahare voi. Amombe'u-ma ojehu va'ekwe perovia hagwã peẽ ave. Anhetegwa tee va'e amombe'uha peikwaa voi. Anhetegwa teeha xe aikwaa ave.

³⁶⁻³⁷Ha upéi katu yma he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ê:

“Ikágwe ni peteĩ nonhemopêi va'erã”

he'i. Ha upéi he'i jevy outro Nhandejáry kwatia nhe'ê:

“Kysepuku-py oikutu va'ekwe-rehe oma'ê va'erã hikwái”*

he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ê Hesu rekorã omombe'u-vy. Upéa-gwi hembihaike-rami katu ojapo-ma hese hikwái.

Omoĩ itakwa-py Hesu retekwe

(Mt 27.57-61; Mc 15.42-47; Lc 23.50-56)

³⁸Ha upe rire katu Arimatéia tetã mygwa José héry va'e ogwahê oho-vy Pilatos oiko ha-py. Upe-py oho ojerure hagwã Hesu retekwe-rehe:

* 19.28-29 Sl 69.21 * 19.36-37 Êx 12.46; Nm 9.12; Sl 34.20; Zc 12.10; Ap 1.7

—Arahase amoĩ hagwā itakwa-py hetekwe, he'i Hesu-rehe oporandu-vy íxupe.

—Eraha katu hetekwe, he'i íxupe Pilatos.

Ha José katu Hesu nhe'ẽ renduha voi. Henduha jepe ikyhyje judeu ruvixa kwéry-gwi. Upéa-gwi teta-py nomoirũry voi va'ekwe Hesu-pe. Áy katu José oho-ma ogweraha-vy Hesu retekwe. ³⁹Hendive oho ave Nicodemus héry va'e. Upe va'e Hesu rexa-vy oho va'ekwe. Pyhare oho va'ekwe. Áy oho ha'e José ndive. Heta ogweraha hyakwā va'e babosa mirra ndive héry va'e. Quarenta e cinco kilo ogweraha. ⁴⁰Mokõive oipyhy hetekwe. Omo-hyakwā rire ae ao, onhugwā hetekwe ao-py. Upéa ojapo va'e judeu kwéry omano va'ekwe-pe heko-rupi ojaty rekovia omoĩ hagwā hetekwe itakwa-py. ⁴¹Hesu rupi hagwe-py oĩ yvotytygwasu. Upe-py oĩ itagwasu ikwa pyahu va'e. Ha'e-py nomoĩry vyteri hetekwe. ⁴²Hi'agwĩ voi oĩ upe yvotytygwasu. Ha sábadu, judeu kwéry opytu'uha áry katu oiko-tama ave. Upéa-gwi pya'e omoĩ hetekwe itakwa-py. Ha itagwasu-pe ave omboty.

“Oipe'a ra'e Nhandejáry Hesu retekwe-pe itakwa-gwi” he'i

(Mt 28.1-8; Mc 16.1-8; Lc 24.1-12)

20 ¹Ha upéi domingo voi ramo, pyharevete kwarahy hembipe rei vyteri ramo, pytũ para para vyteri jave oho. Oho ohexa hagwā Hesu retekwe Maria Madalena. Upe-py ogwahẽ oho-vy ramo, ohexa-ma itagwasu imbotyhare. ²Ojepe'a-ma oĩ-vy. Upéa ohexa-ma ramo, oripara jevy imombe'u ou-vy. Ogwahẽ ou-vy Pedro oiko ha-py. Xe Hesu remimbo'e inhirũ tee va'e aiko ha-py ave ou omombe'u:

—Oipe'a ra'e hikwái Nhandejáry Hesu retekwe-pe. Kipy po ogweraha omoĩ hagwā ra'e íxupe? he'i ore-vy ou-vy Hesu rehegwa omombe'u-vy.

³Upe-ma ramo ore mokõive va'e oroho orohexa hagwā hetekwe rendagwe-py. Pedro ndive xe aha. ⁴Ororipara oroho-vy. Ha xe hatãve aripa. Xe ranhe agwahẽ aha-vy upe-py. ⁵Agwahẽ-ma ramo ajeayvy hetekwe rendagwe ahovapyexa hagwā. Ijaokwe imorotĩ porã va'e ahexa inhugwā hagwe mate oĩ ramo. Ha ndaikéiry. ⁶Xe rapykwéri ogwahẽ ou-vy Simão Pedro ave. Ou-ma oike-ma itakwa rye py-py. Ijaokwe imorotĩ va'e mante ave ohexa. Inhugwā hagwe mo'ã oĩ. ⁷Upe hovaho'i hagwe noĩry ijaokwe imorotĩ va'e ndive. Upe va'e anho oĩ. ⁸Upéi xe agwahẽ ranhe va'ekwe, aike ave va'ekwe itakwa rye py-py. Ahexa-ma ramo, arovia-ma. ⁹Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ, Hesu oikove jevy va'erã, he'i va'ekwe katu, ne'írá oroikwaa he'ise va'e. ¹⁰Ha upéi katu oroho jevy ore rōga-py.

Hesu ojekwaa uka jevy Maria Madalena-pe

(Mt 28.9-10; Mc 16.9-11)

¹¹Ha Maria Madalena katu ndoikéiry itakwa rye py-py. Ita yke-rehe opyta hasẽ oĩ-vy. Gwasẽ reheve ojeayvy ohovapyexa hagwā. ¹²Upéi ohexa-ma mokõi Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e. Ao morotĩ va'e omonde ramo ohexa. Hesu rupagwe ári ogwapy oĩ-vy. Peteĩ inhakã rupagwe-py, outro ikupy rendagwe-py. Mokõive oporandu íxupe:

¹³—Ma'erã tipo ne rasẽ, he'i kunha-pe.

Kunha he'i íxupe:

—Ogweraha ra'e xe Járy retekwe, he'i íxupe kunha. —Kipy po omoĩ ra'e íxupe, xe ndaikwaáiry, he'i mokõive va'e-pe kunha.

¹⁴Upéa he'i rire, ojerova ramo ohexa Hesu-pe onhembo'y oĩ-vy ramo. Hesu teĩ nipo ra'e ohexa, ha kunha ndoikwaáiry íxupe.

¹⁵—Ma'erã tipo ne rasẽ ereĩ-vy? he'i. —Kiva'e-pe tipo ereheka ereiko-vy, kunha, he'i kunha-pe Hesu.

“Yvotyty-rehe onhangarekoha voi upéa” he'i mo'ã opy'apy-py kunha Hesu-rehe. Upéa-gwi he'i Hesu-pe:

—Ereraha ramo ra'e íxupe, eremoĩ ambue henda-koty emombe'u katu xe-vy, xe araha hagwã íxupe, he'i mo'ã Hesu-pe ndoikwaá-gwi.

¹⁶—Nde Maria, he'i íxupe Hesu.

Upe-ma ramo oikwaa-ma íxupe ojerova Hesu ha-koty:

—Nde Raboni, he'i íxupe onhe'ẽ-py hebreu dhe'ẽ-py. Raboni he'ise xe mbo'eháry-pe.

¹⁷Ha upéi katu he'i íxupe Hesu:

—Ndajeupíry vyteri aha-vy xe Ru oiko ha-py, he'i. —Upéa-gwi anive xe kwavã teĩ. Tereho mani katu nde xe re'ýi oiko ha-py emombe'u xe dhe'ẽ: “Ajeupi-ta aha-vy xe Ru ha-py. Xe Ru ko ha'e kwéry Túvy ave. Xe Járy ijáry kwéry ave. Upe va'e ha-py ajeupi-ta aha-vy” he'i. —Ko va'e dhe'ẽ eraha emombe'u katu íxupe kwéry, he'i kunha-pe Hesu.

¹⁸Upe-ma ramo Maria Madalena oho jevy omombe'u Hesu remimbo'e kwéry-pe:

—Ahexa-ma kuri Nhandejáry Hesu-pe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe. Upéi omombe'u íxupe Hesu dhe'ẽgwe.

Hesu ojekwaa uka jevy gwemimbo'e kwéry-pe

(Lc 24.36-43)

¹⁹Upe áry-py domingo ka'aru ete ojogweroaty oĩ-vy koty-py Hesu remimbo'e kwéry. Ikyhyje voi judeu ruvixa-gwi hikwái. Upéa-gwi hatã omboty hikwái okẽ. Upe-ma ramo ogwahẽ-ma ou-vy Hesu. Ipa'ũ-my ojekwaa-ma oĩ-vy:

—Tapende py'agwapy katu xe-rehe, he'i-ma íxupe kwéry.

²⁰Upéa he'i rire, ohexa uka íxupe kwéry opo oikutu hagwe. Oarokã oikutu hagwe ohexa uka ave. Ojáry-pe ohexa ramo, ovy'a eterei-ma hikwái. ²¹Upe ramo he'i jevy íxupe kwéry:

—Tapende py'agwapy katu xe-rehe, he'i. —Xe Ru dhe'ẽ-py aju va'ekwe-rami, ãy xe dhe'ẽ-py apomondo-ta ave pamba'apo apo hagwã-rupi, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

²²Upéa he'i rire, oipeju peju íxupe kwéry:

—Toike katu pende py'a-py Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, he'i opytu-py oipeju-kwe-vy. ²³—Peje ramo, “Tomboyke katu ne rembiapo vaikwe Nhandejáry” peje ramo, omboyke va'erã Nhandejáry íxugwi hembiapo vaikwe. Ha peje ramo katu, “Ani Nhandejáry omboyke ne rembiapo vaikwe” peje ramo, nomboykéi ave va'erã íxugwi hembiapo vaikwe, he'i gwemimbo'e kwéry-pe Hesu.

Tomé rehegwa dhe'ẽ

²⁴Ogwahẽ ramo Hesu, ndoikóiry koty-py hemimbo'e héry va'e Tomé. Dídimopy ohenói íxupe ave. ²⁵Upe rire ogwahẽ ramo Tomé, omombe'u íxupe outro hemimbo'e kwéry:

—Orohexa-ma kuri Nhandejáry Hesu-pe, he'i Tomé-pe omombe'u-vy.

Upéi he'i íxupe kwéry Tomé:

—Xe ndaroviáiry, he'i Tomé. —Xe ahexa e'ý reheve ipo ikutu hagwe, ndarovia mo'ái, he'i. —Amoí e'ý reheve xe po inharokã-rehe ikutu hagwe-py, ndarovia mo'ái voi xe, he'i oirũ kwéry-pe Tomé.

²⁶Peteí semana rire hemimbo'e kwéry ojogweroaty jevy-ma koty-py oĩ-vy. Hendive oĩ-ma Tomé. Onhemboty hatã hokẽ gwive. Onhemboty hatã ramo jepe, ogwahẽ-ma ou-vy Hesu ipa'ũ-my onhemboty-ma oĩ-vy:

—Tapende py'agwapy katu xe-rehe, he'i íxupe kwéry.

²⁷Upe-ma ramo he'i Tomé-pe:

—Emoí a-py ne kwã erehexa hagwã xe po, he'i. —Eipyo katu nde po emoí katu ne kwã xe arokã-rehe xe kutu hagwe-py ereikwaa hagwã, he'i. —Ani ne mba'e rerovia e'ý teĩ. Erovía tee katu, he'i Tomé-pe Hesu.

²⁸—Xe Ruvixa voi ko nde ra'e, he'i. —Xe Járy voi ra'e, he'i íxupe Tomé.

²⁹Upéi Hesu he'i íxupe:

—Néi, he'i. —Xe rexa-gwi xe rerovia-ma, Tomé, he'i. —Ha gwĩ xe rexa e'ý reheve xe rerovia joty ramo, arovy'a voi íxupe. Oiko porã porã tee rei va'erã upéa, he'i Tomé-pe Hesu.

João omombe'u ma'erã pa omoí kwatia-rehe Hesu rehegwa nheẽ

³⁰Ha Hesu katu heta hembiaipo porã porã voi opu'akaha-rupi oiko-vy. Hero-viapyrã-rupi ojapo gwemimbo'e kwéry remiexagwã. Ha namoĩmbáiry ko va'e kwatia-py. Heta kwatia-rehe amoí e'ý va'e oĩ. ³¹Ha ko va'e katu kwatia-rehe amoí va'ekwe. Peẽ-my gwarã amoí-ma peje hagwã Hesu-rehe: “Cristo nhane remiha'arõ va'e voi Hesu nipo ra'e. Nhandejáry ra'y tee voi nipo ra'e” peje hagwã Hesu-rehe amoí-ma. Aipota pejerovia-ma hese peiko-vy Hesu réry-py peiko meme hagwã Nhandejáry ndive.

Hesu ojehexa uka jevy sete gwemimbo'e-pe

21 ¹Ha upe rire katu Hesu ojehexa uka jevy gwemimbo'e kwéry-pe. Tiberiades ygwasu rembe-rehe a-rami ojehexa uka. ²Upe-py ojogweroaty oĩ-vy Simão Pedro Tomé ndive. Dídimopy onhehenói ave Tomé. Hendive oĩ ave Caná da Galiléia pygwa Natanael. Omoirũ ave íxupe Zebedeu ra'y. Outro mokõi Hesu remimbo'e omoirũ ave íxupe. ³Upe ramo Simão Pedro he'i oirũ-pe:

—Aha-ta ajopói pira, he'i oirũ-pe.

—Ne ndive orocho-ta ave pirapói-vy, he'i Pedro-pe hikwái.

Upe ramo ohopa onhemboyru kanóa-py oje'ói-vy. Pyhare-rupi oho ojopói pira mo'ã ha nogwenohẽiry mba'eve. ⁴Iko'ẽ-my hembipe rei vyteri jave kwarahy, ohexa-ma Hesu-pe oĩ-vy ramo y rembe-py ojekwaa oĩ-vy. Hesu ohexa ramo jepe, ndoikwaáiry íxupe. ⁵Upe ramo oporandu Hesu:

—Napenohẽi tipo pira, xe ra'y? he'i íxupe kwéry.

—Mba'eve norogwenohẽiry, he'i íxupe hikwái.

⁶—Aipo ramo, pemombo katu kyha kanóa akatúa-koty. Penohẽ va'erã pira, he'i íxupe kwéry Hesu.

Inhe'ẽ-py omombo ramo ogwenohẽ. Upéi ndikativéi-ma ogwenohẽ jevy kyha ipohýi-gwi. Ndikatúi omboyru kanóa-py. Heta eterei pira ojepyhy ra'e kyha-rehe. ⁷Upe-ma ramo xe Hesu irũ tee va'e ha'e Pedro-pe:

—Nhandejáry Hesu voi upe va'e —ha'e amombe'u-vy.

Upéa ohendu ramo, omboi va'ekwe oao jo'a omonde jevy ho'a hagwã y-py.
⁸Ha outro hemimbo'e kwéry katu ogwahẽ ou-vy kanóa-py. Hi'agwĩ oĩ y rembe-gwi. Cem metro-rupi ogwahẽ hagwã. Upéa-gwi ou kanóa-py ombotyryry heru-vy kyha pira reheve. ⁹Osẽ rire kanóa-gwi ohexa tata. Tata ári omoka'ẽ-ta pira. Mbojape ohexa ave. ¹⁰Upéi he'i Hesu:

—Penohẽ va'ekwe-gwi pira, eruve nhamoka'ëve va'erã pira, he'i gwemimbo'e kwéry-pe.

¹¹Upe ramo Simão Pedro onhemboyru jevy kanóa-py kyha otira hagwã heru-vy. Upéi ombotyryry heru-vy yvy ete-py. Pira omohynyhẽ voi kyha. Kyha py-py oĩ cento e cinqüenta e três pira tuvixagwe va'e. Heta jepe pira, nomondoróiry joty kyha.

¹²Ha upéi he'i Hesu:

—Peju katu jakaru, he'i íxupe kwéry.

Ha ha'e kwéry katu oikwaa Nhandejáry Hesuha voi upe va'e. Upéa-gwi noporandúi íxupe onhemombe'u hagwã. Ndaipy'agwasúi oporandu hagwã. Upéa-gwi noporandu jepéiry. ¹³Ha upéi katu Hesu oho ome'ẽ me'ẽ va'erã oipyhy. Mbojape ome'ẽ íxupe kwéry. Upe rire ome'ẽ me'ẽ pira ka'ẽ ave íxupe kwéry.

¹⁴Upéixa voi oikove jevy rire, mbohapyha-rehema ojehexa uka jevy gwe-mimbo'e kwéry-pe Hesu.

Pedro rehegwa nhe'ẽ

¹⁵Okaru rire, oporandu Simão Pedro-pe Hesu:

—Xe rayhu tee tipo nde, João ra'y Simão? he'i. —Xe rayhu-ma voi ne irũ. Nde tipo xe rayhuve joty tipo nde? he'i Pedro-pe.

—Ha'e katu. Ereikwaa voi xe orohayhuha, xe Járy, he'i Hesu-pe.

—Aipo ramo, enhangareko katu xe re'ýi-rehe ereiko-vy. Ovexa-rehe onhangareko va'e-rami, enhangareko hese, he'i Pedro-pe.

¹⁶Upéi oporandu jevy íxupe:

—Nde tipo xe rayhu, João ra'y Simão, he'i.

—Ha'e katu, he'i. —Ereikwaa voi xe orohayhuha, xe Járy, he'i Hesu-pe.

—Aipo ramo, enhangareko katu xe re'ýi kwéry-rehe. Ovexa rerekwa-rami eiko íxupe kwéry, he'i Pedro-pe.

¹⁷Upéi mbohapyha-rehema oporandu jevy íxupe:

—Xe rayhu tipo nde, João ra'y Simão, he'i íxupe.

Upe-ma ramo ndovy'avéi Pedro. Mbohapyha-rehe oporandu íxupe-gwi ndovy'avéi-ma. He'i Hesu-pe:

—Opamba'e ereikwaa va'e, xe Járy. Xe orohayhuha ereikwaa ave, he'i Pedro.

—Aipo ramo, he'i —enhangareko katu hereko-vy xe re'ýi kwéry-rehe. Ovexa rerekwa-rami enhangareko hese, he'i. ¹⁸—Ne mitã ramo katu, nde ku'a jopyha eremoĩ ndéjehe eremboty eregwata hagwã. Erehoose ha-koty ereho voi va'ekwe. Ha amombe'u-ta nde-vy anhetegwa tee va'e. Nde tuja ramo, ereipysa va'erã nde po nde pokwa hagwã. Upéi nde reraha va'erã erehoose e'ỹ ha-koty. Nde pokwaha-rehe ereho va'erã, he'i Pedro-pe Hesu.

¹⁹Upéa he'i oikwaa uka hagwã Pedro-pe, mba'êixa po Pedro omano hagwã:

—Xe moirũ meme-gwi ojejuka uka ramo, omano ramo, ohexa uka va'erã enterove va'e-pe Nhandejáry rekoha porã, he'i Pedro omano-taha áry omombe'u-vy.

Ha upéi katu he'i Pedro-pe:

—Xe moirũ katu ereiko-vy, he'i íxupe Hesu.

Xe rehegwa nhe'ẽ

²⁰Upe rire ojerova Pedro xe rexa gwapykwe-gwi, xe Hesu irũ tee va'e aju ramo. Kwehe arete-py orokaru ramo, ha'e va'ekwe Hesu-pe ojoyke reheve aĩ-gwi: “Kiva'e tipo ne mombe'u-ta nde pyhyrã-pe” ha'e va'ekwe Hesu-pe. Áy xe agwata aju-vy Pedro rapykwéri-gwi. ²¹Ha Pedro katu ojerova ramo xe-rehe xe rexa ramo, gwapykwéri aju ramo, oporandu xe-rehe Hesu-pe:

—Mbava'e tipo oiko-ta ou xe rapykwéri va'e-pe? he'i Hesu-pe xe-rehe.

²²—Xe aipota nomanói xe aju jevy peve ramo ra'e, namombe'úi arã nde-vy ra'e. Nde katu xe moirũ ereiko-vy, he'i Pedro-pe Hesu.

²³Upéa-gwi Hesu remimbo'e kwéry he'i mo'ã ojóupe xe-rehe: “Nomano mo'ávêi-ma upe va'e”. Ha upéa nde'íry Hesu. He'i ae: “Xe aipota nomanói xe aju peve ramo ra'e, namombe'úi arã nde-vy ra'e” he'i hese Pedro-pe.

²⁴Ko va'e Hesu rehegwa nhe'ẽ gwive katu xe remimombe'u voi. Xe rembi-haikwe ave voi. Anhetegwa tee va'e amombe'uha jaikwaa voi.

Hesu rehegwa nhe'ẽ paha

²⁵Heta Hesu rembiapo apo xe remimombe'u. Heta xe remimombe'u e'ỹ ave. Peteĩ teĩ omoĩ meme ramo Hesu rembiapo gwive, kwatia-rehe omoĩmba ramo, heta eterei arã oĩ kwatia. Ko yvy ári ndaiporivéi-ma arã vérami henagwã. Heta verei-gwi, ndaijavéi-tama vérami xe-vy.

Hesu remimondo rembiapokwe

atos dos apóstolos

Hesu ome'ê gwemimondo kwéry-pe hembiaporã

(Mt 28.16-18; Mc 16.14,19; Lc 24.36,50)

1 ¹Are-ma xe Lucas amondo va'ekwe nde-vy, Teófilo, xe nhe'ê kwatia-rehe. Hesu rehegwa nhe'ê gwive amoĩ va'ekwe kwatia-rehe. Hesu ojapo va'ekwe gwive rehegwa nhe'ê amoĩ va'ekwe. Omombe'u va'ekwe gwive rehegwa nhe'ê amoĩ ave. ²Onhypyrũ ombo'e mbo'e ojererojeupi oho peve yváy-py rehegwa nhe'ê amoĩ ave. Ohenói va'ekwe gwemimondo va'e, gwembiporavõpyre-pe ome'ê hagwã hembiaporã. Ha Nhe'ê Marangatu tee va'e katu oikwaa uka porãve íxupe kwéry hembiaporã. Hesu ome'ê ranhe íxupe kwéry hembiaporã. Ome'ê rire katu ha'e ojererojeupi jevy oho-vy.

³Ko'ây amondo jevy-ta xe nhe'ê nde-vy, Teófilo. Hesu omano rire ha'e onhemoingove jevy va'ekwe voi. Oikove jevy ramo, ojehexa uka porã porã va'ekwe voi oiko-vy gwemimondo kwéry-pe. Quarenta áry ojehexa uka uka jevy oiko-vy va'ekwe íxupe kwéry. Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ê omombe'u oiko-vy. Ohexa ramo íxupe: “Ereikove jevy-ma nipo ra'e” he'i íxupe hemimondo kwéry.

⁴Ijave kwéry opyta ramo Jerusalém-my:

—Ani pesẽ teĩ ko tetã-gwi, he'i. —Pepyta katu pekwa-vy a-py, he'i Hesu íxupe kwéry. —Xe Ru nhe'ê amombe'u va'ekwe peẽ-my: “Ambou va'erã Nhe'ê Marangatu tee va'e” he'i va'ekwe xe-vy xe Ru.

⁵Upéa-gwi peha'arõ katu xe Ru remimbourã peẽ-my. Ha João Batista katu pene mongarai va'ekwe y-py. Ha ây ae katu Nhandejáry omoĩ-tama kuri pende py'apy-py Nhe'ê Marangatu tee va'e. Pene mongarai jevy-ta vérami xe Ru, he'i íxupe kwéry Hesu. ^{*}

⁶Upéixa ramo Hesu ndive onhomboaty hemimondo kwéry:

—Eremosẽ-ta tipo imondo-vy Israel re'ýi e'ý, mbo'eháry, he'i íxupe hikwái. —Eremosẽ-ta tipo íxupe kwéry Israel kwéry ae omanda jevy hagwã ojõehe, he'i oporandu-vy íxupe.

⁷Ha he'i Hesu:

* 1.1 Lc 1.1-4 * 1.5 Mt 3.11; Mc 1.8; Lc 3.16; Jo 1.33; At 11.16

—Nhandejáry omoĩ va'ekwe onhe'ẽ peteĩ áry-py omosẽ hagwã imondo-vy Israel re'ýi e'ý kwéry-pe. Nhandejáry nhe'ẽ-py ogwahẽ va'erã hi'áry. Ha ndoi-kwaa ukái peẽ-my araka'e pa omosẽ-ta íxupe kwéry. ⁸Ha pene rembiaporã katu amombe'u-ta peẽ-my. Nhandejáry ombogwey-ta peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oiko hagwã pende py'apy-py. Ombogwey-ta ne mbopu'aka tee hagwã. Ne mbopu'aka tee rire, ereho va'erã eremombe'u mbe'u opa-rupi xe aikove jevymaha rehegwa nhe'ẽ. Xe mombe'u mbe'u va'erã Jerusalém tetã-my okwa va'e-pe. Judéia yvy-rupi oiko va'e-pe gwive xe mombe'u mbe'u va'erã, he'i. —Samaria yvy-rupi oiko va'e-pe gwive xe mombe'u mbe'u va'erã ave. Yvy apy gwive xe rehegwa nhe'ẽ ereraha va'erã xe mombe'u mbe'u-vy, he'i íxupe kwéry Hesu.

⁹Upéa omombe'u rire, oho. Ha'e kwéry hesa-rupi ojereroyvate jevy-ma oho-vy áry-rehe. Yvateve teve oho. Arai kupe-rupima oho jevy, ndohexa-veí-ma íxupe hikwái.

¹⁰Hesu rapykwere-rehe joty oma'ẽ oĩ-vy hikwái. Upe jave onhembo'y oĩ ramo iyyke-rehe mokõi ijao morotĩ va'e. Kwimba'e nipo upe va'e ra'e. ¹¹He'i Hesu remimondo kwéry-pe,

—Ore rapixa kwéry, Galiléia pygwa va'e, ma'erã tipo pende rovayva yva yvate-koty peĩ-vy, he'i. —Ko va'e Hesu, a-rami jevy ogwey va'erã ou-vy. Pehexa-ma íxupe kuri ojereroyvate ramo oho-vy pendéhegwi. Ojereroyvate hagwe-rami jevy ogwey va'erã ou-vy, he'i Hesu remimondo kwéry-pe.

Matias omoirũ Hesu remimondo kwéry-pe opyta hagwã doze jevy

¹²Upe ramo hemimondo kwéry oje'oipa jevy gwetakwe reheve. Oliveiras vvyaty-gwi ogwey oje'oipa hagwã Jerusalém tetã-my. Namombyry etéi opyta upe-gwi. Hi'agwĩ voi opyta. Upéa-gwi ogwahẽ pya'e oje'ói-vy Jerusalém tetã-my. ¹³Upe-py oike rire ojeupĩ okoty yvate-py opyta haty-py. Oikepa upe-py hemimondo kwéry, Pedro, João, Tiago, André ndive. Oike ave Filipe, Tomé ndive. Oike ave Bartolomeu, Mateus ndive. Oike ave Tiago, Alfeu ra'y va'e, Simão Zelote va'e, Judas, Tiago ra'y va'e ndive oike. ¹⁴Ha'e kwéry meme oikepa upe-py. Gweta kwéry reheve peteixa omondo mondo Nhandejáry-pe onhe'ẽ. Oração apo-vy hetea'e voi. Nainhate'ýiry voi. Hendive kwéry onhomboaty kunhagwe. Hesu sy héry Maria omoirũ ave íxupe kwéry. Tyvýry omoirũ ave íxupe kwéry.

¹⁵Oração ojapo meme hikwái. Ha peteĩ áry-py heta ojogweroaty jave, cento e vinte-rupi oĩ ramo upe-py, Pedro opu'ã omombe'u hagwã. Entéro va'e rovagwy-gwi opu'ã. Upéi he'i íxupe kwéry:

¹⁶—Amombe'u-ta peẽ-my, xe re'ýi kwéry. Yma voi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ome'ẽ va'ekwe myamyri Davi-pe inhe'ẽrã omombe'u hagwã Judas amyri rekorã, omotenonde hagwã oiko hagwã. Anhetegwa voi ra'e. Upéa-gwi yma omombe'u hagwe-rami, ãy oikopa voi kuri, he'i Pedro. ¹⁷—Judas amyri katu Hesu remimbo'ekwe, nhande javegwa voi. Hembaporã ome'ẽ íxupe va'ekwe Hesu. Nhande-vy ome'ẽha-rami ome'ẽ ave íxupe va'ekwe. ¹⁸Upéa oho va'ekwe omombe'u Hesu pyhyharã-pe. Kipy oime omombe'u ipyhyharã-pe. Ha upe rire katu ipyhy-vy Hesu-pe ogweraha-ma. Ojapo vai voi. Hesu mombe'uhare repykwe ogweraha Judas ojogwa hagwã yvy. Upe rire yvate-gwi ho'a upe-py yvy-py. Osoro ramo hye, ho'apa hyekwe po'ikwe

yvy-py omano. ¹⁹Omosarambi herakwã heraha-vy enterove Jerusalém tetã-rupi oiko va'e-pe. Omano va'ekwe ha-py ha'e ae onhe'ẽ-py ohenói Aceldama. Upéa he'ise, Tugwy reheve yvy va'e oĩ ha-py.* ²⁰Ha Judas rehegwa omoĩ uka va'ekwe Nhandejáry kwatia-rehe. Upe kwatia nhambohéry Salmo. A-rami hesegwarã omotenonde va'ekwe:

“Topyta nandi hekwagwe. Aní oiko teĩ avave upe-py. Hekoviare ae tojapo hembiapokwe.”*

Upéixa voi omoĩ uka va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry, he'i Pedro imombe'u-vy.

²¹Upéi he'i jevy íxupe kwéry Pedro:

—Upéa-rehe ae tanhane moirũ hekoviare japyta jevy hagwã doze, he'i. —Jaiporavo katu Hesu nhe'ẽ renduha va'e voi, nhane ndive oiko va'ety. ²²Hesu ndive oiko va'ekwe, João oporomongarai joty ramo. Ojereroyvate peve Hesu ndive oiko meme va'e. Upeixagwa nhande jaipota nhane moirũ omombe'u hagwã nhane ndive Hesu oikove jevymaha, he'i íxupe kwéry Pedro.

²³Upéa he'i rire mokõi oiporavo hikwái. Omonhembo'y ha'e kwéry gwovái imoĩ-vy. Oiporavo mokõi kwimba'e. Peteĩ héry va'e José Justo. Héry joapy Barsabás. Oiporavo ave Matias. ²⁴Upe ramo ombojeupi onhe'ẽ Nhandejáry-pe hikwái:

—Nde ko opamba'e ereikwaa va'e, ore Járy. Ore py'a-py ndaipóri okanhy va'e ndéhegwi. Kiva'e po ne rembiporavo ehéxa uka ore-vy oroikwaa hagwã ore irurã, he'i. ²⁵—Ha Judas katu ne remimondokwe ave. Ha oheja va'ekwe gwembiaaporãgwe. Oheja oho hagwã anháy ndive oiko, he'i Nhandejáry-pe hikwái.

²⁶Upéixa ramo mokõi téry omoĩ hyru-py. Omboveve peteĩ ho'a hagwã. Ho'a ramo peteĩ, ohéxa ojohu héry:

—Matias ra'e, he'i ojóupe.

Upéa-gwi omoirũ íxupe kwéry opyta hagwã doze jevy.

Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ipy'a omohynyhẽ joa

Hesu nhe'ẽ renduha-pe gwive

(At 4.31; 8.15; 10.44; 19.2)

2 ¹Oiko-ma aretegwasu héry va'e Pentecostes. Upéa áry-py Hesu nhe'ẽ renduha gwive peteĩ henda-py ojogweroaty okwa-vy.* ²Upe-ma ramo áry gwigwa ogwejy ou-vy. Yvytugwasu-rami ou: “Tyryryry” he'i ou-vy. Oike koty-py ogwapy okwa-vy ha-py. Ojohupa koty. ³Peteĩ teĩ va'e akã ári ohéxa tata rendy po'ĩ ramigwa. ⁴Upe-ma ramo ipy'a omohynyhẽ joa íxupe kwéry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Omohynyhẽmba rire nhe'ẽ ambue-py onhe'ẽ-ma hikwái. Omonhe'ẽ-ma íxupe kwéry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Upéa-gwi nhe'ẽ ambue-py onhe'ẽ peteĩ teĩ hikwái.

⁵Upe ramo heta judeu kwéry oĩ Jerusalém tetã-my. Opa opa-rupigwi ou va'ekwe oĩ upe-py. Nhandejáry-pe omboete hagwã ou va'ekwe. ⁶Yvytugwasu ramigwa ohendu ramo ojogweroatypa hikwái:

—Xe nhe'ẽ-py voi onhe'ẽ aipo va'e. Xe nhe'ẽ voi aipo va'e, he'i peteĩ teĩ henduha. —Mba'éixa po onhe'ẽ xe nhe'ẽ-py? Mba'éixa po oikwaa hagwã? oporandu randu-vy ojóupe hikwái. ⁷Upéa-gwi opondera joa hese hikwái:

* 1.18-19 Mt 27.6-8 * 1.20 Sl 69.25; 109.8 * 2.1 Lv 23.15-21; Dt 16.9-11

—Ma'erã tipo gwĩ-rami? Galiléia pygwa meme gwĩ va'e ra'e, onhe'ẽ okwa-vy va'e, he'i. ⁸—Mba'éixa oikwaa nhane nhe'ẽ? Peteĩ teĩ nhane nhe'ẽ-py onhe'ẽ hikwái ra'e, he'i ojóupe opondera-vy hese. ⁹—Nhande jaju va'ekwe a-py opa-rupigwi jaju va'ekwe. Nhande ko Pártia vvy pygwa, Média vvy pygwa, Elão vvy pygwa, Mesopotâmia vvy pygwa, Judéia vvy pygwa, Capadócia vvy pygwa, Ponto vvy pygwa, Ásia vvy pygwa, ¹⁰Frígia vvy pygwa, Panfília vvy pygwa, Egito vvy pygwa. Cirene de Líbia vvy pygwa ave. Nhande ko Roma tetã mygwa, ¹¹judeu va'e, judeu reko-rupi jaikose va'e ave. Nhande Creta vvy pygwa, Arábia vvy pygwa ave. Opa-rupigwi voi jaju va'ekwe nhande kwéry. Ha peteĩ teĩ nhane nhe'ẽ-py katu onhe'ẽ ramo, nhahendu-ma. Nhandejáry rembiapo porã porã ipu'aka reheve omombe'u ramo, nhahendu, he'i judeu kwéry opa-rupigwi ou va'ekwe.

¹²Upéixa ramo opondera ndera Hesu nhe'ẽ renduha va'e-rehe gwive. Ha nainhe'ẽ jojái judeu kwéry:

—Mbava'e po oiko-ta? Mbava'e po oiko-ta? oĩ he'i va'e ojóupe.

¹³—Oka'u randai upe va'e, oĩ he'i va'e mo'ã opuka-vy hese.

Pedro omombe'u judeu kwéry-pe Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ porã

¹⁴Upéixa ramo Pedro opu'ã onhembo'y oĩ-vy. Onze inhirũ ijave opu'ã. Hatã onhe'ẽ enterove ohendu hagwã:

—Pejeapysaka katu pehendu porã hagwã xe nhe'ẽ, xe re'ýi kwéry, Jerusaleém-my oiko va'e gwive ave. Upeixagwa ore nhe'ẽ va'e voi. ¹⁵Ndoroka'úiry teĩ, he'i íxupe kwéry. —“Oka'u” ere mo'ã kuri ore-rehe. Ndayvate etéi vyteri kwarahy. A-rami ha-py ndajaka'uha órai vyteri, he'i íxupe kwéry. —Avave voi ndoka'úiry kóa óra. ¹⁶Ha ãy ojehu va'e katu amombe'u-ta peẽ-my. Aipo va'e rehegwa yma omoĩ va'ekwe kwatia-rehe. Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety héry va'e Joel omoĩ va'ekwe. Yma omohenonde va'ekwe ãy oiko hagwã:

¹⁷“He'i Nhandejáry: Enterove va'e pegwarã ambogwey-ta ime'ẽ-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Haimete opa-tama ko vvy oiko-ta, he'i. Xe nhe'ẽ-py nde ra'y kwéry xe mombe'u va'erã, nde rajy kwéry xe mombe'u ave va'erã. Peẽ karia'y kwéry va'e, peteĩ va'e upéte ajehexa uka-ta. Xe rehegwa ohexa-ta ikéra-py peẽ tuja kwéry va'e. ¹⁸Xe rembigwái kwéry-pe kwimba'e va'e, kunha va'e ave ambogwey-ta ime'ẽ-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Xe nhe'ẽ-py xe mombe'u va'erã. ¹⁹Hexapyrã-rupi xe rembiapo-ta áry-rehe. Vvy-py ave xe rembiapo-ta enterove opondera hagwã ahexa uka-ta, he'i. Ambojekwaa-ta ko vvy-rehe tugwy. Tata ambojekwaa-ta ave. Vvytu-rupi oho jave tatatĩ ahexa uka-ta. ²⁰Ha kwarahy katu onhepytũ-ta. Hugwy-ta jasy. Upe rire ae agwey jevy-ta aju-vy ko vvy-py, he'i Nhandejáry. Xe pu'akaha reheve aju va'erã upe áry-py. Ndaipóri avave xe rexa e'ý va'erã. Entéro va'e oĩ va'e gwive ko vvy ári xe rexa-ta aju ramo, he'i. ²¹Upéixa ramo opa-rupi xe réry renoiha gwive onheresende-ta. Aresende-ta íxupe, he'i Nhandejáry.”

Upéixa voi Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e, he'i Pedro omombe'u-vy.

²²Upe rire he'i jevy íxupe kwéry:

—Pejeapysaka porã katu ko xe nhe'ê-rehe, xe re'ýi kwéry. Amombe'u-ta peẽ-my Hesu rehegwa nhe'ê. Hesu Nazaré pygwa va'e ko Nhandejáry rembi-poravopyre voi, hemimbojekwaa ave. Hexapyrã-rupi hembiaapo porã hagwã he'i va'ekwe íxupe Nhandejáry. Ojapo uka va'ekwe íxupe hembiaaporã. Nhane rembiexa e'ý ave ojapo uka va'ekwe íxupe. Upéixa ojapo uka va'ekwe íxupe pene pa'ũ-my. Enterove hexapyrã-rupi hembiaapo ojapo uka. He'i hese kente kwéry: “Hesu ko Nhandejáry rembiporavo nipo ra'e” he'i heko rexa-vy. Upéa peẽ peikwaa voi.

²³—Ha peẽ katu pehupi uka va'ekwe kurusugwasu-rehe imoi-vy pejuka hagwã Hesu-pe. Iporayhu e'ý va'e po-py pejuka uka va'ekwe íxupe. Ha Nhandejáry omohenonde voi va'ekwe Hesu rekorã. Ojehu va'erã oikwaa voi va'ekwe. Hembiahyu ramo jepe, oipota voi omano. Upéa-gwi oheja omoi íxupe kurusugwasu-rehe. ²⁴Ha ojejuka rire, omoingove jevy íxupe Nhandejáry. Ha'e ae katu omano ete jepe ndikatúi omano are oi-vy onhemoi asy reheve. Ndaipu'akái hese manoha. Upéa-gwi pya'e omoingove jevy íxupe Nhandejáry. ²⁵Yma ete myamyri Davi omohenonde va'ekwe Hesu rekorã hese. Heseogarã omoi va'ekwe kwatia-rehe kóa he'i-vy:

“Ahexa Nhandejáry-pe xe yke-rehe meme oi ramo. Xe akatúa-koty meme oi xe mbopy'a ryrýi e'ý hagwã. ²⁶Upéa-gwi avy'a xe py'agwapy-gwi. Avy'a etereiha amombe'u. Ndaxe rete kyhyje mo'ávêi-ma aiko-vy. Naxe mytu'e'ý mo'ávêi-ma. ²⁷Amano ramo, ndereheja mo'airy xe nhe'êgwe oiko hagwã onhemondo haty-py. Ndereheja mo'airy ine nde ra'y marangatu va'e retekwe. ²⁸Erehexa uka voi xe-vy tape porã amano e'ý hagwã. Xe mbovy'a eterei-ta ne ndive aime meme ramo.”*

Upéixa voi omoi va'ekwe kwatia-rehe myamyri Davi, he'i Pedro omombe'u-vy.

²⁹Upéi he'i jevy íxupe kwéry:

—Pejeapysaka porã katu xe nhe'ê-rehe, xe re'ýi kwéry. Nhane ramói Davi katu omano va'ekwe. Hetekwe omoi va'ekwe itakwa-py. Ha äy ete peve oi ijyta.

³⁰—Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ekwe oiko-vy. Ko va'e jaikwaa voi. Yma ete he'i va'ekwe Davi-pe Nhandejáry: “Amombe'u-ta nde-vy hupigwa va'e. Ndaxe apu mo'ai nde-vy” he'i. “Peteĩ ne remiarirõ amoingo-ta mburuvixarã nde rekovia ramo” he'i íxupe Nhandejáry. Ohendu ramo: “Hupigwa va'e voi Nhandejáry nhe'ê” he'i va'ekwe Davi.*

³¹—Ogwerovia-gwi Hesu rekorã omotenonde va'ekwe: “Amano ramo, ndereheja mo'airy ine xe retekwe” he'i ramo, omotenonde va'ekwe Hesu rekorã. Hesu Cristo oikove jevymaha va'e rehegwa nhe'ê omombe'u va'ekwe. Hesu rekorã omohenonde va'ekwe Davi, he'i Pedro imombe'u-vy.

³²Upéi he'i jevy íxupe kwéry:

—Pehendu katu. Ko va'e Hesu, omoingove jevy kuri íxupe Nhandejáry. Ore kwéry katu hexahare. Orohexa voi oikove jevy rire íxupe. ³³Onhemoin-gove jevy rire, onhemomba'egwasu ete-ma Nhandejáry yke-rehe. Are-ma he'i va'ekwe Hesu-pe Túvy: “Ambogwejy uka-ta nde-vy Nhe'ê Marangatu tee va'e” he'i íxupe Nhandejáry, he'i Pedro imombe'u-vy.

Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Áy ae ombogwey-ma kuri Nhe'ê Marangatu tee va'e-pe. Ha peẽ katu pehexa-ma. Hemimbogwey va'e pehenduma ave. Pene rembiexa gwive, pene remiendu gwive ave Nhandejáry remimbogwey voi, he'i. ³⁴—Ha myamyri Davi katu ndojereroyvatéi voi va'ekwe yváy-py. A-rami ae he'i va'ekwe Davi:

“Nhandejáry he'i xe Járy-pe: Egwapy katu xe yke-rehe. ³⁵Xe orombopu'aka-ta ne a'e'yha-rehe. Orombopu'akapa peve eregwapy-ta erei-vy xe akatúa koty, he'i.”

Upéixa Davi omombe'u va'ekwe Hesu rekorã, he'i Pedro imombe'u-vy.

³⁶Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Davi he'i va'ekwe gwive anhetegwa voi. Toikwaapa katu Israel remiari-rõre judeu kwéry va'e. Upe va'e Hesu pehupi uka va'ekwe kurusugwasu-rehe pejuka uka hagwã, omomba'egwasu ete-ma joty íxupe Nhandejáry. Omomba'egwasu joty íxupe, nhane ruvixarã omoingo-vy. “Xe rembiporavo va'e joty voi katu” he'i Hesu-rehe Nhandejáry, he'i Pedro judeu kwéry-pe Nhandejáry nhe'ê omombe'u-vy.

³⁷Upéa nhe'ê ohendu ramo ojepy'ajopy joa hikwái:

—Mbava'e po orojapo-ta áy, ore re'ýi kwéry? he'i Pedro-pe. Outro Hesu remimondo va'e kwéry-pe oporandu ave gwembiaporã-rehe.

Upe ramo he'i íxupe kwéry Pedro:

³⁸—Perova katu pende rekoha, he'i. —Penhemongarai peteĩ teĩ Hesu Cristo réry-py, omboyke hagwã pendéhegwi pene rembiapo vai va'ekwe. Upe rire ae ombogwey-ta ime'ê-vy peẽ-my Nhe'ê Marangatu tee va'e. ³⁹Yma Nhandejáry he'i va'ekwe: “Ambogwey-ta ime'ê-vy peẽ-my pende ra'y kwéry-pe ave. Mombyry rupigwa-pe gwive ave ambogwey-ta Nhe'ê marangatu tee va'e. Entéro xe remienói-pe gwive ou hagwã xe ha-py ambogwey-ta ime'ê-vy” he'i va'ekwe Nhandejáry, he'i Pedro imombe'u-vy.

⁴⁰Upéi onhemonhe'êve êve íxupe kwéry:

—Tekoha-rami e'ý pende rekoha. Perova katu pende rekoha, he'i. —Ani pemoirũ teĩ pende rapixa hekoha vai va'e, he'iri iri judeu kwéry-pe Pedro. Oĩ hetave tave omombe'u va'e.

⁴¹Upe ramo inhe'ê renduha va'e onhemongarai-ma. Upe va'e áry-py heta-ma oĩ inhe'ê renduha. Mbohapy mil-rupi oĩ. Ha Pedro kwéry-pe omoirũ-ma hikwái. ⁴²Hesu remimondo kwéry ndive oiko meme ohendu hagwã inhe'ê. Onhemoirũ meme. Hendive mante oiko. Onhondive okaru. Onhondive omondo mondo Nhandejáry-pe onhe'ê. ⁴³Upe-py oĩ va'e gwive opondera hese:

—Mbava'e tipo ko va'e? Mbava'e tipo ko va'e? he'i ojóupe.

Ha hemimondo kwéry heta hembiapo porã hexapyrã-rupi. Heta ojapo nhane rembiexa e'ý. Upéa-gwi enterove va'e opondera hese.

Hesu reroviaha gwive onhondive oiko

(At 4.32-35)

⁴⁴Ha Hesu reroviaha gwive onhondive oiko: “Kóva ko va'e xe mba'e” peteĩ teĩ nde'ivéi-ma ojóupe. ⁴⁵Ogwereco va'e ovende ome'ê hagwã hepykwe. Peteĩ

teĩ va'e-pe ome'ẽ hemikotevẽ. ⁴⁶Ko'ẽmba ẽmba oho meme oje'ói-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Peteĩ teĩ va'e róga-py omboja'o ja'o ojóupe onhondive okaru hagwã. Ovy'a joa okaru-vy. Naima'e rakate'ỹiry. ⁴⁷Nhandejáry-pe omboete ete oiko-vy va'e. Upéixa ramo ogwerovy'a joa íxupe kwéry kente kwéry. Ha'e kwéry hetave tave oho-vy. Ogwerovia rovia va'e omoirũ íxupe kwéry. Nhandejáry nhe'ẽ-py ogwerovia.

Ogwata e'ỹ va'e ogwata jevy-ma

3 ¹Peteĩ áry-py ka'arugwasu-ma ramo, Pedro João ndive, Hesu remimondo va'e, ogwata oho-vy. Nhandejáry róga kakwaa-py oho. Upéa óra-py oração jajapo va'e upe-py. ²Ha óga kakwaa renonde-py oĩ ogwata e'ỹ va'e. Imitã gwive áy peve ndogwatái. Ogweraha meme omoĩ íxupe upe-py okẽgwasu renonde-py, héry okẽndusu porã. Oike va'e-pe gwive ojerure hagwã omoĩ upe-py. ³Ha upéi katu oho upe-py Pedro João ndive. Oho oike hagwã upe-py. Ha ogwata e'ỹ va'e katu ohexa íxupe. Oike ramo Pedro João ndive, ojerure íxupe imba'erã-rehe. ⁴Ha'e kwéry, mokõive va'e, ohexa katu íxupe. Ogwata e'ỹ va'e-pe ohexa katu:

—Ema'ẽ katu ore-rehe, he'i íxupe.

⁵Upe ramo oma'ẽ mokõive va'e-rehe: “Omba'e me'ẽ-tama xe-vy” he'i mo'ã ojéupe.

⁶—Ndaxe pirapiréi ame'ẽ hagwã nde-vy. Ndaxe platavéi, he'i íxupe Pedro. —Ko va'e areko va'e ame'ẽ-ta nde-vy. Epu'ã katu egwata Hesu Cristo Nazaré pygwa réry-py. Epu'ã katu egwata, he'i íxupe Pedro.

⁷Upe rire ijakatúa-rehe oipopyhy imopu'ã-vy íxupe. Upe-ma ramo ipynhu'ã ipy reheve imbarate-ma voi íxupe. ⁸Opo voi opu'ã-ma. Ogwata-ma. Ogwata reheve-ma voi oike óga kakwaa-py. Onhondive oike. Opo opo omboete eterei-vy Nhandejáry-pe. ⁹Enterove ohexa íxupe ogwata-ma ramo, omboete-ma ramo Nhandejáry-pe:

¹⁰—Imba'e jerure va'evy ko upe va'e, he'i ohexa-vy íxupe. —Okẽndusu porã renonde-py ogwapy va'evy ko upe va'e, he'i. —Mbava'e po ojehe upe va'e-pe? he'i oporandu randu-vy ojóupe hikwái.

Ohexa ramo ogwata-ma ramo, opondera eterei hese,

—Mba'éixa po ombogwata rei hajy jeapa va'e-pe, he'i opondera-vy hese.

Pedro omombe'u judeu kwéry-pe Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ

¹¹Ha upe ogwata e'ỹ tuja va'e áy katu ogwata-ma. Omoirũ-ma Pedro João ndive. Mokõive va'e-pe oipyhy jovái ramo, oriparapa ou-vy upe-py oĩ va'e gwive ohexa hagwã íxupe. Opondera eterei hese hikwái. Oupa Nhandejáry róga kakwaa mopekwa pekwãpyre-py hikwái. Upéa imopekwãpyre ohenói Salomão. Upe-py oupa hikwái. ¹²Ohexa ramo, onhe'ẽ íxupe kwéry Pedro:

—Ma'erã tipo pepondera hese, xe re'ýi kwéry? he'i Israel remiarirõre judeu kwéry-pe. —Ma'erã tipo ore rexa katu katu pekwa-vy? oporandu íxupe kwéry. —Ore nhe'ẽ-py katu norombogwatáiry íxupe. Noromopu'áiry imbogwata-vy íxupe ore rekoha porã-gwi: “Pedro ombogwata” peje mo'ã hese. Upéa-gwi ore rexa katu katu pekwa-vy, he'i íxupe kwéry.

¹³—Hesu nhe'ẽ-py ae voi ogwata. Ha'e Nhandejáry remimomba'egwasu voi. Nhandejáry Abraão Járy, Isaque Járy, Jacó Járy, nhane ramói kwéry

Járy ave. Áy omomba'egwasu voi gwembigwái Hesu-pe. Ha peẽ katu pembojevy asy voi va'ekwe: “Iporã ojejuka” peje va'ekwe hese mburuvixagwasu Pilatos-pe. Ha mburuvixa opoise jevy mo'ã íxugwi. ¹⁴Upe ramo pembojevy íxupe. Ha'e heko marangatu ramo jepe, ojevavy e'ỹ ramo jepe ave, pembojevy asy joty voi íxupe. Pejerure mburuvixa-pe opoi hagwã imondo-vy peteĩ oporojuka va'ekwe-gwi. ¹⁵Ha nhane moingove va'ety katu pejuka. Ha Nhandejáry omopu'ã jevy íxupe. Oikove jevy ramo, ore kwéry hexahare. ¹⁶Ko va'e kwimba'e peẽ pehexa va'e, peikwaa va'e ave, ogwata e'ỹ tuja va'e, áy katu Hesu réry-py imbaraeete jevy. Hesu-rehe ojerovia-gwi okwerapa-ma voi. Upéa rexaha peẽ, he'i íxupe kwéry.

¹⁷—Peikwaa e'ỹ reheve pene rembiapo vai va'ekwe, peẽ, xe re'ýi kwéry. Oikwaa e'ỹ reheve pende ruvixa kwéry rembiapo vai va'ekwe ave. Upéa aikwaa voi xe, he'i Pedro imombe'u-vy.

¹⁸Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Yma ete Hesu rekorã omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety gwive: “Nhandejáry rembiporavo va'e oiko asy va'erã” he'i va'ekwe, imohenonde-vy hekorã. Áy katu oiko-ma voi Nhandejáry nhe'ẽ-py, he'i. ¹⁹⁻²⁰—Upéa-gwi pemboasy katu pene rembiapo vaikwe. Perova katu pende rekoha peiko hagwã Nhandejáry reko-rupi, omboyke hagwã pendé-hegwi pene rembiapo vaikwe, pene mbopy'agwapy jevy hagwã, ombou hagwã ime'ẽ-vy peẽ-my hembiporavo va'e Hesu Cristo. ²¹Ha'e oiko va'erã Nhandejáry ndive yváy-py. Upe-py Hesu Cristo oiko va'erã entéro Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety imarangatu va'e he'i va'ekwe gwive oiko hagwã: “Nhandejáry omoatyrõmba ranhe va'erã voi” he'i va'ekwe. “Omoatyrõmba rire ae, ombou jevy va'erã Hesu-pe” he'i va'ekwe, he'i Pedro imombe'u-vy.

²²Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Ha myamyri Moisés omombe'u va'ekwe Hesu rekorã:

“Xe ramigwa omoingo va'erã Nhandejáry inhe'ẽ-py omombe'u va'erã. Pene pa'ũ-gwi omoingo va'erã peteĩ va'e omombe'u va'erã Nhandejáry nhe'ẽ-py. Xe moingo hagwe-rami omoingo va'erã. Pehendupa ete va'erã hemimombe'urã gwive peẽ-my.” ²³Entéro íxupe ohendu e'ỹ va'e gwive, omboyke va'erã Nhandejáry gwe'ýi kwéry-gwi, opa hagwã-pyma imondo-vy”

he'i va'ekwe Moisés, he'i Pedro omombe'u-vy.

²⁴Upéi he'i jevy Pedro:

—Upéixa ave Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety gwive omombe'u va'ekwe Hesu rekorã. Samuel amyri omombe'u va'ekwe. Upéi Samuel amyri nhe'égwe omombe'u mbe'u joty áy peve. Peteixa omombe'u va'ekwe. Ogwe-rojoja joa onhe'ẽ áy oiko va'erã mombe'u-vy, Hesu rekorã mombe'u-vy. ²⁵Upe va'e Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety pende re'ýi kwéry va'e voi. Upéa-gwi inhe'ẽ peẽ-my gwarã voi ave. Yma ete onhe'ẽ va'ekwe Nhandejáry myamyri pene ramói kwéry-pe:

“Peteĩ ne remiariro joapyri pyri-rehe ha-py ahovasa va'erã enterove ko yvy ári oĩ va'e-pe gwive”

he'i va'ekwe Abraão amyri-pe, Hesu rekorã mombe'u-vy. Ohendu ramo upe inhe'ê, omoporã. Abraão pegwarã voi inhe'ê. Ha Abraão pene ramói voi. Upéa-gwi upe inhe'ê peê-my gwarã voi ave, he'i imombe'u-vy Pedro.

²⁶Upéi he'live Pedro:

—Ha ko'anga katu oiporavo Nhandejáry gwembigwairã Hesu-pe. Omoin-gove jevy-ma rire íxupe, peê-my ranhe ombou pende rovasa hagwã, omboyke hagwã petei tei pendéhegwi pene rembiapo vai va'ekwe, he'i judeu kwéry-pe Pedro.

Pedro João ndive onhemói preso

4 ¹Ha upéi katu Pedro João ndive onhe'ê oi-vy Nhandejáry róga py-py, óga kakwaa va'e py-py. Ne'írá omombe'upa vyteri ramo, ogwahê ou-vy pa'i ruvixa kwéry. Ogwahê ave polícia ruvixa. Upe va'e polícia onhangareko va'e Nhandejáry róga kakwaa-rehe. Ogwahê ave saduceu kwéry. ²Moköive va'e nhe'ê ogweropoxy: “Hesu oikove jevy-gwi, nhande kwéry jaikove jevy va'erã voi ave” he'i ra'e omombe'u-vy kente kwéry-pe gwife Pedro João ndive. Upéa nhe'ê ombopoxy saduceu kwéry-pe.

³Upéa-gwi moköive va'e-pe oipyhy hikwái oapresa hagwã íxupe. Ka'aru ete-ma. Ko'êmba peve oapresa imoi-vy. ⁴Ha heta voi oi inhe'ê reroviaha. Cinco mil kwimba'e va'e-rupi oi inhe'ê renduha.

⁵Ko'êmba-ma ojogweroaty Jerusalém-my judeu ruvixa kwéry. Ojogwe-roaty ave gwí judeu kwéry remimboete. Judeu rekombo'ehaty kwéry ojogwe-roatypa ave. ⁶Hendive kwéry oi pa'i ruvixagwasu héry va'e Anás. He'íyi oi ave, héry va'e Caifás, João, Alexandre. He'íyi gwife oi ave. ⁷Upe ramo ohenói uka onhemói preso va'ekwe ou hagwã. Ou ramo gwovagwy-py omonhembo'y imoi-vy íxupe kwéry. Upéi omonhe'ê íxupe:

—Kiva'e nhe'ê-py tipo pejapo koixagwa ra'e? Kiva'e réry-py pejapo koixagwa ra'e? he'i íxupe kwéry oporandu randu-vy.

⁸Upe-ma ramo ipy'a omohynyhêmba íxupe onhe'ê hagwã Nhe'ê Marangatu tee va'e. Upéi omombe'u judeu ruvixa kwéry-pe Pedro:

⁹—Áy katu xe monhe'ê voi ogwata e'y va'e-rehe. Okwera porãmaha-rehe xe monhe'ê: “Mba'éixa tipo okwera?” ere kuri xe-vy ereporandu-vy. ¹⁰Néi, amombe'u-ta peê-my peikwaa hagwã, peê kwéry mburuvixa kwéry va'e. Entéro Israel remiariróre judeu ruvixa kwéry-pe amombe'u-ta ave. Ko va'e kwimba'e, Hesu Cristo Nazaré pygwa réry-py voíte opu'ã okwera porã. Ha peê katu pehupi va'ekwe Hesu-pe imoi-vy kurusugwasu-rehe ijuka-vy. Ha pene rembiupikwe-pe katu omoingove jevy-ma voi Nhandejáry. Ha'e héry-py voi onhembo'y jevy-ma ko va'e kwimba'e, ogwata e'y tuja va'e. Pende rovagwy-py opu'ã-ma oi-vy. ¹¹Yma omoí va'ekwe kwatia-rehe he'i-vy:

“Ndovaléi, he'i ogapoha ita-rehe. Ha upe ita katu ojeporu ojepyta hoha ramo. Óga jepyta hoha voi ita”

he'i va'ekwe, he'i Pedro omombe'u-vy.

Upéi he'i jevy Pedro:

—“Ita” he'i ramo, Hesu rekorã omombe'u. “Ogapoha” he'i ramo, pene rekorã omombe'u va'ekwe. ¹²Áy katu ko yvy-rupi ndaipóri ha'e héry

ramigwa. Ambue va'e réry nomoíry nhande-vy Nhandejáry nhane resende hagwã. Hesu réry mante ae nhahenói ramo, nhane resende va'erã, he'i judeu ruvixa kwéry-pe Pedro.

¹³Upe ramo mburuvixa kwéry ohendu joa inhe'ẽ. Onhembopy'agwasu reheve mokõive va'e remimombe'u ohendu joa hikwái. He'i ojõupe:

—Ndoikéi ramo jepe escola-py, oikwaa porã voi onhe'ẽrã. Imbo'eháry ndoikói ramo jepe, hi'arandu porã voi, he'i ojõupe hese kwéry. Oikwaa porã onhe'ẽrã-gwi, opondera hese hikwái: —Hesu ndivegwa voíte ra'e upe va'e, he'i ojõupe hese hikwái.

¹⁴Upéi oma'ẽ upe ogwata e'ỹ tuja va'e-rehe Pedro yke-rehe onhembo'y oí-vy ramo. Okwera porã-gwi nonhe'ẽ mbojevuy mo'ai íxupe hikwái. Mba'eve nde'íry íxupe. ¹⁵Upéixa ramo, ombojevuy imondo-vy opa'ũ-gwi hikwái. ¹⁶Osẽ rire he'i ojõupe:

—Mbava'e tipo jajapo-ta hese? he'i oporandu randu-vy ojõupe hikwái. —Hexapyrã-rupi voi hembiaapo porã, he'i hese. —A pygwa, Jerusalém-my oiko va'e gwive oikwaapa voi. Upéa-gwi ndikatúi nhande apu hese. ¹⁷Ha ndajai-potavéi herakwã oho mombyry-rupi: “Anive katu erenhe'ẽve teĩ Hesu réry-py ereiko-vy. Upéixa erejapo ramo orogwereko asy arã” ja'e katu mokõive va'e-pe, he'i ojõupe judeu ruvixa kwéry.

¹⁸Upéi ohenói jevy oike hagwã. Oike rire, he'i íxupe:

—Anive katu erenhe'ẽve teĩ ereiko-vy Hesu réry-py. Ani ereporombo'leve teĩ heko-rupi, he'i onhe'ẽ poxy-vy íxupe onhemonhe'ẽ-vy.

¹⁹Ohendu ramo inhe'ẽ, he'i mburuvixa kwéry-pe Pedro João ndive:

—Iporã tipo orohendu pene nhe'ẽ orohendu e'ỹ hagwã Nhandejáry nhe'ẽ? he'i. —Aipo ramo mbava'e tipo he'i-ta Nhandejáry orohendu ramo pene nhe'ẽ? Pemombe'u katu ore-vy, he'i íxupe. ²⁰—Ore rembiexagwe, ore remiendukwe oromombe'u meme va'erã. Norokirirĩ mo'áiry voi, he'i mburuvixa kwéry-pe.

²¹Upe rire he'i íxupe:

—Anive eremombe'u Hesu réry-py. Upéixa erejapo ramo orogwereko asy arã, he'iri iri onhe'ẽ poxy-vy íxupe hikwái.

Upéi katu opoi íxugwi oho hagwã:

—Tereho katu, he'i íxupe ombohasa asy se mo'ã rire íxupe.

Nombohasa asy jepéiry íxupe. Ha upe pygwa onhomboaty va'e gwive omboete okwa-vy va'e Nhandejáry-pe. Ojehu va'ekwe-rehe omboete. Upéa-gwi mburuvixa kwéry omosẽ rei imondo-vy. ²²Ha ogwata e'ỹ tuja va'e katu hexapyrã-rupi okwera va'e ituja-ma va'e voi. Quarenta-gwi ogwerekove va'e ro'y. Upéa-gwi kente kwéry omboete tee voi Nhandejáry-pe.

Hesu reroviaha gwive peteixa omondo Nhandejáry-pe onhe'ẽ

²³Upe-ma ramo Pedro João ndive oho jevy gwe'ýi kwéry ha-py. Pa'i ruvixa he'i va'ekwe omombe'u. Judeu ruvixa he'i va'ekwe omombe'u ave. ²⁴Ohendu ramo, peteixa omondo mondo joa hikwái Nhandejáry-pe onhe'ẽ:

—Nde ko, ore Járy, nde pu'aka va'e voi enterove va'e-rehe, he'i omboete-vy. —Nde áry vyv ygwasu ave apoha. Hesegwa gwive ijapoha voi nde, he'i omboete-vy.*

* 4.24 Gn 1.1–2.22; Êx 20.11; Sl 146.6

²⁵—Yma ete nhane ramói Davi amyri-pe ne rembigwái-pe ereme'ê va'ekwe inhe'êrã. Ombo'e va'ekwe íxupe onhe'ê hagwã Nhe'ê Marangatu tee va'e:

“He'i Nhandejáry: Mba'e-gwi po judeu re'ýi e'ý kwéry ipoxypa hikwái? Ma'erã po he'i mo'ã xe-rehe: Nhande kwéry nhande pu'aka va'e voi Nhandejáry-rehe, he'i. ²⁶Ha yvypóry ruvixagwasu kwéry ojogweroatypa hikwái. Onhesyrũ syrũ okwa-vy. Ou orairõ xe-vy, xe rembiporavo-pe ave, he'i Nhandejáry.”*

Yma upéixa he'i va'ekwe Davi. ²⁷Ha ko'ánga katu a-py voi ojogweroaty-ma mburuvixagwasu orairõ hagwã ne rembigwái marangatu-pe, ne rembiporavo Hesu-pe. Upéa mburuvixa héry Herodes, upéa mburuvixagwasu héry Pôncio Pilatos ave, Israel remiarirõre judeu kwéry, judeu re'ýi e'ý kwéry ave ojogweroatypa orairõ hagwã ne rembiporavo Hesu-pe. * ²⁸Ne nhe'ê-rupi ojapo hagwã hese yma ere va'ekwe gwive ojapo va'erã. ²⁹Áy katu onhe'ê poxy hikwái. Ehexa katu ipoxyha, ore Járy. Ore ne rembigwái va'e. Ore mbopy-agwasu katu ore kyhyje e'ý hagwã ne nhe'ê mombe'u-vy. ³⁰Ehexa uka katu nde pu'akaha erembogwera hagwã hasy va'e-pe. Mba'asy-rehe nde pu'aka va'e. Ne rembigwái marangatu Hesu réry-py ejapo uka katu nhane rembiexa e'ý. Ehexa uka katu ne rembiapo porã. Hexapyrã-rupi ejapo uka katu, he'i joa hikwái.

³¹Upéixa omondo mondo Nhandejáry-pe onhe'ê. Upe-ma ramo ojogweroaty haty-py oryrýi-ma. Ipy'a omohynyhẽmba-ma íxupe kwéry Nhe'ê Marangatu tee va'e. Upéixa ramo okyhyje e'ý reheve peteĩ teĩ omombe'u Nhandejáry nhe'ê.

Peteĩ teĩ va'e-pe ome'ê me'ê hemikotevẽ

³²Upe ramo Hesu reroviaha gwive ogwerojoja okyre'ý oiko-vy hikwái: “Kóa xe mba'e, kóa xe mba'e” he'i va'e ndoikói. “Nhande mba'e meme voi ko'ã va'e” he'i omba'e kwéry-rehe ojóupe.

³³Ha upe doze Hesu remimondo va'e heroviapyrã-rupi omombe'u mbe'u oiko-vy Hesu oikove jevymaha rehegwa nhe'ê. Nhandejáry ipytygwõ-vy íxupe omombaraete omombe'u hagwã. Upéa-gwi ohendu va'e gwive inhe'ê ojohu porã voi. ³⁴Ogwerohory joa hikwái. Ha ndaiporivéi-ma ipa'ũ kwéry-py oikotevẽ va'e. Heta ijyvy va'e, heta óga ogwereko va'e ave ovende oiko-vy. ³⁵Upéi ovende va'ekwe repykwe ogweru, ome'ê hagwã Hesu remimondo kwéry-pe, omboja'o ja'o va'erã-pe. Upéixa ramo omboja'o ja'o ime'ê me'ê-vy oikotevẽ va'e-pe, peteĩ teĩ va'e-pe ome'ê hagwã hemikotevẽ. ³⁶Upe ramo oĩ Hesu nhe'ê renduha héry va'e José. Ha Hesu remimondo kwéry ombohéry jo'a Barnabé. Barnabé réry he'ise: “Nhande mongyre'ý va'ety”. Barnabé Levita va'e, Chipre yvy pygwa va'e ave. ³⁷Ha'e oho peteĩ oyvy ovende. Ogweru hepykwe Hesu remimondo kwéry-pe ome'ê hagwã.

Ananias rehegwa nhe'ê

5 ¹Oĩ ave kwimba'e héry va'e Ananias, hambireko héry Safira. Barnabé rekoha-rami teĩ oiko va'e. ²Ha'e oho ovende ave oyvy. Ha hepykwe ndogwerahapái ime'ê-vy Hesu remimondo kwéry-pe. Omohemby joty ojéupe

* 4.25-26 Sl 2.1-2 * 4.27 Lc 23.7-11; Mt 27.1-2; Mc 15.1; Lc 23.1; Jo 18.28-29

gwarā ndogwerahapaséiry. Ogweraha va'erāte ogweraha. Ha hambireko oikwaa porā upéa. ³Upéa-rehe Pedro he'i Ananias-pe:

—Ma'erā anháy ruvíxa Satanás nde rekome'ē nde apu hagwā Nhe'ē Marangatu tee va'e-pe? he'i. —Ma'erā nde rekome'ē ndererupáiry hagwā, Ananias? he'i oporandu-vy íxupe. ⁴—Kwehe ne'írá erevende vyteri ramo ne mba'e vyteri. Upéa vvy ne mba'e voi ra'e. Ha upéi erevende rire, hepykwe ne mba'e ete vyteri voi. Ereme'ése ramo, ereme'ēmba arā voi ra'e. Nereme'éséi ramo, nereme'ēi arā ave ra'e. Upéixa iporā arā ra'e nde-vy. Ha ko'ángá katu nde apu ereiko-vy. Ma'erā nde apu? he'i íxupe. —Ma'erā nde apu hagwā erenhemongeta ereiko-vy nde py'a-py? Teko rei-pe mante nande apúi. Nhandejáry-pe voi nde apu ereiko-vy, he'i íxupe Pedro.

⁵Ohendu-ma ramo inhe'ē, ho'a omano-ma. Ha henduhare gwive onhemondyipa-ma hikwái. ⁶Upe rire ou karia'y ojaho'i ho'i heraha-vy hetekwe. Ogwenohē koty-gwi ogweraha ojaty hagwā.

⁷Ndahi'are etéiry ogwahē hambireko oike koty-py. Iména-pe ojehu va'ekwe ndoikwaáiry. ⁸Ha Pedro katu oporandu íxupe:

—Ko va'e-rehe anho tipo ereme'ē ra'e nde vvy? he'i íxupe.

—Ha'e voi, he'i. —Ko va'e-rehema ngatu orome'ē ore vvy, he'i Pedro-pe ijapu-vy.

⁹—Ma'erā tipo erenhombo'e mbo'e ne ména ndive nde apu hagwā Nhe'ē Marangatu tee va'e-pe, he'i íxupe. —Nde apu ramo, nande apúi xe-vy. Nhe'ē Marangatu tee va'e-pe ae nde apu, he'i íxupe. —Ma'erā tipo erenhembopy'agwasu teĩ nde apu hagwā íxupe? Ma'erā ere mo'á kuri, “Nhandejáry nopenái arā xe apuha-rehe?” he'i. —Ejeapysaka katu ogwata ou-vy va'e-rehe. Ne ména atyhare ogwahē jevy-ma ou-vy, he'i íxupe. —Nde reraha-ta nde ave, he'i íxupe Pedro.

¹⁰Upe-ma ramo Pedro rovagwy-rupi ho'a omano ete reheve-ma ave hambirekokwe. Ha karia'y ogwahē-vy oike. Oike ramo otopa-ma ave he'ōgwe. Ogweraha he'ōgwe ijaty-vy. Ombojoyvy imoi-vy vyykwa-py iména retekwe ndive. ¹¹Upe-ma ramo onhemondýi joa-ma Hesu reroviaha gwive. Herakwā renduhare gwive onhemondyipa-ma hikwái.

Hesu remimondo ombogwera hasy va'e-pe

¹²Ha hemimondo kwéry heta hembiaapo porā porā. Upe tetā mygwa pa'ũ-my hexapyrā-rupi hembiaapo, heroviapyrā-rupi hembiaapo ave. Nhandejáry róga mopekwa pekwápyre-py opyta joa hikwái. Upe va'e imopekwápyre ohenói Salomão. ¹³Ha Hesu-rehe ojerovia e'ý va'e gwive ndaipy'agwasúi imoirü-vy íxupe kwéry. Omoirü e'ý ramo jepe, omboete tee joty íxupe. ¹⁴Upe ramo onhembohetave tave oho-vy Hesu reroviaha kwéry. Onhemboheta kwimba'e. Kunha va'e ave onhembohetave tave oho-vy hikwái. ¹⁵Upéixa ramo hasy va'e ogwenohē óga-gwi omoi tape yke-rehe. Hasy va'e ogwenohē hupa reheve. Hupa reheve ogwenohē. Pedro ohasa hagwā-rupi omoi, hi'äygwe rei jepe ho'a hagwā hese hasy va'e-rehe. ¹⁶Ogwahē ou-vy ave Jerusalém jerekwe-rehe okwa va'e. Ojereru hasy va'e. Anháy rerekoha va'e gwive ogweru íxupe. Ojereru va'e gwive okwerapa-ma voi.

Judeu ruvíxa kwéry ombohasa asy Hesu remimondo kwéry-pe

¹⁷Ha Hesu remimondo kwéry enterove kente kwéry remimboete. Upéa-gwi ndaijá'éiry eterei hese kwéry pa'i ruvíxagwasu ijavegwa kwéry ave:

—Ma'erā kente kwéry nhane mboyke ojererova hagwā Hesu remimondo kwéry-rehe. Nanhane mboetevéiry, he'i ojóupe.

Ndaija'evéi ete voi hese.

¹⁸Upéa-gwi pa'i ruvixagwasu hendivegwa kwéry, saduceu kwéry va'e ave oho oipyhy íxupe kwéry oapresa hagwā. Hembiaipo vai va'e rendaty-py omoí íxupe. ¹⁹Ha upéi katu pyhare pyte-ma ramo yváy-gwi ogwejy ou-vy Nhandejáry rembigwái. Oipe'a okē ogwenohē hagwā. ²⁰Ogwenohē rire:

—Tereho katu, he'i íxupe. —Tereho enhembo'y Nhandejáry róga kakwaa gwy-py erenhe'ē hagwā ohendu va'erā-pe gwive, he'i íxupe. —Ko va'e teko porā pyahu rehegwa nhe'ē emombe'upa katu, he'i íxupe Nhandejáry rembigwái.

²¹Ohendu ramo inhe'ē oje'ói. Ko'ēmba-ma jave Nhandejáry koty-py oike omombe'u hagwā Nhandejáry nhe'ē.

Upe jave pa'i ruvixagwasu hendivegwa ave ojogweroaty ou-vy. Ojoavisapa ojogweroaty hagwā Israel remiariróre judeu kwéry ruvixa. Entéro judeu kwéry ruvixa va'e gwive ombojogweroatypa. Ogwahē-ma henda-py. Upéi omondo hembiapresakwe ogweru hagwā. ²²Upéixa ramo oho polícia kwéry heru-vy mo'ā. Ogwahē ramo preso onhemoí haty-py, ndojohuvéi-ma íxupe. Oho-ma ra'e. Ha upéi ou jevy imombe'u-vy:

²³—Orotopa onhembotypa typa ramo okē. Onhangareko va'e oí okē-my. Ha oroipe'a ramo okē, ndorotopavéi-ma preso oí va'e-pe. Ndorojohuvéi-ma koty-py. Osē-ma ra'e, he'i mburuvixa kwéry-pe imombe'u-vy.

²⁴Ohendu ramo inhe'ē:

—Mba'e-rami po osē oho-vy ra'e? Mbava'e po oiko-ta āy, ndajaikwaáiry, he'i ojóupe pa'i ruvixa kwéry, polícia ruvixa ave.

²⁵Upéixa ramo ou imombe'u-vy:

—Upe pene remimoigwe preso katu onhembo'y oí-vy Nhandejáry róga gwy-py. Oporombo'e mbo'e oí-vy, he'i mburuvixa kwéry-pe.

²⁶Ohendu ramo inhe'ē oho heru-vy polícia kwéry huvixa ndive. Ha ndoipyhy poxýiry íxupe kwéry. Enterovéa resa-py oipyhy porā rei íxupe heraha-vy. Ikyhyje-gwi kente kwéry-gwi oipyhy porā rei íxupe:

—Poxi reheve jaipyhy ramo íxupe, nhande apí va'erā ita-py, he'i ojóupe polícia kwéry.

²⁷Ogweru rire omoí hovagwy-py. Mburuvixa rovagwy-py omoí omonhe'ē hagwā. Ha pa'i ruvixagwasu katu he'i imonhe'ē-vy:

²⁸—Ore oro'eri eri kuri nde-vy: “Anive erenhe'ē kuri Hesu réry-py” oro'e. Ha oro'e ramo jepe, nderejapói voi kuri ore nhe'ē, he'i íxupe. —Opa-rupi oho ne nhe'ē. Jerusalém pygwa gwive ohendu hagwā eremosarambi kuri ne nhe'ē imombe'u-vy. Upéixa ramo ereipota enterove va'e he'i ore-rehe: “Gwí va'e ojuka kuri Hesu-pe. Hepy-vy jajuka katu íxupe kwéry” ereipota he'i ore-rehe, he'i imonhe'ē-vy pa'i ruvixagwasu.

²⁹Ha upéi katu he'i íxupe Pedro Hesu remimondo kwéry ndive:

—Nhandejáry nhe'ē ndaijojái ramo teko rei nhe'ē ndive, iporāve jajapo Nhandejáry nhe'ē, he'i. ³⁰—Nhandejáry, nhane ramoigwasu Járy omoingove jevy va'ekwe Hesu-pe. Yvyra-rehe ne rembijukakwe ombotekove jevy va'ekwe. ³¹Upéi omomba'egwasu ete-ma voi íxupe. Oyke-rehe imoí-vy omonmba'egwasu. Omoí íxupe nhane ruvixarā. Nhane resendeharā ave omoí.

Israel remiarirõre judeu kwéry oheja ramo gwekoha vai, ha'e omboyke-ta íxugwi hembiaapo vaikwe. ³² Ko'ã va'e ore oromombe'u voi orohexa-gwi. Ko'ã va'e Nhe'ê Marangatu tee va'e remimombe'u ave. Ha'e katu inhe'ê renduha-pe Nhandejáry remime'ëgwé, he'i íxupe kwéry Pedro.

³³ Ohendu ramo Pedro nhe'ê, ipoxy eterei voi hese. Ojukase voi íxupe hikwái: “Jajuka katu íxupe, jajuka katu íxupe” he'i joa hese hikwái.

³⁴ Ha pete'i oĩ ndaipoxýi va'e. Opu'ã-ma onhembo'y. He'i omosê hagwã Hesu remimondo kwéry-pe pono ojuka:

—Emosê sapy'a ete imondo-vy oka-py, he'i.

Héry Gamaliel, fariseu va'e, judeu ruvixa va'e, Moisés amyrĩ he'i va'ekwe-py imbo'eha. Omboete joa íxupe.

³⁵ Ha'e he'i mburuvixa kwéry-pe:

—Xáke, xe rapixa kwéry, he'i, —Ma'erã pene rembiapo vai-ta Hesu remimondo kwéry-rehe? ³⁶ Are-ma ojekwaa va'ekwe kwimba'e héry va'e Teudas. Onhembotuvixase ra'anga rei oiko-vy va'e. Quatrocentos oiko imoirũha íxupe. Upéi ojuka íxupe. Ojuka rire ohasãimba íxugwi inhirũ gwéry. Nonhemboatyvéi-ma. ³⁷ Upe rire hapykwerigwa ojekwaa va'ekwe Galiléia pygwa, kwimba'e héry va'e Judas. Yma mburuvixagwasu nhe'ê-py kente kwéry omoĩ moĩ va'ekwe héry kwatia-rehe. Omoĩ jave ojekwaa va'ekwe Judas. Oiko va'ekwe imoirũháry. Upéi soldado kwéry ojuka íxupe Judas-pe. Ojuka rire, opa isarambipa íxugwi inhirũ gwéry. ³⁸ Upéa-gwi ha'e-ta peẽ-my: Ani erepe-nave hese Hesu remimondo kwéry-rehe. Eheja katu toiko ha'e oikoseha-rami, he'i íxupe. —Teko rei omombe'u ramo hembiaporã, nosê porã mo'ãi, opa rei arã. ³⁹ Ha Nhandejáry ae omombe'u ramo hembiaporã, napende pu'aka mo'ãi hese kwéry Nhandejáry nhe'ê pokatu-gwi, he'i íxupe kwéry. —Peẽ pemboyke ramo ha'e kwéry inhe'ê, Nhandejáry-pe pemboyke-ta para'e ave, he'i íxupe kwéry Gamaliel. Teudas-pe Judas-pe ave ojehe va'ekwe omombe'u íxupe kwéry pono ojuka Hesu remimondo kwéry-pe.

⁴⁰ Ha upéi katu ohendu inhe'ê hikwái. Gamaliel nhe'ê ohendu-gwi, ndojukasevéi Hesu remimondo kwéry-pe. Upe ramo omoingepa jevy gwemimosê-gwe-pe koty-py. Ndaipoxy etevéi-ma. Oinupã nupã rei-ma íxupe kwéry. Ojuka hagwã-rami noinupãvéiry. Upéi oinupã rire, he'iri iri íxupe onhemonhe'ê-vy:

—Anive ereiporu Hesu rehegwa nhe'ê. Hesu réry-py anive erenhe'ê, he'i hemimondo kwéry-pe.

⁴¹ Upe rire opoi íxugwi imondo-vy. Ha upéi katu ojoatýra-gwi osê oho-vy. Oinupã ramo jepe íxupe, ndojohu vaíry voi. Ogwerovy'a joty osê-vy hikwái:

—Hesu rereko asy hagwe-rami nhande rereko asy ave. Hesu-pe omboete e'ỹ hagwe-rami, nhande-vy nanhane mboetéi ave, he'i ojóupe.

Upéixa ramo Hesu reko-py oiko-gwi, ovy'a joty osê-vy hikwái.

⁴² Iko'ê ko'ẽmba Nhandejáry nhe'ê omombe'u meme oiko-vy va'e Nhandejáry róga kakwaa-py. Óga óga-rupi omombe'u oiko-vy va'e ave:

—Hesu ko Nhandejáry remimboupyrã va'ekwe voi, he'i omombe'u-vy.

Oiporavo sete kwimba'e-pe Hesu remimondo pytygwōharã

6 ¹ Upe ramo onhembohetave tave oho-vy Hesu rehegwa nhe'ê renduha. Ha iko'ê ko'ẽmba ome'ê me'ê oiko-vy tembirekokwe-pe hemi'urã. Ha grego nhe'ê-py onhe'ê va'e ima'eandu-gwi he'i ojóupe:

—Nhande-vy mixi ome'ê. Upéa-pe, hebreu nhe'ê-py onhe'ê va'e-pe katu hetave ome'ê, he'i. —Ome'ê joavy avypa ime'ê-vy, he'i ojúpe ndojohu porãi-gwi.

²Upe-ma ramo gwĩ doze hemimondo kwéry va'e ohenói uka ojogweroatypa hagwã Hesu nhe'ê renduha gwive. He'i íxupe kwéry:

—Gwĩ ome'ê me'ê va'e tembirekokwe-pe hemi'urã, ome'ê joavy avypa nipo ra'e ime'ê-vy, he'i. —Ha ore katu oromboja'o ja'o ramo ime'ê-vy hemi'urã, ndikatuvéi-ma arã oromombe'u Nhandejáry nhe'ê. Naiporãi va'erã kóixa.

³Upéa-gwi, ore re'yi kwéry, peiporavo katu sete kwimba'e. Ore nhe'ê-py onhangareko hagwã ome'ê va'e-rehe peiporavo nome'ê joavy avyvúi hagwã. Nhe'ê Marangatu tee va'e ipy'a omohynyhê va'e íxupe, hi'arandu porã va'e, nhane mandu'a porã hese va'e, upéa rehegwa peiporavo katu. ⁴Ha ore katu oromondo meme-ta Nhandejáry-pe ore nhe'ê. Hesu rehegwa nhe'ê oromombe'u meme-ta. Gwĩ va'e apo-vy nore ate'ýiry. Ndaijái outro tembiapo ore-vy orojapo va'erã, he'i íxupe kwéry Hesu remimondo.

⁵Ha ojohu porã joa inhe'ê ijaty va'e gwive. Upe ramo oiporavo peteĩ kwimba'e-pe hikwái, Hesu-rehe ojerovia tee va'e, Nhe'ê Marangatu tee va'e ipy'a omohynyhê va'e íxupe, héry va'e Estêvão. Upéi oiporavove ave seis kwimba'e, héry va'e Filipe, Prócoro, Nicanor, Timão, Pármenas, Nicolau ave. Nicolau Antioquia pygwa judeu e'ý va'e upe va'e. Ne'írá vyteri ojerovia ramo Hesu-rehe, judeu kwéry reko-rupi oiko va'ekwe. ⁶Upéa sete va'e oiporavo onhangareko hagwã ome'ê va'e-rehe. Oiporavo rire, ogweru henda-py Hesu remimondo renda-py. Upéi hemimondo ombojeupi Nhandejáry-pe onhe'ê, inhakã akã-rehe omoí opo, inhe'ê-py ome'ê me'ê porã hagwã tembirekokwe-pe hemi'urã.

⁷Mombyryve ryve ogweraha imombe'u-vy Nhandejáry nhe'ê. Onhembohetave tave oho-vy Hesu nhe'ê renduha, Jerusalém tetã mygwa. Ha pa'i kwéry, Hesu nhe'ê apoha, heta eterei oĩ.

Judeu ruvixa kwéry ndaija'úi Estêvão-rehe

⁸Ha Estêvão katu, imbaraeete inhe'ê, opa va'e rembiayhu. Kente kwéry pa'ũ-my hembiapo porã hexapyrã-rupi. ⁹Oĩ ave hese ija'e'ý va'e, judeu porahéi haty-gwi ou va'e. Upe-py ojeporahéi haty-py oĩ Cireneu tetã mygwa, oĩ Alexandria tetã mygwa, oĩ Cilícia yvy pygwa, oĩ Ásia yvy pygwa ave. Upe-py ojogweroaty va'e gwive héry Liberto kwéry. Upéi ogwahê ou-vy Estêvão renda-py onhe'ê mbojevy hagwã íxupe hikwái. ¹⁰Ha ndikatúi onhe'ê mbojevy íxupe arandu rehegwa omombe'u-gwi, Nhe'ê Marangatu tee va'e oipy'a mohynyhê-gwi íxupe.

¹¹Upéi oho jevy nhemí ha-py opaga hagwã ijapu japu va'erã-pe Estêvão-rehe. Ome'ê íxupe inhe'erã. Upe ramo:

—Orohendu voi Estêvão-pe onhe'ê vai vai ramo Moisés-rehe. Nhandejáry-rehe onhe'ê vai vai ramo orohendu ave, he'i mo'ã hese enterove va'e-pe.

¹²Upéixa he'i ramo, ombopoxy enterove va'e-pe gwive. Judeu ruvixa kwéry, judeu rekombo'ehaty-pe ave ombopoxypa. Upéa-gwi oupa jevy henda-py oipyhy hagwã íxupe. Mburuvixa kwéry ojogweroaty haty-py oipyhy heraha-vy. ¹³Ha gwĩ ijapu hese va'erã-pe ohenói ogwahê hagwã. Ogwahê ramo, he'i ijapu apu-vy hese:

—Upe va'e onhe'ẽ vai vai meme va'e voi ko va'e Nhandejáry róga kakwaa marangatu-rehe. Moisés amyri remimombe'ukwe jajapo va'erã-rehe onhe'ẽ vai. ¹⁴“Upe Hesu Nazaré pygwa omohãimba-ta ko va'e Nhandejáry róga kakwaa. Ohekoviarõ-ta nhande reko Moisés remimombe'ukwe” he'i Estêvão, he'i omombe'u ijapu va'e. —Ore henduháry voi, he'i mo'ã hese ijapu-vy.

¹⁵Ha ojogweroaty va'e gwive ohexa katu katu íxupe. Oma'ẽ Estêvão rova-rehe oma'ẽ:

—Hendypa voi hova ra'e, he'i ojóupe. —Ojogwa ete Nhandejáry rembigwái rova-pe, he'i ojóupe judeu ruvixa kwéry.

Estêvão omombe'u judeu ruvixa kwéry-pe Abraão rehegwa nhe'ẽ

7 ¹Ha pa'i ruvixagwasu katu ohendu ijapu va'e nhe'ẽ. Ohendu ramo opo-randu Estêvão-pe:

—Upéixa voi pa? he'i íxupe.

²Upe ramo Estêvão onhe'ẽ judeu ruvixa kwéry-pe:

—Xe re'íy kwéry, xe ruvixa kwéry ave, pejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe. Yma ete ojehexa uka va'ekwe nhane ramoigwasu myamyri Abraão-pe. Nhandejáry onhemomba'egwasu ete va'e ojehexa uka va'ekwe íxupe. Meso-potâmia yvy-py gwetã tee-my joty oiko ramo, ojehexa uka-ma voi va'ekwe íxupe. Ndováí joty Harã tetã-my. ³He'i Abraão-pe Nhandejáry: “Eva katu ne retã-gwi” he'i. “Ehejapa nde re'íy kwéry eho-vy. Tereho nde-vy ahexa uka va'erã nde yvyrã hagwã-py tereho” he'i íxupe Nhandejáry. ⁴Upe-ma ramo Nhandejáry nhe'ẽ-py osê gwetã-gwi oho-vy. Caldeu yvy-gwi oho. Tetã ambue-py ae oiko jevy hagwã osê oho-vy. Harã tetã-my ogwahê ramo, oiko va'ekwe upe-py. Hi'are rire omano túvy. Upéi túvy omano rire ome'ẽ ogwata puku jevy. “Tereho katu nde yvyrã-py” he'i ogwerova uka-vy ta'ýry-pe Nhandejáry. Upéixa voi ogweru va'ekwe íxupe ko'a-py. Áy peiko ha-py ogweru íxupe. ⁵Ha ogweru rire ae, nome'êséi voi íxupe ijyvyrã, ni hóga renagwã jepe nome'êséiry íxupe. Ni mixími nome'êséi voi. Ndata'ýryiry ramo jepe, he'i íxupe Nhandejáry: “Áy name'êséi vyteri nde-vy nde yvyrã. Ha ne remiarirõ kwéry pegwarã katu ame'ẽ va'erã ko yvy ijyvyrã” he'i íxupe Nhandejáry.

⁶—Upe rire a-rami he'i Nhandejáry: “Ne remiarirõ kwéry katu yvy ambue-py oiko va'erã, gwe'íy e'ỹ ha-py oiko-ta va'erã. Upe va'e yvy pygwa omomba'apo eterei va'erã voi íxupe kwéry. Hi'are eterei va'erã voi ombohasa asy. Quatrocentos ro'y omoingo asy va'erã íxupe kwéry. ⁷Upe rire ae ahepy va'erã íxupe kwéry. Imoingo asyhare-pe areko asy va'erã ave. Ahepy rire, yvy akéno-gwi osêmba va'erã oje'ói-vy ne remiarirõ kwéry. Xe mboete hagwã a-py osêmba va'erã” he'i Abraão-pe Nhandejáry. ⁸Ha upéi katu he'i jevy íxupe Nhandejáry: “Eipirekytĩ uka mixĩ katu kwimba'e gwive. Upéa erejapo ramo, erepyta va'erã xe re'íy tee va'erã voi” he'i Abraão-pe. Upe rire oiko-ma ta'ýry. Isaquerã oiko-ma. Upe rire, oito áry rire mixĩ oikyti ipire, gwa'ýry pire. Ha Isaque okakwaa rire, omenda. Upe rire, Isaque omenda rire, ta'ýry-ma oiko-ma Jacorã. Upéi okakwaa ave Jacó. Ta'ýry-ma ave Jacó. Oiko-ma doze ta'ýry nhane ramoigwasu va'e, tetã ambue mbue-py oiko va'erã, he'i Estêvão omombe'u-vy.*

* 7.1-8 Gn 11; 12; 17

Estêvão omombe'u myamyri José rehegwa nhe'ê

⁹Upéi Estêvão omombe'u jevy judeu ruvixa kwéry-pe:

—Ha Jacó ra'y kwéry doze oĩ va'e. Oĩ tyvýry héry va'e José, túvy rembiayhu tee va'e José. Upéa-gwi ndaija'éiry va'ekwe hese tyke'y kwéry. Ndaíja'éí-gwi hese, tembigwairã ovende va'ekwe gwyvýry ojereraha hagwã Egito vvy-py. Ha Nhandejáry omoirũ joty íxupe, ndohejái íxupe ha'e anho. ¹⁰Ohasa asy reheve oresende sende íxupe. Ome'ê ave íxupe inharandurã. Upéa-gwi ohayhu íxupe mburuvixagwasu, héry va'e Faraó, Egito vvy pygwa ruvixa va'e. Ohayhu-gwi íxupe, omonhangareko uka íxupe mburuvixa. Egito vvy-py oĩ va'e-rehe gwive, hóga-py oĩ va'e-rehe gwive ave omonhangareko uka.

¹¹—Ha upéi katu ndoikovéi hi'upy Egito vvy-py gwive. Canaã vvy-py gwive ave opa hi'upy. Upéa-gwi upe pygwa kwéry oiko asy eterei hikwái. Ha nhane ramoigwasu kwéry katu ndotopavéi gwemi'urã. ¹²Ha nhane ramoigwasu ru ohendu oimeha trigo rope. Egito-py oimeha ohendu. Upéi omondo gwa'yry kwéry tembi'u-rehe. Nhane ramoigwasu omondo. ¹³Upe rire omondo jevy tembi'u-rehe ogweru hagwã. Ogwahê jevy ramo upe-py tyvýry oĩ ha-py, ojekwaa uka gwyke'yry-pe: “Nde ko ore ryvy nipo ra'e” he'í gwyvýry-pe hikwái. Ha mburuvixa oikwaa-ma José ryke'y rekoha, he'yí rekoha ave. ¹⁴Upéi José ohenói uka ou hagwã túvy. He'yí kwéry ohenói uka ave. He'yí kwéry reta va'e setenta e cinco voí oĩ. ¹⁵Ha upéi ova ou-vy Egito-py túvy gwe'yí ndive. Upe-py omano túvy. Omano ave he'yí kwéry, nhane ramoigwasu va'e. ¹⁶Upe rire ogweraha jevy Siquém tetã-my hetekwe. Omoí hagwã vvykwa py-py ogweraha. Upéa vvykwa Abraão rembijogware, Emor ra'y kwéry ovende va'ekwe íxupe plata-rehe.

¹⁷—Ha upéi katu oiko-tama voi Nhandejáry he'í va'ekwe, Abraão-pe he'í va'ekwe. Ipokatu-ta inhe'ê. Oiko-ta he'í va'ekwe ha ndoikói vyteri. Upe ramo nhane ramoigwasu kwéry katu onhembohetave tave hikwái. ¹⁸Upe rire oiko hekoviare mburuvixagwasu pyahu Egito pygwa kwéry ruvixa ramo. Ha mburuvixa pyahu katu nohenduvéi-ma nhane ramoigwasu rerakwã, José rerakwã. ¹⁹Upéixa ramo mburuvixa ogweroko asy nhande re'yí kwéry myamyri-pe. Ipy'a vai reheve ogweroko: “Anive erehupi oiko ramo mitã. Omano hagwã-py eheja” he'í íxupe kwéry mburuvixa omanda-vy, he'í Estêvão omombe'u-vy.*

Estêvão omombe'u myamyri Moisés rehegwa nhe'ê

²⁰Upéi Estêvão omombe'u jevy judeu ruvixa kwéry-pe:

—Upe ramo, mburuvixa ogweroko asy ramo va'ekwe nhande re'yí kwéry, oiko-ma va'ekwe Moisés Nhandejáry rembierohory voi. Iporã ete voi oiko-vy. Mbohapy jasy ombouvixa íxupe isy. Túvy róga-py ombouvixa. ²¹Upe rire mburuvixa nhe'ê-py oheja rei ha'e anho omemby. Ha mburuvixa raju katu ohupi heraha-vy ombouvixa hagwã: “Ajohu-ma xe membyrã araha-ta xe” he'í hese. Upéi ogweraha íxupe. ²²Oarandu-py ombo'e íxupe. Egito pygwa arandu-py ombo'e hereko-vy. Hi'arandu porã-ma Moisés onhe'ê-vy. Hembiaapo porã-ma ave inharandu-gwi. ²³Okakwaa rire, omboty rire quarenta ro'y,

imandu'a gwe'ýi kwéry-rehe: "Aha-ta aipohu xe re'ýi kwéry, Israel amyri remiarirõre kwéry" he'i ojúepe Moisés.

²⁴—Upéi oho gwe'ýi kwéry ha-py. Upe-py ohexa peteĩ gwe'ýi. Oinupã-ma íxupe Egito pygwa: "Xe re'ýi upéa onhenupã va'e" he'i Moisés ojúepe. Upéa-gwi oresende íxupe. Ha Egito pygwa oinupã va'e-pe, ojuka voi gwe'ýi repy-vy: ²⁵"Nhandejáry nhe'ẽ-py aresende-ta íxupe" he'i ojúepe ra'e. Upéa-gwi: "Xe hepyhare, xe kwaa-ta" he'i mo'ã Moisés ójehe. Ha avave joty íxupe ndoi-kwaáiry. ²⁶Ko'ẽmba ramo ojehexa uka jevy Moisés gwe'ýi kwéry-pe. Ohexa mokõi gwe'ýi onhorairõ ramo. Ndoipotái onhorairõve: "Ma'erã po pejogwe-reko asy, xe re'ýi?" he'i. "Peẽ ko ojoe'ýi voi" he'i. "Ma'erã po penhorairõ?" he'i mokõive va'e-pe.

²⁷—Ha gwapixa-pe ogwereco asy va'e ombojevy Moisés-pe imondo-vy: "Kiva'e po ne moingo ore-vy ore ruvixarã" he'i. "Kiva'e po he'i nde-vy ore reko johu hagwã? ²⁸Nde para'e xe jukase. Upe Egito pygwa-pe erejuka hagwe-rami ave xe jukase" he'i Moisés-pe. ²⁹Ohendu-ma ramo inhe'ẽ: "Xe ajapo va'ekwe oikwaa-ma ra'e" he'i ojúepe Moisés. Upéa-gwi okanhy-ma oho-vy. Tetã ambue-py oho oiko hagwã. Midiã yvy-py oiko. Upe-py mokõi-ma ta'ýry.

³⁰—Hi'are voi oiko upe-py Moisés. Quarenta ro'y rire ojehexa uka íxupe Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa. Ojehexa uka íxupe tekwaty e'ý-my oiko ramo yvyaty gwy-py héry va'e Sinai. Upe-py ohexa yvyra'i rete-rehe tata rendy. Hendy pa'ũ-my ojehexa uka íxupe Nhandejáry rembigwái. ³¹Opu'ã ramo hese tata, ndopáiry. Ohexa ramo, opondera hese Moisés. Onhemoagwĩ íxugwi ohexa porãve hagwã. Onhemoagwĩ jave ohendu-ma Nhandejáry nhe'ẽ: ³²"Ne ramoijusu Járy voi xe" he'i íxupe. "Xe ko Abraão Járy, Isaque Járy, Jacó Járy. Xe ijáry meme" he'i Moisés-pe Nhandejáry. Ohendu ramo inhe'ẽ, onhemondýi ndaipy'agwasúi oma'ẽ-vy.

³³—Upéi he'i íxupe Nhandejáry: "Upe erenhembo'y ha-py imarangatu voi yvy. Upéa-gwi eipe'a katu nde py-gwi nde pyryru xe mboete-vy" he'i íxupe. ³⁴"Xe re'ýi kwéry Egito-py oiko va'e, ohasa asy va'e. Ogwereco asy ramo ahexa voi. Ipyahẽ joa oĩ-vy ramo ahendu. Upéa-gwi agwey-ma aju-vy aresende hagwã íxupe kwéry" he'i íxupe. "Upe ramo tereho katu" he'i. "Egito yvy-py oromondo-ta" he'i Moisés-pe Nhandejáry.

³⁵—Upe Moisés he'ýi kwéry ombojevy va'ekwe íxupe. Yma oho ramo gwe'ýi kwéry ha-py, ombojevy íxupe va'ekwe: "Kiva'e po ne moingo ore-vy ore ruvixarã. Kiva'e po he'i araka'e nde-vy ore reko johu hagwã ore rembiapokwe-rehe" he'i araka'e Moisés-pe. Upe rire ae Nhandejáry omondo jevy íxupe upe he'ýi kwéry remimbojevykwe. Mburuvixarã, heresendeharã ave omondo. Hembigwái nhe'ẽ-py omondo íxupe. Upe tata rendy-rami yvyra'i rete-rehe ojehexa uka íxupe va'ekwe nhe'ẽ-py omondo-vy íxupe. Upe-ma ramo Moisés oho Egito-py. ³⁶Upe-py hembiapo porã hexapyrã-rupi. Upéi ogwenohẽ heraha-vy upe-gwi gwe'ýi kwéry. Ogwahẽ oje'ói-vy ygwasu-py, héry Y pytã. Oja'o y yvytu jave tape ojekwaa hagwã. Upéi quarenta ro'y hexapyrã-rupi Moisés hembiapo porã oiko-vy. Tekwaty e'ý-my hembiapo porã porã, he'i Estêvão omombe'u-vy.

Upéi Estêvão omombe'u jevy judeu ruvixa kwéry-pe:

³⁷—He'i va'ekwe Moisés Israel kwéry-pe: "Pene pa'ũ-gwi oiipe'a va'erã Nhandejáry hi'arandu va'e. Inhe'ẽ-py omombe'u va'ety oiipe'a va'erã. Xe

pe'a hagwe-rami oipe'a va'erā" he'i íxupe kwéry Moisés. ³⁸ Ha upéi katu ha'e omoirũ irũ gwe'íi kwéry-pe. Ojogweroaty ha-py, tekваты e'ỹ-my omoirũ íxupe kwéry, nhane ramoigwasu-pe. Upéi ojeupi oho-vy yvyatyrusu ári, héry Sinai va'e ári. Onhomongeta hagwā Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa ndive oho. Ohendu hagwā inhe'ẽ ojeupi. Nhane moingove va'e nhe'ẽ ohendu Nhandejáry rembigwái-gwi ome'ẽ hagwā nhande-vy.

³⁹ —Ha nhane ramoigwasu kwéry katu nohenduséi voi Moisés nhe'ẽ. Omboyke imondo-vy. Ohose-vy ohexanga'u Egito yvy hikwái. ⁴⁰ Upéa-rehe he'i Moisés ryke'y-pe hikwái. Héry va'e Arão: “Ejapo katu ore-vy tupã ra'anga ore renonderã oho hagwā” he'i. “Nde ryvy katu okanhy ra'e oréhegwi. Upe ore reru va'ekwe Egito yvy-gwi okanhy ra'e. Ndooroikwaavéi ki-koty po oho” he'i Moisés ryke'y Arão-pe.

⁴¹ —Upéi ojapo gwemimboete ra'anga angarã hikwái. Vaka ra'y ra'angarami ojapo tupã ra'anga. Ojapo rire omoka'ẽ mymba ijukapy tupã ra'anga ramigwa imboete-vy. Gwembiapokwe ogwerovy'a hikwái: “Iporã poku” he'i mo'ã herovy'a-vy. ⁴² Ha upéi Nhandejáry ojere íxugwi kwéry. Oheja íxupe kwéry anho. Omondo íxupe kwéry tape porã e'ỹ-rupi omboete hagwā kwarahy-pe, jasy, jasytata-pe gwise hekovía. A-rami ohai va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety:

“Tekваты e'ỹ-my ereiko ramo, xe re'íi kwéry, nereme'ëi xe-vy mymba ijukapyre. Quarenta ro'y eremoka'ẽ ka'ẽ ereiko-vy xe mboete-vy mo'ã. ⁴³ Xe mboete e'ỹ-vy katu eremoka'ẽ. Ha tupã ambue ra'anga héry Moloque eremboete voi ereiko-vy. Hyru ao gwigwa óga erehupi meme heraha-vy. Erehupi ave jasytata ra'anga erejapo va'ekwe. Tupã ambue mboete-vy héry va'e Renfã erehupi heraha-vy jasytata ra'anga. Upéa ra'anga gwise erejapo va'ekwe imboete-vy erehupi heraha-vy. Naxe mboetevéi-ma. Upéa-gwi orogwerova-ta orogweraha-vy mombyry. Pende yvy-gwi orogwerova-ta. Tetã ambue kupe-py, Babilônia kupe-py jevy orogwerova-ta”

he'i va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ-py, he'i Estêvão imombe'u-vy.

⁴⁴ Upéi he'i jevy judeu ruvíxa kwéry-pe:

—Ha nhane ramoigwasu kwéry katu oiko va'ekwe tekваты e'ỹ-my. Upe-py oiko jave oĩ hendive kwéry upe ao gwigwa óga. Upe óga ohexa ramo: “Nhandejáry kwaaha” he'i. Oikwaa-ma Nhandejáryha: “Nhandejáry nhane ndive oime” he'i ohexa ramo. Upe ao gwigwa óga Nhandejáry ohexa uka ranhe va'ekwe íxupe. Moisés-pe ha'anga rei ohexa uka. Ohexa uka rire: “Ejapo katu ha'e ramigwa” he'i íxupe. Upéi ojapo.*

⁴⁵ —Ha upéi katu opyta are upe ao gwigwa óga. Hemiarirõ kwéry-pe opyta. Ha upéi ohupi jevy heraha-vy. Gwetãrã ambue reka-vy oje'ói hikwái. Huvixa ndive, Josué ndive oho. Ogwahẽ ramo outro tetã-my, omosẽ imondo-vy upe-py oĩ va'e, gwetãrã-my oiko va'e. Henonde-gwi Nhandejáry omosẽ rire, gwekwagwã-pyma ogwahẽ. Omosẽ va'ekwe yvy-py opyta hikwái. Upe-py opyta upe Nhandejáry róga ao gwigwa. Opyta oiko peve mburuvixa ramo héry va'e Davi, he'i Estêvão omombe'u-vy.**

* 7.42-43 Am 5.25-27 * 7.44 Êx 25.9-40 * 7.20-45 Êx 2.2-32.6; Nm 14.33; Dt 18.15-18; 5.1-33; Js 3.14-17 * 7.45 Js 3.14-17

“Nhandejáry teko rei rembiapokwe-py ndoikói” he’i Estêvão imombe’u-vy

⁴⁶ Upéi omombe’u jevy judeu ruvixa kwéry-pe:

—Ha Nhandejáry ogwero’vya va’ekwe myamyri Davi-pe. Upéixa ramo Davi ojerure Nhandejáry-pe: “Iporã tipo ajapo nde-vy nde rogarã” he’i Nhandejáry Jacó Járy-pe. * ⁴⁷ Ha nome’êi ojapo hagwã. Ha ta’yry katu ojapo, héry Salomão. Nhandejáry rogarã ojapo. * ⁴⁸ Ha Nhandejáry katu, Tupãgwasu va’e, teko rei rembiapokwe-py ndoikói. A-rami ohai va’ekwe Nhandejáry nhe’ê-py omombe’u va’ety:

⁴⁹ “He’i Nhandejáry: Yváy-py xe gwapy haty oĩ. Yvy xe pyrũ haty, he’i.

Mba’eixagwa óga erejapo-ta xe-vy? Kipy eremoĩ-ta xe pytu’u haty?

Xe-vy gwarã ndikatúi erejapo. ⁵⁰ Entero mba’e ae xe rembiapokwe.

Áry vyv ave xe ajapo voi va’ekwe, he’i Nhandejáry.”

Upéixa ohai va’ekwe Nhandejáry nhe’ê-py omombe’u va’ety, he’i Estêvão imombe’u-vy.

⁵¹ Upe rire he’i jevy mburuvixa kwéry-pe:

—Pene akã hatã voi peiko-vy peẽ, he’i. —Pehendusere’y va’e Nhandejáry nhe’ê. Napene akã porãi voi. Pembojevy meme peiko-vy Nhe’ê Marangatu tee va’e. Myamyri pene ramoigwasu kwéry rembiapokwe-rami pene rembiapo ave. * ⁵² Hembiapo vai va’ekwe pene ramoigwasu kwéry. Nhandejáry nhe’ê-py omombe’u va’ety peteĩ teĩ va’e-pe omoingo asypa va’ekwe hikwái. Ndaipóri ojerereko asy e’y va’ekwe. Gwĩ, “Ou-ta Nhandejáry rembigwái imarangatu va’e” he’i va’ekwe-pe ojuka ave hikwái. Nhandejáry nhe’ê-py omombe’u va’ekwe-pe ojuka va’ekwe. Ha ko’ángã katu upe yma gware remimombe’u Nhandejáry rembigwái Hesu ou ramo jepe, pemombe’u nhemi joty kuri hese ija’eýha-pe. Pemombe’u rire, pejuka uka íxupe. ⁵³ Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa ome’ẽ va’ekwe peẽ-my pende rekorã. Ha ndapejapói voíte inhe’ẽ, he’i judeu ruvixa kwéry-pe Estêvão.

⁵⁴ Upéa nhe’ê ohendu rire gwĩ mburuvixa kwéry ipoxy hikwái. Onhemohãimbiri jagwa-rami opoxy-vy Estêvão-rehe.

⁵⁵ Ha’e-ma ngatu Nhe’ê Marangatu tee va’e ipy’a omohynyhẽ-gwi íxupe, oma’ẽ áry-rehe. Ohexa hendy ete va’e Nhandejáry oĩ ha-py. Hesu-pe ohexa yváy-py. Nhandejáry yke-rehe onhembo’y ramo oĩ-vy ohexa. Hendy reheve onhemomba’egwasu ramo ohexa íxupe:

⁵⁶ —Pema’ẽ katu, he’i. —Ojepe’a ramo áry ahexa voíte. Ahexa Nhande Ryke’y tee va’e-pe. Nhandejáry yke-rehe onhembo’y oĩ-vy ramo ahexa íxupe, he’i mburuvixa kwéry-pe.

⁵⁷ Ha ha’e kwéry katu osapukái hatã opoxy-vy. Omboty oapysa ohendusere’y-gwi. Onhemoi hagwã hese oriparapa ogwa’ẽ ou-vy hikwái. ⁵⁸ Upe rire ogwenohẽ imondo-vy tetã-gwi. Ita-py ojapi japi hagwã íxupe ojuka hagwã ogwenohẽ hikwái. Ha ijukaharã oao jo’a omboi. Omboi rire oheja karia’y-pe onhangareko hagwã hese. Upéa karia’y héry va’e Saulo. Ha upéi katu ojapi japi ita-py omano peve. ⁵⁹ Ha ojapi jave íxupe hikwái, ha’e omondo onhe’ẽ Nhandejáry-pe:

* 7.45-46 2 Sm 7.1-16; 1 Cr 17.1-14 * 7.47 1 Rs 6.1-38; 2 Cr 3.1-17 * 7.49-50 Is 66.1-2

* 7.51 Is 63.10

—Togwahē katu nde ha-py, xe Járy Hesu, xe nhe'ēgwe, he'i.

⁶⁰Upe rire onhesū gwetypy'ā-rehe oĩ-vy hatā onhe'ē:

—A-rami xe-rehe hembiaipo vai rire, ani erembohasa asy uka teĩ hembiaipo vaikwe-rehe, ore Járy. Eiporiahuvareko katu íxupe kwéry, he'i. Upe va'e he'ipa-vy, omano-ma.

8 ¹Ojuka ramo íxupe hikwái, ojohu porā Saulo onhembysaraiha: “Iporā voi pejuka íxupe” he'i.

Ohasa asy voi Hesu reroviaha va'e gwive

Upe áry-py mburuvixa kwéry ombohasa asyxe voi hereko-vy Hesu reroviaha va'e-pe gwive. Jerusalém-my oĩ va'e-pe gwive ogwereco asy eterei. Upéa-gwi osarambipa oje'ói-vy Judéia yvy-rupi. Samaria yvy-rupi ave osarambipa oje'ói-vy. Ndhopa etéiry. Opyta joty Jerusalém-my Hesu remimondo. Oje'ói e'ỹ va'e doze joty oĩ. ²Ha gwĩ Nhandejáry-pe omboete oiko-vy va'e ogweraha ijaty-vy Estêvão retekwe. Hetekwe ogweraha. Omboasy eterei íxupe. Ojahe'o hatā ohapirō pirō-vy íxupe. ³Ha Saulo katu ogwereco asy asy Hesu reroviaha gwive. Onhembosarái hese kwéry. Oike ike koty akénorupi. Ogwenohē vai kwimba'e-pe, kunha-pe ave oapresa uka hagwā. Omoatā heraha-vy omoĩ uka hagwā preso. ⁴Upéa-gwi oje'oipa osarambi-vy. Nhandejáry nhe'ē omombe'u joty oje'ói-vy hikwái.

Filipe oho omombe'u-vy Cristo rehegwa nhe'ē

⁵Ha Filipe katu oho tetā ambue-py héry va'e Samaria-py. Cristo rehegwa nhe'ē oho omombe'u hagwā: “Hesu ko Cristo, Nhandejáry remimbou voi” he'i omombe'u-vy. ⁶Ha upe pygwa ojogweroatypa hendu-vy hikwái. Ijoja hendu-vy. Filipe rembiaipo porā hexapyrā-rupi heroviapyrā-rupi ave ohexa ramo hikwái, ohendu ramo inhe'ē porā, ojeapysaka porā porā joa inhe'ē-rehe hikwái. ⁷Heta oĩ upe-py anháy rerekoha. Anháy rerekoha-gwi omosē mosē imondo-vy. Osē jave hatā osapukái. Heta oĩ hajy jeapa va'e, heta oĩ ogwata e'ỹ va'e. Okwerapa-ma ogwata porā-ma. ⁸Upéixa ramo gwĩ tetā mygwa ovy'a joa-ma voi hikwái.

⁹Ha upe-py oĩ kwimba'e héry va'e Simão, anháy arandu-rupi hi'arandu va'e. Pedro-rami teĩ héry va'e. Hexapyrā-rupi mo'ā hembiaipo oiko-vy ramo, omopondera uka ójehe entéro Samaria pygwa kwéry-pe gwive. “Opamba'e-rehe xe pu'akave xe” he'i mo'ā ójehe. ¹⁰Upéa-gwi ohendupa inhe'ē hikwái. Mburuvixa kwéry ohendupa íxupe. Heko'ive va'e kwéry ohendu ave íxupe. Upe-py oĩ va'e gwive ohendupa íxupe:

—Nhandejáry ko omombareteve ra'e íxupe, he'i joa mo'ā hese.

¹¹Are-ma hembiaipo mo'ā oiko-vy ramo hexapyrā-rupi, omopondera ukapa ójehe. Upéa-rehe ojeapysaka porā joa hese.

¹²Ha upéi katu Filipe ou omombe'u. Nhandejáry rehegwa nhe'ē porā ou omombe'u-vy: “Nhandejáry nhande ruvixarā voi. Pemoirū katu íxupe” he'i omombe'u-vy. Hesu Cristo réry rehegwa nhe'ē omombe'u ave. Ohendu ramo ogwerovia-ma hemimombe'u hikwái onhemongarai uka ave. Kwimba'e kwéry kunhagwe ave onhemongarai uka.

¹³Ha Simão katu ogwerovia ave hemimombe'u. Onhemongarai uka ave. Onhemongarai uka rire, omoirū-ma Filipe-pe. Ohexa heta hembiaipo porā

ramo hexapyrã-rupi. Tuvixa mba'egwasu ohexa. Ohexa ramo, opondera hembia-po-rehe.

Pedro João ave ogwahê ou-vy Samaria tetã-my

¹⁴Oho omombe'u: “Samaria pygwa gwive ohendupa Nhandejáry nhe'ê” he'i imombe'uháry oho-vy Jerusalém tetã-my. Ha Hesu remimondo upe-py oĩ va'e ohendu ramo, ombou mokõi imborepara-vy. Pedro João ave ombou. ¹⁵Mokõive ogwahê ou-vy Samaria tetã-my. Ogwahê rire omondo onhe'ê Nhandejáry-pe ombogwey hagwã Nhe'ê Marangatu tee va'e ipy'apy-py kwéry. ¹⁶Ne'írã ogwey ou-vy Nhe'ê Marangatu tee va'e Samaria pygwa-pe. Hesu Cristo réry-py ae onhemongarai uka hikwái. ¹⁷Ha upéi katu upe mokõi hemimondo omoĩ opo inhakã akã ári ogwey-ma hagwã Nhe'ê Marangatu tee va'e. Ogwey-ma ou-vy opyta hagwã Samaria pygwa py'apy-py.

¹⁸Ha Simão katu ohexa Nhe'ê Marangatu tee va'e ogwey ou-vy ramo, omoĩ ramo mokõi hemimondo opo inhakã akã ári. Ohexa ramo, ome'êse pirapire íxupe mokõive va'e-pe:

¹⁹—Xe mbopu'aka katu xe-vy ave ambogwey hagwã Nhe'ê Marangatu tee va'e, amoĩ ramo xe po xe rapixa akã akã ári, he'i mokõive va'e-pe.

²⁰Ha Pedro katu he'i:

—Ndaipotái nde pirapire, he'i. —“Nhandejáry xe mbopu'aka-ta ame'ê ramo pirapire” ere mo'ã kuri, he'i íxupe. —Eheja. Tove terenhehundi. Tonhehundi nde pirapire ave. ²¹Nde ko nane akã porãiry. Nane akã porãi-gwi, ndikatúi erejapo Nhandejáry rembiapo. Nhandejáry rembiapo e'ỹ-rami ae nde ne rembiapo va'e, he'i íxupe. ²²—Erova katu nde py'a vaiha. Emondo ne nhe'ê Nhandejáry-pe ikatu hagwãixa omboyke ndéhegwi nde py'a vaiha, he'i íxupe. ²³—Ahexa voi nde py'a vaiha. Háí vai va'e-rami nde py'a vaiha. Ndikatúi erejere tape vai-gwi, he'i íxupe Pedro.

²⁴—Emondo katu Nhandejáry-pe ne nhe'ê pono ojehu xe-vy upe ere va'ekwe, he'i íxupe Simão icyhyje-gwi.

²⁵Upéixa ramo, Pedro João ndive omombe'u Nhandejáry nhe'ê. Hesu rembiapokwe ohexa va'ekwe omombe'u ave. Upe rire ojevy oho-vy Jerusalém tetã-my. Samaria pygwa-pe tetã mirĩ mirĩ rupigwa-pe omombe'u. Hesu rehegwa nhe'ê porã omombe'u oho-vy.

Filipe omongarai mburuvixa-pe

²⁶Ha Filipe katu oime oiko-vy Samaria tetã-my. Ha upéi katu ojekwaa ou-vy Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa:

—Ekwa tereho, peteĩ arapopy-koty jevy ekwa, he'i. —Tereho katu eregwahê hagwã tapegwasu-py, Jerusalém-gwi Gaza-py oho va'e-py, he'i Filipe-pe. Nhu-rupi oho va'e upe va'e tape.

²⁷Ohendu ramo inhe'ê, opu'ã ogwata oho-vy. Ogwata jave: “Mburuvixa nipo ra'e kúi ou-ma ra'e tapegwasu-rupi” he'i ojeúpe. Upéa mburuvixa Etiópia pygwa, eunuco va'e omenda e'ỹ va'e. Ha'e Candace rembigwái. Ha Candace katu mburuvixagwasu kunha va'e. Etiópia pygwa-rehe gwive omanda oiko-vy. Heta mba'e ogwereko va'e. Ha upéa hembigwái onhangareko va'e imba'e reta-rehe. Ha'e ou va'ekwe Jerusalém tetã-my Nhandejáry-pe imboete-vy. Áy katu oho jevy-ma. ²⁸Omba'e ndururu-py oho jevy. Kavaju ogweroripara

heraha-vy íxupe. Ohokwe-vy ogwapy ha-py omonhe'ẽ oho-vy kwatia nhe'ẽ marangatu va'e. Isaías remimoigwe kwatia-rehe, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ekwe omonhe'ẽ.

²⁹Ha upéi katu he'i Filipe-pe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e:

—Ekwa katu imba'e ndururu-py eremoirũ hagwã ereho-vy, he'i íxupe.

³⁰Ha upéi onha oho-vy ogwahẽ hagwã ha'e-py. Ogwahẽ ramo, ohendu-ma omonhe'ẽ ramo kwatia nhe'ẽ, Isaías omoĩ va'ekwe kwatia-rehe:

—Ereikwaa tipo mbava'e-pe po he'i ko va'e nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e, he'i oporandu-vy mburuvixa-pe. ³¹Ha mburuvixa katu he'i íxupe:

—Mbava'e-pe po he'i ko va'e nhe'ẽ, he'i. —Xe-vy omombe'u e'ỹ reheve xe ndaikwaái, he'i.

Upe-ma ramo:

—Ejeupy egwapy katu xe yke-rehe, he'i Filipe-pe.

³²A-rami joty omonhe'ẽ heraha-vy upéa mburuvixa:

“Íjuka hagwã-my heraha-vy nonhe'ẽi joty ovexa. Onhapĩ-tama ramo ovexa ra'y ragwe nonhe'ẽi joty ave. Upéixa voi ogwereko asy ramo Nhandejáry rembigwái-pe, nonhe'ẽi ete voi. Okirirĩ ete voi oiko-vy. Ovexa hasẽ e'ỹ va'e-rami ave Nhandejáry rembigwái nahasẽiry voi. ³³Ogwereko asy ramo íxupe, onhembysarái ramo hese, ndaipóri hepyha. Ojapose va'e mante ojapo hese hikwái. Ko yvy-gwi omokanhyngatu íxupe. Ndaipóri omombe'u va'erã he'ỹi kwéry rehegwa.”*

Upéixa voi Isaías remimoigwe kwatia-rehe Hesu rehegwa nhe'ẽ.

³⁴Ha upéi katu he'i íxupe upe mburuvixa:

—Kiva'e-rehe po omombe'u araka'e Isaías? he'i. —Ojehegwa para'e omombe'u, hapixa rehegwa para'e omombe'u, he'i. —Emombe'u katu xe-vy, he'i Filipe-pe.

³⁵Upe-ma ramo omombe'u mburuvixa-pe. Oikwaa uka ranhe íxupe ovexa rehegwa nhe'ẽ ramigwa. Hesu rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u ave. ³⁶Upéi mokõive oje'ói-ma tape-rupi hikwái. Ogwahẽ-ma y-py ramo:

—Y ko ra'e, he'i íxupe mburuvixa, —Iporã tipo xe mongarai ko'ã, he'i íxupe mburuvixa.

³⁷—Nde ko erejerovia tee-ma ramo ae Hesu-rehe, iporã-ma va'erã erenhe-mongarai uka, he'i mburuvixa-pe.

—Ajerovia tee-ma voi ko xe, he'i joty. —Hesu Cristo katu Nhandejáry ra'y tee va'e voi. Upéa arovia voi, he'i íxupe.

³⁸Upéi mburuvixa he'i omombyta hagwã omba'e ndururu. Ogwey mokõive imba'e ndururu-gwi. Ogwey oĩ-vy y-py. Omongarai íxupe mburuvixa-pe.

³⁹Upe-ma ramo ogwerokanhy-ma heraha-vy Filipe-pe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ha mburuvixa katu oma'ẽ jevy mo'ã hese, ha ndohexavéiry-ma. Oho-ma ra'e. Upe-ma ramo oho jevy-ma mburuvixa tape-rupi. Ovy'a eterei oho-vy.

⁴⁰Ha Filipe ojererokanhy rire ojehexa uka jevy outro tetã-my héry va'e Azoto-py. Ohasa hasa ohokwe-vyte omombe'u mbe'u Hesu rehegwa oho-vy. Tetã ambue mbue-py omombe'u mbe'u oho-vy. Cesaréia tetã-my ogwahẽ-ma ramo, opyta upe-py.

Saulo ogwero va gwekoha

(At 22.3,6-16; 26.9,12-18)

9 ¹Ha Saulo katu ipy'agwasu voi joty. Ipoxy eterei joty Hesu nhe'ẽ renduha kwéry-rehe: “Ajuka-ta íxupe kwéry” he'iri iri opy'a-py. Upéa-gwi oho pa'i ruvixagwasu renda-py ojerure hagwã kwatia nhe'ẽ-rehe:

²—Emoĩ katu ne nhe'ẽ kwatia-rehe xe araha hagwã Damasco tetã-my. Judeu kwéry oporahéi haty haty-rupi arahase, he'i. —Upe-py atopa ramo Hesu rape pyhyha, ajohu va'e gwive kwimba'e kunha va'e gwive aru-ta ko'a-py. Ne nhe'ẽ-rupi aru-ta. Nde kwatia nhe'ẽ-rupi aru-ta ijokwaha reheve, he'i pa'i ruvixagwasu-pe.

³Upéi ogwata oho-vy. Ogwata ramo hi'agwĩ opyta íxugwi Damasco tetã. Ogwahẽ pota-ma jave, upe-ma ramo sapy'a hendy mbaraete eterei íxupe. Áry-gwi omohendy ijerekwe-rehe. ⁴Omondýi-gwi ho'a-ma oho-vy yvy-py. Ohendu onhe'ẽ va'e íxupe. Héry ohenói ramo:

—Saulo, Saulo, he'i henói-vy. —Ma'erã po xe rereko asy? he'i íxupe oporandu-vy.

⁵—Kiva'e tipo nde erenhe'ẽ va'e xe-vy, xe Járy, he'i íxupe Saulo.

—Xe voi Hesu ne rembiereko asy voi xe, he'i íxupe. ⁶—Ha epu'ã katu upe tetã-my tereho. Upe-py omombe'u-ta nde-vy ne rembiaporã, he'i íxupe Hesu.

⁷Ha hendivegwa opyta okirirĩmba ete ikyhyje-gwi. Inhe'ẽ rei ohendu ha avave-pe ndohexáiry. Upéa-gwi opyta okirirĩmba ete hikwái. ⁸Upéi ha'e onhembo'y jevy-ma oipe'a gwesa osareko jevy-ma ha mba'eve ndohexáiry. Upéa-gwi ojepopyhy uka ojereraha uka-vy Damasco-py. ⁹Mbohapy áry mba'eve ndohexáiry. Mbohapy áry ndokarúi ave oiko-vy. Mbohapy áry ndoy'úi ave oiko-vy.

¹⁰Upe-py oĩ Hesu nhe'ẽ renduha héry va'e Ananias. Ikepe'ỹ ojehexa uka ixupéte Nhandejáry Hesu:

—Ananias, he'i Hesu ohenói-vy íxupe.

—Mbava'e tipo ere-ta xe-vy? he'i Ananias Nhandejáry Hesu-pe. ¹¹He'i íxupe Hesu:

—Ekwa tereho ko tetã mbyte-rupi oho va'e tape-rupi, tape karẽ e'ỹ héry va'e-rupi. Eheka katu Tarso pygwa héry va'e Saulo. Judas róga-py eheka íxupe. Upe-py oiko va'e. ãy voi ko ombojeupi xe-vy onhe'ẽ oiko-vy. ¹²Ikéry pygwa vérami nde rexa kuri. He'i nde-rehe: “Ahexa-ma kwimba'e héry va'e Ananias. Oike ramo xe koty-py, omoĩ ramo opo xe-rehe xe resapyso jevy hagwã ahexa” he'i kuri nde-rehe Saulo ikéra-py, he'i Ananias-pe Nhandejáry Hesu imombe'u-vy.

¹³Ha upéi katu he'i Ananias Nhandejáry Hesu-pe:

—Ha ore rereko asy va'ety niko upéa, xe Járy, he'i íxupe. —Ahendu hendu herakwã aiko-vy. Heta-ma ogwereco asy nde re'ýi kwéry-pe, Jerusalém-my oiko va'e-pe. ¹⁴Áy ogwahẽ Saulo ou-vy ko'a-py. Pa'i ruvixa kwéry nhe'ẽ-rupi ou. Nde réry renoiha gwive onhapytĩ hagwã ou, he'i Hesu-pe.

¹⁵Ha Hesu katu he'i íxupe:

—Ekwa katu tereho joty henda-py, he'i. —Saulo ko xe rembiporavo xe mombe'u mbe'u hagwã judeu e'ỹ va'e kwéry-pe, huvixagwasu-pe ave. Israel remiarirõre judeu kwéry-pe ave xe mombe'u hagwã aiporavo-ma

íxupe. ¹⁶Tereho ere íxupe “Heta erehasa asy-ta xéhegwi. Nde ko xe mombe'u-tagwi nde rereko asy-ta” ere íxupe, he'i Ananias-pe Nhandejáry Hesu.

¹⁷Upe ramo oho oike Judas róga gwy-py Saulo oĩ ha-py. Opo omoĩ hese:

—Aju-ma ngatu āy, xe ryvy, Saulo, he'i íxupe. —Āy katu xe mbou Nhandejáry Hesu, upe ojehexa uka va'ekwe kuri nde-vy ereju jave tape-rupi. Orombohesapyso jevy hagwā xe mbou kuri āy, he'i. —Nde py'a omohynyhẽ hagwā Nhe'ẽ Marangatu tee va'e xe mbou ave, he'i íxupe Ananias.

¹⁸Upe-ma ramo ho'a hesa-gwi pira pekwe ramigwa. Hesapyso jevy-ma Saulo. Upe rire onhembo'y onhemongarai uka hagwā. ¹⁹Okaru-ma. Okaru ramo, omombaraete jevy-ma íxupe tembi'u.

Ha Saulo katu ndahi'aréiry oiko Hesu nhe'ẽ renduha upe tetã-my oiko va'e ndive.

Saulo omombe'u Hesu rehegwa

²⁰Upe-ma ramo omombe'u judeu oporahéi haty haty-rupi. Hesu rehegwa omombe'u:

—Hesu ko Nhandejáry ra'y tee voi, he'i omombe'u-vy.

²¹Henduha gwive opondera hese. Mbava'e po ojehe íxupe ha'e kwéry ndoikwaáiry:

—Upe va'e voi ogwereko asy va'ekwe Hesu réry renoiha-pe gwive. Jerusalém-my oiko va'e ogwereko asy va'ekwe, he'i ojóupe. —Āy kuri upe va'e ou a-py. Gwĩ Hesu réry renoiha-pe oipyhy hagwā mo'ã heraha-vy ou. Ou kuri onhapytĩ reheve ogweraha hagwā pa'i ruvíxa kwéry renda-py. Ma'erã po ndogwerahái íxupe kwéry, he'i ojóupe.

²²Upéa-gwi opondera hese hikhwái. Ha ha'e katu ipy'agwasuve suve oho-vy. Omongirirĩmba judeu kwéry upe pygwa-pe: “Hesu ko Cristo, Nhandejáry remimbou tee voi” he'i oikwaa uka-vy íxupe kwéry.

²³Are-ma omombe'u oiko-vy. Upe rire judeu kwéry onhombo'e mbo'e hese ijuka hagwā.

—Jajuka katu Saulo-pe, he'i ojóupe. ²⁴Áry ramo oha'arõ oĩ-vy. Pyhare ave oha'arõ oĩ-vy upe tetã rokẽ. Osẽ jave ojuka hagwā mo'ã íxupe oha'arõ arõ voi oĩ-vy. Onhombo'e mbo'e ramo hese hikhwái oĩ omomarandu va'e Saulo-pe.

²⁵Upe ramo peteĩ pyhare oresende íxupe inhe'ẽ renduha. Koty-gwi ohupi ombogwey hagwā okupe-koty. Hi'ári-gwi ombogwey íxupe. Yvate-gwi ombogwey yvy-py. Ajakagwasu-py ombogwey íxupe.*

Saulo ogwahẽ oho-vy Jerusalém tetã-my

²⁶Ha upéi katu Saulo oho jevy Jerusalém tetã-my. Ogwahẽ rire omoi-rũse mo'ã Hesu nhe'ẽ renduha-pe gwive. Ha ikyhyje joa íxugwi hikhwái: “Saulo ko ndaha'éi Hesu nhe'ẽ renduha va'e” he'i mo'ã hese herovia e'ỹha.

²⁷Upe ramo Hesu nhe'ẽ renduha va'e héry va'e Barnabé oho ogweru oheja oike Hesu remimondo renda-py. Ogwerovia uka íxupe kwéry Saulo rehegwa nhe'ẽ. He'i Barnabé:

* 9.23-25 2 Co 11.32-33

—Saulo ko ohexa ra'e Nhandejáry Hesu-pe tape-rupi, he'i omombe'u-vy. —Onhe'ê ra'e íxupe Nhandejáry Hesu. Upe rire Saulo ogwahê Damasco tetã-my. Upe-py ipy'agwasu omombe'u-vy Hesu réry-py, he'i hese omombe'u-vy.

²⁸Upéixa ramo Saulo omoirũ-ma Hesu nhe'ê renduha-pe. Hendive ogwata oiko-vy Jerusalém tetã-rupi. Ipy'agwasu omombe'u-vy Nhandejáry Hesu réry-py. ²⁹Omombe'u ramo gwĩ judeu kwéry-pe, grego-py onhe'ê va'e-pe, onhe'ê mbojevvy jevvy oiko-vy inhe'ê. Ojukase mo'ã íxupe oiko-vy. ³⁰Upéa ohendu ramo, iresende-vy ogwero va' íxupe he'íi kwéry. Cesaréia tetã-my ogwero va' íxupe:

—Iporãve ereho Tarso tetã-my nde re'íi renda-py, he'i íxupe hikwái.

³¹Ha Hesu reroviaha gwive ipy'agwapy oiko-vy. Judéia yvy rupigwa gwive, Galiléia yvy rupigwa gwive, Samaria yvy rupigwa gwive ave oiko porã meme-ma, ndoiko asyvéi-ma. Hi'aranduve nduve oiko-vy herovia-vy. Omboete meme oiko-vy Nhandejáry Hesu-pe. Ha Nhe'ê Marangatu tee va'e oipytygwõ mbaraete íxupe kwéry. Upéa-gwi onhembohetave tave oho-vy hikwái.

Pedro ogwahê oho-vy Lida tetã-my

³²Ha Pedro katu ogwata oho-vy. Opa-rupi oho. Tetã tetã-rupi Hesu reroviaha gwive pohu-vy oho. Lida tetã mygwa-pe ave oho oipohu-vy. ³³Upe-py oho otopa hasy va'e héry va'e Enéias. Ha Enéias onhenho mante oiko-vy va'e. Hajy jeapa va'e voi. Hajy jeapa-gwi oito ro'y-ma onhenho oĩ-vy gwupa-py. ³⁴Ha upéi katu he'i hasy va'e-pe:

—Áy voi katu Hesu Cristo ne mbogwera-tama, Enéias. Epu'ã katu, he'i íxupe. —Emboapu'a nde rupa ereraha hagwã, he'i hasy va'ekwe-pe. Upe-ma ramo pya'e opu'ã okwera-ma.

³⁵Ha Lida pygwa gwive, Saron pygwa gwive ave ojeroviapa-ma Nhandejáry Hesu-rehe. Ohexa-ma nga'u íxupe ogwata ramo. Upéa-gwi ogwero va' gwekoha Hesu-rehe. Ha naimombyrýi oĩ ojóhugwi outro tetã héry va'e Joje. ³⁶Upe-py oiko ave Hesu nhe'ê renduha kunha va'e héry va'e Tabita. Ha grego nhe'ê-py héry va'e Dorcas. Upéa hembia po'ã po'ã meme-ma voi oiko-vy. Iporiahu va'e-pe ome'ê va'erã ojapo oiko-vy. ³⁷Upe ramo hasy omano reheve-ma. Ombojahu hetekwe omoĩ koty yvate-py. ³⁸Upéi onhemombe'u Pedro oimeha:

—Pedro ko oime Lida-py, he'i hese.

Ha Lida hi'agwĩ oĩ Joje-gwi. Upéa-gwi Pedro piári omondo mokõi kente. Oho omombe'u íxupe omano va'ekwe. Ojapura pura íxupe ou pya'e hagwã:

—Ejapura pura katu eju-vy, he'i íxupe.

³⁹Upéa-gwi opu'ã ou-vy hendive. Ogwahê rire ou-vy, ogwerojeupi heraha-vy íxupe koty yvate-py. Upe-py tembirekokwe gwive onhembo'y Dorcas retekwe yke-rehe ohapirõ-vy. Ohexa uka Pedro-pe hembia pokwe, oiko joty ramogware onhendive. Hembia pokwe kamisa ao ro'y pygwa ave ohexa uka íxupe.

⁴⁰Ha Pedro katu omosẽmba imondo-vy íxupe kwéry. Ha upéi ha'e gwety-py'ã-rehe onhesũ omondo onhe'ê Nhandejáry-pe. Upe rire ojerova oma'ê hetekwe-rehe:

—Epu'ã katu, Tabita, he'i.

Omanoha-gwi upe kunha oipe'a gvesa ohexa íxupe. Ohexa ramo ovy-ma oĩ-vy.

⁴¹Upéi oipopyhy imopu'ã-vy kunha-pe. Upe rire ohenói omoingepa jevy hagwã koty-py gwĩ Hesu reroviaha. Tembirekokwe omoingepa jevy ave. Oike jevy rire ohexa uka íxupe kwéry oikove jevyha:

—Nugwĩ oikove jevy-ma, he'i.

⁴²Ha Joepye pygwa gwive ohendu herakwã. Heta-ma ojerovia Nhandejáry Hesu-rehe. ⁴³Ha Pedro opyta upe-py. Simão róga-py opyta. Upe Simão vakapi-gwi ojapo opaixagwa. Ha Pedro katu are opyta hendive oiko-vy hoga-py.

Pedro omombe'u judeu e'ỹ kwéry-pe Hesu rehegwa nhe'ẽ

(At 11.5-17)

10 ¹Oĩ va'ekwe Cesaréia tetã-my capitão héry va'e Cornélio judeu e'ỹ va'e. Cem soldado ruvixa va'e. Gwĩ va'e soldado kwéry Itália yvy pygwa. ²Upe va'e capitão Nhandejáry remimbota ojapose pose va'e voi. Nhandejáry-pe omboete va'e hoga pygwa ndive omboete. He'ỹi e'ỹ remikotevẽ ome'ẽ me'ẽ va'e. Omondo mondo va'e Nhandejáry-pe onhe'ẽ. ³Ha upéi katu peteĩ áry ka'arugwasu-ma ramo, íxupe mante ojehexa uka jahexa e'ỹ va'e. Ojehexa uka íxupe Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa va'e. Oike ramo ou-vy koty-py ohexa:

—Cornélio, he'i íxupe.

⁴Onhemondýi voi. Upéa-gwi ohexa katu katu íxupe:

—Ma'erã po ereju a-py, xe Járý? he'i oporandu-vy Nhandejáry rembigwái-pe.

Upéi he'i íxupe Nhandejáry rembigwái:

—Nhandejáry ko imandu'a porã va'e nde-rehe. Ne nhe'ẽ eremondo-gwi íxupe, nane ma'e rakate'ỹi-gwi ave imandu'a porã nde-rehe, he'i íxupe. —Nde johu porã Nhandejáry. ⁵Áy katu emondo ne rembigwái Simão piári. Pedro-py ohenói va'e ave. Emondo Joepye tetã-my. ⁶Upe-py oiko Simão héry va'e ndive. Upe Simão vakapi-rehe omba'apo. Simão róga oĩ ygwasu rembe-rehe, he'i íxupe Nhandejáry rembigwái.

⁷Upe rire ojeupi jevy oho-vy yvate-koty Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa. Upe ramo upe capitão heta hembigwái va'e, mokõi va'e-pe ohenói ou hagwã. Peteĩ soldado Nhandejáry-pe omboete va'e ohenói ave. ⁸Upéi omombe'upa ete mbohapygwa-pe gwembiexagwe. Upe rire mbohapyve va'e-pe omondo Joepye tetã-my. Pedro piári omondo. Upéi ogwata oho-vy. ⁹Iko'e-my omoagwĩ-ma Joepye ojeu oho-vy ha ne'irã ogwahẽ oho-vy upe-py.

Upe-ma ramo ogwahẽ e'ỹ jave, áry pyte-rupi, ojeupi-ma yvate Pedro. Hoga apotaha apesỹi va'e ári ojeupi oĩ-vy onhomongeta hagwã Nhandejáry ndive. ¹⁰Ivare'a okaruse-ma. Gwemi'urã ra'arõ-vy íxupe mante ojehexa uka jahexa e'ỹ va'e. ¹¹Ohexa ojekwaa pya'e yváy-gwĩ. Ohexa ogwejy tupa arigwa ramigwa. Tuvixa va'e voi. Irundy joapy joja reheve oipyhy joja imbogwejy-vy. Yvate-gwĩ yvy-py ombogwejy. ¹²Hye py-py oĩ opaixagwa mymba gwive, opaixagwa mbói gwive ave, gwye-rehe osyryry va'e gwive, opaixagwa gwyrá gwive ave. ¹³Upe-ma ramo ohendu íxupe onhe'ẽ va'e:

—Epu'ã katu, Pedro. Ejuka ere'u va'erã, he'i íxupe.

¹⁴—Ndajuka mo'äiry, xe Járy, he'i. —Nda'u mo'äiry. Äy peve ne'írá vyteri ha'u so'o vai. Hi'upy e'ÿ nda'úi vyteri voi yma gware nhe'ëgwe-rupi aiko-gwi, he'i Nhandejáry-pe. ¹⁵Upe rire ohendu jevy íxupe onhe'ë va'e:

—Nhandejáry he'i-ma ramo, “Iporã ja'u”, “Hi'upy e'ÿ” ani ere teĩ, he'i íxupe.

¹⁶Mbohapy vése ohexa hemimbogwey. Mbohapy vése ohendu íxupe onhe'ë va'e. Upe rire ogwerojeupi jevy áry-rehe heraha-vy.

¹⁷Ha Pedro omondo oiko-vy gvesa gwembixagwe-rehe. “Ma'erã po ahexa ra'e upéa” he'i ojúpe. Upe ramo capitão remimbou ko ogwahê-ma ou-vy.

—Kipy tipo oime Simão róga? aje'i-ma oporandu ra'e.

¹⁸Äy onhembo'y oĩ-vy okê rovái. Oporandu hese:

—Oiko tipo a-py upe Simão héry va'e Pedro? he'i onhe'ë hatã-vy.

¹⁹Ha Pedro omondo joty oiko-vy gvesa gwembixagwe-rehe. Upe ramo ogwahê-ma ou-vy capitão remimbou. Ogwahê-ma ramo, he'i íxupe Pedro-pe Nhe'ë Marangatu tee va'e:

—Mbohapyve ko'äy ogwahê-ma ou-vy nde reka-vy. ²⁰Ekwa katu egwey, he'i íxupe. —Ani ne ate'ÿ teĩ, he'i íxupe. —Tereho katu hendive. Gwĩ mbohapy ou va'e xe remimbou voi, he'i íxupe Nhe'ë Marangatu tee va'e.

²¹Upéi ogwey ou-vy:

—Xe ko ne rembieka, he'i. —Mbava'e-rehe tipo ereju ra'e? he'i mbohapyve ou va'e-pe.

²²—Ore ko capitão Cornélio remimbou, he'i íxupe. —Ha'e heko porã ete va'e. Nhandejáry-pe omboete oiko-vy va'e. Judeu kwéry gwive imandu'a porã hese. Kwehe he'i íxupe nde-rehe Nhandejáry rembigwái imarangatu va'e yváy gwigwa: “Ere kuri Pedro-pe tou nde róga-py erehendu hagwã hemimombe'urã” he'i Nhandejáry rembigwái, he'i íxupe omombe'u-vy.

Ha Pedro katu:

²³—Néi, he'i. —Peike katu peju-vy. Iporã peke a-py, he'i mbohapyve va'e-pe.

Iko'ë-my osê oho-vy oho-ma hendive. Oĩ oho va'e Pedro ndive Jope pygwa Hesu reroviaha. Omoirũ íxupe oho-vy. ²⁴Upéi iko'ë-my jevy ae katu ogwahê-ma oje'ói-vy hikwái Cesaréia tetã-my. Ha capitão oha'arõ oĩ-vy íxupe kwéry. Oha'arõ ave capitão ndive hemienói. He'yí kwéry hembiahyu va'e ave oha'arõ hendive. ²⁵Ha Pedro oike-tama ramo capitão róga-py ohogwaitĩ ou-vy íxupe capitão. Ojeity imboete-vy yvy-rupi. ²⁶Ha Pedro omonhembo'y jevy íxupe:

—Epu'ã katu, he'i. —Xe ko ne ramigwa voi. Xe ndaha'úi Nhandejáry. Teko rei ave xe, he'i Pedro capitão-pe.

²⁷Upéixa onhomongeta-vy hendive oike koty-py. Upe-py oike ramo, heta-ma oĩ ojogweroaty va'e. ²⁸Upe ramo he'i íxupe kwéry imombe'u-vy:

—Judeu kwéry ko yma gware nhe'ëgwe-rupi oiko ramo, ndoipotái omoirũ judeu e'ÿ kwéry-pe. Ndoipotái ni oipohu íxupe. Ko va'e peikwaa voi peẽ, he'i. —Äy ae katu he'i xe-vy oikwaa uka-vy Nhandejáry: “Oĩ nhamoirũ e'ÿ va'e, oĩ jaipohu e'ÿ va'e ave, ani ere teĩ” he'i xe-vy. ²⁹Upéa-gwi erembou ramo xe piári, naxe ate'ÿiry aju-vy. Mbava'e-rehe tipo erembou xe piári ra'e? he'i íxupe kwéry Pedro.

³⁰Upéi he'i íxupe capitão:

—Kwehe ojapo-ma mbohapy áry ka'arugwasu-ma ramo a-rami, amondo xe nhe'ê Nhandejáry-pe aiko-vy. Amondo jave xe nhe'ê, ojehexa uka xe-vyte. Xe-vyte ojehexa uka sapy'a ijao rendypa va'e. Onhembo'y oĩ-vy xe rovái. ³¹He'i xe-vy: “Nhandejáry ohendu-ma ra'e ne nhe'ê, capitão Cornélio. Nane ma'e rakate'ỹi va'evy-gwi imandu'a porã nde-rehe” he'i xe-vy. ³²“Áy katu emondo Joep tetã-my Simão piári, héry va'e ave Pedro. Oĩ pe vakapi-rehe omba'apo va'ety rōga-py. Héry ave Simão upe va'e. Ygwasu rembe-rehe oiko va'e” he'i xe-vy ojehexa uka va'ekwe. ³³Upéa-gwi naxe ate'ỹiry amondo-vy nde piári. Ha nde nane ate'ỹiry voi oromomrandu ramo. Ereju voi. Ha áy katu ore kwéry oronhomboheta ko'a-py. Nhandejáry resa-py ne nhe'ê rendu-vy oroha'arõ. Nhandejáry nde-vy he'i va'ekwe, emombe'u katu ore-vy. Orohenduse voi, he'i íxupe capitão Cornélio.

³⁴⁻³⁵Ha upéi Pedro he'i íxupe kwéry omombe'u-vy:

—Nhandejáry ko nhande rayhu va'e. Enterovéa-pe yvypóry gwive kente kwéry peteíxa ohayhu va'e. Nipo anhei ete voi katu ra'e, he'i. —Íxupe omboete va'e-pe gwive ojohu porã Nhandejáry. Nombojev'í oĩ-vy. Ojohu porã ave tape porã pyhyha gwive. “Ore kwéry anho mante judeu kwéry va'e Nhandejáry rembiayhu” oro'e mo'ã ha ndaupéixairy ra'e. Yvypóry va'e gwive Nhandejáry rembiayhu. ³⁶Are-ma va'ekwe Nhandejáry ombou va'ekwe ore-vy Israel kwéry va'e-pe onhe'ê porã: “Hesu Cristo ko pene mbopy'agwapy va'erã, pende kwéry Járy ave” he'i Nhandejáry omombe'u-vy, he'i Pedro imombe'u-vy.

Upéi he'i jevy íxupe kwéry:

³⁷—Ha João Batista katu omombe'u ranhe oiko-vy Nhandejáry nhe'ê opomongarai ave. Upe rire Hesu onhepyrũ omombe'u. Galiléia yvy-rupi oho omombe'u. Upe rire Judéia yvy-rupi gwive oho omombe'u oiko-vy Nhandejáry nhe'ê. Upe va'e peikwaa voi, he'i ³⁸—Upe Nazaré pygwa Hesu rehegwa nhe'ê ave peikwaa voi ave. Nhandejáry nhe'ê-py oipy'apyhy mbaraete íxupe Nhe'ê Marangatu tee va'e. Ha upéi katu opa-rupi oho oiko-vy Hesu. Hemiapo porã porã meme. Oipytygwõ mbaraete íxupe Nhandejáry. Upéa-gwi anháy rerekoha gwive ombogwera. ³⁹Ha ore ko Hesu rembiapo apo rexa-hare. Upéa-gwi judeu kwéry yvy-py tetã mirí mirí-rupi, Jerusalém tetã-my ave ojapo oiko-vy va'ekwe oromombe'u oroiko-vy. Ha gwĩ judeu kwéry katu ojuka íxupe va'ekwe. Kususugwasu-rehe ohupi va'ekwe ojuka-vy. ⁴⁰Ha Nhandejáry omopu'ã jevy íxupe. Mbohapy áry rire, omoingove jevy-ma íxupe. Ombojekwaa jevy íxupe ave. ⁴¹Ha enterovéa niko ndohexáiry. Ore ae orohexa va'ekwe. Are-ma va'ekwe ore poravo Nhandejáry hexaharã. Upéa-gwi oikove jevy rire, ore-vyte ojehexa uka. Orokaru hendive. Oro'y'u ave hendive. ⁴²Upéi he'i ore-vy Hesu: “Pemombe'u katu entéro va'e-pe xe rehegwa nhe'ê porã. Peje katu íxupe kwéry: Omoĩ voi ra'e Nhandejáry gwa'ýry Hesu ogwereko hagwã hembiaokwe pokwe-rami oikove va'e gwive omano va'ekwe-pe gwive ave, peje katu xe mombe'u-vy. Ha hembiaapo porã va'e katu Hesu omogwahẽ va'erã oha-py ha hembiaapo vai va'e katu omboyke va'erã imondo-vy, peje íxupe kwéry” he'i ore-vy Hesu, he'i Pedro imombe'u-vy.

Upéi he'i jevy íxupe kwéry:

⁴³—Ha Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety gwive omombe'u va'ekwe Hesu rehegwarã nhe'ê: “Ojekwaa va'erã ou-vy” he'i. “Ha ojerovia hese va'e

gwife omboyke va'erā íxugwi hembiaipo vaikwe Nhandejáry. Hesu-rehe, Hesu réry-rehe ojerovia va'e-gwi omboyke va'erā hembiaipo vai va'ekwe" he'i va'ekwe hese hikwái, he'i íxupe kwéry Pedro omombe'u-vy.

⁴⁴Onhe'ê jave, ogwahê ou-vy Nhe'ê Marangatu tee va'e. Omohynyhêmba ipy'a upe pygwa kwéry-pe ogwejy-vy. Entéro ohendu va'e-pe gwife inhe'ê, ogwereko. ⁴⁵⁻⁴⁶Upéa rexa-vy opondera hese kwéry gwí judeu va'e, Hesu rero-viaha Jope-gwi ou va'ekwe Pedro ndive. Ohendu nhe'ê ambue-py oikwaa e'ý reheve onhe'ê ramo judeu e'ý va'e, Nhandejáry-pe ombotuvixa mba'e ramo, ohendu inhe'ê ave. Upéa-gwi he'i ojóupe:

—Ma'erā ogwahê íxupe Nhe'ê Marangatu tee va'e? he'i opondera-vy hese. —Nugwí judeu e'ý kwéry-pe ave ohexakwaa rei nipo ra'e Nhandejáry inhe'ê-ra-my. Ome'ê rei nipo ra'e íxupe Nhe'ê Marangatu tee va'e oiko hagwā ipy'a-py kwéry, he'i ojóupe opondera-vy hese.

Upe-ma ramo he'i Pedro gwe'ýi kwéry-pe:

⁴⁷—Áy katu omohynyhêmba-ma ipy'a kwéry judeu e'ý va'e-pe Nhe'ê Marangatu tee va'e, nhande py'a omohynyhêmba va'ekwe-rami, he'i. —Upéixa ramo nhamongarai íxupe. “Nhamongarai e'ý tei íxupe kwéry” ani ja'e tei íxupe kwéry, he'i gwe'ýi kwéry-pe Pedro.

⁴⁸Upéixa ramo Pedro he'i omongarai hagwā Hesu Cristo réry-py. Ha upéi katu he'i íxupe judeu e'ý va'e:

—Nderepyta mo'ái tipa ra'e ore ndive. Epyta katu kuri ore ndive, he'i íxupe.

Pedro omombe'u Cornélio rehegwa nhe'ê

(At 10.9-48)

11 ¹Ha upéi katu Cornélio kwéry rerakwā osarambi oho-vy. Ha Hesu remimondo, Judéia yvy rupigwa oĩ va'e gwife ave Hesu reroviaha va'e, ohendu herakwā:

—Judeu e'ý kwéry ko ohendu ra'e Nhandejáry nhe'ê nhande kwéry-rami, he'i ojóupe imombe'u-vy.

²Upéixa ramo Pedro ogwata ou-vy Jerusalém tetā-my. Upe-py ogwahê ramo, onhe'ê poxy íxupe upe pygwa judeu va'e:

³—Judeu e'ý kwéry ko ndojapói va'e Moisés amyri he'i va'ekwe gwife. Tojapo katu, he'i. —Gwí judeu e'ý va'e katu onhekyti uka e'ý va'e voi. Nhande reko ramíry oiko. Upéa-gwi ma'erā ereho ereiko ra'e hendive? Ma'erā po erekaru ra'e hendive? he'i oporandu poxy-vy íxupe.

⁴Ha Pedro katu ojeapysaka porā ranhe inhe'ê-rehe. Upe rire ae omombe-'upa íxupe kwéry. Ojehu va'ekwe gwife omombe'u:

⁵—Kweheve kuri aime Jope tetā-my. Nhandejáry ndive anhomongeta jave ojehexa uka xe-vy. Xe-vyte ojehexa uka, he'i. —Ahexa ombogwejy ramo tupa arigwa ramigwa tuvixa va'e. Irundy joapy joja reheve oipyhy joja imbogwejy-vy. Yvate-gwi ombogwejy. Opyta oĩ-vy xe yke-rehe. ⁶Ama'ê hese. Ipy-rehe ama'ê aĩ-vy. Upe-py ahexa mymba gwife, ka'agwy rupigwa mymba gwife ave. Gwyre-rehe osyryry va'e gwife, gwyra gwife ave ahexa. ⁷Upéi ahendu xe-vy onhe'ê va'e: “Ekwa katu, Pedro. Ejuka ere'u va'erā” he'i xe-vy. ⁸“Nda'u mo'ái, xe Járy” ha'e íxupe. “Áy peve ne'írá vyteri ha'u so'lo vai. Yma gware nhe'égwe-rupi nda'úi hi'upy e'ý” ha'e íxupe. ⁹He'i jevy xe-vy yváy-gwi

onhe'e va'e: "Nhandejáry ko he'i-ma ramo, Iporã ja'u, Hi'upy e'ỹ, ani ere teĩ" he'i xe-vy. ¹⁰Mbohapy vése ahendu xe-vy onhe'e va'e. Upe rire ogwerojeupi jevy yváy-koty heraha-vy, he'i Pedro omombe'u-vy.

¹¹—Upe-ma ramo katu ogwahẽ ou-vy mbohapyve va'e, Cesaréia-gwi xe piári ombou va'ekwe. Xe aime ha-py ogwahẽ ou-vy. ¹²Upéi he'i xe-vy Nhe'e Marangatu tee va'e: "Ani ne ate'ỹ teĩ ereho hagwã" he'i. "Tereho katu hendive" he'i xe-vy. Upe-ma ramo xe aha-ma. Ko va'e xe jave oho va'e ave, seis Hesu renduha va'e. Orogwahẽ ramo upe-py oroikepa oroho-vy capitão Cornélio róga-py. ¹³He'i ore-vy: "Ahexa kuri Nhandejáry rembigwái yváy gwigwa. A-py xe róga-py onhembo'y oĩ-vy ramo ahexa voi. Upéi he'i xe-vy Nhandejáry rembigwái: Emondo katu Joep-py Simão piári héry va'e ave Pedro. ¹⁴Upe va'e omombe'u-ta nde-vy nhe'e porã. Upéa nhe'e ererovia ramo, ne resende-ta Nhandejáry. Nde re'íy kwéry ave oresende-ta, he'i xe-vy Nhandejáry rembigwái" he'i ore-vy omombe'u-vy. Upe ramo anhe'e capitão Cornélio-pe hendivegwa-pe ave anhe'e. ¹⁵Ne'írã vyteri anhe'e heta, omohynyhẽmba-ma ipy'a kwéry ogwey-vy Nhe'e Marangatu tee va'e. Yma-ma nhande py'a omohynyhẽmba va'ekwe-rami voi omohynyhẽ ipy'a íxupe. ¹⁶Upe ramo xe mandu'a Nhandejáry Hesu he'i va'ekwe-rehe: "João ko y-py oporomongarai va'ety. Ha ndaha'ei y pygwa va'e-rami pene mongarai va'erã Nhandejáry. Nhe'e Marangatu tee va'e ae pende py'a omohynyhẽmba va'erã ne mongarai-vy" he'i va'ekwe nhande-vy Hesu, he'i Pedro omombe'u-vy.

¹⁷—Upéixa ramo Nhandejáry ome'e-ma voi ra'e judeu e'ỹ kwéry-pe Nhe'e Marangatu tee va'e. Yma jajerovia-ma ramo Nhandejáry Hesu Cristo-rehe nhande-vy ome'e va'ekwe-rami, ko'ã y íxupe kwéry háma ave ome'e. Upéa-rehe, "Aníke erejapo upéa" xe nda'e mo'ái voi Nhandejáry-pe, he'i íxupe kwéry Pedro omombe'u-vy.

¹⁸O hen du rire inhe'e, nainhe'e poxyvéi-ma. Omomba'egwasu-ma Nhandejáry-pe:

—Nipo anhei ete voi katu ra'e: "Perova katu pende rekoha, peipyhy katu tape porã" he'i judeu e'ỹ kwéry-pe ra'e. Nhande-vy he'i hagwe-rami, he'i voi nhande re'íy e'ỹ-pe ave ra'e Nhandejáry, he'i ojóupe hikwái.

Judeu e'ỹ va'e-pe omombe'u Hesu rehegwa nhe'e

¹⁹Ko'ánga katu Hesu reroviaha gwive ndoikovéiry peteĩ henda-py. Osarambipa va'ekwe oje'ói-vy hikwái. Ha mburuvixa kwéry katu ojuka va'ekwe Hesu reroviaha héry va'e Estêvão-pe. Ojuka rire, ipy'agwasuve suve ogwerekko asy hagwã Hesu reroviaha-pe gwive. Ojerereko asy-gwi opa isarambipa oje'ói-vy. Oĩ oho va'ekwe Fenícia yvy-py peve, Chipre ykõi meve ave, Antioquia tetã meve ave. Upe va'e nomombe'u jojái Nhandejáry nhe'e. Judeu kwéry anho-pe mante omombe'u mbe'u. Judeu e'ỹ va'e-pe ae nomombe'úi Nhandejáry nhe'e.

²⁰Oĩ ave Chipre pygwa, Cirene pygwa ave. Gwĩ va'e oho va'ekwe Antioquia tetã-my, Nhandejáry nhe'e omombe'u-vy. Ogwerojoja imombe'u-vy íxupe kwéry. Judeu e'ỹ va'e grego va'e-pe ave, omombe'u va'ekwe Nhandejáry Hesu rehegwa nhe'e porã. ²¹Ha Nhandejáry oipytygwõ mbaraete íxupe kwéry omombe'u hagwã. Upéa-gwi ohendu ramo inhe'e, heta-ma ojerovia-ma Hesu-rehe. Ogwerova-ma gwekoha hese.

²² Ha upéi katu ohendu-ma herakwā Hesu reroviaha Jerusalém pygwa va'e. Upéa-rehe ipa'ũ-gwi kwéry omondo kwimba'e héry va'e Barnabé. Antioquia-py omondo. ²³ Upe-py ogwahẽ ramo, ohexa voi Nhandejáry rembiho-vasa. Ohexa ramo ovy'a:

—Peipyhy katu tape porã, he'i íxupe kwéry. —Upe va'e-rupi meme tapeho. Peteixa peraha pene renonde-rupi pene arandu. Anive teĩ peva Nhandejáry Hesu rape-gwi, he'i íxupe kwéry Barnabé.

²⁴ Hekoha porã va'e Barnabé. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ipy'a omohynyhẽ-mba íxupe va'e, ojerovia tee va'e Hesu-rehe. Upéa-rupi onhembohetave tave oho-vy Nhandejáry Hesu reroviaha.

²⁵ Ha upéi katu Barnabé oho Tarso tetã-my. Saulo reka-vy oho. ²⁶ Otopa ramo ogweru. Peteĩ ro'y opyta upe-py Antioquia-py. Omboheta hagwã Hesu reroviaha-pe opyta. Ombo'e mbo'e oiko-vy mokõi va'e. Heta voi hemimbo'e. Upe pygwa ombohéry ranhe va'e Hesu nhe'ẽ renduha-pe: “Cristo kwéry va'e” he'i ombohéry-vy.

²⁷ Upe-py ombo'e mbo'e jave ogwahẽ ou-vy Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety Jerusalém-gwi ou va'ekwe. ²⁸ Ogwahẽ rire onhembo'y-ma héry va'e Ágabo:

—Yvy apy gwive-rehe opa va'erã tembi'u, he'i. —Ohasa asy eterei va'erã vyypóry gwive, he'i henonderã omombe'u-vy.

Upéa oikwaa, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ome'ẽ íxupe-gwi inhe'ẽrã. Ha upéa áry-py ndojehúiry. Cláudio oiko ramo mburuvixagwasu ramo ae, ojehu-ma he'i va'ekwe.

²⁹ Upéa-rehe Ágabo nhe'ẽ rendu-vy, Hesu nhe'ẽ renduha he'i ojóupe:

—Nhamboaty aty katu plata jaraha uka hagwã, he'i, —nhaipytygwõ hagwã nhande re'ýi kwéry, Judéia yvy rupigwa va'e. Jareko rekomi va'ete nham'e, he'i ojóupe.

³⁰ Upe rire ogweraha uka Barnabé-pe Saulo ndive plata ome'ẽ hagwã Hesu reroviaha rerekwa-pe.

Mburuvixagwasu Herodes omoĩ preso Pedro-pe

12 ¹ Upe ramo mburuvixagwasu héry va'e Herodes ogwereco asy-ma Hesu reroviaha-pe. ² Ogwereco asy héry va'e Tiago-pe. Upéa João ryke'y va'e. Ojuka uka kysepuku hãĩ jovái va'e-py. ³ Upéa ohexa ramo, ovy'a joa-ma judeu kwéry. Upéa-gwi mburuvixagwasu ipy'agwasuve suve oho-vy. He'i omoĩ hagwã preso Pedro-pe ave. Aretegwasu-py omoĩ preso íxupe. Upe va'e áry-py mbojape onhembovu e'ý va'ekwe ho'u judeu kwéry. ⁴ Ha upéi oipyhy rire, omoĩ íxupe preso. Omonhangareko uka hese dezeseis soldado-pe. Irundy rundy omonhangareko uka oĩ-vy hese. Ha mburuvixagwasu he'i opy'a-py: “Aretegwasu opa rire, anohẽ-ta judeu kwéry ohexa hagwã íxupe ajuka hagwã íxupe anohẽ-ta” he'i mo'ã hese.

⁵ Upéixa ramo opyta preso Pedro. Ha Hesu reroviaha kwéry nainhate'ýiry omondo meme hagwã Nhandejáry-pe onhe'ẽ hese.

⁶ Ha mburuvixagwasu he'i: “Ko'ẽ ramo anohẽ-ta enterove va'e ohexa hagwã íxupe” he'i mo'ã ojóupe. Pyhare ramo oke oĩ-vy Pedro, mokõi soldado pa'ũgwe-rupi oke. Ojepokwa oĩ-vy mokõi isã-rehe. Oĩ soldado ave okẽ ra'a-rõha. ⁷ Upe-ma ramo pya'e ojehexa uka onhembo'y-vy Nhandejáry rembigwái

yváy gwigwa. Hendy ramo koty-py, omohembipepa. Omokanáí íxupe ijat'i'y-rehe omombáy hagwā. Opáy jave he'i íxupe:

—Epu'ā pya'e ereho hagwā, he'i íxupe.

Upéixa he'i-ma ramo, pya'e ojerapa rei isā íxugwi. Ho'a rei ipoapy-gwi isā.

⁸Upe rire he'i íxupe Nhandejáry rembigwái:

—Emonde katu nde ku'a jopyha. Emoĩ ave nde pyryru nde py-rehe, he'i íxupe.

Omonde-ma. Omoĩ-ma opyryru opy-rehe. Upéi he'i jevy íxupe:

—Emonde katu nde ao ro'y-py eremonde va'ety ereho hagwā xe rupive, he'i Pedro-pe.

⁹Upe-ma ramo Pedro osê koty-gwi oho hagwā hupive. Mbava'e po ojehe ra'e, ha'e ndoikwaáiry: “Xe páy-py pa ahexa ra'e Nhandejáry rembigwái. Xe kéra-py pa ahexa ra'e” he'i ojéupe, ndoikwaáiry-gwi. ¹⁰Upéi mokõi okê-rupi osê ha ndohexái íxupe soldado okê ra'arõha. Upe rire ogwahê oho-vy okê pahagwe-py, kwarepoti-gwi ojejapo va'ekwe. Upe-py oime tape tetã-my oho va'e. Upéa okê onhembotypa voi. Ha ogwahê ramo ha'e-py ojepe'a rei íxupe oho-vy. Upe rire osêmba oho-vy. Henonde-rupi oho tape-rupi oje'ói-vy. Upe-ma ramo pya'e onhemo'ã-ma íxugwi Nhandejáry rembigwái. ¹¹Onhemo'ã-ma rire oikwaa-ma osêha. He'i ojéupe: “Nipo anhei ete voi katu ra'e” he'i. “Ndojehexa uka reíry voi ra'e xe-vy. Ombou nipo ra'e Nhandejáry gwe-mbigwái xe renohê-vy. Áy katu ndaipu'akavê-ta xe-rehe mburuvixagwasu” he'i. “Gwĩ judeu kwéry naxe rexa mo'ái xe juka ramo hikwái. Xe resende nipo ra'e Nhandejáry” he'i ojéupe.

¹²Inharandu porã rire, oho gwe'yí kwéry róga-py, Maria róga-py oho. Upéa Maria João Marcos sy va'e. Upe-py aje'i-ma kuri heta ojogweroaty ombo-jeupi upi hagwā Nhandejáry-pe onhe'ê. ¹³Ha upéi katu ogwahê oho-vy ramo, ombota mbota okê-rehe. Ohendu ramo, ou ohexa tembigwái héry va'e Rode kunha va'e. ¹⁴Inhe'ê ohendu ramo, oikwaa-ma: “Ou-ma ra'e Pedro” he'i ojéupe. Ovy'a eterei. Ovy'a eterei-gwi hesarái-vy ndoipe'ái okê. Oripara jevy koty-py oho-vy omombe'u hagwā:

—Pedro ko okê rovái onhembo'y-ma oĩ-vy, he'i omombe'u-vy.

¹⁵Ha ndogweroiái voi he'yí kwéry:

—Nde tavy, he'i hembigwái-pe hikwái.

—Anhetegwa tegwa tee va'e, he'iri iri íxupe kwéry. Ha ndogweroia etéi voi:

—Ndaha'éi Pedro, he'i. —Nhandejáry rembigwái hese onhangareko va'e ra'e ae. Oheko a'ã rei ra'e Pedro-pe, he'i rei hembigwái-pe.

¹⁶Onhomongeta hikwái jave koty-py, ombota mbota jevy-ma oiko-vy. Ipaha-py oho onhokendavo okê ohexa-ma íxupe. Ohexa ramo: “Mba'éixa ereju ra'e” he'i Pedro-rehe opondera-vy.

—Ereju-ma ra'e. Eregwahê-ma nipo ra'e, he'i íxupe.

¹⁷Upéi omopu'ā opo omongirirĩmba koty pygwa-pe gwive he'i hagwā:

—Aje'i-ma kuri xe renohê Nhandejáry rembigwái preso aĩ ha-gwi, he'i Pedro omombe'u-vy. —Emombe'u katu xe rerakwā Hesu reroviaha-pe gwive, huvixa Tiago-pe emombe'u ave, he'i íxupe kwéry Pedro.

Upe rire ndopytái upe-py osê oho-vy.

¹⁸Ko'êmba ramo ojapura eterei soldado kwéry hese:

—Okanhy-ma nipo ra'e Pedro, he'i joa hikwái. —Mamo-ngoty po oho Pedro? he'i ojóupe. ¹⁹—Eheka heka katu íxupe, he'i soldado-pe mburuvixagwasu.

Ha ndotopái íxupe. Upe-ma ramo mburuvixagwasu ohenói soldado-pe okẽ ra'arõha-pe ou hagwã hovagwy-py. Omonhe'ẽ íxupe oporandu-vy:

—Mba'éixa tipo Pedro pemokanhy uka hagwã ra'e? he'i.

—Ndooroikwaái ore, he'i.

Ndoikwaái-gwi Pedro okanhy hagwe, he'i ojuka hagwã okẽ ra'arohare-pe. Upe rire mburuvixagwasu Herodes osẽ oho-vy Judéia yvy-gwi. Opyta are Cesaréia tetã-my.

Mburuvixagwasu Herodes omano

²⁰Ha upéi katu Herodes ipoxy eterei-ma Tiro tetã mygwa-pe. Sidom tetã mygwa-pe ave ipoxy. He'i ojóupe upe pygwa:

—Ipoxy-ma ra'e nhande-vy mburuvixagwasu. ãy katu nombou mo'ávêi nhande-vy nhane remi'urã. Mba'leve novendevéi arã nhande-vy, he'i ojóupe. Upéa-gwi onhomono'õ no'õ ou-vy Herodes renda-py hikwái. Ou ranhe hembigwái renda-py. Hembigwái héry va'e Blasto. Herodes róga kakwaa-rehe onhangareko va'e. Upéi he'i:

—Oroipota ereraha ore nhe'ẽ eremombe'u hagwã mburuvixa-pe, he'i hembigwái-pe.

Upe rire ohopa mburuvixa renda-py. Ojerure íxupe omoporã hagwã inhe'ẽ kwéry ndaipoxyvéiry hagwã ójehe kwéry.

²¹Ha upéi katu ogwahẽ-ma ou-vy mburuvixa onhemonhe'ẽ hagwã áry ijatýra va'e-pe. Upe pygwa kwéry va'e-pe onhemonhe'ẽ. Omonde ao porã va'e. Mburuvixa remimonde va'e omonde. Onhe'ẽ hagwã-ma mburuvixa gwapy haty-rehe ogwapy. Upe ramo onhe'ẽ-ma. ²²Onhe'ẽ ramo íxupe kwéry:

—Ndaha'úi teko rei onhe'ẽ va'e. Tupã ae onhe'ẽ, he'i hese onhe'ẽ hatã-vy hikwái.

²³Ha mburuvixa katu ohendu rei. Omotupã ramo íxupe hikwái, ojohu porã voi: “Xe ko ndaha'úi tupã” nde'íry. Onhemotupã ra'anga anga rei voi. Nhande-járy tee-pe ae nomboetéiry. Upéa-gwi pya'e omoĩ mba'erasy hese Nhande-járy rembigwái yváy gwigwa. Heta mba'eraso ho'u-ma hyekwe. Ho'u-gwi omano.

²⁴Ha Hesu reroviaha onhembohetave tave joty oho-vy. ²⁵Ha Barnabé Saulo ndive oheja Jerusalém-my upe plata ombojehe'a he'a va'ekwe heru-vy. Hembieru oheja upe-py. Oheja rire oho jevy-ma. João Marcos ogweraha ave ondiva.

Barnabé Saulo ndive osẽ oho-vy omombe'u hagwã Nhande-járy nhe'ẽ

13 ¹Oĩ va'ekwe Antioquia tetã-my Hesu reroviaha onhomboaty aty va'e. Ipa'ũ-my oĩ ave Nhande-járy nhe'ẽ-py omombe'u va'ety, imbo'eháry ave. Oĩ Barnabé, oĩ Simeão héry va'e Kamba ave. Upéi Cirene pygwa héry va'e Lúcio. Upéi Manaém mburuvixagwasu Herodes tyvyranga. Upéi Saulo ave. Entéro imbo'e mbo'eha kwéry. ²Ha upéi ojogweroaty hikwái Nhande-járy mboete-vy. Ohasa ave okaru e'ỹ reheve hikwái. Upe-ma ramo he'i íxupe kwéry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e:

—Eipe'a katu xe-vy Barnabé Saulo ndive, he'i. —Upéa xe rembiporavo ojapo hagwã xe remimbota. Eipe'a katu ojapo va'erã xe aipota va'e, he'i Nhe'ẽ Marangatu tee va'e.

³Upe rire ohasa rire hikwái okaru e'ỹ reheve, omondo rire Nhandejáry-pe onhe'ẽ hikwái, omoĩ inhakã ári opo imondo-vy gwekovía.

⁴Upéixa ramo osẽ oho-vy. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omondo ha-rupi oho. Oho ygwasu rembe'y-py, Selêucia tetã-my oho. Ogwahẽ ramo upe-py kanoa-gwasu-py ogwey onhemboyru oho-vy. Oho kanóa-py ogwahẽ ykõigwasu-py héry va'e Chipre. ⁵Upe-py ogwahẽ rire, ogwahẽ tetã-my. Tetã héry va'e Salamina. Upe-py judeu kwéry porahéi haty haty-rupi omombe'u meme Nhandejáry nhe'ẽ. Omoirũ íxupe oiko-vy karia'y héry va'e João Marcos oipytygwõ hagwã íxupe.

Oje'opa-ma Elimas resa

⁶Ha upéi katu ohasa oho-vy Chipre ykõi-rupi. Yvy-rupi oho. Ykõi apy peve oho. Pafos tetã-my ogwahẽ oho-vy. Upe-py otopa anháy arandu-py hi'arandu va'e, judeu va'e héry va'e Barjesus: “Xe ko Nhandejáry nhe'ẽ-py amombe'u tee va'ety” he'i rei ójehe. Ha Nhandejáry nhe'ẽ mombe'uha ra'anga anga rei va'e voi upe va'e. Mburuvixa irũ voi upe va'e. ⁷Ha mburuvixa ykõi járy va'e, hi'arandu va'e voi, héry va'e Sérgio Paulo. Nhandejáry nhe'ẽ ohenduse va'e. Upéa-gwi Barnabé-pe Saulo ndive ohenói ou hagwã omombe'u hagwã Nhandejáry nhe'ẽ. ⁸Ha upe va'e anháy arandu-py ojapo va'e, ombojeyse mo'ã imondo-vy inhe'ẽ. Elimas-py ave ombohéry va'e íxupe grego nhe'ẽ-py. He'i Elimas mburuvixa-pe: —Hesu rehegwa nhe'ẽ-rehe ko ani erejapysaka teĩ. Ani ererovia teĩ Hesu-pe, he'i mo'ã mburuvixa-pe.

⁹Upe-ma ramo Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omohynyhẽmba-ma ipy'a íxupe Saulo-pe. Paulo-py ave ombohéry va'e íxupe. Áy peteĩ opyta heryrã. Saulo-py ndaheryvéiry. Upéi ohexa katu Elimas-pe Paulo:

¹⁰—Anháy rerekoha ko nde, he'i íxupe. —Hekoha porã va'e gwive ere-mbojey jeyv meme va'e imondo-vy. Nde apu ereiko-vy va'e. Nde py'a vai va'e ereiko-vy. Tape porã-rupi oho va'e erejoko. Tape vai-rupi ae eremondose mo'ã íxupe kwéry. ¹¹Ma'erã erejapo upéixa? Ánga ete-ma katu Nhandejáry ne mbohasa asy-ta he'i íxupe. Nande resapysovéi-ma arã. Kwarahy rendy nderehexavéi-ma arã. Are'i voi upéixa ereiko va'erã, he'i Elimas-pe Paulo.

Upe-ma ramo oje'opa-ma hesa. Omohatatimba-ma hesa. Pytũmba rei íxupe. Ogwata oheka-vy ipopyhyharã. ¹²Ha mburuvixa he'i: “Anhei nipo ra'e” he'i. Ogwerovia tee voi, ohexa ramo ojehu va'ekwe. Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ-rehe opondera eterei-ma oiko-vy.

Paulo omombe'u Nhandejáry nhe'ẽ Antioquia pygwa-pe

¹³Ha upéi katu Paulo inhiri gwéry ave osẽ Pafos-gwi oje'ói-vy. Oike jeyv kanoagwasu-py oje'ói jeyv. Oho kanóa-py ogwahẽ Perge tetã-my. Perge Panfília yvy-py oĩ. Upe-py João Marcos oheja íxupe kwéry. Ojeyv ou-vy. Jerusalém tetã-my ou. ¹⁴Ha'e kwéry ae ohasa oje'ói-vy. Ogwahẽ outro tetã héry va'e Antioquia-py. Pisídia yvy rembe'y-rehe oĩ. Upe-py pytu'uha áry-py oho judeu porahéi haty-py. Oike ogwapy. ¹⁵Upéi upe pygwa hatã okwatia omonhe'ẽ oĩ-vy ramo, enterove ojeapysaka inhe'ẽ-rehe. Moisés amyri remimombe'u-kwe, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety remimombe'ukwe ave omonhe'ẽ nhe'ẽ. Omonhe'ẽmba rire, omanha Barnabé ndive Paulo-rehe gwi ojeporahéi haty pygwa ruvixa. Oma'ẽ ramo hese, onhe'ẽ ogweruruka íxupe. He'i:

—Erenhemonhe'ëse ramo, enhemonhe'ë katu ore kwéry-pe, ore re'ýi, he'i Barnabé ndive Paulo-pe.

¹⁶Upe ramo Paulo onhembo'y-ma. Omokirirĩ hagwã omopu'ã opo ojeapy-saka porã hagwã inhe'ë-rehe. Upéi he'i judeu kwéry-pe:

—Pejeapysaka joa katu, xe re'ýi kwéry, Israel remiarirõre kwéry. Xe re'ýi e'ý va'e gwive ave Nhandejáry pemboete va'e, pejeapysaka porã katu pehendu porã hagwã xe nhe'ë.

¹⁷—Nhandejáry ko, nhande re'ýi Járy oiporavo va'ekwe nhane ramói amyrĩ-pe. Entéro yvypóry oĩ va'e gwive ojoavyte-gwi oipe'a va'ekwe nhane ramói amyrĩ-pe. Upe rire oiko oyvy e'ý-my nhane ramói kwéry. Egito yvy-py oiko hikwái. Upe-py onhembo'e'ýi eterei, ohovasa íxupe-gwi Nhandejáry. Upe rire ogwenohẽ heraha-vy íxupe kwéry upe yvy-gwi. Upe pygwa ndoi-potái mo'ã ogweraha. Ha Nhandejáry oresendepa joty heraha-vy. Imbaraete voi Nhandejáry. * ¹⁸Ha upéi katu quarenta ro'y onhangareko hese kwéry heraha-vy tekваты e'ý-rupí. Nohenduséi ramo jepe inhe'ë, onhangareko porã joty hese kwéry. * ¹⁹Gwa'ýry-rami joty ogwereco íxupe kwéry. Ogwahẽ ramo oyvyrã héry va'e Canaã-py, upe pygwa heta-ma oĩ. Hetãe tãe va'e. Sete ijyvyve vye va'e. Gwĩa kwéry-pe ohundipa Nhandejáry. Nhane ramói kwéry-pe ae ogweroike jevy hekovía. Ome'ë ijyvyrã íxupe kwéry, omano ramo hikwái opyta hagwã ta'yre-pe.*

²⁰—Upe rire quatrocentos e cinqüenta ro'y-rupí Nhandejáry ombopyahu ahu nhane ramói kwéry ruvixa. Heta ombopyahu rire omoingo jevy inhe'ë-py omombe'u va'ety-pe héry va'e Samuel. * ²¹Upe rire ndoi-potavéi gwuvixarã yma gware ramigwa hikwái. Mburuvixagwasu ete ramigwa ae oipota. Upéa-gwi Nhandejáry ome'ë íxupe kwéry huvixagwasu eterã héry va'e Saul. Túvy ko héry va'e Quis. Tamoigwasu ko héry va'e Benjamim. Upe ramo oiko-ma Saul mburuvixa ramo. Quarenta ro'y rire ae omosẽ íxupe Nhandejáry. * ²²Mburuvixagwasu ramo oikoha-gwi omosẽ imondo-vy. Opyta hekovía Davi huvixagwasurã. Nhandejáry nhe'ë-py opyta. Mburuvixa Davi-rehe Nhandejáry onhe'ë va'ekwe a-rami: “Ko va'e kwimba'e Jessé ra'y héry va'e Davi xe arovy'a íxupe va'e. Xe remimbota gwive oja-popa va'erã” he'i va'ekwe hese, he'i Paulo imombe'u-vy.*

²³Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Áy katu ogwahẽ-ma ou-vy Hesu, Davi amyrĩ remiarirõre va'e, Israel remiarirõre voi. Hesu ko Nhandejáry remimbou nhande-vy. Nhane resende hagwã ou, he'i. —Upe he'i hagwe-rami ombou. ²⁴Ha Hesu ne'írá vyteri onhepyrũ omombe'u mbe'u. Upe ramo oĩ héry va'e João Batista. Onhemonhe'ë oiko-vy nhande kwéry va'e-pe: “Peheja katu pene rembiapo vaikwe. Penhemongarai uka katu” he'i nhande-vy João onhemonhe'ë-vy.

²⁵—Upéi mixĩ vyteri oĩ hembia-porã. Onhemonhe'ë apy-ma. Upe ramo he'i nhande kwéry-pe: “Ha'e ko Cristo, nhane remiha'arõ va'e, ere mo'ã kuri xe-rehe. Xe ndaha'ëi voi upe Cristo” he'i. “Nhande remiha'arõ arõ va'e ndaha'ëi xe. Xe rapykwerigwa ae ou-ta kuri. Heko porãve va'e xéhegwí. Upéa-gwi amboete-gwi íxupe xe atĩ voi amoirũ hagwã íxupe. Ni hembigwái ramo jepe aiko” he'i Hesu-rehe João Batista, he'i Paulo imombe'u-vy.

* 13.17 Êx 12.51 * 13.18 Nm 14.34; Dt 1.31 * 13.19 Dt 7.1; Js 14.1 * 13.20 Jz 2.16; 1 Sm 3.20 * 13.21 1 Sm 8.5; 10.21 * 13.22 1 Sm 16.12; Sl 89.20

²⁶Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Áy katu amombe'u-ta peẽ-my, xe re'ýi kwéry, Abraão remiarirõre kwéry. Nhandejáry-pe pemboete peiko-vy va'e, xe re'ýi kwéry e'ý va'e-pe, amombe'u-ta ave. Ombou ra'e nhande-vy Nhandejáry ko va'e nhe'ẽ. Nhane rese-ndeha rehegwa nhe'ẽ ombou. ²⁷Ha Jerusalém-my oiko va'e gwive huvixa kwéry ave ndoikwaái íxupe. Oha'arõ arõ ramo jepe Hesu-pe hikwaái, ndoikwaái íxupe ogwahẽ ramo. Ndoikwaái ave Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety he'i va'ekwe. Upe va'e omonhe'ẽ meme ojeperahéi haty haty-rupi. Pytu'u tu'uha áry-py omonhe'ẽ ha ndoikwaáiry voi hikwaái. Upéi ogwahẽ-ma Hesu-rehe yma gware remimombe'ukwe-py. Hesu rehegwarã omoĩ kwatia-rehe va'ekwe-py ogwahẽ-ma: “Iporã katu jajuka Hesu-pe” he'i jave hese mburuvixa kwéry, ogwahẽ-ma voi yma gware remimombe'ukwe-py. ²⁸Ha upéi katu ndikatúí omboja hese ivai va'e. Hembiaipo vai e'ý reheve ojerure joty voi mburuvixa-pe héry va'e Pilatos ojuka hagwã íxupe. ²⁹Upéixa ogwahẽmba-ma voi yma gware remimombe'ukwe-py. He'i va'ekwe gwive ojapopa-ma voi hese. Ohupi uka kurusugwasu-rehe imoĩ-vy ojuka hagwã íxupe. Upe rire, omano rire, ombogwey kurusugwasu-gwi tetekwe omoĩ hetekwe rendaty-py itakwagwasu-py opyta hagwã mo'ã. ³⁰Ha Nhandejáry katu omoingove jevy íxupe. ³¹Are-ma ojehexa uka uka oiko-vy oirügwe, Galiléia-gwi Jerusalém peve hendive ou va'ekwe-pe. Áy katu upe va'e hexahare va'e omombe'u mbe'u Hesu rekoha nhande kwéry-pe.

³²—Upéixa ramo ore ave oraju kuri ko'a-py oromombe'u hagwã peẽ-my nhe'ẽ porã. Hesu ko Nhandejáry remimoingove jevy va'e. Yma ete voi Nhandejáry omombe'u va'ekwe nhane ramoigwasu amyri kwéry-pe gwembia-porã. ³³Áy katu ogwahẽmba-ma hemimombe'ukwe-py. Áygwa-pe hemiarirõ kwéry-pe ojapopa-ma. He'i va'ekwe gwive ojapopa áy. Yma Nhandejáry remimoigwe va'ekwe kwatia-rehe héry va'e Salmo inúmero mokõi va'e. A-rami hemimoigwe:

“Nde ko xe ra'y tee voi. Ko'áy katu amombe'u-ta enterovéa-pe: Ko va'e xe ra'y tee voi”*

he'i va'ekwe Nhandejáry Hesu oikove jevytamaha va'erã-rehe. ³⁴Upe rire Nhandejáry omoĩ uka jevy va'ekwe hese kwatia-rehe onhe'ẽ. A-rami hemimoigwe:

“Orohovasa va'erã ime'ẽ-vy nde-vy gwĩ iporã marangatu va'e gwive ha'e tee va'ekwe ame'ẽ va'erã va'ekwe Davi-pe”

he'i Nhandejáry. Omotenonde Hesu-rehe omoingove jevytaha, hetekwe ine e'ýtaha ave.* ³⁵Upéi Davi omoĩ jevy va'ekwe hese kwatia-rehe onhe'ẽ. A-rami hemimoigwe:

“Ndereheja mo'ái teĩ ijyta-py nde ra'y imarangatu va'e ine hagwã hetekwe”*

he'i omoĩ-vy kwatia-rehe inhe'ẽ. Kwatia héry va'e Salmo. Upéixa voi Davi he'i va'ekwe Hesu-rehe, Nhandejáry omoingove jevy-tagwi íxupe pono ine hetekwe, he'i Paulo imombe'u-vy.

³⁶Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

—Ha myamyri Davi katu ojapo oiko-vy va'ekwe Nhandejáry remimbota oikove reheve. Upe rire, ojapopa rire omano va'ekwe. He'ýi kwéry retekwe

pa'ũ-my omoĩ va'ekwe itakwagwasu-py. Upéi inemba Davi retekwe. Ojeroai-gwepa-ma. ³⁷Áy katu nainembáiry voi Hesu retekwe. Nhandejáry ae omoin-gove jevy-ma íxupe. Upéa-gwi nainemba jepéiry hetekwe. Oikove jevy-ma voi Hesu.

³⁸⁻³⁹—Upéixa ramo amombe'u-ta peẽ-my, xe re'íi kwéry, peikwaa porã hagwã. Hesu ko omano rire oikove jevy-gwi, Nhandejáry omboyke-ma pendé-hegwi pene rembiapo vaikwe. Pejervia tee ramo hese, Hesu-rehe, napene mbohasa asy mo'áiry. Pende reja rei-ta. Ha pejervia e'ỹ ramo katu hese, pepyta va'erã pende py'a ky'a reheve joty. Gwĩa Moisés he'i va'ekwe erehendu ramo jepe, nane mbopy'a potĩ mo'ái voíte. Nde py'a ky'a joty va'erã, he'i Paulo imombe'u-vy.

Upéi he'i jevy judeu kwéry-pe:

⁴⁰⁻⁴¹—Yma ete omoĩ va'ekwe kwatia-rehe onhe'ẽ Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety. A-rami hemimoigwe:

“Pejeapysaka katu peẽ Nhandejáry nhe'ẽ-rehe, penhembohory peiko-vy va'e. Peiko reheve xe rembiapo porã-ta. Pene rembiexapyrã-rupi ajapo-ta. Ha peẽ katu ndaperoviái arã voi. Onhemombe'u ramo jepe, ndaperovia mo'ái voíte. Upéa-gwi pepondera rei va'erã peiko-vy Nhandejáry rembiapo-rehe perovia e'ỹ-vy. Upe rire pemanomba va'erã”*

he'i Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety. Upéixa voi omoĩ va'ekwe kwatia-rehe onhe'ẽ. Áy katu xáke. Ani pepyrũ Nhandejáry nhe'ẽ-rehe. Ho'a arã pende-rehe myamyri he'i va'ekwe, he'i Paulo imombe'u-vy judeu kwéry-pe.

“Ore katu orojere-ta pendéhegwi” he'i judeu kwéry-pe Paulo

⁴²Omombe'upa rire, osẽ oho-vy Paulo Barnabé ndive. Osẽ jave ojerure íxupe ou jevy hagwã:

—Áy pytu'uha óra oiko jevy ramo, eju jevy katu, he'i. —Emombe'u mbe'uve katu ore-vy ko'ã va'e rehegwa nhe'ẽ, he'i íxupe.

⁴³Ha upéi katu osẽmba oje'ói-vy ojeporahéi haty-gwi. Heta-ma oĩ imoirũ-háry. Heta judeu imoirũ va'e íxupe. Heta judeu reko-rupi oiko va'e imoirũ va'e ave. Upe va'e-pe he'i onhemonhe'ẽ-vy:

—Pende rexakwaa rei-ma kuri Nhandejáry. Tape porã-rupi ereho meme ramo, pende rexakwaa porãve rei-ta vyteri. Upéa-gwi anive ereva teĩ tape porã-gwi, he'i íxupe kwéry.

⁴⁴Upéi ogwahẽ jevy ramo pytu'uha áry, ouparãgwe voi hikwái. Ojogwe-roatypyarãgwe voi upe tetã mygwa gwive ohendu hagwã Nhandejáry nhe'ẽ.

⁴⁵Ha judeu kwéry katu ohexa ramo ojogweroatypa ramo, upéa mokõigwa-rehe ndaija'evéi-ma: “Íjapu Paulo” he'i hese. Onhe'ẽ vai rei hese hikwái.

⁴⁶Ha Paulo Barnabé ndive ndaikyhyjéi voi onhe'ẽ-vy. Nokirirĩry voi. Ipy-'agwasu voi he'i-vy:

—“Emombe'u ranhe katu judeu kwéry-pe xe nhe'ẽ” he'i kuri ore-vy Nhandejáry. Ha peẽ katu Nhandejáry nhe'ẽ pehenduse e'ỹ va'e. Pembojevy va'e voi. Nhandejáry ndive ndapeikoséi nipo ra'e opa e'ỹ reheve. Aipo ramo peikoseha-rami katu peiko katu, he'i íxupe kwéry. —Ore katu orojere-ta

* 13.41 Hc 1.5

pendéhegwi. Nhande re'íi e'ý ha-py oroho-ta Nhandejáry nhe'ê oromombe'u hagwã.

⁴⁷—Upe va'e orojapo va'erã, he'i kuri ore-vy Nhandejáry: “Nde ko xe rembi-poravo eremo'arandu hagwã judeu e'ý-pe pytũ mygwa-rami rei oiko va'e-pe, arakatu pygwa-rami ae oiko hagwã. Ko yvy apy gwive oiko va'e gwive, emo'arandu katu onheresende hagwã” he'i kuri ore-vy Nhandejáry. Upéixa omoí uka va'ekwe kwatia-rehe onhe'ê Nhandejáry, he'i judeu kwéry-pe Paulo imombe'u-vy.”

⁴⁸Ohendu ramo inhe'ê ovy'a eterei judeu e'ý kwéry:

—Iporã ete voi Nhandejáry nhe'ê, he'i omomba'egwasu-vy íxupe.

Gwĩa ojave opa e'ý reheve gwarã voi Nhandejáry oiporavo va'ekwe ogwero-via-ma inhe'ê. ⁴⁹Hesu reroviaha ramo oiko-ma. Opa-rupi ohasa Nhandejáry nhe'ê. Entéro upe yvy pygwa gwive ohendupa inhe'ê.

⁵⁰Ha judeu kwéry katu ndojohu porãi upéa nhe'ê. Upéa-gwi onhe'ê apo eterei mokõi va'e-pe hikwái. Ombopoxy-ma hese hereko-vy gwĩ onhembotu-vixa mba'e va'e-pe, Nhandejáry-pe omboete va'e, onhembotuvixa kunha va'e. Upe tetã mygwa ruvixa kwéry-pe ave ombopoxy: “Pemosê katu imondo-vy Paulo Barnabé ndive” he'i onhe'ê apo-vy hese. Ndoipotavéi ojerovia hese. Ogwerovia apu-gwi omosê imondo-vy íxupe kwéry gwetã-gwi hikwái.

⁵¹Ha Hesu remimondo mokõi va'e katu ombovava opy ho'apa hagwã yvy ipy-gwi. Upéixa omombe'u enterovéa-pe mburuvixa rembiapo vaikwe. ⁵²Upe rire oho ete. Ha upe pygwa Hesu nhe'ê renduha va'e ovy'a eterei. Omohy-nyhẽmba oiko-vy ipy'apy íxupe kwéry Nhe'ê Marangatu tee va'e.

Paulo Barnabé ndive oho Icônio tetã-my

14 ¹Ha upéi katu Paulo Barnabé ndive oho outro tetã-my. Icônio-py ogwahẽ oho-vy. Upe-py ojehu jevy íxupe Antioquia tetã-my ojehu va'ekwe. Ogwahẽ rire oike judeu porahéi haty-py. Nhandejáry nhe'ê omombe'u hagwã oike. Ohendu ramo inhe'ê heta eterei ogwerovia va'e. Omombe'u tee rei voi ra'e. Oĩ judeu ogwerovia va'e, oĩ judeu e'ý va'e ogwerovia va'e ave. ²Ha judeu ogwerovia e'ý va'e katu ombopoxy judeu e'ý-pe inhe'ê apo-vy Hesu reroviaha-rehe. Onhe'ê vai rei Cristo kwéry-rehe. Upéa-gwi upe pygwa ndaija'evéi-ma Cristo kwéry-rehe. ³Ha Hesu remimondo mokõi va'e are joty opyta upe-py oiko-vy. Ipy'agwasu reheve omombe'u Nhandejáry nhe'ê oiko-vy. Nhandejáry-rehe ojerovia-gwi ndaikyhyjéiry voi: “Nhandejáry ko nhande rexakwaa rei va'e” he'i ikyhyje e'ý reheve. Ha Nhandejáry oipytygwõ voi íxupe. Nhandejáry nhe'ê-py hembiaapo porã hexapyrã-rupi. Inhe'ê-py nhane rembiexa e'ý va'e ojapo. Upéa-gwi:

—Anhetegwa nipo ra'e inhe'ê, he'i upe pygwa.

⁴Ha upe tetã mygwa napeteĩxairy ipy'a kwéry. Ipy'a ambue mbue voi hikwái. Oĩ judeu-pe omoirũ va'e, oĩ Hesu remimondo-pe omoirũ va'e ave. Napeteĩxairy omoirũ va'e. ⁵Upéi ogwereco asy-ta mo'ã Hesu remimondo-pe judeu e'ý kwéry. Judeu kwéry huvixa kwéry ndive ogwereco asy-ta mo'ã íxupe ave. Ojapi-ta mo'ã íxupe ita-py ojuka hagwã. ⁶Upe-ma ramo oikwaa-ma ojehegwa. Osẽmba oho-vy. Outro tetã-my okanhy oho-vy íxugwi. Licaônia

yvy-py oho. Upe-py Lистра tetā-my, Derbe tetā-my ave oho. Tetā jerekwe-rupi oho ave. ⁷Upe-py omombe'u mbe'u oho-vy Hesu rehegwa nhe'ẽ porā.

Paulo ombogwera ogwata e'ỹ va'e-pe

⁸Ha upéi katu ogwahẽ oho-vy Lистра tetā-my. Upe-py oĩ kwimba'e ogwapy oĩ-vy va'e, ndogwatái va'e. Imitā gwive voi ndogwatái va'e. Ogwata e'ỹ tuja va'e voi. ⁹Onhe'ẽ ramo Paulo, ojeapysaka inhe'ẽ-rehe. Upe jave oma'ẽ porā ogwata e'ỹ va'e-rehe: “Ko va'e ojerovia porā-ma Nhandejáry-rehe okwera hagwā” he'i ojéupe. ¹⁰Upe ramo:

—Enhembo'y katu, he'i íxupe onhe'ẽ hatā-vy.

Inhe'ẽ-py opo voi. Opu'ã-ma, ogwata-ma voi.

¹¹Ha upe pygwa ohexa joa ramo Paulo rembiapo:

—Ogwejy-ma ra'e tupã, he'i. —Heko-py ndoúi. Nhande rete-rami rei ae ogwejy ou-vy, he'i mo'ã onhe'ẽ hatā-vy. Upe tetā mygwa nhe'ẽ-py onhe'ẽ va'e.

¹²Ha Barnabé-pe ombohéry hikwái Júpiter-py. Ha Paulo-pe katu ombohéry Mercúrio-py. Upéixa ombohéry Paulo-pe heta inhe'ẽ ogwereko-gwi.

¹³Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy tupã héry va'e Júpiter rembigwái, ipa'i va'e. Upe tetā renonde-py oĩ Júpiter róga kakwaa va'e. Upe-gwi ogweru vaka. Tetā rokẽ-my ogweru. Onhemboyvotypa reheve ogweru. Omoka'ẽ-ta mo'ã hereko-vy omboete hagwā Barnabé ndive Paulo-pe ave. Upe pygwa ndive omoka'ẽ-ta mo'ã imboete-vy:

—Upe va'e, mokõive va'e tupã, he'i mo'ã hese.

¹⁴Upe va'e ohendu ramo, Hesu remimondo, mokõi va'e, onhemondýi. Omondoro ndoropa okamisa py'a. Kente mbyte-rupi oripara oho-vy. Onhe'ẽ hatā oje'ói-vy:

¹⁵—Ani pejapo teĩ upéixa, ore rapixa kwéry, he'i Paulo íxupe kwéry. —Ore ko ndaha'úi teĩ tupã. Teko rei ae ore, he'i. —Peẽ ramigwa katu ave ore, he'i Paulo Barnabé ndive onhe'ẽ hatā-vy íxupe kwéry. —A-rami pejapo ramo, pejapo rei-ta. Ha oromombe'u-ta pee-my nhe'ẽ porā heru-vy. Pene rembiapo rei va'ekwe rekovía, perova katu pende rekoha Nhandejáry-rehe, he'i íxupe kwéry. —Nhandejáry ko oikove va'e. Ha'e áry apohare, yvy apohare ave, ygwasu apohare ave. Entéro mba'e apohare voi ko Nhandejáry, he'i íxupe kwéry. ¹⁶—Entéro myamyri yma gware-pe gwive oheja oiko rei araka'e Nhandejáry. Áry porukwe-py rei oiko araka'e. ¹⁷Ha nhande kwéry-pe katu hembiapo porā porā-ma oiko-vy. Omongy nhande-vy, ombohí'a porā hí'óra-py. Nhane mohygwyatamba Nhandejáry. Nhane mbopy'a rory ave. Upéixa voi Nhandejáry ohexa uka va'ekwe nhande kwéry-pe nhande rayhuha, he'i omombe'u-vy Paulo.

¹⁸Upéixa onhe'ẽ ramo jepe, omoka'ẽse joty imboete-vy íxupe hikwái. Hasy-py ojoko íxupe kwéry.

¹⁹Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy judeu kwéry. Antioquia pygwa ou, Icônio pygwa ou ave. Ogwahẽ rire, onhe'ẽ apo Paulo-pe hikwái. Ombopoxy uka upe pygwa hese. Upe ramo ojapi japi ita-py íxupe hereko-vy ojuka hagwā mo'ã. Upéi: “Omano-ma” he'i mo'ã hese hikwái. Upéa-gwi ombotyryry heraha-vy íxupe. Tetā pa'ũ-gwi ogwenohẽ heraha-vy. ²⁰Upéi ogwahẽmba Hesu nhe'ẽ renduha ogweroajere íxupe. Oma'ẽ ma'ẽ ójehe jave, opu'ã jevy-ma. Oike jevy upéa tetā-my. Iko'ẽ-my ohasave oho-vy outro tetā-my. Barnabé ndive oho.

Derbe-py ogwahẽ oho-vy. ²¹Upéa tetã mygwa-pe omombe'u Hesu rehegwa nhe'ẽ porã. Ohendu-gwi inhe'ẽ, heta-ma oiko Hesu rehegwa nhe'ẽ renduharã.

Paulo Barnabé ndive ojevy jevy ou-vy gwekwa-py

Upe rire ojevy jevy ou-vy Paulo Barnabé ndive. Ogwahẽ jevy Listra tetã-my. Icônio tetã-my ogwahẽ jevy ave. Antioquia Pisídia yvy jave oĩ va'e-py ogwahẽ jevy ave ou-vy. ²²Upe tetã tetã-rupi onhemonhe'ẽ jevy Hesu rehegwa nhe'ẽ renduha-pe:

—Peiko meme katu tape porã-rupi. Ani pejere teĩ Hesu rekoha-gwi. Nhandejáry nhande ruvixa oiko haty-py nhagwahẽ peve, heta jajerereko asy va'erã. Nhagwahẽ-ma rire ae ndajahasa asy mo'ávêi-ma, he'i Paulo Barnabé ndive onhemonhe'ẽ-vy.

²³Upéi Hesu reroviaha onhomboaty aty ha-rupi oiporavo onhopa'ũ-gwi. Herekwarã kwarã oiporavo onhangareko hagwã hese kwéry. Okaru e'ỹ reheve, heta ombojeupi Nhandejáry-pe onhe'ẽ. Upe rire he'i íxupe kwéry:

—Áy Nhandejáry-rehe pejerovia va'e. Tonhangareko katu Nhandejáry peteĩ teĩ va'e-rehe pende-rehe kwéry, he'i íxupe kwéry Paulo Barnabé ndive.

²⁴Ha upéi katu ohasa jevy ou-vy Pisídia yvy-rupi. Ogwahẽ ou-vy Panfília yvy-py. ²⁵Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u rire Perge tetã-my, ou jevy-ma Atália tetã-my. ²⁶Upe-py ogwejy jevy onhemboyru kanoagwasu-py ou hagwã. Y-rupima ou. Antioquia tetã-my jevy ogwahẽ ou-vy. Hemimondo mokõi va'e ogwahẽ jevy-ma ou-vy. Are-ma he'i va'ekwe íxupe upe pygwa oho hagwã: “Nhandejáry ko nhande rovasa va'e nhande rexakwaa rei-vy. Tande rovasa katu ne rembiaporã erejapo porã hagwã” he'i va'ekwe íxupe imondo-vy. Áy ojopapa rire ogwahẽ jevy-ma ou-vy.

²⁷Upe-py ogwahẽ ramo, ombojogweroatypa Hesu reroviaha gwive. Omboaty omombe'upa hagwã gwembiapokwe. Nhandejáry oipytygwõha íxupe omombe'u:

—Áy ogwerovia-ma judeu e'ỹ kwéry ave Nhandejáry nhe'ẽ. Ogwerovia uka-gwi íxupe Nhandejáry, ogwerovia-ma, he'i omombe'u-vy.

²⁸Upe-py are-ma opyta. Hesu nhe'ẽ renduha ndive opyta.

“Naiporãi nhanhemonhe'ẽ hatã hatã judeu e'ỹ kwéry-pe” he'i Hesu reroviaha rerekwa

15 ¹Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy, Judéia yvy-gwi ou va'e. Ombo'e mbo'e oiko-vy Hesu reroviaha-pe:

—Iporã katu erenhepirekytĩ uka upe Moisés amyri he'i hagwe-rupi. Nerenhepirekytĩ ukái ramo, nane resende mo'ãi Nhandejáry, he'i mo'ã imbo'e-vy.

²Ohendu ramo inhe'ẽ Paulo Barnabé ndive:

—Ndaha'éiry upéixa, he'i.

—Upéixa voĩnte nhande reko, he'i Paulo-pe onhe'ẽ mbojevy jevy-vy.

—Ndaupéixairy, he'iri iri onhonhe'ẽ mbojevy jevy-vy.

Omombe'u joavy avy-gwi, he'i ojóupe:

—Nhamondo katu Paulo Barnabé ndive. A pygwa ave nhamondo Jerusaleém tetã-my jaikwaa porãve hagwã, he'i. —Upe-py oĩ Hesu remimondo, Hesu reroviaha rerekwa ave. Nhamondo katu upe-py, “Iporã-ta pa judeu e'ỹ kwéry onhepirekytĩ uka, tapa naiporãi” oporandu hagwã, he'i.

³Upéa-gwi omondo íxupe Hesu reroviaha upe-py oĩ va'e. Upéi oho. Ohasa oho-vy Fenícia vvy-rupí, Samaria vvy-rupí ave:

—Gwĩ judeu e'ỹ kwéry ko ogweroa-ma gwekoha Nhandejáry-rehe, he'i omombe'u mbe'u oiko-vy.

Upéa omombe'u ramo, ombovy'a eterei entéro Hesu reroviaha gwive.

⁴Ogwahẽ ramo Jerusalém-my ogwerohory íxupe Hesu reroviaha, herekwa kwéry ave, Hesu remimondo ave. Nhandejáry ojapo uka uka íxupe va'ekwe omombe'upa íxupe kwéry.

⁵Ha oĩ ave Hesu reroviaha, fariseu kwéry moirũhaty. Mokõi va'e reko-rupí oikose va'e. Ohendu ramo Paulo nhe'ẽ, onhembo'y-ma inhe'ẽ mbojevy hagwã:

—Tonhepirekytĩ uka voi katu judeu e'ỹ kwéry. Tohendu katu ave myamyri Moisés he'i va'ekwe nhande rekorã, he'i mo'ã imombe'u-vy.

⁶Upéixa-gwi ojogweroaty onhomongeta-vy Hesu remimondo, Hesu reroviaha rerekwa ave. Ojogweroaty ojohu hagwã mbava'e tipo Nhandejáry oipota jajapo jaiko porã hagwã. ⁷Heta omombe'u joavy avy rire, opu'ã-ma oĩ-vy Pedro. He'i Hesu reroviaha kwéry-pe omombe'u-vy:

—Are-ma voi xe poravo va'ekwe pene pa'ũ-gwi Nhandejáry, xe re'ýi kwéry. Xe poravo va'ekwe amombe'u hagwã Hesu rehegwa nhe'ẽ porã. Xe nhe'ẽ ohendu ramo, judeu e'ỹ kwéry ogwerovia hagwã hikwái, xe poravo. ⁸Ha Nhandejáry nhande py'a pygwa va'e rexaha voi. Judeu e'ỹ kwéry ogwerovia tee ramo, ojohu porã. Upéa-gwi nhande py'a omohynyhẽmba hagwe-rami ipy'a omohynyhẽmba ave íxupe kwéry. Ome'ẽ íxupe kwéry ave Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ipy'apyhyharã íxupe. ⁹Peteixa ogwereco va'ekwe enterove va'e gwive imopotĩ-vy. Nhande py'a mopoti hagwe-rami, omopotĩ ave judeu e'ỹ kwéry py'a ogwerovia-gwi íxupe.

¹⁰—Ma'erã peje íxupe kwéry ojapo hagwã Nhandejáry remimbota e'ỹ? Ma'erã pembopoxy-ta teĩ Nhandejáry-pe? Judeu reko-rupí jaiko ramo, ipohýi va'e oatúa-rehe ogwerahaha-rami jaiko. Upe va'e reko-rupí ndikatúi jaiko. Nhane ramói amyri ave ndikatúi oiko araka'e upéa reko-rupí. Áy katu ma'erã penhemonhe'ẽ hatã hatã íxupe kwéry oiko hagwã judeu reko-rupí? Ani pejapo teĩ upéixa. Judeu reko-rupí anho ngatu rei peiko meme ramo jepe, napene resende mo'ãi joty Nhandejáry. ¹¹Jajerovia-ma ramo ae Nhandejáry Hesu-rehe, nhane resende-ta. Nhane resendese-gwi, nhane resende-ta. Nhane resendeha-rami ave, oresende-ta judeu e'ỹ va'e-pe, he'i Hesu reroviaha kwéry-pe Pedro imombe'u-vy.

¹²Onhe'ẽ rire okirirĩmba hikwái. Upéi Paulo, Barnabé ndive omombe'upa Nhandejáry ojapo uka uka va'ekwe íxupe. Omombe'u hexapyrã-rupí ojapo uka va'ekwe. Judeu e'ỹ remiexarã ojapo uka va'ekwe omombe'upa:

—Nhandejáry rembiapo porã-rehe oponderapa joa hikwái ojohu porã-vy, he'i omombe'u-vy.

Omombe'u jave, ndoikwaái onhe'ẽ mbojevy hagwã. ¹³Omombe'upa rire, onhe'ẽ-ma Hesu reroviaha rerekwa héry va'e Tiago:

—Pejeapysaka porã xe-rehe, xe re'ýi kwéry. ¹⁴Simão Pedro ko omombe'upa kuri nhande-vy judeu e'ỹ kwéry rehegwa nhe'ẽ: “Yma Nhandejáry ndohovasái va'ekwe íxupe kwéry, judeu kwéry-rami. Upe rire ae ohovasa va'ekwe íxupe kwéry. Oipe'a va'ekwe onhopa'ũ-gwi hese ojerovia va'e gwe'yirã” he'i nhande-vy Pedro omombe'u-vy. ¹⁵Yma ete Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u

va'ety omoĩ va'ekwe kwatia-rehe onhe'ẽ. Yma hemimoĩgwe-rami kwatia-rehe aĩy katu onhe'ẽ Pedro. Ijoja inhe'ẽ. No'ã-rami hemimoĩgwe:

¹⁶ “Heta mba'e ojehu va'ekwe myamyri Davi ra'yre-pe. Heta mba'e ojehu ramo íxupe, ndopytavéi mburuvixa ramo. Upéi he'i Nhandejáry: Ánga ete-ma ae aheja jevy-ta Davi remiariröre-pe mburuvixagwasurã. ¹⁷ Aheja jevy-ta xe reka reka hagwã entéro yvypory kente kwéry gwive. Xe reka-ta xe moirũ hagwã. Judeu e'ỹ kwéry, xe re'yirã gwive xe reka-ta gwuvixarã, he'i. ¹⁸ Yma gwive aĩy peve aikwaa uka peẽ-my ko va'e nhe'ẽ, he'i Nhandejáry”*

he'i Tiago imombe'u-vy. Upéi omombe'u jevy upe Hesu reroviaha rerekwa:

—Upéixa hemimoĩgwe kwatia-rehe. Upéixa voi judeu e'ỹ kwéry katu Nhandejáry re'yí ave. ¹⁹ Upéa-gwi ha'e-ta peẽ-my: Xe-vy naiporãi nhandemonhe'ẽ hatã hatã judeu e'ỹ kwéry-pe. Ogwerova ramo gwekoha Nhandejáry-rehe naiporãi nhamoakãrasy íxupe kwéry. “Entéro Moisés he'i va'ekwe gwive ejapo katu” naiporãi ja'e íxupe. ²⁰ Nhamondo katu íxupe kwéry nhande kwatia nhe'ẽ no'ã-rami: “Ani penhemongy'a teĩ pe'u-vy upe tembi'u tupã ra'anga rovagwy-py onhemoĩ va'e hemi'urã. Pemenda e'ỹ reheve, ani ae peiko rei onhondive. Ani pe'u teĩ ijuka-vy ohumbiri va'ekwe. Ani pe'u teĩ so'o rugwy-kwe.” Ko va'e nhe'ẽ mante nhamondo íxupe kwéry. Ko va'e nhe'ẽ ojapo va'e judeu kwéry. ²¹ Yma gwive aĩy peve oiko enterove tetã-my meme myamyri Moisés he'i va'ekwe mombe'uha. Pytu'u tu'uha áry-py meme omonhe'ẽ nhe'ẽ he'i va'ekwe. Judeu kwéry porahéi haty haty-rupi omonhe'ẽ. Oĩ joty judeu reko-py oiko va'e. Upéa-gwi naiporãi nhambopoxy rei íxupe kwéry, he'i onhemonhe'ẽ-vy Tiago.

Upéixa onhonhe'ẽ mbojevvy jevy rire, onhonhe'ẽ mbohory jevy oiko-vy.

**Hesu reroviaha rerekwa kwéry omondo onhe'ẽ
kwatia-rehe entéro Hesu reroviaha-pe gwive**

²² Ohendu ramo inhe'ẽ, ogwerovy'a hikwái. Upéa-gwi he'i Hesu remimondo, Hesu reroviaha gwive ave, herekwa kwéry ave:

—Nhane pa'ũ-gwi jaiporavo katu nhane remimondorã. Antioquia tetã-my nhamondo katu. Paulo Barnabé ave nhamondo katu inhirũrã, he'i ojáupe hikwái.

Ko va'e nhe'ẽ ojohu porã hikwái. Upéa-gwi mokõi omondo. Judas ombohéry va'e Barsabás Silas ndive omondo. Ko mokõi Hesu reroviaha rerekwa va'e.

²³ Upe oho jave voi ogweraha uka ipo-py íxupe kwéry kwatia nhe'ẽ. No'ã-rami he'i hembieraha va'e kwatia nhe'ẽ. “Ore kwéry, Hesu remimondo va'e, Hesu reroviaha rerekwa va'e, pende re'yí ave oromondo-ta ore nhe'ẽ peẽ-my, Hesu reroviaha va'e, judeu e'ỹ va'e, Antioquia tetã mygwa va'e, Síria yvy pygwa va'e, Cilícia yvy pygwa va'e ave. Peẽ kwéry va'e-pe oromondo-ta ore kwatia nhe'ẽ. Mba'éixa tipo peiko? Peiko porã pa?

²⁴ “Pene moakãrasy jeko ra'e ko'a gwigwa. Omombe'u ambue ramo peẽ-my pene moakãrasy. Oromombe'u uka e'ỹ reheve, omombe'u. ²⁵ Upéa-gwi orojogweroaty rire oro'e: Iporã katu jaiporavo nhane remimondorã, oro'e. Hendive

oho-ta Barnabé Paulo ave, nhane rembiayhu va'e, naimytu'e'ỹ etéiry ójehe va'e. ²⁶Hapixa kwéry ojukase ramo jepe íxupe, ha'e ojapo joty va'e Nhandejáry Hesu Cristo remimbota, oro'e kuri orejéupe Barnabé ndive Paulo-rehe. ²⁷Upéa-gwi oromondo-ta Judas Silas ndive omombe'u hagwā ore remimoĩgwe kwatia-rehe, peikwaapa porā hagwā omombe'u va'e. ²⁸Ha oro'e, íxupe kwéry katu naiporāiry nhamonhe'ẽ hatā hatā, oro'e kuri orejéupe pende-rehe kwéry. Tekoha porā ae nhamombe'u va'erā kwatia nhe'ẽ-rupi íxupe kwéry, oro'e kuri pende-rehe kwéry. Koixagwa nhe'ẽ ojohu porā ave Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. ²⁹Upéa-gwi ani penhemongy'a teĩ pe'u-vy tembi'u tupā ra'anga rovagwy-py onhemoĩ va'ekwe. Ani pe'u teĩ so'o hugwy reheve. Ani pe'u teĩ ijuka-vy ohumbiri va'ekwe. Pemenda e'ỹ reheve, ani ae peiko rei onhondive. Upéa ndapejapói ramo peiko porā va'erā. Nhandejáry tapende rovasa katu. Opa-ma oronhe'ẽmba.”

Upéixa voi omoĩ kwatia-rehe onhe'ẽ omondo va'erā.

Hesu reroviaha gwive ogwerovy'a kwatia nhe'ẽ

³⁰Ha upéi katu hemimondo osẽ oho-vy. Antioquia tetā-my ogwahẽ oho-vy. Upe-py ogwahẽ ramo, ombojogweroatypa Hesu reroviaha gwive. Omboaty ome'ẽ hagwā Hesu reroviaha-pe upéa kwatia nhe'ẽ. ³¹Omonhe'ẽmba rire, upe pygwa ogwerovy'a eterei inhe'ẽ hikwái:

—Onhemonhe'ẽ porā nipo ra'e, he'i ojóupe.

³²Upéi Judas Silas ndive Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety, heta-ma onhe'ẽ onhemonhe'ẽ-vy:

—Eiko meme katu tape porā-rupi, he'i Hesu reroviaha-pe.

³³Upe-py are-ma opyta. Upe rire:

—Oroho jevy-tama ore mbouhare ha-py, he'i Hesu reroviaha-pe.

—Néi, tapeho porā katu Nhandejáry ndive, he'i íxupe.

³⁴Ha Silas katu ndohóiry. Opyta joty upe-py. ³⁵Ha Paulo Barnabé ndive opyta upe-py ombo'e mbo'e-vy. Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u oĩ-vy. Heta-ma omoirũ íxupe ave Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u-vy.

Paulo oiporavo Silas-pe omoirũ hagwā íxupe

Heta omombe'u Nhandejáry nhe'ẽ Paulo Barnabé ndive oiko-vy. ³⁶Upe rire he'i Barnabé-pe Paulo:

—Jaha jahexa jevy Nhandejáry nhe'ẽ nhamombe'u mbe'u hagwe-rupi. Tetā tetā-rupi jaha, he'i. —Jaha jaikwaa hagwā mba'éixa pa oiko Hesu reroviaha, he'i íxupe Paulo.

³⁷—Jaraha katu nhane ndive João Marcos, he'i íxupe Barnabé.

³⁸—Naiporāi jaraha íxupe, he'i. —Nhande reja-ma va'ekwe oho-vy upe va'e. Panfília yvy-py nhande reja va'ekwe oho-vy. Nanhane moirüvéiry, jaha ramo nhamombe'u Nhandejáry nhe'ẽ. Naiporāvéi-ma jaraha íxupe, he'i íxupe Paulo.*

³⁹Upéixa ramo mokõive va'e onhonhe'ẽ mbojevy jevy hikwái. Ndaijoja etéiry voi inhe'ẽ kwéry. Upéa-gwi ojoheja-ma. Barnabé oho, Marcos rera-haha ramo oho. Onhemboyru kanoagwasu-py oho hagwā Chipre ykõi-my.

⁴⁰Ha Paulo katu oiporavo Silas-pe omoirũ hagwā íxupe:

* 15.38 At 13.13

—Nhandejáry ko nhande rexakwaa rei va'e. Tande rovasa katu, he'i íxupe imondo-vy Hesu reroviaha.

⁴¹Upe rire osê oho-vy. Síria yvy-rupi, Cilícia yvy-rupi ave oho onhemonhe'ê-vy:

—Ani erejere teĩ Hesu rekoha-gwi, he'i Hesu reroviaha-pe onhomboaty aty ha-rupi.

Heta oinupā rire, omoĩ preso Paulo-pe Silas ndive

16 ¹Upéixa ramo Paulo Silas ndive ogwahê oho-vy Derbe tetã-my. Lистра tetã-my ogwahê ave oho-vy. Upe-py oiko Hesu rehegwa nhe'ê renduha, héry va'e Timóteo. Isy judeu va'e voi, Hesu reroviaha va'e. Ha túvy katu ndaha'êi judeu va'e. Grego kwéry va'e ae ha'e. ²“Timóteo ko hekoha porã va'e” he'i hese upe pygwa Hesu reroviaha va'e. Imandu'a porã hese. ³Upéa-gwi Paulo oipota omoirũ íxupe. Ha heta oĩ upe-py judeu kwéry: “Timóteo ru ndaha'êi judeu va'e. Grego kwéry va'e ae ha'e” he'i hese hikwái. Upéa-gwi Paulo oho ojapo judeu remimbota. Ogweraha oipirekytĩ hagwã íxupe judeu kwéry-rami. Hekoha-rami ojapo íxupe pono ipoxy hikwái.

⁴Upéi omoirũ íxupe, oho upe tetã tetã-rupi. Hesu reroviaha onhomboaty aty ha-rupi oho. Omombe'u mbe'u oho-vy hembaporã. Hesu remimondo he'i va'ekwe, Hesu reroviaha rerekwa va'e, Jerusalém pygwa va'e he'i va'ekwe ave, ombojoja rire inhe'ê hikwái, kwatia-rehe omoĩ va'ekwe, omombe'u.

⁵Hembaporã omombe'u. Upéixa-gwi ojerovia porãve rãve Nhandejáry Hesu-rehe hikwái. Onhembohetave tave oho-vy Hesu reroviaha kwéry.

⁶Ha upéi katu Paulo inhirũ ndive ohasa hasa oiko-vy Frígia yvy-rupi. Galácia yvy-rupi ave ohasa. Ogwahê ramo Ásia yvy-py nomombe'u ukái íxupe: “Ani eremombe'u teĩ Ásia pygwa-pe Nhandejáry nhe'ê ani eremombe'u” he'i íxupe Nhe'ê Marangatu tee va'e.

⁷Upéi ogwahê ramo Mísia yvy rovái, oho-ta mo'ã Bitínia yvy-py. Ha ndohejái oho Hesu Nhe'ê Marangatu. ⁸Upéixa ramo Mísia yvy yke-rehe ohasa rei oho-vy. Ohasa rire ogwahê oho-vy Trôade tetã-my. ⁹Ha upéi katu pyhare ojehexa uka sapy'a Paulo-pe. Ixupéte ojehexa uka Macedônia pygwa. Onhembo'y ramo ohexa. Onhe'ê ramo ohendu:

—Eju katu y rovái. Eju katu. Xe yvy héry va'e Macedônia-py eju katu ore pytygwõ hagwã, he'i ojapura-vy.

¹⁰Ojehexa uka rire-ma orohasase oroho-vy Macedônia yvy-py. Upe-py Trôade tetã-my xe Lucas amoirũ-ma íxupe. Ha upéi katu:

—Nhandejáry ko nhane renói kuri nhamombe'u hagwã Macedônia pygwa-pe, Hesu rehegwa nhe'ê porã, oro'e ojóupe.

¹¹Upéa-gwi oronhemboyru kanoagwasu-py y-rupi oroho hagwã. Oroheja Trôade tetã oroho-vy. Oroho pya'e a'e Samotrácia ykõi-my. Iko'ê-my orohasa jevy yvy yke-rehe. Orohasa orogwahê Neápolis tetã-my. Upe-py yvy ete-py orosê kanóa-gwi. ¹²Upe-gwi yvy-rupi oroho jevy orogwahê Filipos tetã-my, Macedônia yvy-py oĩ va'e-py orogwahê. Ha Filipos tetã tuvixa. Ndaipóri upe tetã jerekwe-rehe íxugwi tuvixave va'e. Yma Roma pygwa onhemomba'e hese va'ekwe. Ha upéi katu orogwahê ramo upe-py, are oropyta. ¹³Upéi pytu'uha áry-py orosê tetã rokê-rupi. Ysry rembe-py oroho: “Upe-py oime ra'e jajapo oração haty” oro'e orejéupe. Upéa-gwi oroho upe-py orogwapy. Oronhe'ê kunha kwéry-pe, ojogweroaty okwa va'e-pe.

¹⁴Ore nhe'ẽ ohendu va'e apyte-py oĩ kunha héry va'e Lídia, Tiatira tetã mygwa. Upe kunha aorã pytã porã va'e vendea. Nhandejáry-pe omboeteha ave. Ha upéi katu Paulo onhe'ẽ ramo, Nhandejáry oikwaa uka íxupe Paulo nhe'ẽ ohendu porã hagwã. ¹⁵Ohendu rire, oromongarai íxupe. Hóga pygwa oromongarai ave. Upe jave:

—Peju katu peiko xe róga-py. Peikwaa ramo xe ajerovia teehe Nhandejáry-rehe, peju katu, he'iri iri ore-vy. Upe-ma ramo oroho. Oipota hagwe-rami oroho.

¹⁶Upéi ore oroho jave jajapo oração haty-py, ore rogwaitĩ hembigwái kunhataĩ. Upe kunhataĩ anháy rerekoha. Upe anháy arandu-rupi oikwaa-ma oikotaha. Oikwaa va'e oikwaa uka imombe'u-vy. Omombe'u ramo, heta ome'e ijáry-pe ohendu va'e. Ogana porã ijáry. ¹⁷Upe kunhataĩ oho Paulo rapykwéri. Ore rapykwéri oho ave. Hatã onhe'ẽ oho-vy:

—Kóa kwimba'e Tupãgwasu rembigwái omombe'u va'e peẽ-my tape porã Nhandejáry pene resende hagwã, he'i omombe'u-vy. ¹⁸Ko'ẽmba ẽmba oho va'e ore rupive. Upéa-gwi ipoxy íxupe Paulo. Ojeapa hese. He'i anháy-pe:

—Ekwa katu íxugwi. Hesu Cristo réry-py esẽ katu íxugwi, he'i anháy-pe.

Upe-ma ramo anháy osẽ-ma oho-vy íxugwi.

¹⁹Ha ijáry katu ohexa ramo, he'i:

—Upe kunhataĩ ko ndoikwaa uka mo'ávêi-ma oiko-ta va'e nhande-vy, he'i. —Nome'ẽ mo'ávêi-ma nhande-vy hemimombe'u repy.

Upéa-gwi oipyhy Paulo-pe Silas ndive oipyhy heraha-vy. Ipotĩ ha-my ogweraha íxupe. Ombotyryry heraha-vy. Ogweraha mburuvixa oĩ ha-py. ²⁰Ogweraha rire polícia ruvixa renonde-py, he'i:

—Ko va'e kwimba'e ko judeu va'e, he'i. —Ko tetã mygwa kwéry-pe ombo-poxy va'e, he'i hese. ²¹—Teko ambue omombe'u mbe'u va'e. Ha nhande katu ndaha'êi judeu va'e. Romano kwéry va'e ae nhande, he'i. —Upéa-gwi teko ambue va'e nhe'ẽ nanhahendu mo'ãi, he'i mburuvixa-pe hikwái.

²²Ha ojogweroaty va'e gwive ohendu ramo inhe'ẽ, ipoxy íxupe. Oinupãse ave. Ha upéi mburuvixa kwéry oi-pe'a uka íxugwi ijao oinupã uka hagwã yvyra-py. ²³Heta oinupã rire, omoĩ preso:

—Enhangareko porã katu hese pono okanhy, he'i preso-rehe onhangareko va'e-pe.

²⁴Ohendu rire inhe'ẽ, omoĩ koty mbyte-py omoĩ. Omoĩ yvyra pa'ũ-my ipy pono ogwata. ²⁵Haimete-ma ramo pyhare pyte Paulo Silas ndive omondo oiko-vy Nhandejáry-pe onhe'ẽ. Oporahéi oiko-vy ave. Ha ijypy-rupi oĩ va'e gwive preso va'e, ohendu oporahéi ramo. ²⁶Upe-ma ramo hi'apỹ apỹ eterei yvy. Oku'e óga rokyta. Pya'e ojepe'a okẽ oĩ va'e gwive. Upéixa-gwi ojei ramo inhapytĩha, nonhenhapytívéri preso oĩ va'e gwive. ²⁷Upe-ma ramo opáy preso-rehe onhangareko va'e. Ohexa okẽ ojepe'a ramo. Ohexa ramo,

—Onhemoi preso va'e osẽmba ra'e, he'i mo'ã.

Upéa-gwi ohekýi kyse ojekutu hagwã mo'ã. ²⁸Ha Paulo onhe'ẽ hatã íxupe:

—Ani erejejuka teĩ. Ore kwéry oroĩ vyteri a-py, he'i íxupe.

²⁹—Perúke tataendy, he'i preso-rehe onhangareko va'e.

Oripara oho-vy oike hagwã koty-py. Ipy'a ryrýi ramo ojeity ha'e kwéry hovagwy-py imboete-vy. ³⁰Upéi ogwenohẽ heru-vy koty-gwi:

—Mba'éixa xe aiko-ta, mbo'eháry, Nhandejáry xe resende hagwã, he'i íxupe oporandu-vy preso-rehe onhangareko va'e.

³¹—Ejerovia katu Nhandejáry Hesu-rehe. Ne resende-ta. Oresende-ta nde róga pygwa ave, he'i preso-rehe onhangareko va'e-pe hikwái.

³²Upéi omombe'u íxupe, preso-rehe onhangareko va'e-pe Nhandejáry rehegwa nhe'ê. Hóga pygwa-pe omombe'u ave. ³³Upéixa ramo ogweraha ombojahu preso onhemoi va'ekwe-pe. Oipire joka hagwe-gwi oi'pe'a hugwy. Upe-ma ramo omongarai íxupe preso-rehe onhangareko va'e-pe, hóga pygwa-pe omongarai ave. ³⁴Upe rire upe onhemongarai va'e ogwenogwahê heru-vy gwóga-py omongaru íxupe kwéry. Nhandejáry-rehe ojerovia-gwi ovy'a eterei-ma. Hóga pygwa ovy'a ave. ³⁵Ko'êmba ramo mburuvixa kwéry ombou polícia he'i hagwā: “Tove toho upéa kwimba'e” he'i Paulo-rehe, Silas-rehe ave. ³⁶Upéi omombe'u Paulo-pe inhe'êgwe preso-rehe onhangareko va'e: —“Tove toho upéa kwimba'e” ombou he'i hagwā mburuvixa kwéry. Upéa-gwi esê, he'i. —Tereho katu. Nande rereko asy mo'ávériy avave ây, he'i íxupe.

³⁷Ha Paulo katu:

—Ndaha mo'ái, he'i. —Ore ko romano va'e. Nanhainupái romano va'e nhamonhe'ê e'ý reheve, he'i. —Ha ore nupā kuri enterovéa rovagwy-py hikwái. Ore monhe'ê e'ý reheve, ore-vy oporandu e'ý reheve ore nupā nupā kuri, he'i. Upe rire ore moanha ore mondo koty mbyte-py ore moi hagwā preso. Áy katu ore mosê nhemise ore mondo-vy. Ha ndaha mo'ái. Tou katu mburuvixa ore renohê hagwā, he'i polícia kwéry-pe.

³⁸Upéi Paulo nhe'ê omombe'u mburuvixa-pe. Ohendu ramo inhe'ê, icyhyje íxugwi:

—Paulo ko romano va'e nipo ra'e, he'i ojóupe hese.

Upéa-gwi icyhyje voi. ³⁹Upéixa-gwi ou iha-py mburuvixa:

—Ore oroporonupā uka-gwi oronhemboasy, he'i íxupe.

Upéi ogwenohê heraha-vy preso oi ha-gwi:

—Iporā katu ereho a-gwi ko tetā-gwi, he'i íxupe mburuvixa.

⁴⁰Upéa-gwi osê oho-vy onhemoi preso ha-gwi. Oho Lídia róga-py. Upe-py ohexa Hesu reroviaha. Ohexa ramo onhemonhe'ê íxupe kwéry:

—Peiko meme katu tape porā-rupi, he'i Hesu reroviaha-pe.

Upe rire osê oho-vy upe-gwi hikwái.

Paulo Silas ndive oho Tessalônica tetā-my

17 ¹Ha upéi tetā tetā-rupi ohasa oho-vy Paulo Silas ndive. Ohasa Anfípōlis tetā-rupi, Apolônia tetā-rupi ohasa ave hikwái. Ohasa rire, ogwahê oho-vy Tessalônica tetā-my. Upe-py oi judeu oporahéi haty. ²Tetā tetā-my ogwahê-vy oike ike judeu oporahéi haty haty-rupi. Upéixa ramo ogwahê-ma ramo Tessalônica tetā-my, oike ojeporahéi haty-py. Upe-py mbohapy pytu-'uha áry-py onhombo'e mbo'e oikwaa uka porā-vy Nhandejáry rehegwa nhe'ê kwatia-rehe oi va'e. ³He'i íxupe kwéry:

—Yma va'ekwe Nhandejáry omoi uka kwatia-rehe Hesu rehegwarā: “Cristo, Nhandejáry rembiporavo va'e ojerereko asy va'erā. Omano rire, oikove jevy va'erā” he'i kwatia nhe'ê-rupi. Yma Nhandejáry he'i hese va'ekwe-gwi ojehu íxupe. Omano hagwā-ma ou va'ekwe. Ha ko'ánga ha'e-ta peê-my: Ko Hesu xe remimombe'u va'e Cristo voi, Nhandejáry rembiporavo va'e voi, nhane remiha'arō va'e ave, he'i íxupe kwéry Paulo.

⁴Oĩ ohendu va'e inhe'ẽ. Omoirũ mokõive va'e-pe. Heta eterei grego va'e, Nhandejáry mboeteha omoirũ ave íxupe. Heta kunha onhemboete va'e omoirũ ave íxupe. ⁵Ha judeu kwéry katu ndaija'etí mokõive-rehe. Silas-rehe, Paulo-rehe ave ndaija'etí hikwái. Oho ojogweroaty oporombopoxy-vy heta ndovaléi va'e. Hekoha vai va'e kwéry, tape-rehe oiko rei va'e kwéry ndive oporombopoxy poxy. Oje'ói ija'e'ýha reraha-vy. Opoxy reheve ogwerahapa upe tetã mygwa Jasom róga-py. Ogwenohése mo'ã upe Hesu reroviaha róga-gwi mokõive va'e. ⁶Ha ndotopái Paulo-pe upe-py. Ndotopái-gwi ombotyryry heraha-vy Jasom-pe hikwái. Hesu reroviaha upe-py oĩ va'e ogweraha ave. Mburuvixa kwéry renonde-py ogweraha. Ogwahẽ rire, omombe'u hesegwa hikwái:

—Ko va'e kwimba'e opa-rupi onhemonhe'ẽ nhe'ẽ oiko-vy va'e enterove va'e ndaijoja porávéi hagwã. Ou ra'e a-py ave onhemonhe'ẽ-vy. ⁷Ogwahẽ ramo, omogwahẽ ra'e íxupe kwéry Jasom. Ko kwimba'e nohendúi va'e voi nhande ruvixagwasu nhe'ẽ. No'ã-rami he'i: “César katu ndaha'etí nhande ruvixagwasu tee. Hesu ae nhande ruvixagwasu tee” he'i Paulo kwéry, he'i mo'ã omombe'u-vy.

⁸Ohendu ramo inhe'ẽ, onhemondýi-ma mburuvixa kwéry. Kente kwéry upe tetã-my oĩ va'e onhemondýi ave. Oipota Paulo oho upe-gwi hikwái. ⁹Upéixa ramo Jasom-pe indive kwéry-pe ave oheja uka plata hikwái. Oirũ kwéry rekovía oheja plata mburuvixa-pe, Paulo-gwi opoi hagwã imondo-vy. Oheja rire:

—Toho katu, he'i íxupe mburuvixa.

Opoi íxugwi oho hagwã.

¹⁰Upe-ma ramo Hesu reroviaha kwéry omondo Paulo-pe Silas ndive. Pytũ ramo omondo. Outro tetã-my pya'e omondo. Upéixa ramo oho Beréia tetã-my. Ogwahẽ ramo upe-py oiko judeu oporahéi haty-py. ¹¹Ha upe pygwa, Beréia pygwa va'e hi'arandu porã va'e. Ha gwĩ judeu kwéry Tessalônica pygwa va'e nahi'arandu porãi. Ha Beréia pygwa katu hi'aranduve va'e voi. Ha upéi nainhate'ýi ohendu hagwã Paulo nhe'ẽ. Ohenduse voi hikwái:

—Anhetegwa para'e, tapa ndaha'éiry anhetegwa, he'i ojõupe.

Upéa-gwi omonhe'éri éri Nhandejáry nhe'ẽ oĩ va'ekwe kwatia-rehe. Peteĩ teĩ áry-py omonhe'ẽ oikwaa hagwã. Oikwaa rire:

—Anhetegwa voi ra'e Paulo nhe'ẽ, he'i ojõupe. ¹²Upéa-gwi heta oĩ ogwerovia va'e. Ogwerovia ave heta kunha, grego va'e, nhamboete va'e, imandu'a porã hese va'e. ¹³Heta kwimba'e ogwerovia ave. Ha gwĩ judeu kwéry Tessalônica pygwa va'e ohendu ramo herakwã osẽ ogwa'ẽ-vy. Beréia tetã-my ogwahẽ ou-vy. Upe-py ombopoxy ojogweroaty va'e-pe:

—Ou-ma Paulo nhane moakárasy-vy, he'i mo'ã. —Pereko asy katu íxupe, he'i oporombopoxy-vy.

¹⁴Upe-ma ramo Hesu reroviaha omondo pya'e íxupe. Ygwasu-koty omondo. Ha Silas Timóteo ndive ndohói. Opyta upe-py. ¹⁵Ha Paulo irũ ogweraha íxupe. Atenas tetã-my ogweraha íxupe. Ogwahẽ ramo upe-py:

—Pya'e tou xe ha-py Silas Timóteo ndive, he'i oirũ-pe.

Inhe'ẽ ohendu rire, oho jevy. Ojevy-ma oje'ói-vy.

Ipy'a reraha oiko-vy Paulo Atenas tetã-my

¹⁶Ha upéi Paulo oha'arõ oiko-vy oirũ ou hagwã. Oha'arõ jave heta eterei ohexa tupã ra'anga. Upe pygwa Atenas pygwa va'e gwive nomboetéiry va'e

Nhandejáry-pe. Tupã ra'anga anga rei ae omboete va'e hikwái. Upéa ohexa ramo, ipy'areraha oiko-vy Paulo. ¹⁷Upéa-gwi oike judeu oporahéi haty-py onhombo'e mbo'e hagwã oikwaa uka porã-vy judeu kwéry. Judeu e'ỹ va'e-pe Nhandejáry mboeteha va'e ave onhemonhe'ẽ onhombo'e mbo'e-vy. Ko'ẽmba ẽmba onhombo'e ave ipotĩ ha-my praça-py ojogweroaty haty-py oĩ va'e ndive. ¹⁸Ha upe-py ohogwaitĩ íxupe hi'arandu va'e. Gwĩ Epicuro remimombe'u renduha, gwĩ Estóico remimombe'u renduha ave ohogwaitĩ íxupe:

—Upéa ko onhe'ẽ eterei va'e. Mbava'e po omombe'use, oĩ he'i va'e hese.

—Oiméne omombe'u tupã pyahu rehegwa, oĩ he'i va'e mo'ã hese. Ohendu hikwái Paulo omombe'u ramo Hesu rehegwa. Oikove jevymaha rehegwa ave ohendu hikwái. Ohendu ramo:

—Paulo ko omombe'u para'e tupã pyahu rehegwa, oĩ he'i va'e hese.

¹⁹Upe ramo ogwerojeupi heraha-vy íxupe yvyaty-rehe, héry va'e Areópago. Mburuvixa kwéry ojogweroaty haty-py ogwerojeupi heraha-vy. Upéi he'i íxupe:

—Mba'e pyahu-py ore mbo'e ramo ndoroikwaái, he'i.

²⁰—Ha oroikwaase. Oroikwaa e'ỹ va'e ne remimombe'u. Upéa-gwi emombe'u katu ore-vy erese va'e, he'i íxupe gwĩ hi'arandu va'e.

²¹Ha Atenas pygwa gwive, outro tetã gwigwa upe-py oiko va'e ave, mba'eve ndojapói va'e. Imba'e pyahu ohendu-ma ramo, omombe'u mbe'u va'e ojáupe. Mba'evete ndojapói.

Paulo omombe'u Nhandejáry nhe'ẽ Atenas tetã mygwa-pe

²²Upéixa ramo Paulo onhembo'y oĩ-vy Areópago yvyaty ári. Atenas tetã mygwa mbyte-py opu'ã oĩ-vy. Onhe'ẽ hagwã onhembo'y:

—Pejeapysaka katu, xe rapixa kwéry, xe nhe'ẽ-rehe. Peẽ ko pemboete eterei va'e ra'e tupã kwéry, he'i Atenas tetã mygwa-pe.

²³—Ahexa kuri ahasa-vy pene remimboete. Tupã ra'anga apyka ahexa ave ha ndaipóri tupã ra'anga. Apyka anho rei oĩ. Nandi rei oĩ. Tupã ra'anga rekovia, ahexa imombe'uha rei: “A-py nhamboete tupã jaikwaa e'ỹ va'e” he'i ita-rehe ohai va'e. Ha ko'ánga katu amombe'u-ta, kiva'e tupã po upe va'e, xe amombe'u-ta peẽ-my. Pemboete va'e peikwaa e'ỹ reheve, amombe'u-ta peẽ-my.

²⁴—Upe va'e Nhandejáry voi. Ha'e ko yvy apohare, ko yvy-py oĩ va'e gwive apohare ave. Ha'e yváy Járy, yvy Járy ave. Teko rei ojapo va'ekwe-py ndoikóiry va'e. ²⁵Nhane moingopa va'e ae, nhane mopytuhẽhare. Opamba'e ome'ẽ va'ety nhande-vy. Upéa-gwi ndikatúi nhaipytygwõ íxupe. Mba'eve-rehe noikotévéiry nhandéhegwi.”

²⁶—Yma ete va'ekwe ojapo va'ekwe peteĩ kwimba'e ypy-pe. Íxupe ranhe ojapo va'ekwe. Upe kwimba'e-gwi enterove va'e onhepyrũ hagwã. Ojapo oiko hagwã íxugwi entéro yvy-py oĩ va'e gwive oiko hagwã he'ýi he'ýi e'ỹ ave. Oiko e'ỹ jave yvypóry, Nhandejáry omoĩ va'ekwe peteĩ áry peteĩ teĩ oiko hagwã. Nhandejáry omombe'uha áry-py oiko va'ekwe. Upéi peteĩ teĩ-pe omombe'u va'ekwe hekwegwã kwéry. ²⁷Oipota va'ekwe jaheka heka íxupe jaikwaa hagwã íxupe, jaiko hagwã hendive. Ha mombyry oiko e'ỹ va'e

nhandéhegwi. Peteĩ teĩ va'e-gwi ae hi'agwĩ oiko. ²⁸Nhandejáry e'ỹ ramo ndikatúĩ jaiko, ndikatúĩ jagwata, nanhande rekoháiry voi. No'ã-rami he'i araka'e pende re'ỹi ikwaaháry va'e. Kwatia-rehe omoĩ araka'e: "Nhande ko Nhandejáry re'ỹi voi" he'i araka'e.

²⁹—Upéa-gwi naiporãi ja'e: "Nhandejáry ko tupã ra'anga ramigwa, ouro-gwi jajapo va'e". Naiporãi ja'e upéixa hese. Nhandejáry ndaha'etí teko rei rembiapokwe, nhane rembiapokwe. "Kóixa Nhandejáry" he'i mo'ã teko rei tupã ra'anga apo-vy. ³⁰⁻³¹Ha ndaha'éiry voi upéixa. Yma jaikwaa e'ỹ jave íxupe, Nhandejáry nhane reja rei va'ekwe. Nanhane mbohasa asýiry jajevy ramo. Ha ko'ángá katu omoĩ-ma peteĩ áry. Nhande kwéry nhanhembo'y hagwã Nhandejáry renonde-py peteĩ áry omoĩ. Omoĩ-ma ave kwimba'e héry va'e Hesu-pe nhane monhe'ẽ hagwã. Hesu ko anhetegwa mante omombe'u va'e. Oikwaa va'e nhane rembiapo vaikwe. Nhane rembiapo vai e'ỹ ramo oikwaa ave. Upéa-gwi omoĩ-ma íxupe Nhandejáry nhane rereko hagwã nhane rembiapo apokwe-rehe. Upéa peikwaa hagwã omombe'u nhane kwéry-pe Hesu oikove jevymaha. Omano rire Hesu omoingove jevy íxupe va'ekwe Nhandejáry. Upéixa ramo, omoingove jevy-gwi íxupe, nhane kwéry jaikwaa upe áry-py nhane monhembo'ytaha gwenonde-py. Upéa-gwi ko'ángá he'i nhande-vy: "Perova katu pende rekoha" he'i Nhandejáry, he'i Paulo omombe'u-vy.

Oĩ omoirũ va'e Paulo-pe

³²Jaikove jevyha rehegwa nhe'ẽ ohendu ramo hikwái, oĩ onhembohory va'e hese. Oĩ ohendu va'e ave. Ndogwerojojái hendu-vy:

—Ko'ẽ ramo, ko'ẽ mbue ramo eremombe'u jevy ramo ko va'e nhe'ẽ, oro-hendu jevy-ta, he'i.

³³⁻³⁴Upe ramo ha'e osẽ imbyte kwéry-gwi. Ha oĩ omoirũ va'e íxupe. Ogwerovia inhe'ẽ Dionísio, mburuvixa va'e. Upe va'e inhomboatyhaty outro mburuvixa ndive Areópago vyvaty ári. Ogwerovia ave kunha héry va'e Dâmaris. Oĩ ambue va'e ave ogwerovia va'e.

Paulo ogwahẽ oho-vy Corinto tetã-my

18 ¹Upe rire Paulo osẽ oho-vy Atenas tetã-gwi. Corinto tetã-my ogwahẽ oho-vy. ²Upe-py otopa judeu héry va'e Áqüila, Ponto vyv gwigwa. Kwehe ambue ou va'ekwe Itália vyv-gwi. Omosẽ-gwi íxupe, ou. Roma pygwa ruvixagwasu héry va'e Cláudio omosẽ va'ekwe judeu va'e gwive. Roma tetã-gwi omosẽ. Omosẽ ramo, ou upe tetã-gwi Áqüila hambireko ave, héry va'e Priscila. Ha upéi katu Paulo oho ohexa mokõive va'e-pe opyta hóga-py. ³Upe kwimba'e héry va'e Áqüila hambireko ave ao gwigwa óga apoha ave. Upéa-gwi hendive opyta ijave omba'apo. ⁴Pytu'u tu'uha áry-py oike judeu oporahéi haty-py. Oike rire omombe'u mbe'u íxupe kwéry oikwaa uka porãve rãve hagwã judeu-pe. Judeu reko-rupi oikose va'e-pe ave oikwaa uka porãve omombe'u-vy:

—Anhetegwa voi ko va'e nhe'ẽ, he'iri iri íxupe kwéry.

⁵Ha upéi ogwahẽ ou-vy Silas Timóteo ndive. Macedônia-gwi ou. Ogwahẽ ramo hikwái, Paulo ndopytu'úiry voi omombe'u-vy. Omombe'u meme ete voi Nhandejáry nhe'ẽ:

—Hesu ko Cristo voi, Nhandejáry rembiporavopyre voi, nhane remiha'arô va'e voi. Upéa xe aikwaa voi, he'i judeu kwéry-pe.

⁶Ha gwĩ judeu kwéry katu onhe'ẽ mbojevỹ jevỹ íxupe. Onhe'ẽ rei rei hese. Upe ramo Paulo omotygwô tygwô oao oikwaa uka-vy íxupe kwéry hekoha vaiha. He'i íxupe kwéry:

—Aipota mo'ã kuri perova pende rekoha. Amombe'u-ma peẽ-my pende py'a ky'aha. Ha napehendũĩ voi xe nhe'ẽ. Upéa-gwi pendejéhegwi voi pемano va'erã. Áy aha-ta pendéhegwi. Judeu e'ỹ va'e-pe ae aha-ta Nhandejáry nhe'ẽ amombe'u-vy, he'i judeu kwéry-pe.

⁷Ha upéi upe-gwi osẽ oho-vy. Oike óga-py ijáry héry va'e Tício Justo, Nhandejáry mboeteha. Judeu oporahéi haty ypy-py oĩ hóga. ⁸Ha upéi ojeporahéi va'e ruvixa héry va'e Crispo ojerovia-ma voi Nhandejáry Hesu-rehe. Hóga pygwa ojerovia-ma ave. Ohendu ramo Paulo nhe'ẽ, heta upe tetã mygwa ogwerovia-ma. Onhemongarai uka ave íxupe. ⁹⁻¹⁰Ha upéi pyhare ramo Paulo ohendu Nhandejáry Hesu nhe'ẽ. Ikepe'ỹ ohendu:

—Heta oĩ ko tetã mygwa xe rerovia va'erã. Upéa-gwi aníke erekyhyje. Erekirirĩ e'ỹ reheve ere katu íxupe kwéry. Ndou mo'ãi avave nde rereko asy-vy. Ne ndive xe aiko voi. Upéa-gwi emombe'u katu xe nhe'ẽ eiko-vy, he'i íxupe Nhandejáry Hesu.

¹¹Upéixa ramo opyta upe-py peteĩ ro'y. Peteĩ ro'y rire seis jasy jevỹ opyta. Ombo'e mbo'e Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u-vy hendive kwéry opyta ramo.

¹²Ha upéi katu oiko mburuvixa ramo héry va'e Gálio, Acaia yvy pygwa-rehe omanda va'erã. Oiko jave, judeu kwéry onhombo'e mbo'e Paulo-pe oipyhy hagwã hikwái. Upéi oipyhy heraha-vy mburuvixa renonde-py omõi hagwã íxupe. ¹³Ogwahẽ rire, inhe'égwe omombe'u:

—“Ani pemboete teĩ Nhandejáry-pe nhane ramõi kwéry he'i hagwe-rami. Ani pejapo teĩ Moisés amyrĩ remimombe'ukwe” he'i Paulo. Orohendu-ma omombe'u ramo upéa, he'i mo'ã Paulo-rehe omombe'u-vy hikwái.

¹⁴Ha ha'e katu omombe'use mo'ã mburuvixa-pe anhetegwa va'e. Ne'irã onhepyrũ onhe'ẽ ramo, he'i judeu kwéry-pe mburuvixa:

—Xe ko nahenduséi, judeu kwéry, pene nhe'ẽ. Paulo ojejavy ramo ae, hembiapo vai eterei ramo, ahendu arã pene nhe'ẽ. ¹⁵Ha Paulo katu nahembiapo va'ry ra'e. Ha peẽ katu hemimombe'ukwe-rehe rei pende poxy. Pende re'ỹi he'i va'ekwe katu, pende re'ỹi réry, pende re'ỹi rekorã-rehe nomombe'u porãiry voi ra'e Paulo. Ambue va'e réry ae omombe'u. Upéa-gwi nipo ra'e pende poxy ra'e hese. Xe nahendu mo'ãi pene nhe'ẽ. Anive peru xe-vy a ramigwa nhe'ẽ. Iporã para'e pende re'ỹi he'i va'ekwe, tapa naiporãi. Ndaikwaáiry xe. Upéa nhe'ẽ peẽ-my gwarã. Aipo ramo peẽ katu pepena ae katu hese peiko-vy. Xe katu napena mo'ãi voi pende re'ỹi he'i va'ekwe-rehe, he'i íxupe kwéry mburuvixa.

¹⁶Upéi henonde-gwi omosẽ imondo-vy íxupe kwéry ombopoxy-vy. ¹⁷Upe ramo onhembopoxy va'e oipyhy judeu ruvixa-pe. Gwĩ judeu oporahéi haty va'e ruvixa héry va'e Sóstenes-pe oipyhy. Oinupã nupã íxupe hikwái. Mburuvixa renonde-py oinupã íxupe. Ha mburuvixa katu ohexa katu rei oĩ-vy íxupe. Nopenái hese onhenupã va'e-rehe.

¹⁸Upe rire Paulo hi'are-ma opyta-vy upe-py.

Paulo ogwahẽ jevỹ Antioquia tetã-my

Opyta are rire, he'i Hesu reroviaha-pe:

—Aha jevy-tama xe, he'i.

Hendive oho ave Priscila iména ave. Ogwahē ramo Cencréia tetā-my, oakāmoperō uka Paulo. Oity ukapa ho'ávy judeu reko poru-vy. He'i va'ekwe-rami Nhandejáry-pe oakāmoperō uka. Upe rire onhemboyru kanoagwasu-py oho hagwā y-rupi, Síria yvy-koty. ¹⁹Upéi ogwahē oho-vy Éfeso tetā-my. Upe-py oheja oirū-pe. Oheja rire Paulo oike judeu oporahéi haty-py. Omombe'u mbe'u oikwaa uka porāve rāve hagwā.

²⁰—Epyta areve ore ndive, he'i íxupe hikwái.

—Ndapyta mo'ái, he'i íxupe kwéry.

²¹Upéi:

—Aha jevy-tama xe, he'i. —Nhandejáry oipota ramo xe aju jevy a-py, aju jevy va'erā, he'i Éfeso tetā mygwa-pe.

Upéi onhemboyru jevy kanoagwasu-py oho jevy upe-gwi y-rupi.

²²Ogwahē oho-vy Cesaréia tetā-my. Y rembe-py omboja kanoagwasu osē hagwā yvy ete-py oho-vy. Oho Jerusalém tetā-my. Upe-py ogwahē ramo Hesu reroviaha ha-py ojogwerovy'a. Upe-gwi osē jevy oho-vy. Ogwahē Antioquia tetā-my. ²³Upe-py opyta are oiko-vy. Upe rire osē jevy oho-vy. Ohasa hasa oho-vy Galácia yvy-rupi, Frígia yvy-rupi ave. Hesu nhe'ē renduha ojogwe-roaty haty haty-rupi onhemonhe'ē nhe'ē íxupe kwéry ojerovia porāve rāve hagwā.

Apolo rehegwa nhe'ē

²⁴Ha upéi katu peteĩ judeu héry va'e Apolo, Alexandria gwigwa ogwahē ou-vy Éfeso tetā-my. Ha'e inhe'ē porā porā va'e voi. Nhandejáry kwatia nhe'ē kwa porāha voi ha'e. ²⁵Nainhate'yi omombe'u hagwā Hesu rehegwa nhe'ē. Omombe'u porā voi. Ndojavýiry imombe'u-vy. Anhetegwa meme voi he'i. Omombe'u porā íxupe ra'e Nhandejáry Hesu rape ha nomombe'úi íxupe Hesu reroviaha onhemongarai va'ekwe. João omongarai va'ekwe rerakwā ohendu mante. ²⁶Ha upéi katu oike judeu oporahéi haty-py onhe'ē hagwā. Ikyhyje e'ỹ reheve onhe'ē. Ha Priscila iména ndive, ohendu ramo inhe'ē, ogwenohē heraha-vy atýra-gwi íxupe. Upéi íxupe anho omombe'u oikwaa porāve rāve hagwā Nhandejáry Hesu rape.

²⁷Ha upéi katu ohose y rovái. Acaia yvy-py ohose y-rupi. Ohose ramo:

—Iporā katu ereho, he'i íxupe Hesu reroviaha.

Upéixa ramo ome'ē íxupe kwatia nhe'ē ogweraha hagwā, amo etegwa Hesu reroviaha va'e omonhe'ē rire, omogwahē hagwā íxupe. Upéi osē oho-vy. Ohasa oho-vy. Upéi ogwahē oho-vy Acaia yvy-py. Ogwahē ramo, omoirū-ma upe pygwa, Hesu reroviaha va'e-pe. Nhandejáry ohexakwaa rei-gwi íxupe kwéry, ojerovia-ma ra'e hese upe pygwa. Upéa-gwi Apolo ogwerovia uka porāve rāve upe pygwa Hesu reroviaha va'e-pe gwive.

²⁸Ha gwí judeu kwéry-pe katu ha'e onhe'ē mbojevy jevy atýra-py ohendu hagwā:

—Hesu ko Cristo voi, Nhandejáry rembiporavopyre voi, he'i. —Nhaneremiha'arō arō va'e ogwahē-ma ra'e, he'i.

Upéa ohexa uka íxupe kwéry. Nhandejáry kwatia nhe'ē-rupi oikwaa uka íxupe kwéry.

Paulo ogwahê oho-vy Êfeso tetã-my

19 ¹Ha Apolo katu opyta Corinto tetã-my. Oime jave upe-py, ohasa hasa Paulo. Vyvaty aty pa'ũ-rupi, tetã mirĩ-rupi, ohasa oho-vy. Upe rire ogwahê oho-vy Êfeso tetã-my. Upe-py oĩ Hesu nhe'ê renduha. ²Ogwahê ramo, otopa íxupe kwéry. Upéi oporandu íxupe kwéry Paulo:

—Peroviamaha áry-py, upéa áry-py ogwahê-ma tipo peẽ-my Nhe'ê Marangatu tee va'e? he'i íxupe kwéry.

Ha'e kwéry he'i:

—Nogwahêi vyteri, he'i. —Gwĩ Nhe'ê Marangatu tee va'e rehegwa nhe'ê norohendúi vyteri voi, he'i íxupe hikwái.

³—Kiva'e réry-py penhemongarai uka va'ekwe, he'i jevy oporandu-vy íxupe kwéry.

—Oronhemongarai va'ekwe João Batista oporomongarai hagwe-rami, he'i íxupe hikwái.

⁴Upe ramo he'i íxupe kwéry Paulo:

—Ha João Batista katu, ogwerova rova gwekoha va'e-pe omongarai. Omongarai jave, he'i va'ekwe henda-py ou va'ekwe-pe: “Xe ranhe ko aju tenonderupi. Ha xe rapykwerigwa katu ou-ta ave. Ou ramo, pejerovia katu hese” he'i íxupe kwéry João Batista, he'i. —Hapykwerigwa ko Hesu voi, he'i Paulo imombe'u-vy.

⁵Ohendu ramo inhe'ê, onhemongarai uka-ma Nhandejáry Hesu réry-py.

⁶Upéi omoĩ inhakã akã ári opo. Omoĩ-ma ramo, omohynyhẽmba ipy'a kwéry Nhe'ê Marangatu tee va'e. Omohynyhẽmba-gwi, onhe'ê nhe'ê ambue-py hikwái. Nhandejáry rehegwa omombe'u ave. Ha'e oikwaa e'ỹ va'e oikwaa uka imombe'u-vy íxupe. ⁷Upe ramo doze kwimba'e-rupi ipy'a rynyhẽmba Nhe'ê Marangatu tee va'e-gwi. ⁸Ha upéi katu Paulo oike judeu oporahéi haty-py. Mbohapy jasy-rupi onhemonhe'ê nhe'ê oiko-vy. Notĩry omombe'u hagwã Nhandejáry rehegwa nhe'ê: “Pemoirũ katu Hesu Nhandejáry nhande ruvi-xarã-pe” he'i omombe'u mbe'u-vy oikwaa uka porãve rãve hagwã.

⁹Ha upe-py oĩ nohenduséi va'e. Gwĩ ogwerovia e'ỹ va'e, onhe'ê rei rei va'e Nhandejáry Hesu-rehe enterovéa rovagwy-py. Upéixa ramo Paulo osê oho-vy. Kente kwéry pa'ũ-gwi osê oho-vy. Ogweraha ojave Hesu nhe'ê renduha. Oike oho-vy imbo'eháry nhe'êrendu haty-py. Imbo'eháry héry va'e Tirano. Ha upéi oike rire upe-py, peteĩ teĩ áry-py omombe'u mbe'u oikwaa uka porãve rãve hagwã Nhandejáry rehegwa nhe'ê.

¹⁰Mokõi ro'ly omombe'u oiko-vy upe-py. Upéixa-gwi ohendupa Nhandejáry Hesu rehegwa nhe'ê hikwái. Ásia yvy pygwa gwive, judeu va'e, judeu e'ỹ va'e ave ohendupa inhe'ê. ¹¹Ha Nhandejáry ojapo uka íxupe hexapyrã-rupi, heroviapyrã-rupi ave ojapo uka. Upéixa ramo jahexa e'ỹ va'e ohexa hikwái. ¹²Ou Paulo renda-py. Ogweraha íxugwi inhakã jokwaha oiporu va'ekwe. Hambeo oiporu va'ekwe oipe'a ave íxugwi heraha-vy. Hasy va'e ha-py ogweraha. Omboja ramo hese okwera-ma hasy va'e. Osê-ma anháy oho-vy íxugwi kwéry.

¹³Upe-py oĩ ave judeu ogwata oiko-vy va'e. He'i onhemombe'u-vy: “Ore oromosê kwaa va'e imondo-vy anháy” he'i rei onhemombe'u-vy. Ha upéi katu Hesu réry oiporu rei omosê hagwã mo'ã anháy rerekoha-gwi:

—Esē katu Hesu réry-py. Upe Paulo remimombe'u va'e réry-py esē katu, he'i mo'ā anháy rerekoha-pe.

¹⁴Upéixa voi hembiaipo sete kwimba'e, Ceva ra'y kwéry. Ha Ceva judeu va'e, pa'i ruvixa va'e ave. Ta'y kwéry oiporu rei va'e Hesu réry imosē-vy.

¹⁵Ha anháy katu he'i íxupe kwéry:

—Hesu ko aikwaa xe. Paulo ave aikwaa. Ha peē katu ndapokwaáiry voi, he'i íxupe kwéry anháy.

¹⁶Upe-ma ramo upe anháy rerekoha opo hese. Ipu'aka hese kwéry oinupā nupā-vy. Upéa-gwi osē oho-vy hóga-gwi. Opi-vy oripara oho-vy. Onhemaxu-kapa ave oho-vy hikwái.

¹⁷Ha upéi katu opa tetā-rupi oho herakwā. Gwī Éfeso pygwa gwive, judeu va'e, judeu e'ỹ va'e ave ohendupa herakwā. Ohendu ramo ikyhyje eterei voi. Ipy'amirimba upe-py oĩ va'e gwive. Ha Nhandejáry Hesu réry katu: “Iporāmba ete voi” he'i imboete-vy hikwái.

¹⁸Upéixa ramo ogwahē ou-vy heta ogwerovia va'e. Hembiaipo vaikwe ne'írá ogwerovia reheve ojapo va'ekwe omombe'u atýra-py. ¹⁹Yma oiko va'ekwe imoháy va'e. Oiko ave va'ekwe onhembo'e va'e ombohasy hagwā gwapixa-pe. Oiko ave va'ekwe omoheonde vai va'e ojúepe. Upéa rehegwa kwatia nhe'ē ha'e kwéry hembiporukwe ogweru gweru omboaty aty hagwā. Omboaty ramo ohapypa pono oiporu jevy ivai va'e. Enterovéa rovagwy-py ohapy voi. Upéi mbovy repy po oĩ upéa kwatia oipapa oikwaa hagwā. Oipapa rire:

—Heta eterei ra'e. Cinquenta mil moeda tuvixa va'e repy ra'e, he'i.

²⁰Upéixa ramo opa-rupi oho Nhandejáry nhe'ē imbaraeteve teve oho-vy.

²¹Upe rire Paulo he'i ojúepe: “Ahasa hasa-ta Macedônia vvy-rupi. Hesu reroviaha va'e rexa-vy aha-ta” he'i. “Acaia vvy-rupi ave ahasa-ta agwahē hagwā Jerusalém tetā-my. Upe-py naxe are mo'ái. Upe rire aha-ta Roma tetā-my. Xe kyre'ỹ eterei aha hagwā upe-py” he'i ojúepe.

²²Upéi gwenonderā omondo mokōi oirū. Timóteo Erasto ndive omondo. Macedônia vvy-py omondo íxupe. Ha'e katu opyta joty Ásia vvy-py.

Ojogweroaty Éfeso tetā mygwa onhombopoxy-vy

²³Upe ramo Éfeso tetā mygwa ipoxy voi Nhandejáry Hesu nhe'ē renduse-re'ỹ-vy. Peteĩ henda-py ojogweroaty onhombopoxy-vy hikwái. ²⁴Oĩ kwimba'e héry va'e Demétrio. Prata-gwi opaixagwa apoha. Ha'e ranhe ipoxy. Upe tetā-my oĩ óga kakwaa. Upe óga gwy-py onhemboete tupā ra'anga héry va'e Diana. Ha'e ramigwa teĩ óga ra'anga ojapo Demétrio. Diana róga ramigwa teĩ óga ra'anga mixi va'e ojapo ovende va'erā. Upéa-rehe ogana porā oiko-vy. Ipytygwōhary ogana porā ave. ²⁵Upe va'e ombojogweroaty oha-py. Ha'e-rami omba'apo va'e ohenói ave ogwahē hagwā oha-py. Upéi he'i íxupe kwéry:

—Xe irū gwéry, he'i, —kóixa nhane rembiapo ramo, nhavende ramo, nhagana porā voi. Mba'éixa nhagana peē peikwaa voi, he'i.

²⁶—Ha upe Paulo no'ā-rami he'i va'e: “Gwī tupā ra'anga erejapo va'e nda-ha'ei tupā” he'i. Upéa-gwi Paulo nhe'ē-rupi ndogweroviavéi tupā ra'anga-pe. Inhe'ē-rupi heta-ma oĩ ogwerovia e'ỹ va'e. Oĩ a pygwa, mombyry rupigwa ave ndogweroviavéiry va'e. Ásia vvy-rupi heta-ma ogwerovia e'ỹ va'e oĩ. Ha upe va'e katu pehexa-ma, pehenduma ave, he'i. ²⁷—Naiporāi upéa. Ivai voi. Oiméne nogwahēvéi-ma ijogwaharā. Nogwahēvéi ramo, nanhagana porā

mo'ávêi-ma arā, he'i. —Oiméne nogwahêvéi-ma óga kakwaa-py imboete-vy. Upéa gwy-py oĩ Diana ra'anga, nhane remimboete va'e. Tuvixa mba'e voi Diana, he'i. —Ha Ásia pygwa gwive, opa rupigwa gwive ave omboete ete íxupe va'e. Ha nogwahêvéi ramo katu iha-py, nomboete mo'ávêi-ma íxupe hikwái. Nomomba'egwasu mo'ávêi-ma. Naimandu'avêi arā hese, he'i íxupe kwéry Demétrio.

²⁸ Inhe'ê ohendu ramo, ipoxypa hikwái Paulo-rehe. Nogana porā mo'ávêi-gwi ipoxypa Diana-rehe hakate'ĩ-vy.

—Tuvixa mba'e Diana, nhande kwéry Éfeso pygwa va'e járy, he'i onhe'ê hatā hatā-vy.

²⁹ Ha upe tetā mygwa ndaipy'agwapyvéi-ma. Osēmba ohendu-vy oripara oho-vy ojogweroaty heta heta haty-py. Omoatā heraha-vy mokōi Macedônia pygwa héry va'e Gaio Aristarco ave. Paulo ogwata ramo, omoirũ va'e íxupe. Upe mokōi oipyhy heraha-vy hikwái. ³⁰ Ha upéi katu Paulo osê-ta mo'ā ijayvu va'e kwéry pa'ũ-my onhe'ê hagwā. Ha Hesu nhe'ê renduha ndohejái osê. ³¹ Oĩ Ásia pygwa ruvixa va'e Paulo-pe ohayhu va'e. Ndohejái ave osê. Ombou íxupe onhe'ê ani hagwā osê teĩ: “Ani erenhembopy'agwasu teĩ eresê hagwā” he'i uka íxupe.

³² Ha upe pygwa oikwaa e'ỹ reheve mba'eve ijayvu yvu rei voi okwa-vy ojogweroaty heta heta haty-py.

—Ma'erā po jaju rei a-py ndajaikwaái, heta oĩ he'i va'e ojóupe. ³³ Omo-mbe'u joavy avypa rei hikwái. Ha judeu kwéry ogwenohê heraha-vy kwi-mba'e-pe héry va'e Alexandre. Kente kwéry pa'ũ-gwi ogwenohê íxupe. Omoanha anha gwenonde-rupi onhe'ê hagwā íxupe kwéry. Ombovava íxupe kwéry opo. Omongirirĩmbase mo'ā. Onhe'êse mo'ā ani hagwā omboja rei judeu kwéry-rehe hikwái: “Ore ko judeu kwéry va'e ndaha'êi Paulo rehegwa” he'ise mo'ā. ³⁴ Ha ohexa ramo íxupe hikwái:

—Upe va'e ndaha'êi nhande re'yi, he'i. —Judeu kwéry va'e rehegwa voi upe va'e, he'i hikwái.

Nokirirĩséi voi. Are are eterei ijayvu okwa-vy. Ára pyte-py ka'arugwasu peve onhe'ê hatā hatā. Peteixa onhe'ê hatā okwa-vy:

—Tuvixa mba'e Diana, nhande kwéry Éfeso pygwa va'e járy, he'i.

³⁵ Ha upéi katu mburuvixa Éfeso pygwa ruvixa va'e opu'ā-ma omongirirĩ hagwā ijayvu va'e kwéry-pe. Omongirirĩmba rire, onhemonhe'ê íxupe kwéry:

—Xe rapixa kwéry, Éfeso pygwa va'e, he'i. —Nhande kwéry ko Diana róga kakwaa-rehe nhanhangareko va'e. Tuvixa mba'e Diana, nhande kwéry Éfeso pygwa járy voi, he'i. —Yvate-gwi ho'a araka'e ha'anga ita-gwi ijapopyre. Upe ita marangatu-rehe nhanhangareko va'e ave. Ndaipóri avave oikwaa e'ỹ va'e nhande nhanhangarekoha. ³⁶ Upéixa ja'e ramo, enterove oikwaa anhetegwaha, he'i. —Ndaipóri “Nde apu” he'i va'erā nhande-vy. Upéa-gwi pekirirĩ katu. Peikwaa porā e'ỹ reheve, ani mba'eve pejapo teĩ, he'i íxupe kwéry.

³⁷ —Ko va'e kwimba'e ndoikéiry va'e jepe Diana róga-py imba'e marangatu omonda-vy, nonhe'ê rei reíry va'e jepe Diana-rehe nhande kwéry járy-rehe, peru joty ko'a-py. Ma'erā tipo peru rei joty íxupe? he'i.

³⁸ —Ha'e-ta peê-my: Oime mburuvixa nhane monhe'êhaty va'e. Nhane monhe'ê va'e oikwaa hagwā nhane rembiapokwe. “Iporā para'e, tapa nai-porāi” he'i nhane monhe'ê-vy. Upéixa ramo oĩ ramo omombe'use va'e

Paulo-rehe hembiaapo vai va'ekwe, toho katu imombe'u-vy mburuvixa renda-py. Toho katu imombe'u-vy Demétrio, ha'e-rami omba'apo va'e ave. Oime ave mburuvixagwasu imbaraeve va'e. Peteĩ teĩ tomombe'u íxupe hese hembiaapo vai va'ekwe. ³⁹Neremombe'uséi ramo mburuvixa-pe, emombe'u katu kente kwéry-pe. Mburuvixa nhe'ẽ-py ombojogweroatypa rire-ma, emombe'u katu íxupe kwéry kuri. ⁴⁰Oiméne mburuvixa kwéry he'i va'erã nhande-vy: “Ma'erã po pende ayvu rei etería? Ma'erã penhombopoxy rei ave?” Upéixa he'i ramo nhande-vy, ndaipóri nhane remimombe'urã. Nhanhomboaty rei-gwi, ndajarekói nhane remimombe'urã. Nhande poxy rei voi kuri, he'i íxupe kwéry mburuvixa.

⁴¹Upéa he'i rire:

—Tapeho jevy katu, he'i íxupe kwéry.

Paulo ojapura oho-vy ogwahẽ pya'e hagwã Jerusalém-my

20 ¹Upe ramo gwĩ ijayvu va'e kwéry osarambipa jevy ohopa gwóga gwóga-rupi hikwái. Upe rire Paulo ohenói uka íxupe ogwahẽmba jevy hagwã gwóga-py. Hesu nhe'ẽ renduha va'e kwéry gwive ohenói. Ogwahẽ ramo:

—Peiko meme katu Hesu rape-rupi, he'i íxupe kwéry.

Upe rire:

—Aha jevy-tama xe, he'i.

Upéi oho jevy Macedônia yvy-py. ²Ohasa hasa amo ete rupigwa-rupi. Hesu reroviaha va'e oĩ ha-rupi onhemonhe'ẽ nhe'ẽ imombaraete-vy. Upe rire ogwahẽ oho-vy Grécia yvy-py. ³Upe-py mbohapy jasy opyta. Ha upéi katu onhemboyru-ta mo'ã kanoagwasu-py ogwey hagwã y-rupi oho-vy Síria yvy-koty. Ha ohendu ramo ojukaseha íxupe judeu kwéry, nonhemboyru jepéiry.

—Aha jevy-ta Macedônia yvy-rupi, he'i. ⁴Upéi oho. Omoirũ íxupe Beréia pygwa héry va'e Sópatro, Pirro ra'y oho hagwã Ásia yvy-py. Omoirũ íxupe ave Tessalônica pygwa héry va'e Aristarco Secundo ndive. Omoirũ ave íxupe Derbe-py oiko va'e héry va'e Gaio. Omoirũ ave íxupe Timóteo. Ásia yvy pygwa héry va'e Tíquico Trófimo ndive omoirũ ave íxupe. Upe va'e kwéry omoirũ íxupe. Ogwahẽ oho-vy Filipos tetã-my. Upe-py opyta xe ndive Paulo xe rekwa-py opyta. ⁵Ha inhiri kwéry katu ohasa meme oho-vy. Ore renonderã oho Trôade tetã-my. ⁶Upe-py opyta ore ra'arõ-vy. Ha ore katu oropyta Filipos tetã-my. Oiko-ma areteguasú. Upe areteguasú-py ja'u meme va'e mbojape ovu e'ỹ va'e. Areteguasú opa rire mante oroho jevy. Upe-gwi yguasú rembe-py orogwahẽ ramo, oronhemboyru kanoagwasú-py oroho hagwã y-rupi. Upéi cinco áry jave orogwahẽ oroho-vy Trôade tetã-my. Upe-py peteĩ semana oropyta.

⁷Domingo-py orojogweroaty onhondive orokaru hagwã. Orokaru jave ore mandu'a Hesu-rehe omano va'ekwe-rehe. Ha Paulo omondo mondo gwesa ko'ẽ ramogwarã-rehe, gwaperã-rehe. Upéa-gwi onhemonhe'ẽ ijaty va'e-pe. Pyhare mbyte peve onhemonhe'ẽ nhe'ẽ oiko-vy. ⁸Koty joapy apy-py orojogweroaty haty-py heta oĩ tataendy. ⁹Upe-py oĩ karia'y héry va'e Éutico. Ogwapý oĩ-vy okê'i-my. Gwenda-py oke-ma oĩ-vy gwapehýi ramo. Paulo nhe'ẽ omonge íxupe, onhe'ẽ joty oĩ-vy ramo. Upéixa-gwi oke oke oĩ ha-gwi ho'a oho-vy. Yvate-gwi mbohapy koty oĩ ha-gwi ho'a. Ogwey hese ohupi he'õgwe reraha-vy hikwái.

—Omano ete-ma voi nipo ra'e, he'i mo'ā hese hikwái.

¹⁰Ha upéi katu ogwey ave Paulo henda-py ojeayvy upe karia'y-rehe oikwavā he'ōgwe-pe:

—Ani penhemondýi teĩ. Nomano etéi ko ra'e. Oikove joty ko ra'e, he'i íxupe kwéry. Oikove jevy voi.

¹¹Upe rire ojeupi jevy oho-vy. Omboja'o ja'o ojóupe onhondive okaru. Okaru rire omongeta jevy íxupe kwéry. Ko'ēmba peve ombó'e mbo'e. Ko'ēmba-ma ramo oho jevy-ma. ¹²Ha upe pygwa ogweraha hóga-py upe karia'y onhemoingove jevy va'ekwe-pe. Oikove jevy-gwi, ovy'a eterei voi hikwái.

Paulo oho y-rupi. Ogwahẽ oho-vy Mileto tetã-my

¹³Ha upéi katu:

—Aha-ta yvy-rupi, Assôs tetã-my aha-ta, he'i. —Upe-py anhemboyru-ta xe kanoagwasu-py, he'i ha'e ore-vy.

Upéa-gwi xe Lucas Paulo irũ ave oroho henonderã. Oronhemboyru kanoagwasu-py oroho hagwā y-rupi. Henonderã oroho. Assôs tetã-my oroho y-rupi.

¹⁴Orogwahẽ ramo upe-py, Paulo oĩ-ma upe-py ra'e. Orogweroike kanoagwasu-py oromboyru íxupe. Upe-gwi oroho Mitilene tetã-my. ¹⁵Upe-gwi orosẽ jevy y-rupi oroho-vy. Iko'ẽ-my orohasa Quios ykõi yke-rehe. Iko'ẽ-my jevy orogwahẽ Samos ykõi-my. Iko'ẽ-my jevy orogwahẽ oroho Mileto tetã-my.

¹⁶Ndorohói Éfeso tetã-my orohasa rei oroho-vy. Paulo are ndopytaséi Ásia yvy-py. Upéa-gwi orohasa meme oroho-vy. Ojapura oho-vy ogwahẽ pya'e hagwā Jerusalém tetã-my, aretegwasu áry-py ogwahẽ hagwā oho-vy. Upéa aretegwasu héry va'e Pentecostes.

Paulo onhemonhe'ẽ Éfeso tetã mygwa, Hesu reroviaha rerekwa-pe

¹⁷Ha upéi katu orogwahẽ oroho-vy Mileto tetã-my. Orogwahẽ ramo upe-py, Paulo omomarandu uka Éfeso pygwa-pe ou hagwā ore ha-py. Upe Hesu nhe'ẽ renduha rerekwa-pe ohenói uka ou hagwā. ¹⁸Ogwahẽ ou-vy ramo, gwemienoigwe-pe he'i onhemonhe'ẽ-vy:

—Peẽ katu xe reko rexapa-ma va'e. Xe agwahẽ gwive xe asêha peve Ásia yvy-gwi ndajapo nhemĩry mba'eve. Mba'éixa po aiko va'ekwe pene pa'ũ-rupi peikwaa voi peẽ. ¹⁹Ha Nhandejáry Hesu remimbota ajapo meme va'ekwe aiko-vy. Onhe'ẽ rei rei ramo jepe xe-rehe aiko kirirĩ joty va'ekwe. Nanhembotuvixa mba'éiry voi joty. Hi'arandu e'ỹ va'e ahekomboasy eterei ahapirõ-vy. Ha gwĩ judeu kwéry xe jukase mo'ā ramo jepe, xe mbohasa asy ramo jepe va'ekwe, xe ajapo meme joty va'ekwe Nhandejáry Hesu remimbota anhemonhe'ẽ-vy. ²⁰Ha xe mbohasa asy jepe va'ekwe naxe py'amirĩry joty va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ amombe'u-vy. Mba'e porã gwive amombe'u peẽ-my. Anhemonhe'ẽ peẽ-my enterove va'e ohendu hagwā. Peteĩ teĩ pende róga-rupi anhemonhe'ẽ ave. ²¹Judeu kwéry-pe, judeu e'ỹ va'e-pe ave anhemonhe'ẽ aiko-vy: “Perova katu pende rekoha. Peiko katu Nhandejáry reko-rupi. Pejerovia katu Nhandejáry Hesu-rehe. Anhetegwa voi ko nhe'ẽ” ha'e va'ekwe peẽ-my. Mba'éixa po va'ekwe pene pa'ũ-my xe rekoha peikwaa voi peẽ, he'i.

²²—Ha ko'ángá katu aha-ta Jerusalém tetã-my. Ndahaitaha-gwi ae aha-ta. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ae xe reraha-ta, he'i. —Mbava'e po ojehu-ta xe-vy

upe-py xe ndaikwaáiry. ²³ Ahasa asy va'erã ae aikwaa. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e katu oikwaa uka va'e xe-vy xe moĩ ukataha preso, xe rereko asytaha ave. Peteĩ teĩ tetã-my oikwaa uka xe-vy. ²⁴ Ha naxe rakate'ĩry voi xéjehe. Xéjehe anho rei ndaiko pukuséi. Xe rembiaporã Nhandejáry remime'ẽ ae aja-popase aiko-vy. Amombe'use joty Nhandejáry Hesu rehegwa nhe'ẽ. Mba'éixa nhande rexakwaa rei nhande-vy Nhandejáry, amombe'u joty va'erã aiko-vy, he'i. —Xe rembiaporã xe ajapopa peve, xe aikose. Ajapopa rire, tamano jepe xe, he'i.

²⁵ —Are-ma xe aiko va'ekwe pene pa'ũ-rupi Nhandejáry nhe'ẽ amombe'u-vy. Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ amombe'u mbe'u peẽ-my. Ha ko'ánga katu ndaxe rexa mo'ávairy ko yvy-rupi. Upéa xe aikwaa voi. ²⁶⁻²⁷ Ha Nhandejáry remimbota rehegwa nhe'ẽ gwive amombe'upa va'ekwe. Peẽ-my gwarã va'e amombe'upa. Mba'eve nanhomĩry imombe'u-vy pendéhegwi. Amombe'upa voi. Napehenduséi ramo jepe, amombe'u joty va'ekwe peẽ-my. Upéa-gwi pemano ramo pende py'a ky'a reheve, pendejé-hegwi rei pemano va'erã. Ndaxe reroviái-gwi, eremano-ta. “Nomombe'ũiry ra'e xe-vy Paulo” ndaipóri he'i va'erã xe-rehe. ²⁸ Upéa-gwi penhangareko porã katu pendéjehe ani hagwã pejere teĩ peẽ Nhandejáry rape-gwi. Penhangareko porã katu ave Hesu reroviaha va'e-rehe gwive. Pemombaraeteve teve peho-vy íxupe. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ko omonhangareko uka va'e peẽ-my hese kwéry. Ha'e kwéry Nhandejáry Hesu re'ýi tee-ma voi. Hekovía omano ramo gwugwy reheve, opyta he'yirã Hesu-pe hikwaí, he'i.

²⁹ —Áy aha-tama xe. Aha rire, ogwahẽ va'erã ijapu va'e ou-vy pende ha-py. Ogwahêtaha aikwaa voi xe. Ogwahẽ va'erã pende rerova hagwã. Ou jagwarete ogweraha hagwã ovexa. Upéixa ete voi ijapu va'e ou va'erã pene pa'ũ-my, pende rerova hagwã Hesu rape-gwi ou va'erã. ³⁰ Ha pene pa'ũ-gwi katu ojekwaa va'erã inhe'ẽ rei rei va'e omoingo hagwã gweko-rupi Hesu nhe'ẽ renduha. ³¹ Upéa-rehe pesareko reko katu peiko-vy ani hagwã pene mbotavy rei. Pene mandu'a meme katu xe rekokwe-rehe. Mbohapy ro'y-ma anhemonhe'ẽ nhe'ẽ aiko-vy va'ekwe peẽ-my. Pytũ ramo, áry ramo ave anhemonhe'ẽ. Peteĩ teĩ va'e-pe anhemonhe'ẽ. Oroiporiahuvereko-gwi xe rasẽ anhemonhe'ẽ-vy va'ekwe, he'i.

³² —Ha ko'ánga katu tonhangareko porã katu Nhandejáry pende-rehe. Inhe'ẽ rendu-vy peiko meme katu. Iporã ete inhe'ẽ, pende rexakwaa rei va'erã he'i va'e. Inhe'ẽ rendu-vy peiko ramo, pene mombaraeteve teve va'erã voi Nhandejáry. Pende reraha va'erã ave oha-py. Ojepy'a mopotĩ va'e gwive oĩ ha-py pende reraha va'erã peẽ-my ave, he'i.

³³ —Ha xe katu namondo reíry xe rapixa mba'e-rehe rei xe resa. Ipirapire-rehe, ijao-rehe ave namondo reíry xe resa. ³⁴ Ko xe po-rehe amba'apo. Aipota va'e-rehe xe amba'apo. Xe irũ oipota va'e-rehe amba'apo ave. Pene rembie-reko-rehe katu ndajeruréiry. Xe amba'apoha peikwaa voi. ³⁵ Iporã katu nha-mba'apo nhaipytygwõ hagwã gwĩ ogwereko e'ý va'e-pe. Upéixa ete voi xe amba'apo va'ekwe xe amba'apo hagwe-rami peẽ pamba'apo hagwã ave. Iporã katu nhane mandu'a Nhandejáry Hesu nhe'ẽ-rehe: “Nhande-vy ome'ẽ ramo, javy'a va'e. Ha nhame'ẽ ramo katu nhande rapixa-pe, javy'a eteve voi” he'i va'ekwe Hesu, he'i omombe'u-vy Paulo.

Upéixa voi he'i Éfeso pygwa-pe onhemonhe'ẽ-vy.

³⁶Onhe'ë rire, onhesũ gwetypy'ã-rehe. Hendive kwéry ombojeupi Nhande-járy-pe onhe'ë. ³⁷Upéi ohapirõ íxupe hikwái, oho-ta ramo. Oikwavã kwavã íxupe hereko-vy. Ohovapyte ave íxupe: ³⁸“Ndaxe rexa mo'ãvéi-ma” he'i-gwi, ohapirõ eterei íxupe hikwái. Omboasy eterei ohoha. Upe ramo omboyru íxupe heraha-vy kanoagwasu-py.

Paulo ogwahẽ oho-vy Tiro tetã-my

21 ¹Ha upéi katu:
—Oroho jevy-tama, oro'e íxupe kwéry, Éfeso pygwa-pe.

Upéi oronhemboyru kanoagwasu-py y-rupi oroho hagwã. Pya'e oroho ykõi-my orogwahẽ hagwã, ykõi héry va'e Cós-py. Iko'ë-my oroho ramo orogwahẽ jevy oroho-vy ykõi ambue héry va'e Rodes-py. Upe-gwi oroho jevy yvy ete-py, Pátara tetã-my. ²Upe-py orogwahẽ ramo, orotopa outro kanoagwasu. Oho va'erã voi Fenícia yvy-py orotopa. Orohekoviãrõ ore ryrũ oroho jevy-ma. ³Oroho jave ojekwaa ykõi renda héry va'e Chipre. Ore asu-koty opyta ha orohasa meme joty oroho-vy, orogwahẽ hagwã oroho-vy Síria yvy-py. Tiro tetã-my orogwahẽ. Yvy ete-rehema oroho. Upe-py ogwenohẽmba gwembie-rahakwe. ⁴Ogwenohẽmba jave, oroheka upe tetã-rupi Hesu nhe'ë renduha va'e-pe. Orotopa ramo, oropyta sapy'a hendive kwéry. Peteĩ semana oropyta: “Ani ereho teĩ Jerusalém-my” he'i Paulo-pe. Oiko asytamaha ohendu uka íxupe kwéry Nhe'ë Marangatu tee va'e. Upéa-gwi omombe'u íxupe ani hagwã oho. ⁵Peteĩ semana rire, oroho jevy joty-ma. Ha Hesu nhe'ë renduha gwive ore reraha hagwã osẽmba upe tetã-gwi. Hembireko kwéry reheve, mitãgwe reheve osẽmba ore reraha hagwã. Orogwahẽ ramo ygwasu rembe-py, ore kwéry oronhesũ ore retypy'ã-rehe. Orombojeupi Nhandejáry-pe ore nhe'ë.

⁶Upe rire:

—Oroho jevy-ma, oro'e íxupe kwéry.

—Tapeho katu Nhandejáry ndive, he'i ore-vy.

Ha upe rire ha'e kwéry oje'ói jevy-ma gwóga-py hikwái.

Paulo ogwahẽ oho-vy Cesaréia tetã-my

Upéi ore oronhemboyru jevy-ma kanoagwasu-py. ⁷Oroho jevy-ma orogwahẽ jevy oroho-vy Ptolemaida tetã-my. Upe-py oroho orohexa Hesu rero-viaha. Peteĩ áry-py oropyta hendive. ⁸Iko'ë-my oroho jevy-ma. Orogwahẽ jevy-ma oroho-vy Cesaréia tetã-my. Upe-py orogwahẽ oroho-vy héry Filipe va'e róga-py. Oropyta hendive. Filipe ko Hesu rehegwa nhe'ë porã mombe'u-haty. Ha'e seis kwimba'e Jerusalém pygwa ndive oiko va'ekwe Hesu remimondo nhe'ë-py tembi'u me'ẽha ramo. Ome'ë me'ë va'ekwe Hesu reroviaha-pe hemi'urã. ⁹Áy irundy tajýry va'e, omenda e'ỹ va'e. Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety voi. ¹⁰Upe-py oropyta jave, ogwahẽ ou-vy Nhandejáry nhe'ë-py omombe'u va'ety, Judéia yvy gwigwa, héry va'e Ágabo. ¹¹Ogwahẽ ramo ore ha-py, Paulo xumbe oipyhy. Upe rire Paulo xumbe-py ojepokwa, ojepykwa ave. Upe rire omombe'u ore-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e nhe'ë:

—A-rami oipokwa-ta hereko-vy ko xumbe járy-pe. Judeu kwéry, Jerusalém pygwa va'e oipokwa-ta hereko-vy íxupe, he'i. —Oipokwa rire, judeu e'ỹ va'e po-py ome'ë-ta, he'i ore-vy omombe'u-vy.

¹²Inhe'ë orohendu ramo, oro'eri eri íxupe:

—Ani ani ereho teĩ Jerusalém tetã-my, oro'e Paulo-pe. Ha upe-py oĩ va'e ave he'iri iri íxupe ani hagwã oho.

¹³Ha'e katu he'i ore-vy:

—Ma'erã peje upéixa xe-vy? Aha-ta joty xe. Ma'erã tipo xe rapirõ? Pene rasẽ ramo, naxe py'a ratãvéi-ma va'erã. Xe rasẽse-ma ave xe ave. Ndaxe pu'a-kavéi-ma va'erã xéjehe. Xe py'a-py pekwa va'e voi. Upe Jerusalém pygwa kwéry xe pokwase ramo, xe pykwase ramo ave, taxe jokwa katu, he'i. —Upe-py Nhandejáry Hesu ahayhu-gwi xe jukase ramo, taxe juka katu ave, he'i. —Ojapose va'e, tojapo katu xe-rehe, he'i ore-vy.

¹⁴Upéixa ramo, ndikatúi orojoko íxupe. Noronhe'ëngivéi-ma íxupe:

—Tereho katu. Ejapo katu Nhandejáry remimbota eiko-vy, oro'e rei-ma íxupe.

Paulo ogwahẽ oho-vy Jerusalém tetã-my

¹⁵Upe rire oromboaty aty ore ma'etirõ oronhembosako'i oroho hagwã. Upéi oroho-ma Jerusalém tetã-my. ¹⁶Oroho-ma jave, ore moirũ-ma ave ore-vy Cesaréia pygwa, Hesu nhe'ẽ renduha kwéry. Orogwahẽ oroho-vy Jerusalém-my. Ore moirũ ave peteĩ Hesu reroviaha héry va'e Menasom. Ha'e are etereive-ma ojerovia va'e. Chipre pygwa va'e. Ha'e gwóga-py ore renogwahẽ ore reraha-vy oropyta hagwã upe-py hendive. ¹⁷Upe-py orogwahẽ oroho-vy ramo, ore rerovy'a Hesu reroviaha kwéry ore rexa ramo.

¹⁸Ha iko'ẽ-my Paulo ndive oroho herekwa héry va'e Tiago va'e renda-py. Upe-py orogwahẽ jave ra'e ojogweroaty ra'e Hesu reroviaha rerekwa kwéry. ¹⁹Ha Paulo katu oporandu íxupe kwéry oiko porãha-rehe. Upéi omombe'u íxupe kwéry. Peteĩ teĩ omombe'u gwembiapokwe judeu e'ỹ va'e pa'ũ-my ojapo va'ekwe. Nhandejáry nhe'ẽ-py ojapo japo va'ekwe gwive omombe'upa. ²⁰Inhe'ẽ ohendu ramo, omomba'egwasu Nhandejáry-pe hikwái. Upéi he'i íxupe Hesu reroviaha rerekwa va'e:

—Ore ko orojohu porã voi mombyry-gwi ne rembiapokwe. Ha a pygwa katu judeu kwéry va'e, ojerovia va'e, nde rapykwe pygwa ndojohu porãi. Ojohu porã e'ỹha ereikwaa voi, ore ryvy. Heta eterei judeu ojerovia va'e oĩ. Moisés he'i va'ekwe nhane rekorã ojapose joty voi hikwái. Ikyre'ỹha ereikwaa voi. ²¹Ha oĩ he'i va'e nde-rehe: “Upe Paulo he'i judeu kwéry-pe, judeu e'ỹ va'e pa'ũ-my oiko va'e-pe: Anive pejapo Moisés he'i va'ekwe. Anive peipirekytĩ pene mitã kwimba'e-pe. Anive pehendú pene ramói he'i va'ekwe, he'i voi ko Paulo” he'i íxupe mo'ã nde-rehe, he'i íxupe omombe'u-vy.

²²—Ha ko'anga katu ojogweroaty-ta judeu ojerovia va'e gwive. Ohendu ramo eregwahẽha, ojogweroaty-ta voi. ²³Upéixa-gwi iporã katu erejapo a-rami, he'i íxupe. Irundy kwimba'e oĩ ore jave. Judeu reko-rupi oiko va'e. Oho-tama Nhandejáry róga kakwaa-py onhemopotĩ uka hagwã Moisés he'i va'ekwe-rami. Upéi onheapiperõ uka-ta hemimombe'ukwe-rupi omboete hagwã Nhandejáry-pe. ²⁴Ha ko'anga katu emoirũ íxupe. Ha'e-rami enhemopotĩ ave ijave ereiko-vy. Eme'ẽ katu íxupe pirapire onheapiperõ hagwã. Upéixa erejapo ramo, gwĩ judeu kwéry nde rexa-ta. Nde rexa ramo he'i-ta: “Íjapu nipo ra'e Paulo-rehe onhe'ẽ va'e” he'i-ta nde-rehe. “Ha'e katu judeu kwéry reko-rupi oiko ave. Ojapo voi nhande-vy Moisés he'i va'ekwe” he'i-ta nde-rehe hikwái, he'i íxupe omombe'u-vy.

²⁵—Ha judeu e'ŷ va'e ojerovia va'e katu, are-ma voi oromondo va'ekwe íxupe kwéry ore kwatia nhe'ê: “Ani penhemongy'a teĩ pe'u-vy tembi'u tupã ra'anga rovagwy-py onhemoi va'ekwe. Ani peiko rei teĩ kunha kwimba'e ndive. Ani pe'u teĩ ijuka-vy ohumbiri va'ekwe. Ani pe'u teĩ so'o hugwy reheve.” Kóa nhe'ê oromondo va'ekwe íxupe kwéry, he'i íxupe Hesu rero-viaha rerekwa va'e omombe'u-vy.

²⁶Ha upéi katu Paulo oho. Upe irundy kwimba'e jave oho. Iko'ê-my ojapo myamyri Moisés he'i va'ekwe. Onhemopotĩ oiko-vy óga kakwaa-py hikwái. Upéi Nhandejáry róga kakwaa-py oike jevy omombe'u hagwã mbovy áry po ohasa-ta onhemopotĩ porãmba peve. Upéi he'i pa'i-pe: —Oronhemopotimba rire, peteĩ teĩ orome'ê-ta nde-vy ne rembujukapyrã, he'i íxupe omombe'u-vy.

Coronel oipyhy Paulo-pe

²⁷Paulo onhemopotĩ hagwe peteĩ semana ojapo. Ndopái vyteri ramo, gwĩ judeu kwéry, Ásia gwigwa va'e ohexa íxupe Nhandejáry róga kakwaa-py. Ohexa ramo ombopoxypa kente kwéry oipyhy hagwã íxupe:

²⁸—Nhande re'ýi kwéry, Israel remiarirõre kwéry, ore pytygwõ katu, he'i onhe'ê hatã-vy judeu kwéry. —Ko va'e kwimba'e ko nhane moakãrasy va'e. Opa va'e rupigwa-pe he'i va'e nhane rendu e'ŷ hagwã. Inhe'ê rei rei va'e nhande kwéry-rehe. Moisés he'i va'ekwe nhane rekorã-rehe onhe'ê rei rei. Inhe'ê rei rei ave Nhandejáry róga kakwaa-rehe. Ha ko'ãnga katu judeu e'ŷ va'e-pe ogwenogwahẽ-ma Nhandejáry róga-py. Ogwenogwahẽ-vy omongy'a koty marangatu kuri, he'i mo'ã hese onhe'ê hatã-vy.

²⁹Ohexa ra'e hikwái Éfeso gwigwa héry va'e Trófimo, judeu e'ŷ va'e. Paulo ndive ohexa ogwata ramo upe tetã-rupi. Ohexa ramo: “Ogwenogwahẽ nipo ra'e Nhandejáry róga-py” he'i mo'ã hese. Upéa-gwi: “Omongy'a koty marangatu” he'i mo'ã hese hikwái.

³⁰Inhe'ê ohendu ramo, ipoxypa hikwái. Upe tetã mygwa gwive ojogwe-roaty aty hikwái oipyhy hagwã Paulo-pe ombotyryry-vy. Koty-gwi ogwenohẽ heraha-vy. Upe-ma ramo omboty-ma Nhandejáry róga rokẽ. Hapykwere okẽ omboty-ma. ³¹Ojukase mo'ã íxupe hikwái. Ojukase jave, coronel-pe ogwahẽ ipoxyha rerakwã:

—Ipoxy okwa-vy Jerusalém pygwa gwive, he'i omombe'u-vy.

³²Upe-ma ramo oripara ogwey ou-vy. Ojave ogweru soldado kwéry, capitão ave. Ohexa ramo coronel-pe soldado-pe ave hikwái, noinupãvéiry-ma íxupe. ³³Upe rire coronel ogwahẽ ou-vy oipyhy Paulo-pe. He'i oipokwa hagwã íxupe mokõi ipo-rehe. Upéi oporandu upe-py oĩ va'e kwéry-pe:

—Kiva'e tipo kóa? Mba'éixa tipo héry? Mbava'e tipo ojapo ko va'e? he'i upe pygwa-pe.

³⁴Ha omombe'u joavy avypa hikwái. Upéa-gwi ndoikwaáiry voi soldado ruvixa. Ijayvu eterei voi hikwái. Upéa-gwi nohendúi mba'eve. Upéixa ramo he'i ogweraha hagwã koty-py, soldado kwéry renda-py. ³⁵Ogwahẽ ramo ijeupi haty-py, ogwerojeupi íxupe heraha-vy ani hagwã ojuka íxupe, Paulo-pe ipoxy va'e:

³⁶—Peraha katu pejuka. Peraha katu pejuka, he'i onhe'ê hatã hatã-vy Paulo-rehe gwĩ hupive kwéry ogwa'ê va'e.

³⁷Ha upéi katu nogwenogwahẽ vyteri íxupe koty-py. Oĩ joty ijeupi haty-py:

—Amombe'use voi nde-vy peteĩ mba'e, he'i Paulo coronel-pe.

Onhe'ẽ ramo, ohexa katu íxupe. He'i íxupe:

—Erenhe'ẽ kwaa nipo ra'e grego nhe'ẽ-py, he'i. ³⁸—Aipo ramo ndaha'úi nipo nde ra'e upe Egito gwigwa erembopoxy va'ekwe kente kwéry-pe. Ndererahái nipo tekваты e'ỹ-my irundy mil kwimba'e oporojuka va'ekwe, he'i Paulo-pe coronel.

³⁹Upéi he'i coronel-pe:

—Ndaha'éiry xe upe va'e, he'i. —Xe ae judeu kwéry va'e, Tarso tetã mygwa xe, he'i. —Tarso tetãgwasu voi. Cilícia yvy-py oĩ va'e. Áy anhe'ẽse voi hendive kwéry, eheja katu tanhe'ẽ hendive kwéry, he'i coronel-pe.

⁴⁰—Aipo ramo, enhe'ẽ katu, he'i íxupe coronel.

Upéixa ramo onhembo'y oĩ-vy ijeupi haty-rehe. Ombovava opo íxupe kwéry omokirirĩ hagwã. Okirirĩmba rire-ma onhe'ẽ íxupe kwéry. Hebreu nhe'ẽ-py onhe'ẽ íxupe kwéry.

“Anhe'ẽ-ta xéjehe” he'i Paulo Judeu kwéry-pe

22 ¹Ha Paulo he'i judeu kwéry-pe:

—Xe ryvy kwéry, xe ru kwéry ave, pehendú katu xe rehegwa nhe'ẽ. Anhe'ẽ-ta xéjehe, he'i.

²Ohendu ramo inhe'ẽ hikwái:

—Nhane nhe'ẽ-py onhe'ẽ ra'e, he'i ojóupe hikwái.

Upéa-rehe ni peteĩ jepe nonhe'éiry. Okirirĩmbaete voi ojeapysaka-vy hese.

³Ha ha'e katu he'i íxupe kwéry:

—Xe voi judeu kwéry va'e, Tarso tetã mygwa. Upe tetã Cilícia yvy pygwa. Ha ko'a-py xe mbo'e mbo'e oiko-vy va'ekwe. Xe mbo'eháry héry Gamaliel. Nhande ru kwéry he'i va'ekwe gwive, upéa ahendu porãmba va'ekwe voi, he'i. —Aikwaapa porã peve xe aiko va'ekwe. Ko'ẽmba ẽmba ajapose voi Nhandejáry remimbota gwive. Áy pejaposeha-rami voi Nhandejáry remimbota, ajapose mo'ã voi va'ekwe xe ave. Peteĩ teĩ áry-py ajapo aiko-vy, he'i íxupe kwéry.

⁴—Yma va'ekwe areko asy aiko-vy Hesu rape pyhyha ajuka uka hagwã. Aha va'ekwe aipokwa-vy amoĩ uka hagwã preso. Kunha kwimba'e ave amoĩ uka va'ekwe preso, he'i. ⁵—Anhetegwa voi xe amombe'u xe rembiapokwe. Ndaxe apúi ramo, oikwaa voi pa'i ruvixagwasu. Judeu ruvixa kwéry gwive oikwaa ave. Gwĩ mburuvixa kwéry ome'ẽ xe-vy va'ekwe kwatia nhe'ẽ xe araha hagwã nhande ryvy kwéry, Damasco tetã-my oiko va'e-pe. Upéixa ramo ndaxe ae reíry aha. Pa'i ruvixagwasu nhe'ẽ-rupĩ ae aha amoingo asy hagwã Hesu rero-viaha-pe. Ha upéi katu aha Damasco tetã-my. Upe-py aipyhy-ta mo'ã aipokwa hagwã heru-vy. Ko'a-py aru jevy-ta mo'ã ambohasa asy uka hagwã.

⁶—Upéi laróse-rupima agwata jave aha-vy, namombyry etevéi-ma xe agwahẽ hagwã upe-py. Upe-ma ramo ho'a-ma xe-rehe hendy mbaraete va'e. Yvate-gwi hendy va'e. ⁷Ha'a-ma aha-vy yvy-py. Ahendu-ma he'i va'e xe-vy: “Saulo, Saulo” he'i xe-vy xe renói ramo. “Ma'erã tipo xe mbohasa asy?” he'i xe-vy. ⁸“Kiva'e tipo nde, xe Járy” ha'e íxupe. “Xe ko Hesu Nazaré pygwa. Xe-vy voi xe mbohasa asy” he'i xe-vy, he'i omombe'u-vy.

⁹—Ha xe ndivegwa hendy mbaraete ramo ohexa ha xe-vy onhe'ẽ va'e nhe'ẽ katu nohendúiry. ¹⁰“Mbava'e tipo xe ajapo-ta áy, xe Járy” aporandu íxupe.

“Epu’ā katu tereho Damasco tetā-my. Upe-py omombe’u-ta nde-vy opaixagwa ne rembiaporā, Nhandejáry remimbota” he’i xe-vy Hesu. ¹¹Ha xe nama’ē-véi-ma. Xe resaka eterei-gwi nama’ēvéi-ma. Upéa-gwi xe popyhy rei-ma xe reraha-vy xe ndivegwa. Upe rire orogwahē ore oroho ha-py.

¹²—Ha upéi katu ogwahē ou-vy xe ha-py kwimba’e héry va’e Ananias. Moisés he’i va’ekwe apoha va’e: “Upe va’e hekoha porā va’e” he’i hese upe-py oiko va’e judeu va’e gwive. Imandu’a porā hese. ¹³Ha upéi katu ogwahē ramo ou-vy, onhembo’y xe ppy-py oĩ-vy: “Ema’ē jevy mani katu, xe ryvy Saulo” he’i xe-vy. Upe-ma ramo xe resa jevy-ma ahexa-ma íxupe.

¹⁴—Ha he’i xe-vy: “Nhandejáry ko, nhande ramoigwasu kwéry Járy va’e, nde poravo araka’e ereikwaa hagwā hemimbota. Erehexa hagwā upe hekoha porā va’e Hesu-pe nde poravo araka’e” he’i xe-vy. “Ha ko’ánga katu erehexa-ma íxupe kuri. Áy kuri erenhomongeta hagwā hendive nde poravo araka’e. Áy katu erenhomongeta-ma kuri hendive” he’i xe-vy. ¹⁵“Upéixa ramo eremombe’u mbe’u-ta kente kwéry va’e-pe gwive Hesu rehegwa nhe’ē. Ne rembiexakwe, ne remiendukwe ave eremombe’u-ta imosarambi-vy. ¹⁶Áy voi epu’ā mani katu enhemongarai uka Nhandejáry Hesu réry renói-vy”, he’i xe-vy. “Ere katu: Xe ajerovia-ma Nhandejáry Hesu-rehe, ere katu. Upéixa ramo omopotí-ta nde py’a iky’a va’e Nhandejáry” he’i xe-vy Ananias.”

¹⁷—Upe rire aha jevy Jerusalém tetā-my aike Nhandejáry róga kakwaa-py. Upe-py ambojeupi Nhandejáry-pe xe nhe’ē aĩ-vy. Upe jave, ojehexa uka xe-vy Nhandejáry Hesu. Xe-vy anhóte ojehexa uka. ¹⁸Ahexa íxupe xe-vy onhe’ē ramo: “Tereho katu ejapura pura ekwa-vy, ko tetā-gwi ereho-vy. Xe rehegwa eremombe’u ramo jepe nohendu mo’áiry voi” he’i xe-vy Hesu. ¹⁹Upe ramo ha’e íxupe: “Ojeporahéi haty haty-rupi aike ike va’ekwe, Xe Járy. Xe amoí uka va’ekwe preso nde-rehe ojerovia va’e. ²⁰Ainupā uka va’ekwe ave. Ojuka jave hikwái nde rehegwa mombe’uhare héry va’e Estêvão, ijave ave xe aime va’ekwe. Hemiapokwe ajohu porā va’ekwe. Ijukahará ao-rehe xe anhangareko hese va’ekwe. Upe va’e xe rembiapokwe gwive oikwaapa judeu kwéry. Xe kwaapa voi, xe Járy” ha’e íxupe.”

²¹—Ha he’i joty xe-vy Nhandejáry Hesu: “Tereho katu. Oromondo-ta mombyry judeu e’ý va’e oiko ha-py oromondo-ta nde-vy” he’i xe-vy Hesu, he’i íxupe kwéry omombe’u-vy Paulo.

Coronel he’i ombopi hagwā Paulo-pe

²²Ha ha’e kwéry ohendu porā meme inhe’ē. Ha, “Aha-ta judeu e’ý va’e oiko ha-py” he’i-ma ramo katu, ojohu vai. Upe va’e nhe’ē ombopoxypa íxupe kwéry. Hatā hatā voi onhe’ē:

—Upéa kwimba’e pejuka katu. Iporāve ndoikovéiry nhane pa’ũ rupi, he’i Paulo-rehe.

²³Onhe’ē hatā jave, oipe’a ojéhegwi ao ombovava hagwā. Ojara yvy ku’i opo-py omombo hagwā yvate-koty. Omotimbo yvy ku’i opoxy-gwi. ²⁴Upéixa ramo coronel he’i ogweroike hagwā Paulo-pe koty-py:

—Embopi mbopi íxupe eremonhe’ē hagwā, he’i. —Omonbe’u ramo jaikwaa hagwā, Mbava’e po ojapo ra’e, mbava’e-gwi ijayvupa hese ra’e

ipoxy-vy hikwái. Embopi íxupe omombe'u hagwā gwembiapokwe, he'i soldado-pe.

²⁵Upéi ou oipokwa-vy íxupe okyta-rehe imoi-vy. Upéa-gwi Paulo he'i capitão-pe ijyke-rehe onhembo'y oĩ-vy ramo:

—Xe mbopi rei-ta. Xe ko romano kwéry va'e. Ne'írā xe monhe'ẽ, ne'írā ereikwaa vyteri xe rembiapokwe. Nanhambopíry va'e romano kwéry-pe nha-monhe'ẽ e'ỹ reheve, he'i. —Upéixa ramo ivai va'erā xe mbopi rei ramo, he'i capitão-pe.

²⁶Ohendu ramo inhe'ẽ oho omombe'u coronel-pe:

—Ma'erā tipo erembopi uka-ta ko kwimba'e? Ha'e katu romano kwéry va'e voi. Xáke, erembopi ramo, ne rembiapo vai-ta, he'i coronel-pe.

²⁷Upe ramo ou coronel. Paulo renda-py ou oporandu-vy íxupe:

—Nde tipo romano kwéry va'e. Emombe'u katu xe-vy, he'i oporandu-vy íxupe.

—Xe voi, he'i coronel-pe.

²⁸Upéi he'i íxupe:

—Heta va'ekwe xe ame'ẽ pirapire apyta hagwā romano ramo, he'i Paulo-pe.

Upe ramo he'i coronel-pe:

—Romano kwéry va'e teĩ xe. Ndapagáiry. Name'ẽi mba'eve. Xe ru katu romano kwéry va'e. Ha'e hesegwa teĩ ave xe. Name'ẽi mba'eve, he'i coronel-pe.

²⁹Upe-ma ramo opa osẽmba oje'ói-vy imbopiharāgwe mo'ãikyhyje-gwi. Ikyhyje ave coronel. “Paulo romano kwéry va'e ae nipo ra'e” he'i ojúpe hikwái. Onhe'ẽ-py rei oipokwa-gwi, ikyhyje. ³⁰Iko'ẽ-my he'i coronel: “Mbava'e-gwi tipo ipoxy Paulo-rehe judeu kwéry?” he'i ojúpe. Upéa-gwi he'i ojogweroaty hagwā iha-py pa'i ruvixa kwéry, judeu ruvixa kwéry gwive ave. He'i ave opoi hagwā Paulo-gwi. Upéi ogwerogwejy heraha-vy. Hovagwy-py kwéry omonhembo'y íxupe imoi-vy.

Paulo onhe'ẽ judeu ruvixa kwéry-pe

23 ¹Upe ramo Paulo ohexa katu katu ojogweroaty va'e-pe, judeu ruvixa gwive. He'i íxupe kwéry:

—Yma gwive ko'ānga ete peve, xe re'ýi kwéry, aiko meme Nhandejáry ndive. Ajapose meme va'e Nhandejáry remimbota. Upéa oikwaa Nhandejáry. Xe apu ramo, ha'e oikwaa, he'i. —Hesa-gwi nokanhýi mba'eve. Oikwaapa voi, he'i íxupe kwéry Paulo.

²Ha upéa nhe'ẽ ohendu-ma ramo ogweropoxy pa'i ruvixagwasu héry va'e Ananias. He'i Paulo yke rehegwa-pe ojurupete hagwā íxupe. ³Ha ha'e he'i pa'i ruvixagwasu-pe:

—Nde rova-py ipotĩ. Nde py'apy-py katuiky'a. Nde rereko asy-ta ave Nhandejáry, he'i íxupe. —Eregwapy ereĩ-vy xe monhe'ẽ hagwā. Moisés he'i va'ekwe-rami xe monhe'ẽ hagwā ereiko. Ma'erā xe nupā uka xe monhe'ẽ e'ỹ reheve? he'i. —Upéixa nde'íry va'ekwe Moisés nhande-vy va'ekwe, he'i pa'i ruvixagwasu-pe.

⁴Upe ramo ijyke-rehe onhembo'y oĩ va'e:

—Ani erenhe'ẽ vai teĩ pa'i ruvixagwasu, Nhandejáry rembigwái va'e-rehe, he'i íxupe hikwái.

⁵Ha'e katu he'i:

—Néi, he'i. —Naiporāi teĩ nhanhe'ê vai teĩ pa'i ruvixagwasu-rehe. “Ani erenhe'ê vai teĩ nde re'ýi ruvixa-rehe.” Upéixa omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ê, he'i omombe'u-vy. —Ha ndaikwaáiry voi xe íxupe, xe re'ýi kwéry. Pa'i ruvixagwasu oĩ ramo ndaikwaáiry xe íxupe, he'i upe-py oĩ va'e-pe.*

⁶Upe rire oma'ê katu katu judeu ruvixa kwéry-rehe. Oma'ê ramo, ohexa jopara katu. Oĩ saduceu va'e, oĩ fariseu va'e ave. Ohexa ramo ambue mbue, onhe'ê hatã:

—Xe re'ýi kwéry, xe ko fariseu kwéry va'e, fariseu ra'y ave. “Omano va'ekwe gwive oikove jevy va'erã” xe ha'e va'e amombe'u-vy. Upéa nhe'ê-gwi xe reru a-py xe monhe'ê, he'i huvixa kwéry-pe.

⁷Upéa he'i-ma ramo, onhonhe'ê mbojevý jevypa hikwái, ndogwerojojáiry onhonhe'ê. ⁸Ha saduceu kwéry he'i va'e no'ã-rami: “Ndoikove jevýi va'erã omano va'ekwe. Nhamano rire, nhane nhe'ê ndoikovéi-ma va'erã” he'i mo'ã. “Ndoikói va'e Nhandejáry rembigwái yváy pygwa” he'i mo'ã ave.

Ha fariseu kwéry katu ndogwerojiáiry inhe'ê: “Oĩ voi Nhandejáry rembigwái yváy pygwa. Oikove jevy-ma va'erã ave omano va'ekwe. Oikove jevy-ma va'erã voi ko nhane nhe'êgwe” he'i va'e.

⁹Upéixa ramo ijayvu eterei. Upe rire onhembo'y-ma gwĩ judeu rekombo'e-haty va'e, fariseu va'e. Onhe'ê hese:

—Nahemiapo vaíry nipo ra'e. “Orojohu porã hembiapokwe. Nhe'ête ohendu para'e. Nhandejáry rembigwái nhe'ê ohendu para'e. Koixagwa nhe'ê Paulo ohendu ramo, ndikatúi nhapyrũ Nhandejáry nhe'ê-rehe” he'i judeu ruvixa kwéry-pe.

¹⁰Upéixa ramo onhonhe'ê mbojevý jevy hikwái. Hatãve tăve onhe'ê. Ipoxýve xyve voi hikwái. Ha coronel katu oma'ê ma'ê rei hese kwéry: “Ojukata-ma Paulo-pe hereko-vy hikwái” he'i ojéupe coronel ikyhyje-vy. Upéa-gwi he'i soldado-pe ogweý hagwã oi-pe'a heru-vy ojóhugwi kwéry:

—Eru ne renda-py, he'i.

Upéi oho ogweru íxupe.

Nhandejáry Hesu ojehexa uka Paulo-pe

¹¹Ha upéi katu pyhare Nhandejáry Hesu onhembo'y ijyke-rehe. Ikéra-py onhembo'y oĩ-vy ijyke-rehe:

—Ani erekyhyje teĩ, he'i. —Enhembopy'agwasu katu. A-py xe mombe'u mbe'uha-rami, xe mombe'u va'erã ave Roma tetã-my, he'i íxupe Nhandejáry Hesu.

Judeu kwéry onhombo'e mbo'e Paulo-rehe ojuka hagwã

¹²Ko'êmba-ma ramo ojogweroaty judeu kwéry:

—Jajuka Paulo, he'i onhombo'e mbo'e okwa-vy hese. Omoporã porã onhonhe'ê hikwái: —Ndajakaru mo'ãvéi, ndajay'u mo'ãvéi ave. Jajuka rire ae Paulo-pe, jakaru jevy va'erã, jay'u jevy va'erã, he'i hikwái ojéupe. —Tanhane mbohasa asy Nhandejáry jajuka e'ý mboyve jakaru ramo, he'i omoporã porã-vy

ojóupe onhonhe'ẽ. ¹³⁻¹⁴Upéa he'i va'e quarenta-gwi oĩve vyteri. Upéi oho pa'i ruvixa kwéry renda-py, judeu ruvixa renda-py ave. Oho omombe'u-vy:

—“Ndikatu mo'ávêi orokaru Paulo orojuka e'ỹ mboyve” oro'e kuri aje'i Nhandejáry-pe. Ore apu ramo oikwaa arã Nhandejáry, he'i. ¹⁵—Áy katu pemondo mani coronel-pe pene nhe'ẽ mombe'u uka-vy. Tomondo ave onhe'ẽ judeu ruvixa kwéry gwive: “Togwey katu Paulo tou-vy ore renda-py. Oromonhe'ẽse íxupe orohendu hagwã inhe'ẽ, oroikwaa porãve hagwã hembia-pokwe” peje mo'ã íxupe imbotavy-vy, he'i. —Ogwahẽ e'ỹ mbove Paulo, oha'arõ-ta íxupe orojuka hagwã, he'i mburuvixa kwéry-pe.

¹⁶Ha Paulo reindy memby kwimba'e katu ohendupa hesegwa nhe'ẽ. Oha'arõ oĩ-vy va'e nhe'ẽ ohendu. Upéa-gwi oho omombe'u. Paulo renda-py oike omombe'u hagwã íxupe.

¹⁷Ha Paulo katu he'i capitão-pe:

—Ko va'e eraha katu coronel-pe. Oĩ hemimombe'urã, he'i capitão-pe.

¹⁸Upéixa ramo ogweraha íxupe coronel renda-py. Ogwahẽ ramo henda-py, he'i coronel-pe:

—Upe onhemoi va'e preso héry va'e Paulo xe renói-ma kuri: “Eraha katu ko karia'y coronel renda-py. Oĩ hemimombe'urã” he'i xe-vy imombe'u-vy, he'i coronel-pe.

¹⁹Ohendu ramo inhe'ẽ, oipopyhy-ma heraha-vy upe karia'y-pe. Ogwenohẽ ha'e anho heraha-vy. Oporandu íxupe ha'e anho ha-py:

—Mbava'e tipo eremombe'use? he'i íxupe.

²⁰Ha Paulo reindy memby omombe'u coronel-pe judeu nhe'ẽgwe:

—He'i kuri judeu kwéry: “Ja'e-ta coronel-pe: Togwey katu ko'ẽ ramo Paulo tou-vy. Togwey orojogweroaty haty-py. Oromonhe'ẽse íxupe orohendu hagwã inhe'ẽ oroikwaa porãve hagwã hembia-pokwe, ja'e-ta coronel-pe” he'i judeu kwéry. ²¹Ha nde ani erejapo teĩ kuri inhe'ẽ. Ijapu voi hikwái. Áy ohapera'arõ arõ-ta íxupe okwa-vy ojuka hagwã. Heta oĩ oha'arõháry quarenta-gwi oĩve vyteri. “Ndorokaru mo'ávêi, ndoroy'u mo'ávêi ave Paulo orojuka e'ỹ mboyve” he'i kuri Nhandejáry-pe. Ánga ete-ma voi oha'arõ íxupe ne nhe'ẽ-rupi ogwey ramo, ojuka hagwã íxupe. Ogwey-ma ramo, oha'arõmba-ma ijukaharã, he'i coronel-pe imombe'u-vy.

²²Ohendu ramo inhe'ẽ:

—Ani avave-pe eremombe'u mbe'u teĩ xe aikwaaha, he'i. —Xe aikwaa ramo hembia-porã, ani xe mombe'u mbe'u. Tereho katu, he'i íxupe coronel.

²³Upe-ma ramo mokõi capitão-me ohenói ou hagwã. Ou ramo, he'i íxupe upe coronel omanda-vy:

—Pyhare pytũmba-ma ramo, emonhembosako'i uka katu duzentos soldado, setenta kavaju arigwa reheve, he'i. —Emoangekói uka mani katu oje'ói hagwã mombyry Cesaréia tetã-my, he'i. —Outro soldado mba'e jukaha hu'y puku joa ogwereko va'e duzentos oĩ va'e, emonhembosako'i uka ave. ²⁴Eiporu uka katu ave Paulo renagwã, he'i. —Eraha íxupe ojeu e'ỹ reheve mba'eve íxupe. Mburuvixagwasu héry va'e Félix renda-py eraha íxupe, he'i capitão-pe coronel.

Coronel omoi kwatia-rehe onhe'ẽ

²⁵Upéi coronel ogweraha uka ave kwatia-rehe onhe'ẽ mburuvixagwasu-pe.

²⁶No'ã-rami omoi kwatia-rehe: “Xe Cláudio Lísias amondo-ta xe nhe'ẽ nde-vy

xe ruvixa Félix. Enterovete va'e ne mboete va'e. Mba'éixa tipo ereiko? Ne resãi ave pa ereiko-vy? ²⁷Ko'ंगा oromondo-ta ko kwimba'e héry va'e Paulo. Kwehe aresende íxupe ijukaharãgwe-gwi. Judeu kwéry oipyhy rire íxupe, ojuka-tama ra'e ogwereko íxupe. Upe jave xe agwahẽ soldado kwéry ndive aresende íxupe. Ha'e romano kwéry. Ha aikwaa-ramo íxupe romano gwigwa voi aresende íxupe heraha-vy. ²⁸Upéi araha jevy íxupe judeu ruvixa kwéry ojogweroaty haty-py. Upe-py aporandu hembiaapo vaikwe-rehe: Mbava'e tipo ojapo ra'e ko kwimba'e Paulo? ha'e aporandu-vy. ²⁹Ha mba'eve nomombe'úi xe-vy. Mba'eve ndojapóiry ra'e. Ipoxy rei ra'e judeu kwéry hese. Paulo nohe-ndúi ramo judeu he'i va'e, ipoxy hese hikwái. Judeu reko-rupi mate ndogwa-tái ra'e Paulo. Upéa-rehe rei ndaikatúi amoĩ preso, ndaikatúi ave ajuka uka íxupe. ³⁰Preso oĩ vyteri jave ogwahẽ xe-vy imombe'uháry: Oĩ judeu Paulo ra'arõha, he'i xe-vy. Áy voi oha'arõ ojuka hagwã íxupe, he'i kuri xe-vy omombe'u-vy. Aipo ramo ha'e xejeupe: Amondo-ta mburuvixagwasu ha-py Paulo, ha'e. Upéi ha'e judeu kwéry-pe: Tapeho katu mburuvixagwasu renda-py. Pemombe'u íxupe Paulo rembiapokwe. Paulo ko hembiaapo vai, peje hese. Upéa-gwi tapeho katu pemombe'u, ha'e íxupe kwéry." Upéixa voi coronel omõ kwatia-rehe onhe'ẽ.

Paulo ogwahẽ oho-vy Cesaréia tetã-my

³¹Upéixa ramo soldado kwéry ojapo inhe'ẽ. Coronel he'i va'ekwe ojapo. Ogweraha oho-vy Paulo-pe. Pyhare ogweraha íxupe Antipátride tetã-my. ³²Ko'ẽmba-ma ramo, oheja íxupe soldado yvy rupigwa. Oheja-ma ramo, ou jevy íxugwi henda-py. Ha kavaju arigwa katu oho mombyryve joty hendive hikwái. ³³Ogwenogwahẽ heraha-vy Cesaréia tetã-my. Upe-py ogwahẽ ramo oho-vy, ome'ẽ kwatia nhe'ẽ mburuvixagwasu-pe:

—Ko va'e Paulo, he'i mburuvixa-pe hexa uka-vy.

³⁴Omonhe'ẽ rire kwatia nhe'ẽ:

—Kiva'e yvy pygwa tipo nde? he'i Paulo-pe oporandu-vy.

—Cilficia yvy pygwa xe, he'i Paulo.

³⁵Ohendu ramo inhe'ẽ:

—Néi, he'i. —Ne rembiapokwe mombe'uharã ogwahẽ ramo, oromonhe'ẽ-ta ave ahendu hagwã ndejehegwigwa nhe'ẽ, he'i íxupe.

Upe rire he'i soldado-pe:

—Enhangareko katu hese Herodes róga kakwaa-py, he'i.

Judeu kwéry omombe'u Paulo rembiapokwe

24 ¹Cinco áry rire ogwahẽ ou-vy Cesaréia tetã-my pa'i ruvixagwasu héry va'e Ananias. Indive ou ave ndahetái judeu ruvixa. Ogwahẽ ave ou-vy onhe'ẽ kwaa va'e héry va'e Tértulo. Ogwahẽ ramo omombe'u mburuvixagwasu-pe héry va'e Félix, Paulo rembiapokwe. ²⁻³Upéi mburuvixagwasu he'i ogweru hagwã Paulo. Ou ramo, onhembo'y Tértulo omombe'u hagwã Paulo rembiapokwe:

—Ore ko oromomba'egwasu ete voi nde-vy, Félix. Orotima porã nde-vy erejapo japo va'ekwe-rehe ore-vy. Nde ereĩ-gwi ore jojapa enterove va'e oroiko-vy. Ore kwéry-rehe erenhangareko porã porã. Upéa-gwi ore kwéry oroiko porãve rãve. Upéa-rehe orotima porã nde-vy.

⁴—Noromoakārasyséi-gwi nanhe'ê hetaséiry. Ndahetái ramo jepe xe nhe'ê, xe mboete joty katu. Ejeapysaka katu xe nhe'ê-rehe. ⁵Upéa kwimba'e héry va'e Paulo ndorojohu porái íxupe. Upe va'e ko nhane moakārasý va'e. Judeu kwéry-pe opa-rupi oiko va'e-pe gwise ombopoxy poxy va'evy voi upéa, he'i. —Hesu Nazaré pygwa nhe'ê renduha ruvixa upe va'e, he'i. ⁶—Kweheve omongy'a-ta mo'á Nhandejáry róga kakwaa koty marangatu omongy'a-ta mo'á. Ha orojoko íxupe oroipyhy-vy. Orogwereko-ta mo'á íxupe judeu kwéry he'i hagwe-rami. ⁷Upe-ma ramo ogwahê ou-vy coronel héry va'e Lísias. Ore moanha anha ramo, hatã eterei oi-pe'a íxupe oréhegwi heraha-vy. ⁸Upéi he'i ore-vy: “Paulo rembiapokwe omombe'use va'e toho katu mburuvixagwasu renda-py” he'i ore-vy. Ore remimombe'u va'e hese anhetegwa voi. Nde eremombe'ê ramo ave íxupe, ereikwaa ave va'erã anhetete va'e, he'i mburuvixagwasu-pe Tértulo.

⁹—Upéixa voi, he'i joa judeu kwéry, omoporã-vy onhonhe'ê. —Anhetegwa voi Paulo-rehe hemimombe'ukwe, he'i joa hese.

Paulo omombe'u mburuvixagwasu-pe ojehegwigwa nhe'ê

¹⁰Ha upéi katu mburuvixagwasu opo-py omombe'u íxupe onhe'ê hagwã. Upe-ma ramo, Paulo he'i mburuvixagwasu-pe:

—Judeu kwéry onhonhe'ê mbojevy jevy okwa-vy ramo, are-ma erembohory íxupe kwéry. Upéa-gwi iporã amombe'u-ta nde-vy xe rembiapokwe. Xejehewigwa nhe'ê amombe'u-ta nde-vy.

¹¹—Ojapo doze áry mante xe aha hagwe Jerusalém tetã-my, he'i. —Upe-py aha amboete-vy Nhandejáry-pe. Oí xe rexahare. Ereikwaa porãse ramo, omombe'u va'erã nde-vy xe rexa ramo. ¹²Avave-pe nanhe'ê mbojevy jeyýiry. Xe rexa e'ý reheve xe mombe'u rei. Nambopoxýiry xe rapixa kwéry-pe. Xe rexa e'ý reheve xe mombe'u rei judeu kwéry. Naxe rembiapo vaíry aiko-vy Nhandejáry róga kakwaa-py. Ojeporahéi haty haty-rupi, upe tetã-rupi ave naxe rembiapo vaíry aiko-vy. ¹³Áy katu ndaipóri a-py xe rexahare eremombe'ê hagwã ereikwaa porãve hagwã hemimombe'u kwéry. ¹⁴Ha peteí va'e hemimombe'u ndaijapúí va'e. “Hesu rape Paulo oipyhy voi” he'i xe-rehe, he'i omombe'u-vy. —Xe ko amboete aiko-vy va'e voíte Nhandejáry-pe, ore ramói Járy va'e. Ha judeu kwéry he'i mo'á xe-rehe: “Hesu rape oipyhy ramo Paulo, ndoikovéi Nhandejáry reko-rupi. Ojere-ma íxugwi” he'i mo'á xe-rehe hikwái, he'i omombe'u-vy. —Ha ndaha'etí upéixa. Amboete aiko-vy va'e Nhandejáry-pe. Hesu nhe'ê ahendu ramo, amboete aiko-vy Nhandejáry-pe. Ha'e kwéry-rami ave xe arovia Moisés ohai va'ekwe kwatia-rehe gwise. Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety ohai va'ekwe kwatia-rehe ave arovia voi. ¹⁵Ha'e kwéry-rami ajerovia Nhandejáry-rehe. Upe omoingove jevy va'erã-rehe ajerovia. Entéro omano va'ekwe gwise omoingove jevy va'erã. Hekoha porã va'e gwise, hekoha vai va'e gwise ave opu'ã jevy va'erã. Upéa nhe'ê xe arovia. ¹⁶Upéa nhe'ê ha'e kwéry ogwerovia ave. Xe rekoha oikwaa porã Nhandejáry. Hesa-gwi nokanhýi mba'eve. Teko rei-rupi aiko ramo xe rexa ave. Upéa-gwi ndajejavyséiry. Xe py'a potí porãse meme voi aiko-vy, he'i.

¹⁷—Are-ma aha va'ekwe mombyry. Áy ae aju jevy ramo. Xe re'ýi kwéry-pe agwahê aju-vy. Aru aju-vy iporiahu va'e kwéry-pe amboja'o ja'o va'erã ime'ê-vy pirapire. Nhandejáry-pe xe remime'êrã aru aju-vy ave. ¹⁸Upéa

ame'ê jave, Nhandejáry róga kakwaa-py xe topa hikwái. Anhemopotí Moisés remimombe'ukwe-rupí aĩ-vy ramo xe topa. Xe topa ramo, ndaipóri ijaty va'e. Onhombopoxy va'e ndoikói ave. ¹⁹Ásia pygwa judeu va'e mante xe topa va'ekwe. Ma'erã ndoúi ne renda-py xe mombe'u hagwã? “Paulo hembiaipo vai voi oiko-vy” he'i hagwã xe-rehe, ndoúiry nde ha-py. Ma'erã ndoúi xe mombe'u porã hagwã nde-vy? ²⁰Ha ndoúi va'e rekovía ou va'e, taxe mombe'u katu. A-py ou va'e taxe mombe'u kuri, he'i. —Kwehe xe monhembo'y xe monhe'ê uka-vy. Judeu ruvíxa kwéry rovagwy-py xe monhe'ê kuri. Upéixa ramo xe rembiaipo vai ramo, taxe mombe'u katu. ²¹Anhembo'y jave hovagwy-py kwéry, mba'eve ndajapóiry. A-rami ae voi anhe'ê hatã kuri: “Etería peê xe monhe'ê voi. Xe arovía voi jaikove jevymaha rehegwa nhe'ê. Omano va'ekwe oikove jevy va'erã va'e rehegwa nhe'ê xe arovia voi. Upéagwi xe monhe'ê etería” ha'e xe monhe'êháry-pe, he'i mburuvixagwasu-pe Paulo onhemombe'u-vy.

Mburuvixagwasu oheja preso Paulo-pe

²²Ha mburuvixagwasu katu ohendu ramo inhe'ê, hembiaipokwe-rehe mba'eve nde'íry íxupe. Hesu rape pyhyháry rekoha oikwaa porã va'e. Upéi he'i:

—Áy nda'e mo'áiry ne rembiapokwe-rehe. Kóa ndaha'êi etería gwarã, he'i. —Ko'ê ramogwarã jaheja-ta nhane nhe'êrã. Ogwahê ou-vy ramo ae coronel Lísias ha'e-ta ne rembiapokwe-rehe, he'i íxupe mburuvixagwasu.

²³Upéi he'i capitão-me:

—Emoi katu íxupe preso. Ani erereko asy teĩ íxupe, he'i. —Ogwahê ramo hemikotevê reruha, ani erejoko teĩ. “Egwahê katu” ere íxupe, he'i omanda-vy.

²⁴Ndahetái áry ríre, ogwahê jevy ou-vy mburuvixagwasu héry va'e Félix hambireko ndive. Hambireko judeu kwéry va'e héry Drusila. Ogwahê ríre:

—Eru xe ha-py tamonhe'ê Paulo aikwaa porã hagwã inhe'ê, he'i.

Upéi ou ogwahê ha'e-py. Omombe'u Hesu rehegwa nhe'ê. Hesu Cristo-rehe jajeroiviaha va'e rehegwa omombe'u:

²⁵—Nhandejáry ko hekoha porã va'e, he'i. —Nhané mbotavy e'ý va'e. Hekoha-rupí oipota jaiko. Oipota nhande pu'aka nhandéjehe. Ivai va'erã erejapo-ta ramo, ani ne mandu'a ne rembiaipo vairã-rehe. Ne rembiaipo porãha-rehe ae katu ne mandu'a. Ombopapa ramo, Nhandejáry ombojogweroaty va'erã oha-py kente kwéry gwive omombe'u hagwã peteĩ teĩ-pe hembiaipokwe. Hembiaipo porã para'e, hembiaipo vai para'e. Gwĩ hembiaipo vai va'e ombohasa asy va'erã íxupe Nhandejáry, he'i onhemonhe'ê-vy mburuvixagwasu-pe.

Ohendu ramo inhe'ê, onhemondýi tee-ma:

—Áy tereho katu, he'i. —Ko'ê ramo, ko'ê mbue ramo ija ramo, orombovia uka-ta ereju jevy hagwã nhandemongeta hagwã, he'i íxupe mburuvixagwasu.

²⁶Ha ipy'a-py katu oipota Paulo ome'ê gwepy opoi hagwã íxugwi. Upéagwi ogweruruka ruka onhomongeta jevy hagwã. ²⁷Ha upéi katu mokói ro'y ríre onhehekoviárõ mburuvixagwasu. Ogwahê mburuvixagwasu pyahu héry va'e Pórcio Festo. Ha Félix osê oho. Oho ramo, oheja preso Paulo-pe. Judeu kwéry-pe ombovy'ase voi. Oipota-gwi imandu'a porã hese, ohejave joty íxupe preso.

“Aipota xe monhe'ê mburuvixagwasu César” he'i Paulo

25 ¹Ha upéi katu Festo mburuvixagwasu pyahu va'e, ogwahê ou-vy Cesaréia tetã-my. Upe-py oiko mburuvixagwasu ramo. Mbohapy áry rire upe-gwi oho. Ogwahê oho-vy Jerusalém tetã-my. ²Upe-py ogwahê ramo ou henda-py pa'i ruvixa kwéry judeu ruvixa kwéry ave. Omombe'u íxupe Paulo rehegwa nhe'ê. Upéi he'i íxupe hikwái:

³—Oroipota eterei ou Paulo ko'a-py. Ne nhe'ê-rupi tou katu Paulo ore mbovy'a hagwã, he'i mburuvixagwasu-pe.

Ha ojukase mo'ã Paulo-pe judeu kwéry: “Ou ramo ko'a-py, nhaha'arõ nhemi katu Paulo tape-rehe jajuka hagwã” he'i ojôupe ra'e hese hikwái.

⁴Ha mburuvixagwasu ndojohu porãi inhe'ê:

—Paulo onhemoi preso oi-vy Cesaréia-py. Aha-ta upe-py, he'i. —Ko'ê mbue ramo xe aha-ta upe-py, he'i. ⁵—Upéixa ramo toho ave xe ndive pende ruvixa kwéry. Oi ramo Paulo rembiapo vaikwe, tomombe'u katu xe-vy upe-py, he'i judeu kwéry-pe.

⁶Upéi opyta indive kwéry petei semana, mokoi semanarãgwe-rupi. Upe rire oho jevy Cesaréia tetã-my. Iko'ê-my oho ojogweroaty haty-py. Mburuvixa gwapy haty-py ogwapy. He'i ogweru hagwã Paulo-pe. ⁷Ou ramo, onhembo'y ijere-rehe judeu kwéry Jerusalém-gwi ou va'ekwe. Omombe'u hagwã hembia-pokwe onhembo'y. Heta oi hembiaapo vaikwe mombe'uha ha hexahare katu ndogwerúi. ⁸Omombe'upa rire hesegwa, Paulo omombe'u ave ojehegwigwa:

—Judeu kwéry reko-rupi aiko joty. Nhandejáry róga kakwaa namongy-ái joty. Mburuvixagwasu César nhe'ê-rupi aiko joty ave, he'i ojehegwa omombe'u-vy.

⁹Ha upéi katu oporandu íxupe mburuvixagwasu Festo:

—Nderehoséi tipo Jerusalém-my xe oromonhe'ê hagwã. Upe-py oromonhe'ê-ta nde-rehe he'i va'ekwe-rehe, he'i íxupe.

Upe va'e he'i ombovy'a hagwã mo'ã judeu kwéry-pe.

¹⁰Ha Paulo katu he'i:

—Ndaha mo'ãi, he'i. —Iporã katu xe monhe'ê a-py. A-py César rembi-gwái omonhe'ê haty-py. Iporã katu xe monhe'ê a-py voi ave, he'i. —Ha judeu kwéry-pe naxe rembiapo vaíry. Upéa ereikwaa voi. ¹¹Hembiaapo vai va'e jajuka va'e. Upéixa ramo xe rembiapo vai ramo, iporã ave hembiaapo vai va'e-rami xe juka, he'i. —Ha xe rembiapo vai e'ỹ ramo katu, avave ndikatúi xe me'ê judeu kwéry-pe, he'i. —Aipota xe monhe'ê mburuvixagwasu César, he'i mburuvixa Festo-pe.

¹²Upe ramo mburuvixa onhomongeta oirũ ndive oikwaa hagwã hembia-porã. Oikwaa ramo, he'i:

—“Aipota xe monhe'ê mburuvixagwasu César” ere kuri xe-vy. Néi, oromondo-ta César renda-py, he'i íxupe mburuvixa.

Mburuvixagwasu Agripa ohenduse Paulo nhe'ê

¹³Upe rire ndahetái áry rire outro mburuvixagwasu héry va'e Agripa ogwahê ou-vy Cesaréia tetã-my. Indive ou ave heindyry héry va'e Berenice. Ou ohexa mburuvixa Festo-pe. Ogwahê ramo va'e-pe ohexa. ¹⁴Upe-py opyta are. Upéa-gwi omombe'u íxupe Paulo rehegwa nhe'ê:

—A-py oĩ kwimba'e ojeheja va'ekwe preso, he'i. —Osẽ ramo Félix oheja íxupe va'ekwe preso. ¹⁵Xe aime ramo Jerusalém-my ou xe renda-py pa'i ruvixa kwéry, judeu ruvixa kwéry ave. Ou omombe'u hesegwa: “Ejuka katu íxupe” he'i xe-vy.

¹⁶—Upe ramo ha'e judeu kwéry-pe: “Ore katu romano kwéry va'e a-rami ndoropáíry va'e voi. Onhombováke e'ỹ reheve hembia-pokwe mombe'uha ndive, avave-pe ndorogwerekói va'e katu ore orojuka hagwā-rami voi. Oromonhe'ẽ e'ỹ reheve, omombe'u e'ỹ reheve ojehegwa nhe'ẽ, ndoropókáíry. Oroikwaa porã hembia-pokwe rire ae, hembia-pokwe vai tee rei ramo ae, orojuka va'erã” ha'e judeu kwéry-pe, he'i omombe'u-vy.

¹⁷—Ha upéi katu ko'a-py onhomboaty hikwái. Upéa-gwi ko'ẽmba-ma ramo pya'e agwapy mburuvixa gwapy haty-py. Preso onhemoingo va'e ha'e-ma ogweru hagwā. ¹⁸Xe nhe'ẽ-py ou. Upéi onhembo'y hikwái hembia-pokwe mombe'uharã: “Paulo ko hembia-pokwe vai eterei ra'e” he'i mo'ã hese. Ha ha'e katu nahembia-pokwe va'íry ra'e. ¹⁹Ha gwí judeu kwéry ndojohu porãi ra'e inhe'ẽ: “Paulo ko omombe'u ramo nhane ramói nhe'ẽgwe, nomombe'u porãi myamyri Moisés omombe'u hagwe-rami” he'i hese. Ha Paulo ohendu ramo inhe'ẽ: “Ndaha'éíry upéixa” he'i hese hikwái. Ha ha'e kwéry ndojohu porãi ra'e ave Hesu rehegwa nhe'ẽ hikwái. “Hesu ko omano va'ekwe” he'i judeu kwéry. Ha Paulo katu he'i: “Hesu oikove jevy-ma” he'i. Upéixa onhonhe'ẽ mbojeyv jevy ramo, ndikatuví ombohory onhonhe'ẽ.

²⁰—Upéixa onhe'ẽ ramo hikwái, ndaikwaavéi-ma xe nhe'ẽrã ha'e va'erã íxupe kwéry. Upéa-gwi: “Nderehoséi Jerusalém-my?” ha'e aporandu-vy íxupe. “Upe-py hemimombe'ukwe-rehe aporandu-ta nde-vy” ha'e íxupe. ²¹“Ndahaséi” he'i xe-vy. “Ndaha mo'ãi upe-py” he'i. “A-py apyta-ta vyteri preso. Enhangareko katu xe-rehe a-py. Mburuvixagwasu héry va'e César ndive anhe'ẽse. Aipota xe monhe'ẽ César. Aha'arõ-ta íxupe xe monhe'ẽ hagwā” he'i xe-vy. Upéixa ramo aha'arõ herahaharã araha uka hagwā César renda-py: “Epyta vyteri preso” ha'e íxupe. “Ogwahẽ ramo nde rerahaharã, oromondo-ta” ha'e íxupe, he'i Agripa-pe mburuvixa Festo.

²²Ha upéi katu Agripa ohenduse Paulo nhe'ẽ:

—Ahenduse inhe'ẽ, he'i Festo-pe.

—Néi, ko'ẽ ramo erehendu-ta, he'i íxupe.

Mburuvixagwasu Festo he'i ogwenogwahẽ hagwā heru-vy Paulo

²³Ha upéi katu ko'ẽmba-ma ramo ogwahẽ jevy ou-vy Agripa heindyry ndive. Hemimonde porã reheve, gwembigwái kwéry pa'ũ-my ogwahẽ ou-vy. Oike ojogweroaty haty va'e koty-py coronel kwéry ndive. Upe tetã mygwa ruvixa ndive ave oíke. Upe ramo Festo he'i ogwenogwahẽ hagwā heru-vy Paulo. Inhe'ẽ-py ogwahẽ ou-vy. ²⁴Upe-ma ramo he'i Festo mburuvixa Agripa-pe:

—Erepara katu ko ou va'e-rehe, he'i. —Peẽ pegwahẽ ramo va'e pehexa katu ave. Ko kwimba'e-rehe judeu kwéry ou meme va'e xe-vy inhe'ẽgwe apo-vy. Ojerure rure va'e xe-vy ajuka hagwā íxupe. “Naiporãi oikove joty” he'i xe-vy hatã hatã onhe'ẽ-vy enterová judeu kwéry va'e gwive, Jerusalém pygwa, a pygwa ave.

²⁵—Ha ndikatuíry xe ajuka rei íxupe. Ndajohúi hembia-pokwe. Ndajohúi hembia-pokwe, ndikatuí ajuka rei íxupe, he'i. —Upéixa ramo:

“Xe aipota xe monhe'ẽ mburuvixagwasu César” he'i ramo xe-vy, “Néi, oromondo-ta” ha'e íxupe, he'i omombe'u-vy. ²⁶⁻²⁷—Ha ndaipóri xe amoĩ va'erã kwatia-rehe hembiapokwe. Ndajohúiry voi hembiaapo vaikwe. “Naiporãi nhamondo César renda-py preso oĩ va'e nhamoĩ e'ỹ reheve kwatia-rehe hembiaapo vaikwe” ha'e xejeúpe. Upéa-gwi aruruka kuri nde rovagwy-py, Agripa. Pene renonde-py ave aruruka nhamonhe'ẽ ranhe hagwã íxupe, he'i. —Upe rire, nhaporandu rire ae, jareko-ma va'erã kwatia-rehe nhamoĩ va'erã, he'i íxupe kwéry Festo.

“Amombe'u-ta xejehegwigwa nhe'ẽ” he'i Paulo Agripa-pe

26 ¹Ha upéi katu he'i Paulo-pe mburuvixagwasu héry va'e Agripa: —Áy eremombe'use ramo, emombe'u katu ore-vy ndejehegwigwa nhe'ẽ, he'i íxupe.

Aipo he'i-ma ramo, omopu'ã Paulo opo íxupe omboete-vy omombe'u hagwã. No'ã-rami he'i ha'e omombe'u-vy:

²—Xe avy'a aiko-vy, xe ruvixa Agripa. Heta omombe'u mbe'u mo'ã xe rehegwa nhe'ẽ judeu kwéry. Xe renohẽ vaise mo'ã xe-rehe ijapu-gwi. Ha etería nde xe monhe'ẽ-ta. Amombe'u-ta xejehegwigwa nhe'ẽ, he'i. —Xe monhe'ẽ ramo, ereikwaa porã-ta xe-rehe ijapu reiha. Upéa-gwi xe avy'a. ³Ha nde ereikwaa porã katu judeu kwéry rekoha gwive. Ndorogweroviái oronhonhe'têha ereikwaa porã ave. Upe va'e nhe'ẽ ereikwaa porã-gwi xe avy'a. Ajerure nde-vy ereeapysaka porã hagwã xe nhe'ẽ-rehe, he'i mburuvixagwasu-pe.

⁴—Xe mitã ramogware áy peve xe rekokwe oikwaa porãmba judeu kwéry gwive. Ni peteĩ ndoikwaa e'ỹiry. Xe mitã ramo aiko ave va'ekwe xe re'ýi kwéry pa'ũ-rupi. Upe-py Jerusalém-my aiko ave va'ekwe. ⁵Nhandejáry he'i va'ekwe gwive ahendu porãmba va'ekwe voi. Ndaipóri mba'e okanhy va'e xéhegwi. Fariseu kwéry ohendu porãve va'e outro judeu kwéry-gwi. Fariseu-rami aiko va'ekwe. Ahendupa porã ete. Are gware-ma voi oikwaa judeu kwéry xe rekokwe. “Upéixa voi Paulo rekoha” he'ise ramo, he'i arã xe-rehe.

⁶—Yma ete-ma ore ramói kwéry-pe he'i va'ekwe Nhandejáry: “Oikove jevy va'erã omano va'ekwe gwive” he'i. Upéa he'i va'ekwe arovia voi aiko-vy. ⁷Ogwerovia ave ore re'ýi kwéry gwive peteĩ teĩ tetã-rupi oiko va'e, doze tetã-rupi oiko va'e. Áry ramo, pyhare ave omboete Nhandejáry-pe hikwái. Oha'arõ arõ imboete-vy omoingove jevy hagwã Nhandejáry he'ýi kwéry omano va'ekwe. Xe aha'arõ ave oikove jevy hagwã. Upéixa ramo jepe: “Hembiaapo vai voi Paulo” he'i joty mo'ã xe-rehe gwĩ judeu kwéry. Ma'erã he'i joty upéixa xe-rehe hikwái? he'i mburuvixagwasu-pe.

⁸—“Nhandejáry nomoingove kwaái omano va'ekwe” ma'erã peje Nhandejáry-rehe upéixa? he'i upe pygwa-pe.

⁹Upéi he'i jevy mburuvixagwasu-pe:

—Yma va'ekwe heta xe ambohasa asy Hesu Nazaré pygwa réry-py oiko va'e-pe. Heta nipo areko asy ra'e íxupe kwéry. Iporã mo'ã xejeúpe, he'i. ¹⁰—Jerusalém tetã mygwa ambohasa asy voi va'ekwe. Pa'i ruvixa kwéry nhe'ẽ-py heta amoĩ preso va'ekwe gwĩ Hesu re'ýi kwéry-pe. Upe rire ojuka-ta ramo, arovy'a va'ekwe. Ajohu porã-gwi: “Tojuka katu” ha'e va'ekwe. ¹¹Areko asy asy va'ekwe íxupe kwéry. Ojeporahéi haty haty-rupi amoingo asy va'ekwe íxupe kwéry. Xe pu'aka hese areko asy-vy ojererova hagwã mo'ã Hesu-gwi.

Xe poxy eterei voi. Xe poxy-gwi aha va'ekwe ipiári. Mombyry outro tetã-my aha va'ekwe, he'i.

¹²—Upéixa ramo agwata aha-vy Damasco tetã-my. Aha pa'i ruvixa réry-py. Inhe'ê-rupi aha. ¹³Áry mbyte-py oĩ jave kwarahy, xe ruvixa, agwata aha-vy. Agwata ramo tape-rupi, ahexa-ma áry-gwi hendy va'e, kwarahy rendy ramigwa. Hendy mbaraeteve va'e kwarahy-gwi. Hendy xe-rehe, xendive ogwata va'e-rehe ave hendy. ¹⁴Oro'apa-ma oroho-vy yvy-py. Upe-ma ramo ahendu onhe'ê va'e. Hebreu nhe'ê-py onhe'ê: “Saulo, Saulo” he'i, “Ma'erã xe mbohasa asy?” he'i onhe'ê-py. “Gwéi opy voi ramo, ogwerokwa ojekutu ave. Gwéi-rami erereko asy nde rekove. Ma'erã po nde erereko asy nde rekove? Nde poxy ramo xe-rehe, nde rekove ae erereko asy” he'i xe-vy onhe'ê va'e, he'i omombe'u-vy.

¹⁵—“Kiva'e nde, xe Járy” aporandu íxupe. “Xe ko Hesu” he'i xe-vy. “Xe ko nde a'e'ÿha ave xe. Xe rereko asy va'e ave nde. ¹⁶Ha epu'ã katu, enhe-mbo'y jevy. Ánga ete ajehexa uka-ma nde-vy oromoĩ hagwã xe pytygwõ-harã. Aipota eremombe'u mbe'u xe-rehe erehexa va'e. Ajehexa uka jevy ramo nde-vy, erehexa va'erã aipota eremombe'u mbe'u. ¹⁷Ororesende-ta heru-vy judeu kwéry-gwi. Ipo-gwi kwéry oroipe'a-ta heru-vy. Judeu e'ÿ va'e ave oresende-ta ave íxugwi kwéry. Oromondo-ta judeu e'ÿ va'e kwéry-pe. ¹⁸Oromondo-ta xe rehegwa nhe'ê eremombe'u mbe'u hagwã hi'arandu porã hagwã. Pytũ-my rei oiko va'e-pe oromondo-ta arakatu-py eremoingo hagwã. Oromondo-ta ereipe'a hagwã heru-vy anháy ruvixa Satanás-gwi, Nhandejáry ndive oiko porã-ma hagwã. Oromondo-ta ave xe-rehe ojerovia hagwã, omboyke hagwã Nhandejáry íxugwi kwéry hembiaapo vaikwe, ipy'a omopotĩ hagwã, xe irũ gwéry-pe omoirũ-ma hagwã oromondo-ta” he'i xe-vy Hesu ojehexa uka-vy, he'i omombe'u-vy.”

¹⁹—Upéa nhe'ê xe ahendu voi, xe ruvixa Agripa, he'i Paulo íxupe. —Xe moĩ inhe'ê mombe'uha ramo, ahendu voi inhe'ê. ²⁰Amombe'u ranhe Damasco tetã mygwa-pe Nhandejáry nhe'ê. Upe rire ae amombe'u mbe'u Jerusalém tetã mygwa-pe. Judéia yvy rupigwa-pe gwive ave amombe'u mbe'u imosarambi-vy Nhandejáry nhe'ê. Amombe'u ave judeu e'ÿ va'e-pe: “Perova katu pende rekoha. Pejere katu Nhandejáry ha-koty ojehexa porã hagwã pene rembiapo porãha” ha'e imombe'u-vy judeu e'ÿ va'e-pe.”

²¹—Ha judeu kwéry katu xe juka-ta mo'ã ramo, xe pyhy. Xe aime ramo Nhandejáry róga kakwaa-py, xe pyhy. Judeu e'ÿ va'e-pe amombe'u-gwi, xe pyhy hikwái. ²²Are-ma ãy ete peve xe pytygwõ tygwõ Nhandejáry. Upéa-gwi ko'a-py anhembo'y imombe'u-vy. Mburuvixa-pe, mburuvixa e'ÿ va'e-pe gwive amombe'u mbe'u. Moisés he'i va'ekwe oiko hagwã xe amombe'u va'e. Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety he'i va'ekwe oiko hagwã xe amombe'u va'e ave. Nanhe'ê pyahúiry amombe'u. Yma gware nhe'ê mante amombe'u. ²³Yma gware nhe'ê no'ã-rami: “Ohasa asy va'erã Cristo, Nhandejáry rembiaporavo va'e. Upe rire ha'e katu ranhe oikove jevy va'erã. Upéa-gwi ha'e ranhe omombe'u va'erã arandu judeu kwéry-pe, judeu e'ÿ va'e-pe ave oikwaa hagwã omano va'ekwe oikove jevymaha” he'i. Upéixa voi he'i va'ekwe yma gware nhe'ê, he'i mburuvixagwasu-pe Paulo imombe'u-vy.”

²⁴Upéixa voi omombe'u ojehegwa nhe'ẽ. Omombe'u jave upéixa, Festo onhe'ẽ hatã íxupe:

—Nde tavy ra'e, Paulo, he'i. —Heta eterei eremonhe'ẽ-gwi kwatia, nde tavy-ma ra'e, he'i mo'ã íxupe.

²⁵Ha'e katu he'i:

—Naháni, naxe tavýi voi katu, xe ruvixa Festo, he'i joty Paulo. —Anhete-gwa meme amombe'u.

²⁶Upéi he'i jevy mburuvixagwasu Agripa-pe:

—Ko va'e rehegwa Hesu rehegwa ereikwaa porã voi, xe ruvixa Agripa. Oiko ramo, nokanhĩry ndéhegwi ni peteĩ ra'e. Erehendupa voi ra'e, he'i. —Nanhemĩry-py oiko va'ekwe. Ereikwaapa voi nipo ra'e. Upéa-gwi natĩry voi, he'i. —Anhembopy'agwasu anhe'ẽ hagwã nde-vy, xe ruvixa. ²⁷Ma'erã ndere-roviái Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e? Ererovia nipo ra'e. Aikwaa voi ereroviaha, he'i mburuvixagwasu-pe.

²⁸Upe-ma ramo he'i íxupe:

—Ereipota pya'e xe aiko Hesu reroviaha ramo. Ha ndaiko pya'e mo'ãi, he'i.

²⁹Upe ramo he'i mburuvixagwasu-pe:

—Ãy erepytase ramo Hesu reroviaha va'e ramo, iporã. Are rire erepytase ramo, iporã ave va'erã. Tane mbojerovia katu ójehe Nhandejáry xe-rami ave, he'i. —Etería xe rendu va'e gwiwe tombojeroviapa katu ójehe Nhandejáry. Aipota erejerovia xe-rami ha ndaipotáí erepyta ipokwaha reheve opyta va'e-rami, he'i Paulo mburuvixagwasu-pe.

“Naiporãi nhamoĩ preso” he'i Paulo-rehe

³⁰Upe ramo mburuvixagwasu opu'ã onhembo'y. Opu'ã ave heindýry. Opu'ã ave Festo. ³¹Indive ogwapy va'e opu'ã ave. Oho ha'e anho oĩ ha-py onhomongeta-vy:

—Ko kwimba'e nahembiapo va'ry va'e nipo ra'e. Naiporãi nhamoĩ preso, naiporãi jajuka ave íxupe, he'i ojóupe.

³²Upéi mburuvixagwasu he'i Festo-pe:

—“Aipota xe monhe'ẽ César” he'i kuri nde-vy Paulo. Upe va'e nde'ĩry ramo ra'e, jaheja arã íxupe toho ra'e. Japoĩ jevy arã ra'e íxugwi, he'i Festo-pe mburuvixagwasu.

Paulo oho y-rupĩ ogwahẽ hagwã Roma tetã-my hikwái

27 ¹Upe rire he'i mburuvixa kwéry:

—Jaha nhamondo íxupe Itália vvy-py, he'i Paulo-rehe.

Upe-ma ramo ome'ẽ capitão-pe héry va'e Júlio mburuvixagwasu rembigwái va'e, onhangareko hagwã hese. Oĩ va'e preso va'e ave oho hendive. Xe Lucas aha ave hendive. ²Upéixa ramo oronhemboyru oroho-vy kanoagwasu-py. Adramítio tetã mygwa-py oronhemboyru oroho-vy. Upe kanóa oho-tama Ásia vvy retã retã-rupĩ. Ore moirũ ave Tessalônica tetã mygwa, héry va'e Aristarco, Macedônia vvy pygwa va'e. Ha upéi katu oroho-ma y-rupĩ. Ndo-rohói y mbyte-rupĩ. Hembe'y-rupĩ ae orohasa oroho-vy. ³Iko'ẽ-my orogwahẽ oroho-vy Sidon tetã-my. Orogwahẽ rire, he'i Paulo-pe ore capitão:

—Tereho katu erehexa hagwã ne irũgwe-pe. Tome'ẽ nde-vy ne remi'urã, he'i íxupe ore capitão ogwereko porã hagwã.

Upéa-gwi oho ohexa oirügwe-pe.

⁴Upe rire orohasa jevy oroho-vy y-rupi. Henonde-gwi ou ramo vvytu, ojejapi japi kanoagwasu-rehe y. Upéa-gwi orogweroajere ykõi vvytu ete e'ÿ ha-rupi oroho. Upe va'e ykõi héry Chipre. ⁵Upe rire orohasa meme oroho-vy Cilícia vvy, Panfília vvy ave orohasa. Upe rire orogwahẽ oroho-vy Mirra tetã-my, Lícia vvy pygwa. ⁶Upe-py ore capitão otopa kanoagwasu mombyry oho va'ety, Alexandria tetã mygwa, Itália vvy-py oho va'erã. Upéixa ramo ore rerova upéa kanóa-py. Orosẽmba ore ryru-gwi orova hagwã upéa kanóa-py.

⁷Upe rire oroho jevy y-rupi. Ndaheta áry jepéi mbegwe oroho. Hasy-py orogwahẽ Cnido rovái. Norogwahẽ jepéi. Ndohejái orohove vvytu. Upéa-gwi ykõi orogweroajere oroho-vy. Vvytu ete e'ÿ ha-rupi oroho. Upe va'e ykõi héry Creta. Salmona ppy-rupi orohasa. ⁸Hasy-py hembey reheve oroho. Mbegwe mbegwe oroho orogwahẽ tetã-my héry Kanóa Opyta Porã Haty-py. Upe-gwi hi'agwĩ-ma oĩ tetã héry va'e Laséia.

⁹Upéixa ramo ore are-ma orogwahẽ hagwã upe-py. Nome'ei orohove hagwã. Judeu kwéry aretegwasu ohasa-ma. Upéa jasy-rehe ama vvytu reheve. Upéa-gwi ore mytu'e'ÿ orohove hagwã. He'i Paulo:

¹⁰—Anive ereho teĩ, xe irũ. Erehove joty ramo, ojehe va'erã nhande-vy mba'e. Onhehundi va'erã voi randai kanóa. Hye py pygwa ave onhehundi-pa-ta randai ave. Nhanheapymi-ta randai ko nhande ave, he'i Paulo capitão-pe hendivegwa-pe ave.

¹¹Ha ore capitão katu nohendúi inhe'ẽ. “Jahave katu” he'i ramo kanóa ombogwataha kanóa járy ave, ohendu upe mokõi va'e nhe'ẽ. ¹²Ha Paulo nhe'ẽ katu nohendúi. Ha he'i hetave ohoseve va'e:

—A-py nome'ei japyta are, he'i. —Ama vvytu reheve eterei, he'i. —Jaha vyteve y-rupi ikatu hagwãixa jatopa vvytu e'ÿ ha-py, japyta are hagwã upe-py, ro'y jave japyta hagwã. Oiméne nhagwahẽ-tama Fenice tetã-my, kanóa opyta porã haty-py, Creta vvy pygwa. Upe-py ojapyyraha vvytu. Ndo'ái hese. Kwarahy resẽ gwigwa ndo'ái vvytu, he'i hetave ohoseve va'e.

¹³Ha upéi katu yryete-gwi ou va'e vvytu. Vvytu porã ha-rupi rei nahatã etéi vvytu. Mbegwe nunga vvytu oĩ:

—Ome'ẽ-ma jaha vyteri, he'i ojõupe hikwái.

Upéixa ramo omboyru jevy heraha-vy inhapytĩha kanóa-py oroho jevy hagwã y-rupi. Hembey-rehe ete orohasa oroho-vy. ¹⁴Ykõi rembey-rehe ete oroho. Ndoroho mombyryi vyteri. Upe-ma ramo ou vvytugwasu. Kanóa-rehe ojejapi. Vvy ete-gwi ou va'e vvytu. Upe vvytugwasu héry Nordeste. ¹⁵Ha kanóa ndogwatahéi-ma henonde-gwi ou-gwi vvytu. Upéa-gwi orogweroava vvytu rupyte oho hagwã kanóa. ¹⁶Oripara ore ryru ykõi'i yke-rehe. Upe-py ojapyyraha vvytu ore ári-rupi. Ykõi héry Clauda. Orohasa jave kanoagwasu ári orohupi kanoa'i. Hasy-py orohupi. ¹⁷Upéi gwĩ imbogwataha kwéry omoĩ igwy-rupi ojokwa hagwã. Pono ojepe'a vvyra, kanóa rehegwa, omoĩ. Ikyhyje ave itaypa-gwi. Ikyhyje ojeka ramogwarã ikanóa itaypa-rupi. Itaypa héry Sirte. Upéa-gwi ombogwejpypa lóna. Lóna kanóa rerahaha oipe'a kanóa ári-gwi. ¹⁸Vvytugwasu ramo omoapĩ apĩ kanóa-pe. Upéa-gwi iko'ẽ-my omombo y-py omboyru va'ekwe ivevuive hagwã kanóa. Ko'ẽ ko'ẽmba omombo. Omombo ranhe y-py omboyru va'ekwe. ¹⁹Iko'ẽ-my oipyhy opo-py omombo jevy hagwã y-py kanoagwasu rehegwa. ²⁰Ou ramo marány vvytugwasu

reheve, ndopái vytyugwasu. Are ndojekwaa voíry kwarahy jasytata ave. Upéixa ramo:

—Ndaiporivéi-ma nhane resendehearã, he'i joa ojóupe.

²¹Are-ma ndokaruvéi ave. Upe-ma ramo oho Paulo kanóa pygwa oĩ ha-py. He'i íxupe kwéry:

—Ma'erã nerekendúi ra'e xe nhe'ê, xe irũ kwéry? he'i. —Ma'erã peju joty kwehe ra'e Creta ykõi-gwi? Ndapejúi ramo ndojehúiry arã nhande-vy mba'e, he'i. —Nanhamombo reíry arã ra'e nhamboyru va'ekwe, he'i íxupe kwéry. ²²Aỹ penhembopy'agwapy joa katu. Ojere-ta kanoagwasu. Ha nhande kwéry katu ni peteĩ nanhanheapymi mo'áiry, he'i. ²³Ko pyhare xe yke-rehe onhembo'y-ma kuri Tupã Nhandejáry rembigwái. Tupã Nhandejáry xe Járy voi. ²⁴Amboete íxupe va'ety. “Ani ne mytu'e'ỹ, Paulo” he'i xe-vy. “Nerenheapymi mo'ái. Eregwahẽ-ta vvy ete-py erenhembo'y hagwã César rovagwy-py. Ha ne ndive oho va'e gwive katu aresendepa-ta ave” he'i kuri xe-vy, he'i omombe'u-vy.

²⁵—Upéixa ramo penhembopy'agwapy katu peẽ, xe irũ kwéry, he'i Paulo. —Ha'e he'i ha-rami oiko-ta. ²⁶Xe arovia oikotaha he'i ha-rami. Ha omoanha-ta kanoagwasu nhande reheve vytyugwasu. Peteĩ ykõi-koty omoanha-ta imondo-vy, he'i kanóa pygwa-pe gwive Paulo.

²⁷Ha upéi katu oho rei kanóa. Ojererosyry uka oiko-vy y-pe. Ygwasu héry Ádria. Mokõi semana rire, pyhare mbyte-py, ojererosyry uka ramo:

—Nhagwahẽ-tama para'e vvy ete-py, he'i ojóupe imbogwataha kwéry.

²⁸Upéa-gwi oikutu y rye py imbogwey-vy oikwaa hagwã hypyha: Trinta e sete metro nipo ra'e, he'i oikwaa ramo. Oho vyteve. Otantea jevy hypyha: Vinte e oito metro nipo ra'e, he'i oikwaa jevy ramo.

²⁹—Jaha vyteve ramo, oiméne ojejapi-ta ita-rehe kanóa, he'i ojóupe hikwái.

Upéa-gwi kanóa revi-gwi omombo y-py imbogwey-vy irundy kanóa mombytaha. Oha'arõ oiko-vy ko'ê. Ojapura ko'ẽmba voi hagwã.

³⁰Ha upéi katu imbogwataha kwéry okanhyse mo'ã kanoagwasu-gwi. Ombogwey kanoa'i y-py:

—Oromombo-ta itĩ-gwi kanóa mombytaha, he'i mo'ã. ³¹Okanhyse-vy ae ra'e. Upe-ma ramo Paulo he'i ore capitão-pe, soldado kwéry-pe ave:

—Ko va'e ndopytái ramo kanoagwasu-py, nanhane resende mo'áiry, he'i.

—Nhamanomba-ta para'e, he'i capitão-pe. ³²Ohendu ramo inhe'ê, soldado kwéry omondohóy ikytĩ-vy opoi hagwã oho-vy y-rehe, ogwerosyry hagwã heraha-vy kanoa'i-pe y. ³³Hembipe jave ko'ê, he'i íxupe kwéry Paulo:

—Pekaru mani katu. Mokõi semana ne mytu'e'ỹ reheve ereiko ra'e, mba'eve ere'u e'ỹ reheve. ³⁴Pekaru mani katu, pekaru mani katu, he'i. —Pekaru ramo, pene mbaraete jevy-ta. Ani erejapura teĩ, he'i. —Ni peteĩ va'e-pe ndojehu mo'ái mba'eve nhande-vy, he'i íxupe kwéry Paulo.

³⁵He'i rire oipyhy mbojape omboete Nhandejáry-pe. Enterove pa'ũ-my otima porã. Ombopóy-ma hi'u-vy. ³⁶Ohexa okaru ramo ipy'agwapy-ma hikwái. Ipy'agwappya rire, okaru ave. ³⁷Ha ore kwéry, kanóa pygwa gwive ko duzentos e setenta e seis. ³⁸Okaru porã rire, omombo y-py gwembyre kwéry trigo ombovevúi porãve hagwã kanoagwasu.

³⁹Ko'ẽmba-ma ramo ndoikwái vvy. Ohexa hembey-py yugwa porã. Upe-py ndaipoxýi y. Hembey-rehe oĩ vvyku'i morotĩ:

—Jaha katu upe-py. Nhatantea. Jaha-ta para'e upe-py, he'i ojôupe hikwái.

⁴⁰Upéa-rehe nomboyruvéi inhapytiha. Oheja y-py oho-vy. Upéi ojora isá kanóa mbogwata porâha ojokwa va'ekwe. Upéi itĩ arigwa lóna omoĩ jevy yvyra-rehe kanóa tĩ ári yvytu omoanha hagwã heraha-vy yvy ete-py. ⁴¹Ha ogweraha itaypa-rupi kanóa-pe yvytugwasu. Ndaysyry jojái-gwi itakuruvi ári oho opyta kanóa tĩ. Ndogwatavéi. Ha kanóa reví-rehe katu ojejapi japi y. Upéixa ramo ojoka voi kanóa-pe y.

He'i soldado kwéry:

⁴²—Preso oĩ va'e gwive ranhe jajukapa, he'i. —Pono o'yta okanhy oje'ói-vy, he'i. —Okanhy e'ỹ reheve jajuka mani, he'i ojôupe soldado kwéry.

⁴³Ha ore capitão ndohejái ojuka. Oresendese íxupe, Paulo-pe. Upéa-gwi ndohejái ojuka. He'i ore capitão:

—Pepo ranhe katu y-py. He'yta ranhe katu eresẽ hagwã yvy ete-py, he'i o'yta kwaa va'e-pe.

⁴⁴Ha o'yta kwaa e'ỹ va'e-pe katu he'i:

—Tapeho katu, he'i. —Ejepyhy katu yvyra ojeka va'ekwe-rehe ereho-vy eresẽ hagwã. Kanóa ojeka va'ekwe pehẽgwe-rehe ejepyhy ereho-vy, he'i íxupe kwéry.

Ha upéixa ramo osẽ va'ekwe gwive yvy ete-py onheresendepa-ma voi hikwái.

Paulo ogwahẽ oho-vy Malta ykõi-my

28 ¹Oronheresendepa ríre, omombe'u ore-vy ykõi réry. Malta héry. ²Upéi oky-ma. Ama ramo ho'ysã eterei. Ha upe pygwa ore rereko porã-vy ou ohatapy ore-vy:

—Pegwahẽ katu. Orohatapy-ta peẽ-my, he'i ore-vy.

³Íxupe kwéry gwarã oho jape'a-rehe Paulo. Omboaty heru-vy omoĩ hagwã tata-py. Ijape'a pa'ũ-my ou mbói. Omoĩ tata-py. “Syriry” he'i osẽ-vy mbói. Opo-ma ipo apy-rehe mbói. Osagwygwyu oĩ-vy ipo-rehe mbói. ⁴Ha upe pygwa ohexa ramo, he'i ojôupe:

—Upe va'e kwimba'e oporojuka nipo araka'e, he'i hese. —Ygwasu-gwi onheresende kuri. Ha mbói-gwi katu nonheresendevéi-ma. Tupã ojuka ukatama mbói-py, he'i hese. —Hembiapo vai-gwi ndohejáiry oikove puku íxupe, he'i mo'ã hese hikwái.

⁵Ha'e ae katu ojéhegwi ombovava rei heity-vy mbói tata-py. Mba'eve ndojéhuĩry íxupe. ⁶Ha ha'e kwéry katu ohexa katu katu íxupe: “Irirupa-ta ipo” he'i mo'ã ojéupe. “Ho'a-tama hetekwe” he'i mo'ã ojéupe. Ohexa katu katu are ríre íxupe:

—Mba'eve teĩ ndojehúĩ ra'e íxupe. Ndaipu'akái hese ra'e mbói rai. Tupã voi ra'e upéa, he'i jevy mo'ã hese.

⁷Pepete oĩ ykõi mygwa ruvixa yvy. Huvixa héry Públio. Upe va'e ore rereko porã ore mogwahẽ-vy. Mbohapy áry ore mongaru porã ojave. ⁸Ha mburuvixa ru oime hasy. Nopu'ávái voi. Gwupa-py voi oĩ. Gwe rasy-gwi heteraku. Ha Paulo oho ohexa hasy va'e ha-py. Omondo mondo Nhandejáry-pe onhe'ẽ okwera hagwã. Upéi omoĩ hete ári opo ombogwera hasy va'e-pe. ⁹Upéi ojekwaa-ma herakwã. Upéa-gwi ykõi mygwa, hasy va'e gwive ou iha-py. Ha ha'e ombogwerapa-ma. ¹⁰⁻¹¹Heta ore mboete ore rexakwaa kwaa rei-vy hikwái. Oroikotevẽ-ma ramo ome'ẽ me'ẽ ore-vy.

Paulo ogwahê oho-vy Roma tetã-my

Mbohapy jasy rire orohopa jevy-ta y-rupi. Oroho jevy-tama ramo, omboyru kanoagwasu ohekoviārō va'ekwe-py ore rembiporurā va'e gwive. Upe kanoagwasu opyta va'ekwe upe-py ho'a ramo ro'y. Ro'ypa rire, ykōi-my orogwahê va'ekwe gwive orohopa jevy. Upe kanóa Alexandria tetã mygwa. Hi'ári oĩ mokōi ta'anga, tyv'ýry mokōi va'e. Oroike jevy oroho-vy kanoagwasu-py.

¹²Orogwahê oroho-vy outro tetã-my héry va'e Siracusa. Upe-py oropyta mbohapy áry. Upe rire oroho jevy y-rupi. ¹³Yry akwā akwā-rupi oroho. Orogwahê oroho-vy Régio tetã-my. Peteĩ áry-py ndajirekwái vytytu. Iko'ê-my ore rapykwe-gwi ae ou vytytu. Ou-ma ramo vytytu katu oroho jevy-ma y-rupi. Iko'ê-my orogwahê oroho-vy outro tetã-my héry Potéoli. Upe-py orosẽmba kanóa-gwi orogwata oroho-vy vyv ete-rupi. ¹⁴Upe-py orojotopa Hesu nhe'ê renduha ndive.

—Pepyta ranhe a-py, he'i ore-vy.

Upéixa ramo peteĩ semana oroiko upe-py. Upe rire oroho jevy. Orogwata oroho-vy Roma tetã-koty.

¹⁵Ha Hesu nhe'ê renduha Roma pygwa va'e ohendu-ma ramo ore rerakwā, ou ore rogwaitĩ. Ou voi ore rape ra'arōha ore rogwaitĩ-vy. Oĩ ou va'e ore rape ra'arōha Praça de Ápio-py. Oĩ ave ou va'e Três Vendas peve. Orohogwaitĩ-ma ore rape ra'arōha-pe. Ha Paulo ohexa ramo:

—Atima porā nde-vy, xe Járy, he'i imboete-vy. Ipy'agwapy jevy-ma.

¹⁶Upe rire oroike oroho-vy Roma tetãgwasu-py. Upe-py preso rerekoha e'ỹ-rami ogwereco Paulo-pe ore capitão. Oiko hōga pygwa-rami. Peteĩ soldado mante oiko hendive.

¹⁷Mbohapy áry rire, ombovia uka upe pygwa judeu ruvixa va'e onho-mboaty hagwā hese. Onhomboaty rire he'i íxupe kwéry:

—Naxe rembiapo vaíry va'ekwe, xe re'ýi kwéry, he'i Paulo. —Ndajapo vaíry va'ekwe nhande re'ýi kwéry-rehe. Judeu amyri reko-rupi aiko meme va'ekwe. Ndajapo vaíry jepe xe moĩ rei preso joty. Jerusalém tetã-my xe moĩ preso. Upe rire xe me'ê va'ekwe romano kwéry-pe. ¹⁸Ha romano kwéry xe monhe'ê rire hikwái: “Ndaipóri hembiaapo vaikwe” he'i xe-rehe. “Upéixa ramo naiporãi jajuka íxupe. Japoi íxugwi toho” he'i xe-rehe hikwái. ¹⁹Ha judeu kwéry katu ndojohu porãi upe va'e nhe'ê: “Ani erepoi íxugwi. Ejuka ranhe katu” he'i va'ekwe xe-rehe. Upéixa he'i-ma ramo, ha'e-ma xe mburuvixa-pe: “Aipota xe monhe'ê mburuvixagwasu César” ha'e mburuvixa-pe, he'i omombe'u-vy. —Ha namombe'u mo'ãi mburuvixagwasu-pe judeu kwéry hembiaapo vaikwe. Xejehegwa mante amombe'u-ta, he'i.

²⁰—Ha ko'ánga katu amombe'u-ta peẽ-my Nhandejáry nhe'ê. Yma va'ekwe nhane ramói kwéry-pe he'i va'ekwe Nhandejáry. “Oikove jevy va'erã omano va'ekwe gwive” he'i va'ekwe, he'i. —Upéa he'i va'ekwe ogwerovia va'ekwe hikwái. Ha xe arovia ave. Upéa nhe'ê arovia-gwi, xe pokwaha-rehe xe rereko. Upéa-gwi xe apombovia uka kuri anhomongeta hagwā pene ndive, he'i ou va'ekwe-pe.

²¹Upe rire he'i íxupe ou va'e:

—Nogwahêi vyteri ore-vy nde rehegwa kwatia nhe'ê. Judéia yvy-gwi ndoúi vyteri. Nhande re'ýi kwéry ko'a-py ou va'e nane mombe'úiry. Nomombe'u

vaíry nde rehegwa. ²²Ha gwĩ opa-rupi oiko va'e onhe'ẽ vai vai Hesu nhe'ẽ-rehe. Upéa oroikwaa. Upéa-gwi orohenduse voi ndehégwigwa, he'i. —Mba'eixagwa ne nhe'ẽ pa orohenduse ndéhegwi, he'i íxupe judeu kwéry. ²³Ha upéi katu omopeteĩ áry ou jevy hagwã hikwái.

Upe áry-py ou jevy henda-py. Hóga-py ou heta eterei. Pyharevete ka'aru ete peve oikwaa uka íxupe kwéry Hesu rehegwa nhe'ẽ. He'i íxupe kwéry:

—Anhetegwa voi Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ. Anhetegwa voi Hesu rehegwa nhe'ẽ, he'i ogwerovia uka etese-vy. —Hesu renonde rupigwa ndaijapúi voi. Upéixa he'i va'ekwe myamyri Moisés, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry ave, he'i omombe'u-vy ou va'ekwe-pe.

²⁴Ohendu ramo inhe'ẽ, oĩ ogwerovia va'e, oĩ ndogweroviái va'e ave. ²⁵Upéixa ramo oje'oipa jevy-ma hikwái. Onhonhe'ẽ mbojevy jevy oje'ói-vy. Oje'ói e'ỹ mboyve omombe'u íxupe kwéry Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety he'i va'ekwe. Héry va'e Isaías.

—Ndojavýi nipo ra'e onhe'ẽ Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ome'ẽ-vy Isaías-pe inhe'ẽrã. Pene ramói amyri kwéry pegwarã ome'ẽ íxupe. Anhetegwa voi ra'e onhe'ẽ omombe'u. A-rami he'i va'ekwe Isaías:

²⁶“Tereho katu judeu kwéry renda-py. A-rami emombe'u ko va'e nhe'ẽ: Erehendu-ta voi ha erehendu va'e ndopytáiry va'erã nde apysa-py. Erehexa-ta voi ha erehexa va'e ndereikwaáiry va'erã. Aipo-rami ere kuri íxupe kwéry. ²⁷Nainhakã porãvéi-ma judeu kwéry. Ohendu e'ỹ va'e-rami ohendu. Ohexa e'ỹ va'e-rami ave, ohexa. Upéa-gwi ndohexaséi voi, nohenduséi voi. Ndopytáiry ipy'a-py hemiendukwe hi'arandu porã hagwã. Ndogwerovaséi gweko Nhandejáry omopotĩ hagwã ipy'a iky'a va'e”*

he'i va'ekwe Isaías judeu kwéry-rehe, he'i Paulo imombe'u-vy. ²⁸—Pejeapy-saka porã katu ko va'e nhe'ẽ-rehe. Are-ma ne'írá joty omosarambi ranhe. Kwehe nomosarambíry judeu e'ỹ va'e-pe. Judeu kwéry-pe mante omosarambi. Áy ae omosarambi-ta Nhandejáry íxupe kwéry judeu e'ỹ va'e-pe nhane resendeharã rehegwa nhe'ẽ. Ohendu va'erã voíte hikwái, he'i ou va'ekwe-pe Paulo.

²⁹Ohendu ramo inhe'ẽ, oje'oipa judeu kwéry. Onhonhe'ẽ mbojevy jevy oje'ói-vy. ³⁰Ha ha'e katu opyta upe-py. Oiko mokõi ro'y opaga-vy ójehe. Oiporu hagwe-py joty oiko. Ou va'e-pe gwive omogwahẽ meme: “Nhagwahẽ katu jagwapy” he'i meme.

³¹Omombe'u mbe'u Nhandejáry nhande ruvixarã rehegwa nhe'ẽ. Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ-py oporombo'e mbo'e. Ndaipóri ojoko va'erã íxupe. Notíry imombe'u-vy.

* 28.26-27 Is 6.9-10

Roma tetã mygwa pegwarã

epistola de Paulo aos romanos

1 ¹(v1,7) Nhandejáry rembiayhu peiko va'e, hemienói he'yirã, Roma tetã-my peiko va'e. Xe Paulo amondo-ta peẽ-my xe nhe'ẽ. Tapende rovasa katu Nhandejáry, Nhande Ru va'e pende rexakwaa rei-vy. Tapende rexakwaa katu Nhandejáry Hesu Cristo ave. Tapene mbopy'agwapy katu ave. Xe Paulo Hesu Cristo rembigwái voi. Ha Nhandejáry xe renói va'ekwe gwemimondorã. Inhe'ẽ porã momb'e'uharã xe poravo va'ekwe. ²⁻⁴Yma va'ekwe Nhandejáry omombe'u nhe'ẽ porã. Hesu ne'írá ojekwaa ramo va'ekwe, hesegwa nhe'ẽ porã omombe'u-ma. Inhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe omombe'u. Ohai uka íxupe kwéry kwatia marangatu-rehe omoi hagwã inhe'ẽ porã. Kwatia nhe'ẽ-py omombe'u Nhandejáry ra'y rekorã. Ha'e Nhandejáry Hesu Cristo voi. Upéi ogwey ou-vy ko yvy-rehe oiko-ma hagwã kwimba'e ramo. Myamyri Davi remiarirõ voi upéa. Ha upéa ojejuka rire oikove jevy va'erã voi, ojekwaa hagwã hese Nhandejáry ra'y teehe hese, inhe'ẽ marangatu-gwi enterove va'e-rehe ipu'akaha ojehexa uka hagwã hese. ⁵Ha'e katu xe rexakwaa rei va'ekwe. Xe moí va'ekwe gwemimondorã xe arovia uka hagwã inhe'ẽ entéro tetã tetã mygwa kente kwéry-pe. Ha'e oipota gwéry-py enterove va'e omboete íxupe. ⁶Ha peẽ ave Roma-py peiko va'e, Nhandejáry pende pe'a Hesu Cristo re'yirã. ⁷(-)

Paulo otima porã Nhandejáry-pe Roma tetã mygwa-rehe

⁸Ko'ánga atima porã ranhe-ta Nhandejáry-pe pende-rehe kwéry. Hesu Cristo réry-py atima porã-ta. Nhandejáry perovia tee-magwi peiko-vy, pene rerakwã porã opa-rupi oho. Upéa-gwi atima porã Nhandejáry-pe. ⁹⁻¹⁰Oração ajapo jave, xe mandu'a meme pende-rehe. Oikwaa Nhandejáry xe mandu'a ndu'aha pende-rehe. Oikwaa xe apu e'yha voi xe. Xe py'a ete gwive amba-'apo va'e íxupe, ta'yry Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã amombe'u-vy. Are-ma ahase mo'ã pende ha-py. Ajerure rure Nhandejáry-pe ây aha hagwã apopohu. Xe aha va'erã ha'e oipotaha áry-py aha va'erã. ¹¹Apohehexe eterei amombe'u hagwã peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remime'ëgwe rehegwa nhe'ẽ pejehesa rerova e'y hagwã Hesu-gwi, perovia porãve rãve hagwã íxupe. ¹²Upéixa ramo nhanhopytygwõ va'erã. Xe arovia teehe xe-rehe pehexa kwaa ramo, perovy'a va'erã. Ha perovia teehe pende-rehe ahexa kwaa ramo katu, arovy'a ave va'erã.

¹³Ahase rei aiko-vy, xe re'yí kwéry, apopohu-vy. Ha xe jokoha katu ndohejáiry aha. Nhande kwéry e'y va'e, judeu e'y va'e outro tetã tetã-rupi oiko

va'e-pe namombe'u reíry hagwe-rami, peẽ aipota katu pehendu ave nhe'ẽ porã. ¹⁴Xe areko amombe'u va'erã voi. Tekotevẽ amombe'u voi Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã enterovêa-pe. Aha-ta katu amombe'u karai-pe, karai e'ỹ-pe ave. Aha-ta katu amombe'u imbo'epyre va'e-pe, imbo'epyre e'ỹ va'e-pe ave. ¹⁵Upéixa ramo amombe'uséte voi peẽ-my hesegwa nhe'ẽ porã Roma-py peiko va'e-pe.

Nainhe'ẽ reíry va'e Nhandejáry. Nhane resende kwaa voi

¹⁶Xe natĩry Hesu rehegwa nhe'ẽ porã amombe'u-vy. Xe arovia voi inhe'ẽ. Xe natĩry voi hesegwa amombe'u hagwã. Nainhe'ẽ reíry va'e Nhandejáry. Onhe'ẽ reroviaha gwive oresende kwaa va'erã íxupe Nhandejáry. Nhande kwéry, judeu va'e-pe oresendese ranhe. Upéi oresendese ave nhande kwéry e'ỹ va'e-pe, judeu e'ỹ va'e-pe. Upéa-gwi xe natĩry voi, nhe'ẽ porã mombe'u-vy. ¹⁷Upéa nhahendu ramo, oikwaa uka nhande-vy Nhandejáry mba'éixa pa nhane mopotĩ. Jarovia-ma ramo íxupe, omopotĩ nhande py'a. Nhane rembiapo porã-rehe rei nanhane mopotĩry. Jarovia-gwi íxupe ae nhane mopotĩ.

“Ogwerovia-gwi íxupe, Nhandejáry remimopotĩ oikove va'erã Nhandejáry ndive.”*

Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

Ndoikóiry ko yvy-rupi ipy'a ky'a e'ỹ va'e

¹⁸Ha upéi katu Nhandejáry oikwaa uka-ma oiko-vy gwembiaporã. Ogwe-reko asy va'erã gwĩ ojéupe omboete e'ỹ va'e-pe gwive. Hemiapo vai va'e-pe gwive ogwereco asy va'erã. Hemiapo vai meme-gwi, Nhandejáry ndohe-jái ojekwaa hese anhetegwa va'e rekoha. ¹⁹Ha Nhandejáry rekoha opa-rupi ojekwaa porã yvypóry-pe. Oikwaa uka íxupe kwéry gwekoha porã. Ha ndoi-kwaaséi-gwi íxupe ogwereco asy joty va'erã íxupe kwéry. ²⁰Yma va'ekwe omoingo ko yvy Nhandejáry. Ha upe rire katu Nhandejáry rexa e'ỹ ramo jepe, gwĩ yma gware ohexa kwaa joty hese hekoha: “Opa e'ỹ reheve ipu'a-kaha va'e nipo ra'e” he'i hese. “Heko marangatu va'e voi nipo ra'e” he'i Nhandejáry-rehe hikwái. Nhandejáry rembiapokwe rexa-vy ohexa kwaa porã tee voi hese. Oikwaa teĩ jepe, ndojapóiry heko-rupi. Upéa-gwi ndikatúiry he'i “Xe ndaikwaáiry íxupe. Xe ndaheko kwaáiry vyteri íxupe. Ndaheko kwaái-gwi, ajapose va'e rei-ma xe ajapo” ndikatúiry he'i. Ohexa kwaa voi hekoha. Oikwaa teĩ jepe ndojapóiry heko-rupi. ²¹Nhandejáry-pe oikwaa ramo jepe: “Nde ko Nhandejáry voi ra'e” nde'íry joty íxupe. Nomboeteséi íxupe, notima porãi íxupe. Nomboeteséi-gwi íxupe, onhembotavy-ma oiko-vy hikwái. Opy'apy-py onhe'ẽ rei rei oiko-vy. Nahi'arandúi-gwi pytũ-my rei oiko va'e-rami oiko hikwái. ²²“Ore ore arandu voi” he'i mo'ã ójehe kwéry. Ha nahi-'arandúiry voi hikwái. ²³Nomboeteséi-ma Nhandejáry omano e'ỹ va'e-pe. Hekovia omboete ta'anga anga Nhandejáry e'ỹ va'e-pe rei. Omboete e'ỹ va'e-rägwe-pe katu omboete hikwái. Teko rei-pe ae omonhandejáry imboete-vy. Omboete gwyra ra'anga-pe, víxu ra'anga-pe ave. Gwyre-rehe oiko va'e ra'anga-pe ave omboete hikwái.

²⁴Nahi'aranduvéi-magwi, ta-pe porā e'ŷ-rupi Nhandejáry oheja íxupe kwéry oho: "Tojapo katu oiko-vy ha'e ae gwembiapo" he'i hese kwéry. "Gweko ky'a-rupi ae toiko katu" he'i hese. Oheja íxupe kwéry oho onhomongy'a hagwā-rupi, otī kwaa e'ŷ reheve ae oiko hagwā. ²⁵Ombohekovia anhetegwa va'e Nhandejáry rehegwa. Ijapu va'e-pe katu ogwerovia. Nomboeteséi-ma nhane moingohare-pe. Hekovia ombotuvixa mba'e Nhandejáry rembiapokwe imboete-vy. Íxupe ae katu nomboete teéiry. Ha'e ae katu tonhemboete opa e'ŷ reheve. Amém.

²⁶Nomboetéi-gwi íxupe, oheja íxupe kwéry Nhandejáry tape vai-rupi oho hagwā. "Toiko otī kwaa e'ŷ reheve" he'i hese kwéry. Upéixa kunha notivéi-ma. Ohasa verei-ma oiko-vy tekoha. Teko ky'a-rupi oiko. ²⁷Ha kwi-mba'e ave ohasa verei-ma ave oiko-vy tekoha. Nonhenotī kwaavéi-ma oiko-vy. Upéa-gwi omoingo íxupe kwéry tape vai-rupi Nhandejáry hembiapo apokwe-rehe hereko-vy.

²⁸Upéixa ramo anhetegwa va'e Nhandejáry rehegwa ndoikwaasevéi. Upéa-gwi omoakā vai íxupe kwéry Nhandejáry. Upéixa ramo ivai ramo jepe, ojohu porā joty hikwái: "Tohasa katu tekoha" he'i hese. Omohembiapo vai joty íxupe kwéry. ²⁹Upéa-gwi opaixagwa ojapo. Hembiapo vai, opamba'e rei oipota ojúepe gwarā, ipy'a vai. Gwapixa oiko porāha ave ndojohu porāi. Ha ha'e kwéry oporojuka, onhorairō, oporombotavy ave. Gwapixa-pe ndohayhúí. Onhe'ē rei rei oiko-vy ojóhehe. ³⁰Onhogwenohē vai vai rei ave. Ndaija'éiry Nhandejáry-rehe. Nonhomboetéiry-gwi onhe'ēgwasu gwasu rei ojóhehe. Onhembotuvixaseve mo'ā hikwái. "Xe tuvixa mba'e, xe tuvixa mba'e" he'i mo'ā oiko-vy ójehe. Ha imandu'a ndu'a gwembiapo vairā-rehe ojapo vaive ive hagwā. Gwu nhe'ē-rehe opyrū. Osy nhe'ē-rehe ave opyrū. ³¹Hi'arandu e'ŷ va'e, hese ndojeroviái va'e. Gwe'ŷi-pe ndohayhúí, ndojohayhúí va'e. He'i hagwe-rami ndojapói va'e. Ndoporoporiahuverekóiry ave. ³²Upeixagwa apoha "Momyry amondo va'erā íxupe xejéhegwi" he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē. Ogweroko va'erā hembiapo vaikwe-rami. Omano hagwā-py oho va'erā. Upéa oikwaa ramo jepe, ojaposéte katu oiko-vy. Ha outro kwéry katu upeixagwa ojapo va'e ogwerohory joty hembiapo. "Iporā" he'i mo'ā joty hembiapo vai rexa-vy.

Nhandejáry ogweroko enterová-pe hembiapo apokwe-rehe

2 ¹Ma'erā po, xe re'ŷi, "Ne rembiapo vai-ma" peje rei pende rapixa-rehe? Nde rapixa rembiapo nderejohu porāi ramo jepe, ha'e-rami ave nde. Upéixa ramo ojekwaa nde-rehe nde rekoha vai. Upéa-gwi nhande kwéry ramo jepe, nhande kwéry e'ŷ ramo jepe, "Xe ko xe py'a poti aiko-vy" ndikatúí ere ndéjehe.

²Upeixagwa apoha-pe ogweroko va'erā Nhandejáry hembiapo apokwe-rehe imoingo asy-vy. Oheko kwaapa voi Nhandejáry. ³Nde rapixa rembiapo nderejohu porāi va'e, ne rembiapo hembiapo ramigwa voi ave. Ma'erā po, xe re'ŷi, "Nhandejáry ndaxe mbohasa asy mo'ái xe rembiapo apokwe-rehe" ere rei ndéjehe?

⁴Nerepenái para'e Nhandejáry rekoha-rehe. Ha'e nhande poriahuvereko reko va'e. Nanhane mbohasa asy pya'éí va'e nhane rembiapo vaikwe-rehe. Ipoxy rei rei e'ŷ va'e ha'e. Hekoha porā-gwi, nerepenái para'e hese. Ha Nhandejáry oipota

ererova nde rekoha. Upéa-gwi nde poriahuverekko reko oiko-vy ererova hagwã hese nde rekoha. Upe va'e peikwaa teĩ voi peiko-vy.* ⁵⁻⁶Ha peẽ katu pende apysa e'ỹ va'e-rami joty peiko. Penhembopy'a ratã-gwi, napehenduséi voi inhe'ẽ. Pepyrũ inhe'ẽ-rehe. Upéa-gwi Nhandejáry ojehexa uka jevyha áry-py, ogwerekko asy va'erã yvypóry-pe. Hembiaapo apokwe-rami ojapo va'erã hese. Inhe'ẽ-rehe pepyrũ-gwi, pene moingo asyve syve va'erã. Upe áry-py ojohu tee va'erã enterovéa-rehe hembiaapo apokwe.* ⁷Oĩ hembiaapo porã meme va'e. Oipota ojéupe omomba'egwasu Nhandejáry. Oipota ojéupe omboete. Onhemoingove ukase Nhandejáry-pe. Upe va'e-pe omoingove va'erã ondiva Nhandejáry opa e'ỹ reheve. ⁸Ha hembiaapo porã e'ỹ va'e katu ójehe anhóte oiko. Tekoha-rupi ndoikoséi-gwi, ojeheko rerova ivai va'e-rehe. Upe va'e-pe ogwerekko asy va'erã voi Nhandejáry. ⁹Hembiaapo vai va'e-pe gwive omoingo asy va'erã Nhandejáry. Ombohasa asy ranhe va'erã nhande kwéry judeu va'e-pe. Upéi nhande kwéry e'ỹ va'e judeu e'ỹ va'e-pe ave omoingo asy va'erã. ¹⁰Ha hembiaapo porã va'e-pe gwive omomba'egwasu va'erã Nhandejáry. Omboete va'erã íxupe kwéry. Ombopy'agwapy va'erã ave. Ohovasa ranhe va'erã nhande kwéry va'e-pe. Upéi nhande kwéry e'ỹ va'e-pe ave ohovasa va'erã. ¹¹Enterove va'e-pe peteixa ogwerekko Nhandejáry. Judeu kwéry, judeu e'ỹ kwéry ave hembiaapo apokwe-rehe peteixa ogwerekko.*

¹²Ha nhande kwéry e'ỹ va'e katu ndoikói myamyri Moisés remimombe'ukwe-rupi. Hemimombe'ukwe tekoha porã-rupi ndoikóiry. Ha'e ae gweko-rupi joty oiko. Moisés remimombe'ukwe-rupi ndoikói-gwi ojejavy. Ojejavy-gwi, oheja íxupe Nhandejáry. Ha nhande kwéry katu jaikose mo'ã Moisés remimombe'ukwe-rupi. Upe tekoha porã omombe'u va'ekwe nhande-vy teko porã-rupi jaiko hagwã. Ha jajejavy joty jaiko-vy ramo, Moisés nhe'ẽgwe-rupi ndajaikói ramo, ndojohu porãi nhane rembiapokwe Nhandejáry. ¹³Upe tekoha porã ohendu rei va'e-pe, "Nde py'a poti-ma nde" nde'íry va'erã íxupe Nhandejáry. Ohendu tee va'e-pe ae katu, "Nde py'a poti-ma nde" he'i va'erã íxupe Nhandejáry. ¹⁴Upe tekoha porã-rupi ndoikói nhande kwéry e'ỹ va'e. Moisés nhe'ẽgwe ndoikwaái voi. Ha oikwaa e'ỹ ramo jepe, Nhandejáry remimbota-rupi joty oiko. Ojéhegwi rei vérami oikwaa hemimbota. ¹⁵Nhandejáry remimbota ojapo-gwi, oĩ vérami joty he'i va'e íxupe ipy'apy-py, oikwaa uka va'e íxupe. Hembiaapo porã ramo, oĩ vérami joty he'i va'e íxupe, "Iporã erejapo upe va'e" he'i va'e. Ha hembiaapo vai ramo katu, oĩ vérami joty íxupe, "Ne rembiapo vai-ma" he'i vérami joty voi ave íxupe. Ojéhegwi rei vérami oikwaa ra'e Nhandejáry remimbota.

¹⁶Upéixa ete oiko va'erã. Nhandejáry ojehexa uka jevyha áry-py oiko va'erã. Xe remimombe'ukwe-rami oiko va'erã. Upe áry-py enterovéa-pe omonhe'ẽ va'erã Nhandejáry hembiaapo apokwe-rehe. Inhe'ẽ-py Cristo omombe'u va'erã íxupe kwéry ipy'a-py onhemi oĩ va'e. "Iporã" he'i va'erã para'e, "Ivai" he'i va'erã para'e peteĩ teĩ-pe.

**Moisés remimombe'ukwe tekoha porã-rupi
ndajaiko porã teíry nhande kwéry**

¹⁷Ha ko'ánga katu amondo-ta xe nhe'ẽ peẽ-my, xe re'yi kwéry. Nhande kwéry va'e-pema amonda-ta xe nhe'ẽ. "Xe ko judeu kwéry va'e" peje

* 2.4 Êx 34.6-7; 1 Pe 3.20 * 2.6 Sl 62.12; Mt 16.27; 1 Co 3.8; Ap 22.12 * 2.11 Dt 10.17; At 10.34-35

pendéjehe. Tekoha porã Moisés remimombe'ukwe perovia va'e. "Nhandejáry ko ore Jaryve voi" peje pendéjehe gwĩ nhande kwéry e'ỹ va'e-pe penhemboete uka reise-vy. "Ndaha'éiry pende Járy tee" peje íxupe onhomba'ejáry-rehe pepondera-vy. ¹⁸Nhandejáry remimbota peikwaa va'e voi. Upe tekoha porã-py pene mbo'e va'ekwe peikwaa porã hagwã jajapo va'erã, jajapo e'ỹ va'erã ave. ¹⁹"Xe ko gwaperã oikwaa e'ỹ va'e-pe ahexa uka va'e voi" peje rei pendéjehe. "Xe ko pytũ-my rei oiko va'e-pe ahesape va'e voi" peje pendéjehe. ²⁰"Xe ko hi'arandu e'ỹ va'e-pe amo'arandu va'e. Oikwaa e'ỹ va'e-pe ahekombo'e va'e" peje pendéjehe. "Upe tekoha porã-rupi aiko-gwi, xe arandupa voi xe. Anhetegwa va'e gwive aikwaapa xe" peje rei mo'ã pendéjehe. ²¹Kente mbo'eháry voi nde. Ma'erã po ndapejéi ojóupe "Aníke eremonda teĩ" peje hagwã pende rapixa-pe penhemonhe'ẽ-vy. Aipo ramo, ma'erã nde voi gwĩ-rami ne monda? ²²"Aníke peiko teĩ nde rapixa rembireko ndive penhomongy'a-vy" peje penhemonhe'ẽ-vy. Aipo ramo, ma'erã nde voi ereiko nde rapixa rembireko ndive. Tupã kwéry ra'anga pejohu vai voi. "Aníke peike teĩ ha'e kwéry oĩ ha-py" peje ojóupe. Aipo ramo, ma'erã nde voi ereho upe-py pemonda hagwã. ²³"Nhandejáry remimombe'u ukakwe nhande rekoharã voi ore rekoha" peje mo'ã pendéjehe peponderase-vy ojóeche. Penhemboetesewe mo'ã. Aipo ramo ma'erã pemotĩ Nhandejáry-pe hemimombe'ukwe pejapo e'ỹ-vy?

²⁴"Nhandejáry rekoha vérami mo'ã pereko-gwi, xe re'ýi kwéry, nhande kwéry e'ỹ va'e nombotéi Nhandejáry-pe. Onhe'ẽ rei rei hese"*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

²⁵Gwĩ Moisés remimombe'ukwe tekoha porã va'e gwive rendu-vy, peẽ kwéry penhepirekytĩ uka va'ekwe. Ha upe tekoha-rupi peiko e'ỹ ramo katu penhepirekytĩ uka rei araka'e. Penhepirekytĩ uka hagwe ndovaléi peẽ-my. ²⁶Ha nhande kwéry e'ỹ va'e, judeu e'ỹ va'e katu onhepirekytĩ uka e'ỹ va'e voi. Ha upe tekoha-rupi oiko-ma ramo, "Xe re'ýi e'ỹ ramo jepe, onhepirekytĩ uka e'ỹ ramo jepe, xe re'ýi tee-rami joty oiko" he'i va'erã Nhandejáry nhande kwéry e'ỹ va'e-rehe. ²⁷Aipo ramo, "Gwĩ nhande kwéry e'ỹ va'e hekoha porãve pendéhegwi" he'i va'erã Nhandejáry peẽ-my. Ha peẽ katu upe tekoha porã-rupi ndapeikói voi. Upe tekoha pende rehegwa nhe'ẽ kwatia-rehe onhemoi va'ekwe. Penhepirekytĩ uka va'ekwe. Ha upe tekoha-rupi katu ndapeiko teĩry voi. Ha nhande kwéry e'ỹ va'e katu onhepirekytĩ uka e'ỹ ramo jepe, upe tekoha-rupi joty voi oiko. Upéa-gwi "Judeu kwéry e'ỹ va'e hekoha porãve pendéhegwi" he'i va'erã peẽ-my Nhandejáry. ²⁸Aipo ramo, entéro judeu kwéry he'i va'e, oipirekytĩ va'e gwive, ndaha'éiry ha'e tee meme. Judeu kwéry oipirekytĩ-gwi mante ndoikóiry judeu tee ramo. ²⁹Ndaha'éiry upéixa. Ha judeu tee va'e katu ipy'a potĩ va'e, Nhandejáry remimopotĩ ipy'a. "Xe re'ýi tee voi nde" he'i íxupe va'e Nhandejáry. "Upe tekoha porã kwatia-rehe nhe'ẽ nhamonhe'ẽ-gwi, jaiko judeu tee ramo" ja'e mo'ã nhandéjehe. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oĩ-ma ramo ae nhande py'a-py, jaiko judeu tee ramo. "Xe pirekytĩ-gwi, aiko judeu tee va'e-rami" ja'e mo'ã nhandéjehe. Ndaha'éí upéa-gwi. Nhande py'a potĩ-gwi ae jaiko Nhandejáry re'ýi ramo judeu

* 2.24 Is 52.5

tee va'e-rami. Judeu tee va'e katu nomboetéi íxupe teko rei. Nhandejáry ae omboete íxupe.*

3 ¹Upéixa ramo, “Nhande pe'a rei araka'e nhande kwéry e'ỹ va'e pa'ũ-gwi” oĩ he'i va'e mo'ã upéixa. “Nhanhepirekytĩ rei araka'e” oĩ upéixa he'i va'e mo'ã. “Judeu kwéry va'e teĩ nhande kwéry” oĩ upéixa he'i va'e mo'ã. ²Nahániry. Nanhande pe'a reíry va'ekwe Nhandejáry. Nanhanhepirekytĩ uka reíry va'ekwe. Áy amombe'u ranhe-ta peẽ-my mba'éixa Nhandejáry nhande rovasa va'ekwe. Nhande kwéry-pete omonhangareko uka nhe'ẽ porã-rehe omombe'u hagwã. ³Ha oĩ va'ekwe nhande kwéry judeu va'e ndojapói inhe'ẽgwe-rupi: Aipo ramo he'i va'ekwe ndojapóiry voi para'e Nhandejáry, he'i va'e oĩ. ⁴Ndaha'éiry upéixa. Ndaijapu mo'ãi Nhandejáry. Onhe'ẽ-gwi ova e'ỹ va'e voi ko ha'e. Enterovéa va'e teko rei va'e ijapu ramo jepe, ojapo va'erã katu onhe'ẽgwe-rupi Nhandejáry. Ndikatúiry ha'e ijapu ójehe. Upéa-rehe he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Erenhe'ẽ jave, ojekwaa-ta katu nde-rehe nde apu e'ỹha. Ne monhe'ẽ uka ramo, Ojejavý e'ỹ va'e voi, he'i va'erã katu nde-rehe. Mba'eve ndojapóiry, he'i joty va'erã nde-rehe.”

Upéixa he'i voi Nhandejáry-rehe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

⁵Oĩ he'i va'e mo'ã: “Nhande rembiapo vai ramo, ojekwaa porãve Nhandejáry-rehe ijapu e'ỹha” he'i mo'ã. “Upéixa ramo, nhande rembiapo vaikwe repy-rehe nhande moingo asy ramo, ndaha'éí hembiapo porã va'e Nhandejáry” oĩ onhe'ẽ va'e mo'ã Nhandejáry rekoha-rehe. Upéixa he'i mo'ã teko rei, ijapu rei-vy hese. ⁶Ha ndaha'éiry voi upéixa. Ha Nhandejáry katu ndaheko porãi ramo ra'e, ndikatúi ogwereko arã ra'e enterovéa-pe hembiapo apokwe-rehe. Ha hekoha porã meme va'e voi ha'e. Ijapu e'ỹ va'e voi ha'e.

⁷Oĩ he'i va'e mo'ã: “Xe nhe'ẽgwe-rupi ndajapói ramo, ojekwaa porãve rãve Nhandejáry-rehe hekoha apu e'ỹha. Ha'e anho mante tuvixa mba'e, he'i va'erã Nhandejáry-rehe omboeteve-vy. Onhemboete ukave Nhandejáry. Onhemboete ukave-gwi, Mbava'e-rehe po xe moingo asy rei va'erã. Mbava'e-rehe po xe rereko rei va'erã xe rembiapokwe repy-rehe?” oĩ he'i va'e mo'ã. ⁸“Jajapo vai katu onhemomba'egwasuve hagwã Nhandejáry” he'i mo'ã. “Upe va'e Paulo nhe'ẽgwe voi” he'i mo'ã xe-rehe. Xe renohẽ vai uka rei xe-rehe onhe'ẽ rei rei-vy. Upéixa xe-rehe ijapu-gwi, iporã katu Nhandejáry omoingo asy íxupe hembiapo vai va'ekwe repy-rehe.

Ndoikói ojejavý e'ỹ va'e

(Rm 3.23; Gl 3.22)

⁹Upe ramo, “Nhande kwéry rekoha ojohu porãve para'e Nhandejáry nhande kwéry e'ỹ rekoha-gwi” oĩ he'i va'e. Nahániry. Enterovéa-rehe peteixa ojohu hese. Xe ha'e hagwe-rami, nhande judeu kwéry va'e, judeu kwéry e'ỹ va'e ave nanhande pu'akavéi-ma nhandéjehe jajejavý-vy. Ipu'akave nhande kwéry-rehe mba'evai nhande mohembiapo vai uka hagwã. ¹⁰Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Ndaipóri ni peteĩ va'e ojejavý e'ỹ va'e. ¹¹Hi'arandu va'e ndoikóiry. Nhandejáry-pe omoirüse va'e ndoikói ave. ¹²Enterovéa tekoha

vai-rupi rei-ma oiko ramo, omboyke-ma Nhandejáry-pe oho-vy. Ndoikovéi-ma ni petei va'e hembiaapo porã va'e.* ¹³ Hetekwe ojejaty e'ỹ va'e ivai ine ramo. Nanhagwahêséiry ha'e-py. Upéixa ete ijuru vai vai-gwi, nanhamoirüséi íxupe. Oporombotavy tavy onhe'ẽ vai-vy. Onhe'e-py oporomomytu'e'ỹ rei nhande jukase-vy. Mbói nhande su'u-ta va'e-rami, ivai nhande-vy.* ¹⁴ Naiporãi voi inhe'ẽ. Tomano mani, he'i nhande-rehe. Onhe'êgwasu gwasu vai rei ojóehe.* ¹⁵ Pya'e a'e voi oiko ojapo vai hagwã gwapixa-rehe. Ndojejokóiry voi íxupe ojuka hagwã-rehe. ¹⁶ Oho ha-rupi ojohu va'e-pe ogwereko asy asy, hese ndaija'êi-gwi. ¹⁷ Tape porã-rupi ndohóiry. Gwapixa kwéry-pe nombopy'agwapy kwaáiry. Ogwereko asyséte.* ¹⁸ Nomboetéi voi Nhandejáry-pe oiko-vy-gwi, upeixa hembiaapo.”*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ¹⁹ Entéro Nhandejáry kwatia nhe'ẽ gwive gwi Moisés nhe'êgwe-rupi oikose va'e pegwarã. Upéa jaikwaa voi. Nhandejáry remimombe'ukwe-gwi hembiaaporã enterove oikwaa. Upéa-gwi Nhandejáry ojohu va'erã enterovéa-rehe hembiapokwe. Hovagwy-py oĩ va'e ndojohúi va'erã onhe'êrã. ²⁰ Gwi Moisés nhe'êgwe renduha-pe, “Nde py'a poti-ma nde” nde'fry joty Nhandejáry. Ndojapopái-gwi inhe'êgwe nomopotĩry joty íxupe Nhandejáry. Upéa nhe'ẽ jajapose ramo mo'ã, oikwaa uka nhande-vy nhane rembiapo vaikwe.”

“Kiva'e-pe Nhandejáry, Nde py'a poti-ma nde, he'i?” oĩ oporandu va'e
(Gl 2.15-16; 3.11; Fp 3.9)

²¹ Yma va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ omombe'u nhande-vy va'ekwe Nhandejáry rembiaporã. Ha ko'ंगा katu oikwaa uka-ma nhande-vy mbava'e-rehe “Nde py'a poti-ma nde” he'i nhande-vy. Nhande nhandemopotĩ uka reise ramo upe tekoha porã-rupi rei jaiko-vy, nanhane mopotĩry voi Nhandejáry. ²² Hesu Cristo-rehe jajeroivia-gwi ae, “Nde py'a poti-ma” he'i nhande-vy. Entéro Hesu Cristo reroviaha-pe gwive, nhande kwéry va'e, nhande kwéry e'ỹ va'e ave, peteixa ogwereko Nhandejáry. Peteixa ójehe ojeroivia va'e-pe omopotĩ. ²³ Ndoikói ojejavý e'ỹ va'e. Enterove ojejavý. Nhandejáry-rami ndoikóiry. Ha'e-rami oikose jepe, ha'e-rami ndikatúi oiko hikwái. ²⁴ Ha jajejavy ramo jepe, nhande rexakwaa rei-ma oiko-vy Nhandejáry. “Ne resende-ma nde Hesu Cristo. Héry-py nde py'a poti-ma nde” he'i nhande-vy Nhandejáry. ²⁵ Omoingo va'ekwe íxupe nhane resendeharã. Nhande-rehe ojejuka-gwi, omboykese va'ekwe nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Hesu Cristo-rehe jajeroivia-ma ramo ae, omboyke va'erã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe nhande rereko poxy e'ỹ reheve. Upéa ojapo Nhandejáry ojekwaa hagwã hese hekoha apu e'ỹha. Yma araka'e kente kwéry hembiaapo vai ramo jepe, oha'arõ joty íxupe. Ndogwereko asy pya'éiry. ²⁶ Ha ko'ंगा katu ojohupa oiko-vy enterovéa-rehe hembiaapo vai va'ekwe, ojekwaa hagwã hese hekoha apu e'ỹha, hekoha porã teeja ojekwaa hagwã hese. Upéixa voi ojekwaa voi hese hekoha potiha. Mbava'e-rehe Hesu reroviaha va'e-pe gwive omopotĩ ojekwaa-ma ave hese.

* 3.10-12 Sl 14.1-3; 53.1-3 * 3.13 Sl 5.9; 140.3 * 3.14 Sl 10.7 * 3.15-17 Is 59.7-8

* 3.18 Sl 36.1 * 3.20 Sl 143.2; Gl 2.16

²⁷Ha ko'ánga katu ndikatuvéi-ma nhapondera ojóhehe: “Tekoha-rupi aiko-gwi aiko porãve ndéhegwi” ndaja'evéi-ma ojóupe, tekoha-rupi rei jaiko ramo. “Ne potĩ-ma nde” nde'íry nhande-vy Nhandejáry tekoha-rupi jaiko-gwi. Jarovia-ma ramo Hesu Cristo-pe ae, aipo he'i nhande-rehe. ²⁸“Jarovia-ma íxupe. Upéa-gwi nhane mopotĩ nipo ra'e” ja'e nhandéhehe. “Nhande nhande-mopotĩ uka reise ramo upe tekoha porã-rupi rei jaiko-vy, nanhane mopotĩry voi Nhandejáry” ja'e nhandéhehe. ²⁹Nhandejáry ndaha'úi judeu kwéry Járy mate. Ha'e ae enterove va'e Járy. Ha'e judeu kwéry Járy, judeu e'ý Járy ave. ³⁰Enterove va'e-pe nhande rereko peteíxa Nhandejáry. Nhane mopotĩ nhande kwéry va'e-pe jajerovia-gwi hese. Ogwerovia-gwi íxupe, omopotĩ ave nhande kwéry e'ý va'e-pe. ³¹Upe ramo oĩ he'i va'e mo'á: “Hesu Cristo-pe jarovia-gwi, ndajaikovéi-ma Moisés remimombe'ukwe tekoha porã-rupi” he'i mo'á ójehe kwéry. Upéixa ave he'i mo'á nhande-rehe kwéry. Ha upe tekoha porã-rupi ae katu jaiko joty.”

Nhandejáry reroviaha Abraão amyri rehegwa nhe'ê

(Gl 3.6-18; Tg 2.23)

4 ¹Ko'ánga amombe'u-ta peẽ-my myamyri nhane ramoigwasu Abraão rehegwa nhe'ê. Mba'éixa araka'e ipy'a onhemopotĩ va'ekwe amombe'u-ta. ²Hembiapo porã-gwi onhemopotĩ ramo ra'e, “Xejehegwi rei anhemopotĩ-ma” he'i arã araka'e ójehe. Ha Nhandejáry rovagwy-py katu ndika-túiry he'i upéixa. ³Ha Nhandejáry kwatia nhe'ê he'i:

“Ogwerovia-ma va'ekwe Nhandejáry-pe Abraão. Upéa-gwi Nde py'a potĩ-ma nde, he'i íxupe va'ekwe Nhandejáry.”*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. Upéa-gwi, “Xejehegwi rei anhemopotĩ-ma” ndikatúiry he'i. Ogwerovia-gwi íxupe ae omopotĩ-ma araka'e íxupe ipy'a. ⁴Omba'apo va'e-pe hembiapokwe repy nhame'ê íxupe. Nanhame'ê reíry íxupe. Hemigana ae nhame'ê íxupe. Ha hembiapo porã-rehe rei nomopotĩry Abraão-pe Nhandejáry. Ha teko rei katu gwembiapo porã-rehe rei onhemopotĩ ukase mo'á Nhandejáry-pe. ⁵Ha Nhandejáry reroviaha katu nonhemopotĩ ukaséiry gwembiapo porã-rehe rei. Ndoipotái Nhandejáry nhamba'apo nhandemopotĩ hagwã-rehe. Ha ipy'a ky'a va'e-pe, onhe'ê reroviaha-pe katu, “Ne potĩ-ma nde” he'i íxupe Nhandejáry. Onhe'ê reroviaha-pe ojohu porã-gwi, omopotĩ-ma íxupe Nhandejáry gweko irũrã. ⁶Upéixa voi he'i araka'e myamyri Davi gwĩ Nhandejáry remimobov'a-rehe:

“Nhandejáry remimopotĩ ovy'a oiko-vy. Nonhemopotĩry ojehegwínte hembiapo porã-gwi. Nhandejáry ae omopotĩ íxupe”

he'i araka'e Nhandejáry remimopotĩ-rehe.

⁷“Hembiapo vai va'ekwe-rehe ndogwerekói íxupe Nhandejáry. Upe va'e-rehe ovy'a eterei oiko-vy. Hembiapo vaikwe omboyke íxugwi va'e-rehe ovy'a oiko-vy. ⁸Hembiapo vai va'ekwe-rehe naimandu'avéi-ma Nhandejáry. Omboyke-ma voi íxugwi. Upe va'e-rehe ovy'a ete voi oiko-vy.”*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê Davi amyri remimombe'ukwe. ⁹Gwĩ yma gware reko-rupi ojepirekyĩ va'ekwe, judeu kwéry ovy'aha anho para'e

omombe'u Davi upéixa. Nahániry. Gwĩ ojepirekytĩ e'ỹ va'ekwe, judeu e'ỹ kwéry ovy'aha ave omombe'u upéixa. Amombe'u kuri peẽ-my Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Ogwerovia-gwi íxupe Abraão amyrĩ: Nde py'a potĩ-ma nde, he'i íxupe va'ekwe Nhandejáry”*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ¹⁰ Araka'e po Nhandejáry he'i upéixa? Abraão ojepirekytĩ rire-ma para'e he'i araka'e íxupe Nhandejáry. Nahániry. Upéa he'i ramo íxupe, ndojepirekytĩ vyteri va'ekwe. ¹¹ Onhemopotĩ rire-ma ojepirekytĩ va'ekwe. Ha ojepirekytĩ e'ỹ ramo ogwerovia rei-gwi Nhandejáry-pe, omopotĩ-ma va'ekwe íxupe. Ha upe rire katu Nhandejáry oipirekytĩ uka íxupe ojekwaa hagwã hese ogwerovia-gwi Nhandejáry-pe. Omopotĩ-ma araka'e íxupe. “Ogwerovia-gwi Nhandejáry-pe omboheko poti-ma íxupe” he'i arã Abraão-rehe. Upéixa-gwi Nhandejáry reroviaha va'e gwife, “Myamyrĩ Abraão nhane ramoigwasu voi ra'e” he'i hese hikwái. Ojepirekytĩ e'ỹ ramo jepe, Nhandejáry omopotĩ joty íxupe va'ekwe. ¹² Ha gwĩ ojepirekytĩ va'e judeu kwéry va'e gwife katu túvy kwéry-rami ave voi ra'e Abraão. Ojepirekytĩ ramo jepe, oiko ave Abraão reko-rupi hikwái. Ha'e ojepirekytĩ e'ỹ ramo vyteri Nhandejáry-pe ogwerovia-ma voi araka'e oiko-vy. Ha'e ogwerovia hagwe-rami äy ogwerovia-ma ave Nhandejáry-pe oiko-vy hikwái. Abraão reko-rupima oiko ave hikwái. Upéixa-gwi túvy kwéry-rami voi ave Abraão.

Nhandejáry he'i tee va'ekwe Abraão-pe gwembiaporã mombe'u-vy

¹³ He'i tee araka'e Nhandejáry: “Norombotavy mo'ãi xe rembiaporã-rehe” he'i. “Ko vvy ame'ẽ va'erã nde-vy ne ma'erã” he'i. “Ne remiarirõ kwéry onhemomba'e ave va'erã hese” he'i tee Abraão amyrĩ-pe gwembiaporã-rehe.”

Upéixa he'i tee ramo íxupe Nhandejáry, Moisés amyrĩ remimombe'ukwe tekoha porã-rupi anho ndoikói araka'e Abraão onhemopotĩ hagwã mo'ã. Upe tekoha-rupi rei-vyte oiko ramo, nde'íry íxupe. Ogwerovia-gwi íxupe ae araka'e, Nhandejáry omopotĩ-gwi íxupe ae araka'e, he'i tee araka'e íxupe upéixa. ¹⁴ Nhandejáry reroviaha e'ỹ reheve Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi rei-vyte oiko va'e-pe, “Penhemomba'e va'erã ko vvy-rehe” he'i ramo Nhandejáry ra'e, jarovia rei arã ra'e íxupe. Onhe'ẽ rei arã araka'e Abraão amyrĩ-pe. ¹⁵ Ha upe tekoha-rupi oiko va'e gwife, upe tekoha-rupi ndoikovéi-ma ramo, upe tekoha ohasa-ma ramo, ogwereko asy va'erã íxupe Nhandejáry. Ha upe tekoha kwaa e'ỹ va'e-pe katu ja'e rei arã: “Petekoha rasa-ma peiko-vy. Peiko katu upe tekoha-rupi” ja'e rei arã íxupe.”

¹⁶⁻¹⁷ Upe ramo ogwerovia-magwi íxupe omombe'u araka'e Abraão amyrĩ-pe hekoharã he'i tee-vy araka'e íxupe. Hemiarirõ kwéry-pe gwife ave he'i tee araka'e Nhandejáry. Ohexakwaase rei íxupe kwéry. Entéro heroviaha-pe ohovasa va'erã. Gwĩ Moisés amyrĩ remimombe'ukwe tekoha-rupi oiko va'e-pe, upe tekoha kwaa e'ỹ va'e-pe ave ohovasa va'erã. Abraão ogwerovia hagwe-rami ave ogwerovia-gwi, ohovasa va'erã ohexakwaa rei-vy hemiarirõ joapyri pyri-pe gwife. Upéa-rehe he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:*

* 4.9 Gn 15.6 * 4.11 Gn 17.10 * 4.13 Gn 17.4-6; 18.18; 22.17-18 * 4.14 Gl 3.18

* 4.15 Rm 7.7,10-25 * 4.16 Gl 3.16,29

“Heta tetã tetã-rupi oiko va'e, Nhane ramói, he'i va'erã nde-rehe.

Erejerovia hagwe-rami ave, ojerovia-ma va'erã xe-rehe, he'i

Abraão-pe Nhandejáry.”*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. Upéa-gwi nhande ramói-rami ave voi ra'e Abraão. Nhandejáry rekoha apu e'ỹ va'e-gwi, hese ojerovia-gwi, omoangeri ngeri inhe'êgwe Abraão. Ha Nhandejáry, Abraão ojerovia hese va'e katu, omano va'ekwe-pe omoingove jevy va'e voi. Gwĩ oiko e'ỹ va'e-pe mba'eve-gwi omoingo joty onhe'ê-rupi. ¹⁸ Ha Abraão katu: “Oiko-ta nde ra'y” he'i ojéupe ramo, ogwerovia-ma Nhandejáry-pe. Ituja ramo jepe oha'arõ arõ ojéupe omombe'u va'ekwe Nhandejáry. Upéa-gwi onhemboheta-ma onhemboe'ýi-vy hemiarirõ tetã tetã-rupi oiko va'e. Upéixa voi oiko va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ê he'i hagwe-rami:

“Upéixa onhemboe'ýi e'ýi va'erã ne remiarirõ kwéry”*

he'i araka'e Nhandejáry kwatia nhe'ê Abraão-rehe. ¹⁹ Ha'e omboty-tama cem ánhõ. Ituja eterei ramo jepe ndogwerovia ku'a ku'ái ojéupe he'i va'ekwe Nhandejáry. Gwete-rehe imandu'a oiko-vy. Haimete-ma ndaipu'akavéi gwete-rehe. Omano hagwã-ramima oiko. Ójehe ndaipu'akavéi-ma. Igwaigwĩ-ma hembireko Sara. Naimembýi va'e voi ha'e oiko-vy. Ogwenogwaigwĩ-ma omemby e'ỹha. Upéa-rehe imandu'a jave, ndogwerovia ku'a ku'áiry joty ojéupe he'i va'ekwe Nhandejáry. “Ãy ndahexa mo'ávêi-ma xe ra'yrã” nde'íry joty ójehe. Ogwerovia tee joty. ²⁰ “Mba'éixa po oiko-ta xe ra'y?” nde'íry joty. Ojéupe he'i va'ekwe Nhandejáry ndogwerovia ku'a ku'ái joty. Ogwerovia tee-gwi, ojerovia teeve eve joty hese. “Nde ko nde tuvixa mba'e va'e voi” he'i Nhandejáry-pe omboete-vy. ²¹ “Nhandejáry he'i tee ramo, ojapo nhande-vy” he'i. “He'i hagwe-ramima ojapo va'e voi nhande-vy. Ojapo kwaa voi xe-vy gwarã. Hekoha apu e'ỹha aikwaa voi xe” he'i Nhandejáry-rehe ogwerovia tee-vy. ²² Upéixa-gwi ogwerovia tee-gwi, “Ha'e ipy'a potĩ-ma” he'i hese Nhandejáry. ²³ Upéa Nhandejáry kwatia nhe'ê he'i ranhe Abraão-rehe. ²⁴ Ha upe rire katu he'i-ma nhande-rehe ave. Nhandejáry Hesu moingove jevyha-rehe jajerovia-ma ramo “Nde py'a potĩ-ma nde” he'i ave va'erã nhande-vy Nhandejáry. Upéixa voi upéa Nhandejáry kwatia nhe'ê he'i-ma nhande-rehe ave. ²⁵ Nhandejáry nhe'ê-py ojejuka va'ekwe Hesu. Jajevy-gwi omano. Upéi omoingove jevy va'ekwe íxupe, nhande py'a potĩ reheve onhemoirũ uka hagwã nhande-vy.

Nhande py'a omopotĩ-ma Nhandejáry

5 ¹ Upe ramo Nhandejáry-pe jarovia-magwi, nhande py'a potĩ reheve jaiko. Nhande rereko asyvêi-ma va'erã Nhandejáry. Nhane mbojoja va'e ojéupe Nhandejáry Hesu Cristo. Heko-rupi mante jaiko. ² Hese jajerovia-gwi, Cristo nhande reru va'e, nhande rovasa nhande rexakwaa rei-vy hagwã-py nhande reru. Ha ko'ánga Nhandejáry reko irũ ramo-ma jaiko. Ojehexa uka ramo Nhandejáry reko porã teehe, onhembotuvixa mba'e ramo ave, jaiko va'erã katu heko-rupi. Upéa jaikwaa voi. Upéa-rehe javy'a ete voi jaiko-vy. ³ Gwĩ nhande rereko asyha-pe ae nanhanheme'êi. Nhande rereko

* 4.17 Gn 17:5 * 4.18 Gn 15:5 * 4.19 Gn 17:17; Hb 11:12 * 4.23-24 Rm 15:4; 1 Co 9:10; 10:11 * 5.1-2 Mt 5:11-12

asy jave, javy'a joty nhande, nhande mbaraeteve teve joty jaiko-vy, jajehesa rerova e'ỹ hagwā Nhandejáry-gwi. Upéa jaikwaa-gwi, javy'a joty jaiko-vy. ⁴Jajehesa rerova e'ỹ ramo íxugwi, "Xe rerovia tee nipo ra'e" he'i arã nhande-rehe Nhandejáry nhande johu porã-vy. ⁵Nhande johu porã-gwi, jaikwaa voi jaiko porã hagwā Nhandejáry ndive. "Nhandejáry ndive jaiko porã va'erã" ndaja'e reíry voi nhandéjehe. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, nhande-vy Nhandejáry remime'ëgwẽ, oikwaa uka nhande-vy Nhandejáry nhande rayhu tee reiha nhande py'a ete gwive jajohayhu hagwā. Upéixa-gwi, "Nhandejáry ndive jaiko porã va'erã" ndaja'e reíry voi nhandéjehe.*

⁶Nhandéjehe nanhande pu'akái vyteri ramo, nhande rekoha vai ramo, upe jave Cristo ojejuka-ma va'ekwe nhande-rehe. Nhandejáry omboypy hagwe-py omano.* ⁷Ojejavý e'ỹ va'e-rehe hasy peve voi nhamano va'e, nhande rekove-rehe nhande rakate'ỹ-gwi. Ha nhande poriahuverekó reko va'e-rehe katu, "Naxe rakate'ỹiry xe rekove-rehe. Hese amano hagwā-rami aĩ" oĩ para'e upéixa he'i hese. "Hese amano hagwā-rami joty" he'i para'e hese. ⁸Ha Nhandejáry katu oikwaa uka-ma va'ekwe oiko-vy nhande rayhu tee reiharã oikwaa uka-ma va'ekwe nhande-vy. Jajejavy vyteri jaiko-vy ramo, Cristo nahakate'ỹiry gwekove-rehe. Nhande rekovia omano va'ekwe nhande-rehe. ⁹Nhande rekovia gwugwy avyete-py ojejuka-gwi va'ekwe, äy ipotĩ-ma Nhandejáry-pe nhande py'a. Upéa-gwi Cristo nhande resende va'erã voi. Ogwahẽ va'erã Nhandejáry áry enterove-pe ohekojohupa hagwā, hembiaipo vaikwe-rehe ogwerekó asy hagwā íxupe kwéry. Upeha áry-py nhande resende va'erã katu Cristo. Nanhane mondói va'erã nhande mbohasa asy hagwā-py. ¹⁰Yma va'ekwe nanhande a'éiry va'ekwe Nhandejáry-rehe. Ha Ta'ýry nhande-rehe omano-gwi gweko irurã nhande moingo va'ekwe Nhandejáry. Äy Nhandejáry nhamoirũ-ma jaiko-vy. Ha Cristo nomanovéi hagwā-ma oikove jevy-gwi, nhande resende sende meme va'erã katu oiko-vy. ¹¹Areko joty amombe'uve va'erã peẽ-my. Äy Nhandejáry Hesu Cristo nhande moingo-ma Nhandejáry irũ ramo nhande rerekó asy e'ỹ reheve. Upéa-gwi nhande mbovy'a vy'a oiko-vy Nhandejáry.

Adão amyri rembiapokwe ndaha'ei Cristo rembiapo-rami

(1 Co 15.21-22)

¹²Yma va'ekwe ojejavý-ma nhande ypy héry va'e Adão. Ha'e ojejavý ranhe-gwi, ombojejavý va'ekwe yma gware yvypóry kwéry-pe. Ojejavý-gwi mombyrypa oiko Nhandejáry-gwi omano hagwā-rami voi hikwái. Upéa-gwi ojejavý-ma va'ekwe entéro yvypóry gwive. Upéa-gwi mombyrypa oiko Nhandejáry-gwi omano hagwā-rami voi oiko hikwái.* ¹³Ne'írá omombe'u va'ekwe Nhandejáry yvypóry kwéry-pe tekoha porãrã. Áry porukwe-rupi rei oiko hikwái. Ha'e kwéry hekorã ne'írá omombe'u ramo jepe, ojejavý joty oiko-vy hikwái. Ha gweko hagwā oikwaa e'ỹ va'e oiko ha-py, "Amoingo asy va'erã íxupe" nde'íry Nhandejáry. Hembiaipo vai va'ekwe-rehe ne'írá imandu'a hese Nhandejáry. ¹⁴Ha hembiaipokwe-rehe ne'írá imandu'a ramo jepe Nhandejáry, ojejavý joty oiko-vy va'ekwe hikwái. Adão amyri rire Moisés amyri oiko peve, Nhandejáry nomombe'úi íxupe ha'e kwéry hekorã. Tekoha

* 5.3-5 Tg 1.2-3,12; 1 Pe 1.5-7; 4.13 * 5.6 1 Tm 1.15; 1 Pe 3.18 * 5.12 Gn 2.17; 3.6,19

porã ndoikwaái-gwi, “Nohendúí voi xe remimombe'ukwe” nde'íry hese Nhandejáry. Ha ndoikói-gwi Nhandejáry reko-rupi, ojejavý joty oiko-vy va'ekwe. Ójehe ndaipu'akavéi-ma. Mombyrypa oiko Nhandejáry-gwi omano va'erã-rami rei hikwái. Ha Adão katu nohendúí-ma va'ekwe ojúpe he'i va'ekwe Nhandejáry. Ha he'ýi kwéry-pe katu nomombe'úi Nhandejáry hekorã kwéry. Upéa-gwi Adão ojejavý hagwe-ramima ha'e kwéry ndojejavýíry. Ha'e-rami ojejavý e'ý ramo jepe, mombyrypa oiko araka'e Nhandejáry-gwi. Omano va'erã-rami rei oiko hikwái.

Adão rehegwa nhe'ê he'i Cristo ou va'erã-rehe. ¹⁵Ha Cristo rembiapo ndaha'êi Adão rembiapokwe-rami. Nhande ypy Adão gwí ojejavý va'e gwive ypy voi. Ha Cristo katu enterovéa-pe omopotí hagwã oikwaa. Ojejavý-ma va'ekwe Adão. Ha Nhandejáry katu nhande rovasa va'ekwe nhande rexakwaa rei-vy. Adão ojejavý-magwi, mombyrypa oiko araka'e Nhandejáry-gwi hikwái. Omano va'erã-rami rei oiko yma gware yvypóry kwéry. Ha Nhandejáry katu nhande rexakwaa porã rei voi va'ekwe. Nhande kwéry gwive nhande rovasa vasa va'ekwe peteí héry va'e Cristo, ha'e ramigwa ndoikóiry va'e. Upéa-gwi opamba'e-py nhande rexakwaa porãve ráve katu Nhandejáry. ¹⁶Ha ndaha'êi Adão rembiapokwe-rami Nhandejáry rembiapo. Nhande ypy Adão ojejavý rire-ma, “Ha'e onhembopy'a ky'a-ma” he'i hese Nhandejáry. Upéixa he'i ave nhande-rehe Nhandejáry. Ha nhande kwéry katu heta jajejavý javý rire-ma jepe “Nde py'a potí-ma nde” he'i joty nhande-vy nhande rexakwaa rei-vy. ¹⁷Oí peteí va'e nhande ypy ojejavý va'ekwe. Peteí jepe ojejavý ramo, ndaipu'akavéi-ma ójehe enterovéa. Omano va'erã-rami rei hikwái. Ha outro peteí va'e, Hesu Cristo jaroviaha ypy va'e rembiapo iporã eteve voi. Nhandejáry rembiexakwaa rei va'e gwive, “Nde py'a potí-ma nde” he'i íxupe va'e gwive, upeixagwa Nhandejáry rekoha-rupita ae oiko, peteí oiko va'e Cristo omoingove íxupe-gwi.

¹⁸Upéixa ramo peteí va'e ojejavý-gwi icy'a-ma nhande py'a. Ha upe rire katu peteí va'e ojejavý e'ý-gwi, “Nde py'a potí-ma nde” he'i nhande kwéry-pe Nhandejáry nhane moingove-vy. ¹⁹Nhandejáry nhe'ê peteí va'e nhande ypy nohendúí va'ekwe. Upéa-gwi nhande kwéry gwive jajejavý va'ekwe. Ha upe rire katu peteí va'e ohendu va'ekwe ojúpe he'i va'ekwe Nhandejáry. Upéa-gwi, “Nde py'a potí-ma nde” he'i va'erã heta heta va'e-pe Nhandejáry.

²⁰Upe ramo omombe'u va'ekwe Nhandejáry nhande rekoha porãrã rehegwa nhe'ê. Upéixa teko rei ndoikói ramo upe tekoha porã-rupi, Nhandejáry oipota ojekwaapave hese upe tekoha-rupi oikose e'ý etereiha. Ha teko rei ivaive ive va'e ojapo-ma ramo, upe jave nhande rexakwaa porãve ráve joty Nhandejáry nhande rovasa-vy. ²¹Yma va'ekwe jajejavý-gwi, ipu'aka nhande-rehe tekoha vai. Nhande pu'akavéi-ma nhandéjehe. Nhamano va'erã va'e-rami jaiko rei va'ekwe jajejavý-gwi. Ha upe rire katu nhande rovasa-ma va'ekwe nhande rexakwaa rei-vy ndaipu'akavéi-ma hagwã nhande-rehe tekoha vai. Nhandejáry Hesu Cristo omano-gwi nhande-rehe, nhane mopotí-ma va'ekwe Nhandejáry. Nhande py'a potí-gwi, nhane moingove opa e'ý reheve jaiko hagwã he'ýi tee ramo.

Cristo-pe peteixa nhamoirũ ramo, jaiko voi nhande

(2 Co 5.17; Gl 2.20; 5.24)

6 ¹Oí he'i va'e mo'ã oiko-vy: “Jajejavý ramo jepe, nhande poriahuve-reko reko joty arã Nhandejáry” he'i mo'ã. “Aipo ramo, iporã jajejavyve,

nhande poriahuverekove hagwā” he'i mo'ā. ²Ndaha'úi upéa-rehe. Nhande-rehe ndaipu'akavéi-ma ae tekoha vai. Mba'e vai-rupi ndajaikovéi-ma nhande. Nhamano va'e-ramima jaiko íxupe. Omano va'ekwe-rami jaiko mba'e-vai-pe. Upéixa-gwi ndikatuvéi-ma jajejavy jaiko-vy. ³Nhanhemongarai ramo va'ekwe, jajehexa uka va'ekwe Cristo Hesu-pe Peteixa nhamoirūmaha íxupe. Ha'e omano va'ekwe. Peteixa nhamoirū-ma ramo íxupe, omano va'ekwe-rami ave jaiko-ma indive. Upéa peikwaa voi. ⁴Nhane mongarai ramo va'ekwe, Peteixa nhamoirūmaha íxupe jahexa uka va'ekwe. Ha'e omano va'ekwe. Peteixa nhamoirū-ma ramo íxupe, omano va'ekwe-rami ave jaiko hendive. Ndajajejavývúi-ma voi. Upéi Cristo-pe omoingove jevy ramo Nhande Ru, ojekwaa voi hese heko mbaraeteha. Cristo oikove jevy hagwe-rami oipota nhande ave nhande rekoha pyahu jaiko-vy. Oipota nhambopyahu nhande reko jaiko-vy.*

⁵Cristo omano va'ekwe. Peteixa nhamoirū-ma ramo íxupe va'ekwe, omano va'ekwe vérami jaiko indive. Upéixa ete ha'e vérami nhane moingove jevy ramo, Peteixa nhamoirū va'erā íxupe. ⁶Nhandejáry rembiaporā jaikwaa voi. Kurusugwasu-rehe omano ramo va'ekwe Cristo, hendive nhande reko tujakwe ave omano va'ekwe. Oipe'ase nhandéhegwi nhande rekoha vaikwe nhande jajapose va'e rei ndajajapovéi-ma hagwā, ndaipu'akavéi-ma hagwā nhande-rehe tekoha vai. ⁷Nhamano ramo ndaipu'akavéi-ma nhande-rehe tekoha vai. Upéa jaikwaa voi. ⁸“Cristo ndive omano va'ekwe-rami jaiko-ma ramo, indive gwarā nipo ra'e nhande” ja'e nhandéjehe jarovia-vy íxupe. ⁹Cristo omano rire oikove jevymaha jaikwaa voi. Nomanovéi-ma va'erā. Ojehe ipu'aka-magwi, nomano hagwāvéi-ma voi ha'e oiko-vy. ¹⁰Ojejuka-ma ramo, omano va'ekwe nhande-rehe ndaipu'akavéi-ma hagwā tekoha vai nhande-rehe. Peteigwe mante omano va'ekwe. Ha upe rire katu nomano manovéi-ma va'ekwe oiko-vy. Ko'ánga katu oikove jevy-gwi Nhandejáry pegwarā-ma voi ha'e oiko. ¹¹Upéixa ete iporā katu: “Ndai'akavéi-ma xe-rehe tekoha vai. Amano va'ekwe-rami aĩ joty. Cristo Hesu-pe Peteixa amoirū-gwi, āy Nhandejáry pegwarā-ma voi aiko” ja'e nhandéjehe. Nanhaheme'evéi-ma tekoha vai-pe.*

¹²Anive penheme'ẽ tekoha vai-pe ipu'aka hagwā pende py'a-rehe, peja-pose va'e rei pejapo hagwā. ¹³Naiporāi katu penheme'ẽ íxupe. Pende rete poru-ma ramo, ojapo vai uka va'erā peẽ-my. Hekovia Nhandejáry-pe ae katu penheme'ẽ. Pemanu va'ekwe-rami pene moingove jevy va'ekwe. Upéa-gwi peheja katu Nhandejáry po-py pende py'a gwive pende rete gwive pende rete poru hagwā pene moembiapo porā uka hagwā.* ¹⁴Naiporāi katu pende-rehe ipu'aka tekoha vai. Yma va'ekwe Moisés remimombe'ukwe tekoha porā-rupi peikose mo'ā. Pendejéhegwi peiko va'ekwe. Ha ko'ánga katu Nhandejáry pende rovasa vasa va'e-rupi peiko. Pende rexakwaa kwaa rei-gwi peiko porā voi. Upéa-gwi naiporāi katu pende-rehe ipu'aka tekoha vai.

Peiko-ma Nhandejáry rembigwái ramo pejejavy e'ỹ hagwā

¹⁵Oĩ he'i va'e mo'ā oiko-vy: “Iporā para'e jajejavy” he'i. “Yma Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi mo'ā jaikose va'ekwe nhandemopotĩ hagwā mo'ā. Ha ko'ánga katu Nhandejáry rembiaporiahuverekó ramo jaiko-gwi,

nhane poti-ma jaiko-vy. Upéa-gwi jajevy ramo jepe, nanhane moingo asy mo'ai para'e Nhandejáry" he'i mo'a oiko-vy hikwái. Ndaha'ei voi upéixa. ¹⁶Erenheme'e ramo ijokwaiha-pe inhe'e rendu ramo, nde ruvixa ramo oiko arã nde-vy. Hembigwái ramo ereiko va'erã íxupe. Mba'e vai-pe erenheme'e ramo, eremano va'erã. Aipo ramo mombyry erepyta arã Nhandejáry-gwi. Ha Nhandejáry po-py katu erenheme'e ramo, inhe'e erehendu ramo, "Nde py'a poti-ta nde" he'i va'erã nde-vy. Upéa peikwaa voi.

¹⁷Ha atima porã katu Nhandejáry-pe pende-rehe. Yma mba'e vai ipu'aka araka'e pende-rehe. Ha upe rire katu pehendu-ma va'ekwe peẽ-my hemimo-mbe'ukwe heko-rupi peiko hagwã. Pende py'a gwive pehendu-ma va'ekwe inhe'e. ¹⁸Pende-rehe ndaipu'akavéi-ma mba'e vai. Peiko-ma Nhandejáry rembigwái ramo pejevavyve e'ỹ hagwã. * ¹⁹Napene arandupáiry vyteri. Upéixa-gwi apomo'arandu-ta tembigwái rehegwa nhe'e-rami. Yma penheme-ẽmba va'ekwe pende py'a gwive mba'e vai-pe hembigwairã penhemongy'a hagwã pejapo vaive ive hagwã. Ha ko'ánga iporã katu penheme-ẽmba Nhandejáry-pe hembigwairã pejevavyve e'ỹ hagwã, peiko marangatu hagwã peiko-vy.

²⁰Yma araka'e peiko mba'evai rembigwái ramo peiko. "Pejapo katu Nhandejáry remimbota" nde'íry araka'e peẽ-my nde rerekwa. ²¹Áy katu peti pene rembiapokwe-gwi. Yma pene rembiapo vai jave, pene rembiapokwe ndovaléi araka'e. Napende rovasái voi araka'e Nhandejáry. Upéixa pejapo ramo, mombyry rei pemano arã Nhandejáry-gwi. ²²Ha ko'ánga katu pende-rehe ndaipu'akavéi-ma mba'e vai, Nhandejáry rembigwái ramo peiko-magwi. Penheme-ẽ-ma íxupe peiko marangatu hagwã hendive peikove opa e'ỹ reheve hagwã. Upéixa íxupe penheme-ẽ ramo, entéro ne rembiapo ovale voi. ²³Ha jajevy ramo nhande rembiapo apokwe-rami nhande rereko arã. Mombyry rei nhamano arã Nhandejáry-gwi. Ha Nhandejáry Cristo Hesu-pe peteixa nhamoirũ ramo, ondive nhane moingove meme va'erã voi Nhandejáry nhande rexakwaa rei-vy.*

Omenda va'e rehegwa nhe'e

7 ¹Peẽ xe re'íy kwéry, tekoha rehegwa nhe'e kwaaha voi. Upéixa-gwi peẽ-my amombe'u-tama va'e peikwaa voi. Tekoha rehegwa nhe'e jaikove va'e pegwarã. Ndaha'ei nhamano va'ekwe pegwarã tekoha. ²Upéixa voi kunha ime va'e tekoha-rupi oiko jave, oikove vyteri ramo iména, ndikatúí oheja oho-vy. Ha omano ramo katu ndaipu'akavéi hese imenakwe. ³Upéixa ramo iména oikove vyteri ramo, outro kwimba'e ndive oiko ramo, "Teko ky'a-rupi oiko" ja'e arã hese. Ha iména omano ramo katu ndaipu'akavéi hese. Omenda pyahu jevy ramo outro kwimba'e-rehe, tekoha-rupi joty oiko va'erã. Omano va'ekwe rereko asyhaty e'ỹ upéa. Ndoikovéi omano va'ekwe pogwy-py, ojei-ma íxugwi. Ndaixupe gwarãi inhe'e. ⁴Upéixa ete pende rekoha, xe re'íy kwéry. Cristo omano va'ekwe. Cristo-pe peteixa pemoirũ-gwi, omano va'ekwe-rami ave peiko va'ekwe. Yma va'ekwe he'i va'ekwe Moisés: "Nderejapopái ramo upe tekoha porã nhe'e gwive, eremano arã mombyry Nhandejáry-gwi ereiko hagwã" he'i va'ekwe Moisés Nhandejáry nhe'e ohai-vy. Áy jajeroivia-magwi

Cristo-rehe, upéa nhe'ê ndaha'evéi nhande-vy gwarã. Ha'e kuri peê-my: Ime-nakwe nomandavéi-ma gwembirekokwe-rehe. Ndoikovéi-ma omano va'ekwe pogwy-py, ojei-ma íxugwi. Upéixa ete Hesu Cristo-pe nhamoirũ-gwi, omano va'ekwe-rami jaiko-gwi, ndaha'éi nhande-vy gwarã Moisés rembihaikwe. Ha Cristo omano rire, omoingove jevy íxupe Nhandejáry. Upéa-gwi ây peiko-ma he'íyi ramo yva'a porã va'e-rami, pene rembiapo porã porã hagwã íxupe. ⁵Yma jajapose va'e rei jajapo va'ekwe. Upe-ma ramo, "Ani erejapo teĩ upéa" he'i ramo Moisés remimombe'ukwe nhande rekoharã, ivaive ive va'e joty jajapose va'ekwe. Yvyra hi'upy e'ỹ vaive va'e-rami nhane rembiapo vai vai jaiko-vy va'ekwe. Nhane rembiapo vai vyteri ramo ra'e, mombyry Nhandejáry-gwi jaiko arã ra'e. Nhamano hagwãixa jaiko va'ekwe. ⁶Upéa yma gware tekoha porã nhe'ê ipokatu joty. Ha peteixa nhamoirũ-ma ramo Cristo-pe, ây upéa kwatia nhe'ê ndaha'evéi nhande-vy gwarã. Ây omano va'ekwe-rami jaiko íxupe. Ndaipokatuvéi-ma nhande-rehe upéa yma gware nhe'ê. Nhe'ê Marangatu tee va'e reko-rupi ae nhamba'apo Nhandejáry-pe jaiko-vy.

Upe tekoha porã nhe'ê amonhe'ê ramo, aikwaa-ma xe rekoha vai

(Rm 3.20)

⁷Oĩ he'i va'erã para'e: "Naiporãi ra'e Moisés amyrĩ remimombe'ukwe tekoha" he'i mo'ã. Ndaha'éiry upéixa. Upe tekoha rehegwa nhe'ê ahendu-ma ramo, xe rembiapo vaikwe aikwaa-ma voi. "Aníke peipota teĩ pende rapixa mba'e" nde'íry ramo ra'e upe tekoha rehegwa nhe'ê, ndaikwaái arã ra'e xe rekoha vai. * ⁸"Ani ne mba'e jerure rure teĩ" he'i Moisés amyrĩ rembihai-kwe tekoha porã mombe'u-vy. Upéa nhe'ê amonhe'ê ramo jepe, ajejavy joty. Aipota eterei xe rapixa mba'e. Upéa-gwi ajejavyve vyve aiko-vy. Upe tekoha ndaikwaái ramo ra'e, ndaikwaái arã ra'e xe rekoha vai. Naxe mbojejavyí arã ra'e. ⁹Yma upe tekoha rehegwa nhe'ê kwaa e'ỹ-vy aiko va'ekwe. Ha upe rire katu: "Ani erejapo teĩ upeixagwa" he'i pykatu upe tekoha rehegwa nhe'ê, ajaposeve seve joty. ¹⁰Upéi mombyry aiko va'ekwe Nhandejáry-gwi amano va'ekwe-rami. Upe tekoha porã-rupi meme mo'ã oipota va'ekwe xe aiko hendive Nhandejáry. Ha xe katu mombyry-ma aha va'ekwe aiko-vy Nhandejáry-gwi. Aiko teĩ. Omano va'ekwe-rami aiko va'ekwe íxugwi. ¹¹Upe tekoha nhe'ê amonhe'ê ramo jepe "Aníke erejapo teĩ upeixagwa" he'i pykatu, xe ajaposeve seve joty. Upe tekoha-rupi aikose mo'ã ramo jepe, anhembotavy-ma joty. Upe tekoha nhe'ê xe mbojejavyve joty. Ajejavyseve joty. Upéixa ramo ajejavy javy-gwi, omano va'ekwe-rami aiko va'ekwe.

¹²Upéixa ramo Nhandejáry rekoha marangatu voi upe tekoha. Nhande rekorã rehegwa nhe'ê, Nhandejáry rekoha marangatu voi ave. Nhandejáry remimbota omombe'u upéa nhe'ê. Nhane mo'arandu porã, nhane moingo tape porã-rupi ave. ¹³Oĩ he'i va'erã para'e: "Upe tekoha Nhandejáry rembi-johu porã va'e xe mbojejavy ra'e. Xe jukaharã vérami" he'i mo'ã. Ndaha'éiry upéixa. "Ani erejapo teĩ upeixagwa" he'i va'e-rehe xe mandu'a ramo, ajejavyseve joty aiko-vy. Omano va'ekwe-rami aiko. Upéixa ramo ojekwaa xe-rehe xe rekoha vaiha. Jajejavy e'ỹ hagwã pe tekoha he'i-gwi, ojekwaa porãve nhande-rehe nhande rekoha vaiha. "Ivai eterei voi" ja'e nhandéjehe.

* 7.7 Êx 20.17; Dt 5.21

“Aikose e'ŷha-rupi aiko joty” he'i Paulo

¹⁴Nhane nhe'ê marangatu pegwarã voi Moisés remimombe'ukwe tekoha porã. Ha ndaxe reko marangatu meméiry. Xe-rehe ipu'aka joty tekoha vai va'e. ¹⁵Xe aikose ha-rupi ndaikói. Ndajaposéi va'e ajapo joty. Upéixa-gwi xe ndaikwaavéi-ma voi xe rekoha. ¹⁶Xe remimbota e'ŷ-rupi aiko ramo, upe tekoha-rupi aikose ramo mo'ã, “Anhetegwa voi ra'e” ha'e joty upe tekoha-rehe. ¹⁷Upéixa-gwi xejéhegwi ndajapo vaíry. Xe py'a-py oí va'e, mba'e vai xe mbojevavy ukaha ae ojapo uka xe-vy. ¹⁸Xejéhegwi ndajapo porã kwaái. Ajapose va'e rei ajapo. Ajapose ramo mo'ã iporã va'e, ndajapóiry joty. ¹⁹Xe remimbota-rupi ndaikói joty. Iporã va'e ndajapói. Hekovia ajapo ae ivai va'e joty. Ndajapo mo'ái ramo jepe, ajapo joty. ²⁰Xe remimbota e'ŷ-rupi joty aiko. Ajapo vai ramo vyteri, xejéhegwi katu ndajapo vaíry joty. Xe aiko porãse mo'ã. Oí ave xe mbojevavy ukaseha, pe tekoha vai va'e, xe py'a-py oí va'e. Xe-rehe ipu'aka joty.

²¹Upéixa-gwi xe-vy ojehu va'ekwe äy aikwaa-ma. Ajapo porãse ramo mo'ã, nome'êi xe-vy ajapo porã hagwã. Ivai va'e mante ajapo joty aiko-vy. ²²Xe ae xejehegwíte arovy'a Nhandejáry remimombe'u ukakwe nhande rekohtarã. ²³Ha xe py'a-py oí ave pe tekoha vai va'e vyteri. Ha xe remimbota, xe ajohu porã va'e, ndaijojái pe tekoha vai va'e ndive. Ndaijojái ramo, ndaxe pu'akavéi-ma xéjehe xe mbojevavy uka-gwi pe tekoha vai va'e.* ²⁴Upéixa ramo, xe py'a-py ijoja e'ŷ-gwi, xe poriahu ete voi, ndavy'avéi-ma. Kiva'e-pa xe resende-harã. Omano-tama va'e-rami aiko pe tekoha vai va'e-gwi. ²⁵Xe resende-ta katu Nhandejáry. Upéa-rehe atima porã íxupe. Xe resende-ta ave Nhandejáry Hesu Cristo.

Upéixa amombe'u jevy-ta peê-my xe rekoha. Xe katu Nhandejáry rembi-gwái ramo jepe, xe rekoha ku'a ku'a joty. Xe py'a rekoha-rupi aiko ramo, upe jave Nhandejáry remimombe'ukwe-rupi aiko. Ha pe tekoha vai nhe'ê-rupi aiko ramo, ndaxe pu'akái xéjehe. Ojapo vai ukase joty xe-vy.*

Nhe'ê Marangatu tee va'e nhande py'a-py oiko ramo, jaiko porã voi

(Gl 5.16-18)

8 ¹Upe ramo Cristo Hesu-pe peteíxa nhamoirũ va'e gwive, “Ojevavy-ma” äy nde'i mo'ái nhande-rehe Nhandejáry. ²Nhe'ê Marangatu tee va'e reko-rupi jaiko ramo, nhane moingove. Jaikove meme voi Cristo Hesu-pe peteíxa nhamoirũ va'e. Upéixa ete xe jukaharã jepe, ndaipu'akavéi-ma xe-rehe tekoha vai. Ndaikovéi igwy-py, asê-ma íxugwi. Hi'arive-ma xe aiko. Cristo nhane moingove-gwi, “Ojevavy-ma” nde'i mo'ávêi nhande-rehe Nhandejáry. ³Yma jajapose va'e rei jajapo va'ekwe. Upéa-gwi Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi ndajaikóiry va'ekwe. Nhande rekoha vai imbarae-teve va'ekwe nhande-rehe. Ha Nhandejáry katu ipu'akave-ma nhande-rehe. Oikwaa uka ranhe nhande-vy nhande rekoha tujakwe. “Pejevavy-ma” he'i nhande-vy. Upe ramo nhande-rehe ombou va'ekwe gwa'ýry. Nhande reko-rami ave ha'e hekoha. Nhande rekoha-rami ave ou va'ekwe oipe'a hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. ⁴Upéixa upe tekoha porã-rupi gwive

* 7.15-23 Gl 5.17 * 7.7-25 Gl 5.16-26

Nhandejáry oipota jaiko. Áy ndajajapovéi-ma jajapose rei va'e. Nhe'ê Marangatu tee va'e reko-rupi ae jaiko. Upéixa ramo upe tekoha, Iporã katu pejapo upéa, he'i va'e gwive oipota voi nhahendu. ⁵Ha nhande jajapose rei va'e jajapo va'e mate nanhande pu'akái nhandéjehe. Jajapose va'e rei-rehe mate nhane mandu'a jaiko-vy jajapo hagwã-rehe. Ha nhande Nhe'ê Marangatu tee va'e reko-rupi jaiko va'e katu nhande pu'aka nhandéjehe. Nhe'ê Marangatu tee va'e remimbota-rehe nhane mandu'a jaiko-vy va'e nhande pu'aka voi nhandéjehe. ⁶Erejapose va'e anho-rehe rei ne mandu'a meme ramo, mombyry ereiko arã Nhandejáry-gwi. Omano va'ekwe-rami rei ereiko va'erã. Ha Nhe'ê Marangatu tee va'e remimbota anho-rehe ne mandu'a meme ramo katu, ereikove arã nde py'agwapy reheve ereikove va'erã. ⁷Upéixa erejapose va'e anho-rehe rei ne mandu'a ereiko-vy ramo, Nhandejáry nhe'ê-rehe erepyrũ meme ereiko-vy. Nhandejáry remimombe'u ukakwe nhande rekoharã-rupi ndereikói voi. Ereikose teĩ. Nande pu'akáiry ereiko hagwã. ⁸Erejapose va'e anho rei erejapo ramo, Nhandejáry remimbota apo e'yha voi nde. Nerembovy'ái voi íxupe.

⁹Ha ko'ánga pejapose va'e anho rei ndapejapovéi-ma. Oiko ramo pende py'a-py Nhe'ê Marangatu tee va'e, heko-rupima peiko. Ha ndoikóiry ramo ra'e katu pende py'a-py Cristo nhe'ê marangatu, Cristo re'yí ramo ndapeikói ave arã ra'e. ¹⁰Cristo pene moirũ ramo, pene moingove va'erã Nhe'ê Marangatu tee va'e. Pejajavy-gwi pemano va'erã. Omano va'erã voi pende rete. Ha omano ramo jepe, peikove jevy joty va'erã. Pende py'a potĩ-gwi, Cristo nhane moingove jevy va'erã Nhandejáry ndive opa e'y reheve jaiko hagwã. ¹¹Ha Nhandejáry katu omoingove jevy va'ekwe Hesu-pe. Omano rire omoingove jevy va'ekwe íxupe. Hemimoingove jevy voi Cristo. Upéa-gwi pende py'a-py oiko ramo Nhandejáry Nhe'ê Marangatu, pene moingove jevy va'erã ave. Omano va'erã pende rete. Ha omano ramo jepe pende retekwe, omoingove jevy va'erã peẽ-my pende rete. Pene ndive oiko-gwi inhe'ê Marangatu pene moingove jevy va'erã voi Nhandejáry ndive peiko meme hagwã.

¹²Upéixa-gwi, xe re'yí kwéry, iporã katu jaiko Nhe'ê Marangatu tee va'e reko-rupi. Ha nhande reko tujakwe-rupi rei katu ndikatúiry jaiko. ¹³Pende reko tujakwe remimbota-rupi peiko ramo, mombyry peiko arã Nhandejáry-gwi. Omano va'ekwe-rami rei peiko arã. Ha Nhe'ê Marangatu tee va'e remimbota-rupi peiko ramo katu, anive peiko teĩ pende reko tujakwe-rupi. Ereheja-ma va'erã nde rekoha tujakwe. Ani penheme'ëve teĩ pende reko tujakwe-pe. Yma gware pende reko-rupi ani peikove teĩ. Upéixa ramo peikove va'erã Nhandejáry ndive. ¹⁴Nhandejáry Nhe'ê Marangatu tee va'e-rupi jaiko-ma ramo, Nhandejáry ra'y ramo-ma jaiko voi. ¹⁵Peẽ-my Nhandejáry remime'ëgwẽ Nhe'ê Marangatu tee va'e voi. Ha'e ndoúi voi pene mopy'amirĩ hagwã, ndoúi ave pende jokwái hagwã. Napene mytu'e'yvéi-ma hagwã pendéjehe ae ou. Áy katu Nhe'ê Marangatu tee va'e oiko-gwi pende py'a-py, Nhandejáry ra'y ramo-ma peiko. Nanhemopeteĩ teĩ, "Xe Ru" ja'e-vy. Jarovy'a ja'e-vy Nhandejáry-pe. ¹⁶Nhande py'a-py, "Nhandejáry ra'y voi xe" peteĩ teĩ ja'e nhandéjehe nanhemombe'u-vy. Upéixa ave he'i nhande py'a-py Nhe'ê Marangatu tee va'e. ¹⁷Nhande ta'yry-gwi, gwe'yí pegwarã iporã va'e

ome'ê ave va'erã nhande-vy. Cristo re'ýi pegwarã iporã va'e ome'ê ave va'erã nhande-vy. Cristo rereko asy hagwe-rami, nhande rereko asy ave va'erã. Ha upe rire katu Cristo-rehe heko porã teeha ojekwaa ramo, hekoha-ramima nhandehoko viarõ va'erã.**

**Nhandejáry nhane mopotĩ rire, nhane moingo va'ekwe gweko
porã tee-rupi, ha'e-rami nhane momba'egwasu hagwã**

¹⁸Áy jahasa asy voi jaiko-vy. Ha ojehexa uka ramo hese Nhandejáry reko porã teeha, nhande rereko asy hagwe-rehe nanhane mandu'avéi-ma va'erã. Nhane momba'egwasu porãve rãve va'erã. ¹⁹Áy entéro Nhandejáry rembiapokwe gwive ojapura oha'arõ-vy Nhandejáry ra'y kwéry ojekwaa hagwã. "Araka'e po ou-ta ojehexa uka-vy" he'i ojapura-vy hese. ²⁰Yma entéro Nhandejáry rembiapokwe gwive oiko teĩ araka'e. Omano hagwãixa oiko araka'e hikwái. Ojêhewi rei ndoikóiry araka'e. Nhandejáry nhe'ê-py teĩ oiko araka'e. Nhandejáry remimbota-rupi oiko upéixa. ²¹"Ha ndojehu meméi va'erã íxupe kwéry upéixa" he'i ojeupe Nhandejáry. "Áy entéro va'e ndaipu'akái ojehe. Upéa-gwi enterová-pe amoatyrõmba va'erã itujave jave e'ý hagwã, omano mano e'ý hagwã, xe ra'y kwéry ndive ipu'aka jevy hagwã ojehe, Cristo Hesu ndive onhemomba'egwasu hagwã hikwái" he'i ojeupe Nhandejáry. ²²Ko'ánga ete peve entéro Nhandejáry rembiapokwe va'e gwive hasy va'e-rami hasê. Ne'íra onhemootyrõ enterove va'e. Upéa-gwi hasê. Kunha imemby-tama va'e-rami ave hasê. Upéa jaikwaa voi. ²³Na Nhandejáry rembiapokwe anhóiry hasê. Nhande ave, nhane rasê. Nhande py'a-py oiko Nhe'ê Marangatu tee va'e. Nhandejáry remime'êgwe ranhe peê-my ha'e. Upéa-gwi nhande py'a-py nhane rasê nhande Nhandejáry ra'arõ-vy. Ha upe rire katu gwa'ýry tee-rami nhande rereko va'erã, nhane resendepa va'erã. Nhande rete gwive nhane resende va'erã. ²⁴"Jajerovia ppyha áry gwive nhane resende-ma va'ekwe. Ha upe rire katu ou jevy ramo, nhande rete gwive-ma nhane resendepa ete-ma va'erã" ja'e nhandéjehe jarovia-vy. Nhaha'arõ va'e jahexa ramo, ogwahê-ma ramo, nanhaha'arõvéi-ma. Jahexa va'e nanhaha'arõi joty jaiko-vy. ²⁵Ha jahexa e'ý vyteri va'e katu nhaha'arõ ramo, "Ndoiko mo'ái para'e" ndaja'ei joty hese. Nanhaha'arõ ku'a ku'ái jaiko-vy va'e. Nhaha'arõ tee ae jaiko-vy va'e. Upéixa Cristo ou jevytaha áry-rehe nhaha'arõ tee voi nhandemootyrõmba hagwã.

²⁶Ha Nhe'ê Marangatu tee va'e nhane pytygwõharã voi ave. Nanhane mbaraetêi ramo nhane pytygwõ-vy ou. Nhandejéhegwi rei ndajajapo porã kwaáiry oraço. Ha Nhe'ê Marangatu tee va'e ae katu nhande réry-py ojerure Nhandejáry-pe nhande-rehe. Nhane nhe'ê e'ý-my hasê va'e-rami onhe'ê ojerure asy-vy.* ²⁷Ha Nhandejáry-gwi ndaipóri okanhy va'e. Nhande py'apy-gwa jepe oikwaapa voi ha'e. Upéa-gwi Nhe'ê Marangatu tee va'e he'ise va'e oikwaapa voi. Ha Nhe'ê Marangatu tee va'e ojerure asy Nhandejáry-pe he'ýi kwéry-rehe. Héry-py ojerure rure hese. Nhandejáry remimbota-rupi ojerure hese. Upéa-gwi he'ise va'e oikwaapa voi. ²⁸Nhande, Nhandejáry oipota pota ojeupe nhamoirũ va'e, hemienói voi. Nhandejáry-pe jahayhu ramo, opamba'e oiko va'erã nhande-vy nhande rereko porã hagwã. Mba'e ojehe ramo

* 8.14-17 Gl 4.1-7 * 8.17 Gl 3.29; 4.6-7; 2 Tm 2.11-12 * 8.26 Jo 14.16

nhande-vy, omba'apo porā joty nhande-rehe Nhandejáry. Upe va'e jaikwaa voi. ²⁹Yma va'ekwe nhande-rehe he'i va'ekwe Nhandejáry: “Xe rembiporavorā voi aipe'a va'erā íxupe xe ra'y Hesu reko-rupi oiko hagwā” he'i. “Xe ra'y Hesu aipota oiko tyke'yurusu ramo, tyv'yry reta va'e-rami oiko hagwā Hesu” he'i va'ekwe nhande-rehe Nhandejáry. ³⁰Ha upe rire katu, nhande pe'a rire, nhane renói va'ekwe ave. Upéi nhane renói rire, “Ha'e ipy'a potí-ma” he'i va'ekwe nhande-rehe. Upéi nhane mopotí rire, nhane moingo va'ekwe gweko porā tee-rupi, ha'e gweko-rami nhane momba'egwasu hagwā.

**Cristo po pyte pygwa voi nhande. Ndaipóri
ipo pyte-gwi nhande pe'a va'erā**

³¹Nhande rovasa vasa-gwi Nhandejáry, amombe'u-ta peẽ-my hekoha porā. Ha'e nhane pytygwō tygwō-gwi, ndaipóri nhande-rehe ipu'aka va'erā. ³²Peteĩ oiko va'e gwa'yry-rehe jepe nahakate'yíry va'ekwe. Nhande kwéry rekovia ijukaharā-pe ome'ẽ va'ekwe nhande-rehe. Gwa'yry-rehe nahakate'yíry-gwi ome'ẽ va'ekwe nhande-rehe ijukaharā-pe, opamba'e-py nhande rexakwaa rei va'erā voi katu. ³³Nhandejáry rembiporavo va'e-rehe, “Ojejavu-ma ra'e” he'i va'erā ndoikói va'erā. “Ha'e ipy'a potí-ma” he'i hese Nhandejáry. ³⁴Upéa-gwi, “Ha'e ipy'a ky'a-ma” he'i va'erā hese ndaipóri. Nhande-rehe ha-py omano va'ekwe Hesu Cristo. Omano rire katu ha'e onhemoingove jevy-ma va'ekwe. Ha ko'ánga nhande réry-py ojerure Nhandejáry-pe nhande-rehe iyyke-rehe oiko-vy. ³⁵Cristo po pyte-gwi ndaipóri nhande pe'a va'erā. Jahasa asy ramo jepe, jajepy'apy jaiko-vy ramo jepe, nhande rereko asy ramo jepe, nhande vare'a ramo jepe, nhande ao e'y ramo jepe, nhane mongyhyje ramo jepe, nhande juka ramo jepe, Cristo po pyte-gwi nanhande pe'ái va'erā voi. ³⁶Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Nde réry-py oroiko va'e. Upéa-gwi ore jukase meme va'e-rami oroiko.

Ore rereko asy voi. Ovexa ijukapyrā-rami ore rereko””
he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

³⁷Mba'e ojehu ramo jepe, nanhane mytu'e'yíry joty nhandéjehe. Cristo nhande rayhu-magwi, nanhanheme'ẽ mo'ái nhande jukase va'e-pe. Cristo rembiayhu voi nhande. Ndaipu'akavéi-ma voíte nhande-rehe nhande rereko asyharā. Nhande py'agwasu joty jaiko-vy. ³⁸Hembiayhu voi nhande. Upéa-gwi ipo pyte-gwi ndaipóri nhande pe'a va'erā. Nhamano va'erā para'e, jaikove va'erā para'e. Ipo pyte pygwa meme joty nhande. Oĩ yváy pygwa, Nhandejáry rembigwái va'e para'e, mburuvixa va'e para'e, imbaraeteve va'e para'e. Upeixagwa jepe ndikatúiry nhande pe'a ipo pyte-gwi. Ndaipóri Nhandejáry jokoharā nhande rayhu e'y hagwā. Áy ojehu va'e gwive, ko'ẽ mbue ramo ojehu va'erā gwive ndaipóri ipo pyte-gwi nhande pe'a va'erā. ³⁹Ipo pyte-gwi nanhande pe'ái va'erā yvate rupigwa, vvygwy rupigwa ave. Áry-rupi oiko va'e, okwa rei va'e ave, aragwy-rupi oiko va'e gwive nanhande pe'ái va'erā voíte íxugwi. Ndaipóri Nhandejáry ojokoharā nhande rayhu e'y hagwā. Nanhande rayhu ku'a ku'a reíry va'e. Ndopoi reíry nhandéhegwi. Nhandejáry po pyte pygwa-ramoma jaiko va'erā voi Nhandejáry Hesu Cristo nhande rayhu-gwi. Ndaipóri voíte íxugwi nhande pe'aharā.

Nhandejáry rembiporavokwe gwe'yirã rehegwa nhe'ë

9 ¹Amombe'u-ta peẽ-my anhetegwa va'e. Cristo irũ voi xe. Upéa-gwi naxe apu mo'ãi voi xe. Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e xe mbo'e-gwi, xe py'a-py oĩ he'i va'e xe-vy "Anhetegwa va'e" he'i va'e xe-vy. Upéa-gwi aikwaa voi xe apu e'yha. ²⁻³Amombe'u-ta peẽ-my xe vy'are'y. Xe ndavy'aveiha amombe'u-ta peẽ-my. Xe mbopy'a rasy meme xe re'yí kwéry Israel re'yí va'e. Ha'e kwéry xe rugwy re'yí voi. Aipota eterei mo'ã ha'e kwéry ogwerovia ave. Hekovia jepe tamano xe, ha'e-ta para'e Nhandejáry-pe. Tove taiko Nhandejáry ojuka va'erã-rami xe ave. Xe kente kwéry-rehe ha-py tove jepe taxe mondo Cristo ojéhegwi mombyry, ha'e-ta para'e Nhandejáry-pe. ⁴Ha'e kwéry katu Nhandejáry rembiporavokwe gwe'yirã. Gwa'yryrã ave oiporavo va'ekwe. Ohexa uka uka va'ekwe íxupe kwéry Nhandejáry gwekoha tee. Ha'e tuvixa mba'e ohexa uka va'ekwe gwekoha. "Xe reko-rupi peiko ramo, xe orohovasa meme va'erã" he'iri iri íxupe kwéry va'ekwe Nhandejáry. Ohendu ramo, ojohu porã onhonhe'ë. Hekorã omombe'u va'ekwe íxupe Nhandejáry. Íxupe kwéry anho omombe'u mba'éixa pa va'erã ojapo omboete hagwã ojéupe. Íxupe kwéry anho: "Peẽ-my katu orohovasa va'erã voi" he'iri iri Nhandejáry. ⁵Yma myamyri Jacó ra'y kwéry-rehe imandu'a porã meme. Ha'e kwéry judeu kwéry rembypy. Ha Cristo katu nhande-rami oiko ramo kuri, ha'e kwéry rugwy re'yí ave. Isy judeu kwéry va'e voi. Ha'e ko Nhandejáry voi. Enterove va'e ruvixa voi. Ndaipóri ha'e ramigwa. Ha'e ko tuvixa mba'e opa e'y reheve oiko va'e voi. Amém.

⁶Oĩ he'i va'e mo'ã: "Nhandejáry he'i hagwe-rami ndojapóiry" he'i mo'ã. Ndaha'éiry upéa-gwi. Israel re'yí judeu kwéry Nhandejáry rembiporavokwe va'e voi. Ha hese ojerovia va'e ndahetáiry oĩ. Upéa-gwi entéro judeu kwéry va'e-pe ndoiporavói va'ekwe Nhandejáry gwe'yirã. ⁷Ha Abraão remiarirõ kwéry katu, oĩ Nhandejáry ra'y, oĩ Nhandejáry ra'y e'y ave. "Nde ra'y Isaque ra'y kwéry ne remiarirõ kwéry tee voi" he'i va'ekwe Abraão amyri-pe Nhandejáry. ⁸Upéixa ramo entéro Abraão remiarirõ kwéry ndaha'éí Nhandejáry ra'y ave. "Upe va'e xe ra'y voi" he'i hese va'e katu, Nhandejáry ra'y kwéry voi. Ndoiporavopái. ⁹Nhandejáry he'i va'ekwe a-rami: "Anhetegwa amombe'u-ta nde-vy. Outro ro'y-py hi'áry-py aju jevy-ta" he'i. "Ne rembireko Sara héry va'e imemby-ta" he'i Abraão-pe. Upéixa voi, "Upe va'e xe ra'y voi" he'i hese va'e, Nhandejáry re'yí voi. *

¹⁰Áy amombe'u-ta peẽ-my outro nhe'ë peikwaa hagwã mba'éixa Nhandejáry oiporavo gwe'yirã. Mokõi mitã rehegwa nhe'ë amombe'u-ta. Isy héry Rebeca. Mokõi omembyrã-gwi hyegwasu. Ha nhane rembypy Isaque mokõi mitã va'e ru voi. ¹¹⁻¹²Mokõi mitã ne'írá oiko ramo, pete'i-pe oiporavo Nhandejáry, outro-pe ndoiporavói. Gwembiporavose-pe ae oiporavo Nhandejáry. Upéa-gwi he'i va'ekwe isyrã-pe: "Tyvýry rembigwairã voi tyke'yry" he'i. Ne'írá hembiaapo porã, ne'írá hembiaapo vai ave, ne'írá vyteri oiko ave. Upe-ma ramo: "Tyvýry rembigwairã voi tyke'yry" he'i isyrã-pe. Upéixa ramo, mba'eve ojapo e'y reheve, mba'eve oikwaa e'y reheve, oiporavo araka'e tyvýry-pe Nhandejáry. ¹³Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ë:

* 9.7 Gn 21.12; Hb 11.18 * 9.9 Gn 18.10 * 9.10 Gn 25.21 * 9.12 Gn 25.23

“Ha Jacó katu xe rembiayhu va'e. Ha tyke'yry katu xe rembiayhu e'y va'e”^{*}

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

¹⁴Upéixa ramo oĩ he'i va'e mo'ã: “Ndaheko porãi Nhandejáry. Peteĩ va'e-rami ndogwerekóiry. Peteĩ ohayhu outro ndohayhúi” he'i mo'ã. Ha ndaupéixairy. ¹⁵Moisés-pe Nhandejáry remimombe'ukwe amombe'u-ta:

“Xe rembiporiahuverekose aéte aiporiahuvereco va'erã. Xe rembiereko porãse aéte areko porã va'erã”^{*}

he'i va'ekwe Moisés-pe Nhandejáry. ¹⁶Upéixa ramo, ndaipóri nhane rembiaporã-rehe nhande poriahuvereco arã. Nhande ae jajehovasa ukase mo'ã ramo jepe, nanhande rovasái joty upéa-gwi. Ha'e ae nhande poriahuverekose va'e-pe gwive nhande poriahuvereco. ¹⁷Upe va'e peikwaa hagwã he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ mburuvixa Faraó-pe:

“Xe oromoingo va'ekwe mburuvixagwasu ramo ojekwaa kwaa hagwã opa-rupi xe pu'akaha. Yvy apy gwive xe réry ojekwaa hagwã oromoingo va'ekwe. Xe nhe'ẽ rendu e'y ramo jepe, xe mbojevy ramo jepe, ndéhegwi ojehexa uka va'ekwe xe pu'akaha”^{*}

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

¹⁸Upéixa ramo, gwembiporiahuverekose va'e-pe gwive oiporiahuvereco Nhandejáry. Ha gwi gweroivia e'yha onhembopy'a ratãse va'e gwive, omoingo íxupe Nhandejáry ijapysa e'y va'e-rami.

Oĩ Nhandejáry rembiereko asyrã, oĩ ave hembiporiahuverekorã

¹⁹Upéixa-gwi oĩ pene pa'ũ-my he'i va'e mo'ã: “Xe mbopy'a ratã ramo Nhandejáry, ma'erã po xe monhe'ẽ va'erã? Ma'erã po, Erejejavý-ma, he'i va'erã xe-vy?” he'i mo'ã. “Kiva'e po ojoko-ta oipota va'e. Avave ndikatúi ojoko Nhandejáry ojapose va'e” he'i mo'ã Nhandejáry-rehe. ²⁰Naiporãi upéa. Nde ndaha'úi Nhandejáry. Nde, teko rei voi. “Nde ae erenhemonhe'ẽse joty xe-vy” ma'erã ere Nhandejáry-pe? Amombe'u-ta peẽ-my peteĩ nhe'ẽ. Oĩ tuju gwigwa nha'ẽ. “Ma'erã tipo a-rami xe apo nde?” naiporãi he'i oapohare-pe. ^{*} ²¹Ha tuju-gwi mba'e ryrurã. Peteĩ katu sapy'a rei oiporu va'erã ojapo. Ojehexase hagwã-rami ojapo porã voi. Outro katu pya'e a'e oiporu va'erã ojapo. Upe va'e imombopyrã ojeka rire.

²²Upéixa voi nhande rereko Nhandejáry. Oikwaa ukase va'ekwe nhande rereko asyha. Opu'akaha oikwaa ukase ave. Gwĩ gwembiereko asyrã oha'arõ joty. Ndaipoxy pya'úi. Áy ndogwereco poxyry vyteri hekoha vai va'e-pe. Oha'arõ joty oiko-vy. ²³Ha gwekoha porã ete voi katu ohexa ukase va'ekwe ave. Nhande kwéry hembiporiahuvereco va'e nhande rexakwaa rei-ma voi. Gweko-rami ete-ma jaiko hagwã nhande poravo-ma. ²⁴Nhandejáry remimbovia voi nhande kwéry. Ndaha'úi judeu kwéry anho. Judeu kwéry e'y ave Nhandejáry remimbovia. ²⁵Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ ohai va'ekwe héry va'e Oséias he'i a-rami:

“Ha xe re'yí e'y-pe, Xe re'yí, ha'e joty va'erã. Xe rembiayhu e'y va'e-pe, Xe rembiayhu, ha'e joty va'erã. ^{*} ²⁶Peẽ ko xe re'yí e'y voi, Nhandejáry

he'i hagwe-py, upe-py ete ohenói va'erā íxupe kwéry gwa'ýry
Nhandejáry nhane moingovehaty.”*

Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê oikwaa uka-vy nhande-vy mba'éixa
Nhandejáry oiporavo gwe'yirā, judeu kwéry va'e, judeu kwéry e'ý va'e ave.

²⁷Ha upéi he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ê ohai va'ekwe héry va'e Isaías.
Nhande mbotee tee he'i-vy a-rami:

“Ygwasu apy e'ý rembe'y-rehe heta eterei oĩ yvy ku'itĩ. Yvy
ku'itĩgwasu-rami onhembohetave tave rei ramo Israel kwéry,
hembiepyrā ndahetáiry joty va'erā. ²⁸Nhandejáry ha'e he'i hagwe-
ramima pya'e ojapo-ta yvy apy gwife oĩ va'e-rehe. Noha'arō
mo'ávėi-ma. Enterove va'e rembiapokwe-rami ojapo-tama hese
kwéry”*

he'i Isaías Israel kwéry-rehe omombe'u-vy.

²⁹Upéixa ete omombe'u jevy va'ekwe Isaías judeu kwéry oikotaha. He'i
va'ekwe a-rami:

“Entéro mba'e-rehe ipu'akave va'e Nhandejáry. Ndopytái ramo ra'e
inhe'e-py nhane remiarirō kwéry, japa va'erā ra'e. Myamyri Sodoma
pygwa-rami japyta va'erā ra'e. Myamyri Gomorra pygwa-rami
nhamanomba va'erā ra'e”.*

Upéixa voi omombe'u va'ekwe Isaías kwatia-rehe nhande-vy oikwaa uka-vy
ndahetái judeu kwéry onheresende va'e.

“Aipota nga'u Nhandejáry oresende xe rugwy re'ýi kwéry-pe” he'i Paulo

³⁰“Ha mba'éixa po ojapo Nhandejáry?” oĩ he'i va'e onhomongeta opy'a
ndive. Amombe'u-ta nde-vy ereikwaa hagwā. Ha nhande kwéry e'ý va'e
katu ndoikói araka'e Nhandejáry reko-rupi, “Ipy'a potĩ-ma” he'i hese hagwā-
rami ndoikóiry araka'e. Ha upéi katu Nhandejáry-rehe ojerovia-ma ramo,
ombopy'a potĩ-ma va'ekwe íxupe. ³¹Ha nhande kwéry va'e, Israel remiarirōre
va'e, judeu va'e katu Nhandejáry rembiporavo va'e voi, oikose mo'ā va'ekwe
Nhandejáry reko-rupi. “Ipy'a potĩ-ma” he'i hagwā mo'ā hese va'ekwe oiko.
Ha nombopy'a potĩry joty íxupe. ³²“Ma'erā po nombopy'a potĩry íxupe” oĩ
onhomongeta va'e opy'a ndive. Ojerovia e'ý reheve ojapose mo'ā Nhandejáry
nhe'ê. Upéa-gwi, “Ipy'a potĩ-ma” nde'íry hese kwéry. Ogwerovia e'ý-gwi ita-
rehe onhepysanga sanga va'e-rami oiko va'ekwe. ³³Upéixa ete voi he'i Nhandejáry
kwatia nhe'ê:

“Pejeapysaka katu. Sião tetā-my, judeu kwéry pa'ũ-my amoĩ-ta
onhepysanga hagwā voi heity hagwā voi amoĩ-ta henonde.
Onhepysanga va'e-rami amoingo asy va'erā íxupe. Heityharā
omoĩ henonde va'e-rami, amoingo va'erā íxupe. Ha hese ojerovia
va'e gwife, ndojerovia reíry va'erā hese. Nomotĩry va'erā
ogweroviaha-pe.”*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê heroviaha-rehe herovia e'ýha-rehe ave.

10 ¹Ha'e-ta peẽ-my, xe re'ýi kwéry, Hesu-rehe pejerovia va'e. Aipota
nga'u Nhandejáry oresende xe rugwy re'ýi kwéry-pe, Israel remia-
rirōre kwéry-pe. Xe py'a gwife aipota nga'u oresende. Amboete ete

Nhandejáry-pe hese kwéry oraçáo apo-vy. ²Nhandejáry-pe omboetese eterei ave mo'ã hikwái. Xe hexahare-gwi xe aikwaa omboeteha. Ha ndoikwaa teéi-gwi Nhandejáry rekoha, omboete va'e-rami mo'ã oiko. ³Ha Nhandejáry katu ojerovia hese va'e-pe, "Nde py'a potĩ-ma" he'i íxupe. Ha Nhandejáry reko kwaa e'yha onhemopotĩse mo'ã ha'e ae gweko-rupi oiko va'e. Upéixa ndoikói voi Nhandejáry reko-rupi onhemopotĩ hagwã. Heko-pe nonheme'ei voi va'ekwe heko-rupi oiko hagwã. ⁴Ha ko'ánga katu ojekwaa ou-vy Cristo. Upéa-gwi ijapy-ma voi Moisés amyri remimombe'ukwe judeu kwéry ha'e kwéry hekoha. Áy ogweroviaha gwive: "Ha'e kwéry ipy'a potĩ-ma" he'i hese Nhandejáry.

Nhandejáry réry renoiha gwive oresende-ta íxupe kwéry Nhandejáry

⁵ "Gwĩ onhemopotĩ uka hagwã mo'ã upe tekoha-rupi oiko va'e gwive, Nhandejáry he'i va'e gwive ojaopapa ramo omopotĩ va'erã íxupe Nhandejáry"

he'i omombe'u-vy Moisés amyri kwatia-rehe.

⁶Ha gwĩ onhemopotĩ uka hagwã ojerovia-ma voi oiko-vy va'e hese, Nhandejáry kwatia nhe'ẽ a-rami he'i hese:

"Kiva'e po ojeupi-ta yváy-py, ani upéixa erenhomongeta teĩ nde py'a ndive."

Upéixa ere ramo, nde ko erembogweyise va'e mo'ã yváy-gwi Cristo. Ani ere teĩ upéa.

⁷ "Kiva'e po ogwey-ta ko yvygwy-py, ani upéixa erenhomongeta teĩ nde py'a ndive."

Upéixa ere ramo, nde eremoingoseve jevy va'erã Cristo-pe omano rire. Ani ere teĩ upéa. ⁸Ha Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i a-rami:

"Ha Nhandejáry remimombe'u noĩry mombyry ndéhegwi. Hi'agwĩ ae oĩ ndéhegwi. Upéa ereikwaa voi. Upéa eremombe'u-ta ramo, oĩ-ma Nhandejáry nhe'ẽrã nde juru-py. Ererovia-ma ramo, oĩ-ma ave nde py'a-py"

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Upeixagwa nhe'ẽ ore remimombe'u voi ave. Perovia hagwã oromombe'u peẽ-my. ⁹"Hesu Nhandejáry voi" ere eremombe'u-vy ramo, "Nhandejáry omoingove jevy íxupe nipo ra'e" erenhomongeta ramo nde py'a ndive, ne resende-ta voi Nhandejáry. ¹⁰Nhande py'a gwive jajerovia-ma ramo hese, nhane mopotĩ-ma va'erã. "Hesu Nhandejáry voi" ja'e ramo nhamombe'u-vy, nhane resende-ma va'erã Nhandejáry. ¹¹He'i ave Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

"Ha hese ojerovia va'e gwive, ndogwerovia reĩry va'erã. Nomotĩry va'erã ogweroviaha-pe"

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

¹²Ha judeu va'e, judeu e'y va'e ave katu enterove ogwereko peteĩxa Nhandejáry. Upéa-gwi peteĩ va'e pegwarã anho e'y va'e voi Nhandejáry kwatia nhe'ẽ he'i va'e. Nhandejáry ko enterove va'e Járy voi. Gwenóiha gwive ohovasa porã va'e íxupe ohexakwaa rei-vy. ¹³Upéixa ete he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Nhandejáry réry renoiha gwive oresende-ta íxupe kwéry Nhandejáry”^{*} he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê.

¹⁴Mba'éixa po ojerure-ta Nhandejáry-pe ne'írã vyteri ojerovia ramo hese reheve. Mba'éixa po ojerovia-ta hese ne'írã ohendu reheve Nhandejáry remimombe'u. Mba'éixa po ohendu-ta ndaipóri ramo imombe'uharã. ¹⁵Mba'éixa po omombe'u-ta íxupe, omondo e'ỹ reheve imombe'uharã:

“Jarovy'a Nhandejáry nhe'ê porã mombe'uharã ogwahẽ ou-vy ramo.

Ogwahẽ ou-vy ramo jarohory voi íxupe jarovy'a-vy”^{*}

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê.

¹⁶Ha nohendu jojái inhe'ê porã. Upéixa voi omombe'u Isaías kwatia-rehe:

“Kiva'e-pe rei po anhe'ê kuri. Avave nohenduséiry nhane

remimombe'u. Anhe'ê ramo íxupe, íxupe kwéry e'ỹ vérami anhe'ê”^{*}

he'i va'ekwe Isaías Nhandejáry kwatia-rehe.

¹⁷Upéixa-gwi Cristo rehegwa nhe'ê nhamombe'u ramo, nhahendu Nhandejáry remimombe'u. Hemimombe'u nhahendu ramo, jarovia-ma voi íxupe.

¹⁸Oĩ he'i va'e mo'ã: “Nanhahendúi va'ekwe Nhandejáry remimombe'u” he'i mo'ã. Ha ijapu voi. Oĩ nhahendu va'e:

“Omombe'u mbe'u ojóupe hikwái. Inhe'êgwe opa-rupi oho. Yvy apy gwive ohupity inhe'êgwe”^{*}

he'i Nhandejáry remimombe'u-rehe Nhandejáry kwatia nhe'ê.

¹⁹Oĩ he'i jevy va'e mo'ã: “Ndoikwaái voi Israel remiarirõre judeu kwéry Nhandejáry remimombe'u” he'i mo'ã hese. “Oikwaa” he'i ranhe hese Moisés. Upéi he'i judeu kwéry-rehe:

“Teko rei-pe ahovasa-ma ramo, oromohakate'ỹ uka va'erã xéjehe.

Orombopoxy uka va'erã, inharandu e'ỹ ete va'e-pe ahovasa-ma ramo, he'i Nhandejáry”^{*}

Upéixa he'i va'ekwe Moisés kwatia-rehe oĩ va'e.

²⁰Upéi Isaías omoĩ jevy va'ekwe kwatia-rehe onhe'ê. Ipy'agwasuve imombe'u-vy judeu kwéry-pe:

“Xe reka e'ỹ va'e xe johu voi. Xe-rehe oporandu e'ỹ va'e-pe ajehexa uka íxupe”

he'i va'ekwe nhande kwéry e'ỹ va'e-rehe.

²¹Ha Israel remiarirõre judeu kwéry rehegwa nhe'ê omombe'u va'ekwe a-rami:

“Ko'ẽmba ramo meme ome'ê opo va'e-rami, xe aha'arõ íxupe, xe nhe'ê renduse e'ỹha-pe. Xe nhe'ê mbojevyha-pe ave aha'arõ, he'i Nhandejáry judeu kwéry-rehe”^{*}

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê Isaías ohai va'ekwe.

Ohovasa va'ekwe ohexakwaa rei-vy Israel re'ýi kwéry-pe Nhandejáry

11 ¹Ha'e-ta peẽ-my: Judeu kwéry Nhandejáry re'ýi katu ndaha'éiry hemimboyke. Gwe'ýi e'ỹ ramo, ojapo e'ỹ va'e. Gwe'ýi ramo meme ogwereko. Xe ave Israel rugwy re'ýi kwéry va'e. Myamyri Abraão katu xe rembypy voi. Myamyri Benjamim remiarirõ kwéry va'e voi katu xe.^{*} ²Yma

* 10.13 Jl 2.32 * 10.15 Is 52.7 * 10.16 Is 53.1 * 10.18 Sl 19.4 * 10.19 Dt 32.21

* 10.20-21 Is 65.1-2 * 11.1 Fp 3.5

ete va'ekwe oiporavo va'ekwe Israel rugwy re'yí kwéry va'e gwe'yirã. ãy katu nhande kwéry, Israel re'yí kwéry va'e, Nhandejáry remimboyke e'y va'e voi. Nhande rereko joty gwe'yí ramo. Yma va'ekwe myamyrĩ Elias ombotee va'ekwe oiko-vy Nhandejáry-pe ohendu hagwã íxupe. He'i Nhandejáry-pe:

³ “Ha gwĩ ne nhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe katu ojuka-ma voi hikwái, he'i. Ne mboete haty apyka ramigwa ita-gwi ijapopyre altar héry va'e, omohaimba-ma voi oity-vy hikwái, he'i. Ha xe katu xe anho rei aiko, he'i. Xe jukase voi okwa-vy,”

he'i ójehe Nhandejáry-pe. ⁴Upéi he'i íxupe Nhandejáry:

Nane anho reíry erepyta, he'i íxupe. Oĩ joty sete mil kwimba'e.

Nomboetéi vyteri tupã ra'anga-pe héry va'e Baal. Upéa kwéry xe ndahejái ojehesa reroa outro-rehe. Xe rakate'yha voi upéa, he'i Elias-pe Nhandejáry.”

Upéixa voi he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Peikwaa-ma voi upéa nhe'ẽ. Peikwaa ramo jepe, amombe'u jevy-ta joty nde-vy. ⁵Yma Nhandejáry ojapo hagwe-ramima, ãy ojapo-ma ave. Enterove va'e-pe ndoiporavói va'e. Nhande poriahuvereko-gwi oĩ hembiporavo va'e. Ndahtáiry joty. ⁶Hembiapo-rehe rei ndoiporavói íxupe. Oiporiahuvereko-gwi ae oiporavo íxupe araka'e. Hembiapo-rehe rei oiporavo ramo ra'e, ndoiporiahuvereko teevéi arã ra'e íxupe Nhandejáry. Hembiapo porã va'e-pe oiporavo arã ra'e.

⁷Mba'eixagwa nhe'ẽ-pa xe amombe'u-ta. Israel re'yí kwéry katu ndohupitýi va'ekwe gwembieka onhemopotĩ uka hagwã. Ha Nhandejáry rembiporavo katu ndahtáiry oheka ojohu-ma. Nhandejáry ogwerovy'a-ma íxupe. Ha outro kwéry katu heta oĩ va'e Nhandejáry gwenói ramo, nohenduséi-ma. Ijapysa e'y va'e-rami oiko-ma hikwái. ⁸Upéixa he'i va'ekwe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Ha gwĩ ohenduse e'y va'e katu Nhandejáry omingo araka'e íxupe kwéry ijapysa e'y va'e-rami. Ko'ánga ete peve ndikatuvéi-ma mba'e oikwaa, ndikatuvéi-ma mba'e ohendu. Hesa pyso e'y va'e-rami oiko. Ndaijapysái va'e-rami ave oiko hikwái”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

⁹Oĩ ave Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Davi amyrĩ ohai va'ekwe:

“Karugwasu-py ou ramo, tonhembotavy toipyhy íxupe. Monde gwy-py ho'a va'e-rami, tove to'a katu. Tove toiko onhepysanga va'e-rami ave. Tomoingo asy íxupe kwéry Nhandejáry. ¹⁰Tove tonhemboty katu hesa ohexa e'y hagwã. Tojeavy rei oiko-vy oiko asy-gwi”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

¹¹Ha'e-ta peẽ-my: He'yí tee judeu kwéry va'e onhepysanga sanga va'e-rami rei oiko va'ekwe ojejavy-gwi. Ho'a tee va'erã-rami teĩ oiko. Ha he'yí kwéry ndo'a teíry. Ojejavy-gwi Nhandejáry nhe'ẽ nohenduséi-gwi, ãy hekovia gwĩ he'yí e'y va'e oikwaa-ma voi Nhandejáry-pe. Hesendeharã oikwaa-ma. Upéa-gwi ójehe omohakate'y uka hagwã-pyma oheja gwe'yí tee Nhandejáry. ¹²Ojejavy javy rire he'yí tee, ohovasa vasa va'ekwe outro gwe'yí e'y va'e Nhandejáry ohexakwaa rei-vy. Gwe'yí tee-pe nomogwahẽi íxupe gwarã. Upéa-gwi outro-pe ohovasa vasa va'ekwe Nhandejáry. Gwe'yí e'y va'e-pe ohexakwaa kwaa rei. Ha gwe'yí tee omogwahẽmba jevy joty va'erã ójeupe.

Omogwahẽmba rire nhande kwéry-pe nhande rovasa porãve rãve va'erã voi Nhandejáry.

Gwe'ýi e'ý-pe oresende Nhandejáry

¹³Áy ha'e-ta peẽ-my, judeu e'ý va'e, he'ýi e'ý va'e kwéry-pe. Hesu remimondo voi xe ojehegwa amombe'u hagwã peẽ-my. Upéa-gwi tuvixa mba'e xe-vy xe rembiapo. ¹⁴Heta xe rembiapo pene pa'ũ-my amohakate'ý uka hagwã mo'ã xejéhegwi xe rugwy re'ýi tee va'e kwéry-pe. Ohexa ramo outro kwéry ojero-viaha: “Hesu nipo ra'e Nhandejáry ave” upéixa xe aipota xe rugwy re'ýi he'i. Upéa-gwi ikatu arã oĩ va'erã xe jave oresende hagwã íxupe. ¹⁵Ha he'ýi tee onhemboyke íxugwi va'ekwe. Upe-ma ramo outro kwéry-pe oirũ tee-ramima ogwereco Nhandejáry. He'ýi tee-rami Nhandejáry-pe hikwái. Ogwerujoja íxupe gwekoha hikwái. Ha gwe'ýi tee katu omogwahẽ jevy-ma ramo íxupe kwéry ojéupe, iporã tee rei va'erã voi nhande-vy. Onhemoingove uka jevy va'e-rami oiko porã jevy va'erã hikwái.

Ha Nhandejáry re'ýi tee, judeu kwéry va'e hembiporavo meme joty

¹⁶Nhambopóy ramo mbojape Nhandejáry pegwarã, hembí'u re'ýi Nhandejáry mba'e joty. Yvyra máta rapo Nhandejáry mba'e ramo, hakágwe gwive imba'e meme. Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ gwe'ýi tee ojéupe omogwahẽ jevytaha omombe'u-vy. ¹⁷Amombe'u-ta ave peẽ-my oliveira máta rehegwa nhe'ẽ. Oĩ va'ekwe oliveira máta imbo'a porã ukapyre. Upéi ojepe'a va'ekwe hakã. Upéi hakágwe rendagwe-py omoĩ outro rakágwe. Oliveira máta opu'ã rei va'e rakágwe omoĩ hese. Yvyra máta opu'ã rei va'ekwe-rami voi pende rekoha, peẽ judeu kwéry e'ý va'e. Opu'ã rei va'e rakágwe onhemoi imbo'a porã ukapyre rakã rendagwe-py. Upéixa peiko porã áy. Ohovasa porã hagwe-rami Nhandejáry gwe'ýi tee judeu kwéry-pe, ohexakwaa kwaa rei-vy, áy pende rovasa porã-ma ave. Hapo e'ý reheve ndahete'yvúi-ma hakã. Hapogwi ae ou hokyrã. Upéixa voi nhande kwéry judeu kwéry va'e-gwima peiko porã-ma áy. ¹⁸Upéixa ani penhembohory teĩ hese, Nhandejáry re'ýi tee-rehe. Yvyra rakágwe-rami ojepe'a va'ekwe ha'e kwéry. Ani penhemomba'egwasu teĩ peẽ peiko-vy. Mba'eixagwa tipo peẽ. Yvyra máta rakágwe-rami rei peẽ. Hakã-gwi ndoúí haporã. Hapo-gwi ae ou hokyrã. Upéa-gwi ani penhembohory teĩ hese kwéry.

¹⁹Pene pa'ũ-my oĩ para'e he'i va'erã: “Ore moĩ hagwã-ma hendagwe-py ojepe'a va'ekwe ha'e hakã” he'i va'erã. ²⁰Ha'e voi. Ojepe'a va'ekwe upéa-gwi. Ha'e kwéry ndogweroviái-gwi ojepe'a va'ekwe. Ha peẽ katu pepyta peiko-vy hendagwe-py perovia-gwi. Upéa-gwi ani penhemomba'egwasu teĩ peẽ. Ani pejeapo teĩ hakã teeve ramo. Peiko arandu ae katu. ²¹Ha he'ýi tee judeu kwéry va'e ha'e hakã-rami voi ha omopẽ va'ekwe ojéhegwi. Ma'erã, “Nanhande pe'a mo'ái Nhandejáry” peje pendéjehe. Upeixagwa ani peje teĩ. Peiko arandu ae katu.

²²Pejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe. Nhande rovasa porã ramo jepe, nhane mbohasa asy joty ave Nhandejáry. Gwĩ ojejavy va'ekwe-pe ogwereco asy voi. Ha peẽ katu pende rereko porã voi. Pemoirũ irũ íxupe ramo, pende rereko porã va'erã. Ha pemoirũ e'ý ramo katu íxupe, gwakã ojéhegwi oipe'a va'ekwe-rami pende pe'a jevy va'erã. ²³Ha'e kwéry katu ogwerova ramo

gwekoha ogwerovia jevy hagwā íxupe, ha'e hendagwe-py omoĩ jevy va'erā íxupe Nhandejáry. Hakā roky-rami jevy oĩ hagwā. Omoĩ jevy kwaa va'e voi Nhandejáry íxupe kwéry. ²⁴Ha peẽ he'ýi e'ý va'e katu vyvra máta opu'ã rei va'e rakā-rami. Ojepe'a va'ekwe hakā. Upéi heko e'ý-rupi onhemoi outro rakā rendagwe-py. Ha he'ýi tee judeu kwéry va'e katu imbo'a porā ukapyre-rami voi. Ndaheko rasýiry Nhandejáry-pe omoĩ jevy íxupe ha'ekwe-py. Ha ha'e hagwe-py onhemoi jevy va'ekwe katu ha'e heko-rupima oiko jevy voi. Upéixa ramo ndaheko rasýi Nhandejáry-pe omogwahẽ jevy hagwā íxupe kwéry ójehe.

Enterove va'e-pe ohayhu Nhandejáry

²⁵Aipota peikwaa porā xe ha'e-ta va'e, xe re'ýi kwéry. Oĩ Nhandejáry anhe-tegwa nhe'ẽ. Ore-vyte Nhandejáry remimbojekwaa uka ojekwaa kuri. Upéa nhe'ẽ aipota peikwaa porā. Peikwaa porā ramo, “Nhandejéhegwi nhane aranduve voi nhane” ndapejéi va'erā pendéjehe. Ore-vy ohexa uka kuri Nhandejáry onhe'ẽ a-rami: “Ndoiko meméi va'erā heta xe re'ýi kwéry xe nhe'ẽ rendu e'ý-vy. Ijapysa e'ý va'e-rami ndoiko meméiry va'erā. Ha xe re'ýi e'ý va'e, judeu e'ý va'e katu xe aipota ou va'e gwive amogwahẽmba ranhe va'erā xejéupe. Ha upe rire katu ndoikovéi va'erā xe re'ýi, judeu kwéry va'e ijapysa e'ý va'e-rami. ²⁶Ha Israel re'ýi kwéry, xe re'ýi tee va'e, peteĩ teĩ xe aipota ogwahẽ ou-vy va'e gwive aresendepa va'erā” he'i Nhandejáry gwembiaporā rexa uka-vy. Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Jerusalém tetã-gwi ou va'erā nhane resendeharā. Ha Jacó remiarirõ joapyri pyri kwéry-gwi katu omboyke va'erā hembiaapo vaikwe gwive.” ²⁷Ha upe rire katu amboyke rire hembiaapo vaikwe, Nhandejáry he'i ete hagwe-rami, ojapo-ma voi hese kwéry, he'i va'erā xe-rehe, he'i Nhandejáry ójehe”.

Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

²⁸Ha he'ýi tee, judeu kwéry va'e katu Hesu rehegwa nhe'ẽ porā nohenduséi-gwi, ogwereko íxupe kwéry Nhandejáry gwembiayhu e'ý ramo. Ha upéixa ojapo ramo gwe'ýi kwéry-rehe, iporā joty peẽ, he'ýi e'ý va'e-pe. Áy gwembiayhu e'ý-rami jepe ogwereko ramo, ohayhu joty íxupe kwéry. Ha'e kwéry hembiporavo joty. “Ahovasa va'erā íxupe” he'i ete va'ekwe ore rembypy-pe gwe'yirā-rehe. Upéa-gwi ohayhu joty íxupe oiko-vy. ²⁹Nhandejáry rembi-poravo hembihovasa vasa meme voi judeu kwéry. “Aiporavo va'ekwe xe re'ýi-pe. Ahovasa porā va'erā íxupe” nde'i re'ýi Nhandejáry gwemienói-rehe. Ogwerova rova e'ý va'e onhe'ẽ Nhandejáry. ³⁰Ha peẽ he'ýi e'ý va'e katu napehendúí araka'e Nhandejáry nhe'ẽ. Ha ko'ánga katu he'ýi tee nohenduséi-gwi inhe'ẽ, pende rayhu-ma Nhandejáry pende poriahuvereco-vy. ³¹Upéixa äy pende rayhu jave Nhandejáry, ha'e kwéry nohendusevéi-ma inhe'ẽ. Upéa-gwi nohenduséi-gwi inhe'ẽ, iporiahu Nhandejáry-pe. “Aiporiahuvereco-ta joty íxupe kwéry” he'i joty hese kwéry. ³²Nhandejáry nhe'ẽ ojapo meme va'e ndaipóri. Upéa-gwi ko vvy apy-rehe oiko va'e-pe gwive ogwereko inhe'ẽ renduse e'ý va'e-rami. Preso onhemoi va'e-rami ogwereko enterovéa-pe. Upéixa ojapo hese kwéry peteĩ teĩ oiporiahuvereco hagwā joty íxupe kwéry.

Paulo omomba'egwasu Nhandejáry-pe

³³ Ha Nhandejáry katu hekoha porãve tee rei va'e voi katu. Ha'e heko-rami oiko va'e ndoikóiry. Ha'e hi'arandu tee va'e. Opamba'e oheko kwaave va'e. Heta ipy'apóry jaikwaa e'ý ete va'e. Mbava'e-gwi nipo he'i ko va'e, Ma'erã nipo he'i upéa, avave ndoikwaái. Mba'e-gwi nipo ojapo ko va'e, ma'erã nipo ojapo upéa, teko rei va'e ndoikwaái voi ipy'a. Imbaraeteve va'e voi ha'e. ³⁴ Ha Nhandejáry kwatia nhe'ê he'i a-rami:

“Nhandejáry imandu'a ramo, ndoikwaáiry voi avave. Ndaipóri ombo'e va'erã íxupe hembiaporã-rehe.” ³⁵ Avave nome'êi mba'eve Nhandejáry-pe ha'e hemime'êgwe rekovia ome'ê jevy hagwã. Avave-pe ndoreví”.

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê.

³⁶ Ha entéro mba'e moingohaty voi ha'e. Ha'e entéro nhangarekoha voi. Ha'e ojéupe gwarã ave omoingo va'ekwe entéro mba'e. Tonhemomba'e tuvixa meme ete katu. Opa e'ý reheve tonhemboete ete. Upéa aipota voi. Amém.

Nhandejáry reroviaha onheme'ê íxupe hembigwairã

(1 Co 6.20; 1 Ts 4.1)

12 ¹ Nhande poriahuvereko-ma oiko-vy Nhandejáry, xe re'ýi kwéry. Upéa-gwi aipota eterei penheme'ê pende py'a gwive íxupe imba'erã. Peiko jave imba'e voi peê. Penheme'ê katu íxupe hembigwairã pende rero-hory porã hagwã. Penheme'ê tee ramo íxupe, napemboete ra'anga anga rei mo'ái íxupe. Pemboete tee va'erã íxupe. ² Teko rei rekoha-rami ani peiko teĩ peê. Peheja katu Nhandejáry tapene moatyrõmba pene akã porã hagwã ogwerova hagwã pende rekoha pende py'a gwive. Upe-ma ramo Nhandejáry remimbota peikwaa va'erã. Mbava'e tipo oipota Nhandejáry? Oipota iporã va'e. Ojéupe ombovy'aharã oipota. Imarã e'ý va'e, ndaipóri ha'eixagwa iporãve va'e oipota.

³ Nhandejáry rembihovasa voi xe. Xe rexakwaa rei voi. Upéa-gwi inhe'ê-py aporandu-ta peê kwéry-pe: Ani erenhemomba'egwasu teĩ nde. Ani erejeapo tuvixave va'e ramo mo'ã. Ani nde rapixa reko-rupi ereiko teĩ. Nde ae nde reko-rupi voi eiko. Peê-my ogwerovia uka hagwe-rami Nhandejáry, peiko. Ani penhemomba'egwasu teĩ peê peiko-vy. ⁴ Heta nhande rete-rehe oĩ va'e. Hekoha ambue ambue jepe ijoja joty oiko-vy. ⁵ Upéixa ete nhande reta. Nhande reta jepe, Cristo nhamoirũ-gwi peteixa joty jaiko. Nhande rekoha ambue mbue ramo jepe, nhande joja joty. Nhande rete ijojaha-rami joty jaiko. ⁶ Peteĩ teĩ va'e-pe nhande rovasa-gwi Nhandejáry nhande rexakwaa rei-vy, nhande hopytygwõ rei katu. Ome'ê me'ê nhande-vy nhande rekoha ambue mbuerã. Peteĩ teĩ va'e-pe hemime'êgwe êgwe-py nhande hopytygwõ tygwõ rei ojóupe. Nhande reko me'ê ramo onhe'ê-py ombo'e kwaa uka ramo nhande-vy nhamombe'u hagwã, nhane kyre'ýre'ý katu imombe'u-vy. Jarovia porãháixa jarosapuka pukái katu inhe'ê jaiko-vy. ⁷ Nhande reko me'ê ramo nhaipytygwõ hagwã nhande rapixa-pe, iporã katu nhaipytygwõ voi íxupe. Nhande reko me'ê ramo nhambo'e hagwã nhande rapixa-pe, iporã katu nhambo'e

ave íxupe. ⁸Nhande reko me'ê ramo nhamokyre'ỹ hagwã nhande rapixa-pe, iporã katu nhamokyre'ỹ voi íxupe. Nham'e-ê-taramo nhane mba'e, iporã katu nhane rakate'ỹ e'ỹ reheve nham'e. Nhande, Hesu reroviaha rerekwa va'e, nhanhangareko porã katu nhande re'yi kwéry-rehe. Nhande rapixa-pe jaiporiahuvereko-ta ramo, nhane kyre'ỹ ramo nhaipytygwõ íxupe.*

⁹Ani pejoyhayhu ra'anga anga rei teĩ. Pejoyhayhu tee katu. Ivai va'e pemboyke katu pendéhegwi. Ha iporã va'e-gwi katu ani pepoi teĩ. Eraha ne renonde-rupi joty. Pesegi porã joty katu. ¹⁰Pejoyhayhu katu pejoygwerovy'a rei-vy pende ryvy-rami pejoygweroko hagwã. Ani pene ate'ỹ penhomboete-vy.*

¹¹Iputuva va'e-rami ani peiko teĩ. Pemba'apo mbaraete ae katu peiko-vy. Pene kyre'ỹ pende py'a ete gwive pejapo Nhandejáry nhe'ê. ¹²Peha'arõ tee Nhandejáry pende reraha hagwã. Upéa-gwi pevy'a meme joty peiko-vy. Peiko asy ramo jepe ani pejapura. Ani pejapo ku'a ku'a rei oração. Pembojeupi meme katu Nhandejáry-pe pene nhe'ê. ¹³Ha Hesu reroviaha katu pende ryvy-rami. Iporiahu va'e-pe ehexaswaa katu ereme'ê-vy. Ani pene rakate'ỹ pene mba'e-rehe peme'ê hagwã íxupe. Ehexaswaa joty íxupe. Ne mba'e eiporu uka meme joty íxupe. Ogwahẽ ou-vy ramo pende ha-py peikwaa e'ỹ va'e pemogwahẽ katu íxupe pene ndive opyta hagwã.

¹⁴Peporandu Nhandejáry-pe ohovasa hagwã pende rereko asyha-pe. “Ehovasa katu íxupe” peje. “Ehundi mani íxupe” ani peje teĩ Nhandejáry-pe hese.* ¹⁵Ovy'a ramo nde rapixa evy'a joty indive. Ha hasẽ ramo katu ne rasẽ joty ave hendive. ¹⁶Peteĩxa pejoygweroko. Pende joja katu peiko-vy onhondive. Ani penhemomba'egwasu rei teĩ. Nomomba'e gwasúi va'e-pe pemoirũ joty. Ani, “Xe aranduve ko” peje rei pendéjehe.*

¹⁷Anike pejapo vai peẽ-my ojapo vai va'e-pe. Pejapo porã meme. Ani, “Hembiapo vai-ma” he'i pende-rehe hagwã-rami peiko.* ¹⁸Ani katu pene a'e'ỹ ojóehe. Ikatu ramo, pejoyporiahuvereko rei enterovéa ndive. ¹⁹Ani erejepy teĩ nde rapixa-rehe. Nhandejáry ae nde repy arã! Ombohassa asy va'erã íxupe.

“Xe ae orohepy va'erã. Nde-rehe hembiapo vaikwe-rehe xe ae orohepy va'erã, he'i Nhandejáry.” Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê.*

²⁰Pende rereko asyha-pe pereko porã joty:

“Ivare'a ramo pemongaru joty íxupe. Ijy'uhéi ramo, pembo'y'u joty íxupe. Upéixa pereko ramo íxupe, pemotĩ va'erã íxupe. Pereko porã ramo íxupe, pejehexa uka porã joty va'erã íxupe onhemotĩ hagwã”.* Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê.

²¹Ani peheja ivai va'e ipu'akave pende-rehe. Pejapo katu iporã va'e penhe-me'ê e'ỹ hagwã ivai va'e-pe, pende pu'akave hagwã ivai va'e-rehe.

Iporã katu jajapo nhande ruvixa nhe'ê

(Mt 22.21; Mc 12.17; Lc 20.25; Tt 3.1; 1 Pe 2.13-17)

13 ¹Enterove tojapo nhande ruvixa nhe'ê. Ojéhegwi rei ndoikói nhande ruvixarã. Nhandejáry nhe'ê-py ae nhande ruvixa ramo oiko. Oiko ramo nhande ruvixa ramo, Nhandejáry remimoingo upe va'e. ²Nhande ruvixa

* 12.1-8 1 Co 12.7-31; Ef 4.11-12,16; 1 Pe 4.10-11 * 12.9-10 Hb 13.1; 1 Pe 1.22

* 12.14 Lc 6.28 * 12.16 Pv 3.7 * 12.17 1 Pe 3.9 * 12.19 Dt 32.35 * 12.20 Pv 25.21-22;

Mt 5.44; Lc 6.27-28

nhe'ê ojapo e'ỹ va'e gwive, Nhandejáry dhe'ê ndojapói ave va'erã. Upéa ojapo e'ỹ va'e-pe gwive ombohasa asy uka va'erã Nhandejáry. ³Hembiapo porã va'e gwive ndaikyhyjéiry voi katu nhane ruvixa-gwi. Ha hembiapo vai va'e katu ikyhyje. Nhande ruvixa-gwi pende kyhyje e'ỹ reheve peiko porãse tipo? Pejapo porã. Upéa-rehe pende rerohory va'erã. ⁴Nhandejáry rembigwái voi nhande ruvixa. Pende-rehe omba'apo va'e voi. Ha ne rembiapo vai ramo katu, pene mytu'e'ỹ pendéjehe. Ndogwereko asy uka re'ry nhande ruvixa-pe Nhandejáry. Nhandejáry rembigwái voi nhande ruvixa. Inhe'ê-py hembiapo vai va'e-pe gwive ogwereko poxy va'erã. ⁵Upéa-gwi aníke erehasa tekoha nhande ruvixa dhe'ê rendu e'ỹ-vy. Pehasa ramo tekoha pende rereko poxy arã. "Pehendu katu" he'i ave nde py'a-py onhe'ê va'e. Upéa-gwi pejapo katu nhande ruvixa dhe'ê.

⁶Nhande ruvixa kwéry Nhandejáry remimomba'apo voi. Nainhate'ỹi omba'apo-vy. Upéa-gwi imposto okovra ramo, eme'ê íxupe ojerure va'e. ⁷Peme'êmba porã katu pereve va'e-pe. Oime raẽ va'e imposto okovra va'e, taxa okovra va'e peme'ê katu ave íxupe. Nhamboete va'erã gwive pemboete katu. Peteĩ teĩ va'e-pe pemomba'egwasúke pemboete-vy.*

Jajogwereko porã jaiko-vy
(Mt 22.39-40; Gl 5.14; 1 Jo 3.11)

⁸Pereve va'e gwive pepaga mani katu íxupe. Iporã "Jajohayhu voi" peje katu pendéjehe. Ha ha'e-ta ave peẽ-my, Pejohayhu porãve rãve katu peiko-vy. Ne'íra pejohayhu porã tee rei. Gwapixa rayhuha oiko Moisés amyri remimombe'ukwe tekoha-rupi. ⁹Upe tekoha a-rami he'i:

"Ani peiko onhoembireko ndive onhome ndive ave. Ani peporojuka.

Ani pemonda. Ani pene mba'e pota pota rei teĩ peiko-vy".

Upéixa voi upe tekoha.

Oĩ ave tuvixave va'e. Ha upe tekoha he'i va'e gwive peteĩ dhe'ê-py ogwenohẽmba:

"Ehayhu katu nde rapixa-pe nde rekove erehayhuha-rami"

he'i. Upe va'e dhe'ê-py omombe'upa Moisés amyri he'ise va'ekwe. ¹⁰Gwapixa rayhuha ndojapo va'ry hese. Upéa-gwi jajohayhu ramo, upe tekoha tee va'e gwive-rupi jaiko.*

¹¹Áy peikwaa voi ogwahẽmaha ou-vy pende óra, oke va'ekwe opáy jevy-ma va'e-rami peiko hagwã. Upéa-gwi peiko katu tekoha-rupi. Hesu-rehe jajerovia ppy hagwe are-ma voi. Áy hi'agwĩve-ma oĩ nhandéhegwi nhane resendeharã áry. Upéa-gwi ogwahẽ-ma ou-vy pende óra anive peiko hagwã oke va'e-rami. Oke va'e-rami peikove teĩ. Áy tapeiko porã katu. Opáy porã va'e-rami jevy katu tapeiko. ¹²Pytũ-rupi oiko va'e-rami peẽ. Ha ko'ánga katu pyhare-rupi rei ereiko va'ekwe nde-vy opa-tama. Ko'ê ou va'e-rami nde-vy ereiko porã-tama. Upéa-rehe anive peiko pytũ-my oiko va'e reko-rupi. Arakatu-py oiko va'e reko-rupi ae peiko. Pono pende reity gweko-rupi anháy, nhande rete jokoha jaiporu vérami peiporu porã katu pene arandu arakatu pygwa peiko porã hagwã. ¹³Arakatu pygwa-rami jaiko. Ani nhandemoti

* 13.1-7 Mt 22.21; Mc 12.17; Lc 20.25; Tt 3.1; 1 Pe 2.13-17 * 13.9-10 Êx 20.13-17; Dt 5.17-21; Lv 19.18; Mt 22.39-40; Gl 5.14; 1 Jo 3.11

hagwā-rami jaiko teĩ. Anive peka'u teĩ. Ani ave pemoirũ oka'u va'e-pe. Peiko ae katu arakatu pygwa-rami. Pejohu va'e rei-pe ani ave pemoirũ teĩ. Ani oĩ kwaa e'ỹ va'e-rami peiko teĩ. Arakatu pygwa-rami ae katu peiko. Ani ave pejoteta teĩ. Ani ave pejohu vai teĩ pende rapixa oiko porãha. ¹⁴Ha pemoirũ katu peteixa Nhandejáry Hesu Cristo. Penhembojáry katu hese peiko hagwā hekoha-rupi. Anive peiko pendejéhegwi anho rei pejapose va'e rei-ma pejapo hagwā.

Ani “Tekoha-rupi ndoikóiry” peje mo'ã Hesu reroviaha va'e-rehe

(Mt 7.1-2; Rm 2.1-3; 15.7; 1 Co 10.25-33)

14 ¹Oĩ pene pa'ũ-my ne'ĩrã ogwerovia tee va'e. Perohory joty íxupe pemogwahẽ-vy. Ha pemogwahẽ rire íxupe katu, ani pembovyte teĩ íxupe penhombo'e vai-vy. Ani “Ndatekoháiry nde rekoha. A-rami ae tekoha” peje rei teĩ íxupe. ²Ogwerovia porã va'e, ojohu va'e ho'u. Ha ogwerovia miximi va'e katu ndo'u katúu so'o. ³Ha ojohu va'e ho'u va'e, tonhe'ẽ rei e'ỹ katu ndo'u katúu va'e-rehe. Ha so'o ho'u katu e'ỹ va'e katu, Ani “Ndikatúi ere'u so'o” he'i teĩ gwapixa-pe, ojohu va'e ho'u va'e-pe. Hembaliapo ojohu porã ave Nhandejáry. Upéa-gwi, Ani “Tekoha e'ỹ-rupi ereiko” he'i hese. ⁴Ndika-túiry ere rei nde rapixa rembigwái-rehe, “Upéa ndoikói tekoha-rupi”. Ani eremombe'u teĩ hembaliapo. Ijáry ae omombe'u va'erã íxupe hembaliapo-rehe. Ojohu porã para'e, ojohu vai para'e. Ijáry ae omombe'u va'erã íxupe. Ha Nhandejáry katu ojohu porã voi hembaliapo. Upéa-gwi ojohu porã va'erã hese Nhandejáry. Cristo rape-gwi ndováu va'erã.

⁵Ha arete rehegwa katu pemombe'u joavy avy. “Oĩ nhamboeteve va'e áry” oĩ he'i va'e. “Áry meme peteixa” oĩ he'i va'e. Ani, “Mba'eixagwa po tekoha” ere teĩ ndejeupe. “A-rami voi xe rekoha” peteĩ teĩ he'i ae ojeupe. Peteĩ teĩ toikwaa porã ha'e ae gwekoha hapixa rembiapo ojohu vai e'ỹ reheve. Ojoekoha ojohu vai e'ỹ reheve, peteĩ teĩ tojapo ipy'a oipotaha-rupi. ⁶Pejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe. “Etería arete tuvixave va'e” oĩ he'i va'e, Nhandejáry-pe omboeteha-rami omboete ave arete-pe. Ha so'o ho'u va'e katu Nhandejáry-pe omboeteha-rami ho'u ave so'o. So'o ho'uha-rehe otima porã ave Nhandejáry-pe. Ha so'o ho'u e'ỹ va'e katu Nhandejáry omboeteha-rami, ndo'úi ave so'o. Ndo'úi ramo jepe, otima porã joty Nhandejáry-pe. ⁷Nhandéjehe anho rei ndajaikóiry. Nhandéjehe anho rei nanhamanói ave. ⁸Jaiko jave Nhandejáry mba'e voi nhande. Ha nhamano rire Nhandejáry mba'e teerã voi jaha arã. Upéixa ramo jaikove ramo jepe, nhamano ramo jepe imba'e tee voi nhande. ⁹Upéa-rehe omano-ma va'ekwe Cristo. Upéi oikove jevy-ma va'ekwe nhande jaiko va'e jaryrã nhamano va'ekwe jaryrã ave. ¹⁰Upéixa ramo, nde ko ma'erã tipo nde erejohu vai Hesu reroviaha va'e rembiapo? Ma'erã tipo erenhe'ẽ mbojevy nde rapixa-pe, nde reko-rupi ndoikói-gwi. Nde katu ma'erã erenhe'ẽ rei ereiko-vy nde rapixa-rehe? Ha nhande kwéry katu nhanhembo'y-ma va'erã nhaĩ-vy Nhandejáry rovagwy-py omombe'u hagwā nhande-vy nhane rembiapokwe. Iporã para'e, naiporãi para'e he'i va'erã nhande-vy. ¹¹A-rami he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

* 14.10 2 Co 5.10

“Ha'e ete-ma peê-my. Xe rekoha apu e'ỹ va'e xe. Xe rovagwy-py enterove onhesũ va'erã peteĩxa. Peteĩxa ogwerosapukái va'erã xe Nhandejáry voiha”.*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

¹²Upéa-gwi peteĩ teĩ nhanhemombe'u va'erã Nhandejáry-pe nhane rembiapo apokwe-rehe.

Aníke erembojevavy uka nde rapixa-pe

(1 Co 8.9-13)

¹³Ja'u ramo so'o, ndaja'u katúi ramo so'o ave, peteĩxa. Upéixa ramo, Anive “Tekoha e'ỹ-rupi ereiko” ja'e nhande rapixa-pe. Anive nanhombo'e vai hese. Ja'e ae katu nhande re'ỹi-rehe “Xe re'ỹi-pe ambojevavy uka ramo, hesa-py ndaiko mo'ãi xe rekoha-rupi. Ndajapo mo'ãi xe ajaposeha-rami. Nambojevavy ukaséi íxupe” ja'e nhandejéupe. ¹⁴Tekoha xe aikwaa porã voi Cristo xe mo'arandu-gwi. Oĩ he'i va'e mo'ãi “Kóa ja'u va'erã, upéa ja'u e'ỹ va'erã” he'i mo'ãi. Ha upe va'e-rehe “Ja'u e'ỹ va'erã” nde'íry Nhandejáry. Ha “Ja'u e'ỹ va'erã nipo ra'e upéa” he'i va'e katu ndoikwaáiry tekoha. Ha'e ae gwekoha-rupi oiko. Upéixa ho'u ramo gwembi'u e'ỹ, “Ajevavy-ma” he'i va'erã ójehe. ¹⁵Ha, “Ne rembi'u e'ỹ katu iporã ja'u” ere ramo nde rapixa-pe, nerembovy'avéi-ma va'erã íxupe. Nderehayhuvéi-ma va'erã hereko-vy. Nde rapixa-rehe omano-ma va'ekwe Cristo. Tuvixa mba'e nde rapixa Cristo-pe upéa-gwi. Upéa-gwi ani pe'u teĩ hembí'u e'ỹ nde rapixa resa-py. Erembojevavy uka arã íxupe. Ojehesa rerova arã Cristo-gwi. ¹⁶Peiko arandu katu. Ani ojohu vai teĩ pene remimoporã. ¹⁷Nhande ruvixa ramo oiko ramo Nhandejáry, “Kóa nhane rembi'u, upéa nhane rembi'u e'ỹ” nde'íry nhande-vy. He'i ae nhande-vy: “Pene potĩ-ma” he'i. “Tekoha-rupi peiko. Pejevavy e'ỹ reheve peiko” he'i. “Pende joja porã katu onhondive” he'i. “Tapene mbovy'a katu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e” he'i ae nhande-vy. ¹⁸Upéixa Cristo rembigwái va'e ombovy'a ave Nhandejáry-pe. Imandu'a porã ave hese teko rei.

¹⁹Upéixa-gwi nhane renonde-rupi meme jaraha katu nhande joja hagwã. Nanhomombaraete katu jaiko porã hagwã. ²⁰Aníke erembyai teĩ Nhandejáry remimoingo hembí'u e'ỹ ere'u-gwi nhande rapixa resa-py. Hi'upy gwive iporã ja'u ramo jepe, naiporãi joty nhambojevavy uka nhande rapixa-pe. Hembí'u e'ỹ ja'u-vy nhambojevavy uka ramo ave íxupe, naiporãi katu ojehesa rerova va'erã Cristo-gwi. ²¹Hembí'u e'ỹ ere'u-vy erembojevavy uka ramo ave nde rapixa-pe, anive ere'u so'o, anive ere'u uva rykwere ave. Oime raẽ va'e-py erembojevavy uka va'erã íxupe, anive erejapo teĩ. ²²Upéixa-gwi ne rembijohu porã ani eremombe'u teĩ avave-pe. Nhandejáry anhôte toikwaa. Ha gwembijohu porã ojapo va'e katu, “Iporã para'e xe rembiapo, naiporãi para'e xe rembiapo” he'i rei ramo ójehe, ndovy'áiry. Ndogwerovy'apái gwembiapo. Ha ojerovia tee ramo ójehe, ogwerovy'a gwembiapo. ²³Ha ndojero-viapáiry va'e ho'u va'erã-rehe katu gwembi'u e'ỹ ho'u ramo, gwembijohu vai ho'u joty ramo, ndojohu porãi íxupe Nhandejáry. Jajerovia ku'a ku'a nhande-jeheha ndojohu porãi voi Nhandejáry. Ha'e-ta peê-my. Nhane rembiaporã-rehe ndajajeroviapáiry ramo, jajevavy joty voi jajapo-vy.

* 14.11 Is 45.23

Ani nhandéjehe anho rei jaiko. Nhande rapixa-pe nhambovy'a ave

(1 Co 10.24; Fp 2.3-5; 2 Tm 3.15-17)

15 ¹Ha nhande nhandéjehe jajero viapa va'e katu ani jajere teĩ gwĩ ogwerovia mixĩ mixĩ va'e kwéry-gwi. Túvy-rami ae jareko íxupe. Ani nhambovy'are'ỹ íxupe nhandéjehe anho rei jaiko-vy. ²Nhande kwéry nhambovy'a ae katu nhande rapixa-pe oiko porãve hagwã ogwerovia porãve hagwã. ³Ha Cristo katu ha'e jepe ójehe anho rei ndoikói va'ekwe. Hekovia ohasa asy va'ekwe. Upéixa he'i hese Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

"Nde-rehe onhe'ẽ rei rei hagwe-rami, ãy onhe'ẽ rei rei-ma xe-rehe ave". * Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Cristo-rehe.

⁴Yma va'ekwe entéro Nhandejáry kwatia nhe'ẽ gwive ohai va'ekwe nhane renonderã nhane mbo'e hagwã. Upe va'e nhe'ẽ-py gwive nhane mbo'e jaja-pura e'ỹ hagwã, nhane kyre'ỹ hagwã pono jajehesa rerova íxugwi, nhaha'arõ tee hagwã Nhandejáry-pe, jaiko meme hagwã hendive nhande reraha hagwã. ⁵⁻⁶Ojéhegwi nanhande rerova ukái va'e Nhandejáry. Nhane mbopy'agwasu ae ojéupe, nhane mokyre'ỹ ave ojéupe. Tapene moingo Cristo reko-rupi penhe'ẽ joavy avy e'ỹ hagwã ojéupe, pende joa hagwã, peteixa pemomba'egwasu joa hagwã íxupe ojojurupya penhe'ẽ-vy. Ha'e ko Nhandejáry Hesu Cristo Ru voi.

Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã nhande kwéry e'ỹ pegwarã nhe'ẽ ave

⁷Upéixa-gwi pende rero hory hagwe-rami Cristo, peẽ ave pejogwerohory porã katu ojéupe, Nhandejáry-pe pemomba'egwasu hagwã. ⁸Are-ma oiko va'ekwe Cristo judeu kwéry pytygwõharã, "He'i hagwe-rupima ojapo" ja'e hagwã Nhandejáry-rehe. "Jahexa-ma katu ãy nhane rembypy-pe hemimombe'ukwe" ja'e hagwã hese. ⁹Cristo oiko-ma va'ekwe nhande kwéry e'ỹ va'e ave, judeu e'ỹ va'e, omomba'egwasu hagwã Nhandejáry-pe, "Nhande reko poriahuvereko-ma" he'i hagwã hese. Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

"Upéa-gwi nhande kwéry e'ỹ pa'ũ-my atima porã-ta nde-vy. Nde réry-pe amomba'egwasu-ta aporahéi-vy nde-vy."*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Nhandejáry-pe omboeteha-rehe Cristo.

¹⁰"He'ỹi e'ỹ tovy'a katu Nhandejáry re'ỹi ndive"*

he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ judeu kwéry e'ỹ va'e-rehe.

¹¹"Entéro nhande kwéry e'ỹ va'e gwive tomomba'egwasu Nhandejáry-pe.

Judeu kwéry e'ỹ va'e gwive peteixa tomoete ave íxupe"*

he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ judeu kwéry e'ỹ-rehe.

¹²"Ojekwaa va'erã ou-vy myamyri Jessé remiarirõ joapyri pyrirã.

Omoingo va'erã íxupe nhande kwéry e'ỹ ruixarã. Oha'arõ tee va'erã íxupe hikwái."*

Upéixa he'i Cristo-rehe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ Isaías rembihaikwe.

¹³Ha Nhandejáry onheha'arõ tee uka va'e nhande-vy voi. Perovia-gwi íxupe, tapene mbovy'a vy'apa katu. Tapene mbopy'agwapy gwapypa katu ave. Upéixa-gwi pene mombaraete ete-gwi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e peha'arõ teeve eve va'erã Nhandejáry-pe.

* 15.3 Sl 69.9 * 15.9 2 Sm 22.50; Sl 18.49 * 15.10 Dt 32.43 * 15.11 Sl 117.1

* 15.12 Is 11.10

**Amondo-vy peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ, ha'ese va'e gwive
atĩ e'ỹ reheve ha'epa ete-ma voi peẽ-my**

¹⁴Ha xe katu, xe re'íy kwéry, pende rekoha porãha aikwaa porã voi xe. Pene arandu porãha xe aikwaa voi. Penhomo'arandu porã kwaa voi. Pende rekoha kwaaha voi xe. ¹⁵⁻¹⁶Ha oĩ Nhandejáry nhe'ẽ aipota pende resarái e'ỹ va'e íxugwi. Upéa rehegwa amombe'upa-ma peẽ-my. Natĩry amombe'u-vy. Are-ma xe rexakwaa rei-ma va'ekwe Nhandejáry. Xe moĩ-ma va'ekwe Hesu Cristo rembigwairã amba'apo hagwã judeu kwéry e'ỹ va'e-rehe. Upéa-gwi natĩry Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ amombe'upa-vy peẽ-my. Ha pa'i kwéry katu ome'ẽ me'ẽ Nhandejáry-pe oipota va'e ombovy'a hagwã íxupe. Upéixa pa'i-rami xe ave ambovy'ase Nhandejáry-pe. Upéa-gwi amombe'u mbe'u Nhandejáry gwigwa nhe'ẽ porã. Aipota Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omomarangatu judeu kwéry e'ỹ va'e-pe. Aipota Nhandejáry ogwerovy'a íxupe kwéry, aipota omogwahẽ íxupe kwéry oha-py. ¹⁷Cristo Hesu xe rereko ha-py amba'apo-gwi Nhandejáry-pe, xe rembiapo ambotuvixa mba'e. ¹⁸Outro-pe Cristo rembiapo uka namombe'u mo'ái. Xe-vy hembiapo uka mante amombe'u-ta, natĩry amombe'u-vy. Cristo rekovia ahendu uka-ma va'ekwe judeu kwéry e'ỹ va'e-pe Nhandejáry nhe'ẽ. Amombe'u ramo, xe rembiapo porã ramo ave, ahendu uka íxupe kwéry inhe'ẽ. ¹⁹Xe mombaraete-ma va'ekwe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e hexapyrã-rupi xe rembiapo porã hagwã xe ajapo hagwã jahexa e'ỹ va'e. Upéixa-gwi Cristo rehegwa nhe'ẽ porã arosapukaipa. Jerusalém tetã-my amombe'upa va'ekwe. Upe-gwi aroajere jere aha-vy va'ekwe. Ilíria yvy peve aha va'ekwe amombe'u-vy. Opa-rupi amombe'upa va'ekwe nhe'ẽ porã. ²⁰Peteixa xe ajapose. Cristo réry rendu e'ỹha-rupi ndarosapukaiséi. Outro kwéry porã imombe'u-vy. Cristo réry rendu ha-rupi ndarosapukaiséi. Outro kwéry hembiapo ranhe ha-rupi ndahaséiry xe ave xe rembiapo hagwã upe-rupi. Ndashaséiry outro nhe'ẽ rapykwéri anhe'ẽ-vy. Nambojo'aséi outro rembiapo-kwe ári xe rembiapo. ²¹Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Gwĩ ohendu e'ỹ va'e hesegwa nhe'ẽ ohexa kwaa va'erã hese hekoha.

Gwĩ herakwã rendu e'ỹ va'e oikwaa va'erã íxupe”

he'i Nhandejáry-rehe.

“Ahase Roma tetã-my” he'i Paulo kwatia-rehe

²²Are-ma ahase rei aiko-vy pene renda-py. Outro tetã tetã-rupi nhe'ẽ porã amombe'u-vy aiko. Upéa-gwi ndahái pende ha-py. ²³Ha ko'ánga katu xe aiko ha-rupi opa-ma xe rembiaporã. Heta ro'y-ma ojapo orohexase hagwe. ²⁴Áy katu ikatu ramo, orohexa-ta. Aha ramo Espanha yvy-koty nde ha-rupi ahasa-ta aha-vy pende ha-py. Ha ndaxe are mo'ái pene ndive apyta-vy. Ha upe rire katu, xe mbovy'a rire, aipota xe pytygwõ ahave hagwã mombyryve Espanha yvy-py. ²⁵Áy ete katu aha ranhe-ta Jerusalém tetã-my Nhandejáry re'íy pegwarã araha va'erã. ²⁶⁻²⁷Ha Hesu reroviaha gwive Macedônia yvy-rupi, Grécia yvy-rupi ave onhomboaty aty va'e he'i kuri Nhandejáry re'íy-rehe Jerusalém pygwa-rehe. Ha'e ae onhe'ẽ-py he'i: “Nhamono'õ jaraha uka va'erã nhamel'ẽ va'erã upe-py iporiahu va'e pegwarã” he'i Nhandejáry

re'íi-rehe. * “Nhamboaty jaraha uka va'erā” he'i ojéhegwi rei. Ha ha'e-ta peẽ-my: Oreveha ome'ẽ gwĩ iporiahu va'e-pe. Nhande-vy ime'ẽpyre nhame'ẽ jevy ave va'ekwe judeu kwéry e'ỹ va'e-pe hi'arandurā. Upéixa-gwi nhame'ẽ va'ekwe rekovia iporā ome'ẽ jevy nhande-vy nhane remikotevẽ. * ²⁸Ha upe rire katu ajapopa rire ame'ẽmba rire íxupe omono'õ va'ekwe, Espanha yvy-koty aha-ta. Tape ku'a-gwi agwahẽ arā nde ha-py. ²⁹Pende ha-py agwahẽ aha-vy ramo, apohovasa uka porā va'erā Cristo-pe. Cristo remime'ẽrā gwive ame'ẽmba va'erā peẽ-my. Anhetegwa voi amombe'u peẽ-my.

³⁰Āy xe re'íi kwéry, Nhandejáry Hesu Cristo-rehe jajeroivia-gwi, nhane mbojohayhu uka-gwi Nhe'ẽ Marangatu, aporandu-ta peẽ-my: Ani pene ate'ỹ teĩ oração apo-vy xe-rehe. Xe ndive katu pembojeupi upi pene nhe'ẽ Nhandejáry-pe. ³¹Peje Nhandejáry-pe: “Eresende katu Paulo-pe Judéia pygwa po-gwi heroviaha e'ỹ va'e-gwi eresende íxupe” peje. “Ani omotĩ teĩ Paulo-pe ome'ẽ-ta va'e-rehe Nhandejáry re'íi Jerusalém pygwa-pe” peje Nhandejáry-pe xe-rehe oração apo-vy. ³²Upéixa ramo Nhandejáry xe mogwahẽ-ta ramo, xe py'a rory-gwi rei agwahẽ-ma va'erā pende ha-py. Xa avy'a-ma va'erā atongea-ma va'erā apytu'u-vy pende ha-py. ³³Nhane mbopy'agwapy va'e voi Nhandejáry. Tapene moirũ oiko-vy. Amém.

Paulo omombe'u Hesu reroviaha Roma pygwa-rehe omandu'a porāha

16 ¹Amombe'u-ta peẽ-my nhande re'íi Febe héry va'e rehegwa nhe'ẽ. Hekoha porā pe kunha. Hesu reroviaha Cencrêia tetã-my onhomboaty va'e pytygwõha voi pe kunha. ²Ha'e Cristo irũ voi. Upéa-gwi pemogwahẽ katu íxupe. Nhande kwéry jarovia va'e nghanmogwahẽ porā katu. Upéa-gwi pemogwahẽ porā katu íxupe ave. Heta oĩ hemipytygwõ. Ha xe-vy xe pytygwõ ave. Upéa-gwi, pendéhegwi ha'e oikotevẽ ramo, peme'ẽ katu íxupe.

³Amombe'u-ta xe mandu'a porāha ave Priscila-pe Áqüila ndive. Xe ndive omba'apo Hesu Cristo-pe. ⁴Xe-rehe ha-py nahakate'ỹiry va'ekwe gwekove-rehe. Xe-rehe ha-py ojejuka hagwā-rami joty oiko va'ekwe. Xe rayhu tee hagwe-rehe, xe atima porā íxupe. Naxe anhóiry atima porā íxupe. Entéro Hesu reroviaha gwive judeu kwéry e'ỹ va'e, onhomboaty aty ha-rupi, otima porā ave íxupe. ⁵Ha'e uka-ta ave xe mandu'a porāha Hesu reroviaha-pe gwive upe mokõi va'e rōga-py onhomboaty va'e. Ha'e uka-ta ave xe mandu'a porāha Epêneto-pe. Ha'e xe rembiayhu voi. Ásia yvy-py ha'e anho ranhe ojeroivia ypy-ma va'ekwe Cristo-rehe. ⁶Ha'e uka-ta ave Maria-pe xe mandu'a porāha. Heta omba'apo pende-rehe. ⁷Amombe'u uka-ta ave Andrônico-pe Júnias ndive. Ha'e xe rugwy re'íi tee voi. Preso aĩ ramo xe moirũ-ma va'ekwe upe-py. Hesu remimondo upéa. Enterove mandu'a porāha. Voive ogweroivia-ma va'ekwe Cristo-pe xe renonde-py. Hapykwéri-ma xe ajeroivia va'ekwe Hesu-rehe.

⁸Ha'e uka-ta ave Ampliáto-pe. Xe rembiayhu voi. Cristo irũ va'e. ⁹Ha'e uka-ta ave Urbano-pe. Cristo-pe oromba'apo ramo ore irũ voi. Xe rembiayhu Estáquis-pe ave ha'e uka-ta xe mandu'a porāha. ¹⁰Ha'e uka-ta ave Apeles-pe. “Cristo-rehe ojeroivia tee-ma nipo ra'e” he'i hese imandu'a porā-vy. Aristóbulo

róga pygwa-pe ave ha'e uka-ta. ¹¹Ha'e uka-ta ave Herodião-pe. Ha'e xe rugwy re'ýi tee voi. Hesu reroviaha Narciso róga pygwa-pe ha'e uka-ta ave.

¹²Amondo-ta ave xe mandu'a porãha Trifena-pe Trifosa ndive. Pe kunha omba'apo Cristo-pe. Pérside-pe amondo-ta ave. Pe kunha ave heta omba'apo Cristo-pe. ¹³Amondo-ta Rufo-pe xe mandu'a porãha. Cristo-pe omba'apo ramo imandu'a porã hese. Isy-pe ave amondo-ta. Omemby-rami hembiereko ave xe. ¹⁴Amondo-ta Asíncrito-pe, Flegonte-pe ave xe mandu'aha. Amondo-ta ave Hermes-pe, Pátrobas ndive Hermas-pe ave. Indive kwéry Hesu reroviaha-pe gwive ha'e uka-ta. ¹⁵Ha'e uka-ta Filólogo-pe Júlia ndive. Heindýry ndive Nereu-pe, Olimpás-pe ave, indive kwéry Nhandejáry re'ýi oĩ va'e-pe gwive ha'e uka-ta xe mandu'a porãha.

¹⁶Pejohayhu-gwi, penhokwavã kwavã katu peiko-vy onhondive. Entéro Cristo reroviaha gwive onhomboaty aty ha-rupi omondo-ta peẽ-my omandu'a porãha.

“Ani pene mitã arandu teĩ. Peiko arandúke” he'i Paulo

(Mt 7.15-20; Ef 5.6-7; Cl 2.8; 1 Jo 4.1-6)

¹⁷Oĩ onhe'ẽ rei rei va'erã nhande joja e'ỹ hagwã. Nhande rerovase Cristo-gwi. Aporandu randu-ta peẽ-my, xe re'ýi kwéry: Perepara kena hese hekoha rexa-vy. Peiko arandu kena. Ani pemoirũ teĩ íxupe. Orombo'e hagwe-rami, napene mbo'úi va'erã. Pende rerovase-vy omombe'u a'ã a'ã va'erã peẽ-my Cristo nhe'ẽ. ¹⁸Upéa rehegwa apoha Nhandejáry Hesu Cristo-pe noipyty-gwõiry. Ójehe anho rei omba'apo oiko va'e. Cristo pytygwõha e'ỹ voi gwĩa. Ojapose va'e rei-ma ojapo. Onhe'ẽ porã va'e vérami rei-ma oiko-vy. Onhe'ẽ-py oporombotavy. Inhe'ẽ reroviaha-pe, mitã arandu-rami itavy rei rei va'e-pe ave ombotavy. Ndohexa kwaái ha nohendu kwaáiry. Upéa-gwi ogwerovia mo'ã. ¹⁹Pende-rehe ae enterove imandu'a porã: “Ogwerovia tee voi íxupe, Cristo-gwi ojehesa rerova e'ỹ va'e” he'i pende-rehe. Upéa-gwi avy'a pende-rehe. Aipota pene arandu. Pejapo porã kwaa katu. Ani erejapo vai kwaa teĩ. ²⁰Ha Nhandejáry nhane mbopy'agwapy voi ani hagwã nhande joja e'ỹ teĩ onhondive. Ndahi'are mo'ái, pene pytygwõ-ta kuri. Mbói ijukapyre-rehe nhapyrũha-ramima, pene mbopu'aka uka-ta kuri anháy ruvixa Satanás-rehe.

Tapende rovasa katu Nhandejáry Hesu pende rexakwaa rei-vy

²¹Ha Timóteo katu xe rembiapoha irũ va'e omondo-ta peẽ-my omandu'aha. Omondo-ta ave xe rugwy re'ýi Lúcio, Jasão, Sosípatro ave.

²²Ha xe Tércio, Paulo nhe'ẽ raiha, Hesu reroviaha va'e ave, amondo-ta ave peẽ-my xe mandu'aha.

²³Omondo-ta ave omandu'aha Gaio. Hóga-py aime. A-py ave ojogweroaty haty Hesu reroviaha. Omondo-ta ave omandu'aha Erasto, ko tetã mygwa ome'ẽ va'ekwe pirapire nhongatuha. Quarto, nhande re'ýi omondo-ta ave omandu'aha. ²⁴Tapende rovasa vasa Nhandejáry Hesu Cristo pende rexakwaa rei-vy. Amém.

Ipaha-ma omboete Nhandejáry-pe Paulo

²⁵Nhamomba'egwasúke Nhandejáry-pe. Hesu rehegwa nhe'ẽ porã xe remimombe'u pehendu ramo, pene moingo kwaa Nhandejáry tape porã-rupi

pejehesa rerova e'ỹ reheve. Yma gwembiaporã nhongatu araka'e avave-pe nomombe'úi araka'e gwembiaporã. Ha upe rire katu nhande-vy omombe'u oikwaa uka-vy gweminhongatugwe. Anhetegwa va'e omombe'u va'e. Upéa rehegwa nhe'ẽ pehendú ramo, pene moingo kwaa Nhandejáry tape porã-rupi pejehesa rerova e'ỹ reheve. ²⁶Ha ko'ánga katu heminhongatu omombe'u atýra-py Nhandejáry nhe'ẽ omombe'uhaty kwatia-rehe oikwaa uka-vy nhande-vy. Ha Nhandejáry opa e'ỹ va'e ha'e ae ave oikwaa uka. Nhandejáry nhe'ẽ-py ojekwaa-ma entéro tetã tetã mygwa-pe gwive, hembaporã enterove va'e ogwerovia ramo ojapo hagwã inhe'ẽ.

²⁷Nhande rexakwaa porã rei va'ekwe Hesu Cristo. Upéa-gwi tomomba'egwasu meme katu Nhandejáry-pe. Ha'eixagwa hi'aranduve va'e ndoikóiry. Upéa-gwi tomboete katu íxupe opa e'ỹ reheve. Amém.

Paulo remimombe'ukwe

Corinto tetã mygwa pegwarã 1

primeira epístola de Paulo aos coríntios

Paulo ohai kwatia nhe'ẽ Corinto tetã mygwa kwéry-pe

1 ¹⁻³Hesu Cristo reroviaha, Nhandejáry remienói gwe'ýi kweryrã, gwe-mimomarangaturã, Corinto tetã-my peiko va'e, opa-rupi Hesu Cristo réry renoiha gwive va'e ave. Xe, Paulo amondo uka-ta peẽ-my xe nhe'ẽ. Xe, nhande re'ýi Sóstenes ndive, oromondo uka-ta ore nhe'ẽ peẽ-my gwarã. Kwatia-rehe oromoimba-ta ore nhe'ẽ peẽ-my. Tapende rovasa katu Nhandejáry Nhande Ru va'e pende rexakwaa rei hagwã, pene mbopy'agwapy hagwã. Tapende rexakwaa katu Nhandejáry Hesu Cristo ave. Xe, Paulo, Hesu Cristo remimondo voi xe. Nhandejáry xe renói va'ekwe aiko hagwã hemimondorã. Hemimbota-rupi aiko Hesu Cristo remimondorã.

⁴Ha xe mandu'a meme pende-rehe anhomongeta jave Nhandejáry ndive. "Atima porã nde-vy" ha'e Nhandejáry-pe. "Erehovasa porã-ma Corinto pygwa kwéry-pe. Upéa-rehe atima porã nde-vy" ha'e Nhandejáry-pe pende-rehe.

Hesu reroviaha va'e-rehe Nhandejáry onhangareko porã

⁵Peẽ peteĩ teĩ pejerovia-ma Hesu Cristo-rehe. Upéa-gwi onhangareko porã porã pende-rehe Nhandejáry. Peiko-ma peteĩxa Hesu Cristo ndive. Indive meme-ma peiko. Upéa-gwi ome'ẽ meme-ma peẽ-my opa pene remikotevẽ. Pene mbopy'a kyre'ý. Peteĩ teĩ-pe pene arandurã ome'ẽ-ma peẽ-my, pene nhe'ẽ ngatu porãrã ave ome'ẽ peẽ-my pemombe'u porã hagwã anhetegwa nhe'ẽ, Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ pemombe'u porãve rãve hagwã.

⁶Peikwaa porã-ma Cristo rehegwa nhe'ẽ. Pejerovia-ma hese-gwi inhe'ẽ-rupi peiko-ma ra'e. ⁷Upéa-gwi Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ome'ẽ-ma peẽ-my entéro mba'e ha'e ogwereko ome'ẽ hagwã nhande-vy. Perekopa-ma ra'e hemime'ẽgwe kwéry. Ha upe jave peha'arõ Nhandejáry Hesu Cristo ou jevy hagwã óra. ⁸Upe va'e áry-py peha'arõ jave pene mombaraete meme va'erã Nhandejáry. Upéa-gwi Hesu Cristo ogwahẽ-ma ramo ojehexa uka-vy "Nde py'a poti-ma" he'i va'erã peteĩ teĩ-pe peẽ-my.

⁹He'i hagwe meme Nhandejáry ojapo. Onhe'ẽ-gwi ova e'ý va'e voi Nhandejáry. Ha'e pene renói va'ekwe peiko hagwã peteĩ heko porã-rupi ta'ýry Hesu Cristo ndive. Nhandejáry tee voi Hesu Cristo.

Peteixa tapeiko

(Rm 15.5; Ef 4.3)

¹⁰⁻¹¹ Tapehendu porã mani xe nhe'ê, xe re'ýi kwéry Hesu reroviaha va'e kwéry. Pene rerakwã vai nipo ra'e. Ogwahê-ma xe-vy pene mombe'uha. Pejoavy avy-ma nipo ra'e onhondive. Cloe re'ýi kwéry omombe'u kuri xe-vy: "Corinto tetã-my oiko va'e kwéry Hesu reroviaha va'e ndoiko porãiry onhondive". Aipo he'i kuri pene rerakwã mombe'u-vy. Pene rerakwã ahendu-gwi ajerure-ta peê-my pejoyhayhu rei hagwã peiko porã meme hagwã onhondive. Nhandejáry Hesu Cristo réry-py ajerure peê-my anive hagwã penhonhe'ê mbojevý jevý. Taperojoja kena onhondive pene nhe'ê. Peteixa pereko porã kena pende reko porã onhondive. Penhomongeta ramo ojojurupya kena pei. Peteĩ-rupi meme pereko kena pene nhe'ê porã.

¹² Amombe'u jevý-ta peê-my pene rerakwã ahendu kuri. Penhe'ê rei ra'e pene mbo'eha kwéry-rehe. Gwĩ onhe'ê rei va'e xe-rehe he'i "Ore orohenduse Paulo remimombe'u mante" he'i. Gwĩ outro "Ore orohenduse Apolo remimombe'u mante" he'i Apolo-rehe. Gwĩ outro "Ore orohenduse Pedro remimombe'u mante" he'i Pedro-rehe. Gwĩ outro "Ore orohenduse Cristo remimombe'u mante" he'i Cristo-rehe. Upéixa penhonhe'ê mbojevý jevý rei ra'e ore-rehe. ¹³ Naiporãi voi upe pene nhe'ê pene mbo'eha kwéry-rehe. Pemopeteĩ katu pene nhe'ê peiko porã hagwã.

Okurusu-rehe omano va'e ndaha'êi xe. Hesu Cristo mate omano okurusu-rehe nhande resende hagwã. Ndaha'êi xe réry-py araka'e penhemongarai uka. Hesu Cristo réry-py ae araka'e penhemongarai uka. Anive inhe'ê mombe'uha-rehe aipo-rami peje. Niporãi penhe'ê ore-rehe. ¹⁴⁻¹⁵ "Paulo xe mongarai va'ekwe ajerovia hagwã hese." Ani upéixa peje xe-rehe. Ndahetái xe remimongarai va'e oĩ pene pa'ũ-my. Upéa-rehe avy'a ndaikatúi avave he'i "Xe Paulo rehegwa". Crispo-pe amongarai va'ekwe, Gaio-pe ave amongarai va'ekwe. ¹⁶ Xe mandu'a ave Estéfanas-rehe. Amongarai va'ekwe íxupe, hóga pygwa ndive. Upe rire ndaipóri para'e ambue amongarai va'ekwe. Naxe mandu'avéiry mbovy nipo amongarai va'ekwe. ¹⁷ Ndaha'êi aporomongarai hagwã xe mondo va'ekwe Hesu Cristo. "Inharandu eterei va'e nhe'ê xe rehegwa nhe'ê ani ereiporu rei teĩ xe mombe'u-vy" he'i xe-vy. "Iporãve kóixa ere arã xe-rehe: Hesu Cristo omano okurusugwasu-rehe nhane resende hagwã. Upéixa ere-ta xe mombe'u-vy enterove-pe" he'i xe-vy. "Ha inharandu eterei va'e nhe'ê ereiporu ramo ne rendu va'e kwéry naimandu'avéi arã ne nhe'êgwe-rehe. He'i joty arã nde-rehe, ha'e inharanduve voi, he'i arã nde-rehe, ha xe rehegwa nhe'ê-rehe naimandu'avéi arã." Upéixa he'i xe mondo-vy Hesu Cristo.

Paulo omombe'u ma'erã-gwi Hesu omano va'ekwe

¹⁸ Nhahendu-ma ramo Hesu Cristo rehegwa nhe'ê, ja'e nhande py'apy-py: "Hesu Cristo omano xe resende hagwã. Nhandejáry omboyke-ma xéhegwi xe rembiapo vaikwe. Ta'yry Hesu Cristo ombou-ma omano hagwã xe resende hagwã." Aipo niko hese jajerovia va'e ja'e. Ipu'aka voi nhande-vy Hesu rehegwa nhe'ê.

Oĩ ae heta Hesu rehegwa nhe'ê nohendu kwaái va'e. Umi ohasa asy va'e renda-py oho va'erã. Ohendu-ma ramo Hesu Cristo rehegwa nhe'ê, ndopo

he'i: "Ma'erã-gwi omano? Omano rei nipo ra'e. Ndoikovéi voi" he'i mo'ã va'erã Hesu Cristo-rehe. ¹⁹Nhandejáry ohai uka va'ekwe:

"Inhakã porã-gwi inharandu va'e, nahi'arandu teí voi. Amokanhy-ta íxugwi hi'arandukwe. Ha yvy arigwa-rehe oikwaa porã va'e, nahi'arandu teí vyteri. Hembigwaakwe ambohesarái-ta íxupe. Ndovaléi arã íxupe."*

Upéixa he'i Nhandejáry.

²⁰Nhane arandu mbyky nhane kwéry. Ndaha'éí Nhandejáry-rami. Nhandejáry arandu ipukuve nhane arandu-gwi. Ha nhane arandu mbyky-rehe ndajeheko arupitýi Nhandejáry-pe. Ko'a pygwa hekomombe'uhaty ndikatúi omombe'u Nhandejáry-pe ha'e oikwaave hagwã mo'ã. Ndaipóri Nhandejáry yke-rehe hi'aranduve va'e. Inharandu mbyky va'e meme mate oí. Ndaipóri ave Nhandejáry renonde-py dhe'ẽ oiporu porã va'e. * ²¹Ha'e anho mate voi inharandu tee va'e. Hi'arandu tee-gwi ndohejái ko yvy arigwa arandu anho ogwereko va'e ohekoarupity hagwã íxupe. Ha'e ojekwaa ukase mate onhe'ẽ mombe'uha renduhaty kwéry-pe. Omombe'u uka ramo, itavy va'e dhe'ẽ-rami ramo jepe, heroviaha kwéry-pe mate oresende va'erã Nhandejáry.

²²⁻²³Ha ore ae katu oromombe'u meme inhe'ẽ. Oí umi ohendu va'e ogwerovia va'e ave íxupe. Oí ave umi ndogweroviái va'e inhe'ẽ. "Itavy voi" he'i mo'ã ore-rehe.

Upéixa voi judeu kwéry ndogweroviaséi voi íxupe. "Yváy-gwi hexapyrã-rupi eremba'apo ramo arovia-ma voi" he'i rei. Ha umi judeu e'ỹ kwéry ave ndogweroviaséi ave. Ho'arandurã oikwaa seve seve hikwái.

Ha ore katu, Hesu rehegwa dhe'ẽ mate oromombe'u. "Hesu Cristo omano va'ekwe katusugwasu-rehe nhane rembiapo vaikwe omboyke hagwã nhandé-hegwi" ore ore'e meme oromombe'u-vy.

Ohendu-ma ramo judeu kwéry umi ndogweroviái va'e he'i ore-vy: "Penhemonhandejáry rei Hesu Cristo-rehe. Ndovaléi ne dhe'ẽ" he'i mo'ã ore-vy.

Ha ohendu-ma ramo judeu e'ỹ va'e umi ndogweroviái va'e he'i rei ave ore-vy: "Peẽ ko ndapeikwaáiry voi mba'eve" he'i rei ave ore-vy.

²⁴Nhandejáry rembiporavo va'e ae ohendu kwaa inhe'ẽ. Judeu kwéry gwigwa oí gwí oiporavo va'e. Judeu e'ỹ va'e kwéry gwigwa ave oí gwí oiporavo va'e. Hembiporavo va'e ohendu ramo ogwerovia. "Anhetegwa voi nipo ra'e" he'i ogwerovia-vy. Ha upéixa, Cristo reko-rupi Nhandejáry ohexa uka gwembiporavo va'e kwéry-pe ha'e huvixaha voi. Ha'e oaranduha ave ohexa uka Hesu Cristo reko-rupi. Ha'e opu'akaha ave ohexa uka Hesu Cristo reko-rupi hese ojerovia va'e-pe.

²⁵Ha ogwerovia e'ỹ va'e aipo he'i rei hese: "Ko'ángá ikangy Nhandejáry" onhe'ẽ rei hese. Ha'e ae imbaraeteve yvypóry kwéry-gwi. Ipu'aka tee va'e voi ko Nhandejáry. Ha ogwerovia e'ỹ va'e ae onhe'ẽ rei hese. "Nhandejáry ndoikwaái" aipo he'i onhe'ẽ rei-vy hese. Oikwaave ha'e yvypóry kwéry-gwi. Oikwaa paete va'e voi Nhandejáry.

²⁶Tapene mandu'a porã kena xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry, pende rekohakwe-rehe, Nhandejáry pene renói hagwe-rehe. Ndahetái pene pa'ũ mygwa-pe omomba'egwasu araka'e yvypóry kwéry. Ndahetái-rehe he'i

araka'e "Inharandu porã upe va'e." Ndahetái-rehe ave he'i araka'e "Oiporu kwaa porã omba'e reta reta upe va'e." Ndahetái ave oĩ yvypóry ruvixa re'ýi pene pa'ũ-my. "Iporã voi" nonhe'ëiry pende-rehe hikwái Nhandejáry pene renói e'ý mbovyve. ²⁷Ha upéixa meme Nhandejáry rembiporavo kwéry. Ha'e oiporavo araka'e inharandu e'ý va'e-pe gwe'ýi kwéryrã araka'e. Ha upéa-rehe ombohekogwypvyve va'erã inharanduve va'e-pe. Oiporavo ave araka'e ikangy va'e-pe gwe'ýi kwéryrã. Ha upéa-rehe otĩ va'erã opyta-vy imbaraeete va'e. ²⁸Oiporavo ave yvypóry nopenái-rehe va'e-pe gwe'ýi kwéryrã. Oiporavo ave onhe'ë rei rei-rehe va'e-pe gwe'ýi kwéryrã ave. Oiporavo ave iporiahu va'e-pe gwe'ýi kwéryrã. "Ndovaléi voi upe va'e" he'i meme kente kwéry Nhandejáry rembiporavo va'ekwe-rehe. Ha upéixa-gwi oiporavo íxupe kwéry gwe'ýi kwéryrã omotĩ hagwã onhemoaranduve va'e kwéry-pe. Upéixa oikwaa uka enterovéa-pe avave ojéhegwi rei ndovaléi voi. ²⁹Ndaikatúi avave onhemomba'egwasu Nhandejáry renonde-py."

³⁰Ha peẽ katu, Nhandejáry pene mopeteĩ araka'e Hesu Cristo ndive. Ha'e oiko jepe-ma nhane arandu me'ëha. Hesu Cristo-rehe nhane mopotimba Nhandejáry. Hesu-rehe nhane resende voi ko Nhandejáry. Ijavegwa voi nhande. Upéa-gwi nhane momarangatu. ³¹Nanhande py'agwasuvéiry nhandejéhegwi Nhandejáry yke-rehe nhaĩ-vy. Upéa-rehe he'i:

"Oime ramo onhemomba'egwasuse va'e, tonhemomba'egwasu

Nhandejáry Hesu Cristo-rehe"

he'i Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe oĩ va'e.

Hesu omano ramogware rehegwa nhe'ë

2 ¹⁻⁵"Hesu Cristo rehegwa nhe'ë anho mante amombe'u-ta íxupe kwéry" ha'e va'ekwe xejéupe pende-rehe. "Mba'eve-rehe namombe'u mo'áiry upe-py" ha'e ave. "Nhande-rehe ha-py Hesu Cristo omano va'ekwe okurusugwasu-rehe. Hesegwa nhe'ë meme mante xe amombe'use íxupe kwéry." Aipo ha'e-vy xejéupe agwahẽ va'ekwe pene renda-py.

Ha pene ndive aime jave anhemomirive va'ekwe pejeroviave hagwã Hesu Cristo-rehe. Aime ramo upe-py anhemokangy ajepy'apy-vy pende-rehe. Napombojerovia ukasei xe arandu-rupi rei. Hesu Cristo anho-rehe mate apombojerovia ukase. Upéixa-gwi ndaiporúi ko'äygwa arandu nhe'ë amombe'u hagwã Hesu rehegwa nhe'ë peẽ-my.

Ha hesegwa nhe'ë amombe'u jave Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e oiko ave xe ndive. Ohexa uka peẽ-my opu'akaha. Ha upéixa ipu'akaha-rupi peteĩ teĩ pejerovia-ma Hesu Cristo-rehe. Ndaha'ëi ko'äy rupigwa arandu-rupi erejerovia hese. Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e pu'akaha-rupi erejerovia-ma hese.

Nhandejáry ojekwaa uka va'erã nhande-vy Nhe'ë Marangatu tee va'e-rupi

(Jo 14.26; 16.13)

⁶⁻⁹Ha Nhe'ë Marangatu tee va'e reko-rupi oiko porã va'e-pe ambo'e ramo ae aiporu arã hi'arandu tee va'e nhe'ë. Upéa ndaha'ëi ko'äygwa arandu. Ndai-poru mo'ãi peẽ-my upéa arandu. Ndaiporu mo'ãi ave mburuvixa arandukwe.

Ha'e kwéry opa-tama. Hi'arandu reheve opa va'erā. Ha ndovaléi arā ko'āy-gwa-pe mburuvixa-pe ave hi'arandu hagwe. Ha'e kwéry ndoikwaái ave Nhandejáry arandu. Oikwaa e'ỹ-gwi ohupi uka va'ekwe kurusugwasu-rehe imoi-vy ojuka Hesu-pe. Ha'eixagwa ndaipóri. Ipu'aka marangatu tee va'e voi Hesu.

Ha xe katu Nhandejáry arandu-rupi amombe'u aiko-vy.

Yma araka'e Nhandejáry onhongatu araka'e hi'arandu. Nomombe'úi gwe-mbiaporā avave-pe. Āy ae katu gwembiporavo-pe omombe'u oaranduha Nhandejáry. Ko yvy nhepyrū e'ỹ mboyve Nhandejáry oikwaa ukase araka'e nhande-vy.

“Kurusu-rehe omano-ta xe ra'y. Hese ojerovia va'e-pe aresenda-ta xe.

Xe ra'y Hesu-rami opyta hagwā ipotī. Upe xe rembiporavorā-me aikwaa uka-ta xe arandu.”

Upéixa he'i araka'e Nhandejáry gwemimombe'urā-rehe. Upéa-rehe omoi uka ave va'ekwe kwatia-rehe ko nhe'ē:

“Avave ndohexái va'ekwe, nohendúi va'ekwe, mba'e ndojepy'a mongetái vyteri joty ave Nhandejáry rembiapo porā íxupe ohayhu va'e kwéry pegwarā.”

¹⁰ Upe Nhandejáry oarandu onhongatu va'ekwe ko'āy nhande jaikwaa-ma. Nhandejáry Nhe'ē Marangatu tee va'e oikwaa uka-ma nhande-vy. Ha'e oikwaapa-ma Nhandejáry py'apy ete-py oĩ va'e jepe ave Nhe'ē Marangatu tee va'e oikwaapa-ma joty.

¹¹ Nhande yvypóry, nhande py'apy pygwa avave ndoikwaáiry. Nhande ae peteĩ teĩ jaikwaa mba'e-rehe nhande py'apy-py nanhemongeta. Avave ndoikwaáiry. Upéixa ave Nhandejáry. Avave ndoikwaái mba'e oĩ ipy'apy ete-py. Nhe'ē Marangatu tee va'e mante oikwaa. ¹² Ha Nhandejáry ome'ē-ma nhande-vy Nhe'ē Marangatu tee va'e opyta hagwā nhande py'apy-py. Ha'e katu oikwaa uka nhande-vy mba'eixagwa pa gwemime'ēgwe. Ndaha'ei teko rei nhe'ē ko'āy-gwa ome'ē nhande-vy. Nhe'ē Marangatu tee va'e katu Nhandejáry ome'ē-ma nhande-vy nhane mbo'e hagwā.

¹³⁻¹⁵ Ore ae rei orejéhegwi ore arandu noromombe'uíry. Nhe'ē Marangatu tee va'e ore mbo'e va'ekwe mante oromombe'u jevy. Oromombe'u ramo oĩ ohendu kwaa va'e. Oĩ ave ohendu kwaa e'ỹ va'e. Ohendu kwaa va'e ogwereko-ma Nhe'ē Marangatu tee va'e opy'apy-py. Ha'e oikwaa uka íxupe hi'arandurā ohendu porā hagwā, oikwaa hagwā ave anhetegwa nhe'ē. “Iporā voi kóa” he'i hagwā. “Míxí mate ovale upéa” he'i ave hagwā. “Niporāi voi upéa” he'i ave hagwā ipy'apy-py Nhe'ē Marangatu tee va'e omoarandu va'erā íxupe.

Nhandejáry rehegwa nhe'ē nohendu kwaái va'e katu ndogwerekói joty Nhe'ē Marangatu tee va'e opy'apy-py. Ndogwerekói ave hemime'ēgwe kwéry. Ndaixupe gwarāi, ndoikwaái ave mba'eixagwa pa upe va'e. Upéixa-gwi Nhe'ē Marangatu tee va'e ogwereko e'ỹ va'e ndohekojohu kwaáiry Hesu reroviaha rembiapo-rehe. Nhe'ē Marangatu tee va'e ogwereko va'e ae ohekojohu kwaa opaixagwa.

¹⁶ A-rami he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē:

“Avave ndoikwaáiry Nhandejáry py'a-py oĩ va'e. Ndaipóri ombo'e va'erã íxupe mba'eve-rehe.”*

Upéixa he'i kwatia-rehe. Ha nhande katu, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oime-ma nhande py'apy-py. Oiko-ma Cristo py'a nhande py'apy-py.

“Nhandejáry remimbota erejapo ku'a ku'a-gwi nerehendu kwaái inhe'ẽ” he'i Paulo onhemonhe'ẽ-vy
(Hb 5.11-13)

3 ¹Nhandejáry arandu nhe'ẽ aiporuse mo'ã va'ekwe pene ndive, xe re'ýi kwéry. Ha ndaikatúi. Napehendu kwaái vyteri inharandu ete va'e. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ndogwerekói va'e-rami peiko. Erejapose va'e rei erejapo. Nerehendu kwaái vyteri inharandu tee va'e nhe'ẽ. ²Are-ma erejerovia Cristo-rehe ereiko-vy ha mitã okambu ramo va'e vérami ereiko vyteri. Ndereikwaáiry vyteri Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ. Upéixa-gwi ndikatúi amombe'u porã va'ekwe peẽ-my Nhandejáry nhe'ẽ. Nhandejáry remimbota erejapo ku'a ku'a-gwi nerehendu kwaáiry inhe'ẽ. Ndaikatúi amombe'u vyteri peẽ-my heta hesegwa nhe'ẽ. ³Pejapose va'e rei pejapo meme vyteri. Pene rakate'ýy eterei peẽ-my gwarã-rehe, ha pende rapixa oiko porãha-rehe pevy'are'ýy. Pende a'e e'ýy ojóehe. Pejoja'o ja'o rei peiko-vy. Upéixa peiko-gwi oroikwaa nde rekoha vai. Erejapose va'e rei erejapo-gwi. ⁴Ha pene mbo'eha kwéry-rehe ndaperojóáiry pene nhe'ẽ. Oĩ xe-rehe onhe'ẽ rei va'e “Paulo nhe'ẽ mante ahenduse” he'i rei. Oĩ ave Apolo-rehe onhe'ẽ rei va'e. “Xe Apolo nhe'ẽ mante ahenduse” he'i rei jeyv. Upéixa penhe'ẽ rei-gwi pejapose va'e rei pejapo peiko-vy.

⁵⁻⁶Ore remimombe'u-rupi ae pejerovia-ma Nhandejáry-rehe. Inhe'ẽ oromombe'u va'ekwe peẽ-my. Xe, Paulo, Apolo ave, oroiko Nhandejáry rembigwái ramo. Áy aiporu-ta kokwe rehegwa nhe'ẽ ne moarandu hagwã mba'éixa pa oroiko.

Nhandejáry kokwe járy-rami onhangareko okokwe-rehe. Omohe'õ gwemity onhotý va'ekwe. Peẽ peiko ikokwe-rami. Ore oroiko hembigwái ramo. Ikokwe-py vérami ore oromba'apo oromombe'u peẽ-my Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ. Temity onhenhotý va'ekwe-rami ave amombe'u va'ekwe Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ peẽ-my. Temitygwe omohe'õ va'ekwe-rami ave Apolo omombe'u araka'e Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ peẽ-my. Ha Tupã Nhandejáry katu omongakwaa temitygwe. Upeixagwa ave peẽ. Nhandejáry ae katu pene moarandu araka'e pejerovia hagwã Hesu Cristo-rehe.

⁷Upéixa-rupi jaikwaa-ma onhotý va'e ndaha'éí mba'eve. Omohe'õ va'e ave ndaha'éí mba'eve. Tupã Nhandejáry mante omoingo kwaa va'e. ⁸Onhotý va'e, omohe'õ va'e ndive oiko peteixa. Hembigwái meme. Hepyra-rehe mate omba'apo. Ha peteí teĩ-pe ome'ẽ arã hembiaapo repykwe. Omba'apo porã va'e-pe hetave ome'ẽ arã hembiaapo repykwe. Ha omba'apo ate'ýy va'e-pe mixími mate ome'ẽ arã hembiaapo repykwe. ⁹Ore niko “Xe irũ” oro'e ojóehe. Nhandejáry rembigwái meme ko ore. Ha peẽ peiko ikokwe-rami. Hóga-rami ave peiko íxupe. Ha'e nhande rereko porã. ¹⁰⁻¹¹Óga omopu'ã va'erã rehegwa nhe'ẽ aiporu-ta apohekombo'e hagwã peẽ-my, peikwaa hagwã mba'eixagwa pa nhande.

* 2.16 Is 40.13

Óga omopu'ã kwaa va'e onhepyrũ hembiaapo. Upéixa ijekoha hagwã okyta. Ha'e-rami anhepyrũ va'ekwe Nhandejáry rogarã amombe'u ramo peẽ-my Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ. Amombe'u ramo va'ekwe pejerovia-ma hese. Nhandejáry xe moarandu-gwi apombojerovia uka va'ekwe Hesu Cristo-rehe. Óga jepytahoha-rami Hesu Cristo opyta. Ha'e mate Nhandejáry omoĩ uka va'ekwe nhande resendeharã. Outro-rehe jajeroivia ramo nanhane resende mo'ãi. Hesu Cristo mate nhane resende tee va'erã.

Okyta omoĩ rire outro kwéry omopu'ãmba. ¹²Mbava'e oiporu-ta omoĩ hagwã óga omopu'ã va'e oiporavo. Oĩ opa e'ỹ va'erã oiporu meme óga omopu'ã-vy. Oĩ ouro ramigwa oiporu va'e. Oĩ prata ramigwa oiporu va'e. Oĩ ita hepy va'e oiporu va'e. Opa e'ỹ va'e meme oiporu óga porãrã omopu'ã hagwã.

Oĩ ave pya'e ogweru va'e oiporu va'e. Pya'e opa jevy va'e oiporu meme óga omopu'ã-vy. Oĩ yvyra oiporu va'e. Oĩ ave hogwe piru va'e oiporu va'e. Oĩ ave kapi'i oiporu va'e. Pya'e opa jevy va'e meme oiporu óga hi'are e'ỹ va'e omopu'ã-vy.

¹³Tatagwasu ou ramo ojekwaa arã óga omopu'ã va'e rembiapokwe. Ohapy va'erã para'e tapa ndohapýi va'erã para'e gwoga ojapo va'ekwe araka'e. Upéixa ave Hesu ou jevyha áry-py ojekwaa arã peteĩ teĩ-pe mba'eixagwa voi pa ojapo araka'e gwembiapokwe. ¹⁴Tata ombogwe rire upe óga ohapy e'ỹ va'e ndokái-gwi opyta va'erã ijáry-pe. Upéixa ave entéro Hesu Cristo remimbota ojapo porã porã va'e. Nhandejáry ome'ẽ-ta íxupe hembiaapokwe repy. ¹⁵Ha ombogwe rire tata, ndaiporivéi-ma ramo ógakwe, okaipa-ma ramo hembia-pokwe, ijáry mba'eve ndogwerekovéi-ma va'erã. Upéixa ave Hesu Cristo remimbota ojapo ku'a ku'a va'e. Tata-rupi ohasa va'e-rami okanhymba va'erã íxupe hembiaapo repyrãgwe. Íxupe mate oresende va'erã.

¹⁶Pene mandu'a kena pende reko-rehe. Peẽ, Hesu reroviaha kwéry reko-rehe pene mandu'a kena. Oiko-ma pende py'apy-py Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Upéixa-gwi he'i pende-rehe "Nhandejáry róga upe va'e" he'i. Imaran-gatu voi Nhandejáry róga. Upéixa-gwi Nhandejáry róga pende rekoha-rehe tapenhangareko porã katu pendéjehe. ¹⁷Nhandejáry ombohassa asy arã gwóga omongy'a va'e-pe, gwóga ohundi va'e-pe. Ha peẽ peiko-ma Nhandejáry róga-rami. Ha Nhandejáry róga ipotĩ marangatu va'e voi."

Nhane arandu mbyky eterei ramogware

¹⁸⁻¹⁹Ani teĩ erenhembotavy ndejéupe. Ani erenhembotuvixa rei teĩ. Oĩ ramo pene pa'ũ-my he'i va'e "Xe xe arandu voi, aikwaa porã opaixagwa", gwi-rami oiko va'e-ma onhemoarandu tee ra'anga rei oiko-vy. Teko rei reko-rupi anho hi'arandu. Upéixa-gwi omomba'egwasu rei oaranduha. Iporãve íxupe nopenái oaranduha-rehe oheka hagwã Nhandejáry remime'ẽgwe arandu. Teko rei arandu mate ogwereco va'e-rehe "Nahi'arandu porãi" he'i Nhandejáry. Yma omoĩ araka'e kwatia-rehe he'i-vy:

"Teko rei arandu ogwereco-gwima onhemomba'egwasu eterei mo'ã onhembotavy rei. Oarandu-rehe ojerovia eterei-gwi hi'arandu omokanhy arã íxugwi Nhandejáry."

²⁰ He'i ave araka'e kwatia-rehe:

“Nhandejáry oikwaa inharandu va'e ipy'apyete pygwa.

Omomba'egwasu rei oarandu, he'i hese.”*

²¹⁻²³ Upéixa-gwi ani penhemomba'egwasu teĩ avave-rehe. Oiko-ma opamba'e nhane pytygwō hagwā. Ani teĩ penhemomba'egwasu mba'eve kente kwéry rembiapokwe-rehe. Nhandejáry onhangareko porā hagwā nhande-rehe ojapo araka'e opamba'e nhane pytygwōharā. Héry-py aiko-ma xe ave pene pytygwōharā voi ave niko xe. Apolo ave, Pedro ave oiko-ma ave pene pytygwōharā. Onhangareko porā meme pende-rehe Nhandejáry. Peikove va'erā para'e pemano va'erā para'e ha'e onhangareko porā ave pende-rehe. Pende reko renonderā-py ave onhangareko porā ave pende-rehe. Ha'e omoingo opaixagwa pende reko porārā-rehe. Ha Cristo pende rereko opogwy-py. Ha Nhandejáry ogwereco jevy Cristo-pe opogwy-py.

Nhandejáry rembigwái porā nosē mo'ai inhe'ê-gwi

4 ¹ Pene mandu'a ramo ore-rehe, peje ae katu kuri: “Ha'e Cristo rembigwái. Omombe'u va'ekwe nhande-vy Nhandejáry nhe'ê. Cristo rehegwa nhe'ê Nhandejáry reminhongatukwe ojekwaa-ma nhande-vy. Upéa omombe'u-vy oiko tembigwái ramo” peje ae katu kuri ore-rehe. Cristo rembigwái voi ore. ² Ha tembigwái katu tekotevê oiko ojáry nhe'ê-py. Tembigwái porā ramo nosē mo'ai inhe'ê-gwi. Oiko meme gwerekoha ojohu porā hagwā hembiapokwe-rehe. Ijáry anho mante ojohu kwaa hese. ³⁻⁴ Upéixa-gwi oĩ ramo kente “Ma'erā ojapo upéixa? Niporāi para'e” he'i va'e xe rembiapokwe-rehe, ndajepy'apy mo'ai upe va'e-rehe. Peê, “Ma'erā Paulo ojapo upéixa? Hembiapo porā e'ỹ para'e” peje ramo, mburuvixa kente rembiapokwe-rehe omonhe'ê va'ety jepe aipo-rami oikwaase ramo xe-rehe, ndajepy'apy mo'airy. Kente kwéry ndaxe johu kwaái arā. Xe-ma, xe py'apy-py ahendu kwaa jepe, ndaikwaái joty arā xe py'a ete pygwa. Ndaikwaa teíry xe rembiapo-rehe “Iporā tee” “Naiporāi para'e” ha'e hagwā hese. Nhandejáry anho mante ojohu kwaa xe py'apy ete pygwa-rehe xe reko rehegwarā. Hese anho mante xe mandu'a va'erā. ⁵ Upéixa ramo ani peporandu rei avave rembiapokwe-rehe pejohu hagwā hembiapo vaikwe. Nhandejáry ogwejy jevy e'ỹ peve ani peporandu rei upe va'e-rehe. Ha'e mante ou-vy ombojekwaa va'erā nhande py'a ete-py oĩ va'e gwive, nhande py'a pota va'e gwive, nanhane mandu'avéi va'e gwive, pytū gwy-py nhande rembiapo nhanhomi va'ekwe gwive, nhande py'a-py onhemi oĩ va'e gwive ombojekwaa-ma va'erā Nhandejáry. Upe áry-py enterovéa-pe omombe'u arā hekokwe-rehe hembiapokwe-rehe. Cristo reko-rupi oiko porā va'ekwe-pe he'i arā Nhandejáry: “Ereiko porā xe renonde-py” he'i arā upe va'e-pe.

Eiko katu Nhandejáry nhe'ê-rupi

⁶ Ahai kuri xéjehe, Apolo-rehe ave. Upéa ajapo, xe re'ýi kwéry, pene pytygwō hagwā. Tapene mandu'a katu ko xe nhe'ê-rehe anive hagwā pene mbo'eháry-rehe penhe'ê rei. Ha'ese nde-vy, Ani erehasa Nhandejáry nhe'ê. Eiko meme katu inhe'ê-rupi. Upe ohai uka va'ekwe nhe'ê-rupi eiko katu.

* 3.20 SI 94.11

Inhe'ẽ-rupi peiko ramo napenhembotuvixavéiry avave-pe. Ani peje avave-rehe “Iporãve ko va'e xe-vy”. Ani ave peje outro-rehe “Ndovaléi upe va'e”. Ani pembojoavy teĩ pene nhe'ẽ íxupe. Naiporãi voi upéa pende rekoha. Pembojoja katu peteĩxa pene nhe'ẽ. ⁷Nhande kwéry jaiko Nhandejáry renonde-py. Hemi-moingokwe meme nhande. Ha peẽ, penhembotuvixa rei meme pene mba'e-rehe, pende rekoha-rehe. Ma'erã-gwi tipo? Niporãi voi upéixa. Nhandejáry remime'ẽgwe meme pereko. Ma'erã-gwi penhembotuvixa rei hemime'ẽgwe-rehe? Anive teĩ upéixa peiko.

⁸“Nhandejáry nhe'ẽ mombe'uha-rehe nanhaikotevêi-ma nhande” peje rei ojóupe. “Jaikwaapa-ma hesegwa jaiko porã hagwã” peje rei. “Nhandejáry remime'ẽ heta heta voi jareko-ma” peje rei ave. “Nanhaikotevêi-ma Paulo-rehe” peje rei-ma peẽ. “Nanhaikotevêi-ma” peje rei-ma ave Apolo-rehe. “Nhandejáry nhande Ruvixagwasu ndive nhande jaiko-ma mburuvixagwasu ramo” peje rei ave. Ma'erã-gwi tipo upéixa penhembotuvixa? Ore, pene mbo'eha jepe, ne'írá vyteri oroiko mburuvixa ramo indive. Peiko-ma ramo ra'e mburuvixagwasu ramo, ore ave oroiko-ma arã ra'e. Upéixa ramo ra'e ore orovy'a voi arã ra'e.

⁹Pende rekoha niporãi reheve penhembotuvixase mo'ã: “Cristo réry-py oroiko-gwi oroiko porãve enterovéa-gwi” peje rei jave pendéjehe, ore katu oroiko asy Cristo réry-py oroiko-gwi. Ore rereko asy meme Hesu reroviaha e'ỹ va'e kwéry. Nhandejáry remimbota-rupi para'e ore mbohasa asy ha'e kwéry. Nhandejáry ore moingo enterovéa rekogwypyve. Enterovéa oma'ẽ ma'ẽ ore-rehe. “Mbava'e nipo ojehu arã íxupe kwéry?” he'i-vy ohexase va'e oma'ẽ ma'ẽ ore-rehe. Kente kwéry oma'ẽ ore-rehe ore rexa hagwã. Yváy gwigwa Nhandejáry rembigwái kwéry ave oma'ẽ ore-rehe. Heko vai eterei va'e ojuka hagwã hexahará omboaty hikwái. Upéixa ave randai oroiko entero-ve ohexase mbava'e nipo ojehu arã ore-vy. ¹⁰“Cristo-rehe orojerovia-gwi ore arandu porã” peje rei jave “Itavy voi” he'i meme ore-rehe. “Nahi'aranduvéi-gwi ogwerova gwekoha Cristo-rehe. Itavy voi” he'i ore-rehe. “Naimbaraetéi” he'i ave ore-rehe ore rereko asy-vy. Ha peẽ katu “Ore momba-raete porã Nhandejáry opamba'e-rehe” peje rei pendéjehe. ¹¹Ore ae yma ete gwise orohasa asy voi. Ore vare'a meme. Ore y'uhéi ave. Ituja-ma ave ore ao. Ore nupã nupã oroiko-vy. Orova rova va'e ore. Ore róga e'ỹ va'e voi ore. ¹²Ore mokane'õ ne'õ ore rembiapo ore rembi'urã-rehe. Onhe'ẽ rei rei ore-rehe ore joko-vy. “Tapenderovasa katu Nhandejáry” oro'e jepe ore joko va'e-pe. Ore mbohasa asy ramo jepe ore orokiriĩ oroiko-vy.” ¹³Ore rogwaitĩ va'e onhe'ẽ vai vai rei ramo ore-vy, nhe'ẽ porã jepe oroiporu oronhomongeta hagwã hendive. Hesu reroviaha e'ỹ va'e ndaija'úi ore-rehe. Ore rereko mba'e rembyre ky'akwe ramo. Ore rereko mba'e yty ramo upe va'e kwéry. Ha peẽ katu pene mbotuvixase rei. Niporãi voi upe pende rekoha.

Túvy-rami Paulo onhemonhe'ẽ

¹⁴Kóã ahai-ma peẽ-my peẽ xe ra'y kwéry ramigwa-gwi. Anhemonhe'ẽ-ta peẽ-my. Xe a'e voi pende-rehe. Upéixa-gwi napomotiséiry. Anhemonhe'ẽse peẽ-my peiko porãve hagwã.

¹⁵Pehendu arā para'e heta eta Cristo rape rexa ukaha va'e pene mbo'eha kwéry. Oime joty peẽ-my peteĩ anho pende ru ramigwa pene mbo'eha. Xe apyta peẽ-my pende ru-rami pene mbo'eha. Yma va'ekwe amombe'u-ma ramo peẽ-my Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ pejerovia nipo Hesu-rehe ra'e. Upéixa-gwi apyta pende ru-rami peẽ-my. Ha pende ru-rami anhemonhe'ẽ-ta peẽ-my. ¹⁶Tekoha porā-rupi, xe-rami, tapeiko. ¹⁷Pende rekoha porārā hagwā amondo kuri Timóteo oiko hagwā pene pa'ũ-my. Ha'e opyta xe-vy xe ra'y vérami Nhandejáry Hesu Cristo reko-rupi oiko porā-gwi. Ahayhu voi íxupe. Ogwahẽ-ma ramo pene renda-py omombe'u va'erā peẽ-my xe rekoha-rehe mba'éixa pa aiko Hesu Cristo reko-rupi. No'ã he'i arā xe-rehe: "Anhetegwa voi omombe'u meme Paulo" he'i arā xe-rehe. "Opa-rupi oho-vy Paulo omombe'u meme Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ" he'i arā xe-rehe.

¹⁸Anive penhembotuvixa teĩ. "A-py ete ndou mo'ãi Paulo" peje rei. ¹⁹Aha'arõ mixi aha hagwā pene renda-py. Hi'agwĩ-ma agwahẽ hagwā pende ha-py. Nhandejáry oipota ha'áry agwahẽ-ta upe-py. Ndaxe aréi-ta.

Ogwahẽ-ma a-py onhembotuvixa va'e rerakwā. Agwahẽ-ma ramo pende ha-py ahexa va'erā teko rei-rupi oiko para'e terā Nhandejáry omombaraete íxupe para'e. ²⁰Oiko-ma ramo Nhandejáry nhande ruvixa ndaha'éiry va'erā nhande juru-rupi rei nhanhe'ẽ jaiko-vy. Nhandejáry ae nhane mombaraete va'erā gwekoha-rupi nhande ave jaiko hagwā.

²¹Ndaxe rexaséi-ry para'e. Ma'erā tipo? Peti tipo xéhegwi? Peiporavo katu mba'éixa katu anhe'ẽ-ta pene ndive. Ndaperova mo'ãi ramo pende rekoha anhemonhe'ẽ pohýi va'erā peẽ-my. Ha perova ramo pende rekoha agwahẽ va'erā pende ha-py xe reko kirirĩ reheve apohayhu-vy. Peiporavo katu mba'éixa katu anhe'ẽ-ta. Perova katu pende rekoha.

Hembiapovai eterei kwimba'e ramogware

(2 Co 2.5-11)

5 ¹Ahendu kuri pende rerakwā vai. "Teko vai-gwi onhomongy'a rei peteĩ Corinto pygwa" he'i. "Hesu reroviaha va'e jepe omenda ambue mbue joty oiko-vy gwu rembirekokwe-rehe" he'i omombe'u-vy. Ivai eterei voi upéa. Nhandejáry-rehe ojerovia e'y va'e kwéry jepe upéixa ndojapo mo'ãi. ²Ha peẽ katu, ma'erā-gwi penhembotuvixa ra'anga rei? Iporāve penhemboasy pende rapixa rekoha vai-rehe. Tapemboyke pene pa'ũ-gwi upe hembiapo vai eterei va'e anive ojogweroaty hagwā Hesu reroviaha kwéry ndive, anive hagwā pemoirũ íxupe.

³Hesu Cristo réry-py ha'e peẽ-my "Pemosẽ katu upe va'e pene pa'ũ-gwi. Hembiapo vai eterei. Ndikatuvéi opyta Hesu rerovia va'e kwéry pa'ũ-my" ha'e-ma hese ko'a-gwi. ⁴Hesu réry-rupi pejogweroaty ramo upe-py, Hesu oiko pene ndive, ipu'akaha reheve oiko pene ndive. Xe ave amondo xe resa pejogweroaty ha-py peime ramo upe-py. ⁵Pemosẽ katu imondo-vy upe hembiapo vai ete va'e pene pa'ũ-gwi. "Satanás anhaywasu nde rerekoseha-rami tande rereko" peje katu íxupe. "Ha'e nde rete ogweroasy va'erā para'e terā nde juka va'erā para'e ne rembiapo vai eterei-rehe" peje pemondo-vy. Hekove onhere-sende hagwā upe Hesu Cristo ou jevyha áry-py.

6-7 Ha peê katu nipurâi voi penhembotuvixaseha. Mba'e tipo? Napene mandu'ái tipo nhande re'ýi kwéry he'i va'ekwe-rehe? "Miximi ramo jepe mbojape mbovuha, pya'e joty ojehe'apa hese." Upe mbojape mbovuha-rami oiko hembiaipo vai va'e pene pa'û-my. Upéixa ramo pene rembiaipo vai ave va'erã. Tapenhemopotí katu. Tapemopotí katu pende rekoha. Upeixa ramo aretegwasu mbojape pyahu imbovuha e'ýpyre-rami peiko arã. Ndaipóri arã nde py'a-py ne mongy'aharã. Pende rekoha porã reheve mate peiko va'erã. Hesu-rehe pejerovia-magwi pende rekoha pyahu-ma. Yma aretegwasu ppy páscoa-py ovexa ra'y omanoha-rami Hesu omano-ma okurusu-rehe. Nhane rekovia omano nhane rembiaipo vaikwe omboyke hagwã nhandéhegwi.*
 8 Upéixa ramo nhane rembiaipo vaikwe e'ý reheve tekotevê nhane mandu'a hese. Nhande py'a porã reheve mante ja'u va'erã mbojape'i uva rykwere ndive nhane mandu'a hagwã Hesu-rehe. Upéixa-gwi ani pene mandu'a teĩ Hesu-rehe pende poxy reheve pende rapixa-rehe. Ani ave pende py'a vai teĩ ojóhehe. Anhetegwa nhe'ê mate pereko ave. Tapende py'a potí rei katu peiko-vy.*

9 Kwatia-rehe ahai va'ekwe xe remimondo peê-my. Upe-py amombe'u peê-my ani hagwã pemoirũ teko vai-rupi oiko va'e-pe. 10 Ndaha'úi Hesu rerovia e'ýha va'e kwéry-rehe ahai va'ekwe. Hesu reroviaha va'ekwe-rehe ae ahai va'ekwe anive pemoirũ íxupe. Hesu-rehe ndojeroviái va'e kwéry pa'û-rupi oĩ opáixa rei oiko va'e. Oĩ teko vai-rupi oiko va'e. Oĩ ave imba'e reta reta ojéupe gwarã oipotave tave eterei va'e kwéry, oĩ ave oporomonda rei va'e, tupã ra'anga anga-rehe ojerovia va'e kwéry ave. Ndaha'úi upe va'e kwéry-rehe ha'e va'ekwe ani hagwã peiko indive. Hesu rerovia e'ýha va'e pa'û-gwi pesêse ramo tekotevê pesê ko vvy-gwi. 11 Hesu reroviaha-rehe Hesu re'ýi-rehe ae ahai va'ekwe teko vai-rupi oiko ramo ani eremoirũ íxupe. Oĩ ramo pene pa'û-my hembiaipo vai va'e, ani teĩ pemoirũ íxupe. Oĩ para'e teko vai-rupi oiko va'e. Anive teĩ pemoirũ íxupe. Oĩ para'e imba'e reta reta oipota eterei va'e. Oĩ para'e tupã ra'anga-pe omboete vyteri va'e. Oĩ para'e onhe'ê vai va'e gwapixa-pe ojoko va'e ave. Oĩ para'e oka'u va'e ave. Oĩ para'e omonda va'e ave. Anive teĩ pemoirũ íxupe kwéry. Anive ave pekaru teĩ indive.*

12-13 Namonhe'ê mo'ái Hesu reroviaha e'ý va'e-pe hembiaipo vaikwe-rehe. Nipurâi voi upéa jajapo ramo. Nhandejáry ae ojohu arã hese. Ha'e ae oikwaa "Ne rembiaipo vai eterei" he'i hagwã nhande-vy. Iporã voi katu nhande yke-rehe oĩ va'e-pe nhamonhe'ê ramo. Hesu reroviaha va'e, nhane ndive ojogwe-roaty ramo omboete hagwã Nhandejáry-pe va'e-pe, iporã ja'e ramo "Nipurâi voi upe ne rembiaipo vaikwe. Anive teĩ erejapo" ja'e nhamonhe'ê-vy. Kwatia-rehe Nhandejáry omoĩ uka va'ekwe he'i-vy: "Emosê katu pene pa'û-gwi hembiaipo vai va'ekwe". Iporã jajapo upéa Nhandejáry nhe'ê.

Pene vy'are'ýha-rehe ani pejohu uka Hesu reroviaha e'ý va'e-pe

6 1-2 Nhande kwéry Hesu reroviaha va'e. Upéa-rehe Hesu re'ýi kwéry jaiko-ma. Ojoe'ýi meme nhande. Tekotevê jajohayhupa rei jaiko-vy. Ha peê katu ndapejohayhúiry peiko-vy. Oĩ ramo pene pa'û mygwa ojoavy gwapixa ndive va'e peraha íxupe mburuvixa kente rembiapokwe-rehe opo-randu va'ety-pe pemombe'u hagwã hembiaipo vaikwe. Mburuvixa renda-py

peraha íxupe. Niporãi voi upéa pejapo. Hesu reroviaha e'ỹ va'e-pe anive pemombe'u teĩ pene rembiapo vaikwe. Hesu reroviaha va'e-pe ae peporandu ojohu hagwã pende-rehe “Iporã para'e, ivai para'e” he'i hagwã pende johu-vy. Nhandejáry pegwa voi ko nhande. Jaikwaa uka va'erã Hesu rerovia e'ỹha va'e-pe hembiapo porã va'ekwe para'e tapa hembiapo vai va'ekwe para'e. Upéixa ramo ndahasýiry va'erã nhande re'ýi Hesu reroviaha va'e-pe jaikwaa uka hagwã ojejavýha. ³Ko yvy opa-ma ramo jaikwaa uka va'erã Nhandejáry rembigwái yváy pygwa-pe hembiapo porã para'e tapa hembiapo vai para'e. Tapene mandu'a porã kena upéa-rehe. Nhandejáry rembigwái-pe jepe jaikwaa uka va'erã. Upéixa ramo ndahasyive arã nhande re'ýi Hesu reroviaha va'e-pe jaikwaa uka hagwã.

⁴Oĩ ramo ojoavy gwapixa ndive va'e, ani peho pemombe'u pene pa'ũ-my oĩ e'ỹ va'e-pe nde rapixa-pe erehepy hagwã. Ani peho Hesu rerovia e'ỹha-pe. ⁵Peti katu pemombe'u hagwã. Anive teĩ pejapo upéa. Oĩ ra'e pene pa'ũ mygwa inharandu porã va'e. Oikwaa porã hembiapokwe-rehe ohepy hagwã. Iporãve upéa-pe pemombe'u pene vy'are'ỹha. Ne vy'are'ỹ ramo nde rapixa-rehe emombe'u Hesu reroviaha va'e-pe. ⁶Peẽ ae, peho Hesu rerovia e'ỹ ha-py oikwaa hagwã Hesu reroviaha va'e rembiapo vaikwe. Niporãi voi upéa. ⁷Ndapeiko porãi, xe re'ýi kwéry Hesu reroviaha kwéry. Peho jave pemombe'u hagwã mburuvixa kente rembiapokwe-rehe oporandu va'ety-pe nde rapixa Hesu reroviaha va'e rembiapokwe-rehe, peiko teko rei-rupi. Niporãi voi. Iporãve pekiriĩ peiko-vy. Ani ne mandu'ave teĩ hembiapo hagwe-rehe nde-rehe. Ani ave ne mandu'ave ne mba'e monda hagwe-rehe. ⁸Ha'e-rami ave peẽ. Peẽ penhomonda peiko-vy. Ha Hesu re'ýi-rehe pene rembiapo vai. Naiporãi voi pende rekoha.

⁹Pehendu porã-ma para'e nhande rekorã-rehe. Oiko-ma ramo Nhandejáry nhande ruvixa ramo, hembiapo vai va'ekwe kwéry ndoikói arã hendive. Aníke penhembotavy teĩ upéa-rehe. Teko vai-rupi oiko va'e ndoikói arã Nhandejáry ndive. Tupã ra'anga-pe omboete va'e ave, omenda menda rei rei va'e ave, onhemotĩ e'ỹ gwapixa-pe va'e ave, ¹⁰omonda va'e ave, imba'e reta reta ojéupe gwarã oipota eterei va'e ave, oka'u va'e ave, onhe'ẽ vai vai gwapixa-rehe oiko-vy va'e ave, oporosakea va'e ave ndoikói arã Nhandejáry nhande ruvixa ndive. ¹¹Ha peẽ katu oĩ pene pa'ũ-my upeixagware. Nhandejáry omboyke-ma ae pendéhegwi pene rembiapo vaikwe Nhandejáry Hesu Cristo-rehe pejerovia-magwi. Pene mbopy'a potĩ-ma pene momarangatu-ma ave. He'i ave pende-rehe “Ipy'a potĩ-ma.” Upéa ojapo Nhandejáry Hesu Cristo réry-rupi peiko-gwi. Pejerovia-ma Hesu Cristo-rehe. Upéixa-gwi ome'ẽ-ma peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e.

Nhande rete Nhandejáry mba'e

(Rm 13.13-14; Ef 5.3)

¹²Nhande Hesu Cristo re'ýi tee va'e. Upéixa-gwi ndaipóri ikatu e'ỹ va'e nhande-vy. Oĩ ae heta mba'e nhane pytygwõ e'ỹ va'e. Ha upe nhane pytygwõ e'ỹ va'e pogwy-py xe, Paulo, ndaiko mo'ãi.*

¹³Oĩ ave gwi oiko rei va'e he'i va'e: “Tembi'u nhande rye pegwarã voi” he'i mo'ã. “Nhande rye oiko voi tembi'u pegwarã” he'i mo'ã ave. Tapene mandu'a

* 6.12 1 Co 10.23

joty opa-ma ramo ko yvy, tye, tembi'u ave opa va'erã. Ndaha'etí teko vai-rupi jaiko hagwã Nhandejáry nhane moingo araka'e. Nhe'ê Marangatu tee va'e oiko hagwã nhande py'apy ete-py nhane moingo araka'e.

¹⁴Ha Hesu Cristo omano ete rire Nhandejáry omoingove jevy va'ekwe íxupe. Upéixa ave nhamano ete rire nhane moingove jevy va'erã Nhandejáry. Ipu'akaha-rupi nhane moingove jevy va'erã.

¹⁵Ndapeikwaáiry tipo mba'eixagwa nhande rete? Hesu-rehe jajeroivia-gwi nhande rete kwéry oiko-ma Hesu rete mbojojaha ramo. Niporãi voi jaípe'a ramo Hesu rete rehegwa oiko hagwã teko vai-rupi kunha ndive. Ani upéixa pejapo teĩ. ¹⁶Pereko jave kunha ikwimba'ese va'e-pe, nde rete, hete ndive oiko ave peteĩ. Oĩ kwatia-rehe Nhandejáry nhe'ê:

“Mokõi oiko va'e peteĩ mate oiko va'erã. Ndoikovéi va'erã mokõi. Peteĩ va'e-rami ha'e oiko-ma.”

Ani upéixa-gwi pereko teĩ kunha ikwimba'ese va'e-pe.

¹⁷Jaiko ramo Hesu Cristo reko-rupi, peteixa jaiko-ma ndive. Nhande py'apy peteixa ipy'apy ndive. Nhe'ê Marangatu tee va'e oĩ nhande py'apy-py.

¹⁸Ani teĩ peikove teko vai-rupi. Upéixa pejapo ramo pembyai pende rete. Heta nhane rembiapo vai ndaha'etí nhande rete-rehe. Teko vai-rupi jaiko ramo ae nhambyai nhande rete. Ivai eterei upéa. ¹⁹⁻²⁰Nhande rete oiko-ma Nhandejáry róga ramo. Ha'e ome'ê va'ekwe nhande-vy Nhe'ê Marangatu tee va'e. Oiko-ma nhande py'apy-py. Upe-ma ramo nhande rete oiko-ma Nhandejáry róga ramo. Nhandéjehe anho ndoikovéi-ma nhande rete. Hesu rete ramo-ma oiko. Ha'e omano nhane mopotĩ hagwã nhane rembiapo vai-gwi. Tupã Nhandejáry oiko-ma nhande ruvixa. Ha'e omboyke-ma nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe teko porã-rupi jaiko hagwã. Upéa-gwi tapembotu-vixa kena Nhandejáry-pe. Tapeiko teko porã-rupi nde reko rexa va'e omboete hagwã Nhandejáry-pe.*

Iporã arã tipo nhamenda ramo?

7 ¹Pene nhe'ê pemondo va'ekwe kwatia-rehe xe-vy. Upe kwatia nhe'ê-rehe peyorandu va'ekwe xe-vy “Iporã arã tipo nhamenda ramo?” peyorandu xe-vy. Áy katu amombe'u-ta upéa-rehe peẽ-my.

Kwimba'e omenda e'ỹ ramo oiko porã. ²Oĩ jepe omenda e'ỹ va'e teko vai-rupi rei oiko joty. Ani upéixa rei rei ereiko teĩ. Emenda katu. Peẽ, kwimba'e pene rembireko tee ae pereko katu. Ha peẽ kunha kwéry pene ména tee ae pereko. ³⁻⁴Kwimba'e, ne rembireko pejugwerekose ramo pejugwerekota hendive. Kunha, ne ména pejugwerekose ramo pejugwerekota hendive. Nde rete ndaha'etí ne mba'e ete. Tembireko ndaha'etí gwete járy, iména mba'e. Upéixa ave iména ndaha'etí ave gwete járy, hambireko mba'e tee. ⁵Nderejugwerekoséi ramo ani erejejoko teĩ íxugwi. Ani erejoko joko ojóupe teĩ. Ere ramo ojóupe “Iporãve ndajogwerekóiry nhaha'arõ nhambojeupi upi hagwã nhane nhe'ê Nhandejáry-pe.” Aipo ere ramo ndapejugwerekói hagwã, ani nde are teĩ penhoha'arõ-vy. Are eterei ramo anhaygwasu Satanás ne momba'e avy va'erã nde reity-vy. Iporãve pejugwerekota tee jevy ne ména tee ndive jevy, ne rembireko tee ndive jevy.

⁶Ko nhe'ê xe remimombe'u ndaha'êi amanda hagwã pende-rehe. Iporãve peiko ko'ã-rami ha'e-ta ae peê-my.

⁷Amenda e'ỹ va'e voi ko xe. Avave nomendái ramo, "Iporã" ha'e arã ra'e hese. Nhandejáry oipytygwõ gwĩ omenda e'ỹ va'e-pe ani hagwã ojejavy. Gwĩ ambue kwéry ndikatúi oiko omenda e'ỹ reheve. Ojejavyse. Ani hagwã ojejavy ha'e kwéry tomenda. Nhandejáry remimbota-rupi omenda. Nhandejáry nhe'ê-py oĩ omenda va'e, oĩ ave omenda e'ỹ va'e. Ome'ê peteĩ teĩ-pe hekoharã. Ombopu'aka ave íxupe pono ojejavy. ⁸Iporãve neremendái ha'ese omenda e'ỹ va'e-pe. Xe-rami erepyta. Ha tembirekokwe-pe katu ha'ese Iporãve neremenda jevýi. ⁹Eremendase eterei ramo, emenda katu. Iporãve eremenda. Naiporái voi nde reko vai-rupi rei ereiko.

¹⁰⁻¹¹Ha omenda va'e-pe ha'e-ta: Ani teĩ erepoi ojóhugwi. Kwimba'e katu, ani teĩ erepoi ne rembireko-gwi. Ani ave eremoĩ kwatia-rehe erepoi ete hagwã ne rembireko-gwi. Ha kunha katu, ani ereheja teĩ ne ména. Íxupe ereheja ramo jepe, ani teĩ eremenda ambue-rehe. Eiko omenda e'ỹ va'e-rami. Iporãve ereiko porã jevy ne menakwe ndive. Nhandejáry réry-py kóa amanda peê-my. Ndaha'êi xéhegwi rei nhe'ê. Namombe'u reíry peê-my. Héry-py ha'e upéixa.*

¹²Áy katu ha'e-ta xe ae xe arandu-gwi. Nahániry. Ndaha'êi xe ha'e rei va'e. Nhandejáry manda-rupi ae amombe'u kóa peê-my, peê Hesu reroviaha va'e kwéry-pe. Iporã voi pejapo ko va'e. Ne rembireko Hesu reroviaha e'ỹ jepe, ani ereheja teĩ íxupe. Oikose vyteri ramo ne ndive, ani erepoi íxugwi. ¹³Nde, ne ména Hesu reroviaha e'ỹ jepe, ani ereheja rei teĩ íxupe. Oikose ramo ne ndive, ani joty erepoi íxugwi. ¹⁴Ereiko jave ne ména ndive, Nhandejáry ohovasa va'erã íxupe. Hesu-rehe ojerovia e'ỹ va'e jepe Nhandejáry ohovasa joty arã íxupe. Hese ojerovia va'e ndive oiko-gwi gwembireko tee ndive oiko-gwi ohovasa arã ave íxupe.

Upéixa ave kwimba'e kwéry. Nderepoíry ramo ne rembireko-gwi Nhandejáry ohovasa arã íxupe. Hese ojerovia e'ỹ va'e-pe jepe Nhandejáry ohovasa joty arã íxupe. Hesu reroviaha ndive oiko-gwi, oména tee ndive oiko-gwi, ohovasa ave íxupe. Ani hagwã nde ra'y kwéry, nde rajy kwéry, ne memby kwéry oiko Hesu reroviaha e'ỹ ra'y-rami ohovasa arã íxupe. Hesu reroviaha ndive oiko va'e-pe Nhandejáry ohovasa ave arã íxupe.

¹⁵Hesu reroviaha e'ỹ va'e opoise ramo jepe ndéhegwi eheja katu toho. Ndéhegwi opoi-ta ramo jepe ne ména, ne rembireko tekoha porã-py jepe ereiko. Ani enrenhembyasy eterei. Nhandejáry katu nhande poravo nhande py'agwapy hagwã ojóhe. ¹⁶Ndereikwaái, kunha, mba'exe-rami ne ména erembojerovia hagwã Hesu-rehe onheresende hagwã. Nderekwaái ave, kwimba'e, mba'exe-rami ne rembireko erembojerovia hagwã ave Hesu-rehe onheresende hagwã.

¹⁷Nhandejáry-pe omboete va'erã-pe meme anhemonhe'ê peê-my. Nhandejáry remimbota-rupi ejapo katu ne rembiapo. Ha'e nhane mombaraete nhamba'apo hagwã. Hembiaapo ambue mbue peteĩ teĩ pejapose va'e pejapo katu. Nhandejáry-rehe erejerovia-ma ramo eremba'apo joty va'ekwe. Ani erepoi ne rembiapo porãkwe-gwi. Upe eremba'apo hagwe-rami eremba'apo joty. Upéixa ha'e xe

* 7.10-11 Mt 5.31-32; 19.1-9; Mc 10.2-12; Lc 16.18

Hesu roviaha kwéry-pe peteĩ teĩ tetã-rupi oĩ va'e-pe. ¹⁸Nde judeu ra'y-gwi ne pirekytĩ rire ne renói ramo Nhandejáry, ani ereipe'ase ne kyty hagwe. Nde rete ereheja judeu rete-rami. Ha judeu e'ỹ-rami nane pirekytĩry vyteri ramo ne renói ramo Nhandejáry, ani ereheja ne pirekytĩ uka teĩ. ¹⁹Ipirekytĩ uka va'e, ipirekytĩ uka e'ỹ va'e peteĩxa oiko Nhandejáry renonde-py. Ndaha'ei nhane pirekytĩ-rehe Nhandejáry opena. Hemimbota-rupi jaiko mate oipota. ²⁰Ne renói hagwe-rami epyta katu. Eremba'apo joty ereiko-vy va'ekwe erejerovia-ma ramo Hesu-rehe. Upe eremba'apo hagwe-rami emba'apo katu. ²¹Nde, ne rembiapo repy e'ỹ-rehe nde jokwaiha pogwy-py ereiko va'e, erejerovia ramo Hesu Cristo-rehe ereiko joty nde jokwaiha pogwy-py. Ani erejapura eterei erepoi hagwã íxugwi. Ome'ẽ ramo erejei nde rerekoha-gwi eheja porã íxupe nde rerekohare-pe. ²²Nde jokwaiha pogwy-py ereiko vyteri va'e ojejokwái e'ỹ va'e-rami ereiko-ma nde py'apy ete-py. Nde jokwái teehe Nhandejáry voi. Ha nde ndejehénte eremba'apo va'e, ereiko jave ne renói ramo Nhandejáry, erepyta va'erã Cristo rembigwái ramo. ²³Nhande repy-vy Cristo omano va'ekwe. Upéixa-gwi anive erejerovia teĩ teko rei-rehe. Anive erembopu'aka teĩ ndéjehe. ²⁴Ne renói ramo eremba'apo hagwe-rami ereiko joty Cristo rekoha-rupi, xe re'ýi kwéry, Hesu roviaha va'e kwéry. Nhandejáry ne pytygwõ va'erã ereiko hagwã upéixa.

Omenda e'ỹ va'e-pe, tembirekokwe va'e-pe ave hekoharã omombe'u Paulo

²⁵Ha kwatia-rehe peporandu va'ekwe xe-vy “Mbava'e tipo oro'e-ta kunhataĩ omenda e'ỹ va'e kwéry-pe oromanda-vy?” peporandu-ma xe-vy. Nhandejáry naxe mombe'úi vyteri upéa-rehe. Ha'e xe poriahuvereko meme xe arandurã ome'ẽ-vy. Upéixa-gwi iporã peiko ramo ko xe nhe'ẽ-rupi. ²⁶Áy katu nhane, Hesu roviaha va'e, jahasa asy asy jaiko-vy. Upéa-gwi ha'e-ta xe, iporãve neremendái ramo. Erepyta nde rekoha áygwa-rupi. ²⁷Oĩ ramo ne rembireko ani erepoi teĩ íxugwi. Neremendái vyteri ramo ani ereheka ne rembirekorã. ²⁸Eremenda ramo jepe, iporã. Upéixa ramo nderejejavýry. Kunhataĩ omenda ramo jepe iporã ave. Upéixa ramo ndojejavýry.

Omenda va'e ojapura eterei gwemikotevẽ-rehe. Ko'a pygwa-rehe imandu'a ndu'a. Ha xe-vy iporãve erejapura e'ỹ reheve ereiko ramo. ²⁹⁻³¹Xe re'ýi kwéry, niporãi nhane mandu'a eterei ramo ko yvy arigwa-rehe. Hi'agwĩ para'e Hesu ou jevy hagwã áry. Ko áygwa ohasa-tama oho-vy. Upéixa-gwi iporãve peẽ pemenda va'e kwéry tapeiko omenda e'ỹ va'e reko-rami. Peẽ pejahe'o va'e kwéry tapeiko ovy'a va'e reko-rami. Peẽ pevy'a va'e kwéry, tapeiko imytu'e'ỹ va'e reko-rami. Peẽ pene mba'erã pejogwa va'e ojogwa e'ỹ va'e reko-rami peẽ tapeiko. Peẽ pene mba'e reta reta va'e mba'eve ndogwerekói va'e-rami joty tapeiko. ³²Xe-vy iporãve ndojapurái va'e-rami jaiko hagwã nanhane mandu'ái eterei ko yvy arigwa-rehe rei, jajapurave'ỹ hagwã.

Omenda e'ỹ va'e imandu'a ndu'a Nhandejáry-rehe hemimbota-rupi oiko hagwã. ³³Kwimba'e omenda va'e ae imandu'a ndu'a ko'áygwa-rehe, ombovy'ase gwembireko-pe. ³⁴Upéa-gwi mokõi va'e remimbota-rehe imandu'a meme. Nhandejáry nhe'ẽ ohenduse jave gwembireko nhe'ẽ ohenduse ave.

Kunha ave, kunhataĩ, tembirekokwe ave, naiménairy-gwi imandu'a ndu'a Nhandejáry anho-rehe íxupe gwarã mate oiko hagwã. Kunha omenda va'e ae imandu'a ndu'a mokõi va'e-rehe. Nhandejáry-rehe imandu'a jave, imandu'a ave oména-pe ombovy'a hagwã-rehe.

³⁵Upéa ha'e-ta peẽ-my pene pytygwõ hagwã Nhandejáry reko tee-rupi peiko hagwã. Nda'ese mo'áiry nde-vy, Ani eremenda teĩ. Nda'e mo'ái upéixa peẽ-my. Eiko katu Nhandejáry remimbota-rupi. Inhe'ẽ rendu-vy eregwata. Tapene mandu'a ndu'a meme katu hese, upéa ha'ese peẽ-my.

³⁶Oĩ ramo pene pa'ũ-my túvy tajýry omenda e'ỹ va'e, ha'e-ta ko nhe'ẽ peẽ-my: Ere para'e nde rajy-rehe "Namomenda mo'ái xe rajy. Omenda e'ỹ-rehe opyta arã imandu'a meme hagwã Nhandejáry-rehe". Ha äy katu nde-revy'avéi para'e ne nhe'ëgwe-rehe. "Kunhataĩ rei-tama. Tekotevẽ amomenda xe rajy-pe." "Mba'e tipo ajapo-ta?" ere tipo ra'e. "Amomenda-ta para'e, namomenda mo'ái para'e" ere tipo ra'e. Upéixa erenhemongeta ramo nde py'apy-py, ani erejapurave upéa-rehe. Erejapo nde-vy iporãve va'e. Emomenda katu nde rajy. Upéa ndaha'úi hembiaipo vai. ³⁷Erejapo nde-vy iporãve va'e. Ereikwaa nde py'apy ete nhe'ẽ. Nde-vy iporãve nomendái ramo nde rajy, natekotevẽi omenda ramo, ejapo katu upéixa. Neremomenda mo'ái íxupe. Erejapo porã. Opyta-ta kunhataĩ omenda e'ỹ va'e. ³⁸Upe gwajýry omomenda va'e hembiaipo porã. Ha upe gwajýry nomomendái va'e hembiaipo porãve.

³⁹Äy katu anhemonhe'ẽ-ta kunha omenda va'e-pe. Oikove vyteri ramo ne ména epyta indive. Ani erepoi teĩ íxugwi. Eiko porã rei katu. Ereheja ramo íxupe niporãi voi. Omano rire jepe ne menakwe ipogwy-py ndereikovéi va'erã. Eremenda jevy arã. Hesu reroviaha va'e-rehe mate iporã eremenda.

⁴⁰Ha neremendavéi ramo iporã ave. Xe-vy iporãve nomendavéiry. Ovy'ave arã para'e nomenda jevýi va'e omenda jevy va'e-gwi.

Pejapysaka porã ko xe nhe'ẽ-rehe. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e xe py'a mohy-nyhẽ-ma xe moarandu hagwã. Upéa-gwi pehendu porã katu kóa xe nhe'ẽ.

Tupã ra'anga rovagwy-py gware so'o rehegwa nhe'ẽ

8 ¹"Iporã para'e naiporãi para'e ja'u ramo tupã ra'anga rovagwy-py gware so'o?" Upéixa peporandu va'ekwe xe-vy. Äy upéa-rehe amombe'u-ta peẽ-my.

Pejohayhu porã rei katu. Pene mandu'a katu pejohayhu hagwã-rehe penhopytygwõ hagwã rei-rehe ave. Ani erejapo teĩ penhopytygwõ e'ỹ va'e. "Nhane arandu-ma. Anhetegwa jaikwaa-ma tupã-rehe" peje pendejéupe. Niporãi upéixa penhemomba'egwasu ani hagwã penhopytygwõ peiko-vy. "Nhane arandu-ma" ja'e ramo nhandéjehe nhandemomba'egwasu uka rei. Nanhaipytygwõ mo'ái avave-pe. Upéixa naiporãiry. Ha jajohayhu rei ramo ae nhandhopytygwõ porã va'erã. ²Oĩ nipo ra'e pene pa'ũ-my onhembotuvixase rei va'e mo'ã. "Xe aranduve ko xe" he'i mo'ã ójehe. "Napopytygwõ mo'áiry xe" he'i rei ójehe. Hi'aranduse mo'ã va'e. Ne'frã oikwaa porã. Ja'e ramo nhandéjehe "Xe aikwaapa" nhane aranduseve mo'ã nhandejéupe. Ndajaikwaa porãi vyteri. ³Tupã Nhandejáry-pe jahayhu tee ramo, ha'e nhande kwaa porã voi. He'ýi tee ramo jaiko.

⁴Äy katu amombe'u-ta peẽ-my tupã ra'anga rovagwy-py gware-rehe. Jaikwaa-ma tupã ra'anga ndaha'úi Tupã tee. Anhetegwa e'ỹ nipo ra'e. Oiko e'ỹ va'e voi. Tupã tee peteĩ anho Nhandejáry mate. Upéa jaikwaa-ma. ⁵Oĩ tupã kwéry áry-rehe oiko va'e he'i mo'ã ave. Ijapu rei voi upéa-rehe. Ndoi-kwaái mba'eve tupã tee-rehe. Upéixa-gwi omombe'u rei rei tupã-rehe. ⁶Nhandejáry ae peteĩ anho mate Tupã. Nhande Ru tee va'e upe va'e. Ha'e

ohokokwaa va'e-rupi ae oiko entéro mba'e. Íxupe gwarā nhande ave jaiko. Ha'e ojúpe gwarā voi opamba'e omoingo va'ekwe. Peteĩ anho mate Nhande-járy Hesu Cristo. Ha'e omoingo va'ekwe opamba'e. Nhane moingo ave ha'e.

⁷Oĩ ave Hesu-rehe gwĩ ojerovia mixĩ mixĩ va'e ave. Tupā kwéry oiko e'ỹ va'e-rehe ojerovia araka'e. Ha ne'ířā oikwaa porā Tupā Nhandejáry peteĩ anho mate oikoha. Tupā ra'anga rovagwy-py gware so'o ho'u meme araka'e íxupe omboete-vy. Ha āy katu, ho'u-ma ramo, imandu'a va'erā vyteri tupā ra'anga ogwerovia hagwe-rehe. Imboete ha-py vérami ho'u joty arā. Upéa-rehe ojejavý rei arā nahi'arandúi-gwi. Nhandejáry rehegwa ndoikwaa poráiry. Ipy'a porāse mo'ā omongy'aharā rei ho'u. "Peteĩ anho mate Tupā Nhandejáry" nde'ikwaái vyteri hese.

⁸Peteĩ anho katu Tupā Nhandejáry. Ndaha'etí nhane rembi'u ja'u va'e-rehe ja'u e'ỹ va'e-rehe jaiko porā hendive. ⁹Upéa jaikwaa-ma. Oĩ ave nipo ra'e upéa oikwaa e'ỹ va'e pene pa'ũ-my. Aní pende rapixa-pe pembojejavy teĩ. Ha'e ne'ířā ogwerovia porā. Ha'e he'i ramo "Ndikatúí ha'u tupā ra'anga rovagwy-py oĩ va'ekwe" he'i ramo, pemoirũ katu íxupe. ¹⁰⁻¹¹"Xe, aikwaa-ma, ndaipóri tupā ambue. Tupā ra'anga oiko e'ỹ va'e voi aikwaa-ma xe" peje. Ha upéa peje jave peho tupā ra'anga omboete va'e renda-py, pekaru rei upe-py. "Ndaha'etí tupā" peje jave pekaru henonde-py. Ha Hesu-rehe ne'ířā oikwaa porā va'e pende rexa-ma ramo no'ā-rami he'i arā opy'apy-py: "Iporā nipo ra'e nhamboete tupā ra'anga-pe ave" he'i arā avei. "Upe Hesu-rehe ojerovia tee va'e okaru ko'a-py tupā ra'anga nipo omboete ra'e. Xe ave amboete-ta íxupe" he'i rei arā ra'e. Ha upéa-rehe pembojejavy arā pende rapixa-pe. Upe va'e ndoikwaa porāi vyteri tupā rehegwa nhe'ẽ. Upéa-gwi ndikatúí ho'u tupā ra'anga rovagwy-py omoĩ va'ekwe. Ha pende rexa-gwi ho'u ave va'erā ojejavý-vy. Upéixa-gwi pembojejavy arā íxupe. Hesu omano va'ekwe ipy'a omopotĩ hagwā. Ha āy katu pembojejavy jevy íxupe ojeppy'a mongy'a jevy-vy. Naiporāi voi upéa. ¹²Upéixa pende rekoha-rupi pembojejavy ramo pende rapixa kwéry, Cristo-rehe ndojeroviapa gwasúiry va'e, peẽ ave pejejavy. Upéa-rehe pene rembiapo vai voi Hesu-pe.

¹³Xe katu upéixa naxe rembiapo vaiséiry xe rapixa-rehe. No'ā-rami he'i ramo tupā ra'anga rovagwy-py omoĩ ramogware-rehe "Ja'u e'ỹ va'e kóa. Nhanhemongy'a arā ja'u ramo." Aipo he'i ramo xe-vy xe rapixa, xe ave nda'u mo'ái ani hagwā ambojejavy rei íxupe. Aipytygwõse íxupe. Ahayhu rei íxupe. Upéixa-gwi nda'u mo'ái ho'u e'ỹ va'e."

Hesu remimondo rekoha rehegwa nhe'ẽ

9 ¹Xe ko Nhandejáry Hesu remimondo va'e voi. Upéa-gwi avave yvypóry nomombe'úiry xe rekorā xe-vy. Hesu remimondo voi ko xe. Ahexa-ma va'ekwe íxupe. Ahexa rire amombe'u-ma peẽ-my hesegwa nhe'ẽ. Upéixa-gwi voi pejerovia-ma Hesu Cristo-rehe. Upéa-gwi peikwaa-ma voi xe-rehe xe ko Hesu remimondo va'e voi. ²Oĩ para'e xe-rehe he'i rei va'e "Ndaha'etí Hesu remimondo va'e Paulo". Oĩ ramo upéixa he'i rei va'e, ndaha'etí nipo pende Corinto pygwa kwéry ra'e. Peẽ niko ndaikatúí peje upéixa. Peikwaa porā-ma xe rekoha. Hesu remimondo va'e voi ko xe. Oĩ-ma heta he'i pende-rehe

“Corinto pygwa kwéry ojerovia-ma nipo Hesu Cristo-rehe ra'e. Paulo nhe'ë ohendu-gwi nipo ra'e oiko-ma Hesu rape-rupi. Hesu remimondo va'e nipo ra'e Paulo” pende rexa va'ekwe he'i xe-rehe.

³Ha xe-rehe onhe'ë rei va'e-pe ha'ese voi xe “Hesu Cristo remimondo va'e voi ko xe” ha'ese íxupe kwéry. ⁴Upéa-gwi “Iporã voi xe remimbo'e kwéry ome'ë xe-vy xe remikotevë akaru hagwã hay'u ave hagwã. Iporã voi ome'ë xe-vy xe remi'urã xe remimbo'e repy rekovia” ha'ese íxupe kwéry. ⁵Ha'ese ave “Kwimba'e ambue, Hesu remimondo va'e, ogweraha meme gwembireko ondiva, Hesu reroviaha va'e hembireko. Hesu ryvy kwéry ogweraha meme ave gwembireko. Pedro ave ogweraha gwembireko hendive. Ovale ave xe ajapo ha'e ramigwa” ha'ese ave. ⁶Hesu remimondo ambue kwéry opoi-ma gwembiapokwe-gwi ombo'e mbo'e hagwã Hesu rehegwa nhe'ë. Aipo ramo, ma'erã-gwi peje ore-rehe “Iporãve omba'apo Barnabé, Paulo ave opo-rupi.” Naiporã voi upéa pene nhe'ë. Ore ave Hesu remimondo va'e.

⁷Pene mandu'a katu soldado kwéry-rehe. Ndojogwái gwemi'urã, ndojogwái ave oarã. Hepyra-rehe oiko soldado ramo. Pene mandu'a ave onhoty va'e-rehe. Ndojogwái gwemi'urã. Okokwe-gwi ho'u hi'akwe. Gwembiapokwe-rehe ae ha'e okaru. Pene mandu'a ave hymba va'e omongakwaa va'ekwe-rehe. Gwemimbokakwaa repy okamby'u porã upe va'e. Ha'e ramigwa ave ore. Iporã ave orohekombo'e ramo ore remikotevë-rehe. Ore rembiapo repy-vy oroiko va'erã upéixa. ⁸Ko xe nhe'ë ndaha'éí xejéhegwi reíte. Ymagware myamyri Moisés ave omombe'u ave araka'e gwembiapo repy-rehe okaru va'e rekoha rehegwa nhe'ë ave. ⁹Yma araka'e Moisés ohai Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe. He'i ohai-vy:

“Ereiporu ramo ne rymba erejykíi ramo nde trigo ra'yí, ani erejuru jokwa íxupe. Eheja katu to'u omba'apo jave.”*

Nhande rehegwa nhe'ë voi upe va'e. Ndaha'éí hymba anho-rehe opena araka'e Nhandejáry ohai uka hagwã onhe'ë. ¹⁰Nhande-rehe ave ha'e opena araka'e ohai uka-vy. Nhane rembiapo-rehe jakaru hagwã omombe'u upéa araka'e Nhandejáry. Onhemity va'e omba'apo kokwe-py gwemitygwe ha'arõ-vy. “Anhemity-ta ha'u hagwã xe remitygwe” he'i ojúepe onhemity-vy. Onhembiso va'e he'i ave omba'apo-vy “Ajoso-ta xe remi'urã” he'i ojúepe onhembiso jave. Enterove omba'apo hepyra ra'aro-vy.

¹¹Ore ave, orombo'e mbo'e oroiko-vy peikwaa hagwã Nhandejáry nhe'ë. Inhe'ë pehendu-gwi peiko porã-ma hendive. Pende rovasa-ma Nhandejáry ore remimbo'e-gwi. Iporã voi upéa. Ore remimbo'e rekoviara iporã ave peme'ë ore-vy ore remikotevë. Iporã voi peje ramo pendejúepe “Paulo Barnabé ave omombe'u va'ekwe Nhandejáry nhe'ë xe-vy. Upéixa-gwi ame'ë-ta íxupe hemikotevë”. ¹²Ambue kwéry-pe pehexakwaa peme'ë hagwã íxupe imba'erã hemikotevë. Iporã upéa. Ha ore tipo? Íxugwi oromombe'uve peë-my Nhandejáry nhe'ë. Hetave ore remimombe'u pehendu-ma. Iporãve ore-vy ore rexakwaa ave peme'ë hagwã ore remikotevë. Upe jave jepe ore orojerure e'y-vy oroiko pende ha-py orohekombo'e-vy. Upéixa oroiko ani hagwã avave onhe'ë rei ore-rehe. Orohasa asy voi upe-py orombo'e oroiko-vy ramo. Ore rembiapo repy-rehe orojogwa va'ekwe ore remikotevë. “Xe mba'erã aipota

ereme'ê xe-vy gwarã" nda'e mo'ãi avave-pe. Upéa-gwi ndaikatúi avave he'i xe-rehe "Nahenduséi Paulo dhe'ê. Omba'erã-rehe mate ombo'e Nhandejáry dhe'ê Paulo" ndikatúi ave xe-rehe.

¹³Pene mandu'a katu Nhandejáry róga kakwaa-py omba'apo va'e-rehe. Ome'ê meme íxupe kwéry hemi'urã hembiaapo repy-rehe. Nhandejáry-pe hymba ohapy va'e ndohapypáiry. Oheja gwemi'urã.* ¹⁴Upéixa ave Nhandejáry he'i va'ekwe

"Hesu Cristo rehegwa dhe'ê porã omombe'u mbe'u va'e-pe pembohekovia porã katu hemikotevê peme'ê-vy".*

¹⁵Upéixa ramo xe remimombe'ukwe-rehe jepe pereve heta-ma xe-vy. Xe ae katu ndaipotáí xe remimombe'u repykwe. Ndaha'êi hepy-rehe amombe'u Nhandejáry dhe'ê. Ndahaíry ave ko kwatia peme'ê hagwã xe-vy xe mba'erã. Xe remimombe'u repyrã-rehe napena mo'ãi pono avave he'i xe-rehe "Omba'erã oipota eterei-gwi nipo Paulo omombe'u ra'e Nhandejáry dhe'ê ore-vy". Xe-vy iporãve joty amano upéa-gwi. ¹⁶Nhandejáry katu xe mondo va'ekwe. He'i xe-vy "Tereho Hesu Cristo rehegwa dhe'ê porã eremombe'u hagwã. Emoherakwã hesegwa dhe'ê" he'i va'ekwe xe-vy. Hemimondo-rupi aiko ramo, Hesu Cristo rehegwa amombe'u. Ndikatúiry anhemomba'egwasu amombe'u va'e-rehe. Amombe'u mbe'u inhe'ê imondo-vy. Ha namombe'úiry ramo ra'e amosarambi-vy inhe'ê xe vy'are'y eterei arã ra'e. ¹⁷Xe remimombe'use amombe'u-gwi avy'a. Xe remimombe'u repy rekoviarõha oiko xe mbovy'aha. Ha xe mbovy'a rei hagwã-rehe namombe'úi ramo jepe hesegwa dhe'ê amombe'u joty va'erã. Ndaha'êi xejéhegwi rei amombe'u. Nhandejáry ae katu he'i va'ekwe xe-vy "Emombe'u katu Hesu Cristo rehegwa dhe'ê". Upéa-gwi apombo'e. Apombo'e va'e-rehe xe avy'a. ¹⁸Xe remimombe'u repy ndaipotáíry. "Eme'ê xe-vy xe remimombe'u repy" nda'e mo'ãi avave-pe. Amombe'u jave Nhandejáry dhe'ê avy'a eterei. Upéa-rehe ha'e xejéupe "Nhandejáry xe mbovy'a-ma. Inhe'ê amombe'u-gwi xe mbovy'a-ma. Xe remimombe'u repykwe ombohekovia-ma xe-vy Nhandejáry."

¹⁹Xe ko ajejokwái e'y va'e voi. Xe-vy ae katu nomombe'úiry voi avave ko yvy pygwa mba'éixa po amombe'u va'erã Nhandejáry dhe'ê. Inharandu-rupi amombe'u inhe'ê. Ndaipóri jepe xe jokwaiha anheme'ê-ma joty xe enterová rembigwairã ramo hetave ojerovia hagwã Hesu Cristo-rehe. ²⁰Upéixa ramo aiko ymagware myamyri Moisés remimombe'ukwe-rupi ha Hesu Cristo remimombe'ukwe-rupi ave.

Aime jave judeu kwéry apyte-py anhemoingo ha'e kwéry-rami ave. Ndaikói jepe myamyri Moisés remimombe'ukwe-rupi, hemimombe'ukwe-rupi oiko va'e apyte-py aime jave heko-ramima aiko, ha'e kwéry ohenduse hagwã Hesu Cristo rehegwa dhe'ê ojerovia hagwã hese. ²¹Aime jave judeu e'y apyte-py anhemoi ha'e kwéry-rami ave xe. Ndaikói myamyri Moisés remimombe'ukwe-rupi ani hagwã ajoko íxupe kwéry Hesu Cristo-gwi. Ijapyte-py aiko voi Nhandejáry remimombe'ukwe-rupi, Hesu Cristo remimbota ajapo-vy ha'e kwéry ohenduse hagwã Hesu Cristo rehegwa dhe'ê ojerovia hagwã hese. ²²Aime ramo Hesu Cristo-rehe ojerovia kangy vyteri va'e apyte-py anhemoi hemimbota-rehe. Aipytygwõse íxupe kwéry ojerovia ete hagwã Hesu-rehe.

Upéixa anhemoi meme xe ndive oiko va'e yke-rehe amombe'u mbe'u hagwã Hesu Cristo rehegwa nhe'ê enterove va'e-pe. Upéixa ikatu oi va'erã hetave onheresende va'erã. ²³ Upeixagwa ambo'e ramo inhe'ê, aiko porã arã hendive xe rovasa meme hagwã Nhandejáry.*

²⁴⁻²⁷ Peikwaa-ma nipo ra'e oripara va'e-rehe. Heta heta oi oripara va'e kwéry. Enterove hatã jepe oripara, petei mate ogwahê henonde-rupi. Upe va'e-pe mate ome'ê arã imba'erã. Oripara va'ety hembiapo kwaa voi. Oripara para hatãve tãve oho-vy. Ndopoi mo'ai tape oripara oho ha-gwi. Ohupityse imba'erã. Ojgwakarã vyvra rogwe gwigwa oganase-vy. Upéa petei áry-rupi iporã. Upe rire ipirupa-ma.

Oripara va'ety va'e vérami tajaiko jahupity hagwã nhande rekoha porãrã. Upéa ndaha'ei petei áry-py opa va'erã. Opa e'ỹ va'e gwive iporã va'erã jaiko ramo Nhandejáry ndive.

Ha ohuga ramo ojsokea va'e petei va'e ndo'ai. Ohuga kwaave va'e ndo'airy.

Upe hembiapo kwaave va'e-rami aikose ave xe. Nhandejáry rape pokwaaha ramo aikose pono mba'eve xe mbojevavy. Ndaxe rembiapo vaiséiry. Anhe-monhe'ê nhe'ê ambue kwéry-pe “Egwata porã Hesu rape-rupi” ha'e anhe-monhe'ê-vy. Naiporã voi arã xe-vy ajevavy ramo upéixa anhemonhe'ê rire. Xe atĩ eterei xe rembiapo vairã ajapo hagwã. Upéa-gwi tembiapo vai ajoko xejéhegwi aiko porã hagwã Hesu renonde-py. Xe rembiapo vaise ajoko xejé-hegwi ani hagwã Hesu he'i xe-vy “Ne rembiapo vaikwe-rehe xe ndavy'ái ne ndive. Ani ereju xe renda-py” pono he'i xe-vy Hesu.*

Ani jajapo nhane ramoigwasu rembiapo vaikwe ramigwa

10 ¹ Xe re'yi kwéry, Hesu roroviahá va'e kwéry, tapene mandu'a kena, myamyri nhane ramoigwasu kwéry-rehe. Yma araka'e ha'e kwéry ojerovia nhane ramoigwasu Moisés-rehe. Hendive tekваты e'ỹ-rupi oiko va'ekwe hikwái araka'e. Upe-py oje'ói jave petei araigwegwasu oho henderã-rupi kwéry haperã rexa uka-vy íxupe kwéry. Ygwasu Pytã pa'ũ-rupi ave ohasapa oje'ói-vy hikwái. Inhakỹ e'ỹ reheve voi ohasapa hikwái y pa'ũ-rupi oje'ói-vy. ² Ha oi jave íxupe kwéry upe araigwegwasu, ha'e kwéry ohasa jave ygwasu mbyte-rupi onhemopetei Moisés ndive. “Oroiko-ta ne nhe'ê-rupi” he'i ra'e Moisés-pe hikwái.

³ Ha tekваты e'ỹ-rupi oiko jave araka'e enterove ho'u meme tembi'u yváy-gwi ombou va'e. ⁴ Hoy'u ave yváy gwigwa y hikwái. Nhandejáry réry-py Moisés oinupã petei ita íxugwi osê hagwã y íxupe kwéry. Upe ita omombe'use Cristo-rehe. Upéa-rehe ja'e “Cristo omoirũ íxupe kwéry araka'e”. Nhandejáry ohovasa meme íxupe kwéry. ⁵ Ohovasa ramo jepe ndahetái oi ombovy'a va'e araka'e Nhandejáry-pe. Hetave tave oi ombovy'are'ỹ va'e Nhandejáry-pe. Hembiapo vaikwe-rehe omano va'ekwe araka'e ha'e kwéry. Tekваты e'ỹ-gwi nosê mo'ai araka'e hikwái. Nhandejáry ndovy'ái hendive kwéry. Upéixa-gwi nomogwahêi íxupe kwéry ijyvyrã-my.*

⁶ Upéa Nhandejáry ojapo araka'e nhane moarandu hagwã, nhane ramoigwasu amyri-rami ani hagwã jaiko. “Xe rembiapo vairã ajapose va'e ndajapo

* 9.19-23 1 Co 10.32-33 * 9.24-27 Fp 3.14; 2 Tm 4.7; Hb 12.1-2 * 10.1 Êx 13.21-22; 14.22-29

* 10.3 Êx 16.35 * 10.4 Êx 17.6; Nm 20.11 * 10.5 Nm 14.29-30

mo'ái" ja'e hagwã nhane mandu'a ramo hembiaapo vaikwe-rehe. Nhande katu, niporãi jajapo ha'e kwéry-rami.* ⁷Oĩ araka'e umi ipa'ũ mygwa omboete araka'e Nhandejáry e'ỹ va'e-pe, tupã ra'anga anga ojapo va'ekwe-pe. Upéa-rehe Nhandejáry ndovy'ái. Ohai uka araka'e kwatia-rehe:

“Okaru ogwapy-vy tupã ra'anga renonde-py. Oka'u ave upe-py. Okotyhu ave upe-py. Ojeroky ave tupã ra'anga renonde-py.”*

Ha nhande ave niporãi jajeroivia ramo Nhandejáry e'ỹ va'e-rehe. Ndovy'ái arã Nhandejáry upéa jajapo ramo.

⁸Oĩ ave araka'e gwĩ ipa'ũ mygwa teko ky'a-rupi okwa va'e. Ani ha'e-rami ereiko teĩ. Hembiaapo vai eterei-rehe omano vinte e três mil kente peteĩ áry-py. Upéixa oiko-gwi Nhandejáry ombohassa asy íxupe kwéry omano hagwã hikwái. Ani ha'e-rami ereiko teĩ.*

⁹Oĩ ave araka'e gwĩ ipa'ũ mygwa he'i rei va'e “Nhandejáry oheja rei arã xe rembiapo vaikwe” he'i rei va'e ójehe. Ani teĩ erejapo ha'e-rami. Upéixa ojapo va'e-pe araka'e mbói oisu'u. Nhandejáry-pe ombovyte vyte-gwi omano va'ekwe hikwái. Mbói oisu'u-gwi omano.*

¹⁰Oĩ ave araka'e gwĩ ipa'ũ mygwa Nhandejáry-pe onhe'ẽ vai gwekoha-rehe. “Ndavy'ái kóá ndive” he'i. “Kóá niporãi xe-vy” he'i. “Mba'e ambue aipota” he'i ave. “Ma'erã-gwi nome'ei xe-vy xe mba'erã iporãve va'e?” he'i ave. Upéixa ndovy'ái Nhandejáry remime'ẽgwe-rehe. Nhandejáry indive ndovy'ái-gwi omondo ijukaharã íxupe kwéry ohundipa hagwã. Ani erejapo teĩ ha'e kwéry-rami. Ani erenhe'ẽ vai teĩ Nhandejáry-pe nde rekoha-rehe.*

¹¹Nhandejáry ombohassa asy va'ekwe myamyri nhane ramoigwasu kwéry-pe hendive oiko va'e omoarandu hagwã. “Hembiaapo vai-rehe nipo ogwerekose asy ra'e Nhandejáry” he'i hagwã ójehe ombohassa asy íxupe kwéry. Ha upéa-rehe nhane moarandu ave Nhandejáry. Kwatia-rehe ohai uka va'ekwe nhande-vy gwarã nhane renonde nhane mbo'e hagwã. Jaikwaa-ma ramo mba'éixa pa ojohu vai nhane ramói amyri kwéry, gwĩ hembiaapo vai va'e jaikwaa-ma arã ave “Ani erejapo teĩ upéixa” omombe'use nhande-vy. Hi'agwĩ-ma yvy opa hagwã óra. Upéa-rehe niporãi voi jaiko upe myamyri hembiaapo vai va'e kwéry-rami.

¹²Ani ere teĩ nde rekorã-rehe “Xe naxe rembiapo vaíry va'e xe. Xe mba-raete-gwi ndajevayí” aníke ere teĩ. Tekotevẽ jajerure Nhandejáry-pe nhane pytygwõ hagwã anive hagwã jajapo vai. ¹³Nhane mbojevayse va'e oiko nhande yke-rehe nhane mbotavy hagwã. Enterovéa-pe oity ukase. Nhandejáry ae katu onhe'ẽ-gwi ova e'ỹ va'e, onhe'ẽ-gwi ova e'ỹ va'e voi Nhandejáry. He'i hagwe-rami ojapo va'e voi. “Oropytygwõ-ta” he'i nhande-vy. “Ou ramo ne mbojevayseha oromombaraete-ta, oromo'arandu-ta ave ereikwaa hagwã mba'éixa pa ereiko hagwã ani hagwã ipu'aka nde-rehe” he'i nhande-vy.*

¹⁴Xe re'yi kwéry Hesu reroviaha va'e ani eremotupã ra'anga Nhandejáry e'ỹ va'e-pe. ¹⁵Peẽ pekakwaa-ma nipo ra'e, pene arandu-ma nipo ra'e. Tapejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe. Tapenhemongeta pende py'a-py xe nhe'ẽ-gwe-rehe “Anhetegwa nhe'ẽ para'e, teko rei nhe'ẽ para'e” peje katu peporandu-vy pende py'a-py. Anhetegwa voi xe nhe'ẽ. Tapejeapysaka porã katu ko

* 10.6 Nm 11.4 * 10.7 Êx 32.6 * 10.8 Nm 25.1-18 * 10.9 Nm 21.5-6 * 10.10 Nm 16.41,49

* 10.12-13 2 Pe 2.9

xe nhe'ērā-rehe. ¹⁶ Hesu mano hagwe-rehe nhane mandu'a ramo Nhandejáry renonde-py ha'e nhande rovasa-ma ave. Jay'u jave nhane momandu'a uka Hesu rugwykwe-rehe. Nhaime-ma Hesu ndive peteíxa. Mbojape nhambopóy ja'u va'erā. Ja'u jave nhane momandu'a uka Hesu retekwe-rehe. Nhaime-ma Hesu ndive peteíxa. * ¹⁷ Peteí mbojape-gwi enterove ho'u. Nhande reta reta va'e jaiko peteíxa peteí va'e-rehe nhane mandu'a-gwi.

¹⁸ Tapene mandu'a ave Israel re'yí judeu kwéry reko-rehe. Pa'i kwéry ohapy meme hemime'ērā Nhandejáry-pe. Nhandejáry omboete haty-py ohapy. Ha ohapy e'y va'e ho'u pa'i kwéry. Ho'u jave imandu'a "Xe katu Nhandejáry re'yí voi ko xe" he'i ojúpe. * ¹⁹ Kóá-rehe amombe'u peikwaa porāve hagwā. Tembi'u-rehe, Nhandejáry e'y va'e-rehe ave amombe'u-ta peē-my. Tupā ra'anga oiko e'y va'e voi. Jaikwaa-ma voi ha'e kwéry ndoikoirya. Anhe-tegwa ave ko xe nhe'ē. ²⁰ Gwī tupā ra'anga-rehe ojerovia va'e omoí rei so'o hovagwy-py. "Xe járy rovagwy-py amoí hemi'urā" he'i rei hese. Oiko e'y va'e-rehe he'i upéa. Ha ha'e ko xe, omoí ramo so'o tupā ra'anga rovagwy-py, ome'ē upe so'o anháy kwéry-pe. Anháy réry-py omoí upe-py. Ani eremoirū teí anháy-pe. * ²¹ Nhane mandu'a hagwā Hesu omano hagwe-rehe ja'u uva rykwere Nhandejáry renonde-py. "Nhande katu Nhandejáry re'yí tee voi" ja'e nhane mandu'a-vy hese. Upéa-gwi naiporāi jay'u anháy pegwarāgwe. Nhandejáry renonde-py ja'u mbojape nhane mandu'a hagwā Hesu retekwe-rehe. "Nhande katu Nhandejáry re'yí tee" ja'e nhane mandu'a-vy hese. Upéa-gwi naiporāi ja'u ave so'o anháy pegwarāgwe. Anháy réry-py ome'ē va'ekwe naiporāi ja'u nhande. ²² Hakate'y voi nhande-rehe Nhandejáry. Ani erembovy-are'y teí íxupe. Na pene mbaraeteve íxugwi. Ani erembovy-are'y teí íxupe. *

Cristo reroviaha va'e tekotevê ojohayhu

(Rm 15.1-3; Fp 2.4)

²³ Nhande Hesu Cristo re'yí tee va'e nhande. Upéa-gwi ndaipóri ikatu e'y va'e nhande-vy. Heta mba'e oí jepe nanhane pytygwōi va'e. Ndaha'ei nhane moporā hagwā-rehe jajapo upe va'e. * ²⁴ Ani peteí teí pendejúpe gwarā mate pepena teí. "Mba'e tipo iporāve ambue kwéry-pe" tere ndejúpe erejapose va'e-rehe. Pejohayhu-rupi erepena ambue kwéry-rehe.

²⁵⁻²⁶ "Tupā Nhandejáry ko yvy járy voi. Upéixa-gwi entéro oiko ve'e gwive járy ave"

he'i Nhandejáry nhe'ē kwatia-rehe oí va'e. Upéixa-gwi ndoikói ikatu e'y va'e jakaru hagwā. Ome'ē pejogwa hagwā so'o pene remi'urā. Erejogwa mboyve natekotevêi ereporandu upe so'o-rehe. "Tupā ra'anga rovagwy-py gware tipo ko so'o? Ha'u ramo upe so'o ajejavy para'e?" ani ereporandu nde py'a-py. He'u rei katu. Nhandejáry remimoingokwe voi upe so'o. *

²⁷ Nhandejáry-rehe ojerovia e'y va'e ne renói ramo indive erekaru hagwā, iporā. Erehoose ramo, tereho katu. Ne remi'urā ome'ē ramo he'u rei joty. Ani ereporandu ne rembi'u me'ē ha-pe "Ko va'e tipo tupā ra'anga rovagwy-py gware?" Ani upéixa ere. ²⁸⁻³⁰ Oí ramo imombe'uha "Ko va'e so'o tupā ra'anga rovagwy-py gware" he'i ramo, ani ere'u pono erembovy-are'y íxupe peteíxa

* 10.16 Mt 26.27-28; Mc 14.22-24; Lc 22.19-20 * 10.18 Lv 7.6 * 10.20 Dt 32.17

* 10.22 Dt 32.21 * 10.23 1 Co 6.12 * 10.25-26 Sl 2.4.1

pevy'a hagwā. Jaikwaa upe so'o ikatu porā ere'u va'erā jepe ndere'u mo'ai joty. Upe Nhandejáry-rehe ojerovia miri va'e he'i ra'e "Niporāi nhande Nhandejáry-rehe jajerovia va'e ja'u ramo so'o tupā ra'anga-pe gware." Upe so'o ndere'úi ramo "Iporā" he'i arā nde-rehe. Ha erejejohu porā ave arā. Pevy'a arā onhondive. Gwī ndovy'ái va'e he'i arā "Xe-vy iporā ha'u. Ma'erā-gwi he'i apena hagwā xe rapixa-rehe? Akaru e'y mboyve amboete Nhandejáry-pe. Atima íxupe xe remi'urā-rehe. Xe ndaikwaái ma'erā he'i xe-vy pono ha'u upe so'o" he'i arā ndory'áiry. ³¹ Ha'e-ta voi peẽ-my teko porā-rupi katu peiko. Penhopytygwō katu. Pekaru ramo, pey'u ramo, tapeiko porā. Tembiapo porā mate pejapo penhopytygwō-vy. Upéixa iporā ramo pende rekoha pemomba-'egwasu arā Nhandejáry-pe. "Iporā voi Tupā Nhandejáry" he'i arā nde rekoha rexa va'e. ³² Judeu kwéry renonde-py judeu e'y renonde-py ave, Tupā Nhandejáry-rehe ojerovia va'e renonde-py ave tapeiko porā katu ani hagwā avave he'i nde causa-gwi "Xe ndajeroviaséi Hesu Cristo-rehe."

³³ Xe rekoha-rami katu peẽ peiko katu. Xe aiko meme teko porā-rupi ambojerovia hagwā enterove va'e-pe Hesu-rehe. Xéjehe anho rei ndajekóiry. "Mba'e tipo iporāve ambue kwéry-pe?" ha'e xejéupe ajapose va'e-rehe. Upéa ajapo ha'e kwéry ojerovia hagwā Hesu-rehe onheresende-vy.*

11 ¹ Cristo reko-rupi aiko. Upéa-gwi iporā peiko ramo xe reko-rupi.*

Mba'eixagwa pa kunhagwa rekoha Nhandejáry-pe ojeporahéi haty-py

² Pene mandu'a meme nipo xe-rehe ra'e. Xe remimombe'u-rupi nipo peiko meme va'e ra'e. Xe mbovy'a voi upe va'e. ³ Oíve xe nhe'ẽ amombe'uve va'erā peẽ-my. Pejeapysaka porā katu peikwaa porāve hagwā Hesu rehegwa nhe'ẽ. Cristo pogwy-py oiko kwimba'e. Ha kunha oiko jevy kwimba'e pogwy-py. Ha Cristo katu oiko joty Nhandejáry pogwy-py. ⁴⁻⁵ Pene mandu'a katu upéa-rehe peiko porā hagwā Nhandejáry-pe omboete ojogweroaty haty-py. Peẽ, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety, peẽ Nhandejáry-pe ombojeupi onhe'ẽ va'e ave pejogweroaty ramo Nhandejáry-pe pemboete hagwā tapeiko porā katu.

Niporāi voi kwimba'e inhakā rehegwa reheve oime upe-py. Upéixa oime ramo nomboete teíry Cristo-pe. Niporāi ave kunha inhakā rehegwa e'y reheve oime upe-py. Upéixa inhakā rehegwa nomondéi ramo nomboete teíry oména-pe. Onhemoakāperō uka va'e ramigwa omotĩ arā oména-pe. ⁶ Ha nomondeséi ramo inhakā rehegwa, peje íxupe "Eikyĩ uka ne akā ragwe". Ha otĩ eterei-gwi noikytsísi inhakā ragwe ramo nonhemoakāperō ukaséi ramo ave, tomonde oakā rehegwa.

⁷ Kwimba'e katu Tupā Nhandejáry omoingo va'ekwe ha'e ramigwarā. Inhe'ẽ-rupi oiko hagwā omoingo va'ekwe. Ohexa uka mba'eixagwa Nhandejáry remimoingo porā ipu'aka marangatu tee-gwi kwimba'e-pe ojapo va'ekwe. Upéixa-gwi niporāi voi oime ramo oakā rehegwa reheve Nhandejáry-pe omboete haty-py. Ha kunha katu ohexa uka mba'eixa pa Nhandejáry rembiapo porāgwe ojapo-ma ramo kwimba'e kágwe-gwi kunha pyyrā.* ⁸ Kwimba'e ppy omoingose ramo, Nhandejáry ndojapo mo'ai kunha-gwi kwimba'e pyyrā. Kwimba'e ppy-gwi ae jepe oipe'a va'ekwe upe kunha pyyrā. ⁹ Kwimba'e pyyrā nomoingói ave va'ekwe kunha ppy-rehe ha-py. Kunha pyyrā

* 10.32-33 1 Co 9.19-23; Fp 2.4 * 11.1 1 Co 4.16; Fp 3.17 * 11.7 Gn 1.26

ae ojapo va'ekwe kwimba'e ypy-rehe ha-py.* ¹⁰Upéa-rehe onhomboaty ramo Hesu reroviaha va'e kwéry, kunha kwéry omonde oakã rehegwa va'e. Upéa omonde jave ohexa uka arã omboete teeha oména-pe. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e kwéry ave oikwaa hagwã omboete oména-pe oiko-vy.

¹¹Hesu reko-rupi jaiko-ma ramo nhane akã-gwi rei ndikatúí jajapo. Kunha kwéry oikotevê kwimba'e kwéry-rehe ha kwimba'e kwéry oikotevê kunha kwéry-rehe ave. ¹²Yma va'ekwe Nhandejáry ojapo kunha kwimba'e kágwe-gwi. Áy katu kwimba'e oiko kunha-gwi. Ha Nhandejáry katu omoingo enterovéte. ¹³Pene mandu'a katu Nhandejáry-pe ombojeupi ramo onhe'ê va'e-rehe. Kunha oakã nandi reheve ombojeupi ramo onhe'ê pene pa'û-my ndapejohu poráiry. ¹⁴Nhane akã gwigwa rei arandu oikwaa uka kwimba'e rekoha nhande-vy. Inhakã ragwe puku rei ramo naiporãi voi nhande-vy. Otĩ arã oiko hagwã nhane pa'û-my. ¹⁵Kunha ae katu, inhakã ragwe puku va'e iporã voi nhande-vy. Nhandejáry ome'ê íxupe omoí porã rei hagwã. ¹⁶Upéa-rehe ha'ese jevy peẽ-my niporãi voi kunha oakã nandi reheve ombojeupi onhe'ê Nhandejáry-pe nhane pa'û-my.

Ha oĩ-ma ramo pene pa'û mygwa onhonhe'ê mbojevy jevyse va'e, kóa mate ha'e-ta íxupe. Opa-rupi Nhandejáry-pe omboete hagwã ojogweroaty va'e hekoha upéixa.

Mba'eixagwa pa nhane mandu'a Hesu omano hagwe-rehe?

¹⁷Avy'are'ỹ katu pende rekoha-rehe. Pejogweroaty ramo ojeporahéi haty-py napende rekoha poráiry ra'e upe-py. Upéixa-gwi ndavy'áiry.

Jajogweroaty ramo Nhandejáry réry-py tekotevê nhanhopytygwõ enterove oiko porãve hagwã Nhandejáry rape-rupi. Ha peẽ katu, napenhopytygwõiry ra'e. Ndapeikói nipo ra'e tape porã-rupi. ¹⁸Pejogweroaty ramo Hesu réry-py ndapeiko porãi nipo ra'e onhondive. "Ojogweroaty ramo Corinto pygwa kwéry Hesu reroviaha va'e ndogwerojojái onhe'ê. Ndoikói peteixa upe va'e kwéry." Aipo pene rerakwã ahendu kuri. Haimete kuri arovia. Upéixa peiko vai nipo ra'e. ¹⁹Oĩ va'erã pene pa'û-my ambue mbue ndive ndogwerojojaséi va'e. Upéixa peteixa ndapejogwerekói ramo ae ojekwaa arã voi ra'e kiva'e pa oiko tekoha porã-my. ²⁰Pejogweroaty Nhandejáry réry-py pekaru hagwã ramo ndaha'evéi-ma Hesu Cristo omano hagwe-rehe pene mandu'a hagwã nipo ra'e. Pekarú rei hagwã nipo ra'e. ²¹Peteĩ teĩ nipo ra'e pekaru upe-py. Onhemotenonde va'e kwéry heta voi ho'u. Nonhoha'arõiry. Hapykwéri ou va'e tembyre mate ho'u. Upéixa pekaru-gwi oĩ vyteri ivare'a va'e, oĩ jave hygwãtã va'e, oĩ ave oka'u va'e. ²²Niporãi voi upe pende rekoha. Pekaruse ramo pende róga tee-py pekaru. Anive peraha heta pene remi'urã Hesu reroviaha va'e ojogweroaty haty-py pe'u va'erã. Anive upéixa pemotĩ iporiahu va'e-pe. Ndavy'ái upe pende rekoha vaikwe-rehe. Anive teĩ upéixa pende rekoha vai pejogweroaty porahéi haty-py.

²³Apombo'e va'ekwe mba'eixa pa jajapo-ta Hesu omano hagwe-rehe nhane mandu'a hagwã. Nhandejáry oikwaa uka va'ekwe xe-vy onhe'ê porã. Ha upe inhe'égwe porã-rehe apombo'e jevy va'ekwe. Áy apombo'e jevy-ta upe inhe'e porã-rehe jevy. Nhandejáry oikwaa uka va'ekwe xe-vy nhane mandu'a hagwã

* 11.8-9 Gn 2.18-23

Hesu omano hagwe-rehe. Upe apombo'e jevy-ta. Hesu omano e'ỹ mbovyve, inhirügwerä omombe'u nhemi-tama jave ipyhy ukaharä-pe, a-rami ojapo Hesu. Pyhare ramo Hesu oipyhy mbojape, ²⁴otima Nhandejáry-pe, ha upe ríre ombopo mbopóy ome'ë-vy gwemimbo'e kwéry-pe. “Ko mbojape-rehe ha'e-ta xe rete tee va'e” he'i. “Pende-rehe ha-py anhem'eë va'erä ajejúka uka va'erä pene resende hagwã” he'i. “Kóá ere'u ramo ne mandu'a kena xe-rehe” he'i. ²⁵Upéixa ave okaru ríre oipyhy uva rykwere ryru. “Ko uva rykwere-rupi Tupã Nhandejáry oikwaa uka arã yvypóry-pe xe manoha rehegwa nhe'ë” he'i. “Kente kwéry-rehe ha-py onheresende hagwã osyry va'erã xe rugwy. Pe'u jave pene mandu'a kena xe-rehe” he'i. “Omano xe resende hagwã, peje pene mandu'a-vy xe-rehe” he'i va'ekwe Hesu gwemimbo'e kwéry-pe. ²⁶Ha upéixa-gwi ja'u ramo upe mbojape, upe uva rykwere ave, jahexa uka enterove-pe Hesu omanoha. Upéa tekotevë jajapo Hesu ou jevytaha ra'arö-vy. ²⁷Upéa-gwi nhande reko porã e'ỹ reheve ja'u ramo pe mbojape pe uva rykwere ave, Nhandejáry-pe nipoarã voi. Nhande reko porã e'ỹ reheve ja'u ramo upe uva rykwere mbojape ave jajuka uka rei vérami Cristo-pe. Naipoarã voi upéa. ²⁸Upéa-rehe tanhanhemongeta nhande-jéupe nhande reko ete-rehe. “Iporã tipo xe reko Nhandejáry rovagwy-py?” tanhaporandu nhandéjehe. “Aiko porã para'e terã aiko ku'a ku'a para'e Nhandejáry reko-rupi?” Upéixa ramo iporã nhaporandu randu nhandejéupe ja'u hagwã. ²⁹Ho'u rei va'e onhembohasa asy uka ojóehe. Naimandu'ái Hesu omano hagwe rehe-gwi ho'u rei. Ha upéa-rehe Nhandejáry ombohasa asy va'erã íxupe. ³⁰Heta pene pa'ü-my oĩ va'e ho'u rei nipo araka'e. Upéa-rehe ra'e oime heta ikangy va'e, hasy va'e ave. Ha upe va'e-rehe ave heta omano va'ekwe. ³¹Ja'u-tama ramo mbojape nhane mandu'a hagwã Hesu mano hagwe-rehe tanhaporandu katu nhandéjehe nhande rekoha-rehe, nhane rembiapokwe-rehe. “Iporã para'e nipoarã para'e Nhandejáry rovagwy-py xe rekoha?” nhaporandu katu nhande py'apy-py nhandejéupe nhamboyke uka hagwã nhane rembiapo porã e'ỹkwe nhandejéhegwi “Ipy'a potĩ-ma” he'i hagwã Nhandejáry nhande-rehe. Nanhane mbohasa asyvúi-ma hagwã. ³²Ha nanhaporandúi ramo upéixa nhande py'apy pygwa-rehe nhane moingo porã jevy hagwã Nhandejáry rape-rupi, ha'e ae “Ipy'a ky'a reheve ho'u Hesu-rehe oporomomandu'aha” he'i arã nhande-rehe. Ha upéa-rehe katu nhane mbohasa asy arã nanhemboasy kwaa hagwã nhane rembiapo vaikwe-rehe ani hagwã nhande ave ko'ägwa hekoha vai va'e hese oje-rovia e'ỹ va'e ndive nhande ave jaha ombohasa asy ha-py. ³³Upéa-rehe, xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry, penhoha'arö katu pe'u ramo Hesu mandu'aha rembi'u. ³⁴Ani peju pene rygwãtã hagwã-rami. Iware'a va'e tokaru katu gwóga-py pono Nhandejáry pene mbohasa asy hagwã.

Oive upe remiporandukwe kwatia-rehe pemoĩ va'ekwe. Äy katu namombe'u mo'ái upe va'e-rehe. Agwahẽ ramo pende ha-py amombe'u arã peẽ-my upéa-rehe.

Nhe'ë Marangatu tee va'e remime'ëgwe nhande-vy gwarã

(Rm 12.6-8; 1 Pe 4.10-11)

12 ¹“Mba'e tipo Nhe'ë Marangatu tee va'e ome'ë nhande-vy, nhande Hesu reroviaha va'e-pe?” peporandu va'ekwe kwatia-rehe. Upéa-rehe apombo'e-ta, xe re'ýi kwéry.

Peteĩ teĩ-pe ome'ẽ gwemime'ẽgwe.

²Tapene mandu'a porã peiko hagwe-rehe. Yma pejerovia e'ỹ reheve Hesu-rehe, heta tupã ra'anga-rehe pejerovia ra'e. Ta'anga rei upe va'e. Nonhe-
'ẽi, ojehexa uka e'ỹ va'e, hekove e'ỹ va'e. Pene mbotavy tavy voi araka'e.

³Upéixa-gwi amombe'u-ta peẽ-my mba'eixagwa pa peikwaa-ta anhetegwa
nhe'ẽ. "Hesu Tupã tee" he'i va'e anhetegwa he'i. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e
oĩ ipy'apy-py. Upéixa-gwi onhe'ẽ porã Hesu-rehe. Ha Hesu-rehe "Tomano
katu" he'i va'e ndogwerekói Nhe'ẽ Marangatu tee va'e opy'apy-py. Upéixa-
gwi onhe'ẽ rei rei Hesu-rehe.

⁴Nhe'ẽ Marangatu tee va'e peteĩ anho mate. Hemime'ẽgwe nhande-vy
gwarã jepe heta. ⁵Nhande rerekwa tee va'e Tupã Nhandejáry. Ha'e omo-
mbe'u peteĩ teĩ-pe hembiapo ambue mbuerã nhande-vy gwarã. ⁶Heta nhane
rembiaporã jajapo kwaa va'e. Peteĩ teĩ va'e-pe ae katu Nhandejáry nhane
moarandu nhamba'apo hagwã hembigwairã. ⁷Nhe'ẽ Marangatu tee va'e
nhande rexakwaa rei, peteĩ teĩ va'e-pe ome'ẽ me'ẽ gwemime'ẽ. Hemime-
'ẽrã ome'ẽ nhande-vy nanhopytygwõ rei hagwã. ⁸Upéixa oĩ Nhandejáry
omoarandu va'e kwéry. Arandu dhe'ẽ oiporu va'erã. Nhe'ẽ Marangatu tee
va'e remime'ẽgwe-rupi arandu dhe'ẽ oiporu va'erã. Ha ambue va'e kwéry-pe
oikwaa uka onhe'ẽ rei mo'ã hagwã nhande-vy oikwaa vérami voi nhande
py'apóry. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oikwaa ukaha-rupi voi ha'e onhe'ẽ rei
mo'ã anhetegwa voi upe-va'e. ⁹Ha ambue kwéry-pe Nhe'ẽ Marangatu tee
va'e oikwaa uka ogwerovia tee hagwã Hesu-rehe. Ha ambue kwéry-pe ome'ẽ
ombogwera hagwã hasy va'e-pe. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remime'ẽgwe-rupi
ombogwera íxupe kwéry. ¹⁰Ha ambue kwéry-pe ome'ẽ hexapyrã-rupi omba-
'apo hagwã. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remime'ẽgwe-rupi nhande-vy ikatu
e'ỹ va'e hexapyrã-rupi ojapo. Ha ambue kwéry-pe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e
oikwaa uka oiko hagwã Nhandejáry dhe'ẽ mombe'uhaty ramo. Hembigwaa
e'ỹgwe oikwaa uka íxupe onhe'ẽ hagwã. Ha ambue kwéry-pe omo'arandu
Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ojohu hagwã kiva'e dhe'ẽ-py po omombe'u ambue
kwéry, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remimo'arandu tipo ambue va'e remimo'a-
randu tipo ojohu kwaa hagwã. Ha ambue kwéry-pe omonhe'ẽ Nhe'ẽ Maran-
gatu tee va'e. Upéa-gwi dhe'ẽ ambue mbue-py oiporu kwaa e'ỹ reheve onhe'ẽ.
Ha ambue kwéry-pe omo'arandu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omombe'u jevy
hagwã upe dhe'ẽ ambue. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remime'ẽgwe-rupi ohendu
upe dhe'ẽ ambue omombe'u jevy hagwã onhe'ẽ-py. Oiporu kwaa e'ỹ reheve
jepe omombe'u jevy onhe'ẽ-py. ¹¹Nhe'ẽ Marangatu tee va'e peteĩ anho tee.
Hemime'ẽgwe nhande-vy gwarã ae katu heta. Ome'ẽse-gwi ome'ẽ peteĩ teĩ-pe
gwemime'ẽrã.

Cristo reroviaha va'e kwéry ndive ha'e peteĩ oiko

(Rm 12.4-5; Ef 1.22-23; 4.15-16)

¹²Nhande rete katu peteĩ mate, heta ae hesegwa oĩ va'e. Ha nhande rete
rehégwa, heta oĩ ramo jepe ave, peteĩ anho joty oĩ hete. Upéixa ave Cristo
gweroviaha kwéry ndive oiko peteĩ mante. ¹³Oĩ-ma heta Hesu reroviaha va'e.
Opaixagwa va'e ojerovia-ma hese. Oĩ judeu va'e, oĩ ave judeu e'ỹ va'e. Oĩ
onhemomba'apo va'e. Oĩ ave ojejokwái e'ỹ va'e. Heta-ma voi ojerovia-ma
Cristo-rehe. Ha peteĩxa nhane mongarai va'ekwe. Peteĩxa onhemoingo

nhande py'apy-py Nhe'ê Marangatu tee va'e. Nhande reta reta-gwi ha'e nhane moingo peteixa mate ondiva. ¹⁴Upéixa ave nhande rete rehegwa heta oĩ. Ndaha'êi peteĩ anho mate hesegwa oĩ. Oĩ nhande po, oĩ nhande py, oĩ nhande jyva, oĩ ave nhane kwã. Upe va'e nhande rete rehegwa voi. Peteĩ teĩ nhane rembiporu nhande rete-rehe oĩ va'e.

Upéixa ave nhande, Hesu reroviaha va'e kwéry. Peteĩ teĩ nhane rembiapo jajapo. Heta voi nhamba'apo va'e. Peteĩ réry-rupi ae nhamba'apo. Hesu réry-py mate voi jaiko peteixa.

¹⁵Ha nhande rete rehegwa katu onhe'ê kwaa ramo ra'e onhe'ê rei arã mo'ã ra'e nhande rete-pe. Onhe'ê rei arã nhande py “Xe ndaha'êi po-gwi ndaikói tete-rehe” he'i arã mo'ã. Oiko joty nhande rete rehegwa ramo. ¹⁶Ha nhande apysa katu onhe'ê rei ramo ra'e nhande rete-pe: “Xe, ndaha'êi tesa, upéa-gwi ndaikói tete rehegwa ramo” onhe'ê rei arã ra'e. Ha onhe'ê ramo jepe oiko joty nhande rete rehegwa ramo. ¹⁷Nhande resa anho noĩry. Upéixa ramo ra'e nanhahendúí arã ra'e. Ha nhande apysa anho noĩry ave. Upéixa ramo ra'e nanhahetúí arã ra'e mba'eve. Peteĩ anho noĩry nhande rete rehegwa. ¹⁸Yma araka'e Nhandejáry omoĩ nhande rete rehegwarã voi araka'e. Peteĩ teĩ omoĩ meme nhande rete-rehe. Gwemimbota-rupi omoĩ nhande rete rehegwarã araka'e. ¹⁹Peteĩ ramigwa meme nomoĩ ukái Nhandejáry. Upéixa ramo ra'e nanhande retéiry arã ra'e. ²⁰Nhande rete rehegwa heta oĩ. Heta oĩ ramo jepe peteĩ joty nhande rete.

Upéixa ave nhande. Jaiko peteixa Hesu-rehe jajeroivia-gwi. Peteĩ reko-rupi jaikopa.

²¹Ndaipóri nhande rete-py oĩ rei va'e. Nhaikotevê entéro nhande rete rehegwa-rehe. Jaiporu íxupe kwéry. Nhande resa-rupi jahexa. Nhande po-rupi nhamba'apo. Nhande py-rehe jagwata. Onhopytygwô nhande rete rehegwa. Upéixa ave Hesu Cristo reroviaha va'e gwive nhandhopytygwô va'erã jaiko-vy.

²²Nhandejáry katu nhane moingo va'ekwe. Nhande rete omoingo va'ekwe. Nhande rete-rehe oĩ jaiporuve va'e nhaikotevê tee va'e. Upéa ndaikói ramo ra'e nhamano rei arã ra'e. ²³Nhande rete-rehe oĩ ave nhane rembihexa uka rei rei e'ỹ va'e. Upéa-rehe nhandhangareko porã. Oĩ ave nhandotĩ va'e nhandhangareko porãve va'e-rehe. ²⁴Oĩ ave nanhandotĩry va'e iporãve nhande-vy. Nanhapenáiry hese. Upéixa oiko nhande-vy nhande rete. Nhandejáry katu omoingopa va'ekwe. Ha'e omomba'egwasuve upe nhandotĩ va'e-pe. ²⁵Upéixagwi ndaipóri iporãve va'e ojôhugwi. Onhopytygwô va'erã meme omoingo Nhandejáry nhande rete-rehe. ²⁶Hasy ramo peteĩ nhande rete-rehe oĩ va'e nhahendu kwaa nhande rete-rehe. Okwera jevy ramo iporãmba nhande rete-py. Nhamboete ramo nhande rete rehegwa, nhande rete tee nhamboete ave.

²⁷Upéixa jaiko-ma nhande, Hesu reroviaha va'e kwéry. Cristo rete ramigwa nhande. Upéixagwi jaiko peteĩ teĩ hete rehegwa-rami. ²⁸Nhandejáry remimbota-rupi katu nhandhopytygwô jaiko-vy. Oĩ va'e nhane pa'ũ-gwi oiporavo araka'e gwembigwairã. Ha'e kwéry oiko nhande-vy nhande pytygwôharã. Tenonde va'e oiporavo gwemimondorã. Upe rire oiporavo onhe'ê-py omombe'u va'erã. Upe rire oiporavo oporombo'e va'erã onhe'ê omombe'u mbe'uharã. Oiporavo ave hexapyrã-rupi omba'apo va'erã. Oiporavo ave hasy va'e-pe ombogwera va'erã. Oiporavo ave oporopytygwô va'erã. Oiporavo ave

Hesu reroviaha nhangarekoharā. Oiporavo ave nhe'ē ambue mbue-py oiporu kwaa e'ŷ reheve onhe'ē va'erā.*

²⁹Ndoiporavói oime raē va'e-pe oiko hagwā gwemimondo ramo. Ndoiporavói ave opavave oiko hagwā onhe'ē mombue'uhaty ramo kente hembigwaa e'ŷgwe omombe'u hagwā. Ndoiporavói ave opavave oiko hagwā oporombo'e va'erā. Ndaha'ēi enterove va'e omba'apo hexapyrā-rupi. ³⁰Ndaha'ēi enterove va'e ombogwera hasy va'e-pe hemime'ēgwe-rupi. Ndaha'ēi enterove va'e nhe'ē ambue oiporu kwaa e'ŷ reheve onhe'ē va'erā. Ndaha'ēi enterove va'e gwemihendukwe nhe'ē ambue ohendu kwaa e'ŷ reheve va'e omombe'u jevy onhe'ē-py.

³¹Peē katu pejerure katu Nhandejáry-pe ome'ē hagwā peē-my gwemime-ērā iporāve rāve va'e. Xe ae ahexa uka-ta peē-my pene rekorā iporāve va'e.

Jajohayhu-rupi nhambovy'a Nhandejáry-pe

13 ¹Tajajohayhu rei katu jaiko-vy. Ndaha'ēi nhane nhe'ē-rehe nhambovy'a Nhandejáry-pe. Jajohayhu rei-rehe ae nhambovy'a íxupe. Nhanhe'ē ramo opa nhe'ē, ko yvy pygwa ambue mbue va'e nhe'ē, Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e nhe'ē ave nhanhe'ē ramo jajohayhu e'ŷ reheve, nanhambovy'ái arā Nhandejáry-pe. No'ā ra'e he'i arā nhane nhe'ē-rehe: "Mba'e ombopu rei va'e-rami voi" he'i arā ndajajohayhúi-gwi.

²Ndaha'ēi ave nhane arandu-rehe nhambovy'a Nhandejáry-pe. Jajohayhu rei ramo ae nhambovy'a íxupe. Inhe'ē-py nhamombe'u jevy ramo ha'e omba'e kwaa ukaha nhande-vy, Nhandejáry reminhongatukwe jaikwaa-ma ramo, opaixagwa-rehe jaikwaa porā ramo ndajajohayhúi reheve, ndovaléi arā nhande-vy nhane arandu. Nanhambovy'ái arā Nhandejáry-pe. Hesu-rehe jajerovia tee-gwi héry-py nhambova uka yvyatygwasu-pe jajohayhu e'ŷ reheve, ndovaléi arā nhande-vy. Nanhambovy'ái arā Nhandejáry-pe.

³Ndaha'ēi ave nhane rakate'ŷ e'ŷ mba'e-rehe jaiko-vy nhambovy'a Nhandejáry-pe. Jajohayhu ramo ae nhambovy'a íxupe. Nhamēmba ramo nhane mba'e iporiahu va'e pegwarā jajohayhu e'ŷ reheve, ndovaléi arā nhande-vy nhane rakate'ŷ e'ŷha. Nanhambovy'ái arā Nhandejáry-pe. Hesu Cristo-rehe jajerovia-gwi kente kwéry nhane mbohasa asy ete ramo jepe, nhande rete rapy ramo jepe jajohayhu e'ŷ reheve, ndovaléi joty arā nhande-vy upéixa jahasa asy ramo. Nanhambovy'ái arā Nhandejáry-pe upéa-rupi. Jajohayhu ramo ae nhambovy'a va'erā íxupe.

⁴Jajohayhu ramo jaiporiahuvereko rei nhande rapixa-pe, nhande py'a porā íxupe. Jajohayhu ramo nanhoha'arō kwaa. Nhande py'a porā nhande rapixa ndive. Nanhane a'e e'ŷiry nhande rapixa rembiapo porā-rehe. Nanhanehomba'egwasúiry. Nanhanehemoete reíry. ⁵Jajohayhu ramo ndajaiko hatā hatáiry. Nanhane rakate'ŷ e'ŷ rei mba'eve-rehe nhane mba'erā nhande-vy gwarā mate ndajahekáiry. Nhande rapixa reko porārā-rehe ave nhane mandu'a. Nanhane rova asy kwaáiry nhande rapixa ndive. Nanhane mandu'ái tembiapo porā e'ŷgwe-rehe nharoyrō-vy. ⁶Nhande py'a rory ae ojóehe. Anhetegwa-rehe mate nhambovy'a. Nhande rapixa rekoha porā e'ŷ-rehe nhane mbovy'are'ŷ, nhane mboasy. ⁷Jajohayhu ramo nhaha'arō joty.

* 12.28 Ef 4.11

Nhane mbovy'a e'ŷ va'e ndive jajogwereko kirirĩ joty. Nhane py'agwapy reheve nhaha'arõ Nhandejáry rembiapo porãrã nhande-vy gwarã-rehe. "Nhandejáry ipokatu va'e voi nhande rexakwaa nhane poriahuvereko ave" ja'e meme nhande py'apy-py nhaha'arõ-vy.*

⁸Mborayhu opa e'ŷ va'e. Oiko-ma ramo Nhandejáry nhande ruvixa, yváy-py nhaime-ma ramo avave nomombe'uvéi va'erã inhe'ẽ-py ha'e omba'e kwaa ukaha nhande-vy, avave nonhe'êvéi va'erã dhe'ẽ oiporu kwaa e'ŷ reheve. Ko'a-py arandu ndoiporuvéi va'erã ave. ⁹Jaikwaapa va'erã. Áy nda-jaikwaapái voi mba'eve-rehe. Nhandejáry dhe'ẽ-py nhamombe'u hagwã mba'e ha'e oikwaa uka nhande-vy ndajaikwaapáiry. ¹⁰Oiko ramo Nhandejáry nhande ruvixa, nhagwahẽ ramo ae henda-py jaikwaapa va'erã opamba'e, enterove va'e-rehe ave. Ndaiporivéi-ma va'erã oikwaa ku'a ku'a va'e. Ndaipóri va'erã oikwaa e'ŷ va'e mba'eve-rehe. Jaikwaapa va'erã.

¹¹Yma xe mitã ramo, mitãixa aiko va'ekwe, mitãixa anhe'ẽ va'ekwe. Xe py'apy-py anhemongeta ramo, mitãixa ave aiko. Opáixa aiko va'ekwe xe mitã ramo. Áy ae katu akakwaapa-ma. Ndaiko mo'ávéi-ma mitã reko-rami.

¹²Ha upéixa ave ko yvy-py jaiko ramo jaikwaa mirĩ mirĩ Nhandejáry rekoha. Espéko tuja-py jahexaha-rami nhande rova ko'áy nhane arandu Nhandejáry-rehe. Ndaikwaa porãi. Ha'e ae oikwaapa nhande rehegwa. Jaiko ramo indive, yváy-py nhaime ramo jajohexa va'erã, jaikwaapa va'erã ave hesegwa ave. Ha'e nhande kwaaháixa jaikwaa arã íxupe. ¹³Ha ko'ánga mbohapy jajapo va'e opa e'ŷ reheve ovale va'erã nhande-vy. Hesu-rehe jajero-via, nhaha'arõ Nhandejáry-pe he'i hagwe-rami ojaopapa hagwã, jajohayhu rei ave jaiko-vy. Upe mbohapy jajapo va'e-rehe Nhandejáry ovy'a-ma voi oiko-vy. Ha jajohayhu rei ramo nhambovy'ave arã Nhandejáry-pe.

Mba'éixa pa jaiporu va'erã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remime'égwe

14 ¹Tapejohayhu katu peiko-vy. Pejerure katu Nhandejáry-pe ome'ẽ hagwã peẽ-my Nhe'ẽ Marangatu tee va'e hemime'ẽrã iporãve rãve va'e. No'ã-rami pejerure íxupe: "Eme'ẽ xe-vy ne remime'ẽrã nde re'ýi pegwarã. Aipota eterei ne dhe'ẽ-py amombe'u jevy nde eremba'e kwaa uka xe-vy."

²Oiporu kwaa e'ŷ va'e onhe'ẽ va'e onhomongeta Nhandejáry ndive mante. Nonhe'ẽi ko yvy rehegwa ndive. Nohendu kwaái inhe'ẽ. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e reko-rupi onhe'ẽ oiporu kwaa e'ŷ va'e. Anhetegwa he'i. Hapixa kwéry ae nohendu kwaáiry inhe'ẽ.

³Nhandejáry dhe'ẽ-py omombe'u va'e ae katu onhe'ẽ enterovéa ohendu hagwã. Nhane pytygwõ jaroviave hagwã Hesu-pe, nhande reko porãrã omombe'u nhande-vy, nhane mbopy'agwapy Hesu rape-rupi jaiko porã hagwã.

⁴Ha upe oiporu kwaa e'ŷ va'e onhe'ẽ va'e ae onhepytygwõ ojéupe. Nhandejáry dhe'ẽ-py omombe'u va'e ae oipytygwõ Hesu reroviaha kwéry-pe.

⁵Nhandejáry tane mbopu'aka erenhe'ẽ hagwã ereiporu kwaa e'ŷ va'e. Upéixa erenhe'ẽ ramo xe mbovy'a arã. Nhandejáry tane mbopu'aka ave eremombe'u mbe'u hagwã inhe'ẽ. Upéa eremombe'u ramo avy'ave arã. Oiporu kwaa e'ŷ va'e onhe'ẽ dhe'ẽ va'e ojaop porã. Nhandejáry rembiapo-rupi

* 13.4-7 Gl 5.22

onhe'ê. Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'e ha'e oikwaa uka va'e ojapo poráve íxugwi henduha-pe oipytygwō-gwi. Ha ndaipóri ramo imombe'u jevyha hendu háry nhe'ê-py noipytygwōi arã Hesu reroviaha kwéry-pe upe oiporu kwaa e'ý nhe'ê-py onhe'ê va'e.

⁶Agwahê-tama upe-py, xe re'ýi kwéry. Agwahê rire anhemonhe'ê ramo ereiporu kwaa e'ý nhe'ê-py napopytygwōi arã. Napehendu kwaái-gwi napopytygwōi arã. Jaiporu kwaa nhe'ê-py ae amombe'u ramo Nhandejáry rehegwa nhe'ê peê-my apopytygwō arã. Nhandejáry nhe'ê jaikwaa e'ý va'ekwe ha'e oikwaa uka xe-vy amombe'u jevy ramo peê-my apopytygwō ave arã. Arandu nhe'ê amombe'u ramo peê-my apopytygwō ave arã. Nhandejáry nhe'ê-py amombe'u ramo peê-my apopytygwō ave arã. Anhe'ê ramo ae jaiporu kwaa e'ý va'e xejúpe mate anhepytygwō arã.

⁷Nhande rekove va'e nhanhe'ê voi. Nhambopu va'e kwéry hekove e'ý va'e ipu ave. Upéixa mimby onhe'ê, harpa ipu ave. Nombopu kwaái va'e ae ombopu rei ramo niporái arã nhande-vy. Nanhahendu kwaái arã. ⁸Ha upéixa ave capitão rembigwái nomonhe'ê porái ramo gwemimbygwasu, soldado kwéry nohendu kwaái va'erã. Nohendu kwaái-gwi ndoikwaái arã ave onhorairō hagwā óra.

⁹Upéixa ave pende kwéry. Erenhe'ê ramo ereiporu kwaa e'ý va'e avave nohendu kwaái arã. Nhandejáry mate ohendu kwaa va'erã. A pygwa erenhe'ê e'ý va'e-rami oiko va'erã ne renduha kwéry. ¹⁰Oi heta eta nhe'ê ko yvy pygwa onhe'ê va'e. Nhe'ê ambue mbue kente kwéry oiporu. Upe nhe'ê oiporu va'e ohendu kwaa ave onhe'ê. ¹¹Ha oiporu e'ý va'e nohendu kwaái. Nnahendu ramo nhe'ê ambue, nanhahendu kwaái voi. “Nhande re'ýi e'ý nipo ra'e” ja'e ojóehe. “Nanhahendu kwaái ete inhe'ê” ja'e ojóehe.

¹²Ha peê katu, aikwaa-ma ra'e pende rekoha. Pejerure rure ra'e peiko-vy Nhandejáry-pe Nhe'ê Marangatu tee va'e remime'erã peipota eterei-gwi ra'e. Upéa-rehe ha'e-ta peê-my, tapejerure katu hemime'erã iporáve va'e ome'ê hagwā peê-my peipytygwō porã hagwā Hesu reroviaha va'e kwéry-pe.

¹³Upéixa ave nde, nhe'ê ereiporu kwaa e'ý erenhe'ê va'e, ejerure katu Nhandejáry-pe eremombe'u jevy hagwā upe ne nhe'égwe ne renduha nhe'ê-py ave eremombe'u hagwā.

¹⁴Xe ambojeupi upi xe nhe'ê Nhandejáry-pe. Aiporu kwaa e'ý nhe'ê-py ambojeupi jave xe nhe'ê xe py'apy-py mate aikwaa Nhandejáry ndive anhomongetaha, xe arandu reheve nanhe'êiry. Ndaikwaái xe upe anhe'ê va'e. ¹⁵“Mbava'e tipo ajapo-ta upéixa ramo?” aporandu xejúpe. Tanhomongeta Nhandejáry ndive xe py'apy ete anho reheve, tanhomongeta ave xe arandu reheve ave. Taporahéi Nhandejáry-pe. Xe py'apy ete anho reheve taporahéi íxupe nhe'ê aiporu kwaa e'ý reheve. Taporahéi ave íxupe xe arandu reheve ave nhe'ê aiporu kwaa reheve. ¹⁶Eremomba'egwasu ramo Nhandejáry-pe nde py'apy ete reheve nhe'ê ereiporu kwaa e'ý reheve erenhe'ê ramo nohendu kwaái va'e nomoi porã petei kwaái va'erã onhe'ê ne nhe'ê ndive. No'ã-rami ndikatúi arã he'i: “Upéixa voi xe ave atimase ave nde-vy oromomba'egwasu hagwā” nde'íry va'erã Nhandejáry-pe. Nohendu kwaái-gwi nomopeteíry onhe'ê ne ndive. ¹⁷Nhe'ê ereiporu kwaa e'ý-py erenhe'ê ramo eremomba'egwasu porã Nhandejáry-pe. Nde rapixa-pe ae nderepytygwōiry, ne ndive ojogweroaty va'e kwéry-pe nderepytygwōi arã. Nohendu kwaáiry upe va'e nhe'ê-gwi ne ndive nomomba'egwasu joái arã Nhandejáry-pe.

¹⁸ Xe katu aiporu kwaa e'ŷ va'e-py anhe'ẽ dhe'ẽ voi. Hetave tave pendêhe-gwi anhe'ẽ upéixa. Upéa-rehe atima porã Nhandejáry-pe. ¹⁹ Upéixa anhe'ẽ ramo jepe Hesu reroviaha va'e kwéry ojeporahéi haty-py ohendu kwaa dhe'ẽ aiporuse joty amombe'u hagwã íxupe Nhandejáry dhe'ẽ. Anhe'ẽ mbuku ramo aiporu kwaa e'ŷ va'e dhe'ẽ-py nohendu kwaái arã xe dhe'ẽ. Iporãve anhe'ẽ mixĩve ohendu kwaa dhe'ẽ-py oikwaa porã hagwã xe remimombe'ukwe.

²⁰ Xe re'ŷi kwéry, ani peiko mitã reko-rami penhemongeta ramo pende py'apy-py. Pekakwaapa-ma. Pene arandupa-ma. Arandu porã-rupi peiko katu. Hembiaapo vai ndojapo kwaái mitã-rami, peẽ ave, ani erejapo vai kwaa teĩ. Pejapo porã kwaa ae katu.

²¹ Yma omoĩ araka'e Nhandejáry dhe'ẽ kwatia-rehe judeu kwéry rehegwa.

“Amombe'u-ta ko tetã mygwa-pe, he'i Nhandejáry. He'ŷi e'ŷ va'e ave ambou-ta omombe'u hagwã íxupe kwéry. Dhe'ẽ ambue-py omombe'u-ta. Ha nohendu mo'ãi va'erã nohenduséi-gwi. Na xe renduséiry ha'e kwéry, he'i Nhandejáry.”

²² Upéixa-gwi nhanhe'ẽ ramo jaiporu kwaa e'ŷ dhe'ẽ-py heroviaha e'ŷ va'e oikwaa hagwã Nhandejáry pu'aka-rupi nhanhe'ẽ. Ndaha'úi ohendu hagwã nhane dhe'ẽ Hesu reroviaha va'e. Nhamombe'u ramo ae Nhandejáry dhe'ẽ-py ha'e omba'e kwaa ukaha nhande-vy, heroviaha kwéry oikwaa porãve hagwã joty nhamombe'u upéa. Ndaha'úi heroviaha e'ŷ va'e pegwarã. ²³ Tapene mandu'a porã kena Hesu reroviaha kwéry ojogweroaty ramo-rehe. Penhe'ẽ-mba joa ramo peiporu kwaa e'ŷ va'e ambue mbue-py, mbava'e tipo he'i arã pende-rehe umi upeixagwa nohendukwáai va'e? Umi Hesu-rehe ojerovia va'e, umi Hesu-rehe ndojerováai va'e? Mbava'e tipo he'i va'erã pende-rehe? “Itavy nipo ra'e” he'i va'erã para'e pende-rehe. ²⁴⁻²⁵ Ha Nhandejáry dhe'ẽ-py peteĩ teĩ omombe'u ramo mba'e ha'e oikwaa uka íxupe, ou ramo dhe'ẽ ambue-rehe ndoikwaái va'e, umi Hesu-rehe ojerovia va'e, umi Hesu-rehe ndojerováai va'e, ohendu kwaa arã pene remimombe'u. Ipy'a ete-py onhemi oĩ va'e gwive Nhandejáry ombojekwaa arã para'e íxupe. “Xe py'apy pygwa oikwaapa nipo Nhandejáry ra'e. Ne'íra aikwaa porã hesegwa dhe'ẽ” he'i va'erã para'e pene rendu-vy. Upe he'i-vy onhesũ arã para'e omomba'egwasu hagwã Nhandejáry-pe “Nhandejáry oiko nipo ko pene pa'ũ-my ra'e” he'i arã para'e ojogweroaty va'e kwéry-pe.

Mba'éixa pa jaiko jajogweroaty ramo Nhandejáry réry-py

²⁶ Amombe'u-ta peẽ-my, xe re'ŷi kwéry, mba'éixa peiko hagwã pejogweroaty ramo Nhandejáry réry-py. Tapenhopytygwõ kena peiko porãve hagwã Nhandejáry reko-rupi. Oĩ va'erã porahéi ogwerekõ va'e oporahéi va'erã omboete hagwã Nhandejáry-pe. Oĩ va'erã ombo'e va'e, oĩ va'erã mba'e Nhandejáry oikwaa uka íxupe, gwembigwaa e'ŷgwe omombe'u va'e. Oĩ va'erã oiporu kwaa e'ŷ reheve onhe'ẽ va'e. Oĩ va'erã omombe'u kwaa va'e upe oiporu kwaa e'ŷ va'e dhe'ẽ-py pehendũ hagwe omombe'u jevy va'erã. Upéixa pejogweroaty ramo penhopytygwõ kena peiko-vy. ²⁷⁻²⁸ Oĩ ramo oiporu kwaa e'ŷ va'e dhe'ẽ-py onhe'ẽse va'e, tonhe'ẽ mokõi mate, terã mbohapy. Peteĩ teĩ tonhe'ẽ. Ha peteĩ onhe'ẽ rire peha'arõ omombe'u kwaa va'e omombe'u jevy

hagwā upéa nhe'ê. Omombe'u rire ae tonhe'ê ambue va'e oiporu kwaa e'ỹ va'e nhe'ê-py. Ha ndaipóri ramo omombe'u kwaa va'e, nde, erenhe'êse va'e ekiriri eiko-vy pejugweroaty haty-py. Nde py'apy-py mate erenhe'ê, Nhandejáry ndive mate erenhe'ê upe nhe'ê ambue-py. ²⁹Oĩ ramo mba'e Nhandejáry oikwaa uka íxupe omombe'use va'e, tomombe'u mokõi va'e mate, terã mbohapy. Peteĩ teĩ tonhe'ê. Omombe'u jave tapejeapysaka porã tapeporandu randu pende py'apy-py hemimombe'ukwe-rehe: “Anhetegwa para'e terã nainhetegwái para'e” peporandu pehendu jave. Tapejeapysaka porã anhetegwa nhe'ê-rehe mate perovia hagwã. ³⁰Nhandejáry oikwaa uka ramo onhe'ê ambue va'e-pe tokiriri henonde va'e gwapixa omombe'u hagwã. ³¹Heta va'e-pe Nhandejáry oikwaa uka va'erã onhe'ê-py omombe'u hagwã. Upéixa ramo peteĩ teĩ tomombe'u enterove ohendu hagwã. Upéixa penhopytygwõ va'erã penhomokyre'ỹ va'erã peikwaa porãve hagwã Nhandejáry rehegwa nhe'ê. ³²Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety oha'arõ kwaa va'e. Onhe'êse ramo onhe'ê, nonhe'êséi ramo, nonhe'êi ave. Oha'arõ kwaa. ³³Nhandejáry nhane renói jaiko porã hagwã. Héry-py jajogweroaty ramo upéixa oipota ave. Ndaha'êi jajogweroaty nhanhe'êmba rei hagwã héry-py. Jaiko porã hagwã nhane renói va'ekwe.

³⁴Hesu reroviaha va'e ojogweroaty ramo tokiriri katu kunha kwéry. Ani penhe'êmba rei teĩ. Opa tetã-rupi oiko upéixa. Upéixa voi ave Moisés amyri remimombe'ukwe judeu kwéry rekoharã. Niporãi kunha onhemonhe'ê ojogweroaty haty-py. ³⁵Oikwaase va'e toporandu oména-pe. Gwóga-py ae oporandu íxupe. Niporãi oporandu ojogweroaty ha-py ijayvu hagwã.

³⁶Ndapevy'ái para'e ko xe remimombe'ukwe-rehe. Ndaha'êi pendehe-gwigwa oiko Nhandejáry nhe'ê. Íxugwigwa voi oiko. Ndaha'êi ave peẽ-my gwarã mate omombe'u uka onhe'ê. Opa-rupi oiko va'e kwéry pegwarã ave Nhandejáry nhe'ê. ³⁷Oĩ ramo hi'arandu porã va'e, Nhe'ê Marangatu tee va'e nhe'ê-rupi oiko meme va'e pene pa'ũ-my no'ã-rami he'i arã xe-rehe: “Nhandejáry nhe'ê tee voi omombe'u Paulo. Nhandejáry réry-py voi oha'i araka'e ko kwatia jaiko hagwã Nhandejáry remimbota-rupi” he'i arã xe-rehe. Oĩ ave Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety upe-py upéixa ave he'i arã xe-rehe, ko kwatia-rehe ave.

³⁸Oĩ ramo gwĩ a-rami he'i va'e “Xe-vy niporãi upe Paulo nhe'ê. Ndaha'êi para'e Nhandejáry nhe'ê tee” upéixa he'i ramo xe nhe'ê-rehe ani teĩ pejerovia hese. Ani ave pepena teĩ hese.

³⁹Xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry, tapejerure katu Nhandejáry-pe hemime'êrã peẽ-my gwarã-rehe pemombe'u hagwã inhe'ê-py mba'e ha'e oikwaa uka peẽ-my. Ha ani teĩ peje avave-pe pejoko-vy “Ani erenhe'ê ereiporu kwaa e'ỹ va'e nhe'ê-py”. Upéixa ani teĩ peje ojóupe. ⁴⁰Pejugweroaty ramo Nhandejáry réry-py, peiko porã heko-rupi. Ani teĩ pende ayvu rei rei upe-py.

Cristo oikove jevy va'ekwe

15 ¹⁻²Tapene mandu'a katu, xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e, Hesu Cristo rehegwa nhe'ê porã amombe'u va'ekwe-rehe. Pehendu-ma va'ekwe, pejerovia-ma Hesu-rehe. Pene mbopy'a potĩ-ma araka'e. Hesu Cristo rehegwa nhe'ê perovia-magwi omboyke-ma pendéhegwi pene rembiapo

vaikwe Nhandejáry. Pejerovia rei ramo napene resendéi arã araka'e. ãy peve ndapeikói arã ra'e inhe'ê-py.

³Ko nhe'ê Nhandejáry omombe'u va'ekwe xe-vy, amombe'u jevy va'ekwe peẽ-my ha ãy katu amombe'u jevy-ta peẽ-my. Amombe'u ranhe-ma va'ekwe Cristo rehegwa nhe'ê porã. Ha'e omano va'ekwe omboyke hagwã nhandé-hegwi nhane rembiapo vaikwe. Yma araka'e Nhandejáry omotenonde Hesu rehegwa nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e. Omombe'u hagwéixa Hesu omano.*

⁴Omano rire omoĩ itakwa-py hetekwe. Ita-gwi ojo'o va'ekwe-py omoĩ rire hetekwe omboty itakwa rokẽ. Upéi mokói pyhare rire omopu'ã jevy íxupe Nhandejáry omoingove jevy íxupe. Tenonde-rupi inhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e oiko hagwã omoingove jevy íxupe Nhandejáry.* ⁵Ha oikove jevy-ma ramo ojehexa uka jevy Pedro-pe. Upe rire ojehexa uka jevy doze gwemimondo kwéry-pe. ⁶Upe rire katu ojehexa uka jevy gweroviaha va'e kwéry-pe. Quinhentos onhomboaty jave ojehexa uka jevy íxupe kwéry. ãy peve heta vyteri oĩ hexahare. Ha heta ave hexahare omano-ma va'e ave.

⁷Ha upe quinhentos-pe ojehexa uka jevy rire, ojehexa uka jevy Tiago-pe. Upéi gwemimondo kwéry onhomboaty-ma jave ojehexa uka jevy íxupe kwéry. ⁸Ha ipaha ete-py ojehexa uka jevy xe-vy ave. Are oikove jevy rire ojehexa uka jevy xe-vy. Upéa-gwi mitã ohasa hi'áry oiko hagwã va'e-rami xe anhembopyahu. ⁹Upéixa-gwi ave Hesu remimondo ambue kwéry imba-'egwasuve voi xéhegwi. Yma va'ekwe xe areko asy asy Hesu Nhandejáry reroviaha va'e kwéry-pe. Upéa-rehe ãy peve apyta atĩ. "Xe ave Hesu remimondo va'e" ha'e ramo xe mandu'a jevy xe rekokwe-rehe ha xe motĩ jevy. ¹⁰Nhandejáry ae xe poriahuvereko ha xe rexakwaa rei-ma. Héry-py xe aiko Hesu remimondo ramo. Ha ndareíry xe poriahuvereko Nhandejáry. Hemimondo tee voi ko xe. Amba'apo hetave tave enterová-gwi. Hemimondo va'e ambue kwéry-gwi amba'apove xe. Ndaha'éiry xe ae rei xejéhegwi xe mbaraete amba'apo-vy. Cristo xe mombaraete xe momba'apo hagwã. Upéixa-gwi xe rapixa kwéry-gwi xe amba'apove. ¹¹Hesu Cristo rehegwa nhe'ê porã mate amombe'u mbe'u peẽ-my va'ekwe. Hesu remimondo va'e kwéry ave hesegwa nhe'ê mate omombe'u araka'e ave peẽ-my. Upéixa voi ore, Hesu remimondo va'e kwéry hesegwa nhe'ê tee mate oromombe'u. Ha peẽ katu Hesu-rehe pejerovia araka'e. Ore remimombe'u-rupi pejerovia hese.

Cristo oikove jevy-gwi kente kwéry oikove jevy ave va'erã

¹²"Cristo omano ete rire Nhandejáry omoingove jevy íxupe" oro'e meme oromombe'u-vy. Upe oro'e jave oĩ umi pene pa'ũ mygwa outro nhe'ê omombe'u rei. He'i "Ndoikove jevýi omano hagwe rire" he'i rei. Anhetegwa e'ỹ omombe'u peẽ-my.

¹³⁻¹⁵Tapene mandu'a porã katu. "Omano va'ekwe ndoikove jevýi" peje rei ramo "Ndoikove jevýi nipo ra'e Hesu" peje va'erã mo'ã Hesu-rehe. Ha pemo-mbe'u joavy avypa hesegwa nhe'ê. Hesu Cristo ko oikove jevy-ma voi katu. Pende tavy-ma voi. Peje ramo ra'e "Ndoikove jevýi nipo ra'e Hesu" pende tavy voi. "Nhandejáry omoingove jevy-ma Cristo-pe" oromombe'u meme katu peẽ-my. Omano va'ekwe oikove jevy e'ỹ ramo ra'e, Cristo ndoikove jevýi-ma

* 15.3 Is 53.5-12 * 15.4 Sl 16.8-10; Os 6.2

va'ekwe ra'e. Upéixa ramo ra'e Nhandejáry nomoingove jevýi-ma va'ekwe íxupe ra'e. Ha ore remimombe'u Cristo rehegwa nhe'ê anhetegwa e'ỹ ra'e. Nhandejáry-rehe oro'e rei rei ra'e ore apu ra'e hese. Ore ko ndore apúi va'e voi. Anhetegwa nhe'ê voi oromombe'u peẽ-my Hesu rehegwa nhe'ê. Nhandejáry ko omoingove jevy joty-ma íxupe. Anhetegwa voi upéa.

¹⁶⁻¹⁸ Omano va'ekwe ndoikove jevýi ramo ra'e Cristo ave ndoikove jevýi va'ekwe ave ra'e. Ha ha'e-ta peẽ-my Cristo ndoikove jevýi ramo ra'e pejerovia rei araka'e Hesu-rehe ra'e. Peiko vyteri ra'e pene rembiapo vai reheve, pende py'a ky'a vyteri ra'e peiko-vy. Ha upe Hesu reroviaha kwéry omano araka'e va'e onhehundipa-ma ave ra'e. ¹⁹ Ko vvy-py mate ovale ramo ra'e nhande-vy Hesu-rehe jajeroviaha, javy'are'ỹve va'erã ra'e enterovéa-gwi. Ndoikove jevýi ramo ra'e Cristo, nhamano ramo oikove jevy e'ỹ-gwi ra'e, nanhande poria-huvere kói arã voi ra'e Cristo. Upéixa ramo ra'e ko vvy-py mate javy'a arã jaiko-vy ra'e. Nhande tavy tee-ma arã ra'e jaiko-vy. Nhande vy'are'ỹ eterei-gwi ra'e avave nanhande poriahuvere ko kwaái arã ra'e.

²⁰ Oikove jevy-ma joty Hesu. Anhetegwa voi hese gwa nhe'ê. Nhandejáry omoingove jevy va'ekwe íxupe. Nhane renonde va'e voi oiko-ma Hesu Cristo. Nhandejáry omoingove jevy va'ekwe íxupe. Ha upéa-rehe oikwaa uka nhande rekorã nhande-vy. Hesu reroviaha va'e omano va'ekwe omoingove jevy-ta ave Nhandejáry.*

²¹ Enterove ko vvy pygwa omano-ta peteĩ kwimba'e rembiapo vaikwe-rupi. Upéixa ave enterove oikove jevy-ta peteĩ kwimba'e rembiapo porãkwe-rupi.

²² Nhande ko vvy arigwa myamyri Adão remiarirõre kwéry voi nhande. Upéa-gwi ha'éixa nhamano jevy va'erã. Upéixa ave Cristo-rami jaikove jevy va'erã. Hese jajerovia-gwi nhande moingove jevy-ta Nhandejáry. ²³ Peteĩ teĩ omoingove jevy-ta Nhandejáry ipy'a poti va'e kwéry-pe. Tenonde-rupi omoingove va'ekwe Hesu Cristo-pe. Hesu ogwejy jevy ou-vy ramo omoingove jevy-ta gweroviaha kwéry-pe. ²⁴⁻²⁵ Upéi katu Hesu-rehe ndaija'éí va'ekwe mbaraetekwe Nhandejáry oipe'apa jevy-ta íxugwi kwéry. Ndaipu'akavéi-ma va'erã teko vai rehegwa járy, pytũmbóry járy ave, vvy arigwa járy ave, áry járy ave, ko mundo járy ave, mburuvixa kwéry ave. Ndaipu'akavéi-ma upéixa ramo ha'e kwéry. Mba'eve-rehe ndaipu'akavéi-ma va'erã hikwái. Oimbaraete-pe'apa-ma va'erã íxugwi kwéry. Avave ndoikovéi-ma va'erã ipogwy-py. Hesu nhe'ê-py mate oiko va'erã hikwái. Ha upéi katu Hesu omoĩ mbaete va'erã Nhandejáry pogwy-py. Mburuvixa tee ramo-ma oiko va'erã Nhandejáry. “Nde ae Tupã Nhandejáry tee” enterove he'i va'erã íxupe. “Ne nhe'ê-rupi mate oroiko-ta” he'i va'erã ave íxupe. Ha upe mboyve Nhandejáry omoĩ ranhe va'erã opaixagwa Hesu pogwy-py, ipu'aka-rupi omanda hagwã hese kwéry. Hese ija'e'ỹ va'ekwe gwiwe jepe, íxupe ohayhu e'ỹ va'ekwe jepe ipogwy-py joty oiko va'erã. Inhe'ê-py joty voi oiko va'erã.*

²⁶ Ha nhande katu, vvy arigwa kwéry jakyhyje hyje jaiko-vy nhemano-gwi. Nhande jukaharã-gwi jakyhyje voi. Nhandejáry mburuvixa tee ramo oĩ ramo opa-tama nhandéhegwi nhemano. Hesu oiko ramo mburuvixa ramo avave nomano mo'ávái-ma va'erã. ²⁷ Upéa-rehe Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e he'i:

“Hesu pogwy-py Nhandejáry omoĩ-ma opaixagwa ko yvy pygwa, yváy pygwa, yvy arigwa ave, pytũgwy pygwa járy gwive opyta Hesu pogwy-py. Nhandejáry oipe'a-ta ipu'akakwe íxugwi kwéry enterove oiko hagwã Hesu nhe'ẽ-py”

he'i Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe. Tupã Nhandejáry ae katu nonhemoin-gói arã Hesu pogwy-py. ²⁸Tupã Nhandejáry omoingo-ma rire enterove Hesu pogwy-py, Hesu nhe'ẽ-py oiko-ma rire enterovéa, Hesu onhemoingo jevy va'erã Tupã Nhandejáry pogwy-py. Tupã Nhandejáry omoĩ ranhe-ta enterove Hesu pogwy-py. Upe rire Hesu he'i arã gwu-pe “Xe aiko-ta nde pogwy-py. Eremoĩ-ma enterove xe pogwy-py. Ha xe katu anhemói jevy nde pogwy-py”. Upe-ma ramo Tupã Nhandejáry oiko va'erã mburuvixa ete ramo. Inhe'ẽ tee-rupi ipu'aka tee-rupi oiko va'erã enterove. Tupã Nhandejáry tee mburu-vixa-ma va'erã. Opa e'ỹ va'erã Tupã Nhandejáry mburuvixa teeha.

²⁹Gwĩ pene pa'ũ mygwa onhemongarai uka gwe'ỹi omano va'ekwe rekovia. Upe jave oĩ ave pene pa'ũ-my “Omano va'ekwe nomoingove mo'ãi Nhandejáry” he'i rei va'e. Ma'erã napembojojáiry pende reko pene nhe'ẽ-rehe? Ndoikove jevyĩ ramo ra'e omano va'ekwe onhemongarai uka rei arã araka'e omano va'ekwe rekovia.

³⁰⁻³¹Ha ore katu, orohasa asy meme katu. “Hesu oikove jevy-ma” oromo-mbe'u-gwi ore mbohasa asy hikwái. Ndoikove jevyĩ ramo ra'e omano va'ekwe, ahasa asy rei arã ra'e aiko-vy. Omano va'ekwe omoingove jevy joty Nhandejáry. Upéixa-gwi ndahasa asy reíry aiko-vy. Cada ko'ẽ ko'ẽ xe mbohasa asy. “Xe juka-tama” ha'e jave xe py'agwapy-ma, avy'a vyteri. Xe re'ỹi kwéry, Hesu reroviaha va'e, pejerovia-gwi xe remimombe'ukwe-rehe xe mandu'a ramo pende-rehe xe avy'a voi. Peteixa jajerovia Nhandejáry Hesu Cristo-rehe upéa xe mbovy'a joty ahasa asy jave. ³²Ha ko'a-py ave Éfeso tetã-my haimete-ma xe juka va'ekwe hikwái. Mymba poxy nhande jukaharã-gwi nhane renohẽ va'e-rami aiko ko'a-py. Xe ndive onhe'ẽ poxy poxy va'e pa'ũ-my aiko ramo “Xe juka-tama” ha'e mo'ã jevy xéjehe. Tekoha rei-rupi aiko ramo ra'e upéixa, xe tavy rei arã ra'e. Hesu oikoveha-rupi ae aiko katu. Omano va'ekwe ndoikove jevyĩ ramo ra'e iporãve arã ra'e jaiko ramo ra'e teko rei nhe'ẽ-rupi. “Ko'ẽ ramo nhamano-ta para'e. Jakaru katu, jaka'u katu” he'i rei Hesu reroviaha e'ỹha. Ha omano va'ekwe ndoikove jevyĩ ramo ra'e anhetegwa ra'e inhe'ẽ.”

³³Ani pejejavy teĩ. Ani ereheja avave pene mbotavy rei teĩ. “Hapixa tavy ndive oiko va'e oipe'a gwapixa rekoha ha'e ave” jaikwaa meme. Ani penhembotavy rei teĩ. ³⁴Taperova katu pende rekoha. Anive pene rembiapo vai reheve peiko teĩ. Oĩ pene pa'ũ mygwa Nhandejáry reko kwaa e'ỹ va'e. Pemo-mbe'u e'ỹ va'e íxupe. Ma'erã-gwi napetĩry upéa-rehe? Pende rekoha porã ramo pembojerovia va'erã Hesu-rehe pene pa'ũ mygwa kwéry-pe. Taperova katu pende rekoha.

Mba'eixagwa pa oikove jevy va'e rekorã?

(Rm 8.10-11; Fp 3.21)

³⁵Gwĩ pene pa'u mygwa a-rami oporandu va'erã “Mba'éixa oikove jevy-ta? Mba'eixagwa oiko va'erã heterã omoingove jevy ramo?” oporandu va'erã.

³⁶Upéixa peporandu ramo, napene arandu porãi, xe re'ýi kwéry. Mba'e ra'ýi nhanhoty. Ndaha'úi mba'e ra'ýi jevy jahexa va'erã. Ojeka ranhe arã henhói hagwã. ³⁷Tuvixa va'e nanhanhoty mo'ãiry. Mba'e ra'ýi meme nhanhoty. Ha ndaha'úi peteixa mba'e ra'ýi. Oĩ trigo ra'ýi. Oĩ kumanda ra'ýi. Ha'ýi ambue mbue va'e nhanhoty. ³⁸Nhandejáry ae katu omohenhói kwaa mba'e ra'ýi-gwi temityrã henhói hagwã. Hemimbota-rupi peteĩ teĩ-pe ome'ẽ imáta teerã.

³⁹Ndapeteixai ave to'o. Oĩ nhande ro'o. Oĩ ave mymba ro'o, gwyra ro'o, pira ro'o. Opamba'e ro'o oĩ. ⁴⁰Upéixa ave ndaha'úi peteixa oiko va'e oikove va'e ndive. Oĩ yváy pygwa va'e. Oĩ ave ko yvy arigwa va'e ave.

⁴¹Ndapeteixairy ave hembipe va'e kwéry. Oĩ kwarahy resakã. Oĩ jasy rembipe. Oĩ ave jasytata rembipe. Peteĩ teĩ jasytata rendy oiko ambue mbue onhoendy-gwi. ⁴²⁻⁴³Upéixa ave Nhandejáry omoingove va'erã omano va'ekwe-pe. Nhamano ramo nhane retekwe inemba va'erã voi. Nhane moingove jevy-ma ramo nhande reterã ine e'ý va'erã. Jahexase e'ý va'e voi nhande retekwe, nhanhoty va'e íxupe. Ndovaleví va'e. Hu'ũmba-ma nhande retekwe. "Ivai eterai" ja'e-ma hese. Jaikove jevy-ma ramo iporã va'erã nhande reterã. Nhandejáry opu'akaha reheve nhane moingove-gwi iporã porã va'erã nhande reterã. ⁴⁴Yvy pygwa voi nhande retekwe. Nhanhoty íxupe. Oikove jevy-ma ramo yváy pygwa oiko jepe nhande reterã. Nhaime jave ko yvy-py, nhande rete yvy arigwa voi. Nhane moingove jevy-ma ramo Nhandejáry, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omoingo-ta nhande-vy nhande reterã yváy pygwarã.

⁴⁵Nhandejáry kwatia nhe'ẽ ko'a-rami he'i:

"Nhandejáry ojapo va'ekwe kwimba'e pyyrã. Hekove va'e kwimba'e ppy. Héry va'e Adão."*

Ko'äynga kwimba'e héry va'e Hesu ndaha'úi Adão-rami. Imarangatu ete va'e. Omoĩ uka kwaa va'e opamba'e. Ou va'ekwe kwimba'e reko oiporu-vy. Yváy pygwa voi Hesu. ⁴⁶Upe mokõi kwimba'eixagwa ave nhande. Oiko ranhe nhande rete ko yvy arigwa. Upe rire ae katu oiko arã nhande reterã yváy pygwarã. ⁴⁷Ha kwimba'e ppy ko yvy ári gware voi. Yvy ku'i-gwi Nhandejáry ojapo íxupe araka'e. Ko'äynga kwimba'e ae, Hesu yváy pygwa voi. ⁴⁸Ha'e-ta ave peẽ-my entéro ko yvy arigwa va'e kwimba'e ppy oiko hagwe-rami. Hete yvy ku'i rei. Hesu reroviaha Hesu-rami voi oiko va'erã. Yváy pygwarã meme. Hesu rete-rami yváy pygwa meme heterã.

⁴⁹Ko'äy nhande rete kwimba'e ppy rete-rami. Yvy ku'i gwigwa ave nhande rete. Upéixa ave nhane moingove jevy ramo Hesu rete-rami nhande reterã oiko va'erã. Yváy pygwa voi jaiko va'erã.

⁵⁰Pene mandu'a porã kena ko xe remimombe'u-rehe, xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry. Tupã Nhandejáry renda-py nhande ruxiva va'e oĩ ha-py nogwahẽ mo'ãi ine va'erã. Upéixa-gwi nhande rete ko yvy arigwa, nhande ro'o, nhande rugwy gwive nogwahẽ mo'ãi henda-py. Ine e'ý va'e mate ogwahẽ va'erã upe-py. Onhembopyahu jevy-ta nhande-vy nhande rete.

⁵¹Pejeapysaka porã katu xe nhe'ẽ-rehe. Nhandejáry reminhongatukwe-rehe apombo'e-ta kuri. Nhande, Hesu reroviaha kwéry Nhandejáry ohekoviarõ jevy va'erã nhande rete kwéry. Oĩ arã Hesu reroviaha va'e ndohupityĩ va'erã jepe omanoha. Hete ohekoviarõ va'erã ave íxupe kwéry. ⁵²Sapy'a ete, nhande

* 15.45 Gn 2.7

rekoviarō-ta. Tesa pirī-rami ndahi'are mo'āiry. Hemimbygwasu paha omonhe'ē jave nhande rekoviarō-ta Nhandejáry. Omonhe'ē-ta hemimbygwasu. Ha upéi katu entéro Hesu reroviaha omano va'ekwe gwive oikove jevy va'erā. Omoingove jevy-ta Nhandejáry íxupe kwéry. Omoingove jevy-gwi Hesu reroviaha rete gwive ine e'y va'erā. Ha upe jave jaikove vyteri ramo, nhande rete rekoviarō-ta. Nanhamanovéi-ma va'erā. Ine e'y-ma va'erā nhande reterā.

⁵³ Upéixa voi tekotevê ohekoviarō ko nhande rete ine va'erā. Nhande reterā yváy pygwa ine e'y va'erā ome'ē-ta nhande-vy Nhandejáry. Ko nhande reko yvy arigwa ohekoviarō-ta ave nhande-vy. Yváy pygwa reko nhande rekorā opa e'y va'e ome'ē-ta nhande-vy Nhandejáry.*

⁵⁴ “Nhande rete ine va'erā oiko-ma arā ine e'y va'erā, ha nhande reko yvy arigwa oiko-ma arā yváy pygwarā. Upe jave oiko va'erā Nhandejáry kwatia nhe'ē he'i va'ekwe: Tupā Nhandejáry oiko-ma ramo nhande ruvixa enterove omanove e'y va'erā. Ojoko-ta nhandéhegwi nhane manoharāgwe. Nanhane mbohasa asyvéi va'erā nhane manoharāgwe.”*

⁵⁵ “Nhande jopi va'e-rami oiko nhande-vy nhemano. Nhandejáry ae nhane moingove jevy va'erā. Upe ramo opa va'erā nhandéhegwi nhemano.”*

⁵⁶ Āy ae katu nhane rembiapo vaikwe-rehe nhemano oiko nhande-vy. Nhandejáry nhe'ē Moisés remimombe'ukwe nhahendu-gwi jaikwaa upe va'e.

⁵⁷ Nhandejáry ae omboyke-ma nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Nhande mombaraete pono jakyhyje nhemano-gwi. Tanhatima porā porā katu íxupe. Hesu Cristo oiko-ma nhane resendeha-gwi nhane mbopu'aka nhane momba-raete-gwi heko porā-rupi jaiko porā hagwā.

⁵⁸ Ha'e-ta jevy peē-my xe re'yí kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry, xe rembiayhu va'e kwéry, tapeiko porā katu. Pepyta katu Hesu rape-rupi. Ani pejere tape porā-gwi. Tapende kyre'y Nhandejáry rembiapo apo-vy. Ani pene ate'y Nhandejáry rembiapo pejapo hagwā. Opa hembapo pejapo va'e gwive ndaha'ei pejapo rei va'e. Íxupe gwarā ae pejapo. Upéa nipo peikwaa porā ra'e.**

**Pemono'o plata peipytygwō hagwā Hesu reroviaha va'e kwéry,
judeu yvy rupigwa kwéry**

(2 Co 8.1-5)

16 ¹ Ha kwatia-rehe pehai va'ekwe xe-vy no'ā peje xe-vy: “Ore ave oroipytygwōse Hesu reroviaha va'e kwéry, Judéia yvy rupigwa kwéry. Upéa-rehe oromono'ōse ore plata hesegwarā” peje xe-vy kwatia-rehe. Iporā, pemono'ō katu. Galácia yvy pygwa, Hesu reroviaha va'e-pe amombe'u va'ekwe omono'ō kwaa hagwā oplata. Upéixa ave pejapo. ² Domingo meme, pemono'ō plata. Heta ogwereco va'e tomono'ō heta. Ha mixī ogwereco va'e mixī mate tomono'ō. Upéixa pejapo pono aju-ma ramo peheka heka pene remime'ērā. ³ Agwahē rire amondo-ta pene remime'ēgwe kwéry Jerusalém tetā-my. Peiporavo pene pa'ū mygwa ogweraha hagwā. Ahai-ta ave ikwatiarā

* 15.53 1 Co 15.24-26 * 15.54 Is 25.8 * 15.55 Os 13.14 * 15.51-58 1 Ts 4.13-18

* 15.58 Gl 6.9

ondive ogweraha hagwā. ⁴Ha pejohu porā ramo, xe ave aha arā pene remi-me'ērā heraha-vy. Xe ndive oho arā pene rembiporavokwe.

Mbava'e tipo ojapo-ta Paulo

⁵Ahasa-ta aha-vy Macedônia vyv-rupi. Upe rire ae apyta-ta pene ndive. ⁶Xe arese pene ndive. Ikatu ramo apyta va'erā arapyahu ahasa hagwā pene ndive. Upe rire xe pytygwō va'erā ahasave hagwā mamo ahase ha-py mombyryve aha hagwā. ⁷Nagwahē mo'āi vyteri pende ha-py pya'e aha hagwā. Ajukwe-vy katu xe are-ta pende ha-py. Upéa-gwi aha'arō aha hagwā upe-py. Nhandejáry oipota ramo xe are-ta pene ndive. ⁸Āy ae katu aha'arō-ta ko'a-py, Éfeso tetā-my. Aretegwasu pentecostes ahasase ko'a-py. ⁹Oĩ heta ko'a pygwa Nhandejáry nhe'ē ohenduse va'e. Amombe'u mbe'u íxupe kwéry aiko-vy. Aikwaa uka porāve rāve íxupe Nhandejáry Hesu rehegwa nhe'ē. Oĩ ave heta xe-rehe ija'e'ỹ va'e, “Hesu nhe'ē pene mbotavy va'erā” he'i ipoxy-vy xe remimombe'u-rehe hikwái.

“Pemogwahē porā kena Timóteo, Apolo ave” he'i Paulo

¹⁰Xe ramigwa Timóteo ave omombe'u mbe'u Hesu rehegwa nhe'ē. Upéixa-gwi ogwahē-ma ramo pende ha-py Timóteo, pepytygwō katu íxupe. Pembovy'a íxupe opyta porā hagwā pene ndive. ¹¹“Ipyahu eterei-gwi nahendu mo'āi inhe'ē” ani peje teĩ hese. Ani pepyrũ teĩ inhe'ē-rehe. Pepytygwō íxupe ave pembopy'agwapy íxupe ogwahē jevy porā hagwā ko xe ha-py. Ahexa nga'u íxupe. Nhande re'ýi kwéry ndive ou va'erā. Aha'arō aiko-vy íxupe kwéry ko'a-py. ¹²Ha nhande ryke'y ramigwa Apolo ave. Ajerure meme íxupe oho hagwā pende ha-py. “Tereho katu Corinto tetā-my, Hesu reroviaha va'e kwéry erehexa hagwā. Tereho nhande ryv kwéry ndive” ha'e meme íxupe. Ha “Ko'āy ndikatúi aha upe-py” he'i xe-vy. Ome'ēha óra-py oho-ta pende ha-py.

Kwatia nhe'ēpaharā ohai Paulo

¹³Penhangareko katu pendéjehe pono pene mbojere Cristo rape-gwi. Pejepyhy katu Nhandejáry-rehe. Tapenhembopy'agwasu katu. Tapenhemo-mbaraeteve katu peiko porā hagwā Hesu reko-rupi. ¹⁴Tapejohayhu porā rei katu peiko-vy.

¹⁵Ha Estéfnas, Grécia pygwa peikwaa ave para'e. Hesu-rehe ha'e ojerovia rire ae, hetā mygwa kwéry ave ojerovia ave. Hóga pygwa ave peikwaa para'e. Hesu reroviaha va'e kwéry-pe oipytygwō tygwō oiko-vy hikwái. ¹⁶Pehendu kena Estéfnas nhe'ē, xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry. Indive oĩ va'e nhe'ē ave pehendu katu. Ha'e kwéry omombe'u porā Hesu rehegwa nhe'ē. Tapeiko ave inhe'ē-py.

¹⁷Ogwahē-ma xe renda-py Estéfnas. Ogwahē-ma ave Fortunato, Acaico ave ogwahē-ma. Upe mbohapy va'e rexa-vy avy'a eterei. Ha'e kwéry xe pytygwō porā ko'a-py. Peẽ peime mombyry eterei xéhegwi xe pytygwō hagwā. Ha'e kwéry pende rekovia oĩ ko'a-py xe pytygwō va'e. ¹⁸Xe mbovy'a xe mokyre'ỹ eterei aiko porāve hagwā Nhandejáry rape-rupi. Peẽ ave pene mokyre'ỹ ave araka'e ha'e kwéry peiko porāve hagwā Hesu rape-rupi. Pehexakwaa rei katu íxupe kwéry hemikotevê-rehe. Tapejeapysaka katu ave inhe'ē-rehe.

¹⁹Hesu reroviaha va'e kwéry Ásia pygwa imandu'a va'ety omondo uka pende ha-py. Áqüila, hembireko Priscila ave imandu'a va'ety omondo uka-ta ave pende ha-py. Áqüila róga-py ojogweroaty va'e Hesu reroviaha imandu'a va'ety omondo uka-ta ave pende ha-py. Hesu réry-py omondo uka peẽ-my. ²⁰Hesu reroviaha ko'a-py oĩ va'e ave omondo uka-ta peẽ-my imandu'a va'ety. Penhoanhukwavã kwavã rei katu pehexa uka hagwã pene mandu'aha Hesu reroviaha va'e-rehe. ²¹Áy xe ave xe mandu'a va'ety amondo-ta ave pende ha-py. Xe voi ajapo xe réry xe po-rupi.

²²Oĩ ramo Nhandejáry Hesu Cristo-pe ndohayhúi va'e tombohasa asy katu íxupe mombyry ojéhegwi omondo-vy Nhandejáry. Ha Hesu-pe ae xe ha'e "Eju kena, xe Járy."

²³Nhandejáry Hesu Cristo tapende rovasa porã katu pende rexakwaa rei-vy. ²⁴Apohayhu voi Hesu Cristo réry-py. Amém. Opa xe nhe'ẽ.

Paulo remimombe'ukwe

Corínto tetã mygwa pegwarã 2

segunda epistola de Paulo aos coríntios

1 ¹Xe Paulo Hesu Cristo remimondo va'e. Nhandejáry remimbota-rupi aiko-ma hemimondo ramo. Xe nhande re'ýi Timóteo ndive oromondo-ta kwatia-rehe ore nhe'ê peẽ-my gwarã. Peẽ Corinto tetã mygwa Nhandejáry nhe'ê-rupi penhomboaty aty va'e pegwarã orohai peẽ-my. Hesu-rehe ojerovia va'e gwive opa Grécia yvy rupigwa pegwarã orohai ave peẽ-my. ²Tapende rovasa porã katu Nhandejáry Nhande Ru tee va'e. Tapene mbopy'agwapy porã ave pende rexakwaa rei-vy. Hesegwa voi nhande. Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa voi ave nhande.

Paulo ombotuvixa mba'e imboete-vy Tupã Nhandejáry-pe

³Tupã Nhandejáry Hesu Cristo Ru-pe tanhambotuvixa mba'e voi katu. Nhande Rugwasu voi ha'e. Nhande poriahuvereko voi va'e ha'e. Nhande rexa-kwaa rei va'e voi ha'e. Nhande mbopy'agwapy va'e voi ha'e.

⁴Jahasa asy asy ramo jepe nhande mbopy'agwapy ave va'e voi ha'e. Ha nhande mbopy'agwapy meme-gwi nhande ave jaikwaa nhande rapixa-pe ohasa asy va'e-pe nhambopy'agwapy jevy hagwã. “Xe upéixa voi ave ahasa asy va'ekwe” ja'e arã nhande rapixa-pe ohasa asy ramo imbopy'agwapy jevy hagwã íxupe. “Upe jave voi va'ekwe Nhandejáry xe mbopy'agwapy-ma va'ekwe. Xe mbopy'agwapy hagwe-rami ne mbopy'agwapy ave va'erã Nhandejáry” ja'e arã íxupe imbopy'agwapy-vy. ⁵Cristo oiko hagwe-ramima ore ave oroiko-ma. Ohasa asy asy hagwe-rami ave orohasa asy ko'ánga ore oroiko-vy. Upe jave ore mbopy'agwapy joty Cristo. Ore mbopy'agwapy hagwe-rami ave oronhombopy'agwapy ave oroiko-vy. ⁶Ore mbohasa asy ore momytu'e'ỹ hagwã mo'ã. Nhandejáry ae ore pytygwõ meme ore py'a mombaraete jevy hagwã. Upéixa oroiko ramo peikwaa va'erã penhembopy'agwapy hagwã. Ore-rami pehasa asy ramo penhembopy'agwasu kwaa arã. “Paulo-rami ahasa asy ra'e” peje arã pendejéupe pendejehe. “Upe jave Nhandejáry oipytygwõ íxupe ra'e, ombopy'agwapy-ma ave íxupe ra'e. Nhandejáry aipo ramo xe pytygwõ arã xe mbopy'agwasu hagwã ave” peje arã. “Aha'arõ-ta xe resende hagwã Nhandejáry” peje kwaa va'erã penhembopy'agwapy-vy. ⁷Aikwaa-ma voi ra'e pejeroviaha Hesu-rehe. Oroiko hagwe-rami upéixa ave peẽ peiko arã. Hesu-pe ogwerovia e'ỹ va'e pene mbohasa asy ave va'erã. Upe jave pejeroviave arã Hesu-rehe ha pene mbopy'agwapy va'erã Nhandejáry. Upe pende reko porãrã-rehe orojerovia-ma.

⁸Xe re'íyí kwéry, Hesu reroviaha va'e kwéry, amombe'u porāse peē-my, mba'e ojehu va'ekwe ore-vy. Ásia yvy-py oroiko ramo ojehu va'ekwe ore-vy. Oroiko asyha ipohýi eterei va'ekwe ore-vy. Haimete va'ekwe ndore pu'a-kavéi oréjehe. “Nasēvéi-ma va'erā ko'a-gwi” ha'e mo'ā va'ekwe. “Amano-tama xe” ha'e mo'ā va'ekwe xéjehe. ⁹Orojejuka uka hagwā-ramima oroiko va'ekwe Nhandejáry-rehe anho mante orojerovia hagwā. Omano va'ekwe gwive omoingove jevy va'e voi Nhandejáry Hesu Cristo. Ore orejéhegwi rei nore mbaraetéiry. Ha'e anho mate ore mombaraeteha. ¹⁰Ha'e ore resende ore pytygwō-vy va'ekwe. Ndohejái va'ekwe oromano. Ahasa asy jevy ramo jepe, Hesu ndohejái voi va'erā amano hagwā ha'e va'erā xejéupe. Xe resendehaty voi Hesu. Xe ajerovia tee-ma hese. ¹¹Peē ave pembojeupi kuri pene nhe'ē ore-rehe Nhandejáry-pe ore pytygwō hagwā. Upéixa ramo heta va'e ombojeupi ramo onhe'ē Nhandejáry-pe ohendu va'erā ore rovasa hagwā. Upe va'e-rehe onhangareko porā va'erā ore-rehe. Ore rovasa rire petima porā kuri Nhandejáry-pe. Upéixa ramo he'i va'erā “Heta voi nipo ra'e xe mboeteha” he'i va'erā Nhandejáry.

Paulo omombe'u mbava'e-gwi po hi'are oho hagwā Corinto tetā-my

¹²Ko va'e xe mbovy'a voi. Xe py'apy gwive aikwaa xe reko porāha. Hesu reroviaha e'ỹ mbyte-py, pende apyte-py, mombryrkwe-py, hi'āgwikwe-py ave peteixa voi xe aiko Nhandejáry nhe'ē marangatu-rupi. Ndaha'úi yvypóry arandukwe-rupi aiko upéixa. Nhandejáry ae xe rexakwaa rei-magwi xe mo'arandu-vy, upéixa aiko. Íxupe amboete-vy apogwereko porāse. ¹³Ndaha'úi apombotavy hagwā xe nhe'ē amoí kwatia-rehe. Amombe'u porā hagwā ae peē-my amoí kwatia-rehe pemonhe'ē hagwā. Xe ko peteixa voi xe nhe'ē. Aipota peikwaa porā voi xe rehegwa nhe'ē. ¹⁴Ore rekoha rehegwa peikwaa ku'a ku'a rei joty. Apombojerovia ukaseve-gwi aipota peikwaa xe rehegwa nhe'ē. Nhandejáry Hesu ou jevy hagwā áry-py, avy'a arā pende-rehe. Upe áry-py peē ave aipota pevy'a ave arā ore-rehe.

¹⁵⁻¹⁶“Ovy'a arā xe rexa-vy” ha'e mo'ā-ma xe pende-rehe. Macedônia rape-rehe aha ramo agwahēse ranhe mo'ā pende ha-py. “Upéi agwahē jevy-ta ajukwe-vy iha-py” ha'e xejéupe. “Upéixa ramo imokoiha agwahē jevy va'erā ambovy'ave hagwā íxupe kwéry” ha'e mo'ā va'ekwe pende-rehe. “Xe pytygwō hagwā ahave hagwā mombryryve Judéia yvy-py aha hagwā” ha'e mo'ā ave va'ekwe pende-rehe. ¹⁷Ajapose va'ekwe ndajapói vyteri-gwi pene nhe'ē rei rei ra'e xe-rehe. “Nonhemongeta poráiry nipo ra'e opy'a ndive” peje mo'ā araka'e xe-rehe. “Ojéhegwi rei nipo ojapo araka'e” peje mo'ā araka'e xe-rehe. “Teko rei reko-rupi voi nipo ra'e oiko Paulo” peje mo'ā xe-rehe. “Ajapo-ta he'i mo'ā ójehe Paulo, upéi ndojapói he'i hagwe-rami” peje mo'ā araka'e xe-rehe. ¹⁸Heroviapyrā voi xe remimombe'u. Nhandejáry onhe'ē-gwi ova e'ỹ teeháixa peteĩ-rupi voi xe remimombe'u. ¹⁹Ore katu, Silvano, Timóteo, xe ave, ore oromombe'u mbe'u peē-my va'ekwe Hesu Cristo rehegwa nhe'ē. Ha'e Tupā Nhandejáry ra'y tee voi. Petéixa voi inhe'ē. Anhetegwa meme voi hemimombe'u. He'i hagwe-rami oiko meme-ta voi. ²⁰Tupā Nhandejáry omombe'u mbe'u va'ekwe gwemime'ērā kwéry-rehe. “Apohovasa va'erā. Nde re'íyí kwéry gwive ave ahovasa va'erā” he'i voi meme va'ekwe Nhandejáry nhane ramoigwasu kwéry-pe. Hesu Cristo-rehe jajerovia tee ramo, Nhandejáry he'i

hagwe-rami nhande rovasa voi va'erã. Ha'e he'i va'ekwe gwive ojaopoma va'erã Cristo. Upéa-rehe ja'e "Amém. Upéixa ete toiko" ja'e nhamomba'egwasu-vy Nhandejáry-pe.

²¹Nhandejáry voi ore mombaraete, peẽ-my ave pene mombaraete pono jajere eterei Cristo-gwi. Nhande poravo va'ekwe gwe'yirã. ²²Omoĩ-ma nhande-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhande py'apy pygwarã kwéry. Oime-magwi nhande py'apy-py jaikwaa-ma, nhande rereko-ma gwe'yirã Nhandejáry. Hemime'ẽrã-rehe nhaha'arõ kwaa-ma ave.*

²³Mbava'e-gwi po ndahái va'ekwe pende ha-py. Nhandejáry oikwaa porã voi. Pono apombovy'are'ỹ rei ndaháiry. Nhandejáry oikwaa xe apu e'ỹ va'e voi xe. ²⁴Ndaha'ẽiry voi pende-rehe amanda hagwã ahase pende ha-py. Perovia hagwã ae agwahẽse upe-py. Aikwaa porã-ma Hesu-rehe pejerovia porãmaha. Upéixa apopytygwõse ae pevy'a hagwã. Kwehe ae aha ramo ra'e pende ha-py, orombovy'are'ỹ arã ra'e. Upéa-gwi ndahái va'ekwe pende ha-py.

2 ¹Upéa-rehe ha'e xejúpe: "Ndaha mo'ávêi-ma xe vy'are'ỹ reheve pono ambovy'are'ỹ rei íxupe kwéry" ha'e xejúpe pende-rehe. ²Apombovy'are'ỹ ramo kiva'e po xe mbovy'a jevy arã. Peẽ mate xe mbovy'a jevy va'erã apombovy'are'ỹ rire. ³Upéixa-gwi ahai va'ekwe peẽ-my kwatia ani hagwã agwahẽ ramo pende ha-py xe mbovy'are'ỹ jevy. Aipota xe rerohory voi xe agwahẽ ramo pende ha-py. Ajerovia-ma voi xe pende-rehe kwéry. Xe avy'a ramo peẽ ave pevy'a arã. ⁴Ahai ramo va'ekwe upéa kwatia peẽ-my gwarã xe anhemboasy eterei ajahe'o ahai-vy avy'are'ỹ-gwi. Ndaha'êi pene mbovy'are'ỹ hagwã ahai va'ekwe peẽ-my kwatia-rehe. Xe apohayhu etereiha aikwaa ukase peẽ-my.

Mba'eixa jareko hembiaipo vai va'e imytu'e'ỹ va'e ójehe

(Lc 17.3; Gl 6.1)

⁵Gwĩ nhane mbovy'are'ỹ va'e oĩ ra'e pene pa'ũ-my. Pono xe nhe'ẽ asy eterei peẽ-my ha'e-ta: Xe naxe anhoĩry avy'are'ỹ va'ekwe hese. Peẽ ave nipo pereko ave nhembyasy ra'e xe-rami ave. ⁶Ko'ánga ha'e-ta peẽ-my: Ha'eve-ma. Anive pereko asy íxupe hembiaipo vaikwe-rehe. ⁷Peiporiahuvereko rei ae katu kuri íxupe. Pemohembiaipo porã uka ae katu íxupe. Pembohory hory joty íxupe. Ani pemomytu'e'ỹ teĩ íxupe pono ojeahéi rei ójehe. ⁸Upéa pejapo hagwã ajerure peẽ-my pene rembihayhu-rami joty pereko hagwã íxupe. Anive pemomandu'a teĩ íxupe hembiaipo vaikwe-rehe. ⁹Ndaha'êi ae upéa-rehe mante ahai va'ekwe peẽ-my upéa kwatia. Aikwaase va'ekwe ave pende rekorã-rehe. Pejapopa-ta para'e ndapejapo mo'ãi para'e xe nhe'ẽ, xe remimombe'u gwive peẽ-my, xe ndaikwaáiry joty va'ekwe. Upéa-rehe ahai va'ekwe peẽ-my aikwaase-gwi. ¹⁰Peiporiahuvereko ramo íxupe aiporiahuvereko ave arã xe anive hagwã nhane mandu'a hembiaipo vaikwe-rehe. Oĩ-ma ramo va'ekwe xe aiporiahuvereko hagwã, Hesu Cristo réry-py aiporiahuvereko-ma voi íxupe. Nhandejáry Hesu Cristo oikwaa voi xe apohayhuha enterovéa-pe. ¹¹Aiporiahuvereko-ma íxupe nhande joja jevy hagwã ani hagwã anhaygwasu Satanás ipu'aka nhande-rehe. Jaikwaa-ma voi nhane mbotavy va'e anhaygwasu.

* 1.21-22 Rm 8.14-15; Ef 1.13-14

Otopase mo'ã oíru Tito-pe Paulo

¹² Agwahê-ma ramo va'ekwe Trôade tetã-my amombe'u mbe'use mo'ã va'ekwe Hesu rehegwa nhe'ê upe pygwa kwéry-pe. Xe renduharã Nhandejáry omõ porã-ma jepe ndaxe py'agwapýi joty xe are hagwã upe-py. ¹³ Ndaxe py'agwapýiry ndatopái-gwi xe irũ Tito-pe. "Ma'erã po nogwahêi a-py" ha'e xejéupe hese. "Aha-ta Macedônia yvy-py. Upe-py para'e atopa va'erã Tito-pe" ha'e xe renduharágwe-pe. Upéi aha jevy mombyryve Tito piari.

Cristo nhane mombaraete meme

¹⁴⁻¹⁵ Atima porã-ta Nhandejáry-pe. Ha'e nhane moingo-ma peteixa Cristo ndive. Opa-rupi nhane moirũ nhande reraha-vy. Nhane mombaraete jaiko porã meme hagwã. "Ipu'aka voi ra'e Nhandejáry ra'e" he'i hagwã nhande rexaháry. Opa-rupi omohyakwã porã va'e-rami omoherakwã uka porã nhande-vy nhande rexaháry oikwaa porã hagwã Cristo rehegwa. Upéixa ramo nhane rerakwã oiko va'erã hyakwã porã va'e-rami Nhandejáry Hesu Ru-pe. Cristo nhane mbohekoha porã. Upéi nhande rekoha pyahu rerakwã mombyry-rupi oho va'erã enterove oikwaa hagwã hesegwa nhe'ê. Nhandejáry ndive oiko va'erã, Nhandejáry ndive oiko e'ỹ va'erã ave oikwaa arã Hesu Cristo rehegwa nhe'ê. ¹⁶ Ohenduse e'ỹ va'e ojere arã Cristo-gwi. Nhande jegwaru va'e nanhahetũseiha-rami, nohenduséi va'erã Nhandejáry rerakwã. Oikwaa Nhandejáry omondo hagwã mombyry ojéhegwi. Upéa-rehe ndogwe-rovy'áiry inhe'ê. Ha gwĩ Hesu-rehe ojerovia va'e, hyakwã porã jarovy'aharami, ohenduse va'erã Nhandejáry rerakwã. Ogwerovy'a va'erã inhe'ê. Onhemboheko pyahuve huve va'erã oho-vy. Kiva'e po omoherakwã porã kwaa Cristo rehegwa nhe'ê? Ojéhegwi rei ndoikóiry voi omoherakwã porã kwaa va'e Cristo nhe'ê. ¹⁷ Nhandejáry réry-py omombe'u va'e mate omoherakwã porã kwaa va'erã. Ore niko Nhandejáry remimondo va'e voi ore. Anhete teegwa voi ore remimombe'u. Oĩ ojéupe gwarã-rehe ombojopara rei gwe-mimombe'u Nhandejáry nhe'ê mo'ã. Ore ae katu ndaha'ei upeixagwa inhe'ê va'e. Ore ore py'a porã reheve ae Cristo réry-py ore oroiko va'e. Hesegwa nhe'ê tee voi ore oromombe'u va'ekwe oroiko-vy.

Iporãve rãve Hesu rehegwa nhe'ê Moisés amyri remimombe'ukwe-gwi

3 ¹ Oĩ nipo ra'e gwĩ va'e ogwahê ramo pende ha-py perovia hagwã íxupe ogweraha kwatia opo-py ojekwaa hagwã hese. Ore ae katu natekotevẽiry voi orogweru kwatia. Peikwaa voi peẽ ore rehegwa. Ha ore rehegwa peikwaa porã ramo jepe oĩ joty nipo ra'e ore-rehe onhe'ê rei va'e ra'e. "Kwatia nhe'ê-rehe Paulo ogwerovia ukase mo'ã ójehe" he'i rei voi ra'e xe-rehe. Anive upéixa erenhe'ê rei xe-rehe. ² Ore rembihayhu voi ko peẽ. Kwatia rekovia peẽ peiko. Ore nhe'ê renduhaty kwéry peẽ. Pende rekoha pyahu porã rexaha oikwaa va'erã ore rekoha. "Aipo ramo Nhandejáry réry-py voi nipo ra'e omombe'u inhe'ê Paulo kwéry" he'i va'erã voi ore-rehe pende rexaha kwéry. ³ Ojehai va'ekwe-rami voi omõ pende py'a-py onhe'ê. Pende py'a potĩ porã-ma enterovéa-pe peẽ. Kwatia-rehe jahai ramo tinta-py, pya'e opa va'erã. Hierro-py ojo'o ramo ita-rehe ohai-vy, upe ave pya'e opa va'erã. Nde py'a-py oĩ-ma ramo katu Nhandejáry nhe'ê, nde rekoha pyahu ndopái va'erã. Cristo rehegwa nhe'ê amombe'u peẽ-my

va'ekwe-gwi Nhe'ê Marangatu tee va'e pene mo'arandu-ma va'ekwe. Upe Tupã Nhandejáry oikove va'e pene mo'arandu-gwi pejerovia-ma va'ekwe hese. Pende rekoha pyahu opa e'ỹ va'e omombe'u va'erã nde rexaha-pe ore reko porãha.*

⁴Ndaha'éiry voi-ma xejehegwi rei aipo ha'e peẽ-my. Cristo rembiapo apo oroikwaa porã-gwi ae aipo ha'e peẽ-my. ⁵Ndaha'éiry orejéhegwi rei ore ore mbaraete oromombe'u mbe'u hagwã Hesu rehegwa nhe'ê ore renduháry ogwe-rovia hagwã Hesu-rehe. Ndaha'êi ave ore ae rei orejéhegwi rei ore arandu-gwi oromombe'u mbe'u hesegwa nhe'ê. Nhandejáry ae voi ore mombaraeteha-rupi oromombe'u mbe'u hesegwa nhe'ê. ⁶Ha'e ae ore mo'arandu-ma va'ekwe ore mombaraete-ma va'ekwe inhe'ê mombe'uharã ore oroiko hagwã íxupe. Hesu Cristo rehegwa nhe'ê mombe'uharã ore moingo-ma va'ekwe. Nhane rembypy Moisés amyrĩ remimombe'ukwe rehegwa katu ore noromombe'úi va'e ore. Nhe'ê Marangatu tee va'e ae ore mo'arandu Hesu Cristo rehegwa oromombe'u mbe'u hagwã. “Moisés amyrĩ remimombe'ukwe ndojapói va'e nogwahê mo'ãi Nhandejáry renda-py” noromombe'uvéi. Iporãve ore remimombe'u. “Nhe'ê Marangatu tee va'e pende py'apyhy ete-ma ramo pejerovia va'erã Hesu Cristo-rehe. Peiko meme va'erã Nhandejáry ndive” oro'e meme oromombe'u-vy.*

⁷Nhandejáry ohai uka va'ekwe Moisés amyrĩ-pe hemimombe'urã tekoha porã jareko hagwã. Ita-rehe ojo'o ohai-vy va'ekwe. Upéi Moisés ogweraha upe ita Israel re'yi kwéry-pe. Ohexa uka-ma ramo íxupe kwéry tekoha rehegwa nhe'ê Nhandejáry nhe'ê ita-rehe oĩ va'e, Moisés rova ohesakapa íxupe kwéry. Upéa-gwi ndikátúi omanha va'ekwe Moisés rova-rehe hikwái. Ogwe hagwã-ramima jepe hendy mbaraete vérami joty íxupe kwéry ohesaka-vy. Upéa-rupi Nhandejáry ohexa uka va'ekwe nhande-vy omba'egwasu marangatuha ombou jave nhande-vy tekoha porã rehegwa nhe'ê ita-rehe oĩ va'e. Ha avave ndojapopáiry hemimombe'ukwe. Upe tekoha tuja-rupi ndajaiko meméiry voi. Upéixa-gwi nhane mogwahê ukase mo'ãi Nhandejáry oĩ ha-py Moisés remimombe'ukwe tekoha.* ⁸Ko'ãy katu Nhandejáry ombou uka Nhe'ê Marangatu tee va'e nhane mo'arandu hagwã nhane moagwĩ uka hagwã ojéhegwi nhande rekovery opa e'ỹ va'e ome'ê-vy nhande-vy. Aipo ramo upéa-rupi Nhe'ê Marangatu tee va'e rembiapo-rupi onhemomba'egwasuve va'erã voi Nhandejáry. ⁹Iporã teĩ voi-ma Moisés amyrĩ remimombe'ukwe. Nhande reko porã va'erãha ohexa uka teĩ va'ekwe nhande-vy. Ndajajapo porãigwi ae omopotĩ ukase mo'ãi nhande py'a. Iporãve íxugwi Hesu Cristo rehegwa nhe'ê. Nhande py'a omopotĩ va'e ohexa porã uka nhande-vy. Omboyke nhandéhegwi nhande py'a vaikwe. Iporã ete voi hesegwa nhe'ê. ¹⁰Upéa-rehe nhande jaikwaa porãve Nhandejáry ipu'akaha. Upéixa ramo Hesu rehegwa nhe'ê yke-rehe oĩ ramo Moisés remimombe'ukwe tekoha, iporãve rãve vérami teĩ íxugwi. ¹¹Upe nhe'ê tuja omba'egwasu porã voi jepe “Íjapy rei va'erã kóa nhe'ê peẽ-my” he'i va'ekwe Nhandejáry nhande-vy. Ha “Hesu Cristo rehegwa nhe'ê katu ndopái va'erã peẽ-my” he'i ae hesegwa nhe'ê porã-rehe omomba'egwasuve-vy.

**Nhe'ê Marangatu tee va'e oĩ ha-py mba'eve
ndaipu'akavéi-ma va'erã nhande-rehe**

¹²Upéixa-gwi ore oronhembopy'agwasu oromombe'u mbe'u hagwã Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa nhe'ê. “Nhandejáry ndive jaiko va'erã voi.

Cristo-rehe ha-py omboyke nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe” oro'e ore-jéupe. Oroha'arô tee voi arâ indive oroiko hagwã. ¹³Ndorojapói Moisés amyri ojapo hagwe-rami. Ha'e omonde va'ekwe oakã rehegwa ojevovaomi-vy. Ndoi-potái-gwi he'yí kwéry, Israel remiarirôre oikwaa nahendyveimaha hova.*

¹⁴Ha'e kwéry ndoikwaái va'ekwe mba'e po he'ise upe va'e. Nhandu kyha-py ojeavoaha-rami voi oĩ va'ekwe inhakã-rehe ojopia va'e. Ohendu teĩ. Ko'ây peve nhandu kyha-py ojeavoapa va'e-rami voi joty okwa hikwái. Oarandu porârã-rehe ndoikwaáiry vyteri hikwái. Oikwaa jokupepa rei. Yma gware Nhandejáry nhe'ẽ omonhe'ẽ ramo ohendu teĩ. Ha ohendu e'y va'e-rami joty voi oiko hikwái. Ndoikwaái mba'e pa he'ise. Peteixa oiko-ma ramo Hesu Cristo ndive rire ae oikwaa-ma va'erã. ¹⁵Ây peve Moisés amyri remimo-mbe'ukwe omonhe'ẽ jave oĩ ipy'a jeavoaha va'e. Ndoikwaa porãi anhetegwa va'e-gwi ipy'a jeavoaha vyteri hikwái. ¹⁶Hesu Cristo-rehe ojerovia ramo ae katu ojepe'a paete arâ íxugwi ipy'a jeavoaha vérami oĩ va'e. ¹⁷Upe kwatia-py “Nhandejáry” he'i ramo, “Nhe'ẽ Marangatu tee va'e” he'ise. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oĩ ha-py mba'eve ndaipu'akavéi-ma va'erã nhande-rehe. Nhane mo'arandu meme arã jaiko meme hagwã inhe'ẽ-py.

¹⁸Cristo-rehe jajerovia-magwi peteĩ teĩ nhande rova avoaha e'y va'e-ramima jaiko. Ndaiporivéi-ma nhande-vy nhandu kyha ramigwa nhande py'a jeavoaha. Espéko-py jajehexaha-rami Nhandejáry mba'egwasuha ipu'akaha ave ohexa uka nhande-rehe. Ojehexa jave, nhande reko ojehe'ave ave oho-vy Cristo-rehe. Hekoha-ramima jaiko porãve rãve jaha-vy. Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e rembiapo voi upe nhande reko pyahu-ma.*

Hetea'e reheve Paulo omombe'u Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ

4 ¹Nhandejáry ore poriahuvereco-magwi Hesu rehegwa nhe'ẽ mombe'uha ramo ore moingo-ma va'ekwe. Upéa-gwi ore retea'e reheve oromombe'u Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ. ²Nore rembiapo vaíry. Norogwenotíry ore rembiapokwe. Nhandejáry nhe'ẽ ra'anga noromombe'u mo'ái. Norombojopara reíry va'ekwe imombe'u-vy inhe'ẽgwe. Oporombotavy e'y va'e voi ore. Nhandejáry oikwaa voi ore rekoha. Nokanhýi mba'eve íxugwi. Anhetegwa mante ore remimombe'u va'e voi. Upéixa orojekwaa uka enterove va'e-upe. ³Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ enterove ohendu hagwã oromombe'u mbe'u oroiko-vy. Ohenduse e'y va'e-gwi mate onhemi rei oiko-vy ore remimombe'u. Ipy'a jeavoaha va'e-rami voi oiko gwĩ Nhandejáry-gwi mombyry oikose va'e kwéry. Ohasa asy hagwã-py oho va'erã hikwái. ⁴Anhaygwasu-pe ae ogwereco gweko járy ramo hikwái. Ha'e omopytũmba íxupe kwéry pono ojerovia Hesu-rehe. Omoheesakãmba porã mo'ã íxupe kwéry Cristo rehegwa nhe'ẽ. Nhane remimomba'egwasu va'e voi Cristo. Ha'e hekoha peteixa Nhandejáry rekoha ndive. ⁵Ha ore katu hesegwa nhe'ẽ meme ore remimombe'u. Noromombe'úi ore orejéhegwi rei. Hesu Cristo Nhandejáry voiha mante ore remimombe'u. Ore niko oroiko pene rembigwái-rami rei Hesu Cristo nhande rayhuha-gwi. ⁶“Tahembipe” he'i va'ekwe Nhandejáry. Pytũ rei va'ekwe omohembipe hagwe-rami, ây omohembipe ave Nhandejáry nhande py'apy-py nhane mo'arandu hagwã

ójehe. Hesu Cristo-rehe hekoha porā tee jahexakwaa ramo jaikwaa-ma ave Nhandejáry imba'egwasuha.*

Nhandejáry mate oĩ Paulo mombaraeteha

⁷Upéixa voi hyru vyjygywe gwigwa-py omoĩ iporāve va'e. Upéixa ete ave mba'e ryru-rami rei ore oroiko. Nhandejáry omoĩ va'ekwe ore py'apy-py onhe'e marangatu porā ete va'e. Upéa-rehe oroikwaa-ma voi Hesu Cristo Nhandejáry tee voiha. Ipu'aka teeveha oroikwaa-ma voi. Ore mo'arandu porā enterove oikwaa hagwā. Ndaha'éiry voi orejéhegwi rei ore mbaraeteha. Nhandejáry ore mombaraeteha va'e ae ojekwaa hagwā ore reko-rehe.

⁸Ore-vy katu, gwĩ Hesu rehegwa nhe'e nohenduséi va'e ore jopyve pyve va'ekwe ore moingo asy-vy. Ore rereko asy vai ramo jepe oronherenohẽ jevy joty íxugwi. Ndororejy'apýiry voi oroiko-vy orejéhe. Ore py'a rorovase va'e oĩ ramo jepe ore-vy ndororejy'a rova ukáiry joty íxupe. Akóĩ joty voi ore orojerovia Hesu-rehe. ⁹Oĩ heta voi ore-rehe ija'e'ỹ va'e ore rereko asy va'e. Nhandejáry ae ore pytygwō voi. Ore-rehe ija'e'ỹ va'e ore reity jepe teĩ oropu'ã jevy joty oroho-vy orojerovia-gwi Nhandejáry-rehe. ¹⁰Ore jukase meme ore-rehe ija'e'ỹ va'e. Hesu rereko hagwe-rami ave ore rerekose mo'ã. Hesu ae ore mombaraete. Upéa-gwi ore rexaháry ohexa kwaa ore-rehe he'i hagwā "Hesu nipo oikove tee va'e voi ra'e" he'i hagwā. ¹¹Oroikove peve gwive ore mbohasa asy meme ore jukase-vy oroiko-gwi Hesu rembigwái ramo. Upéixa oroiko jave ojehexa uka ore reko-rehe Hesu oikove jevymaha. "Hesu voi nipo ra'e oipytygwō Paulo kwéry-pe. Hesu voi nipo ra'e oikove jevy-ma" he'i hagwā ore rexaháry. ¹²Hesegwa nhe'e oromombe'u-gwi oromano va'erã-ramima ore oroiko. Ha peẽ ae katu inhe'e oromombe'u-gwi pene moingove porã-ma Hesu.

¹³Yma va'ekwe hese ojerovia va'e ohai Nhandejáry nhe'e kwatia-rehe "Arovia-gwi amombe'u" he'i. Ore ave, orogwerovia-gwi oromombe'u mbe'u ave Nhandejáry rehegwa nhe'e.* ¹⁴Omano rire Hesu Cristo, Nhandejáry omoingove jevy íxupe. Oroikwaa-ma ave nhamano rire Nhandejáry nhane moingove jevy va'erã Hesu ndive. Pene ndive ore reraha va'erã gwenda-py. ¹⁵Orohasa asy pende-rehe ha-py oroikwaa uka hagwā peẽ-my Hesu Cristo rehegwa nhe'e pende retave tave hagwā pejerovia-vy Hesu-rehe. Upéixa ramo oĩ arã hetave tave ojerovia va'e Hesu-rehe. "Atima xe Járy" he'i meme arã hikwái. Hetave tave oĩ va'erã omomba'egwasu va'e Nhandejáry-pe.

**Nhande rereko asy ramo jepe nhamondo mondo
nhande resa yváy-py oĩ va'e-rehe**

(Rm 8.17-18)

¹⁶Upéixa-gwi ndore py'a reraháĩ oroiko asy ramo jepe. Ore rete-pe ore mokāgwe rasypa jepe, ore py'a katu onhemoatyrōve rōve oho-vy. ¹⁷Ore-rehe ija'e'ỹ va'e ore rereko asy tee jepe ndorjohu váiry joty ore. "Ndahi'are etéiry" oro'e joty orejéupe. Yváy-py ore momba'egwasu porāve rāve va'erã ore rereko porā-vy opa e'ỹ reheve. ¹⁸Upéixa-gwi ndaha'ei niko jahexa va'e-rehe oromondo ore resa oroiko-vy. Jahexa e'ỹ va'e-rehe ae oromondo mondo ore resa. Jahexa va'e ndahi'aréi va'erã. Jahexa e'ỹ va'e katu opa e'ỹ va'erã.

* 4.6 Gn 1.3 * 4.13 Sl 116.10

Nhandejáry ndive jaiko va'erã-rehe javy'a ha'arõ-vy

5 ¹Ko nhande rete nhande tapýi rei voi. Ho'a rei arã nhamano ramo. Jaikwaa-ma niko ho'a-ma ramo, ombohekovia arã nhande-vy yváy-py Nhandejáry Hesu Cristo renda-py. Ndaha'ei nhane rembiaporã upe nhande róga teerã. Nhandejáry rembiapo ae ijapopyre opa e'ỹ va'e ome'ẽ arã nhande-vy nhande rete pyahurã jevy. ²Ore ao pyahu-py oronhemondese etereiha-ramima oroiko-ma ore. Ore rete pyahurã oroiporuse eterei ore. Ndaha'ei ore py'a kane'õ-gwi, iporãve va'e orohexaséi-gwi ae. ³Nhane nhe'ẽ reko katukwe ombohete jevy ave va'erã yváy-py. Ndoiko reivéi-ma va'erã nhane nhe'ẽgwe upe-py. Nhande-monde va'erã-rami nhande rete pyahupa-ma va'erã upe-py. ⁴Nhande tapýi rei vérami jaiporu va'e nhande rete rasypa rei nhahendu. Ha ore katu haimete noroha'arõ kwaáiry ore rete resakã-rehe. Ndaha'ei teĩ jepe oromanose-gwi. Oronhemondese eterei-ma ae ore rete pyahurã-py. Iporã eterei ore-py omano e'ỹ va'erã. ⁵Nhandejáry voi ojapo va'ekwe nhande reterã. Omoingo-ma nhande py'apy-py Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Pe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ome'ẽ ranhe va'ekwe nhande-vy Nhandejáry yváy pygwarã-rehe nhaha'arõ kwaa hagwã.

⁶Upéa-rehe ore mbaraete reheve oroiko ko'a-py. Nhande rete jaiporu ramo ae mombyry jaiko joty Nhandejáry renda-gwi. Indive jaiko va'erã-rehe javy'a ha'arõ-vy. ⁷Ndaha'éiry jahexa va'e-rehe orovy'a. Orogweroivia-gwi ae orovy'a ha'arõ-vy orogwahẽ hagwã íxupe. ⁸Ore py'agwapy porã oroiko-vy. Ndoroky-hyjéi oromano hagwã-rehe. Ore-vy iporãve ore retekwe oroheja Nhandejáry róga pygwa ramo oroiko hagwã. ⁹Upéa-rehe orombovy'ase eterei Nhandejáry-pe hemimbota orojapo-vy. Ore rete-py oroime reheve, oroime e'ỹ ramo ave, íxupe mate orombovy'ase oroiko-vy.

¹⁰Nhande kwéry enterove gwive jajehehexa uka-ma va'erã Hesu Cristo-pe. Imburuvixagwasu ramo nhaĩ-ma va'erã hovagwy-py. Nhande rete jaiporu aja ramo iporã para'e naiporãi para'e nhane rembiapo oikwaa uka va'erã peteĩ teĩ-pe. Ome'ẽ va'erã nhande-vy peteĩ teĩ-pe nhane rembiapokwe repy.

Hesu remimbota mante ojapose Paulo rehegwa nhe'ẽ

¹¹Upe va'e oroikwaa-gwi, Cristo rovagwy-py nhane monhembo'ytaha oroi-kwaa-gwi, orojapo japo inhe'ẽ oroiko-vy. Oromombe'u anhetegwa nhe'ẽ ente-rovéa-pe, hetave tave va'e orombojerovia tee uka hagwã hese. Ore rekoha ore py'a gwive oikwaapa voi Nhandejáry. Ha peẽ ave aipota peikwaa pende py'a gwive ore ore rekoha porãha. Anhetegwa mate voi ore remimombe'u. ¹²Upéa ha'e ramo ndaha'ei anhemboete-gwi rei. “Xe reko porã” nda'éiry xe anhembotuvixa mba'e hagwã. Aipota peikwaa xe rekoha pejoko kwaa hagwã ore-rehe onhe'ẽ rei rei va'e. Ha'e kwéry onhembotuvixase rei nipo ra'e peẽ-my. Hekoha porã vérami ojehehexa uka porãse rei peẽ-my. Nopenáiry voi nipo ra'e opy'apygwa-rehe ra'e. Ore ae anhei tee-rupi mante oroiko.

¹³Ndopo ha'e-gwi “Itavy rei-ma Paulo” peje arã para'e xe-rehe. Aipo ramo itavy va'e-rami jepe xe taiko, Nhandejáry-pe katu xe amomba'egwasu aikovy. “Hi'arandu voi Paulo” peje arã para'e xe-rehe. Aipo ramo pejerovia porãve rãve hagwã Hesu-rehe, xe ae taiko xe arandu ramo.

¹⁴Hesu xe rayhu eterei-gwi ndajaposéi xe ae xe remimbota. Hemimbota ae mante ajapose. Xe retea'e reheve ajapose Hesu remimbota. Aikwaa-ma peteĩ

va'e omano va'ekwe enterove rekovía. Upéixa-gwi enterove opyta-ma omano va'ekwe-rami.

¹⁵Hesu omano va'ekwe nhande-rehe ha-py. Ndaha'ei nhandéjehe anho rei jaiko hagwā omano va'ekwe. Hese mante jaiko hagwā yma omano va'ekwe ha'e nhande-rehe ha-py. Omano ete rire oikove jevy va'ekwe hese ha-py ae āy jaiko porā hagwā ponove jajapose va'e rei jajapo.

¹⁶Upéa-gwi ko'ánga gwive xe akā gwigwa rei nanhe'ē reisevéi avave-rehe. Yma va'ekwe xe akā-gwi rei anhe'ē va'ekwe Hesu-rehe. Āy katu xe nanhe'ē reivéi-ma arā upéixa hese. Ahexa kwaa-ma hese hekoha-rehe.

¹⁷Upéixa-gwi jajeroivia-ma ramo Hesu-rehe nhane mbohekoha pyahupa-ma peteixa ondive gwarā voi. Nhande rekoha tujakwe jahejapa-ma. Āy katu nhanhypyru-ma nhande rekoha pyahu reheve jajapo meme hagwā inhe'ē.

Nhandejáry nhane mbojerovia ukase Cristo-rehe

(Rm 5.10; Ef 6.20; Cl 1.20)

¹⁸Nhande rekovía Cristo omano va'ekwe. Upéa-rupi Nhandejáry ombo-pyahu-ma va'ekwe nhande py'a nhande-vy. Yma va'ekwe nanhande a'ei Nhandejáry-rehe. Nhande a'e e'yha ramo jepe jareko va'ekwe íxupe, ha'e ae joty nhane mboheko pyahu va'ekwe jaiko hagwā he'yí ramo jaroja hagwā íxupe nhande rekoha. Nhane rembiaporā ome'ē-ma ave nhande-vy enterove-pe nhambojerovia uka hagwā hese he'yí kwéry ramo oiko hagwā ogwerojoja hagwā íxupe gwekoha hikwái. ¹⁹“Nhande rekovía Cristo omano va'ekwe nhande repy-vy. Omboyke voi va'ekwe nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Upéixa-gwi Nhandejáry naimandu'avéi nhane rembiapo vaikwe-rehe. Hese ojerovia va'e Nhandejáry ogwereco gwe'yí tee ramo. Oa'e e'yha ramo rei ndogwerekovéry.” A-rami voi ore mbo'e uka va'ekwe ore remimombe'urā ome'ē-vy ore-vy. Oipota enterove va'e oikwaa upe va'e.

²⁰Upéixa-gwi Cristo réry-py apomo'arandu peē-my. Nhandejáry ore mbou uka va'ekwe peē-my oromombe'u hagwā inhe'ē. Cristo réry-py, hekovía, orojerure meme peē-my apombojerovia tee ukase Cristo-rehe. Penhemoi uka katu Nhandejáry-pe he'yí ramo pejeheko mbojoja-vy. ²¹Ojejavý e'y va'e tee jepe Cristo, nhane rembiapo vaikwe omoimba joty va'ekwe hese Nhandejáry. Nhande rekovía ojuka va'ekwe íxupe. Upéa-rupi nhane mopotise Nhandejáry hekoha porā-ramima jaiko hagwā, Cristo ndive peteixa jaiko hagwā.

6 ¹Ore katu Nhandejáry rembigwái ramo oroiko hembiaapo orojapo-vy. Upéixa-gwi ore orojerure peē-my ani hagwā pende resarái Nhandejáry-gwi. Ha'e pende rexakwaa rei araka'e pende rovava-vy. Pende rovava rire ani pejere tei íxugwi. Perova tee katu pende rekoha hekoha-rupi. ²Nhandejáry kwatia-rehe oĩ va'e nhe'ē kóixa he'i:

“Orohendu-ma va'ekwe aporohovasaseha óra-py orohendu-ma va'ekwe oroiptygwō hagwā. Ororesendeseha óra-py oroiptygwō-ma va'ekwe”*

he'i Nhandejáry kwatia-rehe oĩ va'e. Āy nhande rexakwaa reiha óra voi, nhane resende hagwā óra voi ko'ánga.

* 6.2 Is 49.8

Gweko-rehe Paulo ojehexa uka Nhandejáry rembigwaiha

³Enterovéa-pe orombojerovia ukase oroiko-vy Hesu-rehe. Ore reko porã meme voi ore “Paulo-rehe ha-py rei ndajeroviaséi Hesu-rehe” pono he'i ore-rehe. ⁴Ore ae katu ore reko jejavy e'ỹ-rupi orojehexa ukase ore Nhandejáry rembigwái teehe. Upéa-rehe ore rereko asy ramo jepe Hesu-rehe ija'e'ỹ va'e kwéry, noronhe'ei joty voi ore. Oroikotevê eterei ramo jepe, ndorojerure ruréi joty oroiko-vy. Oronhemboasy ramo jepe, norogweronhe'ei joty ore ore nhemboasyha orokirirí rei oroiko-vy. ⁵Ore nupã nupã va'ekwe, ore moĩ moĩ va'ekwe preso. Ore-rehe ipoxypa-gwi ojogweroaty aty va'ekwe ore-rehe. Ore kane'o teĩ-ma ore rembiapo eterei-gwi. Oroke e'ỹ reheve, ore rembi'u e'ỹ reheve ave oroiko oromba'apo apo oroiko-vy. Upéixa jepe ore reko orokirirí rei joty ore orojehexa uka porã hagwã Nhandejáry rembigwái voiha ramo ore. ⁶Ore reko poti va'e voi ore. Oroikwaa porã Hesu rehegwa nhe'ê oromombe'u mbe'u jevy hagwã. Ore re'yi e'ỹ va'e-pe gwive túvy-rami orogwereko enterove va'e-pe. Opororohayhu va'e voi ave ore. Upéixa ore reko porã-rehe orojehexa uka ore Nhandejáry rembigwaiha. Nhe'ê Marangatu tee va'e ore py'apyhy paite-ma. Oromombe'u jave Nhandejáry rehegwa nhe'ê Inhe'ê Marangatu tee va'e omo'arandu-ma henduháry-pe.

⁷Anhete voi ore nhe'ê. Nhandejáry remimbopu'aka voi ore. Heko porã tee-rupi oroiko-gwi oromokirirí uka ore-rehe ija'e'ỹ va'e-pe. Ore reko porãã ome'ê me'ê ore-vy Nhandejáry. Hembigwái voi ko ore.

⁸Oĩ ore mboete ore momba'egwasu va'e. Oĩ ave ore momba'e rei rei va'e. Oĩ ore moherakwã vaise mo'ã va'e. Oĩ ave ore moherakwã porã porã va'e. Oĩ ave “Ijapu eterei Paulo oirũ ndive” he'i rei va'e ave ore-rehe. Ore ae katu anhei teegwa voi ore remimombe'u. ⁹Ndaheha pytyĩry-rami po ore. Heta-ma jepe ore kwaa porãha ore. Oromano mano hagwã-rami jepe oroĩ ramo, ãy peve joty oroiko. Ore rereko asy meme va'ekwe, ndore jukáiry joty. ¹⁰Ore mbovy'are'ỹ ramo jepe, orovy'a meme joty oroiko-vy. Ore poriahu ete jepe, orombohekoha porã joty heta va'e-pe oromo'arandu-vy íxupe kwéry Hesu rehegwa nhe'ê-py. Ore renduha kwéry oiko porã katu Hesu rehegwa nhe'ê rendu-vy. Mba'eve ndorogwerekói ramo jepe, ore niko opamba'e orogwereko va'e voi Nhandejáry renonde-py.

¹¹⁻¹³Xe py'apy gwive anhemombe'u kuri peẽ-my, peẽ Corinto tetã mygwa kwéry-pe. Mba'eve nanhomĩ nhomĩry pendéhegwi. Ndapeikói jepe xe reko-rami. Xe apohayhu voi joty. Peẽ ae naxe rayhúiry. Gwa'y kwéry-pe túvy ojerureha-rami xe ave ajerure peẽ-my xe apogwerekoha-rami xe rereko hagwã ave peẽ.

Ndikatúí Hesu reroviaha omoirũ rei herovia e'ỹha-pe

(1 Co 10.20-21; 1 Jo 1.6)

¹⁴Ani eremoirũ eterei teĩ ereiko-vy Hesu rerovia e'ỹha-pe pono pene mbojehe'a jevy ójehe. Peteixa ani pembojehe'a teĩ pende rekoha hekoha kwéry-rehe. Mba'éixa po ojopohu pohu-ta hekoha porã va'e hekoha vai va'eha-rupi? Pytũ hesakã va'e jaikwaa voi, ndojehe'áiry voi ojóehe. Upéixa ave ndikátúí Hesu reroviaha omoirũ meme herovia e'ỹha-pe. Ani eremoirũ eterei teĩ Hesu-rehe ojerovia e'ỹ va'e-pe. ¹⁵Mba'éixa po oiko porã va'erã anhaygwasu

Cristo ndive? Ndikatúi voi. Ndaha'éiry hesegwa-gwi. Upéixa ave ndikatúi Hesu reroviaha omoirũ meme herovia e'ŷha-pe. Anĩ eremoirũ irũ teĩ Hesu-rehe ojerovia e'ŷ va'e-pe.

¹⁶ Mba'éixa po opyta-ta Nhandejáry róga-py tupã ra'anga rei? Naiporã vóiry oiko upe-py. Nhande, Hesu Cristo-rehe jajerovia va'e kwéry, jaiko-ma Nhandejáry róga tee ramo. Ha'e Tupã tee. Hekove porã tee va'e voi Nhandejáry. Ha opyta nhande py'apy-py, nhande koty-py oiko. Ha'e he'i va'ekwe:

“Xe aiko-ta ipy'apy-py. Ijapyte-rupi agwata-ta. Aiko-ta íxupe kwéry heko járy ramo. Ha'e kwéry oiko-ta xe re'ŷi kwéry ramo.”

¹⁷ Upéixa-gwi ani erepena anho ngatu rei ivai va'e-rehe. Ndikatúi erereko ne irũ tee-rami xe-rehe ojerovia e'ŷ va'e kwéry-pe. Erenhemomombyry ae arã mba'e ky'a-gwi. Upéixa erejapo ramo oromogwahẽ porã va'erã xe ha-py.”

¹⁸ Aiko arã nde ru ramo. Nde ave ereiko arã xe ra'y ramo, xe raji ramo ave”

he'i va'ekwe Nhandejáry ipu'aka tee va'e.

7 ¹ Upe nhe'ẽ jaikwaa-gwi xe rembiayhu kwéry, tanhanhemopotĩ kena opa ivai va'e-gwi. Nhande rete-py ivai va'e-gwi, nhande py'apy-py ivai va'e-gwi tanhanhemopotĩ katu jaiko porã hagwã Nhandejáry-pe, ha'e he'i hagwã peteĩ teĩ nhande-rehe: “Onhemomarangatu xe mboete-vy. Opy'apy gwive onhemopotĩ xe-rehe ojerovia ete-gwi” he'i hagwã nhande-rehe Nhandejáry.

“Xe rembiayhu va'e voi peẽ” he'i Paulo Corinto pygwa kwéry-pe

² Ha xe ko ajerure-ta peẽ-my ore rayhu hagwã-rehe. Pende py'a gwive pehendũ hagwã xe nhe'ẽ. Xe py'a gwive xe rembiayhu va'e voi peẽ. Naxe rembiapo vaíry avave-pe xe. Oĩ onhembohekoha vai va'e. Xe ae avave-pe nambohekoha vaíry. Xe ko nambotavýiry voi avave-pe. ³ Upéixa ha'e ramo jepe, “Pene rembiapo vai ko” nda'ei joty va'erã peẽ-my. Ha'e jevy-ta joty peẽ-my “Peẽ ko xe py'a gwive xe rembiayhu va'e voi peẽ. Jaiko gwive onhondive nhamano peve onhondive xe py'a ete gwive apohayhu. Xe re'ŷi ramigwa voi peẽ.” ⁴ Ajerovia porã pende-rehe. Apomoherekwã porã opa-rupi. Xe py'agwapy jevy-ma pende-rehe. Opamba'e ahasa asy ramo jepe pende reko arovy'a joty.

Tito omoirũ jevy-ma Paulo-pe

⁵ Macedônia yvy-py orogwahẽ ramo va'ekwe ndikatúi oropytu'u porã. Ndore py'agwapyĩ voi va'ekwe oropytu'u e'ŷ-vy. Ore jerekwe-rupi ore mbohasa asy va'ekwe-gwi ore py'a kyhyje va'ekwe voi oroiko-vy. ⁶ Nhandejáry ae katu ore mbopy'agwapy jevy-ma. Ojepy'apy va'e-pe ombopy'agwapy kwaa voi Nhandejáry. Ha ore mbopy'agwapy-ma. Tito ogwahẽ ore-vy-gwi ore mbopy'agwapy jevy-ma Nhandejáry. ⁷ Ndaha'éiry igwahẽha-rehe rei ore py'a-gwapy. Omombe'u kuri xe-vy pende rekoha: “Corinto pygwa kwéry nde rexa nga'u voi kuri. Ojepy'apy nipo ra'e nde-rehe” he'i pende-rehe. “Ha'e kwéry omboasy gwembiapokwe ra'e” he'i. “Nde ereipota va'e ojapose voi” he'i xe-vy pende reko mombe'u-vy. Upéa ahendu ramo xe mbovy'a jevy-ma.

⁸Perovy'are'ỹ voi ra'e xe nhe'ẽ araha uka va'ekwe peẽ-my kwatia-rehe. Upéa-rehe “Ma'erã po ra'e araha uka íxupe kwéry upe kwatia?” nda'úi ramo jepe, haimete aipo-rami ha'e va'ekwe pende vy'are'ỹha rerakwã rendu-vy. “Corinto pygwa ndovy'avéi ne rembihaikwe-rehe” omombe'u jevy-ma ramo xe-vy, ndahi'aréi upéixa peiko ramo jepe, haimete-ma anhemboasy peẽ-my ahai hagwe-rehe. ⁹Áy ae avy'a jevy. Ndaha'úi pevy'are'ỹ hagwe-rehe avy'a. “Iporã jarova nhande rekoha” peje ra'e-gwi ae xe mbovy'a jevy peẽ. Nhande-járy pene mbovy'are'ỹ uka va'ekwe pene mo'arandu hagwã. Pevy'a e'ỹ-rupi ojapo porã pende-rehe Nhandejáry. Upéa-rehe ndorojapo vaíry va'ekwe joty pende-rehe.

¹⁰Nhandejáry nhane mbovy'are'ỹ uka jarova hagwã nhande rekoha nhane rembiapo vaikwe omboyke hagwã nhandéhegwi. Teko rei reko rupi oiko va'e ae ndaha'úi upéixa. Ivy'are'ỹ ramo jepe nonhemohi'agwíry Nhandejáry-gwi. Onhemomombyryve ryve joty íxugwi.

¹¹Pemondo porã katu pende resa pende rekokwe-rehe pene mandu'a porã hagwã mba'éixa pa Nhandejáry pende rovasa pene mbovy'are'ỹ-gwi. Pene vy'are'ỹha-gwi pene mboetea'e nipo ra'e pejapo hagwã hemimbota. Pene mokyre'ỹ ra'e pende reko porãha pehexa uka hagwã xe-vy ra'e. Hemiapo vai va'ekwe-pe pereko asy nipo ra'e. Peẽ pekyhyje nipo ra'e. Xe rexa nga'u voi nipo ra'e. Pene rakate'ỹ ave nipo ra'e xe-rehe. Pya'e pereko asy nipo upe mba'e vai apohare-pe ra'e. Upéixa peiko-gwi, ojekwaa pende-rehe xe nhe'ẽ pehenduha. Ndapeikói voi ra'e upe va'e reko-rupi.

¹²Araha uka-ma ramo va'ekwe peẽ-my upe kwatia nhe'ẽ ndaha'éiry hembiapo vai va'ekwe-rehe mate ahai va'ekwe peẽ-my. Ndaha'éiry ave hese hembiapo vai va'ekwe-rehe ave. Pende rehegwa voi upe va'e kwatia. Aipota eterei voi pene momandu'a xe-rehe Nhandejáry “Nhane rembihayhu voi Paulo” peje hagwã xe-rehe. Upéa-rehe voi ahai va'ekwe peẽ-my upéa kwatia.

¹³Upéixa ramo aikwaa-ma xe rayhu teeha voi ra'e. Upéa-rehe xe py'agwapy jevy-ma áy arovy'a jevy-ma. Tito ave xe mbovy'a-ma ave. Ha'e ovy'a eterei-gwi xe avy'a ave. “Corinto pygwa xe mogwahẽ porã kuri” he'i Tito pende rekoha omombe'u-vy xe-vy. “Omorolysã jevy-ma xe py'apy-py” he'i ave Tito pende-rehe. Upéixa-gwi avy'a jevy xe ave. ¹⁴Yma va'ekwe apomoherkwã porã va'ekwe Tito-pe. “Ne mogwahẽ porã arã Corinto pygwa kwéry” ha'e va'ekwe íxupe pende-rehe. “Oromondo-gwi ohendu arã ne nhe'ẽ” ha'e ave pende-rehe. Ha nanhemotíry xe ha'e hagwe-rehe. Anhetegwa meme mate ha'e peẽ-my. Upéixa ave apomoherkwã porã ramo va'ekwe Tito-pe anhete tee voi upe xe nhe'ẽ. ¹⁵Ha'e pende rayhuve huve ra'e imandu'a ramo pende-rehe. “Xe mogwahẽ porã kuri. Xe nhe'ẽ ohendu porã” he'i pende-rehe. Pene kyre'ỹ nipo ra'e hemimombe'u pejapo-vy. Xe remimondo va'e-gwi para'e penhemoi nipo ra'e ipogwy-py xe mboete-vy nipo ra'e. Upéixa araka'e perohory íxupe imogwahẽ-vy. ¹⁶Xe katu avy'a pende-rehe. Ajerovia pende reko-rehe xe.

Nhame'ẽ katu opamba'e nhane rakate'ỹ e'ỹ reheve

(At 11.29; Rm 15.25-27; 2 Co 9.7-8)

8 ¹Xe re'íi kwéry, Hesu reroviaha kwéry, amombe'use peẽ-my mba'éixa pa Nhandejáry oheko mbo'e Macedônia pygwa-pe, ójehe ojerovia va'e-pe. Oheko mbo'e íxupe kwéry ohexakwaa porã rei hagwã gwapixa kwéry-pe.

²Ha'e kwéry ohasa asy eterei ramo jepe ovy'a joty. Iporiahu ramo jepe ha'e kwéry ome'ê heta voi iporiahuve va'e-pe. Ndahetái jepe ogwereco nahakate'ĩry gwemime'êrã-rehe. ³⁻⁵“Ore ave orome'êse Judéia pygwa kwéry Hesu reroviaha va'e kwéry-pe. Orome'ê-ta nde-vy ore pirapire ereraha hagwã íxupe kwéry ipirapirerã” he'i va'ekwe ore-vy. Oikotevê jepe ohexakwaa rei joty gwapixa-pe. “Hetave tave orogweraha ukase nde-vy íxupe kwéry, iporiahu va'e kwéry pegwarã” he'i ore-vy. “Ndaha'éiry eremanda-gwi ore-vy orome'ê. Ore ae voi orome'êse-gwi orome'ê” he'i va'ekwe ome'ê-vy. Ore ae oro'e: “Iporiahu-gwi ra'e ndahetái opirapire ogweraha uka va'erã” oro'e rei va'ekwe hese kwéry. Heta voi ore-vy ogweraha uka opirapire. Onheme'ê ete ranhe ra'e Nhandejáry-pe. Upéi ojapose eterei voi ra'e inhe'ê. Xe nhe'ê ave ojapose voi ave ra'e.

⁶Upéixa ha'e kwéry ojapo ramo xe mandu'a jevy pende-rehe peẽ Corinto tetã mygwa kwéry-rehe. Upe jave anhomongeta Tito ndive. “Ereime ramo araka'e Corinto tetã-my eremombe'u íxupe para'e pirapire omboaty hagwã iporiahu va'e-pe ome'ê hagwã. Upéixa-gwi iporã ereho jevy Corinto tetã-my” ha'e kuri Tito-pe. “Ereime jave araka'e onhypyrũ-ma ra'e omboaty hagwã gwemime'ê me'êrã. Aipo ramo tereho jevy teremokyre'ỹ jevy íxupe kwéry heta heta omono'õ hagwã gwemime'êrã. Upéixa ramo ha'e kwéry ohexa uka va'erã Hesu re'íy ojohayhuha gwembiapo porã ojapo-vy” ha'e ave íxupe oho hagwã pende ha-py.

⁷Peẽ pende rekoha porãve rãve ra'e ambue kwéry reko-gwi. Pejerovia teeve ra'e Nhandejáry Hesu-rehe. Hesegwa nhe'ê pemombe'u porãve ra'e, peikwaa porãve ave ra'e. Ambue kwéry-gwi pene kyre'ỹve ra'e ambue kwéry-pe peipytygwõ-vy. Ore rayhuve ave voi ra'e. Aipo ramo ha'e-ta peẽ-my “Enterove va'e reko pehasave-gwi tapeme'êve katu pende pirapire iporiahu va'e kwéry pegwarã. Oporohayhu va'e rembiapo voi upe va'e”.

⁸Namandáiry peẽ-my peme'ê hagwã pende pirapire íxupe kwéry. Amombe'u ramo peẽ-my Macedônia pygwa kyre'ỹha aipota ojekwaa ave pende-rehe pejohayhuha. Heta voi pende pirapire peme'ê ramo “Corinto pygwa ore rayhu voi ra'e” he'i va'erã pende-rehe.

⁹Pene mandu'a katu Nhandejáry Hesu Cristo nhande rayhuha-rehe. Yma va'ekwe opamba'e ogwereco yváy-py. Ha upéi ogwey ou-vy ko yvy-rehe jave katu iporiahu-ma opyta-vy. Upéixa onhemboheko poriahu va'ekwe pende-rehe ha-py pende rovasa porã porã hagwã.”

¹⁰Amombe'u-tama peẽ-my pene remime'êrã-rehe. “Nhamboaty-ta iporiahu va'e pegwarã” peje araka'e. Ojapo-ma peteĩ ro'y aipo peje hagwe. Yma tenonderã penhypyrũ-ma peme'ê. Pevy'a reheve pehayhu eterei-gwi peme'êse íxupe kwéry araka'e. “Nham'e-ta jaiporiahuvereko-gwi íxupe kwéry” peje araka'e penhypyrũ-vy araka'e hese kwéry.

¹¹Ko'ánga katu iporã pejapopa upe pene rembiapo porã. Ani peha'a-rõve peme'ê me'ê va'erã-rehe. Peteĩ teĩ pereko va'e-gwi pemono'õ peme'ê va'erã íxupe kwéry. Pevy'a reheve pene kyre'ỹ reheve pende aja-rupi peme'ê iporiahu va'e kwéry-pe. ¹²Anhete voi ome'êse va'e ogwereco háixa ome'ê ramo ombovy'a arã Nhandejáry-pe. Ndahetái ramo jepe

Nhandejáry-pe ombovy'a joty ome'ẽ-vy. Ha'e ndojeruréiry jareko e'ỹ va'e-rehe.

¹³⁻¹⁴ Nda'éiry peẽ-my peme'ẽ me'ẽ hagwã íxupe kwéry peikotevẽ jevy hagwã. Áy heta pene mba'e. Iporiahu joty ha'e kwéry. Aipo ramo iporã pemboja'o ime'ẽ-vy íxupe kwéry. Ogwahẽ ramo ndaperekoiha óra pende rexakwaa jevy va'erã ave ha'e kwéry peẽ-my. Upéixa ramo ha'e-rami ave meme penhopytygwõ arã onhondive avave ndoikói hagwã iporiahu va'e-rami. Ndoikói ave arã imba'e retave va'e-rami ojóhugwi. Pejogwereco rei arã peteíxa penhopytygwõ-vy. ¹⁵ Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e he'i:

“Hetave omono'õ va'e nahembýi joty íxupe.

Mixĩ jepe omono'õ va'e omohygyatã joty íxupe”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ peteíxa ogwereco íxupe kwéry-gwi.

**Tito, oirũ kwéry ndive oho oipytygwõ hagwã Corinto
tetã mygwa Hesu reroviaha kwéry-pe**

¹⁶⁻¹⁷ Ore-rami ave pene pytygwõse ave Tito. Ikyre'ỹ xe nhe'ẽ rendu-vy oho hagwã. Pende rereko opy'apy-py. Nhandejáry voi omoĩ ipy'a-py ohose hagwã pene pytygwõ-vy. Upéa-rehe atima porã Nhandejáry-pe hese. ¹⁸ Indive oromondo ave peteĩ nhande re'ýi va'e. Opa rupigwa Hesu réry-py onhomboaty va'e kwéry remimboete upe xe remimondo. Omombe'u porã kwaa Hesu rehegwa nhe'ẽ. Upéixa-gwi omboete íxupe henduha kwéry. ¹⁹ Ha'e Hesu reroviaha va'e, ha Hesu reroviaha kwéry oiporavo va'ekwe íxupe ore irũrã ore ndive ogweraha hagwã pirapire Judéia tetã-my gwarã. Jahexakwaa rei ramo upe pygwa kwéry oikwaa arã jahayhuha íxupe kwéry. “Hesu-rehe ojerovia va'e onhopytygwõ voi ra'e okwa-vy” he'i arã nhande-rehe hikwái nhande rexaháry. “Nhandejáry nipo omboheko pyahu ra'e íxupe kwéry” he'i ave arã omomba'egwasu-vy Nhandejáry-pe nhande rexaháry kwéry.

²⁰ Heta voi pirapire orogweraha va'erã. Pono onhe'ẽ rei xe-rehe, heta oho va'e ndive orogweraha va'erã pirapire. Upéixa ramo “Oiporu rei nipo ra'e ojéupe gwarã oipe'a” ndikatúi he'i va'erã ore-rehe.

²¹ Nhandejáry oikwaa ore rekoha porã tee voi. Entéro va'e renonde-py ave ore rekoha porã ore rembiapo ave oroipota ojekwaa porã ore-rehe. ²² Upéixa-gwi peteĩ jevy oho-ta Tito ndive inhirurã ave imbohapyha ramo oromondo-ta. Aheko rexa meme va'ekwe íxupe. Hesu reroviaha va'e ha'e. Ikyre'ỹ voi ha'e onhopytygwõ hagwã. Ha ko'ánga ojerovia-ma ave pende-rehe pene pytygwõse ave peme'ẽ porã hagwã pende pirapire iporiahu va'e kwéry-pe. Upéixa-gwi oromondo-ta imbohapyha ramo pende ha-py.

²³ Tito xe irũ voi. Xe ndive omba'apo va'e voi pene pytygwõ-vy. Oho-ta xe rekovia. Oho ave arã gwĩ Cristo-pe omomba'egwasu gwasu va'e. Hesu réry-py onhomboaty aty va'e rembigwái ramo ha'e kwéry hekovia oho va'erã upe inhirũrã kwéry. ²⁴ Upéixa-gwi pemogwahẽ porã katu íxupe kwéry igwahẽ ihovy-ramo. Hesu réry-py onhomboaty aty va'e-kwéry opa rupigwa oikwaa hagwã pende reko porãha. “Omogwahẽ ohayhu porã reheve Hesu reroviaha va'e Corinto pygwa” he'i va'erã pende-rehe. Upéa-rupi ojekwaa porã va'erã pende rekoha. “Ndaha'e ae reíry omoharakwã porã-ma va'ekwe Corinto pygwa rekoha-rehe” he'i va'erã xe-rehe.

Paulo omombe'u mba'eixagwa omboaty gwemime'ērã
Hesu reroviaha kwéry pegwarã

9 ¹Judéia yvy pygwa Hesu reroviaha va'e kwéry iporiahu va'e kwéry pegwarã-rehe natekotevêvéi ahaive peẽ-my kwatia-rehe nhane remime'ērã-rehe. ²Aikwaa-ma voi xe peipytygwõse voi íxupe kwéry. “Ojapo-ma peteĩ ro'y Grécia yvy pygwa onhypyrũ va'ekwe omboaty-vy gwemime'ērã. Oipytygwõ-ta nhande re'ýi Judéia yvy pygwa kwéry-pe. Upéixa-gwi omono'õ gwemime'ērã íxupe kwéry” ha'e va'ekwe pende reko-rehe amombe'u-vy va'ekwe Macedônia yvy pygwa kwéry-pe. Upéa-rehe heta upe pygwa onhemokyre'ỹ ave pejapoha-rami ha'e kwéry ave ojapo hagwã.

³“Omboaty aty voi opirapire Corinto pygwa kwéry ogweraha uka hagwã ore-vy Judéia yvy pygwa kwéry pegwarã” ha'e meme pende-rehe. Aipo ramo pemboaty e'ỹ ramo, xe mboapu rei arã. Pono upéixa xe mboapu, amondo-tama xe renonde-rupi nhane irũ pene mongyre'ỹharã.

⁴Xe ndive ogwahẽ ramo Macedônia pygwa pende ha-py nhatĩ va'erã nape-mboaty joty ramo iporiahu va'e pegwarã. Apomoherakwã porã rire katu anhemotĩ arã xe. Peẽ ave penhemotĩve arã pejapo e'ỹ va'ekwe-gwi orojerovia rei-gwi pende-rehe.

⁵Upéixa-gwi amondo xe renonderã-rupi nhane irũ kwéry pene pytygwõ hagwã pemboaty-vy pene remime'ērã. Peje hagwe-rami pejapo hagwã amotenonde-ta íxupe agwahẽ e'ỹ ngatu pemboaty hagwã pende pirapire iporiahu va'e kwéry pegwarã. Upéixa ramo pende rexaháry “Ome'ẽse voi ra'e” he'i arã pende-rehe. “Ndaha'úi Paulo ojerure-gwi ome'ẽ. Ome'ẽse eterei-gwi ome'ẽ ra'e” he'i arã pende-rehe kwéry.

⁶Pene mandu'a katu kokwe járy-rehe. Ojaty mixĩ va'e mixĩ ave omono'õ. Ojaty heta va'e, heta voi ave omono'õ. Upéixa ave nhane rembiapo porã. ⁷Kokwe járy-rehe pene mandu'a jave, peme'ẽse ẽse va'e peteĩ teĩ tapeme'ẽ íxupe kwéry. Ani ereme'ẽ nde py'a vy'a e'ỹ reheve. Nereme'ẽséi ramo ani ereme'ẽ. Nde py'a ovy'a ete reheve ae ereme'ẽ va'erã ereme'ẽse va'e. Nhande-járy ohayhu voi ipy'a kyre'ỹ reheve omba'e me'ẽ me'ẽ va'e-pe.

⁸Ha'e meme-ma ome'ẽ opa iporã va'e nde-vy. Ne remikotevẽ-gwi hetave tave ome'ẽ me'ẽ va'erã nde-vy. Ne remimbota-gwi ave hetave tave ome'ẽ meme va'erã nde-vy. Ne ryvyatã eterei va'eha-rami heta voi erereko va'erã ne rembiapo porã erejapo hagwã.

⁹Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e he'i:

“Ipy'a porã voi omba'e me'ẽ meme hagwã iporiahu va'e-pe” he'i.

“Hembiapo porã opa e'ỹ va'erã”*

he'i Nhandejáry nhe'ẽ.

¹⁰Temitỹ ra'ýi ambue mbue va'e ome'ẽ va'ekwe nhande-vy Nhandejáry, omohenhói hetave tave ave hagwã nhande-vy nhane remi'urã. Upéixa hetave tave omba'e me'ẽ meme va'erã peẽ-my Nhandejáry. Upéixa ave heta pende rexakwaa reiha-rami ave, oipota peẽ peme'ẽve ẽve peiko-vy iporiahu va'e kwéry-pe. Upéixa ave peẽ, peme'ẽ me'ẽ ramo pehexakwaa rei-vy iporiahu

* 9.9 SI 112.9

va'e kwéry-pe, hetave tave Nhandejáry ome'ê va'erã peẽ-my pene remime'ê-gwe rekovia.*

¹¹ Pende-rehe onhangareko porã voi Nhandejáry. Ha'e pende rexakwaa rei-gwi heta voi pereko va'erã pene remime'êrã jevy. "Atima porã nde-vy" he'i arã iporiahu va'ekwe pene remime'êgwe-rehe ovy'a-gwi. "Heta voi ore remikotevê repyrã ogweruruka Paulo-pe" he'i arã ave. "Corinto pygwa kwéry ogweruruka ore-vy" he'i va'erã Nhandejáry-pe omboete-vy.

¹²⁻¹³ Iporiahu va'e Hesu reroviaha va'e-pe peme'ê ramo hemikotevê ha'e kwéry otima porã va'erã omboete-vy Nhandejáry-pe. Peipytygwõ jave íxupe kwéry pemboete uka ave va'erã íxupe kwéry Nhandejáry. "Atima porã xe Járy" he'i va'erã Nhandejáry-pe hikwái. "Erembopy'a porã nipo ra'e Corinto pygwa kwéry-pe" he'i va'erã. "Upéixa-gwi ome'ê kuri ore-vy ore pirapirerã" he'i va'erã pende reko porã-rehe. "Ambue kwéry-pe ave ra'e ohexakwaa rei ave nipo ra'e Hesu-rehe ojerovia-gwi ra'e. Erembopy'a porã íxupe kwéry nipo ra'e" he'i va'erã Nhandejáry-pe omboete-vy. ¹⁴ Upéa-rehe ombojeupi meme ave arã onhe'ê Nhandejáry-pe hikwái. Pende rayhu-gwi ojerure rure arã íxupe pende rovasa hagwã. "Ehovasa katu íxupe kwéry ne rembihayhu ave" he'i va'erã pende-rehe. "Erehexakwaa rei araka'e íxupe kwéry. Upéa-rehe ra'e ha'e kwéry ave ore rexakwaa rei ave" omombe'u va'erã gwexakwaa hagwe Nhandejáry nhande rayhuha-pe.

¹⁵ Nhamboete tee anhetegwa-rupi voi Nhandejáry. Nhatima porã voi íxupe. Avave ohayhu e'ýha-rami nhande rayhu eterei Nhandejáry. Nhande rayhu tee-gwi nhande rexakwaa rei va'ekwe ome'ê-vy va'ekwe gwa'ýry nhane resendeharã.

"Xe katu Nhandejáry remimondo va'e voi" he'i Paulo

10 ¹ Ha xe katu, xe Paulo Hesu remimondo va'e xe. Cristo nhande rayhu-gwi nhande ru-rami nhande rereko opy'a porã reheve. Xe ave, Cristo-rami ave apogwerekose xe ra'y-rami, xe raji-rami ave. Aime ramo va'ekwe pene ndive apogwerekose kirirĩ meme. Mombyry aime ramo, upéixa joty apogwerekose mo'ã. Xe py'agwasu reheve ae aiporu ko kwatia nhe'ê ipohýi va'e peẽ-my gwarã.

² Nanhemonhe'êséi jepe peẽ-my, tekotevê ramo ae anhembopy'agwasu tee va'erã anhemonhe'ê pohýi hagwã ahovaitĩ-vy xe-rehe onhe'ê rei rei va'e kwéry-pe. "Teko rei-rupi oiko va'e-rami Paulo kwéry. Oakã-gwi rei ojapo va'e Paulo" he'i rei rei ra'e ore-rehe ore moherakwã vai rei-vy peẽ-my.

³⁻⁵ Ko yvy-rupi oroiko jepe, ndoroikóiry voi yvy rupigwa reko-rupi. Mba'e vai-gwi orojekoko hagwã teko rei rembiporu ndoroiporúiry. Soldado kwéry rembiporu ave ndoroiporúiry. Nhandejáry pu'akaha reheve ae ore oroiko. Ha'e ome'ê ore-vy ore arandurã opu'akaha ave orojekoko joko kwaa hagwã, orejéhegwi opa ivai vai va'e-gwi orojekoko hagwã. Gwĩ Nhandejáry-rehe ijapu va'e-pe gwive, gwĩ onhembotuvixaseve va'e-pe, gwĩ Nhandejáry nhe'ê nohenduséi va'e-pe gwive oromokirirĩ katu íxupe inhe'ê mbojevy-vy Nhandejáry-pe oroikwaa-gwi. Opa ore py'a ndive oronhemongeta va'e oromoĩ ave Cristo pogwy-py. Ipogwy-py opyta ramo, iporãmba va'erã voi.

⁶Upéixa oroiko-gwi oroiporu Nhandejáry pu'aka apombohekoha porã hagwã penhemoĩ tee hagwã Hesu Cristo pogwy-py. Ipogwy-py penhemoĩ tee rire, inhe'ẽ napehenduséi ramo vyteri, apogwereco asy joty arã.*

⁷Hova pygwa rei jahexa ipy'apygwa jaikwaa e'ỹ reheve. Ani pejerovia tee teĩ ojehexa va'e anho-rehe. Ndajaikwaái voi ojopy'apóry. Oĩ ae ra'e pene pa'ũ-my: “Cristo réry-py ae xe aikove Paulo-gwi” he'i mo'ã va'e ójehe. “Paulo kwéry-gwi amombe'u porãve Hesu nhe'ẽ-py” he'i mo'ã va'e ójehe peẽ-my. Xe katu, xe Paulo, ha'e-ta upe va'e-pe: Terejepy'amongeta jevy katu. Nde-rami ore ave oroiko Cristo réry-py, ha'e-ta íxupe.

⁸Ojehexa va'e peikwaase ra'e. Aipo ramo nanhembotuvixaséi jepe xeje-hegwa amombe'uve-ta joty peẽ-my. Ha'e va'ekwe peẽ-my: “Nhandejáry ore poravo va'ekwe oromombe'u hagwã peẽ-my Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ”. Áy katu aipo ha'e jevy-ta peẽ-my xe reko amombe'u-vy. Xe katu Nhandejáry remimondo va'e voi. Héry-py aiko peẽ-my inhe'ẽ mombe'u-vy. Ndaha'éi pende reity uka rei hagwã xe poravo va'ekwe. Pene pytygwõ hagwã peikwaa porãve hagwã inhe'ẽ xe poravo va'ekwe xe mondo-vy.

⁹Ndaipotái peje xe-rehe, “Paulo ombou nhande-vy kwatia nhe'ẽ nhane mongyhyje hagwã”. Niporái upéixa peje xe-rehe.

¹⁰Xe-rehe ija'e'ỹ va'e he'i rei araka'e xe rekoha-rehe. “Ani pepena Paulo nhe'ẽ-rehe” he'i rei araka'e. “Onhemonhe'ẽ hatã hatã nhande-vy okwatia ohai-vy. Nhane ndive oime ramo ae ipy'amirĩ va'erã. Nonhe'ẽ kwaái arã” he'i rei xe rekoha oikwaa e'ỹ va'e.

¹¹Upe he'i va'ekwe toikwaa katu: Mombyry aime ramo pendéhegwi araha uka arã xe kwatia nhe'ẽ. Upe xe kwatia nhe'ẽ-rami joty agwahẽ ramo pende ha-py apogwereco arã.

¹²Gwekoha porã ete mo'ã-rehe onhembotuvixa uka rei va'e kwéry ojéhe-gwi rei onhemombe'u porãse mo'ã va'e. Ndaxe py'agwasu mo'áiry iyyke-rehe anhemoi hagwã anhemboete-vy. Ha'e kwéry onhembotavy voi. Onhemboheko porã ra'anga anga rei okwa-vy. Gwapixa reko-rupi rei oiko “Heko-rami ave xe reko porã” he'i mo'ã. Hekoha porã tee va'e reko-rehe ha'e kwéry nope-náiry hikwái. Ha'e kwéry ae ho'arandu-rupi hikwái. Nhandejáry rekoha-rupi e'ỹ okwa hikwái. Onhembotavy rei okwa-vy.

Hesu rehegwa nhe'ẽ nohendúiry vyteri va'e-pe oho-ta omombe'u Paulo

¹³“Nhandejáry ore mbou oromombe'u hagwã inhe'ẽ” oro'e ramo ndaha'éi onhembotuvixase rei-vy. Anhetegwa voi ore nhe'ẽ. Ha'e ore mondo e'ỹ ha-py ndorohói ave. Nhandejáry réry-py voi orogwahẽ va'ekwe pende ha-py. Héry-py voi oromombe'u mbe'u va'ekwe peẽ-my inhe'ẽ.

¹⁴Ore mondo e'ỹ ha-py ndorohói voi ore. Ha'e ore mondo va'ekwe peiko ha-py. Upéixa-gwi hemimbota-rupi Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ mombe'u-vy orogwahẽ va'ekwe upe-py. Ore ranhe voi va'ekwe oromombe'u hesegwa peẽ-my. ¹⁵Oĩ ave ambue kwéry hesegwa nhe'ẽ omombe'u mbe'u va'e. Hembia-pokwe-rehe ore noronhembotuvixa mo'ái. “Xe remimombe'ukwe ohendu-gwi ojerovia-ma Hesu-rehe” ndoro'e mo'ái hemiendukwe kwéry-rehe. Ore ae Hesu rehegwa nhe'ẽ ne'lrã vyteri ohendu va'e ha-py meme oroho. Upéa

* 10.3-6 2 Co 6.7; Ef 6.10-13

orojapo-gwi peẽ ave pehendú oréhegwi hesegwa nhe'ẽ. Ha upéa-rehe oroha-arõ pejerovia porãve râve hagwã-rehe. Upéa-rehe oroho jevy va'erã pende ha-py hetave tave hagwã Nhandejáry nhe'ẽ oromombe'u hagwã peẽ-my. Nhandejáry ore mondo ha-py ae mate ore oroho va'erã.

¹⁶Peẽ-my oromombe'u heta rire oroho jevy-ta mombyryve. Mombyryve ryve tetã ambue mbue-py ore orohose jevy. Hesu rehegwa nhe'ẽ porã nohendú vyteri va'e ha-py oroho jevy-ta oromombe'u hagwã hesegwa nhe'ẽ. Upéixa ramo ndikatúi avave he'i ore-rehe “Hesu rehegwa nhe'ẽ oikwaa va'e-pe omombe'u jevy Paulo heta gwenduhare-rehe rei onhemomba'egwasu hagwã” ndikatúi he'i ore-rehe hikwái.

¹⁷Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e he'i:

“Oime ramo onhemomba'egwasuse va'e, tonhemomba'egwasu

Nhandejáry Hesu Cristo-rehe”

he'i Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e.

¹⁸Nhanhemboete ramo, nhane rembiapo-rehe nhanhemomba'egwasu ramo, nhane akã-gwi rei ae nhanhemboete rei jaiko-vy. Ha “Hekoha porã-ma voi” he'i ramo katu nhande-rehe Nhandejáry, nhande rekoha porã-ma voi.

Paulo ndaha'úi gwĩ Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u ra'anga va'e kwéry-rami

11 ¹Itavy va'e-rami voi para'e aiko peẽ-my anhemonhe'ẽ eterei-gwi. Ndapotoryvaséi jepe aipota peikwaa porãve xe reko-rehe. ²Ajepy-apy voi pende-rehe kwéry. Nhandejáry hakate'ỹ nhande-rehe ha-rami ave xe rakate'ỹ voi pende-rehe kwéry. Pende ru-rami ave ajepy'apy pende-rehe. Túvy gwajýry kunhataĩ ime e'ỹ va'e-rehe hakate'ỹ-vy, oipe'a íxupe gwarã imerã. Upéixa ramo ha'e ae omerã gwembiahyhu-pe anho ohayhu hagwã. Upéixa ave xe apogwereco xe raji-rami. Pene rembiayhurã aipe'a-ma peẽ-my héry va'e Cristo. Aipota eterei peha'arõ íxupe pende ky'a e'ỹ reheve. Upéa-gwi xe rakate'ỹ pende-rehe.

³Pejerovia porã va'ekwe Cristo-rehe. Pende py'apyhy-ma Cristo. Pende py'apy gwive pegwata-ma va'ekwe indive. Áy ae ajepy'apy pende-rehe Cristo-gwi pene mbojere jevyse va'e-rehe. Oĩ-ma pene mbotavyse va'e, pene monhomongeta rei va'e pende py'apy-py ogwero va' uka-vy pende resa Nhandejáry-gwi. Upéixa-gwi ajepy'apy-ma pende-rehe. Ouse va'erã pende resa rerova ukase jevy va'e pene mbotavyse va'erã. Ani penhembotavy uka íxupe. Ani Eva amyri-rami penhembotavy uka teĩ íxupe. Eva oikwaa teĩ jepe va'ekwe. Onhembotavy uka joty va'ekwe onhemombói ou-vy va'e-pe. Gweko-rupima oity va'ekwe Eva-pe anhaygwasu. Ani penhembotavy uka avave-pe. Ani pejehesa rerova Hesu-gwi hese.” ⁴Amombe'u porã-ma va'ekwe peẽ-my Hesu rehegwa nhe'ẽ tee. Ha'e anho voi nhane resende tee harã. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-rehe amombe'u porã-ma ave va'ekwe peẽ-my. Upe anhete nhe'ẽ pehendú va'ekwe jepe, perohory joty gwĩ arandu rehegwa nhe'ẽ ra'anga omombe'u va'e kwéry-pe. Ogwahẽ ramo pende ha-py, pehenduse voi hemimombe'u. Ha'e kwéry katu pene mbotavy jevy va'erã voi. Hesu aikwaa e'ỹ va'e rehegwa nhe'ẽ omombe'u ramo peẽ-my pejeapysaka teese voi hese. Nhe'ẽ Marangatu tee e'ỹ va'e aikwaa e'ỹ va'e rehegwa nhe'ẽ omombe'u ramo peẽ-my pejeapysaka teese

ave hese. Pende rerovase jevy Cristo tee-gwi. Ha peẽ katu pembovy'ase íxupe kwéry. Niporãi voi upe pende rekoha.⁵ “Ore katu Hesu remimbo'e hemimondo tee va'e” he'i mo'ã ójehe peẽ-my. “Ore ramigwa ndaipóri oikwaa va'e” he'i mo'ã ave peẽ-my onhembotuvixase-vy. Xe ae katu nda'éiry upeixagwa. Nanhembotuvixaséi ramo jepe ndaha'éí hekoha porãve va'e xéhegwi ha'e kwéry. Ha peẽ katu Hesu rembigwái e'ỹ-rehe pejeroviasewe.

⁶ “Inhe'ẽ ngatu porãve va'e-rami nomombe'úi nhande-vy Paulo” peje para'e xe-rehe. Naxe dhe'ẽ ngatu kwaái ramo jepe ndaijapyí voi xe remimombe-urã. Aikwaa porãve rãve xe dhe'ẽrã. Anhetegwa mate voi xe remimombe'u. Hesu Cristo rehegwa aikwaa porã tee voi xe. Upéa ahexa uka meme va'ekwe peẽ-my. Hesu rehegwa dhe'ẽ amosarambi va'ekwe amombe'u-vy peẽ-my.

⁷ Ndaxe reko johu porãi voi nipo araka'e. Hepy e'ỹ reheve voi amombe'u va'ekwe peẽ-my Nhandejáry dhe'ẽ. “Hembigwaa tee ramo ra'e hepy-rehe mante ra'e oporomo'arandu arã ra'e” peje rei nipo ra'e xe-rehe ndaxe reko johu porãi-vy. Apohexakwaa rei-gwi ae aiko va'ekwe pene pa'ũ-rupi amombe'u mbe'u peẽ-my Hesu Cristo rehegwa dhe'ẽ. Upéa-rehe anhemomiríve va'ekwe peẽ-my pejeroviave hagwã Hesu Cristo-rehe peiko porã hagwã indive. Upe xe rembiapo porãkwe-rehe “Hembiapo vai” peje rei joty xe-rehe ra'e. Ndapejohu porãiry nipo ra'e xe reko.

⁸ Amombe'u jave va'ekwe peẽ-my Hesu rehegwa dhe'ẽ, tetã ambue-gwi Hesu reroviaha ombou va'ekwe xe-vy xe mba'e repyrã. Mombyry jepe aiko ramo íxugwi kwéry íxupe amba'apo va'e-rami xe rereko ha'e kwéry. Upéixa oroiko va'ekwe pehendu porã hagwã Hesu rehegwa dhe'ẽ. ⁹ Pene pa'ũ-rupi aime ramo va'ekwe xe mba'e repyrã ndarekói jepe pendéhegwigwa-rehe ndajeruréi joty va'ekwe peẽ-my. Upéixa aikotevẽ jepe aĩ-vy va'ekwe jave ou-ma Macedônia yvy-gwi Hesu reroviaha va'ekwe. Ome'ẽmba xe-vy xe remikotevẽ repyrã. Peẽ-my ndajeruréiry voi va'ekwe xe remikotevẽ. Mba'eve-rehe voi katu ndajerure mo'ãi ave peẽ-my pono peẽ-my ipohýi xe remikotevẽ repyrã-rehe. ¹⁰ Acaia yvy jerekwe-rupi aiko ramo hepyrã nda'éiry joty aiko-vy Hesu rehegwa dhe'ẽ mombe'u-vy. Anhete voi upe xe dhe'ẽ. Hesu-rehe ajerovia-gwi naxe dhe'ẽ apúi va'e voi xe. ¹¹ “Ma'erã-gwi gwemimombe'u repyrã-rehe noporandúiry” peje araka'e peporandu-vy araka'e xe-rehe. “Nanhande rayhúi-gwi para'e nopenái nhande-rehe oporandu hagwã nhande-vy opirapirerã-rehe” peje nipo araka'e xe-rehe. Ma'erã-gwi upéixa peje araka'e xe-rehe? Xe katu apohayhu voi. Tupã Nhandejáry oikwaa voi xe apohayhuha.

¹² Oĩ gwĩ “Paulo reko-rami ave xe reko porã” he'i ra'anga rei va'e ójehe. Xe katu hepyrã e'ỹ-rehe amombe'u Hesu rehegwa dhe'ẽ. Ha'e kwéry ae katu hepyrã-rehe mante omombe'u ra'anga anga rei oiko-vy. Upéixa-gwi “Paulo reko-rami ave xe reko” he'i mo'ã ójehe. Ha'e gwekoha ombojojase mo'ã oiko-vy xe rekoha-rehe ha xe katu xe remimombe'ukwe repy-rehe ndajeruréi peẽ-my. ¹³ Nhandejáry remimondo tee-rami ojehexa ukase mo'ã hikwái. Onhemboheko porã ra'anga mo'ã oiko-vy. “Cristo réry-py oromombe'u inhe'ẽ” he'i rei rei ójehe ijapu-vy. Oporombotavy va'e voi ha'e kwéry oiko-vy.

¹⁴ Upéixa voi anhaygwasu Satanás ave oiko. Oporohoko a'ã kwaa ou-vy. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa tee ramo mo'ã ojehexa uka ou-vy.

* 11.3-4 Mt 7.15; Rm 16.17; Gl 1.8; Ef 5.6-7; Cl 2.8; 2 Pe 2.1-2; 1 Jo 4.1

Onhembohesakā a'ā anhaygwasu. “Nhandejáry rembigwái tee voi nipo xe mo'arandu ra'e” nhane mbo'e ukase voi ójehe. ¹⁵Ha'e-rami ave inharandurupi oiko va'e oporoheko a'ā kwaa voi. Heko porā va'e-rami ojehexa uka nhande-vy. Nhane mbotavyse-gwi omombe'u ra'anga anga rei Nhandejáry nhe'ē nhande-vy. Opa-ma ramo ko yvy hembiapo apokwe-rehe ombohasa asy va'erā íxupe kwéry Nhandejáry.

¹⁶Xe Paulo ha'e jevy-ta peẽ-my. Ani xe rereko teĩ itavy rei va'e-rami. Oĩ ramo jepe “Itavy rei ko Paulo” he'i va'e xe-rehe, tojeapysaka katu xe nhe'ē-rehe. Gwĩ Nhandejáry nhe'ē omombe'u ra'anga va'e kwéry onhembotuvixa hagwe-rami, xe ave anhembotuvixa-ta peẽ-my. Itavy va'e-rami jevy anhemombe'u-ta peẽ-my. ¹⁷Nhandejáry nde'íry jepe xe-vy aipo ha'e hagwā peẽ-my anhemombe'u-ta itavy va'e-rami. Upéixa anhemombe'u jepe xe reko porā-rehe mate joty aikwaa uka va'erā kuri peẽ-my. ¹⁸Oĩ heta va'e ojéhegwi rei onhembotuvixa ukase peẽ-my. Xe ave anhemboetese va'e-rami aiko-ta kuri ave peẽ-my.

¹⁹“Nhane arandu porā ra'e” peje rei pendéjehe. Pene arandu porā ramo ma'erā po pemogwahē porā upe oakā-gwi rei inharandu va'e pene mbotavyha kwéry? ²⁰Pende-rehe omanda rei va'e-rehe pejerovia tee ra'e. Gwembigwái ramo pende rereko rei ramo jepe pemboete joty ra'e íxupe. Pene rembiporu oipe'a rei pendéhegwi ramo jepe, pene mboporياهو ramo jepe pemboete joty ra'e íxupe. Pene mbotavy ramo jepe, pene momirĩ ramo jepe onhembotuvixa ete-vy peẽ-my, pende rova pete ramo jepe pemboete joty ra'e íxupe. “Xe arandu voi” peje rei joty pendéjehe.

²¹“Ndaipy'agwasúi Paulo” peje ra'e xe-rehe. Peje porā voi. Néi. Ndaxe py'agwasúi apogwerekó asy hagwā. Gwĩ onhembotuvixa rei va'e ipy'agwasu he'i hagwā “Kóxa aiko-gwi xe reko porā”. Upe va'e reko porā-gwi xe ae xe reko porāve katu. Xe ave, xe Paulo, itavy va'e reko vérami aiporu-ta peẽ-my. Anhembopy'agwasu xe reko porāha amombe'u hagwā peẽ-my.

²²“Xe rugwy re'íyí voi hebreu kwéry. Hebreu tee va'e voi ko xe” he'i ójehe upe Hesu remimondo ra'anga va'e kwéry pene mboa'e'ỹ uka hagwā rei xe-rehe. Xe katu hebreu tee ave xe. “Myamyri Israel remiarirō Nhandejáry rembiporavokwe voi ko xe” upéixa ave ha'e kwéry he'i ave ójehe. Upéixa ave xe. “Abraão amyri xe ramoigwasu tee voi” he'i ave ójehe onhemomba'egwasu rei-vy. Xe ave, xe ramoigwasu tee Abraão amyri ave xe.

²³“Ore Hesu rembigwái” he'i onhemombe'u mo'ā penhemboa'e'ỹ uka hagwā xe-rehe. Xe hembigwái porāve voi íxugwi kwéry. Amba'apo porāve íxugwi kwéry xe. Itavy va'e vérami tanhemombe'u jevy peẽ-my xejehegwi-gwa. Hesu-rehe ija'e'ỹ va'e ogwerekó asy meme Hesu nhe'ē mombe'uhaty kwéry-pe. Upéixa-gwi xe-vy ave xe rereko asy. Xe rereko asyve syve upe pene mbo'e a'ā a'ā rei va'e kwéry-gwi. Xe moĩ moĩ va'ekwe preso. Hetave xe moĩ preso íxugwi kwéry. Ha hetave va'ekwe xe nupā ave. Xe nupā nupā meme voi va'ekwe. Haimete mete xe juka ave va'ekwe. Ahasa asyve voi íxugwi kwéry.

²⁴Hesu rehegwa nhe'ē amombe'u mbe'u-gwi va'ekwe xe nupā uka vakapi ojepogwā va'ekwe-py. Cinco vése xe nupā uka upéixa judeu kwéry mburuvixa va'e. Xe nupā jave, xe nupā jevy jevy. Trinta e nove vése peve xe nupā jevy jevy voi va'ekwe. ²⁵Mbohapykwe jevy xe nupā va'ekwe yvyra-py Roma yvy pygwa kwéry. Oĩ ave ojogweroaty voi va'ekwe xe-rehe xe api api-vy

ita-py. Mbohapykwe onheapymĩ pymĩ va'ekwe xe ryrũ kanoagwasu ygwasu mbyte-rupi ahasa mo'ã ramo. Ygwasu mbyte-py rei ajepyhy rei va'ekwe aĩ-vy. Xe ryrũ kanoagwasu ho'ypy-ma ramo ygwasu mbyte-py rei apyta va'ekwe aĩ-vy. Peteĩ áry pyhare peve aĩ va'ekwe upe-py amano hagwã mo'ã. * ²⁶ Hesu rehegwa nhe'e amombe'u hagwã agwata puku puku meme voi aiko-vy. Upéixa-gwi heta-ma xe jukaharägwẽ-gwi aha jepe jepe aiko-vy. Ysry-rupi agwata jave haimete xe juka va'ekwe. Mondaha oiko va'e haimete ave xe juka va'ekwe. Xe ra'arõ porã va'ekwe xe re'ýi kwéry judeu kwéry xe juka hagwã mo'ã. Judeu kwéry e'ý va'e gwive xe jukase mo'ã. Tetã-rupi agwata ramo, tekwaty e'ý-rupi ahasa ramo, yugwarusu rovái-rehe ahasa ramo heta jevy ahasa asy haimete amano hagwã mo'ã. Hesu rerovia ra'angaha xe rereko asy meme. Áy peve xe rereko asy. Hesu rehegwa nhe'e amombe'u-gwi xe rereko asy meme joty voi. * ²⁷ Tetã tetã-rupi amombe'u hagwã Hesu rehegwa nhe'e aha meme. Aha jave amba'apo aha-vy. Xe rembiapo eterei-gwi xe mokane'õ ne'õ. Heta ndakéiry. Heta ave xe vare'a va'ekwe aha-vy. Xe y'uhéi jepe va'ekwe aha joty. Akaru e'ý e'ý reheve aha ave va'ekwe. Peteĩmi ao reheve aha va'ekwe. *

²⁸ Hesu reroviaha kwéry opa rupigwa-rehe ajepy'apy aiko-vy va'ekwe, äy peve. "Oiko porã para'e tapa ndoiko porã Hesu ndive" ha'e voi aiko-vy. ²⁹ Oĩ ramo oiko porã hagwã-rehe ikangy va'e iyyke-rehe aise aipytygwõ hagwã íxupe. Oĩ ramo íxupe oity ramo gweko-rupi hekoha vai va'e, avy'are'ý-ma voi hese ajepy'apy-vy.

³⁰ Nanhembotuvixaséi teĩ jepe, tekotevẽ ramo, anhembotuvixa va'erã peẽ-my. Xe mbaraete tee e'ý rehegwa mate ae tanhemombe'u peẽ-my anhembotuvixa-vy. ³¹ Ndaxe apúi peẽ-my. Nhandejáry Hesu Cristo Ru, upe onhemboete opa e'ý reheve va'e, oikwaa nda xe apúi va'e voi ko xe.

³²⁻³³ Aime ramo va'ekwe Damasco tetã-my xe pyhy ukase mo'ã va'ekwe mburuvixa. Aretas mburuvixave réry-py oiko pe mburuvixa upe-py. Tetã jere jokoha-rupi omoĩ heta soldado xe pyhy uka hagwã mo'ã. Xe irũ kwéry xe resende joty. Ajakagwasu-py xe moĩ xe monhemi-vy. Okẽ'i-rupi xe mosẽ va'ekwe. Xe mbogweý xe reraha-vy xe pyhyharägwẽ-gwi, aha jepe joty íxugwi kwéry. Upéixa-gwi Damasco tetã mygwa mburuvixagwasu xe pyhy uka mo'ã va'ekwe. *

Nhandejáry ojehexa uka va'ekwe Paulo-pe ikéry-py e'ý va'ekwe

12 ¹ Naiporãi nanhembotuvixase rei ramo jepe, tanhemombe'u xe reko porã-rehe peẽ-my. Jahexa e'ý va'e xe kéry-py e'ý ahexa va'ekwe. Upéa-rehe amombe'u-ta peẽ-my. Xe-vy voi va'ekwe ojehexa uka porã Nhandejáry ohendu uka porã ave xe-vy onhe'e va'ekwe. Upe xe voi aikwaa va'e-rehe amombe'u-ta peẽ-my peikwaa porãve hagwã peẽ.

² Yma va'ekwe Cristo-rehe ajerovia rire xe reko nandi jepe Nhandejáry xe rorojeupi rei xe reraha-vy gwenda-py. Yváy mbohapyha peve gwenda iporã ete va'e-py xe renogwahẽ va'ekwe xe reraha-vy. Ojapo-ma quatorze ro'y xe reraha hagwe. Ndaikwaái xe rete reheve para'e xe rete e'ý reheve para'e

* 11.25 At 16.22; 14.19 * 11.26 At 9.23; 14.5 * 11.23-27 1 Co 4.11-13; 2 Co 4.8-10; 6.4-5

* 11.32-33 At 9.23-25

xe reraha-ma va'ekwe oha-py. Nhandejáry ae katu oikwaa. ³Aikwaa joty xe reraha hagwe. Xe rerojeupi va'ekwe xe reraha-vy. Xe reko nandi reheve tapa xe rete e'ỹ reheve ndaikwaa porãi. Nhandejáry ae oikwaa. ⁴Upe-py yváy-py ahendu nhe'ẽ porã eterei. Ndikatúiry nhande yvy pygwa nhamombe'u jevy upéa nhe'ẽ. Iporã eterei-gwi nhande ndajaiporu kwaái upéa nhe'ẽ.

⁵Upe xe reko iporã eterei hagwe-rehe anhemomba'egwasuse ramo ra'e iporã arã ra'e. Xe reko porã-rehe ajehexa ukase porã ramo ra'e anhemomba'egwasu va'erã ra'e peẽ-my. Xéjehe katu nanhemomba'egwasuséiry. Xe mbaraete e'ỹ rehegwa nhe'ẽ mante aikwaa uka va'erã peẽ-my.

⁶“Cristo reko-rupi aiko porã” ha'e ramo ra'e hupigwa-rupi voi amombe'u arã ra'e jepe xéjehe, naxe arandu porãi arã ra'e joty upéixa anhemomba'egwasu ramo ra'e. Iporãve namombe'úiry peẽ-my. Xe reko peikwaa-ma voi. Xe remimombe'u peikwaa-ma ave. Kol'anga xe rereko porãve hagwã ndajekwaa ukaséi peẽ-my. Iporãve akirirĩ tee aiko-vy.

⁷“Iporã eterei va'e avave ndohexái va'e xe ae ahexa-ma” niporãi amombe'u anhemomba'egwasu-vy. Upéa-gwi Nhandejáry omoĩ va'ekwe xe-rehe ju ramigwa xe mbohasa asy hagwã. Nhande rete kutu kutuha vérami, anhay-gwasu rembigwái ramigwa Nhandejáry ombou xe-vy. Pono anhemomba'egwasu upéa omoĩ xe-rehe. ⁸“Ko xe mbohasa asyha eipe'a emboyke xéhegwi” ha'e va'ekwe Nhandejáry-pe ajerure-vy. Mbohapy jevy ajerure va'ekwe oipe'apa hagwã mo'ãi xéhegwi. ⁹Ha ndoipe'a mo'ãi voi va'ekwe xéhegwi. “Oroporiahuvereco reko-ta, oromombaraete meme va'erã ereikotevẽ jave” he'i va'ekwe xe-vy. “Naimbaraetéi va'e-pe amombaraete porã tee joty” he'i va'ekwe xe-vy. Xe mombaraete hagwã he'i ramo xe-vy xe mbovy'a. Ay peve naxe mbaraetéi ramo jave avy'a. Aipota Cristo pu'aka ojehexa uka xe-rehe xe mombaraete jevy hagwã. ¹⁰Naxe mbaraetéi ramo jepe avy'a joty aiko-vy. Xe-rehe ija'e'ỹ va'e onhe'ẽ rei rei ramo jepe xe-rehe, aikotevẽ eterei ramo jepe, Hesu-rehe ojerovia e'ỹ va'e xe rereko asy ramo jepe, Cristo rape-rupi aiko-gwi anhemboasy ramo jepe, avy'a joty aiko xe. Naxe mbaraetéi jave Nhandejáry ae xe mombaraete jevy.

Corinto tetã mygwa Hesu-rehe ojerovia va'e-rehe Paulo ojepy'apy

¹¹Itavy va'e vérami voi anhemomba'egwasu kuri ahai-vy. Pende-rehe ha-py voi itavy va'e vérami anhe'ẽ porã porã xéjehe. Peẽ napepenáiry xe-rehe. Nhandejáry remimondo a'ã a'ã-rehe mate pepena peiko-vy. Mbava'e-py tipo ha'e kwéry hembiaapo porãve xéhegwi? Mba'eve-py. Xe xe rembiapo porãve meme íxugwi kwéry. Xe reko mirĩ jave jepe, xe xe rekoha porã teeve íxugwi kwéry.

¹²Aime jave va'ekwe pene pa'ũ-my ohexa uka peẽ-my opu'aka teeha Nhandejáry. Hemimbo'e hemimondo tee aiko-gwi amombe'u jave va'ekwe inhe'ẽ ha'e ojehexa uka va'ekwe hexapyrã-rupi peẽ-my. Gwembiaapo porã ojapo Nhandejáry. Nhane rembiexa e'ỹ va'e ojapo meme ave hesegwa nhe'ẽ amombe'u jave va'ekwe peẽ-my. Xe hemimbou tee ajekwaa meme-ma va'ekwe pene pa'ũ-my. ¹³Tetã tetã-rupi Hesu réry-py onhomboaty aty va'e-pe areko va'ekwe-rami apogwereco ave va'ekwe. Peteĩ mba'emi mate ndajapói ndapogwerekói peteĩxa tetã ambue pygwa ndive. Upe pygwa kwéry ome'ẽ meme va'ekwe xe-vy ãy peve xe remikotevẽ. Ha peẽ katu mba'eve napeme'ẽiry xe-vy. Ndajerurúi va'ekwe peẽ-my xe remikotevẽ-rehe. Upéa-rehe “Hembiaapo

vai nhande-vy Paulo” peje rei nipo ra'e xe-rehe. Aipo ramo ajerure kuri peẽ-my xe poriahuvareko rei hagwã. Peẽ-my pende rereko asy va'e-rami apogwereko-ma ramo ra'e, xe poriahuvareko rei va'e-rami joty taxe moingo mani, ha'e-ta peẽ-my.

¹⁴Mokõi jevy aha va'ekwe pende ha-py apopohu-vy. Ko'ây ahase jevy pende ha-py. Aiko hagwe-rami aiko hagwã pende ha-rupi jevy. Naporandu mo'ãi peẽ-my xe rekotevê-rehe. Ndaha'úi pene mba'e-rehe apena-gwi ahase pende ha-rupi. Aipota ae peẽ xe rerovia nhande joja porã hagwã onhondive. Mitâygwe nome'úi omongakwaahare-pe mba'eve hemikotevê. Túvy ae ome'ê me'ê hemikotevê gwa'y kwéry-pe gwajy kwéry-pe ave. Ha xe katu pende ru-rami aiko peẽ-my. Apombojerovia va'ekwe Hesu-rehe. Xe ra'y kwéry, xe rajy kwéry-rami peiko xe-vy.

¹⁵Upéa-rehe xe py'a gwive apopytygwõse aiko-vy. Opa xe mba'e kwéry ame'ê va'erã pende-rehe ha-py. Amano hagwã-rami aĩ arã ave peiko porã tee hagwã Cristo reko-rupi. Ha peẽ nipo naxe rayhu porãi voi ra'e apohayhu eterei-gwi.

¹⁶“Upéixa voi Paulo” peje para'e. “Gwemikotevê-rehe ndojerurúi jepe nhane mbotavy rei nipo ra'e” peje mo'ã nipo ra'e xe-rehe.

¹⁷Mba'eixagwa pa xe apombotavy va'e? Xe irũ amondo ramo pende ha-py apombotavy tipo? Nahániry. Xe aporombotavy e'ỹ va'e voi xe.

¹⁸Ajerure rure va'ekwe Tito-pe oho hagwã va'ekwe pende ha-py. Peteĩ nhande re'úi Cristo-rehe ojerovia va'e ave amondo ave Tito ndive oho hagwã va'ekwe pende ha-py. Pene mbotavy para'e Tito? Napene mbotavúi mba'eve-rehe upe xe remimondo kwéry. Peteixa oroiko indive. Peteixa ore py'a. Ore reko porã tee va'e voi ore. Oporombotavy e'ỹ va'e voi ore. ¹⁹“Ojehexa uka porãse jevy nhande-vy Paulo” are-ma peje rei araka'e xe-rehe. Ndaha'úi upéa-rehe anhemonhe'ê peẽ-my. Nhandejáry oikwaa Cristo réry-py ae anhemonhe'ê peẽ-my. Peẽ xe rembihayhu kwéry voi. Apopytygwõha ramo xe aiko peẽ-my.

²⁰Ajepy'apy voi pende-rehe. Agwahẽ ramo pende ha-py ndajohu porãi arã voi para'e pende rekoha, Nhandejáry rape-rehe ndapeiko porãi-gwi. Ha peẽ ave ndapejohu porãi arã para'e ave xe rekoha, apogwereko asy va'e-rami, apogwereko ramo. Upe va'e-rehe ajepy'apy pende-rehe. Oĩ para'e pene pa'ũ-my onhonhe'ê mbojevy jevy oiko va'e. Oĩ ave para'e gwapixa oiko porãha ndojohu porãi va'e ave. Oĩ ave para'e onhemoyrõ rei rei va'e ojóupe. Oĩ ave para'e ojóupe gwarã anho rei oipota va'e. Oĩ ave para'e ndoiko porãi va'e gwapixa ndive. Oĩ ave para'e onhe'ê rei va'e gwapixa-rehe. Oĩ ave para'e onhembotuvixase rei va'e. Peteixa voi nipo ra'e ndapeikovéi ra'e pende rapixa kwéry ndive. Pende reko porã e'ỹ ajohu ramo pende-rehe amboasy va'erã pende rekoha. Anhemonhe'ê pohúi arã peẽ-my. Pende rekoha vai-rehe anhemonhe'ê ramo pemboasy ave arã.

²¹Ajepy'apy pende rekoha-rehe, xe re'úi kwéry. Agwahẽ ramo pende ha-py anhemboasy va'erã para'e pende reko vaikwe-rehe. Nhandejáry xe motĩ arã voi pene pa'ũ-my aime jave napehendu porãi-gwi xe remimombe'ukwe perova hagwã pende rekoha vaikwe peiko porã hagwã indive. Gwĩ onhemboasy e'ỹ va'e gwembiapo vaikwe-rehe xe monhemboasy arã ave. Oĩ nipo heta pene pa'ũ mygwa gwembiapo vaikwe-rehe onhemboasy e'ỹ va'e ra'e.

Teko vai-rupi oiko jepe, menda'y-rehe ojogwerekko jepe, inhakã vai jepe, non-hemboasýiry joty okwa-vy. Nogwenotíry joty gwekoha-gwi ndogwerováí gwekoha vaikwe. Upéa-rehe atí va'erã Nhandejáry-gwi pendehegwi ave atí va'erã, pehendú rei-gwi xe remimombe'ukwe.

Agwahẽ ramo pende ha-py apomonhe'ẽ va'erã pene rembiapo vaikwe-rehe

13 ¹Agwahẽ-tama pende ha-py. Mokõi jevy agwahẽ va'ekwe upe-py. Aha jevy ramo amombohapy-ma va'erã xe ho hagwe pende ha-py. Agwahẽ ramo upe-py apomonhe'ẽ va'erã pene rembiapo vaikwe-rehe. “Hembiapo vai-ma upe va'e” omombe'u ramo xe-vy mokõi, mbohapy-ma imombe'uháry arovia-ma va'erã areko asy-ma hagwã upe hembiapo vai va'e-pe. ²Aime jave upe-py mokõiha hatã-ma voi va'ekwe xe anhemonhe'ẽ va'ekwe hembiapo vai va'ety-pe, ambue kwéry-pe ave anhemonhe'ẽ va'ekwe. Ko'ánga katu mombyry aime ramo jepe ha'e jevy-ta xe: Ndaiporiahuverekko mo'áiry avave-pe ajohu ramo hembiapo vaikwe hese kwéry, areko asy-ta voi íxupe kwéry.

³Oĩ ra'e gwĩ “Tojehexa uka porã katu ndande-vy Cristo Paulo omombe'u ramo” he'i rei ra'e xe-rehe. Pehexase para'e Cristo pu'akaha anhemonhe'ẽ ramo peẽ-my. Agwahẽ jevy ramo peikwaa voi arã “Paulo Cristo remimondo va'e voi” peje hagwã xe-rehe. Ohexa uka marangatu ete voi Cristo pene pa'ũ-my imbaraeteha.

⁴Ha'e ae yma va'ekwe okurusugwasu-rehe omano ramo ndaipu'akái vérami ójehe. Áy ae katu Nhandejáry pu'akaha-rupi oikove jevy-ma. Ore ave Cristo ndive peteíxa oroiko-gwi heko-rami oroiko. Ore rete kangy hete-rami ave. Nhandejáry pu'akaha-rupi ae ore mombaraete jevy, Cristo reko-rami ave oroi-kove hagwã.

⁵Peẽ katu, peteĩ teĩ penhemongeta katu pende py'apy-py peikwaa porã hagwã pende jeroviaha-rehe. “Ajerovia rei para'e ajerovia porã-ma para'e Hesu Cristo-rehe” peje ae katu pendéjehe penhemongeta-vy pende py'a ndive. Peẽ ae peikwaa pende py'apóry. Pejerovia tee ramo Hesu-rehe, inhe'ẽ marangatu onhemói pende py'apy-py pende py'apóry kwaaha pejerovia teemaha hese peikwaa hagwã. Ha ndapejerovia teíi ramo hese nomoíry. Penhemongeta katu pende py'apy-py peikwaa porã hagwã pende jeroviaha-rehe. ⁶Aipota voi peikwaa porã ore rekoha ore-rehe peje hagwã “Ói ave nipo ra'e Paulo py'apy-py ipy'apóry kwaaha ave” peje hagwã xe-rehe. Aipota voi peikwaa porã upe va'e.

⁷Orombojeupi ore nhe'ẽ Nhandejáry-pe pende reko porã-rehe: “Enhangareko porã Corinto pygwa kwéry-rehe ponove ojejavy” oro'e pende reko porã-rehe orojerure-vy Nhandejáry-pe. Upéixa ajerure ramo íxupe ndaha'éiry xe rerekko porã hagwã-rehe. Pende reko porã-rehe ae xe ajerure. Ndaha'éí ave he'i hagwã pende rexaháry: “Paulo renduhare oikwaa porã nipo Cristo rape rehegwa nhe'ẽ. Omombe'u porã nipo ra'e Paulo” nde'i ukaséi avave-pe. Pende reko porã-rehe Cristo reko-rami hagwã-rehe mate ajerure Nhandejáry-pe pende-rehe. Oĩ ramo jepe ore momba'e rei rei va'e, xe ae katu aipota pende reko porã meme ae joty peiko-vy.

⁸Anhetegwa va'e meme amombe'u-ta. Ajehexa uka porãse-vy rei, ndikatúi xe apu. Anhetegwa va'e ndikatúi xe amboyke.

⁹Upéa-gwi pene mbaraete ramo Hesu-rehe pejerovia tee-gwi orovy'a-ma va'erā pende-rehe kwéry. Nore mbaraetéi ramo jepe orovy'a arā joty pende-rehe. Orojerure rure Nhandejáry-pe pene mombaraeteve teve hagwā peiko hagwā heko tee-rupi.

¹⁰Upe va'e-rehe ahai peē-my kwatia. Agwahē e'ỹ mboyve anhemonhe'ē teese peē-my arova uka hagwā pende reko peē-my. Upéixa ramo ndapogwe-reko asýi va'erā pende ha-py aime jave. Nhandejáry réry-py inhe'ē mombé-uha ramo aiko peē-my. Ndaha'éi anhemonhe'ē asyse-gwi rei aiko upéixa peē-my. Pene pytygwō hagwā peikwaa porāve hagwā inhe'ē aiko peē-my inhe'ē mombé-u-vy.

Paulo omondo omandu'aha

¹¹Opa-tama xe nhe'ē ahaise va'e. Mixīve mate ahai-ta peē-my xe re'ýi kwéry. Tapeiko katu Cristo reko tee-rupi. Tapehendu porā katu xe remimombe'ukwe. Tapeiko peteixa onhondive. Pende py'agwapy reheve tapeiko onhondive. Upéixa peiko ramo Nhandejáry oĩ arā pene ndive. Ha'e nhande rayhuha, nhane mbopy'agwapy va'e voi ave.

¹²Pejotopa ramo, penhoanhuvā nhuvā pejoyayhupa rei-vy.

Hesu reroviaha ko'a pygwa omandu'aha omondo uka-ta kwatia peē-my.

¹³⁻¹⁴Nhandejáry Hesu Cristo tapende rovasa porā katu pende rexakwaa rei-vy. Tapene mandu'a meme katu Tupā Nhandejáry pende rayhuha-rehe. Tapene moirū irū katu Nhe'ē Marangatu tee va'e.

Paulo remimombe'ukwe

Galácia yvy pygwa pegwarã

epístola de Paulo aos gálatas

Paulo omondo Galácia yvy pygwa-pe onhe'ẽ. Kwatia-rehe omondo

1 ¹⁻² Hesu reroviaha Galácia yvy-py oiko va'e onhomboaty aty ha-rupi. Xe Paulo amondo-ta peẽ-my xe nhe'ẽ. Xe katu Hesu Cristo remimondo va'e. Ndaikói va'ekwe Hesu Cristo remimondo ramo teko rei nhe'ẽ-py. Ndoikói xe moingo va'ekwe Hesu Cristo remimondo ramo. Hesu Cristo ae xe moingo va'ekwe gwemimondorã. Xe moingo va'ekwe Nhandejáry ave Nhande ru gwemimondorã. Gwa'ýry Hesu Cristo omano rire, túvy omoingove jevy va'ekwe íxupe. Ha ko'ánga xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e, entéro xe ndive oiko va'e gwive omondo-ta peẽ-my omandu'aha. ³ Tapende rovasa katu Nhandejáry Nhande Ru va'e pende rexakwaa rei-vy. Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry Hesu Cristo ave. Tapene mbopy'agwapy ave.

⁴ Ha Hesu Cristo onheme'ẽ va'ekwe ijukaharã-pe. Ojejuka uka rei va'ekwe omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe, nhane resende hagwã, ndajaikovéi-ma hagwã äygwa hekoha vai va'e reko-rupi. Nhandejáry Nhande Ru va'e remimbota-rupi ojapo upéa. ⁵ Upéa-gwi hembiaapo porã-gwi, tonhemomba'egwasu meme ete katu Nhandejáry opa e'ý reheve. Aipota upéa. Amém.

Cristo rehegwa nhe'ẽ porã peteixa

(Mt 7.15; Rm 16.17; 2 Co 11.2-4; Ef 5.6; Cl 2.8; 1 Ts 2.4; 2 Pe 2.1-3; 1 Jo 4.1)

⁶ Pene renói va'ekwe Nhandejáry pemoirũ hagwã íxupe, Cristo pende rexakwaa rei hagwã. Ha ko'ánga katu oĩ he'i va'e pende-rehe: "Sapy'a ojerovia-ma Nhandejáry-rehe. Ha ko'ánga katu pya'e oheja jevy-tama Nhandejáry-pe. Ojehesa rerova-tama outro kwéry-rehe, Cristo rehegwa nhe'ẽ porã omombe'u ambue va'e-rehe" he'i pende-rehe.

Upéa ahendu ramo, xe mondýi voi.

⁷ Upe va'e peẽ-my omombe'u ambue va'e: "Cristo rehegwa nhe'ẽ porã voi ore remimombe'u" he'i mo'ã omombe'u-vy. Ha ndaha'úi inhe'ẽ tee omombe'u va'e peẽ-my. Omombe'u joavy avy peẽ-my pene akã ombotarova rei-vy. Inhe'ẽ porã tee va'e ohekoviarõse mo'ã peẽ-my. ⁸ Ha pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Cristo rehegwa nhe'ẽ porã peteixa. Oromombe'u va'ekwe peẽ-my Cristo rehegwa nhe'ẽ porã. Ha ko'ánga katu: "Ijapu ra'e ore remimombe'ukwe"

oro'e jevy ramo peẽ-my, ivai arã. Oromombe'u ambue ramo peẽ-my, tore mondo katu ojêhegwi Nhandejáry ore mbohasa asy hagwã-py. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ave omombe'u ambue ramo peẽ-my, ivai arã. Omombe'u ambue ramo peẽ-my, tomondo katu íxupe ojêhegwi Nhandejáry ombohasa asy hagwã-py. ⁹Oro'e hagwe-rami, ko'ánga ha'e jevy-ta peẽ-my. Oime ramo Cristo rehegwa nhe'ẽ porã pehendú e'ỹ hagwe-rami omombe'u va'e, tomondo katu íxupe ojêhegwi Nhandejáry ombohasa asy hagwã-py. ¹⁰Upéixa anhe'ẽ pohýi ramo, ma'erã he'i xe-rehe: "Paulo he'i upéa oipota hapixa kwéry omboete íxupe-gwi" he'i mo'ã xe-rehe. Ha anhetegwa va'e katu nomombe'úi. Anhemboete ukase ae Nhandejáry-pe. "Teko rei remimbota-rupi oiko Paulo" he'i mo'ã xe-rehe. Nomombe'u porãi xe rehegwa. Teko rei remimbota-rupi aiko vyteri ramo ra'e, ndaikói arã Cristo remimbota-rupi ra'e. Ndaikói arã ra'e a-rami Cristo rembigwái ramo.

Paulo oiko-ma Hesu Cristo remimondo ramo

(1 Ts 2.4)

¹¹Xe re'ýi kwéry ha'e-ta peẽ-my. Cristo rehegwa nhe'ẽ porã, xe remimombe'u va'e, ndaha'úi voi teko rei akã gwigwa rei. Aipota peikwaa upéa. ¹²Cristo rehegwa nhe'ẽ porã ndoikóiry xe-vy omombe'u va'ekwe. Inhe'ẽ-py xe mbo'e va'ekwe ndoikóiry. Hesu Cristo ae oikwaa uka xe-vy va'ekwe onhe'ẽ porã omombe'u va'ekwe xe-vy. Upéa-gwi xe nhe'ẽ ndaha'úi teko rei akã gwigwa rei amombe'u.

¹³Ha peẽ peikwaa voi xe rekokwe. Judeu kwéry xe rugwy re'ýi voi. Xe rekokwe judeu reko-rupi aiko ramo va'ekwe peikwaa voi. Xe ko areko asy va'ekwe aiko-vy Hesu reroviaha kwéry-pe, Nhandejáry rembiporavo va'e-pe. Xe poxy-vy voi areko asy va'ekwe íxupe kwéry. Ajukase mo'ã va'ekwe aiko-vy íxupe kwéry. ¹⁴Ha ore rembypy ore ramói kwéry remimombe'ukwe gwive, ore rekoha, upéa ahendu porãmbaseve seve va'ekwe. Upéa-gwi heta xe re'ýi rugwy kwéry, xe jave ikaria'y va'e ohendu porã ramo ore ru he'i va'ekwe gwive, xe katu ahendu porãve voi. Judeu reko-rupi aikose voi va'ekwe.

¹⁵Ha Nhandejáry katu omoí va'ekwe xe-vy xe rembiaporã xe reko e'ỹ ramo. Ha upéi katu xe renói va'ekwe xe rexakwaa rei-vy amoirũ hagwã íxupe. ¹⁶Hemimbota-rupi ohexa uka va'ekwe xe-vy gwa'yry amombe'u hagwã ta'yry rehegwa nhe'ẽ judeu e'ỹ pa'ũ-rupi. Upe-ma ramo nanhombo'e mbo'úi xe rapixa kwéry ndive. ¹⁷Ndahái va'ekwe Jerusalém tetã-my anhombo'e hagwã Hesu remimondo va'e ndive. Upe-py Pedro oirũ ndive Hesu remimondo ramo oiko-ma xe renonderã. Ha ndahái joty va'ekwe anhombo'e hagwã hendive kwéry. Ha upéi katu aha pya'e ae íxugwi kwéry yvy akéno-py. Arábia yvy-py aha va'ekwe. Upe-gwi aju jevy ramo aha Damasco tetã-my. Upéa-gwi xe nhe'ẽ ndaha'úi teko rei akã gwigwa rei amombe'u.

¹⁸Upe rire mbohapy ro'y rire aha Jerusalém-my. Pedro pohu-vy aha. Upe-py apyta. Quinze áry apyta hendive. ¹⁹Ha outro kwéry Hesu remimondo va'e, avave-pe ndahexái. Tiago Nhandejáry Hesu ryvy mante ahexa.

²⁰Ko va'e kwatia-rehe amoí va'e anhetegwa voi. Nhandejáry resa-py amoí anhetegwa voi. Ndaxe apúi voi.

²¹ Ha upéi katu asê Jerusalém-gwi. Aha Síria yvy-rupi. Cilícia yvy-rupi aha ave. ²² Ha Judéia yvy-rupi katu Hesu reroviaha onhomboaty aty va'e ndaxe rexái voi. ²³ Ndaxe rexái ramo jepe, ohendu xe rerakwã: "Nhande kwéry Hesu reroviaha va'e gwive, Paulo nhane moingo asy va'ekwe jajehesa rerova e'ý hagwã mo'ã Hesu-gwi, jarovia e'ý hagwã mo'ã Hesu rehegwa nhe'ê porã. Ha ko'anga katu ha'e ae Hesu rehegwa nhe'ê porã tee omombe'u oiko-vy" he'i xe mombe'u-vy hikwái. ²⁴ Upéixa ramo xe rerakwã rendu-vy omomba'egwasu Nhandejáry-pe hikwái.

Paulo oho Hesu reroviaha ruvixa ha-py

2 ¹ Upe rire, quatorze ro'y rire aha jevy va'ekwe Jerusalém tetã-my. Barnabé ndive aha va'ekwe. Ha Tito katu oho ave xe ndive.* ² Ha Nhandejáry xe-vyte oikwaa uka ra'e xe raperã. Upéa-gwi aha va'ekwe Jerusalém tetã-my. Orogwahê-ma ramo upe-py, aha Hesu reroviaha ruvixa ha-py. Ha'e kwéry anho ha-py aha amombe'u-vy. Hesu rehegwa nhe'ê xe remimombe'u judeu e'ý kwéry pegwarã, amombe'upa porã íxupe kwéry aikwaa uka-vy: "Ndopo-rami amombe'u judeu e'ý kwéry-pe" ha'e Hesu reroviaha ruvixa-pe. Ndaipotái he'i xe remimombe'u-rehe, xe remimombe'urã-rehe ave: "Ndaha'êi Hesu rehegwa nhe'ê tee va'e Paulo remimombe'u" ndaipotáiry he'i mo'ã xe-rehe upéa.

³ Oime ave xe ndive Tito xe ndive ou va'ekwe. Upéa ndaha'êi judeu kwéry va'e ore kwéry-rami. Grego va'e ae ha'e. Ha: "Iporã ereiko ore reko-rupi judeu kwéry reko-rupi. Iporã erenhepirekytĩ uka ore kwéry-rami" nde'íry joty íxupe.

⁴ Ha ndaipóri va'ekwe ore pa'ũ-rupi upe va'e he'i va'erã. Oike nhemi voi ra'e ore pa'ũ-my upéa he'i va'e. Upéa he'i va'e ndaha'êi Hesu reroviaha tee va'e. Omombe'u ra'anga anga rei va'e ae Hesu rehegwa nhe'ê porombotavyse-vy. Oike nhemi voi ra'e ore rekoha rexa hagwã-rehe: "Hesu Cristo-rehe pejerovia-magwi, ma'erã ndapeikovéi-ma judeu kwéry reko-rupi?" he'ise ore-vy. "Judeu kwéry reko Nhandejáry rekoha voi" he'i ore-vy. "Ipokatu joty voi judeu kwéry nhe'ê nhande-vy. Ndaijapýiry, anhetegwa joty" he'i. "Naiporãi peheja judeu kwéry rekoha peiko hagwã Hesu reko-rupi. Iporã katu Hesu reroviaha ohendu joty entéro yma gware Moisés remimombe'ukwe onhemopotĩ hagwã" he'i mo'ã ore-vy.

⁵ Upe-ma ramo pya'e oronhe'ê joko upéa he'i va'e-pe: "Iporã para'e ne nhe'ê" ndoro'êi voi íxupe kwéry. Oroipota pehendú meme Cristo rehegwa nhe'ê tee va'e penhemopotĩ tee hagwã. Onhe'ê ambue va'e peê-my ndoroipotáiry.

⁶ Ha Hesu reroviaha ruvixa va'e imandu'a porã hese va'e, ohendu xe nhe'ê. Ohendu-ma rire nonhemonhe'êi xe-vy: "A-rami ko erejapo va'erã. Upéixa ani erejapo teĩ" nde'íry xe-vy. Upe va'e huvixa oĩ hese imandu'a porã va'e. Oĩ omomba'egwasu va'e íxupe. Ha namomba'egwasuvéi íxupe ambue va'e kwéry-gwi. Nhandejáry-pe peteixa nhande rekoha.* ⁷⁻⁸ Ha upe va'e huvixa nonhemonhe'êi voi xe-vy. Okirirĩ rei ae oiko-vy. Mba'eve nde'íry xe-vy. He'i xe rembiapo-rehe: "Yma ome'ê va'ekwe Pedro-pe Nhandejáry hembiaporã. Judeu kwéry-pe mante

oipota omombe'u Hesu Cristo rehegwa nhe'ê porã" he'i. "Ha ko'ánga katu Pedro-pe ome'ê hagwe-rami hembia porã, ome'ê-ma ave kuri Paulo-pe nipo ra'e. Judeu e'ỹ kwéry-pe mante ae oipota omombe'u upe nhe'ê porã tee" he'i xe-rehe ojúupe. "Yma omombaraete va'ekwe Pedro-pe Nhandejáry imondo-vy judeu kwéry-pe Hesu remimondo ramo" he'i. "Ha ko'ánga katu Pedro-pe omombaraete hagwe-rami, omombaraete-ma nipo ra'e Paulo-pe ave imondo-vy judeu e'ỹ kwéry-pe Hesu remimondo ramo" he'i xe-rehe ojúupe. ⁹Upe ramo Hesu reroviaha ruvixa va'e he'i xe-vy xe mongeta-vy. Upe va'e nhande ru-rami, nhande jekoha voi. Héry va'e Tiago, héry va'e Pedro ave, héry va'e João ave. Upe va'e he'i xe-vy: "Ne mondo hagwã nde poravo nipo ra'e Nhandejáry. Nde poravo ne mondo hagwã nhande kwéry e'ỹ va'e ha-py" he'i xe-vy. "Ore moirũ katu" he'i xe-vy Barnabé-pe ave. Upéi xe popyhy. Barnabé-pe oipopyhy ave. Oronhomoirũ-ma. He'i ore-vy: "Jarojoja katu nhane nhe'ê jaha hagwã" he'i. "Ore oroho va'erã nhande kwéry-pe nhe'ê mombe'u-vy. Ha peẽ katu peho va'erã nhande kwéry e'ỹ-pe Hesu Cristo rehegwa nhe'ê porã pemombe'u-vy" he'i ore-vy Hesu reroviaha ruvixa va'e. ¹⁰Upéixa ramo nonhemonhe'ei voi ore-vy. Peteĩ mba'e mante omombe'u ore-vy: "A-py oĩ iporiahu va'e ore pa'ũ-my. Ani nde resarái hese kwéry-gwi" he'i ore-vy. "Upe iporiahu va'e-pe ame'ese meme va'e hemikotevẽ" ha'e íxupe kwéry.

Paulo ndojohu porãi Pedro rembiapo

¹¹Ha upéi katu Pedro ou Antioquia tetã-my. Ogwahẽ ramo upe-py, nahe-mbiapo porãi. Upéa-gwi ha'e íxupe: "Naiporãi ne rembiapo" ha'e íxupe. ¹²Pedro ogwahẽ ramo upe-py, okaru oĩ-vy Hesu reroviaha judeu e'ỹ va'e ndive. Ha upéi katu ogwahẽ ou-vy gwĩ Hesu reroviaha Tiago remimbou judeu kwéry va'e. Upe-ma ramo ndokaruseví-ma Pedro judeu e'ỹ va'e ndive. Judeu kwéry va'e ndive mante okaruse. Ndoipotái Tiago remimbou judeu va'e he'i íxupe: "Ne'írá oiko ramo judeu e'ỹ va'e judeu reko-rupi, naiporãi jakaru onhondive" he'i upéa ndoipotái. Pono he'i upéa, ndokaruvéi-ma onhondive Pedro. Onhomboja'o ja'o-ma okaru hagwã. Ikyhyje-gwi inhe'erã-gwi onhondive ndokaruseví-ma. ¹³Ha nahembiapo porãi voi Pedro. "Iporã jakaru onhondive" he'i ramo jepe, ha'e ae katu ndokaruséiry onhondive. Okaru va'e-pe ombotavy. Upéa-gwi upe-py oĩ va'e judeu kwéry va'e, Pedro reko-ramima ave oiko. Ndokaruvéi-ma judeu e'ỹ va'e ndive. Upe ramo Barnabé jepe oipe'a-ma hekoha. Ojoeko rupipa-ma ho'a hikwái.

¹⁴Upe-ma ramo ahexa hekoha: "Ndohovéi-ma nipo ra'e tape porã-rupi. Cristo rehegwa nhe'ê porã tee va'e nohendu porávéi-ma nipo ra'e" ha'e xe jéupe. Upéa-gwi ha'e Pedro-upe. Atýra-py ha'e íxupe: "Nde ko judeu kwéry va'e. Nde judeu jepe, judeu e'ỹ reko-rupi ereiko ave. Ndereikovéi-ma voi judeu reko-rupi anho. Upéixa ramo, ma'erã po eremoingose judeu reko-rupi judeu e'ỹ va'e-pe" ha'e íxupe. "Nde ko ndereikovéi-ma voi judeu reko-rupi" xe ha'e Pedro-pe.

Hesu Cristo-rehe jajeroivia-ma ramo, "Nde py'a potĩ-ma"

he'i va'erã nhande-vy Nhandejáry

(Mt 16.24; Rm 3.21-31; 6.6-7)

¹⁵⁻¹⁶Ore ramói kwéry ko judeu kwéry voi. Moisés amyri remimombe'ukwe tekoha kwaaha voi ore. Ndorokói voi judeu e'ỹ rekoha-rupi. Ha ore arandu

ramo jepe, Moisés amyrĩ he'i va'ekwe orojapo ramo jepe, “Nde py'a potĩ-ma” nde'íry joty va'erã ore-vy Nhandejáry. Hesu Cristo-rehe orojerovia-ma ramo ae, “Nde py'a potĩ-ma” he'i va'erã ore-vy. Upéixa ramo ore orojerovia-ma va'ekwe Hesu Cristo-rehe, “Pende py'a potĩ-ma” he'i hagwã ore-vy Nhandejáry.

Jajerovia-ma ramo hese, nhande py'a omopotĩ-ma va'erã. Ha nhande nhandemopotĩ uka reise ramo Moisés amyrĩ remimombe'ukwe gwive rei nhahe-ndu-vy, nanhane mopotĩry va'erã joty. Upéa he'i voi Nhandejáry nhe'ë:

“Gwĩ Moisés amyrĩ remimombe'ukwe gwive jajapo ramo jepe, Ipy'a potĩ-ma, nde'íry va'erã joty nhande-rehe Nhandejáry”

he'i.

Upéixa he'i Nhandejáry nhe'ë kwatia-rehe omoĩ va'ekwe. ¹⁷Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe. Orojeroivia-ma ramo Hesu Cristo-rehe, “Ipy'a potĩ-ma” oroipota va'ekwe Nhandejáry he'i ore-rehe. Upe ramo oronhemopotĩ hagwã mo'ã, ndorojapovéi-ma va'ekwe Moisés remimombe'ukwe gwive. Judeu rekoha-rupi ndoroikovéi-ma va'ekwe. Judeu e'ỹ va'e-ramima oroiko. Upe tekoha kwaa e'ỹ va'e-ramima oroiko va'ekwe. Upéixa ramo oĩ ore-rehe he'i va'erã mo'ã: “Hesu Cristo-rehe ojerovia-gwi, ndojapovéi yma gware reko. Ojevavy nipo ra'e. Hesu Cristo para'e ombojevavy va'e íxupe” he'i va'erã mo'ã ore-rehe. Ha nomombe'u porãi ojóupe. Hesu Cristo ko ndaha'éí voi ore mbojevavyharã. ¹⁸Xe ko anhemopotĩ ukase-vy mo'ã ndajapovéi-ma va'ekwe Moisés remimombe'ukwe. Aikose joty Hesu reko-rupi. Ha ko'ánga katu xe ha'e ramo: “Ajapo jevy-ta Moisés he'i va'ekwe gwive Nhandejáry he'i hagwã xe-vy, nde py'a potĩ-ma”. Upe va'e ha'e ramo, ndaikovéi-ma va'erã Hesu reko-rupi. Ajevavy tee-ma va'erã. ¹⁹Yma ajapose ramo jepe Moisés remimombe'ukwe tekoha, ndajapopái joty. Xe py'a ky'a joty. He'i va'ekwe upe tekoha nhe'ë:

“Peteĩ teĩ upe tekoha nhe'ë gwive nderejapopái ramo, nde py'a ky'a reheve joty eremano va'erã”

he'i. Ha ko'ánga katu amano va'ekwe-rami amoirũ-ma Cristo-pe. Upéa-gwi ndaipokatuvéi-ma xe-rehe upéa yma gware nhe'ë. Xe-vy yma gware nhe'ë ijapy-ma. Ndaha'evéi-ma xe-vy gwarã. Ndaikovéi-ma upe tekoha anho-rupi. Nhandejáry nhe'ë ahendu porã hagwã upe va'e tekoha nhe'ë anho nanduvéi-ma. Ha Cristo katu omano va'ekwe kurusugwasu-rehe. Upéi peteĩxa amoirũ-gwi íxupe, amano va'ekwe-rami aiko hendive äy. ²⁰Upéixa xe aiko. Xe ae xe arandu-rupi rei katu ndaikovéi-ma. Cristo xe moingove va'ekwe-rupi ae aiko. Xe py'a-py oĩ inhe'ë. Ha'e xe rayhu-gwi xe-rehe ijukaharã-pe onhem'e'ë va'ekwe. Ajerovia-gwi hese, Nhandejáry ra'y-rehe, aiko porã ko'ánga ko yvy-rupi. ²¹Upéixa ramo xe mopotise ramo Nhandejáry, “Xe ndaipotáí voi xe-vy hemime'ëse” nda'e mo'ãiry íxupe. “Upe tekoha-rupi anho jaiko rei ramo, nhandemopotĩ porã-ma va'erã” ndaja'éiry arã nhandéjehe. Ja'e ae ramo nhandéjehe, “Upe tekoha-rupi anho jaiko rei ramo, nhandemopotĩ porã-ma va'erã” ja'e ramo, omano rei arã ra'e Cristo.

Gwĩ Moisés remimombe'ukwe tekoha renduha onhemopotĩ ukase rei mo'ã

(Rm 4.1-3; Gl 2.16; 5.2-4; Fp 3.9)

3 ¹Pejeapysaka katu xe nhe'ë-rehe, xe re'ýi kwéry, Galácia pygwa va'e. Peẽ pene arandu e'ỹ va'e. Kiva'e po pene mbotavy ra'e? Oromombe'u

porã va'ekwe peẽ-my Hesu Cristo kurusugwasu-rehe omano hagwe. Upéa-gwi peẽ-my oromombe'u va'e pehexa vérami. Pehexa vérami Hesu ojejúka ramo nhande rovasa hagwã. Ha ko'ánga kiva'e po pene mbotavy ra'e pehendú e'ỹ hagwã anhetegwa va'e. ²Pemombe'u katu xe-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e omboumaha peẽ-my. Moisés remimombe'ukwe-rupi peikose mo'ã jave, Nhandejáry ombou tipo peẽ-my araka'e Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe? Nomboúi voi araka'e peẽ-my. Perovia-magwi ae Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã ombou-ma va'ekwe peẽ-my. ³Pende tavy voi nipo ra'e. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e katu pende py'apy-py oiko rire, tape porã-rupima peho peiko-vy. Ha ko'ánga katu peẽ ae pene arandu-rupi napende reko agwyje mo'ávêi-ma. Moisés amyrĩ remimombe'ukwe tekoha-rupi peikose ramo mo'ã, napegwahẽ mo'ãi Nhandejáry oiko ha-py. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e e'ỹ reheve napegwahẽ mo'ãi upe-py. Napende reko agwyje mo'ávêi-ma. Upéa-gwi pende tavy voi peiko-vy. ⁴Upe tekoha-rupi peikose ramo mo'ã penhemopotĩ hagwã mo'ã, oiko rei arã pende py'a-py Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ra'e, pejerovia rei arã Hesu-rehe ra'e. ⁵Ha Nhandejáry katu pene rexakwaa rei va'ekwe ime'ẽ-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ojapo porã uka peẽ-my va'ekwe jahexa e'ỹ va'e. Hexapyrã-rupi nahembiapo porãi pene pa'ũ-my upe tekoha-rupi anho peikose ramo mo'ã. Perovia-magwi ae Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã, hembiapo porã peẽ-my va'ekwe. ⁶Upéixa voi he'i Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe hemimoĩgwe:

“Ha Abraão katu ogwerovia-ma Nhandejáry-pe. Upéa-gwi Ipy'a potĩ-ma, he'i hese Nhandejáry.”*

Upéixa he'i Nhandejáry nhe'ẽ.

⁷Upéixa ete Abraão amyrĩ reko-rupi jaiko äy nhande jarovia va'e. Ikente e'ỹ ramo jepe, Abraão rekoha-rupi joty peiko ramo, ta'ýry-rami joty pepyta. “Ta'ýry tee voi peẽ. Judeu e'ỹ ramo jepe, ta'ýry tee voi peẽ” he'i Nhandejáry nhande-rehe. Aipota peikwaa upéa. ⁸Yma ete va'ekwe opy'a-py he'i Nhandejáry judeu kwéry e'ỹ-rehe: “Ojerovia-ma ramo xe ra'y-rehe, xe remimondorã-rehe, Pende py'a potĩ-ma, ha'e va'erã íxupe” he'i Nhandejáry. Upéixa voi he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Ha upéi katu he'i va'ekwe Abraão-pe Nhandejáry:

“Entéro ko yvy-py oĩ va'e-pe gwife ahovasa va'erã. Xe reroviaha gwife hikwái nde xe rerovia hagwe-rami ahovasa va'erã íxupe kwéry”*

he'i Abraão-pe Nhandejáry. Upéixa ohexa uka va'ekwe Abraão-pe gwembia-porã. Hesu Cristo renonderã ave omombe'u íxupe va'ekwe. Upéixa voi he'i Nhandejáry nhe'ẽ. Ha upéi katu Abraão ogwerovia-ma va'ekwe Nhandejáry-pe. Upéa-gwi ohovasa íxupe Nhandejáry. ⁹Upéixa ramo äynga entéro heroviaha gwife, Abraão rovasa hagwe-rami, ohovasa va'erã íxupe kwéry ave.

¹⁰Ha Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi rei oikose mo'ã va'e-pe gwife ndohovasa mo'ãi Nhandejáry. A-rami he'i Nhandejáry nhe'ẽ:

“Ohendu e'ỹ va'e entéro Moisés omoĩ va'ekwe gwife kwatia-rehe, mombyry omondo va'erã íxupe ojéhegwi Nhandejáry”*

he'i. Upéa-gwi entéro he'i va'e gwife: “Pende py'a potĩ-ma, he'i va'erã nhande-rehe Nhandejáry upe tekoha-rupi anho rei jaiko ramo” he'i mo'ã. Upe va'e-pe katu mombyry omondo va'erã Nhandejáry ojéhegwi.

¹¹ He'i ave Nhandejáry nhe'ê:

“Xe rerovia-gwi, nde py'a potĩ-ma, he'i hese va'e Nhandejáry, upe va'e Nhandejáry ndive oiko va'erã”*

he'i. Upéa-gwi gwĩ upe tekoha-rupi anho rei oikose va'e: “Nde py'a potĩ-ma” nde'íry nipo hese ra'e Nhandejáry. ¹² Gwĩ upe tekoha-rupi anho rei oikose va'e nde'íry: “Jarovia katu Nhandejáry-pe nhane resende hagwã” nde'íry voi. Oipota mo'ã Nhandejáry oresende íxupe, Moisés he'i va'ekwe gwive ohendu-pase-gwi mo'ã. Ha upéa nde'íry Nhandejáry nhe'ê. He'i ae:

“Upe peteĩ teĩ Moisés he'i va'ekwe gwive rendupa ete va'e katu oiko va'erã Nhandejáry ndive”*

he'i. Ha ojevavy e'ỹ va'e ndoikói voi gwembiapo-rehe anho onhemopotĩ hagwã.

¹³⁻¹⁴ He'i jevy Nhandejáry nhe'ê:

“Jahexa ramo vyvira-rehe ojejuka va'ekwe, ndaija'eí voi nipo hese ra'e Nhandejáry. Upe va'e Nhandejáry remimbojevy va'e voi, ja'e omano va'ekwe-rehe”*

he'i Nhandejáry nhe'ê hekoha vai va'e-rehe, vyvira-rehe ojejuka va'e. Yma nhande ave jaiko vai va'ekwe. Entéro Moisés he'i va'ekwe gwive jajapose ramo mo'ã, Nhandejáry remimbojevy va'ekwe-rami jaiko va'ekwe. Upéa-gwi Cristo nhane resende va'ekwe ani hagwã: “Moisés amyri he'i va'ekwe gwive rendupa e'ỹ va'e voi upe va'e” he'i nhande-rehe. “Upe va'e Nhandejáry remimbojevy va'e voi upe va'e” nde'íry hagwã nhande-rehe, nhane resende va'ekwe Cristo. Ha'e katu Nhandejáry remimbojevkyke-rami omano va'ekwe kurusu-rehe. Nhande rekovia omano. Nhande kwéry e'ỹ-pe jepe ohovasa hagwã omano va'ekwe. Abraão rovasa hagwe-rami ohovasase ave judeu e'ỹ va'e-pe, Cristo reroviaha-pe gwive. Nhande-rehe omano va'ekwe ou hagwã nhande-vy Nhe'ê Marangatu tee va'e. “Ou va'erã” nde'i reíry va'ekwe hese Nhandejáry.

He'i tee va'ekwe nokambia mo'ãi voi Nhandejáry

¹⁵ Ko'ánga xe re'yi kwéry, Hesu reroviaha va'e, aikwaa uka-ta peẽ-my arandu rehegwa nhe'ê, yvypóry rehegwa nhe'ê-rami. Nhamoporã ramo nhane nhe'ê ojóupe, nhamoĩ va'e kwatia-rehe nhane nhe'ê nhande apu e'ỹ hagwã ojóupe. Upe rire nhamoporã va'ekwe ndikatúi nhakambia jevy. Nhamoporãmba rire ndikatúi nhamoĩve va'e kwatia-rehe nhakambia hagwã mo'ã nhamoporã va'ekwe. ¹⁶ Upéixa ete okambia e'ỹ va'erã omói va'ekwe Nhandejáry. Nde'i reíry va'ekwe Abraão amyri-pe. He'i tee va'ekwe, nokambia mo'áiry. Ha Nhandejáry katu he'i tee va'ekwe Abraão amyri-pe: “Xe orohovasa va'erã” he'i. “Ne remiarirõ joapyri pyri-pe” he'i. “Ahovasa va'erã” nde'i reíry Abraão-pe, omói porã-vy íxupe onhe'ê. Hemiarirõ kwéry-pe nde'íry. Peteĩ hemiarirõ-pe mante “Orohovasa va'erã” he'i ae. Cristo-pe he'i voi.* ¹⁷ Ha ãy katu pejeapysaka katu xe nhe'ê-rehe. Omoporã va'ekwe katu okambia e'ỹ va'e Nhandejáry. Yma ete va'ekwe Nhandejáry omoporã-ma ramo onhe'ê Abraão amyri-pe: “Naxe apu mo'ãi” he'i, “Ahovasa va'erã íxupe” he'i Abraão amyri-pe. Yma ete voi he'i va'ekwe upéa. Ha upe rire katu, heta eterei ro'ly

* 3.11 Hc 2.4 * 3.12 Lv 18.5 * 3.13 Dt 21.23 * 3.16 Gn 12.7

rire, quatrocentos e trinta ro'y rire, ore ramói kwéry Moisés remimombe'u-kwe-rupi oiko va'ekwe. Upéa-gwi: "Okambia nipo ra'e Nhandejáry gwembia-porã. Ijapu nipo Abraão-pe ra'e. Ojapo va'erã he'i va'ekwe, ndojapo mo'áiry" oĩ he'i va'e mo'ã. Ha omombe'u mo'ã upéa. Hemikambia e'y va'erã voi Nhandejáry rembiaporã. Ndaijapúi va'e voi ko Nhandejáry. * ¹⁸ Ha'e katu: "Ha Moisés amyri remimombe'ukwe-rupi ereiko-gwi, ame'ẽ va'erã nde-vy nde-vy gwarã" nde'íry voi nhande-vy. Upéa-rehe yma he'i va'ekwe Abraão amyri-pe: "Ame'ẽ rei va'erã nde-vy nde-vy gwarã. Xe orohexa kwaa rei va'erã" nde'i reíry va'ekwe íxupe Nhandejáry. Ha "Moisés amyri nhe'ẽ gwive katu ereja-popa-gwi, ame'ẽ va'erã nde-vy nde-vy gwarã" nde'íry voi íxupe. "Ame'ẽ rei va'erã" he'i ae íxupe Nhandejáry.

Ko'ánga amombe'u-ta peẽ-my Moisés amyri he'i hagwe rehegwa nhe'ẽ

(Rm 3.20; 5.20-21)

¹⁹⁻²⁰ Oĩ he'i va'e mo'ã: "Nome'ei ramo nhande-vy Nhandejáry nhande-vy gwarã Moisés amyri nhe'ẽ nhahendu ramo ra'e, nhane ramói kwéry oiko rei arã voi ra'e Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi oiko rire" oĩ he'i va'e mo'ã. Ha ndaha'ei upéixa.

Yma araka'e Nhandejáry oipota nhane ramói kwéry upe tekoha-rupi oiko. Oipota he'i ójehe tekoha e'y-rupi oiko ramo: "Ndajaikovéi-ma voi upe tekoha porã-rupi. Jajevy eterei-ma nipo ra'e jaiko-vy" he'i ójehe. Oipota Nhandejáry nhane ramói kwéry upe tekoha-rupi oiko Cristo peve. Upéi Cristo oiko va'ekwe ko yvy-py. Ha'e-ma Abraão remiarirõ voi. Hesegwa nhe'ẽ Nhandejáry nde'i reíry va'ekwe Abraão amyri-pe. Cristo oiko rire, Nhandejáry ndoipotavéiry oiko upe tekoha-rupi onhemopotĩ hagwã mo'ã hikwái. Cristo oiko rire, ijapy-ma voi upe tekoha. Ha Nhandejáry katu nombo'e ranhéi voi va'ekwe upe tekoha-py ore ramói kwéry-pe. Ombo'e ypy araka'e yváy pygwa-pe ranhe. Upéi upe yváy pygwa ombo'e Moisés amyri-pe. Upéi Moisés ombo'e va'ekwe ore ramói kwéry-pe. Ha Abraão amyri-pe katu nomombe'úi upéixa. Ndaipóri va'ekwe ohendu uka va'e. Ha'e ae ohendu va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ. Ha Nhandejáry katu nde'íry yváy pygwa-pe. Outro yvypóry-pe nde'íry. Íxupe anhóte ae he'i: "Xe orohovasa va'erã" he'i Abraão-pe araka'e.

²¹⁻²² Ha oĩ he'i va'e mo'ã katu: "Nhandejáry omoingo va'ekwe nhane ramói kwéry-pe Moisés he'i hagwe-rami. Aipo ramo naimbaraetevéi-ma Abraão-rehe he'i tee íxupe va'ekwe. Ndaipokatuvéi-ma hese he'i íxupe va'ekwe. Ogwerova rova para'e gwemimombe'u Nhandejáry" he'i mo'ã hese. Ndaha'éiry upeixagwa. Ogwerova rova e'y va'e gwemimombe'u. Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Nhandejáry nde'íry nhande-vy: "Moisés remimombe'ukwe-rupi peiko-gwi, pende py'a potĩ-ma" nde'íry voi. Upéa-gwi hendive nhane moin-gove meme hagwã, nanhane moingóiry upe tekoha-rupi. Upéa-rehe oipota nhande jarovia he'i va'ekwe nhandemopotĩ uka tee hagwã. "Cristo reroviaha gwive aresende va'erã tekoha vai-gwi" he'i Nhandejáry. He'i ave Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

"Upe tekoha vai, he'i, entéro ko yvy-rupi jaiko va'e-rehe gwive ipu'aka nhane moembiapo vai hagwã"

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. Upéa-rehe oipota jarovia he'i va'ekwe jajajavy va'e gwive.

**Moisés remimombe'ukwe-rupi nhande-rehe onhangareko
va'e-rami jaiko va'ekwe, Cristo ojekwaa peve**

²³Yma va'ekwe jaiko Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi. Jajapose va'e rei ndajajapóiry va'ekwe. Upe yma gware rekoha-rupi jaiko vyteri ramo, nhande-rehe onhangareko va'e-rami jaiko va'ekwe. Ha upe rire katu Nhandejáry oikwaa uka nhande-vy jarovia-gwi jaikoveha. ²⁴Upéixa ramo, yma Moisés remimombe'ukwe-rupi jaiko rei ramo, tekoha porã-py nhane mbo'e va'e-rami jaiko va'ekwe. Nhande reko-rehe onhangareko va'e-rami jaiko va'ekwe. Upéixa jaiko va'ekwe Cristo ojekwaa peve he'i hagwã nhande-vy: “Pende py'a potĩ-ma Cristo-rehe pejerovia-gwi” he'i hagwã Nhandejáry nhande-vy. ²⁵Ha ko'anga katu jajerovia jaiko-vy Cristo-rehe. Moisés nhe'ê-gwe-rupi anho nhandemopotĩ hagwã mo'ã ndajaikovéiry va'e. Upe tekoha-rupi, nhande-rehe onhangareko rei va'e-rami, ndajaikovéiry.

**Peteixa pemoirũ-gwi Cristo-pe, peiko Abraão remiarirõ-rami
(Jo 1.12-13; Ef 1.5)**

²⁶Ha ko'anga katu Cristo Hesu-rehe pejerovia-gwi, peiko-ma Nhandejáry re'ýi ramo. Pemoirũ-ma Peteixa íxupe. ²⁷Peteixa pemoirũ hagwã íxupe, pene mongarai va'ekwe. Pemoirũ-gwi íxupe peiko ãy ha'e-rami. ²⁸Upéixa ramo enterove va'e-pe Nhandejáry ogwereco Peteixa. Oĩ judeu kwéry va'e. Oĩ judeu kwéry e'ý va'e ave. Oĩ onhemomba'apo va'e ogwerekoseha-rami ogwereco íxupe va'e-rami oiko. Oĩ omba'apo va'e ojeheente ave. Oĩ kwimba'e, oĩ kunha ave. Ha Nhandejáry katu nhande kwéry-pe nhande rereko Peteixa. Peteixa pemoirũ-magwi Cristo Hesu, peiko ãy Peteixa onhondive. ²⁹Cristo-pe pemoirũ-gwi, peiko ãy Abraão remiarirõ-rami. Upéa-gwi, perovia-gwi, peẽ-my ave ome'ê va'erã Nhandejáry Abraão remiarirõ pegwarã.

**Nhane mitã-rami jaiko va'ekwe
(Rm 8.14-17)**

4 ¹Ko'anga amombe'u jevy-ta peẽ-my arandu rehegwa nhe'ê mitã rehegwa nhe'ê-rami. Nhande ra'y nhane mba'e jaryrã voi. Íxupe gwarã nhamẽ va'erã íxupe. Ha imitã vyteri ramo katu nanhamẽ'ei va'e íxupe íxupe gwarã. Mixĩ vyteri jave nhane rembigwái rei ramo oiko. ²Imitã ramo oĩ hese onhangareko va'e. Oĩ ave ima'erã-rehe onhangareko va'e. Ha ogwahẽ-ma ramo ima'erã ome'ê íxupeha áry, túvy omboygy íxupe áry hagwe-py ogwahẽ-ma ramo, nhamẽ va'e íxupe íxupe gwarã. ³Upéixa ete nhande ave nhane mitã-rami jaiko va'ekwe. Nhandejáry kwaa e'ýha voi nhande. Ipu'aka va'ekwe nhande-rehe ko yvy járy kwéry, Nhandejáry e'ý va'e, gwĩ onhembojáry rei va'e ko yvy-rehe. ⁴⁻⁵Ha upéi katu ogwahẽ ramo Hesu áry ojekwaa hagwã, ombou va'ekwe Nhandejáry nhande-vy. Gwa'ýry ombou va'ekwe. Isyrã-pe ombou va'ekwe íxupe. Judeu rekoha-rupi oiko hagwã nhane pa'ũ-rupi ombou. Upéixa omoingo íxupe judeu rekoha-rupi. Gwĩ onhemopotĩ ukase-vy mo'ã judeu rekoha-rupi rei oiko va'e katu, hesendeharã voi katu ha'e. Ou e'ý mboyve upe tekoha nhe'ê ipokatu joty nhande-rehe. Ha ko'anga katu

ipogwy-py ndajaikovéi hagwā ha'e nhane resende va'ekwe Nhandejáry ra'y ramo jaiko hagwā.

⁶Upéixa ramo Nhandejáry ra'y ramo jaiko. Ha Nhandejáry katu ombou va'ekwe Hesu Nhe'ê Marangatu oiko hagwā nhande py'apy-py. Upéa-gwi Nhandejáry re'yí ramo jaiko: "Jaiko-ma voi Nhandejáry ra'y ramo" ja'e nhandejeupe. "Xe Ru" ja'e nhahenói-vy íxupe, nhane monhe'ê-gwi Nhe'ê Marangatu tee va'e. ⁷Upéa-gwi ndereikovéi-ma ójehe ipu'aka e'y va'e-rami. Ne mbo'e-gwi Nhe'ê Marangatu tee va'e, nde pu'aka ndéjehe. Nhandejáry ra'y ramo ae ereiko-ma. Nhandejáry ra'y kwéry ramo ereiko-gwi, gwa'yry pegwarã nde-vy ome'ê va'erã ave.

Paulo ojapura Galácia yvy pygwa-rehe

(2 Co 11.3-4; 1 Pe 1.14)

⁸Yma araka'e ndapeikwaái voi Nhandejáry-pe. Upéa-gwi Nhandejáry e'y va'e ae pereko araka'e pende reko járy ramo. ⁹Ha ko'ánga katu: "Peikwaa-ma Nhandejáry-pe" ja'e. "Pende kwaa-ma Nhandejáry" ja'e katu ave. Áy pende kwaa-ma voi Nhandejáry. Ma'erã pejehesa rerovase jevy ko yvy járy kwéry héry va'e-rehe? Gwí va'e nomandái va'e pende-rehe. Omanda rei va'e pende-rehe. Upéa-gwi ma'erã pejehesa rerovase jevy rei hese? Ma'erã po peipota omanda jevy mo'ã pende-rehe hikwái? ¹⁰Ha peẽ ae pene remimboetese ae pemboete. Ko'ánga peje a-rami: "Oĩ áry nhane remimboete va'e, oĩ jasy nhamboete va'e, oĩ arete nhamboete va'e, oĩ ro'y nhamboete va'e" peje rei. Upéa rehegwa-rehe pepena eterei. Ma'erã po pepena hese? Penhemopotĩ ukase mo'ã para'e. Pepena ramo, pejehesa rerova ukase para'e Nhandejáry-gwi. Upéa pejapo ramo, ndapeikovéi-ma Nhandejáry remimbota-rupi. Peipota para'e omanda jevy pende-rehe ko yvy járy kwéry. ¹¹Upéa-gwi xe ajapura pende-rehe. Amombe'u rei voi nipo ra'e peẽ-my Hesu Cristo rehegwa nhe'ê porã.

¹²Xe re'yí kwéry, xe ndaikovéi judeu reko-rupi va'ekwe nde reko-rupi aiko hagwā. Ko'ánga xe ndaipotáí peiko jevy xe rekokwe-rupi. Ndapejapo vaíry xe-vy va'ekwe. Xe rereko porã katu ae va'ekwe. ¹³⁻¹⁴Xe rasy va'ekwe. Xe rasy-gwi apyta pene pa'ũ-my. Upéa-gwi xe ranhe amombe'u peẽ-my va'ekwe Hesu rehegwa nhe'ê porã. Upéa peikwaa voi. Xe rasy voi. Xe rete rasy ndapejohu porãi. Xe rasy ramo jepe: "Omombe'u ra'anga anga rei Paulo" ndapejéi xe-rehe. Naxe mbojevýi va'ekwe. Xe rerohory katu va'ekwe agwahẽ ramo. Nhandejáry rembigwái, yváy pygwa va'e-rami xe rerohory katu. Cristo Hesu pemboeteha-rami ave xe mboete. Napenhemohorýry xe-rehe. ¹⁵Pene pa'ũ-my xe aime ramo: "Iporã porã nhande-vy" peje va'ekwe. Pevy'a eterei voi va'ekwe xe-rehe. Pene pa'ũ-my xe aime ramo, pende resa jepe peme'êse va'ekwe xe-vy xe resarã. Pende pu'aka hagwāixa mo'ã xe-vy peme'êse va'ekwe. Xe remikotevẽ gwive peme'êse xe-vy. Upéixa ahendu voi va'ekwe xe rayhu teehe. Upéa-gwi amombe'u peẽ-my pende rekoharã. ¹⁶Ha áy katu ma'erã ndapevy'avéi-ma? Anhetegwa va'e mante amombe'u peẽ-my va'ekwe. Upe ramo, ma'erã peje xe-rehe: "Paulo ndaija'evéi-ma nhande-rehe".

¹⁷Ha gwí Hesu rehegwa nhe'ê porã omombe'u ambue va'e katu pene mboete ra'anga anga rei va'e. Ndoipotavéi peẽ xe moirũ. Oipota pene mandu'a porã hese. Onhemboete ukase peẽ-my. ¹⁸Ha naiporãi pende rekombo'e rei

xe moirũ e'ỹ hagwã. Iporã ae nghanomboete meme onhondive jaiko porã meme hagwã. Pene pa'ũ-my xe aime ramo, iporã nghanomboete. Xe aime e'ỹ ramo jepe, iporã nghanomboete meme joty. ¹⁹⁻²⁰ Amombe'u-ta peẽ-my, xe re'ỹi kwéry, peteĩ nhe'ẽ. Kunha imemby-tama ramo, ohendu-ma gwasy oiko hagwã mitã'i. Upéixa voi xe ave ahasa asy kunha-rami. Ajapura kunha-rami. Aipota eterei Cristo rekoha-rupi peiko porãve rãve hagwã, peteĩxa pemoirũ hagwã íxupe. Ko'ángá ajapura pende-rehe. Pene pa'ũ-my ãy aimese mo'ã. ãy anhomongetase mo'ã pene ndive. Ajapura verei pende-rehe. Mba'éixa po agwahẽ-ta apombo'e hagwã*"

Mokõi kunha rehegwa nhe'ẽ héry va'e Agar, Sara ave

²¹ Ha peẽ katu penhemopotĩ hagwã mo'ã Moisés he'i va'ekwe-rupi peikose jevy-ma. Pemombe'u katu xe-vy. Ma'erã po ndapeikwaái voi he'ise va'ekwe. ²² Yma omoĩ va'ekwe kwatia-rehe a-rami:

“Ha Abraão katu mokõi oiko ta'ýry. Tyke'ýry Abraão rembigwái memby. Ha tyv'ýry katu Abraão rembireko tee memby. Hembigwái e'ỹ va'e memby voi”*

he'i.

²³ Tyke'ýry hembigwái memby va'e oiko túvy oipota ha-rupi oiko. Ha tyv'ýry katu Nhandejáry he'i hagwe-rami voi oiko. Hemimbota-rupi oiko. ²⁴⁻²⁵ Upe mokõi kunha, Abraão ra'y sy va'e, héry va'e Agar, Sara ave. Upe mokõi kunha rehegwa nhe'ẽ-rami oikwaa uka nhande-vy Nhandejáry jaikoha. Nhande rekoha oikwaa uka ta'ýry-rami jaiko ramo. Tembigwái-rami jaiko ramo ave oikwaa uka nhande rekoha. Nhande tembigwái-rami jaiko va'e jaiko Agar nhande sy voi va'e-rami. Ha imemby kwéry katu ndaipu'akái ójehe. Tembigwái-rami voi oiko. Upe kunha héry va'e Agar he'ise Sinai yvyaty-pe. Upe yvyaty oĩ Arábia yvy-py. Upe-py ore ramói ohendu ppy va'ekwe Moisés remimombe'ukwe. Upéi ndaipu'akái ójehe. Tembigwái-rami oiko hikwái. Upe kunha Agar héry he'ise ave ãygwa-pe, Jerusalém tetã mygwa-pe. Ha'e isy kwéry ramigwa. Upe tetã mygwa imemby ramigwa. Ndaipu'akái ójehe. Onhemopotĩ ukase mo'ã Moisés remimombe'ukwe-rupi oiko-gwi. Upéa-gwiiky'a joty ipy'a. ²⁶ Ha upe kunha ambue va'e héry va'e Sara he'ise nhande-vy. Jerusalém yvategwa pegwarã-pe he'i. Hesu reroviaha isy ramigwa oiko Sara. Nhande kwéry imemby ramigwa voi. Upe yvate gwarã-rehe ndaipu'akáiry tekoha vai.

²⁷ Upe mokõi kunha rehegwa nhe'ẽ jaikwaa porã hagwã omoĩ va'ekwe kwatia-rehe Nhandejáry. A-rami omoĩ va'ekwe:

“Nde ko ne memby e'ỹ va'e, evy'a katu eiko-vy. Ne'ířã vyteri erehendu mba'asy ne memby hagwã jave, evy'a katu. Esapukái ave katu erevy'a-gwi. Iména va'e remiarirõ heta va'erã. Ha iména rembieja, oména ndive oiko jevy ramo, hetave tave va'erã hemiarirõ”.*

Upéixa voi he'i Nhandejáry nhe'ẽ.

²⁸ Ha Sara memby, héry va'e Isaque, oiko-ma va'ekwe Nhandejáry he'i hagwe-rupi. Ha ko'ángá, xe re'ỹi kwéry, nhande ave jaiko ha'e-rami. Nhandejáry he'i hagwe-rupi jaiko. ²⁹ Yma va'ekwe tyke'ýry, túvy oipota ha-rupi

oiko va'ekwe, omoingo asy va'ekwe gwyvýry-pe Nhandejáry nhe'ê marangatu-rupi oiko va'ekwe. Yma ko'ánga ete peve ojehe ko'ã va'e. Omoingo asy joty Nhandejáry nhe'ê marangatu-rupi oiko va'e-pe. ³⁰Pejeapysaka katu Nhandejáry nhe'ê-rehe kwatia-rehe omoĩ va'e-rehe:

“He'i Sara oména-pe, Emosê katu ne rembigwái kunha va'e. Imemby reheve emondo. Ne rembireko tee voi xe. Xe memby pegwarã katu ani ereme'ê ne rembigwái memby-pe, he'i Abraão-pe hambireko”.

Upéixa he'i Nhandejáry nhe'ê.

³¹Upéixa ramo xe ha'e-ta peẽ-my, xe re'ýi kwéry. Nhande kwéry Hesu rero-viaha va'e katu ndaha'éí tembigwái memby-rami. Nhane rembypy nhande sy-rami oiko va'e ndaha'éí tembigwái-rami. Tembigwái e'ý va'e voi.

Ani pejehesa rero va katu Hesu reko-gwi

5 ¹Jaiko porã hagwã nhane resende va'ekwe Cristo. Nhasê hagwã judeu reko-gwi nhane resende va'ekwe. Peiko meme katu Hesu reko-rupi. Ani pejehesa rero va jevy katu judeu reko-rupi pene moingose ramo jepe.

²⁻³Pejeapysaka katu xe nhe'ê-rehe. Xe Paulo ha'e-ta peẽ-my. Judeu kwéry-rami ani penhepirekytĩ uka teĩ, “Nde py'a potĩ-ma” he'i hagwã mo'ã Nhandejáry pende-rehe. Pende-rehe Cristo nopenavéi-ma arã ra'e. Ha'e jevy-ta peẽ-my. Aníke penhepirekytĩ uka teĩ judeu kwéry-rami: “Ko'ánga pehendú katu entéro Moisés he'i hagwe gwive jajapo hagwã. Inhe'ê imbarate voi joty peẽ-my” he'i arã peẽ-my. Upéixa ramo Cristo ndoikovéi arã peẽ-my pene resendeharã. ⁴Ani peiko teĩ judeu rekoha-rupi “Nde py'a potĩ-ma” he'i hagwã mo'ã Nhandejáry. Napemoiruvéi-ma arã Cristo-pe. Peheja-ma arã Nhandejáry-pe nhande rexakwaa reihaty-pe. ⁵Upe va'e jajapo e'ý va'e. Jajerovia tee ae Nhandejáry-rehe. Nhaha'arõ íxupe “Nde py'a potĩ-ma” he'i hagwã nhande-vy. Nhe'ê Marangatu tee va'e oiko-gwi nhande py'apy-py, Cristo-rehe jajerovia tee-gwi, nhaha'arõ arõ katu íxupe. ⁶Oĩ judeu kwéry va'e, oĩ judeu kwéry e'ý va'e ave. Ha Cristo-pe nhamoirũ ramo peteixa katu, enterove va'e-pe peteixa jareko: “Jarovia-gwi jajohayhu porãve rãve katu” ja'e meme katu ojóupe.

⁷⁻⁸Ha peẽ katu peho kuri tape porã-rupi. Kiva'e po pene moingo tape porã e'ý-rupi ijapu va'e peẽ-my pehendú hagwã. Upe va'e tape-rupi napene moingói kuri Nhandejáry. Nhandejáry ae pene renói va'ekwe pemoirũ hagwã íxupe: “Peho katu upe va'e tape-rupi” nde'íry kuri peẽ-my. ⁹Pejeapysaka katu xe nhe'ê-rehe. Nhande kwéry ja'e: “Mixĩmi hagwĩno jepe ramo, pya'e onho-moagwinomba-ma” ja'e. Upe ramo xáke. Peho-ma ramo tape vai-rupi, pende reko vaipa-ma va'erã. ¹⁰Ha pende-rehe xe ajerovia vyteri. Nhandejáry Hesu-rehe jajerovia-gwi “Iporã jajere Hesu rape-gwi” ndapejéi va'erã. Upéa ha'e ramo, ndaxe apúi voi. Ha oĩ peẽ-my omombe'u joavy avy va'e pene moakã tarova hagwã rei. Upe va'e, oime raẽ va'e oĩ va'e, ogwerekó asy va'erã íxupe Nhandejáry.

¹¹⁻¹²Ha'e-ta peẽ-my xe re'ýi kwéry. Xe ko namombe'uvéi judeu reko-rupi jaikoha. Judeu kwéry-rami iporã nhanhepirekytĩ uka, nda'evéi voi xe. Ha gwĩ pene moakã tarova rei va'e xe-rehe ijapu voi: “Paulo omombe'u joty

judeu reko-rupi jaikoha nhanhemopotĩ hagwã” he'i mo'ã xe-rehe. Ha ijapu voi. Oipota va'e amombe'u vyteri ramo xe ra'e, naxe rereko asýi arã ra'e. Ha xe rereko asy joty. Hemimbota amombe'u vyteri ramo xe: “Naiporãi jajero-via Hesu Cristo-rehe anho, kurusugwasu-rehe ojejuka va'ekwe-rehe. Jajero-via-ma ramo hese, iporã judeu reko-rupi joty jaiko nhanhemopotĩ hagwã” xe ha'e joty ramo ra'e, naxe rereko asýi arã ra'e hikwái. Ha xe rereko asy joty katu. Gwĩ pene moakã tarova va'e aipota nopenavéi pende-rehe. Aipota ójehe ae tojapo vai onhekytĩ-vy.

¹³Xe re'ýi kwéry, peiko porã hagwã pene renói va'ekwe Nhandejáry. Pendé-jehe pende pu'aka hagwã pene renói va'ekwe. Oipota pejepe'a gwĩ judeu reko-rupi pene moingose va'e po-gwi. Ha'e kwéry oipota mo'ã pehendú entéro Moisés he'i hagwe gwive. Ha ko'ánga katu ani peje teĩ pendejúpe: “Áy ndajaikovéi-ma upe tekoha-rupi. Upéa-gwi iporã jajapo jajapose va'e rei” ani peje upéa. Peje ae “Iporã jajohayhu katu jaiko-vy” peje ae ojóupe. “Nanhopytygwõ porã katu” peje katu ojóupe.

¹⁴Ha upe tekoha katu, entéro Moisés amyrĩ he'i hagwe gwive peteĩ nhe'ẽ-py ogwenohẽmba: “Ehayhu katu nde rapixa-pe, nde rekove erehay-huha-rami ave” he'i. Upe va'e nhe'ẽ-py omombe'upa Moisés amyrĩ he'ise va'ekwe. Jahayhu ramo nhande rapixa-pe, entéro Moisés amyrĩ he'i va'ekwe gwive jajapo voi. ¹⁵Ha vixu kwéry katu onhorairõmba ramo, ojosu'upa ramo, ojojuka-ma hikwái. Upéixa ete ani penhe'ẽ vai teĩ ojóehe. Ani penhe'ẽ rei rei ojóehe. Ndapeiko porãvéi arã onhondive. Vixu-rami rei peiko ramo, ndapejohayhuvéi-ma va'erã.

**Nhe'ẽ Marangatu tee va'e oiko e'ý reheve pende py'apy-py,
pejapose va'e rei pejapo va'erã**
(Rm 7.7-25; 8.5-6)

¹⁶⁻¹⁷Ha jajapose va'e rei katu ndaha'úi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remimbota. Ha'e ndojohu porãi voi jajapose va'e rei. Ha'e katu oiko e'ý reheve pende py'apy-py, pejapose va'e rei mante pejapo va'erã. Upéa-gwi ha'e-ta peẽ-my: Tapene py'apyhy pyhy katu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Toiko porãve rãve katu pende py'apy-py, peho meme hagwã tape porã-rupi. Ndapejapovéi arã pejapose va'e rei. ¹⁸Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e katu pene moingo ramo tape porã-rupi, ndikatuvéi-ma pene moingo judeu reko-rupi penhemopotĩ hagwã mo'ã.

¹⁹Ha jajapose va'e rei mante jajapo ramo, ojekwaa voi nhande-rehe. Teko ky'a-py rei jaiko va'e. Jajohu va'e rei ndive jaiko. Nhande rekoha ky'a. Nhatĩ kwaa e'ý va'e. ²⁰Nhamboete va'e Nhandejáry e'ý va'e-pe. Mohã-py nanhopohano va'e. Nanhanda a'úi va'e ojóehe. Jajoteta. Nhane rakate'ý va'e. Opaixagwa jaipota rei nhandejéupe gwarã. Nhande poxy poxy rei va'e. Nanhemomba'egwasuse mo'ã va'e. Ndajarojojái nhane nhe'ẽ. Ndajajogwerekovei-ma peteixa. ²¹Nhande py'a vai va'e voi ojóehe. Jaka'u va'e. Jaka'u hagwã nanhomoirũ-ma. Upéixa ete jaiko. Jajapose va'e rei-ma jajapo. Upéixa ramo ha'e jevy-ta peẽ-my xe ha'e hagwe-rami. Upeixagwa jajapo jaiko-vy ramo, nanhamoirũ mo'ãi Nhandejáry-pe ojekwaa ramo nhande ruvíxarã.

* 5.14 Lv 19.18; Mt 22.39; Jo 13.34-35; 15.12; 1 Pe 1.22; 1 Jo 3.11; 4.7-8

²² Ha Nhe'ē Marangatu tee va'e katu oiko jave nhande py'apy-py, jaiko porā voi. Hi'a porā porā va'e-rami nhande rekoha porā va'e. Jajohayhu va'e. Javy'a porā va'e voi jaiko-vy. Nhande py'agwapy va'e jaiko-vy. Jajogwereko kirirī va'e. Jajogwereko porā va'e. Nanhane ma'e rakate'yi va'e ojóupe. Nhande ko nhande-rehe ojerovia va'e voi. ²³ Ndajajotetái va'e. Jajapose va'e mante katu ndajajapói voi. Upéixa jaiko ramo “Ani peiko teĩ upéixa” nde'íry va'erā nhande-vy onhemonhe'ē va'e. Tekoha-rupi ae jaiko. ²⁴ Yma va'ekwe jajapose va'e rei mante jajapo va'ekwe. Opaixagwa jaipota va'ekwe mo'ā. Ha ko'ánga katu nhande Cristo Hesu re'yi va'e, ndajajapovéi-ma jajapose va'e rei mante. Ha “Cristo katu omano jave kurusu-rehe, hendive omano ave xe reko tujakwe” ja'e nhandéjehe. “Hendive omano ave xe reko vaikwe omboyke hagwā xéhegwi xe rekoha vai xe ajapose va'e rei” ja'e nhandéjehe. ²⁵⁻²⁶ Ko'ánga Nhe'ē Marangatu tee va'e ndive jaiko. Upéa-gwi tanhane moingo meme katu tape porā-rupi. Ndikatuvéi-ma jaiko nhandembotuvixase mba'e va'e-rami. Ndikatuvéi-ma jajoteta. Ndikatuvéi-ma nhande py'a vai va'e ojóehe.

Penhopytygwō katu peiko-vy

(At 20.35; 1 Co 15.58; Tt 3.14; Hb 13.16)

6 ¹ Xe re'yi kwéry, oime ramo pene pa'ũ-my ojejavý va'e, ojekwaa ramo hembiaapo vaikwe, penhemonhe'ē katu íxupe: “Anive ereho tape porā e'ỹ-rupi. Tereho ae katu tape porā-rupi” peje íxupe. Pene pa'ũ-my hi'arandu porā va'e, Nhe'ē Marangatu tee va'e nhe'ē-rupi oiko meme va'e, tonhemonhe'ē porā rei katu ojejavý va'ekwe-pe. Túvy-rami tonhe'ē porā katu íxupe. Ha tonhangareko porā katu ójehe pono ha'e-rami ave ojejavý. ² Penhopytygwō katu peiko-vy. Upéixa peiko va'erā Cristo rekoha-rupi. ³ Pene pa'ũ-my oi ramo onhemomba'egwasu ukase mo'ā va'e: “Xe ko xe tuvixave va'e xe. Naipytygwō mo'āi xe rapixa kwéry-pe” he'li rei voi ójehe. Ijapu rei ójehe. Upéa-gwi penhopytygwō katu peiko-vy. ⁴⁻⁵ Iporā voi jajapo peteĩ teĩ nhane rembiapo. Upéa-gwi nhane rembiapo-rehete nhapena va'erā. Jajapo katu peteĩ teĩ nhane rembiapo nhapondera e'ỹ reheve ojóehe, nhandembohory e'ỹ reheve nhande rapixa-rehe. Upéixa iporā ramo nhane rembiapo, ovy'a-ma va'erā nhane rembiapokwe-rehe Nhandejáry.

⁶ Ha Cristo nhe'ē-py ombo'e íxupe va'e katu, ani hakate'ỹ teĩ ogwereko va'e-rehe ombo'eháry-pe. Tome'ē me'ē ombo'eháry-pe hemikotevê. ⁷⁻⁸ Pejeapy-saka katu xe nhe'ē-rehe: “Jajaty ja'u va'erā” ja'e. Upéixa ete ereho-ma ramo tape vai-rupi, erehasa asy arā ereiko-vy. Upéa-gwi: “Ambotavy-ta Nhandejáry-pe” ani ere teĩ ndejeupe. Imbotavypyre'ỹ voi ko ha'e. Ereho ramo tape vai-rupi, erehasa asy va'erā ereiko-vy. Nerenhotỹ porāi ramo, okakwaa arā nde kokwe-py hi'upy e'ỹ va'e. Upéixa ete jajapose va'e rei jajapo ramo, jaha vai arā, nhandehundi rei va'erā. Ha erenhotỹ porā ramo katu, ere'u va'erā erejaty va'ekwe. Upéixa ete Nhe'ē Marangatu tee va'e oiko tee ramo nde py'apy, ereiko porā porā va'erā. Nhandejáry ndive ereiko va'erā opa e'ỹ reheve. ⁹ Upéixa ramo aníke ere: “Xe kwerái-ma xe rembiapo porā porā ramo” ani ere upéa. Nhane rembiapo porā meme ramo nhande kaigwe e'ỹ reheve, nhande-vy gwarā ome'ētaha áry-py ome'ē va'erā nhande-vy Nhandejáry.

¹⁰Upéa-gwi nhande pu'aka hagwā-rami jareko porā rei enterovéa-pe. Ha Nhandejáry reroviaha gwive katu jareko porāve rāve katu íxupe kwéry.

Cristo mba'e kurusu-rehe apena xe aiko-vy

¹¹Pehexa katu. Ko'ánga xe amoĩ-ta kwatia-rehe xe nhe'ẽ. Xe po-rupi amoĩ-ta. Tuvixa vixa amoĩ kwatia-rehe imonhe'e hagwā. ¹²Ha gwĩ omombe'u ambue va'e Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porā katu oipota judeu kwéry imandu'a porā hese. Upéa-gwi he'i peẽ-my: “Judeu reko-rupi peiko joty katu, penhepirekytĩ uka-vy” he'i peẽ-my omanda-vy. Oipota peiko judeu reko-rupi. He'i ramo ra'e: “Cristo-rehe, kurusu-rehe ojejuka va'ekwe-rehe, hese anho mante jajerovia-ma ramo, omopotĩ va'erā nhande py'a Nhandejáry judeu reko-rupi jaiko e'ỹ reheve” he'i ramo ra'e, omoingo asy arā ra'e íxupe judeu kwéry. Upéa-gwi he'i peẽ-my: “Penhepirekytĩ uka katu” he'i peẽ-my omanda-vy. ¹³Ha nonhe'ẽ porāi hikhái. Gwĩ judeu reko-rupi oikose va'e mo'ã nohendúi entéro Moisés he'i hagwe gwive. Ma'erā oipota penhepirekytĩ uka? Ma'erā oipota peiko judeu reko-rupi? Oipota voi imandu'a porā hese judeu kwéry. Onhemboete ukase mo'ã judeu reko-rupi peiko-gwi. ¹⁴Ha xe katu napenái voi judeu remimbota-rehe. Hemimbota ndajapói va'e imandu'a porā hagwā mo'ã xe-rehe. Cristo rehegwa nhe'ẽ, ikurusugwasu rehegwa nhe'ẽ ave, upéa nhe'ẽ amomba'egwasu voi amombe'u meme-vy. Cristo upe kurusugwasu-rehe omano-gwi, napenavéi-ma äygwa nhe'ẽ-rehe. Omano va'ekwe-rami ndarohoryvéi-ma íxupe, äygwa-pe. Ha äygwa katu ndaxe rerohoryvéi-ma ave. Omano va'ekwe-rami ndaxe rerohoryvéi-ma ave. Ikurusugwasu-rehe apena aiko-vy va'e mante xe mopotĩ va'erā. ¹⁵Ha judeu kwéry va'e, judeu e'ỹ va'e ave, ogwereko peteĩ va'e-rami íxupe Nhandejáry. Tape pyahu porā-rupi jaiko hagwā, nhane moatyromba va'e, nhane mohekoviarō pyahu va'e Nhandejáry voi. Upéa-gwi judeu rekoha-rehe napenavéi-ma. Cristo mba'e kurusugwasu-rehe ae apena xe aiko-vy. ¹⁶Upe va'e tape pyahu porā-rupi peho va'e-pe gwive, tapene mbopy'agwapy katu Nhandejáry. Tapene poriahuvereko katu ave. Entéro gwe'ýi gwive tohovasa porā katu Nhandejáry.

¹⁷Xe ko Hesu remimondo tee va'e. Hemimondo tee ramo aiko-gwi, xe mbohasa asy va'ekwe. Ha ko'ánga katu xe rete-rupi ojekwaapa voi xe pire joka joka hagwe. Pehexapa-ma voi xe-rehe. Xe mbopere pere va'e-rami ojekwaa voi xe-rehe oho-vy enterove oikwaa hagwā Hesu rembigwái ramo xe aikoha. Upéa-gwi xe-rehe ijapu ramo avave ndaipotáĩ xe moakā tarova.

¹⁸Tapende rovasa porā porā katu Nhandejáry Hesu Cristo pende rexakwaa rei-vy, xe re'ýi kwéry. Pende py'a gwive tapende rovasa. Amém.

Paulo remimombe'ukwe

Éfeso tetã mygwa pegwarã

epístola de Paulo aos efésios

Paulo omondo Éfeso tetã mygwa-pe onhe'e kwatia-rehe

1 ¹ Xe Paulo Nhandejáry oipotaha-rami aiko Hesu Cristo remimondo ramo. Áy amondo-ta peẽ-my xe nhe'e kwatia-rehe. Peẽ Nhandejáry re'yí kwéry Éfeso tetã-my peiko va'e. Hesu Cristo-pe pehendugwi, peteixa pemoirũ-ma íxupe peiko-vy. ² Tapene rexakwaa rei katu Nhandejáry Nhande Ru va'e. Tapene mbopy'agwapy katu ave. Tapende rovasa porã katu Nhandejáry Hesu Cristo ave.

Cristo irũ-gwi nhande, nhande rovasa porã porã jaiko porã hagwã

(Rm 8.29; 2 Co 1.21-22; 1 Pe 1.2-3)

³ Tonhemomba'egwasu katu Nhandejáry, Nhandejáry Hesu Cristo Ru va'e. Cristo irũ-gwi nhande, Nhandejáry yváy pygwa va'e re'yí nhande. Upéa-gwi nhande rovasa porã porã va'ekwe yváy pygwa-rami jaiko porã hagwã. ⁴⁻⁶ Nhande apo e'y ngatu, nhande kwaa-ma voi. Ne'írá vyteri ko yvy oiko jave, nhande pe'a-ma voi araka'e gwe'yirã nhande reko marangatu hagwã, nhande reko jejavy e'y reheve gwesa-py. Hesu Cristo irũ voi nhande. Nhande rayhu-gwi, "Oiko va'erã xe ra'y ramo, xe rajy ramo ave" he'i araka'e nhande-rehe ojéupe ae nhane mogwahẽ ukase-vy. "Upéixa xe rembiapo va'erã" he'i araka'e nhane renonderã mombe'u-vy. Nhande kwéry gwa'yry Hesu Cristo gwembiayhu irũrã-gwi, nhande rexakwaa porã eterei araka'e opa-mba'e ome'e rei-vy nhande-vy. Upéa-rehe tojehexa porã ete katu Nhandejáry. Tomboete ete katu íxupe. ⁷⁻⁹ Ta'yry Hesu gwugwy avyete-py omano-gwi, nhane resende-ma va'ekwe nhande repy-vy. Omboyke-ma nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Tuvixa mba'e Nhandejáry. Tuvixa ete nhande rexakwaa porã rei va'ekwe nhane mo'arandu-vy, oikwaa uka-vy nhande-vy ave. Outro kwéry-pe nomombe'úi araka'e ojapo va'erã. Ha nhande-vy katu oikwaa uka-ma voi va'ekwe. Yma araka'e, "Xe ra'y Cristo ojapopa va'erã xe remimbotá gwive" he'i ojéupe araka'e. ¹⁰ Hi'óra-py ojapo-ma va'erã. Hemimoingo gwive ombojoja va'erã. Yváy pygwa gwive, yvy pygwa gwive ave ombojojapa va'erã. Cristo irũrã ojapopa va'erã. "Enterove va'e ruvixarã amoingo

* 1.7 Cl 1.14

va'erā Cristo" he'i araka'e gwa'yry-rehe. ¹¹ Nhandejáry nhe'ê-py hemimbota-rupi opamba'e oiko. Ne'irā vyteri ko yvy oiko jave, he'i araka'e ojéupe ojapo va'erā. Upéa-gwi nhande poravo araka'e gwe'yirā. Nhande poravo peteíxa nhamoirū hagwā ta'yry. ¹² Ore kwéry katu orojerovia ypy va'ekwe Cristo-rehe. Upéa-gwi toromomba'e gwasu katu Nhandejáry-pe. "Iporāete va'e hekoha" toro'e hese. ¹³ Ore-vy oiko hagwe-rami, ojehu ave peê-my. Pehendu ramo pe anhetegwa nhe'ê, Hesu Cristo pene resendeharā rehegwa nhe'ê porā pehendu ramo, pejerovia-ma va'ekwe Cristo-rehe. Upéi Nhandejáry ombou va'ekwe peê-my Nhe'ê Marangatu tee va'e upe he'i va'ekwe "Ame'ê va'erā". "Xe mba'e voi upe va'e, xe reminhongatu voi upe va'e" he'i pende-rehe, Nhe'ê Marangatu tee va'e ome'ê-vy. ¹⁴ Nhe'ê Marangatu tee va'e ome'ê ranhe-gwi nhande-vy, jaikwaa porā nhande-vy gwarā. Entéro he'i va'ekwe gwive, "Ame'ê va'erā xe re'yí kwéry-pe" ome'ê va'erā nhande-vy Nhandejáry, nhane resendepa-vy ojéupe gwarā. "Tuvixa mba'e Nhandejáry rekoha, iporā ete voi" ja'e hese nhamboete-vy.

Paulo omondo Nhandejáry-pe onhe'ê Hesu reroviaha-rehe

(Ef 4.15-16; Cl 1.9-10; Hb 13.20-21)

¹⁵⁻¹⁶ Upéixa ramo, atima porā Nhandejáry-pe pende-rehe. Ahendu kuri pene rerakwā. "Ojerovia oiko-vy Nhandejáry Hesu-rehe. Nhandejáry re'yí gwive hembiahyu" he'i pene mombe'u-vy. Upéa-gwi atima tima Nhandejáry-pe aiko-vy pende-rehe. Oração ajapo jave, xe mandu'a pende-rehe. ¹⁷ Ajerure Nhandejáry Hesu Cristo Ru-pe. Nhande Ru tuvixa mba'e hekoha va'e-pe ajerure pende-rehe. Aipota ha'e ome'ê peê-my Nhe'ê Marangatu tee va'e pene arandu porā hagwā, ojekwaa porā hagwā peê-my Nhandejáry, peikwaa porāve hagwā íxupe. ¹⁸ Aipota pende resape pende py'a-py peikwaa porā hagwā peê-my gwarā iporā va'e. Upéa-rehe pene renói va'ekwe. Upe va'e-pe pendejúpe gwarā peha'arō peiko-vy perovia ku'a ku'a e'y reheve. Aipota peikwaa porā Nhandejáry tuvixa ete nhande rovassa porāha. "Xe re'yí-pe gwive ahovassa va'erā" he'i hagwe-rami pende rovassa va'erā. ¹⁹⁻²⁰ Aipota peikwaa ave Nhandejáry opamba'e-rehe ipu'akaveha. Jajerovia ramo hese, nhane mbopu'aka. Oha'e-rami ave nhane mombaraete. Ha'e ipu'aka va'ekwe omano va'ekwe-rehe. Cristo-pe omopu'ā jevy va'ekwe. Upéi ombotuvixa íxupe yváy-py. Oakatúa-koty ombogwapy oyke-rehe. Cristo-pe omopu'ā hagwe-rami, nhane mombaraete ave nhande pu'akave hagwā. * ²¹ Ay Cristo oiko upe-py enterove va'e ruvixa ramo. Ipu'akave yváy pygwa-rehe gwive. Mburuvixa-rehe gwive ipu'aka. Oĩ ramo omanda va'e, oĩ ramo ipu'aka va'e, oĩ ramo yvy járy ave, ipu'akave hese kwéry. Ko yvy-rehe ndaipóri tuvixave va'e réry. Opamba'e-rehe ipu'akave Cristo. Heko apy rei e'y reheve oiko va'erā. ²² Ipogwy-py entéro mba'e omoĩ va'ekwe Nhandejáry. Hesu-rehe ojerovia va'e-pe gwive onhomboaty aty ha-rupi, enterove jaryrā omoĩ va'ekwe. * ²³ Nhane akā omoaranduha-rami nhande rete, upéixa Cristo omoarandu entéro gweroviaha gwive. Hete-rami oiko hese ojerovia va'e. Hese e'y reheve ndoiko porā porairy. Nhane akā omoaranduha-rami nhande rete, upéixa Cristo omoarandu entéro gweroviaha gwive. Hese e'y reheve ndoiko porā

porãiry. Omohynyhẽmba ramo ae katu, oiko porãmba-ma hikwái. Entéro mba'e omohynyhẽmba onhe'ẽ-py.

Ne rembiapo porã-rehe rei nane resendéiry voi

(Rm 3.24; 5.6-11; Cl 3.5-7; Tt 3.3-7)

2 ¹Ha peẽ katu omano va'ekwe-rami, ijapysape va'e-rami peiko araka'e. Pejejavý-gwi, pene rembiapo vai-gwi ave, ójehe ipu'aka e'ỹ va'e-rami peiko araka'e. ²Ãygwa reko rei-rupi peiko araka'e. Yvy járy áry-rehe rei oiko va'e ruvixa nhe'ẽ-py peiko araka'e. Nhandejáry nhe'ẽ renduse e'ỹha-rehe ipu'aka va'e nhe'ẽ-py peiko araka'e. ³Upéixa ave nhande kwéry jaiko va'ekwe. Teko rei reko-rupi jaiko va'ekwe. Jajapose va'e rei jajapo va'ekwe. Yvypóry kwéry ojerereko asy va'erã-rami ave, nhande kwéry jaiko va'ekwe Nhandejáry-pe. ⁴Ha Nhandejáry katu oporoporiahuvereko verei va'e voi, nhande rayhu tee rei va'e voi. ⁵Jajejavý katu oporoporiahuvereko verei va'e voi, nhande rayhu tee rei va'e voi. ⁶Cristo nhamoirũ-magwi, nhande kwéry jaiko va'ekwe. Upe-ma ramo nhande moingove jevy va'ekwe. Cristo nhamoirũ-magwi, nhande moingove jevy va'ekwe. Ne resende rei va'ekwe. Ne rembiapo porã-rehe rei nane resendéi va'ekwe. ⁷Cristo nhamoirũ-magwi ae, Cristo ndive nhande moingove jevy vérami va'ekwe. Cristo yke-rehe nhande mbogwapy-ma vérami yváy pygwa-rami jaiko hagwã. Jagwapy-ma vérami ave nhaime-vy ijyke-rehe. ⁸Upéa ojapo ohendu hagwã ave herakwã kente kwéry ndoikói vyteri va'e, oiko e'ỹ va'e, "Gwa'ýry Hesu-pe ohayhu eterei-gwi, nhande rayhu tee rei va'ekwe. Nhande rovasa porã porã va'ekwe nhande rexakwaa rei-vy" he'i hagwã hese. ⁹Pejerovia-magwi Cristo-rehe, pene resende va'ekwe pende rexakwaa rei-vy. Pendejéhegwi napenheresendéi va'ekwe. Pende rexakwaa rei-gwi pene resende rei va'ekwe. ¹⁰Pene rembiapo porã-rehe rei, napene resendéi voi. Pene rembiapo porã-rehe rei pene resende ramo ra'e, "Xe rembiapo porã-gwi rei, xe resende va'ekwe Nhandejáry" peje rei arã ra'e. ¹¹Nhande apoha Nhandejáry. Hesu Cristo-pe nhamoirũ-ma ramo, nhande moingove porã va'ekwe nhande rembiapo porã porã hagwã, yma jaiko e'ỹ ngatu he'i hagwe-ramima jajapo hagwã.

Nhande kwéry nhamoirũ ramo Cristo-pe, peteixa jaiko onhondive

(Gl 3.28)

¹¹Upéixa ramo pene mandu'a katu pende rekokwe-rehe. Yma ore kwéry e'ỹ va'e peẽ, judeu e'ỹ va'e peẽ. Ore kwéry oronhepirekytĩ va'e. Ha peẽ katu, "Onhepirekytĩ e'ỹ va'e" he'i pende-rehe judeu kwéry pene mboete e'ỹ-vy. Upéixa Nhandejáry nhe'ẽ-py ogwereco gwete, upéixa ojapo ójehe judeu kwéry. ãy pene mandu'a katu pende rekokwe-rehe, pene mboete e'ỹ jave. ¹²Upe jave Cristo e'ỹ reheve peiko araka'e. Yvy akéno-py oiko va'e-rami peiko araka'e. Nhandejáry rembiporavo e'ỹ gwe'yirã e'ỹ araka'e peẽ. Peẽ-my "Xe rendu ramo, apohovasa va'erã" nde'íry araka'e Nhandejáry. Gwe'ýi-pe he'i tee va'ekwe, nde'i reíry va'ekwe, upéa nde'íry araka'e peẽ-my. "Ndaipóri nhande-vy iporã va'erã" he'i va'e-rami ojóupe, peiko araka'e. Nhandejáry oiko e'ỹ va'e-rami peiko araka'e áry porukwe-rupi peiko-vy. ¹³Ãy katu Cristo Hesu-pe pemoirũ-gwi, ndapeikovéi-ma mombyry íxugwi. Gwugwy avyte-py omano-gwi pende-rehe, Cristo irũ ramo-ma peiko. Penhemoagwĩ-ma íxugwi peiko-vy. ¹⁴Judeu kwéry, judeu e'ỹ va'e-pe ave, onhondive imbojoja-vy ou

Cristo va'ekwe, peteixa ogwereko hagwã onhondive. Upéixa nhande kwéry nhamoirũ ramo íxupe, peteixa jaiko arã onhondive. Ojejuka uka ramo, peteixa ombojoja va'ekwe judeu, judeu e'ỹ va'e ndive. Ijokoha oipe'a va'e-ramima, ombojoja anive hagwã ija'e'ỹ ojóehe, oiko porã hagwã onhondive. ¹⁵Judeu rekoha-rehe, Moisés amyĩ remimombe'ukwe-rehe ave, “Ijapy-ma” he'i hese. “Ndaipokatuvéi-ma, naimbaraetevéi-ma” he'i. Omopeteise judeu judeu e'ỹ va'e ndive. Oipota omoirũ ojéupe peteixa ombojehe'a hagwã íxupe kwéry, onhemboheko pyahu va'e-rami oiko hagwã. Upéixa ombojoja porã judeu judeu e'ỹ va'e ndive. ¹⁶Kurusugwasu-rehe omano va'ekwe Cristo, omoingo porã hagwã íxupe kwéry ani hagwã ojóehe ija'e'ỹ teĩ. Omano-gwi kurusugwasu-rehe, Nhandejáry re'ýi ramo nhane moingo. Ombojoja ojóehe ija'e'ỹ va'ekwe-pe onhemboeko pyahu va'e-rami oiko hagwã peteixa. ¹⁷Upéixa ramo ogwahẽ ou-vy va'ekwe Cristo nhe'ẽ porã omombe'u-vy. Peẽ-my mombyry íxugwi peiko va'e-pe, “Pembojoja katu pende reko xe reko-rehe pende py'agwapy hagwã” he'i. Ore-vy agwĩ íxugwi oroiko va'e-pe, upéixa ave he'i. ¹⁸Nhande kwéry, judeu va'e, judeu e'ỹ va'e ave, nhandejéhe-gwi rei ndaha'ei peteixa. Ha Cristo omano-gwi nhande-rehe katu, upéa-gwi ae peteixa nhande rereko Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Nhane nhe'ẽ peteixa ogweraha Nhandejáry-pe. ¹⁹Upéa-gwi peẽ kwéry judeu e'ỹ va'e ndaha'e-véi-ma ore kwéry e'ỹ va'e. Ndapeikovéi-ma ha'e oyvy e'ỹ-py oiko va'e-rami. Áy Nhandejáry re'ýi irũ ramo peiko-ma. Áy peteĩ óga pygwa-rami peiko. Nhandejáry róga pygwa peẽ.

²⁰Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Amombe'u-ta Nhandejáry re'ýi rekoha ogagwasu rehegwa nhe'ẽ-rami. Nhandejáry re'ýi gwive Nhandejáry róga-rami oiko. Yma gware Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe Hesu remimondo va'e kwéry-pe ave he'i Nhandejáry róga nhepyrũha. Óga renagwã he'i Hesu remimondo-pe. Peẽ-my he'i hembiporurã omopu'ã hagwã óga. Ha Cristo-pe katu he'i okytagwasu. ²¹Opamba'e jekoka voi ha'e. Íxugwi tuvi-xave xave oho-vy Nhandejáry renagwã, imarangatu va'e voi ha'e. ²²Ha peẽ kwéry ave Cristo pemoirũ-gwi, peiko va'erã Nhandejáry re'ýi gwive ndive. Hesepa ombojoja omoĩ-vy va'e-rami ogagwasu apo-vy, pene mbojoja ave va'erã peteixa Nhandejáry re'ýi ndive pene mbojehe'a-vy. Hendive kwéry oiko va'erã Nhandejáry. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-rupi oiko va'erã.*

Yma oikoe koe va'ekwe áy peteixa-ma onhomboaty

(Cl 1.24-29)

3 ¹Upe va'e-rehe ajapo-ta oração Nhandejáry-pe pende-rehe. Xe Paulo Cristo-rehe ha-py anhemoi ave va'e preso. Peẽ ore kwéry e'ỹ-rehe ha-py, anhemoi va'e preso. Anhemoi ramo jepe, ajapo-ta joty oração Nhandejáry-pe pende-rehe. ²Pehendu nipo ra'e xe rerakwã. Nhandejáry omombe'u va'ekwe xe-vy xe rembiaporã pende-rehe xe rexakwaa rei-vy. ³Xe-vyte oikwaa uka Nhandejáry ojapo va'erã. Xe-vyte ohexa uka va'ekwe. Hembia-porã-rehe ndahetái xe nhe'ẽ ahai kuri ko kwatia-rehe. ⁴Pemonhe'ẽ ramo xe ahai va'ekwe, peikwaa va'erã xe Cristo rembiaporã oikwaa-ma va'e. ⁵Yma araka'e avave-pe nomombe'úi ojapo va'erã Nhandejáry. Ha ko'ángá katu

gwe'ýi ete-pete oikwaa uka. Gwemimondo va'e-pe, onhe'ê-py omombe'u va'ety-pe ave oikwaa uka. Nhe'ê Marangatu tee va'e-rupi oikwaa uka ore-vy. ⁶Mbava'e tipo he'i ojapo va'erã? A-rami he'i: "Nhe'ê porã renduha gwive ahovasa va'erã" he'i Nhandejáry. "Yma judeu pegwarã mante ây ambojoja-ta judeu e'ý-pe ave ime'ê-vy" he'i. Judeu kwéry-pe, "Aporesende va'erã" he'i tee va'ekwe, nde'i refry voi. Upe he'i va'ekwe, he'i ave judeu e'ý va'e-pe judeu pegwarã gwive ây ombojoja ime'ê-vy judeu e'ý-pe ave. Cristo-pe omoirũ-ma ramo dhe'ê porã rendu-vy, ombojoja ime'ê-vy judeu e'ý-pe ave. Cristo-pe omoirũ irũ-gwi, oikoe koe va'e peteĩ va'e rete-rami oiko-ma ây. Judeu judeu e'ý ndive oiko-ma onhondive. ⁷Upéa dhe'ê porã amombe'u hagwã Nhandejáry rembigwái ramo aiko-ma. Hembigwái ramo xe moingo-ma xe rexakwaa rei-vy, Hesu rehegwa dhe'ê porã amosarambi hagwã. Xe mombaraeteha-rupi amombe'u mbe'u aiko-vy. ⁸Xe nanhembotuvixái. Anhembohekomirive va'e aiko-vy. Oime raẽ va'e Nhandejáry re'ýi gwive heko porãve xéhegwi. Ha xe-vy katu omombe'u xe rembiaporã va'ekwe Nhandejáry xe rexakwaa rei-vy, araha hagwã amombe'u-vy judeu e'ý va'e kw'ery-pe Hesu rehegwa dhe'ê porã, "Tuvixa mba'e Cristo. Ha'eixagwa ndaipóri. Ndiatúi jahexa kwaa porã tee hekoha hese. Oĩ meme nhande-vy oikwaa uka porãve hagwã." Upeixagwa oipota xe amombe'u. ⁹Oipota xe amo'arandu entéro va'e-pe amombe'u-vy mba'éia ojekwaa-ta Nhandejáry rembiaporã. Ha Nhandejáry katu opamba'e apoha voi. Opamba'e reko járy voi ha'e. Upéixa araka'e nomombe'úi araka'e avave-pe. Yma gwive ây peve nomombe'úi avave-pe gwembiaporã. ¹⁰Ây katu Nhandejáry oikwaa uka-ma gwĩ yváy pygwa omanda va'e kwéry-pe. Ipu'aka va'e kwéry-pe oikwaa uka-ma ave gwembiapo. Entéro Hesu roeroviaha gwive, yma oikoe koe va'ekwe ây peteixa-ma onhomboaty aty okwa-vy ohexa ramo, oikwaa-ma Nhandejáry arandu, ombojojapa ramo. Mba'eixagwa xagwa pa hembapo porã va'erã oikwaa-ma va'erã. ¹¹Ne'irã oiko ramo vyterĩ araka'e ko yvy, yma gwive he'i hagwe-ramima, ây kóa ojapo-ma Nhandejáry. Nhandejáry Hesu Cristo rembiapo voi. ¹²Íxupe nhamoirũ-gwi, hese jajerovia-gwi, Nhandejáry ndive nhanhomongetase ramo, ndaiporivéi nhande jokoharã. Nhatĩ e'ý reheve ae nhanhemoagwĩ íxugwi. Nhatĩ e'ý reheve nhande rete nhanogwahẽ-ma íxupe oração apo-vy. ¹³Upéa-rehe ani pevy'are'ý xe-rehe. Pende-rehe ha-py ajerereko asy ramo jepe, pende rovasa porã joty va'erã Nhandejáry.

Aipota peikwaa Cristo heko porayhu tee rei va'e-pe

¹⁴Upéa-gwi anhesũ xe retypy'ã-rehe Nhandejáry renonde-py oração apo-vy. ¹⁵Nhandejáry Nhande Ru voi. Ha'e Nhande Ru tee-gwi, "Nhande re'ýi" ja'e yváy pygwa-rehe yvypóry-rehe ave. ¹⁶Ha'e hekoha porã tee rei va'e. Upéa-gwi ajerure íxupe pene mombaraete hagwã, Nhe'ê Marangatu tee va'e oiko hagwã pende py'apy-py. ¹⁷Hese pejerovia-gwi, aipota Cristo oiko pende py'apy-py. "Hope porã ramo, hapo porã ave" ja'e. "Ôga porã ramo, okyta porã ave" ja'e. Upéixa ete Cristo oiko-gwi pende py'a-py, peiko porã va'erã pejoyayhu-vy. ¹⁸Ajerure meme Nhandejáry-pe he'ýi gwive ndive pene mombaraete hagwã. Aipota pene mo'arandu porã peikwaa hagwã Cristo,

heko porayhu tee rei va'e-pe. Enterove va'e voi hembiahyu. Oporohayhu ku'a ku'a e'ỹ va'e voi ha'e. Oporohayhu meme va'e. Ohayhu okanhy va'e. Mombyrygwa hembiahyu. Yváy pygwa gwive ohayhu. Yvygwy pygwa jepe ave ohayhu. Ndaipóri voi hembiahyu e'ỹ va'e. ¹⁹Cristo reko porayhu kwaapa va'e ndoikói ramo jepe, heko porayhu ndajaikwaa porã etéi vyteri ramo jepe, aipota peikwaa porãve rãve joty pende rayhu tee vereiha. Aipota pemboatyve tyve Nhandejáry remime'ê me'ê pendejéupe. Ha'e hekoha tee-rehe aipota pene mohynyhê nyhêve katu hemime'êgwe rereko-vy. ²⁰Ha'e ko jajerureharami íxupe ome'ê nhande-vy nhande rovasa porã kwaa-vy. Oĩ jajerure e'ỹ hese va'e, oĩ nhane mandu'a e'ỹ hese va'e. Ha'e katu hetave tave kwaa voi ome'ê joty nhande-vy, nhane mombaraete oiko-vygywi. ²¹Tonhemomba'e-gwasu meme katu Hesu reroviaha onhomboaty atyha-rupi. Cristo oikoha-rupi tonhemboete ete voi opa e'ỹ-rehe. Amém.*

Nhane akā-rami oiko Cristo

(Rm 12.6-8; 1 Co 1.10; 12.8-11; Cl 3.12-15; 1 Pe 3.8; 4.10-11)

4 ¹Nhandejáry Hesu Cristo rembigwái ramo xe aiko-gwi, xe moĩ kuri preso. Upéa-gwi anhemonhe'ê-ta peẽ-my. Pene mboheko marangatu hagwã pene renói va'ekwe Nhandejáry. Pende reko marangatu e'ỹ ramo, pemotĩ arã íxupe. ²"Xe katu xe tuvixave" ani peje rei ojóupe peiko-vy. Penhembohekomirĩve ae joty peiko-vy. Pejogwereko porã katu kirirĩ po-py. Ani peropoxy pya'e a'e teĩ ojoekoha. Pejoporiahuvereko rei katu pejoyahy-vy. Ani pejoteta teĩ. ³Penhangareko porã pendéjehe peteĩxa peiko hagwã onhondive. Nhe'ê Marangatu tee va'e pene mbo'eha-rami peiko hagwã pende joja porãve rãve hagwã. ⁴Cristo rete-rehe oĩ va'e-rami peteĩxa peiko. Peteĩxa oiko nhande py'a-py Nhe'ê Marangatu tee va'e. Peteĩxa nhande pe'a va'ekwe gwe'yirã. Peteĩxa nhande kwéry nhaha'arõ Hesu ogwahẽ jevytaha áry. ⁵Peteĩxa nhande kwéry Járy va'e voi Nhandejáry. Peteĩxa jajerovia hese. Peteĩxa nhane mongarai va'ekwe. ⁶Nhande kwéry va'e Járy, nhande kwéry va'e Ru ave Nhandejáry voi. Ha'e anho peteĩ oiko va'e. Ha'eixagwa ndaipóri. Nhande kwéry Ruvixa va'e. Nhane moingoha. Nhane mombaraeteha imomba'apo uka-vy. Nhande py'a-py oiko va'e Nhandejáry voi. ⁷Nhande kwéry peteĩ teĩ va'e-pe nhande reko me'ê me'ê. Ojoha'e ha'e ramigwa e'ỹ-py nhande reko me'ê Cristo. Peteĩ teĩ nhande rexakwaa rei-gwi, nhande reko me'ê me'ê nhande-vy. ⁸Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê Cristo-rehe:

"Yváy-py ojeupi oho-vy. Oho jave, ogweraha omoĩ hagwã preso anháy nhe'ê-py okwa va'e-pe. Ha kente kwéry-pe heta gwemime'ê ome'ê me'ê"

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê Cristo-rehe. ⁹"Ojeupi" he'i ramo, mbava'e-pe he'i, oĩ oporandu va'e. A-rami he'i omombe'u-vy. Ogwey ranhe va'ekwe Cristo ko yvy-py yváy-gwi. Ha upéi katu ojeupi jevy va'ekwe oho-vy. ¹⁰Upéixa upe ogwey va'ekwe, upe ojeupi jevy va'ekwe oho-vy peteĩxa. Ojeupi va'ekwe Cristo yvate áry paha-py oho-vy opa-rupi omohynyhẽ hagwã ojéhegwi. ¹¹Ha'e katu nhande rekorã ome'ê me'ê va'e. Peteĩ teĩ nhande-vy ome'ê me'ê nhande rekorã. Peteĩ va'e-pe oheko me'ê gwemimondorã ramo. Outro-pe oheko

me'ê inhe'ê-py mba'e kwaa ukaharâ. Outro-pe oheko me'ê Hesu rehegwa nhe'ê porâ mombe'uharâ. Outro-pe oheko me'ê heroviaha nhangarekoharâ.¹² Oipota nhande kwéry heroviaha va'e nhandhopytygwõ kwaa. Oipota nhandhomombaraete nhandhopytygwõ-vy, Cristo rete-rehe oĩ va'e-rami jaiko hagwã.¹³ Oipota peteĩxa jarovia porãve rãve Nhandejáry ra'y-pe. Jaikwaa porãve rãve íxupe oipota nhande agwyje porã hagwã. Kakwaa va'e reko-rami oipota jaiko. Mitã reko-rami ndoipotáiry jaiko. Cristo reko jejavy e'ỹ porã-rupi oipota jaiko jaheko arupitypa hagwã íxupe.¹⁴ Upe ramo ndajaikovéi-ma mitã reko-rami. Ojererova rova va'e-rami ndajaikovéi-ma. Kanóa-rami y-pe ojere-roxyry uka oho-vy va'e-rami, ndajaikovéi-ma nhande resa rerova uka hagwã mo'ã. Upe ramo nanhahenduvéi-ma va'erã ijapu va'e nhe'ê, nahendu e'ỹ va'erã-py nhane mbo'ese va'e nhe'ê nanhahenduvéi-ma. Nhane mbotavyse nhande resa rerova hagwã mo'ã. Tape ijapu rei va'e-rupi oipota mo'ã jaha va'e.¹⁵ Ani nahendu teĩ aipo va'e nhe'ê. Anhetegwa va'e ae nhamombe'u mbe'u ojóupe jajohayhu-vy. Aipo ramo, okakwaa va'e-rami peteĩxa nhamoirũ porãve rãve va'erã Hesu Cristo-pe. Nhane akã-rami oiko Cristo.¹⁶ Nhane akã katu nhande rete mo'aranduha voi, imbojojapa porãha voi. Nhane mo'arandugwi ojepota potapa ojóhe onhomombaraete-vy nhande rete. Heko heko-rupi peteĩ teĩ oiko ramo, okakwaa porã nhande rete. Upéixa nhande kwéry Hesu-rehe jajeroivia va'e gwife nhande mbaraeteve teve jajohayhu-vy. Cristo nhane mo'arandugwi, nhandhomombaraete ete jaiko-vy, nhande reko agwyjeve jeve va'erã jaha-vy. Nhandhomombaraeteve teve va'erã jaha-vy.*

Iporã perova pende rekoha tujakwe pene mboheko pyahu jevy hagwã

(Cl 3.5-14)

¹⁷Upéixa ramo anhemonhe'ê-ta peẽ-my Nhandejáry réry-py ha'e-vy: Anive peiko rei teĩ judeu e'ỹ va'e-rami. Ha'e kwéry tekoha e'ỹ-rupi rei oiko. Ojéupe he'i va'e rei ha'e ojapo, oikwaa va'e rei ojapo. Ani ereiko ha'e-rami.¹⁸ Inhakã hatã-gwi mba'eve ndoikwaái. Tekoha-rupi ndoikói-gwi ndoikwaái gwekoha. Upéa-gwi pytũ-my rei oiko va'e-rami ndoikwaáiry hikwái gwaperã. Upéa-gwi mombyry oiko Nhandejáry-gwi.¹⁹ Notĩ kwaavéiry-ma hikwái. Tekoha vairupima voi ivaive ive-ma oho-vy. Upeixagwa ojapo rire, ojaposeve seve-ma hikwái.

²⁰Ha Cristo rekoha omombe'u jave peẽ-my, upeixagwa nhe'ê nomombe'úi va'ekwe peẽ-my.²¹ Anhetegwa va'e ae oikwaa uka va'ekwe peẽ-my Hesu rehegwa. Hemimombe'u peẽ-my pehendú va'ekwe.²² He'i va'ekwe peẽ-my pende rekoha tujakwe-rehe: "Perova katu pende rekoha. Pejapose va'e rei pejapo-gwi, omano va'erã-rami peiko va'ekwe. Ivaive ive oho-vy pende reko tujakwe."²³ ãy iporã katu penhemoatyromba pene akã porã jevy hagwã.²⁴ Iporã perova pende rekoha tujakwe pene mboheko pyahu jevy hagwã Nhandejáry. Pende reko me'ê va'erã Nhandejáry ha'e heko-rupima peiko hagwã, pende reko jejavy e'ỹ reheve pende reko marangatu tee hagwã" he'i va'ekwe peẽ-my.**

²⁵Upéa-rehe perova katu pende reko apukwe. Nhande kwéry akã-rami oiko Cristo. Peteĩ hete vérami jaiko íxupe. Upéixa-gwi peteĩxa nhande jøjaha-rami

jaiko. Nhandéjehe anho rei ndajaikovéi-ma. Upéa-gwi anive pende apu pende rapixa-pe. Anhetegwa ae pemombe'u ojóupe.* ²⁶Nde poxy ramo jepe, ani erejejavý hagwã-rami ereiko. Ani pyhare peve nde poxy. Epoi mani nde reko poxy-gwi.* ²⁷Nde poxy jave, ereheja-ma ipu'aka nde-rehe anháy ruvixa. Upéa-gwi ani erenheme'ê íxupe nde-rehe ipu'aka hagwã-rami. ²⁸Taimonda e'ýve katu oiko-vy imonda va'e. Tomba'apo ae katu ojóupe gwarã-rehe oiko-vy. Opo-rupi togana oiko-vy ome'ê hagwã gwapixa remikotevê. ²⁹Ani penhe'ê rei rei ojóehe. Penhe'ê porã ae katu ojóupe penhombopy'agwapy jevy hagwã. Pende rapixa pemo'arandu hagwã-rami pemombe'u íxupe. Upéixa ramo ae ogwerovy'a arã pene nhe'ê henduháry.

³⁰He'i va'ekwe pende-rehe Nhe'ê Marangatu tee va'e: "Xe mba'e" he'i, "Xe reminhongatu" he'i pende-rehe. "Cristo ogwahêha óra peve pende reraha hagwã, anhangareko-ta pende-rehe aiko-vy" he'i pende-rehe. Upéa-gwi ani peme'ê íxupe vy'are'ý. Pejapo vai ramo katu, pembovy'are'ý arã íxupe. ³¹Anive pende a'e e'ý tei ojóehe. Pejohayhu rei katu. Anive pende poxy pya'e rei ojóupe. Pehexa uka katu pende reko kirirí ae katu pende rapixa-pe. Anive pejogwereko poxy tei. Pejogwereko rayhu ae katu. Penhonhe'ê mbojevý jevy-vy, anive penhe'ê hatã hatã ojóupe. Pejogwereko kirirí ae katu. Anive penhe'ê vai rei ojóehe. Penhe'ê porã porã ae katu ojóupe. Anive pejohayhu e'ý tei. Pejohayhu ae katu peiko-vy. Upe tekoha tujakwe-gwi pepoi katu. ³²Pende py'a porã katu ae ojóehe. Pejoporiahuvereko katu. Nde-rehe hembiaipo vai va'e-pe, ani nde poxy íxupe. Peiporiahuvereko rei joty íxupe, Cristo-rehe ha-py Nhandejáry pende poriahuvereko rei hagwe-rami.

Peê Nhandejáry ra'y-gwi, tapeiko heko-rupi

5 ¹Peê Nhandejáry ra'y voi. Hembiaiyhu va'e voi peê. Upéa-gwi tapeiko heko-rupi. Peheko ra'ã íxupe. ²Ha Cristo pende rayhu-gwi va'ekwe, nahakate'ýi gwekove-rehe. Ojejuka uka rei va'ekwe ae. Ijukaharã-pe onhe-me'ê-ma ramo, gwu remimbota ojapo-ma ramo, ogwerovy'a íxupe Nhandejáry. Nhande rayhu hagwe-rami, pejohayhu yhu tee rei katu peiko-vy.*

³Peê Nhandejáry re'ýi heko marangatu va'e voi. Toiko e'ý pene pa'ũ-my tekoha vai-rupi oiko va'e. Heko ky'a va'e toiko e'ý katu. Ojapose va'e rei ojapo va'e toiko e'ý katu pene pa'ũ-my. ⁴Otĩ kwaa e'ý va'e nhe'ê ani perovy'a tei. Ani penhe'ê rei, ani penhe'ê vai ojóehe penhembohory-vy. Heková petima porã ae katu Nhandejáry-pe. ⁵Oĩ ramo tekoha vai-rupi oiko va'e, heko ky'a rei va'e, ojapose va'e rei ojapo va'e. Upéa Nhandejáry e'ý-pe omboete voi. Heko ramigwa íxupe gwarã ndaipóri. Nhandejáry ndive Cristo oiko ha-py nhane ruvixarã ndaipóri íxupe gwarã.*

⁶Ani pene mbotavy tei avave: "Upeixagwa apoha oiko va'erã Nhandejáry ndive" he'i rei va'erã peê-my. Upeixagwa apoha-pe ogwereko asy va'erã Nhandejáry onhe'ê renduse e'ý-gwi. ⁷Upéa-gwi heko ky'a va'e-pe ani pemoirũ tei peiko-vy. ⁸⁻⁹Yma pytũ-my rei oiko va'e-rami peiko araka'e. Áy katu Nhandejáry-pe pemoirũ-magwi peteixa, arakatu-py oiko va'e-rami peiko-ma, osê-ma ipotĩ ha-my va'e-rami peiko-ma. Ipotĩ ha-my osê va'e-rami oiko va'e, opaixagwa iporã va'erã ojapo. Heko jejavy e'ý oiko-vy. Heko apu e'ý va'e oiko-vy.

* 4.25 Zc 8.16 * 4.26 Sl 4.4 * 5.2 Êx 29.18 * 5.3-5 Tg 4.4; 1 Jo 2.15-16

Upéa-gwi arakatu pygwa-rami peiko katu. Anive peiko pytū pygwa-rami.*
¹⁰Peheka katu pejohu hagwā Nhandejáry remimbota. ¹¹Ani pemoirū gwĩ hekoha vai nhemi va'e-pe. Peho ae katu tape porā-rupi. Ohesape va'e-rami peiko, ojekwaa porāve hekoha vai hese. ¹²Nhemi ha-py ha'e kwéry hembiaapo ky'aha nhamombe'u mbe'u ramo katu ojóupe, nhane motĩ voi hembiapokwe. ¹³Okanhy va'e oho ramo gwesapeharā-py, jaikwaa-ma hese hekoha. Ojekwaa porā rire, osē-ma ipotĩ ha-my. Arakatu-pyma oho. ¹⁴Upéa-gwi gwĩ oke va'e-rami va'e-pe, ja'e:

“Epáy katu. Ani erepyta gwĩ omano va'ekwe-rami. Evy katu. Ombovy jevy va'e-rami eiko. Tape porā-rupima eiko. Nde resape arā Cristo”
 ja'e.

¹⁵Penhangareko porā katu pendéjehe peiko porā hagwā. Hi'arandu e'ỹ va'e-rami ani peiko. Ne arandu katu ereiko-vy. ¹⁶Áygwa hekoha vai voi. Upéa-gwi pene rembiapo porā meme katu. Mamo peime ha-rupi, pejapo porā katu.* ¹⁷Ani oikwaa e'ỹ va'e-rami peiko teĩ. Nhandejáry remimbota oikwaa va'e ramo ae peiko. ¹⁸Ani peka'u teĩ. Ipu'aka arā tekoha vai pende-rehe. Tapende py'a mohynyhē ae katu Nhe'ē Marangatu tee va'e. ¹⁹Peporahéi katu ojóupe gwarā. Nhandejáry nhe'ē héry va'e Salmo-py eporahéi. Eporahéi hino-py. Mborahéi-py eporahéi ave. Pende py'a gwive peporahéi Nhandejáry-pe. ²⁰Nhandejáry Hesu Cristo réry-py petima porā meme opamba'e-rehe. Opamba'e Nhandejáry Nhande Ru remime'ē-rehe petima porā katu íxu-pe.*

Nhane ména nhane rembireko rehegwa nhe'ē

(1 Pe 3.1-7; 1 Co 7)

²¹Peē kwéry-pe ha'e-ta. Pehendu katu onhonhe'ē kwéry Cristo-pe pemboete-gwi. Enterove tainhe'ēngendu katu. ²²Ko'ánga anhe'ē-ta pene rembireko kwéry-pe. Pehendu katu pene ména nhe'ē kwéry. Nhandejáry nhe'ē pehenduha-rami ave, pehendu pene ména nhe'ē. ²³Entéro Hesu rero-viaha gwive huvixagwasu Hesu. Nhande kwéry Hesu rete-rami. Nhane akā-rami ha'e. Nhane arandu-rami ha'e ave. Hete-ramigwi, nhane resendehaty ave. Upéixa nhane rembireko kwéry ruvíxa nhande kwimba'e. ²⁴Hesu nhe'ē nhahenduha-rami, tohendu katu nhane nhe'ē gwive nhane rembireko kwéry. ²⁵Ko'ánga pene ména kwéry-pe peha-ma anhe'ē-ta. Pehayhu tee katu pene rembireko kwéry-pe. Ha Cristo katu, nhande kwéry, he'ỹi va'e-pe, hese jajero-via va'e-pe, nhande rayhu tee va'ekwe. Ojejuka uka rei va'ekwe nhande-rehe. Ojukaharā-pe onheme'ē va'ekwe. Cristo nhande rayhuha-rami pehayhu pene rembireko kwéry-pe. ²⁶Ha'e oipota nhande reko ipotĩ, oipota nhande rete marangatu.* ²⁷Onhemoirū ukase nhande-vy. Nhande py'a hesakā va'e-rami oipota. Nhande py'a potĩ porā oipota imarā e'ỹ reheve. Ipisỹi porā va'e-rami oipota. Ikuru kuru e'ỹ va'e-rami oipota nhande py'a ipotĩ marangatu porā, ivai e'ỹ reheve. Upéixa nhande rayhu tee Hesu nhande rekove-rehe hakate'ỹ-gwi. ²⁸Upéixa ete voi tohayhu gwembireko kwéry-pe. Gwete ohayhuha-rami ave tohayhu gwembireko kwéry-pe. Nhande rembireko-pe jahayhu ramo, jahayhu nhande rekove-pe ave. ²⁹Gwekove rayhuha e'ỹ ndoikói. Enterove

* 5.8-9 Jo 8.12; 12.35-36; 1 Ts 5.5-6; 1 Jo 1.5-7 * 5.16 Cl 4.5 * 5.15-20 Cl 3.16-17

* 5.21-26 Cl 3.18-4.1

ohayhu gwekove. Nhane rakate'ŷ katu nhande rete-rehe, nhangangareko porã katu hese. Cristo nhande-rehe onhangarekoha-rami voi nhangangareko nhande rete-rehe. ³⁰Nhande kwéry hese jajero via va'e Cristo rete-rami. Gwete-ramigwi, onhangangareko nhande-rehe. Upéixa ete nhane rembireko nhande rete-rami. Nhandéjehe nhangangarekoha-rami ave, peteĩ teĩ nhangangareko nhane rembireko-rehe. ³¹Upéa-rehe he'i Nhandejáry nhe'ê:

“Kwimba'e oheja gwu-pe, osy-pe oheja ave, peteixa oiko hagwã gwembireko ndive. Omenda rire, mokõi-rami e'ŷ oiko. Peteixa oho onhondive. Onho'arandu-py meme oho”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. ³²Jahexa ramo omenda va'ekwe peteixa oiko ramo onhondive, Nhandejáry oikwaa ukave ukave nhande-vy nhande rekorã. Omenda va'e reko jahexa ramo mba'éixa nhande heroviaha va'e jaiko-ta Cristo reko irurã oikwaa uka nhande-vy. ³³Aipo ramo peteĩ teĩ peẽ-my amombe'u-ta pehenduru porã hagwã. Pende rekove pehayuha-rami ave, pehayhu pene rembireko kwéry-pe. Ha'e-ta ave peẽ kunhagwe-pe, pemboete hagwã pene ména kwéry-pe.

Nhane mitã nhande ru nhande sy rehegwa nhe'ê

(Cl 3.20-21)

6 ¹Ãy ne mitã va'e anhemonhe'ê-ta peẽ-my. Peẽ Hesu reroviaha va'e voi. Upéa-gwi iporã katu pehenduru meme pende ru, pende sy nhe'ê. ²⁻³Nhandejáry remimombe'ukwe a-rami:

“Pemboete pende ru pende sy ave peiko porã hagwã. Peiko pukuve arã ko yvy-rehe”*

he'i. Upéixa voi hemimanda ppy nhande-vy gwarã mombe'u-vy.

⁴Ãy túvy kwéry-pe anhemonhe'ê-ta. Ani pehekoteta teĩ nde ra'y kwéry-pe, nde raiy kwéry-pe pembopoxy-vy. Pemongakwaa porã ae katu. Nhandejáry onhemonhe'êha-rami nhande-vy nhane mbo'eha-rami ave, penhemonhe'ê katu íxupe pembo'e-vy.

**Nhande nhanghemomba'apo rei va'e,
nhande nhaporomomba'apo va'e rehegwa nhe'ê**

(Cl 3.22; 1 Tm 6.1-2; Tt 2.9-10; 1 Pe 2.18)

⁵Ãy penhemomba'apo rei va'e anhemonhe'ê peẽ-my. Pehenduru meme katu nde járy yvy pygwa nhe'ê. Cristo pehenduha-rami, pemboete nde járy nhe'ê nde py'a gwive. ⁶Oĩ oipota va'e ijáry imandu'a porã hese. Ijáry resa-py ohendu voi inhe'ê. Ndoikovéi ramo katu, nohonduvéi-ma inhe'ê. Ani peiko upe va'e reko-rupi. Pehenduru ae katu inhe'ê. Cristo rembigwái-rami pehenduru joty inhe'ê. “Cristo-pe ae katu xe amba'apo” peje joty pendejéupe. Nde py'a gwive pehenduru joty inhe'ê Nhandejáry remimbota apo-vy. ⁷Nde py'a gwive emba'apo. Nhandejáry-pe vérami eremba'apo. “Amba'apo teko rei anho-pete” ani ere ndejéupe. ⁸Nde ne momba'apo rei va'e nde rerekoseha-rami rei nde rereko. Nde ereporomomba'apo va'e ave. Pene rembiapo porã porãkwe-rami Nhandejáry pende rereko joty va'erã. Upéa peikwaa voi. ⁹Oĩ pene pa'ũ-my oporomomba'apo va'e. Nde ereporomomba'apo va'e anhemonhe'ê-ta nde-vy.

* 5.31 Gn 2.24 * 6.2-3 Êx 20.12; Dt 5.16

Ereko porã katu ne rembigwái-pe. Ani erereko poxy-py íxupe. Oime ko Nhandejáry yváy-py. Nde járy ijáry ave. Enterove va'e-pe ogwereco peteixa. Upéa-gwi ereko porã katu ne rembigwái-pe.*

**Tapene mombaraete katu Nhandejáry,
anháy ruvixa nhe'ẽ oike e'ỹ hagwã nhande-rehe**

(1 Ts 5.8; 1 Pe 5.8-9)

¹⁰ Ko'ánga ojoaky kwéry amombe'uve-ta peikwaa porã hagwã pene rembia-porã. Penhemombaraete ete katu Nhandejáry-pe pemoirũ-vy peteixa. Ha'e tuvixa mba'e, pene mbopu'akaha voi. ¹¹ Tapene mombaraete katu Nhandejáry. Soldado omondeha-rami gwete-rehe hatã va'e, upéixa pemonde ave pende rete gwive jokoha ramigwa, anháy ruvixa nhe'ẽ oike e'ỹ hagwã pende py'a-py pono ho'arandu-py pende reity gweko-rupi. ¹² Teko rei ndive anho mante nanhanhorairõ váfry jajoityse-vy. anháy ruvixa ndive ae katu nghanhorairõ pono jajeity uka íxupe. Oĩ ave áry pygwa jepe Nhandejáry e'ỹ va'e, hekoha vaive va'e nghanhorairõ va'e ndive. Oĩ anháy ruvixa kwéry arygwy rupigwa nhande-rehe omandase va'e, nhande-rehe ipu'akase va'e jajoko va'e íxupe. Oĩ entéro pytũ-my rei oiko va'e-rami oiko va'e ruvixa ¹³ Upéa-gwi Nhandejáry gwigwa-py ae pejavo katu pende rete pono oike anháy nhe'ẽ pende py'apy-py pono pende reity gweko-rupi, ipu'akaseha áry-py ou-vy pende-rehe. Pemonde ranhe-rami katu, napende reitýiry arã. Opu'ã õi-vy va'e-rami joty ndape'ái arã. Are penhorairõ rire, are pejoko joko rire peiko-vy, ndape'ái joty arã. ¹⁴ Pejoko katu anháy-pe. Ani erejeity uka íxupe. Pemonde ranhe katu nde ku'a kwaha. Nhande ku'a kwaha, nhande reko apu e'ỹ va'e-rehe ae he'i nhande-vy. Upéi pemonde pene kamisa ramigwa hatã va'e. Nhande kamisa hatã va'e, nhande rekoha jejavy e'ỹ va'e-rehe ae he'i nhande-vy.* ¹⁵ Upéi pemonde pende py rehegwa pende py syry e'ỹ hagwã. Nhande py rehegwa, Hesu rehegwa nhe'ẽ porã nhane mbopy-'agwapy va'e, nhamombe'u va'erã-rehe ae he'i nhande-vy.* ¹⁶ Upe rire, pereko pende rete jokoha ramo pono pende rapy vérami anháy ruvixa pende api ramo, pembogwe hagwã ae hemimombo. Nhande rete jokoha, Hesu-rehe jajeroviaharehe ae he'i nhande-vy. ¹⁷ Upéi emonde ne akã ryrũ hatã va'e. Nhane akã ryrũ, nhane resendeharã-rehe ae he'i nhande-vy. Upéi eipyhy katu nde kysepuku haimbe jovái va'e, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e remime'ẽgwe. Kysepuku, Nhandejáry kwatia nhe'ẽ marangatu-rehe ae he'i nhande-vy. Upe va'e kysepuku ramigwa-py pejoko katu anháy-pe, Nhandejáry nhe'ẽ-py pembojevy-vy íxupe.* ¹⁸ Pemondo mondo katu pene nhe'ẽ Nhandejáry-pe pene mbo'eha-rami Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Opaixagwa pene nhe'ẽ pembojeupi upi pejerure-vy Nhandejáry-pe. Ani ne ate'ỹ tei. Pene kyre'ỹ ae oração apo-vy entéro Nhandejáry re'ýi-rehe gwive pemondo mondo Nhandejáry-pe pene nhe'ẽ. ¹⁹ Xe-rehe ave pejapo oração anhe'ẽ jave ou rei hagwã xe juru-py xe nhe'ẽrã, atĩ e'ỹ reheve amoharakwã Hesu rehegwa nhe'ẽ porã hembixea uka ramo va'e. ²⁰ Upe va'e-rehe apyta preso. Ajepokwa ramo jepe xe sã-rehe aĩ-vy, amombe'u joty inhe'ẽ. Hesu Cristo réry-py amombe'u mbe'u inhe'ẽ. Ejapo oração xe-rehe atĩ e'ỹ reheve amombe'u joty hagwã, Cristo ombou gwekovia onhe'ẽ mombe'u hagwã va'e-rami joty amombe'u hagwã.

* 6.9 Cl 4.1; Dt 10.17 * 6.14 Is 11.5; 59.17 * 6.15 Is 52.7 * 6.17 Is 59.17

Tíquico oho-ta pende ha-py xe mombe'u-vy

²¹ A-py oiko xe ndive nhande re'ýi va'e, nhane rembiayhu va'e Tíquico héry va'e. Ha'e Nhandejáry rembigwái va'e, hese jajerovia va'e. Ha'e oho-ta pende ha-py xe mombe'u-vy, xe-vy ojehu va'ekwe gwive oikwaa ukapa-vy. Mba'éixa pa xe aiko va'e oikwaa ukapa va'erā peẽ-my. ²² Upéa-rehe xe remimondo va'e amondo-ta omombe'u hagwã peikwaapa hagwã ore rekoha. Amondo-ta pene mbopy'agwapy hagwã pono pene mytu'e'ỹ hagwã xe-rehe. ²³ Tapene mbopy'agwapy katu Nhandejáry Nhande Ru, Nhandejáry Hesu Cristo ave. Tapene mbojohayhu. Tapene mbojerovia uka porãve ójehe. Peẽ kwéry Nhandejáry re'ýi va'e peẽ. Tapende rovasa katu. ²⁴ Pende reko porayhu reheve pene mbyai e'ỹ reheve, pehayhu tee meme voi Nhandejáry Hesu Cristo-pe peiko-vy. Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry.

Paulo remimombe'ukwe

Filipos tetã mygwa pegwarã

epístola de Paulo aos filipenses

Paulo omondo Filipos tetã mygwa-pe onhe'ẽ kwatia-rehe

1 ¹ Xe Paulo Timóteo ndive, Hesu Cristo rembigwái va'e voi, oromondo-ta peẽ-my ore nhe'ẽ kwatia-rehe. Peẽ Nhandejáry re'yí Filipos tetã-my peiko va'e kwéry, Cristo-pe peteíxa pemoirũ va'e voi. Oromondo-ta ore nhe'ẽ peẽ-my gwarã. Penhomboaty aty ha-rupi peẽ Hesu reroviaha nhangarekoha va'e, ipytygwõha va'e ave oromondo-ta ave peẽ-my ore nhe'ẽ. ² Tapende rexa-kwaa rei katu Nhandejáry, Nhande Ru. Tapene mbopy'agwapy katu. Tapende rovasa katu Nhandejáry Hesu Cristo.

Paulo ojapo oração

(Ef 1.15-16; Cl 1.9-10; 1 Ts 5.23; 2 Ts 2.16)

³ Xe mandu'a pende-rehe jave, atima porã meme Nhandejáry-pe pende-rehe kwéry. ⁴⁻⁵ Yma gwive pehendu ypy va'ekwe ãy peve peẽ xe pytygwõ tygwõ amosarambi porã hagwã Hesu rehegwa nhe'ẽ porã. Upéa-gwi avy'a meme aiko-vy pende-rehe. Ajapo jave oração ajerure rure pende-rehe Nhandejáry-pe, atima ave íxupe pende-rehe. ⁶ Apogwerovia voi pende rekoha-rehe. Are-ma onhepyrũ Nhandejáry pene mboheko porã hagwã. Áy gwarã peve pendéhegwi ndopoi refry voi. Pene mboheko porãve rãve pene moingo-vy. Ha Hesu ou jevytaha áry-py katu pende reko moatyrõ tee-ta katu ojéupe gwarã. Upéa-gwi ajerovia pende-rehe. ⁷ Peẽ xe po pyte pygwa, xe apohayhu voi. Upéa-gwi iporã katu xe ajerovia pende-rehe. Ome'ẽ va'ekwe xe-vy Nhandejáry xe rembiaporã xe rexakwaa rei-vy. Ha peẽ kwéry xe pytygwõ va'e. Preso anhemoi jave xe pytygwõ joty. Hesu rehegwa nhe'ẽ porã aikwaa uka jave gwĩ xe remimombe'u ombojevise va'e-pe, xe pytygwõ joty. Hesu rehegwa nhe'ẽ porã, “Anhetegwa va'e voi inhe'ẽ” ha'e jave amombe'u-vy, xe pytygwõ ave. ⁸ Peẽ xe rembiexa nga'u voi. Cristo pende rayhuha-rami, apohayhu ave. Anhete ha-py voi apohayhu. Xe apu e'yha oikwaa voi Nhandejáry. ⁹⁻¹⁰ Ajapo oração pende-rehe. Aipota pejohayhu porãve rãve voi peiko-vy, pene aranduve hagwã, pejapo va'erã, pejapo e'y va'erã peikwaa porã hagwã, tape iporãve va'e-rupi peho hagwã. Cristo ou jevytaha áry-py, aipota pende reko potĩ, “Erejevavy-ma” pono he'i pende-rehe kwéry. ¹¹ Aipota Hesu Cristo pene mboheko porã porã, pende reko porã ku'a ku'a e'y hagwã, ojekwaa porã

hagwā Nhandejáry rekoha, entéro ohexa kwaa hagwā hese hekoha, “Ha'e tuvixa mba'e” he'i hagwā hese.

Cristo-rehe anho mante aiko

(Ef 6.20)

¹² Āy xe re'yí kwéry, aipota xe rehegwa peikwaa. Heta mba'e xe-vy ojehu ramo jepe, osarambive mbive joty oho-vy xe remimombe'ukwe Hesu rehegwa nhe'ê porã. ¹³ Cristo-rehe ha-py xe xe moíha preso opa-rupi ojekwaa. Ojehexa uka porã entéro soldado mburuvixagwasu nhangarekoha-pe. ¹⁴ Ajepokwagwi jepe, heta eterei nhande re'yí Hesu-rehe ojerovia va'e, notivéi-ma. Ipy-'agwasuve-ma Nhandejáry nhe'ê mombe'u-vy ójehe imytu'e'y e'y reheve. ¹⁵ Oĩ xe-rehe ndaija'êi-gwi omombe'u va'e. Onhemboete ukase-vy omombe'u Cristo rehegwa. Oĩ ave ipy'a porã reheve omombe'u va'e. ¹⁶ He'i xe-rehe, “Nhandejáry remimbota-rupi Paulo-pe omoĩ preso. Oikwaa uka porã ete hagwā gwĩ hemimombe'u ombojevvyse va'e-pe, oĩ joty preso” he'i xe-rehe. Upéa-gwi omombe'u Cristo rehegwa nhe'ê. Xe rayhu-gwi omombe'u. ¹⁷ Ha upe onhembotuvixa ukase va'e katu, xe moakārasyse mo'ã. Cristo rehegwa mombe'u-vy ojehexa uka porāseve mo'ã oiko-vy. Ójehe rei oiko. Xe xe moĩ jave preso, xe moakārasyse voi mo'ã. ¹⁸ Xe mbopoxyse mo'ã ha ndaxe poxy mo'ãi joty. Onhemboete ukase-vy omombe'u ramo jepe, Cristo rehegwa joty omombe'u. Oĩ ipy'a porã reheve omombe'u va'e ave. Upéixa entéro omombe'u Cristo rehegwa. Upéa-rehe avy'a joty aiko-vy. Ndaipóri xe mbovy'are'y va'e. Avy'a joty va'erã aiko-vy. ¹⁹ Heta mba'e xe-vy ojehu ramo jepe, xe arovy'a joty, iporã va'erã joty xe-vy. Xe-rehe oraçāo pejapo ramo, iporã va'erã joty xe-vy. Xe-rehe pene mandu'a va'e-rehe ajerovia tee joty pende-rehe. Hesu Cristo nhe'ê marangatu-rehe xe pytygwōharã-rehe ajerovia joty. Upéa-gwi xe-vy ojehu va'erã, iporã joty xe-vy. Naxe mbopy'amirĩry va'erã. ²⁰ Xe kyre'y aha'arō-vy xe-vy ojehu va'erã. Xéjehe ajerovia voi xe motĩ e'y hagwā, xe py'agwasuve hagwā ae katu Cristo-pe amomba'egwasu-vy. Amano-ta para'e. Mba'e ojehu ramo xe rete-pe ambotuvixaseve joty katu Cristo-pe. ²¹ Xéjehe anho rei ndaikóiry. Cristo-rehe anho mante aiko. Amano ramo ae, iporāve-ma va'erã xe-vy. ²² Ha xe aiko pukuve ramo katu ko yvy-py, ndaiko re'fry va'erã, xe rembiapo porã vyteri va'erã. Upéixa xe ndaikwaái xe renonderã. ²³⁻²⁴ Ajeupise aha-vy amoirũ hagwā Cristo-pe. Iporāve-ma voi arã xe-vy. Ha xe apytave ramo katu ko yvy-py, iporāve arã peẽ-my. Pene remikotevẽ voi xe-rehe. Kiva'e xe rembiaporã po ajapo-ta, ndaikwaáiry. Ndaikwaavéiry xe renonderã. ²⁵ Ha peẽ katu peikotevẽ vyteri xe-rehe. Pene remikotevẽ xe-rehe aikwaa-gwi xe apytave-ta ko yvy-py ha-rehe ajerovia. Pene ndive apyta va'erã perovia porāve rāve hagwā nhe'ê porã, perovy'ave ave hagwā íxupe oho-vy. ²⁶ Pene ndive aiko jevy ramo, xe rerovy'agwasu ave va'erã peiko-vy. “Hesu Cristo hembiapo porã voi Paulo-rehe” peje va'erã xe-rehe imomba'egwasu-vy.

Oĩ nhe'ê porã ombojevvyse va'e. Penhe'ê joko íxugwi

(Hb 12.3-4; Tg 5.7-11)

²⁷ Aikove-ta para'e, amano-ta para'e. Xe ndaikwaái. Mba'e ojehu ramo xe-vy, ani pemotĩ teĩ Cristo-pe inhe'ê rendu e'y-vy peiko-vy. Upéixa ramo, agwahẽ aha-vy ramo pende ha-py para'e, pene rerakwā ahendu rei ramo

para'e, ajerovia va'erā pende-rehe. Pene mongyhyjese va'e-pe napenhome'e mo'āi. Peteixa pene mbaraete va'erā. Peteixa pembojevvy va'erā gwi nhe'e porā rendu e'ŷseha-pe gwive. ²⁸Penhemongyhyje e'ŷ reheve penhe'e joko va'erā pende-rehe ija'e'ŷ va'e-pe. Ha'e kwéry pende rexa ramo pende py'a-gwapy reheve, pene mytu'e'ŷ e'ŷ reheve, "Ore, Nhandejáry remihundirā voi ra'e" he'i va'erā ójehe kwéry. "Peë Nhandejáry remiresenderā voi ra'e" he'i va'erā peë-my. Nhandejáry ha'e katu pene mbopu'aka va'erā. ²⁹Pende rexa-kwaa rei va'ekwe Nhandejáry pende poravo-vy. Pende poravo va'ekwe pejerovia-ma hagwā Cristo-rehe. Oipota ave Cristo-rehe ha-py pejerereko asy peiko-vy. ³⁰Áy nhande kwéry peteixa nhande-rehe ija'e'ŷ va'e-pe nhande'e joko joko va'erā nhandéhegwi. Are xe rexa va'ekwe anhe'e joko joko aĩ-vy ramo xejéhegwi xe-rehe ija'e'ŷ va'e-pe. Upéixa xe anhe'e joko joty aiko-vy. Áy katu pehenduma ra'e xe rerakwā.*

Cristo-ramima peiko katu

(Jo 13.12-17; 2 Co 8.9; Ef 1.20-22; 4.1-3)

2 ¹Peteixa pemoirū-magwi Cristo-pe, hemimombaraete voi peë. Pende rayhu-gwi, hemimbopy'agwapy voi peë. Pende py'a-py kwéry oiko-gwi Nhe'e Marangatu tee va'e, peë kwéry ojo'e'ŷi. Pejoporiahuvereko rei katu. Pende py'a porā rei katu ojúpe peiko-vy. ²Upéa-gwi peteĩ akā-rami tapeiko katu onhondive. Peteixa tapejohayhu peiko-vy. Peteixa tapeipyhy pende raperā. Onho'arandu-rami meme tapene arandu. Upéixa ramo xe mbovy'agwasu va'erā. ³Ani pende seve rei-gwi pene rembiapo teĩ peiko-vy. Ani penhembotuvixaseve rei teĩ peiko-vy. Penhemboete ukase-vy rei ani peiko. Penhembohekomirive ae katu peiko-vy. Ani penhembotuvixave pende rapixa-gwi. "Xéhegwi heko porāve" peje ae pende rapixa kwéry-rehe imboete-vy. ⁴Ani pendéjehe anho rei peiko meme teĩ. Pende rapixa-rehe ave peiko. Pene mandu'a meme hese. ⁵Ójehe opena e'ŷ va'e-rami oiko Cristo. Ha'e-ramima peiko katu. ⁶Ne'írá oiko vyteri jave ko yvy, Cristo oiko-ma voi araka'e. Nhandejáry-ramima oiko araka'e. Nhandejáry voi ha'e araka'e. Upéixa oiko ramo jepe, nahakate'ŷi gweko-rehe Nhandejáry reko-rami e'ŷ ou hagwā ko yvy-py oiko araka'e. ⁷Nhande resaka va'erā ohejapa rei va'ekwe ou-vy. Nandí ete ou va'ekwe. Oma'etirō ohejapa va'e-rami, ohejapa rei va'ekwe ou-vy. Imboetepyrā-rami e'ŷ ou va'ekwe. Tembigwái-rami rei ou va'ekwe. Nhande-rami ojehexa uka ou-vy. Nhandejáry reko-rami oiko ríre nhande rete poru ou-vy.* ⁸Onhembohekogwypye ou-vy. Nhandejáry nhe'e renduha voi. Ndojeheko rayhúi voi ojejuka uka hagwā, kurusugwasu-rehe omano hagwā. ⁹Upéa-gwi Nhandejáry ombotuvixa jevy va'ekwe íxupe. Ogwerojeupi jevy íxupe heraha-vy yváy-py. Ndaipóri onhembotuvixave va'e íxugwi. Ndaipóri tuvixave va'e íxugwi. Ha'e anho mante tuvixave va'e. Ombotuvixa voi íxupe héry. Ndaipóri imbaraeve va'e héry-gwi. Ha'e anho mante héry tuvixave va'e oiko.* ¹⁰Hesu réry-py oipota enterove va'e onhesū íxupe gwetypy'ā-rehe. Oipota onhesū íxupe yváy pygwa gwive, yvypóry gwive, yvy pypía anháy gwive ave. Entéro yvygwy-py oĩ va'e gwive ave héry omboete-vy onhesū va'erā. ¹¹Oipota

* 1.30 At 16.19-40 * 2.7 Hb 2.17 * 2.9 Hb 2.9

entérove omombe'u atýra-py Hesu Cristo Nhandejáry voiha, Nhandejáry Nhande Ru-pe omomba'egwasu-vy.*

Jasytata nhande-vy ohesape vérami peiko va'erã

¹²⁻¹³ Upéa-gwi xe rembiayhu va'e, pehendu katu xe nhe'ẽ. Pene ndive xe aime ramo, pehendu meme va'ekwe xe nhe'ẽ. Xe nhe'ẽ rendu hagwe-rami ây peve gwarã aipota voi xe nhe'ẽ pehendu, pene ndive naiméi-ma ramo. Pende py'a-py omoi Nhandejáry pene mokyre'yharã pejapo hagwã gwemim-bota peiko-vy. Upéa-gwi, penhangareko porã katu pendéjehe, pejerereko poxy e'y hagwã-rami peiko-vy. Ndojapo vaiséi-gwi icyhyje va'e-rami peiko katu. Pene resendeha remimbota pene kyre'y voi pejapo-vy peheko arupity hagwã íxupe. ¹⁴ Pene rembiaporã pejapo katu. Pejohu vai e'y reheve, penhonhe'ẽ mbojevy e'y reheve pejapo katu. ¹⁵ Aipota pende reko jejavy e'y reheve, aipota pende reko poti, Nhandejáry ra'y-rami peiko hagwã pejejavy e'y-vy. Áygwa tape porã-gwi ojere va'e, hekoha vai voi. Ipa'ũ-gwi ohesape va'e-rami peiko-ma va'erã. Jasytata nhande-vy ohesape va'e vérami peiko va'erã pehexa uka hagwã haperã íxupe kwéry.* ¹⁶ Nhane moingove va'e nhe'ẽ porã-py pemo'arandu va'erã íxupe. Upéa pejapo ramo, Hesu Cristo ou jevy-taha áry-py, naxe motíry va'erã peẽ kwéry. Avy'a ae va'erã pende-rehe kwéry. "Ogwerovia tee-ma voi" ha'e va'erã pende-rehe apomboete-vy. "Paulo nomo-sarambi reíry inhe'ẽ mombe'u-vy omokyre'y-vy. Nahembiapo porã reíry voi" he'i va'erã xe-rehe. ¹⁷ Xe juka-tama para'e. Amano ramo pende-rehe ha-py, Nhandejáry xe rorov'y'a va'erã. Ha peẽ katu pejerovia tee Nhandejáry-rehe peiko-vy. Pejerovia ramo, penheme'ẽ tee kuri íxupe. Penheme'ẽ-gwi íxupe, pende rorov'y'a. Áy nhande kwéry nhandeme'ẽ-gwi íxupe, nhande rorov'y'a ave va'erã Nhandejáry. ¹⁸ Ajejuka-ta va'e-rami aĩ ramo jepe, avy'a joty xe. Nhandombovy'a joty katu. Upéixa ramo aipota pevy'a xe-rehe. Nhandombohory katu ave.

Timóteo Epafrodito ndive rehegwa nhe'ẽ

¹⁹ Ko'ẽ ramo, ko'ẽ mbue ramo, amondose pende ha-py Timóteo-pe. Oipota ramo oho Nhandejáry Hesu, amondo va'erã íxupe. Ha upe ríre katu ou jevy ramo pende ha-gwi pene mombe'u-vy, xe mbovy'a arã. ²⁰ Ha'e pende-rehe opena tee va'e voi. Mba'éixa peiko ojaपुरa pende-rehe. Xe ndive ndaipóri ha'eixagwa. ²¹ Outro kwéry ójehe anho mante opena oiko-vy. Hesu-rehe nopenái oiko-vy. ²² Ha Timóteo katu omba'apo oiko-vy xe ndive. Gwu ndive omba'apo ta'yry va'e-rami, oiko omba'apo-vy xe ndive. Peteixa oromba'apo nhe'ẽ porã oromosarambi-vy. "Hekoha porã nipo ra'e" he'i hese. Enterove ohexa kwaa hekoha-rehe. ²³ Upéa-rehe xe-vy ojehu va'erã aikwaa-ma ramo, amondose Timóteo. ²⁴ Nhandejáry-rehe ajerovia pende ha-py aha jevy hagwã. Ajerovia hese xe are e'y hagwã preso apyta ha-gwi xe renohẽ hagwã py'a'e. ²⁵ Ha Epafrodito katu xe reko irũ jepe, amondo jevy-ta joty pende ha-py. Ogwahẽ-ma oho jevyha áry. Ha'e nhande re'yí, xe ndive omba'apo va'e, xe ndive onhe'ẽ joko joko va'e ore-rehe ija'e'y va'e-pe. Pene remimboukwe ave. Xe remikotevẽ xe-vy ome'ẽ hagwã pembou íxupe va'ekwe. ²⁶ Pende kwéry-pe

* 2.10-11 Is 45.23 * 2.15 Dt 32.5

pende rexa nga'u oiko-vy. Hasy ete va'ekwe Epafrodito. Herakwā pehendu ramo, pejepy'apy-ma ra'e hese. Upéi pevy'are'ỹ-gwi ha'e ave pende reko-rami ndovy'avéima. ²⁷Hasy ete va'ekwe voi. Omano hagwā-rami oĩ va'ekwe. Ha Nhandejáry katu oiporiahuvereko-ma va'ekwe íxupe imbogwera-vy. Xe poriahuvereko-ma ave. Heta oĩ xe mbovy'are'ỹ va'e. Omano ramo ra'e, xe mbovy'are'ỹve arā voi ra'e. ²⁸Upéa-rehe xe kyre'ỹ amondo hagwā íxupe. Pehexa jevy ramo íxupe, pene mbovy'a jevy-ma va'erā. Pene mbovy'a jevy ramo, xe ahasa asy ramo jepe, avy'ave va'erā. Pene mbovy'aha-rami, xe mbovy'a ave va'erā. ²⁹Ha'e Nhandejáry irũ-gwi, nhande ojoe'ýi voi. Upéa-gwi perohory katu íxupe pemogwahẽ-vy. Ha'eixagwa gwife pemboete. ³⁰Ha'e nahakate'ýiry gwekove-rehe. Haimete ojejuka Cristo-pe omba'apo-gwi xe pytygwõ-vy. Napeimẽi ramo, ndikatũiry xe pytygwõ peẽ. Ha'e ae katu pende rekovia xe pytygwõ oiko-vy xe ndive.

Cristo reko aikwaa porãseve-gwi, xe rembiereko-rehe napenavéi-ma

3 ¹Ko'anga ojoapykwéri ha'e jevy-ta peẽ-my, xe re'ýi kwéry. Penhombovy'a katu. Tapene mbovy'a katu Nhandejáry. Áy ndahasýi xe-vy amoĩ jevy hagwā kwatia-rehe amoĩ va'ekwe-rami. Upéa nhe'ẽ-rehe pene mandu'a meme ramo, ndapeváí arā tape porã-gwi. ²Xáke oĩ oporohekombo'e vai va'e, jagwa ipoxy va'e reko-rupi oiko va'e, gwemimbo'e va'e-pe oipirekytĩ ukase va'e. Nohendu kwaái Nhandejáry nhe'ẽ hikwái. Xáke íxugwi kwéry. ³Ha nhande kwéry ae katu Hesu-rehe jajerovia va'e. Yma gware onhepirekytĩ oiko-vy Nhandejáry re'ýi ramo oiko hagwā. Ha áy katu nanhanhepirekytívéi-ma he'ýi tee ramo jaiko hagwā nhande. Nhande py'a-py oiko-gwi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ae nhamboete tee Nhandejáry jaiko-vy. Nhane resende hagwā mo'ã, nhane rembiapo porã rei-rehe ndajajeroviavéi-ma. Hesu Cristo-rehe anho mante jajerovia jaiko-vy. Nhande he'ýi tee voi. Yma onhepirekytĩ hagwe-rami nhande rereko áy. ⁴Are-ma ajerovia-ma mo'ã va'ekwe xe reko porã mo'ã-rehe. Áy oĩ ramo gweko porã-rehe anho ojerovia mo'ã va'e, ndaha'úi arā xe rekokwe-rami voi oiko. Xe rekokwe iporãve va'ekwe ha'e kwéry heko-gwi. ⁵Xe rekokwe a-rami: Ohasa rire peteĩ semana xe aiko hagwe áry rire, xe pirekytĩ judeu reko-rupi xe rereko-vy. Israel amyrĩ remiarirõ joapyri pyri va'e xe. Xe ramói jete amyrĩ Benjamim. Xe ru xe sy ndive ojoehegwa hebreu va'e, Nhandejáry rembiporavokwe voi. Upéa-gwi hebreu tee va'e xe. Judeu kwéry rekoha gwife ajapopa va'ekwe xe. Gwĩ fariseu kwéry ohendu porãve va'e pe tekoha outro judeu kwéry-gwi. Xe ae katu fariseu kwéry va'e voi va'ekwe. Judeu rekoha ojapose nga'u fariseu kwéry. ⁶Ha xe ae katu ajaposeve seve va'ekwe. Hesu rero-viaha onhomboaty atyha-rupi ndaipotáí ova judeu rekoha-gwi. Upéa-gwi xe areko asy voi va'ekwe aiko-vy Hesu reroviaha kwéry-pe. "Nhandejáry remimbota ajapo" ha'e mo'ã xejéupe va'ekwe. Judeu rekoha-rupima aiko va'ekwe. "Paulo ojapo ku'a ku'a Moisés amyrĩ remimombe'ukwe" nde'íry xe-rehe va'ekwe. Imandu'a porã va'ekwe ae xe-rehe judeu kwéry. ⁷Upe xe rekokwe fariseu rembierovy'a va'ekwe-gwi, apoi-ma upe tekoha-gwi. "Ndovalevéi-ma" ha'e hese, Cristo rekoha aikwaa porã-magwi. Ambotuvixave Cristo reko kwaa ukaha-pe. ⁸Upéa-gwi Cristo-rehe ha-py mba'eve ete-rehe napenáí. Cristo xe Járy reko aikwaa porãseve seve íxupe amoirũ-vy. Cristo-rehe ha-py opa xe rembiereko gwife ahejapa-ma voi. Yty nhamombo va'ekwe-rami rei areko

íxupe, Cristo reko irũ-rupi aiko porãve hagwã. ⁹Peteĩxa amoirũse íxupe. Ndaipotái he'i xe-rehe "Paulo ojapopa Moisés amyri remimombe'ukwe. Upéa-gwi heko-rehe rei heko jejavy e'ỹ va'e mo'ã" ndaipotáí he'i xe-rehe. Aipota ae he'i xe-rehe, "Cristo-rehe ojerovia-magwi ae katu, onhemopotĩ-ma Paulo" he'i xe-rehe. "Ipy'a potĩ-ma" aipota Nhandejáry he'i xe-rehe. ¹⁰Cristo reko aikwaa porãseve seve. Ha'e onhembotekove jevy va'ekwe ipu'akaha reheve. Peteĩxa ha'e-rami aikose ave. Aipota xe mbopu'aka ave. Ha'e ohasa asy va'ekwe. Ha'e oiko asy hagwe-rami aikose ave. Ha'e omano va'ekwe. Peteĩxa ha'e heko-rupi tee-ma aiko hagwã, omano va'ekwe-rami, ijukapyrã-rami ave xe aikose. ¹¹Íxupe peteĩxa amoirũ teese voi aiko-vy, amano rire anhemoingove jevy hagwã ave. Upéixa nhane mbotekove jevyha áry-py agwahẽ ete-ma arã aha-vy.

Oripara hatã meme va'e-rami aiko

(1 Co 15.46-49; 2 Co 5.1-5; Jd 12-13)

¹²Cristo reko-rupi tee-ma aiko, nda'éiry xéjehe. Ne'írá vyteri aheko arupity íxupe. Ogwahẽse ha-py pya'eve oripara va'e-rami, aiko joty. Ne'írá joty agwahẽ aha-vy upe-py. Yma va'ekwe xe johu Hesu Cristo. Xe mbopu'aka uka voi va'ekwe, aheko arupity hagwã íxupe. ¹³Xe re'íy kwéry, aheko arupity-ma, nda'éiry joty xéjehe. Oripara hatã va'e ikyre'ỹ eterei ogwahẽ hagwã ogwahẽse ha-py. Upéixa ete xe ave xe kyre'ỹ agwahẽ hagwã-rehe. Peteĩxa xe renonde-py amoĩ xe raperã. Xe rapykwere-rehe ndajeapavéi-ma, napenavéi-ma. Xe resarái-ma íxugwi. Ha xe agwahẽ hagwã-rehe ae xe resa amoĩ. Pya'e agwahẽse-vy ajapura voi aha-vy. ¹⁴Upéixa ndopi ndopiáiry va'e-rami, ogwahẽse ha-py oripara oho-vy va'e-rami aiko. Ogwahẽ ranhe hagwã oho pya'ese va'e-rami aiko. Aipota xe-vy gwarã ome'ẽ voi xe-vy yváy-py aiko hagwã. Upe-py aha hagwã xe renói va'ekwe Nhandejáry. Amoirũ hagwã Hesu Cristo-pe xe renói va'ekwe. ¹⁵Upéixa ha'e-ta peẽ-my iporã katu nhambojoja nhane nhe'ẽ nhande nhane arandu va'e. Oĩ ramo "Ndaha'úi upéixa" peje va'e, oikwaa uka porã va'erã peẽ-my Nhandejáry. ¹⁶Yma gwive áy peve peteĩ nhande raperã jaipyhy-ma. Peteĩxa joty jaha upe va'e-rupi. Nhane arandu-ma. Upe nhane arandu-py joty jaiko. ¹⁷Xe re'íy kwéry, xe reko ra'ã katu pende joja-vy. Ore oroikwaa uka va'ekwe peẽ-my peiko porã hagwã. Gwĩ ore reko-rupi oiko va'e katu pemanha porã joty hese peheko ra'ã ave hagwã ave íxupe. ¹⁸Xe ha'e ha'e hagwe-rami ha'e jevy-ta peẽ-my ajahe'o-vy. Oĩ pene pa'ũ-my ojapose va'e rei ojapo va'e. Cristo kurusugwasu-rehe omano va'ekwe remimbota ojapo e'ỹ va'e, ha'e jevy-ta hekoha kwéry-rehe amboasy-vy. ¹⁹Mombyry Nhandejáry-gwi onhemondo va'erã. Gwivyatã hagwã-rehe anho rei oiko va'e-rami, ojéupe gwarã rei oipota va'e-rehe anho rei oiko va'e. Notívíi-ma oiko-vy. "Nhande rekoha porã va'e nhande" he'i mo'ã joty ójehe onhemombe'u-vy mo'ã ko yvy pygwa anho rei-rehe oiko va'e. ²⁰Ha nhande Hesu rape-rupi jaiko va'e kwéry-pe oĩ va'erã yváy-py nhande rekoha teerã. Upe-gwi nhaha'arõ nhane resende teeharã ou va'erã. Nhane kyre'ỹ reheve nhaha'arõ jaiko-vy ou va'erã Nhandejáry Hesu Cristo. ²¹Ha'e entéro mba'e-rehe ipu'akave voi. Ha'e gwete hesakãha-rami ave ohekoviarõ arã nhande rete iporiahu va'e. Ha'e ipu'akaha-rupi voi ohekoviarõ arã nhande rete.

4 ¹Upéa-rehe, xe re'íy kwéry, peipyhy katu Nhandejáry rape peva e'ỹ reheve. Peẽ xe rembiayhu va'e voi. Xe rembiexa nga'u voi peẽ. Xe

mbovy'a va'e. Pejere e'ỹ reheve pegwahẽ-ma ramo peho-vy Nhandejáry renda-py apogwero'vy'a va'erã. Pende-rehe avy'a tee va'erã voi.

Penhombovy'a katu

(Cl 3.15)

²Áy mokõi kunha-pe anhemonhe'e-ta. Anhemonhe'e-ta Evódia-pe. Síntique-pe anhemonhe'e-ta ave. Peẽ ojoe'ýi voi Nhandejáry-pe pemoirũ-gwi. Penhombojoja katu ojõehe peiko-vy. ³Áy ha'e-ta xe irũ-pe. Enhemonhe'e katu pe mokõi kunha-pe peteixa oiko hagwã onhondive. Xe ndive oiko ramo, xe pytygwõ va'ekwe voi upe mokõi kunha. Xe ndive onhe'ẽ joko joko gwĩ nhe'ẽ porã ohenduse e'ỹ va'e-pe. Xe pytygwõ ave Clemente xe irũ gwive ave. Héry kwéry oĩ ra'e yváy pygwa kwatia-rehe. Tekove ijapyre'ỹ reheve oiko hagwã omoĩ ra'e Nhandejáry. ⁴Peẽ Nhandejáry irũ-gwi, penhombovy'a meme katu peiko-vy. Ha'e jevy-ta peẽ-my, Penhombovy'a katu. ⁵Pejogwereco porã katu pende poxy e'ỹ reheve ojõupe. Tojekwaa porã katu pende py'a porãha oparupi oho-vy. Ndahi'are mo'ãi Nhandejáry ogwahẽ jevy hagwã óra. ⁶Ani pejapura teĩ mba'eve-rehe. Opamba'e-rehe ae katu pejapo japo oração. Pejerure katu Nhandejáry-pe pene remikotevẽ-rehe. Peporandu ramo íxupe, petima porã meme íxupe. ⁷Nhane mbopy'agwapy va'erã Nhandejáry. Peẽ-my ojehu va'e-rehe peikwaa e'ỹ ramo jepe, pene mbopy'agwapy joty arã Nhandejáry. Peteixa pemoirũ-gwi íxupe, pendéhegwi ivai va'e ojoko va'e-rami, pende py'a ombogwapy va'erã peẽ-my. Pene akã omombaraete ave va'erã. ⁸Ojoapykwéri ha'e jevy-ta peẽ-my, xe re'ýi kwéry. Pene mandu'a meme katu iporã porã va'e-rehe. Mamo iporã porã va'e petopa ha-rupi, mamo imandu'a porã hese va'e petopa ha-rupi, perovy'a joty. Oĩ anhetegwa va'e, oĩ nhamoporã va'e, oĩ ojapo joavy e'ỹ va'e, oĩ ipotĩ va'e, oĩ jajohu porã va'e, oĩ nhamboete va'e. Upeixagwa-rehe pene mandu'a meme katu perovy'a ete hagwã. ⁹Xe apombo'e hagwe-rami peiko. Pemboypy hagwe-rami ave pejapo katu. Peẽ-my ha'e hagwe-rami pejapo. Xe reko rexa hagwe-rami, peiko katu. Upéixa ramo pene ndive oiko va'erã Nhandejáry nhane mbopy'agwapy va'ety.

Nhandejáry xe mombaraete ramo, mba'eve ndaipu'akáiry xe-rehe

¹⁰Are rire pene mandu'a jevy-ma xe-rehe xe remikotevẽ mbou-vy. Upéa-gwi avy'a eterei Nhandejáry xe mbovy'a-gwi. Arovy'a pene remimbou-rehe. Are-ma voi pene mandu'a rei va'ekwe xe-rehe peiko-vy. Perurukase mo'ãi xe-vy xe remikotevẽ ha ndikatũiry peruruka va'ekwe xe-vy. ¹¹Pene rembie-ruruka-rehe naikotevẽ etéiry. Heta xe areko ramo, ndahetái xe areko ramo, aipokwaa-ma xe rekoha xéjehe anho ajeko-vy. ¹²Xe remikotevẽ ndarekói ramo, xe poriahu ramo, aipokwaa-ma xe rekoha. Heta xe areko ramo, aipokwaa joty ave. Mba'e ojehu ramo jepe xe-vy, avy'a joty xe. Akaru porã ramo para'e, xe vare'a ramo para'e, avy'a joty xe. Heta xe areko ramo para'e, xe poriahu ramo para'e, arovy'a vy'a joty xe rekoha. Aipokwaa-ma voi xe reko. ¹³Nhandejáry xe mombaraete ramo, opamba'e-rehe xe pu'aka. Mba'eve-pe nanheme'ei. Mba'eve ndaipu'akáiry xe-rehe. ¹⁴Mba'eve-rehe naikotevẽi ramo jepe, iporã joty xe pytygwõ. Xe ajerereko asy jave, iporã xe mbovy'a. ¹⁵Are-ma amombe'u mbe'u va'ekwe nhe'ẽ porã aiko-vy Macedônia yvy-rupi va'ekwe. Upéi ahasave hagwã aha-vy asẽ ramo upe va'e yvy-gwi, naxe

pytygwōiry va'ekwe avave. Peẽ anho mante xe pytygwō xe remikotevẽ-rehe. Peẽ-my ame'ẽ va'ekwe-rami jevy xe pytygwō va'ekwe. ¹⁶Upéi Tessalônica tetã-my mombyry pendéhegwi aime ramo jepe, peruruka va'ekwe xe-vy xe remikotevẽ. Ha upe rire katu peruruka jevy va'ekwe. ¹⁷Ome'ẽ ojéupe oipota eterei va'e-rami ndaikóiry. Aipota ae hetave tave peẽ-my gwarã Nhandejáry remihekoviārōrã. ¹⁸Oreveha-rehe opagapa rire ome'ëve va'e-rami, peme'ẽ-mba voi xe-vy. Epafrodito ogweru kuri xe-vy pene remime'ëgwe xe-vy pene rembieruruka. Áy katu xe remikotevẽ gwive arekopa-ma. Nhandejáry-pe omohyakwã porã-vy ome'ẽ va'e-rami, hemimbota íxupe ome'ẽ va'e-rami, ogwerovy'a Nhandejáry xe-vy pene remime'ëgwe.* ¹⁹Ha Nhandejáry, xe Járy katu ohekoviārō va'erã ime'ẽ rei-vy peẽ-my entéro pene remikotevẽ gwive. Cristo Hesu-pe pemoirũ-gwi, gweko katurã ndive ome'ẽ va'erã. Ndaijapy reíry Nhandejáry remime'ẽ. ²⁰Tomomba'egwasu meme katu Nhandejáry Nhande Ru-pe opa e'ỹ reheve.

Paulo omondo omandu'aha

²¹Peteĩ teĩ Nhandejáry re'ýi gwive Hesu Cristo reko irũ va'e-pe emombe'u mbe'u xe mandu'aha. Nhande re'ýi, xe ndive oĩ va'e omondo uka-ta peẽ-my omandu'aha ave. ²²Entéro Nhandejáry re'ýi gwive a-py oiko va'e omondo uka-ta ave omandu'aha. Ha mburuvixagwasu César rōga pygwa katu iky-re'ỹve voi omandu'aha omondo uka hagwã. ²³Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry Hesu Cristo pende py'apy-py oĩ va'erã-rehe.

* 4.15-18 2 Co 11.9

Paulo remimombe'ukwe

Colossos tetã mygwa pegwarã

epístola de Paulo aos colossenses

Paulo omondo Colossos tetã mygwa-pe onhe'e kwatia-rehe

1 ¹ Xe Paulo Hesu Cristo remimondo va'e. Nhandejáry remimbota-rupi xe pota gwemimondorã. Xe, nhande ryvy Timóteo ndive, oromondo-ta kwatia-rehe ore nhe'ẽ peẽ-my gwarã. ² Peẽ Colossos tetã mygwa va'e, Nhandejáry javegwa va'e voi peẽ. Pejeroivia-ma peiko-vy ra'e Hesu Cristo-rehe. Pejereroiva tee-ma ra'e hese he'yirã. Nhandejáry Nhande Ru tee va'e voi. Tapende rovasáke kuri pende rexakwaa rei-vy. Tapene mbopy'agwapýke kuri.

Paulo Timóteo ndive ojapo oração Colossos tetã mygwa-rehe

(Ef 1.15-23; 3.14-19; 1 Ts 5.23-24)

³ Orojapo ramo oração pende-rehe, ore mandu'a ramo pende-rehe, orovy'a eterei. Pende-rehe voi orotima porã porã Nhandejáry-pe. Nhandejáry Hesu Cristo Ru-pe orotima pende-rehe. ⁴ “Ojerovia tee-ma Hesu Cristo-rehe” he'i pene mombe'u-vy. “Nhandejáry re'ýi kwéry gwive ojohayhu hikwái” he'i pene mombe'u-vy. Upéa-gwi orotima porã Nhandejáry-pe pende-rehe. ⁵ Are-ma omombe'u va'ekwe peẽ-my anhetegwa nhe'ẽ, Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ. Omombe'u-ma ramo peẽ-my, perovia-ma inhe'ẽ. Perovia-gwi inhe'ẽ, peha'arõ tee Hesu ou jevy ramo nhande reraha hagwã. Yváy-py pene renonderã peha'arõ. Upe va'e ra'arõ-vy, pejerovia tee Hesu-rehe pejohayhu ave. ⁶ Inhe'ẽ porã oho opa-rupi osarambi. Mamo jaha ha-py nhahendu nhe'ẽ porã. Hetave tave oĩ hembiapo porã va'e. Hetave tave oĩ ogwerovia va'e. Upéixa ramo ogwenogwahẽ-ma ramo heraha-vy peẽ-my nhe'ẽ porã, pehenduma ave, pene rembiapo porã-ma ave. He'i va'ekwe imombe'u-vy peẽ-my: “Nhandejáry pende rovasa-ma kuri oiko-vy. Pende rexakwaa rei-ma ave” he'i imombe'u-vy peẽ-my Hesu rehegwa nhe'ẽ. Inhe'ẽ pehenduma ramo: “Anhetegwa tee nipo ra'e. Jaikwaapa-ma nipo inhe'ẽ ra'e” peje araka'e. ⁷ Ha Epafras katu pene mbo'eháry voi. Ha'e ore irũ. Nhane rembiayhu ave. Cristo rembigwái ha'e. Cristo nhe'ẽ omombe'u va'e peẽ-my. Ojavy e'ý va'e mombe'uha peẽ-my. Ore rekovia oho va'ety pende ha-py. ⁸ Ha upéi katu upe ore irũ ogwahẽ jevy-ma ou-vy. He'i omombe'u-vy: “Upe pygwa ojohayhupa hikwái. Ombovy'apa íxupe kwéry Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-rupi ojohayhupa hagwã” he'i imombe'u-vy ore-vy pende-rehe kwéry. ⁹ Orohenduma ramo pejerovia

porã teeha, orovy'a-ma. Orojapo-ma ave oraçãõ pende-rehe. Ndore resaráiry voi orojapo meme hagwã oraçãõ. Orojerure meme Nhandejáry-pe peikwaa porãve rãve hagwã entéro hemimbota gwive. Ome'ê hagwã peẽ-my pene arandurã meme orojerure íxupe ave. Ha Nhe'ê Marangatu tee va'e oikwaa uka va'e peẽ-my hemimbota va'e gwive. ¹⁰Upéixa ramo peiko va'erã Nhandejáry remimbota-rupi. Heko-rupi peiko va'erã ave ani hagwã pemotí íxupe. Pende reko porã va'erã, opaixagwa pene rembiapo porã porã meme va'erã. Peẽ peikwaa porãve rãve va'erã peho-vy Nhandejáry-pe. ¹¹Nhandejáry ko onhemomba'egwasu opave'ỹ va'e. Imbaraete va'e voi. Tapene mombaaraeteve teve. Upéixa ramo, peiko asy ramo jepe, akói joty pevy'a va'erã. ¹²Nhandejáry Nhande Ru pende poravo va'ekwe ome'ê hagwã peẽ-my onhongatu va'ekwe. Arakatu-py oiko va'e pegwarã, Nhandejáry javegwa va'e pegwarã ave, ome'ê va'erã peẽ-my ave. Upéa-rehe petima porã katu Nhandejáry-pe pende py'a gwive. ¹³Yma pytũ-my rei jaiko va'ekwe. Ha Nhandejáry katu nhane resende va'ekwe anháy ruvíxa Satanás po-gwi. Nhane renogwahẽ nhande reraha-vy va'ekwe nhamoirũ hagwã ta'ýry, hembiahyu va'e, Hesu Cristo-pe, nhane ruvíxará. ¹⁴Hesu Cristo katu onheme'ê va'ekwe nhande rekove-rehe, jaiko rei hagwã japaga e'ỹ reheve. Ha'e omboyke va'e nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe.

Nhandejáry Hesu Cristo ha'eixagwa ndaipóri

(Jo 1.1-3; Ef 2.11-22; Hb 1.2-14)

¹⁵Hesu Cristo ojehexa uka ramo nhande-vy ohexa uka nhande-vy mba'eixa-gwa po Nhandejáry reko. Nhandejáry ndaha'úi jahexa va'e. Hexapyre'ỹ va'e voi ha'e. Ha Hesu Cristo ohexa uka nhande-vy mba'eixagwa po heko. Ha'e Nhandejáry ra'y voi. Ta'ýry tee voi. Ndoikói vyteri ramo mba'eve va'ekwe oiko-ma va'ekwe ha'e Túvy ndive. Ha'e entéro onhemoingo va'ekwe gwive va'e Járy. ¹⁶Yma araka'e ojapo uka araka'e íxupe gwa'ýry-pe Nhandejáry. Nhandejáry nhe'ẽ-py voi opamba'e ojapo araka'e. Ojapo áry rupigwa gwive, yváy pygwa gwive ave, yvy arigwa gwive ave. Inhe'ẽ-py opamba'e ojapo uka gwa'ýry-pe. Ojapo araka'e jahexa va'erã gwive. Jahexa e'ỹ va'erã gwive ojapo ave araka'e. Ojapo araka'e Gwu rembigwairã yváy pygwa, jahexa e'ỹ va'e. Ojapo ave Gwu rembigwairã gwí anháy reko-rupi ho'a va'erã. Mburuvixará ojapo. Ojapo ipu'aka va'erã. Ojapo omanda va'erã. Gwu nhe'ẽ-py hembiaapo va'erã ojapo. Entéro va'e Gwu rembigwairã ha'e ojapo. Opaixagwa ojapo uka araka'e íxupe Nhandejáry gwa'ýry pegwarã. Upéa-gwi entéro onhemoingo ve va'ekwe gwive va'e Járy Hesu. ¹⁷Yma araka'e ndoikói vyteri ramo mba'eve, oiko Cristo. Ha'e anho vyte oiko araka'e Nhandejáry ndive. Mba'eve ndoikói ha'e e'ỹ reheve. Ndo'a reíry entéro mba'e. Oheko kwaa va'e-rupi meme ae oiko enterovéa. ¹⁸Ha'e jajerovia hese va'e gwive Járy. Nhane akã katu nhande rete mo'aranduha voi. Nhane akã-rami oiko Cristo nhande-vy. Upéixa voi ha'e nhane mo'arandu entéro jajerovia hese va'e-pe gwive. Ha'e nhane moingove va'ety voi, nhane arandurã ome'ê nhande-vy. Omano rire-ma ha'e onhemoingo ve jevy ranhe va'ekwe onhyprũ hagwã nhane moingove jevyha enterove-pe. Onhemoingo ve jevy-gwi ha'e opyta opaixagwa jaryrã. ¹⁹Nhandejáry oipota araka'e Hesu reko gweko-rupi voíte. Heko ambue va'e ndoipotái. Oipota tuvixa mba'e ha'e-rami. Upéa-gwi ha'e jajerovia hese va'e

gwife Járy. Opaixagwa va'e Járy ha'e. ²⁰Nhandejáry oipota ave omoatyrô ijoja hagwã íxupe opamba'e. Ha'e nhande repy-vyma voi omano. Ojejuka uka-gwi kurusugwasu-rehe, entéro mba'e omoatyrômba va'ekwe Nhandejáry. Omoatyrômba yvy arigwa gwife, áry rupigwa gwife ave, yváy pygwa gwife ave. Ijoja hagwã íxupe omoatyrômba va'ekwe Nhandejáry.

²¹Yma va'ekwe peiko va'ekwe mombyry Nhandejáry-gwi. Ndapejerero-vái hese. Pende py'a vai peẽ peiko va'e gwife va'ekwe. Pene rembiapo vai va'ekwe. Upéa-gwi napende a'úi Nhandejáry-rehe. ²²Ha ko'ánga katu napende a'úi ramo jepe hese, pende rekoha kwéry ogwerova ójehe. Pende rekove-rehe ta'yry ojejuka uka-gwi, pene ndive jevy-ma oiko Nhandejáry. Ijavepa-ma peiko áy. Ha'e omano va'ekwe pene renogwahẽ hagwã peiko hagwã Nhandejáry ndive, pende py'a marangatu potĩ reheve, pejejavy e'y reheve. Pejere e'y reheve íxugwi, pene renogwahẽ va'erã pende reraha-vy. ²³Áy peiko katu pejere e'y reheve Hesu rape-gwi. Ijekoha tee va'e ndo'ái. Upéixa ramo perovia porã meme katu ndape'ái hagwã. Perovia-ma ramo Hesu rehegwa nhe'ẽ porã, Hesu rembieraharã peiko-ma va'erã peẽ. Ani pejererova ukave teĩ upe va'e nhe'ẽ pehendu va'ekwe-gwi. Upe va'e nhe'ẽ porã opa-rupi omombe'u va'ekwe enterovéa pegwarã. Upe va'e nhe'ẽ mombe'uha aiko-ma xe ave va'ekwe. Aiko-ma xe va'ekwe Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ porã mombe'uha.

Paulo omombe'u oiko-vy entéro va'e-pe Cristo rehegwa nhe'ẽ

(Ef 3.1-13)

²⁴Pende-rehe ha-py ahasa asy. Ahasa asy ramo jepe, avy'a joty. He'i kuri xe-vy Hesu Cristo: “Xe-rehe ha-py xe nhe'ẽ-rupi ereiko-gwi ne mbohasa asy-ta. Ereipytygwõ-gwi xe reroviaha-pe gwife, ne mbohasa asy-ta. Nhande rete-rehe katu nhane rakate'y. Upéixa voi xe rakate'y ave xe reroviaha kwéry-rehe” he'i xe-vy Hesu. Upéixa ramo, ko'ánga ahasa asy jevy-ta pendéhegwi. Ne'írá ahasa asypa vyteri. ²⁵Ha Nhandejáry xe moingo kuri hembigwái ramo heroviaha pytygwõ hagwã. Ome'ẽ kuri xe-vy xe rembiaporã amombe'u hagwã inhe'ẽ peẽ-my, apopytygwõ hagwã ave. He'i xe-vy amombe'u porã hagwã amombe'upa ete peve. ²⁶He'i xe-vy amoherakwã hagwã inhe'ẽ. Ha ko va'e nhe'ẽ katu ni mixími jepe nomombe'úiry va'ekwe avave-pe. Yma va'ekwe áy peve nomombe'úiry. Ojéupe voi onhongatu gwembiaporã Nhandejáry. Ko'áy katu oikwaa uka-ma gwe'yí kwéry-pe ojapo va'erã. ²⁷Yma araka'e Nhandejáry he'i ojéupe: “Áy anhongatu xe rembiaporã. Hi'áry ogwahẽ-ma ramo katu amombe'u-ta xe re'yí kwéry-pe. Enterove va'e rehegwa, judeu va'e, judeu e'y va'e-pe gwife amombe'u-ta” he'i. “Iporã porã-ta voi xe remimombe'u. Ndaha'úi enterovéa pegwarã. Xe re'yí kwéry pegwarã ae” he'i araka'e Nhandejáry. No'ã-rami Nhandejáry remimombe'u: “Cristo inhe'ẽ marangatu reheve oiko-ta pende py'apy-py. Yma peẽ kwéry ndapeikói xe ndive va'ekwe. Ha ko'ánga katu peiko-ma xe ndive. Upéa-gwi Cristo onhembotuvixa mba'e teeha áry-py pene mbotuvixa mba'e ave va'erã” he'i-ma peẽ-my Nhandejáry. ²⁸Upéa-rehe oromombe'u oroiko-vy entéro va'e-pe Cristo rehegwa nhe'ẽ. Oronhemonhe'ẽ peteĩ teĩ va'e-pe. Orombo'e íxupe ave. Nhandejáry arandu randu-rupi orombo'e. Cristo ipy'a-py ogwereko va'e gwife, amba'apo hi'arandu porãve hagwã. ²⁹Amba'apo eterei hese kwéry. Cristo xe mombaraete-gwi amba'apo voi hese kwéry.

2 ¹Ko'āy amombe'use peẽ-my xe rembiapo hatāha. Peẽ-my gwarā ajapoha amombe'use. Laodicéia tetā mygwa pegwarā ajapoha, xe rexa e'ỹ va'e gwive pegwarā ajapoha ave amombe'use ave. ²Amba'apo hatā voi peẽ-my gwarā-rehe penhembopy'a mbaraete hagwā, pejoyayhu hagwā pende joja hagwā ojoupe. Amba'apo hatā pende-rehe pene arandu tee hagwā, “Hupigwa meme voi” peje hagwā Nhandejáry nhe'ẽ-rehe. Upéixa ramo peikwaa porāmba voi va'erā Nhandejáry remimombe'use peẽ-my. Hemimombe'u Cristo rehegwa nhe'ẽ voi. ³Ha Cristo katu ha'e anho mante oikwaa uka va'e nhande-vy. Nhandejáry arandu jaikwaa e'ỹ va'e gwive oikwaa uka va'e voi nhande-vy jaikwaa porāmba hagwā. Ha'e nhane mo'arandu Nhandejáry arandu porā porā ete-rupi jaikwaa porāmba hagwā. ⁴Upe ramo ha'e-ta peẽ-my: Ani pene mbotavy rei teĩ Cristo arandu e'ỹ mombe'u-vy. Oĩ imandu'a porā va'e hemimombe'u-rehe. Ha nomombe'u porāi. Omombe'u ra'anga anga rei ae oiko-vy. Ani pene mbotavy rei teĩ, ha'e peẽ-my. ⁵A-py xe aĩ ramo jepe, xe resa katu amondo meme joty pende ha-py. Xe mandu'a ramo mba'éixa pa peiko, xe avy'a. Peteixa perovia porā Cristo-pe. Peteixa ndapeváĩ tape porā-gwi. Upe va'e-rehe xe mandu'a ramo, avy'a eterei voi.

Pemoirũ meme katu Cristo-pe

(Gl 4.8-20; Ef 2.1-10)

⁶Ha peẽ peje kuri Hesu Cristo-pe: “Nde ko xe ruvixa” peje kuri íxupe. Upéa-gwi pemoirũ meme katu íxupe. Ani peheja teĩ. ⁷Ijekokaha tee va'e ndo'ái va'e. Upéixa voi Cristo-pe perovia porā ramo, pende jekokaharā voi ha'e. Ndape'a rei reíry arā. Pende jekokaharā voi ha'e. Upéixa ramo pemoirũ meme katu íxupe pene mombaraeteve teve hagwā peho-vy, perovia porāve rāve hagwā íxupe. Orombo'e hagwe-rami, perovia katu íxupe. Petima porā porā katu ave Nhandejáry-pe peiko-vy. ⁸Xáke, oĩ ko pene mbotavyharā. Ani pene mbotavy teĩ. Cristo nhe'ẽ nomombe'úi va'e. Ha'e ae oarandu omombe'u arā. Omombe'u ra'anga anga rei va'erā peẽ-my. Oapuha rei-ma va'erā omombe'u peẽ-my. Teko rei nhe'égwe omombe'u va'erā peẽ-my. Ko mundo járy Nhandejáry e'ỹ va'e kwéry nhe'égwe rei omombe'u. Hekoha-rupi katu ani pejererova teĩ. ⁹Ha Cristo katu heko Nhandejáry reko-rami. Ha'e ramigwa voi. Oheteporu ramo jepe, ha'e-rami joty oĩ. Ndaha'ei hekoha ambue va'e. Ha'e ramigwa joty voi. ¹⁰Opaixagwa mburuvixa va'e-rehe gwive ipu'aka va'e. Gwĩ yváy pygwa va'e-rehe, gwĩ yvy arigwa va'e-rehe ave ipu'aka va'e voi ha'e. Omanda va'e gwive Járy ha'e. Enterove va'e ipo pygwa meme oĩ. Ha peẽ katu peiko-ma ramo hendive, pene moingo-ma voi gwekoha-rupi. Pene remikotevẽ gwive ome'ẽ-ma peẽ-my. ¹¹Peẽ Nhandejáry javegwa voi. Yma va'ekwe judeu kwéry ha'e kwéry anho mante Nhandejáry re'ýi. Cristo-pe pemoirũ-gwi, peiko-ma Nhandejáry javegwa ramo. Ndapeikói ramo jepe judeu kwéry reko-rupi, peiko-ma Nhandejáry javegwa ramo. Yma va'ekwe pejapo peiko-vy pejapose va'e. Pene rembiapo porā-ta mo'ã va'ekwe. Pene rembiapo vai joty peiko-vy. Pejapose va'ekwe pejapo joty ra'e. Ha ko'ánga katu Cristo pene mombaraete-ma voi pene rembiapo porā meme hagwā. ¹²Cristo va'ekwe omano rire, hetekwe renda-py omoĩ hetekwe. Upe rire, oikove jevy. Ha peẽ penhemongarai uka kuri Hesu Cristo réry-py. Penhemongarai rire-ma peiko-ma peteixa hendive. Áy katu peiko-ma Cristo ndive

pemano va'ekwe vérami. Peikove jevy va'ekwe vérami peiko. Hesu omano rire va'ekwe, omoingove jevy íxupe Nhandejáry. Upe va'e nhe'ê pehendu ramo: “Imbaraete voi Nhandejáry” peje hese. Pejerovia-ma hese.* ¹³Yma va'ekwe napeê-myi vérami va'ekwe onhe'ê. Heta pene rembiapo vai-gwi, napehendúiry voi va'ekwe. Nhandejáry he'i va'ekwe peikwaa e'ý va'ekwe. Napende járyi va'ekwe peê. Ha ko'ánga katu pene moingove-ma Cristo ndive peteixa peiko hagwã hendive. Nhane rembiapo vai va'ekwe gwise Nhandejáry omboykepa-ma nhandéhegwi. ¹⁴Yma va'ekwe Nhandejáry omoí va'ekwe kwatia-rehe nhane rembiaporã. Upe va'e nhe'ê ndajajapói ramo va'ekwe jepe, nanhane moingo asýiry joty. Cristo omano-gwi pe kurusugwasu-rehe, nanhane moingo asy mo'ávêi-ma. Nhande reveha-rami omoí kurusu-rehe. Kurusu-rehe omano jave, omboykepa voi nhandéhegwi nhande reveha. Nanhane mbopaga ukáiry. ¹⁵Ha'e omano ramo kurusu-rehe, omosê opaixagwa ko mundo járy kwéry, yváy pygwa, yvy arigwa ave yvy'ágwypóry, jaigwypóry ave. Gwí omanda va'e-pe gwise omosêmba. Hexapyrã-rupi voi ohexa uka enterová-pe opu'akaveha-gwi nomandavéi gwí mburuvixa kwéry. Opyta otimba ete hikwái entero mburuvixa gwise yváy pygwa, yvy arigwa ave, yvy'ágwypóry, jaigwypóry ave. Heková omanda mbaraeteve hese.

¹⁶Upéa-gwi anive pehendú teí gwí peê-my he'i va'e: “Upe va'e hi'upy e'ý” he'i “Naiporãi pemboete e'ý arete. Naiporãi pemboete e'ý jasy ra'y áry pytu'uha áry ave” he'i peê-my. Upe va'e nhe'ê anive pehendú teí upe va'e nhe'ê. ¹⁷Ha upe va'e nhe'ê gwise ndaha'êi Nhandejáry remimbota tee. Ndaha'êi ãy pegwarã. Upe va'e nhe'ê ranhe ogwahê nhande-vy. Oguhê Cristo renonde rupigwa-rami. Imandu'aha ranhe ogwahê. Ha upe rire ae ogwahê ou-vy ha'e tee va'e ohexa uka hagwã nhande-vy anhetegwa va'e gwise. Upéa-gwi upe va'e nhe'ê ndaipokatuvéi-ma nhande-vy. ¹⁸Ani pehendú teí peê-my he'i va'e: “Peê ko ndapeikói va'e tekoha-rupi. Iporãve ereiko xe rekoha-rupi” he'i mo'ã. “Xe py'amirí voi. Xe kyhyje Nhandejáry-gwi. Upéa-gwi nanhemopeteíry Nhandejáry-pe imboete-vy. Nhandejáry rembigwái kwéry-pe yváy pygwa va'e ae amboete ave” he'i mo'ã. Ani pehendú teí inhe'ê. Ixupéte ojehexa uka va'e omombe'u mbe'upa rei hikwái. Ikéra-py ohexa va'e omombe'u rei. Omombe'upa peê-my onhembotuvixa mba'ese-gwi mo'ã. Ha nonhembotuvixa mba'e teíry. Ha'e ae oakã gwigwa omombe'u rei arã peê-my. Nhandejáry-pe oikwaa e'ý-gwi, Nhandejáry arandu katu nomombe'úi. ¹⁹Upe va'e nomoirũ teevéi-ma Hesu Cristo-pe. Upéa-gwi ha'e ae oarandu omombe'u. Cristo gwigwa arandu katu nomombe'úi. Nhane akã katu nhande rete mo'arandu va'e. Nhande rete omongakwaa va'e ave. Upéixa voi Cristo nhane mo'arandu va'e nhande rereko-vy. Nhande rete ojepota potapa ojóehe ombaraete hagwã. Upéixa ete voi Nhandejáry oipota nhande joja nhanhopytygwô-vy nhane mbaraete hagwã.**

Pemoí katu pende resa yváy pygwa-rehe

(Gl 3.3-5)

²⁰⁻²¹Ha Hesu Cristo katu omano va'ekwe kurusu-rehe. Peteixa pemoirũ-gwi íxupe, peiko ãy pemano va'ekwe-rami ave. Upéa-gwi ndaipu'akavéi

* 2.12 Rm 6.3-4 * 2.16-19 Mt 7.15-20; 2 Co 11.1-4; Gl 1.8; Ef 5.6; 2 Pe 2.1-3 * 2.19 Ef 4.16

pende-rehe ko mundo járy Nhandejáry e'ỹ va'e kwéry va'e, yváy pygwa. Upéixa ramo, ani vyteri pehendú teĩ gwĩ omanda rei va'e nhe'ẽ, Cristo ndive peiko e'ỹ va'e-rami. No'ã-rami he'i va'e ko mundo járy kwéry omanda-vy: "Oĩ ja'u va'e. Oĩ ja'u e'ỹ va'e ave. Ani erehupi teĩ ja'u e'ỹ va'e. Ani eremboja jepe ne apekũ-rehe. Ani erepoko teĩ hese" he'i mo'ã. Ma'erã po pehendú upe va'e nhe'ẽ. Upéa rehegwa ja'u ramo, ndaiporivéi-ma, opa voi. Opa va'erã-rehe naiporãi nhamanda. ²²Upéa rehegwa nde'íry Nhandejáry va'ekwe. Teko rei nhe'ẽ ae upéa nhe'ẽ. Upéa-py rei nhane mbo'e va'ekwe teko rei. ²³Gwĩ pende-rehe omanda va'e hi'arandu porã vérami mo'ã. Ha nahi'arandu porãi: "Iporã katu ereiko ore rekoha-rupi" he'i mo'ã. "Ore py'amirĩ voi. Ore kyhyje Nhandejáry-gwi. Upéa-gwi noromopeteĩry imboete-vy Nhandejáry-pe. Nhandejáry rembigwái kwéry-pe yváy pygwa va'e ae oromboete meme ave" he'i mo'ã. "Iporã ore rekoha-rupi peiko" he'i mo'ã peẽ-my. "Iporã katu jareko asy nhane rete nhamboeteve hagwã Nhandejáry-pe" he'i mo'ã peẽ-my. Ani pehendú teĩ inhe'ẽ. Pene mbo'e ramo jepe, nahi'arandu porãi joty voi pene mbo'eháry. Inhe'ẽ nhahendu ramo katu, ndaipóiry joty inhe'ẽ. Ijapu voi. Inhe'ẽ nhahendu ramo ndajaiko porãi arã joty. Nanhane mombaraetéiry va'e inhe'ẽ nhane rembiapo vai e'ỹ hagwã, jajapo porã meme hagwã. Nainhe'ẽ pokatúiry voi. Inhe'ẽ rei va'e hikwái. Ani erehendú teĩ inhe'ẽ.

3 ¹Omano rire oikove jevy-ma Cristo va'ekwe. Peteixa pemoirũ-gwi íxupe, peikove jevy-ma vérami peiko. Upéa-gwi pemoĩ katu pende resa yváy pygwa-rehe. Upe-py oĩ Cristo Nhandejáry yke-rehe ogwapy oĩ-vy. Nhandejáry ombopu'aka íxupe ha-py oĩ. ²Upe pygwa rehete pemondo meme katu pende resa. Ani pepena teĩ ko yvy pygwa-rehe peipota va'e-rehe. ³Áy peẽ peiko voi pemano va'ekwe-rami hendive. Napepenavéiry ko yvy pygwa-rehe. Peteixa pemoirũ-gwi Cristo-pe, onhangareko va'e pene nhe'ẽ marangatu-rehe. Ha'e Nhandejáry ndive oĩ. Ha ko'ánga katu Nhandejáry ndive onhangareko va'e pene nhe'ẽ marangatu-rehe. ⁴Ha peẽ hendive peiko va'e. Ha'e pene nhe'ẽ marangatu-rehe onhangareko va'e voi. Ha'e ojehexa uka jevy ou-vy ramo, pende rexa uka va'erã hendive ave. Ha enterove va'e katu ombotuvixa mba'e íxupe va'erã. Pene mbotuvixa mba'e va'erã ave hendive.

Anive pejapo pejapo vai va'ekwe-rami

(Ef 4.17-25)

⁵Upéa-gwi xe anhemonhe'ẽ-ta peẽ-my. Anive pejapo vai teĩ. Anive pene mandu'a teĩ pene rembiapo vai va'erã-rehe. Anive penhemotĩ e'ỹ teĩ avave-pe. Teko rei reko-rupi ani pejogwereco teĩ. Ani pemondo pende resa pene rembiapo vairã-rehe. Ani peipota rei teĩ pende rapixa mba'e. Peipota va'e-rehete ani pepena eterei teĩ. Upéixa peiko ramo, Nhandejáry e'ỹ va'e pemboete peiko-vy. Naiporãi eremboete nde ereipota va'éte. ⁶Upéa rehegwa apoha gwive, Nhandejáry nhe'ẽ rendu e'ỹ va'e gwive, ogwereco asy va'erã íxupe kwéry Nhandejáry. ⁷Yma va'ekwe upéixa voi peiko va'ekwe. Upéa rehegwa pejapo japo peiko-vy va'ekwe. ⁸Ha ko'ánga katu anive pejapo pejapo vai va'ekwe-rami. Ani pende poxy teĩ. Ani ne mandu'a poxy teĩ nde rapixa-rehe. Ani erenhe'ẽ poxy íxupe. Ani nde py'a vai teĩ nde rapixa-rehe.

Ani nde apu rei teĩ nde rapixa-rehe. Ani erenhe'ẽ rei rei hese. ⁹Perova-ma kuri pende rekoha vai peiko-vy napene rembiapo vaivéi-ma hagwã. Upéa-gwi ani pende apu ojúpe. ¹⁰Ko'ã pene mboheko porã-gwi Nhandejáry, peẽ pende rekoha pyahu porã-ma voi. Oipota gweko rupive pive peiko peikwaa porãve rãve hagwã íxupe. * ¹¹Nhande nhande rekoha pyahu porã-ma voi. Upéa-gwi nhandejéupe va'e gwive nhande jareko peteixa: “Ko va'e judeu e'ỹ va'e, upéa judeu kwéry va'e” ndaja'evéiry. “Ko va'e judeu reko-rupi oiko va'e. Upe va'e judeu reko e'ỹ-rupi oiko” ndaja'evéi-ma. “Ko va'e nhande re'ýi e'ỹ va'e. Upéa nhande reko kwaa e'ỹ” ndaja'evéi-ma. “Ko va'e omba'apo va'e ijáry-pe mante. Upe va'e omba'apo va'e ojuhente” ndaja'evéi-ma. Ha Cristo katu nhande py'apy-py kwéry oiko va'e. Upéa-gwi nhande, nhande rekoha pyahu porã va'e, aýgwa peteixa jareko nhandejéupe. * ¹²Ha peẽ katu Nhandejáry re'ýi. Pende rayhu va'ekwe. Pende poravo va'ekwe ojúpe gwarã. Upéa-gwi perova katu pende rekoha. Peiporiahuvereko katu pende rapixa-pe. Ani pene mba'e rakate'ỹ teĩ íxupe. Eme'ẽ ae katu íxupe hemikotevẽ va'e. Ani penhembotuvixa mba'ese eterei. Ani pende poxy pya'e teĩ pende rapixa-pe. Pereko kirirĩ rei ae katu íxupe. ¹³Túvy-rami pejogwereko porã katu. Ipoxy ramo jepe nde rapixa, túvy-rami joty peiko katu íxupe. Ani pereko poxy íxupe. Pende poriahuvereko Nhandejáry. Upéa-gwi pejoporiahuvereko reko katu peiko-vy ave. Ha nde rapixa katu nde rereko asy ramo jepe, eiporiahuvereko reko meme joty katu íxupe. ¹⁴Pejohayhu porã porã katu. Pejohayhu ramo, pende joja porã porã tee joa va'erã. ¹⁵Ha pene mbopy'agwapy va'e katu Cristo voi peiko hagwã pende py'agwapy reheve. Pende pe'a va'ekwe Nhandejáry peteixa peiko hagwã onhondive pende joja meme hagwã pende py'agwapy reheve. Upéixa ramo petima porã katu Nhandejáry-pe pemboete-vy. * ¹⁶Topyta meme katu nde py'apy-py Cristo nhe'ẽ porã gwive. Pehendu porã porã katu inhe'ẽ. Penhombo'e mbo'e katu arandu-rupi. Penhemonhe'ẽ ojúpe arandu-rupi. Peporahéi katu. Nhandejáry nhe'ẽ héry va'e Salmo-py eporahéi. Eporahéi mborahéi-py ave. Nhandejáry mboete-vy peporahéi katu. Petima porã katu íxupe pende py'a gwive. ¹⁷Ha ne rembiapo va'e gwive ejapo katu Nhandejáry Hesu réry-py. Ere va'e gwive, ere katu Hesu rekovía. Hesu réry-rupi petima porã katu Nhandejáry Nhande Ru va'e-pe. *

Opáixa pene rembiaporã pejapo katu nde py'a gwive

(Ef 5.21–6.9; 1 Pe 3.1)

¹⁸Ãy peẽ kunha eremenda va'ekwe-pe anhemonhe'ẽ-ta. Pehendu katu peteĩ teĩ pene ména nhe'ẽ. Peẽ Hesu reroviaha voi. Upéa-gwi iporã katu pehendu pene ména nhe'ẽ. ¹⁹Ãy peẽ kwimba'e eremenda va'ekwe-pe anhemonhe'ẽ-ta. Ehayhu tee katu ne rembireko-pe. Ani erereko asy teĩ íxupe. ²⁰Ãy peẽ mitã kwéry-pe anhemonhe'ẽ-ta. Peẽ Hesu reroviaha va'e voi. Upéa-gwi pehendu meme katu pende ru, pende sy nhe'ẽ. Upéixa pejapo arã Nhandejáry remimbota. ²¹Ãy peẽ mitã ru va'e-pe, mitã sy va'e-pe anhemonhe'ẽ-ta pono pemanda pohýi pende ra'y kwéry-pe, pende rajy kwéry-pe ave. Ani nde poxy reheve eremanda nde ra'y kwéry-pe. Upéixa ramo mba'eve ndojaposevéi arã hikwái. ²²Ãy penhemomba'apo va'e anhemonhe'ẽ-ta peẽ-my. Pehendu meme

katu ne mba'ejáry nhe'ê. Oĩ oipota va'e imba'ejáry imandu'a porã hese. Imba'ejáry resa-py omba'apo. Ndoikovéi ramo katu nomba'apói. Ani peiko upe va'e reko-rupi. Ndoikovéi ramo ne mba'ejáry, oĩ vérami joty ne ndive, emba'apo joty. Nde py'a gwive emba'apo katu eremboete-gwi Nhandejáry-pe. ²³ Opáixa pene rembiaporã pejapo katu nde py'a gwive. Ne momba'apo ramo, ani ere: “Amba'apo teko rei-pete”. Ere ae “Nhandejáry-pe ave amba'apo” ere. ²⁴ Ere-mba'apo porã ramo, ome'ê va'erã nde-vy Nhandejáry ne rembiapokwe repy. Ne mandu'a katu upe va'erã-rehe. Nhandejáry re'ýi pegwarã ome'ê va'erã nde-vy. Ndaha'êi teko rei nde Járy tee. Cristo ae katu nde Járy tee. ²⁵ Entéro hembiaipo vai va'e-pe gwive Nhandejáry peteíxa ogwereco va'erã. Ombohasa asy va'erã íxupe kwéry hembiaipo vai va'ekwe-gwi. Mburuvixa ramo jepe, hembigwái ramo jepe, peteíxa ombohasa asy va'erã íxupe kwéry.

4 ¹ Oĩ pene pa'ü-my oporomomba'apo va'e. Nde eremomba'apo va'e anhe-monhe'ê-ta nde-vy. Eme'ê katu ne rembigwái kwéry-pe hemikotevê kwéry. Ani ne mba'e rakate'ý teĩ íxupe kwéry. Oime ko nde Járy ave yváy-py. Ne mandu'a katu nde Járy yváy pygwa-rehe.

Paulo onhemonhe'ê íxupe kwéry

(Lc 18.1-8; Ef 5.15-16; 6.18-20; 1 Ts 5.17; 1 Pe 3.15-17)

² Ani pejapo e'ý teĩ oração. Ani ne mandu'a Nhandejáry rehegwa e'ý-rehe, pejapo jave oração. Petima porã Nhandejáry-pe imboete-vy. ³ Pejapo jave oração, pemondo katu pene nhe'ê Nhandejáry-pe ore-rehe ave omombe'u uka porã hagwã ore-vy. Oromombe'useve Nhandejáry nhe'ê. Hesu Cristo nhe'ê oromombe'useve ave. Cristo rehegwa ojehexa uka ramo va'e nhande-vy oromombe'use. Ko'ángá Cristo rehegwa nhe'ê amombe'u-ma aiko-vy-gwi, xe moi-ma kuri preso. ⁴ Upéa-gwi pejapo katu oração xe-rehe xe aikwaa uka porãve hagwã inhe'ê amombe'u-vy. Amombe'u porã hagwã Nhandejáry oipotaha-rami amombe'u hagwã, pembojeupi katu Nhandejáry-pe pene nhe'ê xe-rehe. ⁵ Ha gwĩ Hesu reroviaha e'ý va'e katu ereko arandu katu íxupe. Mamo eretopa ha-rupi, ereko reko arandu katu íxupe. * ⁶ Pende poxy-pype ani penhe'ê teĩ íxupe. Penhe'ê porã ae katu enterove va'e pene nhe'ê ohe-nduse hagwãixa. Upéixa ramo peteĩ teĩ va'e oporandu ramo nde-vy, ohendu hagwãixa eremombe'u va'erã íxupe kwéry.

Paulo irũ he'i uka íxupe omandu'a porãha

⁷ ãy amondo-ta nde-vy xe irũ Tíquico héry va'e. Ogwahẽ ramo nde ha-py omombe'upa va'erã xe aikoha upéixa. Ha'e nhande ryvy voi jajohayhu va'e. Nhane pytygwõ va'e nhane mbotavy e'ý reheve. Nhandejáry rembiapo ojapo japo va'evy. Ore ndive oiko va'evy Nhandejáry rembiapo orojoapo ramo. ⁸ Upe va'e amondo-ta kuri peẽ-my ore moherakwã porã hagwã pene mbopy'agwasu hagwã. ⁹ Indive oho-ta kuri nhande ryvy Onésimo nhane rembiayhu va'e, Hesu rape-gwi ojere e'ý va'e. Ha'e nde re'ýi voi, ne irũ va'e ave. A-py ojehu va'ekwe gwive omombe'u-ta peẽ-my. ¹⁰ Ha Aristarco katu xe ndive oĩ preso va'e he'i uka-ta peẽ-my omandu'a porãha. He'i uka-ta ave peẽ-my omandu'a porãha Barnabé ryvy Marco. Oho jevy ramo peẽ-my erohory katu íxupe

* 4.5 Ef 5.16

Marco-pe. Amondo kuri hesegwa xe nhe'ẽ perohory hagwã íxupe. ¹¹Ha Josué Justo katu he'i uka-ta peẽ-my omandu'a porãha. Upe mbohapygwa Aristarco, Marco, Josué Justo ave, judeu kwéry va'e, ha'e kwéry anho xe pytygwõ va'e. Outro kwéry Hesu-rehe ojerovia va'e, judeu kwéry va'e, naxe pytygwõiry. Ha upe mbohapygwa ae katu xe pytygwõ. Xe pytygwõ amombe'u hagwã nhande ruvixa rehegwa nhe'ẽ. Xe mbopy'agwasu ave xe pytygwõ-gwi. ¹²Ha Epafras katu ne irũ va'e, Hesu Cristo rembigwái va'e ave, he'i uka-ta ave peẽ-my omandu'a porãha. Ha'e ojerure meme Nhandejáry-pe pende-rehe. Ojerure mbaraete tee íxupe pene mbopy'agwasu hagwã, onhembohetave tave peẽ-my pene rembigwaa, pepyta e'ỹ hagwã mitã reko-rami, pejapopa hagwã Nhandejáry remimbota gwive. ¹³Ha'e omba'apo va'e voi. Ndopytavéi oração apo-vy. Pende-rehe meme ojapo oração. Laodicéia tetã mygwa-rehe, Hierápolis tetã mygwa-rehe ave ojapo meme oração. Xe resa-rupi ahexa va'ekwe amombe'u. ¹⁴Ha Lucas katu nhane mbogwerahaty nhane rembiayhu va'e ave, he'i uka-ta ave omandu'a porãha. Demas ave he'i uka-ta omandu'a porãha. ¹⁵Xe rekovía peraha katu xe mandu'a porãha xe ryvy kwéry-pe Laodicéia tetã mygwa-pe. Peraha katu kunha héry va'e Ninfa-pe ave. Hóga-py onhomboaty va'e Hesu reroviaha kwéry. Upe-py onhomboaty va'e-pe gwive, peraha katu xe mandu'a porãha. ¹⁶Eremonhe'ẽmba rire ko kwatia nhe'ẽ atýra-py, embohasa outro po-py. Embohasa gwí Hesu reroviaha-pe Laodicéia tetã mygwa-pe. Emonhe'ẽ uka xe kwatia upe-py. Upe-gwi ombohasa-ta ave peẽ-my outro xe kwatia nhe'ẽ ave. Ogwahẽ ramo, pemonhe'ẽ katu ave pe outro xe kwatia nhe'ẽ. ¹⁷Ha ere katu kuri xe ryvy Arquipo-pe: “Ne rembiaporã Nhandejáry remime'ẽ-gwe. Hesu reroviaha-pe ereipytygwõ hagwã he'i nde-vy Nhandejáry. Upe va'e gwive ejapopa katu” ere íxupe. ¹⁸Áy amondo-ta peẽ-my xe mandu'a porãha. Xe voi ajapo xe réry xe po-rupi. Pene mandu'a meme katu preso aimeha-rehe. Tapende rovasa katu Nhandejáry pende rexakwaa rei-vy. Opa xe nhe'ẽ.

Paulo remimombe'ukwe

Tessalônica tetã mygwa pegwarã 1

primeira epístola de Paulo aos tessalonicenses

Paulo inhirũ ave omondo Tessalônica tetã mygwa-pe onhe'ẽ kwatia-rehe

1 ¹Hesu reroviaha Tessalônica tetã-my oiko va'e kwéry. Ore Paulo, Silvano, Timóteo ave oromondo-ta peẽ-my ore nhe'ẽ. Kwatia-rehe oromondo-ta peẽ-my. Nhandejáry ko Nhande Ru. Peẽ katu ijave etegwa voi, Nhandejáry Hesu Cristo jave etegwa ave. Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry pende rovasa porã-vy. Tapene mbopy'agwapy ave.

Paulo otima porã Nhandejáry-pe Tessalônica tetã mygwa-rehe

²⁻³Ha ore ore mandu'a meme va'e pende-rehe kwéry oronhomongeta jave Nhandejáry Nhande Ru ndive. Perovia tee va'e Nhandejáry-pe. Pehayhu tee va'e íxupe ave. Upéa-gwi pene kane'õ ramo jepe pene rembiapo porã porã joty. Napeha'arõ ku'a ku'ái va'e Nhandejáry Hesu Cristo-pe. Peha'arõ tee ae íxupe peiko-vy ou hagwã nhane resende hagwã. Gwĩa-rehe ore mandu'a ramo, orotima porã porã oroiko-vy Nhandejáry-pe pende-rehe. Nhandejáry ndive oronhomongeta jave ore mandu'a pende-rehe. ⁴Ha peẽ katu, ore re'ýi kwéry, Nhandejáry rembiporavo voi nipo ra'e. “Hembiayhu nipo ra'e ave” oro'e ro'e pende-rehe. Oroikwaa voi. Orohexa-gwi pende rekoha porã, oroikwaa voi. ⁵Heta oronhemonhe'ẽ nhe'ẽ va'ekwe peẽ-my. Oronhemonhe'ẽ jave napehendu refry va'ekwe. Perovia tee-ma voi va'ekwe. Ipu'aka Hesu rehegwa nhe'ẽ pende-rehe. Upéa-gwi perovia tee voi va'ekwe íxupe. “Anheĩ nipo ra'e kóa nhe'ẽ” peje va'ekwe, oikwaa uka peẽ-mygwi Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Upéixa ramo pende rekoha oroikwaa ramo, orotima porã Nhandejáry-pe. Ha ore rekoha peikwaa voi. Pehendu porã hagwã mba'e-rami orogwereko va'ekwe oronhemonhe'ẽ-vy peẽ-my peikwaa voi. ⁶Ha peẽ katu peikose va'ekwe ore reko-rupi. Nhandejáry Hesu reko-rupi peikose ave. Oronhemonhe'ẽ ramo pehendu va'ekwe Hesu nhe'ẽ. Ha pende rapixa pene moingo asy voi. Pehendu-gwi Nhandejáry Hesu nhe'ẽ, pene moingo asy. Upéixa pende rereko asy ramo jepe, pene mbovy'a joty Nhe'ẽ Marangatu tee va'e.” ⁷Pende

* 1.6 At 17.5-10

rekoha porā ete voi. Upéa-gwi Macedônia vvy pygwa Acaia vvy pygwa ave, Hesu nhe'ê renduha va'e oikose pende reko-rupi. ⁸Pendéhegwi onhemombe'u va'ekwe nhe'ê porā. Opa-rupi onhehendu. Macedônia vvy-rupi, Acaia vvy-rupi ave ohendu pene rerakwā. Nhandejáry perovia tee-gwi opa-rupi oho pene rerakwā porā. Upéa-gwi, ojekwaa-gwi opa-rupi, ore noromombe'úi pene rerakwā. ⁹Oromombe'u rekovia íxupe kwéry, he'i ore-vy Hesu reroviaha omombe'u-vy: "Ohendu porā nipo ra'e pene nhe'ê Tessalônica tetā mygwa kwéry" he'i. "Upéa-gwi nipo ra'e omboyke tupā ra'anga anga rei ogwero-va-ma hagwā gweko Nhandejáry-rehe. Tupā tee oikove va'e rekoha-rupi oiko hagwā ogwero-va-ma gwekoha" he'i ore-vy. ¹⁰"Ha ko'ánga katu oha'arō oiko-vy Nhandejáry ra'y Hesu-pe, hemimoingove jevy va'ekwe, ogwey jevy hagwā yváy-gwi. Oha'arō voi oiko-vy Hesu nhane resendeharā" he'i ore-vy pene mombe'u-vy. Ha Nhandejáry omoingo asy-ta ramo entéro hekoha vai va'e kwéry gwive, imytu'e'ỹ eterei ramo Nhandejáry-gwi hikwái, upe áry-py voi nhane resendeharā voi Hesu.

Mitā isy ogwerekoha va'e-rami Paulo ohayhu pe tetā mygwa-pe

2 ¹⁻²Are-ma oroho va'ekwe Filipos tetā-my. Orogwahē ramo upe-py ore moingo asy voi. Upe pygwa kwéry ore rereko asy va'ekwe onhembosarái-vy ore-rehe. Upe va'e peikwaa voi, xe re'íyi kwéry. Upe rire orohasa asy rire, oroho pende ha-py. Orohasa asy rire, ore mbopy'agwasu joty Nhandejáry oromombe'u hagwā peē-my hesegwa nhe'ê porā. Pende rapixa kwéry ore nhe'ê omboyke ramo jepe, oromombe'u joty nhe'ê porā. Ndoroho reíry oronhemonhe'ê-vy peē-my. Pehendu voi ore nhe'ê. * ³Oronhemonhe'ê ramo peē-my, ndaha'úi voi imombe'u jevypyre ore-vy. Ore ko anhetegwa voi oromombe'u va'ekwe peē-my. Ore reko ky'a e'ỹ reheve oronhemonhe'ê va'ekwe. Ndaha'éiry voi orombotavyse-vy rei oronhemonhe'ê va'ekwe. Anhetegwa tee va'e meme voi oromombe'u oronhemonhe'ê-vy peē-my. ⁴Ha Nhandejáry katu ojohu porā-gwi ore reko ojerovia ore-rehe. Upe ramo he'i ore-vy oromombe'u hagwā Hesu rehegwa nhe'ê porā. Upéa-gwi mate orojapo hemimbota oronhemonhe'ê-vy. Teko rei remimbota katu ndorojapói. Nhandejáry remimbota ae mate orojapo. Nhande py'apy gwive oikwaa va'e Nhandejáry. Iporā para'e, ivai para'e? Upéa Nhandejáry oikwaa voi. Ndaipóri mba'eve onhemi va'e íxugwi. ⁵Aipo ramo noromboete reíry va'ekwe orombotavy hagwā. Upéa peikwaa voi. Noronhe'ê ra'anga anga reíry oroipotave-gwi orejéupe gwarā. Ore apu ramo oikwaa ave arā Nhandejáry. ⁶Ore Cristo remimondo voi. Ha noronhemboete reiséiry. Noronhemboete rei ukaséiry peē-my. Noronhemboete rei ukaséiry avave-pe. ⁷Upéa-rupi: "Jaha jajerure nhane ma'erā-rehe" ndoro'úi joty. Nhandejáry he'i ramo jepe nhande-vy: "Iporā xe remimondo okaru rei" he'i ramo, oromba'apo joty ore rembi'u repyrā-rehe. Ndorogerure ruréiry joty ore remi'urā-rehe. Oroiko ramo pene pa'ũ-my, orogwereco porā porā rei peē-my. Mitā isy ogwerekoha va'e-rami orohayhu oroiko-vy peē-my. ⁸Orohayhu eterei-gwi oromombe'u va'ekwe peē-my Nhandejáry nhe'ê porā. Upe rire orome'êse ave peē-my ore rekove. Orohayhu eterei-gwi oroiko-vy, nore rakate'ỹiry ore rekove-rehe ime'ê-vy. Orome'êse

* 2.2 At 16.12-24; 17.1-9; 2 Co 1.12

voi ore rekové. Orejéupe katu ndoroikói. Peẽ-my gwarā mante ore oroiko.⁹ Ha ko'ánga pene mandu'a va'e voi ore rembiapo hatā hagwe-rehe, ore re'ýi kwéry. Ore mokane'õ ne'õ hagwe-rehe pene mandu'a va'e. Oromombe'u ramo nhe'ẽ porā, ndoroipotái va'ekwe peme'ẽ rei ore-vy ore remi'urā. Upéa-gwi ndoropytái oromba'apo e'ý reheve va'ekwe. Áry-py pyhare ave oromba'apo oroiko-vy.¹⁰ Apogwereko porā va'ekwe peẽ-my, Hesu reroviaha va'e kwéry-pe. Ore reko marangatu oroiko-vy. Ndrohejáiry voi tape porā. Ore reko jejavy e'ý reheve ore oroiko va'ekwe. Ha peẽ katu upéa rexahare voi. Ndore apúi voi. Ore apu ramo oikwaa arā Nhandejáry.¹¹ Oronhemonhe'ẽ peẽ-my túvy onhemonhe'ẽha-rami gwa'ýry-pe. Nde rúixa peteĩ teĩ-pe oronhemonhe'ẽ: “Eiko katu Nhandejáry rekoha-rupi. He'i hagwe-rami eiko” oro'e ro'e peẽ-my.¹² “Ha Nhandejáry katu ha'e pene mogwahẽ va'erā pende ruvíxa ramo oiko ha-py, hendy-rupi onhemomba'egwasu ete ha-py. Anike pemboyke teĩ íxupe. Peipyhy katu tape porā pono pemonhemotĩ íxupe” oro'e va'ekwe peẽ-my.

Ohasa asy hagwe-rami Nhandejáry re'ýi, ohasa asy ave pe tetã mygwa

¹³Upéixa ramo oromombe'u ramo nde-vy Nhandejáry nhe'ẽ, pehendú va'ekwe. Pehendu ramo: “Ko va'e nhe'ẽ Nhandejáry nhe'ẽ tee voi ra'e. Ndaha-éi teko rei nhe'ẽ. Nhandejáry nhe'ẽ tee ae voi ra'e” peje va'ekwe ojóupe. Peje porā voi. Kóa nhe'ẽ Nhandejáry nhe'ẽ tee voi. Kóa nhe'ẽ pene mo'arandu va'e perovia ramo. Kóa nhe'ẽ pene mbopy'apyhy pyhy va'e perovia-gwi. Upéa-gwi orotima porā porā pende-rehe Nhandejáry-pe.¹⁴ Perovia ríre, ore re'ýi kwéry, pehasa asy va'ekwe. Ohasa asy hagwe-rami Nhandejáry re'ýi mamó ojogwe-roaty aty ha-rupi, pehasa asy ave. Ohasa asy hagwe-rami Judéia yvy rupigwa Hesu Cristo reroviaha kwéry, peẽ ave pehasa asy. Peha'ã-ma íxupe kwéry. Ha judeu kwéry ogwereko asy va'ekwe gwe'ýi kwéry. Upéixa voi ãy pene moingo asy ave pende re'ýi kwéry. Upéixa peiko-ma heko-rupi, Hesu reroviaha reko-rupi, Judéia pygwa reko-rupi.¹⁵ Ha judeu kwéry katu hekoha vai va'e. Yma ojuka juka va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry-pe. Ojuka ríre, ojuka va'ekwe Nhandejáry Hesu-pe ojuka hikwái. Upe ríre ore mosẽ kuri ore mondo-vy. Ha Nhandejáry ndojohu porāi hembiapo. Ndojapóiry hemibota hikwái. Entéro kente kwéry-rehe gwíve ndaija'éiry hikwái.¹⁶ Ndoipotái oromombe'u Nhandejáry nhe'ẽ judeu e'ý kwéry-pe. Nhandejáry oresende judeu e'ý-pe ndoipotái voi hikwái. Ndoipotái teĩ jepe, ore oromombe'u joty. Upéixa ramo hembiapo vaive ive voi oho-vy. Ha ãy katu Nhandejáry nhe'ẽ-py ogwahẽ-ma ombohassa asy hagwā áry. Angaete-ma Nhandejáry ombohassa asy-ta íxupe kwéry.

Paulo oho-ta mo'ã Tessalônica tetã-my

¹⁷Orohexa nga'u eterei va'ekwe, ore re'ýi kwéry. Sapy'a ete ndorohexái peẽ-my. Orohexa nga'u eterei-gwi tyre'ý-rami oroiko. Ndrohexavéi ramo jepe, oronhesamondo mondo rei joty oroiko-vy pende-rehe kwéry. Upéixa ramo orohexa nga'u eterei-gwi, orohexaseve seve pende rova. Orojapura ave. Orohexase-ma voi pende rova.¹⁸ Upe-ma ramo oroho-ta mo'ã pende ha-py. Xe Paulo ahasé hase rei aiko-vy pende ha-py. Ha Satanás anháy ruvíxa katu ore joko joko, ndohéjái oroho hagwā pende ha-py. Upéa-gwi orohose ramo teĩ

jepe, ndorohói joty. ¹⁹Ha ogwejj jevy ou-vy ramo Nhandejáry Hesu, ndaipóri voi ne ramigwa ore mbovy'a va'erã. Hesu yke-rehe nhaĩ ramo, upe-py apohexa ramo, orovy'a-ta. Pende-rehe kwéry voi ore orovy'a-ta. Upe-py oro'e-ta pende-rehe: "Nhane remimombe'u ndareíry" oro'e-ta pende-rehe. ²⁰Pende-rehe ore oronhemomba'egwasu-ta. Pende-rehe kwéry orovy'a eterei-ta.

Timóteo ogwahẽ jevy. Herakwã porã ogweru

3 ¹⁻²Upe ramo heta orohexa nga'u va'ekwe. Ajapura voi aikwaa hagwã mba'eíxa po peiko. Xe ajapura-gwi amondo kuri pende rexa-vy xe irũ Timóteo. Ha'e Nhandejáry nhe'ẽ apoha Hesu nhe'ẽ mombe'uhaty. Ha upéi xe anho apyta a-py Atenas tetã-my. Xe irũ e'ỹ reheve apyta. Naxe rakate'ỹi xe irũ-rehe: "Iporãve xe apyta xe anho" ha'e xejéupe. Ndaytaséi ha-gwi apyta joty xe anho, ajapura-gwi aikwaa hagwã mba'eíxa po peiko. Upéa-gwi amondo kuri Timóteo onhemonhe'ẽ hagwã peẽ-my: "Perovia tee katu Hesu-pe. Peiko meme katu tape porã-rupi." ³Aníke pejere tape porã-gwi erehasa asy jave." Upéa he'i hagwã peẽ-my amondo kuri íxupe. Nhande kwéry, Hesu reroviaha va'e jahasa asy va'erã voi. Upeixagwa nhande-vy gwarã voi. Upéa peikwaa voi. ⁴Oroime ramo pene ndive va'ekwe oromombe'u va'ekwe nhane renonderã: "Jahasa asy-ta" oro'e va'ekwe peẽ-my. Ha ko'ánga katu oro'e hagwe-rami jahasa asy-ma jaiko-vy. Upéa peikwaa voi. ⁵Upéa-rehe ajapura eterei-gwi, amondo kuri aikwaa hagwã perovia porã-ma para'e, perovia ku'a ku'a rei para'e. Pende reko mbo'e vai-ma para'e anháy ruvixa Satanás. Pende reko rerova-ma para'e Satanás. Upéa nhande reko mbo'e vaise va'ety voi. Pende reko rerova-ma para'e gwekoha-rupi ra'e. Aipo ramo oronhemonhe'ẽ rei voi arã araka'e peẽ-my. ⁶Ha ko'ây ogwahẽ jevy-ma ou-vy pende ha-gwi. Ogwahẽ jevy-ma ou-vy ore ha-py Timóteo. Pene rerakwã porã ogweru imombe'u-vy ore-vy. He'í ore-vy pende-rehe: "Ogwero-via tee-ma hikwái Nhandejáry-pe. Ojohayhu tee hikwái. Nde-rehe imandu'a porã meme hikwái. Erehexa nga'uha-rami íxupe kwéry nde rexa nga'u ave hikwái" he'i ore-vy pende-rehe. ⁷Upéa-rehe ore orohasa asy jave, orojepy'a jopy jave, orohendu-ma voi perovia tee ramo. Orhendu-ma ramo, ndapogwe-rokyhyjevêi-ma peẽ-my perovia tee-magwi. Ore mbopy'agwapy jevy-ma katu. ⁸Eremboyke e'ỹ ramo Nhandejáry-pe, ereipyhy joty ramo tape porã, oroiko porã jevy ore ave. Ore pytuhẽ jevy-ma ore ave. ⁹Ore mbovy'a-gwi Nhandejáry, orovy'a eterei pende-rehe. Upéa-gwi orotima porã Nhandejáry-pe. Orotima porãseve íxupe pende-rehe kwéry. Ha norotima porã kwaíi íxupe. Mba'e-rami tamo ra'e orotima porãve hagwã íxupe. ¹⁰Oromondo mondo oroiko-vy Nhandejáry-pe ore nhe'ẽ. Pyhare áry-py ave ore kyre'ỹ voi orojerure rure-vy íxupe jajohexa jevy hagwã. Upéi katu jajohexa jevy ramo, nderejerovia porã teíi ramo Hesu-rehe, orombojerovia porã arã hese. Ndereho porã teíi ramo, orombo'e arã ereho porãve hagwã tape porã-rupi.

Paulo ojapo oração

(Cl 1.9; 2 Ts 2.16-17)

¹¹Tohexa uka ore-vy tape porã Nhandejáry, Nhande Ru, orogwahẽ hagwã oroho-vy pende ha-py. Tore reraha katu ave pende ha-py Nhandejáry Hesu.

¹² Nhandejáry nhe'ê-rupi tapejohayhu porãve rãve katu. Enterovéa-pe pehayhu porãve katu. Ore orohayhu teeha-rami ave peê-my, pejoyhayhu katu. ¹³ Upéixa ramo pene mbopy'apyhy pyhy-ta Nhandejáry ndapejavyvêi hagwã, ndapejeréi hagwã tape marangatu-gwi. Upéixa ramo, ogwejy jevy ou-vy ramo Nhandejáry Hesu imarangatu va'e kwéry ndive, penhembo'y va'erã Nhandejáry rovagwy-py peĩ-vy. Pejejavy e'ỹ reheve, pende py'a poti reheve, penhembo'y va'erã Nhande Ru rovagwy-py.

Oipota Nhandejáry heko marangatu

(Rm 13.13-14; Ef 5.3-8)

4 ¹ Ko'ánga oromombe'u jevy-ta pende rekorã, ore re'ýi kwéry. Oromombe'u va'ekwe pende rekorã. Mba'éixa po pejapo-ta Nhandejáry remimbota orombo'e va'ekwe. Ko'ánga pejapo voi Nhandejáry remimbota orombo'e hagwe-rami. Upéa-gwi oronhemonhe'ê jevy peê-my Nhandejáry Hesu réry-py: “Pejapo porãve rãve katu hemimbota” oro'e peê-my. Nhane moirũ-gwi nhande-vy Hesu oronhemonhe'ê. ² Nhandejáry Hesu réry-py oronhemonhe'ê peê-my va'ekwe. Mba'e-py orombo'e va'ekwe peikwaa voi. ³ Oipota Nhandejáry pende reko marangatu. Ndoi-potái teko ky'a-rupi peiko rei-vy. ⁴ Emenda katu peteĩ teĩ pekwa va'e erereko kwaa hagwã ne rembireko erenhomongy'a e'ỹ reheve. Pejogwereko enterovéa ne mboete hagwã. ⁵ Teko ky'a-rupi rei ani ereiko teĩ judeu e'ỹ va'e-rami. Gwi Nhandejáry-pe oikwaa e'ỹ va'e-rami ani ereiko teĩ. ⁶ Nhandejáry ndoi-potái erejavy. Ndoi-potái erejapo vai nde rapixa-rehe. Ha erejapo vai ramo ae nde rapixa-rehe, ne rembiapo vaikwe-rehe ne mbohasa asy va'erã Nhandejáry nde rapixa repy-vy. Upéa-gwi oro'eri eri va'ekwe peê-my: “Anive erejapo upéa.” ⁷ Nhande poravo va'ekwe Nhandejáry jaiko hagwã teko ky'a e'ỹ reheve. Jaiko marangatu hagwã nhande poravo va'ekwe. Nhande poravói voi va'ekwe teko ky'a-rupi jaiko hagwã. ⁸ Ko va'e nhe'ê ndaha'ei teko rei nhe'ê. Nhandejáry nhe'ê ae. Upéa-gwi ohendu e'ỹ va'e kente kwéry omboyke voíte Nhandejáry-pe. Nhandejáry ome'ê va'ety peê-my Nhe'ê Marangatu tee va'e. Upéa-gwi ndikatúi eremboyke íxu-pe.

Pejoyhayhuve huve katu, he'i Paulo

(Jo 13.34; 15.12; 1 Jo 3.11; 4.11; 1 Co 4.12; Ef 4.28-29; 2 Ts 3.6-12)

⁹⁻¹⁰ Oromombe'u va'ekwe peê-my pejoyhayhu hagwã. Ha ko'ánga upéixa jevy oromombe'u ramo, oromombe'u rei arã. Pene mbo'e va'ekwe Nhandejáry pejoyhayhu hagwã. Upéa-gwi Hesu nhe'ê reroviaha-pe gwive, Macedônia vvy-rupi oiko va'e, pehayhu voi pekwa-vy. Upéa-gwi natekotevêi avave ohai peê-my penhemonhe'ê-vy pejoyhayhu hagwã. Ko'ãy ae katu “Pejoyhayhuve huve rei katu” oro'e ae-ta peê-my. ¹¹⁻¹² Ani pejotoryva teĩ. Ani ne mba'e avyky ereiko-vy ne akã hatã reheve. Ani erema'ê teĩ nde rapixa mba'e-rehe. Ne mba'e-rehe ae enhangareko katu. Oro'e jevy-ma oro'e hagwe-rami: “Emba'apo katu ne mboete hagwã Hesu rendu e'ỹha. Ani ereiko ipituva va'e-rami. Emba'apo katu mba'eve-rehe ereikotevê e'ỹ hagwã. Anive teĩ ne mba'e jerure” oro'e meme peê-my.

Paulo omombe'u omano va'ekwe rehegwa

(Mt 24.30-31; 1 Co 15.51-58)

¹³ Ko'ánga, ore re'ýi kwéry, oromombe'u-ta peikwaa hagwã omano va'ekwe rehegwa. Heta oĩ ohapiró va'e: “Áy ae ndajahexavêi-ma voíte omano va'ekwe.

Opa ma ngatu” he’i mo’ā. Ndooripotáí erehapirō gwī va’e-rami. ¹⁴Ha Hesu katu omano rire, oikove jevy-ma. Upéa nhe’ē jarovia voi. Upéixa voi Hesu oikove jevy-gwi omoingove-ta Nhandejáry heru-vy. Hesu reroviaha omano va’ekwe-pe ogweru-ta Nhandejáry. Upéa-gwi ani pehapirō teĩ. ¹⁵⁻¹⁶Kóá nhe’ē Nhandejáry-gwi orohendu va’ekwe oromombe’u-ma peē-my. Hesu ogwey jevy ou-vy ramo, entéro hese ojerovia va’e gwive ojeupi va’erā yváy-py. Omano va’ekwe ranhe oje’óí va’erā ojeupi-vy nhane renonde-rupi. Ha nhande jaikove va’e, ko yvy-py japyta va’e, nhande roerojeupi arā hapykwéri. Ha Nhandejáry Hesu ogwey-ta ou-vy yváy-gwi. Hatā onhe’ē-ta omanda-vy. Ha hembigwái yváy pygwa onhemomba’egwasu ete va’e nhane renói-ta. Nhande renói-vy omonhe’ē-ta Nhandejáry remimbygwasu. Nhandejáry mba’e tee va’e voi. Ha upéi katu oikove jevy ranhe-ta gwī omano va’ekwe, Hesu onhangareko hese va’e. ¹⁷Upe rire nhande jaikove va’e, nhamano e’ỹ va’e, nhande roerojeupi va’erā nhande reraha-vy arai-rupi. Onhemoingove va’ekwe ndive nhande roerojeupi va’erā. Upe-py áry-rupi nhande nhanhogwaitĩ va’erā jaha-vy Nhandejáry Hesu ndive jaiko hagwā. Upéixa ramo mante jaiko meme ete-ta voi Nhandejáry Hesu ndive. ¹⁸Upéa-gwi kóá nhe’ē pemombe’u mbe’u ojóupe napehapirōvéi hagwā, penhombopy’agwapypa hagwā.

Jaikwaa e’ỹ va’e óra-py ogwey-ta ou-vy Nhandejáry Hesu

(Lc 12.39-40; 2 Pe 3.10)

5 ¹Oromombe’u va’ekwe peē-my Nhandejáry Hesu áry rehegwa nhe’ē igwey hagwā. Ore remimombe’ukwe peikwaa voi nga’u. Upéa-gwi, natekotevéi voi oromombe’u jevy peē-my kwatia-rehe, ore re’ỹi kwéry. Ko va’e ahai va’erā peē-my peikwaa porā para’e. ²Ogwahē va’erā Nhandejáry áry igwey hagwā. Jaikwaa e’ỹha áry-py ae ogwahē va’erā nhande-vy Nhandejáry. Nhaimo’ā e’ỹ reheve ou imonda va’e pyhare. Upéixa ou va’erā Nhandejáry Hesu. Jaikwaa e’ỹ va’e óra-py ogwey va’erā ou-vy Nhandejáry Hesu. Upéa peikwaa voi. ³Ha he’i va’erā kente kwéry: “Jaiko porā nhande. Ndojehu mo’ái mba’eve nhande-vy” he’i va’erā mo’ā yvypóry kente kwéry. Upe-ma ramo, “Jaiko porā meme-ta” he’i jave, pya’e omanomba-ta hikwái. Ndoikwaa mo’áiry omanotamaha, oikwaa e’ỹha-rami imembytamaha kunha. Onhenhandu e’ỹ reheve ohendu-ma gwasy. Upéixa voi kente kwéry ndoikwaa mo’áiry omanotamaha hikwái. Ndaipóri peteĩ va’e voi onheresende va’erā. Onhehundu va’erā voi.

Nhanhangareko porā katu nhandéjehe he’i Paulo

(Mt 24.42-44; Lc 21.34-36)

⁴Ha peē katu, ore re’ỹi kwéry, ndapeikóiry pytũ-my oiko va’e-rami. Upéa-gwi peha’arō katu peiko-vy pono ogwahē ou-vy upe áry imonda va’e-rami, pono peha’arō e’ỹ jave ogwahē ou-vy peē-my. ⁵Pene arandu-ma va’e peē. Arakatu pygwa-rami peiko. Ndajaikóiry pytũ mygwa-rami. Hi’arandu e’ỹ va’e-rami ndajaikói voite. ⁶Upéa-gwi ani jaiko teĩ nhande opáy e’ỹ va’e-rami. Heta oĩ opáy e’ỹ va’e. Ani jaiko teĩ ha’e-rami. Japáy voi katu jaiko-vy. Nhanhangareko porā katu nhandéjehe. ⁷Pyhare oke okese va’e. Oka’use va’e pyhare oka’u. Upe pyharegwa-rami voi Hesu rerovia e’ỹha. ⁸Ha nhande katu arakatu pygwa nhande. Upéa-gwi nhanhangareko porā katu nhandéjehe.

Jarovia porã ete katu. Jajohayhu porã rei katu ave. Jarovia porã ramo, jajo-hayhu porã ramo ave, nhamonde nhande py'a jokoha ramigwa pono nhande reity gweko-rupi anháy ruvixa Satanás. “Nhandejáry Hesu nhane resende-ta” ja'e meme katu. Upéa ja'e ramo nhamonde nhane akã jokoha ramigwa pono nhande reity gweko-rupi. ⁹Nanhande pe'áiry Nhandejáry nhande reropoxy hagwã nhande rereko asy ete-vy. Nhande pe'a ae jarovia hagwã Nhandejáry Hesu Cristo-pe nhane resendeharã-pe. ¹⁰Ha'e omano va'ekwe nhande-rehe ha-py. Jaiko hagwã voi hendive omano ha'e. Nhamano va'e, nhamano e'ý va'e ave jaiko va'erã hendive. ¹¹Upéa-rehe penhomongyre'ý katu penhom-bopy'agwapy-vy. Penhomombaraete kwaa voi ojóupe. Áy penhemonhe'ẽ nhe'ẽ ojóupe perovia porãve rãve hagwã Nhandejáry Hesu-pe.

Paulo onhemonhe'ẽ Tessalônica tetã mygwa-pe

(1 Tm 5.17-19; Ef 4.1-3; Cl 1.10)

¹²Oroipota eter ei pemboete Hesu reroviaha nhangarekoha-pe. Pene pa'ũ-my omba'apo-vy ndopytáiry va'e pemboete katu. Pende-rehe onhanga-reko oĩ-vy. Peẽ-my onhemonhe'ẽ oiko-vy. Pemboete katu íxupe kwéry, ore re'ýi kwéry. Omonhangareko uka íxupe va'e pende-rehe Nhandejáry Hesu. ¹³Hembiapo porã-gwi pehayhu tee íxupe imboete-vy. Pemomba'egwasu ete katu íxupe. Pende py'agwapy reheve peiko porã rei onhondive. Ani penho-rairõ teĩ. ¹⁴Oro'e-ta peẽ-my, ore re'ýi kwéry: “Penhemonhe'ẽ katu gwĩ ipituva va'e-pe. Ha gwĩ ipy'amirĩ va'e-pe katu pemombaraete imbopy'agwapy-vy. Ha gwĩ ogwerovia porã e'ý va'e-pe pembopy'a jekoha jevy katu. Eipytygwõ katu íxupe kwéry. Ani ereheja ha'e anho. Ne moakã rasy ramo hikwái, ani ereja'o ja'o teĩ íxupe. Eiporiahuvareko rei ae katu íxupe” oro'e pene mongyre'ý hagwã. ¹⁵Xáke ore re'ýi. Hembiapo vai ramo jepe nde-vy nde rapixa, ani joty nde poxy íxupe. Ani nde katu ne rembiapo vai hese. Eiporiahuvareko rei ae katu íxupe. Peje meme katu ojóupe: “Jajohayhu rei katu jaiko-vy” peje ojóupe. “Enterová-pe ave jahayhu katu” peje. ¹⁶Pevy'a joa meme katu. Ereiko porã ramo, ereiko porã e'ý ramo ave evy'a joty ereiko-vy. ¹⁷Pemondo mondo katu Nhandejáry-pe pene nhe'ẽ. ¹⁸Petima porã meme katu Nhandejáry-pe. Ereiko asy ramo jepe, etima porã joty íxupe. Ha Nhandejáry oipota erejapo upéa gwive. Hesu Cristo pende py'a-py oĩ-gwi, evy'a joty. Hasy reheve evy'a joty kuri eiko-vy. ¹⁹Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ani eremboyke teĩ. ²⁰“Nhandejáry nhe'ẽ-py xe remimombe'u” he'i va'e-rehe gwive, ani “Onhe'ẽ rei rei” ere teĩ. Ani erepyrũ teĩ inhe'ẽ-rehe. ²¹Pejeapysaka porã katu gwĩ omombe'u va'e nhe'ẽ-rehe peikwaa porã hagwã Nhandejáry nhe'ẽ para'e, teko rei nhe'ẽ para'e. Upéa, Nhandejáry nhe'ẽ va'e, pehendú katu. Peipyhy mbaraete tape porã. ²²Tape vai-gwi ae esẽ. Oime raẽ va'e mba'evai-gwi epoi katu. ²³Nhandejáry ko nhane mbopy'agwapyha voi. Ha'e nga'u tapene mopotĩmba katu. Pende py'a tomoatyrõ porã porã katu. Tonhangareko porã katu Nhandejáry pene nhe'ẽ-rehe, pende py'a-rehe, pende rete-rehe ave penhemongy'a e'ý hagwã. Pejejavy e'ý reheve tonhangareko. Ogwey jevy ou-vy peve Nhandejáry Hesu Cristo tonhangareko porã katu pende-rehe. ²⁴Nhandejáry ndaha'ei okambi kambía va'e onhe'ẽ. Ohekoviariõ e'ý va'e voi onhe'ẽ. Pende poravo rire, ojapo-ta voi pende-rehe he'i hagwe-rami. ²⁵Pembojeupi katu pene nhe'ẽ Nhandejáry-pe ore-rehe, ore re'ýi kwéry. ²⁶Xe rekovia peikwavã kwavã katu

Hesu reroviaha gwive. ²⁷Emonhe'ẽ katu kóá kwatia nhe'ẽ entéro Hesu rero-
viaha-pe gwive. Xe Paulo Nhandejáry nhe'ẽ-py ha'e-ta peẽ-my eremonhe'ẽ
hagwã íxupe kwéry. Neremonhe'ẽi ramo Hesu renduha-pe gwive, oikwaa arã
Nhandejáry, ojohu vai arã. ²⁸Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry Hesu
Cristo pende rovasa porã-vy.

Paulo remimombe'ukwe

Tessalônica tetã mygwa pegwarã 2

segunda epístola de Paulo aos tessalonicenses

Paulo inhirũ ave omondo jevy Tessalônica
tetã mygwa-pe onhe'ẽ kwatia-rehe

1 ¹Hesu reroviaha Tessalônica tetã-my oiko va'e. Ore Paulo, Silvano, Timóteo ave oromondo-ta peẽ-my ore nhe'ẽ. Kwatia-rehe oromondo-ta. Peẽ katu Nhandejáry Nhande Ru tee va'e rehegwa, Nhandejáry Hesu Cristo re'yi ave. ²Tapende rovasa katu pende rexakwaa rei-vy Nhandejáry Nhande Ru tee va'e. Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry Hesu Cristo ave. Tapene mbopy'agwapy katu ave.

Ojehexa uka jevy va'erã Nhandejáry Hesu

³Ha peẽ katu, ore re'yi kwéry, perovia porãve rãve katu peho-vy Nhandejáry-pe. Pejohayhu porãve rãve katu pekwa-vy ave. Pende rovasa porã-gwi orotima Nhandejáry-pe pende-rehe kwéry. Naiporãi orotima e'ỹ ramo Nhandejáry-pe. “Nhatima porã meme katu Nhandejáry-pe hese kwéry” oro'e ro'e pende-rehe kwéry. ⁴Perovia porã-gwi, pejohayhu porã-gwi ave, heta oronhe'ẽ porã pende-rehe. Hesu reroviaha ojogweroaty haty haty-rupi gwive heta oronhe'ẽ porã meme pende-rehe oromboete-vy. “Hekoha porã porã voi” oro'e pende-rehe kwéry. “Ojerereko asy ramo jepe, ohasa asy ramo jepe, Nhandejáry rape-gwi katu ndojerêi voi. Ogwerovia joty kuri” oro'e pende-rehe oromboete-vy. ⁵Ãy peiko asy Nhandejáry ra'arõ-vy. Ha Nhandejáry oipota peiko asy ramo, perovia tee joty íxupe. Upe rire pegwahẽ ramo Nhandejáry oiko ha-py, pende ruvixa oiko ha-py pegwahẽ ramo, napemonhemotĩ motĩry va'erã íxupe perovia tee-gwi. Upéixa voi Nhandejáry ohexa uka-ta gwekoha porã. ⁶Ojehexa uka jevy ramo Nhandejáry Hesu, nde repy va'erã voi Nhandejáry. Ne moingo asyhare-pe katu omoingo asy ave va'erã. Upéixa voi Nhandejáry ohexa uka va'erã gwekoha porã. ⁷Erehasa asy rire, nane mbohasa asy ukavéi-ma va'erã. Ha ore-vy ave nore mbohasa asy ukavéi-ma va'erã. Áry-rehe ojehexa uka ramo Nhandejáry Hesu, nanhane mbohasa asy ukavéi va'erã. Nhandejáry Hesu ojehexa uka va'erã gwembigwái mbaraete va'e ndive. ⁸Hendy mbaraete tee reheve ojehexa uka va'erã. Ogwahẽ ramo,

ombohasa asy va'erā Nhandejáry kwaa e'yha-pe. Hese gwa nhe'ẽ porã rendu e'yha-pe ombohasa asy va'erā ave. ⁹Omboyke va'erā mombyry imondo-vy ojéhegwi. Opa hagwã-pyma omondo va'erā inhe'ẽ rendu e'yha gwive. Ndou mo'ávêi-ma Hesu rexa-vy. Opu'aka teeha reheve mburuvixagwasu tee-rami ojehexa uka ramo, ndohexa mo'ávêi-ma íxupe hikwái. ¹⁰Ha upe va'e áry-py ogwahẽ ramo Nhandejáry Hesu, omboete va'erā íxupe he'yí kwéry. Ojervia va'e gwive hese, “Nde tuvixa mba'e va'e voi nde” he'i va'erā Nhandejáry Hesu-pe imomba'egwasu-vy. Ha peẽ ave hese ojervia va'e gwive pa'ũ-my peĩ va'erā. Ore remimombe'u perovia-gwi peĩ va'erā upe-py, he'yí kwéry pa'ũ-rupi. ¹¹Upéa-rehe oromondo meme va'e Nhandejáry-pe ore nhe'ẽ. Pende-rehe oromondo. Pende pe'a va'ekwe Nhandejáry peiko hagwã heko-rupi. Upéa-gwi orojerure rure íxupe pene mombaraete hagwã peiko hagwã heko-rupi onhemotĩ e'y hagwã pendéhegwi. Ha pende rekoha porãse ko peẽ. Tapene mombaraete katu pende rekoha porãve rãve hagwã, perovia porãve rãve hagwã, pene rembiapo porã porã meme hagwã. ¹²Pene rembiapo porã ohexa ramo, omomba'egwasu va'erā Nhandejáry Hesu-pe héry mboete-vy. “Hesu réry iporã ete” he'i va'erā. Pene mboete va'erā ave. Héry-py peĩ va'e tuvixa mba'e ko Nhandejáry-pe. Nhandejáry ko pende rovasa va'e voi. Pende rexa-kwaa rei va'e voi ave Nhandejáry Hesu Cristo. Upéa-gwi pene mboete va'erā. Nhandejáry-pe pemboete va'erā ave. Upéa-rehe tapende rovasa vasa katu Nhandejáry.

Pe hekoha vaive eterei va'e ojekwaa ranhe va'erā

2 ¹⁻²Áy oromombe'u-ta peẽ-my, xe re'yí kwéry, kwatia-rehe Nhandejáry Hesu Cristo ou jevytaha rehegwa nhe'ẽ. Gwupive nhande rera-hapa hagwã outaha rehegwa nhe'ẽ oromombe'u-ta. Oĩ pene pa'ũ-my omombe'u va'e mo'ã peẽ-my. Ani penhemoakã rasy uka rei teĩ íxupe. “Ma'erã ereha'arõ joty Hesu outaha áry? Ogwahẽ-ma voi” he'i mo'ã va'erā peẽ-my. Xe ndaipotáĩ voi perovia inhe'ẽ, ore re'yí kwéry. Ani pene mbopy'a reraha rei, omombe'u-vy mo'ã peẽ-my upéa nhe'ẽ. Oĩ he'i va'e, “Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ko omombe'u nhande-vy upéa nhe'ẽ” he'i mo'ã. Oĩ he'i va'e, “Kóixa voi Paulo remimombe'u” he'i mo'ã. Oĩ he'i va'e, “Upéa nhe'ẽ Paulo omoĩ va'ekwe kwatia-rehe” he'i mo'ã. ³Upéixa omombe'u ramo, ani pene mbotavy uka rei va'erā. Áy ete katu nogwahẽ mo'ãi Nhandejáry áry igwey hagwã. Kente kwéry yvypóry va'e gwive ojere ranhe va'erā Nhandejáry rekoha-gwi. Ojekwaa ranhe va'erā pe hekoha vaive eterei va'e, anháy ruvixa Satanás rembierahará. Upe rire ae katu ogwey va'erā ou-vy Nhandejáry Hesu. ⁴Ha pe hekoha vaive eterei va'e voi ojekwaa ranhe va'erā. Opaixagwa tupã tee-pe, tupã ra'anga-pe ave ndoipotavéi omboeteve íxupe. Enterovéa remimboete gwive ndoipotavéi omboeteve. “Xe-vy mante xe mboete katu. Anive eremboete teĩ tupãve” he'i va'erā. Oipota va'erā ojeupéte omboeteve. Oike va'erā Nhandejáry róga kakwaa-py ogwapy hagwã onhemonhandejáry ra'anga anga-vy. “Xe katu Nhandejáry” he'i mo'ã va'erā ójehe.”

⁵Ma'erã po nde resaráĩ nde-vy amombe'u va'ekwe-gwi. Pene pa'ũ-my xe aiko ramo amombe'upa porã-ma va'ekwe peẽ-my. ⁶Ha pe hekoha vaive eterei

va'e katu ne'írá ojekwaa. Hi'áry-py ae ogwahẽ va'erã. Anga ete ndojekwaa mo'ái. Oĩ ijokoha. Mba'eixagwa po upe va'e peikwaa voi. Amombe'u va'ekwe-gwi peẽ peikwaa voi. Peikwaa-ma voi-gwi peẽ, namombe'u mo'ávêi-ma peẽ-my. ⁷Áy nhemi nhemi ha-py hembiaipo vai. Oĩ ijokoha. Nombojekwaa ukái pe hekoha vai va'e. Upe rire oipe'a va'erã ijokoha Nhandejáry. ⁸Oipe'a rire ae ojehexa uka porã va'erã ivai va'e. Upe va'e hekoha vai va'e ojekwaa ramo, ombaraete reheve ou va'erã Nhandejáry Hesu. Ojehexa uka porã arã ou-vy. Ou-ma ramo ojuka va'erã pe hekoha vai va'e-pe. Pytu-py ojuka va'erã íxupe.* ⁹Upe va'e hekoha vai va'e ojekwaa va'erã anháy ruvixa Satanás nhe'ẽ-rupi. Nhandejáry Hesu ou e'ý mboyve, Nhandejáry rembiapo porã oha'ã a'ã oiko-vy va'erã. Hembiaipo porã ra'anga anga rei va'erã oiko-vy. Opaixagwa nhane rembiexa e'ý va'e ojapo va'erã. Oipota, "Nhandejáry" he'i mo'ã hese kente kwéry. Omopondera uka uka va'erã ójehe iporombotavy-vy. ¹⁰Nainhe-resendehái va'e-pe ombotavy va'erã. Opaixagwa ivai va'e ojapo va'erã ombotavy-vy. Upéa, Hesu-rehe ojerovia e'ý va'e, ohendu ramo anhetegwa nhe'ẽ, nohenduséi voi. "Iporã upéa nhe'ẽ. Nhahendu katu" nde'íry. Ndoipotái orese-nde íxupe Nhandejáry. Upéa-gwi noresende mo'ái íxupe kwéry Nhandejáry.* ¹¹Nohenduséi-gwi nhe'ẽ porã, pytũ-my oiko hagwã Nhandejáry remimondo voi. Ombojevavy uka íxupe ijapu va'e ogwerovia hagwã. ¹²Upéixa ramo Nhandejáry ombohasa asy va'erã anhetegwa nhe'ẽ ogwerovia e'ý va'e-pe gwive. Entéro ojevavyse va'e gwive, ombohasa asy va'erã íxupe imondo-vy anháy renda-py.

Pende pe'a ranhe va'ekwe Nhandejáry pene resende hagwã

¹³Ha peẽ katu, ore re'ýi kwéry, Nhandejáry Hesu rembihayhu va'e voi. Pende pe'a ranhe va'ekwe kente kwéry pa'ũ-gwi Nhandejáry pene resende hagwã. Omopotĩmba-ma ramo pende py'a Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, perovia-ma ramo inhe'ẽ anhetegwa va'e, pene resende voi va'ekwe Nhandejáry. Upéa-gwi orotima porã porã meme Nhandejáry-pe pende-rehe. Naiporãi voi orotima e'ý íxupe. ¹⁴Pende poravo va'ekwe ojave gwarã peiko hagwã, perovia-ma ramo Hesu rehegwa nhe'ẽ porã, ore remimombe'ukwe peẽ-my. Pende poravo va'ekwe penhemomba'e hagwã peẽ-my gwarã, Nhandejáry Hesu Cristo ome'ẽ peẽ-my va'erã-rehe hendive peiko ramo. Iporãmba meme voi Nhandejáry Hesu onhemomba'egwasu ete ha-py. Upe-py peẽ pemoirũ va'erã íxupe. ¹⁵Upéa-gwi peẽ, ore re'ýi kwéry, anike pejere teĩ Nhandejáry rekoha-gwi. Perovia tee meme katu upe va'e nhe'ẽ anhetegwa va'e. Ani katu pemboyke teĩ pendéhegwi ore remimombe'ukwe. Anhemonhe'ẽ va'ekwe peẽ-my pene pa'ũ-my aime ramo va'ekwe. Kwatia ahai va'ekwe peẽ-my ave. Upéa nhe'ẽ-rupi gwive peiko meme katu peẽ. ¹⁶Ha Nhandejáry Hesu Cristo katu, Nhandejáry Nhande Ru tee va'e ave tapende rovassa porã katu. Ha'e nhande rayhu va'ekwe, nhande rexakwaa rei va'ekwe ave, nhane mbopy'a-gwasu meme voi va'ekwe. "Xe ra'arõ tee katu. Xe katu napombotavy mo'áiry" he'i va'ekwe nhande-vy. ¹⁷Tapene mbopy'agwasu katu Nhandejáry. Tapene mombaraete katu Nhandejáry pene mbopy'agwapy-vy iporã va'e gwive pejapo hagwã, nhe'ẽ porã porã va'e gwive pemombe'u hagwã.

Pejapo katu oraçã Nhandejáry-pe ore-rehe

3 ¹Ne'írá opa ore nhe'ê. Oromombe'u-ta vyteri, ore re'yí kwéry. Áy oro-
jerure-ta peê-my: "Pejapo katu oraçã Nhandejáry-pe ore-rehe, opa-
rupi pya'e osarambi hagwã Nhandejáry Hesu rehegwa nhe'ê, enterove
omboete hagwã inhe'ê". Upéixa voi ogwahê va'ekwe peê-my inhe'ê. ²Ha
inhe'ê renduha gwive ndogwerojojái herovia-vy. Oĩ tekoha-rupi e'y oiko va'e,
hekoha vai va'e ave. Upéa-rehe pejerure Nhandejáry-pe íxugwi ore resende
hagwã. ³Ha Nhandejáry Hesu katu nhane mbotavy e'y va'e. He'i va'e gwive
anhetegwa meme voi. Pene mombaraete va'erã. Upéa anháy ruvixa-gwi pene
resende va'erã. ⁴Ha'e katu ore mbojerovia va'e pende-rehe kwéry. Penhepyrũ
porã heraha-vy. Ore remimombe'u peê-my ndapeheja reíry va'erã. Pejapo
meme joty va'erã. Orojerovia-ma voi pende-rehe. Hendive peiko jave oje-
rovia-ma pende-rehe. ⁵Tapene mbopy'apyhy katu Nhandejáry Hesu peikwaa
porã hagwã Nhandejáry pende rayhuha, pejere e'y hagwã íxugwi. Hesu
Cristo ojere e'y hagwe-rami joty, ani pejere.

Tomba'apo ogana hagwã ójehe

(1 Ts 4.11-12; Ef 4.28-29)

⁶Hesu reroviaha jepe oĩ ipituva va'e. Ndojaposéi mba'eve. Nohendúiry
oro'e va'ekwe. Oromanda peê-my, ore re'yí kwéry. Nhandejáry Hesu Cristo
réry-py oromanda. Ani pemoirũ íxupe kwéry. ⁷⁻⁸Ha oroiko ramo pene ndive
va'ekwe ndore pituváiry va'ekwe ore. Iporã peiko ore oroiko hagwe-rami.
Upe va'e peikwaa voi. Oropaga paga va'e ore remi'urã-rehe. Ndorokaru
reíry. Ha oromba'apo hatã hatã ae katu oroiko-vy ore mbaraete reheve. Ore
kane'õ ramo jepe oromba'apo joty. Áry pyhare ave oromba'apo oroiko-vy
ponóike ipohýi eterei avave-pe ore remi'urã ome'ê ramo. ⁹Upéixa ramo oro-
mba'apo ore oroiko hagwe-rami peiko hagwã. "Xe nhe'ê mombe'uháry-pe
iporã ereme'ê rei ho'u va'erã" he'i va'ekwe Nhandejáry. Ha ore ae katu oro-
mba'apo joty orokaru hagwã, ore oroiko hagwe-rami ave peê peiko hagwã.
¹⁰Oroiko ramo pene ndive va'ekwe, "Gwĩ omba'apose e'y va'e gwive tokaru
e'y jepe" oro'e kuri peê-my. ¹¹Onhemombe'u ore-vy: "Ipa'ũ-my oĩ omba'apo
e'y va'e, ipituva va'e. Oĩ omoakãrasy rei va'e gwapixa-pe" he'i pende-rehe.
Upe va'e-pe oromondo-ta ore nhe'ê, "Toiko tekoha-rupi. Tomba'apo ogana
hagwã ójehe" oro'e. ¹²Nhandejáry Hesu Cristo réry-py oronhemonhe'ê íxupe
omba'apo hagwã. Tekoha-rupi oiko hagwã, gwembi'u repyrã-rehe omba'apo
hagwã oromanda íxupe. ¹³Ha peê katu, ore re'yí kwéry, ani peje teĩ, "Xe
kwerái-ma, naxe retea'evéi-ma xe rembiapo porã porã-gwi" ani peje teĩ. Ha
peje ae, "Xe rapixa nopenái ramo jepe, ajapo porã porã-ta joty íxupe" peje ae.
¹⁴Oĩ para'e pene pa'ũ-my ohendu e'y va'erã xe nhe'ê, xe remimondo peê-my
ko kwatia-rehe amoĩ va'e. Upe va'e ohendu e'y va'e, ani teĩ pemoirũ íxupe.
Peje Hesu reroviaha-pe: "Eheja ha'e anho ranhe toiko onhemotĩ hagwã" peje.
¹⁵Ha nde a'e'yha-rami ani erereko. Nde ryvy-rami ae ereko íxupe. Enhemon-
he'ê porã katu íxupe ohendu hagwã xe nhe'ê. ¹⁶Ha Nhandejáry Hesu nhane
mbopy'agwapy va'e voi. Tapene mbopy'agwapy joa meme kena. Ojehu ramo
jepe mba'e, tapene mbopy'agwapy porã joty. Toiko meme pene ndive kwéry
Nhandejáry Hesu. ¹⁷Áy xe tee-ma a-rami ahai: "Xe Paulo xe resãi. Peê pene

resãi tipo ave?” ha'e-ta peẽ-my. Upéixa meme ahai amoĩ-vy kwatia tia-rehe xe réry pehexa ramo, “Paulo nhe'ê tee voi nipo ra'e upe va'e” peje va'erã.
¹⁸Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry Hesu Cristo pende rovasa porã-vy.

Paulo remimombe'ukwe

Timóteo pegwarã 1

primeira epístola de Paulo a Timóteo

1 ¹Xe Paulo amondo-ta nde-vy Timóteo, xe nhe'ê. Xe Paulo Cristo Hesu remimondo va'e voi. Ha'e-ma nhane remiha'arõ va'e voi. Inhe'ê-py aha hemimondo ramo. Nhandejáry nhane resendeharã nhe'ê-py ave aiko-vy hemimondo ramo. ²Áy amondo-ta nde-vy, Timóteo, xe nhe'ê. Xe remimombe'ukwe-rupi ereiko-magwi, nde erejerovia-ma Hesu-rehe. Upéa-gwi nde xe ra'y ete ramigwa voi ereiko-ma nde xe-vy. Tande rexakwaa rei katu Nhandejáry Nhande Ru, Nhandejáry Cristo Hesu ave nde rovasa porã-vy. Toity katu gwesa nde-rehe nde poriahuvereco-vy. Tane mbopy'agwapy katu.

Enhemonhe'ê katu gwĩ omombe'u joavy avypa va'e-pe

(Rm 16.17; 1 Tm 6.3-4; 2 Tm 2.23; Tt 1.10-16; 3.9)

³Macedônia yvy-py aha jave, amombe'u va'ekwe nde-vy ne rembiaporã. Áy amombe'u jevy-ta: Epyta katu Éfeso tetã-my, erenhemonhe'ê hagwã gwĩ oporombotavy rei okwa va'e-pe, “Anive eremombe'u joavy avy teĩ Cristo rehegwa nhe'ê” ere hagwã íxupe kwéry. ⁴“Ani eremboyke teĩ nhe'ê porã. Inhe'ê rei rei va'e nhe'ê ani erehendu teĩ. Hembypykwe réry-rehe ani erepena meme teĩ. Ijapy e'ỹ va'e upéa rehegwa nhe'ê. Upéa rehegwa nhe'ê-rehe erepenase ramo, nerehenduséi va'erã nhe'ê porã” ere katu upe oporombotavy rei va'e-pe. Upeixagwa nhe'ê-rehe opena ramo, onhonhe'ê mbojevvy jevy rei va'erã hese okwa-vy. Nhandejáry rembiapose ndojapói. Nhandejáry re'ýi-rehe nonhangarekói ave. Niporãi voi hekoha. Jarovia tee ramo ae katu Nhandejáry nhe'ê, jajapo arã hembiapose, nhanhangareko porã arã voi ave he'ýi kwéry-rehe. ⁵Aipo ramo enhemonhe'ê katu íxupe kwéry ojohayhu rei hagwã okwa-vy. Ha nhande py'a porã ramo ae katu oĩ vérami nhande py'a-py, “Ne rembiapo porã ra'e” he'i va'e nhande-vy. Upe jave jarovia tee ramo anhetegwa va'e katu, jajohayhu porã tee rei va'erã. Upéa-gwi enhemonhe'ê katu íxupe kwéry opena e'ỹ hagwã nhe'ê rei-rehe hikwái. Ojohayhu rei hagwã ae okwa-vy. ⁶Ha ha'e kwéry ndaipy'a porãiry, nahembiapo porãiry, ndogwerovia teéiry. Upéa-gwi ojehesa rerova uka nhe'ê rei-rehe onhombo'e mbo'e rei okwa-vy. ⁷Oporombo'ese mo'ã hikwái. “Orohekombo'e porã porã voi” he'i ójehe ramo jepe, “A-rami ae teko porã Nhandejáry remimbota” he'i ramo jepe, ndoikwaái joty he'i va'erã. Hi'arandu porã va'e-rami mo'ã oporombo'e oiko-vy. “Ore oroikwaa voi” he'i mo'ã ójehe ha gwemimombe'u porãrãgwe katu ndoikwaáiry omombe'u va'erã.

Hekoha vai va'e-pe ae katu, "A-rami tekoha e'ỹ-rupi ereiko" ja'e íxupe

⁸Nhahekombo'e porã ramo, iporã voi nhande-vy Moisés amyĩ he'i va'ekwe nhane rekorã me'ẽ-vy va'ekwe. ⁹Hekoha porã va'e-pe, "Ani erejapo vai teĩ" nde'ĩry. Ha heko vai va'e-pe ae katu, "Tekoha e'ỹ voi ko ko'ã va'e" ja'e íxupe. Upéixa hekoha porã va'e nanhahekombo'éiry. Ha heko vai va'e ae katu nhahekombo'e porã tekoha porã-rupi ave oiko hagwã. Oĩ hekoha porã-rupi e'ỹ oiko va'e, oĩ ohenduse e'ỹ va'e ave. Oĩ Nhandejáry-pe omboete e'ỹ va'e, oĩ ojevavy va'e ave. Oĩ ipy'a ky'a va'e, oĩ Nhandejáry-rehe opuka va'e ave. Oĩ oporojuka va'e, oĩ gwu ojuka va'e, oĩ osy ojuka va'e ave. ¹⁰Oĩ otĩ kwaa e'ỹ reheve gweko ky'a-rupi rei oiko va'e. Ohasa verei-ma tekoha. Oĩ oporovende va'e, oĩ ijapu va'e, oĩ, "Nhandejáry réry-py amombe'u-ta anhetegwa va'e" he'i ramo jepe ójehe, ijapu joty oiko-vy. Upéixa oiko va'e-pe nhahekombo'e porã tekoha porã-rupi oiko hagwã. Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ ombojevvy va'e-pe gwive, nhahekombo'e mbo'e joty jaiko-vy. Entéro upéixa okwa va'e ndatekoháiry ave ogwereco. ¹¹Upéa oikwaa uka nhande-vy Nhandejáry onhe'ẽ mombe'u-vy. Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ nhahendu ramo, "Tuvixa mba'e nipo ra'e Nhandejáry. Hekoha porã ete va'e nipo ra'e. Nhande rovasa vasa va'e nipo ra'e" ja'e hese. Upéa nhe'ẽ porã, "Emombe'u katu, Paulo" he'i xe-vy va'ekwe Nhandejáry.

"Xe poriahuvereko eterei-ma va'ekwe"

he'ĩ ójehe Paulo otima porã-vy Hesu-pe

¹²Xe atima porã Nhandejáry Hesu Cristo-pe. Xe-rehe ojerovia-gwi ome'ẽ xe-vy xe rembiaporã aporopytgwõ hagwã. Xe mombaraete ave ajapopa hagwã xe-vy hemimombe'u. ¹³Yma anhe'ẽ rei rei hese aiko-vy va'ekwe. He'ỹi-pe gwive areko asy va'ekwe. Xe seve seve aiko ramo va'ekwe, he'ỹi-pe areko poxy va'ekwe areko asy-vy. Upéixa voi xe rekokwe va'ekwe. Upéixa jepe xe aiko va'ekwe, ome'ẽ joty va'ekwe xe-vy xe rembiaporã, xe poriahuvereko rei joty va'ekwe Cristo. Ndaroviái joty va'ekwe íxupe. Gwaperã oikwaa e'ỹ va'e-rami xe py'agwasu va'ekwe. Ndaikwaáiry vyteri íxupe jave ha'e katu oity joty gwesa xe-rehe. Upéa-gwi xe poriahuvereko joty va'ekwe xe-vy. ¹⁴Xe rexakwaa porã rei va'ekwe xe rovassa-vy Hesu Cristo. Áy katu peteĩxa amoirũ-ma íxupe, xe mbojerovia uka ójehe, xe mbohekorayhu-ma ave. ¹⁵Anhetegwa voi ko Hesu rehegwa nhe'ẽ jarovia ku'a ku'a e'ỹ hagwã. Ogwahẽ ou-vy va'ekwe Hesu Cristo ko yvy-py. Gwĩ heko jejavy va'e kwéry resende-vy ou va'ekwe. Ha xe katu xe reko jejavyve voi va'ekwe enterovéa-gwi. ¹⁶Ha Hesu Cristo oity joty va'ekwe xe-rehe gwesa xe poriahuvereko-vy. Ohexa ukase nhande-vy gweko kirirĩha. Xe ajevavy eterei ramo jepe, hekopytu'u joty oiko-vy xe-vy. Upéixa ohexa uka nhande kwéry-pe gweko kirirĩha. Xe rekokwe rexaha, "Heko kirirĩ voi oiko-vy Paulo-pe Hesu Cristo" he'i va'erã xe-rehe. Oĩ xe renondegwa ogwerovia ave va'erã Cristo-pe ijapy e'ỹ reheve oiko hagwã Nhandejáry ndive. Xe rekokwe rerakwã rendu-vy, "Nhande-rehe oity voi gwesa Cristo Hesu nhande poriahuvereko-vy" he'i va'erã. ¹⁷Tomboete katu Nhandejáry Nhande ruvixagwasu-pe. Opa e'ỹ reheve nhande ruvixa ramo oiko va'e. Opa e'ỹ reheve tomomba'egwasu íxupe. Ha'e omano e'ỹ va'e, jahexa e'ỹ va'e. Ha'e tuvixa mba'e, ha'eixagwa ndoikói va'e. Tonhemoete katu Nhandejáry-pe enterove va'e. Amém.

Soldado ojeity uka e'ŷ-vy íxupe onhemombaraete va'e reko-rami, eiko

¹⁸ ãy xe Paulo amombe'u-ta nde-vy ne rembiaporã: Enhemonhe'ẽ katu upe pygwa-pe. Xe ha'e hagwe-rami, enhemonhe'ẽ katu íxupe kwéry. Nde xe ra'y-rami ereiko va'e Timóteo. Ne mandu'a katu he'i va'ekwe-rehe Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety ne mombe'u-vy. Topyta inhe'ẽ nde py'a-py ne mombaraeteve hagwã. Soldado ojeity uka e'ŷ-vy íxupe onhemombaraete va'e reko-rami, eiko enhemombaraete-vy íxupe. Tape porã-gwi ani ereva. Ijapu va'e nhe'ẽ embojevvy jevvy katu. ¹⁹ Upéixa ereiko jave, erovia porã porã katu ereiko-vy anhetegwa va'e. Nde py'a-py, "Iporã upéa" oĩ vérami joty nde-vy he'i va'e. Upe he'i va'e ae ejapo meme katu. Oĩ gwĩ he'i vérami íxupe ipy'a-py ndojaposéiry va'e. Ojapose va'e rei mate ojapo. Kanoa ojejapi va'e pya'e ojere ovapy-py oho y gwy-py. Upéixa ete voi ipy'a-py oĩ va'e nohendusevéi va'e pya'e ojere oho-vy Hesu rape-gwi onhehundi hagwã. ²⁰ Upeixagwa voi Himeneu, Alexandre ave, nohendusevéi ra'e. Sapy'a ame'ẽ kuri íxupe kwéry anháy ruvixagwasu Satanás po-py, Hesu reroviaha onhomboaty aty haty-gwi amosé-vy. Ponove onhe'ẽ nhe'ẽmba rei Nhandejáry-rehe amosé. "Nanhe'ẽ rei rei mo'ávêi-ma hese" aipota he'i ójehe-gwi amosé-ma kuri íxupe kwéry. Aipota Nhandejáry ohekorerova jevvy íxupe kwéry.

Enterove va'e-rehe tombojeupi Nhandejáry-pe onhe'ẽ

(Ef 6.18; Cl 4.2-4)

2 ¹ Aipota eterei Cristo reroviaha ojapo oração. Tojapo oração ojóehe kwéry. Opaixagwa kente kwéry-rehe tojapo oração. Tojerure gwemikotevê-rehe, tojerure gwapixa pegwarã-rehe, totima porã Nhandejáry-pe ave. ² Ha mburuvixa kwéry-rehe entéro omanda va'e kwéry ndive-rehe tojapo ranhe katu oração jaiko porã hagwã nhande py'agwapy reheve, ojehu e'ŷ hagwã nhande-vy mba'eve, tekoha-rupi ae jaiko hagwã Nhandejáry mboete-vy. Upéa-rehe tojapo voi katu oração mburuvixagwasu kwéry-rehe omanda porã hagwã nhande-rehe. ³ Enterove va'e-rehe jajapo ramo oração ojohu porã voi Nhandejáry nhane resendehaty. ⁴ Oipota enterove onheresende. Oipota enterove oikwaa anhetegwa va'e. Upéa-gwi enterove va'e-rehe jajapo ramo oração, nhande rerovy'a tee voi Nhandejáry. ⁵ Ha Nhandejáry Nhande Ru peteĩ ha'e anho oiko va'e. Ta'yry Cristo Hesu, nhande-rami ou va'ekwe peteĩ ha'e anho oiko va'e ave. Ha'e anho nhane mbojoja va'e Nhandejáry ndive. ⁶ Ha'e anho va'ekwe ho'áry-py ojejuka uka va'ekwe enterove va'e-rehe ha-py oresendepa hagwã. Ho'áry-py omano va'ekwe. Upéa jaikwaa ramo, "Aipo ramo Nhandejáry oipota enterove onheresende nipo ra'e" ja'e arã jaikwaa-vy. ⁷ Upéa nhe'ẽ amombe'u hagwã xe mondo va'ekwe Nhandejáry. Ndaxe apuíry. Anhetegwa va'e ae amombe'u. Xe mondo va'ekwe judeu e'ŷ kwéry-pe arovia uka hagwã íxupe kwéry anhetegwa va'e nhe'ẽ.

**Hesu reroviaha onhomboaty aty ramo,
kwimba'e rekoha, kunha rekoha a-rami**

⁸ Upéixa aipota kwimba'e kwéry ojapo oração opa-rupi. Entéro ojogwe-roaty aty haty-rupi tojapo oração. Oĩ ramo ojevavy va'e, ani katu ojapo oração enterove resa-py. Opy'a potĩ reheve ae katu tojapo oração. Opoxy e'ŷ reheve, onhonhe'ẽ mbojevvy jevvy e'ŷ reheve tojapo katu oração.

⁹ Āy ahai-ta kunha kwéry-rehe. Aipota onhemonde ójehe imandu'a porā hagwā-rami. Ndaipotái nonhenotí kwaáiry. Ojehexa uka vai hagwā-rami oiko hagwā ndaipotáí. Aipota tekoha-rupi onhemonde oiko-vy. Topena e'ỹ katu ójehe onhemomorā e'ỹ hagwā-rehe. Ani katu oakā anho-rehe opena ombore-para ukase-vy ójehe. Tomonde e'ỹ katu opaixagwa rei ójehe. Ouro pérola ave tomonde e'ỹ katu. Mba'e hepy hepy rei va'e ndaipotáí omonde ójehe ijaorā onhemboete ukase-vy mo'ā. ¹⁰ Tahembiapo porā ae katu ojehexa uka porā hagwā. Gwī, “Oromboete Nhandejáry-pe oroiko-vy” he'i va'e ójehe, tahembiapo porā porā katu oiko-vy. ¹¹ Tohendu katu kunha onhe'ē e'ỹ reheve. Gwī Hesu reroviaha-rehe onhangarekoha nhe'ē tohendu katu. ¹² Ndahejáí kunha kwimba'e-pe ohekombo'e. Tomanda e'ỹ kwimba'e-rehe kunha. Onhe'ē e'ỹ reheve tohendu ae katu inhe'ē. ¹³ Yma va'ekwe kwimba'e ppy Adão onhemoingo ranhe va'ekwe. Ha upe rire katu onhemoingo ave va'ekwe hambirekorā Eva.* ¹⁴ Ha kwimba'e ppy Adão katu nombotavýi va'ekwe íxupe anháy ruvixa Satanás. Ha hambireko katu onhembotavy uka rei va'ekwe. Upéi ohasa-ma Nhandejáry nhe'ē. Upéa-gwi ndahejáí kunha kwimba'e-pe ohekombo'e.* ¹⁵ Ha kunha katu onheresende-ma va'erā. Nhandejáry-rehe ojero-via oiko-vy ramo, ojohayhu oiko-vy ramo, Nhandejáry remimbota ojapo-ma oiko-vy ramo, tekoha-rupi oiko-ramo ave, onheresende-ma va'erā voi. Imemby hagwā ohasa asy ramo jepe, onheresende-ma va'erā.

Hesu reroviaha nhangarekoha mba'éixa pa oiko va'erā

(Tt 1.6-9)

3 ¹ “Gwī Hesu reroviaha nhangarekoha ramo oikose va'e, iporā va'e voi ha'e ojapose” ja'e. Upéa jaikwaa voi. ² Ha Hesu reroviaha nhangarekoha ramo oikose va'e katu, toiko porā pono, “Ojejavy-ma ra'e” he'i hese. Peteí kwimba'e Peteí kunha ndive mate toiko. Hesu reroviaha-pe tomogwahē porā, toporombo'e porā ave. Tojejoko kwaa taipu'aka ójehe, taimandu'a porā hese. Upéixa heroviaha nhangarekoha rekoha. ³ Toka'u e'ỹ oiko-vy, toporonupā e'ỹ oiko-vy. Taheko kirirí ae oiko-vy, tonhorairō e'ỹ ave oiko-vy. Toiko e'ỹ pirapire momba'egwasuha ramo. ⁴ Tonhangareko porā gwóga pygwa-rehe. Tohendu voi katu inhe'ē ta'ýry tajýry omboete-vy íxupe. ⁵ Gwóga pygwa-rehe nonhangareko kwaái ramo mba'éixa po onhangareko-ta Hesu reroviaha onhomboaty va'e-rehe? ⁶ Ogwerovia ramo va'e toiko e'ỹ katu Hesu reroviaha nhangarekoha ramo. Onhembotuvixaseve mo'ā arā oiko-vy. Aipo ramo anhaygwasu-pe ogwereko asy hagwā-rami ave, ogwereko asy arā íxupe Nhandejáry. ⁷ Hesu reroviaha nhangarekoha taimandu'a porā hese Hesu-rehe ojero-via e'ỹ va'e. Tape iporā e'ỹ va'e-rupi oho ramo, ojehexa uka vai ramo ae, onhe'ē vai-ta ave hese. Anháy nhuhá-py ho'a va'e-rami oiko, ipu'aka arā hese anhaygwasu gweko-rupima oity va'erā íxupe.

Hesu reroviaha pytygwōha reko a-rami

⁸ Upéixa voi heroviaha nhangarekoha rekoha. Ha ha'e kwéry hekoha-ramima ave oiko heroviaha pytygwōha. Tomboete íxupe. Gwī opy'a ky'a omo'ā kwaa va'e-rami toiko e'ỹ katu. Toka'u e'ỹ katu. Pirapire

momba'egwasuha-rami rei toiko e'ŷy katu ave. ⁹Togwerovia tee katu opy'a poti reheve Nhandejáry rembigwaa uka nhande-vy nhande rekorã. ¹⁰Entero ve'e resa-py toiko ranhe ojekwaa porã hagwã hekoha. Upéi ojekwaa porã rire mante, toiko jepe Hesu reroviaha pytygwôha ramo. ¹¹Upéixa toiko ave hembireko kwéry. Tomboete ave íxupe. Tonhe'ê rei rei e'ŷy gwapixa-rehe. Toka'u e'ŷy ave hembireko kwéry. Ojeroviapa hese va'e-rami ae katu toiko katu. ¹²Peteĩ kunha ndive oiko va'erã heroviaha pytygwôha. Tonhangareko porã gwa'ýry-rehe gwajýry-rehe ave. Entéro gwôga pygwa-rehe tonhangareko porã katu. ¹³Hembiapo porã ramo omboete va'erã íxupe. Nonhembohorýi arã hese. Imandu'a porã va'erã hese. Aipo ramo, oti e'ŷy reheve, ojehe onhombohory e'ŷy reheve omombe'u va'erã Cristo rehegwa nhe'ê.

Nhandejáry re'ŷi rekoharã amombe'u-ta nde-vy

¹⁴Pyae agwahêse aha-vy nde ha-py. Agwahêse ramo jepe nde ha-py, amondo-ta joty xe nhe'ê kwatia-rehe. ¹⁵Oĩ para'e xe jokoharã. Upéa-rehe ahai-ta nde-vy gwarã kwatia ereikwaa hagwã mba'êixa pa Nhandejáry re'ŷi rekoha. Nhandejáry re'ŷi ja'e entéro heroviaha onhomboaty aty va'e kwéry-rehe. Nhandejáry oikove meme va'e, heroviaha kwéry imba'e ete voi. Ha'e kwéry onhangareko anhetegwa nhe'ê-rehe pono ijapu va'e omombe'u joavy avypa. Oĩ ramo ijekoha, opyta porã óga. Ndo'a reíry, ndoity reíry. Upéixa ete ndoity reíry va'erã anhetegwa nhe'ê oĩ ramo hese onhangareko va'e. ¹⁶Tuvixa mba'e voi nipo ra'e Nhandejáry rembiexa uka nhande-vy. Tekoha porã ohexa uka va'ekwe nhande-vy. Hesu rehegwa ohexa uka va'ekwe. Ha'e nhande-rami ojehexa uka va'ekwe. Nhande rete-rami ave hete. "Ipy'a poti-ma" he'i va'ekwe hese Nhe'ê Marangatu tee va'e, hekoha porãha rexa uka-vy. Nhandejáry rembigwái yváy pygwa oma'ê va'ekwe hese. Judeu e'ŷy va'e retã retã pa'ũ-rupi onhemombe'u mbe'u va'ekwe. Ko yvy-rupi ogwerovia-ma va'ekwe íxupe. Nhandejáry onhemomba'egwasu ha-py ogwerojeupi íxupe heraha-vy.*

Oporohekombo'e vai va'e ojekwaa va'erã

(Cl 2.16-17)

4 ¹Ko'a-rami Nhe'ê Marangatu tee va'e remimombe'u porã: "Hesu ogwahẽ jevyha áry renonde ojekwaa va'erã oporohekombo'e vai va'e. Oporombotavy va'e nhe'ê anháy remimombe'u ohendu va'erã. Anháy arandu-rupi oiko va'erã" he'i Nhe'ê Marangatu tee va'e. ²Oporombo'e joavy avy rei va'erã. Opy'a ky'a ombojekwaa e'ŷy ramo jepe, ijapu joty va'erã. Ipy'a ky'a ramo jepe, "Ndajapo vaíry" he'i rei joty va'erã ojeupe. Gwĩ imba'e raku-py ombopere va'e-rami ombopere opy'a. Gwasy ohendu e'ŷy va'e-rami oiko. Ndoikwaái gwekoha vai. ³"Anive eremenda teĩ. Omenda e'ŷy va'e mante ojapo Nhandejáry remimbota" he'i mo'ã va'erã upe hekoha vai va'e. "Oĩ ja'u e'ŷy va'erã. Anive ere'u teĩ" he'i mo'ã va'erã anháy arandu-rupi oporombo'e rei-vy. "Nda-ja'úi" he'i ramo jepe, Nhandejáry remimoingokwe joty nhande-vy gwarã. Nhandejáry oipota ojeupe otima porã Hesu reroviaha anhetegwa oikwaa va'e tembi'u hemimoingokwe-rehe. ⁴Entéro Nhandejáry remimoingokwe iporã meme voi. Ndoikói ja'u e'ŷy va'erã. Nhatima porã ramo íxupe ja'u hagwã-rehe,

* 3.16 Jo 1.14; Rm 16.25-26

ja'u joty va'erã. Ndaipóri voi ja'u e'ỹ va'erã. ⁵Upéa Nhandejáry rembijohu porã. “Iporã ere'u” he'i nhande-vy. Jajapo oraçáo hese ave. Upéa-gwi ndaipóri ja'u e'ỹ va'erã.

Erepara porã katu ndéjehe pono eremombe'u joavy avy

(2 Tm 1.13-14; Tt 2.7-8)

⁶Orohekombo'e hagwe-rami ave ehekombo'e nde re'ỹi kwéry-pe. Upéixa Hesu Cristo nhe'e-py ereipytygwô va'erã íxupe kwéry. Upéixa hesegwa nhe'e porã ererovia tee ramo, ne mbo'eháry nhe'e erehendu ramo, ne mbarae-teve teve va'erã ereho-vy. ⁷Ani erepena teĩ onhe'e rei va'e-rehe. Hi'arandu e'ỹ va'e nhe'e emboyke katu. Imombe'uharãgwe embojevy katu imondo-vy. Nde retea'e reheve ejapo katu Nhandejáry remimbota. ⁸Jaripara puku ramo, nhanhemombaraete-vy jaripara. Upéixa iporã nhande rete-pe jaripara. Ha nhande retea'e reheve Nhandejáry remimbota jajapo ramo ae katu, nhanhemombaraeteve voi jaiko-vy. Áy ko yvy-rupi jaiko ramo, “Nhandejáry ndive jaikove meme va'erã” ja'e. Ha upe rire katu nhagwahẽ ramo Nhandejáry oiko ha-py ave, jaiko meme va'erã Nhandejáry ndive. ⁹Upéa nhe'e anhetegwa voi. Iporã jarovia íxupe. ¹⁰Upéa-rehe hatã hatã nhamba'apo Nhandejáry nhe'e nhamombe'u-vy. Jajerovia-ma Nhandejáry oikove va'e-rehe jaiko-vy. Ha'e enterove va'e resendeharã. Hesu reroviaha-pe oresende voi. Upéa-gwi nhamba'apo hatã inhe'e mombe'u-vy. ¹¹Upéa nhe'e, “Pejapo katu” ere erehekombo'e porã-vy íxupe kwéry. ¹²Enhemoete uka katu íxupe, ani he'i hagwã nde-rehe, “Íkaria'y vyteri nipo ra'e Timóteo”. Nde ae eiko porã katu Hesu reroviaha rekorã rexa uka-vy. Enhe'e porã katu. Tekoha-rupi eiko íxupe kwéry. Eporohayhu, ejerovia Nhandejáry-rehe, otĩ kwaa va'e-rami eiko. Ójehe ha'e ae omombe'u va'e-rami eiko. Ohexa kwaa ramo nde-rehe, ohendu va'erã ne remimombe'u. ¹³Agwahẽ va'erã aha-vy nde ha-py. Aha e'ỹ jave, emonhe'e nhe'e katu Nhandejáry kwatia nhe'e onhomboaty va'e-pe. “Jajapo katu Nhandejáry nhe'e” ere íxupe kwéry erehekombo'e porã-vy. ¹⁴Omombe'u va'ekwe nde-vy Nhandejáry ne rembiaporã nde rexakwaa rei-vy. Upe va'e apo-vy ne kyre'ỹ ae katu. Are-ma omotenonde va'ekwe nde-rehe ne rembiaporã-rehe Nhandejáry nhe'e-py omombe'u va'ety. Omoĩ va'ekwe ne akã-rehe opo hero-viaha rerekwa kwéry. Upe jave ne mombaraete voi va'ekwe Nhandejáry ne rembiapo porã-rehe. Upéa-gwi ne kyre'ỹ katu ne rembiaporã apo-vy. ¹⁵Ne renonde-py emoĩ meme katu ne rembiaporã omotenonde va'ekwe nde-vy. Enheme'e íxupe upéa nhe'e-rupi ereiko hagwã. Aipo ramo upéa nhe'e-rupi ereiko porãve rãve ramo, ojekwaa porã va'erã nde rekoha porã. ¹⁶Erepara porã katu ndéjehe. Ne remimombe'urã-rehe enhangareko katu ave, pono eremombe'u joavy avy. Upéixa ereiko ramo erenheresende va'erã. Ne nhe'e-rupi onheresende va'erã ave ne renduháry.

Hesu reroviaha gwive nde re'ỹi-rami ereko íxupe kwéry

5 ¹Ani ereja'o teĩ ituja va'e-pe. Nde ru-rami ae katu ereko íxupe erenhemonhe'e-vy. Ipyahu va'e-pe nde ryvy-rami ae ereko íxupe. ²Ha igwai-gwĩ va'e-pe nde sy-rami ae katu ereko íxupe. Ha kunha ipyahu va'e-pe katu ne reindy-rami ae ereko íxupe. Eremotĩ e'ỹ reheve ereko porã íxupe. Tekoha porã-rupi eiko íxupe kwéry.

Tembirekokwe he'íy e'ý va'e rehegwa nhe'ë

³Áy amombe'u-ta nde-vy tembirekokwe kwéry he'íy e'ý va'e rehegwa nhe'ë. Oĩ tembirekokwe tee, ijekoha e'ý va'e. Emboete íxupe hemikotevê me'ë-vy. Enhangareko katu hese imboete-vy. ⁴Oĩ ave tembirekokwe imemby va'e hemiarirõ va'e ave. Tome'ë ranhe katu osy-pe, tome'ë ranhe katu ojari-pe hemikotevê tekoha-rupi oiko-vy. Omongakwaa hagwe-rehe tombohekovia katu íxupe. Upéixa ojapo ramo, ogwerovy'a arã íxupe Nhandejáry. ⁵Ha upe tembirekokwe ijekoha e'ý va'e katu ojerovia Nhandejáry-rehe oiko-vy. Pyhare ojapo oraçã oiko-vy, áry ramo ojapo ave: "Xe pytygwõ katu, xe pytygwõ katu" he'i Nhandejáry-pe ojerure-vy. ⁶Ha tembirekokwe ojaPOSE va'e rei ojapo va'e katu oikove vyteri ramo jepe omano-ma va'ekwe-rami oiko joty. ⁷Gwĩ va'e ramigwa-pe ani onhembojekoha pende-rehe. "Peme'ë katu peteĩ teĩ pende sy-pe peteĩ teĩ pende jari-pe ave hemikotevê" ere tembirekokwe memby kwéry-pe, hemiarirõ kwéry-pe ave. Aipo ramo, "Gwe'íy-pe nome'ëséiry. Hakate'ý" nde'íry arã hese. ⁸Ha oĩ ramo gwe'íy-pe nome'ëséi va'e, ha'e ae gwóga pygwa-pe nome'ëséi va'e ave, inhe'ë rendusere'ý va'e-rami oiko. Ogwerovia e'ý va'e-gwi ha'e ojapo vaive. ⁹Tembirekokwe iporiahu va'e réry erehai kwatia-rehe Hesu reroviaha-rehe ojeko hagwã. Entéro tembirekokwe réry gwive ani erehai kwatia-rehe. Gwĩ heroviaha-rehe ojeko va'erã gwive kwatia-rehe emoĩ héry. Ha sessenta ro'y ogwereko va'e, nomenda mendái va'ekwe katu ha'e héry anho emoĩ kwatia-rehe. ¹⁰Hembiapo porã-gwi imandu'a porã hese va'e, omemby omongakwaa porã va'ekwe, gwóga-py gwe'íy e'ý va'e omogwahẽ porã va'ekwe, Nhandejáry re'íy-pe oipyhéi va'ekwe, ohasa asy va'e-pe oipytygwõ va'ekwe, opamba'e hembiapo porã porã hagwã ikyre'ý va'ekwe, upe va'e réry gwive emoĩ kwatia-rehe Hesu-rehe ojerovia va'e-rehe ojeko hagwã. ¹¹⁻¹²Ha tembirekokwe ipyahu va'e réry katu ani eremoĩ teĩ kwatia-rehe. Omendase ramo, pya'e jevy omenda va'erã. Omenda pyahu jevy ramo, Cristo-pe he'i hagwe-rami ndojapo mo'ávái-ma va'erã. Íxupe ijapu-gwi nomboete mo'ávái-ma íxupe. ¹³Heroviaha-rehe ojeko ramo, inhate'ý-ma oiko-vy, óga óga-rupi ojopohu oho-vy. Inhate'ý-gwi imara'ë rei ojóhe. Gwapixa-rehe onhe'ë rei oiko-vy. Niporãi ja'e va'e-rehe onhomongeta ngeta rei oiko-vy. Upéixa he'i va'e ndatekoháiry ogwereko. ¹⁴Upéa-gwi aipota tembirekokwe ipyahu va'e omenda pyahu jevy onhembohóy jevy hagwã, imemby jevy hagwã. Aipota oiko porã meme pono nhande-rehe ija'e'ýha onhe'ë vai nhande-rehe. Nhande kwaa uka rei va'erã. ¹⁵Oĩ tembirekokwe ipyahu va'e ojehesa rero va'ekwe anhaygwasu Satanás-rehe. Upéa-gwi aipota omenda jevy. ¹⁶Oĩ ramo kunha heroviaha va'e, hóga-py oĩ va'e tembirekokwe, ha'e ae tome'ë íxupe hemikotevê, ipohýi e'ý hagwã Hesu reroviaha onhomboaty va'e-pe. Aipo ramo Hesu reroviaha va'e oipytygwõ va'erã tembirekokwe iporiahu tee ijekoha e'ý va'e-pe.

Heroviaha rerekwa rehegwa nhe'ë

¹⁷Oĩ heroviaha rerekwa hembiapo porã va'e. Onhatende porã heroviaha-rehe Nhandejáry nhe'ë omombe'u mbe'u-vy, oporombo'e mbo'e-vy ave. Nhamboete tee íxupe upéa-rehe. * ¹⁸Upéixa he'i Nhandejáry kwátia nhe'ë:

“Vaka trigo-rehe eremopyrū ramo, omoha'yi hagwā ani erejoko katu ijuru. Eheja katu to'u”

he'i. Pono ovare'a reheve omba'apo, pono omba'apo rei omba'apo va'e, he'i upéixa. He'i ave,

“Omba'apo va'e-pe nham'e'ē íxupe imba'apo repy”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē. Upéixa ave voi Nhandejáry reroviaha rerekwa omba'apo porā Nhandejáry rembiapo apo-vy heroviaha kwéry pa'ū-my. Hembiapokwe repy nham'e'ē porā ave íxupe, nhamboete tee-vy íxupe. ¹⁹Ha oĩ ramo heroviaha rerekwa-pe oity vaise va'e, ani erepena inhe'ē-rehe. Ha oĩ ramo mokõi, mbohapy hexaháry ae katu, erovia inhe'ē. ²⁰Oĩ ramo ojejavy va'e, enterove resa-py, “Anive pejejavy teĩ” ere íxupe atýra-py. Aipo ramo henduháry ndojeyavyséi va'erā, omonghyhyje uka va'erā íxupe kwéry. Otĩ-ma va'erā. ²¹Ha'e-ta nde-vy Nhandejáry resa-py, Cristo Hesu resa-py, Nhandejáry rembigwái yváy pygwa hembiporavo resa-py ave ha'e-ta nde-vy oromokyre'ỹ uka-vy. Ehendu katu xe nhe'ē. Ereikwaa porā e'ỹ ngatu, “Erejejavy-ma” ani ere teĩ heroviaha rerekwa-pe. Ani ereheja rei teĩ ojejavy va'ekwe ererovy'a-gwi íxupe. Enhemonhe'ē ae katu íxupe atýra-py, íxupe ere va'e gwive ente-rove ohendu hagwā. ²²Erepara porā ranhe heroviaha rerekwarā-rehe. “Eiko katu heroviaha rerekwa ramo” ani ere pya'e rei teĩ íxupe. Ani pya'e rei teĩ eremoĩ nde po hi'ári eremoingo-vy heroviaha rerekwa ramo. Emanha porā ranhe katu hese ereikwaa porā hagwā hekoha. Ojejavy oiko-vy va'e akā-rehe eremoĩ ramo nde po, “Ma'erā po Timóteo omoingo kuri ojejavy va'e-pe Hesu Cristo reroviaha rerekwa ramo? Ha'e ave ojejavy-ma nipo ra'e” he'i ave va'erā nde-rehe hikwái. Upéa-gwi ani pya'e rei eremoĩ teĩ nde po inhakā-rehe erehexa kwaa e'ỹ reheve.

²³Anive erey'u meme y rei. Nde rye hasy meme va'erā. He'u ave uva rykwere mixi va'e okwera hagwā nde rye.

²⁴Oĩ atýra-py ojejavy va'e. Ojekwaa porā hese hembiaapo vaiha. Ne'írá vyteri omonhe'ē ramo, ojehexa-ma hese. Oĩ ave ojejavy nhemi va'e. Nombojekwaáiry voi ójehe hembiaapo vai. Ha upe rire katu nhane monhesyrúha óra-py, ojekwaa porā-ma arā hese hembiaapo vaikwe. ²⁵Upéixa ete oĩ atýra-py hembiaapo porā va'e. Ojekwaa porā hese hekoha porā. Oĩ ave hembiaapo porā nhemi va'e. Ha nonhomi meméi va'erā gwembiaapo porā. Ojekwaa porā va'erā ae hese hembiaapo porā porākwe. Oĩ ojejavy nhemi va'e, oĩ hembiaapo porā nhemi va'e ave, Upéa-gwi ani pya'e rei eremoĩ teĩ nde po hese ereikwaa e'ỹ reheve, heroviaha rerekwa ramo eremoingo hagwā.

Heroviaha onhemomba'apo va'e rehegwa nhe'ē

6 ¹Áy amombe'u-ta nde-vy onhemomba'apo va'e rehegwa nhe'ē. “Iporā katu amboete xe járy-pe” te'i ojúpe ojokwaiha pogwy-py oiko va'e. Nomboetéi ramo, Nhandejáry réry-rehe onhe'ē vai arā. Tomboete katu teko rei onhe'ē vai e'ỹ hagwā Nhandejáry réry-rehe. Nomboetéi ramo nhane remimombe'u-rehe onhe'ē rei arā. ²Oĩ ramo ijáry Hesu-rehe ojerovia oiko-vy va'e, tomboete joty íxupe. Ojoe'ýi-gwi ndaipotáí omboete mixive íxupe. Tomba'apo retea'e katu ojáry-pe. Heroviaha-pe omba'apo, Nhandejáry rembiayhu

* 5.18 Dt 25.4; Mt 10.10; Lc 10.7

va'e-pe omba'apo. Tomba'apo retea'e katu upéa-gwi. Upéa nhe'ê-py eporo-mbo'e. "Ejapo katu" ere íxupe.

Oĩ onhe'ê rei oiko-vy va'e

³ Oĩ omombe'ue ue va'e, Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa anhetegwa nhe'ê va'e rendusere'ỹha, ohekombo'e va'e-pe nohendúi va'e. ⁴ Upe va'e onhemboete ukase rei voi. Onhemboete ukase ramo jepe, mba'eve ndoikwaái joty. Onhe'ê rei oiko-vy. Hapixa nhe'ê rendusere'ỹ-vy oiko. Onhonhe'ê mbojevy jevy rei-vy oiko. Ha henduháry katu ndaija'etí ojóehe, onhorairõ, gwapixa-rehe ijapu. "Ipy'a vai xe ndive" he'i mo'ã hese. ⁵ Ipy'a vai-gwi, anhetegwa va'e-gwi ova. Onhonhe'ê mbojevy jevy oiko-vy. "Tajapo katu Nhandejáry remimbota hetave tave xe ma'erã ome'ê hagwã xe-vy" he'i rei rei ójehe oiko-vy.

Oĩ nhande-vy gwarã nhane remikotevê, javy'a jaiko-vy

(Mt 19.23; Lc 12.15-21; Tg 5.1-6)

⁶ Oĩ imba'e reta va'e jepe, ndogwerovy'ái mba'e reta. Oĩ Nhandejáry remimbota ojapo va'e, ndahetáiry ogwereko ramo jepe, ogwerovy'a joty. Upéixa imba'e reta va'e-gwi ovy'ave oiko-vy. ⁷ Nhande sy-gwi jaiko ramo va'ekwe, mba'eve ndajarúiry nhandejéupe gwarã. Ha upe rire katu nhamano ramo, mba'eve ndajarahá mo'áiry jevy ko yvy-gwi. ⁸ Upéa-gwi oĩ ramo nhande-vy gwarã tembi'u, oĩ ramo nhande-vy gwarã ao, javy'a jaiko-vy katu. Nhande remikotevê jareko-ma. ⁹⁻¹⁰ Ha oĩ imba'e retase va'e. Ombo'e íxupe anháy gweko-rupi oity-vy. Onhuhã-py oity-ma va'e-rami ogwereko ave íxupe anháy. Nainharandúi-gwi ivai va'e ojéupe gwarã oipota. Pirapire oipota eterei ojéupe gwarã ramo, opaixagwa rei ojehu íxupe. Ndoiko porávêi-ma, onhehundi hagwã-pyma oiko. Oĩ pirapire mate omomba'egwasuve va'e. Anhetegwa va'e-gwi ojehesa rerova. Ova nhe'ê porã-gwi gwembiapokwe katu omboasy eterei.

Ne kyre'ỹ katu ererovia tee hagwã ereiko-vy

¹¹ Upeixagwa ani erejapo teĩ, Timóteo. Nde Nhandejáry-pe erenheme'ê va'ekwe voi. Ne renonde-py emoĩ meme iporã va'e. Emboete tee Nhandejáry-pe ereiko-vy. Ejerovia hese ejohayhupa rei ereiko-vy. Nde rereko asy ramo jepe, eipyhy joty katu Hesu rape. Nde reko kirirĩ reheve ejogwereko. ¹² Oripa'atã hatãse va'e ikyre'ỹ oripara hagwã. Upéixa ete ne kyre'ỹ katu ererovia tee hagwã ereiko-vy. Ogwahẽ pya'e hagwã ogwahẽse ha-py oripara hatã oho-vy oripara va'e. Upéixa ete ave nde ave ne kyre'ỹ katu eregwahẽ hagwã Nhandejáry oiko haty-py. Ome'ê va'erã nde-vy nde rekoverã. Upe va'e Nhandejáry remime'êrã voi nde-vy. Upéa-rehe ne renói va'ekwe onhemoirũ uka-vy nde-vy. "Arovia-ma Nhandejáry Hesu Cristo-pe" atýra-py ere jave, ne renói-ma va'ekwe. Heta henduhare pa'ũ-my eremombe'u porã ramo, ne renói va'ekwe onhemoirũ uka-vy nde-vy. ¹³ Áy oromongyre'ỹ-ta Nhandejáry resapy, Cristo Hesu resapy ave oromongyre'ỹ-ta. Nhandejáry omoingove entéro va'e-pe. Ha Hesu Cristo ijukaharã mburuvixagwasu Pôncio Pilatos rovake-py jepe, omombe'u porã joty anhetegwa va'e. Hesa-py voi ha'e-ta nde-vy. ¹⁴ Xe ha'e hagwe-rami nde-vy ejapo katu. Xe nhe'ê gwive ehendupa. Eiko tekoharupi nde-rehe imandu'a porã hagwã. Nhandejáry Hesu Cristo ojehexa uka

jevyha áry peve, ejapo upéa. ¹⁵Ojekwaa hagwā áry-py Nhandejáry ombojekwaa va'erā íxupe. Nhandejáry heko vy'a va'e. Ha'eixagwa ndoikóiry mburuvixagwasu. Entéro mburuvixagwasu gwive ruvixave voi ha'e. Ipu'aka va'e kwéry gwive, ha'e ipu'akave va'e voi hese kwéry. ¹⁶Ojéhegwi rei oikove opa e'ỹ reheve va'e. Ha'e oiko haty-py hendy mbaraete va'e voi. Upe-py nogwahēi va'erā teko rei. Avave ndohexáiry íxupe. Ohesa mbojevy-gwi, ndikatúi avave ohexa íxupe. Tonhemboete opa e'ỹ reheve enterove va'e-rehe taipu'aka meme katu oiko-vy. Amém.

Imba'e reta va'e ndikatúi ojerovia imba'e reta-rehe

¹⁷“Ani penhembotuvixave xave teĩ peiko-vy” ere ko yvy-py imba'e reta reta va'e kwéry-pe. “Aníke pejerovia rei teĩ pene mba'e reta-rehe. Ojepe'a arā para'e pendéhegwi. Nhandejáry-rehe ae pejerovia. Ha'e opamba'e ome'ê me'ê nhande-vy nhande rexakwaa rei-vy jarovy'a hagwā hemime'ê me'ê nhande-vy” ere ae joty íxupe. ¹⁸“Pene rembiapo porā porā katu. Heta perekoha-rami, ejapo porā katu. Ani pene rakate'ỹ teĩ pene mba'e-rehe. Pene kyre'ỹ ae katu peme'ê me'ê-vy ojóupe” ere katu íxupe kwéry. ¹⁹“Upéixa ramo ae oĩ va'erā peẽ-my gwarā hekoviārā. Yváy-py penhongatu uka va'erā pendejéupe gwarā. Upearā-rehe ndapejerovia reíry va'erā. Peikove meme va'erā opa e'ỹ reheve. Pende rekoerā tee ome'ê va'erā peẽ-my Nhandejáry” ere imba'e reta va'e kwéry-pe.

“Ore arandu voi” he'i mo'ã va'e-pe ani eremoirũ

²⁰⁻²¹Enhangareko porā katu, Timóteo, ne rembiaporā-rehe, nde-vy Nhandejáry remimombe'ukwe-rehe. Ha onhe'ê rei va'e-pe ani eremoirũ teĩ. Emboyke katu íxupe. Oĩ onhombo'e mbo'e rei va'e. “Ore arandu voi ore ra'e” he'i mo'ã ójehe kwéry. Ha nahi'arandu porāi voi ra'e. Ojehesa rerova-ma oiko-vy nhe'ê porā-gwi hikwái. Upeixagwa-pe katu ani teĩ eremoirũ ereiko-vy. Ijapy-ma xe nhe'ê. Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry pende rovasa-vy.

Paulo remimombe'ukwe

Timóteo pegwarã 2

segunda epístola de Paulo a Timóteo

1 ¹Xe Paulo Cristo Hesu remimondo va'e. Nhandejáry remimbota-rupi inhe'ẽ-rupi aiko. Oipota xe amombe'u Cristo Hesu rehegwa nhe'ẽ. “Cristo irũ va'e gwive oikove meme va'erã xe ndive” nde'i reíry va'ekwe Nhandejáry. ²Áy amondo-ta nde-vy, Timóteo, xe nhe'ẽ. Nde xe ra'y-rami ereiko va'e, xe rembihayhu va'e voi nde. Tande rexakwaa rei katu Nhandejáry Nhande Ru, Nhandejáry Cristo Hesu ave nde rovasa porã-vy. Toity katu gwesa nde-rehe nde poriahuvereco-vy. Tane mbopy'agwapy katu.

Paulo otima porã Nhandejáry-pe Timóteo-rehe

³Atima porã nde-rehe Nhandejáry-pe. Xe rembypy omboete íxupe hagwe-rami ave, ha'e xe remimboete voi ave. Xe py'a potĩ reheve amboete íxupe. Oĩ vérami xe py'a-py xe mombe'uha va'e-rami. Ndaipóri voi nipo ra'e xe rembiapo vaikwe xe py'apy pygwa omombe'u hagwã. Áry ramo pytũ ramo ave ajapo meme oração. Ajapo jave, xe mandu'a meme nde-rehe. ⁴Nde jahe'o-rehe xe mandu'a nde-rehe. Upéa-gwi orohexa nga'u eterei xe avy'apa jevy hagwã. ⁵Xe mandu'a nde-rehe. Yma va'ekwe nde jari Lóide, nde sy Eunice ndive ogwerovia tee-ma Cristo Hesu-pe. “Áy he'yí ogwerovia hagwe-rami ave Timóteo ogwerovia tee Cristo Hesu-pe oiko-vy” ha'e xejeúpe nde-rehe. Upéa-rehe xe mandu'a ramo, atima porã Nhandejáry-pe nde-rehe.

Paulo oipota Timóteo ikyre'y ojapo hagwã gwembiaporã

⁶Ererovia tee-gwi, ha'e jevy-ta nde-vy: Ne kyre'y katu erejapo hagwã ne rembiaporã. Amói jave xe po ne akã-rehe, ome'ẽ va'ekwe nde-vy Nhandejáry ne rembiaporã ne mombaraete-vy. ⁷Nomboúi va'ekwe Nhandejáry nhande-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhane mongyhyje-vy. Nhane mombaraete hagwã ae katu ome'ẽ va'ekwe nhande-vy. Jajohayhu hagwã, nhande pu'aka hagwã nhandéjehe ave ombou va'ekwe nhande-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e.

Paulo oipota Timóteo ojerovia tee Nhandejáry-rehe ova e'y reheve íxugwi

⁸Nhane mombaraete-gwi ani erenotĩ teĩ Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ eremombe'u-vy. Ha xe katu hese ha-py aĩ ramo jepe preso, ani joty xe renotĩ. Xe ndive ae katu ejerereco asy uka Hesu rehegwa nhe'ẽ ohenduse e'y va'e-pe. Nhandejáry ne mombaraete jave nde rereco asyharã-gwi ani

nde py'a miri teĩ. ⁹Ha Nhandejáry katu nhane resende va'ekwe. Nhande py'a poti reheve jaiko hagwã gwe'yi ramo nhane renói va'ekwe onhemoirũ uka-vy nhande-vy. Nhande rembiapo porã-rehe rei nanhane resendéi va'ekwe. "Ahexakwaa rei va'erã íxupe ahovasa-vy" he'i-gwi va'ekwe ojéupe nhane resende va'ekwe. Yma ete ne'irã vyteri oiko jave ko yvy va'ekwe he'i va'ekwe upéa nhande Cristo irürã-rehe. ¹⁰Áy ae ojekwaa-ma he'i va'ekwe. Ojehexa uka-ma ou-vy nhane resendeharã Cristo Hesu. Omano-gwi ndaipu'akavéi-ma nhande-rehe anháy nhande jukaharágwe. Nhahendu ramo hesegwa nhe'ẽ porã, opa e'ỹ reheve nhane moingove va'erã Nhandejáry ndive. ¹¹Upéa nhe'ẽ porã mombe'uharã xe moĩ-ma va'ekwe. Hemimondorã xe moĩ-ma va'ekwe ave. Upéa nhe'ẽ-py aporombo'e hagwã xe moĩ-ma va'ekwe. ¹²Upéa-gwi xe rereko asy inhe'ẽ renduse e'ỹ va'e. Preso xe moĩ ramo jepe, nanotĩ mo'ãi joty xe jokwaha. Cristo Hesu ajerovia hese va'e ahekokwaa voi xe. "Onhongatu porã va'erã ae katu nhe'ẽ porã xe-vy gwemime'ẽgwe. Ou jevyha áry peve onhongatu va'erã" ha'e xejéupe arovia ku'a ku'a e'ỹ reheve. ¹³Anhetegwa nhe'ẽ nde-vy amombe'u hagwe-rami ave, emombe'u mbe'u katu. Cristo-pe peteixa eremoirũ-gwi, anive ereva teĩ íxugwi. Ejerovia katu hese, ejohayhu ave. ¹⁴Upe anhetegwa va'e nhe'ẽ ani ereheja teĩ avave omombe'u joavy avy jevy. Ojéupe ime'ëpyre onhongatu porã va'e-rami, enhangareko katu hese. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhande py'a-py oiko va'e ne mombaraete va'erã. ¹⁵Xe rerakwã rehendu ra'e. Gwĩ heroviaha Ásia yvy-py oiko va'e opa ojehesa rerovapa xéhegwi. Naxe moirüvéi-ma Figelo, Hermógenes ave. ¹⁶Tohexa-kwaa porã rei Nhandejáry Hesu Cristo Onesíforo róga pygwa-pe. Xe preso aĩ ramo jepe, Onesíforo ou meme joty xe pohu-vy xe mbopy'agwapy hagwã va'ekwe. Ha'e nogwenotĩry gwekoha xe pohu hagwã xe pokwaha-rehe aĩ ramo. Ogwahẽ joty xe rexa-vy. ¹⁷Ogwahẽ ramo Roma tetã-my, ikyre'ỹ joty xe reka reka-vy, xe johu hagwã. ¹⁸Nhandejáry ojehexa uka jevyha áry-py, nhane rembiapo apokwe-rehe nhande rereko ramo, togwereko porã katu íxupe oiporiahuvereko-vy. Hemiapo porãgwe rãgwe Éfeso tetã-my oiko jave xe pytygwõ-vy ereikwaa porã voi.

**Ani ereva teĩ Cristo Hesu rape-gwi. Soldado
hekoha porã va'e reko-rami ae katu eiko**

2 ¹Heta oĩ xéhegwi ojehesa rerova oiko-vy va'e. Upéa-gwi tane mombaraete katu Nhandejáry, xe ra'y Timóteo. Nde, xe ra'y-rami orogwereko va'e. Peteixa Cristo Hesu-pe eremoirũ-magwi, tande rexakwaa rei katu nde py'a-py ne mombaraete hagwã erejehesa rerova e'ỹ hagwã. ²Xe remimombe'u nde-vy anhetegwa voi. Amombe'u jave heta oĩ henduha. "Anhetegwa voi ko Paulo nhe'ẽ" he'i xe remimombe'u rendu-vy. Upe anhetegwa nhe'ẽ omombe'u jevy uka hese ojerovia va'erã-pe. Ha upe rire katu ne remimombe'ukwe hemimombe'urã jevy. Upe va'e nhe'ẽ-py oporomo'arandu jevy va'erã oikwaa e'ỹ va'e-pe. ³Ani ereva teĩ Cristo rape-gwi. Soldado hekoha porã va'e oiko asy ramo jepe ohendu joty gwuvixa nhe'ẽ. Upéixa ete ave nhande jaiko asy ramo jepe nhanhembojere ukase va'e, ndajajeréi joty arã íxupe Nhandejáry-gwi. Soldado oikoha-rami nde ave eiko joty Hesu Cristo-pe. ⁴Upe soldado oservi porã jave ombovy'ase ójehe omanda va'e gwuvixa-pe. Upéa-gwi gwekohakwe-rehe nopenavéiry. Gweko oheja gwuvixa nhe'ẽ-py

meme oiko hagwā. Ombovy'ase gwuvixa-pe oiko-vy. Upe soldado oikoharami nde ave eiko katu, Cristo nhe'ē-py anho ereiko hagwā. ⁵Oĩ ogwahēse ha-py oripara hatā va'e oho-vy. Ha ojéhegwi rei oripara va'e-pe katu ogwahē ranhe ramo jepe, nome'ēi va'erā mba'eve. Imboriparaha nhe'ē-rupi oripara ramo ae katu ome'ē arā íxupe. Upéixa ete imboriparaha nhe'ē-rupi oripara hatā va'e reko-rupi eiko katu nde ave. Entéro Cristo nde-vy he'i va'ekwe gwive ejapo katu ombohekovia hagwā nde-vy. ⁶Oĩ hetea'e va'e omoatyrō-vy gwemitygwe ojéupe gwarā-rehe. "To'u ranhe gwemitygwe ijagwyje va'e" ja'e joty hese. Upéixa ete nde retea'e eremba'apo hatā-vy Cristo-pe nde-vy hemimbohekoviarā-rehe. ⁷Ne mandu'a meme katu ereiko-vy xe nhe'ē-rehe. Upe jave xe ha'ese va'e oikwaa ukapa arā nde-vy Nhandejáry. ⁸Ani ereva teĩ Hesu rape-gwi. Ne mandu'a ae katu ereiko-vy Hesu Cristo-rehe. Ha'e onhemoin-gove jevy va'ekwe. Yma gware mburuvixagwasu Davi hembypy voi. Upéa rehegwa nhe'ē porā amombe'u mbe'u aiko-vy. ⁹Ha oĩ upéa nhe'ē mbojevya xe rereko asy va'e. Hemiapo vai va'e-rami xe moĩ preso xe pokwaha reheve. Ha xe joko ramo jepe, Nhandejáry nhe'ē ae katu ndojejokóiry. Oĩ joty imombe'uharā. Opa-rupi joty oho inhe'ē. Upéa-gwi eipyhy joty katu Hesu rape. ¹⁰Upéa-gwi opaixagwa-gwi aiko asy ramo jepe, ndajere mo'ái joty Hesu-gwi. Nhandejáry rembiporavo-rehe ha-py aipyhy joty va'erā upe tape. Aipota ha'e kwéry ave omoirũ peteixa Cristo Hesu-pe onheresende hagwā, oikove opa e'ỹ reheve hagwā Nhandejáry ndive yváy-py Nhandejáry onhemomba'egwasu ha-py, hendy resakā ha-py. ¹¹Ko'a-rami ae oĩ nhe'ē jajeroivia hese va'e: Omano va'ekwe Cristo. Peteixa nhamoirũ ramo íxupe, omano va'ekwe-rami jaiko. Upéixa jaiko ramo, ha'e oikove jevy hagwe-rami ave hendive jaikove va'erā opa e'ỹ reheve. ¹²Ndajajeréi ramo íxugwi, nhamoirũ va'erā íxupe enterove va'e-rehe omanda-vy onhembogwapy jave. "Xe ndaha'éi he'ýi" ja'e ramo hese nhatĩ-vy, "Peẽ ndaha'éi xe re'ýi" he'i ave va'erā nhande-vy. ¹³Ndajaroviái ramo jepe, he'i hagwe-rami ojapo joty va'erā voi. "Ha'e hagwe-rami ndajapo mo'ái" nde'i mo'ái ójehe Nhandejáry. Upéa nhe'ē-rehe jajeroivia-gwi, ani ereva teĩ Hesu rape-gwi. Eipyhy ae katu Hesu rape porā ereiko-vy.

Gwembiapo renotíha e'ỹ-rami eiko eremba'apo-vy

¹⁴"Ani nde resarái Paulo remimombe'ukwe-gwi. Ani eremokanhy inhe'ē" ere oporombo'eháry-pe. "Nhandejáry renonde-py va'e-rami ani erenhonhe'ē mbojevvy jevy teĩ. Oarandurágwe ndoikwaavéi va'erā henduharā. Ojehesa rerova arā inhe'ē porā-gwi" ere íxupe kwéry. ¹⁵Ne kyre'ỹ ae katu, "Upéa xe rembijohu porā voi" he'i hagwā nde-rehe Nhandejáry. Gwembiapo renotíha e'ỹ-rami eiko eremba'apo-vy. Tape rexa ukaha ova e'ỹ va'e-rami, eiko eremombe'u porā porā-vy anhetegwa va'e nhe'ē. ¹⁶Gwĩ onhe'ē rei va'e Nhandejáry mboete e'ỹ-vy, ani erepena teĩ hese kwéry eremoirũ hagwā. Emboyke ae katu íxupe kwéry ndejéhegwi. Ha'e kwéry mombyryve ryve oho va'erā Nhandejáry-gwi. ¹⁷Ivaive ive oho-vy hasy va'e, ojeporu ohetehu oho-vy, ja'e. Upéixa ete mba'asy-rami inhe'ē rei. Oiko vaive ive oho-vy upéa nhe'ē renduha. Indive kwéry oime Himeneu Fileto ndive. ¹⁸Anhetegwa va'e nhe'ē nomombe'úi. Onhe'ē avy mante íxupe: "Nombotekove jevýi va'erā omano va'ekwe-pe" he'i mo'ā, ijapu. Upéa-gwi henduháry, "Mba'eixagwa nhe'ē po arovia-ta? Xe ndaikwaavéi-ma inhe'ē kwéry" he'i hemimombe'u kwéry joavy avy va'e-rehe.

¹⁹Ha Nhandejáry nhe'ê katu anhetegwa va'e. Onhehekoviario arô e'ÿ va'e. Okytagwasu-rami voi Nhandejáry nhe'ê imbarate. Upe okyta omýi e'ÿ va'e imbarate-gwi. Upe okyta-rami Nhandejáry nhe'ê imbarate va'e. Ko'a-rami ae ohai hese:

Gwekoirũ oikwaa Nhandejáry, he'i.

Xe Cristo re'ÿi voi, he'i ôjehe va'e gwive, tomboyke ojehegwi mba'e vai, he'i ave. Omýi e'ÿ va'e Nhandejáry rokyta imbarate voi. Oku'e ku'e rei e'ÿ va'e. Upéixa okambia e'ÿ va'e Nhandejáry nhe'ê, naikangýiry. Upéixa ndikátúi nhahekoviario Nhandejáry remimombe'u. Ndikatúi hendagwe-py nhamoí hekovia. Anhetegwa meme ae katu Nhandejáry remimombe'u. Enterove va'e jekoha ramo, jareko íxupe. ²⁰Imba'e reta va'e róga-py heta oĩ jaiporu va'erã. Oĩ ouro gwigwa nha'ê, prata gwigwa nha'ê ave. Upéa nhane rembihayhu tee voi. Karugwasu jave ae jaiporu upe va'e. Ha oĩ ave yvyra gwigwa nha'ê, tuju gwigwa nha'ê ave. Upéa pya'e a'e ojeporu va'erã. Nhande rembihayhu ete e'ÿ upe va'e. Ojeka ramo upe va'e imombopyrã voi. ²¹Upéixa oĩ jaiporu va'erã jahayhu va'e. Upéa ijáry rembiporurã, heminhongatu, ha'e ae hambiporurã voi. Upéixa ete voi nhande, jaiko Nhandejáry-pe nanhemoatyrô porã-vy, ha'e ae hambiporurã. Nanhemopotĩ-vy jaiko íxupe nhane rembiapo porã porã-vy. ²²Upéa-gwi ani ereiko rei teĩ. Oĩ karia'y va'e ojapose va'e rei ojapo. Ani ereiko teĩ upe karia'y rekoha-rami. Ne kyre'ÿ ae katu erejapo porã hagwã erejavy e'ÿ reheve. Erovia katu anhetegwa va'e nhe'ê, ejohayhu-vy. Upe Nhandejáry-pe ipy'a potĩ reheve oração ojapo va'e, peteixa eiko indive. Ipy'a potĩ va'e kwéry aipota ombojoja onhondive gwekoha.

Nhandejáry rembigwái rekoha

²³Oikwaa seve seve rei va'e-rehe ani erepena teĩ. Hi'arandu e'ÿ va'e voi-ma upe va'e. Mba'eve ndoikwaái. Emboyke ae katu ndejéhegwi inhe'ê rei va'e kwéry-pe. Onhe'ê rei ramo pya'e onhonhe'ê mbojevy jevy arã. ²⁴Ha Nhandejáry rembigwái va'e katu nonhonhe'ê mbojevy jevýiry. Opoxy e'ÿ reheve tonhomongeta porã katu entérovea ndive. Túvy-rami togwereko íxupe kwéry. Toporombo'e porã. Taheko kirirĩ ave oiko-vy. ²⁵Taheko kirirĩ onhemonhe'ê porã-vy. Onhe'ê mbojevy va'e-pe opoxy e'ÿ reheve tonhemonhe'ê porã. Togwereko porã ikatu hagwãixa Nhandejáry oikwaa uka íxupe anhetegwa va'e ôjehe imbohesa rerova uka-vy. ²⁶Áy katu onhuhã-my oity va'e-rami ogwereko íxupe anháy. Ipu'aka hese anháy ombotavy-vy. Ojapo uka íxupe gwemimbota. Upéa-gwi oipota hi'arandu porã jevy anháy po-gwi ojepe'a uka jevy-vy.

Paulo omombe'u ojehe va'erã

(1 Tm 4.1-2; Jd 18-19)

3 ¹Aipota ereikwaa ojehe va'erã Cristo ou jevyha áry ogwahê e'ÿ ngatu. Ojekwaa va'erã heta hekoha vai va'e Cristo reko-rupi oiko va'e moakáasyharã. ²Oporohayhu e'ÿ-vy ha'e ae ojehayhu ukase mo'ã va'erã. Pirapire mante omomba'egwasu va'erã. Onhemboete ukase mo'ã rei va'erã. Ha'e seve seve oiko-vy va'erã. Gwapixa-rehe onhe'ê rei rei va'erã. Gwu nhe'ê, osy nhe'ê omomba'e rei va'erã. Heko otima porã e'ÿ va'e gwapixa-pe ojekwaa va'erã. Ojekwaa va'erã Nhandejáry mboete e'ÿharã. ³Heko porayhu e'ÿ

va'erã, ojoporiahuvereko e'ỹ va'erã. Oapu-vy rei oiko va'erã gwapixa kwéry-rehe. Ójehe ndaipu'akái va'e. Heko poxy-vy rei oiko va'erã. Iporã va'erã gwive íxupe ndojohu porãiry. ⁴Gwapixa oikwaa uka rei va'erã ija'e'ỹha-pe. Ipy'agwasu va'erã. Onhemomba'egwasu ukase rei va'erã. Nhandejáry-pe ohayhu e'ỹ va'erã. Onhembysaraiha omomba'egwasu va'erã Nhandejáry-pe omboyke-vy. ⁵"Xe heroviaha tee va'e" he'i mo'ã va'erã ójehe. Ha ipy'a-py katu noĩry Nhandejáry remimoĩ imombaraete hagwã. Upeixagwa-pe gwive emboyke katu. Anĩ erepena teĩ hese kwéry. ⁶Ãy oiko-ma voi ave upeixagwa hekoha vai va'e. "Xe aporombo'ehaty va'e" he'i mo'ã ójehe. "Xe aiko-ta voi nde róga gwy-py" he'i gwapixa-pe oporombotavy-vy. Omogwahẽ rire íxupe ombotavy oiko-vy hóga pygwa. Kunha hi'arandu e'ỹ va'e-pe ombotavy ohesa rerova uka-vy ójehe. Upeixagwa kunha ojejavu va'ety. Ojapose va'e rei-ma ojapo. ⁷Hi'aranduse teĩ. Inhe'ẽ porã rendu-vy, "Anhetegwa voi nipo ra'e" nde'fry hese. Hi'arandu va'erãgwe, inhe'ẽ rei ohendu-gwi. ⁸Yma va'ekwe oiko va'ekwe hi'arandu va'erãgwe héry va'e Janes, Jambres ave. Moisés amyri nhe'ẽ ombojevuse mo'ã va'ekwe. Yma onhonhe'ẽ mbojevuy jevy hagwe-rami, ãy ave upéixa oiko upe hekoha vai va'e kwéry. Onhe'ẽmbojevuy jevuse ave anhetegwa va'e omboyke jevy hagwã. Hi'arandu va'erãgwe jepe, pytũ-my rei oiko va'e-rami joty oiko. Ndogwerovia teĩ-gwi, Nhandejáry remimboyke voi upe va'e. ⁹Pya'e noporombotavyvéi-ma va'erã. Yma va'ekwe ojekwaa-ma myamyri rekoha vai. Ohexa kwaa va'ekwe hekoha-rehe. Upéixa ete ãy ohexa kwaa ave va'erã hese hekoha-rehe. Oikwaa arã íxupe. Ha upe rire katu noporombotavyvéi-ma va'erã oiko-vy.

Paulo omombe'u Nhandejáry kwatia nhe'ẽ rehegwa nhe'ẽ

(Rm 15.4; Tt 1.9; Tg 1.21; 2 Pe 1.19-21)

¹⁰Ha nde ae katu xe reko kwaa-ma. Xe aporombo'e jave, xe moirũ-ma va'ekwe. Xe reko rexa-ma. Xe rembiapo porã xe renonde-py xe remimoĩ ereikwaa-ma. Ereikwaa voi Nhandejáry-rehe ajeroviaha. Xe reko kiririha ereikwaa-ma ave. Xe ajohayhuha, xe ava e'ỹha ave ereikwaa-ma voi. ¹¹Xe aiko jave Antioquia tetã-my, Icônio tetã-my, Listra tetã-my ave, xe mbohasa asy voi va'ekwe xe rereko asy-vy. Xe rereko asy ramo jepe, ndajeréi joty va'ekwe Hesu rape-gwi. Xe rereko asy asy jave, xe resende sende joty va'ekwe Nhandejáry. Upéa xe-vy ojehu va'ekwe gwive ereikwaa voi. ¹²Ha entéro ogwerovia tee va'e peteixa omoiruse va'e katu Cristo Hesu-pe ojerereko asy va'erã. ¹³Ha hekoha vai va'e, "Hekoha porã nipo ra'e" oipota mo'ã he'i ójehe. Onhemboete ukase mo'ã. Upéa ivaive ive va'erã hekoha oho-vy. Oporombotavy rei va'erã oiko-vy. Ha'e ae onhembotavy va'erã ave oiko-vy. ¹⁴Ha nde ae katu erovia joty katu nde-vy hemimombe'ukwe. Hemimbojerovia uka nde-vy erovia katu inhe'ẽ. "Anhete teegwa nipo ra'e" ere va'ekwe hese. Are-ma hembihervia uka nde-vy erovia joty inhe'ẽ. Ne mbo'eháry rekoporãha ereikwaa-ma voi ereiko-vy. ¹⁵Ne mitã ramogware ãy peve ereikwaa-ma voi va'ekwe ereiko-vy Nhandejáry kwatia nhe'ẽ marangatu. ãy peve erehendu ereiko-vy. Upéa nhe'ẽ ne mo'arandu va'e voi erejerovia hagwã Nhandejáry Hesu Cristo-rehe ne resendeharã-rehe. Upeixagwa nhe'ẽ erovia joty ereiko-vy. ¹⁶Entéro

* 3.11 At 13.14-52; 14.1-20

Nhandejáry kwatia nhe'ê Nhandejáry rembihai ukakwe va'ekwe. Onhe'ê-rupi oikwaa uka ihaiharã-pe imo'arandu-vy. Upe va'e nhe'ê-py nhanhomb'o'e. Upéa nhe'ê rendu-vy jaikwaa jajejavyha. Upéa nhe'ê rendu-vy tape porã-rupi nhasê jaiko hagwã. Upéa nhe'ê rendu-vy tekoha-rupi jaiko va'erã nhande py'a potĩ reheve. ¹⁷Oipota Nhandejáry jaiko hembigwái ramo íxupe. Oipota nhahendu upe va'e nhe'ê nhane arandupa hagwã, nhane rembiapo porã porã hagwã íxupe jaiko-vy.

Paulo oipota Timóteo gwetea'e reheve omombe'u Nhandejáry nhe'ê porã

(Ef 5.15-16; 2 Pe 1.14)

4 ¹Nhandejáry resa-py, Cristo Hesu resa-py ave amombe'u-ta nde-vy ne rembiaporã. Ha'e ae hovagwy-py onhembo'y-ma va'erã entéro omano va'ekwe oikove vyteri va'erã gwive ave. Peteĩ teĩ hembiaapo apokwe-rami ogwerekó va'erã íxupe kwéry. Ha'e ojekwaa jevy ou-vy va'erã ko yvy-py enterove oĩ va'e gwive ruvixarã. ²Upéa-gwi ha'e ae hesa-py amombe'u-ta nde-vy ne rembiaporã. Emombe'u katu nhe'ê porã. Nde retea'e reheve emombe'u katu. Ne nhe'ê renduse ramo, ne nhe'ê nohenduséi ramo jepe, emombe'u meme joty íxupe. Ojejavy va'e-pe eikwaa uka íxupe hembiaapokwe. Enhe-monhe'ê katu íxupe emokyre'ỹ íxupe eremohembiaapo porã-vy. Ereporombo'e mbo'e jave, ani erenhe'ê asy teĩ ne nhe'ê rendusere'ỹ va'e-pe. ³Ogwahê va'erã Nhandejáry nhe'ê rendusere'ỹha áry. Upe ramo nohendusevéi va'erã nhe'ê porã. Ojapose va'e rei ojapo va'erã. Heta omombe'u joavy avy va'erã omogwahê ojéupe. "Orohendu va'erãte ore-vy oroipota pemombe'u" he'i va'erã gwemimogwahê porã-pe. "Ore remihenduse e'ỹ ani pemombe'u teĩ" he'i va'erã nhe'ê porã rendusere'ỹ-vy. ⁴Anhetegwa va'e nhe'ê nohenduséiry va'erã voi. Inhe'ê rei va'e-pe ae katu ohenduse va'erã hikwái. "Anhetegwa" he'i mo'ã va'erã hese. Upéa-gwi äy voi katu emombe'u nhe'ê porã. Ohendusere'ỹha áry ne'írá vyteri ogwahê jave, nde retea'e reheve emombe'u mbe'u joty íxupe kwéry. ⁵Inhe'ê rei va'e ha'e kwéry ohendu va'erã. Nde ae katu nde pu'aka meme katu ndéjehe. Nde rereko asy ramo jepe, ani ereva teĩ joty Hesu rape-gwi. Emba'apo katu Nhandejáry-pe Hesu rehegwa nhe'ê porã eremosarambi hagwã. Ne rembiaporã gwive ejapopa katu ereiko-vy. ⁶Xe rekovia ejapo. Äy ijukapyrã-rami xe aime. Ogwahê-tama xe-vy xe mano hagwã áry. ⁷Oĩ oripara hatã va'e. Ikyre'ỹ oripara hagwã oho-vy ogwahêse ha-py ogwahê hagwã. Upéixa ete yma gwive xe kyre'ỹ aiko-vy nhe'ê porã mombe'u-vy äy peve. Ha ko'ंगा katu ogwahêse ha-py ogwahê-ma va'e-rami oripara-vy, xe ajapo japo va'erã apy-py agwahê-ma. Cristo Hesu-rehe ajerovia tee-ma aiko-vy ajehesa rerova uka e'ỹ reheve. ⁸Oripara va'e ogwahê ranheve va'e-pe ombohekovia. Upéixa ete xe-vy ave ombohekovia va'erã. Hemimbota ajapopa-gwi, oĩ xe-vy imarangatu ete va'e ome'ê va'erã xe-vy Cristo. Enterove va'e ha'e hembierekorã hembiaapo apokwe-rehe. Upe áry-py naxe anhóiry hemimbohekoviara. Entéro oha'arõ va'e-pe gwive ombohekovia va'erã íxupe.

Paulo omombe'u ojehegwigwa

⁹Ne kyre'ỹ reheve eiko katu pya'e eregwahê hagwã xe ha-py. ¹⁰⁻¹²Xe irũ kwéry xe rejapa-ma oje'ói-vy xe anho xe reja. Demas xe reja teko rei remimbojohu porã omomba'egwasuve-gwi. Tessalônia tetã-my oho xe reja-vy.

Ha Crescente katu oho Galácia vyv-koty. Dalmácia vyv-koty oho Tito. Ha Tíquico amondo kuri íxupe Éfeso tetã-my. Lucas anho mante opyta xe ndive. Xe anho eterei. Upéa-gwi ne kyre'ỹ eregwahẽ hagwã xe ha-py. Ereju ramo, eju Marcos ndive. Amba'apo jave Nhandejáry-pe, ha'e xe pytygwõ voi oiko-vy. ¹³Ereju ramo eru katu xe-vy xe ao jo'avvy Trôade tetã-my aheja va'ekwe, Carpo róga-py aheja va'ekwe. Eru ave xe-vy xe kwatia. Vaka pire-rehe oĩ va'e nhe'ẽ aipota eterei ereru. ¹⁴Oĩ Alexandre kwarepoti-rehe omba'apo va'ety. Ha'e ojapo vai xe-rehe. Hembiapokwe-rami ogwereco va'erã íxupe Nhandejáry. ¹⁵Nhane nhe'ẽ ombojevy jevy upe va'e. Ema'ẽ katu hese. Háke upe va'e kwimba'e. Ejoko katu íxupe. Ojapo vai va'erã nde-rehe ave. ¹⁶Mburuvixa xe rekoha-rehe oporandu ypy ramo xe-vy, "Nahembiapo vaíry ra'e Paulo" he'i va'erã ndoúiry xe yke-rehe onhembo'y-vy. Xe rejapa-ma xe anho oje'ói-vy hikwái. Ha'e kwéry hembiaapo vai e'ỹ va'ekwe-rami togwereco íxupe Nhandejáry. ¹⁷Ha xe ndive onhembo'y oĩ-vy va'e-rami, onhembo'y-ma oĩ-vy Nhandejáry xe yke-rehe xe mombaraete-vy xe monhe'ẽ hagwã. Upéa-gwi arosapukái voi imombe'u-vy judeu e'ỹ kwéry-pe. Entéro Hesu rehegwa nhe'ẽ gwive amombe'u. Heta tetã-gwi ou va'e hendu uka-vy amombe'u íxupe. Jagwarete juru-py aha vérami, xe repy jevy va'ekwe Nhandejáry. Ijuru-gwi xe pe'a vérami xe resende va'ekwe. ¹⁸Áy jagwarete juru-py vérami aha jevy ramo, xe-rehe ojapo vai ramo, xe repy jevy jevy joty arã Nhandejáry. Xe resende va'ekwe-gwi aikwaa voi íxupe. Xe resende jevy voi arã ave áy. Mba'eve ojehu e'ỹ reheve xe-vy xe reraha va'erã voi yváy-py. Upe-py ha'e anho mburuvixa va'erã voi upe-py. Tanhamomba'egwasu meme va'erã íxupe opa e'ỹ reheve. Amém. ¹⁹Emombe'u katu Áqüila-pe Priscila-pe ave xe mandu'aha hese. Onesíforo re'íy-pe ave emombe'u xe mandu'aha hese. ²⁰Erasto opyta Corinto tetã-my. Trófimo hasy-gwi aheja va'ekwe íxupe Mileto tetã-my. ²¹Ne kyre'ỹ katu eregwahẽ hagwã xe ha-py ro'y e'ỹ-py. Nhande re'íy Êubulo, Prudente, Lino, Cláudia ndive omombe'u uka nde-vy omandu'aha nde-rehe. Ambue kwéry, nhande re'íy va'e omombe'u uka ave. ²²Toiko Nhandejáry nde rekoirũ ramo, Timóteo. Tapende rexakwaa porã rei Nhandejáry pende rovasa-vy.

Paulo remimombe'ukwe

Tito pegwarā

epístola de Paulo a Tito

Paulo omondo kwatia Tito pegwarā

1 ¹⁻⁴Nde katu Tito, xe ra'y tee-rami, ereiko xe-vy. Hesu Cristo-rehe peteĩxa jajerovia-gwi ojoe'yí voi nhande. Xe Paulo amondo-ta nde-vy xe nhe'ẽ kwatia-rehe. Xe Nhandejáry rembigwái va'e, Hesu Cristo remimondo va'e ave. Aipota ojeroviave hese he'yirā Nhandejáry oiporavo va'ekwe gwive. Aipota oikwaa porāve anhetegwa va'e Nhandejáry re'yí rekorā. Nhandejáry nhane moingove meme va'e ondive. Upe va'e nhe'ẽ-rehe ajerovia voi. Upéa-gwi ajapo inhe'ẽ.

Yma va'ekwe, “Amoingove va'erā íxupe oiko hagwā xe ndive opa e'y reheve” he'i va'ekwe nhande-rehe Nhandejáry. Ha'e ijapu e'y reheve he'i upéixa. Nde'i reíry voi. Áy oikwaa uka-ma katu nhande-vy yma he'i va'ekwe nhane renonderā mombe'u-vy. Hi'óra-py oikwaa uka-ma nhande-vy. Ombou va'ekwe inhe'ẽ oikwaa uka-vy nhande-vy. Ko'ā nhe'ẽ, “Emombe'u katu, Paulo” he'i va'ekwe xe-vy Nhandejáry. Omombe'u uka va'ekwe xe-vy xe remimombe'urā Nhandejáry nhane resendehaty. Upéa-gwi ajapo joty inhe'ẽ.

Amondo-ta nde-vy Tito xe nhe'ẽ kwatia-rehe. Tande rexakwaa rei katu Nhandejáry Nhande Ru, Nhandejáry Hesu Cristo ave. Tane mbopy'agwapy ave katu.

Paulo oipota Tito omoingo Hesu reroviaha rerekwarā

(1 Tm 3.1-7)

⁵Aipota erejapo āy xe ajapo e'y va'ekwe. Upéa-rehe oroheja kuri Creta yvy y mbyte-py oĩ va'e-py. Emoingo tetā tetā-rupi Hesu reroviaha rerekwarā. Emoingo ingo katu íxupe xe nde-vy ha'e hagwe-rami. ⁶Heko porā va'e emoingo herekwarā. Imandu'a porā meme hese va'e emoingo herekwarā. Hembireko reta e'y va'e peteĩ voi hembireko va'e. Ta'y kwéry, tajýry kwéry ave ojerovia-ma ave Hesu Cristo-rehe va'e. Upeixagwa mante emoingo herekwarā. Oĩ gwembireko ndive e'y oiko va'e. Oĩ naimba'ereroiáiry va'e ta'yry. Oĩ ta'yry nohendúi va'e inhe'ẽ, ojapose va'e rei ojapo va'e. Oĩ heta imandu'a vai va'e ta'yry-rehe. Ani upeixagwa eremoingo teĩ Hesu reroviaha rerekwarā ramo. ⁷Ha herekwa Nhandejáry nhe'ẽ-py ae onhangareko Hesu reroviaha-rehe. Upéa-gwi imandu'a porā hese va'e ae katu emoingo herekwarā. Oĩ

ha'e seve oiko va'e, ipoxy pya'e a'e va'e, oka'u va'e, oporonupā va'e, oipotave tave rei ojúpe gwarā pirapire va'e. Ani upeixagwa eremoingo teĩ Hesu reroviaha rerekwarā ramo. ⁸Onhomogwahē uka porā rei va'e-pe ae katu emoingo herekwarā. Oĩ ave gwĩ enterove va'e ndive ipy'a porā va'e, inhakā porā va'e, tekoha-rupi oiko va'e, Nhandejáry-pe omboete va'e, ójehe ipu'aka va'e. Upeixagwa heko porā va'e-pe ae katu emoingo herekwarā. ⁹Togwerovia porā anhetegwa va'e nhe'ē ojehesa rerova e'ỹ reheve. Nhambo'e hagwe-rami, togwerovia joty omombe'u hagwā anhetegwa va'e Hesu reroviaha-pe omokyre'ỹ hagwā. Onhe'ē mbojevy va'e-pe, "Neremombe'u porāi" he'i va'erā. Upeixagwa ogwerovia tee va'e emoingo katu herekwarā. ¹⁰Oĩ heta inhe'ēngendu e'ỹ va'e. Onhe'ē rei oporombotavy-vy. Upéixa heta oĩ judeu reko-rupi oiko vyteri va'e, "Penhepirekytĩ uka katu" he'i va'e. ¹¹Upeixagwa-pe, "Anive erehekombo'e rei teĩ ereiko-vy" ere ae katu íxupe. Omokirĩ hagwā inhe'ē rei rei va'e-pe emoingo katu Hesu reroviaha rerekwarā. Gwĩ oporombotavy va'e ohesa rerova uka oiko-vy ójehe hóga-py oĩ va'e gwive. Ohekombo'e rei-vy ohesa rerova uka ójehe. Oipota ójehe gwarā pirapire oporombotavy-vy. Upeixagwa-pe tomokirĩ katu íxupe. ¹²He'i araka'e hese hi'arandu va'e Creta yvy pygwa:

"Íjapu meme Creta yvy pygwa" he'i. "Mymba poxy-rami oiko va'e.

Ípituva ramo jepe, okaruse joty"

he'i araka'e oyvy pygwa-rehe Creta yvy pygwa-rehe. ¹³Anhetegwa voi upe hi'arandu va'e remimombe'ukwe. Upéa-gwi emandari ndari katu oporombo'e rei va'e-pe: "Anive erembo'e vai rei teĩ" ere ae íxupe. "Togwerovia porā ae anhetegwa va'e nhe'ē porā" ere íxupe.

¹⁴"Tapehendu e'ỹ katu judeu kwéry remimombe'u rei. Teko rei remimombe'u ave tapehendu e'ỹ katu. Anhetegwa nhe'ē porā ae katu pehendu" ere íxupe kwéry. ¹⁵Oĩ ipy'a potĩ va'e. Ndaipóri imongy'aharā. Oĩ ave ipy'a ky'a va'e, Nhandejáry-rehe ojerovia e'ỹ va'e. Hembiaipo porāse mo'ā oiko-vy, ha ojejavy joty oiko-vy, onhemongy'a rei joty oiko-vy. Ipy'a ky'a vaive ive oho-vy. Upéa-gwi, "Anive erehekombo'e rei teĩ" ere oporombo'e rei va'e-pe. Ha'e kwéry ipy'a vai. Hembiaipo vai ramo jepe, notĩ kwaái joty okwa-vy. ¹⁶"Oroheko kwaa-ma Nhandejáry-pe" he'i rei ójehe hikwái. Ha jahexa kwaa ramo katu hese, jaikwaa voi hekoha. "Ndohekokwaáiry nipo ra'e Nhandejáry-pe" ja'e hese. Nhandejáry rembijohu vai ojapo, nohenduséiry inhe'ē. Ha iporā va'e katu ndojaposéi voi. Upéa-gwi, "Anive erehekombo'e rei" ere íxupe.

Paulo oipota Tito ohekombo'e porā Hesu reroviaha-pe

2 ¹Ha nde ae katu ehekombo'e porā Hesu reroviaha kwéry-pe. "Pehendu katu anhetegwa nhe'ē tekoha-rupi peiko-vy" ere íxupe.

²Ha ituja va'e kwéry katu: "Ani peka'u teĩ peiko-vy" ere íxupe kwéry. "Penhemboete uka pende rapixa kwéry-pe. Ójehe ipu'aka va'e-rami peiko katu. Perovia porā katu anhetegwa nhe'ē. Pejohayhu tee katu peiko-vy. Pejerereko asy jave pekirĩ joty katu peiko-vy" ere íxupe kwéry erenhemonhe'ē-vy.

³Upéixa ave igwaigwĩ va'e kwéry-pe enhemonhe'ē katu: "Nhandejáry irũ reko-rupima peiko katu" ere íxupe. "Ani erenhe'ē rei rei teĩ nde rapixa-rehe. Ani ereka'u teĩ. Ereka'u ramo, ipu'aka va'erā opaixagwa rei nde-rehe.

Ehekombo'e porã ae katu nde rapixa-pe" ere igwaigwĩ va'e kwéry-pe. ⁴"Tekoha-rupi peiko pehekombo'e porã hagwã kunha omenda ramo va'e-pe. Kunha omenda ramo va'e tohayhu oména kwéry-pe. Tohayhu ave omemby kwéry-pe ave. ⁵Toiko ójehe ipu'aka va'e-rami. Ojoeko-rupi porã toiko ome ndive hekopotĩ-vy. Topyta gwóga-py, tonhangareko omba'apo-vy. Taipy'a porã. Ome nhe'ẽ-rupi toiko. Tekoha-rupi toiko kunhagwe pono omonhe'ẽ vai uka Nhandejáry nhe'ẽ-rehe gwapixa kwéry" ere gwaigwĩ kwéry-pe.

⁶Upéixa ete kwimba'e kwéry ipyahu va'e-pe ave enhemonhe'ẽ katu: "Ójehe ipu'aka va'e-rami, peiko katu" ere íxupe.

⁷Ha nde ejehexa uka porã íxupe, nde reko-rami oiko hagwã kwimba'e kwéry ipyahu va'e. Erehekombo'e jave, ani erehekombo'e rei teĩ. Enhemboete uka katu íxupe kwéry. ⁸Anhetegwa va'e emombe'u íxupe. Peteixa emombe'u porã meme katu. Aipo ramo ne nhe'ẽ ombojevy va'erägwe nane nhe'ẽ mboje-výi va'erã. Otĩ va'erã ne nhe'ẽ mbojevy-ta mo'ã va'ekwe.

⁹Ha onhemomba'apo uka va'e-pe enhemonhe'ẽ katu: "Pehendu meme katu nde járy nhe'ẽ" ere íxupe. "Oipota va'e gwive ejapo katu íxupe. Imbovy'a-vy ejapo íxupe. Ani erembohová teĩ íxupe eremboete e'ỹ-vy. ¹⁰Ani eremonda íxugwi. Ejehexa uka porã ae katu íxupe. Embojerovia uka katu íxupe ndéjehe. Aipo ramo peteixa peiko meme katu ojehexa uka porã hagwã Nhandejáry rekoha, ojohu porã hagwã pende rexaháry Nhandejáry nhane rese-ndehaty rehegwa nhe'ẽ" ere íxupe.

¹¹Nhandejáry nhande rexakwaa reihaty oikwaa uka-ma nhande-vy gwekoha nhande kwéry kente kwéry-pe nhane resende hagwã. Upéa-gwi, "Enterove va'e resa-py peiko porã katu Nhandejáry-pe pemboete-vy" ere upe pygwa-pe. ¹²⁻¹³Upéixa nhande resendeha ramo oiko-gwi, "Anive erejapo xe aipota e'ỹ va'e, ani erejapo nde erejapose va'e rei" he'ĩ nhande-vy Nhandejáry nhande poriahuverekohaty. Ko yvy-py jaiko jave, iporã ae nhande pu'aka nhandéjehe. Iporã jaiko nhande rekoha jajejavy e'ỹ reheve Nhandejáry mbovy'a-vy, nhaha'arõ-vy íxupe. Nhandejáry Hesu Cristo ou tee jevy va'erã nhande rovasaharã. Nhane remiha'arõ ou tee jevy va'erã. Ha'e tuvixa mba'e, nhane resendeharã voi ha'e. Hendy mbaraete reheve, opu'aka reheve ou jevy va'erã. ¹⁴Yma va'ekwe ojejuka uka nhande-rehe ha-py omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe, nhande py'a omopotĩ hagwã gwe'ýi marangaturã, nhane mokyre'ỹ hagwã jajapo porã hagwã. ¹⁵Upeixagwa nhe'ẽ-py ehekombo'e mbo'e íxupe. Emokyre'ỹ upe pygwa-pe ojapo hagwã upéa nhe'ẽ. Ha henduse e'ýha-pe katu enhemonhe'ẽ katu ojapo jevy hagwã. Nhandejáry nhe'ẽ-py enhe'ẽ. "Ha'e ae onhe'ẽ-py rei onhemonhe'ẽ" ani ereheja he'ĩ nde-rehe. Ani ereheja nde-rehe onhe'ẽ vai.

Paulo omombe'u Hesu reroviaha rekorã

3 ¹Aipota eremombe'u ko nhe'ẽ Hesu reroviaha-pe:

"Ani nde resarái mburuvixa kwéry-gwi. Gwĩ omanda va'e nhande-rehe, ani nde resarái" ere íxupe. "Pene mandu'a meme katu hese pehenduhagwã inhe'ẽ" ere íxupe. "Pejapo katu inhe'ẽ. Pene kyre'ỹ katu iporã va'e apo-vy." ²Ani erenhe'ẽ rei rei teĩ avave-rehe. Ani penhorairõ teĩ penhonhe'ẽ

* 3.1 Rm 13.1; 1 Pe 2.13-14

mbojevy jevy-vy. Pende reko kirirĩ ae katu ojóupe. Pende py'a porã reheve ae katu ave pejogwereko” ere Hesu reroviaha-pe. ³Are va'ekwe nhane kwéry ave jaiko vai va'ekwe. Nhane arandu e'ỹ va'ekwe jaiko-vy. Inhe'ẽ rendu e'ỹ-vy ave jaiko va'ekwe. Inhe'ẽ rei va'ekwe nhane mbotavy. Nanhande pu'akái nhandéjehe va'ekwe opaixagwa ivai va'e teko rei ojapose va'e rei ojapo va'ekwe jajapo hagwã. Nhande py'a pohýi va'ekwe jaiko-vy. Nhane mandu'a meme va'ekwe nhane rembiapo vairã-rehe. Nhande rapixa mba'e jaipota rei nga'u va'ekwe. Ndaija'éiry rei nhande-rehe nhande rapixa. Nanhande a'éiry ojóhe. ⁴Ha Nhandejáry nhane resendea ae katu, jajejavy ramo jepe ojehexa uka porã joty nhande-vy va'ekwe. Nhande poriahuverekoha voi, nhande rayhuha voi Nhandejáry. ⁵Ha'e nhane resende va'ekwe. Ndaha'éí nhane rembiapo porãkwe-rehe nhane resende va'ekwe. Nhande poriahuverekogwi ae nhane resende va'ekwe. Upéi oiko-ma nhande py'a-py Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, nhandemopotĩ hagwã, nhande reko tujakwe oipe'a hagwã nhandéhegwi, nhandembopyahu jevy hagwã jaiko-vy. ⁶Nhande py'a omohynyhẽ hagwã ombou va'ekwe nhande-vy Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-pe ome'ẽ rei-vy. Hesu Cristo nhane resendea nhande rayhu-gwi, ou va'ekwe Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Upéixa nhane resende va'ekwe. ⁷Nhane resende va'ekwe nhande-vy gwarã nhaha'arõ va'e ome'ẽ hagwã nhande-vy. “Ipy'a potĩ” he'i-gwi nhande-rehe nhande poriahuverekovv, oipota jaikove meme indive. Upéa-gwi, “Peiko porã katu” ere meme Hesu reroviaha-pe.

⁸Anhetegwa voi ko nhe'ẽ ha'e va'e nde-vy. Iporã erejerovia ko nhe'ẽ-rehe. Upéa-gwi ani ne ate'ỹ teĩ erenhemonhe'ẽ-vy. Ne kyre'ỹ ae katu eremo-mbe'u mbe'u-vy, Nhandejáry reroviaha imongyre'ỹ-vy imohembiapo porã hagwã. Upéixa hembiapo porã ramo, iporã voi katu. Enterove rembijohu porã hembiapo. Upéa-gwi enhemonhe'ẽ nhe'ẽ katu ereiko-vy ereporombo'e-vy. ⁹Oĩ onhonhe'ẽ-rehe rei onhonhe'ẽ mbojevy jevy va'e. Ani erepena teĩ inhe'ẽ rei va'e-rehe. Heta ijypykwe pykwe réry-rehe ani erepena teĩ. Judeu rekoha rehegwa nhe'ẽ-rehe, ani erenhonhe'ẽ mbojevy jevy teĩ. Ani nde poxy erenhonhe'ẽ mbojevy-vy hese. Upeixagwa inhe'ẽ rei nanhane mombaraetéiry. Upéa-gwi ani erepena teĩ hese. Ani ne nhe'ẽngendu teĩ hese. ¹⁰Oĩ ramo ndaijojaséiry va'e Hesu reroviaha ndive, “Anive erejapo upéa” ere íxupe. Nane rendúi ramo, “Ani erejapo upéa” ere jevy íxupe. Mokõigwe ere íxupe. Upéi nane rendúi joty ramo, anive eremoirũ íxupe. ¹¹Upeixagwa oheja ra'e Nhandejáry rape. Ojejavy va'ety rei oiko-vy. Ojekwaa porã hese, ojehexa porã ave hekoha vaiha. Upéa-gwi ani eremoirũ teĩ íxupe kwéry.

Paulo omombe'u omandu'aha onhe'ẽ apy-vy

¹²Amondo-ta nde-vy Ártemas para'e, Tíquico para'e. Ogwahẽ ramo oho-vy nde ha-py, ne kyre'ỹ katu xe topa hagwã ereho-vy Nicópolis tetã-my. “Upe-py apyta-ta aha-vy ro'y jave” ha'e kuri xe py'apy-py xejéupe. ¹³Ha Zenas preso oheja va'e mosẽ ukaha katu Apolo ndive oho-tama oyvy-gwi. Oho-tama jave, ne kyre'ỹ katu ave ipytygwõ-vy íxupe. Eme'ẽ íxupe hemikotevẽ oho mombyryve hagwã. ¹⁴Taikyre'ỹ ave entéro Hesu reroviaha gwive hembiapo porã hagwã, gwapixa remikotevẽ me'ẽ-vy, oiko rei e'ỹ hagwã oporopytygwõ

hagwā oiko-vy. ¹⁵Opa-ta xe nhe'ẽ. Entéro Hesu reroviaha a-py oiko va'e omo-
mbe'u uka-ta peẽ-my omandu'aha. Ore ave oromombe'u uka-ta ore mandu-
'aha pende-rehe. Entéro Hesu reroviaha ne ndive oiko va'e ore rayhu va'e,
oromombe'u uka-ta ave íxupe ore mandu'aha. Peẽ kwéry-pe tapende rexa-
kwaa rei katu Nhandejáry pende rovasa-vy. Amém.

Paulo remimombe'ukwe

Filemom pegwarã

epístola de Paulo a Filemom

¹Xe, Paulo, Hesu rehegwa nhe'ẽ amombe'u meme-gwi ko'äy aime ko'a-py preso. Timóteo opyta xe ndive xe moirũ hagwã rei. Ko'äy araha uka-ta peteĩ kwatia-py nhe'ẽ nde-vy gwarã. Nde, Filemom, ore irũ tee voi, ore rembihayhu va'e voi nde. Ore ramigwa ave nde eremombe'u mbe'u Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ ereiko-vy. Ko va'e nhe'ẽ ahai-ta nde-vy gwarã. ²Ne ndive oime va'e kwéry pegwarã ave. Oime nipo ra'e Hesu reroviaha kwéry ne ndivegwa. Oime ra'e Áfia ne ndive. Ha'e ojerovia tee-ma ave Hesu-rehegwi opyta-ma xe-vy xe reindy-rami. Oime ra'e Arquipo. Ha'e ore irũ oiko-vy omombe'u meme-gwi Hesu Cristo nhe'ẽ. Oime ave ra'e gwĩ nde ha-py onhomboaty aty meme va'e Hesu Cristo-pe omboete hagwã. Íxupe kwéry gwarã ave ahai-ta ko va'e kwatia.

³Nhandejáry Tupã Nhande Ru katu tapende rexakwaa rei. Tapene mbopy-agwapy ave. Nhandejáry Hesu Cristo ave tapende rexakwaa rei. Tapene mbopy-agwapy ave.

Filemom oporohayhu ojerovia-gwi Hesu-rehe

⁴⁻⁵Xe atimã meme voi Nhandejáry-pe nde-rehe Filemom. Nhandejáry-pe ajapo ramo oração, xe mandu'a meme va'e voi nde-rehe. Xe ahendu nhe'ẽ porã ne rerakwã. Nde, erehayhu tee voi Nhandejáry Hesu-rehe ojerovia va'e kwéry-pe. Xe ne rerakwã porã ahendu ramo avy'a voi. Upéixa avy'a aikwaa ramo nde erejerovia porã Nhandejáry Hesu Cristo-rehe. Ambojeupi ramo Nhandejáry-pe xe nhe'ẽ xe mandu'a meme voi nde-rehe. ⁶Ajerure íxupe nhane pavẽ-gwi nhane mo'arandu porãve rãve hagwã Hesu Cristo remime'ẽgwe-rehe. Ore, nde ave jajerovia Hesu Cristo-rehe. Peteixa nhaime-gwi indive, Nhandejáry ohovasa vasa nhande-vy nhande rekove. Upe jeovasa Nhandejáry nhande-vy ome'ẽ va'ekwe jaikwaa porãve rãve hagwã ajerure íxupe.

⁷Xe ryvy-rami voi xe-vy ereiko, Filemom. Xe aikwaa-ma ramo ne rerakwã porã xe mongyre'ỹ-ma voi xe ave xe mbovy'a tee-vy eremongyre'ỹ-gwi gwĩ Nhandejáry-rehe ojerovia va'e kwéry-pe. Upéa-gwi xe avy'a voi.

Paulo ojerure Filemom-pe omogwahẽ porã jevy hagwã gwembigwái Onésimo-pe

⁸Xe, Paulo, Cristo nhe'ẽ aikwaa porã-gwi ome'ẽ arã ne rembiaporã amombe'u hagwã nde-vy. Ha xe katu nda'e mo'ãi joty ne rembiapo porãrã-rehe. Erejerovia

porã-gwi Nhandejáry-rehe, xe ndajepy'apýi voi nde-rehe. ⁹Nhandejáry Hesu Cristo rembigwái voi xe. Inhe'ê amombe'u-gwi aime preso ko'ây. Aikwaa erejapo arã xe remimbota. Orohayhu eterei-gwi ae xe ndorojokwaiséiry voi.

¹⁰Ajerurese mate nde-vy ne rembigwaikwe Onésimo-rehe. Ha'e-ma preso aime ramo amombe'u va'ekwe íxupe Nhandejáry Hesu Cristo nhe'ê. Áy ha'e ojerovia-ma ave Hesu Cristo-rehe. Upéa-gwi ko'ây xe ra'y-rami voi areko íxupe. ¹¹Yma nipo araka'e ha'e natembigwái porãi voi nipo araka'e nde-vy. Ko'ây katu xe pytygwõ porã voi oiko-vy. Xe-vy xe pytygwõ porãha-rami ave ha'e ne pytygwõ porã arã nde-vy. ¹²Amondo jevy-ta íxupe nde róga-py áy. Xe rembiayhu voi Onésimo. Ogwahê ramo nde róga-py ani ae ne mandu'a tẽ hembiaipo vaikwe-rehe. Xe-vy xe mogwahê porãha-rami ave emogwahê porã katu íxupe igwahê iho ramo.*

¹³Ha'e jepe kuri xe xejéupe Onésimo oiko meme hagwã xe ndive. Upéixa ramo ae ne rembiaporãgwe ha'e ojapo va'erã xe ndive ko'a-py. Nhandejáry Hesu Cristo rehegwa nhe'ê amombe'u meme-gwi xe moĩ-ma a-py preso. Onésimo opyta ave preso-gwi xe moirũ a-py. ¹⁴Aipota peve rei opyta xe ndive Onésimo. Nde ae xe rexakwaa ramo ereme'ê arã xe-vy. Aikwaa voi xe nde naxe nhe'ê mbojevýi arã ha upéa-gwi xe ndajerureséiry. Nde py'a gwive ae ereme'êse ramo ereme'ê arã xe-vy.

¹⁵Xe ha'e-ta nde-vy: Ikatu arã ja'e Onésimo-rehe. Ha'e sapy'a ete osẽ araka'e nde róy-gwi. Ko'ây oike jevy nde róy-py oiko meme jevy hagwã ne ndive. ¹⁶Ko'ây oho ramo nde róy-py ha'e, ndaha'evéi-ma tembigwái ramo anho mate oiko hagwã. Nhande-rami ave-ma oiko-gwi, ko'ây Hesu Cristo-rehe ojerovia-gwi, nhande ryvy mirĩ-ramima jahayhu tee arã íxupe. Xe ahayhu tee voi íxupe. Nde katu xéhegwi erehayhuve va'erã íxupe. Ne ndive oiko-gwi, Hesu-rehe ojerovia-gwi ave erehayhuve va'erã íxupe.

¹⁷Xe-rehe ere ramo "Paulo xe irũ voi", xe rerekoha-rami ave ereko Onésimo-pe. Xe-vy xe mogwahêha-rami joty emogwahê porã katu íxupe. ¹⁸Sapy'a osẽ ramo araka'e oho-vy nde róy-gwi. Ojapo vai nipo araka'e nde-rehe. Oreve para'e nde-vy. Oreve ramo nde-vy, xe ae apaga arã nde-vy ireveha. ¹⁹Xe Paulo, xe po-rupi ahai nde-vy amondo hagwã ko xe nhe'ê. Oreve ramo nde-vy Onésimo, apaga arã nde-vy ireveha. Xe natekotevêi oromomandu'a gwĩ va'e-rehe: nde erereve va'e-rami erepyta xe-vy. Xe-rehe ha-py ereiko-ma nde Hesu reroviaha ramo. ²⁰Opa xe rembijerure erejapo ramo xe-vy, upéixa ramo xe mbovy'a va'erã. Aipota xe rembijerure erejapo xe-vy, Hesu Cristo-rehe erejerovia-magwi xe-ramima ave ereiko. Upéixa ramo xe mbovy'a arã, peteixa Hesu-rehe jajerovia-gwi.

²¹Ko'a-rami ahai nde-vy xe nhe'ê. Aikwaa porã voi xe ne nhe'engendu voi nde. Upéa-gwi xe rembijerure-gwi erejapove va'erã voi xe-vy. ²²Ko'ây katu ajerure ambue va'e-rehe nde-vy erembosako'i hagwã xe-vy nde róga-py aha ramo upe-py ake hagwã. Aikwaa voi pembojeupi meme ramo Nhandejáry-pe pene nhe'ê xe-rehe, voi asẽ jevy arã ko'a-gwi aha jevy hagwã pende ha-py.

Paulo, inhirũ kwéry ndive, omondo omandu'aha

²³Epafras, Hesu-rehe ojerovia-gwi ha'e ave oĩ preso xe ndive ko'a-py. Ha'e ave omondo-ta nde-vy omarandu. ²⁴Xe irũ kwéry, Marcos, Aristarco, ha

* 10-12 Cl 4.9

Demas, Lucas, ha'e kwéry xe moirũ rei va'e voi. Ha'e kwéry ave omondo-ta nde-vy omarandu.

²⁵Tapende rovasa porã porã katu Nhandejáry Hesu Cristo pende rexakwaa rei-vy. Pende py'a gwive tapende rovasa.

Hebreu kwéry pegwarã

epístola aos hebreus

Tuvixave mba'e Cristo Nhandejáry ra'y Nhandejáry rembigwái kwéry-gwi

1 ¹⁻³Nhandejáry omombe'u uka meme nhande-vy ojehegwa nhe'ẽ. Yma va'ekwe gwembigwái kwéry-pe omombe'u uka nhane mo'arandu hagwã. Ko'ãy ae katu omombe'u gwa'ýry tee-pe nhane mo'arandu hagwã ta'ýry. Yma, yma va'ekwe heta eterei oiko inhe'ẽ-py omombe'u va'ety. Ha Nhandejáry omombe'u uka va'ekwe íxupe kwéry. Upéi ha'e kwéry omombe'u jevy nhane rembypy-pe inhe'ẽ. Nomombe'upáiry Nhandejáry nhe'ẽ. Íxupe omo-mbe'u uka hagwe-rami ae, ha'e kwéry omombe'u jevy nhane rembypy-pe. Nhandejáry ohexa uka íxupe kwéry hembixagwe omombe'u jevy hagwã. Ohendu uka ave íxupe kwéry hemiendukwe ndukwe omombe'u jevy hagwã. Gwembigwái meme oiporu va'ekwe nhane mo'arandu hagwã. Ha ãy katu gwa'ýry tee-pe omombe'u ukapa nhane mo'arandu hagwã. Áy ta'ýry tee omo-mbe'u va'ety ramo opyta. Gwu-gwi ohendu va'ekwe omombe'u. Ha'e Nhandejáry rembiporavo opamba'e jaryrã voi. Íxupe ae Nhandejáry ojapo uka ko yvy, áry, yguasú ave. Gwa'ýry reko-rehe ombojekwaa-ma gweko porã teeha. Gwu rekoha-ramima voi ave oiko ta'ýry. Heko ambue e'ỹ va'e voi-ma ha'e. Onhe'ẽ-py entéro mba'e omoingo meme ta'ýry. Imbaraete tee voi inhe'ẽ. Ha'e omopotí va'ekwe nhande py'a jajejavy rire. Ha upe rire katu oho jevy yváy-py ogwapy hagwã. Nhandejáry, upe Tupãguasú tee tuvixave va'e yke-rehe ijaka-túa-koty ogwapy-ma oĩ-vy. ⁴“Xe rembigwái” nde'íry íxupe Nhandejáry. “Xe ra'y” he'i ae íxupe. Upéixa ramo ombotuvixave mba'e íxupe. Ha gwembigwái kwéry yváy pygwa-pe katu, nombotuvixa mba'e etéiry Nhandejáry. Upéa-gwi Nhandejáry rembigwái pa'ũ-my ndogwapýi voi ha'e. Nhandejáry yke-rehe ae ogwapy oĩ-vy. ⁵Ha Nhandejáry gwembigwái kwéry-pe katu nde'íry:

“Nde ko xe ra'y tee voi”

nde'íry íxupe kwéry.

“Ko'ãy katu amombe'u-ta enterovéa-pe. Ko va'e xe ra'y tee voiha”
nde'íry ave gwembigwái kwéry-rehe.

“Areko va'erã íxupe túvy-rami. Xe ra'y ramo oiko va'erã”

nde'íry ave araka'e Nhandejáry gwembigwái kwéry-rehe. Upéa-gwi tuvixave mba'e Nhandejáry ra'y Nhandejáry rembigwái kwéry-gwi. ⁶Upéi he'i ave araka'e Nhandejáry:

* 1.5 Sl 2.7; 2 Sm 7.14

“Tomboete katu íxupe entéro xe rembigwái gwive”*

he'i araka'e Nhandejáry gwa'ýry-rehe ko yvy-py imbou-vy. ⁷Ha hembigwái kwéry-rehe katu he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê a-rami:

“Hemimondo va'e, omondo íxupe Nhandejáry yvytu ramo. Tata rendy-rami rei voi hembigwái oiko”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. ⁸Ha Nhandejáry ra'y-rehe katu he'i:

“Ore Járy, ereiko meme va'erã ore ruvixa ramo. Erepa e'ý reheve ereiko meme va'erã” he'i. “Eremanda porã meme va'erã ore-rehe kwéry. Ore rembiapo apokwe-rehe ore rereko va'erã” he'i. ⁹“Hembiapo porã va'e erejohu porã íxupe. Ha hembiapo vai va'e katu nande a'éiry hese. Upéa-gwi Nhandejáry nde Járy nde poravo-ma. Ne mbovy'a verei hagwã ne irũ gwéry-gwi nde poravo-ma. Ne irũ ovy'a ramo jepe, nome'éiry joty íxupe nde vy'aha-rami Nhandejáry”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê Nhandejáry ra'y-rehe. ¹⁰Upéi he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ê:

“Yma va'ekwe, ore Járy, erejapo va'ekwe ko yvy. Áry ave ne rembiapokwe voi. ¹¹⁻¹²Onhehundi va'erã ne rembiapokwe ha nde katu nerenhehundi'ry va'erã voi. Erepa e'ý reheve ereikove va'erã. Nhande ao osorove rove. Upéi nhamboyke íxupe. Upe rire nhahekoviãrõ va'erã íxupe. Upéixa ete nhande ao tuja-rami ko yvy áry ndive itujave jave va'erã” he'i. “Upéi hekoviãrõ-vy eremboyke-ma va'erã erejapo va'ekwe. Ha nde katu erenhehekoviãrõ e'ý va'erã voi. Eremanotaha áry nogwahẽ mo'ãvéi-ma va'erã nde-vy” he'i. “Ereikove meme va'erã”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê Nhandejáry ra'y Hesu-rehe.

¹³Ha ndaha'úi gwembigwái kwéry-pe ha'e he'i:

“Egwapy katu xe yke-rehe, xe akatúa-koty. Xe orombopu'aka va'erã nde a'e'ýha-rehe. Orombopu'aka peve eregwapy va'erã erei-vy xe yke-rehe”*

he'i ramo Nhandejáry ndaha'úi hembigwái pegwarã. Gwa'ýry tee pegwarã nhe'ê ae upe va'e. ¹⁴Ha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa, jahexa e'ý va'e katu, hemimbou nhane pytygwõ hagwã voi ombou. Gwemiresende senderã-rehe ombou.*

Ndaipóri Cristo-rami nhane resendeharã

2 ¹Ndoikóiry Cristo-rami nhane resendeharã. Upéa-gwi ma'erã nerehe-ndu porãry nhe'ê porã nde-vy omombe'u va'ekwe. Iporã katu nhahendu meme upe nhe'ê jajehesa rerova e'ý hagwã íxugwi, pono nhakanhy kanóa-rami y-rupí ojererosyry uka oho-vy va'e-rami. ²Yma araka'e yváy pygwa omombe'u araka'e nhane ramói amyrĩ-pe. Nhandejáry nhe'ê omombe'u araka'e. Imbaraete he'i va'ekwe. Upéa-gwi inhe'ê-rehe opyrũ va'e gwive, inhe'ê renduse e'ýha va'e gwive, ogwereko asy va'ekwe íxupe Nhandejáry hembiapokwe-rehe. ³Ha upe rire katu ojekwaa-ma oĩ-vy va'ekwe nhane rese-ndeharã. Ha'eixagwa ndaipóri. Upéa-gwi nhapena e'ý ramo hese, ndoikói

* 1.6 Dt 32.43 * 1.7 Sl 104.4 * 1.8-9 Sl 45.6-7 * 1.10-12 Sl 102.25-27 * 1.13 Sl 110.1

* 1.2-14 Ef 2.11-22; Cl 1.15-23

ni peteĩ nhane resendeħarã. Heseve'ỹ ndaipóri nhane resende va'erã. Aipo ramo, mbava'e-rami po nhane resende va'erã. Nhanhehundipa-ma va'erã voi nhande kwéry. Ha Nhandejáry Hesu ha'e ae onhe'ẽ ojéhegwi omombe'u ranhe va'ekwe nhande-vy nhane resende hagwã. Ha henduhare he'i, "Anhetegwa tee voi" he'i va'ekwe nhande-vy inhe'ẽ-rehe. ⁴Upe ramo Nhandejáry oikwaa uka ave nhande-vy inhe'ẽ anhetegwa voiha. Heroviapyrã-rupi hembiaapo porã va'ekwe. Jahexa e'ỹ va'e ohexa uka nhande-vy. Hexapyrã-rupi hembiaapo porã porã va'ekwe. Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e katu peteĩ teĩ nhande reko rekorã ome'ẽ me'ẽ va'ekwe nhande-vy. Hemimbota-rupi ome'ẽ nhande-vy nhande reko rekorã jaikwaa hagwã inhe'ẽ anhetegwa voiha.

Nhande rekoha-rami oiko va'ekwe Hesu Cristo nhande rape járy ramo

(Fp 2.5-9)

⁵Ãy oromombe'u-ta peẽ-my ko yvy rehegwa, Nhandejáry remimoatyrõmba va'erã. He'i ramo:

"Pende pu'aka va'erã xe amoatyryõmba va'erã-rehe"

ndaha'úi gwembigwái-pe he'i upéa. Kente kwéry-pe ae he'i va'ekwe:

"Nde pu'aka va'erã hese"

he'i va'ekwe yvy ipyahu va'erã-rehe. ⁶Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ a-rami:

"Ore Járy, ore kwéry ndaha'úi ore tuvixave va'e. Ha ne mandu'a porã joty ore-rehe. Teko rei ramo jepe ore, erepena joty ore-rehe.

⁷Sapy'a ete eremboeteve ne rembigwái kwéry yváy pygwa-pe. Ha upe rire katu ore momba'egwasu-ma va'ekwe, ore mbotuvixa mba'e ete voi va'ekwe. ⁸Entéro mba'e jaryrã ore moingo-ma va'ekwe, he'i Nhandejáry-pe."

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ kente kwéry-rehe. Pejeapysaka katu upe Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe:

"Opamba'e jaryrã ore moingo-ma"

he'i voi Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. Ha opamba'e katu entéro mba'e-pe gwive he'ise. Ha ko'ángá katu ne'írá ojekwaa hexapyrã-rupi nhande entéro mba'e járy ramo jaikomaha. ⁹Ha upe nhande ramigwa Hesu katu, jahexa kwaa voi hese hekoha porã tee voiha. Sapy'a ete-ma Nhandejáry hakate'ỹve gwembigwái yváy pygwa kwéry-rehe. Oipota ohasa asy Hesu nhande-rehe ha-py. Nhande rovasase voi Nhandejáry nhande rexakwaa rei-vy. Upéa-rehe ojejuka uka va'ekwe Hesu nhande-rehe ha-py. Nhande rekovía omano va'ekwe. Upéa-gwi ãy omomba'egwasu jevy-ma íxupe Nhandejáry. "Nde ko tuvixave mba'e va'e voi" he'i Hesu-pe. Mburuvixagwasu-ramo ogwereco íxupe. ¹⁰Iporã katu Nhandejáry ogwereco upéixa gwa'ýry. Entéro mba'e moingohaty voi Nhandejáry. Ojéupe gwarã omoingopa va'ekwe. Ogwenogwahẽse heru-vy ojéupe gwe'ýi kwéry hendive oiko porã hagwã heko tee-rupi. Upéa-gwi: "Iporã katu" he'i, "Erehasa asy nde eremboagwyje hagwã xe nhe'ẽ, ereiko hagwã kente kwéry resende teeħa ramo, hape járy ramo ave, ereru hagwã xe-vy xe re'ýi kwéry-pe gwive" he'i Hesu-pe Nhandejáry. ¹¹Ha nhane mopotĩ va'e Hesu Ru, ha'e Nhandejáry voi. Nhane mopotĩ rire nhande Ru ramo oiko ave

Nhandejáry. Hesu Ru nhande Ru voi ave. Upéa-gwi Hesu Nhandejáry ra'y tee ramo jepe, “Xe ryvy kwéry, xe reindy kwéry” he'i joty va'erã nhande-rehe kwéry. Nanhamotĩry nhande Ryke'y-pe. Nahakate'ĩry ójehe. “Xe ryvy kwéry, xe reindy kwéry” he'i ramo nhande-vy, ndojehekorenótĩry nhandéhe-gwi. ¹²Upéixa he'i Hesu nhe'ẽ kwatia-rehe onhemoĩ va'ekwe:

“Amombe'u-ta nde rehegwa xe ryvy kwéry-pe. Atýra-py aporahéi-ta oromboete-vy”

he'i ójehe Hesu Nhandejáry-pe. ¹³Upéi he'i jevy:

“Ajerovia-ma aĩ-vy va'erã hese”

he'i Nhandejáry-rehe Hesu. Upéi he'i jevy:

“Nhandejáry ra'y kwéry, gwĩ omonhangareko uka xe-vy va'e katu amoirũ-ma xe”

he'i va'ekwe ohai-vy Hesu nhe'ẽ kwatia-rehe. ¹⁴Ha nhande kwéry katu, Nhandejáry reko rupi e'ỹ jaiko. Nhandejáry reko e'ỹ nhande jareko. Teko rei voi nhande. Ha, “Xe ryvy” he'i joty nhande-vy Hesu. He'íy kwéry voi nhande. Upéa-gwi ha'e katu oiko-ma ave nhande rugwy re'íy ramo. Ojejuka ukase omosẽ hagwã anháy ruvixa pono anháy ipu'aka gwĩ omano va'erã-rehe, imongyhyje-vy íxupe kwéry. ¹⁵Oresendese katu gwĩ ójehe imytu'e'ỹ va'e-pe gwive. Imitã gwive ndaipu'akáiry ójehe ojei hagwã anháy ruvixa po-gwĩ. Upeixagwa kente-pe oresendese voi. ¹⁶Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe. Gwĩ ójehe ipu'aka e'ỹ va'e-pe, Hesu oipytygwõ voi. Ndaha'úi yváy pygwa hemipytygwõ va'e. Nhande kwéry, Abraão remiarirõ joapyri pyri va'e-pe ae oipytygwõ. ¹⁷Nhane pytygwõse-gwi, nhande rekoha-ramima oiko va'ekwe. Nhande reko ra'ãmba voi va'ekwe. Jaikoha-ramima ha'e oiko ave voi va'ekwe. Nhande-vy ojehu va'e gwive, ojehu ave íxupe. Nhande-rami oiko. Tyvýry kwéry-rami, heindy kwéry-rami ha'e oiko-ma va'ekwe. Oikose va'ekwe nhande-vy gwarã pa'i ruvixagwasu-rami, nhande poriahuverekoharã. Hese jajerovia va'erã oiko va'ekwe pa'i ruvixagwasu-rami. Oipota-gwi Nhandejáry nhane renogwahẽ íxupe oiko va'ekwe pa'i ruvixagwasu-rami. Ha'e omboy-kese nhandéhegwi nhane rembiapo vai va'ekwe Nhandejáry ndive nhande joja hagwã jaiko-vy. ¹⁸Ha'e katu nhande-rami ojerereko asy va'ekwe omboje-javyse mo'ã íxupe-gwi anháy ruvixa. Upéa-gwi aĩ ha'e nhane pytygwõ kwaa voi. Ha'e-rami ramo, nhane mbojejavy javyse jevy ramo anháy, ha'e nhane pytygwõ kwaa voi pono jajejavy.

Hesu onhemboeteve va'e Moisés amyrĩ-gwi

3 ¹Áy, xe re'íy kwéry, Nhandejáry re'íy voi peẽ. Pende reko marangatu va'e. Hemienói voi peẽ yváy-py peiko hagwã. Pene arandu kena peikwaa hagwã Hesu rehegwa nhe'ẽ. Ha'e Nhandejáry remimbou pa'i ruvixagwasu-rami. Upéa rehegwa nhamombe'u jaiko-vy. ²Hembiaporã Nhandejáry remime'ẽgwe ojaopopa voi. Ndaipóri ojaopo e'ỹ va'e. Ha'e-rami Moisés amyrĩ ave hembiapo gwive ojaopopa, Nhandejáry re'íy-rehe omba'apo-vy. ³Ha, “Nhane moingovehare nhamboeteve voi hemimoingove-gwi” ja'e. Upéixa ramo, iporã katu nhamboete Moisés-pe. Ha Hesu katu iporã nhambotuvixa eteve íxupe. ⁴Ndoikói hemimoingove va'e omoingovehaty e'ỹ reheve. Ha enterove va'e

moingovehaty va'e voi Nhandejáry. ⁵ Ha Moisés Nhandejáry rembigwái ramo rei oiko va'ekwe. Ojapopa va'ekwe ha'e gwembiaporã Nhandejáry re'ýi-rehe omba'apo-vy. “Emombe'u katu atýra-py eremombe'u hagwã ha'e va'erã” he'i va'ekwe íxupe Nhandejáry. ⁶ Ha Cristo katu ta'ýry tee voi. Ojapopa íxupe he'i va'ekwe Nhandejáry, Nhandejáry re'ýi kwéry-rehe onhangareko-vy. Nhandejáry re'ýi tee voi nhande kwéry ave. Nhande kyhyje e'ý ramo, Hesu ogwahẽ jevytaha javy'a meme ramo nhaha'arõ tee-vy, he'ýi tee voi nhande.

Aníke pejehesa rerova teĩ Cristo-gwi

⁷Pejeapysaka katu Nhandejáry kwatia nhe'ẽ-rehe, Nhe'ẽ Marangatu tee va'e he'i va'ekwe-rehe pejeapysaka. Yma he'i va'ekwe a-rami voi:

“Ko'ây Nhandejáry nhe'ẽ pehendu ramo, ⁸ ani ijapysa e'ý va'e-rami peiko teĩ. Yma va'ekwe pene ramoigwasu kwéry yma gware nohenduséiry va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ. Tekwaty e'ý-my oiko jave, ombovyte vyte va'ekwe Nhandejáry-pe. Ani peiko teĩ ha'e kwéry heko-rupi”

he'i myamyri pene ramoigwasu kwéry-rehe.

⁹ “Upe-py tekwaty e'ý-my xe mbovyte vyte va'ekwe pene ramói nhagwe va'ekwe: Nhahendu e'ý ramo jepe, ndogweropoxýi arã nhane rembiapo Nhandejáry, he'i mo'ã xe-rehe hikwái” he'i. “Quarenta ro'ý xe rembiapo porã porã rexahare voi pene ramói. Hexapyrã-rupi xe rembiapo porã ramo jepe, xe mbovyte vyte xe rendu e'ý-vy. ¹⁰ Upéa-rehe ha'e xejéupe, Areko asy va'erã íxupe kwéry hembiapokwe-rehe. Xéhegwi ojehesa rerova meme oiko-vy. Ndohoséi tape porã-rupi. Tekoha porã-rehe, Tekoha porã, nde'íry. Aipo ramo, amoingo asy va'erã íxupe kwéry hembiaपो-rehe. ¹¹ Upéixa ramo ha'e ete-ma xejéupe, Ndopytavéi-ma va'erã xe aime ha-py xe ndive opytu'u hagwã. Areko asy va'erã íxupe kwéry hembiaपो-rehe, ha'e xejéupe, he'i Nhandejáry nhane ramói amyri kwéry-rehe.”*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ nhane ramoigwasu-rehe. ^{*} ¹² Upéixa ramo, xe re'ýi kwéry, “Xáke” peje katu pendéjehe. Ndaipotái pene pa'ũ-my hekoha vai va'e, herovia e'ýha pene pa'ũ-my ndaipotái. Upe va'e ojehesa rerova arã Nhandejáry hekove tee va'e-gwi. Nhande reko irũ-gwi ojehesa rerova va'erã. ¹³ Aipota ae penhemonhe'ẽ nhe'ẽ meme ojóupe: “Ani peiko teĩ ijapysa e'ý va'e-rami. Ani pene mbotavy teĩ anháy pene mbojejavy uka hagwã” peje katu ojóupe. Ko'ẽ ko'ẽ penhemonhe'ẽ ojóupe peiko-vy. Onhe'ẽ vyteri jave nhande-vy Nhandejáry, “Áy voi” peje. “Áy voi pehendu katu ko'ây omombe'u va'e” peje katu ojóupe. ¹⁴ Áy Cristo re'ýi voi nhande. Are-ma jajevovia tee jaiko-vy hese. Ha ndajajerevéi ramo íxugwi nhamano peve, he'ýi teerã voi jaiko íxupe nhande. Ndajajehesa rerova ukái ramo íxugwi, jatopa peve íxupe, he'ýi teerã voi jaiko íxupe nhande. Upéa-gwi aníke penhemonhe'ẽ e'ý teĩ ojóupe. ¹⁵ A-rami he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Ko'ây, Nhandejáry nhe'ẽ pehendu ramo, ani kena erenhembohesae sae teĩ inhe'ẽ rendusere'ý-vy. Yma va'ekwe myamyri pene ramói

nohenduséiry va'ekwe Nhandejáry nhe'ê. Ani peẽ peiko teĩ heko kwéry-rupi”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. ¹⁶Upéa kwatia nhe'ê-rehe pejeapysaka katu. Kiva'e po yma gware Nhandejáry nhe'ê renduse e'yha, amombe'u-ta peẽ-my. Gwĩ Egito yvy-gwi Moisés rembierahakwe gwive voi. ¹⁷Upéi kiva'e rembiapo yma gware po Nhandejáry rembiereko asy quarenta ro'y va'e amombe'u-ta peẽ-my. Gwĩ ojevavy va'ekwe voi. Omano hagwe-py upe-py rei opyta va'ekwe hetekwe tekwaty e'y-my. ¹⁸Upéi kiva'e-pe po, “Ndapeikovéi-ma va'erã xe aime ha-py xe ndive petongea hagwã” nde'i reíry, amombe'u-ta peẽ-my. Inhe'ê renduse e'yha-pe he'i upéa. ¹⁹Upéixa ramo ma'erã po ndoikovéi-ma Nhandejáry ndive, jaikwaa-ma voi. Ndogweroviái-gwi íxupe ndoikóiry hendive.*

4 ¹Upéa-gwi nhanhangareko porã katu nhandéjehe. Nhahendu katu Nhandejáry nhe'ê:

“Peiko va'erã xe aime ha-py xe ndive pepytu'u hagwã”

he'i ete va'ekwe nhande-vy Nhandejáry. Upéa nhe'ê imbarate joty. Upéa-gwi xáke, ani erejere teĩ íxugwi. Nhanhangareko porã katu nhandéjehe jarovia tee hagwã. Ndooripotái he'i para'e pende-rehe: “Kóa ndoikovéi-ma va'erã Nhandejáry ndive hendive opytu'u hagwã. Upéa ndoiko mo'ávéi-ma va'erã hendive” upéa ndooripotái he'i pende-rehe kwéry. ²Yma gware-pe omombe'u va'ekwe upe nhe'ê porã. Áy omombe'u hagwe-rami íxupe, omombe'u nhande-vy ave. Yma gware-pe omombe'u rei nipo ra'e. Ndogweroviái araka'e hemimombe'u. ³Ha nhande kwéry jarovia va'e katu jaiko-ma va'erã Nhandejáry ndive japytu'u hagwã hendive. Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê inhe'ê rendu e'yhare-rehe:

“Ha'e ete-ma xejúpe. Ha'e kwéry ndopytái va'erã xe aime ha-py xe ndive otongea hagwã. Areko asy va'erã íxupe, ha'e xejúpe.”*

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê yma gware-rehe. Yma ete araka'e japytu'u hagwã ojapopa ramo jepe Nhandejáry, he'i joty upéa. Ojapo rire ko mundo, ojapopa-ma voi. Ndaiporivéi-ma ojapo va'erã. ⁴Oĩ Nhandejáry kwatia nhe'ê he'i va'e a-rami sete aryha-rehe:

“Sete aryha-py opytu'u-ma Nhandejáry omba'apoha-gwi”*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. ⁵Upéi he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ê:

“Ha'e kwéry naxe moirüi va'erã voi xe ndive otongea hagwã”*

he'i onhe'ê rendu e'yhare-rehe. ⁶Upéixa gwĩ upe nhe'ê porã rendu ranhehare rei katu, nomoirüi-ma Nhandejáry-pe opytu'u hagwã hendive. Ndogweroviái-gwi araka'e nomoirüiry íxupe. Ha oĩ joty inhirurã, “Iporã pepytu'u Nhandejáry ndive” he'i va'erã íxupe oĩ joty. Upéa jaikwaa voi. ⁷Nhandejáry omoĩ jevy-ma nhande-vy japytu'uha óra. “Ko'ây” he'i-gwi Davi amyri Nhandejáry nhe'ê-py, jaikwaa voi. Upéa-gwi oĩ joty opytu'uharã. Ha Nhandejáry nhe'ê renduse e'yhare omano are rire katu, omombe'u va'ekwe nhande-vy Davi amyri Nhandejáry nhe'ê-py, kwatia-rehe omoĩ-vy onhe'ê:

“Ko'ây inhe'ê pehendu ramo, ani ijapysa e'y va'e-rami peiko teĩ.”*

Upéixa he'i va'ekwe Davi Nhandejáry nhe'ê-py. Upéa nhe'ê amombe'u kuri peẽ-my. ⁸Áy oĩ he'i va'erã mo'ã: “Josué amyri ko omombytu'u-ma va'ekwe

* 3.15 Sl 95.7-8 * 3.16-19 Nm 14.1-35 * 4.3 Sl 95.11 * 4.4,10 Gn 2.2 * 4.5 Sl 95.11

* 4.7 Sl 95.7-8

nhane ramoigwasu kwéry-pe” he’i va’erā mo’ā. Ha nomombytu’úry íxupe kwéry va’ekwe. Josué omombytu’u ramo íxupe kwéry ra’e, “Amoĩ jevy-ta pepytu’u hagwā óra” nde’íry arā ra’e Nhandejáry.* ⁹Upéa-gwi oĩ joty nhande Nhandejáry re’íy pegwarā japytu’u hagwā ha’óra nhamoirũ hagwā Nhandejáry-pe japytu’u meme hagwā. ¹⁰Nhandejáry-pe nhamoirũ va’e gwive japytu’u hagwā nanhamba’apovéi-ma va’erā. Nhandejáry opytu’u hagwe-rami ave japytu’u-ma va’erā nhande. ¹¹Aníke nhande kaigwe teĩ. Nhamoirũ katu Nhandejáry-pe nhande kyre’ỹ reheve, japytu’u hagwā hendive. Aníke nhande nhaheko ra’ā teĩ ni peteĩ yma gware inhe’ẽ renduse e’ỹ va’e-pe. Ha’e kwéry heko-rupi jarovia e’ỹ ramo katu, ndikatúi nhamoirũ Nhandejáry-pe japytu’u hagwā hendive. Nhanhehundi arā. ¹²Ha Nhandejáry nhe’ẽ tekove oikoha-rami oiko. Opa-rupi oho. Okanhy va’e gwive ombojekwaa uka. Ha kyse hã joja va’e katu, nhande kutupa voi. Nhande kutu nhande rete gwive, nhande py’a gwive jepe nhande kutu ave. Upéixa upe kyse-rami Nhandejáry nhe’ẽ. Ombojekwaa ukave kave entéro nhande py’apy-py oĩ va’e gwive. Ndaipóri nhande py’a-py, nhande rete-rehe ave okanhy va’e íxugwi. Ojohupa nhande rete-rehe nhande py’a-rehe ave. Pya’e ohexa kwaa nhande-rehe nhande rekoha. Jajapose va’e ave oikwaapa voi. Ndikatúi mba’eve okanhy íxugwi. ¹³Hemimoingove gwive ojekwaapa Nhandejáry resa-py. Ha’e katu nhande monhe’ẽ uka va’erā gwovagwy-py, nhande monhe’ẽ uka va’erā peteĩ teĩ nhande kwéry-pe. Upéa-gwi nhandhangareko porā katu nhandéjehe ani hagwā nhahenduse e’ỹ inhe’ẽ. Jarovia tee joty inhe’ẽ.

Pa’i ruvixagwasu-rami voi Hesu

¹⁴Ha Hesu katu Nhandejáry ra’y tee voi. Ha’e ohasa va’ekwe oho-vy yváy-py. Nhande-rehe koty imarangatu ete va’e-py oikeha-rami pa’i ruvixagwasu, oike ave yváy-py Hesu. Nhande-rehe oho upe-py pa’i ruvixagwasu-rami. Upéa-gwi ani pemombe’u e’ỹ teĩ atýra-py Hesu rehegwa nhe’ẽ. Perovia porā tee katu íxupe. ¹⁵Ha’e onhangareko porā nhande-rehe pa’i ruvixagwasu-rami. Oiko ramo va’ekwe ko yvy-py, nhande-rami oiko va’ekwe. Nhande mbojejavyseha-rami ave, ombojejavyse mo’ā va’ekwe oiko-vy íxupe Satanás. Nhande-rami jepe oiko va’ekwe, ndojejavýi joty voi oiko-vy va’ekwe. Upéa-gwi hape-gwi nhande resa rerova ukase ramo, nhande poriahuvereko kwaa voi ha’e. Jahasa asy jave, nhande, ha’e imandu’a gwekokwe-rehe nhande poriahuvereko-vy. ¹⁶Upéa-gwi nhamoirũ katu Hesu-pe. Ha’e ogwapy haty-py ogwapy oĩ-vy. Nhatĩ e’ỹ reheve nhamoirũ íxupe nhande rexakwaa reihaty-pe. Nhande poriahuvereko va’erā. Nhaikotevẽ ramo, ha’e nhande pytygwõ va’e voi.

5 ¹Ko’ánga amombe’u-ta peẽ-my pa’i ruvixagwasu rehegwa nhe’ẽ Hesu-pe pemoirũ hagwā petĩ e’ỹ reheve. Nhande pa’ũ-gwi ojeporavo pa’i ruvixagwasurā. Upéi nhamoĩ íxupe nhande rekovía omba’apo hagwā Nhandejáry-pe. Jaipota ome’ẽ Nhandejáry-pe hemimbota. Jaipota ome’ẽ íxupe ijukapyrā pono nhande rereko asy, hekovía omboyke hagwā nhandéhegwi nhande rembiapo vaikwe. ²Upe pa’i ruvixagwasu ko yvy pygwa nhande-rami ojejavý va’e. Ohekombo’ese íxupe ave anháy ohesa rerova uka hagwā ójehe.

* 4.8 Dt 31.7; Js 22.4

Nhande kwéry-rami oiko-gwi, oiporiahuvereko kwaa ojevavy va'e-pe. Hi'arandu e'y va'e-pe ae ogwereko porã. ³Upéixa ramo ome'ê-ta ramo Nhandejáry-pe nhane rembiapo vaikwe-rehe ijukapyrã, tome'ê ranhe ave ójehe ójehe gwarã.

⁴Ndoikói avave pa'i ruvíxagwasu ramo ojéhegwi rei. Onhemboete ukase-gwi rei ndoikói. Ohenói ae íxupe Nhandejáry pa'i ruvíxagwasu ramo oiko hagwã. Upéixa voi ohenói va'ekwe myamyri Arão pa'i ruvíxagwasu oiko hagwã.*

⁵Upéixa ete Cristo ave katu Nhandejáry remienói voi. Ndoikói pa'i ruvíxagwasu-rami onhemboete ukase-gwi. Nhandejáry remimoingo ae voi ha'e. Upéixa he'i Cristo-rehe Nhandejáry kwatia nhe'ê:

"Nde ko xe ra'y tee voi. Ko'ây katu amombe'u-ta enterovêa-pe: Ko va'e xe ra'y tee voi"

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. ⁶Upéi he'i jevy Nhandejáry kwatia nhe'ê:

"Nde ko ereiko meme va'erã pa'i ruvíxagwasu-rami. Myamyri Melquisedeque reko-rupi ereiko va'erã opa e'y reheve"*

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. Upéixa ramo onhe'ê-py mante ndoikóiry voi pa'i ruvíxagwasu-rami. Nhandejáry remimoingo ae. ⁷Oiko jave va'ekwe nhande-rami ko yvy ári, ojerure rure Nhandejáry-pe onhe'ê omondo mondo-vy. Hasê jave ojerure íxupe. Nomanoséi-gwi ojahe'o-vy ojerure ojéupe oresende kwaa va'e-pe. Oração ojapo ramo, ohendu inhe'ê Túvy. Gwu remimbota ojapose-gwi, ohendu voi gwa'yry nhe'ê ave Túvy. Nomanoséi jepe, ojapose joty Gwu-pe hemimbota. ⁸Ta'yry jepe, ohasa asy oiko-vy. Ohasa asy jave Gwu reko rupive pive-ma oiko, Gwu remimbota gwive ojapopa ete-ma oiko-vy. ⁹Ha upe rire katu Nhandejáry he'i va'ekwe íxupe onhemboagwyje rire, oiko-ma inhe'ê renduha gwive resende harã. Nhane moingoveharã oiko, hendive jaiko meme ete hagwã. ¹⁰Ha'e Nhandejáry remimoĩ pa'i ruvíxagwasu-rami oiko hagwã, Melquisedeque reko-rupi oiko hagwã hemimoĩ voi.

Penhangareko katu pendéjehe pono pejehesa rerova uka

(1 Co 3.1-2; 14.20; Ef 4.14-15)

¹¹Heta oĩ Melquisedeque rehegwa nhe'ê oromombe'u va'erã. Ha ko'anga katu hasy xe-vy aikwaa uka hagwã peẽ-my Melquisedeque rehegwa nhe'ê, napene arandu porãvéiry-gwi. ¹²⁻¹⁴Are-ma aikwaa uka uka mo'ã peẽ-my aiko-vy. Ma'erã ndapeikwaái araka'e. Ma'erã ndapeikwaa ukái araka'e pende re'yí kwéry-pe. Ha ko'anga katu onhembo'e e'y va'e-rami peiko-ma joty. Peẽ, peikotevê jevy pene mbo'eharã-rehe onhepyrũ jevy pene mbo'e-vy Nhandejáry rehegwa nhe'ê-py. Nhane mitã'i ho'u va'e kamby. Kakwaa va'e remi'urã ndo'úi. Upéixa mitã'i reko-rupi oiko va'e, kamby ho'u va'e-rami voi oiko. Ndoikwaái vyteri tekoha porã, ivai para'e iporã para'e nde'íry oiko-vy voi ha'e. Ha okakwaa va'e katu kakwaa va'e rembi'u ho'u kwaa voi. Upéixa ete hi'arandu va'e kakwaa va'e rembi'u ho'u va'e-rami oiko. Areve-ma oiko-gwi arandu-rupi, inharandu porãve-ma oikwaa hagwã tekoha porã, iporã para'e, ivai para'e oikwaa porãmba voi ha'e. Ha peẽ katu kamby ho'u verei va'e vérami joty peiko. Mitã hi'arandu e'y va'e-rami joty peiko.*

* 5.4 Êx 28.1 * 5.5 Sl 2.7 * 5.6 Sl 110.4 * 6.13-14 Gn 22.16-17

6¹⁻² Upéa-gwi anive nhanhombo'e mbo'e gwí ojerovia ramo va'e pegwarã nhe'ê-rehe. Nhambo'e mbo'e hagwe-rami jevy nome'ëiry voi nhanhombo'e jevy. Penhombo'eve eve ae katu jaikwaa porãve rãve rei hagwã nhande-vy gwarã nhane arandu porãve hagwã. Ne'írá ogwerovia tee va'e-pe: "Pejerovia katu Nhandejáry-rehe" ja'e. "Perova katu pende rekoha tujakwe" ja'e íxupe kwéry. Jaikwaa uka íxupe nhanhemongaraiha. Inhakã ári nhande po nhamoiha jaikwaa uka ave íxupe. "Oikove jevy va'erã omano va'ekwe" ja'e ave íxupe. "Ojapo japo va'ekwe-rehe ogwereko va'erã enterovéa-pe Nhandejáry" ja'e ne'írá ogwerovia tee va'e-pe. ³Áy jaikwaa porãve rãve ae katu nhande-vy gwarã nhe'ê nhane arandu porãve hagwã nhande. Ha Nhandejáry nhane mo'aranduse ramo katu, nhahendu va'erã upéa nhe'ê. ⁴⁻⁶Pejeapysaka porã katu xe nhe'ê-rehe. Oĩ omo'arandu va'e íxupe mo'ã, arakatu-py oiko va'e-rami mo'ã oiko. Nhandejáry remime'ê ome'ê va'ekwe íxupe. Ipy'a-py Nhe'ê Marangatu tee va'e oiko-ma va'ekwe. Áygwa avave ohexa e'ý va'e Cristo rembiapo porã rexahare voi. "Iporã porã nipo ra'e Nhandejáry nhe'ê" he'i ojohu porã-vy. Upéa rehegwa Cristo rape-gwi ova ramo, ndikativéi-ma jarova uka jevy íxupe hekoha. Ojere-ma ramo Nhandejáry ra'y-gwi, yma ogwereko hagwe-rami jevy ogwereko Cristo-pe. Okurusugwasu-rehe ojuka íxupe va'ekwe-rami oiko íxupe upe íxugwi ojere va'e. Ojapose va'e ojapo jevy Cristo-rehe. Atýra-py omotĩ íxupe onhembohory-vy hese. ⁷Áy amombe'u-ta peẽ-my arandu rehegwa nhe'ê temitý rehegwa nhe'ê-rami. Oime yvy. Upe-py oky oky rire omohu'ũ porã íxupe. Upéi omohenhói porã temitý íjáry-pe. Upéa yvy Nhandejáry omoporãve rãve upe gwembiapokwe. ⁸Ha omohenhói e'ý ramo katu íjáry-pe, okakwaa henhói-vy ramo jai nhuatĩ reheve, onhemitý rei ra'e. Ojaty hagwe-rehe rei opyta. "Anive erembohoky teĩ" he'i-ta para'e íxupe Nhandejáry. Ndoipotavéi henhói. "Tata-py ohapy va'erã" he'i-ta para'e íxupe Nhandejáry. ⁹Upéa nhe'ê amombe'u-ma peẽ-my penhangareko porã hagwã pendéjehe tape porã-gwi pejehesa rerova e'ý hagwã. Ha xe re'ýi kwéry, ahexa kwaa porã-ma pende-rehe pende rekoha porã: "Ndovaléi ojáry-pe" nda'e mo'ãi joty pende-rehe. "Ohovasa porã-ma va'erã íxupe Nhandejáry" ha'e-ta ae joty pende-rehe. "Ohepy-vy oresende-ma va'erã íxupe" ha'e-ta xe pende-rehe. ¹⁰Hekoha porã voi Nhandejáry. Ndahesarái mo'ãi voi pene rembiapo porã-gwi. Pehayhu íxupe peiko-vy. Pehayhu-gwi peipytygwõ va'ekwe hero-viaha kwéry-pe. Ko'ánga ete peve peipytygwõ peiko-vy íxupe kwéry. Upe pene rembiapo-gwi ndahesaráiry va'erã Nhandejáry. ¹¹Aipota peteĩ teĩ pene kyre'ý peipyhy hagwã tape porã Hesu ou jevytaha áry peve. Ndapejeréi ramo íxugwi, pehexa va'erã pene remiha'arõ Hesu ou jevy ramo. ¹²Ndaipotái pene ate'ý. Oi ogwerovia ku'a ku'a e'ý va'e. Ojere e'ý reheve ogwerovia tee oiko-vy. Ome'ê va'erã íxupe Nhandejáry, "Ame'ê va'erã peẽ-my" nde'i reíry va'ekwe. Upe va'e rehegwa tapehekora'ã katu íxupe. Upeixagwa reko-rupi ae tapeiko katu.

He'i ete hagwe-ramima ojapo voi Nhandejáry

¹³Yma va'ekwe Nhandejáry, "Orohovasa va'erã" nde'i reíry va'ekwe Abraão-pe. "Xe ha'e hagwe-ramima ajapo va'erã" he'i ete va'ekwe. Ha Nhandejáry-gwi ndaipóri tuvixave va'e. Upéa-gwi ha'e ae gwéry-py "Orohovasa va'erã" he'i ete va'ekwe Abraão-pe.

¹⁴ “Nda'e reíry-ta nde-vy”
he'i.

“Orohovasa va'erã. Ne remiarirõ joapyri pyri ambohe'ýi va'erã” he'i ete Abraão-pe. ¹⁵Upéi oha'arõ tee tee va'ekwe Nhandejáry nhe'ê. Oha'arõ rire oiko va'ekwe íxupe Nhandejáry he'i hagwe-rami. ¹⁶Ha nhande kwéry katu, “Ajapo va'erã katu xe ha'e hagwe-rami” ja'e ramo, imbarateve va'e réry ae jaiporu. “Héry-py ajapo va'erã voi xe ha'e hagwe-rami” ja'e. Upéixa ja'e ramo, nanhamombe'u mbe'u reíry ojóupe. ¹⁷Upéixa ete, “Peê-my gwarã ame'ê va'erã peê-my” he'i ramo Nhandejáry, oikwaa uka porãseve nhande-vy okambia e'ýha onhe'ê. Upéa oikwaa uka porãve rãve hagwã nhande-vy, “Naxe nhe'ê reíry, imbarate voi xe nhe'ê. Xe réry-py xe ajapo va'erã xe ha'e hagwe-rami” he'i. ¹⁸Upéixa ramo Nhandejáry, “Xe ha'e hagwe-rami ajapo va'erã” he'i ramo “Xe réry-py ajapo va'erã” he'i ramo ave ha'e, ndajapúiry voi. Inhe'ê apu e'ý va'e ha'e. Nhande mbopy'agwapy-ma Nhandejáry. Hesendeharã oĩ ha-py pya'e oripara hagwã oho-vy ojapura va'ekwe-rami voi nhande. “He'i hagwe-rami ojapo va'erã” ja'e kwaa ojóupe nhamoirũ-gwi íxupe. Upéixa ja'e omombaraete-gwi nhande py'a. ¹⁹⁻²⁰Inhe'ê nhaha'arõ tee jave, imbarate voi nhande py'a nhande kyhyje e'ý reheve. Nhande py'amirĩ e'ý reheve nhaha'arõ inhe'ê. Ndajajehesa rerova ukái inhe'ê-gwi. Ipokatu voi ha'e inhe'ê, ijapu e'ý va'e voi ha'e. Nonhekambiáiry voi inhe'ê. Ko yvy-py oĩ va'ekwe Nhandejáry koty py-py ao-py ijopiapyre. Tuvixa ijopiaha nhande jokoharã pono jaike rei koty imarangatu ete va'e onhegwahẽ e'ý ha-py. Áy katu nhagwahẽ va'erã jaha-vy Nhandejáry ae oiko ha-py. Ndaiporivéi-ma nhande jokoharã. Upe pete ogwahẽ ranhe va'ekwe Hesu oho-vy nhande-rehe ha-py. Upe pete oho-ma oiko hagwã pa'i ruvixagwasu-rami. Melquisedeque reko-rupi oiko meme va'erã pa'i-rami nhande-rehe ha-py.

Melquisedeque amyrĩ rehegwa nhe'ê

7 ¹Áy amombe'u-ta peê-my Melquisedeque amyrĩ rehegwa nhe'ê. Oiko araka'e Salém tetã ruvixagwasu ramo. Pa'i ramo oiko araka'e. Nhandejáry Tupãgwasu rembigwairã oiko araka'e. Ha'e ohogwaitĩ va'ekwe Abraão amyrĩ-pe. Abraão ojuka ra'e gwĩ mburuvixagwasu ipoxy va'e-pe. Ha upéi katu ojuka rire upe mburuvixa ipoxy va'e-pe, ou jevy-ma gwóga-py. Upe-ma ramo gwóga-koty ou jevy-ma ramo, ou ohogwaitĩ íxupe va'ekwe Melquisedeque. Upéi he'i íxupe: “Nhandejáry tande rovasa” he'i Abraão-pe. ²Upe ramo Abraão omboja'o ja'o mburuvixa ijukapyre mba'ekwe gwive ome'ê hagwã Melquisedeque-pe íxupe gwarã. Décima parte ome'ê íxupe. Cada dez-gwi oipe'a peteĩ ime'ê-vy íxupe nueve oheja hagwã ojóupe. Upéixa décima parte he'i va'e ome'ê íxupe. Upe íxupe ome'ê ranhe va'e héry ranhe voi Melquisedeque. Melquisedeque he'ise nhande ruvixagwasu hekoha porã va'e. Melquisedeque oiko araka'e Salém tetã ruvixagwasu ramo. Nhande ruvixagwasu nhane mbopy'agwapyhaty voi-pe he'ise upéa héry. ³Ndajaikwaái kiva'e po araka'e túvy isy ave. Kiva'e po araka'e hembypy nomombe'úi Nhandejáry kwatia nhe'ê. Ndajaikwaái ave mba'e óra po oiko araka'e, araka'e po omano ave ndajaikwaái voi. Ha'e oiko meme pa'i ramo, opa e'ý reheve oiko ha'e. Nhandejáry ra'y tee Cristo rekoha-rupi oiko voi. ⁴Pejeapysaka porã katu xe nhe'ê-rehe. Gwembieraha va'e omboja'o Abraão heraha-vy mburuvixa amyrĩ

mba'ekwe rehegwa ome'e hagwā íxupe. Décima parte ome'e íxupe gwarā. Nhandejáry pegwarā-ma ome'e íxupe. Ha Abraão nhane rembypy voi, ha'e tuvixa mba'e voi. Ha Melquisedeque-pe katu ome'e joty íxupe gwarā hembie-raha-gwi. Upéa-gwi Melquisedeque tuvixave va'e nipo ra'e íxugwi.

⁵Áy amombe'u-ta peē-my Levi amyrī remiarirō joapyri pyri rehegwa nhe'e. Ha'e kwéry ave Abraão amyrī remiarirō joapyri pyri voi. Ha'e kwéry pa'i ramo oiko-ma va'ekwe. He'i va'ekwe gwe'yí kwéry-pe: “Moisés amyrī nhe'e-gwe pejapo katu. Peiko katu hemimombe'ukwe-rupi. Peme'e katu ore-vy pene remimboja'okwe ore-vy gwarā” he'i gwe'yí kwéry-pe. He'yí Abraão remiarirō joapyri pyri ramo jepe, he'i joty gwe'yí-pe upe nhe'e. ⁶Ha Melquisedeque katu ndaha'éí upe pa'i kwéry re'yí, ndaha'éí Levi remiarirō kwéry va'e. Nda-ha'éí, “Xe orohovasa va'erā” he'i Nhandejáry íxupe va'e Abraão-rami. Pa'i kwéry re'yí ndaha'éí ramo jepe, Moisés amyrī nhe'e-py gwemimboja'o ome'e íxupe va'e e'yí ramo jepe, ome'e joty íxupe Abraão gwemimboja'o. Décima parte he'i va'e ime'e-vy omboja'o joty íxupe. “Nhandejáry tande rovasa katu” he'i ave Abraão-pe. ⁷Ha “Nhandejáry tande rovasa” he'i va'e tuvixave va'e gwembihovasa-gwi. Gwembihovasa va'e-gwi tuvixave va'e ohovasa va'e. Upéa nhe'e ndaipóri “Ijapu” he'i va'erā hese. Anhetegwa voi upéa nhe'e. Upéa-gwi upe myamyrī Melquisedeque tuvixave va'e voi Abraão amyrī-gwi. ⁸Pejeapysaka porā jevy katu xe nhe'e-rehe. Upe “Peme'e katu ore-vy pene remimboja'o ore-vy gwarā” he'i va'ekwe, nhande-rami oiko va'ekwe omano va'erā voi. Ha upe mburuvixagwasu katu, Abraão ome'e va'ekwe íxupe va'e hemimboja'okwe, upe va'e oikove voi. “Omano-ma va'ekwe” nde'íry hese Nhandejáry kwatia nhe'e. ⁹⁻¹⁰Ha myamyrī pa'i Levi-pe, hemiarirō-pe ave katu ome'e me'e íxupe va'ekwe he'yí gwemimboja'okwe. Ha Levi katu, upe mburuvixagwasu-pe ome'e va'e-rami ave. Tamoigwasu Abraão ohogwaiti ramo upe mburuvixa Melquisedeque, ome'e va'ekwe Melquisedeque-pe gwemi-mboja'okwe. Upéixa ramo ne'írá vyteri oiko ramo jepe, hemiarirō Levi ome'e joty mburuvixa-pe. “Tamói ome'e ramo, ome'e va'e-rami ave” ja'e Levi-rehe.”

¹¹Ha Nhandejáry omoingo va'ekwe Levi amyrī hemiarirō kwéry-pe ave pa'i kwéry ramo, judeu rembypy oiko porā hagwā ha'e gwekoha-rupi. Upe pa'i kwéry oipytygwō tygwō rei judeu rembypy-pe. Ha nonhemboagwyjéi va'ekwe Nhandejáry he'i va'ekwe íxupe. Moisés remimombe'ukwe tekoha-rupi rei oiko ramo, nomboagwyjéi va'ekwe Nhandejáry nhe'e oiko-vy. Heroagwyjeharāgwe. Omboagwyje ramo ra'e, ndojekwaavéi arā ra'e pa'i ambue Melquisedeque rekoha-rupi oiko-vy ra'e. Oiko meme arā ra'e gwí pa'i kwéry Levi remiarirō Arão amyrī rekoha-rupi. ¹²Ha gwí pa'i kwéry omba-'apo rei va'ekwe judeu kwéry omboagwyje hagwā mo'a Nhandejáry nhe'e. Upéa-gwi Nhandejáry ohekoviarōse ramo pa'i rekoha, ohekoviarō ave Moisés remimombe'ukwe tekoha. Ndaipokatuvéi-ma upe tekoha rehegwa nhe'e pa'i ramo nhane moingo hagwā. Ijapy-ma voi nhande-vy upe tekoha. ¹³Ha Nhandejáry Hesu-rehe katu he'i:

“Nde ko ereiko meme va'erā pa'i-rami”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'e. Myamyrī Levi ndaha'éíry tamói, Hesu ramói. Hesu re'yí nomba'apói Nhandejáry róga-py. Omoka'e-vy Nhandejáry-pe

nomba'apói he'ýive. ¹⁴Ha myamyri Judá katu Nhandejáry Hesu ramói voi. Judá remiarirō joapyri pyri-pe “Peiko katu pa'i ramo” nde'íry Moisés amyri. Upéa-gwi Nhandejáry Hesu ndoikói gwí Levi amyri remiarirō pa'i kwéry reko-rupi. Pa'i ambue-rami ae ha'e oiko-ma va'ekwe.

Hesu oiko va'ekwe peteĩ pa'i ambue-rami.

Melquisedeque rekokwe-rupi oiko va'ekwe

¹⁵Amombe'uve-ta peẽ-my peikwaa porãve hagwã pa'i ambue rehegwa nhe'ẽ. Ojehexa uka-ma va'ekwe peteĩ Melquisedeque ramigwa. Pa'i ambue-rami ojehexa uka. ¹⁶Pa'i Levi remiarirō e'ỹ voi ha'e. Upéa-gwi ndoikói outro pa'i kwéry-rami. Oiko ha'e ae pa'i ruvixagwasu-rami nomanovéi hagwã oikove jevy-gwi. ¹⁷Upéa-rehe he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Nde ko ereiko meme va'erã pa'i-rami. Melquisedeque amyri rekovia ereiko va'erã”

he'i íxupe. ¹⁸⁻¹⁹Ha ãy katu ndaipokatuvéi-ma yma gware remimombe-'ukwe tekoha. Yma Moisés remimombe-'ukwe-rupi oikose va'ekwe mo'ã. Nomboagwyjéi-ma va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ. Upéa-gwi oiko rei va'ekwe upe tekoha-rupi. Naimbaraetevéi yma gware he'i va'ekwe. Ha ko'anga katu iporãve nhande-vy gwarã nhande nhaha'arō tee va'e-pe. Upe pa'i ambue Nhandejáry irũ ramo nhane moingo va'e-rehe ãy katu jajerovia voi. ²⁰Outro kwéry onhemoingo va'ekwe-rami nomoingói pa'i-rami Hesu-pe Nhandejáry: “Xe réry-py ha'e ete-ta peẽ-my. Peiko katu pa'i-rami” nde'íry outro kwéry-pe. ²¹Ha Hesu-pe katu he'i:

“Xe ae xe réry-py nda'e reíry-ta nde-vy. Eiko katu pa'i-rami”

he'i ete íxupe.

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Xe ha'e hagwe-rami voi ajapo va'erã, he'i. Xe réry-pyma ajapo va'erã, he'i onhe'ẽ-vy. Nakambiáiry va'erã voi katu xe xe nhe'ẽ, he'i ójehe Nhandejáry. Ereiko meme va'erã pa'i-rami erepa e'ỹ reheve” he'i Hesu-pe Nhandejáry.

Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ²²Yma va'ekwe, “Xe nhe'ẽ renduha-pe ahovasa va'erã” he'i ramo nhande-vy, nhamoporã voi va'ekwe onhonhe'ẽ va'ekwe. Ha ko'anga katu, iporãve voi nhande-vy inhe'ẽ. “Omano-gwi xe ra'y, orohovasa vasa-ma va'erã” he'i nhande-vy. Upéa nhe'ẽ iporãve nhande-vy. ²³Gwí outro kwéry onhemoingo va'ekwe pa'i ramo. Upéi omano va'ekwe. Upéi hekovia onhemoingo jevy va'ekwe. Ohekoviārō arō meme va'ekwe oiko-vy. Upéa-gwi heta oĩ va'ekwe. ²⁴Ha Hesu katu nomanovéi-ma. Upéa-gwi ha'e oiko meme va'erã pa'i ruvixagwasu-rami. Ohekoviārō e'ỹ va'erã voi íxupe Nhandejáry. ²⁵Upéa-gwi héry-py Nhandejáry-gwi nanhemoagwí va'e gwive jaju-vy nhane resende kwaapa voi Hesu indive jaiko porã meme hagwã. Nhande-rehe ojerure rure va'erã Nhandejáry-pe oiko meme-vy. Nomanovéi-ma va'erã voi ha'e opa e'ỹ reheve. ²⁶Upéixa ramo, pa'i ruvixagwasu-rami oiko Hesu. Nhane rekotevêha tee voi ha'e. Ha'e ko heko marangatu tee va'e. Ojejavý e'ỹ va'e voi ha'e, onhemongy'a e'ỹ va'e voi ha'e. Ogwerojeupi-ma va'ekwe íxupe Nhandejáry yvate yváy-py oiko hagwã ondive, “Ojejavý e'ỹ va'e voi ko ha'e” he'i hagwã hese. ²⁷Outro kwéry pa'i ruvixagwasu kwéry-rami e'ỹ katu ha'e. Ha'e kwéry ome'ẽ me'ẽ Nhandejáry-pe ójehe ijukapyrã

omboyke uka ranhe hagwā ojéhegwi gwembiapo vaikwe. Upéi gwe'yí kwéry-rehe ave ome'ê me'ê jevy Nhandejáry-pe ijukapyrã. Ha ha'e kwéry hembia-pokwe ndaha'éí Hesu rembiapo-rami. Ha'e nonheme'ê py'í py'íry va'ekwe. Peteĩgwe mante onheme'ê-ma va'ekwe peteĩgwe ojejúka uka hagwā, Nhandejáry omboyke hagwā enterovéa-gwi hembiapo vaikwe. Peteĩgwe anho mante ha'e onheme'ê. Ha upe rire katu nonheme'êvéi-ma. ²⁸Yma gwí outro kwéry onhemoingo va'ekwe pa'i ruvíxagwasu ramo Moisés remimombe'ukwe-rupi. Pa'i ruvíxagwasu ramo jepe, ojejavý joty va'ekwe. Ha upe rire katu:

“Xe ha'e hagwe-rami oromoingo va'erã pa'i-rami. Xe réry-py ereiko va'erã”

he'i gwa'yry-pe Nhandejáry.

Ha'e ojejavý e'y va'e. Áy oiko meme va'erã Nhandejáry ndive omboagwy-jepe rire inhe'ê.

Nhande-vy onhemoingo va'ekwe Hesu pa'i ruvíxagwasu-rami

(2 Co 3.6)

8 ¹Peẽ-my ha'ese va'e a-rami. Oĩ nhande-vy pa'i ruvíxagwasu-rami onhemoingo va'ekwe. Melquisedeque rekovía onhemoingo va'ekwe. Áy ha'e ogwapy-ma oĩ-vy Nhandejáry Tupãgwasu tuvixave va'e ogwapy haty yke-rehe ijakatúa-koty. ²Nhande rekovía omba'apo pa'i ruvíxagwasu-rami. Nhandejáry ojapo uka íxupe va'e ojapo. Koty imarangatu ete onhegwahẽ e'y ha-py omba'apo. Upe-py ha'e omba'apo haty-py ndaha'éí ao gwigwa koty ramigwa tembiapokwe rei. Nhandejáry rembiapokwe voi upe koty oĩ va'e. Upe-py ha'e ojapo Nhandejáry he'i va'e gwive íxupe ojapo hagwā. ³Gwí outro kwéry pa'i ruvíxagwasu gwive onhemoingo va'ekwe ome'ê hagwā Nhandejáry-pe ime'êpyrã ijukapyrã ave. Upéixa ete Hesu ndoikói arã pa'i ruvíxagwasu-rami ra'e, mba'eve ndogwerekói ramo ra'e Nhandejáry pegwarã ome'ê va'erã. ⁴Ko yvy-py ha'e oiko vyteri ramo ra'e, ndoikói arã ra'e pa'i-rami. Upéixa nanhai-kotevéi arã ra'e hese. A-py ko yvy-py heta oĩ pa'i ime'êpyrã Nhandejáry-pe ome'ê va'erã. Judeu rekoha-rupi ome'ê me'ê hikwái. ⁵Yváy pygwa koty tee-py nomba'apói hikwái. Yvy-py ae omba'apo hikwái. Ao gwigwa koty-py omba'apo va'ekwe. Upe ao gwigwa koty ndaha'éí koty tee. Upe koty tee ra'anga mante voi upe yvy pygwa koty. Upéixa ave he'i myamyri Moisés rehegwa nhe'ê. Yma va'ekwe upe ao gwigwa koty omopu'ã-ta ramo, oha'anga íxupe Nhandejáry:

“Yvyaty ári nhaime ramo, ahexa uka kuri nde-vy ha'anga. Áy ejapo

katu ha'e ramigwa ao gwigwa koty xe aha'anga hagwe-rami nde-vy”*

he'i íxupe va'ekwe Nhandejáry. ⁶Ha áy katu Hesu-pe nomomba'apo ukái koty tee ra'anga-py. Koty tee-py voi oíke ha'e. Upéixa ave iporãve voi nhande-rehe Hesu rembiapo ha'e kwéry hembiapo-gwi. “Orohovasa porãve rãve va'erã” he'i ramo Nhandejáry nde'i reíry nhande-vy. Iporãve Hesu rembiapo yma gware rembiapo-gwi. Ha'e kwéry nanhane moingo teéíry va'ekwe Nhandejáry irürã. Hesu ae katu nhane moingo tee-ma Gwu irürã. ⁷Yma gware nhane moingo kwaa ramo ra'e Nhandejáry irürã, nanhaikotevé jevýi arã ra'e inhi-rürã nhane moingoharã ambue-rehe. ⁸Ha yma gware rembiapo katu ndojohu porãi Nhandejáry. Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê:

* 8.1 Sl 110.1 * 8.5 Êx 25.40

“Ogwahê va'erã ou-vy xe amombe'u jevytaha áry, he'i Nhandejáry. Israel re'ýi kwéry-pe amombe'u jevy va'erã hembiaapo pyahurã. Judã re'ýi kwéry-pe ave amombe'u va'erã. Xe nhe'ê ojapo ramo katu, túvy-rami areko va'erã íxupe kwéry, he'i Nhandejáry. ⁹Yma va'ekwe amombe'u va'ekwe tamoigwasu kwéry-pe hembiaaporã. Túvy ohupi heraha-vy va'e-rami gwa'ýry, anohê heraha-vy va'ekwe. Egito yvy-gwi anohê va'ekwe íxupe kwéry heraha-vy. Upe-ma ramo amombe'u va'ekwe íxupe kwéry hekorã kwéry. Ha ha'e kwéry katu ndojapóiry va'ekwe xe ha'e hagwe-rami. Upéa-gwi napenavéi rei-ma hese kwéry va'ekwe, he'i Nhandejáry. ¹⁰Ha ko'ángã ae katu xe namombe'u jevy jevy mo'ávêi-ma íxupe kwéry amombe'u hagwe-rami hekorã, he'i. Ha'e kwéry heko pyahurã íxupe amombe'u va'erã a-rami, he'i Nhandejáry. Amo'arandu va'erã íxupe, he'i. Amomandu'a meme hagwã íxupe xe rembihaikwe oĩ vérami arã ipy'apy-py. Upéixa-gwi ojapose va'erã xe nhe'ê, he'i. Ijaryrã voi xe. Xe re'ýirã voi ave ha'e kwéry. ¹¹Entéro va'e gwive xe kwaa va'erã. Mitã gwive ituja va'e gwive, igwaigwĩ va'e gwive ave xe kwaa va'erã voi. Upéa-gwi, Pemboypy katu Nhandejáry rekoha, ndaiporivéi he'i va'erã. Gwapixa mbo'eháry, gwe'ýi mbo'eháry ndaiporivéi-ma va'erã. ¹²Ojejavý rire, hembiaapo vai rire, aiporiahuvareko va'erã íxupe. Naxe mandu'avéi-ma va'erã hembiaapo vaikwe-rehe”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê. ¹³“Heko pyahurã amombe'u va'erã” he'i Nhandejáry. Upéixa ramo, ijapy-ma nipo ra'e upe tekoha yma he'i ojapo hagwã va'ekwe. Ha ijapy rei va'e-pe katu pya'e omokanhý va'erã Nhandejáry.

**Yma gware pa'i kwéry hembiaapo porã jepe pa'i ruvixagwasu-rami
hembiaapo porãve nhande-vy Hesu**

9 ¹Ha yma gware Moisés remimombe'ukwe-rupi omboete Nhandejáry-pe. Koty omboete haty tembiapokwe rei-py omboete íxupe. ²Omopu'ã va'ekwe lona gwigwa koty mokõi va'e. Jaíke ypy ha-py héry va'e koty marangatu. Upe-py oĩ va'ekwe tataendy'y. Oĩ va'ekwe ave apyka. Apyka ári omoĩ mbojape imomarangatupyre Nhandejáry-pe omboete-vy. ³Upéi koty imarangatu va'e kupe-py joty oĩ va'ekwe ao-py ijopiapyre tuvixa va'e. Ao tuvixa va'e-py ijopiapyre jahasa ramo ave, jaíke-ma koty imarangatu ete va'e-py, nhégwahê e'ý ha-py. ⁴Upe-py koty imarangatu ete va'e onhégwahê e'ý ha-py oĩ va'ekwe ouro-gwi ijapopyre apyka ramigwa “altar” he'i héry va'e. Hi'ári pa'i ohapy va'ekwe omotimbo hagwã Nhandejáry-pe hyakwã iporã va'e imohyakwã porãve hagwã. Upe-py oĩ ave va'ekwe yvyra-gwi ijapopyre mba'e rryru ouro-py ijapeugwãpyre, “arca do acordo” he'i héry va'e. Hye py-py onhemoi va'ekwe mba'e rryru mixĩ va'e ouro gwigwa ijapopyre. Ha'e hye py-py katu oĩ “maná” héry va'e. “Arca do acordo” rye py-py onhemoi va'ekwe ave Arão amyri pykokakwe omoĩ. Upe yvyra ipiru va'ekwe. Nhandejáry nhe'ê-py ae hoky jevy-ma katu va'ekwe. Omoĩ va'ekwe ave “arca do acordo” rye py-py mokõi ita pehêgwe. Nhandejáry remimombe'ukwe omoĩ hese. ⁵Upe imba'e rryru ári oĩ va'ekwe Nhandejáry rembigwái ra'anga ouro-gwi

ijapopyre ipepo va'e héry va'e "querubim". Upe-py, "Nhandejáry kwaa ukaha" he'i "Jaikwaa-ma katu Nhandejaryha" he'i hese. Hi'ári oipysa va'ekwe opepo. Ipepogwy-py onhohé va'ekwe nhande-rehe ijukapyre rugwy. Ha upe rire katu Nhandejáry omboyke va'ekwe nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe, nanhane mbohasa asyvéi-ma hagwā. Peteĩ teĩ upéa rehegwa nhe'ê namombe'u mo'ávéi āy. ⁶Upéixa ramo va'ekwe pa'i kwéry oike ike koty imarangatu va'e gwembiaporā ojapo hagwā. ⁷Ha ikupe-py koty imarangatu eteve va'e-py katu ndoikéiry voi pa'i kwéry. Pa'i ruvixagwasu anho mante oike upe-py. Ndaipóri outro oike va'e. Ha'e ndoike meméiry. Peteĩgwéte oike peteĩ ro'ly-py. Ha'e ndoike reíry. Ijukapyre rugwy reraha-vy mante ha'e oike upe-py Nhandejáry-pe ome'ê hagwā. Ojehegwa ome'ê, he'ýi kwéry rehegwa ave ome'ê omboyke ukapa hagwā íxugwi hembiaapo vaikwe. Oikwaa e'ý reheve hembiaapo vaikwe gwive omboyke uka ave íxugwi. ⁸⁻⁹Upéa-py nhane mbo'e Nhe'ê Marangatu tee va'e oikwaa uka hagwā nhande-vy yma gware he'ise va'e. Opu'ā joty jave upe lona gwigwa koty va'ekwe ndojepe'ái vyteri va'ekwe ijopiapyre upe koty imarangatu ete va'e-py jaike hagwā. Upe lona gwigwa koty he'i yma gware-pe ojapo hagwā. Yma gware remimopu'ákwe āygwa-pe gwive oikwaa uka hagwā ave mba'éixa jaike-ta jaha-vy Nhandejáry ha-py. Upe koty omopu'ā va'ekwe jaikwaa porā hagwā Nhandejáry rembiapokwe āygwa pegwarā ave. Yma gware ome'ê me'ê Nhandejáry-pe hemime'ê me'ê ijukapyrā ave. Ha ome'ê rire katu nonhemopotĩmbáiry voi ipy'a. ¹⁰Yma gware rekoha-rupi oiko va'e hi'upy e'ý va'e-rehe opena eterei. Ojahuha-rehe, onhemopotĩha-rehe opena. Upe tekoha nhande rete pegwarā mante iporā, ndaha'úi nhande py'a pegwarā. Anhetegwa-ma va'ekwe upe tekoha rehegwa nhe'ê. Omoatyrōmba peve enterovéa-pe Nhandejáry, ipokatu joty. Ha upéi katu ijapy-ma ave katu upe tekoha.*

¹¹Ha ko'ānga katu ojekwaa-ma ou-vy Cristo. Nhande rovasa porā-vy pa'i ruvixagwasu rekokwe oiporu. Nhande-vy pa'i ruvixagwasu-rami iporāve va'e Cristo. Koty tee-py ojapo oiko-vy gwembiaporā. Ko yvy-py tembiapokwe rei gwy-py nomba'apói. Yváy pygwa koty tee-py ae omba'apo oiko-vy. Koty tee yvy pygwa e'ý-rami, lona gwigwa e'ý-rami yváy-py koty. ¹²Upéixa Cristo oike-ma va'ekwe yváy pygwa koty imarangatu ete va'e-py. Peteĩgwe oike va'ekwe ha upe rire katu noséiry oike jevy hagwā koty-py. Upe-py ndoikéi kavara rugwy, vaka ra'y rugwy ave reraha-vy ome'ê hagwā Nhandejáry-pe nhane rembiapo vaikwe-rehe. Ha'e ae gwugwy avyte-py oĩ rire, ojejuka uka-vy, gwugwy ogweraha va'e-rami oike koty-py oho-vy, nhane resende hagwā, jaiko meme hagwā Nhandejáry ndive. ¹³Ha yma gware katu ha'e ae gweko-rupi oiko-gwi, oipyhy pyhy va'ekwe kavara rugwy vaka rugwy ave. Upéi vaka ra'y ohapy rire, oipyhy tanimbu. Upéi gwĩ ou va'e onhemopotĩ hagwā omoĩ hembipyhy hete-rehe. Gwĩ hete onhemongy'a va'e-rehe omopotĩ hagwā omoĩ. Hembipyhykwe omoĩ hese.* ¹⁴Upe yma gware rekoha anhetegwa tee voi va'ekwe ha ko'ānga katu iporāve voi Cristo rembiapo. Mymba rugwy ndogwerahái koty-py. Gwugwy avyte-py ae omano Nhandejáry-pe gweko marane'ý me'ê-vy. Nhe'ê Marangatu tee va'e-rupi onheme'ê íxupe ijukapyre vérami. Upéa-gwi gwugwy-py omopotĩ nhande py'a nhandéhegwi

oipe'a hagwā nhande reko tujakwe jaiko hagwā Nhandejáry hekove tee va'e rekoha-rupi. Upéa-gwi nhande rereko porã porã voi Cristo. Ha'e ojejuka uka-gwi nhande Nhandejáry remienói va'e jaiko. Nhande py'a-py gwise jaja-pose hemimbota Nhandejáry-pe. * ¹⁵ Yma va'ekwe, "Ahovasa porã meme va'erã xe remienói-pe" nde'i reíry voi araka'e nhande-rehe. Áy Cristo nhe'ê-py, hese ha-py ave, he'i hagwe-rami ome'ê va'erã nhande-vy nhande-vy gwarã. Moisés amyri remimombe'ukwe-rupi jaiko ramo jepe, jajejavy joty va'ekwe jaiko-vy. Ndajajapopáiry joty va'ekwe yma he'i hagwe-rami. Ha áy katu nhande-rehe Cristo omano-gwi, oipe'a-ma nhandéhegwi nhande reko tujakwe. Nhane rembiapo vaikwe omboyke nhandéhegwi. Upéixa ramo Cristo-rehe ha-py ae nhande-vy gwarã opa e'ỹ va'erã ome'ê arã nhande-vy. * ¹⁶⁻¹⁷ Jaikove vyteri ramo, nhamoi kwatia-rehe nhane nhe'ê. Kiva'e va'e-pe pa opyta-ta xe mba'e mba'ekwe ja'e jahai-vy kwatia-rehe. Upe kwatia nhe'ê ne'írá vyteri ovale nhande jaiko jave. Ha nhamano rire katu, ipokatu-ma va'erã voi. Upéa-gwi kwatia upeixagwa ndovaléi ndajaikwaái ramo ihaihare omanoha. Jaikwaa tee-ma ramo ae, ovale voi. ¹⁸ Upéa-gwi yma va'ekwe, "Xe nhe'ê renduha-pe gwise ahovasa va'erã" he'i va'ekwe Nhandejáry. He'i jave, ne'írá ipokatu va'ekwe. Ha upe rire katu vaka ra'y ojuka uka rire katu, ipokatu-ma va'ekwe nhande-vy. Anhetegwa voiha jaikwaa-ma. ¹⁹ Ha Moisés amyri katu omombe'u ppy va'ekwe yma gware-pe tekoha porã. Nhandejáry remimombe'ukwe gwise omombe'u. Upéi ogweru va'ekwe vaka ra'y rugwy y ndive. Upéi oipyhy yvyrá'i hissopo héry va'e. Ovexa ragwekwe pytã va'e oipyhy ave. Upéi ha'e-py ombohavy hugwy Nhandejáry kwatia nhe'ê-rehe. Kente kwéry-rehe ombohavy ave. Mba'e rugwy ombohavy hese. ²⁰ Ombohavy jave he'i upe pygwa-pe: "Nde'i reíry voi ko va'e nhe'ê. Hugwy-py ipokatu-ma peê-my. Nhandejáry remimombe'ukwe anhetegwa-ma voi" he'i Nhandejáry kwatia nhe'ê-rehe. * ²¹ Hugwy hese ombohavy hagwe-rami, ombohavy jevy Moisés upe ao gwigwa koty-rehe. Nhandejáry mboete-vy nhane rembiporu-rehe gwise ombohavy hugwy. * ²² Judeu reko Moisés remimombe'ukwe-rupi oiko va'e-pe haimete ndaipóri ijukapyre rugwy e'ỹ reheve onhemopotĩ va'e. Nomboykéi Nhandejáry nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe ijukapyre rugwy onhehẽ e'ỹ reheve. Nonhehẽiry nomopotĩry.

Cristo ojejuka uka-gwi omboyke-ma nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe

²³ Ijukapyre rugwy e'ỹ reheve onhemopotĩry va'ekwe upe ao gwigwa koty pygwa gwise. Yváy pygwa koty tee va'e ra'anga voi upe koty. Yváy pygwa koty tee ra'anga rei ramo jepe, onhemopotĩry hugwy e'ỹ reheve. Ha yváy pygwa onhemopotĩ iporãve va'e-py. ²⁴ Ha Cristo katu ndoikéiry va'ekwe upe koty teko rei remimopu'ákwe-py. Upe koty yváy pygwa koty tee ra'anga mante upe koty. Upe-py ndoikéiry voi va'ekwe ha'e. Oike ae oho-vy yváy-py áy ojehexa uka hagwā Nhandejáry-pe nhande-rehe ha-py. Nhandejáry rovagwy-py oĩ nhande-rehe. ²⁵ Yma gware pa'i ruvixagwasu oike ike koty imarangatu onhegwahẽ e'ỹ ha-py. Peteigwe petei ro'y-py oike. Ijukapyre rugwy reraha-vy oike koty-py. Ha Cristo katu ndohóiry voi upe-py onheme'ẽ jevy jevy hagwā Nhandejáry-pe. ²⁶ Onheme'ẽ jevy jevy ramo ra'e, ohasa asy

jevy jevy arā ra'e. Yvy nhepyrū gwive ko'anga ete peve omano mano joty arā ra'e oiko-vy. Heta ohasa asy asy hagwe rekovía, āy ojekwaa-ma. Yma gware rekoha gwive ijapy rei-tama ramo va'ekwe, upe-ma ramo hi'óra-py ojehexa uka-ma va'ekwe omboyke hagwā nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe nhande-rehe ojejuka uka-vy. ²⁷Nhandejáry nhe'ē-py nhande kwéry nhamano hagwā áry-py nhamano va'erā. Ha upe rire katu nhande rereko va'erā Nhandejáry nhane rembiapo apokwe-rehe. ²⁸Upéixa ete peteigwe ojejuka uka-ma va'ekwe nhande kwéry rembiapo vaikwe omboyke hagwā. Ha upe rire katu ndojehexa ukavéi-ma va'erā ha'e kwéry hembiaapo vaikwe-rehe omano hagwā. Ojéupe oha'arō tee va'e-pe katu ojehexa uka jevy va'erā oresende hagwā.

10 ¹Judeu rekoha Moisés remimombe'ukwe ndaha'úi Nhandejáry rekoha teerā-rami. Gwembiaporā renonderā oikwaa uka yma gware-pe Nhandejáry. Iporā ete va'erā rehegwa nhe'ē ne'írā vyteri omombe'upa porā íxupe. Oikwaa hagwe-rami omombe'u íxupe. Tenonderā oikwaa uka rei íxupe. Oha'anga rei ojéupe hagwe-rami ha'e kwéry hikwái. Ha'e kwéry ome'ē me'ē Nhandejáry-pe ijukapyrā ome'ē me'ē íxupe. Peteĩ ro'y rire, ome'ē jevy íxupe. Peteĩ ro'y ohasa rire ome'ē jevy íxupe. Upe Nhandejáry mboeteha judeu reko-rupi oiko va'e ndikatúiry onhemopotĩ tee. ²Onhemopotĩ tee ramo ra'e, “Xe py'a ky'a joty” nde'íry ramo ra'e, nome'evéi arā Nhandejáry-pe ijukapyrā ra'e. ³Ha ome'ē me'ē joty Nhandejáry-pe ijukapyrā. Ha hexahare imandu'a ndu'a joty opy'a ky'aha-rehe hikwái. ⁴Vaka rugwy-py rei nhandemopotĩ ukase ramo, “Xe py'a potĩ-ma” ndaja'éiry voi arā nhandéhehe kwéry. Kavara rugwy-py rei nhamboyke ukase mo'á ramo nhane rembiapo vaikwe, nomboykéiry voi nhandéhegwi Nhandejáry. ⁵Upéa-rehe Cristo ko yvy-py ojehexa uka-tama ramo gwete omano va'erā reheve ou-vy, he'i va'ekwe Nhandejáry-pe a-rami he'i:

“Gwĩ nde-vy ijukapyrā ime'ēpyrā ave ndereipotavéi-ma. Ijukapyrā rekovía eremoĩ xe reterā. ⁶Ijukapyrā ome'ē ramo nde-vy pa'i kwéry hembiaapo vaikwe-rehe, hembihapykwe ome'ē ramo ave, ndererohoryvéi-ma hembiapokwe, hembihapykwe ave. ⁷Upe-ma ramo, ha'e nde-vy. Xe renonderā ahexa jepe, aju-ma, xe Járy. Aime-ma ne remimbota apo hagwā, ha'e joty. Xe rekorā-rehe nde kwatia nhe'ē he'iha-rami ajapo va'erā”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē Hesu nhe'ē mombe'u-vy. ⁸He'i ypy Nhandejáry kwatia nhe'ē:

“Ndereipotái gwĩ ijukapyre ime'ēpyre ave. Gwĩ hembihapykwe, hembiaapo vaikwe repy mo'á ave ndererohoryíry voi”

he'i. Hembihapykwe jepe ndogwerohoryíry. Upe va'e Moisés remimombe'u-kwe-rupi oiko va'e remime'ē voi. Nomopotĩ te'éiry-gwĩ ndogwerovy'áiry. Yma gware rekoha jepe, ndogwerohoryí hembiaapo. ⁹Upéi he'i jevy:

“Aju-ma, xe Járy, aime-ma ne remimbota ajapo hagwā”

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē Hesu nhe'ē mombe'u-vy. Upéixa yma gware remime'égwe-rehe, “Ijapy-ma” he'i. “Ipy'a kwéry nomopotíry voi ra'e” he'i hese Nhandejáry. Hekovía omoĩ Cristo reko: “Pene mopotĩ hagwā ojejuka uka va'ekwe” he'i Nhandejáry nhande reko omombe'u-vy. ¹⁰Nhandejáry oipota

va'ekwe gwive ojaopopa voi Cristo. Gwete reheve peteigwe onheme'emba-ma íxupe. Omano hagwā onheme'e íxupe. Upéa-gwi Nhandejáry-pe onheme'e-gwi, nhane moingo-ma kuri gweko irũ teerã.

¹¹Yma gware pa'i kwéry opu'ã-ma oi-vy lona gwigwa koty-py Nhandejáry róga kakwaa-py ave. Pa'i upe-py ojaopo japo gwembiaporã. Ijukapyrã ime'ëpyrã ave ome'e me'e. Ome'e rire, ome'e hagwe-rami ome'e jevy. Ndaijapýi ome'e-vy. Ome'e me'e ramo jepe, nonhemopotĩry he'ýi kwéry py'a. Nomboy-kéi íxugwi hembiaapo vaikwe. ¹²Ha Cristo katu nhane rembiapo vaikwe omboyke hagwā-rehe, peteigwe mante ojejuka uka va'ekwe. Nomano jevy jevýiry. Nhane mopotĩ tee-gwi, jaiko meme va'erã Nhandejáry ndive japa e'ý reheve. Onheme'e rire Nhandejáry-pe, ogwapy-ma va'ekwe ijyke-rehe ija-katúa-koty oi-vy. Onhembotuvixave va'e ogwapy haty-pyma ogwapy oi-vy. ¹³Áy upe-py ogwapy oi-vy. Oha'arõ oi-vy Nhandejáry-pe. Ija'e'ýha-rehe ombopu'aka-ta Nhandejáry íxupe. ¹⁴Peteigwe onheme'e ramo, Nhandejáry reko irũrã-pe omopotĩmba ete-ma opa e'ý reheve. ¹⁵"Upéa nhe'e anhetegwa voi" he'i ave Nhe'e Marangatu tee va'e.

He'i ypy va'ekwe:

¹⁶"Heko pyahurã íxupe amombe'u va'erã a-rami, he'i Nhandejáry. Xe rembihaikwe oi vérami arã ipy'apy-py. Amomandu'a meme hagwā íxupe xe remimombe'ukwe-rehe amo'arandu va'erã íxupe. Upéixa-gwi ojaopose va'erã xe nhe'e"

he'i Nhandejáry kwatia nhe'e. ¹⁷Upéi he'i jevy:

"Naxe mandu'avéi-ma hembiaopokwe-rehe oteko avy avy eterei rire. Hembiaapo vaikwe amokanhy ukapa-ma va'erã"

he'i Nhandejáry kwatia nhe'e. ¹⁸Upéixa-gwi nhane rembiapo vaikwe omboy-kepa rire, nanhaikotevêvéi-ma nhande-rehe onheme'e jevy va'erã-rehe.

Nhanhemo'agwĩ katu Nhandejáry-gwi nhamoirũ hagwā

(Ef 3.11-12; Hb 4.16; 6.4-6)

¹⁹Iporã katu, xe re'ýi kwéry, nhagwahẽ jaha-vy Nhandejáry oiko haty-py. Hugwy reheve omano-gwi Hesu, upe koty marangatu ete onhegwahẽ e'ý ha-py oike va'e-rami jaiko voi nhande py'amirĩ e'ý reheve. Ndaiporivéi-ma nhande jokoharã. ²⁰Hesu nhande rerahaha va'erã Nhandejáry-pe. Ha'e oiko meme nhande rape apo pyahu hagwā nhande-vy nhagwahẽ hagwā jaha-vy Nhandejáry renda-py. Upe ao-py ijopiaha tuvixa va'e ohasa oike oiko-vy va'e-rami ave nhande reraha Nhandejáry-pe. Hesu rete-rehe voi he'i upe ao-py ijopiaha. Ojejuka uka-ma jave Hesu, ojepe'a va'ekwe upe ao-py ijopiahagwe. Nhande jokoharã ndaiporivéi. ²¹Nhande-vy gwarã oi pa'i ruvixagwasu-rami Nhandejáry róga-rehe onhangareko va'e. ²²Upéa-rehe nhanhemo'agwĩ agwĩ katu Nhandejáry-gwi jaha-vy nhande reko apu e'ý reheve. Jajerovia ku'a ku'a e'ý reheve nhanhemo'agwĩ katu íxugwi jaha-vy. Nanhande py'a ky'avéi-ma hagwā nhane mopotĩ. Y potĩ-my yma gware onhembojahu va'ekwe-ramima nhane mbohete resakã-ma va'ekwe ojeúpe Nhandejáry. Upéa-gwi nhanhemo'agwĩ katu jaha-vy Nhandejáry-pe. ²³Atýra-py nhamombe'u jaiko-vy Nhandejáry he'i hagwe-rami ojaopo va'erã. Jarovia porãve rãve katu upe

nhe'ë, “Ojapo va'erā katu he'i hagwe-rami” ja'e Nhandejáry-rehe. Upéa-gwi, “Ojapo-ta para'e, tapa ndojapo mo'ái” ani ja'e teĩ hese. Nhamombe'u katu jarovia tee va'e. ²⁴Ani jajoteta teta teĩ. Nhapena ae katu ojóhe jajohayhu rei hagwā nanhopytygwō hagwā. ²⁵Oĩ Hesu reroviaha va'e ndohói voi ojogwe-roaty ramo heroviaha kwéry. Ani oho e'ỹ va'e reko-rupi jaiko teĩ. Nhanhomombaraete katu nhande nanhomboaty aty-vy. Ja'e ae katu ojóupe: “Nhandejáry Hesu ou jevytaha áry hi'agwī-ma nipo ra'e” ja'e joty ojóupe. Upéa-gwi nanhomombaraete katu nanhomboaty atyve-vy jajehesa rerova uka e'ỹ hagwā. ²⁶Oĩ nhande-vy ijukapyre Nhandejáry omboyke hagwā nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Ha nhande nhane mo'arandu rire, jajejavyse-gwi rei jajejavy jevy ramo katu, nhane arandu teĩ, jaikwaa teĩ anhetegwa. Ndoikovéi-ma nhande-vy ijukapyrā Nhandejáry omboyke hagwā mo'ā nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. ²⁷Upéixa jaiko ramo, ndajaiko porávéi-ma. Nhande kyhyje ojehu va'erā nhande-vy jaikwaa-vy: “Xe ambojevy-ma nipo ra'e Nhandejáry-pe. Upéa-gwi xe rereko-ma va'erā xe rembiapokwe-rehe” ja'e. “Tata ipoxy va'e-py xe hundi va'erā” ja'e arā nhandéhehe nhane renonderā jaikwaa-vy. ²⁸Gwī Moisés amyri' nhe'ë rendu e'ỹha-rehe, “Tojejapi katu ita-py tojejuka” he'i hese yma gware. “Hembiapo vai-ma” he'i ramo hese mokōi, mbohapy hexahare, ndoiporiahuverekóiry íxupe, pya'e ojuka va'ekwe. ²⁹Ha Nhandejáry ra'y Cristo nhe'ë-rehe opyrū va'e katu, mba'éixa po ogwereko va'erā āy Nhandejáry íxupe? Ombohasa asyve va'erā íxupe. Cristo rugwy-py onhemopotĩ rire jepe Nhandejáry re'ýirā oiko hagwā jepe, nomomba'evéi-ma Cristo rugwy. Omomba'e rei-ma Cristo-pe. “Omano rei” he'i mo'ā hese. Nhe'ë Marangatu tee va'e-pe ombojevy voi. Hembiayhu jepe, ombojevy íxupe hendusere'ỹ-vy. Mba'éixa po ogwereko va'erā íxupe Nhandejáry. ³⁰Jaikwaa voi Nhandejáry rekoha:

“Xe ko enterovéa-pe ahepy va'erā”

he'iha jaikwaa voi.

“Enterovéa-pe xe ae areko va'erā hembiapo apokwe-rehe”

he'iha jaikwaa voi ave.

“Nhandejáry ogweru va'erā gwovagwy-py gwe'ýi kwéry-pe omonhe'ë hagwā íxupe”

he'i ave Nhandejáry kwatia nhe'ë. ³¹Nde pyhy ramo Nhandejáry hekove tee va'e, nde rereko asy-vy, ne mongyhyje eterei voi arā. Ivai eterei arā nde-vy. Nderejekapái arā íxugwi, nerekanhíy arā íxugwi. Upéa-rehe tanhanhangareko porā katu nhandéhehe.

³²Aipota pene mandu'a jevy pende rekokwe-rehe. Are-ma pende resape rire Nhandejáry pene mo'arandu-vy, pehasa asy va'ekwe. Ha pehasa asy ramo jepe, ndapeváiry joty va'ekwe Cristo rape-gwi. ³³Oĩ pene pa'ũ-my atýra-py onhe'ë rei rei va'ekwe hese. Entéro hexapyrāpyrā-rupi pende rereko asy va'ekwe. Oĩ pene pa'ũ-my hembiereko asy va'e-pe omoirūse va'e. Opeha hese-gwi omoirū íxupe. ³⁴Ha preso onhemoi va'e katu ohasa asy jave pemoirū íxupe. Pene mba'e kwéry osakea ramo heraha-vy, napemboasýi joty hembieraha. Ogwerahapa ramo jepe, pevy'a joty kuri. “Oĩ joty nhande-vy

gwarā opa e'ŷ va'e" peje joty kuri pendejéupe. Peē-my gwarā peikwaa voi. Upéa-gwi pevy'a joty kuri peiko-vy. ³⁵Pende py'amirī e'ŷ reheve Nhandejáry reko irū ramo peiko ramo, ome'ē va'erā peē-my pene rembiapo porā repyrā. Upéa-gwi ani penhembopy'amirī uka teī kuri. ³⁶Aníke pejehesa rerova uka teī peiko-vy. Pejapo ae katu Nhandejáry remimbota he'i hagwe-rami ojapo hagwā pende-rehe. ³⁷Upéixa he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē:

"Ange hi'are e'ŷ reheve ogwahē-tama ou-vy ou va'erā. Ndahi'are mo'ai voi. ³⁸Xe re'ŷi ipy'a potī va'e xe rerovia-gwi, oikove va'erā. Ha xéhegwi ojehesa rerova uka va'erā oī ramo katu, ndarohorŷi va'erā íxupe"

he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē. ³⁹Ha nhande kwéry katu ndaha'ei nhanhehundi hagwā jajeheha rerova uka va'erā mombyry Nhandejáry-gwi jaiko hagwā. Jarovia-ma ae Nhandejáry-pe nhande py'a gwive nhane resende hagwā.

Iporā katu jarovia tee voi Nhandejáry-pe

11 ¹Jarovia tee ramo, "Anhetegwa voi nhane remiha'arō" ja'e. "Jahexa e'ŷ ramo jepe, jaikwaa voi oikoha" ja'e jarovia tee-gwi íxupe. ²Yma gware nhane rembypy ogwerovia tee-gwi ojohu porā íxupe kwéry Nhandejáry. Imandu'a porā hese kwéry. ³Inhe'ē jarovia-gwi, ja'e "Onhe'ē-py rei ombojehu va'ekwe ojéupe ko yvy ha áry ave Nhandejáry" ja'e. Hexapyrā gwive ojapo-ma ramo va'ekwe, ndaipóri hambiporukwe. Upéa-gwi jaikwaa voi Nhandejáry ombojehu rei va'ekwe.*

⁴Oī va'ekwe yma gware nhane rembypy héry va'e Caim, tyvŷry héry va'e Abel. Ha tyke'ŷry katu ime'ēpyrā ome'ē va'ekwe Nhandejáry-pe. Upéi tyvŷry ome'ē va'ekwe íxupe ijukapyrā. Nhandejáry-pe ogwerovia tee-gwi ome'ē íxupe. Ha Nhandejáry ojohu porā tyvŷry remime'ēgwe. Ha tyke'ŷry remime'ēgwe katu ndojohu poráiry voi. Ha tyvŷry-rehe katu he'i, "Xe rerovia tee-gwi, heko-rupi oiko ipy'a potī reheve" he'i tyvŷry-rehe Nhandejáry. Enterove va'e imandu'a porā hese hikwái. Yma omano va'ekwe tyvŷry Abel. Omano jepe, onhe'ē vérami joty oī-vy. Ogwerovia tee-gwi íxupe, nhane mandu'a meme herakwā-rehe.*

⁵Ha myamyri Enoque ave ogwerovia tee va'ekwe Nhandejáry-pe. Ogwerovia tee-gwi, nomanói va'ekwe Enoque. Imanoha rāgwe-py, Nhandejáry ogweraha rei íxupe. Upéa-gwi ndotopavéi-ma íxupe. Ne'irā vyteri ogwerojeupi íxupe heraha-vy ramo, ogwerohory íxupe Nhandejáry, he'i Nhandejáry kwatia nhe'ē.* ⁶Ogwerovia e'ŷ reheve, avave-pe ndogwerohorŷi Nhandejáry. Nhamoirüse ramo Nhandejáry-pe, "Oī voi Nhandejáry" ja'e va'erā hese. "Ha'e nhande rovava va'erā, jaheka tee ramo íxupe" ja'e ave hese. Upéa nhe'ē nhamombe'u e'ŷ ramo, nanhamoirüiry va'erā voi íxupe. Tekotevê jarovia tee ae íxupe nhamoirü hagwā íxupe. Jarovia e'ŷ ramo, nanhamoirüiry va'erā íxupe.

⁷Ha Noé amyri katu ogwerovia tee va'ekwe Nhandejáry-pe. Upéa-gwi ogwerovia tee-ma ojéupe omombe'u va'e. Ohexa e'ŷ reheve jepe henderā omombe'u-ma íxupe Nhandejáry. Upéixa-gwi ojapo va'ekwe kanoagwasu Nhandejáry nhe'ē rendu-vy. Ha upe rire katu ovu ramo y, onheresende-ma ha'e-py. Hóga pygwa gwive onheresende ave. Upéixa ha'e ogwerovia

* 10.37-38 Hc 2.3-4 * 11.3 Gn 1.1-31 * 11.4 Gn 4.3-10 * 11.5 Gn 5.21-24

oiko-vy-gwi, ojekwaa poräve va'ekwe yvypóry-rehe ogwerovia e'ýha. Ogwerovia-gwi, "Ípy'a potí-ma" he'i hese Nhandejáry.*

⁸Ha myamyri Abirão katu ogwerovia tee-gwi, ohendu va'ekwe Nhandejáry nhe'ê ohenói ramo íxupe. Ohendu-gwi ova oho-vy outro yvy-koty. "Ame'ê va'erã nde-vy nde yvyrã" he'i hagwe-py íxupe ova va'ekwe oho-vy. Gwetã oheja oho-vy ha ki-koty po oho-ta ndoikwaái oho hagwã. Nhandejáry omondose ha-py íxupe oho. ⁹Ogwerovia tee-gwi, ogwahê rire Nhandejáry omondo hagwe-py, upe yvy-rehe rei oiko. "Ame'ê va'erã nde-vy" nde'i reiry íxupe Nhandejáry. Upe he'i ojéupe hagwe-rupima oiko. Yvy oyvy e'ýrupi oiko va'e-rami oiko. Ao gwigwa óga gwy-rupi oiko. Hendive oiko ta'ýry Isaque, hemiarirõ Jacó ave. Ta'ýry-pe, hemiarirõ-pe ave, "Ame'ê va'erã nde-vy nde yvyrã" he'i va'ekwe íxupe Nhandejáry. He'i ojéupe hagwe-pyma äy oiko hikwái.* ¹⁰Ha Abirão katu oha'arõ arõ oiko-vy va'ekwe oiko hagwã upe tetã tee yváy pygwa-py. Nhandejáry he'i hagwe-ramima oiko upe tetã. Ha'e ae hembiaapo voi. Upéa ra'arõ arõ-vy, ao gwigwa óga gwy-rupi oiko joty va'ekwe. ¹¹Ha hembireko Sara ogwerovia tee ave. Ogwerovia tee-gwi, omemby e'ýha ogwenogwaigwĩ-ma jepe, ituja-ma teĩ iména, ogwerovia joty oiko-vy Nhandejáry nhe'ê. Upéa-gwi oiko-ma va'ekwe imemby. Nhandejáry he'i va'ekwe ogwerovia-gwi, oiko-ma imemby.* ¹²Ituja eterei ramo jepe Abirão, omano va'erã-rami oiko ramo jepe, oiko joty va'ekwe ta'ýry. Upéi heta heta hemiarirõ joapyri pyri. Ha'e anho ramo jepe, heta eterei-ma hemiarirõ onhemboe'ýi oho-vy. Heta heta jasytata pyhare. Ygwasu rembe-rehe heta eterei oĩ yvy ku'itĩ ndajaipapapai va'e. Upéixa ete heta eterei onhemboe'ýi ave Abirão remiarirõ joapyri pyri.* ¹³Omano ramo jepe Abirão, omano ramo jepe ta'ýry, hemiarirõ ogwerovia tee joty. Omano jave, ne'írá ome'ése va'e ome'ê íxupe. Ne'írá ome'ê íxupe he'i va'ekwe. Mombyry-gwi ohexa va'e-rami, ogwero-vy'a Nhandejáry ojéupe ome'ê va'erã. "Ko yvy-rehe jaiko rei oyvy e'ýrupi oiko va'e-rami" he'i ojéupe hikwái. ¹⁴Upéa he'i va'e, "Nhande yvy teerã jaheka jaiko-vy" he'i ojéupe hikwái. Upéixa-gwi hexahare oikwaa voi ome'ê-ta va'ekwe ijyvyrã íxupe kwéry. ¹⁵Naimandu'avéi-ma vyvkwerehe osê oho-vy va'ekwe-gwi. Imandu'a jevy ramo ra'e, ome'ê arã ra'e oho jevy hagwã oyvykwe-py. Ha naimandu'avéi-ma gwembie-jare-rehe. ¹⁶Gwendarã iporäve va'e ae katu ohexa nga'u hikwái. Yváy pygwa gwenagwã-py oho hagwã-rehe ikyre'ý ete voi hikwái. Oĩ va'ekwe henagwã Nhandejáry rembiapo. Ogwerovia tee-gwi nomotĩry va'ekwe oiko-vy Nhandejáry-pe. "Ha'e ko Nhande Ru tee voi" he'i ramo hese, anhetegwa voi. Upéixa-gwi nomotĩry Nhandejáry-pe.

¹⁷Ogwerovia tee-gwi, oipota Nhandejáry ojekwaa poräve Abirão amyri rekoha. Upéa-gwi ohoko johu va'ekwe íxupe. Upéi Nhandejáry nhe'ê-py ojuka-ta mo'ã ime'ê-vy gwa'ýry Isaque. Are-ma, "Oromboe'ýi va'erã" he'i ramo jepe íxupe Nhandejáry, nahakate'ýi joty va'ekwe gwa'ýry peteĩmi oiko va'e-rehe.

¹⁸"Oiko va'erã nde ra'ý Isaque remiarirõ joapyri pyri" he'i ramo jepe íxupe Nhandejáry, ojuka-ta mo'ã joty ime'ê-vy gwa'ýry. ¹⁹"Xe ra'ý ojejuka rire, omoingove kwaa jevy va'erã íxupe Nhandejáry" he'i joty

* 11.7 Gn 6.13-22 * 11.8-9 Gn 12.1-8; Gn 35.27 * 11.11 Gn 18.11-14; 21.2

* 11.12 Gn 15.5-6; 22.17

ojeúpe Abraão. Ha ojejuka e'ŷ ramo jepe, onhemoingove jevy va'e vérami oiko jevy joty.*

²⁰Ha upe rire katu okakwaa va'ekwe ta'ŷry Isaque. Upe ramo, ogwero-via tee-gwi, “Anhetegwa amombe'u-ta. Nde rovasa va'erã Nhandejáry” nde'i reíry gwa'ŷry-pe Jacó Esaú ndive. Oiko va'erã omombe'u íxupe.* ²¹Ogwero-via tee-gwi, omano-ta ramo ta'ŷry Jacó, “Anhetegwa amombe'u-ta nde-vy. Nde rovasa va'erã Nhandejáry” he'i mokõi gwemiarirõ José ra'y-pe, opyko-kaha-rehe ojepytaho opu'ã onhembo'y-vy omboete hagwã Nhandejáry-pe.*

²²Ogwerovia tee-gwi, omano-ta ramo Jacó ra'y José, “Xe re'ŷi Israel kwéry ova jevy va'erã oho-vy Egito yvy-gwi” he'i omombe'u-vy. “Peho ramo, peraha katu ave xe akãgwe peho-vy pemoingatu jevy hagwã pegwahẽ hagwã-py” he'i gwe'ŷi kwéry-pe ojapo uka-vy.*

²³Ogwerovia tee-ma va'ekwe Nhandejáry-pe myamyrĩ Moisés ru isy ave. Oiko-ma ramo ta'ŷry, “Mitã porã voi oiko” he'i hese Moisés-rehe. Ha mburuvixagwasu ojuka ukase mo'ã ramo íxupe, ndokyhyjéi joty túvy isy ave. Ogwerovia tee-gwi, ojuka e'ŷ hagwã mbohapy jasy onhomi tee imoĩ-vy. Mburuvixa-gwi onhomi tee imoĩ-vy.*

²⁴Ha Moisés katu ogwerovia tee va'ekwe Nhandejáry-pe. Upéa-gwi okakwaa rire, “Xe ae ndaikosevéiry mburuvixa Faraó rajy memby ramo” he'i ójehe.* ²⁵“A-py aiko ramo, sapy'a ete mburuvixarã-rami aiko va'erã” he'i ójehe. “Upéixa aiko ramo, aiko teĩ arã ajerero'hory rei va'erã Nhandejáry nhe'ẽ rendu e'ŷ-vy” he'i ójehe. “Ha xe katu ndaiko mo'ãi upéixa” he'i. “Nhandejáry re'ŷi-pe ae-ma xe amoirũ-ta” he'i. “Ojerereko asy ramo hikwái, hendive xe rereko asy va'erã ave” he'i ójehe Moisés. ²⁶“Upéixa xe ajerereko asy ramo jepe, iporã ave xe-vy” he'i ójehe. Imandu'a meme ojeúpe gwarã-rehe. Ojeúpe Nhandejáry remime'ẽrã gwenonde-py ogwerekõ. Nhandejáry remime'ẽrã-rehe imandu'a. Upéa-gwi he'i, “A-py Egito-py heta opamba'e areko” he'i. “Ha xe rembiereko iporãve xe ahejapa, Nhandejáry rembipo-ravo re'ŷi reko-rupi xe aiko hagwã” he'i ójehe. “Hese onhe'ẽ rei reiha-rami, xe-rehe tonhe'ẽ rei rei ave” he'i Cristo ou va'erã-rehe. ²⁷Ogwerovia tee-gwi, ova oho-vy Egito yvy-gwi. Mburuvixagwasu remimbota e'ŷ-rupi oiko. Ipoxy ramo jepe, ndaikyhyjéi joty íxugwi. Nhandejáry jahexa e'ŷ va'e-pe ohexa va'e-rami joty oiko. Upéa-gwi ndojehesa rerova ukái joty íxugwi. Hape meme joty oipyhy oiko-vy.* ²⁸Ogwerovia tee-gwi, Egito-gwi ova-tama ramo, omoĩ ypy va'ekwe arete héry va'e páscoa, “Pembohayvi katu pene rokẽ ári iju-kapyre rugwy” he'i gwe'ŷi kwéry-pe. “Ani pembohayvi e'ŷ teĩ” he'i. “Ou arã ojuka-vy peteĩ teĩ otopa va'e mitã kwimba'e ypykwe gwive gwĩ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa oporojuka va'ety he'i va'e. Tugwy ohexa oĩ ramo pene rokẽ-rehe, ohasa rei arã oho-vy ijukaharãgwe” he'i gwe'ŷi kwéry-pe.* ²⁹Ogwerovia tee-gwi, Moisés re'ŷi kwéry ohasa va'ekwe oho-vy ygwasu pytã oje'eha. Yvy ete-rupi ohasa oho-vy va'e-rami ohasa oho-vy hikwái. Upéi hapykwerigwa Egito pygwa ohasase mo'ã. Ohapykwe segi mo'ã ha ndoha-sáiry. Y mbyte-rupi oho jave, ojaho'i onhapymimba-ma íxupe kwéry y.*

* 11.17-19 Gn 22.1-14; 21.12 * 11.20 Gn 27.27-29,39-40 * 11.21 Gn 47.31-48.22

* 11.22 Gn 50.24-25; Êx 13.19 * 11.23 Êx 2.2; 1.16,22 * 11.24 Êx 2.10-15

* 11.27 Êx 2.14-15 * 11.28 Êx 12.12-13,21-30 * 11.29 Êx 14.21-31

³⁰⁻³¹ Ogwerovia tee-gwi nhane rembypy Israel kwéry ogweroajere Jericó tetâ oho-vy hikwái. Peteĩ semana ogweroajere oho-vy. Ha upe rire katu ho'apa ijokoha. Oikepa upe-py Israel kwéry ojuka hagwã Nhandejáry nhe'ê renduse e'ỹha-pe. Ha ndojukapáiry upe tetâ mygwa-pe. * Peteĩ kunha Raabe héry va'e, ikwimba'ese ramo jepe, ha'e ohendu joty Nhandejáry nhe'ê. Upéa-gwi onheresende joty. Ogwerovia tee-gwi, gwĩ soldado henonde-rupi ogwahẽ nhemi ou-vy ohexa va'ekwe-pe, "Pegwahẽ katu" he'i joty ra'e íxupe. Oimeha nomombe'úi joty ijukaharã mo'ã-pe. *

³² Heta amombe'u kuri gwĩ Nhandejáry reroviaha rehegwa nhe'ê. Āy namombe'upa mo'ãi. Nome'ẽiry xe amombe'upa Gideão rehegwa nhe'ê, Baraque rehegwa nhe'ê, Sansão rehegwa nhe'ê, Jefté rehegwa nhe'ê ave. Namombe'upa mo'ãi Davi rehegwa nhe'ê, Samuel rehegwa nhe'ê ave. Gwĩ Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety rehegwa nhe'ê nome'ẽi xe amombe'u. *

³³ Ogwerovia tee-gwi, onhorairõ va'ekwe outro tetâ mygwa ndive. Onhorairõ rire, ipu'aka hese kwéry. Hembiaipo vai va'ekwe-pe ogwereko asy. Ha'e ae hembiaipo porã. "Arovia tee katu Nhandejáry remimombe'u" he'i tee-gwi, Nhandejáry ojapo hese he'i hagwe-rami. Jagwarete juru omboty pono oisu'u íxupe. * ³⁴ Oĩ tata ipoxy va'e-rehe ipu'aka tata rendy mbogwe-vy va'e. Oĩ kyse-py okutuharã-gwi, onheresende joty va'e. Oĩ onhorairõ jave nonhembopy'amirĩ ukáiry va'e. Onhembopy'agwasu joty oiko-vy. Oĩ soldado kwéry outro vyv-gwi ou va'ekwe ndive onhorairõ ramo, omboripara joty, ipu'aka joty hese. *

³⁵ Oĩ kunha hóga pygwa omano va'ekwe. Ogwerovia tee-gwi, onhemoin-gove jevy íxupe va'ekwe. Oĩ ave heta ojerereko asy eterei rire, ojejuka va'ekwe. Nhandejáry-gwi ojere ramo ra'e, ndojukái arã ra'e. Ha ndováiry joty íxugwi. "Ava e'ỹ rire, iporãve xe rekoha arã xe moingove jevy rire Nhandejáry" he'i ae joty ójehe. * ³⁶ Oĩ onhembohory hese va'ekwe. Ombopi mbopi íxupe va'ekwe. Oĩ onhapytĩ íxupe va'ekwe. Oipokwa heraha-vy íxupe omõĩ hagwã preso va'ekwe. * ³⁷ Oĩ ita-py ojapi íxupe va'ekwe. Oĩ serra-py onhekytĩ va'ekwe imbyte-rupi. Oĩ kyse-py ojejuka va'ekwe. Ombojehesa rerova ukase ramo jepe, ndováĩ joty Nhandejáry-gwi. Gwóga-py ndopytái. Opa-rupi oiko rei. Omonde ovexa ragwe, kavara pirekwe omonde ave oiko-vy. Iporiahu oiko-vy. Ipy'a jopy ojerereko asy ave oiko-vy. * ³⁸ Upéa kente kwéry remimbojevy voi. Omboeteve va'erãgwe-pe omomba'e rei va'ekwe hereko-vy. Tekwaty e'ỹ-rupi oiko, opyta e'ỹ va'e. Yvyaty-rehe ogwata oiko va'e. Hóga e'ỹ va'e. Opa-rupi rei oiko va'e. Ojohu ha-py rei oke va'e. Onhemi nhemi oiko-vy ita kwa-rupi. Yvy kwa-rupi oiko ave. Upéa kwéry omboeteve va'erãgwe-pe, omomba'e rei joty hereko-vy kente kwéry. ³⁹ Upe va'e kwéry yma gware ogwerovia tee-gwi, imandu'a porã hese kwéry Nhandejáry. Imandu'a porã ramo jepe, ne'írá ojapopa joty hese kwéry he'i hagwe-rami. ⁴⁰ Nhande kwéry äygwa nhane ra'arõ joty ojapo porãve hagwã nhande kwéry-rehe. Nhandejáry he'i va'ekwe yma gware-pe nomboagwyjéi va'ekwe. Ha ko'ángá katu äygwa ojapo-gwi inhe'ê, omboagwyje-ma íxupe. "Äygwa rehegwa nhe'ê

* 11.30 Js 6.12-21 * 11.31 Js 6.22-25; 2.1-21 * 11.32 Jz 6.11-8.32; 4.6-5.31; 13.2-16.31; 11.1-12.7; 1 Sm 1.1-25.1 * 11.33 Dn 6.1-27 * 11.34 Dn 3.1-30 * 11.35 1 Rs 17.17-24; 2 Rs 4.25-37 * 11.36 1 Rs 22.26-27; 2 Cr 18.25-26; Jr 20.2; 37.15; 38.6 * 11.37 2 Cr 24.21

onhemboagwyje rire, aroagwyje-ta ave yma gware-pe ahovasa-vy” he’i ojúpe Nhandejáry. Upéa-gwi äygwa ra’arô-vy ne’lrâ ojapopa yma gware-pe he’i hagwe-rami.

Nhandejáry Nhande Ru voi

(Pv 13.24)

12 ¹Yma gware heta eterei ôi Nhandejáry-rehe ojerovia tee va’e. Äy nhande rexaha-rami oiko. Opa-rupi nhande jerekwe-rupi ôi nhande rexaháry. Upéa-gwi jaiko katu ohose ha-py pya’e oripara oho-vy va’e vérami. Pya’e ogwahêse-gwi, ndopyta pytái oripara oho-vy. Ha’e heko-rupi jaiko katu. Gwî oripara va’e omboi oao pya’eve oripara hagwâ. Ha’e omboykeha-rami onhembopohyiharâgwe, upéixa ave nhande nhamboyke nhandéhegwi tekoha vai. Pya’e a’e ipu’akase nhande-rehe tekoha vai. Ani ipu’aka hagwâ-rami tei jaiko. Jaiko porâ meme katu jajeheka uka porâ hagwâ nhande rexaháry-pe. ²Ha Hesu katu nhane renonde-py jareko katu jajehesa rerova uka meme katu jaiko-vy Hesu-rehe. Ha’e ojerovia tee va’e Nhandejáry-rehe. Ogwerovia ku’a ku’a e’y va’e voi ha’e. Hesu rekoha-rami jaiko. Ha’e ojejuka uka-tama ramo kurusu-rehe, ndováí joty va’ekwe Nhandejáry rape-gwi. “Amano rire, anhemoinbove jevy rire, avy’a eterei joty va’erâ” he’i ôjehe Hesu. Upéa-gwi nopenái ôjehe hembiaipo vai va’ety-rami kurusu-rehe ojuka-tama ramo íxupe. Omotî eterei ramo íxupe, nahakate’yî joty ôjehe. Upéa-gwi äy katu ogwapy-ma ôi-vy Nhandejáry akatúa-koty. Ogwapy haty yke-rehe ogwapy-ma ôi-vy. ³Pene mandu’a kena Hesu ojerereko asy hagwe-rehe. Ndai-ja’ei hese hekoha vai va’e ha ndováí joty Nhandejáry rape-gwi. Pene mandu’a kena hese pono pevy’are’y, pono pejehesa rerova uka íxugwi. ⁴Tekoha vai-pe pejoko joko ramo, ne’lrâ pende juka. Upéa-gwi ani kena pende-rehe ipu’aka tekoha vai. ⁵⁻⁶Ani pende resaráí Nhandejáry nhe’ê-gwi. Tajýry, ta’yry-rami pene mbopy’agwapy va’e inhe’ê. He’i Nhandejáry kwatia nhe’ê:

“Nhandejáry onhemonhe’ê joty gwembiayhu kwéry va’e-pe. Xe ra’y, xe rajy, he’i íxupe va’e gwive, túvy-rami ogwereko asy íxupe oheko rerova uka-vy. Upéa-gwi pehendu mani inhe’ê, peê-my onhemonhe’ê jave. Pende rayhu-gwi ae pende rereko asy pende reko rerova uka-vy. Pene mbohasa asy ramo, ani joty kuri pende py’amirî tei.”

Upéixa he’i Nhandejáry kwatia nhe’ê.*

⁷Pehasa asy ramo jepe, pende rereko Nhandejáry gwa’yry-rami joty. Upéa-gwi ani pende py’amirî tei pejerereko asy ramo jepe. “Gwa’yry-rami xe rereko Nhandejáry” peje ae pendéjehe kwéry. Ndoikói mitâ túvy ombohasa asy e’y íxupe va’e oheko rerova uka-vy. ⁸Nane mbohasa asyí ramo ra’e, ta’yry tee ramo nderekói arã ra’e. Túvy e’y va’e-rami ereiko arã ra’e. ⁹Nde ru yvy pygwa ne mbohasa asy ramo jepe, eremboete joty íxupe ereiko-vy. Upéixa nhande ru yvy pygwa-pe nhamboete voi. Aipo ramo Nhande Ru yváy pygwa-pe nhamboeteve katu. Ani pehendu e’y tei íxupe. Penheme’ê katu ae íxupe peiko tee hagwâ hendive. ¹⁰Ha nhande ru yvy pygwa nanhane mbohasa asy aréiry oiko-vy. Nhane mbohasa asyse ramo, sapy’a nhane mbohasa asy. Ha Nhandejáry nhane renohê porâ nhande rereko asy-vy, jaiko marangatu hagwâ

* 12.5-6 Pv 3.11-12; Jo 5.17

heko-rupi. ¹¹ Jajerereko asy jave, ndajarovy'ái voi. “Aiko asy voi” ja'e mo'ã nhandéjehe. Ha upe rire katu Nhandejáry rembiereko asy nhande heko-rupi jaiko. Nhande py'agwapy reheve jaiko. Heko tee-rupima jaiko.

Nhande rekoha a-rami

¹²⁻¹³ Ani pene ate'ỹ teĩ pene mytu'e'ỹ-gwi. Penhemokyre'ỹ ae peho meme hagwã tape porã-rupi. Penhembopy'agwasu katu pendéjehe, peho meme hagwã tape porã-rupi. Upéixa ramo gwĩ ogwerovia ku'a ku'a va'e ndohói arã ogwata porã e'ỹ va'e-rami. Onhepysanga sanga va'e-rami, ndogwatavéi arã. Oho ramo tape vai-rupi, okaráu va'e-rami onhemaxuka va'erã. Peho porã ramo ae, ogwerovia tee-ma va'erã.

¹⁴ Ani pejoteta teĩ. Enterovéa-pe ae pereko porã pende joja porã hagwã. Peiko marangatu katu. Pende reko marangatu e'ỹ reheve ndapehexái arã Nhandejáry-pe. ¹⁵ Penhangareko porã pendéjehe ani hagwã oiko pene pa'ũ-my ojehesa rerova uka va'erã Nhandejáry nhande rexakwaa rei va'e-gwi. Toiko e'ỹ pene pa'ũ-rupi pono pende resa rerovapa ójehe. Upeixagwa-pe he'i temitỹ hái hi'a va'e. Upe temitỹ okakwaa, hi'a. Upéi heta oĩ hi'upy e'ỹ jepe, ho'u joty. Ho'u-gwi ndoiko porávái-ma. Upéa-gwi ani oiko pene pa'ũ-my pende akwaa rerovase va'e gweko-rupi. ¹⁶ Penhangareko porã pendéjehe. Toiko e'ỹ katu pene pa'ũ-my myamyri Esaú rekokwe-rami oiko va'e. Ha'e oĩ kwaa e'ỹ va'e Nhandejáry-rehe nopenáiry oiko-vy. Ha'e túvy ra'y pykwe jepe, ovende joty va'ekwe ojéupe Nhandejáry remime'ërã. Ho'u va'erã-rehe, ombovare'a e'ýharã-rehe ovende joty va'ekwe. * ¹⁷ Ha upe rire katu, “Eme'ẽ mani katu xe-vy nde ra'y pykwe pegwarã eme'ẽ xe-vy” he'i mo'ã gwu-pe. “Ndikativéi-ma ame'ẽ va'erã nde-vy xe ra'y pykwe pegwarã ae” he'i joty íxupe túvy. Hasẽ voi upe-ma ramo. Ojahe'o-vy ojerure rure ojéupe gwarã-rehe mo'ã. Onhemboasy ramo jepe, ndikatuí ome'ẽ íxupe. Ndikatuí ohekoviarõ gwembiapokwe. Gwemime'ëgwe oipe'ase jevy ramo jepe, ndikativéi-ma ome'ẽ jevy íxupe gwa'ýry pykwe pegwarã. Ha peẽ katu ani ha'e-rami pemoĩ ko yvy rehegwa-rehe anho pende resa. *

¹⁸ Áy ndapeikovéi-ma yma gware Israel kwéry amyri rekokwe-rupi. Ha'e kwéry oho ramo Nhandejáry renda-py, ogwahẽ oho-vy va'ekwe upe vyvaty-py héry va'e Sinai-py. Japoko hese va'e ha-py ogwahẽ va'ekwe. Tata ipoxy ramo, ohexa. Upe-py pytũ rei-ma, pyhare va'e-rami. Upe-py oĩ marány vyvty. ¹⁹⁻²⁰ Upe-py ohendu mimbygwasu nhe'ẽ. Onhe'ẽ va'e ohendu ave: *

“Ko vyvatyrsu onhegwahẽ e'ỹ va'e-rehe opyrũ va'e gwive, mymba nhu pygwa jepe opyrũ va'e gwive hese, tojejapi hu'y-py. Ita-py omano peve tojejapi, he'i onhe'ẽ va'e ojapo uka-vy.”*

Upéa nhe'ẽ omondýi-ma va'ekwe yma gware Israel kwéry-pe. Upéa-gwi ojerure rure Moisés-pe omombe'u e'ýve hagwã íxupe upe onhe'ẽ va'e. ²¹ Ha Moisés katu onhemondýi voi: “Xe py'a ryrýi xe kyhyje-gwi” he'i ójehe upe vyvaty-rehe oĩ va'e rexa-vy. *

²² Ha áy katu ndapeikovéi-ma yma gware reko-rupi. Hekovia peiko áy ogwahẽ oho-vy va'e-rami yváy pygwa vyvaty-py héry va'e Sião-py.

* 12.16 Gn 25.29-34 * 12.17 Gn 27.30-40 * 12.18-19 Êx 19.12-22; 20.18-21; Dt 4.11-12; 5.22-27 * 12.20 Êx 19.12-13 * 12.18-21 2 Co 3.7-13

Nhandejáry hekove tee va'e retã-my ogwahẽ oho-vy va'e-rami peiko. Upe-py oĩ yváy pygwa Jerusalém tetã, upe-py oiko heta eterei Nhandejáry rembigwái ojepapa e'ỹ va'e. ²³ Upe-py yváy-py ojogweroaty oiko-vy jave, ovy'a Nhandejáry ra'y ypykwe. Peteĩ teĩ héry va'e gwive onhemoĩ kwatia-rehe va'ekwe vérami, “Xe re'ýi tee” he'i hese Nhandejáry. Áy katu pemoirũ-ma peiko-vy Nhandejáry-pe. Ha'e hembiaapo apokwe-rehe enterovéa-pe ogwerekko va'erã. Pemoirũ-ma ave gwĩ omano va'ekwe-pe gwive, “Ogweroagwyje ete-ma onhe'ẽ onhemopotimba ete-ma” he'i hese va'e Nhandejáry. Upéa rehegwa-pe pemoirũ-ma. ²⁴ Áy katu pemoirũ-ma peiko-vy Hesu-pe. Ha'e ojejuka uka va'ekwe nhande-rehe. Upéa-gwi Nhandejáry oiko-ma pende Járy ramo. He'ýi tee ramo peiko-ma peẽ. Abel amyri gwugwy mbyte-py ojejuka va'ekwe. Omano rire, “Xe repy katu, xe repy katu” he'i va'e-rami. Ha Hesu katu gwugwy mbyte-py ojejuka uka ramo, “Xe repy katu” nde'íry va'ekwe “Eiporiahuvereko katu íxupe” he'i gwĩ hugwy-py onhemopotĩ va'erã-rehe.”

²⁵ Penhangareko porã pendéjehe. Ani ijapysa e'ỹ va'e-rami peiko teĩ. Yma gware nohenduséi va'ekwe ko yvy-py gwĩ Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u va'e. Upéa-gwi ndaiporivéi va'ekwe hesendeharã. Áy katu nhahenduse e'ỹ ramo yváy-gwi omombe'u va'e, ivaive arã nhande-vy. Ndoikói arã voíte nhane reseندهarã. ²⁶ Yma omomyi va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ yvy. Ha ãy katu he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Amomyi jevy va'erã yvy. Áry yvate jepe peteigwe jevy joty amomyi va'erã, he'i. Ha upe rire katu namomyivéi-ma va'erã íxupe, he'i Nhandejáry” he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ. ²⁷ “Peteigwe jevy joty amomyi va'erã” he'i ko yvy opa va'erã-rehe. Upéixa jaikwaa Nhandejáry rembiaporã. Gwĩ jahexa va'e hembiapokwe gwive omomyi va'erã oipe'a hagwã, opyta hagwã jahexa e'ỹ va'e meme, omýi e'ỹ va'e meme opyta va'erã.

²⁸⁻²⁹ Nomýiry va'erã Nhandejáry nhande ruvixa ndive jaiko hagwã-py. Upéa-gwi nhatima porã katu Nhandejáry-pe nhande-vy hemime'ẽrã-rehe. Tata vérami nhande rapy va'e Nhandejáry rekoha. Gwĩ inhe'ẽ renduse e'ýha ohapy va'e-rami hekoha. Hemimbota-rupi jaiko va'erã nhamboete hagwã íxupe. Nhande py'a porã reheve, nhande py'agwapy ete reheve nhamboete íxupe. Upéa-gwi nhatima porã katu íxupe. Jakyhyje íxugwi pono nhamonhemboasy. “Tuvixave va'e voi Nhandejáry” ja'e nhamboete-vy íxupe.”

Nhandejáry remimbota a-rami

(1 Pe 2.11-12)

13 ¹ Ani pehayhu e'ỹ teĩ pende re'ýi kwéry-pe. Pehayhu meme katu Hesu reroviaha-pe gwive. Peẽ kwéry Cristo re'ýi voi. Upéa-gwi ani pejoyhayhu e'ỹ teĩ. Pejoyhayhu rei ae katu peiko-vy. ² Ogwahẽ ou-vy ramo pende rôga-py Hesu reroviaha peikwaa e'ỹ va'e, ani pembojevy rei teĩ íxupe imondo-vy. Ogwahẽ ramo jepe peikwaa e'ỹ va'e, emogwahẽ porã joty íxupe. Oĩ he'i va'ekwe: “Egwahẽ katu” he'i gwĩ ogwahẽ ou-vy oikwaa e'ỹ va'e-pe. Oikwaa e'ỹ ramo jepe, ogwerohory joty ra'e Nhandejáry rembigwái yváy pygwa-pe omogwahẽ uka-vy.” ³ Ani pende resarái gwĩ preso onhemoĩ uka va'ekwe-gwi. Hendive preso penhemoĩ va'ekwe

* 12.24 Gn 4.10 * 12.26 Êx 19.18; Ag 2.6 * 12.29 Dt 4.24; 9.3; Is 33.14 * 13.2 Gn 18.1-8; 19.1-3

vérami pene mandu'a meme joty hese. Ani ave pende resarái gwĩ ojerereko asy va'e-gwi. Hendive pejerereko asy va'e-rami ave joty pene mandu'a hese.

⁴“Naiporái ereiko kunha ndive” nde'íry Nhandejáry nhande-vy. Nhane momandu'a uka va'e Nhandejáry nhe'ẽ voi. Iporã katu nhamboete nhane rembireko, nhane ména ave. Ha gwĩ onhemotĩ e'ỹ va'e, hapixa rembireko ndive hapixa ména ndive oiko va'evy katu, ogwereko asy va'erã íxupe Nhandejáry. Upéa-gwi nhane rembireko ndive anhóte jaiko katu. Nhane ména ndive jajohayhu rei jaiko-vy.

⁵Pirapire hetave va'erã-rehe anhóte ani peiko meme teĩ. “Tuvixave-ta vérami xe-vy pirapire. Pirapire aipotave tave xe jéupe gwarã” ani peje teĩ pendejéupe. “Avy'a xe rembiereko-rehe” peje ae pendejéupe. He'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Ndapojeja mo'áiry voi. Apomoirũ meme va'erã”*

he'i Nhandejáry nhande-rehe. ⁶Upéa-gwi ani katu jakyhyje teĩ. He'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ:

“Nhandejáry ko xe pytygwōharã voi. Ndaipu'aka mo'ái xe-rehe teko rei.

Naxe kyhyje mo'ávėi-ma xe”*

he'i.

Upéa nhe'ẽ nhamombe'u katu nhandejehegwa pono ojekwaa nhande-rehe nhane kangyha, nhande py'agwasu reheve ae jaiko hagwã.

⁷Ani pende resarái pene mbo'e mbo'ehare-gwi. Nhandejáry nhe'ẽ peẽ-my omombe'u mbe'uhare-rehe pene mandu'a ndu'a joty kuri. Mba'éixa oiko va'ekwe, mba'éixa omano va'ekwe peikwaa voi. Nhandejáry-rehe ojero-viave ave oho-vy hikwái. Upéa-gwi peiko katu hekokwe-rami. ⁸Omano ramo jepe hikwái, ojehekoviãrõ e'ỹ va'e Hesu Cristo. Omano e'ỹ va'e. Kwehe oiko hagwe-ramima joty oiko ãy peve. Opa e'ỹ reheve ndojehekoviãrõvéi-ma va'erã. ⁹Upéa-gwi gwĩ nhe'ẽ ambue-py pene mbo'ese va'erã-rehe ani pejehesa rerova uka teĩ. Ani pejeapysaka teĩ inhe'ẽ-rehe. “Ore reko-rami pekaru ramo, omombaraete va'erã pende py'a Nhandejáry” he'i mo'ã ramo peẽ-my, ani pejeapysaka teĩ inhe'ẽ-rehe. Gwĩ henduhare nonhemombaraetėi joty. Onhemombaraeteve ae nhande py'a nhande rovasa vasa-gwi Nhandejáry. Nhande rexakwaa rei-py nhandemombaraete. Upéixa iporã nhande-vy. Upéa-gwi ani pejeapysaka teĩ inhe'ẽ-rehe.

¹⁰Áy apomomandu'a-ta judeu reko rehegwa nhe'ẽ-rehe. Gwĩ pa'i kwéry oiko joty judeu reko-rupi Nhandejáry-pe ijukapyrã ome'ẽ-vy mo'ã. Omoi-rüse-vy mo'ã ho'u ijukapyre ha nomoirũ joty Nhandejáry-pe. Upéixa ramo ndikatúi ha'e kwéry omoirũ Cristo nhande-rehe ojejuka uka va'ekwe-pe. Ndaiporivėi-ma ho'u va'erã onhemombaraete hagwã. Áy gwĩ ijukapyre ho'u joty-vy onhemombaraetese va'e mo'ã, ndikatúi joty nhane ndive omoirũ Cristo nhande-rehe ojejuka uka va'ekwe-pe. ¹¹Judeu kwéry va'e pa'i ruvi-xagwasu ogweroike heraha-vy ijukapyre rugwy. Koty imarangatu ete onhe-gwahẽ e'ỹ ha-py ogweroike. Upe-py ome'ẽ Nhandejáry-pe omboyke hagwã mo'ã judeu kwéry-gwi hembiaapo vaikwe. Hugwy ogweraha koty-py ha hetekwe katu ogwenohẽ heraha-vy tetã-gwi. Ohapy hagwã-py tetã jerekwe-rehe ogweraha.* ¹²Upéa-gwi tetã jerekwe-py ave ojejuka uka va'ekwe Hesu

* 13.5 Dt 31.6-8; Js 1.5 * 13.6 Sl 118.6 * 13.11 Lv 16.27

gwugwy avyite-py, omopotĩ hagwã nhande py'a jajejavy rire. ¹³⁻¹⁴Upéa-gwi nhamoirũ katu Hesu-pe. Gwetã oheja oho-vy va'e-rami, jaha nhamoirũ hagwã íxupe heko-rupi jaiko hagwã. Hese onhembohory hagwe-rami ave, onhembohory va'erã nhande-rehe. Ko yvy-py ndaipóri nhane renagwã opa e'ỹ va'erã. Nhamoĩ meme ae nhande resa yváy pygwa nhane renagwã opa e'ỹ va'erã-rehe. Upéa-gwi nhamoirũ katu Hesu-pe. Gwetã oheja oho-vy va'e-rami jaiko Hesu moirũse-vy. ¹⁵Upéa-gwi nanhame'êvéi-ma Nhandejáry-pe ijukapyrã. Hekovia Nhandejáry remimbota ae katu nham'e'ê íxupe. Nhamboete meme katu Nhandejáry-pe ae, nhande-rehe ojejuka uka-gwi Hesu Cristo. Héry nhamomba'egwasu nhamombe'u-vy ramo, hemimbota nham'e'ê íxupe. ¹⁶Pejapo porã meme katu pende rapixa-rehe. Ani pene rakate'ỹ teĩ pene mba'e-rehe. Hemikotevẽ peme'ê katu íxupe. Upéa pejapo ramo, pende rerohory va'erã Nhandejáry pene rembiapo-rehe. Yma gware reko-rupi ijukapyrã ome'ê joty va'e-pe ndojohu porãvéi-ma. Pene rembiapo porã-rehe ae pende rerohory va'erã.

¹⁷Hesu reroviaha rerekwa he'i va'e pejapo katu. Pehendu katu inhe'ê. Orepara oiko-vy pende rekove-rehe peho porã hagwã-rehe. "Mba'éixa jarepara va'erã hekove-rehe xe monhe'ê va'erã Nhandejáry" he'i ojeupe pende-rehe. Upéa-gwi pehendu katu inhe'ê. Pehendu ramo, ovy'a va'erã pende-rehe onhangareko-vy. Ha pehenduse e'ỹ ramo katu, pembovy'are'ỹ va'erã íxupe, ndapeiko porã va'erã. Ha ndovy'ái ramo pende rerekwa niporã arã peẽ-my.

¹⁸Pembojeupi upi katu pene nhe'ê Nhandejáry-pe ore-rehe. Ore rembiapo porãse meme oroiko-vy. Ipotĩ ore py'a. Upéa-gwi ndoikói voi ore py'apy-py "Erejejavy-ma" he'i va'e vérami ore-vy. ¹⁹Aipota eterei pejapo oração xe-rehe pya'eve xe mogwahẽ hagwã pende ha-py Nhandejáry.

Onhe'ê paha

²⁰Omano rire Nhandejáry Hesu, omoingove jevy íxupe Nhandejáry nhande rerekwagwasurã. Gwugwy mbyte-py ojejuka uka-gwi Nhandejáry Hesu, he'ýi meme voi nhande. Nhandejáry ruvixa tee voi ha'e. Omano rire omoingove jevy íxupe Nhandejáry nhande rerekwagwasurã. Nhandejáry nhane mbopy-agwapyhaty voi. ²¹Tapende rovasa porã porã katu hemimbota gwive pejapo hagwã. Hesu Cristo ojapo uka hagwã peẽ-my hambijohu porã tapende rovasa katu. Tonhemomba'egwasu meme katu opa e'ỹ reheve. Upéixa aipota. Amém.

Omondo uka omandu'aha

²²Xe re'ýi, naxe nhe'ê mbuku etéiry kwatia-rehe amoĩ va'ekwe. Upéa-gwi pene kyre'ỹ reheve pehendu katu, pende rekorã amombe'u ramo peẽ-my anhemonhe'ê-vy. ²³Timóteo rehegwa nhe'ê amombe'u-ta peẽ-my. Preso onhemoĩ ha-gwi, osẽ jevy-ma oho-vy. Pya'e ogwahẽ ou-vy ramo xe ha-py araha-ta íxupe. Pende ha-py aha ramo, araha-ta íxupe ave.

²⁴Amondo uka-ta xe mandu'aha Hesu reroviaha rerekwa-pe gwive. Hesu reroviaha-pe gwive amondo uka-ta ave xe mandu'aha. Nhande re'ýi Itália yvy pygwa omondo uka-ta ave peẽ-my omandu'aha. ²⁵Tapende rovasa vasa katu Nhandejáry pende rexakwaa rei-vy.

Tiago remimombe'ukwe

epístola de Tiago

1 ¹Xe Tiago Tupā Nhandejáry rembigwái. Nhandejáry Hesu Cristo rembi-gwái ave xe. Amondo uka-ta kwatia-rehe xe nhe'ê peẽ-my gwarã. Peẽ judeu kwéry Hesu reroviaha va'e opa-rupi judeu e'ỹ kwéry pa'ũ-my peiko va'e ahai-ta peẽ-my. Mba'éixa pa peiko, xe re'ýi kwéry?

Jaiko asy ramo jepe, nhande reko vy'a reheve joty tajaiko katu

(Lc 6.22-23; Rm 5.3; 1 Pe 4.14)

²⁻⁴Opaixagwa nhande mbovy'are'ỹ va'e pende johu meme para'e. Upéixa jaiko ramo ndaha'úi jarova hagwã nhande rekoha Nhandejáry-gwi. Nhane mbojerovia tee hagwã-rehe ójehe oheja upe va'e ojehu nhande-vy. Upéixa-gwi jahasa asy ramo jepe nhande reko vy'a reheve tajaiko katu. Ha peẽ katu, xe re'ýi kwéry, pende-rehe ndija'úi ramo Hesu-rehe ndo-jeroviái va'e, pende rereko asy ramo jepe, pende reko vy'a reheve joty tapeiko katu. Pende rasy ramo jepe, pende poriahu verei ramo jepe, pende reko vy'a reheve joty tapemondo katu pende resa Nhandejáry-rehe. Pehasa asy ramo jepe ani joty perova teĩ pende resa Nhandejáry-gwi, xe re'ýi kwéry. Ndaha'úi nhane mbovy'are'ỹ hagwã rei jahasa asy. Nhane mombaraete hagwã-rehe ae nhane mbojerovia tee hagwã-rehe ae ójehe Nhandejáry oheja nhane mbohasa asy va'erã ojehu nhande-vy. Upéixa jajeroivia tee ramo jaiko arã inhe'ê-rupi jaipyhy porãve arã nhane arandurã. Hesu remimbota jajapo kwaa va'erã. Upéixa ramo he'i va'erã peteĩ teĩ nhande-rehe “Ipy'a ijagwyje-ma oiko-ma xe nhe'ê-rupi” he'i va'erã Hesu nhande-rehe.

⁵“Xe arandu mbyky eterei. Ndajapo kwaái Nhandejáry remimbota.” Aipo ere para'e ndejéupe nde py'apy-py enhemongeta-vy. Aipo ramo ejerure katu íxupe ne arandurã-rehe: “Ajerure nde-vy xe arandurã-rehe. Nde mante xe mo'arandu-ta”. Upéixa ere arã íxupe. Ha'e ohendu arã voi ne mo'arandu hagwã. Ipy'a porã eterei-gwi ha'e ome'ê meme va'e nhande-vy nhane remikotevê. Upéixa ramo nde a'o e'ỹ reheve nde rexakwaa rei arã ne rembijerure ome'ê-vy. ⁶⁻⁸Ereporandu jave Nhandejáry-pe “Ome'ê-ta xe-vy, tapa nome'ê mo'ái xe-vy” ani aipo ere teĩ. Ani upéixa erereko mokõi nhe'ê nde py'a-py. Inhe'ê mokõi va'e oiko ygwasu yvytu omomýiha-rami. Ojere jere oiko-vy. Nhande, Hesu-rehe jajeroivia va'e ndikatúi jaiko upéixa. Inhe'ê mokõi va'e-pe Nhandejáry nome'ê mo'ái hembijerure, ndojeroivia teéi-gwi hese.

Ani ne mba'e reta-rehe anho erevy'a

⁹⁻¹⁰Peẽ ae pevy'a katu Hesu re'ýi kwéry voi peẽ. Ojoha'e-rami meme pende rereko Nhandejáry pejerovia-gwi hese. Pevy'a katu. Ambue kwéry nde rereko asy ramo jepe, nane mba'e retái ramo jepe, evy'a katu eiko-vy. Nhandejáry nde rereko-ma gwa'ýry-rami gwajýry-rami ave. Ha nde, Hesu re'ýi jepe ne mba'e reta reta erereko vyteri va'e. Gwekogwypyve-rami nde rereko ramo jepe evy'a katu. Nhandejáry-rehe mate erevy'a va'erã. Yvoty pya'e ipoty píruha-rami voi ndahi'aréi va'erã imba'e reta reta rei va'e. ¹¹Kwarahy osẽ ramo, kwarahy ojope-ma ramo, ipoty piru-ma yvoty. Ombopirupa-ma kwarahy. Upéixa ave omba'e reta-rehe anho rei oiko va'e oiko. Hetave ogwereko hagwã-rehe omba'apo jave, ipiru ete ho'a hagwã oho-vy. Upéixa-gwi ne mba'e reta reta jepe, nde rereko ramo gwekogwypyve Hesu-rehe ha-py evy'a joty eiko-vy. Peẽ, Hesu reroviaha kwéry, pevy'a meme katu peiko-vy.'

Jejavy rehegwa nhe'ẽ

¹²Oiko asy ramo jepe Hesu-gwi ojevy e'ý joty va'e ovy'a voi joty oiko-vy. Nhandejáry rape-gwi ndojeréi joty-gwi ome'e va'erã íxupe hekove opa e'ý va'erã. "Xe rayhu va'e-pe ame'e va'erã hekovery opa e'ý va'erã" he'i va'ekwegwi ome'e va'erã íxupe.

¹³Erehasa asy rei ramo erenhemongeta ramo nde py'a ndive ereva hagwã erejejavý hagwã, ani ere teĩ "Xe mbojejavý ukase para'e Nhandejáry. Xe mbova ukase para'e Nhandejáry" ani peje teĩ. Ndaipóri voi Nhandejáry-gwi inharanduve va'e ombojejavý uka hagwã Nhandejáry-pe. Ha'e ave nhane mbojejavý e'ý va'e voi. Avave-pe nombojejavý ukaséi Nhandejáry. Nhandejáry heko porã va'e voi.

¹⁴Nhandejéhegwi voi nhanhetantea nhande ae jajejavý hagwã. "Xe mbo'e vai-gwi, ajapo vai" oĩ he'i va'e mo'ã. Ndaha'úi upéixa. Nhandejéhegwi ae jajapo vai. Nhande py'a-py jajapose va'e ae-gwi, nanhembotavý. ¹⁵Nanha-nde pu'akavéi-ma nhandéjehe jajejoko kwaa hagwã. Jajejavý joty. Jajapose-gwi rei jajapo. Nhandejéhegwi nhanohẽ nhane rembiaporã jajapo va'erã. Upéixa-gwi nhane rembiapo vai nhandejéhegwi rei mante jajapo. Nhane rembiapo vai eterei ramo nhane mboyke arã ojéhegwi Nhandejáry.

¹⁶Ani penhembotavý xe re'ýi kwéry, xe rembiayhu kwéry.

¹⁷Nhandejáry-gwi ou mba'e porã. Opa mba'e iporã va'e imarãne'ý va'e ome'ẽmba nhande-vy. Ha'e ojapo va'ekwe entéro tesapeha yváy pygwa. Kwarahy ojapo va'ekwe. Jasy ave, jasytata ave, jasytatagwasu ave ojapo va'ekwe. Hemimoingokwe va'e heko ambue mbue. Ha'e ae peteĩ tekoha ogwereko. Kwarahy okanhy va'e. Jasy oiko rei va'e. Nhandejáry ae katu tekoha peteĩ ogwereko. Iporã meme joty hekoha Nhandejáry. ¹⁸Ojéhegwi voi gwemimbota-rupi nhande poravo va'ekwe gwe'yirã. Nhe'ẽ anhetegwa va'e jarovia. Upéa-rupi nhane moingo gwe'ýi ramo entéro gwembiapokwe-gwi nhane moporãseve Nhandejáry.

¹⁹Upe va'e peikwaa xe re'ýi kwéry, xe rembiayhu kwéry. Upéixa-gwi ekirirĩ porã eiko-vy erejeapysaka porã hagwã nhe'ẽ-rehe. Ani erenhe'ẽ erepensa e'ý

reheve. Eha'arõ nde rapixa onhe'ẽ ranhe hagwã. Ani ave pende poxy pya'e a'e teĩ. ²⁰Nhande poxy rei rei ramo ndajaikói Nhandejáry rekoha-rupi. Hemimbota ndajajapóiry. ²¹Upéixa ramo ani pende poxy rei rei ojóupe. Epoi kena nde poxy rei reiha-gwi.

Opa nde rekoha rei-gwi epoi ave. Anive ne mandu'a ne rembiapo vairã-rehe. Nhandejáry nhe'ẽ-rehe ae katu ne mandu'a. Ha'e omoĩ-ma onhe'ẽ nde py'apy-py. Erovia kena inhe'ẽ kuri erejeheko kirirĩ-vy. Inhe'ẽ-rupi ereiko ramo ne resende tee va'erã Nhandejáry.

²²Pehendu kena inhe'ẽ. Oĩ inhe'ẽ ohendu rei va'e, ojapo e'ỹ va'e, onhembotavy va'e. Ani upe va'e reko-rupi ereiko. Nhandejáry nhe'ẽ remimombe'u ejapo kena. Ndereroviái ramo inhe'ẽ erenhembotavy rei-ma arã ereiko-vy.

²³⁻²⁴Jahexa nhane ra'anga epéco-py. Jajere rire ndajahexavéi-ma nhane aỹgwe. Pya'e nanhane mandu'avéi-ma hese. Upéixa ave Nhandejáry nhe'ẽ ndogweroviái va'e. Ohendu ramo ohendu rei ha ojere oho ramo opa jevy-ma íxugwi.

²⁵Anhetegwa tee va'e Nhandejáry nhe'ẽ. Nhane mo'arandu Nhandejáry reko-rupi jaiko hagwã ponove ipu'aka nhande-rehe tekoha vaiha. Nhandu-ma ramo nhandhongatu-ma ramo nhande py'apy-py Nhandejáry nhe'ẽ nokanhy mo'ávái-ma va'erã nhandéhegwi. Hemimombe'ukwe-gwi ndajava java mo'ávái va'erã. Nhane mandu'a porã meme va'erã Nhandejáry nhe'ẽ-rehe. Upéa-rehe opamba'e nhane rembiapo gwive ohovasa meme va'erã nhande-vy Nhandejáry.

²⁶Nhanhe'ẽ rei rei ramo nhande rapixa-pe, ja'e rei arã nhandéjehe "Ajero-ria-ma Hesu-rehe". Upéixa ramo nhandembotavy rei mante va'erã jaiko-vy.*

²⁷Áy amombe'u-ta nde-vy mba'éixa pa Nhandejáry Nhande Ru yváy pygwa oipota ójehe ojerovia va'e oiko. Ha'e nhane mo'arandu gwemimbota-rupi jaiko hagwã. Oipota nhaipytygwõ tyre'ỹ oiko va'e-pe, ime omano va'ekwe va'e-pe ave nhaipytygwõ pono ohasa asy oiko-vy. Oipota ave japoi nhane rembiapo vaise hagwe-gwi. Upéixa nhande reko ramo, "Erejerovia tee-ma xe-rehe" he'i va'erã nhande-vy Nhandejáry.

**Nhandejáry Hesu Cristo-rehe ojerovia va'e
ndogwereko joavy avýi va'erã gwapixa-pe**

2 ¹Tapejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe xe re'ýi kwéry, Nhandejáry Hesu Cristo reroviaha kwéry. Peteixa jaiko-ma Nhandejáry ipu'aka marangatu tee va'e ndive. Upéixa-gwi peteixa tapejogwereko porã meme rei katu. Oi imba'e reta va'e-pe ogwereko porã va'e ha iporiahu va'e-pe katu ndogwereko porãi peteixa. Upéixa ani teĩ pejogwereko joavy avy imboete-vy.

²⁻⁴Peteixa ndapejogwereko reíry ramo ojogweroaty ha-py ou va'e-pe, niporãi voi. Ijao porã va'e-pe, ikwãirũ hepyve reheve ou va'e-pe eremboeteve ramo ijao porã e'ỹ va'e-gwi, niporãi voi nde rekoha. Upéixa ramo erereko joavy avy imboete-vy Hesu-rehe ojerovia va'e kwéry-pe. Ijao porã va'e-pe mante henagwã porãrã eremombe'u ramo, nerepenái jave iporiahu va'e-rehe, eremboete joavy avy íxupe kwéry. "Enhembo'y rei eĩ-vy" ere ramo iporiahu va'e-pe, "Yvy-py egwapy" ere ramo eremboete e'ỹ-vy íxupe, niporãi voi

* 1.26 Sl 34.13; Tg 3.2-12

upéixa erereko joavy avy ramo nde rapixa kwéry-pe. “Ipy'a porāha ojehexa voi ijao porā-rehe voi” ere ramo ijehexa rei omboete va'e-rupi ereiko. Neren-hemongeta porāi voi nipo ra'e nde py'apy-py. Imboetepyrā-rupi ndereikói. Ani upéixa nde reko joavy teĩ avave-pe.

⁵Tapejeapysaka porā kena xe nhe'ê-rehe, xe rembiayhu kwéry. Nhandejáry oiporavo meme iporiahu va'e kwéry-pe ojerovia porā hagwā ójehe. “Xe rayhu va'e-pe aiko arā huvixarā ramo” he'i. “Xe moirũ tee va'erā hikwái” he'i va'ekwe Nhandejáry. Ha'e he'i hagwe-rami ave ojapo meme. ⁶Upéa-rehe napene mandu'avéi para'e. Napemboetéi ramo iporiahu va'e kwéry-pe, Nhandejáry reko-rami e'ỹ peiko íxupe. Ma'erā tipo. Napene mandu'avéiry imba'e reta va'e rekoha-rehe. Ha'e kwéry pende rereko asy rei voi. Pende jokwái rei rei. Pende reraha rei ave mburuvixa renda-py ojapo hagwā pende-rehe ojapose va'e. ⁷Onhe'ê rei ave Nhandejáry Hesu Cristo-rehe. Inhe'ê reroviaha va'e-rehe onhe'ê vai ramo, Nhandejáry Hesu Cristo-rehe ae onhe'ê vai.

⁸“Ne ndivegwa-pe ehayhu kena nde reko erehayhuha-rami ave”^{*} ohai uka va'ekwe Nhandejáry Nhande Ruvixa nhande rekorā-rehe. Erejapose ramo inhe'ê tekotevê erehayhu rei enterovéa-pe. ⁹Penhombote joavy avy ramo, pene rembiapo vai-ma voi. Upéa-rehe Nhandejáry nhe'ê erejapo e'ỹ ramo, ojekwaa-ma voi nde-rehe nde reko jejavyha.

¹⁰Oĩ heta Nhandejáry nhe'ê Moisés amyri remimombe'ukwe nhande rekorā. Upe mixĩ jepe ndojapói va'e osê joty inhe'ê-gwi. Opyta osẽmba ete va'e-rami. “Osẽmba ete xe nhe'ê-gwi” he'i hese Nhandejáry. ¹¹Onhe'ê-py he'i va'ekwe “Ani eremenda menda reise teĩ ereiko-vy” he'i va'ekwe. “Ani ereporojuka teĩ” he'i ave va'ekwe onhe'ê-py. Aipo ramo Nhandejáry remimombe'ukwe rendu-gwi nomenda mendái teĩ oiko-vy va'e oporojuka ramo osẽ-ma hemimombe'ukwe-gwi. Hemiapo vai joty.

¹²⁻¹³Aipo ramo nhamondo kena nhande resa nhane renonderā-rehe. Ogwahẽ arā peteĩ áry Nhandejáry nhande rereko reko hagwā nhane rembiapo apokwe-rehe. Hesu remimbota-rupi e'ỹ joty jaiko ramo ndojohu porāi arā nhande-rehe. Hemimbota-rupi ae jaiko ramo ojohu porā arā nhande-rehe. Upéa-rehe ha'e-ta peẽ-my pende reko peheja kena ipogwy-py. Tapejoporiahu-vereko rei kena enterove va'e ndive. Ndajaiporiahuverekói ramo nhande-rehe ndija'etí va'e-pe, Nhandejáry ave nanhande poriahuverekói ave arā. Jaiporiahuvereko ramo enterovéa-pe Nhandejáry ave nhande poriahuvereko ave va'erā. Ovy'a va'erā nhande-rehe ojohu ramo nhane rembiapokwe.

Nhandejáry-rehe jajerovia teehe rehegwa nhe'ê

¹⁴Ndajarováí ramo nhande rekoha “Ajerovia-ma Hesu-rehe” ja'e ramo, ja'e rei. Upéixa ramo ndovaléi-ma voi nhande jeroviaha mo'ã, xe re'ýi kwéry.

¹⁵⁻¹⁶Pene mandu'a kena iporiahu va'e-rehe. Nhane nhe'ê-py rei jahovasa ukase ramo, gweko-rupi joty oiko iporiahu va'e. Oĩ ramo nhane pa'ũ-my Hesu reroviaha iporiahu va'e pene nhe'ê rei-rupi napeipytygwõi va'erā íxupe. “Nhandejáry tande rovasa katu nde ao repyrā ereheka-vy” peje rei íxupe. “Nhandejáry tane mbopy'agwapy katu ne rembi'u repyrā ereheka hagwā” peje rei ave íxupe. Pene nhe'ê-py rei pehovasa ukase mo'ã Nhandejáry-pe. Iporiahu joty

* 2.8 Lv 19.18 * 2.11 Êx 20.13-14; Dt 5.17-18

va'erã voi. ¹⁷Upéixa ave nhane rembiapo porã e'ỹ reheve "Ajerovia-ma Hesu-rehe" ja'e ramo, ja'e rei ójehe. Nhande reko tujakwe-rupi joty jaiko.

¹⁸Oĩ para'e pene pa'ũ-my gwĩ xe remimombe'u ombojevysse va'e: "Ndaha-éi peteĩxa nhande reko nhande Nhandejáry ndive jaiko porã va'e kwéry" he'i rei va'erã. "Oĩ hese ojerovia tee va'e. Oĩ ave hembiaapo porã rei va'e" he'i rei va'erã. "Mokõive ombovy'a va'erã Nhandejáry-pe" he'i rei va'erã nhande reko-rehe. "Xe, xe rembiapo porã-rehe ambovy'a Nhandejáry-pe. Nde ae, Ajerovia-ma Hesu-rehe ere-gwi nde ave erembovy'a íxupe. Ndaha-éi peteĩxa nhande reko nhambovy'a hagwã íxupe" he'i rei arã nhande reko-rehe.

Aipo peje ramo, aipo ramo tanhemonhe'ẽ xe peẽ-my. Mba'eixa-rami po ereiko arã Hesu reroviaha ramo ne rembiapo porã e'ỹ reheve? Mba'eixa-rami po ereikwaa arã nde ae nde jeroviaha? Xe ae xe rembiapo porã-rupi aikwaa uka enterove-pe Hesu-rehe ajeroviamaha. Iporã voi nhande reko nhambojoja nhane nhe'ẽ ndive.

¹⁹"Peteĩ anho Tupã Nhandejáry" peje nipo ra'e. Upéa peje ramo anhetegwa voi ne nhe'ẽ. Upéa mante ere ramo ae ne'írã ererovia porã-ma íxupe. Anháy kwéry upéixa ave he'i hese. Onheresende e'ỹ hagwã jepe ikyhyje-ma íxugwi.

²⁰Pende tavy vyteri nipo ra'e. Napene mandu'avéi-ma nipo ra'e hekoha porã e'ỹ reheve oiko jave he'i ramo "Arovia-ma Hesu" ndovaléi voi ijeroviaha. Upéa nhe'ẽ pemokanhy-ma nipo ra'e pendejéhegwi.

²¹Upéixa-gwi apomomandu'a jevy-ma Abraão amyri rekokwe rehegwa nhe'ẽ-rehe. Gwekoha porã reheve ojerovia va'ekwe Nhandejáry-rehe hemimbota ojapo-vy. Ome'ẽ hagwã Nhandejáry-pe ojuka-ta mo'ã va'ekwe gwa'ýry Isaque-pe. Nhandejáry omboete-vy hemimbota ojapo-vy, ojuka-tama ramo Nhandejáry he'i "Ojerovia tee nipo ra'e xe-rehe. Xe remimbota ojapo hagwã nahakate'ỹi gwa'ýry-rehe. Oiko xe nhe'ẽ-rupi. Ipy'a potĩ-ma Abraão" hei hese.* ²²Ojerovia tee hese oiko-vygwi Nhandejáry remimbota ete ojapo va'ekwe oiko-vy Abraão. Ohexa uka ijeroviaha gwembiaapo porã-rupi. ²³Upe rire Nhandejáry he'i kwatia-rehe onhe'ẽ-py: "Abraão ojerovia Nhandejáry-rehe. Ojerovia tee ójehe-gwi, Ipy'a potĩ-ma, he'i hese Nhandejáry." "Xe irũ tee-ma voi Abraão" he'i ave hese.*

²⁴Upéa-rehe nhane mandu'a ramo jaikwaa arã ave: Ojerovia rei hese va'e nombovy'ái Nhandejáry-pe. Ohexa porãse ave nhande rekoha nhande-rehe Nhandejáry "Ipy'a potĩ-ma" he'i hagwã nhande-rehe.

²⁵Upéixa voi ave Raabe amyri Nhandejáry reroviaha-rupi hembiaapo porã va'ekwe. Kunha ikwimba'ese va'e jepe upe hembiaapo porã-rehe "Ipy'a potĩ" he'i joty va'ekwe hese Nhandejáry. Josué amyri remimondo va'e-pe Raabe omogwahẽ porã va'ekwe gwóga-py. Ojaho'i íxupe imonhemi hagwã. Tape ambue-rupi omondo ijukaharägwe-gwi iresende-vy. Upe hembiaapo porã-rehe Nhandejáry he'i hese "Ipy'a potĩ-ma" he'i hese.*

²⁶"Hesu-pe arovia-ma" ja'e ramo nhane rembiapo porã e'ỹ reheve, hetekwe ndovaleveiha-rami ave ndovaléi nhande jeroviaha.

Nhande juru ipu'aka nhande-rehe

3 ¹"Xe ave, amombe'use Nhandejáry nhe'ẽ poromo'aranduha-rami" ere ramo, pejeapysaka kóa xe nhe'ẽ-rehe, xe re'ýi kwéry. Ogwahẽ arã

nhande óra nhane rembiapokwe-rehe nhane monhe'ê hagwã Nhandejáry. Ore oroporomo'arandu va'ekwe-pe ore rereko asyve va'erã Nhandejáry ore rembiapo vaikwe-rehe. Upéa-gwi ha'e-ta peẽ-my iporãve ndahetái pene pa'ũ mygwa oiko inhe'ê poromo'aranduhaty.

²Nhande kwéry, enterove, nanhane arandúi voi. Jajevavy javy voíte jaiko-vy. Nhande juru nhane mbojevavy rei ave. Ha nanhanhe'ê reíry ramo mba'eve-rehe ndajajevavýi arã ra'e. Upéixa ramo ndajajevavýi arã ra'e, nhande pu'aka tee arã ra'e nhandéjehe.

³Pene mandu'a porã kena. Kavaju juru-py nhamoĩ imbogwataharã. Mixĩ jepe ogwerogwata porã ojáry-pe kavaju. Ijáry oipota ha-rupi oho joty kavaju.

⁴Kanoagwasu tuvixa vixa va'e-rehe pene mandu'a ave. Imbogwataha mixĩ jepe ogwerova joty kanoagwasu ijáry-pe. Imbogwataha-rehe imbogwatase ha-rupi, ogweraha joty ojáry-pe. Yvytu hatã vai-rupi jepe oho joty.

⁵Ha'e ramigwa voi nhande juru. Nhande rete rehegwa mixĩ voi nhande juru. Mixĩ ramo jepe ipu'aka tee joty heta mba'e-rehe.

Nhane mandu'a kena tata-rehe ave. Mixĩmi oĩ ramo hesa'imi ramo jepe ojepota joty. Hendy-ma oho-vy. Nande pu'akavéi-ma hese. Ka'agwygwasu jepe ohapypa voi oho-vy. Tuvixa va'ekwe jepe ohapypa voi.

⁶Upéixa ete nhane nhe'ê ojepyso oho-vy. Tata-rami voi anháy rembiporurami nhande juru. Nhanhe'ê hetave ramo nhande reity vaive ive oho-vy nhande juru. Nhande rapypa va'erã nhande juru.

⁷Jaipota ramo nhande pu'aka opaixagwa mymba kwéry-rehe nhamománsó hagwã. Ka'agwy rupigwa mymba jepe, mymba oveve va'e jepe, osyryry va'e jepe, ygwasu rupigwa jepe nhande pu'aka voi hese.

⁸Nhande juru-rehe ae avave ndaipu'akái. Ndajajoko kwaái nhande juru. Nanhande rereko kirirĩ kwaái nhande juru. Nanhanhe'êséi ramo jepe nhanhe'ê voi joty. Jaiporu rei nhande juru. Mbói nhande su'u va'e-rami nhande juru nhande mbohasa asy va'erã.

⁹Jaiporu nhande juru nhamboete hagwã Nhandejáry-pe. Ha upe rire katu nhanhe'ê vai nhande rapixa-rehe. Gweko-rami nhane moingo va'ekwe Nhandejáry. Aipo ramo, nhanhe'ê rei ramo nhande rapixa-rehe, Nhandejáry rekoha-rami hemimoingo va'ekwe-rehe nhanhe'ê rei ave. Upe va'e naiporãi voi.

¹⁰Upéixa ramo peteĩ nhande juru-gwi osẽ nhe'ê vai nhe'ê porã ave. Omboete joavy onhe'ê vai ndive. Niporãi upéixa nhande rekoha, xe re'ýi kwéry.

¹¹Ygwa-gwi peteĩxa osẽ y. Y he'ê va'e osẽ ramo ndikatúi osẽ y iro va'e íxugwi. Peteĩ ygwa-gwi peteĩxa meme osẽ. Nhande juru ae ndaha'éiry upei-xagwa. Osẽ jopara nhane nhe'ê.

¹²Figo máta-gwi nosẽiry azeitona oliveira'a. Uva máta-gwi ndajaipe'ái figo. Upéixa ave peteĩ ygwa-gwi nanhanohẽ mo'ái he'ê va'e, y iro va'e ndive. Upei-xagwa e'ỹ nhande juru. Naiporãi voi upéixa nhande reko, xe re'ýi kwéry.

Arandu Nhandejáry remime'ê rehegwa nhe'ê

(1 Co 2.6-7)

¹³Tekotevẽ nhande reko porã reheve jaiko, xe re'ýi kwéry. Oĩ ramo pene pa'ũ-my inharandu porã va'e ombojekwaa va'erã ójehe gwekoha porãha.

Hexaha e'ỹ jepe onhemboete e'ỹ reheve jepe inharandu porã-gwi gweko kirirĩ reheve ojapo arã gwembiapo porãrã rei.

¹⁴Nhande py'a-py nhandejéupe gwarã mate jaipota meme ramo, nhande rapixa ogwereco va'e-rehe nhapena rei rei ramo, nhandemonhemoyrõ ramo, "Xe arandu porã-ma xe" ja'e rei mo'ã nhandéjehe. Ani upéixa teĩ nhande apu nhandéjehe, xe re'ỹi kwéry.

¹⁵Aipo ramo jaiko ramo, nhane arandu vérami mo'ã nhandejéupe. Nhande-járy nome'ei upeixagwa arandu nhande-vy. Nhane akã-gwi rei upe va'e. Teko rei-gwi ae upe va'e ave, anháy reko ae upe va'e.

¹⁶Nhande rapixa ogwereco va'e-rehe nhapena rei rei ramo, nhandejéupe gwarã jaipota eterei ramo, ndajajohúí ramo, nanhande py'agwapyvéi va'erã. Jaikwaa e'ỹ reheve nhande ayvupa rei arã ojóehe. Nhandemonhe'ẽ mbojevvy jevy rei va'erã. Nhande reko jojái va'erã onhondive. Opáixagwa mba'e vai ave jajapo arã nhane pa'ũ-rupi.

¹⁷Nhandejáry remimombe'u-rupi ae nhane arandu ramo nanhane rembiapo vaivéi-ma va'erã. Nhande py'agwapy va'erã peteixa onhondive. Nhande reko kirirĩ reheve jajogwereco va'erã. Nhande'ẽ asýi arã ojóupe. Jahexakwaa va'erã nhande rapixa-pe hemikotevẽ nhande'ẽ-vy. Nhande rakate'ỹi va'erã mba'eve-rehe. Nhane rembiapo porã porã rei va'erã ojóupe.

¹⁸Nhande py'agwapy reheve jaiko ramo, ija'e'ỹ va'e ojóehe nhambojoja porã jevy va'erã imbopy'agwapy-vy onhondive. Temitygwe járy oha'arõ ojatya va'ekwe hi'a hagwã. Upéixa ave nhaha'arõ jaiko-vy nhande py'agwapy reheve Nhandejáry rekoha tee-rupi jaiko hagwã.

Yvypóry remimbota rehegwa nhe'ẽ

4 ¹Niporãí voi pende rekoha. Penhonhe'ẽ mbojevvy jevy nipo ra'e peiko-vy onhondive. A'e'ỹ rei nipo ra'e pereko ojóehe. Ma'erã-gwi upéixa peiko? Ndéjehe rei mante nipo erenhemongeta ngeta ra'e nde py'apy-py. Ne remimbota ndejéupe gwarã-rehe mante nipo ne mandu'a ra'e. Upéixa-gwi peẽ ojokoha-rehe napende a'éíry.

²Ne mba'e porãrã ndererekói va'e-rehe mate nipo ne mandu'a meme ra'e. Nde reko porãverã mo'ã-rehe peiko rei-vy. Ndererekói-gwi ereporojukase mo'ã nipo ra'e ne rembijukakwe mba'ekwe erereko hagwã mo'ã ne ma'erã. Imba'e ndererekói-gwi nipo erenhe'ẽ mbojevvy jevy ne a'e'ỹ-vy nde rapixa-rehe ra'e. Ne remimbota nderehupitýi nipo ra'e Nhandejáry-pe nderejerurei-gwi ra'e.

³Ne remimbotarã-rehe erejerure ramo Nhandejáry-pe, nome'ei nde-vy nde-vy gwarã. Nome'ei pono ne rembiapo vairã upe erejapose va'e ereiporu ramo. Ndaha'ei Nhandejáry rekoha-rami ereiko hagwã ereipota upe ne rembijerure. Ne akã-gwi rei ereikotevẽ e'ỹ reheve ereipota upe va'e. Nde rory rei hagwã mo'ã ne mba'erã ereipota rei. Upéixa-gwi nome'ẽ mo'ãi nde-vy ne rembijerurekwe.

⁴Nhandejáry-gwi katu erejere jere rei nipo ra'e. Nane mandu'avéi-ma nipo ra'e kóarehe: Nhamoirũ meme ramo teko rei va'e-pe nanhande a'ei ave Nhandejáry-rehe. Upe va'e nhe'ẽ okanhy-ma para'e ndéhegwi. Upéixa-gwi ere-moirũse meme ramo Nhandejáry-rehe ija'e'ỹ va'e, nde ave nande a'ei va'erã Nhandejáry-rehe.

⁵Nhandejáry nhe'ê ojehai va'ekwe nhande-vy nhahendu hagwã he'i va'ekwe nhande-vy:

“Nhandejáry omoĩ-ma nhande py'apy-py Nhe'ê Marangatu tee va'e. Hakate'ỹ voi nhande-rehe Nhe'ê Marangatu tee va'e. Ha'e oikwaa ukase va'e-rehe oipota nhane mandu'a meme nhandemongeta-vy, hemimbota anho mante jajapo hagwã. Hakate'ỹ voi nhande-rehe Nhe'ê Marangatu tee va'e.”*

Upe va'e nhe'ê ojehai rei ra'e peẽ-my gwarãgwe voi nipo ra'e.

⁶Hembiapo porã meme nhande-vy Nhandejáry nhane pytygwõ tygwõ voi. Upéa-rehe oĩ ave inhe'ê kwatia-rehe ohai va'ekwe:

“Nhandejáry ombojevy va'erã onhembotuvixamba'e ukase va'e. Onhembotuvixase e'ỹ oiko va'e-pe ae ohexakwaa porã rei Nhandejáry”*

he'i va'ekwe Nhandejáry ohai uka-vy.

⁷Aipo ramo penhemoĩ katu Nhandejáry yke-rehe. “Ndaikoséi voi xe anhaygwasu nhe'ê-rupi” peje kena. Upéixa ere ramo opoi arã ndéhegwi anhaygwasu.

⁸Enheme'ê katu Nhandejáry-pe iyyke rehegwarã. Ome'ê arã nde-vy ne arandurã. Ha'e ho'arandu-rupi nde rereko. Ha'e nde yke-rehe onhemoĩ va'erã. Epói katu ne rembiapo vaiseha-gwi. Ha nde, nde rekoha porã ra'anga va'e erova katu nde rekoha. Enhemongeta ngeta Nhandejáry remimbota-rehe mate ponove erejere jere ereiko-vy íxugwi.

⁹Nde reko vai eterei-gwi enhemboasy kena. Nde rekoha vaikwe-rehe ejahe'o ave. Anive ne rembiapo vai reheve erepuka puka teĩ ereiko-vy. Erejahe'o rei-vy hese eiko katu. Anive erevy'a teĩ ne rembiapo vaikwe-rehe. Erenhemboasy-vy eiko katu nde rekoha vaikwe-rehe.

¹⁰Penhembohekogwypye Nhandejáry-pe “Xe pytygwõ katu, xe Járy. Xe arandu e'ỹ ramo ndaxe pu'akáiry xéjehe. Ndaiko kwaái nde reko-rupi” peje kena Nhandejáry-pe pene moingo hagwã tekoha porã-rupi. Ha'e pene pytygwõ va'erã pende rovasa porã va'erã.

Ani erenhe'ê rei rei nde rapixa-rehe

(Mt 7.1-5; Lc 6.37-38; Rm 2.1-3; 14.1-4,10; 1 Co 4.5)

¹¹Ani penhe'ê rei rei ojéhe xe re'ýi kwéry. Nhande rapixa-rehe nhande'ê rei rei ramo nhande'ê rei ave Nhandejáry nhe'ê-rehe. Moisés amyri remimombe'ukwe judeu re'ýi rekoharã-rehe nhande'ê rei ave. Nhande rapixa jajohu vai ramo, “Ivai” ja'e hese anho mo'ã. Nhandejáry nhe'ê Moisés amyri rembihaikwe-rehe ave aipo ja'e ave. Upéixa ramo ndajaikovéi Moisés amyri rembihaikwe pogwy-py. Nhande ae nhandemoĩ rei jajohu hagwã hembihaike-rehe.

¹²Nhandejáry peteĩ va'e anho oiko omombe'u hagwã mba'eixagwa nhande reko jaiko porã hagwã ondive. Peteĩ anho nhande reko johu kwaa va'e. Ha'e anho nhane resende kwaa va'e. Ha'e anho nhane hundi kwaa ave. Ndajáiry erejohu vai nde rapixa rembiapokwe. “Eresê-ma Nhandejáry remimombe'u-kwe-gwi” ani ere teĩ íxupe.

* 4.5 Êx 20.1,5; 1 Co 6.19 * 4.6 Pv 3.34

Ko'ê ramogwarã-rehe ndajaikwaái mba'eve

¹³Pejeapysaka porã katu ko xe nhe'ê-rehe. “Jaha katu mombyry upe tetã ambue-py” peje nipo ra'e ojóupe. “Áy jaha” “Ko'ê ramo jaha” peje nipo ra'e ojóupe peiko-vy ra'e. “Nhamba'apo-ta upe-py. Nhande are-ta peteĩ mba'e agwyje-rupi upe-py nhamba'apo-vy. Upe rire ae jaju jevy va'erã” peje nipo ra'e ojóupe. Upéixa pene nhe'ê ramo pejeapysaka katu ko xe nhe'ê-rehe.

¹⁴Mbava'e tipo peikwaa peẽ ko'ê ramo ojehu va'erã. Mba'eve. Ndapei-kwaáiry pende rekoerã-rehe. Hatatĩ otimbo va'e-rami voi nhande rekoha. Sapy'ami anho jahexa, okanhymba jevy-ma. Upéixa ave nhande reko. Nhande are aréi ko yvy-py. Sapy'a nhamano jevy va'erã. Avave ndoikwaái nhande óra nhamano hagwã.

¹⁵Upe va'e-rehe iporãve peteĩ teĩ peje “Nhandejáry oipota ramo ajapo-ta upéixa” peje. ¹⁶“Ko'ê ramo aha-ta upe-py” “Ko'ê ramo ajapo-ta upe va'e” ere nde rekorã-rehe erevy'a-vy. Upéixa ere ramo, “Xe remimbota-rupi aiko” ere nipo ra'e. “Nhandejáry remimbota-rupi aikose” nderéiry ndéjehe. Upéixa pene nhe'ê rei.

¹⁷Nhandejáry nhe'ê nhahendu rire hemimombe'u-rupi ae tekotevẽ jaiko. “Iporã” ja'e-ma ramo hese tekotevẽ jaiko inhe'ê-rupi. Hemimombe'u e'ỹ jajapo ramo “Ojere xe nhe'ê-gwi” he'i va'erã nhande-rehe. “Ojejavý-ma xe-vy” he'i va'erã nhande-rehe Nhandejáry.

Imba'e reta va'e pegwarã nhe'ê

(Lc 12.15-21; 1 Tm 6.7-10)

5 ¹Peẽ, pene mba'e reta reta va'e kwéry, pejeapysaka porã kena xe nhe'ê-rehe. Áy pene mba'e reta ramo jepe pehasa asy joty arã peẽ. Upéa-rehe penhemboasy mani pejahe'o kena.

²Pene mba'ekwe itujupa-ma va'erã. Pende ao porãgwe osoropa va'ekwe raso ho'u-ma va'erã. Ndahyvera porãvéi-ma pene mba'ekwe. ³Pene mba'e hepy va'e pende ouro, pende plata ave havẽmba-ma va'erã. Pereko rei-ma pene mba'e reta. Ndovalévai-ma pene mba'e. “Omba'e reta-rehe hakate'ỹ rei nipo ra'e. Ndovaléi voi” he'i arã pende-rehe pende rexaháry. “Omono'õ no'õ rei nipo omba'e reta gwekoha porãrã mo'ã hagwã ra'e ojéupe gwarã. Hakate'ỹ te'ỹ rei nipo ra'e” he'i va'erã pene mombe'u-vy. Pene rembiapo vai-gwi, tata-py okái va'e-rami erehasa asy va'erã. Pemono'õ rei peẽ-my gwarã. Nhandejáry ae ohexa tee voi. “Ívai eterei ne rembiapokwe” he'i va'erã peẽ-my.

⁴Pende kokwe-py omba'apo va'e-pe ndapepaga porãiry. Pereko asy eterei pene rembigwái-pe. Upéa pene rembiapo vaikwe-rehe ha'e kwéry pene mombe'u-ma Nhandejáry-pe. “Ore rerekoha ore mbohasa asy asy” he'i-ma Nhandejáry-pe pende-rehe. “Onhembigwái vai ore-rehe. Omono'õ ojéupe gwarã ha nome'ẽ mo'ái ore rembiapo repy ore-vy” he'i pene mombe'u-vy Nhandejáry-pe. Ojeporiahuvareko uka Nhandejáry-pe pene rembigwái kwéry: “Ore repy katu ore mbohasa asyhare-pe. Embohasa asy jevy íxupe” he'i ave Nhandejáry-pe. Ha Nhandejáry yváy pygwa, nhande ruvixagwasu ipu'aka tee va'e ohendu-ma upe pene rembigwái nhe'ê. Oiporiahuvareko-ma íxupe kwéry.

⁵Ko yvy ári peiko jave pevy'a pene mba'e-rehe. Pejapose va'e rei pejapo. Pejogwase va'e pejogwa ave. Opaixagwa rei pereko yvy arigwa peiko va'e.

Pekaru porã porã penhemongyra rei peiko-vy. Heta rei pene rembi'u. Pejapose va'e rei pejapo. Upéa-rehe Nhandejáry pene mondo-ta pende rereko asy hagwã-py pene rembiapo vaikwe-rehe. Ma'e mymba vérami ijáry omongaru va'e peẽ ave pene mongyra pende juka uka hagwã.

⁶Hembiapo vai e'ỹ va'e-pe “Ne rembiapo vai eterei” peje rei va'ekwe. Pejuka rei va'ekwe ave hembiapo vai e'ỹ va'e-pe. Ndaipu'akái mba'eve ojapo hagwã pende-rehe jave pejuka íxupe.

Nhande kwerái e'ỹ reheve nhaha'arõ Nhandejáry-pe jaiko-vy

⁷Upe va'e-gwi, xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha, pende reko pyatã joty katu pekirirĩ-vy peiko pende rereko asy ramo jepe. Peiko marangatu katu pende rereko asyha-pe. Nhandejáry Hesu ou jevyha áry-rehe peha'arõ katu. Ani pende kwerái teĩ ha'arõ-vy. Kokwe-py nhanhemitỹ ramo nhaha'arõ va'e-rami nhaha'arõ katu Nhandejáry-pe. Nhaha'arõ ama nhanhemitỹ hagwã. Oky rire katu jajaty henhói hagwã. Oky jevy ramo, nhaha'arõ íxupe ombohí'a porã hagwã. Oky hagwã nhaha'arõ kwaa joty.

⁸Upéixa ave ani pende kwerái teĩ ha'arõ-vy Nhandejáry Hesu ou jevy hagwã-rehe. Agwĩ-ma ou jevy hagwã óra. Upéa-rehe peha'arõ porã kena peiko-vy.

⁹Ani pejoheko mombe'u mbe'u teĩ, xe re'ýi kwéry. “Hekoha vai ko” ani peje teĩ pende rapixa-rehe. “Ne rembiapo vai va'e ko nde” ani ave peje rei teĩ íxupe ani hagwã Nhandejáry he'i nde-vy “Nde rekoha vai voi ko nde” he'i nde-vy. Agwĩ-ma ogwahẽ hagwã óra. Ha'e anho mate omombe'u kwaa nhane rembiapokwe-rehe.

¹⁰Pene mandu'a kena myamyri rekokwe-rehe, Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'etykwe rekokwe-rehe. Yma va'ekwe ha'e kwéry Nhandejáry pogwyrupi omombe'u mbe'u va'ekwe inhe'ẽ. Inhe'ẽ-gwi ndojereséi-gwi ohasa asy ramo jepe, omombe'u mbe'u joty va'ekwe inhe'ẽ. Nonhe'ei joty ombohasa asyhare-pe. Upéixa nahembiapo vaíry ha'e kwéry. Ha peẽ katu pehasa asy jave, pene mandu'a kena myamyri rekokwe-rehe. Ha'e-rami peiko porã kena, xe re'ýi kwéry. Ani pene rembiapo vai teĩ pene nhe'ẽ-rupi.

¹¹Upe myamyri kwéry-rehe ja'e “Ovy'a voi Nhandejáry nhe'ẽ mombe'u-hatygwe. Ohasa asy jepe omombe'u joty inhe'ẽ. Ogwerovia kwaa araka'e Nhandejáry-pe” ja'e hese. Pene mandu'a kena Jó amyri-rehe. Ha'e ojerovia voi va'ekwe Nhandejáry-rehe. Ohasa asy asy jepe, heko pyatã joty oiko-vy. Ojerovia tee joty va'ekwe Nhandejáry-rehe pono inhe'ẽ-gwi ojere gwembiapo vairã apo-vy. Pene mandu'a kena. Oiporiahuverekó joty ave Jó-pe Nhandejáry. Upéi ombopyahupa jevy íxupe imba'e retave hagwã. Upéixa voi Nhandejáry iporã porã voi nhande-vy. Oiporiahuverekó va'e Nhandejáry.*

¹²Pejeapysaka porã kena xe re'ýi kwéry. Ani ereiporu ambue va'e réry ere-mbojerovia uka hagwã ne renduha-pe ne nhe'ẽ-rehe. Ani ereiporu yváy, yvy réry ave ne renduha kwéry ogwerovia hagwã ne nhe'ẽ. “Ajapo-ta” ere ramo, ejapo katu. Nderejaposéi ramo “Ndajapo mo'ãi” ere katu. Ani nde apu rei teĩ. Anhetegwa mate pemombe'u katu. Upéixa nde reko pyatã ramo ne nhe'ẽ rei jepe ogwerovia arã ne renduha. Ha nane mbohasa asýi va'erã Nhandejáry.*

¹³Pehasa asy ramo pemondo pene nhe'ê Nhandejáry-pe. Pevy'a ramo, peporahéi katu Nhandejáry-pe pemboete-vy.

¹⁴Nde rasy ramo, erehenói uka katu Hesu reroviaha rerekwa-pe ou hagwã nde rexa. Ou rire, ojerure va'erã Nhandejáry-pe ne mbogwera hagwã. Omoĩ arã mixĩ nhandy ne akã-rehe a-rami he'i-vy: "Nhandejáry Hesu réry-py amoĩ-ta ne akã-rehe ko nhandy" he'i arã nde-vy.

¹⁵Upéixa he'i ramo, ombogwera va'erã hasy va'e-pe Hesu ójehe ojerovia-gwi. Hesu omopu'ã jevy va'erã íxupe. Ha oĩ ramo hembiaapo vaikwe, omboyke va'erã íxugwi oresende hagwã.

¹⁶Upéa-gwi iporã nhande Hesu reroviaha va'e nhanhemombe'u katu ojóupe jajejavy hagwe "Amboasy-ma xe rembiapo vaikwe" ja'e ojóupe nhanhemombe'u-vy. Nhandejáry-pe ave nhanhemombe'u nhane mboasyha. Tajajerure kena nhandéjehe nhane mbogwera hagwã Nhandejáry. Opy'a ete gwive ojerure va'e-pe ohexa uka opu'akaha Nhandejáry hembijerure ome'ê-vy.

¹⁷Ymagware Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'etykwe, Elias amyri oiko va'ekwe. Nhande-rami oiko va'ekwe voi Elias. Yma va'ekwe omondo mondo onhe'ê Nhandejáry-pe "Anive eremongy ore-vy" he'i ojerure-vy. Ha ndokyvéi va'ekwe íxupe kwéry. Hembijerurekwe ojapo va'ekwe íxupe Nhandejáry. Inhe'ê rendu-vy omongy po'o-ma íxupe. Are-ma voi oky po'o tee-ma. Mbohapy ro'y haimete jevy ogwahê outro ro'y-py ohasa va'ekwe oky e'ý reheve.

¹⁸Upe rire ae-ma Elias amyri ombojeupi jevy onhe'ê Nhandejáry-pe oky jevy hagwã-rehe. "Xe Járy" he'i "emongy jevy katu ore-vy" he'i Tupã Nhandejáry-pe ojerure-vy. Inhe'ê ohendu-gwi Nhandejáry omongy jevy íxupe kwéry. Oky porã jevy-ma íxupe kwéry. Henhói porã jevy-ma va'ekwe temity-gwe. Elias amyri rekokwe-rami peiko katu. Pende py'a ete gwive pembojeupi pene nhe'ê Nhandejáry-pe pene mbaraete-vy. Perovia íxupe pene rembijerure ra'arõ-vy.

¹⁹Xe re'ýi kwéry, Hesu reroviaha va'e, oĩ para'e pene pa'ũ-my Nhandejáry rape porã-gwi ojere jere va'e. Penhemonhe'ê katu íxupe kwéry ogwerova hagwã gwekoha onhembohekoha porã jevy hagwã.

²⁰Pene mandu'a kena Nhandejáry rape-gwi ojere va'e-rehe. Jarojevny ramo íxupe hekoha porã hagwã-rupi jevy oiko hagwã, oheja hagwã gweko vaikwe oiko porã jevy hagwã Nhandejáry ndive, nharesende íxupe. Nhandejáry nomondói va'erã íxupe ohasa asy hagwã-py. Omboyke va'erã íxugwi hembiaapo vaikwe. Heta heta hembiaapo vaikwe jepe omboykepa joty va'erã íxugwi.

Pedro remimombe'ukwe 1

primeira epístola de Pedro

Pedro omondo kwatia nhe'ê Hesu Cristo reroviaha kwéry
táva ambue mbue-py oyvy e'ỹ-py oiko va'e pegwarã

1 ¹ Xe Pedro Hesu Cristo remimondo va'e. Amondo uka-ta kwatia-rehe xe nhe'ê peẽ-my gwarã. Peẽ Nhandejáry reroviaha kwéry pende yvy e'ỹ-py peho peiko-vy araka'e. Penhemosarambipa araka'e peho-vy pene retã-gwi. Nhandejáry reroviaha e'ỹ va'e pa'ũ-rupi táva ambue mbue-rupi peiko va'e. Peẽ Ponto yvy-py peiko va'e, Galácia yvy-py peiko va'e ave, peẽ Capadócia yvy-py peiko va'e ave, Ásia yvy-py peiko va'e ave, yvy ambue Bitínia-py peiko va'e pegwarã ahai-ta.

² Nhandejáry pende poravo va'ekwe ojéupe gwarã. Yma va'ekwe “Upéa xe rembiporavorã” he'i va'ekwe pende-rehe kwéry Nhandejáry, Nhande Ru. Gwe'yirã voi pende poravo va'ekwe hekoha-rami peiko hagwã. Nhe'ê Marangatu tee va'e omopotimba-ma peteĩ teĩ va'e pende py'a Hesu Cristo remimbota pejapo meme hagwã Hesu omanoha-rupi pene resende hagwã.

Tapende rovasa katu pende rexakwaa porãve rãve rei hagwã Nhandejáry. Tapene mbopy'agwapy tee katu pende rovasa-vy.

Nhande rekove pyahurã ome'ê-ma nhande-vy
nhande poriahuvareko-gwi Nhandejáry

³ Tanhamboete katu Nhandejáry-pe “Nde tuvixa” taja'e Hesu Cristo Ru-pe nhamboete-vy. Nhande poriahuvareko eterei Nhandejáry. Nhande rekove pyahurã ome'ê-ma nhande-vy nhande poriahuvareko-gwi. Ha'e omopu'ã jevy-ma va'ekwe Hesu Cristo-pe. Omano tee rire omoingove jevy joty va'ekwe íxupe. Upéa-gwi nhande rekove pyahu teerã-rehe nhaha'arõ jaiko-vy íxupe. “Oikove jevy-ma Nhandejáry Hesu Cristo. Upéa-gwi aikwaa-ma ou jevy-ta xe reraha hagwã, opa e'ỹ reheve aiko hagwã hendive” ja'e voi Hesu Cristo ra'arõ arõ jaiko-vy. ⁴ Ha Nhandejáry katu “Anhongatu-ma peẽ-my gwarã yváy-py”, he'i voi va'ekwe nhande-vy. Upéixa-gwi nhaha'arõ arõ joty jaiko-vy íxupe. Opa e'ỹ va'erã onhembyai e'ỹ va'erã onhehundi e'ỹ va'erã upe va'e onhongatu-ma va'ekwe Nhandejáry nhande-vy gwarã. ⁵ Mba'e vai-gwi onhangareko meme nhande-rehe Nhandejáry. Hese pejerovia tee-gwi opu'akaha-rupi onhangareko pende-rehe oiko-vy. Pende py'a potĩ tee hagwã pende rekove-rehe onhangareko. Hesu Cristo ogwey jevy tee ha'óra ohexa uka-ta entéro va'e-pe pene nhangareko porã memeha pende py'a potĩ teeha ohexa uka-vy.

⁶Upéa-rehe peẽ pevy'a voi katu. Pehasa asy ramo jepe, sapy'a penhemboasy ramo jepe, tapevy'a joty kuri. Penhemboasy óra ohasa va'erã. Hi'are e'ỹ va'e, ko yvy rupigwa mate peẽ-my pene mbohasa asy arã.

⁷Nhandejáry oipota pejerovia tee ójehe, ojekwaa hagwã pende rekoha-rehe pejerovia teehe hese. Upéa-gwi pehasa asy peiko-vy. Oĩ ouro hepy va'e. Imokanhymba reipyrã ramo jepe, nhamoĩ joty íxupe tata-py itantea-vy. Nhambohyku ojekwaa hagwã ouro ra'angakwe ouro tee-gwi.*

Upéixa voi peẽ kwéry. Tuvixa mba'eve Nhandejáry-pe peẽ kwéry ouro-gwi, hese pejerovia-gwi. Aipo ramo ouro nhatantea va'e vérami pehasa asy ojekwaa porãve hagwã pende-rehe pejerovia teehe. Upéixa ramo Hesu Cristo ojehexa uka jevy hagwã óra-py pene mboete va'erã. “Xe-rehe ojerovia tee va'e. Ohasa asy jepe va'ekwe, ojeroviave ave joty xe-rehe” he'i arã pende-rehe pene momba'egwasu-vy.

⁸Peẽ katu ndapehexái vyteri Hesu Cristo-pe. Pehexa e'ỹ ramo jepe pehayhu joty voi íxupe. Ha ko'ãý ndapehexái ramo jepe pejerovia tee joty ave hese. Upe va'e-rehe pevy'a voi. Peẽ-my peteĩ teĩ-pe yváy-gwi ou va'ekwe pende py'apy gwife pende vy'aha. Haimete nome'ei nhamombe'u hagwã mba'eixagwa iporã pende py'a vy'aha. ⁹Peteĩ teĩ pejerovia-ma araka'e Hesu Cristo-rehe. Upéixa-gwi omopotĩ-ma peteĩ teĩ pende py'a. Upéa-rehe pevy'a tee joty peiko-vy.

¹⁰⁻¹¹Yma ete myamyri Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry omotenonde va'ekwe imombe'u-vy: “Nhandejáry pende rexakwaa rei va'erã pene resende-vy. He'yirã peiko va'erã” he'i peteĩ teĩ omombe'u-vy va'ekwe pende rehegwa nhe'ẽ. Ha Cristo rehegwa nhe'ẽ omohenonde-ma ave va'ekwe. “Ogwereko asy va'erã upe va'e-pe” he'i va'ekwe Cristo-rehe. “Upe heta-ma ohasa asy va'e-pe Nhandejáry omomba'egwasu ete va'erã, oiko va'erã Nhande Ruvixa ramo” he'i ave va'ekwe Cristo rekorã omohenonde-vy. Ha Cristo Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ipy'apy-py oiko va'e oikwaa uka va'ekwe íxupe kwéry aipo va'e nhe'ẽ omohenonde hagwã imombe'u-vy.

Ha kiva'e rehegwa omombe'u uka íxupe ndoikwaa ukái vyteri íxupe kwéry. Nomombe'úi voi íxupe kwéry araka'e pa oiko va'erã. Oikwaase eterei-gwi ojerure rure Nhandejáry-pe: “Xe mo'arandu katu, xe Járy. Upe va'e ne nhe'ẽ amombe'u kuri araka'e pa oiko va'erã? Araka'e pa ogwahẽ va'erã ne remimbou? Mba'eíxa pa ogwahẽ va'erã? Xe ave, ahexa-ta para'e íxupe? Xe mo'arandu katu, xe Járy. Aikwaa porãseve voi íxupe” he'i peteĩ teĩ va'e Nhandejáry-pe.

¹²Ha Nhandejáry oikwaa uka va'ekwe peteĩ teĩ-pe: “Ndaha'ei va'erã nde-vy gwarã ne remimombe'ukwe” he'i íxupe. “Áygwa ndohexái va'erã upe va'e ne remimombe'ukwe” he'i íxupe. “Ne remiarirõ joapy rire mate ohexa va'erã ne remimombe'ukwe” he'i va'ekwe peteĩ teĩ-pe Nhandejáry.*

Ha peẽ katu, ãy peikwaa-ma. Pehendu-ma Cristo rehegwa nhe'ẽ. Ou-ma pende ha-py Cristo-rehe omombe'u mbe'u va'e. Nhe'ẽ Marangatu tee va'e, yváy-gwi ou va'e pene mo'arandu-ma. Imbaraeteha-rupi pene mbo'e-háry omombe'u peẽ-my anhete teegwa voi Cristo rehegwa nhe'ẽ. Ha upe nhande-vy iporã va'e Cristo rehegwa nhe'ẽ-rehe oikwaaase eterei mo'ã ave yváy pygwa, Nhandejáry rembigwái kwéry.

* 1.6-7 Rm 8.17-18; 2 Co 12.9; Tg 1.2-4; 1 Pe 4.12-13 * 1.10-12 Mt 13.17; Lc 10.23-24

**Nhandejáry nhande pe'a-ma va'ekwe nhande py'a potĩ reheve
nhane rembiapo porãve rãve hagwã jaha-vy
(1 Ts 2.10-12)**

¹³Upéa-rehe tapenhangareko reko porã katu peiko porã hagwã. Ani pemondo teĩ pende resa Hesu Cristo rekoha e'ỹ-rehe. Pejejoko katu pene kyre'ỹ hagwã Nhandejáry remimbota mate pejapo hagwã. Hesu Cristo ojehexa uka jevy hagwã óra ani pemokanhy teĩ pendejéhegwi. Nhande rovasa-vy voi ou va'erã ha'e. Upéa-rehe tapene mandu'a meme katu Nhandejáry nhe'ẽ-rupi peiko hagwã. ¹⁴Mitã inharandu porã gwu nhe'ẽ ohendu va'e-rami peẽ ave pehendú katu Nhandejáry nhe'ẽ. Anive pejapose va'e rei pejapo teĩ. Anive pene arandu e'ỹ reheve, inhe'ẽ rendu e'ỹ reheve rei pejapo teĩ pene rembiapose rei va'e.

¹⁵Nhandejáry katu hembiaipo vai e'ỹ va'e voi. Imarangatu tee va'e. Hembiaipo marangatu tee-ma voi oiko-vy. Pende pe'a-ma araka'e pejerovia hagwã ójehe. Upéixa-gwi ha'e-rami voi ave katu tapeiko kena pende py'a potĩ reheve pene rembiapo porã meme hagwã hendive. ¹⁶Upéa-rehe Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e he'i:

“Xe-ma xe reko marangatu tee va'e ko xe. Upéixa-gwi peẽ ave pende reko marangatu reheve tapeiko kena”
he'i Nhandejáry kwatia nhe'ẽ.

¹⁷“Xe Ru” peje ra'e íxupe pene nhe'ẽ pembojeupi ramo. Xáke, nhande kwaa voi va'e ha'e. Ndohejái reíry hembiaipo ku'a ku'a va'e. Ndaha'úi o'a'e e'ỹha-rehe anho ojapo va'e Nhande Ru yváy pygwa. Ombojoavy e'ỹ va'e voi ha'e. Peteĩ teĩ nhande reko johu kwaa. Upéa-rehe nhane monhe'ẽ va'erã. Upe rire nhande reko hagwe-rehe omombe'u va'erã nhande-vy nhande rekorã. Upéixa-gwi ko yvy-rupi peikoha vapy peve ani pehasa teĩ inhe'ẽ.

¹⁸Peikwaa voi pende rekohakwe kwéry. Nhane ramoigwasu amyri gwekohakwe rei oheja nhande-vy. Ha Nhandejáry nhande pe'a upéa tekoha-gwi nhande repy gwe'yirã ramo jaiko hagwã. Peẽ katu, pene mandu'a porã kena mbava'e po ome'ẽ nhande repy-vy. Ko yvy pygwa hepy va'e nome'úi. Nome'úi prata. Nome'úi ave ouro nhande repy-vy. Upe va'e opa va'erã. Iporãve va'e ome'ẽ. ¹⁹Pende repy-vy Cristo omano va'ekwe. Pende rekove-rehe gwugwy-rupi omano va'ekwe pende repy-vy.

Yma va'ekwe nhande ru amyri kwéry oiporavo ovexa ra'y iporãite va'e imarã e'ỹ va'e ojuka hagwã Nhandejáry-pe ijáry rembiapo vaikwe repy-vy. Upe ovexa ra'y-rami ave Cristo omano va'ekwe. Imarã e'ỹ va'e voi Cristo nhande-rehe ha-py omano va'ekwe.

²⁰Ha yma ete ko yvy nomoingói vyteri jave Nhandejáry oikwaa-ma va'ekwe Cristo omano-ma hagwã. Oiporavo va'ekwe íxupe ijuka uka hagwã. Ha upe rire katu, oiko are-ma rire ko yvy, haimete jevy ko yvy opa jevy hagwã óra, ogwahẽ-ma va'ekwe ou-vy Cristo. Ou-ma va'ekwe nhande rayhu nhande rovasa hagwã.*

²¹Cristo-rehe jajeroivia-gwi jajeroivia ave Tupã Nhandejáry-rehe. Omano va'ekwe pa'ũ-gwi ha'e omoingove jevy va'ekwe Cristo-pe. Omomba'egwasu

* 1.16 Lv 11.44-45; 19.2 * 1.18-20 Hb 9.12-14

ete ave íxupe. Upéixa-gwi jajeroivia Tupã Nhandejáry-rehe nhaha'arõ ave Cristo-pe nhande rovasa tee hagwã.

²² Perovia-ma araka'e nhe'ê anhete va'e. Nhandejáry nhe'ê-pyma peiko-ma pene mopoti tee-ma. Upéixa-gwi tapehayhu kena Cristo reroviaha kwéry-pe. Pende py'a gwise tapejohayhu rei katu pejogwerovy'a-vy.

²³ Mitã oiko ramo tuvy, isy-pe ko yvy arigwa-pe, túvy-rami, isy-rami voi oiko íxupe. Upéixa ave Nhandejáry nhane mbopy'apyahu ramo jaiko-ma íxupe ta'yry ramo, tajyry ramo ave. Nhande Ru yváy pygwa opa e'y va'e. Inhe'ê opa e'y va'e-rupi pene mbopy'apyahu pende rekove pyahu reheve peiko-ma hagwã opa e'y reheve. ²⁴ Upéa-rehe inhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e he'i:

“Kente kwéry kapi'i ramigwa voi. Hemimomba'egwasu yvoty ramigwa.

Kapi'i ipirupa. Yvoty ipoty kúi-ma. Upéixa ave kente kwéry,
hemimomba'egwasu gwise yvoty okúi va'e pirukwe-rami voi.

Ndahi'aréi va'erã.

²⁵ Ha Nhandejáry nhe'ê katu opa e'y va'e voi”^{*}
he'i Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e.

Ha peẽ katu pehendu-ma upe nhe'ê. Omombe'u-ma peẽ-my Cristo rehegwa nhe'ê.

**Itagwasu óga pytahoha-rami oiko Hesu Cristo
gwe'yí kwéry-pe imombaraete hagwã**

2 ¹ Upéa-rehe tapejejoko katu opamba'e ivai va'e-gwi. Anive pende py'a vai pende a'e e'y-vy ojõehe. Pejohayhu katu. Anive ave peporombotavy. Anhetegwa tee va'e mate pemombe'u va'erã. Anive ave pende juru mym'yí rei ojõehe. Anive ave peipotapa rei teĩ. Ne mba'e erereko va'e-rehe anho katu evy'a. Anive ave penhe'ê vai ojõehe. Opa mba'e ivai va'e-gwi tapejejoko kena.

²⁻⁵ Pejohu porã nipo ra'e Nhandejáry py'a porãha. Pende poriahuvereko meme-gwi pejohu porã-ma ra'e. Aipo ramo pene kyre'y katu peikwaa porãve rãve hagwã hesegwa nhe'ê. Mitã ikambuhéi va'e-rami peẽ ave peheka heka katu pene arandurã. Kamby porã tee-rehe okakwaa mitã. Peẽ ave Nhandejáry nhe'ê pehendu porã ramo pene arandu porãve rãve va'erã pende rekoha porã reheve peiko hagwã.^{*}

Penhemoagwĩ katu Hesu Cristo-gwi. Ha'e pene moingove va'e. Pene moĩse pa'i ramo nde py'a poti marangatu reheve ereme'ê meme hagwã íxupe hemibota imboete-vy. Yma gware pa'i reko-rupi nderekói va'erã. Ijukapyre hemime'ẽgwe rekovia, nde reko porã teehe reheve enheme'ê katu íxupe imboete-vy. Penhemoagwĩ katu Hesu Cristo-gwi pembovy'a hagwã Nhandejáry-pe imboete-vy. Heta oĩ íxupe omboete e'y va'e. “Ijapu” he'i mo'ã hese. Nhandejáry ae oiporavo va'ekwe íxupe omomba'egwasu tee hagwã. Pejogwe-roaty ramo hese pene mombaraete tee va'erã peiko porã hagwã.

Nhane mandu'a óga itagwigwa-rehe. Itagwasu omopu'ã óga pytahohar-ramo. Opa hagwã ete-ma hi'ári omoĩ mixive va'e ita. Upéixa ave Nhandejáry re'yí. Itagwasu óga pytahoha-rami oiko Hesu Cristo gwe'yí kwéry-pe imombaraete hagwã. Penhemoagwĩ katu Hesu Cristo-gwi pene mombaraete hagwã.

^{*} 1.24-25 Is 40.6-9; Tg 1.11 ^{*} 2.3 Sl 34.8

⁶Upéa-rehe Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e he'i Hesu Cristo-rehe:
 “Xe re'ýi kwéry ruvixarã ambou-ta tetã Sião-py” he'i. “Itagwasu-rami,
 óga jepytahoha-rami imba'egwasu ete-ta. Ha'e katu aiporavo va'ekwe
 íxupe. Xe rakate'ỹ hese. Upe xe rembiporavo-rehe ojerovia va'e
 nonhemotĩry va'erã.”*

he'i Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e.

⁷Ha peẽ katu pejerovia-ma araka'e Hesu Cristo-rehe. Pehayhu-ma araka'e
 íxupe. Pejohu porã tee íxupe. Oĩ jepe kente kwéry hese ndojeroviái va'e. Upe
 va'e-rehe Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e he'i ave:

“Ndovaléi upe ita, he'i óga omopu'ã va'e imboyke-vy. Ha ojohu vai jepe,
 upe ita óga pytahoha ramo oiporu. Óga pytahoha voi upe ita”.*

he'i Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e.

⁸“Ndovaléi voi pe ita he'i va'e onhepysanga hese. Oporoity va'e upe va'e
 ita”*

he'i ave Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e. Upéixa voi Hesu Cristo oiko
 va'erã kente kwéry-pe. Onhe'ê renduse e'ỹ va'e-pe oity uka-ta ogwereko
 asy-ta. Tenonde-rupi Nhandejáry hekorã oikwaa va'ekwe-rami, ha'e kwéry
 nahi'arandu porãiry äy okwa-vy.

⁹Peẽ ae katu Nhandejáry re'ýi tee ramo peiko-ma. Ha'e pende pe'a-ma
 va'ekwe ojéupe gwarã. Ondive gwarã voi pende pe'a-ma pende py'a potĩ
 reheve peiko hagwã. Ha'e mburuvixagwasu tee yváy-py ha pende pe'a-ma
 pende rereko hagwã pa'i heko marangatu va'e ramo. Upéixa peiko heko porã
 teeha rehegwa nhe'ê pemosarambi rambi hagwã, íxupe pemboete meme
 hagwã. Yma va'ekwe pytũ-rupi oiko va'e-rami rei peiko va'ekwe. Ndapei-
 kwaái va'ekwe mba'eve Nhandejáry-rehe. Ha'e ae pene mo'arandu-ma ójehe
 pene mbojerovia uka hagwã. Ko'ánga hesakã va'e-rupima peiko-ma pemom-
 be'u mbe'u hagwã mba'éixa Nhandejáry ojapo porã meme peẽ-my.* ¹⁰Yma
 va'ekwe ndapeikói Nhandejáry re'ýi ramo. Ko'ánga katu he'ýi ramo-ma peiko.
 Yma va'ekwe ndapeikwaái Nhandejáry pende poriahuverekoseha. Ko'ánga ae
 peikwaa-ma. Pende poriahuvereco voi-ma peiko-ma hagwã he'ýi ramo.*

**Tupã Nhandejáry-rehe pejerovia-gwi pehendu
 katu mburuvixa ko yvy pygwa nhe'ê ave**

¹¹Xe re'ýi kwéry pene mandu'a kena kóa-rehe: Yvy akéno-py oiko va'e-
 rami jaiko ko yvy pype. Nhandejáry re'ýi tee-gwi jaiko a-py sapy'a rei va'e-
 rami. Upéa-rehe anive pejapo pene rembiapose rei. Upéa nhamoĩ ramo nhane
 renonderã-py nhande py'a-py onhondive onhorairõseha-rami voi jaiko. Anive
 katu pemondo teĩ pende resa pene mbojejavy ukase va'e-rehe rei. Nhandejáry
 remimbota-rehe mate pene mandu'a pejapo hagwã. ¹²Nhandejáry reroviaha
 e'ỹ va'e pa'ũ-my peime-ma. Ha'e kwéry onhe'ê vai vai para'e pende-rehe.
 Upe jave jepe tapeiko porã meme katu. Upéixa ramo pende-rehe ha-py pende
 rexaha kwéry omomba'egwasu va'erã Nhandejáry-pe upe ou jevyha áry-py.*

¹³Nhandejáry-rehe pejerovia-gwi pehendu katu mburuvixa ko yvy pygwa
 nhe'ê ave ipogwy-py peiko hagwã. Upéixa ramo pende reko porã-rehe

* 2.6 Is 28.16 * 2.7 Sl 118.22 * 2.8 Is 8.14-15 * 2.9 Êx 19.5-6; Dt 7.6; 14.2; Ap 1.6; 5.10

* 2.10 Os 1.10; 2.23; Rm 9.25 * 2.11-12 1 Ts 5.15

pemboete arā Nhandejáry-pe. Heta oĩ mburuvixa kwéry ko yvy pype. Mburuvixagwasu oĩ omandapa va'e ko yvy arigwa-rehe. Tapejapo katu inhe'ẽ. ¹⁴Hembiporavokwe oĩ jevy mburuvixarā mixĩve va'e. Tapejapo ave inhe'ẽ. Tetã tetã-my ombou uka íxupe kwéry oikwaa uka hagwã upe pygwa rembiapo-rehe. Hembiaapo vai va'e-pe katu ombohasa asy va'erã. Hembiaapo porã va'e-pe ogwereco porã va'erã. Mburuvixagwasu nhe'ẽ-py ou va'ekwe. Pejapo katu inhe'ẽ.

¹⁵Nhandejáry oipota pene rembiapo porã meme. Upéixa ramo inhe'ẽ-rupi ndoikoséi va'e kwéry ndojohúí arã pende-rehe onhe'ẽ rei hagwã.

¹⁶Peẽ katu peteĩ teĩ ndejehénte eremba'apo va'e. Upéixa jepe tapeiko porã katu. Ani pejapo vai teĩ. Tapenhe'ẽ Nhandejáry rembigwairã ae.

¹⁷Peteĩxa pereko enterove-pe pemboete-vy. Hesu Cristo reroviaha-pe pehayhu katu. Nhandejáry-pe inhe'ẽ pejapo katu pemboete-vy. Mburuvixagwasu yvy pygwa va'e-pe pemboete ave."

Cristo rekoha eiporu katu

(Lc 6.22-23; Hb 12.2-3; 1 Pe 3.14)

¹⁸Peẽ tembigwái ramo peiko va'e tapeiko katu pene mba'ejáry nhe'ẽ-rupi. Tapemboete katu íxupe. Peteĩxa tapereko pene mba'ejáry. Oĩ pene mba'ejáry hekoha porãve va'e, heko kirirĩ reheve pende rereko va'e. Oĩ ave pene mba'ejáry pende rereko asy va'e. Peteĩxa katu tapereko íxupe kwéry. Pemba'apo porã meme katu íxupe. ¹⁹Nhane mbohasa asy ramo jepe nhane mba'ejáry tanhamba'apo porã joty katu íxupe. Taja'e katu "Nhandejáry xe kwaa porã-ma. Íxupe amboete hagwã amba'apo porã-ta xe járy-pe" taja'e katu nhamba'apo-vy. Upéixa jajapo ramo Nhandejáry nhande rexakwaa rei va'erã, nhane rembiapo porã-rehe nhande rovasa va'erã. ²⁰Ne rembiapo vai ramo ae nde járy-pe, ne rembiapo vai-rehe ne nupã va'erã nde rereko asy ave arã. "Xe rereko asy ramo jepe xe nupã ramo jepe xe ndajehepyí joty íxugwi. Kirirĩ-vy areko íxupe. Upéa-rehe xe py'a porã" ani upéixa erenhembotavy teĩ. Ne rembiapo vai-rehe voi ne nupã kuri. Ne'írã voi nde py'a porã. Ne rembiapo vai eterei voi ereiko-vy. Iporãve ne rembiapo porã meme íxupe. Upéixa ereiko porã porã ramo jepe ne nupã ramo, nde rereko asy ramo, erovy'a joty. Ani erejehepy teĩ. Ekirirĩ katu íxugwi. Upéixa ereiko porã ramo erembovy'a va'erã Nhandejáry-pe. Ha'e nde rovasa joty va'erã nde rexakwaa rei-vy.

²¹Pende rekoha porã hagwã pende pe'a va'ekwe gwe'yirã Nhandejáry. Cristo ave ohasa asy va'ekwe peẽ kwéry-rehe ha-py. Upe va'e-rehe ohexa uka peẽ-my mba'eixa pa peiko hagwã pehasa asy jave. Ha'e ohasa asy ramo jepe ndojehepyíry joty va'ekwe. Ha'e oiko hagwe-rami ave tapeiko katu.

²²Ndojejavýi voi va'ekwe Cristo. Ijapu e'ý va'e voi ha'e. Oporombotavy e'ý va'e voi Cristo. Upéixa oiko teĩ va'ekwe ha ombohasa asy joty va'ekwe íxupe."

²³Onhe'ẽ vai vai ramo jepe va'ekwe hese hekoha porã-gwi ha'e nonhe'ẽ vaíry joty va'ekwe. Ogwereco asy ramo jepe va'ekwe íxupe "Ajehepy arã" nde'íry joty ombohasa asyhare-rehe. Nhandejáry po-py onhemoi "Nhandejáry nhande kwaa porã va'e. Nhande reko johu kwaa va'e. Aha'arõ ha'e xe repy hagwã" he'i Cristo ójehe.

²⁴ Okurusugwasu-rehe omano ramo va'ekwe Cristo ogweraha-ma ójehe nhane rembiapo vai. Nhande reko vaikwe-gwi nhane mopotĩ hagwã ha'e omano. Upéa ojapo va'ekwe omano va'ekwe vérami ndajajevyvéi-ma jaiko hagwã. Nhandejáry omoingove jevy va'ekwe vérami nhande kwéry jaiko hagwã nhande py'a potĩ reheve. Ha'e ojekutu va'ekwe nhane mbogwera hagwã.

²⁵ Peẽ peiko va'ekwe ovexa okanhy va'e-rami, pende raperã okanhy pendé-hegwi va'e-rami. Nhandejáry ae ovexa rerekwa porã-rami pende reka reka-ma va'ekwe pende reru jevy hagwã oha-py. Ko'ánga peiko jevy-ma indive. Ha'e nhande py'a-rehe onhangareko va'e. Nhande rereko porãha ave ha'e.*

Omenda va'e kwéry pegwarã nhe'ẽ

(1 Co 7; Ef 5.22-25; Cl 3.18-19)

3 ¹ Upéixa ave tembireko kwéry tapeiko katu peteĩ teĩ pene ména nhe'ẽ-rupi. Nhandejáry nhe'ẽ-rupi ndoikói ramo jepe, ejapo katu ne ména nhe'ẽ erembojerovia uka hagwã íxupe Nhandejáry-rehe. Neremombe'úi ramo jepe íxupe Nhandejáry nhe'ẽ, inhe'ẽ nohenduséi ramo jepe oikwaa va'erã nde reko porãha-rehe nde-rehe. Ojeroviasse ave va'erã ha'e ave Nhandejáry-rehe. ² “Xe rembireko heko porã voi va'e. Nhandejáry-rehe ojerovia-magwi nipo ogwe-reko-ma gwekoha porã ra'e” he'i arã nde-rehe nde reko kwaa-vy. “Xe aroviase ave Nhandejáry-pe” he'i va'erã ohexa kwaa-gwi nde rekoha porã-rehe.

³ Ha peẽ katu kunha kwéry, niporãi pejehexa uka porã rei pene nhemo-ndeha-rehe pejekyvu porã-rehe rei, pende ao hepyve va'e-rehe rei, pende po'y porã-rehe rei ave niporãi pejehexa uka porã rei upéixa. ⁴ Iporãve pende py'apy porãha pehexa uka. Pende reko kirirĩ-rehe pende py'agwapy reheve pehexa uka pende rekoha porã teehe opa e'ỹ va'e. Nhandejáry-pe upéa ovale voi. ⁵ Yma gware kunhagwe amyri ipy'a potĩ va'e kwéry upéixa oiko va'ekwe. Nhandejáry-rehe ojerovia-gwi oiko va'ekwe oména nhe'ẽ-rupi. ⁶ Upéixa voi Sara amyri ojapo Abraão amyri nhe'ẽ. “Xe járy xe rerekoha” he'i oména-pe. Ipogwy-py voi oiko va'ekwe. Sara amyri rekokwe-rami ãy pende reko porã katu. “Osy rekokwe-rami hekoha porã” he'i arã pende-rehe Sara membyre-rami voi peiko-gwi. Tapene rembiapo porã meme katu. Pende kyhyje e'ỹ reheve tapende reko porã. Pende kyhyje e'ỹ reheve pene ména nhe'ẽ tapejapo Nhandejáry-pe pemboete-vy.*

⁷ Peẽ katu kwimba'e kwéry, peteĩ teĩ pereko porã katu pene rembireko-pe. Kunha ko ikangyve kwimba'e-gwi. Ani pereko asy teĩ pene rembireko kwéry-pe. Peteĩ teĩ pemboete katu pene rembireko-pe. Ndaha'ei kwimba'e-pe anho ome'ẽ va'erã hekoverã Nhandejáry. Kunha pegwarã ave ome'ẽ hekoverã. Upéa-rehe nde sy eremboeteha-rami, terereko katu ne rembireko-pe Nhandejáry ojeapy-saka hagwã ne nhe'ẽ-rehe. Upéixa ramo nerembojeupi reíry arã ne nhe'ẽ íxupe.

Jajoporiahuvereko rei katu jajohayhu porã-vy

(Rm 12.16-21; Fp 1.27-30; 1 Ts 5.14-15; 1 Pe 2.12)

⁸ Xe ha'e-ta ave enterove-pe tapereko katu peteĩ py'a onhondive. Pejoporiahuvereko rei katu pejohayhu porã-vy. Outro kwéry-pe tapemboeteve

* 2.24-25 Is 53.5-6 * 3.6 Gn 18.12

katu pendejéhegwi. ⁹Ojapo vai ramo jepe nde-vy ani erembojovái teĩ íxupe. Onhe'ê vai ramo nde-vy ani ave erembojovái íxupe. Tapembojeupi katu Nhandejáry-pe pene nhe'ê ohovasa porã hagwã upe va'e-pe. Upéixa erejapo hagwã Nhandejáry pende pe'a-ma gwe'yirã ramo. Upéixa erejapo ramo ha'e nde rovasa porã va'erã.

¹⁰Upe va'e rehegwa oĩ Davi amyri porahéi-py kwatia-rehe oĩ va'e:

“Ko yvy-rehe ereiko jave nde reko porã reheve erevy'ase para'e ereiko-vy. Aipo ramo kóixa ae eiko: Ejoko ne nhe'ê hatã. Eipe'a ndejéhegwi ne nhe'ê vaiha. Ani teĩ ne nhe'ê rei rei ereiko-vy. Ani ave nde apu rei rei teĩ. ¹¹Ejoko ave ndejéhegwi ne rembiapo vaiseha. Ne rembiapo porãrã ae katu ejapo. Nde py'agwapy porã reheve eiko nde rapixa kwéry ndive. ¹²Nhandejáry ko orepara ipy'a porã va'e-rehe. Ojeupe ojerure ramo ohendu arã inhe'ê. Ipy'a vai va'e ae ombojeupi ramo onhe'ê Nhandejáry-pe nohendúi va'e-rami arã inhe'ê”

he'i Nhandejáry nhe'ê oĩ va'e.

¹³Tapeiko porã katu. Peiko porã meme ramo ndaipóri arã para'e pene mbohasa asyse va'erã. ¹⁴Ha sapy'a pende reko porãha-gwi pene mbohasa asy ramo, Nhandejáry pene mbovy'a jevy joty va'erã. Ani joty pende kyhyje avave-gwi. Pene mbohasa asyse ramo jepe ani joty pejepy'apy teĩ pendéjehe.

¹⁵Penhembojáry katu Cristo-rehe, pende py'a gwive pejerovia tee katu hese. Peime meme katu pende jeroviaha-rehe pemombe'u hagwã: “Ma'erã-gwi erejerovia Cristo-rehe?” he'i va'e oporandu ramo nde-vy nde rapixa, nde reko kiriri reheve emombe'u porã íxupe.* ¹⁶Mbegwe katu porã emombe'u íxupe imboete-vy. Nde py'a porã reheve emombe'u íxupe. Nde py'a poti-gwi ojekwaa arã nde-rehe nde rekoha porã. Cristo-rehe pejerovia-gwi peiko porã meme ramo onhemoti arã pendéhegwi pende-rehe onhe'ê vai vai rei va'ekwe.

¹⁷Oĩ hembiapo vaikwe-rehe ohasa asy va'erã. Oĩ ave hembiapo porãgwe-rehe ohasa asy ave va'erã. Peẽ katu Nhandejáry remimbota ramo pehasa asy hagwã iporãve pene rembiapo porãgwe-rehe mate pehasa asy.

¹⁸Cristo ave ohasa asy va'ekwe. Hembiapo apo porã jepe ohasa asy joty va'ekwe. Nhane rembiapo vai-rehe nhande repy eterei-gwi omano tee va'ekwe. Opy'a poti reheve gwĩ ipy'a ky'a va'e-rehe ojejuka uka va'ekwe. Nhande reraha hagwã Nhandejáry ha-py upéixa ha'e oiko nhande-rehe va'ekwe. Omano rire opu'ã jevy oho-vy. Gwekove marangatu-rupi onhemoingo ve jevy va'ekwe.* ¹⁹Preso oĩ va'e-rami va'e-py ogwahẽ oho-vy va'ekwe omano va'ekwe nhe'égwe rendaty-py ojéhegwa nhe'ê omombe'u ogwahẽ oho-vy. ²⁰Ha'e kwéry omano e'ỹ mbovye ndoikói va'ekwe Nhandejáry nhe'ê-rupi. Yma va'ekwe Noé amyri ojapo jave va'ekwe okanoagwasu omombe'u íxupe kwéry Nhandejáry nhe'ê. Ha nohenduséiry voi hikwái. Hi'are voi Noé amyri ojapopa hagwã okanoagwasu. Ha Nhandejáry oha'arõ arõ joty inhe'ê nohenduséi va'e kwéry-pe. Nohenduséiry ramo jepe inhe'ê, nohundi pya'éiry joty íxupe kwéry. Oito mate oike va'ekwe kanoagwasu-py nonhehundíry. Kanoagwasu-py oikepa-ma va'ekwe Nhandejáry onhangareko joty hese. Y-gwi ogweroresende va'ekwe heraha-vy íxupe.* ²¹Onheresende rei va'ekwe

* 3.10-12 Sl 34.12-16 * 3.14-15 Is 8.12-13; Mt 5.10 * 3.18 Rm 5.6-8; 2 Co 5.19-21

* 3.20 Gn 6.1-7.24

Noé amyrī Nhandejáry nhe'ê reroviaha-gwi. Nhane mongarai hagwã-rehe upéa omombe'u-ma nhande-vy. Nhane apymĩ y-py nhane mongarai-vy. Nda-ha'éiry nhane mbojahu-vy. Ndoipe'áiry nhande ky'akwe nhandéhegwi. Nhane momandu'a mate Hesu Cristo-rehe nhane mongarai-vy. Hese jajerovia-gwi nhanhemongarai uka jahexa uka hagwã nhande py'a omopotĩ-ma nhane resende-vy Nhandejáry. Oikove jevy-ma Hesu Cristo. Upéi omano va'ekwe pa'ũ-gwi Cristo omopu'ã jevy va'ekwe. ²²Upe rire ojeupi jevy oho-vy yváy-py. Nhandejáry akatúa-koty oĩ. Ipu'aka entéro va'e-rehe. Ipu'aka va'e gwive oiko ipogwy-py. Nhandejáry rembigwái kwéry oiko ipogwy-py. Entéro mburuvixa jahexa e'ỹ va'e gwive, ndoikoséi mo'ã va'e gwive, oiko joty ipogwy-py.

Penhemoirũ katu Cristo-rehe pejevayse hagwe pehejapa hagwã

(Ef 4.17-32; Cl 3.1-11)

4 ¹Pene mandu'a kena Cristo-rehe. Yvy-rupi oiko jave ombohasa asy ranhe va'ekwe íxupe imoingo-vy upe rire ojuka uka hagwã. Upéixa ramo peẽ ave tapenhembopy'agwasu kena pehasa asy hagwã. “Ipy'a porã reheve Cristo ohasa asy va'ekwe” tapeje katu. “Xe ave ahasa asy va'erã. Upe ramo ha'e-rami xe py'a porã reheve aikose.” Aipo-rami katu tapeje pende-jéupe. Jahasa asy rire ndajajevaysevúi-ma Cristo nhamoirũ teese-gwi. ²Upéa-gwi ãy peve anive pejapo pejapose rei va'e. Nhandejáry remimbota ae mate tapejapo.

³Yma araka'e pene rembiapo vai meme araka'e Nhandejáry-rehe ojero-via e'ỹ va'e-rami. Teko rei-rupi peiko araka'e mba'e vai-pe pehayhu araka'e peiko-vy. Karugwasu-py, oka'u hagwã renda-py ave peho meme araka'e. Peka'u rei araka'e peiko-vy. Pende rekoha vai eterei-gwi Tupã Nhandejáry e'ỹ rei-pe pemboete meme peiko-vy ave araka'e. ⁴Ha ãy katu peẽ nipo nape-moirũvúi-ma ra'e upéixa oiko va'e-pe. Pene irũvykwe ojohu vaipa-ma pende reko pyahu ra'e. Ndaipy'a horyvúi-ma voi ra'e pene ndive. Onhe'ê vai vai ave pende-rehe. Ndapeikovúi indive-gwi ndovy'avúi voi okwa-vy. ⁵Ogwahẽ va'erã hi'óra onhemombe'u hagwã gwembiapokwe-rehe Nhandejáry-pe. Ha'e ojohu kwaa voi enterove rembiapokwe-rehe, oikove vyteri va'e rembiapokwe-rehe ave ojohu kwaa voi hese. Hembiaapo vai va'ekwe-pe ombohasa asy va'erã.

⁶Upéa-rehe omano va'ekwe-pe ave omombe'u-ma Hesu Cristo rehegwa nhe'ê. Kente meme-gwi ojohu-ma íxupe kwéry omano hagwã. Nhandejáry ae oikove va'e. Ha'e kwéry oikove ave hagwã oikwaa ukapa-ma Hesu rehegwa nhe'ê íxupe kwéry. Omoingove jevy ave íxupe kwéry inhe'êgwe kwéry. Ha'e kwéry ave oiporu hagwã oikove va'e reko.

⁷Ko yvy sapy'a opa-tama. Nhane arandu porã mani katu. Nhande py'a-gwapy reheve, nhande reko kirirĩ reheve ave nhaha'arõ katu jaiko-vy Nhandejáry-pe. Nhanhomongeta meme katu hendive. Nhamoĩ ae katu nhane renonde-py. ⁸Ha tajajohayhu rei katu jaiko-vy. Jajohayhu porã ramo mba'eve vai ndajajohúi arã ojóche. Nhane rembihayhu ojapo vai ramo jepe tajahayhu rei katu íxupe. ⁹Tanhamogwahẽ porã katu jahayhu-vy nhane mbhupa-pe. Ndaikatúi nhande juru mymĩ rei hexa-vy. Nhande py'a gwive ae nhande rory arã nhane mbhupa rexa-vy.

¹⁰Penhopytygwõ porã kena. Nhandejáry remimoarandu peẽ kwéry pende ae ae pejapo kwaa va'e pejapo hagwã. Penhopytygwõ jepe pende ae ae joty

pene rembiapo pejapo. Nhandejáry rembigwái porã va'e-rami upéixa penhopytygwō katu peiko-vy.

¹¹Peê, Nhandejáry pene moarandu-gwi pemosarambi kwaa inhe'ê va'e, tapemombe'u mbe'u porã katu inhe'êgwe. Peê, peporopytygwō kwaa va'e, Nhandejáry pene mombaraete pehexa uka porã hagwã entéro va'e-pe kente pytygwōha voi peiko hagwã. Hesu Cristo nhe'ê-rupi nhande py'a rory ete-gwi opamba'e jajapo va'e tajajapo nhamboete ete hagwã Nhandejáry-pe. Ipu'aka tee, imomba'egwasuha ave opa e'ỹ va'e. Nhane remimboete voi. Nhandejáry tee voi ha'e. Amém.*

Ani joty nhatĩ teĩ jahasa asy ramo Cristo-rehe jajeroivia-gwi

(Mt 24.9; Jo 16.1-4; Fp 1.29; 2 Ts 1.4-5; 1 Pe 3.14; 1 Jo 3.13)

¹²Ani nde kyhyje teĩ, xe rembihayhu kwéry. Nde rereko asy ramo jepe ani nde kyhyje teĩ. “Ma'erã-gwi” ndaja'ei nhandéjehe. Jaiko asy ramo jepe ojekwaa joty nhande rekoha. Tata-py nhamoĩ ramo nhane mba'e ndahyku reíry ramo, “Imbaraete voi ra'e tata-py” ja'e arã hese. Upéixa ete imbaraete ave nhande rekoha. Ani nde kyhyje teĩ.

¹³Pehasa asy ramo jepe taperovy'a katu. Hesu Cristo ohasa asy va'ekwe. Ha'e-rami peê ave pehasa asy peiko-vy. Upéixa ramo ha'e ojehexa uka ramo omba'egwasuha peê ave pevy'a va'erã. Upéa-rehe äy peve erehasa asy ramo jepe, erovy'a katu.

¹⁴Cristo-rehe pejerovia-gwi inhe'êgwasu rei va'e ndojekokói va'erã onhe'ê rei-vy peê-my. Upéixa ramo taperovy'a joty kuri hekoha. Oĩ pende py'apy-py Nhandejáry Nhe'ê Marangatu tee va'e opu'akaha reheve pene mombaraete pene mbovy'a hagwã.

¹⁵Ani pene rembiapo vai teĩ pene mbohasa asy uka hagwã. Petĩ kena pene rembiapo niporãi va'e pejapo hagwã. Ani peporojuka teĩ. Ani pemonda teĩ. Pende reko porã e'ỹ reheve ani ave peiko. Pejoko katu pene nhe'ê. Petĩ kena pehasa asy hagwã upéa pene rembiapo vaikwe-rehe.

¹⁶Hesu-rehe pejerovia-gwi ae pene mbohasa asy ramo ani joty kuri petĩ peiko-vy. Iporãve pemomba'egwasu Nhandejáry-pe. “Hesu Cristo re'ýi voi ko xe. Natĩ mo'ãi ahasa asy ramo hese ha-py” peje katu kuri Hesu-pe pemboete-vy.

¹⁷Ogwahẽ-ma Nhandejáry áry ogwereco asy hagwã enterove-pe hembia-pokwe-rehe. Onhyprũ-ma ojohu-vy gwe'ýi kwéry-rehe ranhe. Túvy-rami nhande rereko asy nhane rembiapo vai-rehe. Ndoheja reíry nhane rembiapo vaikwe nhande-vy. Äy upéixa nhande rereko-ma. Ou va'erã hi'óra gwe'ýi e'ỹ rekokwe-rehe ogwereco hagwã. Hesu rehegwa nhe'ê porã nohenduséi hagwe-rehe ndoheja rei mo'ãi íxupe kwéry. Ombohasa asy ete-ta voi íxupe kwéry.

¹⁸Inhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e he'i:

“Nhande reko porã ramo jepe hasy peve jahupity arã jaha-vy
Nhandejáry oikoha. Ha hekoha vai va'e katu nogwahẽi arã voi
oho-vy Nhandejáry oikoha-py”*

he'i Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e.

¹⁹Upéixa-gwi Nhandejáry remimbota-rupi pehasa asy ramo penhe-me'ê jevy katu íxupe peiko porã-vy. Gwemimombe'ukwe ojapo meme

* 4.7-11 Rm 12.6-8; 1 Co 12.8-10; Ef 4.7-12 * 4.18 Pv 11.31

Nhandejáry nhane moingoha. Onhangareko porã pende-rehe ha'e oiko-vy. Pehasa asy jave, pene rembiapo porã reheve pemondo mondo katu pende resa hese.

Cristo reroviaha kwéry rerekwa pegwarã nhe'ê

5 ¹Xe ko aiko-ma Cristo reroviaha kwéry rerekwa ramo. Xe ahexa voi va'ekwe ohasa asy ramo Cristo. Ha'e ojehexa uka ramo omba'egwasuha, xe amoirũ jevy va'erã íxupe. Heroviaha rerekwa ramo voi aiko-ma xe. Ha ahaise ko kwatia nhe'ê xe rapixa kwéry-pe, Cristo reroviaha rerekwa kwéry-pe. ²Hymba kwéry rerekwa porã-rami penhangareko porã katu Cristo reroviaha kwéry-rehe. Ani perovy'a e'ỹ reheve penhangareko hese kwéry. Pende py'a porã reheve pereko íxupe kwéry. Ani ave pene rembiapo repyrehe pemondo teĩ pende resa. Pene kyre'ỹ rei katu peipytygwõ hagwã pene reminhangareko kwéry-pe. Upéixa ramo Nhandejáry remimbota-rupi peiko va'erã. ³Ani pemanda rei teĩ ave íxupe kwéry. Peiko porã meme katu pejapoha-rami ojapo jevy hagwã ha'e kwéry ave. ⁴Nhande Rerekoha tee ou jevy ramo nhande rexakwaa rei-ma va'erã. Upe-ma ramo ome'ê-ta peẽ-my onhemomba'egwasu va'e pegwarã opa e'ỹ va'e. Upéa mate amombe'use Cristo reroviaha ruvixa kwéry-pe.

Pedro onhemonhe'ê Cristo reroviaha kwéry-pe

⁵Peẽ ipyahuve va'e kwéry-pe ha'e-ta ko va'e. Nde ru-rami, nde sy-rami pehendu pendéhegwi itujave va'e nhe'ê.

Ha enterovéa-pe ha'e-ta ani penhembotuvixavese teĩ. Penhopytygwõ ae arã penhembotuvixa e'ỹ-vy. Jaikwaa-ma Nhandejáry nhe'ê:

“Nhandejáry ombojevvy va'erã onhembotuvixase va'e-pe. Ha onhemomirĩve va'e-pe ae ohexakwaa rei va'erã Nhandejáry”
he'i Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e.

⁶Upéa-rehe penheme'ê Nhandejáry pogwy-py pene py'amirĩ reheve. Ha'e imbarae ete nhane pytygwõ hagwã. Hi'óra-py ha'e nhane mboete uka va'erã. ⁷Pende py'apy-py pejepy'apyse ramo pembojeupi ae pene nhe'ê Nhandejáry-pe. Nhane mbopy'agwapy meme voi ha'e nhane pytygwõ-vy. ⁸Opáy va'e-rami ae katu peiko. Penhangareko porã porã katu pendéhehe. Nhande-rehe ija'e'ỹ va'e anhaygwasu nhande reity vaiseha voi. Jagwarete onhe'ê nhe'ê gwemi'urã ohekaha-rami voi anhaygwasu nhande reka. ⁹Tapenhemo-mbarae ete katu anhaygwasu-pe pejoko hagwã pendejéhegwi. Cristo-rehe pejerovia-gwi pene mbarae katu anháy-pe. Pene mandu'a ave nhande re'ỹi kwéry, Cristo reroviaha kwéry-rehe. Opa ko yvy-rupĩ oiko va'e ha'e kwéry ave peẽ-rami ave ohasa asy.

¹⁰Sapy'a ete mate pehasa asy va'erã. Nhandejáry ae pene moingo va'erã gweko-rupi. Ha'e nhande pe'a va'ekwe nhane moingo hagwã peteĩxa Cristo Hesu ndive. Opa e'ỹ reheve enterove omomba'egwasu ramo Cristo Hesu-pe peteĩxa nhamoĩru arã íxupe. Upe va'e-rehe nhane mombaraete nhane mboheko porã ojéupe nhane mbojere e'ỹ-vy ojéhegwi. ¹¹“Ha'e imburuvixagwasu ete va'e opa e'ỹ peve” ja'e hese nhamoĩ peteĩxa nhe'ê.

* 5.1 Mt 20.25-26; Mc 9.35; Lc 14.10-11; 18.9-14; Jo 13.12-15; Fp 2.3-8; Tg 4.6-7

Pedro omboapy-ta okwatia nhe'ẽ

¹²Silvano xe pytygwõ ahai hagwã kuri ko kwatia. Ha'e nhande re'ýi. Oje-rovia tee va'e Cristo-rehe. Ohai-ma xe nhe'ẽ peẽ-my gwarã. Ndaipukúi ko kwatia nhe'ẽ. Anhemonhe'ẽ hagwã peẽ-my pene kyre'ỹ hagwã amombe'u peẽ-my anhetegwa nhe'ẽ. Nhandejáry nhande rexakwaa rei rehegwa amombe'u peẽ-my. Tapene mbaraete katu pejere e'ỹ-vy inhe'ẽ-gwi.

¹³Babilônia tetã mygwa Cristo reroviaha kwéry onhomboaty aty va'e omondo-ta omandu'aha peẽ-my. Peẽ-rami íxupe kwéry ave Nhandejáry oipe'a va'ekwe gwe'yirã. Marcos xe ra'y-rami oiko va'e omondo-ta ave peẽ-my omandu'aha.

¹⁴Peẽ pejotopa ramo pejoyhayhu-gwi pejoyhovaetũ katu Cristo réry-py. Hese pejerovia-gwi tapene mbopy'agwapy meme katu Nhandejáry pende rovasa-vy.

Pedro remimombe'ukwe 2

segunda epístola de Pedro

Pedro omondo jevy kwatia nhe'ẽ mokõiha Hesu reroviaha kwéry táva ambue mbue-py oyvy e'ỹ e'ỹ-rupi okwa va'e pegwarã.

1 ¹Xe Simão Pedro Hesu Cristo rembigwái voi, hemimondo va'e voi xe. Ahai-ta kwatia-rehe xe nhe'ẽ peẽ-my gwarã. Hesu Cristo Nhandejáry voi. Ha'e nhande resendehe voi. Ha'e gweko marangatu ete-rupi nhane mbopy'a potĩ-ma. Ore va'ekwe orojerovia-ma hese. Ha peẽ ave pejerovia-ma voi ave araka'e hese. Peteĩ teĩ jajerovia-ma hese-gwi gweko potĩ tee-rupi nhane mbopy'a potĩ-ma.

²Tapende rexakwaa rei katu Nhandejáry. Tapene mbopy'agwapy katu ave. Tapeikwaa porãve rãve katu Tupã Nhandejáry-pe, Nhandejáry Hesu Cristo-pe ave. Upéa-gwi pende rexakwaa porãve rãve va'erã pene mbopy'agwapy tee hagwã.

Nhande rekoha porãrã nhamono'õ no'õ va'e rehegwa nhe'ẽ

³Omba'egwasuha-rupi, opy'a porã teehe-rupi nhande pe'a-ma va'ekwe Nhandejáry. Jajerovia-ma Hesu-rehe. Upéa-gwi ipu'aka-rupi opamba'e nhane remikotevẽ ome'ẽ nhande-vy jaiko porã hagwã heko marangatu-rupi. Ndai-póri mba'eve jareko e'ỹ ha'e-rami ave jaiko porã hagwã. ⁴“Xe remime'ẽgwe porã-rupi pende reko porã va'erã teko rei-rupi ndapeikovéi-ma hagwã, peja-pose va'e rei ndaipu'akavéi-ma hagwã pende-rehe” he'i va'ekwe Nhandejáry nhande-vy. He'i hagwe-rami ojapo va'erã jaheko arupity hagwã Cristo reko jejavy e'ỹ porã-pe. ⁵Upéa-gwi pemondo mondo meme katu pende resa pende reko porãrã-rehe.

Amombe'u-ta peẽ-my pemono'õ no'õ hagwã pende rekoha porãrã, Nhandejáry remime'ẽgwe porã-rupi hemimbota-rami peiko hagwã. Pejerovia tee katu Hesu-rehe. Upe rire katu peiko katu pene rembiapo porãve rãve reheve. Upe pejapo kwaa rire Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e peikwaa porãve rãve rei katu peikwaa porã tee rei hagwã hemimbota. ⁶Upéi ha'e oipotaha-rami pene arandu porã-ma reheve peiko-ma ramo, penhemombaraete tee uka katu íxupe. Ou ramo jepe pende-rehe hembiapo vai va'e, ani joty kuri penhe'ẽ asy íxupe. Ndaikatúiry pembohovái íxupe. Hesu rape-rupi ae katu peiko. Ha hape-rupi pejere e'ỹ va'e peiko-ma rire pemondo mondo meme katu hese pende resa. ⁷Upéixa peiko kwaa-ma ramo perohory rei katu pende rapixa kwéry-pe peiko-vy, pejoyhayhupa rei katu Hesu reroviaha kwéry ndive

pende re'íi tee-rami. ⁸Upéixa ramo, pende rekoha porāve rāve va'erā peho-vy. Upéixa peiko ramo, ndapeiko reíry va'erā. Nhandejáry Hesu Cristo-pe peikwaa tee-gwi, pene rembiapo porāve rāve arā peho-vy.

⁹Ha upéixa nderekói ramo, neremono'ō no'ōi ramo nde rekoha porāve rāverā, nane arandu porāi ereiko-vy. Hesa piruvā va'e-rami rei ereiko. Haimete voi nande resapysóiry ereiko-vy. Yma araka'e ne rembiapo vaikwe omboyke-ma araka'e ndéhegwi Nhandejáry. Upéa eremokanhy rei-ma araka'e ndejéhegwi. Nande reko porāve rāvéi-gwi “Xe mbopy'a porā-ma Nhandejáry” nderevéi nipo ra'e ndejéupe ereiko-vy. Ne arandurāgwe eremokanhymba-ma nipo ra'e.

¹⁰Upéixa-gwi ha'e-ta peē-my, xe re'íi kwéry, Hesu reroviaha va'e, Nhandejáry nhande poravo va'ekwe nhande pe'a ave va'ekwe gwe'yirā. Gwe'yí kwéry tee-pe omboheko porā uka-ma Nhandejáry. Upéixa-gwi pende resa pemondo katu pende reko porāverā-rehe. “Nhandejáry xe pe'a-ma voi araka'e heko-rami ave xe aiko hagwā” peje hagwā katu pene mandu'a meme-vy hese. Upéixa peiko ramo ndapejeréi va'erā íxugwi. ¹¹Nde rekoha porā meme-ma ramo “Eju katu xe renda-py” he'i arā nde-vy Nhandejáry Hesu Cristo. Ha'e nhande resende va'e. Opyta-ta mburuvixagwasu ramo opa e'ý hagwā-rehe. Upe-ma ramo “Eju katu xe aiko ha-py” he'i arā ne renói-vy erejere e'ý-gwi íxugwi. ¹²Upe anhetegwa nhe'ē perovia-ma araka'e. Āy peve napemokanhíi pendejéhegwi. Ipogwy-py pene rembiapo porā meme peiko-vy. Upéa aikwaa jepe apomomandu'a ndu'a xe remimombe'ukwe-rehe ponove pende resarái íxugwi.

¹³Upéa-rehe anhemonhe'ē jevy-ta peē-my. Tapeiko porā katu Nhandejáry nhe'ē apo-vy. Aikove kove reheve anhe'ē nhe'ē arā peē-my pono okanhy pendéhegwi xe remimombe'u. Amboypy-tama peē-my nhe'ē. ¹⁴Ndaiko puku mo'āvéi-ma pene ndive. Nhandejáry Hesu Cristo oikwaa uka-ma xe-vy amano hagwā. Ndaxe arevéi-tama pene ndive aiko-vy. ¹⁵Upéixa-gwi amano e'ý ngatu pende reko porārā-rehe amombe'u-ma peē-my. Anive pemokanhy xe remimombe'ukwe. Amano ramo jepe pene mandu'a joty xe remimboypykwe-rehe.

“Nhandejáry ombotuvixa mba'e tee joty-ma ramo

Hesu-pe ore orohexa-ma va'ekwe” he'i Pedro

(Mt 17.1-5; Mc 9.2-9; Lc 9.28-36)

¹⁶“Ipu'aka teeha reheve ogweji jevy-ta Nhandejáry Hesu Cristo” oromombe'u meme peē-my. Ndaha'éiry voi-ma ore ore akā-gwi rei oromombe'u. Anhetegwa voi ore nhe'ē. Ore katu orohexa-ma va'ekwe imba'egwasu teeha. ¹⁷Oromoirū jave Hesu-pe Nhandejáry Nhande Ru yváy-gwi onhe'ē omboete tee joty íxupe ombotuvixa mba'e tee joty íxupe va'ekwe. Nhandejáry Tupā-gwasu va'e ha'e anho onhembotuvixa mba'e tee va'e. Ha ombotuvixa mba'e tee joty Hesu-pe. Yváy-gwi he'i va'ekwe ore-vy: “Upe va'e xe ra'y tee voi” he'i. “Ahayhu tee voi íxupe. Xe mbovy'a tee voi va'e Hesu” he'i.

¹⁸Yváy-gwi he'i va'ekwe onhe'ē ramo ore-vy. Hesu-pe oromoirū jave yvyatyrusu ári Nhandejáry onheandu uka ore-vy yváy-gwi. Orohendu-ma upéa inhe'ē.

¹⁹Upe va'e e'ý mboyve orogwerovia-ma va'ekwe Nhandejáry nhe'ē kwatia-rehe oĩ va'e. Imombe'uhaty myamyrí kwéry remimombe'u voi araka'e.

Orohendu-ma ramo Nhandejáry nhe'ê yváy-gwi ou ore-vy va'e ae "Anhetegwa voi ra'e Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e" oro'e-ma hese. "Yma gware inhe'ê mombe'uhaty inhe'ê tee voi omombe'u araka'e" oro'e joty orogwero-via tee-vy. Upéixa-gwi ha'e-ta peẽ-my: Iporã voi pene mandu'a ndu'a ramo Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u mbe'u va'etygwe remimombe'ukwe-rehe perovia porãve hagwã. Inhe'ê tataendy-rami nhande resape pytũgwy-rupi jaiko va'e-pe. Tataendy-rami Nhandejáry nhe'ê pytũ-rupi oiko va'e-rami jaiko jave, nhande resapeha voi ha'e. Iporã katu pemoĩ meme pene renonde-py upe nhe'ê. Pytũ jave, ko'ê reruha jasytata-pe nhaha'arõ. Ohesapeve va'erã nhaha'arõ. Upéixa ko'ê reruha-pe oha'arõ va'e-rami peẽ ave peha'arõ katu Hesu-pe peiko-vy. Ou va'erã pende py'a resape-vy. Ani katu pemokanhy teĩ pende py'apy-gwi kwatia-rehe oĩ va'e Nhandejáry nhe'ê.

²⁰ Pehendu ramo pene mandu'a porã katu kóa-rehe: Ndaha'etí nhane akã-gwi rei nhahendu kwaa hagwã Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e. ²¹ Ndaha'etí ave oakã-gwi rei omombe'u va'ekwe nhane renonderã rehegwa nhe'ê Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety amyri kwéry. Nhandejáry Nhe'ê Marangatu tee va'e ae omoarandu íxupe kwéry. Ipogwy-py omombe'u inhe'ê.

"Tupã Nhandejáry nhe'ê amombe'u"
he'i mo'ã ójehe va'e kwéry rehegwa nhe'ê
(Jd 3-16)

2 ¹ Yma ete oiko ave va'ekwe myamyri pa'ũ-my "Tupã Nhandejáry nhe'ê amombe'u" he'i mo'ã va'ekwe ójehe va'e kwéry. Áy katu ou jevy va'erã ha'e ramigwa. Ójehewi rei omombe'u va'erã Nhandejáry rekoha rehegwa nhe'ê ra'anga anga nhande-vy nhane mbotavyse-vy rei. Ani perovia teĩ kuri inhe'ê. Ndoikói Nhandejáry pogwy-py. Upéa-rehe pya'e onhehundipa va'erã hikwaí. Omano hagwã jepe ndoikwaáry. Pya'e Nhandejáry omondo-ta íxupe kwéry ohasa asy hagwã-py. Nhandejáry Hesu Cristo ojejuka uka okurusugwasu-rehe va'ekwe omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Inhe'ê ra'anga anga omombe'uhaty kwéry-rehe ave ojejuka uka va'ekwe Hesu. Upéa ha'e kwéry oikwaa jepe ndojeroviái joty hese. Ndoikói ipogwy-py. ² Oti kwaa e'y reheve rei oiko hikwaí. Inhe'ê reroviaha kwéry oipe'a-ma va'erã ave íxugwi kwéry gwekoha vairã. Upe-ma ramo oĩ va'erã heko vai rexahare nohendusevéi-ma va'erã Nhandejáry nhe'ê tee. "Hekoha vai voi nipo ra'e Hesu Cristo-rehe ojerovia va'e ra'e" he'i arã omopavẽmba-vy íxupe kwéry. Hesu Cristo rehegwa nhe'ê tee nohenduseí arã hexahare. ³ Pende plata oipota eterei-gwi ójéupe gwarã omombe'u va'erã gwĩ ijapu va'e. Ójehewi rei omombe'u va'erã Nhandejáry nhe'ê ra'anga anga rei, hetave tave iplatarã henduháry ome'ê hagwã íxupe inhe'ê porã ra'anga-rehe. Nhandejáry katu ipy'a vaiha hese yma-ma voi oikwaa. Osapymi e'y va'e Nhandejáry. Nokanhíy íxugwi tekoha vai. Ohundipa hagwã voi íxupe kwéry ogwereco.

⁴ Yma ete Nhandejáry ndoheja reíry voi va'ekwe gwĩ gwembigwái yváy pygwa hembiapo vai va'e. Hembiapo vaikwe-rehe oity íxupe kwéry imbohasa asy hagwã-py. Pytũ-my rei oiko-ma isã-rehe onhapytĩ-ma hereko-vy. Ha oha'arõ joty upe áry Nhandejáry renonde-py enterove va'e ombojogweroaty hagwã peteĩ teĩ-pe ogwereco hagwã hembiapokwe pokwe-rehe.

⁵ Yma gware hembiapo vaikwe va'e kwéry-pe ave ohundipa va'ekwe Nhandejáry. Hekoha vai rehe-ma voi ohundipa va'ekwe. Tuvixa omongy va'ekwe

Nhandejáry. Ymbovu hagwã voi omongy va'ekwe. Ha ohundipa-ma íxupe kwéry. Noé amyri-pe ae katu nohundíry va'ekwe. Noé amyri onhemonhe'e meme araka'e hekoha vai va'e kwéry-pe: "Perova katu pende rekoha" he'i porã voi araka'e myamyri kwéry-pe araka'e. "Nhandejáry-rehe pepena katu" he'i onhemonhe'e-vy íxupe kwéry. Upéa-rehe oresende íxupe Nhandejáry. Sete he'yi kwéry reheve oresende íxupe kwéry. Inhe'e rendu e'yhare-pe katu ohundipa araka'e Nhandejáry.*

⁶Yma gware Sodoma tetã mygwa kwéry-pe ave ohundipa araka'e Nhandejáry, Gomorra tetã mygwa-pe ave. Upe mokõi tetã mygwa hõga kwéry reheve ohapypa ohundi-vy. Hembaliapo vai eterei-rehe ohundipa íxupe kwéry. Upéa-rupi ohexa ukase nhande-vy mba'eixagwa ogwereko asy arã hekoha vai va'e-pe.*

⁷Yma va'ekwe oiko ipy'a porã va'e Ló amyri. Íxupe anho oresende va'ekwe Nhandejáry hembaliapo vai eterei va'e pa'ũ-gwi. Ipy'a porã reheve Ló ojepy'apy voi Sodoma pygwa kwéry rekoha vai vai-rehe, otĩ kwaa e'y reheve okwa va'e-rehe ave. Upe pygwa rekoha kwéry ombovy'are'y íxupe.* ⁸Hekoha porã jepe tekoha rei-rupi okwa va'e pa'ũ-my oiko araka'e Ló amyri. Ivy'are'y reheve Ló oiko hekoha vai va'e ndive. Ohexa hexa hembaliapo vai. Ohendu hendu hembaliapo vai, nhe'e vai rendu-vy ave ndovy'avéi-ma hembaliapo vai eterei oikwaa-ma. Upéa-rehe Nhandejáry mate oresende joty íxupe, Ló-pe. He'yi kwéry ohundipa ramo jepe Ló anho mate oresende.

⁹Upéixa voi Nhandejáry. Áy ave ójehe ojerovia tee va'e-pe oresende va'erã. Ha'e kwéry ohasa asy ramo jepe onhangareko porã joty hese kwéry. Oresende va'erã ojeúpe ohayhu va'e-pe. Hekoha vai va'e-pe ae katu ombohasa asy voi va'erã Nhandejáry. Henonde-py enterove ojogweroatyha áry-py omondo va'erã hekoha vai va'e kwéry-pe ombohasa asy hagwã-py. ¹⁰Upe áry-py ombohasa asyve va'erã gwĩ iwaive va'e-pe. Ojapose va'e ojapo teko vai-rupi oiko-vy va'ekwe-pe Nhandejáry pogwy-py ndoikoséi va'ekwe-pe ave ombohasa asy vaive va'erã.

Ha'e-ta voi katu peẽ-my heko vai mbo'eha kwéry otĩ e'y reheve onhemboypy'agwasu rei. Nohendúiry ave mburuvixa kwéry nhe'e. Onhe'e rei rei ave Nhandejáry rembigwái yváy pygwa-rehe. ¹¹Upe jave jepe Nhandejáry rembigwái yváy pygwa katu nomombe'u jevýi hesegwa nhe'e Nhandejáry-pe. Okiriri porã opyta. Ohendu rei ojehegwa nhe'e rei. Nhandejáry nhe'e ra'anga mombe'uhaty-gwi imbaraeve voi hikwái. Ipu'akave ave íxugwi. Upe jave jepe, nonhembotuvixáiry onhe'e rei hagwã hese kwéry. "Íjapu voi upe va'e" nde'íry Nhandejáry-pe. "Upe va'e kwéry ohekombo'e vai ne nhe'e mo'ã omombe'u-vy" nde'íry omombe'u jevy hagwã Nhandejáry-pe.

¹²Nhandejáry nhe'e ra'anga rei omombe'u va'e kwéry ae onhe'e rei rei ambue kwéry-rehe. Gwembigwaa e'y-rehe onhembohory oiko-vy. Onhe'e vai rei hese. Ojapose va'e rei ojapo ave. Mymba ka'agwy rupigwa rekoha-rami oiko upe va'e kwéry. Pene mandu'a kena mymba ka'agwy rupigwa-rehe. Teko rei-rupi oiko. Opamba'e apo-vy rei oiko mymba ka'agwy rupigwa. Nahi'arandú-i-gwi nhanhapytĩ va'erã, jajuka va'erã. Upéixa ete ave heko vai mbo'eha kwéry oiko. Mymba reko-rami rei ave oiko. Itavy voi. Itavy-rehe ohundi-ta voi

íxupe kwéry Nhandejáry. ¹³Ha'e kwéry onhombohassa asy uka oiko-vy ambue kwéry-pe. Upéa-rehe ha'e kwéry ave ohasa asy ave va'erã. Onhembopy'a vai hagwe-rehe ohasa asy va'erã oiko-vy. Áry-rupi rei ogwerohory gwembiapo ky'a gwekoha vai rexa uka-vy. Penhomboaty ha-py jepe, Hesu-rehe pene mandu'a hagwã pe'u mbojape ramo jepe notívêi-ma. Onhembohory-vy rei Hesu-rehe jepe ho'u joty mbojape pene pa'ü-my. Notívêi-ma. Hesu reroviaha-rami mo'ã voi oiko pene pa'ü-my pene mbotavy-vy. ¹⁴Itavy rei rei kunha-rehe ombopopa reise voi kunha oiko-vy. Gwembiapo vairã nomokanhy mo'ãi ojé-hegwi. Otantea tea gwĩ heko kangy rei va'e-pe ombotavy hagwã. Gwekotevẽ e'ỹ va'e oipota eterei. Hetave tave ojéupe gwarã-rehe mante imandu'a ndu'a oiko-vy. Nhandejáry ae katu he'i-ma hese "Ambohassa asy-ta íxupe kwéry" he'i-ma voi hese.

¹⁵Ha'e kwéry omokanhy-ma ojéhegwi anhetegwa nhe'ẽ. Nhandejáry rape porã-gwi ojere-ma. Balaão amyri reko-rami voi heko. Beor amyri ra'y Balaão amyri. Oplatarã-rehe hembiapo vai va'ekwe Balaão amyri. ¹⁶Nhandejáry ae ojoko uka íxugwi. Hymba mburika omonhe'ẽ uka íxupe ojoko hagwã hembiapo vai va'e-gwi. "Ejapo katu Nhandejáry remimbota" he'i mburika ojáry-pe. Oiporu ojáry nhe'ẽ íxupe onhemonhe'ẽ-vy. Balaão amyri Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety jepe inhe'ẽ-rupi ndoikói joty va'ekwe. Upe jave hymba mburika ae onhemonhe'ẽ íxupe. Balaão amyri-rami äygya Nhandejáry nhe'ẽ ra'anga rei mombe'uhaty. Opirapirerã-rehe ae omombe'u heko vairã rei.*

¹⁷Yrypagwe ndovaleiha-rami Nhandejáry nhe'ẽ ra'anga rei mombe'uhaty ndovaléi ave. Araigwepa rei ndovaléi va'e-rami ave hikwái. Araigwepa rei ramo vvyty rei ohasa rei oho-vy oky e'ỹ hagwã. Upe araigwepa va'e-rami voi hikwái. Pytũ tee-py ohasa asy hagwã-py hikwái henagwã onhongatu-ma íxupe gwarã. ¹⁸Onhembotuvixa mo'ã Nhandejáry nhe'ẽ ra'anga anga omombe'u-vy. Hesu-rehe ojeroviasse va'e-pe, Nhandejáry-rehe ne'íra oikwaa porã va'e-pe ave ha'e kwéry omombe'u a'ã a'ã oiko-vy. "Teko rei-rupi nanhatĩry reheve jajapose va'e jajapo ramo mba'leve ndojapói arã nhande-vy Nhandejáry" he'i rei. "Nhande mbovy'asse voi" he'i rei hikwái. "Hemimbota ome'ẽse gwe'íy kwéry-pe Nhandejáry. Upéixa-gwi jajapose va'e iporã voi jajapo" omombe'u rei. Gweko ky'aha ae omoporãse mo'ã-gwi omombe'u joavy avy rei Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ. Ombyai ukase-vy ae gwenduhare-pe. Anhete teegwa ne'íra oikwaa va'e ombotavy hagwã pono oiko Hesu rape porã-rupi.

¹⁹"Avave pogwy-py voi ndajapytái va'erã voi. Nhande ae peteĩ teĩ nhande reko járy va'erã" he'i mo'ã omombe'u rei ijapu-vy. Ha'e kwéry ae ogwereco gwembiapo vaikwe gweko járy ramo. Ha'e-ta peẽ-my nhande reko járy pogwy-py nhandemoĩ ramo ipu'aka voi nhande-rehe. "Xe ae xe reko járy voi" ja'e rei arã voi nhandéjehe. Nhande pu'akavéi-ma va'erã voi nhandéjehe. ²⁰Ha'e kwéry ojerovia-ma araka'e Nhandejáry Hesu Cristo-rehe. Upéixa-gwi omboyke-ma íxugwi hembiapo vaikwe. Nhandejáry ombopy'a porã-ma va'ekwe íxupe kwéry. Äygya hekoha vai va'e pa'ü-gwi ogwenohẽ-ma va'ekwe íxupe kwéry Nhandejáry. Upe rire, ipy'a porã-ma rire, Nhandejáry remimbota oikwaa-ma jepe, ojere jevy joty hekoha vai-rupi oiko jevy hagwã.

* 2.15-16 Nm 22.4-35

Hekoha vaive ive-ma oho. Hekoha vaikwe-gwi hekoha vaive rei oho-vy. ²¹Nhandejáry nhe'ê oikwaa e'ỹ jave omano ramo ohasa asy va'erã. Hese ojerovia-ma va'e, Hesu Cristo rape oipyhy-ma va'ekwe oikwaa-ma rire Nhandejáry nhe'ê tee ojere jevy ramo ohasa asy asyve va'erã voi. ²²Anhete ja'e mymba-rehe "Jagwa ogwe'ê rire ogwe'êgwe ho'u jevy. Kure katu, eremboghuru rire onhemboapajeréi jevy icy'a va'e-py". Upéixa ete voi upe Nhandejáry rape-gwi ojere jevy va'e. Gweko vaikwe-rupi jevy ho'a jevy arã onhemongy'a jevy hagwã oiko-vy.

Mba'éixa po oiko arã Hesu Cristo ou jevy hagwã óra-py

3 ¹Yma va'ekwe amondo-ma peteĩ kwatia peẽ-my gwarã. Áy katu amoĩ jevy-ta xe nhe'ê kwatia-rehe peẽ-my gwarã. Xe rembihayhu kwéry, Hesu reroviaha, penhemongeta porã porã katu anhetegwa-rehe mate, mba'e porã tee-rehe. Pono Hesu Cristo rehegwa nhe'ê okanhy rei pendéhegwi ahai jevy-ta peẽ-my. Ha'e ogwejy jevytaha ou-vy peikwaa-ma voi ra'e pehenduru va'ekwe-gwi. Áy amombe'u jevy-ta upéa rehegwa nhe'ê.

²Yma gware, Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety amyry kwéry ohai va'ekwe Hesu ou jevy-ma hagwã-rehe. Upe myamyry heko marangatu va'e kwéry remimombe'ukwe-rehe iporã voi pene mandu'a ndu'a peiko-vy. Áy katu Nhandejáry Nhane Resende ha ombou jevy peẽ-my onhe'ê momba'uha. Hesu Cristo remimondo kwéry ou-ma anhetegwa omombe'u-vy. Pehenduru porã katu ore Hesu remimondo va'e nhe'ê pene mandu'a hagwã hese. ³Pejapysaka porã xe nhe'ê-rehe. Hesu ogwahẽ-tama óra-py ou arã pende ha-py pene mbotavysa va'e rei. Gweko vai-rupi oiko va'e onhembohory va'erã Hesu ou jevy hagwã-rehe. ⁴"Aju jevy-ta, he'i ra'anga rei nipo ra'e Hesu" he'i arã onhembohory-vy Hesu-rehe. "Ndou mo'ávêi-ma Hesu" he'i arã peẽ-my. "Mamo tipo oĩ?" oporandu va'erã. "Omano-ma nhane ramói amyry kwéry Hesu reroviaha, ha ndoúi joty" he'i rei arã peẽ-my. "Ko vvy oiko vyteri. Yma araka'e Nhandejáry omoingo vvy hi'ári gwarã ave omoingo araka'e. Onhepyrũha gwive oiko joty" he'i va'erã onhembohory-vy. Hesu ou jevy hagwã-rehe onhembohory va'erã.

⁵Omokanhy-ma nipo ojéhegwi ra'e gwĩ Nhandejáry rembiapokwe. Yma, yma ete onhe'ê rei-py Nhandejáry omoingo áry, vvy ave. Y rei-gwi jepe ojapo vvy. Y mbyte-gwi ombojekwaa uka va'ekwe vvy. ⁶Upe rire hi'are jevy rire ohundipa vvy. Nhandejáry omongy tuvixa ombovu hagwã y ohundipa hagwã-ma vvy-pe. ⁷Aygwa áry, vvy ave Nhandejáry nhe'ê-py voi oiko joty. Oĩ arã hi'óra ohundipa jevy hagwã. Tata-py omokanhy ngatu-ma va'erã áry, vvy reheve. Nhandejáry renonde-py enterove ojogweroaty va'erã ha'e ogwe-reko hagwã peteĩ teĩ-pe hembiapokwe pokwe-rehe. Upe áry-py hekoha vai va'e kwéry omondo va'erã imbohasa asy hagwã renda-py. Ohapy va'erã ave yváy vvy reheve. Upéa nhe'ê ojéhegwi rei para'e omokanhy hikwaí. Onhembohory rei hese.

⁸Xe rembihayhu kwéry, Hesu reroviaha, pejapysaka katu ko xe nhe'ê-rehe. "Hi'are eterei Hesu. Inhate'ỹ para'e ou jevy hagwã" ani peje teĩ Hesu-rehe. Ojepy'a mongeta ramo Nhandejáry ndaha'éiry nahanhemongetaha-rami. Nhande-vy áry pya'e ohasa. Ha Nhandejáry-pe katu are eterei vérami oĩ áry. Mil ro'y vérami ojehasa íxugwi. Ha, nhande-vy hi'are voi mil

ro'ly. Nhandejáry-pe ae nda aréi joty. Peteĩ áry vérami oiko íxupe. Pya'e voi ojehasa íxugwi. ⁹Upéa-rehe nhane mandu'a ramo “Nomokanhýi onhe'ê Nhandejáry. Aju jevy-ta, he'i va'ekwe-rehe imandu'a ndu'a ho'áry-py ou hagwã” ja'e kwaa va'erã hese.

Oĩ he'i rei va'e: “Inhate'ỹ eterei-gwi ra'e ndoúi Hesu” he'i rei hese. Inhate'ỹ e'ỹ va'e voi Hesu. Ndogwereko asy pya'éiry kente kwéry-pe. Upéixagwi hi'are ou jevy hagwã. Avave-pe nohundiséi. Oha'arõ arõ hetave tave ójehe ojerovia hagwã. ¹⁰Avave ndoikwaáiry igwahê hagwã áry. Omonda va'e ogwahê hagwã óra-rami ou va'erã Hesu. Mba'e járy oha'arõ e'ỹha-py sapy'a ou omonda va'erã. Upéixa ave avave ndoikwaái ogwahê jevy hagwã Nhandejáry Hesu Cristo óra.

Ogwahê jevy jave áry opa-ma va'erã yvy. Hyapu-ma ave arã áry okái-vy. Hykupa va'erã yvy ave. Ohapypa-ma va'erã. Ko yvy ári okwa va'e gwive kente kwéry e'ỹ ngatu hykupa-ma va'erã. ¹¹Upéixa okaipa va'erã hykupa va'erã áry, yvy ave. Ohundi-ma va'erã áry, yvy ave.

Upéa jaikwaa-gwi tajaiko porã katu nhande py'a marangatu ipotĩ reheve. Ani pene rembiapo vai teĩ ha'arõ-vy. Pende resa pemondo mondo katu Nhandejáry-rehe ipogwy-py peiko porã hagwã. ¹²Peha'arõ arõ katu ou hagwã Nhandejáry áry. Pene rembiapo porãrã pejapo meme hagwã-rehe pene mandu'a katu pya'eve ou hagwã hi'áry. Ou ramo pe áry, áry ohundi-ma va'erã tata-py. Yvy ave ohundi-ma va'erã tata-py. Hykupa va'erã tata rendy-py.

¹³“Áry ipyahu va'e amoingo-ta” he'i va'ekwe Nhandejáry. “Ahekoviarõ-ta áry. Yvy ave ambopyahu-ta” he'i va'ekwe ave Nhandejáry. Inhe'ê-py nhamondo nhande resa áry ohekoviarõ hagwã-rehe, yvy ohekoviarõ hagwã-rehe ave. Upe-py ndaipóri va'erã ivai va'e. Imarangatu ete-ma va'erã upe pygwa. Nhaha'arõ nhane py'a potĩ reheve upe-py jaiko hagwã. Upe áry-rehe nhaha'arõ arõ jaiko-vy.”

¹⁴Upéa-rehe ha'e jevy-ta peẽ-my, xe rembihayhu kwéry, Hesu reroviaha va'e: Pende py'a potĩ potĩve hagwã peho katu. Ha'e ogwahê jevy ramo pene rembiapo vai e'ỹ reheve pende py'agwapy reheve pende topa hagwã Nhandejáry.

¹⁵No'ã-rami tapeje katu pende py'a-py peha'arõ-vy: “Nhande poriahu vereko reheve Nhandejáry onhangareko nhande-rehe. Nohundi ukaséiry avave-pe. Oipota enterove ojerovia ójehe. Upéa-rehe oha'arõ arõ oiko-vy hetave tave kente ojerovia hagwã ójehe.”

Upe va'e xe remimombe'u-rami Paulo remimombe'u ave. Nhande ryke'y-rami jahayhu Paulo-pe. Nhandejáry omo'arandu porã va'ekwe íxupe ojehegwa nhe'ê-rehe. Ko xe nhe'ê ramigwa Paulo ave ohai va'ekwe peẽ-my peha'arõ porã hagwã Hesu-pe peiko-vy. ¹⁶Kwatia ojapo meme-ma Paulo. Upe-py ohai meme Hesu ou jevytamaha-rehe. Oĩ inhe'ê jaikwaa porã va'e. Oĩ ave inhe'ê hasy peve jaikwaa porã joty va'e. Gwĩ Hesu reroviaha tape porã-gwi ojerese va'e inhe'ê oikwaa ku'a ku'a va'e ave nohendu kwaái Paulo remimombe'u hasy va'e. Ohendu porã hagwã-rami teĩ voi Paulo remimombe'ukwe, ha nohendu kwaa porã joty. Upéixa ha'e kwéry ohendu ku'a ku'a meme Nhandejáry nhe'ê kwatia-rehe oĩ va'e. Ha ohendu ku'a ku'a va'ekwe omombe'u

jevy ojóupe Nhandejáry nhe'ẽ ra'anga. Inhe'ẽ nohendu kwaái-gwi ha'e kwéry voi ojerereko asy uka hagwã-py onhemondo uka va'erã.

¹⁷Xe rembihayhu kwéry anhemonhe'ẽ jevy peẽ-my. Peikwaa-ma Nhandejáry nhe'ẽ mombe'u a'ã va'e ou va'erã. Ani kena pehendu inhe'ẽ. Anhetegwa nhe'ẽ mate pehendu. Hesu-rehe pejerovia-ma va'ekwe. Anive anhetegwa e'ỹ nhe'ẽ perovia teĩ. Hesu katu omboyke-ma pendéhegwi peteĩ teĩ-gwi pene rembiapo vaikwe. Gweko vai reheve omombe'u ramo Hesu nhe'ẽ ra'anga ani joty kuri perovia inhe'ẽ. Xáke, pejejokóke omombe'u ku'a ku'a va'e-gwi. Pende py'a ndive penhemongeta porã joty inhe'ẽ-rehe pono penhembotavy. Pende rekoha porãha-gwi ani perova pende reko.

¹⁸Nhandejáry Hesu Cristo nhande rexakwaa porã rei-ma. Tapeikwaa porãve rãve katu íxupe pende rexakwaa porãve rãve hagwã. Hesu Nhandejáry voi. Ha'e nhane Resendeha voi. Tonhemomba'egwasu katu Nhandejáry Hesu Cristo-pe. Ko'ã y opa e'ỹ reheve tomomba'egwasu meme kena Hesu-pe.

João remimombe'ukwe 1

primeira epístola de João

Nhane moingoveha rehegwa nhe'ê

(Jn 1.1)

1 ¹Hesu reroviaha peê. Xe João amondo-ta peê-my xe nhe'ê. Kwatia-rehe amoĩ-ta Hesu Cristo rehegwa nhe'ê. Ha'e ko opamba'e rereko kwaaha. Nhane moingoveha voi. Ko yvy nhepyrũ e'ỹ vyteri ramo oiko-ma va'ekwe. Upéi orohendu va'ekwe inhe'ê. Ore resa-rupĩ voi orohexa-ma va'ekwe íxupe. Oroma'ê-ma hese oroiko-vy. Ore po-rupima oroipyhy pyhy va'ekwe íxupe orogwereko-vy. ²Ojekwaa porã ramo, orohexa-ma va'ekwe. Upéa-gwi oronhe'ê hese oromombe'u-vy peê-my. Ha'e nhane moingove va'ety voi Nhandejáry ndive jaiko memete hagwã. Nhandejáry ndive oiko-ma va'ekwe. Upéi ojehexa uka-ma va'ekwe ore-vy. ³Oromombe'u ore rembiexagwe, ore remiendukwe oromombe'u ave peê-my jajogwereko hagwã peteĩxa. Ore ko oromoirũ peteĩxa Nhande Ru. Ta'ýry Hesu Cristo oromoirũ ave. Upéixa ete oroi-pota peteĩxa jajogwereko. ⁴Upe va'e nhe'ê oromoĩ ave kwatia-rehe javy'apa rei hagwã.

Nhandejáry nhande resapeha voi

⁵Oromombe'u jevy-ta peê-my ore-vy Cristo remimombe'ukwe. Nhandejáry nhande resapeha voi. Pytũ e'ỹ va'e ha'e. ⁶Pytũ-my rei jaiko ramo, “Xe amoirũ íxupe peteĩxa” ja'e ramo mo'ã, nhande apu nhandéjehe. Ja'e va'e ndajajapói voi. ⁷Ha arakatu-py jaiko ramo katu, Nhandejáry rekoha-rami jaiko. Nhanhomoirũ-ma voi peteĩxa jaiko-vy. Nhande py'a omopotĩ-ma oiko-vy Nhandejáry ta'ýry Hesu gwugwy avyte-py omano-gwi. Nhane rembiapo vaikwe gwive omopotĩ nhandéhegwi.

⁸Ha “Xe ajejavy e'ỹ va'e” ja'e ramo katu, jajerovia mo'ã nhandéjehe. Anhetegwa e'ỹ va'e nhande. ⁹Ha nhamombe'u ramo katu Nhandejáry-pe nhane rembiapo vaikwe-rehe nhanhemboasyha, oipe'a va'erã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Omopotĩmba va'erã nhande py'a jajejavy rire. Inhe'ê ojavy e'ỹ va'e Nhandejáry. Hemiapo porã meme va'e. Oporombotavy e'ỹ va'e. ¹⁰Ha “Ajejavy e'ỹ va'e xe” ja'e ramo, “Ijapu-ma” ja'e ave Nhandejáry-rehe. Nhande py'apy-py ndoikói voi inhe'ê. *

* 1.5 Jo 1.4-5; 3.19-21; 8.12; 12.35-36 * 1.6 Ef 5.8; 1 Ts 5.5; 1 Jo 2.9-11 * 1.8-10 Lc 18.9-14

Hesu Cristo oĩ nhane pytygwōharā

(Jo 14.15,21; 1 Tm 2.5; Hb 4.14-16; 9.11-15; 1 Jo 5.3)

2 ¹Ko va'e nhe'ẽ amondo-ta peẽ-my kwatia-rehe, xe ra'y kwéry, pejejavy e'ỹ hagwā peiko-vy. Ha jajejavy ramo katu, nhamombe'u ramo Nhande Ru-pe nhane rembiapo vaikwe-rehe nhandemboasyha, Hesu Cristo oĩ nhane pytygwōharā. Ha'e ojejavy e'ỹ va'e. ²Ha'e ojejuka va'ekwe-gwi omboyke nhandéhegwi Nhandejáry nhane rembiapo vai va'ekwe. Enterovéa rembiapo vai va'ekwe ave omboyke. Nhande-rehe ha-py ojejuka-gwi nanhande rereko asy asyvéi-ma nhane rembiapo vaikwe-rehe. ³Nhandejáry remimanda nhahe-ndu ramo, jaheko kwaa íxupe. "Jaheko kwaa ave íxupe" ja'e ramo, nanhande apuíry nhandéjehe. ⁴Ha "Xe aheko kwaa íxupe" oĩ he'i rei va'e ójehe. Ha Nhandejáry remimanda nohenduséi voi. Upe va'e Nhandejáry omanda va'e rendu e'ỹ va'e, ijapu ójehe. Opy'a-py ndogwerekói anhetegwa nhe'ẽ. ⁵Ha inhe'ẽ renduha katu ohayhu tee voi Nhandejáry-pe. Upéixa voi, "Amoirũ íxupe peteĩxa" ja'e ramo, anhetegwa voi ja'e nhandéjehe. Nanhande apuiha jaikwaa nhandéjehe. ⁶"Peteĩxa xe amoirũ íxupe" he'i va'e gwive, toiko katu Hesu Cristo reko-rupi.

Ame'ẽ jevy-ta peẽ-my pene rembiaporā

⁷Amondo jevy-ta peẽ-my, xe rembiayhu va'e, pene rembiaporā. Ndaha'ei pene rembiapo pyahurā. Are-ma peiko-ma ramo Hesu reroviaha ramo, omombe'u va'ekwe peẽ-my pene rembiaporā. Ndaipyahúi voi xe amombe'u va'erā peẽ-my. ⁸Ha ko'ángá katu amombe'u jevy-ta peẽ-my Cristo remimombe'u pyahu va'e. "Pejohayhu katu" he'i nhande-rehe va'ekwe. Upéixa ojekwaa ramo pende-rehe pejohayhuha, Cristo pende rayhuha pende-rehe ojekwaa ramo ave. "Anhetegwa ra'e Hesu remimombe'u" he'i arā pende-rehe. Upéixa pytũ-my rei oiko va'e-pe nhande resape tee va'e omo'arandu-ma imoingo-vy.

⁹"Arakatu-py aiko" oĩ he'i rei ójehe va'e. Ha gwe'ýi-rehe ndaija'ei va'e gwive katu, ijapu ójehe. Ko'ángá ete peve pytũ-my rei joty oiko. ¹⁰Ha ojo-hayhu porā rei va'e katu, arakatu-py tee meme-ma oiko. Ndaipóri ipysangaha imbojejavy uka hagwā. ¹¹Ha gwe'ýi-rehe ndaija'ei va'e katu pytũ rupigwa voi. Pytũ-my rei vyteri oiko va'e. Hesa pytũmy tũmy rei va'e. Pytũ va'e ojopía hesa. Upéa-gwi ki-koty rei po oho-ta ndoikwaái."

¹²Ha'e-ta peẽ-my xe mitā kwéry, Hesu-rehe pejerovia va'e-pe. Cristo réry-py omboyke-ma Nhandejáry pene rembiapo vaikwe. Cristo-rehe omboyke-ma pendéhegwi. Upéa-gwi amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ.

¹³Xe ru kwéry, peikwaa voi upe va'e ko yvy nhapyrũ e'ỹ ngatu oiko-ma voi araka'e. Peikwaa voi íxupe. Upéa-gwi amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ. Xe ryvy kwéry, pemosẽ-ma anháy ruvixa pemondo-vy. Ndapehejavéi-ma peiko-vy anháy ipu'aka pendéjehe. Upéa-gwi amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ.

¹⁴Xe ra'y kwéry, peheko kwaa-magwi Nhande Ru-pe, amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ. Xe ru kwéry, peikwaa voi upe va'e ko yvy nhapyrũ e'ỹ ngatu oiko-ma voi araka'e. Peikwaa voi íxupe. Upéa-gwi amondo-ta peẽ-my xe

kwatia nhe'ê. Xe ryvy kwéry, oiko pende py'apy-py Nhandejáry nhe'ê pene mbopy'a mbaraeteha. Ndapehejavéi-ma anháy ruvíxa ipu'aka pendéjehe. Upéa-gwi amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ê.

¹⁵Ani peipota teĩ teko rei remimbota. Ani pejererova teĩ hese, teko rei reko-rupi peiko hagwã. Pehayhu ramo Nhande Ru rembiayhu e'ỹ-pe, pene rembiayhu e'ỹ voi Nhande Ru. ¹⁶Teko rei rekoha a-rami. Ojapo ojapose va'e rei-ma. Opaixagwa rei oipota ojéupe gwarã. Imba'e pota rei va'e. Oipota gwembíexa exa. Ojohu va'e rei oipota. Imba'e reta rei omboete oipota-gwi. Upéixa voi teko rei rekoha. Nhande Ru remimbota e'ỹ-rupi oiko va'e. ¹⁷Ha teko rei rekoha katu opa va'erã. Hemimbota mbota opa va'erã ave. Ha Nhandejáry remimbota ojapo va'e katu opa e'ỹ reheve oiko va'erã.*

Cristo-rehe ija'e'ỹ va'ety voi

¹⁸Ogwahê-ta ko yvy opa hagwã óra. Omombe'u va'ekwe peẽ-my gwĩ Cristo-rehe ija'e'ỹ va'ety voi outaha. Ha ko'ángá katu heta ojekwaa-ma gwĩ Cristo-rehe ija'e'ỹ va'ety. Upéa-gwi jaikwaa ogwahêtaha ko yvy opa hagwã. ¹⁹Gwĩ va'e ndaha'éi nhande javegwa tee. Upéa-gwi nhane pa'ũ-gwi osê nhande reja oho-vy. Nhande javegwa tee ramo ra'e, opyta joty arã ra'e nhande jave. Ha nhande reja-ma voi oho-vy. Upéa-gwi ojekwaa-ma voi hekoha. Áy jaikwaa-ma hese. “Gwĩ va'e kwéry ndaha'éi nhande javegwa tee nipo ra'e” ja'e-ma hese.

²⁰Ha peẽ-my katu Cristo ombou va'ekwe peẽ-my ime'ê-vy Nhe'ê Marangatu tee va'e. Upéa-gwi anhetegwa kwaaha voi peẽ kwéry. ²¹Anhetegwa kwaaha voi peẽ. Ndaha'éiry anhetegwa kwaa e'ỹha voi peẽ. Anhetegwa tee va'e voi ndaijapúí va'e voi. Upéa peikwaa. Upéa-gwi amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ê.

²²Oĩ ijapu va'e. Kiva'e pa amombe'u-ta peẽ-my. “Hesu ndaha'éi Cristo Nhandejáry remimbou va'e” he'i va'e mo'ã, ijapu. Ha'e Cristo-rehe ija'e'ỹ va'ety voi upéa. Onhe'ê mbojevy va'e Nhandejáry ra'y-pe. Onhe'ê mbojevy ramo íxupe, Nhande Ru-pe onhe'ê mbojevy ave. ²³Ta'ýry-pe ombojevy va'e gwive ombojevy Nhande Ru-pe ave. Ha Ta'ýry ogwerohory va'e gwive, peteixa omoirũ Nhande Ru-pe ave.

²⁴Toiko meme katu pende py'a-py peẽ-my hemimombe'ukwe, Hesu rero-viaha ramo peiko-ma ramo va'ekwe. Upéa nhe'ê oiko ramo pende py'a-py, peteixa pemoirũ va'erã Ta'ýry-pe Nhande Ru-pe ave. ²⁵Upéixa ramo Nhandejáry ndive jaikove va'erã Cristo he'i hagwe-rami. “Apomoingove va'erã opa e'ỹ reheve peiko hagwã” he'i ete va'ekwe peẽ-my.

²⁶Ha gwĩ Cristo nhe'ê mbojevyha katu pene mbotavyse mo'ã. Upéa-gwi hesegwa nhe'ê amondo-ta peẽ-my. ²⁷Ha peẽ-my katu Cristo ombou peẽ-my ime'ê-vy onhe'ê marangatu. Pende py'a-py oiko ramo inhe'ê marangatu, napeikotevêgwasúi va'erã pene mbo'eharã kwéry-rehe. Inhe'ê mante pene mbo'e va'erã. Opamba'e-py pene mbo'e va'erã. Anhetegwa voi hemimombe'u. Apu e'ỹ voi omombe'u. Upéa-gwi pehendú katu Nhe'ê Marangatu tee va'e remimombe'u peteixa pemoirũ hagwã Cristo-pe.*

²⁸Upéixa ramo, xe ra'y kwéry, peteixa pemoirũ katu íxupe. Nhamoirũ ramo íxupe, ojehexa uka jevy ou-vy ramo, nanhanhemondýiry va'erã jahexa-vy

íxupe. Nanhatĩry va'erã íxugwi ogwahẽ jevyha áry-py. ²⁹Peikwaa Cristo ojejavý e'ỹ va'e voiha. Upéa-gwi hembíapo porã porã va'e gwive peikwaa Nhandejáry ra'y kwéry voiha.

Nhandejáry re'ỹi kwéry

(Jn 1.12; Rm 8.29)

3 ¹Nhandejáry rembiexakwaa porã voi nhande. Nhande rayhu tee rei-ma oiko-vy. Upéa-gwi Nhandejáry ra'y kwéry-py nhane renói. Nhandejáry ra'y kwéry voi nhande. Ha teko rei katu ndohexa kwaáiry Cristo-rehe. Nhandejáry ra'yha ndohexa kwaáiry hese. Upéa-gwi ndohexa kwaáiry nhande-rehe ave ta'y kwéryha nhande. ²Áy katu, xe rembiayhu, Nhandejáry ra'y kwéry voi nhande. Ha upe rire katu ndojekwaái vyteri nhande rekorã. Ojehexa uka jevy ou-vy ramo, jahexa-gwi íxupe onhemomba'egwasu ramo, Hesu rekoha-ramima nhandehékoviãrõ va'erã íxupe. Upéa peikwaa voi. ³"Cristo-pe ahexa va'erã hekoha-rami. Anhehekoviãrõ va'erã íxupe" he'i va'e gwive, onhemopotise tise oiko-vy. Cristo py'a potĩha-ramima onhemopotĩ oiko-vy.

⁴Jajevavy ramo, Nhandejáry nhe'ẽ apo e'ỹha nhande. Upéa-gwi ojejavý va'e gwive ndoikovéi-ma voi Nhandejáry reko-rupi. Otekoha rasa-ma va'e oiko-vy. ⁵Ojehexa uka ou-vy va'ekwe Cristo omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Ha'e ko ojejavý e'ỹ va'e voi. ⁶Upéixa ramo Cristo-pe peteĩxa omoirũ va'e gwive, ndaha'evéi-ma ojejavý va'ety. Ha ojejavý va'ety katu ohexa kwaa e'ỹ va'e Nhandejáry-rehe. Ndoheko kwaái íxupe. Nomoi-rũiry voi íxupe.

⁷Ani penhembotavy uka teĩ avave-pe, xe re'ỹi kwéry. Hembíapo porã va'e gwive ojejavý e'ỹ va'e voi. Cristo ojejavý e'ỹha-rami ndojejavýi ave. ⁸Ha ojejavý va'e gwive katu anháy reko-rupi oiko. Ha anháy ruvixa ko yvy nhepyrũ gwive, ojejavý va'ekwe oiko-vy. Upéa-gwi ojejavý va'e oiko heko-rupi. Upéa-rehe ojehexa uka ou-vy va'ekwe Nhandejáry ra'y omokanhý ngatupa hagwã anháy rembiapokwe.

⁹Ha Nhandejáry ra'y kwéry katu oiko Nhandejáry reko-rupi. Ipy'a kwéry-py oiko inhe'ẽ. Upéa-gwi ojejavý e'ỹ va'e voi oiko-vy. Túvy Nhandejáry voi. Upéa-gwi ndikatúi ojejavý oiko-vy. ¹⁰Upéixa ramo ojekwaa porã Nhandejáry ra'y kwéry. Anháy ruvixa ra'y kwéry ojekwaa porã ave. Ojejavý va'e gwive, Hesu reroviaha-pe ndohayhúi va'e, ndaha'úi Nhandejáry re'ỹi kwéry-rami.

Pejohayhu katu peiko-vy

¹¹Are-ma Hesu reroviaha ramo peiko-ma ramo, omombe'u va'ekwe peẽ-my pejohayhu hagwã. "Pejohayhu katu peiko-vy" he'i peẽ-my. ¹²Ha myamyri Caim reko-rupi katu aníke peiko teĩ. Caim anháy reko-rupi oiko-gwi, ojuka va'ekwe gwyvýry-pe. Ma'erã po ojuka íxupe? Tyke'ýry hembíapo vai meme va'e. Ha tyvýry katu hembíapo porã va'e. Upéa-gwi ojuka va'ekwe gwyvýry-pe. ^{*}

¹³Upéixa ramo, xe ryvy kwéry, ndaija'úi ramo pende-rehe teko rei, pendéjehe ani aipo peje "Ma'erã po ndaija'úi nhande-rehe" ani aipo peje pendéjehe.

¹⁴Yma va'ekwe jaiko rei va'ekwe Nhandejáry-gwi mombyry. Ha ãy katu jaikove meme-ma Nhandejáry ndive. Nhandejáry ndive jaikoha jaikwaa voi. Jahayhu voi nhande re'ýi Hesu-rehe ojerovia va'e-pe. Jajohayhu-gwi peteíxa Nhandejáry ndive jaikoha jaikwaa voi "Nhandejáry ndive-ma voi jaiko" ja'e nhandéjehe. Ha gwe'ýi-pe ohayhu e'ý va'e katu, Nhandejáry-gwi mombyry joty oiko. ¹⁵Ha gwe'ýi-pe ohayhu e'ý va'e katu, oporojuka va'e ojejavýharami ojejavý ave. Ha Nhandejáry ndive ndoiko mo'ãi opa e'ý reheve oporojuka va'e. Upéa peikwaa voi. ¹⁶A-rami jaikwaa ohayhu teeha. Cristo nahakate'ýiry gwekove-rehe. Nhande-rehe ojejuka uka va'ekwe. Ha'e-rami iporã nanhane rakate'ýiry nhande rekove-rehe. Iporã nhaipytygwõ nhande re'ýi-pe nhamano ete peve, nhapena e'ý reheve nhandéjehe. "Apa ete peve aporese-nde va'erã" peje katu pende re'ýi kwéry-pe. ¹⁷Ha imba'e reta va'e katu oí ohexa va'e gwe'ýi remikotevê. Ha ndoiporiahuverekóiry íxupe. Ndohexakwaa reíry íxupe. Upéa, "Nhandejáry xe rembiayhu voi" he'i mo'ã ójeupe. Ndohay-húi voi Nhandejáry-pe. ¹⁸Oí "Jajohayhu va'e" he'i mo'ã ójehe. Ha nonhopytygwõiry. Ojuru-py rei ojohayhu. Jajohayhu tee katu nanhopytygwõ-vy.

Nhandejáry rovagwy-py nanhatíry va'erã jajapo ramo oração

(Jo 15.17)

¹⁹Upéixa voi "Hesu reroviaha tee voi nhande" ja'e nhandéjehe nhande apu e'ý reheve nhandéjehe. Upéixa Nhandejáry rovagwy-py nanhatíry va'erã jajapo hagwã oração. ²⁰Ha sapy'ánte nde py'a-py "Erejevavy-ma" he'i vérami mo'ã, ani pepena teí hese. Ipu'akave joty Nhandejáry nhande py'a-py oí va'e nhe'ê-rehe. Ome'êve py'agwapy. Opamba'e oikwaa voi. Jajevavy e'ýseha oikwaa ave. ²¹Upéixa ramo peê xe rembiayhu va'e, nhande py'a-py mba'eve nde'íry vérami, Nhandejáry rovagwy-py nanhatíry va'erã jajapo hagwã oração. ²²Hemimanda nahendu va'e, hemimbota jajapo va'e. Upéa-gwi oime raê va'e-rehe jajerure íxupe va'e ome'ê nhande-vy. ²³A-rami he'i nhande-vy: "Perovia katu xe Ra'y Hesu Cristo réry-pe. Pejohayhu katu, Cristo peê-my he'i hagwe-rami" he'i nhande-vy omanda-vy. ²⁴Nhandejáry remimanda ohendu va'e gwive peteíxa omoirú Nhandejáry-pe. Nhandejáry ave peteíxa omoirú íxupe. Ome'ê va'ekwe nhande-vy Nhandejáry onhe'ê marangatu tee va'e. Upéa-gwi inhe'ê marangatu tee va'e nhande py'a-py oiko-gwi jaikwaa Nhandejáry peteíxa nhane moirúha.

Oí "Nhe'ê Marangatu tee va'e-py amombe'u Nhandejáry nhe'ê" he'i va'e mo'ã

4 ¹Pejeapysaka katu xe nhe'ê-rehe, xe rembiayhu va'e. "Nhe'ê Marangatu tee va'e xe monhe'ê uka" he'i va'e gwive, ani perovia pya'e teí íxupe. Eporandu ranhe katu hemimombe'u-rehe: "Kiva'e nhe'ê-py ha'e omombe'u? Nhandejáry gwigwa nhe'ê para'e. Anháy remimombe'ukwe para'e omombe'u" ere hese. Heta anháy nhe'ê-py omombe'u va'ety opa-rupi osê oho-vy. Opa-rupi omosarambi onhe'ê oho-vy. Upéa-gwi eporandu randu ranhe katu íxupe hemimombe'u-rehe. Ani ererovia teí Nhandejáry nhe'êre'ý. ²A-rami pehexa kwaa va'erã hese. "Hesu Cristo ojehexa uka-ma ou-vy va'ekwe nhande-rami" he'i va'e gwive, oiko ipy'a-py Nhandejáry gwigwa Nhe'ê Marangatu tee va'e. ³Ha upéixa Hesu ojehexa

uka va'ekwe ou-vy rehegwa nhe'ẽ nomombe'úi va'e gwive ndoikóiry ipy'a-py Nhandejáry gwigwa Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Upéixa he'i va'e Cristo-rehe ija'e'ỹ va'ety voi. Peẽ-my omombe'u va'ekwe outaha. Ha ko'ánga katu ojehexa uka-ma oiko-vy gwĩ Cristo-rehe ija'e'ỹ va'ety. Ani ererovia teĩ inhe'ẽ.

⁴Ha peẽ katu, xe ra'y kwéry va'e, Nhandejáry re'ýi voi. Ipu'akave Nhe'ẽ Marangatu tee va'e pende py'a-py oiko va'e. Teko rei py'a-py oĩ va'e-rehe ipu'akave voi. Upéa-gwi napenhembotavy ukái va'erã upeixagwa ijapu va'e-pe.

⁵Teko rei rehegwa nhe'ẽ omombe'u. Teko rei reko-rupi oiko. Upéa-gwi teko rei ohendu ave inhe'ẽ. ⁶Ha nhande kwéry katu Nhandejáry re'ýi voi. Nhandejáry irũ va'e gwive nhane nhe'ẽ renduha voi. Ha Nhandejáry re'ýi e'ỹ va'e nanhane rendúi oiko-vy. Upéixa jaikwaa kiva'e nhe'ẽ anhetegwa va'e. kiva'e onhe'ẽ-py nhane mbotavy va'e jaikwaa ave.

Heko porayhu tee rei va'e Nhandejáry

(Jo 3.16; Rm 5.6-8)

⁷Pejeapysaka katu xe nhe'ẽ-rehe peẽ, xe rembiayhu va'e. Nhane mbojohayhu uka va'e Nhandejáry voi. Upéa-gwi jajohayhu katu. Ojohayhu va'e gwive Nhandejáry ra'y kwéry voi. Oheko kwaa-ma voi íxupe. ⁸Heko porayhu tee rei va'e voi Nhandejáry. Upéa-gwi oporohayhu e'ỹ va'e ndoheko kwaáiry íxupe. ⁹Oikwaa uka va'ekwe nhande-vy nhande rayhuha. Gwa'ýry ombou nhande rayhu-gwi. Ko yvy-py ombou va'ekwe íxupe, ha'eixagwa ndoikói va'e, peteĩ voi oiko va'e. Ombou íxupe jajerovia ramo hese, jaikove meme hagwã hendive. ¹⁰Nhande rayhu teeja jaikwaa-ma a-rami. Nhande ranhe ndajahayhúi va'ekwe íxupe. Ndaupéixairy voi va'ekwe nhande. Ha'e ae ranhe nhande rayhu tee nhande-vy. Nhande rayhu-gwi ombou va'ekwe gwa'ýry omboyke hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe nhande rereko asy e'ỹ-vy.

¹¹Upéixa nhande rayhu tee-ma va'ekwe oiko-vy. Upéa-gwi jajohayhu katu, peẽ xe rembiayhu kwéry. ¹²Nhandejáry ko jahexa e'ỹ va'e. Ha jajohayhu ramo katu peteixa nhane moirũ Nhandejáry. Upéixa jajohayhu tee rei jaiko-vy.

¹³Ha Nhe'ẽ Marangatu tee va'e-py nhande rexakwaa rei va'ekwe Nhandejáry ime'ẽ-vy. Upéa-gwi jaikwaa voi peteixa nhamoirũha íxupe. Peteixa nhane moirũha jaikwaa ave. ¹⁴Ha ta'ýry-pe orohexa-ma va'ekwe oroiko-vy. Ore rapixa-pe oromombe'u va'ekwe hesegwa. “Ko yvy-py oiko va'e-pe gwive ombou va'ekwe Nhande Ru gwa'ýry hesendeharã” oro'e oromombe'u-vy. ¹⁵Ha “Nhandejáry ra'y voi Hesu” he'i va'e gwive, peteixa omoirũ íxupe Nhandejáry. Omoirũ peteixa Nhandejáry-pe ave. ¹⁶Nhandejáry nhande rayhu teeja jarovia-ma jaiko-vy. “Nhande rayhu porã tee rei nipo ra'e” ja'e hese. Ha Nhandejáry katu nhane mbojohayhu uka va'e voi. Ojohayhu va'e gwive oiko-vy, peteixa omoirũ va'e Nhandejáry-pe, omoirũ ave íxupe Nhandejáry. ¹⁷Upéixa jajohayhu porã tee rei voi jaiko-vy. Jajohayhu porã-gwi, ojehexa uka jevy ou-vy ramo Nhandejáry, nanhanhemondýi va'erã jahexa-vy. Hembiapokwe pokwe-rami enterová-pe ohekojohuha áry-py, nanhatĩry va'erã jaha hagwã hovagwy-py. Ko'ánga Hesu reko-rupima jaiko ko yvy-py. Upéa-gwi upe áry-py jaha va'erã hovagwy-py nhatĩ e'ỹ reheve. ¹⁸Nhande rayhu-gwi, naiporãi jajepy-apy rei nhandéjehe. Jajohayhu tee rei ramo katu, nanhane mytu'e'ỹvúi-ma

nhandéjehe. Ha nhane mytu'e'ỹ ramo katu, “Nhane moingo asy-ta Nhandejáry” ja'e nhandéjehe. Upéixa ramo jajepy'apy jave ndajajohayhu porã teéiry vyteri.

¹⁹Nhande rayhu ranhe va'ekwe-gwi Nhandejáry, jajohayhu ave nhande. ²⁰“Xe ahayhu Nhandejáry-pe” oĩ he'i va'e mo'ã. Ha ndaija'ei gwe'ýi-rehe. Upe va'e ijapu-ma ójehe. Ohexa ramo jepe, ndohayhu porã gwe'ýi-pe. Mba'éia po ohayhu-ta Nhandejáry-pe? Nhandejáry-pe ndohexáiry. ²¹Hesu remimanda a-rami nhande-rehe: “Nhandejáry rayhuha tohayhu katu gwe'ýi ave” he'i Cristo nhande-rehe omanda-vy.

Ndaipu'akavéi-ma nhande-rehe teko rei

5 ¹“Cristo Nhandejáry remimbou voi Hesu” he'i va'e gwive herovia-vy, Nhandejáry ra'y ramo ave oiko íxupe ra'e. Nhande rapixa-pe jahayhu ramo, ta'ýry ndive jahayhu ave. ²Upéixa voi Nhandejáry-pe jahayhu-gwi, hemimanda nhahendu-gwi ave, “Nhandejáry ra'y kwéry-pe ave jahayhu tee ra'e” ja'e nhandéjehe nhande apu e'ỹ reheve. ³Nhandejáry-pe jahayhu va'e, jajapo katu hemimanda. Ha hemimanda ndahasýiry nhande-vy. Nomanda pohýiry nhande-vy. “Ndikatúi ajapo upéa” ndaja'ei íxupe. ⁴Nhandejáry ra'y kwéry va'e-rehe gwive ndaipu'akavéi-ma teko rei nhe'ẽ. Upéa-gwi ojapose katu Nhandejáry remimanda. Ndojohu pohýiry he'i va'e. Jarovia tee-ma ramo íxupe, ndaipu'akavéi-ma nhande-rehe teko rei nhe'ẽ. ⁵“Nhandejáry ra'y tee voi Hesu” he'i va'e herovia-vy, ndaipu'akavéi-ma teko rei nhe'ẽ hese. Ha'e anho mante ipu'akave teko rei nhe'ẽ-rehe.

Hesu Cristo rehegwa nhe'ẽ omombe'u va'e

(Jo 3.14-16,36; 5.31-38; 6.40; 11.25-26; 20.31)

⁶Ojehexa uka ou-vy va'ekwe Hesu Cristo voi. Ojehexa uka rire, y-pyma onhemongarai va'ekwe. Upéi gwugwy avyte-py omano va'ekwe. Upéixa ojehexa uka ou-vy va'ekwe. Ojehexa uka ou-vy ramo, y-py ojehexa uka ranhe rire, gwugwy avyte-py ave ojehexa uka. Upe va'e omombe'u katu Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Hekoha apu e'ỹ va'e voi ha'e. Upéa-gwi anhetegwa va'e voi hemimombe'u. ⁷Mbohapy Cristo rehegwa omombe'uha yváy-py oĩ va'e. Oĩ Nhande Rugwasu, oĩ Nhandejáry reko kwaa ukaha, oĩ Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Ha mbohapyháixa jepe peteĩ va'e joty. ⁸Ha mbohapy Cristo rehegwa oikwaa uka yvy arigwa-pe. Oĩ Nhe'ẽ Marangatu tee va'e. Oĩ y-py onhemongarai uka hagwe rehegwa nhe'ẽ. Oĩ ave gwugwy avyte-py omano hagwe rehegwa nhe'ẽ. Upéa mbohapy nhe'ẽ ijoja. Peteixa he'i imombe'u-vy. “Hesu Cristo Nhandejáry remimbou voi” he'i nhande-vy nhane mbo'e-vy va'ekwe. ⁹Nhande rapixa remimombe'u jarovia va'e. Ha Nhandejáry remimombe'u katu anhete teegwa va'e voi. Onhe'ẽ avy e'ỹ va'e. Ha mbohapy inhe'ẽ mombe'uha remimombe'u voi Nhandejáry remimombe'u voi. Gwa'ýry rehegwa nhe'ẽ omombe'u. ¹⁰Upéixa ramo, Nhandejáry ra'y-rehe ojerovia va'e gwive, anhetegwa voi hemimombe'u ha'e oikwaa opy'a-py. Ha herovia e'ýha katu, Nhandejáry-pe omboapu voi. Nhandejáry ra'y rehegwa omombe'u ramo ndogweroiáiry hikhwái. ¹¹Nhandejáry remimombe'u a-rami: Nhane moingove va'ekwe Nhandejáry opa e'ỹ reheve jaiko hagwã hendive. Ta'ýry-rehe jajeroivia-ma ramo, nhane moingove va'ekwe. ¹²Ta'ýry-pe omoirũ va'e gwive oiko meme va'e Nhandejáry ndive. Ha ta'ýry-pe omoirũ e'ỹ va'e gwive, ndoikói voi Nhandejáry ndive. Mombyry rei oiko íxugwi.

Nhandejáry ndive peiko memeha peikwaa*(Jo 14.12-14)*

¹³Nhandejáry réry-rehe pejerovia va'e. Aipota peikwaa Nhandejáry ndive opa e'ý-rehe peiko memeha. Upéa-rehe amondo-ta peẽ-my xe kwatia nhe'ẽ.

¹⁴Oime raẽ va'e-rehe jajerure ramo Nhandejáry-pe, hemimbota-rupi jajerure ramo, jaikwaa voi nhande renduha. Upéa-gwi nanhane kyhyjéi jajapo-vy oração. Hovagwy-py jepe ndajajeheko renotíry va'e. ¹⁵Jajerure javéte íxupe nhane rendu-ma voi. Nhane rendu-gwi nhane rembijerure ome'ẽ va'erã nhande-vy. Upéa jaikwaa voi.

¹⁶Oĩ nhande re'ýi ojejavý va'e ha ojejavý va'ekwe-rehe nomondo mo'ãi íxupe Nhandejáry ojéhegwi mombyry. Upeixagwa erehexa ramo, ejerure katu hese Nhandejáry-pe ohexa uka hagwã íxupe hape porãrã. Oĩ ave nhande rapixa ojejavýve va'e ha ojejavý va'ekwe-rehe omondo va'erã voi íxupe Nhandejáry ojéhegwi mombyry. Ani joty erejerure hese, ha'e-ta peẽ-my. ¹⁷Entéro hembiaapo vai va'e gwive ojejavý voi. Ojejavý ramo jepe, oĩ joty ojejavý va'ekwe-rehe Nhandejáry remimondo e'ý ojéhegwi mombyry.

¹⁸Nhandejáry ra'y ramo-ma oiko va'e, ndojejavýi oiko-vy onhangareko-gwi hese kwéry Cristo Nhandejáry ra'y tee va'e. Ndaipu'akái-gwi anhaygwasu hese, ndojejavýiry oiko-vy. Ndoheko johúiry voi íxupe anhaygwasu. Upéa jaikwaa voi.

¹⁹Nhandejáry javegwa voi nhande. Ha entéro teko rei va'e gwive katu anháy ruvixa ipu'aka hese kwéry. Upéa jaikwaa voi. ²⁰Jaikwaa ave ko va'e. Ojehexa uka-ma oiko-vy va'ekwe Nhandejáry ra'y. Nhane mo'arandu ou-vy va'ekwe jaheko kwaa hagwã Nhandejáry tee. Peteixa nhamoirũ Nhandejáry tee va'e-pe. Ta'ýry Hesu Cristo-pe peteixa nhamoirũ ave. Nhandejáry tee voi ha'e. Ondive nhane moingove va'e voi ha'e jaiko hagwã opa e'ý reheve indive.

²¹Penhangareko katu pendéjehe, xe ra'y kwéry. Tupã ra'anga anga rei-rehe ani katu pejehesa rerova teĩ. Heta teko rei omboete va'e. Upe va'e-rehe ani pejehesa rerova teĩ. Nhandejáry-pe anho nhamboete teeve katu.

João remimombe'ukwe 2

segunda epístola de João

¹Nde, xe reindy, Nhandejáry rembiporavo voi ne memby kwéry ndive, xe João amondo-ta peê-my xe kwatia nhe'ê. Hesu reroviaha-rehe anhangareko va'e xe. Ne memby kwéry xe rembiayhu tee va'e voi. Anhetegwa va'e nhe'ê jarovia-gwi, xe rembiayhu voi peê. Naxe anhóiry voi apohayhu va'e. Anhetegwa nhe'ê oikwaa va'e gwive pende rayhu porã oiko-vy. ²Anhetegwa va'e nhe'ê jarovia-gwi, jajohayhu porã jaiko-vy. Nhamoangeri ngeri inhe'ê. Ange vérami joty nhande-vy inhe'ê. Opyta meme va'erã nhande py'a-py.

³Tanhande rovasa katu Nhandejáry Nhande Ru. Tanhande rovasa katu ta'yry Hesu Cristo nhande rexakwaa rei-vy. Tanhande poriahuvareko katu. Tanhane mbopy'agwapy katu ave jajohayhu porã hagwã anhetegwa nhe'ê-rupi jaiko-vy.

Jajohayhu porã katu anhetegwa nhe'ê-rupi jaiko-vy

⁴Oĩ ne memby anhetegwa nhe'ê-rupi oiko va'e. Nhande Ru remimombe-ukwe-rupi oiko. Upéa xe aikwaa-ma ramo avy'a eterei-ma xe. ⁵Ha ko'ánga katu anhemonhe'ê-ta nde-vy, xe reindy, jajohayhu hagwã. Ipyahu e'ỹ va'e voi kwatia-rehe nde-vy xe remimondo. Upéixa omanda va'ekwe nde-vy peiko hagwã, Hesu reroviaha ramo ereiko-ma ramo va'ekwe. * ⁶Ha “Jajohayhu voi jaiko-vy” ja'e ramo nhandéjehe katu, Nhandejáry nhe'ê renduha ramo iporã jaiko. Hesu reroviaha ramo peiko-ma ramo va'ekwe, omanda va'ekwe peê-my “Pejohayhu katu peê peiko-vy” he'i va'ekwe peê-my.

⁷Opa-rupi oho oporombotavy tavy rei va'e. Hesu Cristo kwimba'e ramo ojehexa ukaha nomombe'úi voi. Ijapu rei hese. Oporombotavy tavy rei oiko-vy va'e voi upe va'e. Cristo nhe'ê mbojevyhaty voi. * ⁸Upéa-rehe penhangareko katu pendéjehe. Aipota peê-my ome'ê pene rembiapo porã repyrã. Pendéjehe penhangareko porã ramo, entéro peê-my gwarã gwive ome'ê va'erã peê-my.

⁹Cristo remimombe'u rendu e'ỹha gwive ojehesa rerova-ma Nhandejáry-gwi, nomoiruvé-iy-ixupe. Cristo remimombe'u renduhaty ojehesa rerova e'ỹ reheve, omoirũ Nhande Ru-pe. Ta'yry-pe omoirũ ave oiko-vy. ¹⁰Ha Cristo nhe'ê ra'anga anga rei omombe'uha katu pende ha-py ogwahê ou-vy ramo, ani katu pemogwahê kuri pende ha-py. “Tande rovasa katu Nhandejáry” ani ave peje teĩ ixupe. ¹¹Ereheja ramo ogwahê, peipytygwõ arã ixupe hembiapo vai-rehe. Opyta va'erã upéixa ramo ne iru ramo.

* 5 Jo 13.34 * 7 1 Jo 4.1-3

Pende róga-rupi apopohuse

¹²⁻¹³ Heta xe remimombe'use peẽ-my. Ha namombe'u uka mo'ãi nde-vy tinta-py. Kwatia rekovia xe voi ahase apopohu hagwã jajováí hagwã nhaĩ-vy nghanhombovy'apa hagwã nghanhomongeta-vy. Omondo-ta nde-vy omandu-'aha nde kypy'ýry memby kwéry, Nhandejáry rembiporavo va'e.

João remimombe'ukwe 3

terceira epístola de João

¹Xe rembiayhu tee va'e Gaio. Xe João amondo-ta nde-vy xe kwatia nhe'ê. Hesu reroviaha-rehe anhangareko va'e xe. Xe rembiayhu tee voi nde.

²Ajapo oração nde-rehe ojehu e'ỹ hagwā nde-vy mba'eve, ne resāi porā hagwā. Nde py'a gwife erevy'aha xe aikwaa. Ha'e-rami aipota ave nde rete resāi porā ereiko-vy. ³Ogwahē ou-vy Hesu reroviaha va'e xe mbovy'a-vy, “Gaio Cristo nhe'ê rendu ku'a ku'a e'ỹha voi” he'i nde-rehe omombe'u-vy. Upéixa Cristo rekoha tee-rupi ereiko meme voi ra'e. ⁴“Nde ra'y kwéry Cristo nhe'ê-rupi oiko” he'i ramo xe-vy, avy'a eterei voi xe. Upéixa ne mombe'u ramo, ndaipóri xe mbovy'ave va'erā.

João omomba'egwasu Gaio rembiapo

⁵Ne rembiapo porā tee ereiko-vy, xe rembiayhu va'e. Hesu reroviaha-pe ereipytygwō-vy ne rembiapo porā voi. Ogwahē va'e gwife nde ha-py nde eremogwahē porā meme voi. Ereikwaa va'e eremogwahē. Ereikwaa e'ỹ ramo jepe eremogwahē porā joty. ⁶Upéi gwī eremogwahē va'ekwe ogwahē jevy ou-vy ramo ko'a-py, Hesu reroviaha ojogweroaty va'e ha-py, omombe'u porā ne rerakwā erehexakwaa entéro va'e-pegwi. Ko'āy aipota ne remipytygwō-pe ereme'ê oime raē va'e ogweraha hagwā mombyryve oho porā jevy hagwā Nhandejáry-pe eremboete-vy. ⁷Cristo remimbou upe va'e. Hesu rerovia e'ỹha-pe oho omombe'u inhe'ê. Ha ha'e noimba'e pe'ái íxupe kwéry, ndojeroviái-gwi Hesu-rehe. Aipo ramo aipota erereko porā hemimbou hemikotevê ereme'ê-vy eremotí e'ỹ hagwā imbouhare-pe. ⁸Nhande kwéry Hesu reroviaha va'e nhaipytygwō katu Cristo remimbou. Anhetegwa nhe'ê-rehe omba'apo va'e, nhamoirũ katu íxupe nhaipytygwō-vy.

Diótrefes rehegwa nhe'ê, Demétrio rehegwa nhe'ê ave

⁹Heta e'ỹ va'e xe kwatia nhe'ê amondo kuri nde re'ýi Hesu reroviaha va'e-pe. Ha Diótrefes katu onhembotuvixase va'e mo'ā. Nohenduséi xe nhe'ê. ¹⁰Upéa-gwi agwahē aha-vy ramo pende ha-py aikwaa ukapa arā hembiapokwe inhe'ê vaiha ave. Ha'e onhe'ê rei xe-rehe, xe renohē vai rei. Xe-rehe ijapu rire, ojapo vaiseve. Ha Hesu reroviaha va'e ogwahē oho-vy ramo iha-py, nomogwahēséi voi. Omogwahēse va'e ha-py ndohejáiry voi ave ogwahē. Ha omogwahēse katu ete va'e-pe omosêse Hesu reroviaha ojogweroaty va'e ha-gwi.

¹¹Ani ereheko a'ā hekoha vai va'e-pe, xe irũ. Eheko a'ā hekoha porā va'e-pe katu. Hembiaipo porā va'e Nhandejáry reko irũ voi. Ha hembiaipo vai va'e katu ndohexa kwaáiry hese. Nhandejáry oiko e'ỹ va'e-rami oiko ha'e.

¹²Ha Demétrio katu enterove imandu'a porã hese. Ohexa kwaa hese: “Hekoha porã tee voi” he'i hese. Hekoha porã teehe xe ave amombe'u. Erei-kwaa xe remimombe'u apu e'ỹ va'e voi.

Angeve ngeve-rupi apohexase

¹³Heta xe nhe'ẽrã oĩ. Ha kwatia-rehe namondo mo'ãi. Tinta-py namoĩ mo'ãi kwatia-rehe. ¹⁴Angeve ngeve-rupi apohexase voi. Aipo ramo nahanomongeta va'erã nhande juru-rupi jajováí nhaĩ-vy.

¹⁵Tapende mbopy'agwapy katu Nhandejáry. Pene irũ gwive a-py oiko va'e, omondo-ta peẽ-my omandu'aha. Ore irũ pene pa'ũ-my oiko va'e peteĩ teĩ va'e-pe emombe'u ore mandu'aha.

Judas remimombe'ukwe

epístola de Judas

Judas omondo onhe'ê kwatia-rehe Nhandejáry rembiporavokwe pegwarã

¹ Xe Judas, Hesu Cristo rembigwái. Tiago ryvy xe. Ahai-ta kwatia-rehe xe nhe'ê peẽ-my gwarã. Peẽ Nhandejáry pegwa-ma. Nhandejáry, Nhande Ru pende pe'a-ma va'ekwe ojéupe gwarã. Pende rayhu voi ha'e. Onhangareko porã pende-rehe Hesu Cristo pegwarã. ² Tapende rovasa katu pende poriahuvareko reko hagwã Nhandejáry. Tapene mbopy'agwapy tee katu pende rovasa-vy. Tapende rayhu porãve rãve katu pende rovasa-vy Nhandejáry.

**Penhemokyre'ỹ katu pemonhe'ẽ mbojevý hagwã gwĩ
Hesu Cristo-rehe omombe'u a'ã a'ã rei va'e-pe**

³ Xe rembiayhu kwéry are-ma ahaise peẽ-my. Nhandejáry omboyke-ma nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe nhane resende tee hagwã. Xéhegwi omboyke-ma voi va'ekwe xe rembiapo vaikwe. Ha omboyke-ma ave pendéhegwi araka'e pene rembiapo vaikwe. Upéa-rehe are-ma ahaise ramo jepe, ahai va'erãgwe aheja-ta. Xe tuvixa mba'eve va'e ahai-ta. Tekotevẽ apomo'arandu ambue va'e. Ko kwatia-rehe ahai ani hagwã pejere rei anhetegwa jarovia va'ekwe-gwi. Ko kwatia ahai pene mokyre'ỹ hagwã, penhe'ẽ mbojevý jevý hagwã anhetegwa e'ỹ nhe'ẽ. Hesu Cristo rehegwa tee nhe'ẽ peipy'apyhy va'ekwe. Hese-gwa anhetegwa e'ỹ nhe'ẽ pejoko jevý katu.

⁴ Oime-ma pene pa'ũ-rupi gwĩ Nhandejáry-rehe ndojeroviái va'e. Porombotavy-vy rei oike nhemi pene pa'ũ-my. “Nhande rekorã Nhandejáry remimbota voi nipo ra'e” peje rei hagwã hemimombe'ukwe-rehe. Ojéhegwi rei omombe'u Nhandejáry remimbota mo'ã. “Nhandejáry nhande rexakwaa rei va'e voi. Opaixagwa jajapo ramo jepe ha'e nhande rexakwaa rei va'erã voi” he'i mo'ã. “Aipo ramo nanhatívéi reheve tajaiko katu nhande rexakwaa reive ive hagwã” he'i mo'ã pene mbotavy rei-vy. Ndogweroviái Nhandejáry Hesu Cristo-pe. “Ha'e anho nhande ruvixa” nde'íry hikwái. Pejoko katu upe onhe'ẽ rei va'e kwéry-pe. Yma va'ekwe Nhandejáry nhe'ẽ kwatia-rehe oĩ va'e he'i hese:

“Hembiapo vai va'erã ohasa asy hagwã-my oho va'erã” he'i va'ekwe hese kwéry.

**Myamyri-pe Nhandejáry ogwereko asy ete
va'ekwe ójehe ndojeroviái-gwi va'ekwe**

⁵Pene rembigwaa-rehe apomomandu'a jevy-ta. Yma va'ekwe Nhandejáry oipe'a myamyri Israel ra'y kwéry Egito yvy-gwi iresende-vy. Ogwerova heraha-vy. Upe rire ohundi tee íxupe kwéry ójehe ndojeroviái va'e kwéry-pe gwemiresendekwe-pe.* ⁶Apomomandu'a jevy-ta gwĩ yváy pygwakwe-rehe, Nhandejáry rembigwaikwe-rehe. Yváy pygwa voi jepe gweko pypkwe-rupi ndopytaséi va'ekwe hikwái. Oheja rei gweko porã teekwe. Upéa-rehe Nhandejáry ombogwey uka-ma va'ekwe íxupe kwéry. Pytũ gwy-py isã-rehe onhapytĩ pytĩ hereko-vy imbohasa asy-vy íxupe kwéry. Ohundi hagwã áry-rehe oha'arõ arõ joty okwa-vy. Nhandejáry renonde-py enterovéa omboaty hembiapokwe pokwe-rehe nhande rereko hagwã áry-py ohundipa va'erã íxupe kwéry Nhandejáry.

⁷Apomomandu'a jevy-ta ave gwĩ tetãgwe ymagware-rehe. Sodoma tetãgwe, Gomorra tetãgwe-rehe ave, gwĩ tetã ijerekwe rehegwa ave-rehe pene mandu'a katu. Myamyri upe pygwa kwéry hembiapo vai tee va'ekwe hikwái. Nhandejáry rembigwaikwe-rami hembiapo vai hikwái. Teko rei-rupi opaixagwa ivaive ive va'e ojapo va'ekwe hikwái onhemotĩ e'ỹ-vy. Upéa-rehe Nhandejáry ohundipa ete va'ekwe íxupe kwéry. Tatagwasu-py voi omokanhymba va'ekwe íxupe kwéry. Upéixa ogwereko va'ekwe íxupe kwéry nhane mo'arandu hagwã. Upéa-rehe Nhandejáry oikwaa uka nhande-vy entéro hembiapo vai va'e-pe ha'e ombohasa asy arã tata ogwe e'ỹ va'e-py omondo-vy.*

⁸Aipo ramo jepe upe pene pa'ũ-my oĩ va'e upéa myamyri-rami heko rei-rupi ivaive ive oho-vy. “Nhande kéra-py vérami ahexa nhande rekorã” he'i. “Xe kéra-py ojehexa uka kuri xe-vy nhande rekorã” he'i okéra pygware omombe'u-vy onhembotavy rei-vy. Ha'e ae ojapose va'e rei ojapo hikwái. Gweko vaiha-rupi okwa-vy. Mburuvixa kwéry pogwy-py ndoikoséi ave hikwái. Onhembohory ave yváy pygwa-rehe okwa-vy. Nhandejáry rembigwái kwéry-pe ohexa uka gwova asyha onhe'ẽ rei rei-vy. ⁹Nhandejáry rembigwái ruvixa Miguel ae ndaha'éi ha'eixagwa. Yváy pygwa tee jepe ojoko hagwã anhaygwasu-pe nonhe'ẽ asýi joty íxupe. Onhonhe'ẽ mbojevvy jevy jepe araka'e anhaygwasu ndive nonhe'ẽ asýi joty íxupe. Onhemoakate'ỹ joty mokõive Moisés amyri retekwe-rehe. Miguel ndohejái anhaygwasu ogweraha hetekwe. Onhonhe'ẽ mbojevvy jepe nonhe'ẽ asýi joty anhaygwasu-pe. “Nde ko ne rembiapo vai” nde'íry joty íxupe. “Tande joko katu Tupã Nhandejáry” he'i ae joty íxupe ijoko-vy.*

¹⁰Upe Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u ra'anga anga rei va'e Miguel arandurami e'ỹ voi inharandu. Gwembigwaa e'ỹ-rehe onhe'ẽ vai vai rei. Mymba ka'agwy rupigwa-rami mante oikwaa gwete-rehe. Ha ha'e kwéry oikwaaharupi ae oiko-gwi ae onhehundipa rei va'erã. ¹¹Ohasa asy va'erã. Caim amyri rapekwe-rupi ogwata Nhandejáry remimbota apo e'ỹ-vy. Balaão amyri rapekwe-rupi jevy oiko. Opirapirerã-rehe rei ae omombe'u. Hemimombe'u-kwe katu ndaha'éiry voi Nhandejáry rehegwa nhe'ẽ. Coré amyri rapekwe-rupi jevy oiko. Hembiapo vai oiko-vy. Yma araka'e Coré onhemoirũ uka heta

* 5 Êx 12.51; Nm 14.29-30 * 7 Gn 19.1-24 * 9 Dt 34.6; Zc 3.2

va'e kwéry-pe ojoko uka hagwā mburuvixagwasu-pe, Nhandejáry remimoĩ va'e-pe. Coré rapekwe-rupi ohasa asy ave arā pene mbo'eha ra'anga kwéry.*

¹²Peẽ Nhandejáry reroviaha pejohayhu-gwi penhomboaty meme karugwasu haty-py. Upe jave Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u ra'angaha ave ou. Ojapo vai rei hagwā ou. Ijavyupa rei okwa-vy. Notĩ kwaái. Ndaheko porāi peẽ-my. Pende rerekoha ramo mo'ã oikose. Ha'e kwéry ae rei onhemohy-gwyatã. Ita y gwy-py oĩ va'e-rami nhane kanóa ojoka-ta va'e-rami voi pene ra'arõ hikwái. Yvytu arai-pe omosarambipaha-rami voi ha'e kwéry naiporāi voi peẽ-my. Yvyra hi'aha óra jepe ndahi'áiry va'e-rami, ha'e kwéry naiporāi peẽ-my. Ndaheko porāi voi peẽ-my. Yvyra yvygwy-gwi ohekýi va'e-rami hikwái. Omano tee-ma va'e-rami ave hikwái. ¹³Ygwasu hatã omýi omboaty gwyjuikwe ohexa uka hagwā oky'akwe. Upéixa ave ha'e kwéry ohexa uka gwekoha ky'akwe hikwái. Gwembiapo vaise-vy ndogwapýi oiko-vy ente-rove-pe ohexa uka hagwā gweko ky'akwe. Gwendagwe-gwi oripara rei oho-vy jasytata pytũ ha-rupi rei okanhy kanhy oho-vy. Upéixa ave pene mbo'e ra'angaha. Hesu Cristo rape-gwi oripara rei oho-vy. Ndohesapéi avave-pe tape porārã. Áy katu pytũ-my rei oiko. Nhandejáry ombohassa asy va'erã íxupe kwéry hembiaapo vaikwe-rehe.

¹⁴Yma gware Nhandejáry réry-py Enoque amyrĩ omotenonde pende reko mbo'e vaiharã rekoharã-rehe. Adão amyrĩ remiarirõ joapyri pyri remiarirõ-kwe jevy oiko va'ekwe Enoque amyrĩ. Ha'e omotenonde pende reko mbo'e vaiharã rekoharã-rehe.

“Nhandejáry ou va'erã” he'i. “Heta gwembigwái imarangatu va'e yváy pygwa kwéry ndive ou va'erã” he'i.* ¹⁵“Imonhe'ẽ uka-vy hembiapokwe-rehe ou va'erã Nhandejáry. Hembiaapo vaikwe-rehe ombohassa asy va'erã ave” he'i. “Hekoha vai va'ekwe-rehe ombohassa asy va'erã. Ojúpe omboete e'ỹ hagwe-rehe ombohassa asy ave va'erã. Ójehe onhe'ẽ pohýi hagwe-rehe Nhandejáry ombohassa asy ave va'erã íxupe kwéry”

he'i va'ekwe Enoque amyrĩ kwatia-rehe ohai-vy. Upéa ohai ramo pende reko mbo'e vaiharã-rehe omotenonde-ma imombe'u-vy.

¹⁶Mba'éixa po ra'e ha'e kwéry hekoha? Perepara porã katu hekoha-rehe. Onhe'ẽ rei rei oiko-vy ambue kwéry-rehe. Onhomymýi rei rei. Mba'eve-rehe voi ha'e ndovy'áiry. Gwembiapo vaise mante ojapose oiko-vy. Ha'e ae onhe'ẽ-rupi onhembotuvixase mo'ã oiko-vy. Onhembojuruhe'ẽ ete íxupe kwéry oiko-vy ome'ẽ uka hagwā ojúpe gwarã. Upéixa voi pene mbo'e ra'anga va'e.*

**Pende resa pemondo katu Nhandejáry Hesu Cristo ou
jevý hagwā áry-rehe peha'arõ porã hagwā íxupe**

¹⁷Peẽ, xe rembiayhu kwéry, pene mandu'a katu Nhandejáry Hesu Cristo remimondo tee remimombe'ukwe-rehe. ¹⁸Kóixa he'i va'ekwe peẽ-my:

“Ogwahẽ-tama yvy opa hagwā áry. Upe jave ogwahẽ va'erã ou-vy gwĩ
Nhandejáry reroviaha-rehe onhembohory va'e. Nomboetéi va'erã
Nhandejáry-pe. Gweco vai-rupi ae oiko va'erã”

he'i va'ekwe pene mo'arandu-vy.

¹⁹Ha ko'anga katu perepara pene mbo'e ra'angaha reko-rehe. Gwemimo-mbe'u ambue mbue-rupi omboheko joavypa Hesu Cristo reroviaha kwéry-pe. Teko rei-rupi inharandu. Ndogwerekói Nhe'ê Marangatu tee va'e inharandurã ome'ê hagwã.

²⁰Peẽ ae katu, xe rembiayhu kwéry, penhemo'aranduve nduve katu peiko-vy. Hesu Cristo heko marangatu tee va'e-rehe pejerovia-gwi peẽ ave pende reko marangatu hagwã katu peiko-vy. Oĩ pende py'a-py Nhe'ê Marangatu tee va'e. Ipu'aka-rupi pembojeupive pive katu Nhandejáry-pe pene nhe'ê.

²¹Nhandejáry nhande rayhuha-rehe pene mandu'a meme katu inhe'ê pejapo meme hagwã. Pende resa pemondo katu Nhandejáry Hesu Cristo-rehe. Ha'e nhande poriahuvereko va'e. Nhane mogwahẽ porã va'erã gwenda-py jaiko hagwã opa e'ỹ reheve onhondive. Nhande rekove opa e'ỹ va'erã-rehe peha-'arõ porã katu.

²²Gwĩ Hesu Cristo-rehe ojerovia ku'a ku'a va'e-pe, gwĩ ipy'a mokõi-rupi oiko va'e-pe, pemo'arandu porã katu ojerovia porã hagwã hese. ²³Peresende uka katu íxupe kwéry, gwĩ tata-py ho'a-tama va'e-ramipe peresende uka ani hagwã Nhandejáry ombohasa asy tee íxupe kwéry tata ogwe e'ỹ va'e-py. Peiporiahuvereko rei katu gwĩ teko vai-rupi oiko va'e-pe, gwĩ notĩ kwaái va'e-pe. Oĩ ramo tetekwe ine va'e, ijao-rehe ave inegwe ohasapa. Xáke upéa-gwĩ. Ani erenhemongy'a uka teĩ íxupe. Pene mbohekoha vai va'erã. Tapende kyhyje katu íxugwi pemoirũ hagwã íxupe. Hembiaapo vai va'e-pe ae peiporiahuvereko rei íxupe peipytygwõ-vy.

Judas omomba'egwasu Nhandejáry-pe imboete-vy

(1 Co 1.8; 10.13; Ef 3.20-21; 1 Tm 1.17)

²⁴Nhandejáry ipu'aka tee va'e. Onhangareko porã nhande-rehe ani hagwã jaiko jajejavy reheve. Nhane mogwahẽ va'erã onhemomba'egwasu ete ha-py nhande py'a potĩ marangatu reheve. Javy'a ete va'erã indive jaiko ramo.

²⁵Nhandejáry mante Tupã tee. Ha'e anho nhane mopotĩ tee va'e nhane rese-ndehaty. Nhandejáry Hesu Cristo omano va'ekwe omboyke hagwã nhandé-hegwi nhane reko jejavy ky'akwe. Upéa-rehe tanhamomba'egwasu ete katu Nhandejáry-pe. Ha'e anho Tupãgwasu tee onhembotuvixa mba'e tee va'e. Ha'e anho nhande Ruvixa tee voi. Ipogwy-py enterove oiko va'e. Inhe'ê-py enterove toiko. Upéixa omomba'egwasu va'ekwe nhande ypy oiko e'ỹ mboyve. Omboete hagwe-rami ãy peve joty tomomba'egwasu íxupe. Ha opa e'ỹ reheve upéixa-ma tomomba'egwasu ave Nhandejáry-pe. Amém.

Hesu Cristo rembiexa ukakwe

apocalipse de João

1 ¹Yma va'ekwe Nhandejáry ohexa uka Hesu Cristo-pe mbava'e pa oiko-ta nhande-vy. Ndahi'aréi ko oiko va'erã nhande-vy oiko-ta. Omombe'u íxupe omombe'u jevy hagwã ójehe ojerovia va'e kwéry-pe.

Upéi Hesu Cristo ombou gwembigwái yváy pygwa va'e ohexa uka jevy hagwã João-pe ikéra-py vérami. Upéi okéra-py vérami ohexa va'ekwe João ohai kwatia-rehe oikwaa uka hagwã enterová-pe. ²Opamba'e ohexa va'ekwe, ohendu va'ekwe ohaipa kwatia-rehe omombe'u-vy. Anhete teegwa ko kwatia pygwa Nhandejáry nhe'ê Hesu Cristo ohexa uka va'ekwe João-pe. Gwembixagwe katu ohai va'ekwe João kwatia-rehe.

³Ovy'a va'erã voi ko kwatia nhe'ê omonhe'ê va'e. Ovy'a voi ave arã hendu-háry ogwata ramo oiko-vy hemimombe'ukwe-rupi. Ndahi'arevéi-ma oiko va'erã nhande-vy. Oiko-ma va'erã ko va'e nhe'ê nhane renonderã omombe'u va'ekwe.

João ohai kwatia nhe'ê sete tetã-my oiko va'e Hesu reroviaha kwéry pegwarã

⁴Xe, João, ahai-ta ko va'e kwatia nhe'ê sete tetã-my oiko va'e pegwarã kwatia. Hesu reroviaha onhomboaty aty va'e Ásia yvy-rupi oiko va'e kwéry pegwarã kwatia ahai-ta.

Tapende rovasa porã pende rexakwaa rei-vy Nhandejáry. Tapene mbopy-agwapy ave. Nhandejáry ha'e voi va'e. Yma gwive voi oiko va'ekwe. Ha opa e'ỹ reheve joty oiko va'erã.

Tapende rovasa porã pende rexakwaa rei-vy. Tapene mbopy-agwapy ave upe Nhandejáry mandaha renda-py okwa va'e, sete nhe'ê marangatu Tupã Nhandejáry gwapy haty renonde-py okwa va'e. ⁵Tapende rovasa porã pende rexakwaa-vy pene mbopy-agwapy-vy ave Hesu Cristo. Ha'e anhete teegwa va'e voi. Omano ete rire ha'e onhemoígove jevy oikove jevy-ma va'ekwe. Onhypyrrũ va'ekwe nhande-vy omano va'ekwe atýra-gwi opu'ã jevy va'erã oikove jevy hagwã. Ko yvy pygwa mburuvixagwasu oiko va'e kwéry ruvi-xave voi Hesu. Ha'e nhande rayhuha voi. Omano va'ekwe oipe'a hagwã nhandéhegwi nhane rembiapo vaikwe. Gwugwy avyte-py omano-gwi nhande py'a omopotĩ va'ekwe. ⁶Gwe'yirã voi nhande pe'a va'ekwe. “Pa'i-rami peiko va'erã xe Ru-pe. Nhandejáry ramo oiko va'erã peẽ-my xe Ru” he'i nhande-vy

* 1.5 SI 89.27

nhande pe'a-vy. Upéa-gwi tanhamomba'egwasu meme katu Hesu Cristo-pe. Toiko ha'e imburuvixagwasu ijapy e'ỹ reheve. Amém.*

⁷Pema'ẽ katu, ou-ta Hesu. Araigwasu avyte-rupi ogwejy-tama ou-vy. Ha'e ojehexa uka-ta entéro va'e-pe ogwejy ou-vy ramo. Gwĩ ikutuhare jepe ohexa-ta ave íxupe igwejy igwahẽ ramo. Opa va'e ko yvy arigwa onhemboasy arã ohexa ou-ma ramo. Upe va'e aipota voi. Amém.*

⁸Tupã Nhandejáry onhemombe'u nhande-vy:

“Mba'e ypyrũ ramo voi aiko-ma xe va'ekwe. Ipaha rire ave xe aiko joty.

Mba'e nheypyruha voi ko xe. Mba'e paha voi ave ko xe”*

he'ĩ ójehe onhemombe'u-vy.

Ha'e ko Tupã tee voi. Ha'e va'e voi. Yma gwive oiko va'ekwe opa e'ỹ va'e voi ha'e. Ha'e ipu'aka tee va'e voi entéro va'e rehe.

Hesu, imba'egwasuha reheve ojehexa uka va'ekwe João-pe

⁹Xe, João, ahexa va'ekwe Hesu ojehexa uka ramo xe-vy. Xe kéra-py rei vérami aiko jave ahexa va'ekwe íxupe. Xe, João, pende re'íy va'e. Hesu-rehe jajeroivia-gwi nhande jaiko ojoe'íy kwéry ramo. Hese ha-py jahasa asy asy jaiko-vy. Upe jave nhandemokirirĩ katu Nhandejáry Nhande Ruvixagwasu áry-rehe ha'arõ-vy.

Hesu-rehe ha-py aime ramo va'ekwe preso ahexa va'ekwe íxupe. Hese gwa nhe'ẽ amombe'u mbe'u-gwi upe anhetegwa nhe'ẽ amombe'u mbe'u-gwi xe moĩ va'ekwe preso hikwaĩ. Ygwasu mbyte-py oĩ va'e yvy'ajere héry va'e Patmos. Upe-py aime preso jave ojehexa uka va'ekwe xe-vy Hesu.

¹⁰Peteĩ domingo-py Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e peteĩ onhe'ẽ va'e ohendu uka xe-vy. Xe rapykwe-gwi ahendu hatã onhe'ẽ va'e onheandu uka-vy xe-vy. Temimbygwasu nhe'ẽ ramigwa hatã ahendu.

¹¹He'ĩ xe-vy:

—Ehai katu ne rembihexarã kwatia-rehe, he'ĩ va'ekwe xe-vy. —Sete tetã-my oiko va'e pegwarã kwatia ehai katu. Hesu reroviaha onhomboaty aty va'e kwéry pegwarã emoĩ katu kwatia-rehe, he'ĩ. —Ereha rire eraha uka Éfeso tetã mygwa-pe. Eraha uka ave Esmirna tetã mygwa-pe ave, Pérgamo tetã mygwa-pe ave, Tiatura tetã mygwa-pe ave, Sardes tetã mygwa-pe ave, Filadélfia tetã mygwa-pe ave, Laodicéia tetã mygwa-pe ave, he'ĩ va'ekwe xe-vy ohai uka-vy. —Hesu reroviaha upe sete tetã mygwa kwéry pegwarã ne rembihexavyrã ehai katu, he'ĩ voi va'ekwe xe-vy.

¹²⁻¹³Onhe'ẽ ramo ajere va'ekwe ama'ẽ ahexa hagwã. Ajere ama'ẽ hese-ma ramo ahexa-ma Nhande Ryke'y tee va'e ra'e. Sete tataendy'y ouro-gwi ijapopyre va'e ahexa. Ipa'ũ-my oĩ Nhande Ryke'y tee va'e. Oao puku puku reheve onhembo'y oĩ-vy. Ikupy peve ogwahẽ ijao. Ipyti'a kwaha ouro-gwi ijapopyre.

¹⁴Morotĩ hi'avy. Ovexa ragwe potĩpyre morotĩ va'e-rami hi'ávy. Amandáurami hi'ávy morotĩ. Tata rendy-rami voi hesa nhande resaka. ¹⁵Ipy ave hyverapa. Bronze tata-py ombohyku jave onhembohyvera vera va'e-rami ipy. Inhe'ẽ ryapu etei. Y hyapu hatãha-rami voi hyapu atã inhe'ẽ. ¹⁶Ha opo ijakátua va'e pyte-py ogwereco sete jasytata. Ijuru-gwi ojehexa osẽ va'e. Kysepuku

hāi jovái va'e ramigwa inhe'ě. Overapa va'e-rami voi hova. Hembipepa voi hova. Kwarahy larose hembipe porā va'e-rami omohembipepa hova.

¹⁷Ahexa-ma íxupe-ma ramo ha'a ipy renonde-py. Omano va'e-rami voi xe ha'a ipy renonde-py. Ha'e katu oakatúa gwigwa opo omoĩ xe-rehe.

—Ani erenhemondýi teĩ xéhegwi, he'i xe-vy. —Xe ko mba'e pyyrūha voi, he'i xe-vy. —Ipaha ramo voi ko xe aiko va'e voi, he'i xe-vy. ¹⁸—Xe aikove tee va'e voi, he'i. —Amano tee va'ekwe. Amano rire aikove jevy-ma. Āy katu ndapavéi-ma va'erā voi aiko-vy. Namanori norivéi-ma va'erā xe, he'i. —Xe aipota ramo omano, omano arā yvypóry, ha ndaipotái ramo omano, nomanói ave va'erā. Xe nhe'ě-py ae mate omano va'erā. Xe nhe'ě-py ave omano va'ekwe opyta va'erā imbohasa asy hagwā-py, he'i xe-vy onhemombe'u-vy.

¹⁹—Ehai katu kwatia nhe'ě. Ne rembihexavyrā ehaipa. Āy oiko va'erā ahexa uka-tama nde-vy. Upe rire oiko jevy va'erā yvypóry renonderā-rehe ahexa uka-tama nde-vy erehai hagwā nde kwatia-rehe. ²⁰Upéa erehexa va'e-rehe aikwaa uka-ta ave nde-vy. Sete jastata erehexa va'e xe po-py. Sete tataendy'y pa'ũ-my anhembo'y aĩ-vy. Upe va'e-rehe amombe'u-ta nde-vy. Oĩ sete tetā-my xe reroviaha kwéry onhomboaty aty meme hikwái. Upe tataendy'y he'ise upe tetā-rehe. Ha upe va'e kwéry rerekwa oĩ xe remimoĩ-gwe sete ave. Jasytata he'ise upe xe remimoĩgwe-rehe, he'i xe-vy. Upéixa he'i xe-vy, Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka va'ekwe.

Hesu reroviaha Éfeso tetā mygwa pegwarā nhe'ě

2 ¹—Ehai katu xe nhe'ě kwatia-rehe, he'i xe-vy. —Éfeso tetā mygwa-pe anhemonhe'ěse, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoĩgwe pegwarā ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarā, he'i va'ekwe xe-vy.

—Ko xe po akatúa-py areko va'e sete jasytata va'e voi xe, he'i ójehe. —Sete tataendy'y pa'ũ-rupi ogwata va'e voi ko xe, he'i ojehegwa ohai uka-vy. ²—Ko'āy anhemonhe'ěse nde-vy, he'i ohai uka-vy. —Aikwaa porā-ma nde rekoha. Eremba-'apo apo porā meme. Eremboykepa voi teko rei-rupi oiko va'e kwéry pendéhegwi. Ndererovia reíry ave enterove va'e-pe. “Xe Tupā Nhandejáry remimondo va'e” he'i ramo peē-my, erejeapysaka porā ereikwaa porā hagwā ijapu va'e para'e, Nhandejáry nhe'ě mombe'u ā'ā ā'āha rei para'e, Nhandejáry nhe'ě tee omombe'u va'e para'e, oakā-gwi rei para'e omombe'u nhe'ě. Ereporandu kwaa voi nhe'ě-rehe. Ha nde katu ndererovia mo'ái voi ijapu va'e nhe'ě. Aikwaa-ma katu xe nde rekokwe. ³Xe aikwaa ave ereha'arō teehe. Ha erehasa asy asy-ma xe-rehe ha-py. Na nde kweráiry vyteri joty xe ra'arō-vy. ⁴Upéixa nde rekokwe porā jepe ndavy'apáiry vyteri nde-rehe ndaxe rayhugasuvéi-magwi. Yma nde xe rayhu tee voi va'ekwe. Ha āy katu ndaxe rayhuvéi-ma. Ne mandu'a ku'a ku'a rei-ma xe-rehe. Nde resa yvuku rei-ma mombyry-gwi xe-rehe. Upe va'e nde rekoha-rehe xe ndavy'ái voi.

⁵—Ne mandu'a katu upe nde reko porāgwe-rehe. Āy ae katu haimete ndaxe rayhuvéi-ma. Erova jevy katu xe-rehe nde resa. Ejevy jevy katu yma ne rembiapo porā nhypyrūgwe-rupi ereiko jevy hagwā. Ndererováí ramo nde resa xe rayhu porā jevy hagwā, aha va'erā nde ha-py arova va'erā ndéhegwi nde rataendy'y ererova e'ỹ-gwi nde rekoha.

⁶—Oĩ joty peteĩ mba'e erejapo xe mbovy'a va'e. Xe-rami nde ave nde jegwaru gwĩ Nicolaíta rembiapo-rami hembiapo va'e-gwi, he'i. ⁷—Ne

aranduse va'e, ejeapysaka porā katu ko Tupā Nhandejáry Nhe'ê Marangatu tee va'e nhe'ê-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarā-rehe ejeapysaka porā katu. Onhembohekopyatā uka va'e xe-vy, ojehesa rerova e'ỹ va'e xéhegwi va'e-pe ae ha'uka-ta yváy pygwa yvaaju Nhandejáry kokwegwasu mbyte-py oĩ va'e yvaaju. Upe yvaaju ho'u va'e oikove arā opa e'ỹ va'erā voi, he'i. —Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ê-vy, he'i ohai uka-vy Éfeso tetā mygwa kwéry pegwarā. Upéa he'i xe-vy Hesu, xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Esmirna tetā mygwa kwéry pegwarā nhe'ê

⁸—Ehai jevy katu xe nhe'ê kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Esmirna tetā mygwa-pe anhemonhe'êse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoigwe pegwarā ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarā, he'i va'ekwe xe-vy.

—Xe ko mba'eve vyteri ndoikói ramo xe aiko-ma voi va'ekwe. Opa ramo jepe xe aikove joty va'erā. Apa e'ỹ reheve voi xe aikove joty arā. Amano-ma va'ekwe. Upéi aikove jevy va'ekwe. Áy katu namano jevyvúi-ma va'erā xe, he'i ójehe. —Anhemonhe'êse nde-vy, he'i ohai uka-vy va'ekwe.

⁹—Xe aikwaa-ma nde rekoha. Nde erehasa asy ereikovyha aikwaa-ma. Nde poriahu tee voi nde ereiko-vy. Upe jave jepe heta joty ne mba'erā yváy-py.

—Aikwaa ave heta onhe'ê vai vai rei nde-rehe. Aikwaa voi inhe'ê kwéry: Xe judeu kwéry va'e ko xe. Upéa-rehe xe Nhandejáry re'yi, he'i rei rei ójehe okwa-vy. Xe ae ha'e-ta, Ha'e kwéry anhaygwasu re'yi va'e voi, ha'e voi hese kwéry. Nde-rehe onhe'ê vai vai va'e-rehe aipo ha'e.

¹⁰—Xe aikwaa ave nde rekorā. Nde-rehe ija'e'ỹ va'e nde rereko asy-ta. Upe va'e-gwi ani erekyhyje teĩ. Anhaygwasu rekoha ogwereco va'e omoĩ va'erā preso gwĩ pene pa'ũ mygwa. Peteĩ teĩ pende rekoha oikwaase-gwi pene moĩ arā preso. “Ojerovia tee para'e Hesu-rehe, ndojerovia teéiry para'e?” he'i-vy pene moĩ arā preso. Nda aréi arā nde rereko asy. Dez áry peve mate nde rereko asy va'erā. Upéixa nde rereko ramo jepe ani joty erejere xéhegwi. Eremano peve jepe ejerovia tee katu xe-rehe. Erejere e'ỹ ramo ame'ê va'erā nde-vy nde rekoerā opa e'ỹ va'erā.

¹¹—Ne aranduse va'e, ejeapysaka porā katu ko Tupā Nhandejáry Nhe'ê Marangatu tee va'e nhe'ê-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarā-rehe ejeapysaka porā katu. Onhembohekopyatā uka va'e xe-vy ogwata meme hagwā ipukukwe-vy xe ndive oikove jevy rire nomano jevyvúi-ma va'erā. Ijukaharāgwe ndaipu'akavéi-ma va'erā hese, he'i. —Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ê-vy, he'i ohai uka-vy Esmirna tetā mygwa kwéry pegwarā. Upéa he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Pérgamo tetā mygwa kwéry pegwarā nhe'ê

¹²—Ehai jevy katu xe nhe'ê kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Pérgamo tetā mygwa-pe anhemonhe'êse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoigwe pegwarā ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarā, he'i va'ekwe xe-vy.

—Xe ko kysepuku hāi jovái va'e rerekoha voi ko xe. ¹³Aikwaa voi xe nde rekoha. Anhaygwasu rekoha-rupi oiko va'e pa'ũ-my voi ereiko. Íxupe ae

omboete ojáry ramo ogwerokwa hikwái. Nde katu nderejehesa rerováí joty xéhegwi. “Hesu reroviaha voi” he’i joa nde-rehe upe pygwa kwéry. Ndereje-réíry joty xéhegwi. Erejerovia tee voi xe-rehe. Ne retá anhaygwasu Satanás oikoha voi. Gwí xe rehegwa nhe’ê omombe’u porã va’ekwe-pe ojuka va’ekwe upe pygwa. Antipas amyri-pe ojuka va’ekwe hikwái. Upéixa xe rembigwái amyri-pe ombohasa asy ramo jepe va’ekwe nande resaráíry voi joty va’ekwe xéhegwi. Upéa nde reko porã-rehe aikwaa.

¹⁴—Oĩ ae ne rembiapokwe xe mbovy’are’ỹha. Eremoirũ meme-gwi heko vai va’e-pe. Oĩ gwí ne irũ ne ndive oiko va’e kwéry ojohu porã Balaão amyri remimombe’ukwe. Naiporãi upéa. Yma va’ekwe Balaão amyri nhe’ê ohendu-gwi myamyri pene ramoigwasu kwéry ojejavypa va’ekwe. Balaão amyri ogwerova ukapa myamyri pende ramói kwéry Nhandejáry remimombe’ukwe-gwi. Hemimombe’ukwe e’ỹ-my Balaão amyri ohekombo’e vai va’ekwe Balaque amyri-pe ombotavy hagwã Israel remiarirõ kwéry-pe. Upéixa Nhandejáry remimbota e’ỹ ojapo uka va’ekwe íxupe kwéry. Ombotavy rei voi íxupe kwéry. Heko porãgwe-gwi ogwerova ukapa íxupe kwéry ho’u uka íxupe kwéry gwí ipotĩ e’ỹ va’e. “Iporã voi ko ja’u so’o. Tupã ra’anga rovagwy-py ijukapyre ro’o ja’u katu” he’i ombotavy rei hagwã íxupe kwéry omboete hagwã Tupã Nhandejáry e’ỹ va’e kwéry-pe. Omombe’u ave íxupe otĩ e’ỹ reheve oiko hagwã. Ha ko’ây katu gwí ne irũ kwéry aipo va’e nhe’ê ojohu porã joty hikwái. Oiko hekombo’e vaikwe-rupi hikwái. Naiporãi voi eremoirũ íxupe kwéry. Upéa-rehe xe ndavy’ái, he’i.*

¹⁵—Oĩ ave ne ndive oiko va’e, ne irũ kwéry Nicolaíta kwéry remimombe’u ojohu porã va’e. Gwekoha oipe’a ave íxugwi kwéry. Niporãi voi eremoirũ ha’e kwéry.

¹⁶—Erova katu upe nde rekoha. Ererova e’ỹ ramo nde rekoha vai-gwi, aha-ta nde ha-py. Ndaxe arevéi-ma aha hagwã orombohasa asy. Areko asy-ta gwekoha ogwerova e’ỹ va’e kwéry-pe. Onhorairõ va’e-rami voi areko asy-ta íxupe kwéry. Kysepuku-rami voi aiporu-ta xe nhe’ê ipy’apy-py kwéry amoinge hagwã.

¹⁷—Ne aranduse va’e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe’ê Marangatu tee va’e nhe’ê-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Onhembohekopyatã uka va’e xe-vy xe rape-rupi ogwata meme hagwã areko porã va’erã. Teminhomigwe ha’u uka va’erã íxupe héry va’e maná. Ame’ê va’erã ave íxupe pete’i ita morotĩ. Hese onhemoi va’ekwe héry. Avave ndoikwaáíry upe héry hesegwa. Ha’e ae ijáry mate oikwaa va’erã heryrã. Upéa ha’ese nde-vy anhemonhe’ê-vy, he’i ohai uka-vy Pérgamo tetã mygwa kwéry pegwarã. Upéa he’i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va’ekwe.

Hesu reroviaha Tiatira tetã mygwa kwéry pegwarã nhe’ê

¹⁸—Ehai jevy katu xe nhe’ê kwatia-rehe, he’i jevy xe-vy. —Tiatira tetã mygwã-pe anhemonhe’êse ave, he’i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va’e kwéry rerekwa-pe xe remimoigwe pegwarã ehai katu xe-vy, he’i. —Ko va’e ehai íxupe gwarã, he’i va’ekwe xe-vy, he’i.

* 2.14 Nm 25.1,2; 31.16

—Xe ko Tupā Nhandejáry ra'y tee voi. Xe ko xe resa tata rendy-rami ohesape va'e voi ko xe. Bronze hyverapa va'e-rami voi xe py hyverapa, he'i.

¹⁹—Xe aikwaa porã voi nde rekoha. Xe rayhuha voi nde. Erejerovia porã voi xe-rehe. Ereporohayhu kwaa voi nde. Ereipytygwõ tygwõ kwaa voi ereiko-vy. Ereha'arõ arõ kwaa ave Nhandejáry he'i va'ekwe oiko hagwã. Ne rembiapo nhypyrũ-gwi iporãve rãve oho-vy.

²⁰—Upéixa jepe xe-vy ereiko porã jepe oĩ vyteri nde rekoha xe mbovy-'are'ỹ va'e. Upéa-rehe anhe'ẽ pohýi-ta nde-vy. Oĩ pene pa'ũ-my upe kunha Jezabel ramigwa hekoha vai eterei va'e. Ha, “Ani teĩ eremombe'u nhe'ẽ vai rei” nderéi joty íxupe. Ha'e ombo'e mbo'e vaipa voi xe reroviaha kwéry-pe. Ha, “Anive upéixa eremombe'u mbe'u rei nhe'ẽ rei” nderéi joty íxupe. Henduha kwéry-pe ave nderéi, “Ani erehendu teĩ upe va'e nhe'ẽ. Ekirirĩ rei katu íxugwi. Ani ererovia teĩ íxupe. Upéa ko ijapu va'e voi” nderéi ave henduháry-pe. Upéa-rehe xe ndavy'ái voi. Ombotavy tavy voi xe reroviaha kwéry-pe. “Tupā Nhandejáry nhe'ẽ-py amombe'u voi” he'i rei rei ójehe. Ha nde katu, “Ani erenhe'ẽ rei teĩ” nderéi íxupe. Heko porãgwe-gwi ogwerova uka rei xéhegwi xe reroviaha kwéry-pe. “Ani eretĩ pejogwereko menda e'ỹ reheve” he'i rei upe kunha omombe'u-vy. “Iporã joty ja'u ramo so'o tupã ra'anga rovagwy-py ijukapyre va'e” he'i ave xe reroviaha kwéry-pe ombotavy rei-vy. Ha nde, ereheja rei íxupe. Niporãi voi upéa. Ejoko katu íxugwi.”

²¹—Xe aha'arõ arõ va'ekwe upe kunha ogwerova hagwã mo'ã tekoha vai-gwi gwekoha. Ha ndogwerova mo'ãi voi gwekoha. ²²Anhete upéa-rehe ambohasy ete-ta íxupe gwupa-py ohasa asy asy tee hagwã. Gwĩ indive oiko teko rei-rupi va'ekwe-pe ave ambohasa asy-ta ave indive. Ko'anga ambohasa asy-ta íxupe kwéry. Upe kunha ndive oiko va'e ndogwerováĩ ramo gwekoha, ndohejáĩ ramo gwembiapo vaikwe ambohasa asy tee-ta voi íxupe kwéry.

²³—Ha upe kunha remimbo'e-rupi oiko va'e kwéry omanomba-ta. Xe ahundipa-ta íxupe kwéry. Upéixa ramo entéro xe reroviaha va'e opa-rupi oiko va'e oikwaa-ta ipy'a pygwa xe aikwaaha. Ne akã mygwa nde py'apygwa ave aikwaapa voi xe, he'i.

—Ha peẽ katu, apogwereko-ta peteĩ teĩ-pe pene rembiapokwe-rehe. Hekoha vai va'ekwe-pe areko asy va'erã íxupe. Ha hekoha porã va'ekwe-pe areko porã ave va'erã. Pene rembiapo apokwe-rami apogwereko arã. Upéa ha'ese Jezabel ramigwa va'e nhe'ẽ renduha kwéry-pe.*

²⁴—Ha peẽ ambue kwéry va'e napehenduséiry upe kunha nhe'ẽ. Kóa ha'ese peẽ-my. Tiatarã tetã-my peime jepe pende rekoha porã meme va'e voi peẽ. Pene mbo'e mbo'e ramo jepe napehendúiry joty peẽ upe kunha nhe'ẽ. Heroviaha kwéry he'i mo'ã: “Ore, ore aranduve pendéhegwi” he'i rei va'ekwe peẽ-my ójehe kwéry. “Orohendu-ma Nhandejáry nhe'ẽ, ha anhaygwasu arandu ave oroikwaa ave ore” he'iri iri va'ekwe ójehe kwéry. Ojohu porã joty voi upe kunha nhe'ẽ hikwái. Anhaygwasu rekoha-rupi voi katu oiko hikwái. “Oroikwaa voi anhaygwasu rekoha” he'iri iri joty ójehe. Ha peẽ katu ndapejohu porãiry inhe'ẽ. Peẽ katu ndapeikóiry kuri anhaygwasu arandu-rupi. Upéa pende rekoha-rehe avy'a. Aỹ katu namombe'u heta mo'ãvei-ma peẽ-my. ²⁵Xe ra'arõ tee jave xe aju jevy hagwã áry peve eiko porã katu xe nhe'ẽ-py xe remimombe'ukwe-py, he'i.

26-28 —Onhembohekopyatā va'e, xe nhe'ẽ ojapo meme va'e-pe ambotuvixa va'erā. Omano peve aju jevy ha áry peve ojapo meme ramo xe nhe'ẽ ambotuvixa arā íxupe. Tetā tetā mygwa kwéry xe reroviaha e'ỹ va'e kwéry gwive amoĩ-ta ipogwy-py. Yma va'ekwe xe Ru omoĩ va'ekwe opavave xe pogwy-py. Upéixa ave amoĩ jevy-ta xe-rehe ha-py onhembohekopyatā va'e pogwy-py. Ogwereko va'erā mburuvixagwasu tee mba'e hierro-gwi ijapopyre enterove oikwaa hagwā ipogwy-py oiko-ma xe rerovia e'ỹha kwéry gwive. Ha omanda asy-ta hese kwéry. Ipu'aka hagwe omongu'lipa-ta ita-rami. Mba'e ryrú tuju gwigwa-rami omongu'lipa rei va'erā íxupe kwéry ipu'aka hagwe. Omanda asy va'erā hese kwéry. Ha xe nhe'ẽ ojapo va'e-pe ame'ẽ ave ima'erā jasytata ko'ẽ reruha.

29 —Ne aranduse va'e, ejeapysaka porā katu ko Tupā Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarā-rehe ejeapysaka porā katu. Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ẽ-vy, he'i ohai uka-vy Tiatira tetā mygwa kwéry pegwarā. Upéa he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Sardes tetā mygwa kwéry pegwarā nhe'ẽ

3 ¹—Ehai jevy katu xe nhe'ẽ kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Sardes tetā mygwa-pe anhemonhe'ẽse ave, he'i. Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoĩgwe pegwarā ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarā, he'i va'ekwe xe-vy.

—Xe ko Tupā Nhandejáry rovagwy-py sete nhe'ẽ marangatu ogwerokwa va'e rerekoha voi ko xe. Sete jasytata rerekoha voi ave ko xe. Aikwaa voi nde rekoha. “Ojerovia tee Hesu-rehe” he'i rei nde-rehe hikwái. Ne reraakwā porā rei nde. Nde rekoha tee xe aikwaa voi ave. Nderejerovia porāi-gwi xe-rehe omano-ma va'ekwe-rami voi ereiko. Ndejéupe ne rembiapo porā porā mo'ā ereiko-vy, ha Nhandejáry-pe katu naiporāiry voi. ²Erepara katu ndéjehe. Anive oke va'e-rami rei ereiko. Enhembohekopyatā uka katu xe-vy ne rembigwaa porāgwe-py ereiko hagwā. Okanhy va'erā-ramima oiko ndéhe-gwi nhe'ẽ porā. Eiko katu ha'e-rupi. Nhandejáry-pe ne rembiapo porā mo'ā. Nerembovy'áiry joty íxupe. Ndaha'úi nde py'apy gwive erejapo erejapo va'e. Nane kyre'ỹ porāi erejapo-vy. Upéa aikwaa-ma voi xe, he'i.

³—Ne mandu'a kena anhetegwa nhe'ẽ Nhandejáry remimombe'ukwe-rehe. Ani eremokanhy teĩ upe va'e nhe'ẽ. Erova katu nde rekoha Nhandejáry remimombe'ukwe erejapo porā jevy hagwā. Erepara para katu ndéjehe xe mbovy'a hagwāixa ereiko meme hagwā. Agwahẽ hagwā óra katu nderei-kwaái va'erā. Omonda va'e ogwahêha óra-rami aju arā nde ha-py. Xe ra'arō e'ỹ reheve agwahê-ma va'erā aju-vy.

⁴—Upéixa ereiko jave xe ndive oĩ joty gwĩ xe ndive ogwata porā va'e upe pene retā-my, Sardes tetā-my. Ijao morotĩ va'e-rami ipy'a ky'a e'ỹ reheve oiko joty. Naimandu'ái mba'e vai-rehe. Ha'e kwéry oao morotĩ reheve oiko-ta xe ndive. Tupā Nhandejáry remimboete voi ha'e kwéry. “Ipy'a potĩ-ma” he'i va'ekwe hese kwéry. ⁵Upéixa omonde va'erā oao morotĩ entéro xe-vy onhembohekopyatā va'e xe-rehe ojehesa mondo mondo va'e gwive. Hekove apyre'ỹ reheve hagwā héry pa'ũ-my onhemoi va'ekwe kwatia-rehe héry. Upe kwatia-gwi namboje'ói voi arā héry. “Ko va'e kwéry xe re'íi tee” ha'e-ta

hese xe Ru-pe. Xe Ru rembigwái kwéry yváy pygwa-pe ave upéixa ave ambe'u-ta hese kwéry. ⁶Upéa ha'ese nde-vy anhemonhe'ê-vy, he'i ohai uka-vy.

—Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ê Marangatu tee va'e nhe'ê-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Upéa erehai upe Sardes tetã mygwa kwéry pegwarã, he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Filadélfia tetã mygwa kwéry pegwarã nhe'ê

⁷—Ehai jevy katu xe nhe'ê kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Filadélfia tetã mygwa-pe anhemonhe'êse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoigwe pegwarã ehai xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy.*

—Xe ko xe reko marangatu tee va'e xe. Anhete tee va'e voi ko xe. Chave ogwereco va'e-rami voi aiko. Nhandejáry Nhande Ruvixa ramo renda rokê pe'aha-rami voi xe. Xe-rehe ha-py anho mate oike va'erã yváy-py. Oĩ Davi remiarirõre amoinge va'e, oĩ ave hemiarirõre amoinge e'ỹ va'e. Xe aipe'a ramo okê ndaikatuvéi-ma avave omboty. Ha xe amboty ramo okê ndaikatuvéi-ma ave avave oipe'a. Xe-rehe ha-py mate voi oike va'erã yváy-py. Ha ko'ây katu anhemonhe'êse nde-vy, he'i.

⁸—Aikwaa nde rekoha. Nane mbaraetéiry jepe erejapo meme xe remimbota. Nde rereko asy ramo jepe nderejehesa rerováí joty voi xéhegwi. Aipe'a-ma kuri nde-vy ne rokêrã ramigwa. Ndikatúi avave omboty jevy ndéhegwi upe va'e. ⁹Amondo-ta ne renda-py gwí anhaygwasu re'ýi oikwaa hagwã orohayhu teeha. “Xe ko judeu kwéry va'e” he'i mo'ã ójehe. Onhembotavy rei voi. Judeu re'ýi jepe ndaha'êi joty Nhandejáry rembiporavo teekwe ha'e kwéry. Amogwahê-ta íxupe kwéry ne renda-py. Amonhesũ-ta ave íxupe kwéry nde rovagwy-py. Ha'e kwéry oikwaa va'erã orohayhuha. “Ko'ánga ore ave orojerovia-ma ave Hesu-rehe” he'i va'erã nde-vy hikwái. “Ko'ánga oroi-kwaa-ma Nhandejáry nde rayhu teeha voi” he'i va'erã nde-vy.

¹⁰—Ani erejere xéhegwi, ha'e va'ekwe nde-vy. “Erehasa asy ramo jepe ejapo joty katu xe nhe'ê. Tande py'apyhy katu xe nhe'ê” ha'e ave nde-vy va'ekwe. Upe xe nhe'ê nde py'apyhy-ma. Upéa-rehe anhangareko-ta nde-rehe. Ou va'erã áry areko asy va'erã yvy arigwa-pe ipy'a rekoha imbojehexa uka-vy. Upe jave anhangareko porã joty va'erã nde-rehe.

¹¹—Xe voi katuaju-ta pya'e nde ha-py. Tane rakate'ỹ katu upe nde rekoha porã-rehe. Ani ereheja avave ne mbojere uka xéhegwi oipe'a hagwã ndéhegwi ne mba'erã upe xéhegwi ojere e'ỹ va'e pegwarã.

¹²—Amombe'u-ta peẽ-my xéhegwi ojere e'ỹ va'e rekoha óga jekoka rehegwa nhe'ê-rami. Óga jekoka óga pygwa voi. Mba'egwasu voi óga pygwa. Óga oiko gwive ndojepela mo'ãi óga-gwi ijekokaha. Upéixa ave xéhegwi ojere e'ỹ va'e, onhembohekombaraete xe nhe'ê ojapo meme va'e oiko va'erã Nhandejáry oiko ha-py. Nosévéi va'erã Nhandejáry renda-gwi. Mba'egwasu va'e ramo opyta pyta va'erã upe-py. Xe-vy onhembohekopyatã uka va'e-pe amoingo arã Tupã xe Járy re'ýi ramo. Ogwejy ramo yváy-gwi Jerusalém héry va'e tetã pyahu, ha'e oiko va'erã upe tetã pyahu-py. Xe ave xe rekoha tee-rupi

* 3.7 Is 22.22

ajehexa uka porã-ma ramo íxupe, areko-ma va'erã íxupe kwéry xe re'yí tee ramo. Upéa ha'ese nde-vy.

¹³—Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ê Marangatu tee va'e nhe'ê-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Upéa erehai upe Filadélfia tetã mygwa pegwarã, he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Hesu reroviaha Laodicéia tetã mygwa pegwarã nhe'ê

¹⁴—Ehai jevy katu xe nhe'ê kwatia-rehe, he'i jevy xe-vy. —Laodicéia tetã mygwa-pe anhemonhe'êse ave, he'i. —Xe-rehe ha-py onhomboaty aty va'e kwéry rerekwa-pe xe remimoigwe pegwarã ehai katu xe-vy, he'i. —Ko va'e ehai íxupe gwarã, he'i va'ekwe xe-vy.

—Xe ko, Upéixa toiko kena, ha'e va'e voi ko xe. Xe nhe'ê ko ipokatu meme va'e voi. Anhetegwa meme va'e voi xe remimombe'u. Aporombotavy e'y va'e voi ko xe. Xe ko xe rembiexagwe amombe'u jevy. Nhandejáry omba'e nheypyrũ ramo va'ekwe aiko-ma va'ekwe indive xe. Opamba'e Nhandejáry ojapo va'ekwe ndoikói vyteri ramo, aiko-ma voi va'ekwe xe. Xe e'y reheve mba'eve ndojapói va'ekwe Nhandejáry. Ha ko'äy katu anhemonhe'êse-ta nde-vy. Ko va'e ha'ese nde-vy.

¹⁵⁻¹⁶—Aikwaa porã nde rekoha. Y aku vai vai-rami ereiko xe-vy. Naho'ýsã porãiry ha ndahaku porãiry. Upéixa ave ereiko xe-vy nde reko-rehe. Ho'ýsã porã ramo, terã haku porã porã ramo, upéixa ramo iporã va'erã mo'ã xe-vy. Háke, xe jegwaru-tama ndéhegwi. Y ho'ýsã porã e'y va'e-rami oronhomu-ta.

¹⁷—Amombe'u-ta nde-vy ma'erã-gwi kóixa ha'e kuri nde-vy. Nde ere ndéjehe: “Xe xe mba'e reta va'e ko xe” ere ndéjehe. “Oho porã eterei opamba'e xe-vy. Naikotevêi mba'eve-rehe” ere mo'ã kuri ndéjehe. Xe ae ha'e nde-rehe: Nde ndereikwaáiry voi nde rekoha tee-rehe. Nde poriahu teeha ndereikwaái joty. Ne mba'e reta rei ndovaléi arã nde-vy. Erevy'a e'yha ave ndereikwaái voi. Ne remikotevê tee va'e-rehe yváy pygwa-rehe nane mandu'ái voi. Xe-vy ramo hesapyso e'y va'e-rami rei voi ereiko. Ijao e'y va'e-rami ave ereiko. Ha upéa ndereikwaái voi ra'e nde. ¹⁸Xe ha'e nde-vy: Ejogwa vérami katu nde reko porãrã. Nde ouro teerã jogwaha-rami opa e'y va'erã ojéupe ojogwaha-rami katu eiko xe-vy ne arandu porãrã erereko hagwã pono nde poriahu eterei. Ao morotí jogwaha-rami ave katu eiko xe-vy ani hagwã ojehexa nde ao e'yha nde-rehe nde py'a potiha ereikwaa uka hagwã. Tesa rasy pohã jogwaha-rami ave katu eiko xe-vy ereipohano porã va'e-rami nde resa erehexa porã hagwã xe rape. Anive ere rei ndéjehe, “Aiko porã va'e voi ko xe” anive ere rei tei upéixa ndéjehe.

¹⁹—Opa ahayhu va'e-pe anhemonhe'ê hekoha porã e'y-rehe. Ambohasa asy ave íxupe ogwerova hagwã gwekoha oiko porãve hagwã xe rape-rupi. Upéa-rehe tane kyre'y katu ererova hagwã nde rekoha.

²⁰—Ejeapysaka katu ko xe nhe'ê-rehe: Aime-ma petei okê ramigwa yke-rehe. Ojéupe oipe'a ukase va'e-rami aime. Óga járy oipe'a gwokê omogwahê porã hagwã ombohupa-pe ojogwerohory hagwã va'e-ramima aiko. Xe nhe'ê ohendu va'e upéixa xe mogwahê porã ramo, aike arã ipy'apy-py. Ambohory-ma arã íxupe. Ha'e ave xe rerohory porã-ma ave va'erã. Onhondivegwa-rami jaiko va'erã.

²¹Jagwapy katu onhondive xe apyagwasu ári, ha'e-ta xe-rehe ojerovia va'e-pe,

xe nhe'ẽ ohendu meme va'e-pe. Xe ajapo hagwe-rami ave ha'e ojapo ave va'erã. Xe Ru remimbota mate ajapo meme hagwã amondo mondo xe resa hese. Ha äy katu agwapy ijyke-rehe ijapykagwasu äri. Ipu'aka reheve omanda haty äri agwapy ijyke-rehe ai-vy. Ha xe-rehe mate omondo gwesa va'e onhembohekopyatã va'e xe remimbota ojapo hagwã ogwapy arã ave xe yke-rehe xe apykagwasu äri.

²²—Ne aranduse va'e, ejeapysaka porã katu ko Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e nhe'ẽ-rehe. Hesu reroviaha kwéry pegwarã-rehe ejeapysaka porã katu. Upéa erehai upe Laodicéia tetã mygwa kwéry pegwarã, he'i xe-vy Hesu xe-vy anho mante ojehexa uka ramo va'ekwe.

Yváy-py oĩ va'e omboete tee Nhandejáry-pe

4 ¹Upéa rire katu ahexa-ma yváy rokẽ ojepe'a-ma va'ekwe oi-vy ramo xe-vy. Ha ahexa jave ahendu jevy upe hatã onhe'ẽ va'e onheandu uka xe-vy va'ekwe temimbygwasu nhe'ẽ-rami hatã voi ahendu jevy. He'i xe-vy:

—Ejeupi katu ko'a-py, he'i xe-vy. —Ahexa uka-tama nde-vy ereikwaa hagwã ko'ã rire katu oiko-ma va'erã mba'e, he'i xe-vy.

²Upe jave Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e xe mo'arandu-ma jahexa e'ỹ va'e ahexa hagwã yváy pygwa.

Ahexa peteĩ apykagwasu mburuvixagwasu gwapy haty. Hi'ári oi ogwapy va'e. Nhandejáry tee nipo va'e.

³Ogwapyha äri ha'e omimbi oi-vy. Ita kyra jaspe endy hesakã porã tee va'e-rami voi omimbipa ogwapy oi-vy oapykagwasu äri. Ita kyra hesakã sardônio pytã tee opiriri va'e-rami ave ogwapyha äri omimbipa oi-vy. Ha ijapykagwasu jerekwe-rehe oi jy'y. Ita kyra endy hesakã esmeralda hovy va'e mimbipami opyryrypa voi jy'y ijere-rehe.

⁴Ahexa ave mburuvixagwasu gwapy haty apykagwasu jerekwe-rehe heta apyka mixĩ mixĩve va'e oi. Vinte e quatro apyka'i oi ijerekwe-rehe. Ha'e kwéry mburuvixa gwapyha voi. Vinte e quatro hambiporu igwapyha. Oao morotĩ omonde va'ekwe. Ojegwaka ouro-gwi ijapopyre omonde ave va'ekwe. Ha mburuvixa gwapyha äri ogwapy okwa-vy. Apykagwasu jere-rehe ogwapy joa ave okwa-vy apyka'i äri mburuvixa kwéry.

⁵Upe mburuvixagwasu apykagwasu ae katu overa verapa voi oi-vy. Hyapu apu voi oi-vy mburuvixagwasu apykagwasu osunu sunu oi-vy. Oi ave íxugwi onhe'ẽ hatã va'e. Henonde-py ohesape sete tataendy nhane momandu'a hagwã Tupã Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e sete okwa va'e-rehe.

⁶Oĩ ave mburuvixagwasu apykagwasu rovagwy-py peteĩ hesakãgwasu va'e. Tuvixa ete va'e. Ygwasu-rami tuvixa tee voi. Hesakã ita kyra resakã rendy-gwasu-rami. Irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety oi ave mburuvixagwasu apykagwasu jerekwe-rehe. Oi igwapy haty pa'ũ-my. Ha upe Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety hesa reta va'e voi. Henonde-py hapykwe-py ave hesa reta va'e voi. ⁷Peteĩ va'e jagwaxaygwasu-rami tuvixa jepe ndaipoxýi oiko va'e. Ambue katu tóro-rami oiko va'e. Ambue katu kwimba'e rova-rami oiko va'e. Ambue katu tagwatogwasu oveve va'e-rami oiko va'e.

⁸Peteĩ teĩ ipepo va'e upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety. Seis ipepo meme ogwereko. Hesa hesapa va'e meme upe irundy va'e. Ndopytu'úi va'erã voi ha'e kwéry. Áry peve pyhare peve oporahéi joa okwa-vy. He'i oporahéi-vy:

Tupã Nhandejáry imarangatu va'e.
 Tuvixa vixa ete va'e Nhande Ruvixa.
 Ipy'a potĩ va'e. Ipu'aka tee va'e.
 He'i oporahéi okwa-vy.
 Ha'e va'e voi.
 Yma gwive ha'e va'ekwe.
 Opa e'ỹ va'e voi Nhandejáry, Nhande Ruvixa*
 he'i oporahéi joa okwa-vy.
⁹ Oromomba'egwasu tee katu.
 Oromboete ete katu.
 Orotima tima voi nde-vy.
 Orogwerovy'ase Tupã tee ore Járy-pe
 he'i oporahéi joa-vy hikwái. Mburuvixagwasu apykagwasu ári ogwapy oĩ-vy
 va'e-pe omboete tee okwa-vy. Upe opa e'ỹ reheve oiko va'e-pe omboete joa
 oporahéi hikwái.
¹⁰ Ha upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety oporahéi jave
 upe vinte e quatro mburuvixa onhesũ nhesũ joa voi hikwái ogwapy va'e
 rovgwy-py. Mburuvixagwasu apykagwasu ári oĩ va'e-pe omboete tee
 voi okwa-vy. Upe opa e'ỹ reheve oiko va'e rovgwy-py onhesũ nhesũ joa
 voi hikwái imboete-vy. Peteĩ teĩ oity ojegwaka ijapykagwasu renonde-py
 imboete-vy. Ombotuvixave hagwã ogwapy va'e-pe ombogwey. Ha omboete
 hagwã íxupe oporahéi joa okwa-vy.
¹¹ Tupã ore Járy, ore Ruvixa
 entérove va'e remimomba'egwasuve va'erã voi nde
 he'i íxupe.
 Nde voi opamba'e erejapo va'ekwe.
 Ne remimbota-rupi anhónte entéro oiko-ma va'ekwe.
 Ere moingo paete va'ekwe.
 Upéa-rehe nde-vy anho mante oromboete tee va'e.
 Nde-rehe anho mante oro'e, Tuvixa mba'e, oro'e.
 Nde pu'aka tee va'e voi nde.
 Ore Járy, ore Ruvixa
 he'i oporahéi joa imboete-vy hikwái. Upe mburuvixagwasu apykagwasu ári
 ogwapy oĩ va'e-pe omboete tee voi íxupe hikwái.*

Kwatia imbojapyre ojora va'erã Ovexa Ra'y ramigwa va'e

5 ¹ Upe rire ahexa kwatia inhapemombypyre. Mburuvixagwasu apyka-
 gwasu ári ogwapy oĩ va'e po akatúa-py ahexa oĩ upe va'e kwatia. Ijape-
 rehe igwy-rehe ave oĩ hese nhe'ẽ. He iraity ramigwa-py omondyky omboja
 hagwã ojóhehe va'ekwe. Sete imbojapyre oĩ hese. Ogwapy oĩ-vy va'e po-py
 ahexa upe kwatia.
² Ahexa ave peteĩ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e. Ipu'aka va'e.
 Hatã onhe'ẽ oporandu-vy: Kiva'e po oi-pe'a va'erã kwatia imbojapyre ojora
 va'erã hexa-vy? he'i oporandu-vy. Avave para'e ndoikóiry heko marangatu
 porã va'e ojora va'erã hexa-vy? he'i oporandu-vy.

* 4.8 Ez 1.18; 10.12; Is 6.2-3 * 4.8-11 Ap 5.9-14; 7.9-12; 11.16-18; 19.1-4

³Ha avave ndoikói ipe'a kwaaharã. Yváy-py ndaipóri. Yvy-py ndaipóri ave. Yvygwy-py ndaipóri ave. Avave ndoikóiry heko kwaaharã.

⁴Ahexase eterei-gwi amboasy. Upéa-gwi xe rasê. “Ndojohúí ra'e ipe'aharã” ha'e xejéupe. “Ndikatúi opa va'e rei oipe'a. Heko marangatu va'e po pygwarã voi ra'e upe kwatia ha upeixagwa ndojohúíry ra'e ipe'aharã” ha'e xejéupe anhemboasy-vy.

⁵Upéa ha'e-ma ramo peteĩ mburuvixa he'i xe-vy:

—Ani erejahe'o teĩ, he'i. —Oĩ voi peteĩ ipe'a kwaaharã, he'i xe-vy. —Judéu re'ýi kwéry gwigwa upe va'e, he'i. —Davi hembypy, he'i hese. —Ha'e leão imbaraeteha-rami imbaraete tee va'e, he'i hese. —Onhembopu'aka-ma va'ekwe opamba'e-rehe. Nonheme'ëi va'ekwe ojeity ukaharãgwe-pe. Sete imbojapyre oipe'a va'erã voi ko kwatia nhe'ë ohexa hagwã, he'i hese.*

⁶Upéi katu ama'ë ramo ahexa Ovexa Ra'y ijukapyre ramigwa oikove jevy-ma onhembo'y oĩ-vy ramo mburuvixagwasu apykagwasu renonde ete-py. Upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety pa'ũ-my oĩ. Gwĩ mburuvixa kwéry pa'ũ-my ahexa upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e oiko. Hesa jojapa va'e. Hatĩ eta va'e. Sete hesa ogwereco va'e. Sete hatĩ ave ogwereco ave upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e. Upe sete hesa nhane momandu'a Tupã Nhandejáry Nhe'ë Marangatu tee va'e-rehe. Gwĩ sete opa-rupi yvy ári onhemondo mondo va'ekwe-rehe.*

⁷Ha upe jave upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e ijukapyre oikove jevy va'ekwe ou ogwahẽ ogwapy oĩ-vy va'e ha-py. Upéi oipyhy ipo-gwi, ipo akatúa koty ogwereco va'e kwatia oipyhy oipe'a íxugwĩ. ⁸⁻⁹Oipe'a-ma ramo gwĩ ijere-kwe rupigwa onhesũ joa Ovexa Ra'y ramigwa va'e rovagwy-py imboete-vy. Upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety onhesũ hovagwy-py ave. Upe vinte e quatro mburuvixa kwéry ave hovagwy-py onhesũ ave. Peteĩ teĩ ogwereco opo-py hikwái gwemimbopu isã reta va'e. Mba'e ryrú ouro-gwĩ ijapopyre ogwereco meme ave. Ha mba'e ryrú meme-py oĩ hyakwã porã porã va'e. Hesu reroviaha kwéry ombojeupi upi onhe'ë Nhandejáry-pe hyakwã porã va'e vérami.* Ha mburuvixa kwéry onhesũ Ovexa Ra'y ramigwa va'e rovagwy-py imboete-vy. Oha'ã peteĩ mborahéi pyahu okwa-vy hikwái.

Enterove remimomba'egwasu arã nde.

Iporã voi ereipyhy ko kwatia nhe'ë

Imbojapyre ereipe'a ave.

Nde voi erejejuka va'ekwe.

Nde rugwy avyte-py eremano va'ekwe

eremopotĩ potĩ hagwã heta eta va'e Nhandejáry pegwarã.

Opa opa rupigwa yvy oho va'e-rupigwi ou va'ekwe eremopotĩ

Nhandejáry pegwarã.

Ijypye pye va'e eremopotĩ Nhandejáry pegwarã.

Nhe'ë ambue mbue-py onhe'ë va'e eremopotĩ Nhandejáry pegwarã.

Kente ambue mbue opa rupigwa eremopotĩ Nhandejáry pegwarã.

Gwetã gwetã rupigwa eremopotĩ íxupe gwarã.

Ereipe'a va'ekwe íxupe kwéry

Tupã Nhandejáry pegwarã he'yirã va'ekwe.

¹⁰ Eremoingo íxupe kwéry mburuvixagwasu ramo.
 Eremoingo-ma íxupe kwéry Nhandejáry re'ýi kwéry ramo
 pa'i-rami ha'e kwéry omboete ete hagwã Nhandejáry-pe.
 Oiko va'erã mburuvixagwasu ramo yvy ári ne
 remimopotikwe.

Upéa-rehe iporã voi nde ereipe'a imbojapyre
 erehexa hagwã kwatia nhe'ẽ,
 he'i oporahéi joa okwa-vy Ovexa Ra'y ramigwa va'e-pe imboete-vy.*
¹¹ Upéi ahexa, ahendu ave hetave oporahéi va'e. Avave ndoipapa
 kwaáiry upe oporahéi va'e-pe heta eterei hikwái. Nhandejáry rembi-
 gwái yváy pygwa meme hikwái. Mburuvixagwasu apykagwasu
 jerekwe-rehe oporahéi.* Gwí Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety
 jerekwe-rehe ave, mburuvixa va'e kwéry jerekwe-rehe ave ¹² opora-
 héi okwa-vy.

Oromboetese-gwi ore oroporahéi nde jerekwe-rehe.
 Ereikove jevy-gwi oromboeteseve voi nde-vy,
 he'i íxupe oporahéi okwa-vy imboete-vy.
 Nde Ovexa Ra'y-rami nde juka va'ekwe.
 Upe rire ereikove jevy-ma va'ekwe.
 Nde pu'aka tee va'e nde opaixagwa-rehe, opamba'e-rehe ave.
 Entéro mba'e mba'e nde-vy gwarã voi.
 Nde ne arandu tee va'e voi.
 Tuvixa vixa ete va'e voi nde.
 Iporã voi enterove ne mboete ete tee.
 Ne mba'egwasu gwasu ete voi nde.
 Iporã voi enterove omoherakwã porã nde rehegwa nhe'ẽ
 Ne rerohory hagwã.
 Iporã voi oronhe'ẽ porã porã nde-rehe,
 he'i oporahéi okwa-vy.*

¹³ Upéi ahendu-ma oporahéi joa ramo okwa-vy. Yváy-py oĩ va'e, yvate okwa
 va'e, yvy pype ave yvygwy-py okwa va'e ave, ygwasu gwy-rupi okwa va'e
 ave, opamba'e ipy-py kwéry okwa va'e gwive oporahéi joa okwa-vy. He'i
 oporahéi ramo okwa-vy:

Tonhemomba'egwasu porã katu
 Mburuvixagwasu apyka ári ogwapy oĩ-vy va'e-pe,
 Ovexa Ra'y ramigwa-pe ave.
 Tonhemboete tee katu pe Nhandejáry-pe.
 “Entéro remimomba'egwasu voi ko nde”
 te'i katu Nhandejáry-pe.
 “Nde ko, nde pu'aka tee va'e voi” te'i ave íxupe.
 Opa e'ỹ reheve upéixa toiko íxupe,
 he'i oporahéi joa okwa-vy.

¹⁴ Ha gwí irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety he'i:
 —Upéixa voi toiko, he'i.

* 5.10 Êx 19.6 * 5.11 Dn 7.10 * 6.12 Is 13.10; Ez 32.7; Jl 2.31; Mt 24.29; Mc 13.24-25;
 Lc 21.25

Ha gwĩ vinte e quatro mburuvixa kwéry onhesũ ogwapy oĩ va'e rovagwy-py Ovexa Ra'y ramigwa va'e rovagwy-py ave. Ha omomba'egwasu gwasu upe Nhandejáry-pe.**

Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a kwatia-gwi gwĩ imbojapyre

6 ¹Upéi ahexa Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a peteĩ vyte kwatia nhe'ẽ imbojapyre. Upe jave ahendu peteĩ Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety onhe'ẽ.

—Ejo katu, ho'e-vy hyapu inhe'ẽ.

²Ama'ẽ ramo ahexa-ma ou kavaju morotĩ ári ou va'e. Gwyrapa ave ogweru opo-py. Ha ahexa omoĩ ramo inhakā-rehe ijegwakarā mburuvixagwasu pegwarā. Upe rire osẽ ipu'aka reheve onhembopu'aka hagwā opaixagwa-rehe kavaju morotĩ arigwa.

³Upe-ma ramo upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e peteĩ imbojapyre jevy oipe'a kwatia nhe'ẽ-gwi. Upe mokõiha oipe'a-ma ramo ambue Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety katu onhe'ẽ:

—Ejo katu, he'i onhe'ẽ-vy.

⁴He'i-ma ramo osẽ peteĩ kavaju pytã va'e ári ou va'e. Upéi ome'ẽ íxupe ipu'akarā.

—Ne nhe'ẽ-py kente kwéry ndaipya porã mo'ávairy ojóehe kwéry, he'i íxupe. —Inhanha tee tee va'e onhorairõ va'erã ojojuka hagwā hikwái onhondive, he'i ave íxupe.

Ome'ẽ ave íxupe peteĩ kyse ipuku tee va'e.

⁵Upéi Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a jevy peteĩ imbojapyre kwatia-gwi. Upe mbohapyha oipe'a-ma ramo ahendu ambue Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety katu. He'i:

—Ejo katu, he'i.

He'i ramo, ahexa-ma peteĩ kavaju hũ va'e ári ou va'e. Opo-py ogwereco peteĩ mba'e pohýi kwaaha. ⁶Upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety apyte-gwi ahendu ave nhe'ẽ. He'i:

—Ivare'apa rei va'erã okwa-vy. Temi'urã ojogwa hagwā kente kwéry hepy voi va'erã, he'i. —Peteĩ áry repy-rehe peteĩ kilo mate ojogwa arã trigo, he'i. —Ha cevada ojogwase ramo mbohapy kilo ojogwa arã peteĩ áry repy-rehe. Upéixa hepy eterei ramo jepe hemi'urã ani joty erembohepy eterei teĩ nhandy ha vinho ave, he'i.

⁷Upe rire Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a jevy peteĩ imbojapyre. Upe irundyha oipe'a-ma ramo kwatia-gwi ahendu jevy ambue Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety nhe'ẽ:

—Ejo katu, he'i.

⁸Ha ama'ẽ ahexa peteĩ kavaju hesa'yju va'e ári ou va'e. Upéa réry Nhemano Járy. Omano va'ekwe ogweropyta haty járy ou hapykwéri. Ha Nhandejáry omombe'u íxupe ojuka juka uka hagwā kente kwéry-pe:

—Ekwa katu opa-rupi upe vyv arigwa oĩ ha-rupi erejuka juka uka hagwā, he'i. —Irundy kente meme-gwi ejuka uka peteĩ teĩ-pe opyta hagwā mbohapy hap. Kysepuku-py omano hagwā heta eta va'e. Ivare'a eterei-gwi heta ave

* 6.13-14 Is 31.4 * 5.9-14 Ap 4.8-11; 7.9-12; 11.16-18; 19.1-4

omano hagwā. Mba'asy-gwi omano hagwā heta ave. Ha mymba kwéry ka'agwy-rupi oĩ va'e ojuka va'erā ave heta eta kente-pe, he'i omanda-vy Mano Járy-pe.

⁹Upe rire jevy katu Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a jevy peteĩ kwatia nhe'ẽ imbojapyre. Ko va'e cincoha oipe'a-ma. Oipe'a-ma ramo upe cincoha ahexa heta omano va'ekwe nhe'ẽ marangatukwe. Ha'e kwéry omosarambi porā porā va'ekwe Tupā Nhandejáry remimombe'ukwe. Oiko porā ave va'ekwe inhe'ẽ-py. Hemimombe'ukwe nohenduséi va'e kwéry ojukase jepe íxupe omombe'u joty. Nahakate'ỹiry gwekove-rehe. Omombe'u meme joty. Upéa-rehe nohenduséi va'e ojuka va'ekwe peteĩ teĩ-pe íxupe kwéry. Ha ko'āy ahexa inhe'ẽ marangatukwe. Nhandejáry-pe omboeteha renda gwy-py oime hikwái.

¹⁰Peteĩxa onhe'ẽ hatā hikwái:

—Ore Járy, ore Ruvixagwasu, ne marangatu tee va'e. Anhetegwa voi nde. Araka'e peve tipo nde are-ta ore repy hagwā-rehe? Araka'e tipo erereko asy-ta ore jukahare kwéry-pe? he'i oporandu randu íxupe okwa-vy.

¹¹Upe he'i-ma ramo ome'ẽ peteĩ teĩ-pe ijao morotĩrā. Ha he'i íxupe kwéry:

—Pepytu'u kirirĩha-py peha'arō-vy, he'i. —Oĩ joty hetave omano va'erā pende juka hagwe-rami. Gwĩ Hesu rembigwái, ne irũra ojejuka va'erā gwive peha'arō kirirĩ-my pene irũrā kwéry-rehe, he'i íxupe kwéry.

¹²Upéi ahexa Ovexa Ra'y ramigwa va'e oipe'a jevy peteĩ kwatia nhe'ẽ imbojapyre. Seisha-ma oipe'a. Peteĩ mate ndoipe'ái vyterĩ. Ha oipe'a-ma ramo upe seisha-ma omýimba-ma yvy. Ha kwarahy onhemohũmba-ma ave. Ao hũ ete-rami opyta kwarahy rova. Jasy rova katu pytāmba-ma ave. Tugwy-rami ipytā mbaete jasy rova. ¹³Ha jasytata ho'a joa-ma. Yvytu eterei oipeju peju ramo figo rakā-me okuipa figo hi'a e'ỹ va'e. Upéixa voi ho'a paete jasytata yvy-py. ¹⁴Áry jepe ojei henda-gwi onheapypevā reheve ho'a ou-vy. Gwĩ vytytyrusu kwéry ojeipa-ma voi gwendagwe kwéry-gwi. Ymbyte-py oĩ va'e vytytyrusu kwéry ave ojeipa gwendagwe-gwi.

¹⁵Upéa-rehe entéro kente kwéry omondýi eterei-gwi okanhymba onhemi hagwā. Mburuvixagwasu ete yvy arigwa kwéry jepe okanhymba mo'ā ave. Coronel kwéry ave okanhymba mo'ā ave. Entéro imba'e reta va'e gwive, ipu'aka va'e gwive, hembigwái ramo oiko va'e kwéry gwive, gwembiapo mate ojapo va'e kwéry gwive okanhymba mo'ā ave hikwái. Entérove gwive okanhymbase mo'ā. Vytytyrusu gwy-py oikepa hikwái okanhymba hagwā mo'ā. Itaty-rupi oje'ói hikwái okanhymba hagwā mo'ā. Ojepy'apy voi hikwái omanose oiko-vy ojejuka ukapase mo'ā. ¹⁶He'i ójehe kwéry,

—Ndaipotáiry xe rexa avave, he'i. —Tondururu katu nhande ári itagwasu pehẽgwe hẽgwe. Taxe mbohay'i y'ipa itagwasu. Taxe jatypa vytytyrusu omongu'igwasu-vy pono xe rexave upe mburuvixagwasu apytagwasu ári ogwapy oĩ-vy va'e, pono ave upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e xe rexa ave, he'i. —Ogweroma'eandu va'erā xe rekoha vaikwe, he'i okanhy kanhyse mo'ā-vy hikwái. ¹⁷—Ogwahẽ-ma ra'e upe áry ogweroma'eandu hagwā nhande rekoha vaikwe, he'i ojóupe hikwái. —Ogwahẽ-ma hi'áry hembiaapo vaikwe-rehe gwive ogwereko asy asy hagwā, he'i. —Avave ndaipu'akái va'erā hese, he'i onhemise mo'ā okwa-vy hikwái.

Nhandejáry re'ýi ojekwaa hagwã omoĩ va'e isyva kwéry-rehe

7 ¹Upe rire ahexa irundy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e. Yvy rapy rugwa-py peteĩ teĩ onhembo'y oĩ-vy ramo. Ha'e kwéry ojoko joko gwĩ irundy yvytu pono oipeju mba'eve-pe. Pono oipeju yvy-pe terã yguasupe terã entéro va'e yvyra-pe ojoko joko yvytu hikwái. Upe irundy oĩ va'e yvytu jokoha.*

²⁻³Ahexa ave peteĩ jevy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa. Kwarahy resẽ ha-gwi ou. Ojekwaa uka hagwã Tupã Nhandejáry opa e'ý va'e re'ýi kwéry va'e syva-rehe ohaĩ hagwã ou. Upéa-rehe osapukái hatã gwe'ýi kwéry-pe, upe irundy va'e yvytu jokoha-pe osapukái hatã:

—Eha'arõ ranhe katu, he'í íxupe osapukái-vy.

Nhandejáry omanda íxupe kwéry ponove ojoko yvytu yvy-rehe yguasupe-rehe ojapo vai hagwã ave. Ha upe kwarahy resẽ-gwi ou va'ekwe ojerure íxupe kwéry oha'arõ hagwã.

—Eha'arõ ranhe katu erejapo vai hagwã upe yvy-rehe yguasupe-rehe yvyra kwéry-rehe ave. Eha'arõ ranhe katu. Orohai ranhe-ta oromoĩ-vy Nhandejáry reroviaha kwéry syva-rehe ojekwaa hagwã. Oromoimba rire ae kuri ejapo vai, he'í Nhandejáry rembigwái yvytugwasu jokoha kwéry-pe.*

⁴Upe he'í rire ae katu ahendu-ma mbovy pa oĩ upeixagwa isyva-rehe Nhandejáry re'ýi ojekwaa hagwã omoĩ va'e oĩ. Ahendu-ma cento cuarenta e quatro mil-ma oĩ. Entéro Israel ra'y re'ýi kwéry rehegwa va'e gwive omoĩ heta. ⁵Omoĩ doze mil meme hese kwéry. Omoĩ doze mil Judá re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe omoĩ. Doze mil Rúben re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil Gade re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. ⁶Doze mil Aser re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil Naftali re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil Manassés re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. ⁷Simeão re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ doze mil. Levi re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ doze mil. Issacar re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ doze mil. ⁸Doze mil Zebulom re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil José re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil Benjamim re'ýi kwéry rehegwa va'e syva-rehe ave omoĩ. Doze mil meme omoĩ. Heta voi Nhandejáry re'ýi ombojekwaa hagwã omoĩ va'ekwe isyva-rehe.

**Opy'a potiha-rami ao morotĩ-my onhemonde va'e
oĩ okwa-vy Nhandejáry rovagwy-py**

⁹Upe rire ae ahexa heta eta onhomboaty va'e. Onhemboheta verei okwa-vy ndikatúi hagwã avave oipapa íxupe kwéry. Opa opa rupigwa yvy oho va'e-rupigwi ou va'ekwe hikwái. Gwetã gwetã rupigwa ou va'ekwe hikwái. Gwemby-pye pye-gwi ou va'ekwe hikwái. Opa opa kente ambue mbue kwéry rehegwa ou va'ekwe hikwái. Nhe'ẽ ambue mbue-py onhe'ẽ va'e kwéry ave ou va'ekwe hikwái. Mburuvixagwasu gwapy haty rovagwy-py, Ovexa Ra'y ramigwa va'e rovagwy-py onhembo'y joa okwa-vy. Oao morotĩ reheve oĩ hikwái upe-py. Ha entérove pindo rakãgwe opo-py ogwereco joa reheve hikwái.

¹⁰ —Tupā Nhandejáry katu ogwapy oĩ-vy mburuvixagwasu gwapy haty ári.

Ha'e katu Nhane Resendeha voi.

Ovexa Ra'y ramigwa va'e Nhane Resendeha voi,
he'i oporahéi hatā okwa-vy.

¹¹ Ha entéro Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e onhembo'y joa oĩ-vy hikwái Nhandejáry gwapy haty jere-rehe. Upe mburuvixa kwéry va'e gwive ojere joa ave hese hikwái. Upe irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety gwive ojere joa ave hese hikwái. Ha onhesũ joa okwa-vy henonde-py ojeayvy-ma Nhandejáry-pe omboete eterei-gwi.

¹² —A-rami toiko,
ho'e-vy.

—Terenhemomba'egwasu katu ore-vy ore Járy,
he'i joa omboete ete tee-vy íxupe.

—Orombotuvixa ete voi nde-vy.

Nde ne arandu tee va'e voi nde.

Orotima tima meme va'erā voi nde-vy.

Oromoherakwāgwasu va'erā nde réry.

Nde pu'aka tee-ma va'e voi nde,

he'i íxupe.

—Ne mbaraete tee va'e voi nde.

Upéixa oro'e meme va'erā ne mboete tee-vy

erepa e'ỹ reheve oromboete tee-vy oro'e nde-vy.

Nde ore Járy tee va'e.

A-rami toiko meme,

he'i oporahéi joa imboete-vy hikwái íxupe.*

¹³ Upéi peteĩ mburuvixa oporandu xe-vy:

—Ereikwaa tipo ki-gwi pa ou ra'e pa ko'ã va'e kwéry ijao morotĩ va'e? he'i xe-vy. —Ereikwaa tipo kiva'e kwéry ko'ã va'e? he'i xe-vy oporandu-vy.

¹⁴ Ha xe katu ha'e íxupe:

—Ndaikwaái voi xe. Nde ae, ne mburuvixa va'e ereikwaa ra'e, ha'e íxupe.

Upe-ma ramo he'i jevy xe-vy:

—Ko va'e kwéry ohasa asy puku va'ekwe jepe ojerovia joty upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e-rehe. Gwugwy apyte-py omano va'ekwe-gwi ha'e omboy-kepa íxugwi kwéry hembiaapo vaikwe gwive. Opy'a potĩha rexa uka-vy omonde-ma hikwái oao morotĩ.* ¹⁵ Upéixa-gwi onhembo'y joa hikwái Tupā Nhandejáry gwapyha rovagwy-py. Áry-rupi, pyhare peve nosẽ mo'ãi hikwái Nhandejáry renda-gwi. Hemimbota ojapo meme hikwái íxupe omboete-vy. Upe mburuvixagwasu gwapy haty ári ogwapy va'e onhangareko porã ete hese kwéry. Indive oĩ-gwi ndojehu mo'ãi mba'eve íxupe kwéry. ¹⁶ Ndaivare'a mo'ávẽi-ma va'erā. Ndaijy'uhéi mo'ávẽi-ma va'erā. Nonhanduvéi-ma va'erā íxupe kwéry kwarahy haku eterei va'e terã ambue haku va'e.* ¹⁷ Pe Ovexa Ra'y ramigwa va'e mburuvixagwasu gwapy haty mbyte-py oĩ va'e onhangareko va'erā hese kwéry. Herekwa onhangareko porãha-rami gwymba-rehe ogweraha va'erā íxupe kwéry omboy'u hagwã upe yvu nhane moingove

* 7.9-12 Ap 4.8-11; 5.9-14; 11.16-18; 19.1-4 * 7.14 Dn 12.1; Mt 24.21; Mc 13.19 * 7.16 Is 49.10

va'e-py, nhande py'apy pygwarã. Ha Tupã Nhandejáry oikyty va'erã íxupe kwéry hesay.*

Ipahagwe oipe'a jevy kwatia-gwi imbojapyre

8 ¹Upe Ovexa Ra'y ramigwa oiko va'e oipe'a jevy kwatia-gwi imbojapyre ipahagwe va'e. Oipe'a-ma ramo onhekiririmba yváy pygwa kwéry. Meia hora-rupi enterove va'e okiririmba voi okwa-vy.

²Upe rire ahexa sete yváy pygwa Nhandejáry rembigái Tupã Nhandejáry rovagwy-py onhembo'y oĩ-vy va'e. Ahexa jave peteĩ teĩ mimbygwasu ome'ẽ-ma íxupe kwéry.

³Upéi ambue va'e yváy pygwa Nhandejáry rembigwái ou ave. Onhembo'y oĩ-vy nhemboete haty renonde-py. Opo-py ogwereco ouro-gwi ijapopyre hyakwã porã va'e ryrú. Ha ome'ẽ íxupe heta eta hyakwã porã va'e.

—Ko hyakwã porã va'e embojehe'a Nhandejáry re'ýi remimbojeupikwe ndive. Opa rupigwa Nhandejáry-rehe ojerovia va'e ombojeupi upi onhe'ẽ Nhandejáry-pe. Upe hemimbojeupikwe oĩ-ma mburuvixagwasu gwapy haty rovagwy-py. Nhemboete haty ári oĩ-ma Tupã Nhandejáry re'ýi remimbojeupikwe. Embojehe'a katu hemimbojeupikwe ko hyakwã porã va'e ndive, he'í íxupe.

⁴Ombojehe'a ojéhe rire ipo-gwi osẽ oho-vy hyakwã porã va'e ratatigwe ojeupi ogwahẽ hagwã oho-vy Nhandejáry-pe. He'ýi remimbojeupikwe ndive onhehetũ uka hagwã ogwahẽ oho-vy íxupe.

⁵Upéi katu upe yváy pygwa Nhandejáry rembigwái omohynyhẽ jevy upe ouro-gwi ijapopyre hyakwã porã va'e ryrúkwe. Oipe'a tata nhemboete haty-gwi ha omohynyhẽ hyakwã va'e ryrúkwe. Upéi onhohẽmba jevy yvy-py oitpa tata yvy-py. Upe-ma ramo osunu sunu hyapu ijayvu hatã joa ave. Overa vera hatã atã ave. Hatã atã ave oryrýi yvy.*

Gwemimbygwasu ombopu peteĩ teĩ Nhandejáry rembigwái marány kwéry oity uka-vy

⁶Upe-ma ramo upe Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e opo-py meme ogwereco hikwái gwemimbygwasu ombopu va'erã-rami teĩ ogwereco hikwái opo-py. Sete meme ogwereco hikwái gwemimbygwasu ombopu va'erã hikwái.

⁷Upéi upe ombopu ypy va'e ombopu gwemimbygwasu. Ombopu ramo ho'a-ma amandáu, tata ave tugwy reheve ojepe'a ho'a oho-vy yvy-rupi. Okái yvy. Terça parte okái. Imbohapy hapyha yvyra máta hakã reheve okái. Kapi'ipe ohapypa ave. Upéixa Nhandejáry ombou uka marány íxupe kwéry.*

⁸Upe rire joty Nhandejáry rembigwái mokõiha ombopu jevy gwemimbygwasu. Upéi ombopu rire joty gwemimbygwasu yvyatyrusu ramigwa tata reheve onhemombo ygwasu hembey e'ỹ va'e-py. Upéi ho'a rire upe yvyatyrusu tata reheve haimete rei y mbyte gwive ogwahẽ tugwy. Imbohapy hapyha ave tugwy ramo oiko. ⁹Haimete omanomba vixo ygwasu hembey e'ỹ va'e gwy-py okwa va'e kwéry. Terça parte omano. Omano ave ogwata va'e kanoagwasu-py. Heta omano. Imbohapy hapyha ave omano. Hyrukwe reheve onhembyaipa. Upéixa Nhandejáry ombou uka jevy marány íxupe kwéry.

* 7.17 Sl 23.2; Is 25.8 * 8.5 Lv 16.12; Ez 10.2; Ap 11.19; 16.18 * 8.7 Êx 9.23-25

¹⁰Upéi katu Nhandejáry rembigwái mbohapyha ombopu jevy gwemimby-gwasu. Ombopu-ma ramo gwemimbygwasu katu, ho'a yváy-gwi jasytata hendy va'e. Tata rendy-rami ho'a. Ysryrupi meme ho'a. Yvu-py meme ave ho'a. Imbohapy hapyha-rupi ho'a.* ¹¹Ho'a va'e renda renda omboro. Jasytata hendy va'e ho'a ramo onhembohéry iro va'e. Ho'a ramo y-py omboropa-ma y. Ijy'uhéi va'e gwife hoy'u ramo ojuka íxupe kwéry. Heta heta voi omano oy'u va'e. Upéixa Nhandejáry ombou uka jevy marány íxupe kwéry.

¹²Upéi Nhandejáry rembigwái inhirundyha ombopu jevy gwemimby-gwasu. Ombopu jevy-ma jave katu ombogwe-ma kwarahy rendy, jasy rendy, jasytata rendy ave. Terça parte ombogwe-ma íxugwi. Upéa-gwi nahendy-véi-ma imbohapyha kwarahy, jasy, jasytata ave. Upéa-gwi áry ramo imbohapyha va'e ndohesapevéi-ma kwarahy. Pyhare ramo imbohapyha ndohesapevéi-ma ave jasy, jasytata reheve. Upéixa Nhandejáry ombou uka jevy marány íxupe kwéry.*

¹³Upéi katu ahexa oveve ramo yváy-rehe tagwatogwasu. Yváy mbyte-rehe oveve jave ahendu hatã hatã onhe'ẽ omombe'u-vy:

—Amboasy voi, amboasy voi, amboasy voi. Omomytu e'ỹmba-ta yvypóry, he'i. —Ohendu ramo upe mbohapy hemimbygwasu ne'írá vyteri ombopu va'e omomytu'e'ỹmba-ta yvypóry, he'i.

9 ¹Ko cinchoa Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e ombopu gwemimbygwasu. Upe jave ahexa jasytata ramigwa ho'a voi nipo araka'e yváy-gwi. Yvy-py ho'a-ma araka'e. Upéa katu onheme'ẽ íxupe peteĩ imboty teeha chave ramigwa vykwarusu ijapyre'ỹ va'e onhehekoenda'o jevy hagwã. ²Ha oipe'a-ma ramo upe vykwarusu ijapy e'ỹ va'e rokẽ íxugwi osẽ-ma tata-tĩrusu tatakwasu-gwĩ osẽ va'e ramigwa tata-tĩrusu. Upe vykwarusu ijapy e'ỹ va'e ratatigwe ojereroyvate oho-vy. Kwarahy rova-py oho-ma omopytũmba hagwã. Ndohesapevéi-ma kwarahy. Aragwy opa-ma omopytũmba-ma ave.

³Tata-tĩrusu pa'ũ-gwi osẽ-ma tukukaru marány. Ogweyy-ma ko yvy-rehe. Ome'ẽ ave íxupe gwĩ tukukaru-pe oporojopi hagwã opykõi-py japeusa-gwasu-rami joty.* ⁴He'i ave gwĩ tukukaru-pe ani hagwã ombyai gwĩ hogwe rovy va'e, ani hagwã ombyai yvyra máta ave, ani hagwã ombyai oime raẽ va'e temitỹgwe, omoingo asy hagwã ae gwĩ kente kwéry ogwereko e'ỹ va'e Nhandejáry Tupã rembihaikwe osyva-rehe.* ⁵Ndojuka mo'ãi jepe gwĩ kente kwéry-pe ombohasa asy-ta ae íxupe kwéry. Cinco jasy peve upe mba'asy hasy arã japeusa nhande jopi hagwe-rami. ⁶Upe cinco jasy jave kente kwéry he'i arã, “Amanose-ma voi xe” he'i rei arã ójehe. Ha nomano mo'ãi va'erã voi. Oheka arã omano hagwã mo'ã. Ndojohúi arã omano hagwã. Omanose asy ramo jepe, nomanói va'erã voi. Okanhy arã íxugwi imanoharãgwe.*

⁷Aipo ramo tukukaru katu ijehexa kavaju-rami onhorairõ hagwã-py oho va'e. Hova anheĩ-rami voi kwimba'e rova, ijegwaka katu anheĩ-rami ave ouro-gwi ijapopyre.* ⁸Ha inhakã ragwe kwéry katu ha'ete voi kunha akã ragwe ipuku. Hãi katu ha'ete voi jagwaxaygwasu rãi-rami etei.* ⁹Ipyti'a kwéry-rehe oĩ va'e anheĩ-rami voi hatã va'e ijukaharãgwe jepe ndojukái arã

* 8.10 Is 14.12 * 8.12 Is 13.10; Ez 32.7; Jl 2.10 * 9.2-3 Êx 10.12-15 * 9.4 Ez 9.4

* 9.6 J6 3.21 * 9.7 Jl 2.4 * 9.8 Jl 1.6

voi íxupe. Ipepo kwéry hyapupa voi oje'ói-vy hikwái. Anheĩ-rami voi onho-rairõ hagwã-py oho va'e-rami heta heta voi carroça reheve kavaju kwéry reheve ave ohoha-rami voi hyapupa voi ipepo kwéry.* ¹⁰ Japeusa-rami voi hugwái pykõi. Ipykõi joja-gwi kente kwéry-pe omoingo asy-vy arã cinco jasy peve. ¹¹ Nhandejáry rembigwaikwe opyta huvixa ramo íxupe kwéry. Upe va'e vyvkwarusu ijapy e'ỹ va'e-rehe onhangareko va'e. Hebreu kwéry nhe'ẽ-py katu héry, "Abadom" ha grego kwéry nhe'ẽ-py katu héry, "Apoliom" ha nhane nhe'ẽ-py héry voi, "Mba'e Mbyaihaty".

¹² Peteĩ yvypóry momytu'e'ỹha ohasa-ma. Ndopái joty mba'e rasy yvypóry-pe. Oĩve joty mokõi imomytu'e'ỹha kwéry.

¹³⁻¹⁴ Ombopu-ma ramo gwemimbygwasu seisha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e, ahendu ave íxupe omombe'u va'e. Tupã Nhandejáry renonde-py oĩ nhemboete renda ouro-gwi ijapopyre. Hugwa joja va'e pa'ũ-gwi ahendu upe onhe'ẽ va'e. Omombe'u upe Nhandejáry rembigwái gwe-mimbygwasu seisha va'e-pe.* He'i íxupe:

—Tereho katu ysrygwasu Eufrates héry va'e-py. Irundy ne irũgwe onhenhapytĩha-py ekwa katu ejora íxugwi kwéry oho hagwã, he'i Nhandejáry rembigwái-pe.

¹⁵ Upe rire ojora íxugwi kwéry onhenhapytĩ hagwe-gwi. Ojepoi-ma ramo oho ojukapa ete hagwã heta kente kwéry-pe. Imbohapy hapyha-pe ojuka moko mokõi opyta hagwã. Ha'e kwéry onhembosako'i va'ekwe upe áry ramogwarã. Upe Nhandejáry omboygy hagwe óra-py onhembosako'i ojuka hagwã mbohapyha kente kwéry-pe. ¹⁶ Ahendu ave onhendu ramo kavaju heta eta reheve ou va'e. Duzentos milhões ou va'e. ¹⁷ Xe rembiexa uka ahexa ramo kavaju ári kwimba'e kwéry ogwerekõ hikwái ipyti'a resaupa-rehe oĩ va'e. Oĩ tata rendy ramigwa pytã va'e. Oĩ hovyhũ va'e. Oĩ ave hesa'yju va'e. Ahexa kavaju inhakã jagwarete akã-rami meme. Ijuru ryepy-gwi osẽ tata rendy, tatatĩ ave. Hesa'yju ita rendy omboykupa va'erã osẽ ave ijuru ryepy kwéry-gwi. ¹⁸ Upe tata, tatatĩ, hesa'yju va'e ave katu ojuka heta heta va'e-pe. Mbohapyha katu yvypóry oikove va'e gwive. Imbohapy hapyha-pe ojuka paete upe osẽ va'ekwe kavaju ramigwa juru ryepy-gwi. ¹⁹ Gwugwái-gwi, ojuru ryepy-gwi ave imbaraeete oporojuka-vy. Hugwái katu ha'ete gwĩ mbói oakã rehevegwa. Ha upe va'e-py gwĩ kavaju kwéry ombohassa asy entéro yvypóry kwéry-pe. Upéa-rehe ojuka heta eta va'e-pe. Imbohapy hapyha ojuka meme. Peteĩ teĩ ojuka. Mokõ mokõi mate ndojukái.

²⁰ Ha upe opyta va'ekwe ndogwerová joty gwekoha kwéry. Hapixa kwéry ohasa asy omano hagwã jepe ha'e kwéry ndogwerová joty gweko vaiha. Ojapo joty Nhandejáry remimbota e'ỹ. Omboete joty tupã ra'anga-pe. Omboete joty ave anháy kwéry-pe ha entéro gwĩ tupã ra'anga ojejapo va'ekwe. Ouro-gwi ojejapo va'ekwe, prata-gwi ave. Oĩ ave ojapo va'e bronze-gwi, oĩ ojapo va'e ita-gwi, vyvira-gwi ave ojapo tupã ra'anga omboete hagwã. Gwĩ tupã ra'anga mba'eve ndohexáiry va'e, mba'eve nohendúiry ave, ndogwatáiry ave. Upe va'e kwéry-pe omboete hikwái.* ²¹ Ndohejáiry gweko tujakwe. "Amboasy xe rembiapo vaikwe" nde'iry. Oporojuka va'e, "Ndaporojukavéi-tama aỹ" nde'íry joty ave ójehe. Mohãy ojapo va'ekwe ave, "Ndajapovéi-tama

mohāy avave-rehe” nde'íry joty voi ójehe. Kunha ikwimba'ese va'e, kwimba'e ikunhase va'e heko vai-gwi ndogwerováí joty gwekoha. Imonda va'e, “Áy naxe mondavéi-tama” nde'íry ave ójehe. Nomboasýíry gwembiapokwe oheja hagwā.

Áy katu João Nhandejáry rembigwái va'e omombe'u jevy gwembiexagwe

10 ¹Upe ramo ahexa jevy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa imba-raete va'e ogwejy ou-vy ramo yváy-gwi. Araigwasu pa'ũ-my ogwejy yváy-gwi. Oakā-rehe ogwereko jy'y. Gwova-rehe katu ohexa uka xe-vy ramo kwarahy rendy vérami omimbi porā. Aipo ramo hetyma katu tata rendy opu'ā va'e-rami etei. ²Upe va'e katu opo-py ogwereko petei kwatia ohapype'a hereko-vy. Omoĩ ave petei opy ygwasu hypyete va'e ári. Ipy oakatúa kotygwa va'e omoĩ ygwasu hypyete va'e ári. Ha ipy ijasu kotygwa katu omoĩ yvy mbyte-py. ³Upe-gwi osapukái. Osapukái hatā voi ko jagwa-xaygwasu okororōha-rami voi osapukái. Upe-ma ramo osapukái hatā-ma ramo, ahendu sete hyapu va'e. Peteĩ teĩ hyapu jevy íxupe. ⁴Hyapu ramo nhe'ẽ vérami ahendu inhe'ẽ. Upe va'e ahendu ramo, “Tamoĩ kwatia-rehe” ha'e xejéupe. Amoĩ-tama ramo, yváy-gwi onhe'ẽ va'e xe-vy ahendu he'i va'e:

—Ani eremoĩ teĩ kwatia-rehe. Ehendu porā rei katu. Ani eremoĩ teĩ, he'i xe-vy.

⁵⁻⁷Upe rire katu upe kwatia ogwereko va'ekwe opo-py ha omoĩ va'ekwe petei opy ygwasu hypyete va'e ári ha petei opy ave omoĩ yvy mbyte-py he'i:*

—Nhandejáry Tupā tee va'e réry-py anhetegwa mate amombe'u-ta nde-vy, ho'e-vy opo akatúa omopu'ā yváy pyte-koty. —Nhandejáry Tupā opa e'ỹ va'e voi. Ha'e voi hembiapokwe voi va'ekwe ygwasu, áry, yvy, yvypy-pe ave ojapo ave. Yvy arigwa hembiapokwe joty ave. Áry pygwa ha'e hembiapokwe ave. Ygwasu pygwa hembiapokwe ave. Amombe'u jevy-tama xe áy anhete teegwa voi. Ndahi'arevéi-tama Nhandejáry remimombe'ukwe oiko hagwā. Ombopu vove hembigwái seteha gwemimbygwasu jahexa va'erā áy jahexa-tama. Upe-ma ramo ae Nhandejáry Tupā ojapo-ta entéro gwembiaporā gwive. Yma gwembiaporā onhongatu araka'e. Upéi gweminhongatu araka'e omombe'u oikwaa ukave kave hagwā onhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry-pe. Gwembi-gwaa ukakwe upe gwembigwái kwéry-pe áy katu ojapo-ta Nhandejáry Tupā, he'i.

⁸Upe onhe'ẽ va'e xe-vy yváy-gwi onhe'ẽ jevy xe-vy. Áy onhe'ẽ-vy he'i:

—Ekwa katu eipe'a ipo-gwi opo-py ogwereko va'e kwatia ohapype'a hereko-vy va'e. Upe Nhandejáry rembigwái omoĩ va'e petei opy ygwasu hypyete va'e ári ha petei yvy-py upe va'e-gwi eipe'a ohapype'a ogwereko va'e kwatia, he'i.

⁹Aha upe Nhandejáry rembigwái renda-py. Ajerure íxupe kwatia-rehe ha ome'ẽ xe-vy. Ome'ẽ jave he'i xe-vy:

—Eipyhy eraha eremokō hagwā ko kwatia nhe'ẽ. Nde rye-py iro arā ko kwatia eremokō rire. Nde juru-py ae katu ei ryapi-rami voi arā, he'i.*

¹⁰ Aipo ramo aha-ma katu aipyhy ipo-gwi upe kwatia nhe'ê. Aipyhy rire amoî xe juru-py ha amokô. Xe juru-py ei ryapi-rami voi. Xe ryepy-py iro voi.*

¹¹ Upe-ma ramo he'i xe-vy okwa-vy:

—Tekotevê eremombe'u hetave Tupã Nhandejáry nhe'ê eremotenonde hagwã heta eta oikove va'e-rehe. Ojehu va'erã rekorã eremombe'u mbe'u hagwã tenonderã. Entéro kente kwéry ambue mbue opa rupigwa-rehe gwive. Gwetã gwetã rupigwa-rehe gwive, nhe'ê ambue mbue-py onhe'ê va'e-rehe gwive ave, mburuvixagwasu kwéry-rehe ave tekotevê eremombe'u mba'éixa pa ogwereco-ta Nhandejáry íxupe kwéry, he'i xe-vy okwa-vy.

Mokôi Nhandejáry nhe'ê mombe'uha rehegwa nhe'ê

11 ¹ Upe rire katu ome'ê-ma xe-vy peteî yvyra ramigwa. Upe yvyra jai-kwaahaty óga mbovy pa ipukukwe ha mbovy pa ipekwe ave. Upéa ome'ê ramo he'i xe-vy:

—Ekwa katu tereipapa upe Nhandejáry-pe omboete haty pukukwe. Ha nhemboete haty ave. Upe-py kwimba'e omboete va'e ave eipapa kuri.* ² Upe Nhandejáry-pe omboete haty-py hoka ani kuri ereipapa. Oî ae arã opyrũ va'erã upe-py ojerovia e'y va'e Nhandejáry-rehe. Opyrũ arã imoingoasy-vy tetã marangatu-rehe quarenta e dois jasy peve.* ³ Amondo-ta mokôi xe nhe'ê mombe'uharã yvypóry kwéry oikwaa hagwã gwekojeyavykwe. Xe remimondo onhemonde va'erã ovy'are'y va'e ao-py, “Nhandejáry ndovy'ái voi ra'e xe-rehe, xe rembiapo vaikwe-rehe ra'e” he'i hagwã hexaháry. Xe nhe'ê-py onhemonhe'ê va'erã yvypóry kente kwéry-pe. Mbohapy ro'y seis jasy peve omombe'u va'erã xe rehegwa nhe'ê, he'i Nhandejáry-gwi onhe'ê va'e.

⁴ Upe mokôi va'e-rehe Nhandejáry he'i, “Mokôi oliveira rakã ramigwa” “Mokôi tataendy'y ramigwa ave” he'i hese. Tupã Nhandejáry yvy Járy tee va'e rovagwy-py onhembo'y-ma oî-vy upe mokôi inhe'ê mombe'uha. Ha'e kwéry omombe'u-ta inhe'ê mbohapy ro'y seis jasy peve.* ⁵ Ha ndaikatúiry avave ombohasa asy íxupe kwéry. Ombohasa asyse ramo jepe ha'e kwéry ojehepy va'erã. Ijuru ryepy-gwi osê arã tata ramigwa omohundi hagwã hese jja'e'y va'e kwéry-pe. Upéixa voi omano va'erã hese ojapo vaise va'e.

⁶ Nhandejáry oipytygwô arã íxupe kwéry, omombaraete va'erã íxupe kwéry. Omombe'u mbe'u jave Nhandejáry nhe'ê, ipu'aka va'erã ama-rehe. Oipota ramo, ndokýi va'erã. He'i ramo y-gwi oikopa hagwã tugwy ramo oiko ave va'erã tugwy ramo. Ombohasa asyse ramo yvypóry, ombohasa asy ave va'erã opaixagwa mba'e rasy-py.*

⁷ Nhe'ê mombe'uha omombe'upa-ma ramo katu peteî mymba vaigwasu ete rekoporuha ojeupi arã vykwarusu ijapy e'y va'e-gwi. Ha onhorairô arã upe mokôi Nhandejáry nhe'ê omombe'u va'ekwe ndive. Ipu'aka va'erã hese kwéry. Ojuka va'erã upe mokôi Nhandejáry nhe'ê mombe'uhare-pe.* ⁸ Ojuka rire hetekwe opyta rei arã tape-rehe, jegwata haty-rupi rei ho'a arã oî-vy. Hetekwe opyta ave arã upe tetã-my Nhandejáry Hesu Cristo rete ojeupui hagwe-py. Sodoma tetã mygwa hekoha vai va'e-rami, Egito tetã mygwa hekoha vai va'e-rami ave upe tetã mygwa ave hekoha vai okwa-vy.* ⁹ Entéro

* 10.10 Ez 3.1-3 * 11.1 Ez 40.3 * 11.2 Lc 21.24 * 11.4 Zc 4.3,11-14 * 11.6 1 Rs 17.1; Éx 7.17-19 * 11.7 Dn 7.3,21; Ap 13.5-7; 17.8 * 11.8 Is 1.9-10

yvypóry gwive entéro ijyppe pye va'e gwive, entéro nhe'ê ambue mbue-py onhe'ê va'e gwive, opa opa kente ambue mbue kwéry gwive ohexa katu katu arã upe mokõigwa retekwe-pe. Upe-py oĩ arã hetekwe haimete irundy áry peve. Hetekwe katu ndojatýi arã enterove ohexa hagwã. ¹⁰Upe va'e, upe mokõi va'e omano rire entéro yvypóry ovy'apagwasu-ma va'erã hikwái. Ovy'a ete rei-gwi gwemime'ê me'ê ome'ê arã okwa-vy ojóupe. "Nanhane mbohasa asyvéi-ma upe mokõigwa nhe'ê mombe'uhatykwe. Hi'are eterei voi nane mbohasa asy asy va'ekwe. Nanhane mbohasa asyvéi-ma va'erã" he'i-gwi hese ovy'a eterei arã hikwái. ¹¹Tupã Nhandejáry ae omoingove jevy íxupe kwéry, mokõigwa-pe. Ohasa rire mbohapy áry larose jevy-ma ramo peteĩ vyutugwasu ou oipeju upe mokõigwa retekwe-pe. Oipeju ramo upe mokõi va'e omano ete-ma va'ekwe opu'ã jevy-ma. Enterove ohexa. Ohexa-ma ramo opu'ã jevy hexaháry onhemondýipa hexa-vy hikwái. ¹²Upe omano va'ekwe opu'ã rire, ohendu yváy gwigwa onhe'ê va'e ojéupe:

—Aipo ramo pejeupi katu, he'i íxupe, mokõigwa-pe.

Upe jave oma'ê hese okwa-vy. Oma'ê jave upe mokõigwa gwete reheve voi ojeupi-ma oho-vy yváy-py. Araigwasu pa'ũ-my ojereroyvate-ma oho-vy upe mokõigwa. Hese ija'e'ỹ va'ekwe jepe ohexa-ma ave iho ramo. ¹³Upe jave yvy oryrýi-ma. Heta eterei óga okuipa upe tetã-my. Yvy oryrýi-gwi heta óga oity. Omopehégwe hégwepa voi heity-vy. Décima parte oity. Heta voi omano upe pygwa. Sete mil omano yvy oryrýi eterei-gwi. Omano e'ỹ va'ekwe okyhyje paete-gwi omboete joa Nhandejáry-pe. He'i:

—Nde tuvixa Tupã yváy pygwa, he'i joa hikwái omboete-vy íxupe. ^{*}

¹⁴Mokõi yvypóry momytu'e'ỹha ohasa-ma. Ndopái vyteri joty mba'e rasy yvypóry kwéry-pe. Oĩve joty peteĩ oporomomytu'e'ỹha pya'e ojehu va'erã.

Ombopu gwemimbygwasu Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e seteha

¹⁵Ombopu-ma ramo gwemimbygwasu Nhandejáry rembigwái yváy pygwa va'e seteha, oĩ yváy-py onhe'ê hatã atã va'e. Oiko va'erã-rehe omombe'u hikwái:

—Áy Nhandejáry Tupã oiko-ma yvypóry ruvixa ramo yvy-rehe. Ha'e oiko-ma mburuvixa ramo Cristo ndive. Ha'e oiko-ta mburuvixagwasu opa e'ỹ reheve, he'i Nhandejáry rembigwái onhe'ê hatã-vy oiko va'erã-rehe. ^{*}

¹⁶Upe jave upe vinte e quatro mburuvixa Nhandejáry renonde-py ogwapy okwa-vy va'e ojesyva mboja joa yvy-rehe okwa-vy omboete eterei-vy Nhandejáry-pe.

¹⁷He'i omboete-vy íxupe:

—Nde Tupã ore Járy voi nde.

Nde pu'aka tee va'e voi nde entéro mba'e-rehe.

Orotima tima nde-vy.

Yma va'ekwe nde.

Ko'ángá ete peve nde ha'e joty.

Ko'ángá katu eremoi-ma opamba'e nde pogwy-py.

Eregwahê-ma katu áy enterovéa ruvixarã.

Erenhemomburuvixagwasu ete hagwe-rehe

orotima voi nde-vy,
he'i omboete joa-vy íxupe.

¹⁸ —Áy ogwahẽ-ma nde áry erereko asy hagwã
enterovéa-pe hekoha vaikwe-rehe.
Upéa-rehe entéro tetã tetã mygwa kwéry ima'andupa hikwái.
Áy ogwahẽ-ma nde áry ereme'ẽ hagwã hembiapokwe-rehe
gwĩ omano va'ekwe gwive hekorã.
Áy ereme'ẽ-ta hembiapokwe repy
Ne rembigwái ramo oiko va'ekwe
Ne nhe'ẽ-py omombe'u va'ety kwéry-pe
Entéro nde re'ýi kwéry-pe gwive,
Nde-rehe ojerovia va'e-pe gwive,
entéro ne mboetehare-pe gwive,
gwĩ mburuvixa va'e-pe gwive,
ha gwĩ heko mirĩve va'e-pe ave
ereme'ẽ-ta hekokwe repy.
Áy katu eremomba arã katu
gwĩ yvypóry kwéry-pe gweko vai-rupi oity uka va'ekwe-pe,

he'i hikwái Nhandejáry-pe omboete-vy.**

¹⁹Upéi ojepe'a yváy-py oĩ va'e Nhandejáry-pe omboete haty rokẽ. Ikoty tee-py ojehexa hyru. Nhandejáry nhe'ẽ mokõi ita-rehe oĩ va'e ryru upe va'e. Ymagware nhane moingokwaa Nhandejáry irurã rehegwa nhe'ẽ ryru, “arca do acordo” héry va'e. Ojehexa jave overa vera voi osunu hatã-ma, hyapu atã atã voi oĩ-vy. Yvy katu oryrýi ha amandaugwasu ave ho'a-ma hese.*

Hexapyrã ojekwaa kunha, tejujagwagwasu ave rehegwa nhe'ẽ

12 ¹⁻²Upéi ojekwaa jevy áry-rehe hexapyrã. Ogwerojahe'o kunha omemby rasy aigwe etereiha-rami. Upe kunha opyrũ jepe jasy-rehe. Ipy gwy-py opyta jasy. Ijgwaka ramo oĩ doze jasytata. Kwarahy rendy-py onhemonde. Imemby rasy aigwe rei-ma ramo ogwerojahe'o.**

³Upéi ojekwaa jevy áry-rehe ambue hexapyrã jevy. Osẽ ave áry-rehe tejujagwagwasu pytã va'e. Inharõ va'e voi upe tejujagwagwasu. Inhakã jojapa rei va'e voi upe va'e. Sete akã ogwereko va'e. Peteĩ teĩ oakã-rehe ogwereko ojegwaka. Heta ave upe va'e hatĩ. Dez voi hatĩ.* ⁴Gwugwái-py oity yváy-gwi jasytata ko yvy-rehe. Mbohapy hapya jasytata ombotyryry heity-vy. Upe kunha hyegwasu va'e oĩ upe-py. Tejujagwagwasu katu ho'use-ma imemby-pe. Ho'use-gwi oho-ma oha'arõ kunha imemby pota va'e-pe imemby-ma ramo ho'u-ma hagwã mo'ã imemby.*

⁵Upéi oiko-ma imemby kunumi. Upe kunha memby katu oiko arã entéro va'e yvypóry ruvixarã. Opo-py ogwereko va'erã mburuvixagwasu tee mba'e hierro-gwi ijapopyre enterove oikwaa hagwã ipogwy-py oiko arã entéro kente kwéry hemimbota e'ý avave ndojapói hagwã. Ha oiko hagwe-py ndopytái joty upe mitã. Nhandejáry ogwerojeupi joty íxupe heraha-vy ombogwapy hagwã imoĩ-vy íxupe ondive oapykagwasu ári oypy-py.*

* 11.18 Sl 115.13 * 11.16-18 Ap 4.8-11; 5.9-14; 7.9-12; 19.1-4 * 11.19 Ap 8.5; 16.18

* 12.1 Gn 37.9 * 12.2 Mq 4.10 * 12.3 Dn 7.7 * 12.4 Dn 8.10 * 12.5 Is 66.7; Sl 2.9

⁶Nhandejáry Tupã omoĩ-ma voi upe kunha-pe kipy mapo oho hagwã opyta. Ha'e oho upe tekwaty e'ỹ-koty pono avave ohexa íxupe. Upe-py Nhandejáry onhangareko arã hese mbohapy ro'y seis jasy peve.

⁷⁻⁹Upéi katu oiko nhorairõgwasu yváy-py. Heta heta Nhandejáry rembi-gwaikwe onhembohuvixa va'ekwe tejujagwagwasu-rehe. Ha ha'e kwéry onhorairõ joa okwa-vy Nhandejáry rembigwái tee kwéry ndive. Nhandejáry rembigwái ruvixa, héry va'e Miguel onhorairõ ave upe tejujagwagwasu ndive. Onhemombaraeteseve mo'ã tejujagwagwasu hembigwái kwéry ndive Nhandejáry rembigwái tee kwéry-rehe. Ha ipu'akase mo'ã ramo jepe ndaipu-'akáiry Nhandejáry rembigwái tee-rehe. Ndokwa porãvéi-ma hikwái Miguel-gwi. Nhandejáry rembigwái kwéry-gwi ave. Upéa-rehe Nhandejáry oity íxupe kwéry omondo-vy yvy-py. Tejujagwagwasu-pe, inhirũ kwéry ndive oitypa-ma yvy-py imondo-vy. Tejujagwagwasu he'i anhaygwasu-rehe. Satanás he'i ave hese. Hese joty mbói he'i ave. Upe mbói rekoporuha yma va'ekwe Eva amyri-pe ombojevavy va'ekwe. Áy peve nhande kwéry-pe nhane mbotavyha voi nhane mbojevavy-vy upe va'e. Upéa-rehe onhorairõ onhemombaraeteseve mo'ã hagwe-rehe Nhandejáry oity íxupe kwéry. Anhaygwasu hembigwái kwéry ndive oity yváy-gwi. Oitypa-ma yvy-py imondo-vy. Ndaikatu-véi opyta yváy-py hikwái. Nhandejáry katu oitypa-ma íxupe kwéry yvy-py imondo-vy.*

¹⁰Upéi katu ahendu jevy yváy-gwi onhe'ẽ va'e. He'i:

—Áy katu Nhandejáry nhande rexakwaa rei-tama. Ou-ma Nhandejáry nhane resendeharã. Nhandejáry Tupã ohexa uka-ma ipu'akaha oiko hagwã nhande ruvixarã. Áy Hesu Cristo ta'ýry peteimi oiko-ma mburuvixa ramo, ogwereco-tama opamba'e opogwy-py, he'i. —Áy nhane mombe'u vai vaihaty ndoikovéi-ma yváy-py, he'i. —Nhande re'ýi kwéry omombe'u vaise va'ety Nhandejáry renonde-py oiko va'ekwe. Áy katu ndoikovéi-ma upe-py. Onhe'ẽ rei rei va'ekwe hese kwéry áry gwive pyhare peve omoĩ vaise rei va'ekwe íxupe kwéry Nhandejáry-pe. Áy katu ndoikovéi-ma yváy-py. Nhandejáry oity-ma imondo-vy anhaygwasu-pe yvy-py.*

¹¹—Upe nhande re'ýi kwéry yvy-rehe oiko ramo va'ekwe onhembopu'aka va'ekwe hese. Ojerovia tee-gwi Ovexa Ra'y ramigwa va'e-rehe ndojeréi joty íxugwi. Petei teĩ omoharakwã porã ave hesegwa nhe'ẽ. Ohasa asy asy jepe petei teĩ nahakate'ýi joty va'ekwe gwekove-rehe. “Hesu omano va'ekwe ovexa ra'y-rami gwugwy apyte-py nhane resende hagwã” omombe'u porã porã reheve petei teĩ onhembopu'aka anhaygwasu-rehe. Ohasa asy va'ekwe jepe omano peve va'ekwe Hesu reroviaha ipu'akave joty anhaygwasu-gwi. Ndojeréi joty va'ekwe Hesu-gwi. ¹²Upéa-rehe pevy'a katu peẽ peiko va'e yváy-py. Peẽ yvypóry kwéry ae katu pevy'are'ỹ va'erã. Anhaygwasu ogwejy-magwi kuri yvy-py, ygwasu-py ave. Peẽ peime ha-py ogwejy. Áy opoxyha-rupi ogwereco-ta yvypóry kwéry-pe, ygwasu pygwa-pe ave. Ha'e oikwaa-ma voi gwe-nonderã. Ndoiko puku mo'ãvéi-ma. Upe va'e-rehe áy ha'e ipoxy eterei-ma, he'i omombe'u-vy xe-vy.

¹³Anhaygwasu oho-ma ramo yvy-rehe oho upe kunha imemby kunumi va'ekwe rapykwéri ombohasa asy hagwã mo'ã íxupe. Tejujagwagwasu

* 12.7 Dn 10.13,21; 12.1 * 12.9 Gn 3.1-6; Lc 10.18 * 12.10 Jó 1.9-11; Zc 3.1

rekoporu-vy oho hapykwéri. ¹⁴Nhandejáry ae ohekokwaa jevy upe kunha-pe. Ombopopo íxupe oveve hagwā tagwatogwasu-rami oho-vy tekваты e'ý-my. Upe-py katu onhenhangareko-ta hese mbohapy ro'y seis jasy peve pono mbói rekoporuha ohexa íxupe.* ¹⁵Anhaygwasu katu ogwereco asyse mo'ã upe kunha-pe. Mbói ramo ojehexa uka jave ojuru ryepy-gwi jepe ogwenohê y osyry va'e ramigwa ogwerosyry hagwā mo'ã upe kunha-pe. ¹⁶Ha ndogwerosyry ukáiry joty. Onhemboyvykwa y oho hagwā ha'e-py pono ogwahê kunha-pe. ¹⁷Ndohupitýi-ma ramo anhaygwasu kunha-pe ipoxy rei voi opyta-vy hese. Ndohupitýi-gwi íxupe oho ombohassa asy hagwā upe kunha re'ýi kwéry-pe. Gwĩ ojerovia va'e Nhandejáry-rehe, hemimombe'u ukakwe ojapo gwive anheté ha-py ojerovia va'e Hesu-rehe, hemimombe'ukwe-rupi oiko meme va'e-pe ombohassa asy hagwā oho. ¹⁸Upéa-gwi tejujagwagwasu rekoporuha onhembo'y rei oha'arō oĩ-vy ygwasu rembe'y-py.

Ojehexa uka mymba vaigwasu ohekoporu va'e

13 ¹Upe jave ahexa ojehexa uka ygwasu-gwi ojeupi ou-vy peteĩ mymba vaigwasu ete ohekoporu ou va'e. Oakã reta reheve gwaťi reta reheve ojehexa uka-ma ou-vy. Sete inhakã, dez hatĩ ave ogwereco. Peteĩ teĩ gwaťi rakwa apy-rehe ogwereco jegwaka. Dez ogwereco jegwaka ogwereco peteĩ teĩ gwaťi-rehe. Enterove rembiexarã ohai héry kwéry peteĩ teĩ syva kwéry-rehe. Héry kwéry omoĩ Nhandejáry-rehe he'i vaiha.* ²Ojehexa uka upe va'e ta'yrãvasu ipini va'e-rami. Ipokwe urso po-rami. Ipykwe ave urso py-rami ave. Aipo ramo ijuru katu tuvixa jagwaxaygwasu juru-rami. Tejujagwagwasu rekopuru va'e katu ome'ẽ íxupe opu'akakwe oiko hagwā mburuvixa ramo. Ogwapy hagwā ijapykakwe-py omanda hagwā heta va'e-rehe.*

³Ahexa ave peteĩ onhakã kyťi va'ekwe, “Hasy ete ramo ndokweravéi-tama” he'i mo'ã upe hasy va'e-rehe. Ijukapyrãgwe voi ãy okwera jevy-ma ngatu. Entéro hexaháry katu opondera ndera hese oho-vy hupive. ⁴Entéro omboete upe tejujagwagwasu rekoporuha-pe, ome'ẽ-ma kuri ipu'akakwe mburuvixagwasurã-pe. Upéa-rehe omboete íxupe hikiwái. Omboete ave upe mymba vaigwasu ete rekoporuha-pe osẽ va'ekwe ygwasu-gwi. He'i omboete-vy:

—Ndaipóri ha'eixagwa imbaraeteve va'e, he'i rei omboete-vy íxupe. — Ndaipóri hese ipu'aka va'erã, he'i rei imboete-vy hikiwái.

⁵Aipo ramo tejujagwagwasu ome'ẽ mymba vaigwasu ete-pe opy'agwasu. Ombotuvixa ete íxupe onhe'ẽ vai vai hagwā Nhandejáry-rehe. Ombopu'aka ave íxupe oiko hagwā mburuvixagwasu ramo mbohapy ro'y seis jasy peve. ⁶Oiko-ma kuri mburuvixagwasu ramo onhe'ẽ vai vai hagwā Nhandejáry-rehe, henda marangatu-rehe ave, entéro Nhandejáry-rehe ojerovia va'e gwive-rehe.*

⁷He'i ave pe mymba vaigwasu ete-pe onhemomburuvixa hagwā entéro yvypóry kwéry-rehe. Hesu reroviaha kwéry gwive ipogwy-py jevy opyta hagwā. Ha Hesu reroviaha kwéry-pe orairō va'erã voi ha ipu'aka ave arã hese kwéry. Enterove yvy ári oiko va'e gwive oiko arã ipogwy-py. Opa opa kente ambue mbue kwéry gwive, entéro ijyppe pye va'e gwive, nhe'ẽ ambue

* 12.14 Dn 7.25; 12.7 * 13.1 Dn 7.17; Ap 17.3,7-12 * 13.2 Dn 7.4-6; Os 13.7-8

* 13.5-6 Dn 7.8,25; 11.36

mbue-py onhe'ẽ va'e kwéry gwive, opa opa-rupi yvy oho va'e rupigwa kwéry gwive oiko arã ipogwy-py.⁸ Omomba'egwasu arã íxupe okwa-vy hikwái. Gweko járy ramo ogwereko va'erã íxupe hikwái. Héry kwéry ndoikói joty Ovexa Ra'y ramigwa va'e kwatia nhe'ẽ-rehe. Ko yvy oiko e'ỹ mboyve nonhe-moĩry va'ekwe kwatia-rehe héry kwéry. Entéro hekove tee ijapyre'ỹ reheve va'e réry oiko upe kwatia-rehe. Ha upe mymba vaigwasu ete-pe omboete va'e kwéry réry ndoikói voi upe kwatia-rehe.⁹

⁹Ne aranduse va'e, ejeapysaka katu ko xe nhe'ẽ-rehe: ¹⁰Oĩ preso omoĩ hagwã-py ojereraha va'erã. Nhandejáry oipotaha-rami ave ogweraha va'erã íxupe. Oĩ kyse puku-py omano va'erã. Nhandejáry oipotaha-rami ave ojuka va'erã íxupe. Upéa oikwaa-rehe Nhandejáry reroviaha ohasa asy ete jepe tekotevẽ ojesaupi meme gwekojáry-rehe anho mate onhembopy'agwasu hagwã ojerovia tee hagwã hese.¹¹ Upe rire katu ojehexa uka-ma ovexa-rami ou va'e, mokõi hatĩ va'e, yvygwy-gwĩ osẽ va'e. Tejujagwagwasu-rami inhe'ẽ. ¹²Mymba vaigwasu ete rekoporuha ombopu'aka íxupe imbaraeete hagwã ave ome'ẽ íxupe. Hovagwy-py oiporu upe ipu'aka hagwe ombohesa rerova uka hagwã mymba vaigwasu-rehe yvypóry kwéry-pe onhembotuvixa uka hagwã enterovéa-pe. Upe mymba vaigwasu ete ojekutu va'ekwe omano-tama voi va'ekwe, upe ramo okwera jevy-ma. “Tupã Nhandejáry voi ra'e ipu'aka tee voi” he'ĩ hagwã mo'ã hese oporombotavy-vy rei. Omomba'egwasu omomba'e tee hagwã íxupe. ¹³Ojapo japo tembiexapyrã. Enterove rembiexarã-rupi ombogwey jepe tata yvate áry tee-gwi ho'a hagwã yvy ári he'ĩ hagwã hese hexaha kwéry, “Ipu'akave va'e voi nipo ra'e” he'ĩ hagwã hikwái mymba vaigwasu ete-rehe. ¹⁴Upéixa ojapo-ma ramo ombotavy voi yvypóry kwéry-pe omboete hagwã mymba vaigwasu ete ojehexa uka ranhe va'ekwe-pe. Mymba vaigwasu ete renonde-py ojapo meme mba'e hexapyrã opondera ndera hagwã hese hexaha kwéry. Ombotavy tavy rei voi oho-vy omombe'u ave entéro yvypóry-pe ojapo hagwã hemimboete ra'anga upe ojehexa uka va'ekwe ra'anga upe kyse puku-py ojekutu va'ekwe omano-tama oĩ-vy va'ekwe ha okwera jevy va'ekwe ra'anga. Ha upéixa oipota ojapo hagwã hikwái yvypóry kwéry. ¹⁵Ipu'akaha-rupi joty omoingo upe ta'anga. Ome'ẽ íxupe hekoveryã ave. Omonhe'ẽ uka ave ta'anga-pe. He'ĩ hagwã: “Kiva'e po naxemboetéi va'e gwive omanomba va'erã” he'ĩ onhe'ẽ-vy ta'anga. Ome'ẽ ave íxupe ojuka uka hagwã ójehe omboete e'ỹ va'e kwéry-pe. ¹⁶Upe rire katu he'ĩ enterove va'e-pe omoĩ hagwã ojehexa uka hagwã, “Xe ko mymba vaigwasu ete mboete teha voi ko xe” he'ĩ hagwã ójehe. Omoĩ arã osyva-rehe. Nomoĩry ramo osyva-rehe, opo akatúa apyape ári omoĩ va'erã. Enterove-pe omoĩ uka. He'ĩ heko tuvixa va'e kwéry omoĩ hagwã, heko miri va'e kwéry gwive omoĩ hagwã, imba'e reta reta va'e kwéry gwive omoĩ hagwã, iporiahu va'e kwéry gwive, ojejokwái va'e kwéry gwive, ojejokwái e'ỹ va'e kwéry gwive omoĩ hagwã ójehe kwéry. ¹⁷Upe oikwaa ukaha ndaipóri hese va'e ndaikatúi mba'eve ojogwa. Ndaikatúi ave ojogwa gwemi'urã. Ndaikatúi oheka omba'apo hagwã. Ndaikatúi ave ovende mba'eve avave-pe. Ha oikwaa ukaha onhemoĩ hese va'e katu, ojapo gwembiaporã. Upe oikwaa ukaha mymba vaigwasu ete réry omoĩ hese. Nomoĩry ramo héry, ha'e ae inúmero omoĩ hese. ¹⁸“Inúmero rei”

he'i mo'ã arã hexaháry upe mymba vaigwasu ete kwaa ukaha-rehe. Inharandu porã va'e mante oikwaa porã arã mbava'e pa he'ise upe número réry rehegwa. Upéa número he'i kwimba'e réry-rehe. Seiscentos e sessenta e seis voi inúmero, mymba vaigwasu ete rekoporuha número voi.

Mborahéi pyahu oha'ã joa okwa-vy Nhandejáry remiresendekwe

14 ¹Áy katu ojehexa uka-ma Ovexa Ra'y ramigwa tee va'e gwugwy avyite-py omano va'ekwe. Ojehexa uka onhembo'y oĩ-vy ramo yvyaty-rusu Sião héry va'e ári. Upe-py oĩ hendive heta heta va'e. Cento e quarenta e quatro mil oĩ hendive upe-py. Hendive oĩ va'e ogwereko joa osyva-rehe kwéry Hesu Cristo réry, Nhandejáry Tupã Hesu Cristo Ru réry ave ogwereko joa osyva-rehe hikwái. ²Ha yváy-gwi ahendu ave anheĩ-rami voi ygwasu vérami voi hyapu apu. Hatã hatã osunu ave. Hyapu voi oporahéi joa va'e nhe'ê. Ombopu joa okwa-vy isã reta reta va'e vérami inhe'ê ryapu. ³Upéi heta eta oporahéi va'e Nhandejáry rembiporavokwe va'e oĩ Nhandejáry mburuvixagwasu gwapy haty renonde-py. Irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety renonde-py, vinte e quatro mburuvixa renonde-py ave onhembo'y oĩ-vy hikwái. Mborahéi pyahu oha'ã joa okwa-vy Nhandejáry mboete-vy. Ha'e kwéry mante oikwaa upe mborahéi pyahu. Ha outro kwéry ndoikwaáiry voi. Ha'e kwéry Nhandejáry-rehe ojerovia va'ekwe. Ogwerova va'ekwe gwekoha. Upe rire katu oiko marangatu va'ekwe Nhandejáry ndive. Nhandejáry ore-sende va'ekwe íxupe kwéry yvypóry pa'ũ-gwi. ⁴Ha'e kwéry karia'y omenda e'ỹ va'e onhemongy'a rei e'ỹ va'e voi. Upéixa ete Nhandejáry-pe voi oiko tekoha-rupi. Omoirũ meme va'ekwe Ovexa Ra'y ramigwa va'e-pe. Mamo oho ha-py, hendive voi oho meme. Nhandejáry oiporavo voi va'ekwe yvypóry apyte-gwi onhyapyrũ hagwã ojéupe gwarã, áy oho Nhandejáry re'yirã, Ovexa Ra'y ramigwa va'e re'yirã ave. ⁵Heko porã meme va'e voi ha'e kwéry. Ijapu e'ỹ va'e voi ha'e kwéry. Ojejavy e'ỹ va'e voi ha'e kwéry. Ipy'a potĩ tee va'e voi ha'e kwéry. Ha'e kwéry mante voi oporahéi okwa-vy Nhandejáry-pe imboete-vy mborahéi pyahu oha'ã joa okwa-vy.*

Nhandejáry rembigwái yváy pygwa irundy va'e remimombe'ukwe

⁶Upéi ahexa yváy mbyte-py Nhandejáry rembigwái ambue va'e. Ha'e omombe'u-ma Nhandejáry nhe'ê opa e'ỹ va'erã Hesu Cristo rehegwa nhe'ê porã. Ahexa yváy mbyte-rehe oveve jave onhe'ê va'e. Entéro yvypóry kwéry ohendu hagwã opa opa-rupi yvy oho va'e rupigwa gwive, opa opa kente ambue mbue kwéry rehegwa gwive, entéro nhe'ê ambue mbue-py onhe'ê va'e ramo jepe, entéro ijypyre pye va'e gwive ohendu hagwã. ⁷Hatã hatã voi onhe'ê he'i-vy:

—Pejervia tee katu Nhandejáry Tupã-rehe, he'i. —Ha pemomba'egwasu tee katu íxupe. Tuvixagwasu tee va'e voi ha'e. Áy katu hi'óra ogwahẽ-ma entéro yvypóry-pe ogwereko hagwã hembiaapo apokwe-rehe. Pemboete tee katu yvy, yváy ave apohare-pe. Ojapo va'e ygwasu entéro yvu ysẽha gwive. Pemboete tee katu íxupe, he'i onhe'ê hatã-vy.

⁸Upe rire ou jevy mokõiha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omombe'u-vy:

* 14.1 Ez 9.4; Ap 7.4; Ez 9.4; Hb 12.22; Ap 5.6; 7.4 * 14.1-3 Ap 19.4-7 * 14.5 Sf 3.13

—Tekohagwe voi Babilônia tetägwasukwe. Tekohagwe voi. Uva rykwere gwapixa-pe ho'u ukaha-rami ha'e omonga'u vérami va'ekwe tetä tetä rupigwa kwéry-pe heko vai-rupi ave oiko hagwā hikwái, he'i Nhandejáry rembigwái omombe'u-vy.*

⁹⁻¹⁰ Upe rire ou jevy mbohapyha Nhandejáry rembigwái onhe'ê ngatã ngatã reheve omombe'u-vy yvypóry kwéry-pe:

—Upe mymba vaigwasu ete va'e-pe omboete va'e gwive ohasa asy eterei va'erã. Ha'anga-pe omboete va'e gwive, héry omoĩ uka va'ekwe osyva-rehe gwive, héry omoĩ uka va'ekwe opoapy ape ári va'e gwive ohasa asy eterei va'erã. Nhandejáry ogwereco asy asy va'erã íxupe kwéry hekoha vaikwe-rehe. Marány upeixagwa ne'írá vyterĩ omoingo omondo va'erã íxupe kwéry. Onhembosako'i va'ekwe oity va'erã hese kwéry ogwereco asy asy-vy. Tata ita omboykupa reheve-py ombohasa asy va'erã upe mymbagwasu ivai ete va'e mboetehare-pe. Uva rykwere naimohe'ê pyréri vérami iro va'erã íxupe kwéry hekoha. Ndohexakwaa mo'ávêi íxupe kwéry Nhandejáry. Ovexa Ra'y ramigwa va'e rovagwy-py, hembigwái heko marangatu kwéry rovagwy-py ave ohasa asy ete arã voi okwa-vy.* ¹¹ Upe tatatĩ oporombohasa asy va'e-gwi meme katu ojeupi arã. Upe-py ndoikói arã py'agwapy. Áry ramo pyhare ramo ave ndopytu'úi va'erã. Entéro mymba vaigwasu ete ha'anga ave omboetehare, hesegwa héry ogwereco va'ekwe gwive ohasa asy va'erã upe-py opa e'ỹ reheve.*

¹² Upéa oikwaa-ma ramo Hesu reroviaha kwéry tonhembopy'a mbaraete uka va'erã katu Nhandejáry Hesu Cristo-pe ojehexa kwaa hagwā ojerovia teeha hese. Ojapo meme hagwā hemimombe'ukwe.

¹³ —Áy rire ae katu hetave ojuka arã Hesu reroviaha kwéry-pe. Upéixa ramo jepe ovy'a joty va'erã hikwái. Ehai katu upéa nde kwatia-rehe, he'i xe-vy yváy-gwi onhe'ê va'e.

Upéi ahendu ave Nhandejáry Nhe'ê Marangatu tee va'e he'i:

—Anhete tee voi upe va'e nhe'ê. Ha'e kwéry opytu'u arã omba'apoha-gwi. Heko porã hagwe-rehe Nhandejáry ogwereco porãve arã íxupe kwéry yváy-py, he'i Nhandejáry Nhe'ê Marangatu tee va'e omombe'u-vy xe-vy.

Ombopapa va'erãha áry rehegwa nhe'ê

¹⁴ Upéi ama'ê jevy ha ojehexa uka xe-vy arai morotígwasu ári ogwapy oĩ-vy peteĩ va'e kwimba'e. Nhande Ryke'y tee va'e voi nipo ra'e. Ogwapy ramo oĩ-vy ojegwaka ouro-gwi ijapopyre reheve. Opo-py temitýgwe kytĩhaty haimbe va'e voi ogwereco.* ¹⁵ Upe rire katu peteĩ Nhandejáry rembigwái va'e osê Nhandejáry rendaty-gwi. Onhe'ê ngatã arai morotígwasu ári ogwapy oĩ-vy va'e-pe. He'i-vy:

—Áy katu ogwahê-ma hi'óra ereipe'a hagwā temitýgwe, he'i omondo onhe'ê íxupe. —Áy ae ereiporu-tama ne mba'e kytĩhaty yvy-rehe temitýgwe ereipe'a hagwā, he'i íxupe onhe'ê-vy.*

¹⁶ Upe-ma ramo onhepyrũ-ma oipe'a temitýgwe upe ogwapy oĩ-vy va'ekwe arai morotígwasu va'e ári. Onhepyrũ-ma oipo'o-vy. Ha onhenhongatu ha-py

* 14.8 Is 21.9; Ap 18.2 * 14.10 Is 51.17; Gn 19.24 * 14.11 Is 34.10 * 14.14 Dn 7.13

* 14.15-20 Jl 3.13

ogwerahapa-ma. Upéixa ete voi ave ombojogweroaty va'erā ojéupe Nhandejáry entéro yvypóry kwéry-pe hembiapokwe pokwe-rehe ogwereco-vy.

¹⁷Upe rire joty ojehexa uka xe-vy Nhandejáry rendaty yváy-py oĩ va'e. Íxugwi osẽ ramo Nhandejáry rembigwái ahexa jevy-ma. Ha'e ave ogwereco omba'e kytihaty opo-py. ¹⁸Nhemboete haty rata-rehe onhangareko va'e osẽ ave gwenda-gwi. Onhe'ẽ ngatã-vy omba'e kytihaty ogwereco va'e-pe he'i hagwã:

—Eikyti katu uva hi'a inhapesã va'e hi'ajupa-ma kuri, he'i. Uva rehegwarami he'i íxupe.

¹⁹Upe-ma ramo Nhandejáry rembigwái onhepyrũ omba'apo. Onhepyrũ oikyti-vy uva inhapesã-gwi. Oity-ma ngatu mba'e ryrugwasu-py ohumbiri hagwã uva inhami-vy. Upéixa ete uva rykwe ohumbiriha-rami Nhandejáry ogwereco asy va'erã hekoha vaikwe-rehe.

²⁰Ha mba'e ryrugwasu-py ohumbiri uva rykwere onhami hagwã. Upe mba'e ryrugwasu onhemoi va'ekwe tetã roka-py. Hykwere osẽ va'e-rami tugwy osẽ íxugwi. Heta eterei voi osyry oho-vy tugwy. Nhandejáry rerovia e'ỹha va'e kwéry rugwy katu ohumbiri onhami hagwe-gwi mombyry voi osyry. Osyry heta heta-ma voi oho-vy. Tugwy rei hygwasu-ma. Hypyve pyve oho-vy. Kavaju rendyvagwy peve ogwahẽ hypyve pyve oho-vy. Trezentos quilômetro peve tugwy osyry oho-vy. Mombyry voi tugwy osyry oho-vy.'

**Nhandejáry pu'akaha heko porãha-rehe ave omboete
voi íxupe yváy-py oime va'e kwéry**

15 ¹Ãy katu ojekwaa-ma hexapyrã áry-rehe. Ojehexa uka-ma oiko va'erã nhane mongyhyjeharã voi ombou va'erã. Nhandejáry oiporavo sete gwembigwái kwéry pa'ũ-gwi ombou hagwã ko yvy-py marány kwéry ombohasa asy voi hagwã yvypóry kwéry-pe.

²Xe-vy anheĩ-rami ygwasu hesakã va'e espéko ramigwa ave. Ijavyte-rupi katu oĩ tata endy endy ramigwa. Upe-py oĩ ipu'aka va'ekwe pe mymba vaigwasu ete va'e-rehe. Ha'anga rei imboetepyrãgwe nomboetói va'ekwe. Nomoĩ ukái va'ekwe ójehe inúmero. Upe número mymba vaigwasu ete réry voi. Omano peve jepe nonheme'ẽ ukái joty va'ekwe upe número-pe. Número omoĩ hagwã hese nome'ei va'ekwe gwete. Onhemopyatã uka Nhandejáry Hesupe. Ha ko'ãy katu ojehexa uka-vy onhembo'y okwa-vy ygwasu hesakã va'e espéko ramigwa va'e rembe'y-rehe. Ombopu ave okwa-vy Nhandejáry Tupã ome'ẽ va'ekwe íxupe kwéry mba'epu isã reta va'e. Ombopu joa hikwái. ³Oporahéi joa ave okwa-vy omboete hagwã Nhandejáry-pe. Nhane ramoigwasu Moisés mborahéi oporahéi okwa-vy hembigwái. Ovexa Ra'y ramigwa va'e mborahéi oha'ã joa okwa-vy.

Nde, nde tuvixa voi va'e

Nde ore Járy voi va'e

he'i oporahéi joa okwa-vy.

Nde nde pu'aka tee voi nde.

Entéro mba'e erejapo va'e voi nde.

Iporã porã voi avave voi

ndojapokwaáiry nde erejapoha-rami.
 Nde erejevavy e'ỹ va'e,
 Nde rekoha porã ete va'e voi nde.
 Anhete voi nde.
 Anhete teegwa voi ave nde.
 Entéro yvypóry opa opa-rupi
 yvy oho va'e-rupi va'e ruvixa va'e voi nde.*
⁴ Ndaipóri va'erã ne momba'egwasu e'ỹ va'e, ore Járy.
 Noĩry arã ombotuvixa e'ỹ va'e nde réry.
 Ne anho ete voi ne marangatu tee va'e.
 Enterove tetã tetã mygwa kwéry gwive
 ne mboete arã nde-vy anho mante.
 Ne rembiapo porã porã
 entéro va'e-pe ojehexa uka-gwi,
 ne mboete arã.
 Nde réry ohendu ramo
 imandu'a porã arã nde-rehe ne mboete hagwã,
 he'i oporahéi joa okwa-vy.*
⁵ Upe rire katu ahexa-ma onhokëndavo ramo yváy pygwa oĩ va'e rokẽ.
 Ikoty tee tee-py voi oĩ koty imarangatu ete va'e, Nhandejáry renda tee voi
 va'e. ⁶ Ha ahexa ramo osẽ osẽ hikwái oje'ói-vy Nhandejáry rendaty-gwi, ikoty
 marangatu ete-gwi sete hembigwái yvypóry-pe ombohasa asyharã. Inhemon-
 deha katu omimbipa va'e, morotĩ porã voi va'e. Ndaipóri hese iky'a va'e.
 Ku'akwaha ramigwa ouro-gwi ijapopyre ogwereco opyti'a-rehe hikwái.
⁷ Osẽ-tama hikwái oje'ói-vy ramo upe sete Nhandejáry rembigwái peteĩ va'e
 ome'ẽ íxupe kwéry imba'e ryrurã ouro-gwi ijapopyre. Peteĩ va'e osẽ upe
 irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety pa'ũ-gwi osẽ ome'ẽ hagwã
 setegwa-pe imba'e ryrurã. Imba'e ryrurã omohynyhẽmba marány-py ogwe-
 reko asy hagwã Nhandejáry hekoha vaikwe-rehe. Ha'e oiko opa e'ỹ reheve.
⁸ Ohexa uka gweko pu'akaha omba'egwasu porãha ave tatatĩ-rami. Upe tatatĩ
 ramigwa, hembipe reheve ojohupa Nhandejáry rendaty-py. Upéixa-gwi ndi-
 katúiry avave oike upe-py. Are-ma ndikatúĩ oike. Nhandejáry rembigwái sete
 va'e ombohasa asyharã yvypóry kwéry-pe ojapopa e'ỹ mbooyve gwembiaporã
 avave voi ndikatúĩ oike upe-py.*

Mba'e ryrurã pygwa sete marány rehegwa nhe'ẽ

16 ¹ Nhandejáry rembigwái sete va'e kwéry-pe ombou hatã voi onhe'ẽ
 íxupe kwéry Nhandejáry rendaty-gwi. Ahendu onhe'ẽ ramo:
 —Tapeho penhohẽ sete peve mba'e ryrurã pygwa yvy ári. Peity marány
 Nhandejáry ombohasa asy hagwã hekoha vaikwe-rehe, he'i íxupe kwéry
 ombou-vy onhe'ẽ.
² Aipo ramo peteĩ onhyprũ va'e osẽ oho-vy onhohẽ yvypóry kwéry-rehe
 teko rasy. Entéro ójehe kwéry onhemoi uka va'ekwe gwive mymba vaigwasu
 ete ikwaa ukaha gwive, entéro omboete va'ekwe gwive ha'anga-pe, mymba
 vaigwasu ete va'e ra'anga-pe ave ijaipa ete-ma ipíre. Hasy eterei-gwi oiko

asypa-ma hikwái. Upéixa peteĩ mba'e ryru-gwi onhohẽmba uka-ma Nhandejáry omarány ombohasa asy-vy hekoha vaikwe-rehe.

³Upe rire mokõiha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omarány onhohẽ yguasu-rehe. Marány oity-ma ramo yguasu-rehe y-gwi rei oiko-ma tugwy. Kente omano va'ekwe rugwy-rami oiko-ma voi y. Hugwy-ma ramo y, omanomba ete y gwy-rupi okwa va'e gwive. Upéixa ambue mba'e ryru-gwi ogwereco asy uka-ma Nhandejáry marány ogweroma'eandu-vy hekoha vaikwe.

⁴Upe rire mbohapyha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omarány onhohẽ entéro ysyry-rehe entéro y ovuvu rei va'e-rehe gwive hugwypa hagwã y.

⁵Upe óra-py onhe'ẽ va'e yváy-gwi ahendu entéro y kwéry-rehe onhangareko va'e he'i ramo Nhandejáry-pe:

—Nde ae nde reko porã va'e. Nde ae nde reko marangatu tee va'e. Nde ae erereko arã anhete ha-py yvypóry hembiapokwe-rehe. Yma gwive ãy ete peve nde voi. ⁶Ha'e kwéry ojuka va'ekwe ne nhe'ẽ-py omombe'u va'etykwe-pe. Heta heta nde-rehe ojerovia va'e-pe ojuka ave. ãy katu upéixa-gwi erereko asy-ma íxupe kwéry hembiapokwe-rami jevy. Ijy'uhéi va'e tugwy mate ojohu va'erã ho'y'u mo'ã hagwã. Oiko asy-ma ave arã ha'e kwéry, he'i y kwéry-rehe onhangareko va'e Nhandejáry rembigwái imboete-vy.

⁷Upéi ambue va'e nhemboete haty-gwi onheandu uka onhe'ẽ va'e. Upe-gwi ombou onhe'ẽ xe remiendu ramo he'i va'e:

—Nde ae Tupã ore Járy, nde tuvixa vixa ete va'e nde. Nde pu'aka tee va'e voi nde. Nde ae heko porã tee va'e. Nde erehekojohu kwaa voi hembiaapo vaikwe-rehe. Nde ae ereikwaa erembohasa asy hagwã hembiaapo vaikwe-rehe yvypóry kwéry-pe. Anhete ha-py voi ne rembiapo, he'i imboete-vy.

Upéixa ambue mba'e ryru-gwi onhohẽmba uka-ma Nhandejáry marány ombohasa asy-vy hekoha vaikwe-rehe.

⁸⁻⁹Upe rire irundyha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa omarány onhohẽ kwarahy-rehe. Omoĩ-ma ramo marány kwarahy-rehe haku eterei-ma kwarahy. Tata piragwái-py ohapy entéro yvypóry-pe. Kwarahy rata-py ente-rove okáipa. Ohasa asy-ma jepe hikwái onhe'ẽ vai vai joty Nhandejáry-rehe hikwái. Ndogwerovái joty gwekoha omboete hagwã íxupe. Ipu'aka marány kwéry-rehe oikwaa teĩ jepe nombotuvixamba'éiry joty íxupe.

Upéixa ambue mba'e ryru-gwi onhohẽmba uka-ma Nhandejáry marány ogwereco asy hekoha vaikwe.

¹⁰Upe rire cincoha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa oity omarány mymba vaigwasu ete va'e gwapy haty-rehe. Upe marány ohupity joty entéro omandaha gwive. Inhypyitũmba-ma. Íxupe omboete va'e gwive ohasa asy asy upe jave hikwái. Mba'e rasy rendu-vy ojesu'u su'upa hikwái. ¹¹Mba'e rasy rendu-vy onhe'ẽ vaipa-ma Nhandejáry-rehe. Ha ijai aipa va'e onhe'ẽ rei-ma ave hese. Ndogwerovái joty gwekoha vaikwe, nosēséi joty tape vai-gwi. Tape ky'a-rupi joty oje'oise hikwái.

Upéixa ambue mba'e ryru-gwi onhohẽmba uka-ma Nhandejáry marány ogwereco asy-vy hekoha vaikwe.

¹²Upe rire katu seisha Nhandejáry rembigwái yváy pygwa oity omarány ysyrygwasu Eufrates héry va'e-rehe. Oity marány ramo y katu hypa-ma. Y hypa rire ombohape porã hagwã mburuvixagwasu kwéry ou va'erã kwarahy

resê ha-gwi gwembigwái kwéry ndive. Ykwe-rupi ohasa va'erã hikwái oje'ói-vy ohovaitĩ hagwã oa'e'ỹha kwéry-pe.

¹³⁻¹⁴ Upe-ma ramo ahexa ju'i ramo oho anháy mbohapy. Peteĩ osê oho-vy tejujagwagwasu juru ryepy-gwi. Peteĩ jevy osê oho-vy mymba vaigwasu ete va'e juru ryepy-gwi. Peteĩ jevy osê oho-vy hesegwa nhe'ê mombe'uhaty juru ryepy-gwi. Ju'i ramo meme osê oho-vy anháy ijuru ryepy kwéry-gwi. Hexapyrã ojapo va'e meme. Upe va'e-ma oporombotavyha rei voi-ma. Upe mbohapy va'e anháy rembiporu oho arã entéro mburuvixa oĩ va'e gwive yvy-rehe omboaty aty hagwã imonhorairõ uka-vy. Nhandejáry Tupã ipu'aka tee va'e áry-py onhorairõ irõ va'erã.

¹⁵ —Tapejeapysaka porã katu ko xe nhe'ê-rehe, he'i Hesu nhande-vy. —Avave ndoikwaái mba'e áry-py pa aju arã. Imonda va'e-rami avave ndoikwaái aju hagwã óra, he'i. —Ovy'a va'erã ójehe onhangareko va'e. Oao-py onhemondeha-rami voi gweko porã reheve xe ra'arõ va'e pono opi-vy oiko va'e-rami oĩ enterove va'e pa'ũ-my, he'i.*

¹⁶ Upe rire katu omboaty-ma okwa-vy mburuvixa kwéry-pe onhorairõ hagwã. Hebreu nhe'ê-py ombohéry upe onhorairõ hagwã Armagedom.

Upéixa ambue mba'e ryrup-gwi onhohẽmba uka-ma Nhandejáry marány ogwereco asy-vy hekoha vaikwe.

¹⁷ Áy katu seteha-ma voi Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ombou omarány. Onhohẽ omarány yvytu-rehe. Upe jave Nhandejáry rendaty-gwi ahendu jevy onhe'ê ramo. Ijapykagwasu yke-rehe oĩ va'e ombou onhe'ê he'i-vy:

—Tembiapo aporã gwive opa-ma. Ojejapopa-ma, he'i.

¹⁸ Upe ho'e-vy oiko overa va'e ara sunu hyapu va'e, yvy katu osūsũ-ma. Nhandejáry omoingo kwimba'e gwive áy peve ndoikói koixagwa ivai vaive va'e yvy osūsũ vai ete. ¹⁹ Upe tetágwasu gwive omboja'o ja'o mbohapy tavarãxa omboja'o ja'o ipa'ũ-my. Entéro va'e yvy ári oĩ va'e gwive tetã tetã-rupi óy hapovy-ma okyta ovapy-py ho'apa-ma hóy kwéry. Tetã tetã gwive onhembyaipa-ma. Upe jave Nhandejáry ndoheja reíry Babilônia tetágwasu. Yma nombhasa asýi ramo jepe, ipaha-py ombou-ma íxupe maranygwasu imbohasa asy ete-vy. ²⁰ Heta heta yvy okanhy-ma yvy ryrýi hatã eterei-gwi. Opa okanhy y ogweroajere va'e, yvyatygwasu gwive okanhymba. Ndojehexavéi-ma. ²¹ Yváy-gwi Nhandejáry ombou amandaugwasu ho'a hagwã kwimba'e kwéry-rehe. Amandaugwasu pohyikwe ogwereco va'e quarenta kilo voi. Upéa-gwi gwĩ kente kwéry onhe'ê vai vai voi Nhandejáry-rehe ombou-ma ramo marány amandaugwasu reheve íxupe kwéry. Maranygwasu vai eterei-gwi ombopoxy íxupe kwéry Nhandejáry-rehe.

Upéixa mba'e ryrupaha-gwi onhohẽmba uka-ma Nhandejáry marány ogwereco asy hekoha vaikwe.

Tetã kunha ikwimba'ese va'e-rami rehegwa nhe'ê

17 ¹⁻² Sapy'a katu arova ramo xe resa ahexa jevy sete marány ryrukwe rekoha. Ama'ẽ jave peteĩ ou onhopa'ũ-gwi he'i xe-vy:

—Eju katu xe rupive. Tahexa uka nde-vy kunha ikwimba'ese va'e ramigwa heko vai va'e, he'i xe-vy. —Nhandejáry ombohasa asy-ta upe tetã mygwa

* 16.15 Mt 24.43-44; Lc 12.39-40

ysyry kwéry rembe'y-py okwa va'e kwéry-pe. Kunha ikwimba'ese va'e-rami upe tetã mygwa kwéry ojáry e'ÿ rapykwéri oje'ói hikwái. Tupã tee e'ÿ va'e-pe ogwereko gweko járy ramo hikwái. Heko vai-rupi okwa va'e teko ky'a-py oiko va'e hendive. Entéro mburuvixa kwéry yvy ári oĩ va'e gwive oipe'a íxugwi gweko vairã. Ha yvypóry kwéry-pe ogweroka'u vai vai vérami voi hikwái. Ivai vaive voi hekoha kwéry, he'i.

³Upéi katu Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e xe mo'arandu-vy tekwaty kwaty e'ÿ-rupi xe reraha hagwã hembigwái. Upe-py ahexa ogwapy oĩ-vy kunha mymba vaigwasu ete ári. Mymba pytã ári ogwapy. Oĩ nhe'ẽ vai vai ojechai va'e upe mymba rete-rehe Nhandejáry-rehe onhe'ẽ vai vai hagwã. Upe mymba vaigwasu ete va'e ogwereko sete voi inhakã, dez voi hatĩ jojapa va'e ave.

⁴Upe kunha katu onhemonde voi ao pytã-my va'e voi. Oaoa-rehe ombojegwa jegwapa voi ouro-py. Ita kyra hendy hendy va'e pérola, hepy meme va'e-py ave ombojegwa jegwapa oao onhemonde-vy. Ha opo-py ogwereko oipyhy-vy mba'e ryrú ouro-gwi ijapopyre. Ipy'a-py hynyhẽ-ma voi ipy'a ky'a vaikwe. Upe mba'e vai ha'e voi oakã-gwi rei ojaPOSE-gwi oiko gweko vai-rupi gweko tĩ e'ÿ reheve. Ipy'a ky'aha rexa ukaha vérami omohynyhẽmba-ma hereko-vy omba'e ryrú. ⁵Osyva-rehe ogwereko ojechai va'ekwe avave ndoikwaáry mba'e pa he'ise upe va'e: "Tetãgwasu Babilônia kunha ikwimba'ese va'e kwéry ruvixa oĩ va'e upe va'e. Heko tĩ e'ÿ va'e ruvixa voi" he'i ojechai va'ekwe upe kunha syva-rehe. ⁶Upe-py ahexa upe kunha ogwerohory-vy. Gwĩ oka'u va'e ogwerohory hory eterei voi kánha-pe ho'useve seve-gwi vérami upe kunha ogwerohory Nhandejáry reroviaha kwéry ojuka juka va'ekwe rexa-vy. Gwĩ Nhandejáry Hesu-rehe ojerovia tee va'e kwéry-pe ojuka juka-rehe onhemonga'useve seve vérami oho-vy upe kunha.

Ahexa ramo upe kunha oka'u va'ety voi ra'e ha xe py'a onhemondýi-ma voi. ⁷Ha Nhandejáry rembigwái he'i xe-vy:

—Ani erenhemondýi eterei teĩ, he'i xe-vy. —Amombe'u-ta nde-vy mba'e pa he'ise upe kunha erehexa va'ekwe-rehe. Ha henda ave heta hatĩ va'e inhakã reta va'e ave he'ise va'e amombe'u-tama ave nde-vy, he'i.

⁸—Upe mymba vaigwasu ete va'e oiko va'ekwe. Ko'ánga ae ndoikovéi-ma. Upéi ae katu osẽ jevy va'erã yvykwarusu ijapyre'ÿ va'e-gwi oiko jevy hagwã. Upe rire ae katu omokanhy ete va'erã íxupe. Gwĩ héry oĩ e'ÿ va'e yváy pygwa kwatia-rehe onhemondyipa arã. Yma ko yvy oiko e'ÿ mbovyve Nhandejáry nomoĩry héry kwéry tekove ijapyre'ÿ reheve oiko hagwã réry pa'ũ-my. Ha ãy onhemondyipa hikwái mymba vaigwasu ete va'e rexa-vy. Ohexa ramo upe oiko va'e, ko'ánga ndoikovéi-ma, upéi ojekwaa jevy joty ramo, onhemondyipa voi va'erã íxugwi hikwái. ⁹Upe va'e-rehe inharandu porã voi va'e mante oikwaa porã arã. Upe sete inhakã he'ise sete vyatyrysu kunha gwapy hatygwe. He'ise ave sete mburuvixa. ¹⁰Cinco osẽ sê va'ekwe-ma. ãy peteĩ mante omanda va'e. Ambue va'e ne'írá vyteri oiko mburuvixa ramo. Oiko-ma ramo ndahi'are mo'ãi joty opyta omanda hagwã.

¹¹—Ha upe mymba vaigwasu ete oikove va'ekwe ha ãy ndoikovéi va'e-ma, oiko va'erã mburuvixa ramo. Upe sete mburuvixakwe-gwi ha'e tuvixave voi va'erã. Ha íxupe ave omokanhy ete va'erã. ¹²Upe dez hatĩ erehexa va'ekwe katu dez mburuvixagwasurã-rehe ha'e ohexaukase. Ne'írá vyteri mburuvixa

oiko ramo. Peteĩ óra oiko arã mburuvixa ramo upe mymba vaigwasu ete va'e ndive. ¹³Peteĩxa ogwerojoja va'erã onhe'ê. Peteĩxa ome'ê va'erã opu'akaha upe mymba vaigwasu ete va'e-pe ipu'akave hagwã. ¹⁴Onhorairõ arã Ovexa Ra'y ramigwa va'e ndive. Ha'e ae katu ipu'akave va'erã hese kwéry. Ha'e Nhandejáry tee-gwi ha'e mburuvixa ruvíxagwasu voi ha'e. Entéro mba'e járy-gwi ha'e mba'e jaryve voi va'e ha'e. Ha'e ae ipu'aka arã voi hese kwéry. Gwembipe'akwe onhondive gwarã ojehesa rerova e'ý reheve ojerovia tee hese va'e kwéry ndive ha'e ipu'aka va'erã hese kwéry.

¹⁵He'i ave xe-vy Nhandejáry rembigwái:

—Erehexa kuri y tuvixa osyry va'e. Upe pygwa tetã kunha ikwimba'ese va'e ramigwa ave erehexa-ma kuri. Upe y tuvixa osyry va'e he'ise yvypóry kwéry-rehe. Opa opa-rupi yvy oho va'e rupigwa kwéry gwive entéro ijyppe pye va'e kwéry gwive, opa opa kente ambue mbue kwéry gwive, entéro nhe'ê ambue mbue-py onhe'ê va'e kwéry gwive he'ise upe ysrygwasu.

¹⁶—Upe dez hatĩ va'e-rami voi erehexa kuri mburuvixa kwéry, mymba vaigwasu ete ave va'e ojere arã upe kunha ikwimba'ese va'e ramigwa-gwi. Ndaija'evéi arã hese. Ha'e kwéry oi'pe'a paete arã íxugwi ogwereko va'e gwive. Mba'eve ndohéjái arã íxupe. Ha'enho oiko arã. Opi-vy oheja arã íxupe. Ho'u arã ho'okwe ha hembyre ohapypa va'erã. ¹⁷Nhandejáry voi omoĩ ipy'apy-py kwéry ojapo hagwã hese ojapose va'e peteĩxa oiko hagwã okwa-vy ome'ê hagwã ave opu'akakwe upe mymba vaigwasu ete-pe mburuvixa ramo oiko va'e-pe. Nhandejáry omombe'u hagwe-rami oiko peve ojapo.

¹⁸—Upe kunha ikwimba'ese va'e erehexa kuri he'ise upe tetãgwasu-rehe. Upe tetãgwasu ipu'akave voi. Mburuvixagwasu kwéry ko yvy ári oĩ va'e gwive oiko ipogwy-py.

Babilônia tetãgwasukwe tekohagwe rehegwa nhe'ê

18 ¹Upe mba'e oikopa rire ojehexa uka xe-vy ogwejy ramo yváy-gwi ipu'aka va'e Nhandejáry rembigwái. Hembipepa-ma voi igwejy ramo yvy-rehe. Ohesapepa voi yvy-rehe. ²Osapukái etei imombe'u-vy:

—Tekohagwe voi Babilônia tetãgwasukwe, he'i, —tekohagwe voi. Upe-py okwa va'e gwive omokanhyma-ma. ãy anhaygwasu kwéry mante okwa upe-py. ãy entéro anháy ivaive ive va'e mba'e ovale e'ý va'e mante okwa upe-py. ãy gwyrá kwéry katu ivai vai va'e mate oĩ upe-py. ³Yma oiko vyteri ramo upe pygwa kwéry kente meme ogwereko kuri kente ambue kwéry, tetã tetã rupigwa kwéry-pe gweko ky'aha-rupi. Ndoikoséi ramo teĩ jepe omoingo joty va'ekwe gweko ky'aha-rupi íxupe kwéry. Ogwero'ka'u vai vai vérami voi hikwái. Ivaive ive voi hekoha kwéry. Entéro mburuvixagwasu kwéry yvy arigwa teko vai-py oiko voi hendive. Íxugwi oi'pe'a gweko vairã. Omba'e vende va'ety kwéry ovy'a paete voi araka'e upe tetã-my. Upe pygwa kwéry ojogwa jogwa voi araka'e omba'erã ojohu hagwã gwekoha vairã. Ha upe tekoha vai rexa ukaha vendeha araka'e hepykwe kwéry-rehe oganave nave voi okwa-vy, he'i.

⁴Upe nhe'ê omombe'u rire ambue va'e onhe'ê ramo ahendu-ma yváy-gwi:

—Xe re'ýi kwéry, entéro xe-rehe ojerovia va'e gwive, ani kuri pepyta teĩ upe tetã-my. Pesẽmba katu kuri upe-gwi. Ani katu peipe'a teĩ íxugwi kwéry heko vaiha pono peẽ ave pehasa asy hendive, he'i onhe'ê ombou va'e yváy-gwi.

⁵—Opaixagwa ojapo vai eterei upe pygwa kwéry. Nombohasa asy pya'ei ramo jepe Nhandejáry, ndikatuvéi-ma oheja rei teko avy hagwe-rehe. ⁶Áy hekokwe-rami joty pereko kuri íxupe kwéry. Pembohasa asy tee katu íxupe kwéry. Hembiapokwe-rami joty pejapo kuri hese. Heta ojapo vai va'ekwe pende-rehe. Áy hembiapokwe-gwi hetave pejapo kuri hese kwéry. Ombojehe'a araka'e gwekoha vaikwe y-rehe vérami ho'u va'erã-rehe ave. Ogwe-rova voi gwekoha vaikwe gwapixa kwéry-rehe. Upéixa pejapo ave kuri hese. Hetave pejapo ave hese. Pembojehe'a ave vérami íxupe kwéry hekohará kwéry ohasa asy tee hagwã hekoha vaikwe-rehe, he'i.

⁷—Yma ovy'a va'ekwe oiko-vy hikwái. Ha'e oiko porã porã vérami mo'ã va'ekwe, oao porã porã omonde va'ekwe. Áy katu pembovy'are'ỹ-ma íxupe kwéry. Pembohasa asy íxupe kwéry ipy'a vy'are'ỹ hagwã. Yma ha'e he'i rei ójehe onhembotuvixa-vy: “Ore mburuvixagwasu-rami voi ore oroiko. Omanda va'e apyka ári orogwapy voi oroĩ-vy” he'i rei voi araka'e ójehe hikwái. “Tembirekokwe vérami, imytu'e'ỹ va'e vérami ndoroikói voi ore. Ore-vy ndoikóiry voi ore remimboasy” he'i onhemboete rei-vy araka'e hikwái. ⁸Upéa-rehe voi peteĩ áry-py ogwahẽ arã íxupe marány. Heta heta mba'e rasy oiporu va'erã. Onhemboasy joa va'erã hikwái. Ivare'agwasupa voi va'erã hikwái. Ohapypa joty va'erã upe tetã. Nhandejáry ipu'aka tee va'e ae ogwereko asy arã upe tetã mygwa kwéry-pe hembiaapo vaikwe-rehe, he'i onhe'ẽ ombou va'e yváy-gwi.

⁹Yma va'ekwe entéro mburuvixagwasu gwive yvy arigwa omomorã morã hekoha ipy'a jerure rure hese va'e gwive teko vai-rupi oiko. Ha'e-rami joty heko vai va'e ave omboasy arã íxupe. Ogwerosapukái va'erã ogwero vy'a-re'ỹ-vy ave ohexa ramo opu'ã tatatĩ íxugwi okái jave. ¹⁰Mombyry-gwi rei hesayvuku arã hese okyhyje-gwi mba'e rasy ha'e ohasa va'e-gwi. Upéixa-gwi he'i okwa-vy:

—Marány ho'a-ma tetãgwasu Babilônia-rehe. Sapy'a ete-py ho'a ipu'aka va'ekwe-rehe. Ojehu va'ekwe rapypa-vy voi ombou kuri Nhandejáry marány ombohasa asy-vy íxupe kwéry.

¹¹Enterove mombyrygwa ogwerojahe'o voi marány ohexa-ma ho'a-ma ramo hese kwéry. Omba'e vende va'ety kwéry ave ogwerojahe'o. Omboasy rei mate okwa-vy.

—Ndojogwavéi-ma va'erã nhandéhegwi Babilônia pygwa kwéry, he'i. —Naxe pirapirevéi-ma, he'i-ma. ¹²—Avave ndojogwavéi-ma va'erã omba'e porãrã onhembojegwa jegwa va'erã mo'ã mba'eve hepy va'e ouro-gwi ija-popyre, prata-gwi ija-popyre, ita rendy rendy ita kyra rendy va'e pérola-gwi ija-popyre ave ndojogwavéi-ma va'erã xéhegwi. Áy katu nonhembojegwa porãvéi-ma va'erã hikwái. Ndojeogwavéi-ma va'erã xéhegwi ao porã porã avendese eterei va'e, he'i. —Hepyve pyve va'e oaorã gwĩ ipo hyverapa va'e, gwĩ pytã porã va'e, gwĩ isyĩmba rei va'e, gwĩ hagwegwasu pytã va'e ave ao ndojeogwavéi-ma va'erã xéhegwi, ho'e-vy ojahe'o.

Yvyra kwéry hyakwã porã-gwi hepy va'e ave novende mo'ãvéi-ma. Yvyra ajuy ave novende mo'ãvéi-ma. Ha entéro mba'e porã ojejapo va'ekwe marfim-gwi, yvyra hepy va'e-gwi, bronze-gwi, hierro-gwi, ita morotĩ mármore-gwi iporãve rãve-gwi hepy tee va'e novende mo'ãvéi-ma Babilônia pygwa-kwe-pe. Ovende-ta mo'ã rire katu ndovy'avéi-ma hikwái. ¹³He porã va'e

aju'y mombyry gwigwa, opaixagwa hyakwā porā porā va'e ave novende mo'ávêi-ma hikwái upe-py.

Ndojogwavêi-ma va'erā avave íxugwi kwéry uva rykwere ijapopyre. Ndojogwavêi-ma va'erā ave nhandy íxugwi. Ndojogwavêi-ma va'erā trigo ku'i, trigo iku'i e'ý va'e ave íxugwi. Ndojogwavêi-ma va'erā íxugwi vaka, ovexa ave, kavaju kwéry ha imba'e ryrū ave. Ndojogwavêi-ma va'erā ave kente gwebigwa mbigwairā.

¹⁴Mba'e vende va'ety kwéry he'i yvy kái rexa-vy:

—Entéro mba'e nde py'a jerure hese va'ekwe áy katu opa-ma. Ne mba'e reta reta va'ekwe yma. Áy katu nane mba'e retavêi-ma. Ne mba'e rakate'ý hagwā áy katu opa-ma ndéhegwi. Ndaiporivêi-ma. Ndererekovêi-ma mba'eve. Nenhembhory hagwe opa rei ndéhegwi, he'i.

¹⁵Yma va'ekwe mba'e vende va'ety kwéry ojohu upe-py omba'e jogwa va'erā íxugwi kwéry. Áy okyhyje-vy hikwái. Áy katu omanha sayvuku rei okwa-vy. Ndohasa asysêi mo'ā indive hikwái. Upéixa-gwi onhemboasy joa rei hikwái. Ogwerosapukái joa hikwái ho'e-vy upe tetā-rehe:

¹⁶—Ou-ma katu maranygwasu pe tetā-my. Tetāgwasu porā va'ekwe upe va'e. Upe pygwa kwéry ijao kwéry ojegwapa va'ekwe. Onhemonde va'ekwe ao iporā va'e-py. Ojegwa va'e ijegwaha ouro-gwi ijapopyre-py. Ita kyra pérola-py imbojegwa jegwapyre. ¹⁷Sapy'a ete-gwi ndogwerekovêi-ma omba'e reta iporā va'ekwe, he'i onhemboasy joa-vy okwa-vy.

Entéro kente y-rupi ogwata va'e mba'e ryrū pygwa onhemomombyry hikwái. Mba'e ryrū rerekwa kwéry, hembigwái kwéry gwive, hemimbo-gwataha kwéry gwive, mba'e ryrū moatyrôhaty kwéry gwive, ogwata rei va'e kwéry gwive onhemomombyry joa hikwái. Hesayvuku vuku rei hikwái mombyry-gwi rei. ¹⁸Yvy kái rexa-vy ramo ohexa-ma ramo tatatĩ opu'ā íxugwi onhemboasy-vy ogwerosapukái hikwái.

—Ne'írá vyteri oiko a-ramigwa tuvixa va'e tetā opamba'e rei jogwa jogwahaty, he'i hikwái onhemboasy joa-vy.

¹⁹Omombo oakā-rehe onhemboasy rexa uka-vy yvy ku'i omombo ójehe ovy'are'ý-vy onhemboasy eterei-vy hikwái. Ojahe'o osapukái ohapirō-vy. He'i ndovy'ái-gwi:

—Kanoagwasu járy kwéry oiko porā va'ekwe omba'e ovende jave upe tetā-my oĩ va'e kwéry-pe, he'i omboasy joa-vy hikwái imandu'a ndu'a omba'e vende vendehatygwe-rehe. —Onhemomorāse rei-gwi ojogwa heta va'ekwe hikwái. Sapy'a ete-py ndojogwavêi-ma va'erā. Nhandejáry ombou-ma kuri marány ijukapaharā kwéry. Ndoikovêi-ma voi kuri upe tetā-my. Peteĩ óra-py ndoikovêi-ma, he'i ohexa-vy onhemboasy joa-vy hikwái.

²⁰—Peẽ ae, yváy-py peiko va'e gwive, pevy'a katu. Entéro Nhandejáry remimondo kwéry ha inhe'ẽ-py omombe'u va'etykwe ave Nhandejáry-rehe ojerovia va'e gwive pevy'a katu. Nhandejáry tee ogwereko-ma íxupe kwéry hembiapokwe-rehe. Hembiaipo vai meme va'ekwe peẽ-my. Áy katu hembiaipo vai hagwe-rami ogwereko-ma ave íxupe kwéry.

²¹Upe rire peteĩ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa imbarate va'e oipyhy peteĩ itagwasu avati soka ramigwa ha omombo-ma ygwasu mbyte-py. Upéi he'i:

—Upe avati soka xe amombo hagwe-rami ave Nhandejáry omombo-ta ave Babilônia tetā mygwa kwéry ndohexavêiry hagwā-py. ²²Upe-py avave

nohenduvéi arã ovy'a joa va'e. Nahembýiry ombopu kwaa va'e gwĩ mba'e ryapu gwyrapasã reko ete. Nonhehenduvéi-ma arã ipu ramo flauta, mimbygwasu ave. Avave nombopuvéi-ma va'erã upe-py. Avave nomba'apovéi-ma arã upe tetã-my. Avave nonhembiapovéi-ma va'erã upe-py. Nonhehenduvéi-ma va'erã onhembiso va'e. Ndaijayvuvéi-ma va'erã avave upe tetã-my. ²³Mba'eve nahendyvúi-ma va'erã ave. Nonhehenduvéi-ma va'erã ave omenda ramo kunhataĩ, karia'y ave. Hembiaipo vai-gwi ombotavypa rei va'ekwe entéro tetã tetã rupigwa-pe. Mba'e reta porã porã hepy ramo jepe ovendepa ete joty va'ekwe íxupe kwéry. Babilônia tetã mygwa ovende kwaa ave. Ambue tetã mygwa ha'e-rami e'ỹ ovende. Enterovea-gwi hekoha vaive ave hikwái. Upéixa-gwi ombohasa asy-ma Nhandejáry íxupe kwéry. ²⁴Upe-py Nhandejáry-rehe ojerovia va'e-pe ojuka meme voi va'ekwe. Inhe'ẽ-py omombe'u va'ety-pe ojuka meme ave va'ekwe. Ha entéro yvypóry kwéry-pe ave. Opa opa tetã tetã rupigwa-pe ave ojuka uka meme voi va'ekwe upe tetã mygwa kwéry. Upéa-rehe Nhandejáry ogwereco asy-ma Babilônia tetã mygwa kwéry-pe, he'i Nhandejáry rembigwái omombe'u-vy.

19 ¹Upe rire katu yváy-gwi onhe'ẽ va'e ahendu. Onhemboaty atypa va'e oporahéi joaha-rami iporahéi ryapu ahendu yváy pygwa kwéry porahéi:

—Tanhamboete katu Nhandejáry-pe.

Nhandejáry ae ogwereco pu'aka

oipe'a hagwã kente kwéry-gwi heko vaikwe.

Nhatima katu íxupe.

Ha'e anho imba'egwasu tee va'e.

Ipu'aka ete tee va'e voi Nhandejáry,

he'i oporahéi joa-vy hikwái.

²—Ha'e heko porã tee va'e voi.

Upéixa-gwi anheteha-rupi

ojohu kwaa hembiaipo vaikwe hese.

Ha'e omondo-ma upe kunha ikwimba'ese va'e veramigwa oiko asy hagwã-py.

Omongy'a va'ekwe vérami yvypóry kwéry-pe gweko ky'akwe-rupi.

Hesu-rehe ojerovia va'ekwe-pe ojuka juka-ma va'ekwe.

Upéa-rehe Nhandejáry Tupã ombohasa asy íxupe kwéry,

he'i oporahéi imboete-vy Nhandejáry-pe hikwái.

³Upéi ha'e kwéry osapukái jevy he'i-vy:

—Tanhamboete katu Nhandejáry-pe. Ohapy tetãgwasukwe. Tatatigwasu opu'a ojereroyvate oho-vy. Ijapyre'ỹ arã upe tatatigwasu, he'i Nhandejáry-pe imboete-vy.

⁴Ha gwĩ vinte e quatro mburuvixa kwéry, ha irundy Nhandejáry apyka jere-rehe oiko va'ety onhesũ Nhandejáry rovagwy-py omomba'egwasu eterei hagwã íxupe. Ogwapu oĩ-vy oapykagwasu ári. He'i íxupe okwa-vy:

—Ore oromboete va'e voi nde-vy. Orovy'a eterei voi nde-rehe ore, he'i omboete tee-vy íxupe.

Yváy-py oiko-ta vy'agwasu mendaha pygwa-rami

⁵Upéi, apykagwasu-gwi mburuvixagwasu renda-gwi ahendu-ma onhe'ẽ ramo:

—Tapemboete katu Tupā Nhandejáry Tupā tee-pe, he'i onhe'ẽ-vy. — Pemboete katu íxupe peẽ enterove hembigwái kwéry. Peẽ yvypóry kwéry, hese ojerovia va'e gwive pemboete joa ete katu íxupe. Peẽ, huvixa va'e kwéry, peẽ, pende reko mirĩve va'e kwéry ave pemboete joa ete katu Nhandejáry-pe, he'i onhe'ẽ-vy íxupe kwéry.

⁶Upe jave ahendu hyapu va'e kente heta va'e nhe'ẽ vérami, y onhehẽ va'e vérami oky-tama va'e hyapu va'e vérami voi ahendu. He'i:

—Tanhamboete katu Tupā Nhandejáry-pe. Ha'e anho voi Nhandejáry tee va'e ipu'aka tee va'e nhande-rehe kwéry. Ha'e anho nhande ruvixa. Ha'e anho mante onhemoingo-ma mburuvixagwasu-ramo enterove-rehe.*

⁷Javy'apa katu japarahéi katu imboete-vy. Nhambohory katu íxupe. Nhamomba'egwasu katu íxupe ituvixave-gwi ha'e entéro va'e-gwi. Áy ogwahẽ-ma vy'agwasu ete áry. Oiko-tama áy Ovexa Ra'y ramigwa va'e ójehe ojerovia va'e omenda-ta va'e vérami oiko-ta hendive kwéry. Hembirekorá vérami onhembosako'i-ma voi va'ekwe ha'arõ-vy hese ojerovia tee va'e kwéry. ⁸Onhemonde-ma ao iporã tee va'e-py omimbi etei va'e-py. Ipotĩ ete va'e-py onhemonde-ma voi katu. Hembireko vérami oiko hagwã indive omoirũ hagwã íxupe. Upe ijao Nhandejáry-rehe ojerovia va'e py'a potĩ hagwe ae upe ijao.

⁹Upe-ma ramo Nhandejáry rembigwái yváy pygwa he'i xe-vy:

—Emoĩ katu kwatia-rehe. Ovy'apagwasu menda ha-py oĩ va'e kwéry. Upéixa Ovexa Ra'y ramigwa va'e remienioigwe kwéry ovy'apa gwasu va'erã. Hemimongaru kwéry ovy'apagwasu-ma va'erã hikwái, he'i.

Upe-ma ramo he'i jevy:

—Ko va'e Nhandejáry nhe'ẽ tee va'e voi. Anhete tee voi ko nhe'ẽ, he'i.

¹⁰Upe-ma ramo anhesũ-ma amboete hagwã íxupe. Ha'e ae he'i xe-vy:

—Ani katu erenhesũ teĩ xe-vy, he'i. —Nhandejáry-pe ae emboete katu. Xe ko ne irũ tee voi. Entéro Hesu rehegwa nhe'ẽ omombe'u va'e ave irũ voi xe. Ani erenhesũ teĩ xe-vy. Nhandejáry-pe ae katu emboete tee, he'i-ma onhe'ẽ-vy xe-vy. —Entéro Nhandejáry nhe'ẽ-py omombe'u va'ety, entéro Hesu rehegwa nhe'ẽ omombe'u va'e ave Nhandejáry Nhe'ẽ Marangatu tee va'e ae omoarandu-gwi oikwaa anhetegwa va'e omombe'u hagwã, he'i.

Kavaju morotĩ va'e arigwa rehegwa nhe'ẽ

¹¹Upéi ahexa kavaju morotĩ va'e yváy onheha'ỹnha jave. Upe kavaju ári oĩ va'e héry, “Anhete Teegwa Voi” “Ha'ete Voi Jeroviahá” ave héry. Mokõi héry ogwereco gwekoha porã tee oikwaa uka hagwã. Gweko marangatu reheve ombohasa asy meme ójehe ija'e'ỹ va'e kwéry-pe. Gweko marangatu reheve onhorairõ ave ondive onhorairõse va'e ndive. Enterove he'i hagwã hese: “Anhete tee ha-py voi a-rami xe rereko. Gweko jejavy e'ỹ tee reheve a-rami xe rereko asy” he'i hagwã hese.

¹²Tata rendy-rami voi hesa. Ha oakã-rehe ogwereco heta ijegwaka. Avave ndoikwaái téry hese ojehai va'ekwe. Gwéry tee ha'e mante oikwaa. ¹³Ijahoja-rehe katu heta oĩ hugwy va'e. Héry voi “Tupā Nhandejáry reko kwaa ukaha”.

¹⁴Heta heta Nhandejáry rembigwái yváy pygwa ao morotĩ ipy hyverapa va'e ipotĩ va'e reheve oho hapykwéri. Kavaju morotĩ kwéry ári oje'ói hikwái. ¹⁵Ha

* 19.6 Sl 93.1; 97.1; 99.1

Tupā Nhandejáry reko kwaa ukaha oikwaa uka ojuru-gwi osê va'e kysepuku oikytiha-rami, onhe'ê-py ohundi yvypóry kwéry-pe. Onhemomburuvixagwasu teha oikwaa uka-vy ogwereco hierrogwasu ijapopyre opo-py. Tetã tetã mygwa kwéry-pe, ôjehe ojerovia e'ÿ va'e kwéry-pe gwive ha'e oiko va'erã mburuvixagwasu ramo. Opu'akaha-rupi voi omanda pohýi arã hese kwéry. Nhandejáry ipu'aka tee va'e ovy'a e'ÿ eterei-gwi ogwereco asy asy va'erã opa opa rupigwa nhande py-py nhahumbiri va'e-rami. * ¹⁶ Ijahoja-rehe hetyma-rehe ojehei a-rami: "Mburuvixa Ruvixagwasu jevy ha entéro mba'e járy-gwi ha'e Mba'e Jaryve voi" he'i ojehei-vy hese.

¹⁷Upéi ojehexa uka xe-vy kwarahy rova-rehe onhembo'y oĩ-vy peteĩ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa. Onhe'ê ngatã-vy entéro gwyra kwéry-pe:

—Peju penhombovy'agwasu hagwã karugwasu Nhandejáry remimbojehe'a-py. ¹⁸To'okwe-rehe rei penhomboaty. Entéro mburuvixa va'e kwéry ro'okwe-rehe, mburuvixagwasu va'e kwéry ro'okwe-rehe, mburuvixa mirĩ va'e kwéry ro'okwe-rehe, ipu'aka va'e kwéry ro'okwe-rehe ave, kavaju ro'okwe ha ijáry kwéry ro'okwe-rehe ave penhomboaty aty pe'u hagwã. Yvypóry kwéry ro'okwe-rehe ave, heko mirĩ va'e kwéry ro'okwe-rehe ave, onhemboete va'e kwéry ro'okwe-rehe ave, ojejokwái rei va'e ro'okwe-rehe ave, ojejokwái e'ÿ va'e ro'okwe-rehe ave. Pe'upa mani katu to'okwe okwe, he'i gwyra kwéry-pe. *

¹⁹Upéi xe ahexa ave onhomboaty aty va'e-pe. Upe mymba vaigwasu ete rekoporuha mburuvixagwasu kwéry yvy ári oĩ va'e gwive gwembigwái kwéry ndive onhomboaty aty onhorairõ hagwã upe kavaju ári oiko va'e ndive, hembigwái kwéry ndive ave. ²⁰Ha nonhorairõĩ joty hikwái. Mymba vaigwasu ete rekoporuha-pe ae oipyhy omoĩ-ma íxupe preso. Hesegwa nhe'ê mombe'u hatyge-pe ave oipyhy-ma omoĩ-ma ave kuri íxupe preso. Yma ha'e hexapyrã-rupi ombotavy tavy yvypóry kwéry-pe omboete hagwã mymba vaigwasu ete rekoporuha-pe onhemonhandejáry-rami, ha'anga-pe ave omboete hagwã, héry omoĩ uka ave va'ekwe ôjehe imboete-vy. Áy katu oipyhy-ma upe mokõi ivai ete va'e-pe omoĩ-ma katu preso kuri ha'e kwéry. Upe mokõi va'e, mymba vaigwasu ete rekoporuha, hesegwa nhe'ê mombe'uhaty ave hekove reheve rei omombo tatagwasu pa'ũ-my opa e'ÿ reheve ohasa asy hagwã. Ita omboykupa hese reheve okái va'erã ombohasyve hagwã íxupe kwéry. ²¹Ha entéro íxupe omboete va'e kwéry ave omanomba. Kavaju morotĩ ári oiko va'e ojukapa íxupe kwéry. Ijuru-gwi osê va'e kysepuku oikytiha-rami onhe'ê-py ojuka paete-ma íxupe kwéry. Ha entéro gwyra ho'u ho'okwe. Hygwyatã atã voi ho'okwe-rehe. Ombyaju peve ho'u ho'okwe.

Mil ro'y rehegwa nhe'ê

20 ¹Upéi ahexa ave peteĩ Nhandejáry rembigwái ogwejy ou-vy yváy-gwi. Ogwereco ramo opo-py peteĩ vykwarusu hugwa e'ÿ va'e rokẽ mbotyha. Peteĩ calenagwasu inhapytiha, ipohýi va'e ogwereco ave opo-py. ²Ha oipyhy upe tejujagwagwasu-pe, upe mbói yma va'ekwe kunha ypy Eva-pe ombojejavyhare-pe upe onhembotejujagwagwasu va'e, upe onhemombói va'e anhaygwasu voi. Satanás ave héry va'e voi. Ha ojokwa íxupe hereko-vy mil

ro'y peve. ³Ha upe-gwi Nhandejáry rembigwái omondo íxupe yvykwarusu-py opyta hagwā hugwa e'ỹ va'e-py. Upe rire hatā voi omboty hesewe pono osē jevy ponove ombotavy tavy rei yvypóry kwéry-pe. Omboty-ma íxupe upe yvykwarusu hugwa e'ỹ va'e-py opa peve mil ro'y. Upe rire katu opa rire mil ro'y anháy osē jevy-ma arā. Upe yvykwarusu hugwa e'ỹ va'e-gwi omosē teĩ ndaha'úi hi'are hagwā.

⁴Pyae voi ahexa jevy apyka rysy. Ha upe apyka rysy-py ogwapy va'e ojohu-tama hekokwe-rehe kente kwéry-pe. Upe-py ahexa ave heta onhaka'õ ete-ma va'ekwe nhe'ẽ marangatukwe. Anhetegwa Hesu remimombe'ukwe omombe'u eterei va'ekwe. Nhandejáry nhe'ẽ omombe'u mbe'u ave va'ekwe. Nohendus-éi va'e onhaka'õ ete-ma va'ekwe peteĩ teĩ-pe íxupe kwéry. Ha'e kwéry nomboetéi voi va'ekwe mymba vaigwasu ete rekoporuha-pe. Ha'anga-pe ave nomboete reíry va'ekwe ha'e kwéry. Ndogwerekói voi va'ekwe ave osyva-rehe opo apyape ári ave. Oikove jevy-ma Cristo ndive oiko ave mburuvixa ramo omanda hagwā onhondive mil ro'y peve. ⁵Oĩ ave heta omano va'ekwe ne'írá vyteri oikove jevy va'erā, ha'arō-vy rei oiko arā. Upe mil ro'y peve Hesu ndive nomandái arā ha'e oiko-vy. Hesu-rehe ojejuka uka va'ekwe oikove jevy ranhe va'e kwéry onhyprũ jevy-ma va'erā nhane moingove jevyha óra-py. ⁶Ovy'a ete voi va'erā imarangatu va'e kwéry onhyprũ jevy-gwi nhane moin-gove haty. Nomanovéi-ma va'erā ha'e kwéry. Oiko joty arā pa'i-rami Hesu Cristo pytyvõha ramo ha Nhandejáry Tupã pytyvõha ramo ave. Ha oiko arā Hesu Cristo ndive mil ro'y peve mburuvixa ramo oiko va'e hikwái.

**Anhaygwasu-pe Nhandejáry omondo tatagwasu-py
ohasa asy hagwā apyre'ỹ gwarā**

⁷⁻⁸Anhaygwasu osē jevy arā mil ro'y rire ojapo vai hagwā. Osē jevy va'erā yvykwarusu onhemboty hagwe-gwi ombotavy jevy hagwā entéro yvypóry kwéry opa opa rupigwa kwéry-pe. Hesu reroviaha e'ỹ va'e-pe, hese ija'e'ỹ va'e-pe, Gogue pygwa kwéry-pe, Magogue mygwa kwéry-pe ombotavypa jevy va'erā. Anhaygwasu omboaty arā heta heta va'e yvy ku'i-rami etei onho-rairō hagwā mo'ā. Kwarahy resē-gwi, ka'aru-gwi, arapopy popy-gwi omboaty aty arā heru-vy onhorairō hagwā mo'ā. ⁹Gwĩ Nhandejáry-rehe ojerovia va'e kwéry oimeha-rupi, entéro yvypóry kwéry osarambipa hikwái ogweroa-jere ijoko-vy mo'ā íxupe kwéry. Tetã Nhandejáry rembihayhu va'e jere-rupi ave. Ndojapói joty gwembiapo vairāgwe. Nhandejáry ombou yváy-gwi tata ohapypa ete íxupe kwéry. ¹⁰Upe-ma ramo yvypóry mbotavhare, anhay-gwasu-pe Nhandejáry omondo ombohasa asy hagwā-py. Tatagwasu oiha-py omondo íxupe. Ita omboykupa va'erā hesewe ave tata-py ombohasa asy voi hagwā íxupe. Upe-py omondo-ma va'ekwe upe mymba vaigwasu ete va'e-pe hesegwa nhe'ẽ mombe'uhaty-pe ave ohasa asy meme hagwā. Ndopái arā voi íxupe mba'asy. Áry, pyhare peve ohasa asy asy arā apyre'ỹ gwarā.

Yvy yváy ave okanhymba rire Nhandejáry ohekojohu va'erā enterove-pe

¹¹Ahexa ave apykagwasu mburuvixagwasu pegwa morotĩ va'e. Hi'ári oĩ ogwapy va'e Tupã Nhandejáry. Upe-py ogwapy jave ogwahẽ-ma hi'óra yvy

opa hagwā, yváy ave opa hagwā. Avave ndohexavéi-ma va'erā áry yvy ave. Ha opaete. Ndajahexavéi-ma va'erā.

¹²Upe jave ahexa-ma ave upe-py entéro omano va'ekwe ojoparapa onhembo'y oĩ-vy Nhandejáry rovagwy-py. Oipe'a heta kwatiagwasu. Peteĩ kwatia-rehe oĩ Nhandejáry-rehe ojerovia va'e kwéry réry. Hekove ijapyre'ỹ reheve oiko hagwā upe-py omōi uka va'ekwe héry kwéry upe kwatia-py. Ha ambue kwatia-rehe katu héry kwéry ndive ohai hembia-pokwe pokwe-rehe ojerovia va'e, ojerovia e'ỹ va'e kwéry gwive rekohagwe. Omano va'ekwe gwive Nhandejáry hembia-pokwe pokwe ojohu hese kwéry. Upe kwatia-rehe ojehaipa ete voi kente kwéry ojapo va'ekwe gwive. Ohekojohu-ma voi íxupe Nhandejáry. ¹³Ygwasu-rupi omano va'ekwe ave ogwahẽ Nhandejáry rovagwy-py. Ha entéro omano va'ekwe rendaty-gwi osẽ sẽmba okwa-vy. Nhemokanhy ngatu haty-gwi ogwahẽ hikwái Nhandejáry rovagwy-py. Ha enterovéa-pe, peteĩ teĩ-pe Nhandejáry ohekojohu hembia-poi vai va'ekwe-rehe. ¹⁴Omano va'ekwe rendaty ogwerova uka-ma omombo tata-gwasu-py. Áy ae katu ndoikovéi-ma va'erā nhemano. Upe tatagwasu nhane moingove e'ỹha voi. Nhane mokanhy ngatu haty voi. ¹⁵Ha entéro va'e réry ndoikói ramo Nhandejáry kwatia-rehe hekove ijapyre'ỹ reheve oiko hagwā, Nhandejáry omondo va'erā íxupe ohasa asy hagwā-py upe tatagwasu-py oiko hagwā.

Yvy ipyahu va'e, yváy ipyahu va'e ave rehegwa nhe'ẽ

21 ¹Upe rire ojehexa uka xe-vy yvy ipyahu va'e áry ipyahu va'e ave. Áry oiko-ma va'ekwe yvy ave, ygwasu ave ndaiporivéi-ma.* ²Ahexa-ma katu Nhandejáry ombosako'i va'ekwe tetã hese ojerovia va'e pegwarã. Tetã imarangatu ete va'e upe va'e. Héry va'e Jerusalém ipyahu va'e. Ou va'e Tupã Nhandejáry-gwi. Ojegwa jegwa porã porã verei voi. Kunhataĩ onhemonde porã omenarã ha-py ogwahẽha vérami voi upe tetã.* ³Upe jave Nhandejáry apykagwasu ypy-gwi ombou nhe'ẽ. Onhe'ẽ hatã ramo ahendu he'i:

—Áy katu Nhandejáry oiko-tama kente kwéry pa'ũ-rupi. Ha peẽ kwéry peiko-ta Nhandejáry re'ýi ramo. Nhandejáry Tupã tee va'e oiko-ta pene ndive kwéry. Oiko-ta pende Járy ramo.* ⁴Nhandejáry oikyty-ta pendéhegwi pende resay ponove hagwā pene rasẽ. Upe-py ndoikovéi-tama omano va'e, ndoikovéi-tama onhemboasy va'e, ojahe'o va'e. Mba'asy rasy ave nohendu mo'ávéi-ma upe pygwa. Yma oiko va'ekwe gwĩ va'ekwe opa-ma, ohasapa-ma, he'i apykagwasu ypy-gwi ombou va'e onhe'ẽ.*

⁵Upéi Nhandejáry ogwapy jave oapykagwasu ári he'i:

—Áy ajapopa-ta ipyahu va'erã, he'i onhe'ẽ-vy.

He'i ave xe-vy:

—Ehai katu ko va'e anhete teegwa voi ko ko nhe'ẽ. Iporã voi enterove ojerovia tee hese, he'i.

⁶Upéi he'i jevy:

—Ajapo japo va'erã gwive ajapopa-ma. Xe ko mba'e pypyrũ ramo voi aiko-ma xe va'ekwe. Ipaha rire ave xe aiko joty. Mba'e nheypyrũha voi ko xe. Mba'e paha voi ave ko xe. Upe ijy'uhéi va'e-pe ame'ẽ va'erã y oy'u hagwā. Ipy'apygwarã heko-verã ame'ẽ rei va'erã íxupe.* ⁷Yvy pype oiko jave xe-rehe ha-py onhembohekopyatã

* 21.1 Is 65.17; 66.22; 2 Pe 3.13 * 21.2 Is 52.1; 61.10 * 21.3 Ez 37.27 * 21.4 Is 25.8; 65.19

* 21.6 Is 55.1

xéhegwi ojehesa rerova e'ỹ va'e-pe ame'ẽ va'erã ko heko porārã. Peteĩ teĩ-pe ame'ẽ va'erã ko heko porārã amombe'u kuri nde-vy. Xe aiko ave arã hekojáry ramo ha ha'e kwéry oiko ave arã xe re'ỹi ramo. ⁸Entéro heko vai va'e ae oho va'erã ohasa asy hagwã-py. Entéro ipy'amirĩ va'e xe rape-rupi ogwata hagwã, entéro xe rerovia e'ỹha, entéro mba'e ojapo va'e ivai va'e, oporojuka va'e, teko ky'a-py oiko va'e, mohãy ojapo va'e, omboete va'e ta'anga-pe, Tupã Nhandejáry e'ỹ va'e-pe, ha entéro ijapu va'e oho arã ohasa asy hagwã-py. Oiko asy arã tata-gwasu-py ita omboykupa va'erã hese. Upe tatagwasu yvypóry ombohéry rei nhane mokanhy ngatu haty ave, he'i xe-vy Nhandejáry ahai hagwã.

Jerusalém tetã ipyahu va'e rehegwa nhe'ẽ

⁹Upe-ma ramo upe sete marány'y ogwereko va'e pa'ũ-gwi ou peteĩ va'e xe renda-py. Ou ramo he'i xe-vy:

—Eju katu ahexa uka-ta nde-vy upe Ovexa Ra'y ramigwa va'e re'yirã. Hembireko vérami oiko meme arã índive he'ỹi kwéry, he'i xe-vy.

¹⁰Upéi Nhandejáry Tupã Nhe'ẽ Marangatu tee va'e xe mo'arandu-ma xe reraha hagwã vyvatyrysu ijyvate va'e ári ohexa uka hagwã xe-vy. Upe ijyvate va'e ári-gwi ohexa uka xe-vy Jerusalém tetã. Imarangatu tee va'e voi upe tetã. Ou ramo Tupã Nhandejáry-gwi yváy-gwi ou upe va'e. ¹¹Iporã eterei voi. Nhandejáry mba'egwasuha reheve omimbipa upe tetã pyahu. Ita kyra rendy ramigwa jaspe héry va'e-rami omimbi porã va'e. ¹²Onhemboty ijerekwe-rupi oipemimba tetã jerekwe okẽra kẽraja mate oheja. Yvate peve hatã va'e-py omboty. Doze okẽ oĩ. Ijyke-rehe meme oĩ inhangarekoha Nhandejáry rembigwái. Doze oĩ inhangarekoha. Dozegwa réry oĩ ave ojechai okẽ ári. Peteĩ teĩ Israel ra'y amyri kwéry réry oĩ okẽgwasu-rehe. He'ỹi tee pegwarã. ¹³Mbohapy hapy hokẽ. Hokẽ jova jovaipa voi upe tetã. Kwarahy resẽ ha-koty oĩ mbohapy. Ka'aru-koty oĩ mbohapy. Arapopy-koty oĩ mbohapy ave. Áry ke-koty oĩ mbohapy ave.

¹⁴Upe tetã ogweroajere ijokoha. Igwy-py oĩ ipytahoha, doze ita va'e. Ojechai hese doze héry ave. Ovexa Ra'y ramigwa va'e remimondokwe réry.

¹⁵Upe Nhandejáry rembigwái onhe'ẽ va'e xe-vy ogwereko oyvyra ramigwa ouro-gwi ijapopyre oipapa hagwã upe tetã, hokẽ ave. Ijerekwe rehegwa ave oipapa hagwã upe tetã. ¹⁶Ipekwe-rami joty ipukukwe. Upe Nhandejáry rembigwái oipapa ramo oyvyra ramigwa-py otopa hese:

—Dois mil e duzentos quilômetro ipukukwe, he'i hese.

Ha ipekwe ijyvatekwe ave peteĩxante ave. Ijyvatekwe-py ave ogwereko dois mil e duzentos ave. ¹⁷Oipapa ave ijokoha ha otopa sessenta e quatro metro ipekwe Nhandejáry rembigwái yváy pygwa kwéry oipapaha-rami. ¹⁸Upe ijyke-rupi oĩ va'e ijokoha katu ojejapo ita kyra omimbi va'e-gwi, héry va'e jaspe-gwi. Ha upe tetã katu ouro tee gwigwa omimbi voi va'e. ¹⁹Ha ijere rehegwa ojoko va'e katu ojejapo heta ita kyra jegwa jegwa-gwi. Ita hepyve pyve va'e-gwi voi ojejapo va'ekwe. Ijepyta hoha ypykwe ita kyra jaspe hesakã tee va'e. Ijepyta hoha imokõiha ita kyra safira hovy ete va'e. Ijepyta hoha imbohapyha ita kyra ágata pykasu ragwe hovy endy-rami va'e. Ijepyta hoha inhirundyha ita kyra esmeralda hovy ete va'e. ²⁰Ijepyta hoha icinchoha ita kyra sardônia hesa'yju pytã va'e. Ijepyta hoha iseisha ita kyra sárdio pytã ete voi va'e. Ijepyta hoha iseteha ita kyra crisólito hesa'yju endy va'e. Ijepyta hoha hi'oitoha

ita kyra berilo hovy ete va'e. Ijepyta hoha inoveha ita kyra topázio hesa'yju va'e. Ijepyta hoha idezha ita kyra crisópraso hovnyngy va'e. Ijepyta hoha hi'on-zeha ita kyra jacinto hesa'yju pytã va'e. Ijepyta hoha idozeha ita kyra ametista pytã ete va'e. Ita hepyve pyve va'e-gwi voi ojejapo va'ekwe ipyta hoha kwéry.

²¹Upe doze okê va'e ojejapo va'ekwe doze hepy eterei va'e pérola-gwi. Ita kyra morotĩ tee hendy rovy sa'yju va'e voi pérola. Peteĩ pérola oiporu va'ekwe ojapo hagwã peteĩ okê. Upéixa oiporu doze pérola ojapo hagwã doze okê. Ha ojegwata hagwã upe tetã-rupi ojapo va'ekwe ouro tee-gwi. Hesakã porã va'e-gwi ojejapo va'ekwe.

²²Ndahexái ni peteĩ Nhandejáry-pe nhamboete haty upe tetã-my. Nhandejáry ae oiko upe-py ha'e Tupã ipu'aka tee va'e, Ovexa Ra'y ramigwa va'e ave oiko upe-py. Upéa-gwi nanhaikotevẽiry nhamboete haty-rehe nhane mandu'a meme hagwã hese. Indivepa-ma nhaime. ²³Upe-py avave noikotevẽi va'erã ohesape va'e-rehe. Noikotevẽi va'erã kwarahy-rehe, jasy-rehe ave. Nhandejáry Tupã voi oiko upe-py. Ha'e voi opu'akaha reheve omohembipepa va'erã gweko marangatu ete-py upe-py. Ovexa Ra'y ramigwa va'e ave oiko upe-py omohembipe ave hagwã. Upéa-rehe noikotevẽi arã gwesape hagwã-rehe.*

²⁴Entéro yvypóry opa opa rupigwa gwife oiko arã ha'e hendy-rupi. Gwĩ mburuvixagwasu kwéry ome'ẽmba-ma va'erã íxupe omba'egwasukwe. ²⁵Upe okê-ma onhemboty e'ỹ va'e voi. Áry ramo jepe nonhemboty'iry. Ha ndoikóiry pyhare. Ijojapa rei voi áry. Upéixa-gwi nonhemboty'í okê. Okê nandi va'e voi upe va'e. ²⁶Ha opa tetã tetã gwigwa otuvixakwe reheve, opu'akakwe reheve omboete arã Nhandejáry-pe. Ome'ẽmba omba'e retakwe. Gwembihayhukwe gwembiakate'ỹgwe ave opa ome'ẽmba va'erã. Ojúeupe omboete va'ekwe ohesa reroma va'erã Nhandejáry-rehe.*

²⁷Upe-py ndoikéi va'erã ipotĩ tee e'ỹ va'e. Gwĩ hembiaipo vai va'e ave ndoikéi va'erã. Ijapu va'e ndoikéi va'erã. Upe-py Cristo-rehe ojerovia tee va'e mante oike arã. Héry oĩ va'e Ovexa Ra'y ramigwa va'e kwatia-rehe hekove oiko hagwã apyre'ỹ. Ha'e kwéry mante oike arã upe-py.*

22 ¹Ohexa uka ave xe-vy Nhandejáry rembigwái yváy pygwa y reko ete oporomoingove va'e, hesakã porã va'e. Osê va'e Nhandejáry apykgwasu gwy-gwi, Ovexa Ra'y ramigwa va'e apykgwasu gwy-gwi. ²Ha ohasa osyry-vy tetã mbyte-rupi. Ha upe mokõive y rembe'y-py ojoovái oĩ-vy yvyra rakã yva'y. Upe yva ho'u va'e oikove arã opa e'ỹ reheve. Peteĩ jasy jasy meme hi'a. Doze-ma oĩ hi'a peteĩ ro'y-py. Ha hogwe katu oiko yvypóry pohārã omohesãi hagwã íxupe kwéry.

³Ndoikói arã upe-py Nhandejáry rembihayhu e'ỹ va'e. Upe-py oĩ arã Nhandejáry, Ovexa Ra'y ramigwa va'e ave oapykgwasu ári. Ha enterove omboete va'erã íxupe. Heroviaha kwéry gwife omomba'egwasu va'erã íxupe imboete-vy. ⁴Enterove ohexa arã Tupã Nhandejáry rova-pe. Ha héry katu oĩ arã isyva kwéry-rehe. ⁵Upe-py ndoiko mo'ávêi pyhare. Upéixa-gwi avave noikotevẽiry tataendy-rehe, kwarahy rendy-rehe ave. Nhandejáry Tupã omohembipe jojapa arã íxupe kwéry. Hembipe-py mante oiko va'erã gwe'ýi kwéry ndive. Nhandejáry ndive ha'e kwéry oiko meme-ma va'erã mburuvixagwasu ramo apyre'ỹ gwarã.

Hesu ou jevy-tama óra rehegwa nhe'ê.

⁶Upéi katu Nhandejáry rembigwái he'i jevy xe-vy:

—Anhete teegwa voi ko nhe'ê. Iporã jarovia tee voi hese, he'i. —Tupã tee va'e omombe'u va'ekwe onhe'ê-py omombe'u va'ety kwéry-pe oiko va'erã-rehe. Áy ombou-ma katu gwembigwái yváy-gwi omombe'u hagwã ko'ã va'e ojehu-tama va'e-rehe. Ndahi'arevéi-ma voi oiko hagwã, he'i.

⁷—Xe ko aju jevy-tama voi, he'i Hesu. —Ovy'a va'erã Nhandejáry remibota ojapo va'e, inhe'ê-py oiko va'e. Ko kwatia nhe'ê ndahi'aréi oiko hagwã nhe'ê-py oiko va'e gwife ovy'a-ma va'erã, he'i Hesu.

⁸Xe, João, Nhandejáry rembigwái tee va'e ko ahendu ahexa ave ko'ã va'e gwife. Upéa-rehe anhesũ Nhandejáry rembigwái yváy pygwa renonde-py amboete hagwã mo'ã íxupe, ha'e ohexa ukapa-gwi xe-vy entéro mba'e. ⁹Ha'e katu he'i xe-vy:

—Ani erenhesũ teĩ xe-vy xe mboete hagwã, he'i xe-vy. —Nhandejáry Tupã-pe ae katu emboete. Xe ko ne irũ voi. Nhandejáry nhe'ê-py omombe'u va'ety kwéry irũ ave ko xe. Entéro va'e opy'apy gwife ogwerovia tee-ma ko Nhandejáry nhe'ê erehai va'e kwatia-rehe inhirũ ave ko xe. Ani xe mboete. Nhandejáry Tupã-pe ae emboete katu, he'i xe-vy. ¹⁰—Ani ereha'arõ are are teĩ eremombe'u hagwã ko ojehu va'erã. Ndahi'arevéi-ma voi oiko va'erã. ¹¹Upe ojapo va'e gwembiapo vai meme tojapo joty oiko-vy ivai va'e. Heko ky'a va'e toiko joty kuri teko ky'a-py. Heko porã meme va'e taheko porã meme joty ave. Heko marangatu va'e taheko marangatu meme joty, he'i xe-vy.

¹²—Pehendu katu, he'i Hesu Cristo. —Xe aju jevy-tama. Aru-tama entero-véa-pe íxupe gwarã hembiao apo repykwe. ¹³Xe ko mba'e ypyrũ ramo voi aiko-ma va'ekwe. Ipaha rire ave xe aiko joty. Mba'e nheypyruha voi ko xe. Mba'e paha voi ave ko xe. Xe voi mba'e nheypyru ramo aiko, ipaha ramo ave aiko xe, he'i Hesu ójehe. *

¹⁴—Heko vy'a va'erã ipy'a potĩ va'e. Oao omongy'a e'ỹ va'e-rami oiko. Ha'e kwéry oike va'erã Nhandejáry retã-my indive oiko hagwã, yva aju oporo-moingovehaty ho'u hagwã, ha oike hagwã okê-rupi, he'i.

¹⁵—Oĩ va'erã oike e'ỹ va'erã. Jagwa reko-rami oiko va'e ndoikéi va'erã. Mohã ojapo va'e ndoikéi ave va'erã. Teko ky'a-rupi oiko va'e ndoikéi va'erã. Oporojuka va'e, omboete va'e ta'anga-pe tupã tee e'ỹ va'e-pe ndoikéi ave va'erã. Heko apu va'e ndoikéi ave va'erã. Oporombotavy va'e, onhe'ê rei va'e ave ndoikéi ave va'erã. Oka-rupi rei okwa va'erã hikwái. Ndoikéi va'erã upe-py, he'i.

¹⁶—Xe ko Hesu Cristo voi. Amondo kuri xe rembigwái yváy-gwi omombe'u hagwã nde-vy eremombe'u jevy hagwã Nhandejáry-pe omboete haty haty-rupi okwa va'e-pe. Xe ko xe rembypy voi mburuvixagwasu Davi. Inhemonha joapyri pyrire voi ko xe. Jasytata ko'ê reruha hembipe porã va'e ramigwa voi ko xe. Xe aju jevy-tama, he'i Hesu.

¹⁷—Eju katu, he'i ha'arõ-vy okwa va'e gwife. Ha Nhe'ê Marangatu tee va'e ave.

—Eju katu, he'i íxupe.

Kóá nhe'ê renduha ave:

—Eju katu, he'i ave arã íxupe.

Upe ijy'uhéi va'e gwive tou katu. Upe y oporomoingove va'e hoy'use va'e tou ave katu. Ome'ê rei va'erã ou va'e-pe. Upe y omboy'u rei va'erã íxupe kwéry.*

Kwatia nhe'êpaharã ohai João

¹⁸Xe, João, amombe'use entéro ko kwatia nhe'ê ohendu va'e-pe gwive. Ko kwatia nhe'ê nhane mo'arandu nhane renonderã-rehe. Ani teĩ eremoĩ ambue va'e. Ereheja joty koxagwa voi. Oĩ ramo gwĩ omoĩve va'e, peteĩ nhe'ê jepe oakã-gwi rei omoĩve ramo, anhete tee voi Nhandejáry ombohassa asy arã íxupe. Ko kwatia-rehe ojehei va'ekwe marány ombou arã íxupe. ¹⁹Oipe'a va'e ave ko kwatia nhe'ê nhane renonderã rehegwa nhe'ê-gwi oipe'a ramo peteĩ nhe'ê jepe Nhandejáry ave oipe'a va'erã íxugwi ima'erägwe yváy pygwa. Yva aju oporomoingove va'e oipe'a arã íxugwi. Ndo'úi arã voi. Ndoikéi ave va'erã tetã marangatu-py. Henonderã porärägwe ko kwatia-rehe ojehei va'ekwe oipe'a-ma va'erã ave íxugwi. Oima'erägwepe'apa va'erã íxupe.

²⁰Ko va'e oikwaa uka va'e he'i:

—Ndaxe arevéi-ma voi aju jevy hagwã, he'i.

Ha xe ave ha'e:

—Eju katu xe Járy Hesu, ha'e joty íxupe.

²¹Nhandejáry Hesu tapende rexakwaa porã rei katu enterovéa-pe. Amém